8-2-3-

4

Nº Caja
A l 21

R. 30745

(2)

Quodlibet dñi Egidii Romani.
Theoremata eiuſdē de corpore chriſti.
Guliermus ocham de ſacramento altaris.

Cum Priuilegio.

BIBLIOTECA PUBLICA · U. L. DE GRANADA

Clariſſimo atq; iſigni Theologo Dño Magiſtro Gratiano Fulginati omnis Aureliane familie Generali digniſſimo. Jac. Bap. Allouiſianus Rauennas eiuſdem uoti ⁊ Theologie magiſter. S. P. D.

Erat hic Egidianus libellus digniſſime Auguſtinenſium antiſtes adeo deprauatus ⁊ manchus. Ut non ſine magno legentium diſpēdio legeretur. Ego quātuz ualui ſub tuo nomine (quia iure tibi debeo) emēdaui. Multa ſubdititia reſecaui: nihil addendo ad ſtudentium cōmodum in priſtinam faciem polui. Sūmum deum: quantum codex hic eſt animi uſui: ut ſiquis orbem illum ſcientiarum adire cupit: non alio breuiore modo uti poterit: ꝙ hacce opella. Facilis intellectu: lucida ⁊ terſa ut ingenium romanum omnis dicent redolere. Superfluum eſt tibi pater optime recenſere omnia que hic repoſuit Egidius. Nam lectio quā ſemp affectione es ſecutus: iamdiu fecit tibi fidem. Affirmauero tamē ego magna ſpōſione: nihil iter igenia mortalia dignū cognitu: qȯ carptim dilucide adamuſim nō enodauerit. Quod proprio magis: ꝙ uero uocabulo Quodlibetum appellauit: Perinde ac ſi Cornucopie dixiſſet: ut Phocion Peripatheticus fecit. Moleſte ferent ſcio dictionem hanc opici homines ⁊ Grāmaticuli: Qui litterarum articulos ⁊ uerſiculorum labeculas ſcalpuriendo vitam conſumunt. Sed tu pater humaniſſime concedas obſecro mecum Egidij noſtri diuino ingenio quod ueteres non ſolum noua finxerunt: uerum peregrina ⁊ barbara in romanum uſum abſciuerunt. Uellem ego huiuſmodi: ⁊ iuuentutis noſtre tempeſtatis: Que magis ludum ſaltatorium: ⁊ preſtigias inhoneſtas docentur (ut Ariſtide indice opus eſſet) ad ueram ſapientiam: ⁊ optimas ſcientias animum inducerent. Ut hic noſter Egidius fecit. Qui (ut noſti) Illuſtri Columnenſi ſanguine ortus in noſtra familia Cenſor optime ſeſe ultroneus imiſcuit. Adeo virtuti: ⁊ ſūmis diſciplinis additus: ut paulopoſt primario gradu poſt auguſtinum inſignitus fuit. Et ut ſcis multa ex huius ingenio diuinitus emanarūt: Ut que ipſe excogitarit adeo ingenioſe quadrant: ut ad vnguem cadant. Nouit ⁊ predicatoria academia: quantum ingenio ualuit: qui eorum: qui diuum Thomam taxabant: ut dilucide per eundem correptoriuz: quod ſatius defenſorium dicam (his diebus in lucez miſſum) acerrime extitit refractarius. Nouerūt ⁊ pariſij ubi feliciſſime vixit: ⁊ ſanctiſſime obijt. Cui ⁊ inter alia ſepulchro perpulchro ſculptum vidi. Jacet hic Egidius Philoſophie alumnus. Accipe igitur moderator Auguſtinianorum ſapientiſſime Egidium tuum qui a te e tenebris exijt. Et quado a ſūma re uacas: Perlege queſo: que longe ante legiſti. Nam ⁊ decies repetita placebunt. Et miraberis equidem ingenium huius. Si cōtemplationes quoq; quinquaginta de ſanctiſſimo euchariſtie ſacramento ⁊ Guliermi ocham doctoris inſignis: eiuſdem ſubiecti tractatulum haud inutilem. Et ſi placuerit ut omnino ſpero: Jacobi Baptiſte tui obſequētiſſimi memoriam habe. Uale diu feliciſſime Auguſtinianorum ornamentum.

Tabula

¶ Tituli queſtionū primi quodlibet Dñi Egidij archiepi ordinis heremitarum ſancti Auguſtini.

Q̃ō.1. Utrum diuina virtute vnum ⁊ idem poſſit eſſe ſimul in duobus locis. charta.3
2 Utrū p̄deſtinatio poſſit iuuari p̄cibus ſanctorum. 3
3 Utrū emanatio filij ſit rō emanationis creaturaꝝ. 3
4 Utrū ſb̄a panis ꝯuertat̃ in uerū corpus chriſti. 4
5 Utrum chriſtus ſit in celo empyreo ſub ratione ſtantis uel ſedentis. 4
6 Utrum ſpiritus ſanctus diſtingueretur a filio ſi nō ꝓcederet ab eo. 5
7 Utrum in omni ente creato differat eſſe ⁊ eēntia. 5
8 Utrū ſb̄a angelica ſit cōpoſita ex materia ⁊ forma. 5
9 Utrum angeli cognoſcant ſingularia. 6
10 Utrum angeli poſſint habere cognitionem futurorū contingentium. 6
11 Utrū quō huiuſmodi corporalia hn̄t idiuiduari. 6
12 Utrū celum natural'r habeat eſſe incorruptibile. 7
13 Utrū oporteat celū per naturam aliqñ quieſcere. 7
14 Utrum corpus hominis perfecte organiʒatum ⁊ ſumme diſpoſitum ad animam rationalem ante infuſionē anime rationalis ſit in aliqua ſpecie animalis. 7
15 Utrū ſint tm̄ ſeptē genera peccatoꝝ mortalium. 8
17 Utrum ſermo ſit homini naturalis. 8
18 Utrum intellectus noſter poſſit cognoſcere in hac vita ſubſtantias ſeparatas. 9
19 Utrum charitas poſſit creſcere in infinitum 9
20 Utrum poſſit eſſe malitia in uoluntate niſi precedat aliquis error in ratione. 9
21 Utrum homines reſurgent incorruptibiles. 10
22 Utrum fruentes deo ⁊ videntes ipſum videant omnia que ſunt in ipſo. 10

¶ Tituli queſtionum ſecundi quodlibet.

1 Utrum eſſe vniuſcuiuſq; creature eſſet eiuſdem ſpeciei cum eſſe cuiuſcunq; alterius creature. 11
2 Utruʒ humanitas uerbi poſſet per ſe exiſtere ſine additione alterius eſſe. 11
3 Utrum chriſtus potuerit generare. 12
4 Utrum ſpiritus ſanctus procedat imutabiliter. 12
5 Utrū relatio hēat ꝓprias ſpēs ⁊ ꝓprias drias. 13
6 Utruʒ ut aliqua eſſentia que ſe habeat per indifferētiam ad eſſe ⁊ ad non eſſe. 14
7 Utrū de⁹ poſſet facē plēs angelos in vna ſpecie. 14
8 Utrum demones per eorum actiones ⁊ effectus poſſint nobis innoteſcere ita ꝙ ex ductu rationis poſſimus ſcire demones eſſe. 15
9 Utrum demones poſſint pati ab igne inferni. 16
10 Utrū demon ul' aia poſſit ſimul pati ꝯrias penas. 17
11 Utrum de coſta ade ſine additione materie potuerit formari eua. 17
12 Utrum in materia ſit potentia actiua. 18
13 Utrum materia poſſit intelligi ſine forma. 19
14 Utrū aliq̄ forma accidētalis itēdat̃ uel remittat̃. 19
15 Utrum eccleſia in qua eſſet occiſus martyr ſit ꝓpter talem ſanguinis effuſionem reconcilianda. 20
16 Utrum vita humana poſſit perpetuari natural'r. 20
17 Utrū btūs ambroſi⁹ intfuerit exequijs bti martini. 20
18 Utrum anime humane ſint equales in naturalib⁹. 21.
19 Utrum in cognitiua ſenſitiua ſit prudentia. 21
20 Utrum fuerit de intentione philoſophi ꝙ intellect⁹ poſſibilis numeraretur numeratione corporum. 22
21 Utrum habitus informās ⁊ pficiēs ipm itellectū poſſibilē ipediat ipm ne recipiat ſpecies itelligibiles. 22
22 Utrū itellectus agēs remaneat in aia ſeparata. 23
23 Utrum anima intelligat ſe per eſſentiam ſuam. 23
24 Utrū mereāt plus ꝯtinētes ex uoto ꝙ ſine uoto. 24
25 Utrū religioſus ꝓfeſſus debeat abſq; licētia ſui plati exire clauſtrū propter ſubuentionē parentum. 24
26 Utrum liceat recipere elemoſynā ab eo qui nihil habet niſi de uſuris. 24
27 Utrū ſi aliqs offerens ſe reſtituē uſuras ⁊ nolit reſtituē cū poſſit ſi ille cui debet reſtituē ꝯdonet ſibi utrū ſit abſolut⁹ ꝙ non teneatur ulterius reſtituē. 25
28 Utruʒ liceat iterare penitentiam confitendo plurieſ eadem peccata. 25
29 Utrum ſine gratia poſſumus bonum facere. 26
30 Utrum gratia ⁊ gloria ſint idem per eſſentiam. 26

¶ Tituli queſtionum tertij quodlibet.

1 Utrū inſtrm̄ attingat ad effectū p̄ncipalis agētis. 26
2 Utrū de⁹ ſb̄ ſpāli rōne ſit ſubiectū in ſacra pagina. 27
3 Utrū predeſtinatus poſſet ſe perpetuare in vita. 28
4 Utrum in creatione rerum intelligere precedat uelle uel econuerſo. 29
5 Utrum res ſint hoc ordine create ꝙ inter duas ſpecies imediatas poſſet fieri ſpecies media. 29
6 Utrum ſit maioriſ meriti obedire ſoli deo ꝙ homini propter deum. 30
7 Utrum nutritus in aliqua lege falſa poſſit naturaliter uenire in cognitioneʒ ꝙ illa lex ſit falſa. 30
8 Utrum homo per artem poſſit facere uerū aurū. 31
9 Utrum per vnum actum aggeneretur habitus ⁊ per alios augmentetur. 31
10 Utrum anima ſit idem cum ſuiſ potentijs. 33
11 Utrū nutritiua augumētatiua ⁊ generatiua ſint tres potentie realiter differentes. 34
12 Utrum ſit dare ſenſum agentem. 34
13 Utrum intellectus intelligendo aliquid indigeat ſpecie intelligibili. 36
14 Utrum intellectus poſſit intelligere eſſentiam diuinam mediante ſpecie. 36
15 Utrum uoluntas moueat ſeipſam. 37
16 Utrum poſſit eſſe malitia in uoluntate non exiſtente errore in ratione. 38
17 Utrū ꝗcquid uoluntas vult intellectus itelligat. 39
18 Utrū btitudo ſit in actu intellect⁹ uel uolūtatis. 39

¶ Tituli queſtionum quarti quodlibet.

1 Utrum deus poſſit facere duo accidentia eiuſdē ſpeciei in eodem ſubiecto. 41
2 Utrum deus ſimul poſſit uelle contraria. 42
3 Utrū relatio diuina aliqd addat ſupra diuā eēntiā. 43
4 Utrum chriſtus in illo triduo mortis poſſit dici filius virginis. 43
5 Utrū eēt dare ultimū iſtans in quo chrs viuebat. 43
6 Utrum ſanguis chriſti ſi ſub gutta ſpeciei vini ſit per appoſitionē vini poſſit ibi deſinē eē ſanguis chri. 44
7 Utrum ueritas ſit in rebus. 44
8 Utrum relatio realis qō eſt in predicamento relationis imediate poſſit fundari in ſubſtantia. 45
9 Utrū aliqō accidēs poſſit eē in duob⁹ ſubiectis. 46
10 Utrum in ſubſtantijs itelligibilib⁹ idem ſit perfectio ⁊ perfectibile. 46
11 Utrum aliqō agens naturale poſſit deſtruere aliquaʒ formam abſq; eo ꝙ educatur ex materia. 47
12 Utrum poſſit eſſe aliquis effectus hic iferius qui nō ſit reductus in motum celi. 47

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

13 Utrū in re augmentata ſit ſignare partē auctam. 48
14 Utrū homo magis debeat diligē deū ꝙ ſeipm. 49
15 Utrum fruitio que erit in illa viſiōe ꝛ fruitione quaꝫ habebimus in patria ſit in intellectu uel in appetitu ſicut in ſubiecto. 49
16 Utrum anima ſeparata intelligat cum diſcurſu. 50
17 Utrū aīa ſeparata poſſit mouere aliqđ corpus. 50
18 Utrū iuſtitia uel aliq̄ v̓tus moralis ſit in uolūtate. 51
19 Utrū actus p̄cedēs v̓tutē ſit nobilior ꝙ ipſa v̓tus. 51
20 Utrum potentie potiſſime interiores ſit vna potentia ꝛ habes quomodo diſtinguuntur ſm auic. ꝛ commentatorem ꝛ quem ordinem habent. 52
21 Utrum ſit libertas in uoluntate 52

Tituli queſtionum quinti quodlibet.

1 Utrū deꝰ potuerit cōicare potētiā creādi creature. 53
2 Utrum paternitas in diuinis ſit p̄ma ꝓprietas. 54
3 Utrum in chriſto ſint plura eſſe. 55
4 Utruꝫ natura rationalis poſſit ſumi a uerbo abſqꝫ eo ꝙ fruetur uerbo. 56
5 Utrū vniamur deo ꝑ itelligē magis ꝙ per amorē. 56
6 Utruꝫ eſſet poſſibile ꝙ creatura rationalis aperte videret deum ꝛ non diligeret ipſum. 57
7 Utrū de his que ſunt fidei poſſet fieri aliq̄ rō in ꝯtrū que nō ſit ſolubilis ab hoīe ſine ſpāli iſluxu dei. 58
8 Utrū itellectus agēs pertineat ad imaginem. 58
9 Utrum bti videntes deū forment inde uerbum. 59
10 Utrum intentiones cauſate in medio uel in aliquo ſuſceptiuo educantur de potentia materie uel de potentia ſui ſubiecti. 60
11 Utrum in productione formarum intentionalium dicetur agens formare compoſitum. 61
12 Utrū eſſe creature habeat ordinē ad non eſſe. 61
13 Utrū in aliq̄ creatura per aliqđ agēs poſſet icipe eſſe noua relatio abſqꝫ imutatione facta in ipſa. 62
14 Utrū aliq̄d poſſit differre a ſeipo abſqꝫ eo ꝙ dicat rē abſqꝫ imutatiōe facta in ipſo ꝑ ſolā btitudinē aliā. 62
15 Utrū idē ſm idem poſſit agere in ſeipſum. 63
16 Utrum exiſtens ſub vna perfectione poſſit ſeipſuꝫ facere ſub alia perfectione. 63
17 Utrum ignis in ſua ſpera luceat ꝛ calefaciat. 64
18 Utrum in mixto habente vniformitatem in partibus poſſit eſſe actio ꝛ paſſio. 65
19 Utrum in mā ſint eēntiales gradus ſicut in forma. 65
20 Utrum tempus ſit quantitas continua. 66
21 Utrum ſenſibilia poſſint intentiones ſuas cauſare in medio. 66
22 Utrum uoluntas poſſit ſimul in plura ferri. 67
23 Utrū uolūtas p̄us fluat ab eēntia aīe ꝙ itellectꝰ. 68
24 Utrum liceat emere redditum ad vitam. 68
25 Utrum plage hominis occiſi ad preſentiam occidentis emittant ſanguinem. 69
26 Utrū religioſus reſuſcitatꝰ ad hāc mortalē vitā per diuinā potētiā teneat ad religionē reintrare. 69
27 Utrum quomodo ſi aliquis ſit nutritus ex carnibus humanis in quo reſurgant hiꝰ carnes: aut in comeſtis: aut in comedentibus. 70
28 Utrum anima ſeparata intelligat particularia. 70

Tituli queſtionum ſexti quodlibet.

1 Utrum deus ab eterno intellexerit fienda ſicut intelligit facta. 71
2 Utrum habens charitatem ſine ſpeciali influxu dei poſſit exire in actum meritorium. 71
3 Utrum filius dei poſſit aliam naturam numero aſſumere in vnitate ſuppoſiti. 72
4 Utrum creatio ſit ſb̄a uel accidens 73
5 Utrum diuerſa perfectibilia genere poſſint perficere vna ꝛ eadem perfectio. 74
6 Utrum perfectio que eſt accidens poſſit eē in aliquo ſubiecto abſqꝫ perfectione que eſt eſſe. 75
7 Utruꝫ inſtans poſſit hēre rationē pluriū ſignoꝝ. 76
8 Utrum via nature poſſit generari uel fieri noua ſpecies que nunꝙ fuerit facta. 77
9 Utrum forma accidentalis intenſa ꝛ remiſſa ſit eadem ſpecie. 78
10 Utrum forma accidentalis intenſa ꝛ remiſſa differāt numero. 78
11 Utrum tam angelus ꝙ anima humana ex eo ꝙ percipiunt ueritatem habeant eſſe incorruptibile. 78
12 Utrum eſſentia angeli uel anime ſint in genere cauſe efficientis reſpectu ſuarum potentiarum. 79
13 Utrum uoluntas moueat alias potentias mediante aliquo influxu. 80
14 Utrum ſi uoluntas non moueret ſeipſam poſſet per actum ſuum mereri. 81
15 Utrum intelligere in angelo ꝛ anima rationali fiat per contactum. 81
16 Utrum angelus doceat hominem aliquid operando circa intellectum hominis. 82
17 Utrū cognitio enigmatica poſſit in iſinitū augeri. 83
18 Utrū beata virgo cuꝫ ſit virgo ꝛ mater dei plus gaudeat de hoc ꝙ eſt mater dei ꝙ de virginitate. 83
19 Utrum originale peccatū dicat puraꝫ p̄uationē. 84
20 Utruꝫ ſuppoſito ꝙ beata virgo fuit concepta in peccato originali in eodē inſtanti potuerit hēre gr̄aꝫ. 84
21 Utrum religioſus frangens ſilentium cum agat contra conſtitutiones peccet mortaliter. 86
22 Utrum lucrum acquiſituꝫ ex pecunia uſuraria ſit reddendum. 86
23 Utrū ꝑiuriū ſit maius peccatū ꝙ homicidium. 86
24 Utrum intellectus agens perficiat intellectum poſſibilem per aliquam aliam actualitatem. 87
25 Utrum beati in patria poſſint loqui. 88

Expliciunt capitula omnium quodlibet queſtionuꝫ edita a reuerendiſſimo archiepiſcopo fratre Egidio Romano ordinis fratruꝫ heremitarū ſcī Auguſtini.

¶ Incipiunt quodlibet celeberrimi ac excellentiſſimi doctoris domini Egidij de Roma Bituricēſis archiepi: ordinis fratrū heremitarum Sancti Auguſtini.

¶ Queſtiones

ꝓpoſite in noſtro quodlibet ad debitum ordinem reducātur: dicere poſſumus ꝙ ens prima facie diuidit in cauſam ⁊ cauſatum. in actum ⁊ potentiaȝ. ergo ens uel eſt actus purus cauſa non cauſata ut deus ipſe. uel non eſt actus purus: ſed eſt quid cauſatum habens potentialitatem admixtam. ¶ Omnis igitur queſtio uel erit de ente primo: ut de ipſo deo. uel de entibus ſcdis: ut de rebus cauſatis ⁊ creatis. In ipſo autem deo quedam ſunt pertinentia ad eſſentiaȝ: ut attributa eſſentialia. quedam vō ad perſonas ut proprietates ⁊ notionalia. Queſtiōes ergo pertinētes ad deū uel ſunt de eſſentialibus uel de perſonalibus. Circa eſſentialia querebātur duo. Primo querebat de dei potentia. Scđo de dei predeſtinatione. Queſtio. I.

Circa diuinam potentiam erat queſtio. Utrū diuina virtute vnum ⁊ idē ſimmul poſſit eſſe in duobus locis. ¶ Introducebatur aūt hec qđ pro beato ambroſio: qui cuȝ eēt mediolani ⁊ celebraret ibidem viſum fuit ſibi dum erat mediolani ꝙ ipſe eēt turonis. ⁊ intereſſet exequijs beati martini tunc defuncti. ſic etiaȝ his qui intererant exequijs illis viſum fuit ꝙ beatus ambroſius intereſſet ibidem. ¶ Ex hoc ergo ſumpta occaſione querebatur. Utrū diuina virtute idem poſſet eſſe in diuerſis locis. Et arguebat ꝙ ſic. quia deus habet potentiam infinitam non impeditam ad omnia ſe extendentem. ergo ſi ad omnia ſe extendit eius potentia. extēdet ſe ad hoc quod poterit facere idem eſſe ſimul localiter in diuerſis locis. ergo poterat facere ꝙ beatus ambroſius exiſtēs mediolani eēt etiam ⁊ turonis. ¶ In contrarium eſt: quia qđ eſt alibi non eſt hic Si ergo beatus ambroſius erat turonis: ergo erat alibi ꝙ mediolani. uel erat alibi ꝙ hic. igitur ſi ponebatur eſſe mediolani uel eſſe hic ſequebatur ꝙ eſſet hic ⁊ ꝙ nō eſſet hic. uel ꝙ eſſet mediolani: ⁊ ꝙ non eſſet mediolani. Sed hec implicant cōtradictionem. Que autē implicant contradictionem etiam ipſi deo non ſunt poſſibilia. ergo ⁊c̄. ¶ Reſpōdetur ꝙ ſuo modo ſic comparatur res ad locum per ſuam quantitatem: ut comparatur ad ſpeciem per ſuam naturam. ut ſicut res nō ſe extendit extra propria principia proprie ſpeciei quantum ad ſuam naturam: ſic ſe nō extendit extra ſuum locum quātum ad quātitatem. Sicut ergo vna res per vnam naturaȝ eſt in vna ſpecie: ut homo per ſuaȝ humanitatem eſt in ſpecie humana. ſic vna res per proprias dimenſiones eſt ſolum in vno loco. Illud ergo uerbū ambroſij ꝙ omnis creatura eſt certis limitibus circumſcripta in rebus corporalibus: ueritatem habet ⁊ quātum ad limitationem ſpecificam: quia per vnam naturam eſt res in vna ſpecie. ⁊ quantum ad limitationē localem qꝛ res per vnam quantitatē ut per dimenſiones proprias localiter eſt ſolum in vno loco. Itaqȝ uerum eſt hominem per humanitatem ſolum eſſe in vna ſpecie. Sed ſi in ſuppoſito humano ſimul cum humana natura adderet natura leonina: ita ꝙ he due nature humana ⁊ leonina ſimul eſſent in eodem ſuppoſito: ſm quas illud ſuppoſituȝ eſſet uerus homo ⁊ uerus leo. diceremus rem illam uel ſuppoſitum illud eē in duabus ſpeciebus: ſed hoc ut eſſet mediante vna natura omnino impoſſibile eſſet. per vnaȝ enim naturam ſolum eſt res in vna ſpecie. ſic ⁊ per vnam quantitatem ut per dimenſiones proprias ut dictum eſt ſolum eſt localiter in vno loco. ¶ Ad argumentum autem in contrarium. videlicet ꝙ deus habet potentiam infinitam nō impeditam. dicendum eſt ꝙ deus habet potentiam infinitam. qꝛ poteſt quicquid habet rationeȝ entis. qđ aūt contradictioneȝ implicat nō eſt poſſibile. non ꝙ ipſe deus ſit impotens: ſed qꝛ hoc ſubterfugit rationem entis non eſt poſſibile. Eſſe autē vnum ⁊ idem ſm proprias dimenſiones localiter in diuerſis locis implicat ꝯtradictionem. ſicut contradictionem implicat ꝙ vnum ⁊ idem ſm eandem naturam ſit in diuerſis ſpeciebus. Utrū autem per alium modum ſit poſſibile vnum ⁊ idē eſſe in diuerſis locis: patebit cum queretur de corpore chriſti ubi oſtendetur ꝙ corpus illud qđ localiter eſt in celo ſacramētaliter eſt in altari. Quod vō addebat de beato ambroſio eſt dicendum ꝙ potuit ita per viſionem imaginatiuā ſibi repreſentari ſepultura beati martini a deo clare. ꝙ ſibi videretur interfuiſſe eius exequijs. ¶ Rurſuſ per angelum ſupplentem vicem beati ambroſij fieri potuit ꝙ qui interfuerunt dicte ſepulture crederent beatum ambroſium ibi interfuiſſe. Queſtio. II.

Secūdo queritur de diuina predeſtinatione. Introducebatur autem hec queſtio propter traianum qui ad preces beati gregorij egit penitentiam de peccatis ſuis: propter qđ predeſtinatio eius adiuncta fuit per preces beati gregorij. Ex hoc ergo oriebat queſtio. Utrū ꝑdeſtinatio iuuari poſſit precibus ſanctoruȝ. ⁊ arguebatur ꝙ ſic. qꝛ poteſt aliquis ſanctus alicui mereri primam gratiam. pōt ergo mereri ⁊ finalem. ſed qui habet finalem gratiā eſt predeſtinatus. ergo per preces ſanctoꝝ videtur predeſtinatio poſſe iuuari. ¶ Ꝓ. dicit rebecā ꝯcepiſſe ad preces yſaac. ſed ex ea natus fuit iacob qui fuit predeſtinatus. ergo preces ſanctorum adiuuant ut predeſtinati naſcant. ſed hoc nō eſſet niſi predeſtinatio adiuuari poſſet ꝑcibus ſanctorum. ergo ⁊c̄. ¶ In ꝯrium eſt ꝙ illud quo poſito uel remoto nihilominus cōſequitur effectus. nihil videtur facere ad illud. ſed cum predeſtinatio diuina nō poſſit impediri ſiue ponant preces ſanctoꝝ ſiue non: nihilominus ſequet predeſtinationis effectus: ergo nec ad ipſam predeſtinationē nec ad eius effectū aliquid faciunt preces ſanctoꝝ. ¶ Rꝰ dicendum: ꝙ circa effectum diuine ꝓuidentie ⁊ predeſtinationis: ꝙtum ad preſens ſpectat recitare poſſumus quadruplicē errorem. Unus fuit quorundam phoꝝ antiquorū credētium oia prouenire ex caſu uł ex neceſſitate materie. ꝙ ſi hoc eſſet nihil ſubiceret diuine ꝓuidentie uel predeſtinationi. Fruſtra ergo quereret. Utrū predeſtinatio iuuari poſſit ſanctoꝝ precibus. qꝛ hoc poſito ipſa dei predeſtinatio nō eſſet. Sed hoc ſtare nō pōt. Nā cū deus ſit agenſ primū: cum ſemꝑ primū ſit aliorum regulatiuū: oportet totaȝ nām regulari ab intellectu diuino: ita ꝙ oē opus nāe: eſt etiam dei opus. Uidemus autē ꝙ in operibus factis ab intellectu nr̄o non oia ſunt caſualia: ergo multo minus erit ab his que ꝓueniunt ab intellectu diuino cum intellectus noſter

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

deficiat ab illo. ¶ Secūdus error fuit ciceronis qui
ut ait aug. 5. de ci. dei. c. ix. credidit neceſſaria ſubeſſe
ꝓuidentie diuine. Contingentia autem non. ꝓpter qd̄ ne
tolleret libertatē libero arbitrio: ⁊ ne cogeret̄ pone-
re oia opera noſtra eſſe neceſſaria uoluit ea reduci in
diuinā predeſtinationē uel ꝓuidentiā. quo poſito fru-
ſtra quereret̄ de precibus ſanctorū ⁊ vniuerſaliter de
humanis actibus in cōparatione ad diuinā predeſti-
nationē qꝛ talia oino eēnt impṫinētia predeſtinationi
diuine. Sed nec hoc ſtare pōt. Naꝫ ſm phm in libro
de bona fortuna: fortuna ⁊ itellectus oino habēt mo-
dum oppoſitū. ait eniꝫ ꝙ ubi plurima fortuna ibi mi-
nimus itellectus. ⁊ ubi plurimus itellectꝰ ibi minima
fortuna. ex hoc qdeꝫ ſunt fortuiti effectus in opibus
noſtris: qꝛ in actibus noſtris multa ꝓueniunt iprouı-
ſa. Si ergo intellectus noſter eēt tante potētie ꝙ oia
ꝓuidē poſſet nihil ei accideret caſuale: accidit itaqꝫ
ex defectu itellectꝰ noſtri fortuna. ⁊ ubi plurimus in-
tellectus ibi plurima que ꝓueniunt ꝓuiſa ⁊ ordinata:
quare oportet ibi fortuna minimaꝫ eſſe. Dicere ergo
diuinā ꝓuidentiā non ſe extēdere ad oia ⁊ ponere re-
ſpectu intellectus diuini aliqua accidere iprouiſa: eēt
dicere deū habere defectiuū intellectū qd̄ abſurdum
eſt ponere. ¶ Tertius error fuit ſtoycorū ponentiū
oia ꝓuenire ex neceſſitate ut narrat augꝰ. v. de ci. dei
c. ix. hoc ergo poſito nihil ꝓdeſſent ſanctorū preces.
Quia illis poſitis uł remotis nihilominꝰ pro futura
euenirēt: cum illa ex neceſſitate ꝯtingerent. Sed hec
poſitio ſtare nō pōt qꝛ periret meritū ⁊ demeritū ſꝫ
ſanctos. uel ēt tollerent negociatio ⁊ ꝯſiliū ſm phos
uterqꝫ enim ꝓbat nō oia ex neceſſitate ꝯtingere. Iſte
ergo tres opiniones erronee ſūt: qꝛ nimis parū dant
imo nihil dant ſanctorū precibus: ſed ponūt eas inuti-
les ⁊ infructuoſas. ¶ Fuit aūt quartus error quorū-
dam egyptioꝝ oino oppoſitus premiſſis. nā illi nihil
dabāt ſanctoruꝫ precibus. hi aūt nimis attribuebant
eis. dicebāt quidē preces nr̄as adeo utiles ⁊ fructuo-
ſas ꝙ mutabāt diuinū ꝓpoſitū ⁊ eius beneplacitū ut
poſtq̄ deus aliqd ꝓpoſuerat ⁊ diſpoſuerat ſe facturꝝ
flectebat̄ ne illa egeret ꝓpter humanas preces. Hec aūt
potētia nō ſolum theologie ſed ēt phie eſt oino ꝯria.
nam nō ſolū ſm theologos apud dn̄m nō eſt trāſmu-
tatio nec viciſſitudinis obumbratio: ſed ēt ſm phos
deuenire eſt ad aliqd vnū imobile per ſe ⁊ per accn̄s
⁊ ab intra. diuinū ergo ꝓpoſitū opꝫ eſſe inflexibile ⁊
incōmutabile. Nos autē tanq̄ catholici tractatores
inter hos errores via media incedētes dicamus orō-
nes noſtras eē ꝓficuas nō ꝙ diuinū ꝓpoſitū imutēt
ſed ꝙ ipm adimplēt. mediātibus eni talibus orōni-
bus fit de nobis qd̄ deus diſpoſuit. ſic eni imaginatus
dionyſiꝰ 3° de diuinis noibus. ꝙ deus ſit q̄ſi ſummū ce-
lum a quo diffundunt̄ ubiqꝫ multe radiorum caterue
imaginat̄ qdē ꝙ qlibet ordo ſecūdarū cauſaꝝ ſit q̄ſi
quidā radius ꝓcedens a deo tanq̄ a ſūmo celo. Si ḡ
per radios celeſtes q̄ſi per quoſdā funes ad celos ſur-
ſum aſcēderet aliqs videret̄ forte ſibi ꝙ celū ſe flecte-
ret ad eū: ſꝫ hoc nō eēt: imo imobile ⁊ iflexibile ipe
ſeipm traheret ad celū. corpus v̊o celeſte remaneret
ſic ſi mediātibꝰ orōnibus ſanctoꝝ ⁊ nr̄is: uel mediā-
tibꝰ aliqbus ſecūdis cauſis deus nobis bona faceret.
videt̄ forte nobis ꝙ deꝰ inclinet̄ ⁊ flectat ſe ad nos:
nō tn̄ eſt ita. imo ipſe manet tanq̄ petra imobilis: ſed
nos ipſi trahimur ⁊ mouemur mediantibus talibus
ꝑcibus ꝯiūgimur diuino ꝓpoſito: ut fiat de nobis qd̄
ipſe ordinauit ⁊ diſpoſuit. Patet itaqꝫ dionyſium ex
hoc exēplo oēs ꝑfatos errores allidere. nā ꝓut dicit
ordines cāꝝ q̄ſi quoſdā radios deſcendere a deo ad
nos: deſtruit errorē quorūdā antiquoꝝ nāliū dicētiū
nihil ex ordine: ſed oia ex caſu ꝯtingere. ꝓut v̊o dicit
has cateruas radioꝝ ubiqꝫ eē ꝑſentes: deſtruxit erro-
rē ciceronis dicētis. diuinū ordinē ⁊ ꝓuidētiā extēde-
re ſe nō ad oia: qꝛ nō ſe extēdit ad humanos actꝰ: cu-
ius errorē dionyſius abſtulit dicens: diuinos radios
uel diuinū ordinē ubiqꝫ eē ꝑſentē: ut v̊o ſubiunxit ꝙ
mediātibꝰ hiis ordinibꝰ ſcd̄arū cāꝝ uel his radiis
trahimur ad deū: remouit errorē ſtoycorū dicētium
oia ex neceſſitate ꝯtingere ⁊ talia nihil facē ad euētū
rerū. Orōnes ergo nr̄e que iter ſecūdas cās compu-
tant̄: nō ſūt utiles: qꝛ per eas ad deū trahimur ut fiat
de nobis qd̄ ipſe diſpoſuit. Sed cū ultimo addidit ꝙ
aſcēdēdo per tales radios uł per tales ordines cāꝝ
nō imutamus diuinū ꝓpoſitū nec facimꝰ deū imuta-
bilē nec ipꝫ ad nos trahimꝰ: ſꝫ nos ipi aſcēdimꝰ: nos
ipſi ſumus qui mutamur nos ipi trahimur ad ipꝫ deū
tanq̄ ad aliqd ſtās fixū ⁊ imobile. Deſtruit errorem
egyptiorū dicētiū orōnes nr̄as flectere ⁊ imutare di-
uinū ꝓpoſitū. Patet igit̄ ꝙ diuina ꝑdeſtinatio iuuat̄
ꝑcibus ſctōꝝ: nō ꝙ per eas diuinū ꝓpoſitū imutet̄ lꝫ
qꝛ mediātibꝰ eis diuinū ꝓpoſitū adiplet̄. Si igit̄ diui-
na ꝑdeſtinatio dicat diuinū ꝓpoſitū in ſe acceptū non
iuuat̄ ſanctoꝝ ꝑcibꝰ: qꝛ nullū eternū iuuat̄ per aliqd
tp̄ale. Sed ſi diuina ꝑdeſtinatio nō dicat diuinū ꝓpo-
ſitū abſolute ꝯſideratū: ſed dicat hmꝰ ꝓpoſitū: ut iplet̄
mediātibꝰ ſcd̄is cauſis in effectu: ſic ꝑdeſtinatio diui-
na iuuat̄ ꝑcibꝰ ſanctoꝝ ⁊ orōnibꝰ ſanctis: qꝛ coadiu-
tores dei ſumus inq̄tū mediātibꝰ ſctis orōnibꝰ aliis
nr̄is bonis opibꝰ adiplet̄ qd̄ de nobis deus diſpoſuit
⁊ ꝯſeqmur diuine ꝑdeſtinationis effectū. ¶ Qd̄ v̊o
dicebat̄ ꝙ orōnibus ſanctoꝝ poſitis uel remotis ni-
hilominꝰ eſt diuina ꝑdeſtinatio: qꝛ talia eā uariare nō
pn̄t: ut pꝫ per habita ſanctoꝝ ꝑces nō iuuāt diuinam
ꝑdeſtinationē: qꝛ per eas diuinū ꝓpoſitum uariet̄: ſed
qꝛ in effectu per tales orationes tanq̄ per ſcd̄as cau-
ſas diuinū propoſitum adimpletur.

Poſtea querebatur de ꝑtinētibꝰ ad deū q̄tū ad ꝑſonalia. ⁊ circa hoc
querebat̄ dupłr. Nā ꝑmo querebant̄ aliq
ꝑtinētia ad ꝑſonā filii. Scd̄o querebat̄ aliqd ꝑtinēs
ad ꝑſonā ſpūs ſcti. Perſona aūt filii dupłr pōt ꝯſide-
rari ſm ꝙ nā duplex eſt in ipſo: diuina. ſ. ⁊ hūana. ſm
diuinā qdē emanat eternaliter a pr̄e. ſm humanā v̊o
tp̄aliter eſt genitꝰ ex matre. ¶ Rurſus ſm humanaꝫ
nāꝫ hēt duplex eē. vnū ſacrale in altari. aliud locale in
celo empyreo. itaqꝫ circa ꝑſonā filii triplex erat qd̄.
ꝑ° querebat̄ de emanatione eterna. ⁊ erat qd̄ utrum
emanatio filii uel ēt emanatio ꝑſonarū ſit rō emana-
tiōis creaturarū. Scd̄o q̄rebat̄ de ſuo eē ſacrali utrū
ſbā panis ꝯuertat̄ in ſbā corpis chr̄i. Tertio erat qd̄
de ſuo eē reali locali. utruꝫ in celo empyreo chr̄s ſta-
ret uel ſederet. Addebat̄ q̄rta qd̄ de perſona ſpiritus
ſancti. ſ. ſi ſpūs ſanctus non procederet a filio: utrum
diſtingueret̄ ab eo.

Queſtio. III.

Ad primū ſic ꝓcedebat̄: ⁊ ꝓbabat̄
qdem emanationē filii
eē rōne emanatiōis creaturaꝝ: qꝛ oia cōparant̄
ad deū tanq̄ artificialia ad artificē: qꝛ diuꝫ eni eſt ar-
tifex oēꝫ hn̄s v̊tutē. ſed ars cuiuſlibet artificis eſt rō
q̄re emanāt oia artificialia ab ipſo. cū ergo filius ema-
net a pr̄e tanq̄ ars eiꝰ emanatio filii eſt rō emanatio-
nis creaturarum. ꝙ aūt filius emanet a pr̄e tanq̄ ars
eius ꝓbat̄ per augm. 6. de trini. circa finē. ubi dicitur

ꝙ filiꝰ eſt ars oĩpotẽtiſ atq; ſapiẽtis dei plena rõnibꝰ
oĩuz viuẽtiũ ⁊ icõmutabiliũ. ¶ In ↄ̃triũ ẽ qꝛ ſi emana
tio filij uel ult̃ emanatio pſonarũ eẽt rõ emanationis
creaturarũ cũ effectus ducat in cognitionẽ cãe poſſe
mus per creaturas deuenire in cognitionẽ emanatio
nis pſonarũ: ⁊ ita per nãlẽ rõnez cognoſci poterit tri
nitas: qȯ falſum eſt. ¶ Rꝫ° dicenduz ꝙ emanatio filij
⁊ vniuerſaliter emanatio pſonarũ eſt rõ emanatiõis
creaturarũ. nã creature ꝓcedunt a deo ut artificia ab
artifice. nã tractatores ſacrorũ eloqoꝝ dicũt ꝙ deuſ
eſt oĩuz artifex oẽm hñs virtutẽ oĩa ꝓſpiciẽs. ſic etiã
⁊ phĩ hoc ſenſerũt. vñ cõmenta. 12. metha. ait ꝙ que
hic inferiꝰ agunt ⁊ ẽt oẽs diſpoſitiones ſtellarũ ꝓce
dunt ab vna arte itellectuali ꝑ̃ncipali que dicit dina.
¶ Rurſus ꝓcedũt creature a deo ut uolita a uolẽte.
qꝛ ſm augm̃. 4. de trini. nihil hic iferiuſ agit qȯ ab il
la ſũma uoluntate ab illa ſupna aula ſũmi iperatoris
nõ iubeat aut pmittat. prout igit ꝓcedunt creature a
deo: ut artificialia ab artifice filius qui eſt ars pr̃is ⁊
uerbũ eiꝰ eſt rõ emanatiõis ipſarũ. Sed ꝓut ꝓcedũt
ab eo tanq̃ uolita a uolẽte: ſic ſpũs ſanctus qui ꝓce
dit per modũ uoluntatis ⁊ eſt amoꝛ pr̃is ⁊ filij eſt rõ
q̃re emanat quelibet creatura. Ut g̊ hec ueritas pate
fiat ſciendũ eſt ꝙ modus itelligẽdi noſter eſt q̃ſi oĩno
oppoſitꝰ mõ intelligẽdi diuino. nã noſter itellectꝰ ut
vult cõmẽtatoꝛ in 3° de aĩa eſt q̃ſi potẽtia pura in ge
nere itelligibiliũ: ſicut mã eſt potentia pura in genere
entiũ. ſicut ergo a mã in genere entiũ nulluſ actuſ põt
egredi niſi iformet aliq̃ ſpecie ſenſibili. ſic ab itellectu
nr̃o in genere itelligibiliũ nullus actꝰ põt egredi niſi
iformatꝰ aliq̃ ſpecie itelligibili. niſi ergo itellectus nr̃
iformet ſpẽ lapidis: uel ſpẽ leonis: uel aliq̃ alia ſpẽ in
telligibili abſtracta a fantaſmatibꝰ nõ poſſet aliquid
actu itelligere: ſed illa ſpecies ꝑus ducit in cognitio
nẽ eius cuiꝰ eſt q̃ ducat in cognitionẽ ipſius itellectꝰ.
erit ergo hiꝰ oꝛdo ꝙ itellectus ꝑmo itelliget obiecta
alia a ſe: poſtea cognoſcet actum per quem intẽdit ad
talia obiecta. Ultimo cognoſcet ſeiſpum a quo egre
dit talis actuſ. bene ergo dictũ eſt qȯ ſcribit a phȯ 3°
de aĩa ꝙ itellectus nr̃ cognoſcit ſeip̃m videlicet cog̊
ſcẽdo alia. Sed itellectus diuinus econuerſo cog̃ſcit
alia cognoſcẽdo ſe. nã diuinus itellectꝰ nõ eſt potẽtia
pura: imo eſt actꝰ purus in genere itelligibiliũ: ⁊ mul
tomagiſ in genere entiũ. nihil ergo cognoſcet per ſpe
ciẽ aliã a ſe: qꝛ tũc nõ eẽt actuſ purus in genere itelli
gibiliũ ſed eẽt in potentia ad itelligẽdũ. oĩa ergo co
gnoſcit per eſſentiã ſuã. cũ ergo diuina eẽntia magis
ↄueniat cũ ſeipſa q̃ cũ rebus aliis: hiꝰ eẽntia primo ⁊
pꝛicipalr̃ erit rõ cognoſcẽdi ſeipſam: ⁊ exñs rõ cog̊
ſcẽdi ſeipſaz erit rõ cognoſcẽdi alia: inq̃tuz eſt exem
plar ⁊ paradigma oĩuz aliorũ. deus ergo pꝛincipalit̃
cognoſcit ſe ⁊ cognoſcẽdo ſe cog̃ſcit alia. ¶ Hoc vi
ſo ſatis appꝫ ꝙ emanatio v̊bi diuini eſt rõ emanatio
nis oĩuz aliorũ. Nã ſi deus nihil aliud itelligeret niſi
ſeip̃m adhuc generaret in ſeipſo v̊bũ ⁊ ꝓduceret fi
liũ. ſed ſi deus nullo mõ itelligeret creaturas creatu
re nõ poſſent ab ipſo ꝓcedere. ¶ Quare cũ ex eo ꝙ
deus itelligit ſe ſit rõ q̃re itelligat alia emanatio v̊bi
diuini ẽ rõ emanatiõis oĩuz alioꝝ que a deo emanãt
ex eo ꝙ deus itelligit ſe que nõ emanarẽt niſi deꝰ itel
ligeret alia. ⁊ qȯ dictũ eſt de v̊bo ꝙ eſt rõ emanatiõiſ
creaturarũ ut ꝓcedũt a deo ut ab artifice ⁊ ab itelli
gẽte: itelligẽdũ eſt de ſpũ ſancto ꝙ ſit rõ emanationiſ
ip̃arũ: ut ꝓcedũt a deo tanq̃ uolita a uolẽte. Nã ſicut
deus pr̃ ſi nihil aliȯ itelligeret niſi ſe adhuc ꝓcederet
v̊bũ. ſic pr̃ ⁊ filiꝰ ſi nihil aliud uellẽt niſi bonitatẽ ſuaz
adhuc ſpiraret ſpm̃ ſctm̃. Tñ ſi deus nihil aliud uel
let niſi ſe: ⁊ nullo mõ uellet creaturã: nullomõ creatu
ra in eẽ ꝓcederet. Itaq; cũ deus uolẽdo ſe uelit alia:
ſicut itelligẽdo ſe itelligit alia. ſpũs ſanctus ꝓcedẽs a
pr̃e ⁊ filio ex eo ꝙ uolũt bonitatẽ ſuã erit rõ emana
tionis alioꝝ que nõ ꝓcederẽt a deo niſi ipſe alia uel
let. ¶ Concedendũ eſt ergo tã emanationẽ filij q̃ ẽt
ſpũs ſcti eẽ rõnẽ emanationis creaturarũ. aliter tñ ⁊
aliter. Quia emanatio v̊bi eſt hiꝰ rõ ut creature ꝓce
dant a deo ut itellecta ab itelligẽte. ſꝫ emanatio ſpũs
ſcti eſt hiꝰ rõ ut creature ꝓcedant a deo tanq̃ uolita
a uolẽte. ¶ Qȯ aũt arguebat in ↄ̃triũ: qꝛ tũc per nã
lẽ rõnẽ poſſemuſ cog̃ſcere trinitatẽ: dici debet ꝙ per
nãlẽ rõnẽ cog̃ſcẽ poſſemus ꝙ per diuinũ uerbũ facta
ſunt oĩa: ſed ꝙ illȯ diuinũ v̊bũ realiter differat ab eo
a quo ꝓcedit. ad hoc nõ ſufficit rõ nãlis: qꝛ nõ eſt tri
nitas pſonarũ ſine reali dĩa. iõ nõ obſtãte ꝙ emana
tio pſonarũ eſt rõ emanationis creaturarũ. qꝛ per di
uinum uerbũ facta ſunt oĩa. nõ poſſumus per nãlem
rõnem concludere trinitatem.   Queſtio. IIII.

ſ ECũdo querebatur De chꝛĩo
hoĩe iquãtũ hẽt eẽ ſacr̃ale in altari. ⁊ erat qȯ
Utrũ ſbã panis ↄuertat in uerũ coꝛpus chꝛĩ. argue
bat aũt ꝙ nõ: qꝛ ut dicebat diſcurras per oẽs ſpecies
mutationis nõ poteris ibi aſſignare aliq̃ taliũ ſpẽrũ
nõ eni eſt ibi gñatio ⁊ coꝛruptio: qꝛ tales ſunt termi
ni motus. ibi aũt nõ ſit aliqs motus cuiꝰ tales ſint ter
mini. ¶ Rurſus augmentũ ⁊ diminutio ſunt motus
ad quãtitatẽ. alteratio ad q̃litatẽ. loci mutatio ad ſi
tum. predicta aũt ↄuerſio terminatur ad ſbãm nõ ad
quãtitatẽ nec ad q̃litatẽ: nec ad ubi. nullã ergo ſpeciẽ
mutationis ibi ſaluare poteris: ſed cõuerſio quadam
ſpẽm mutationis ipoꝛtare videt ergo ⁊c̃. ¶ ꝓ. in oĩ
cõuerſione uel in oĩ tranſmutatione opꝫ ꝑ̃ſupponere
aliqȯ ſbm̃ ut mãz que manet in tota traſmutatione: ſꝫ
ſi fieret taliſ ↄuerſio ut ponit eccl̃ia: nõ eẽt ibi aſſigna
re aliã ſbãm que tanq̃ cõe ſubiectũ ſubiceret illi cõ
uerſioni. ergo ipoſſibilis eſt talis ↄuerſio. ¶ In ↄ̃triũ
eſt damaſcenus qui vult ꝙ chr̃s icipiat eẽ ſub ſpẽbus
hoſtie: nõ qꝛ deſcẽdat iferius ut ꝙ recedat a celo em
pyreo: ſed qꝛ ſbã panis ↄuertit in coꝛpꝰ eius. ¶ Rꝫ°
dicendũ ꝙ circa hãc ſanctiſſimã ↄuerſionẽ q̃tum ad
preſens ſpectat: q̃tuoꝛ magne difficultates emergũt.
¶ ꝑ̇ª eſt qꝛ ut in arguẽdo tãgebat: i oĩ traſmutatiõe
preſupponit aliq̃ ſbã tanq̃ ſbm̃ trãſmutationis illiꝰ:
ut in trãſmutatione accñtali preſupponit ſbã cõpoſi
ti. In trãſmutatione v̊o ſbãli ſaltẽ ꝑ̃ſupponit ſbã que
eſt mã. Sꝫ hic nulla eſt ſbã cois: que maneat ↄuerſio
ne facta. ſic eni ↄuertit panis in coꝛpꝰ chꝛĩ. ꝙ nec ma
net panis mã nec eius foꝛma: ſꝫ tota ſbã panis tran
ſubſtãtiat in totã chꝛĩ coꝛpis ſbãz. Et qꝛ hec ↄuerſio
differt a trãſmutationibus ceteris difficile eſt videre
quõ hoc fieri poſſit: ⁊ quõ nõ opoꝛteat ſupponẽ: ibi
aliqȯ ſbm̃ cõe. ¶ 2ª difficultas ↄſurgit: qꝛ in hac cõ
uerſione ↄuertit aliqȯ in aliud actu preexñſ qȯ nunq̃
videmuſ in ↄuerſionibꝰ nãlibꝰ. Si eni nãliter ↄuertit
aq̃ in ignẽ: igniſ qui gñat ex aq̃ nunq̃ fuit actu ꝑ̃exñs:
ſed tũc eẽ incipit qñ iã eſt aq̃ trãſmutata in ipꝫ: ſꝫ coꝛ
pus chꝛĩ in qȯ ſbãtur ſbã panis actu ꝑ̃exiſtebat priꝰ
q̃ ſbã panis conuerteret in ip̃m. ¶ 3ª difficultas eſt
qꝛ ex hoc videt ſeq̇ ꝙ idẽ ſit in diuerſis lociſ: qꝛ ſi coꝛ
pus chꝛĩ nõ recedẽs a celo empyreo icipit eẽ ſub ſpe
ciebꝰ hoſtie in altari erit idẽ in diuerſis locis in alta
ri: ⁊ in celo. ¶ 4ª difficultas eſt qꝛ tũc maius ↄtine
bit a minori. Nã cũ ſbã panis ↄuertat in totũ coꝛpuſ

chr̄i erit totū corpus chr̄i ſub ſpēbus hoſtie.ↄtinebit
ergo mai⁹ a minori qd̄ eſt incōueniēs. ¶ Ad has aūt
difficultates ſic poſſumus rn̄dere oñdēdo q̄uo hec
ſūt poſſibilia diuine potētie. Prima ergo difficultas
ſic tollit:nā cū agere p̄ſupponat eē ꝛ q̄cq̄d agit agat
ut eſt in actu opꝫ nos loq̄ de actione rei ut loq̄mur de
ei⁹ eē. Sicut ergo differt eē dei ab eē cuiuſlibet crea-
ture:ſic ſuo mō differt actio eius ab actione alia.cum
ergo eē dei ſit eē purū:ꝛ nō ſit eē receptū in aliq̄ potē
tia tanq̄ in ſb̄o ſicut eē ei⁹ nō p̄ſupponit potētiam in
qua recipiat.ſic actio ei⁹ nō opꝫ q̄ p̄ſupponat poten-
tiā ex p̄te paſſi:uel ſb̄m in qd̄ recipiat:ſꝫ pōt totū p-
ducere ꝛ totū in totū ↄuertere nō p̄ſupponēdo aliqd̄
ſb̄m cōe. Creatura vō q2 hēt eē receptuꝫ in aliq̄:ꝛ q2
habet aliq̄d potētiale admixtū:ꝛ nō ſm ſe tota eſt in
actu:iō actio ei⁹ ſemp̄ preſupponit ſb̄m ꝛ potētiaꝫ ex
p̄te paſſi in qd̄ ei⁹ actio recipiat.iō nō pōt rē totā p̄du
cere:nec pōt totū in totū trāſmutare:ſꝫ ſolū hoc agit
q2 facit q̄ mā que eſt ſub forma vnius fiat poſtea ſub
forma alteri⁹.ſemp̄ ergo in actiōe creature opꝫ dare
aliqd̄ ſb̄m cōe:ſed nō opꝫ hoc in actiōe diuina. ¶ 2ª
aūt difficultas ſic euacuat:q2 agēs diuinū in duobus
differt ab agēte nāli. p̄mo q̄dē q2 agēs nāle agit per
trāſmutationē ꝛ motū. Cum eni agēs per nām ſit in-
ſtrumētū ei⁹ qd̄ agit per itellectū cū de rōne inſtr̄i ſit
q̄ moueat motū:nō pōt agēs nāle agē niſi per trāſmu
tationē ꝛ motū. Cum ergo mot⁹ diſcōtinuat⁹ nō re-
deat idē numero foīa cedēs in potētia māe:ꝛ poſtea
educta per agēs nāle nō pōt redire eadē numero.ſed
q2 pōt deus agē abſq3 trāſmutatiōe ꝛ motu pōt ean-
dē formā numero reſtaurare. Eſt ergo p̄ma dr̄ia iter
agēs nāle ꝛ diuinū:q̄ q2 agēs nāle agit per trāſmuta
tionē ꝛ motū ꝛ nō pōt eādē formā numero reſtaura
re.agēs aūt diuinū pōt:cū poſſit agere abſq3 motu ꝛ
trāſmutatiōe. Scd̄a aūt dr̄ia eſt:q2 agēs nāle imedia
te attigit māꝫ ut eſt q̄ta cū attingat eā ut eſt ſubiecta
trāſmutationi ꝛ motui:ſꝫ agēs diuinū imediate attin
git māꝫ ut eſt q̄d.cū oībus imediate det eē ꝛ imedia-
te ↄſeruet oīa per eēntiā. Et q2 vna mā nō differt ab
alia ſm eēntiā.ꝛ ut eſt q̄d:ſed p̄ut eſt ſub diuerſis p̄ti
bus q̄titatis q̄cq̄d agēs diuinuꝫ pōt facē de vna mā:
pōt ꝛ de alia cū eadē mā ſit diuꝫ ſꝫ q̄ditatē ꝛ eēntiā:
ſed agēs nāle hoc nō pōt.igit ſi de⁹ pōt illā eādē for-
mā reſtaurare numero que ceſſit in potentiā māe. Et
qd̄ pōt de vna mā pōt de alia:poterit formā eādē nu
mero que eſt in vna mā inducere in aliā.qd̄ faciendo
mām cōuerteret in mām:ꝛ formā in formā:ꝛ totū in
totū:ꝛ ↄuerſum erit aliq̄d in actu p̄exn̄s. Utrum aūt
de⁹ hūc ordinē teneat in ↄuerſiōe panis in corp⁹ chr̄i
non eſt p̄ſentis ſpeculationis.ſufficiat ad pn̄s ſcire q̄
de⁹ pōt ↄuertere aliq̄d in aliō actu p̄exn̄s qd̄ erat ſcd̄a
difficultas aſſignata. ¶ 3ª difficultas ſic tolli hēt.q2
ſi ſꝫ q̄ coiter dicit chr̄s in altari ꝛ in celo nō eſt eodē
mō:ſꝫ in celo eſt localiter:in altari vō ſacr̄aliter:ꝛ iō
ut dicūt nō eſt icōueniēs.ſꝫ hoc nō ſufficit:q2 ſiue ſa-
cramētalit̄:ſiue localit̄.uere tn̄ corp⁹ chr̄i eſt in altari:
ꝛ uere in celo.iō querit quō hoc fieri poſſit. ¶ Sciē
dū ḡ q̄ ut ſupra dicebat lꝫ eadē res per eandē nāꝫ nō
poſſit eē in diuerſis ſpēb⁹:tn̄ per aliā ꝛ aliā nām pōt
ita vna:ꝛ eadē res per eaſdē dimēſiones nō pōt eē ni
ſi in vno loco.tn̄ per alias ꝛ alias dimēſiones pōt:cor
pus aūt chr̄i nō per eaſdē dimēſiones eſt in celo ꝛ in
altari. Sꝫ in celo eſt mediātib⁹ dimēſionib⁹ p̄prijs.in
altari vō mediātib⁹ dimēſiōib⁹ panis:ꝛ exīde ſeq̄tur
q̄ exn̄s in celo ꝛ in vno altari poſſit ſil̄ eē in alio alta-
ri:ꝛ in multis altarib⁹.ſꝫ hoc nō erit mediātib⁹ eiſdē
dimēſionib⁹.nā in celo empyreo eſt mediātib⁹ dimē-
ſionibus p̄prijs.in altari vō mediātib⁹ dimēſionib⁹
panis.nec mediātib⁹ eiſdē dimēſionib⁹ panis eſt in di
uerſis altarib⁹.imo mediātib⁹ vnis dimēſionib⁹ pa-
nis eſt in vno altari.ꝛ mediātib⁹ alijs dimēſionib⁹ pa
nis eſt in alio altari. ¶ 4ª aūt difficultas ſic tollit.nā
ſicut cū ſb̄a corpalis eſt mediāte q̄titate alicubi licet
ſb̄a de ſe ſit q̄d idiuiſibile.tn̄ q2 q̄titas eſt q̄d diuiſibi
le erit ibi ſb̄a modo diuiſibili:ſic ſi eēt ecōuerſo q̄ nō
eēt ſb̄a alicubi mediāte q̄titate:ſed magis q̄titas eēt
mediāte ſb̄a:cū ſb̄a de ſe ſit q̄d idiuiſibile eēt ibi q̄ti
tas q̄ſi mō idiuiſibili.ſic eſt aūt in p̄poſito q̄ ſb̄a panis
ↄuertit i ſb̄aꝫ corpis chr̄i:ꝛ mediāte ſb̄a ē ibi q̄titas:
ita q̄ per ſe ꝛ p2io ꝛ ex vi ſacr̄i in altari eſt ſb̄a corpis
chr̄i.ꝛ mediante ſb̄a eſt ibi q̄titas:ꝛ alia accn̄tia.q̄re
erit ibi q̄titas q̄ſi mō idiuiſibili.ꝛ hoc eſt qd̄ coiter di
cit ꝛ bn̄ q̄ eſt ibi q̄titas nō mō q̄titatiuo:imo loquē
do de totalitate ſb̄ali cū in tota hoſtia ſit tota ſb̄a pa
nis.ꝛ q̄libet p̄te hoſtie ſit ēt totuꝫ illud qd̄ req̄rit ad
ſb̄aꝫ panis:q2 quelibet p̄s panis eſt panis:nō ſolū to
tus chr̄s eſt in tota hoſtia.ſed ēt eſt tot⁹ in q̄libet p̄te
hoſtie. Patet igitur q̄ nō p̄ſupponēdo cōe ſb̄m ſb̄a
panis ↄuertit in totā ſb̄am corpis chr̄i. ¶ Rurſus lꝫ
nā nō poſſit ↄuertē aliq̄d in aliud actu preexn̄s:tn̄ p̄p
duas dr̄ias q̄s hēt agēs nāle ad agēs diuinū pōt vtu
te diuina ↄuerti ſubſtantia panis in corp⁹ chr̄i.nō ob-
ſtāte q̄ corpus chr̄i iſti ↄuerſioni actualiter p̄exiſtit.
¶ Amplius.nō obſtāte q̄ mediātib⁹ dimēſionibus
p̄prijs eſt corp⁹ chr̄i localiter in celo empyreo:eſt tn̄
ſacr̄aliter in altari mediātib⁹ dimēſionibus panis.ul
teri⁹ q2 tota hoſtia eſt panis.ꝛ quelibet p̄s hoſtie eſt
panis:cū ex hoc fit totū corpus chr̄i in hoſtiā.q2 ſb̄a
panis ↄuertit in ip̄m cū in q̄libet p̄te hoſtie reſ̄uet to
tū id qd̄ p̄tinet ad totalitatē ſb̄e panis erit nō ſolū to
tū corp⁹ chr̄i in tota hoſtia:ſed ēt erit totuꝫ in q̄libet
p̄te hoſtie. ¶ Rōnes vō ſophiſtice ſunt:q2 ex ſenſibi
lib⁹ p̄cedūt:iō ↄdicūt his que tenet fides catholica
de hac ſanctiſſima ↄuerſione:ſi eas cū diligētia medi
temur. ¶ Ad p̄ᵐ dicēdū q̄ ſpēs trāſmutationis q̄s
narrat ph̄s p̄ſupponit aliqd̄ ſb̄m cōe.hec autē ut pa-
tuit nullū ſbꝫ cōe p̄ſupponit:ꝛ iō nō ↄtinet iter illas.
ꝛ per hoc patet ſolutio ad ſcd̄m. Queſtio.V.

t **Ertio querebatur** de chr̄o hoīe p-
ut in celo empyreo hēt eſſe locale.ꝛ erat qd̄
utrum ſit ibi ſub rōne ſtantis:uel rōne ſedentis. Ar-
guebat q̄dē q̄ ibi eēt ſub rōne ſtātis:q2 ſtephan⁹ itē
dēs in celū ꝛ vidēs gl̄iaꝫ dei ait.ecce video celos ap-
tos ꝛ ieſum ſtātē a dextris vtutis dei.ḡ ut dicebat eſt
ibi ſub rōne ſtātis. ¶ In ↄriuꝫ eſt quia in yſaia.32.c.
legit.ſedebit ppl̄s me⁹ in plenitudine pacis ꝛ in req̄e
opulēta:ꝛ in tabernaculis fiducie. Sed mēbra debēt
ↄformari capiti.ſi ḡ ppl̄s ſedebit:ꝛ ieſus ſedet. ¶ P̄.
ad hebreos p2io legit qui cū ſit ſplēdor gl̄ie:ꝛ figura
ſb̄e ei⁹ ſedēs ad dextrā dei p̄ris in excelſis.ergo ꝛc̄.
¶ R̄° q̄ in alijs ſciētijs eſt ſolū ſenſus litteralis queꝫ
ſignificāt uoces:ſꝫ in ſacra pagina p̄ter ſenſuꝫ littera-
lē quē ſignificāt uoces eſt ſenſus myſticus quē ſignifi
cāt res. ¶ Poſſet aūt ad hoc quedam leuis p̄ſuaſio
adduci q2 aliarū ſcientiarū dicit hō actor:ſed in ſacra
pagina quodā ſpeciali mō dicit auctor de⁹. Cuꝫ ergo
homo ſit factor uocū:ꝛ nō naturaliū rerū:deus autē
ipſas res naturales in eē p̄duxit dignū eſt q̄ in ſcien-
tia diuina nō ſolū ſumant ad ſignādū uoces ſꝫ ēt res.
in humana vō ſcia ↄgruū eſt ſolū uoces adducant ad
ſignificandū. Cū ḡ querit utrū chr̄s in celo empyreo

ſit ſub rōne ſtantis uel ſedentis.aut loquimur ſʒ ſen-
ſum myſticū quē ſignificāt res:aut ſm ſenſum lr̄alem
quē ſignificāt uoces ſi itroducta ſit qȯ ꝓpt̄ ſenſuʒ my
ſticū dici pōt ꝙ ſm diuerſas meta.cōcedere poſſum⁹
chriſtū ſtare ſub rōne:ſtantis inquātū parat⁹ eſt ſemꝑ
ad nos auxiliādū.⁊ eſt ibi ſub rōne ſedentis q2 eſt ibi
in requie opulēta.ſʒ ſi loq̇mur ſm ſenſuʒ lr̄aleʒ nō eſt
nobis notū qualr̄ ibi ſtet.ſi placet ſibi ſtare eſt ſub ra-
tiōe ſtantiſ.ſi ſedere ſub rōne ſedētis ſic̄ ſibi placet ſic
eſt.¶ Ad argumēta dicendū:ꝙ ſm dionyſiū miſtica
theologia nō eſt argumētatiua ⁊ ꝓut dı̄ circa a pħo
finē ſecūdi poſterioꝝ nō ē in metaphoris diſputare.
ſi ġ loq̇mur de ſeſſione ⁊ ſtatu metaphorico ſm aliaʒ
⁊ aliā metaphoricā ſimul ſtat ⁊ ſedet.argumēta ergo
procedebāt ſuis vijs.Sed ſi ſeſſionē ⁊ ſtatū uellem⁹
intelligere ad lr̄am cū chriſtus dicat aliqñ ſedere ali-
quādo ſtare opʒ nos talia referre ad aliud ⁊ ad aliud
tp̄s.poſſunt eni ſeſſio ⁊ ſtat⁹ pro alio ⁊ alio tp̄e eideʒ
corpori cōuenire. Queſtio.VI.

q **Uarto** querebat.Utrū ſpūs ſanct⁹
diſtingueret a filio ſi nō ꝓce
deret ab eo.⁊ arguebat ꝙ nō.q2 ſm anſelmū
relationuʒ oppoſitio facit in diuinis ꝑſonaꝝ plr̄itatē:
ſʒ ſi ſpūs ſcūs nō ꝓcederet a filio nō hēret ad ipʒ re-
lationē oppoſitā.Nō ġ diſtigueret ab eo.¶ In ꝯriū
eſt q2 ſm aug^m ſpūs ſcūs ꝓcedit ut dat⁹:fili⁹ ut natus.
ſʒ ſi nunꝙ̄ ꝓcederet ſpūs ſcūs a filio adhuc cōpeteret
ꝓcedere ei ut dat⁹:⁊ filio ut nat⁹:diſtingueret igit ab
eo ſi nō ꝓcederet ab ipſo.¶ R° dōm:ꝙ de hoc inter
doctores ſunt diuerſe ſentētie:uolūt enim quidā ꝙ ſi
ſpūs ſcūs non ꝓcederet a filio adhuc diſtingueret ab
eo.Dicūt eni iſti ꝙ nō ſolū eſt diſtinctio per relatiōes
oppoſitas ſʒ ēt per diſpatas.ꝯcedūt q̇dē ꝙ ſi nō ꝓce-
deret ab eo nō hēret ad eū relationē oppoſitā:hēret
tñ diſpatā:eo eni ipſo ꝙ fili⁹ ꝓcedit per modū nature
ſpūs ſcūs per modū uolūtatis eſt ali⁹ modus ꝓceden
di hi⁹ ⁊ illi⁹.⁊ hñt ibi eē relatiōes diſpate ⁊ potit reſꝑ
uari diſtictio iter eos.Sʒ ut in ꝓſequēdo patebit ſm
has relatiōes diſpatas nō eēt diſtictio iter filiū ⁊ ſpi-
ritū ſcūʒ niſi ſm rōnē tm̄.⁊ q2 hoc nō ſufficit ad diſti
ctionē ꝑſonaꝝ opʒ nos ponē ibi nō ſoluʒ relationem
diſpationū ſʒ ēt oppoſitionū:ut dū opʒ ſpūʒ ſcūʒ ꝓce
dere a filio realr̄ diſtinguat ab ipſo.Et ut hoc appeat
tria ſunt ꝯſiderāda.primo vidēdū eſt quō relatio diſ
ferat a ſuo fūdamēto.ſcōo declarādū erit quot modis
hēt relatio diſtinguere.tertio hec ſunt adaptāda ad
diuina:⁊ vidēdū eſt quō ſpūs ſcūſ diſtingueret a filio
ſi nō ꝓcedat ab ipſo.Propt̄ p^m ſciēdū ꝙ relatio nō di
ſtiguit a fundamēto q̄tū ad eē:ſed ſolū q̄tum ad eſſe
quiditatis ut ſil̄itudo que fundat in albedine nō erit
aliud eē albedinis ⁊ ſil̄itudinis:q2 ſil̄itudo ſi adderet
aliqȯ aliud nouū eē ſupra albedinē cū nō poſſit eē in
aliquo aliud ⁊ aliud eſſe abſqꝫ cōpoſitione eēt aliq̇d
cōpoſitius:eo ꝙ eſſet album ⁊ ſimile q̄ ex eo ꝙ eſſet
albū ſolū:qȯ patet falſuʒ eē.realr̄ igit nō eſt aliud eē
relationis ⁊ fundamēti.eſt tñ alia rō quiditatis:q2 ſʒ
rōnē quiditatis reponit res in p̄dicamēto:q̄re cū re-
latio facit aliud p̄dicamētū a fundamēto opʒ ꝙ hēat
aliaʒ rōnē q̇ditatis.¶ Uiſo quō relatio cōparat ad
fundamētū:reſtat videre quō hēt diſtinguere.Scien
duʒ ergo relationē duplr̄ diſtinctionē facere ſm eē ⁊
ſm rōnē quiditatis aliter tñ ⁊ alr̄:q2 ſʒ rōnē quidita-
tis diſtiguit ſolū ab oppoſito.nā cū rō quiditatis re-
latiōis ſit ad aliud ſe hēre ſm hūc modū nō diſtiguit
relatio niſi ab eo ad qȯ refert ut paternitas ſm rōnē
quiditatis diſtinguit patrē ſoluʒ a filio ad quē refert.
ſʒ ſʒ ēe diſtinguit patrē nō ſolū a filio ſʒ ab oi nō p̄re
eo enim ꝙ p̄rnitas eſt in hoc ſuppoſito ⁊ nō in alio
diſtiguit pater ab oi eo in quo nō hēt eē paternitas.
¶ His itaqꝫ ſic declaratis eſt tertio vidēdū quō hec
adaptari pn̄t ad diuinā:⁊ quō ſpūs ſcūs diſtingueret
a filio ſi nō ꝓcederet ab ip̄o.Aduertēdū ergo ꝙ cum
eē relationis ſit eē fundamēti nō diſtiguit relatio rōe
eſſe niſi ſit ibi diſtinctū fundamētū ut diſtiguere ſil̄e a
nō ſil̄i:q2 in eo eſt ſil̄itudo que nō eſt in non ſimili:ut ſi
ſil̄itudo illa fundat in albedine nihil eſt aliud q̄ diſtin
guere albū a nō albo.q2 i albo hēt eē albedo q̄ nō eſt
in nō albo.nunꝙ̄ ġ relatio diſtiguit ſm eē niſi fiat di-
ſtinctio ſm fundamētū uel ſm aliq̇d abſolutū.imo ſi
hoc eſt dubiū in creaturis:in diuinis aūt nullo mō du
biū eē debet.Nā cū in diuinis ut coiter ponit relatio
maneat q̄tū ad ſuū genus ſolū ſm rōneʒ quiditatis:
ſm v̇o eē tranſeat in diuinā ſubam nō poſſum⁹ in diui
nis relationē diſtinguere ſm eē:niſi ſit ibi diſtictio ſʒ
ſubaʒ uel ſm aliq̇d abſolutū:cū ſit ġ regula auguſtini
in plurib⁹ locis in libro de trinitate.ꝙ omne qȯ a ſe di
citur:dicit de qualibet perſona ſingulariter:⁊ de om-
nibus nō pluraliter:quia ſm talia ut ait nō habet eē
diſtinctio.In diuinis itaqꝫ per relationes non erit di-
ſtinctio ſm eſſe:ſed ſolum ſm rōnem quiditatis:ſed
cum relatio ſm quiditatem nō diſtinguat ubi ab op-
poſito bene dictū eſt qȯ ricardus ait in libro de trini-
tate.ꝙ in diuinis omnia ſunt eadem.ubi nō obuiat re
lationis oppoſitio:ſi ergo ſpūs ſanctus nō procede-
ret a filio nō haberet relationē oppoſitā ad ipſum ⁊
ſequeretur ꝙ realiter nō diſtingueretur ab eo.Sic er
go imaginari debemus ꝙ quia eſſe diuinū eſt eſſe pu-
rum ⁊ abſtractū:q2 in illo eſſe reſeruatur omnis ratio
eſſendi cui cōmunicat illud eſſe cōmunicat omne eē.
Cum ergo eſſe diuinū in quo reſeruatur omne eſſe cō
municetur cuilibet diuine perſone quātum ad eē non
poterit eſſe diſtinctio inter eas.¶ Aduertēdū tamē
ꝙ lʒ cui cōmunicatur eſſe diuinū cōmunicet ei omne
eſſe uel omnis ratio eſſendi.nō tamē cōmunicatur ei
omne referri uel omnis reſpect⁹.Inter diuinas ergo
perſonas non eſt diſtinctio ſm eſſe ſed ſolum ſm re-
ferri uel ſm reſpectum:nunꝙ̄ ergo diſtinguit vna per
ſona ab alia niſi habeat reſpectū ad ipſam:uel niſi re-
feratur ad illam.⁊ quia ſi ſpiritus ſanctus non proce-
deret a filio filius nō referetur ad ipſum tolleret rea-
lis diſtinctio inter ip̄os.¶ Qȯ v̇o obiciebatur in cō
trariuʒ ꝙ ſi ſpiritus ſanctus nunꝙ̄ procederet a filio:
adhuc tamē filius a patre procederet ut natus:ſpiri-
tus ſanctus a patre ut datus:uel aliter vnus procede
ret per modum uoluntatis.alius v̇o per modum na
ture uel per modum intellectus qȯ eſt idē:dici debet
ꝙ hec oppoſitio non plus faceret filium ⁊ ſpiritū ſan
ctum differre:propter huiuſmodi relationes diſpera
tas:⁊ q̄ intellectuʒ ⁊ uoluntatem que in natura fun-
dantur.igitur cū natura ⁊ uoluntas in diuinis nō pluſ
differant:q̄ differant intellectus ⁊ uoluntas in quib⁹
tales relationes diſperate fundant.Ideo cū natura ⁊
uolūtas nō differant in diuinis niſi ſm rōnē filius ⁊
ſpūs ſcūs ſolū ſm rōnem different.

p **Oſtea querebatur** De entibus
ſcōis ut de entibus creatis ⁊ cauſatis.Circa
autē entia creata ⁊ cauſata q̄tū ad pn̄s ſpectat duplr̄
pōt dubitari gn̄aliter.ſ.⁊ ſpāliter.Iō circa hoc duplr̄
querebat.nā p̄mo querebat de oi ente creato gn̄alit̄
⁊ erat qȯ.Utrū in oi ente creato differāt eēntia ⁊ eē.
2° circa entia creata aliq̄ ſpālit̄ q̄rebant. Qō.VII.

a **D primum** sic pcedebatur. Arguebat enim q̄ in omni ente creato differt essentia et esse. sic enim ut dicebat arguit perspectiu' de colorib' respectu lucis: ut q2 colores aliqñ sunt illuminati et inueniunt cū luce. aliqñ vō inueniūtur sine luce: iō colores differunt a luce. Cū g̃ essentia creaturaꝝ aliqñ fuerit cōiuncta ipsi eē. aliquādo aūt nō ꝯiūcta ipsi eē oportet eēntiaꝫ cuiuslibet creature eē differenteꝫ ab eē. ¶ Preterea omne qd̄ habet eē ab alio nō est suū esse: ſꝫ est in potētia ad eē sed cuiuslibet creature essentia habet eē ab alio. ergo nulla talis essentia est suū esse. ſꝫ est in potētia ad eē. in q̄libet ergo creatura differt eēntia et esse. ¶ In ꝯrium est q2 fm phm. 4. metaᶜᵉ. ens et vnū nō dicūt aliā intētioneꝫ additā supra essentiā rei. sed ens sumit ab eē: ergo esse nō dicit aliā intentionē additā supra rei essentiā. ¶ Rº dicēdū q̄ sicut est dare aliqd qd̄ est ipsa extensio essentialiter et oīa alia sunt extēsa inquātū participāt ipm ut quātitas extēsa per essentiā et est ipsa extēsio essentialiter. oīa aūt alia intātum sunt extensa inquātū participāt quātitatē: sic est dare aliqd qd̄ est ipm esse purū essentialiter. oīa aūt alia in tantū sunt entia inquātū participāt eē ei'. hi' aūt ens per essentiaꝫ qd̄ est ipm esse purū est ipse deus. creata autē entia intatum sunt inquātū participāt ei' eē. hoc est g̃ qd̄ cōmētator ait 2º metaᶜᵉ. q̄ vnuꝫ est per se ens et per se uerū. creata vō entia sunt et uera per esse et ueritatē eius. Sic igit imaginari debem' q̄ sicut q̄titas que est ipsa extēsio essentialr facit oīa alia eē extensa sic suo mō deus qui est ipm esse essentialiter facit oia alia hēre eē. esse g̃ nihil est aliud q̄ quedaꝫ actualitas impressa oibus entibus ab ipo deo uel a primo ente. nulla eni essentia creature est tāte actualitatis q̄ possit actu existere nisi ei iprimat actualitas quedā a primo ente: et illa actualitas ipressa uocat esse. Sicut g̃ nature corporales alie a quātitate nō sunt de se actu extense: ſꝫ sunt in potētia ut extēdant per quātitateꝫ. sic oēs nature alie a primo ente non sunt de se actu ut existāt sed sunt in potētia ad eē et accipiūt eē ab ente primo. Ex hoc aūt uolunt quidā dicere q̄ esse nō eēt aliquid realiter differēs ab esse: ſꝫ solum esset quidaꝫ respectus ad ens primū: ita q̄ fm hoc vna et eadē res esset essentia et esse: sed esset essentia in se considerata esse vō est per cōparationē ad ens primū et inquantū est effectus entis primi. ſꝫ si deus seipso formalr faceret entia eē forte nō oporteret dare aliqd̄ eē creatum differēs ab eēntia reꝝ: ſꝫ cū deus nō sit esse oiuꝫ formaliter et inherens ſꝫ exēplariter et effectiue preter diuinū eē opꝫ dare aliqd̄ eē actuale qd̄ sit impressuꝫ ab ipso primo ente ipsi essentie et ipsi nāe rerū. erit ergo in rebus creatis uel in essentijs creaturaꝝ actualitas quedaꝫ differēs ab eēntia que actualitas dicit eē. q̄re in reb' creatis differt essentia et esse. ¶ Ex hoc ēt patere pōt quō sit creatio reꝝ. nam si res eēnt simplices et nō eēt ibi cōpositio eēntia et eē: nō video quō creari possent. sicut eni nō generant per se nec mā nec forma sed generat cōpositūꝫ sic nec creat essentia per se sepata ab esse nec creat eē separatū ab eēntia ſꝫ creat totū cōpositū ex eēntia et eē. ¶ Qd̄ vō obiciebat in ꝯriū q̄ ens sumit ab eē. dici pōt q̄ sumit ab eē eēntie: et de hoc eē nō est qd̄: ſꝫ qd̄ introducta est pp actuale esse qd̄ realiter ab essentia est distinctum.

b **Einde querebatur** De creaturis in speciali. creatura autē pma facie diuidit in corporalē et intellectualē: pp qd̄ duplr querebat. Primo eni querebant quedā pertinentia ad creaturā intellectualē. Scđo quedā ptinentia ad corporalē. creatura aūt intellectualis duplr potest ꝯsiderari. pmo ſꝫ subaꝫ et circa hoc erat qd̄. Utꝝ suba intellectualis esset cōposita ex mā et forma. scđo pōt ꝯsiderari itellectualis suba fm opatiōnē suā que est cognoscere et intelligere. Et circa hoc querebātur duo. primo eni querebat utrū intellectualis suba cognoscat singularia. scđo utrū cognoscat futura ꝯtingētia. triplr g̃ fiebat qd̄ circa intelligentias. pma erat de cōpositiōe sube. scđa de cognitiōe singlariū. tertia de cognitiōe ꝯtingētiū futuroꝝ. Questio. VIII.

a **D primū** sic pcedebat. Ostendebat quidē subam angelicā cōpositā eē ex mā et forma. q2 ut dicebat boeti' in cōmēto sup pdicamēta distinguit triplicem subam: māꝫ et forma et cōpositū: et ait q̄ relictis extremis agit de medio. ſꝫ cū ipse agat de suba que est mediū genus: sequit q̄ suba que est genus uel ipm pdicamētum sit qd cōpositū ex mā et forma. mā g̃ et forma erūt pncipia se extēdentia ad totū gen' uel ad totum pdicamētū qd̄ est suba. quicqd g̃ est in pdicamēto sube participabit ista pncipia et erit quid cōpositum ex mā et forma. Sꝫ intelligētia est in pdicamēto sube: g̃ et cetera. ¶ Pꝫ. ut dicebat nō est ꝑetas absq3 ꝑprio sbto. sed ꝑetas māe est recipe. ubicūq3 g̃ īuenit rō receptionis īuenit rō māe. ſꝫ ipe itelligētie recipiūt iflūētias a pº ergo si eis cōpetit recipere competit et habere mām. ¶ In ꝯtrariū est q̄ hec tria se hñt per ordinem suba virt' et opatio. sic g̃ debem' loqui de suba et vtute ut loqmur de ipa opatiōe: ſꝫ opatio āgeloꝝ que est intelligere est simplex et imaterialis. g̃ et eoꝝ suba simplex et imaterialis erit. ¶ Rº dōꝫ: q̄ quidā ut saluarēt plures angelos eē eiusdeꝫ spēi dixerūt eos eē cōpositos ex mā et forma. Sed hoc magis arguit oppositum q̄ ꝓpositū: q2 si esset mā in angelis nō solum nō essent plures angeli eiusde spēi: ſꝫ ēt nō eēnt duo āgeli eiusdē generis. si g̃ incouenies est dare tantā diuersitateꝫ in substātijs sepatis ut nō repiant duo talia eiusdē generis icōueniēs ē in eis ponē māꝫ. ¶ Hoc ut appeat sciendū q̄ nunq̄ mā facit diuersitatē in specie: sed uel facit diuersitatem in numero uel in gñe. vnde phs 5º metaᶜᵉ. c. de vno. cū pri' dixisset q̄ vnitas gñis est q̄si vnitas māe. postea iferi' subdidit q̄ que hñt vnā māꝫ sunt vnū numero. Uidet eni vnitas generis q̄si vnitas materie: nō solū q2 gen' se habet q̄si mā. ſꝫ q2 que hñt vnā mām sunt vnū genere. que igitur habēt vnā materiam uel sunt vnuꝫ genere uel sunt vnū numero. et per locū ab oppositis que habēt diuersas mās: uel differūt gñe uel differūt numero. ¶ Ut g̃ sciam' qñ mā facit differre solū numero et qñ facit differre gñe. Aduertenduꝫ q̄ materia dupliciter diuersitatē facit. ¶ Primo ex extēsione: ut q2 mā est extēsa in alia et in alia parte materie recipi habet alia et alia forma: ut quia materia auri ex qua fiūt aurei ānuli est extēsa in alia pte auri poterit recipi alia et alia forma ānuli aurei. ānuli ergo aurei differūt per materiā: sed hoc est propter materie extensionē. cum ergo materia taleꝫ diuersitatē facit: facit diuersitatē nūalem. ¶ Scđo potest sumi diuersitas ex materia non propter materie extēsionē sed ꝓpter aliā et aliam rationē recipiēdi formā: et sic differūt per mām supcelestia corpora ab hijs inferiorib'. Nā in hijs iferiorib' mā sub alia rōe recipit formā q̄ in supcelestib': q2 hic recipit formaꝫ nō cōplētē totū appetitū: ibi aūt cōplentē. q̄cūq3 aūt differūt sic p māꝫ differūt gñe. si g̃ angeli differūt per

materiã:uel hoc eſt qꝛ materia eſt extẽſa in alia ⁊ alia parte materie recipitur alia ⁊ alia foꝛma angelica.uel hoc erit qꝛ mã angeli vni⁹ ſub alia rõne recipit foꝛmã ꝙ mã alteri⁹ angeli.nõ poſſum⁹ aũt dicẽ ãgelũ differre per mãm ꝓpter materie extenſionẽ.differũt ergo per mãm ꝓpter aliã ⁊ aliã rõnẽ recipiẽdi foꝛmã:ſꝫ talis dĩia per mãm facit differre genere.ſi ğ in oib⁹ angelis eſt dĩia mãlis in oib⁹ erit dĩia ſm gen⁹.⁊ nõ erunt duo angeli in eodẽ genere qð eſt icõueniẽs dicẽ ꝙ cũ tota coꝛpalis ſb̃a admĩſtret per ãgelos:ut vult aug⁹ 3ᵒ de trini.Et in tota coꝛporalis ſub̃a ſit ꝯueniẽtia pp ipſas ſpũales ſub̃as regẽtes eã incõueniens eſt ipſas ſpũales ſub̃as ponere ſic diſtãtes ⁊ diuerſas diſiũctas ut nõ reperiant due eiuſdẽ generis.nõ eſt ergo mã in angelis:bñ eſt tñ ibi aliquid loco materie:qꝛ nõ ſunt actus purus:ſꝫ hñt aliquã potẽtialitatẽ admixtã.vñ ⁊ in libꝛo de cauſis ſcribit ꝙ intelligentie habent ſuũ yleachin.i.ſuũ mãle:⁊ hoc foꝛte uolũt illi qui in angelis mãm ponũt cũ ipſi dicũt mãm illã non eẽ eiuſdem rõnis cũ mã coꝛporaliũ.ſolũ ğ in uerbis dicunt diſcoꝛdare a nobis:qꝛ ⁊ nos ibi aliqð mãle ponim⁹. ¶ Qð vᵒ obiciebat in ꝯ̃riuꝫ:qꝛ mã ⁊ foꝛma ulr̃ ſunt ꝑncipia in genere ſub̃e.dici debet ꝙ ſi accipit ibi gen⁹ ſub̃e ſolũ pꝛo ſub̃a ſenſibili abſolute ⁊ ſimplr̃ eſt uerũ.Sꝫ ſi accipit ſub̃a ꝓut includit ſb̃m intelligibilẽ nõ eſt accipiẽda mã ⁊ foꝛma ſimplr̃ ⁊ ꝑ ſe.Sed accipiẽda eſt mã large pꝛo oĩ mãli.⁊ qꝛ in ipſis angelis ponim⁹ aliquid loco mãe ſaluari põt dcm̃ boetij. ¶ Qð vᵒ addebat ſcðo ꝙ recipe eſt ꝓpꝛiũ mãe dicẽdũ:ueꝝ eſt ꝙ eſt pꝛopꝛiũ mãe recipe foꝛmas indiuiduales ⁊ ſenſibileſ:ſed non eſt ꝓpꝛiũ ei recipere ul̃es ⁊ intelligibiles ut vult cõmẽtatoꝛ in 3ᵒ de aĩa.ubi dat dĩiaꝫ inter recipe ipſi⁹ materie ⁊ ipſi⁹ intelligẽtie.Influentia autem recepta in mentib⁹ angeloꝝ nõ eſt ſenſibilis ſed intelligibilis ceſſat ergo obiectio.

Queſtio.IX.

Ecũdo querebatur circa ipſos angelos.Utrũ cognoſcũt ſingularia.

Et arguebatur ꝙ nõ:qꝛ ſm augᵐ 2ᵒ ſoliloquioꝝ ꝙ coꝛporalia ⁊ ſenſibilia nõ cognoſcũtur niſi ſenſu.ſꝫ angeli nõ hñt ſenſum:ergo non pñt cognoſcẽ ſingularia que ſunt coꝛpalia ⁊ ſenſibilia. ¶ Preterea ſi angeli cognoſcũt.ſingularia uel hoc eſt per ſpẽs ſingulares:uel per ul̃es.per ſingulares non:qꝛ cũ ſingularia pñt eſſe infinita:ꝯtingeret eos habere infinitas ſpẽs:nec ẽt hoc eẽ poterit per ſpẽs ul̃es:qꝛ cognitio in ulĩ eſt in potẽtia ⁊ nõ certificat nec eſt in ꝑpa foꝛma ut cognoſcere ſoꝛtẽ in eo ꝙ hõ:uel per ſpẽꝫ ul̃is hoĩs nõ eſt cognoſcẽ ipm determinate ⁊ certitudinaliter ⁊ in ꝑpa foꝛma:nec talis cognitio eſt in actu ſꝫ magis eſt in potẽtia:in potẽtia quadã ꝓpinqua ut poſſum⁹ ipm cognoſcẽ in eo ꝙ ſoꝛtes.q̃re ſi angeli cognoſcãt ſingularia per ſpẽs ul̃es nõ cognoſcũt ea directe ⁊ in ꝓpꝛia foꝛma.ſꝫ in potẽtia tm̃:⁊ qꝛ qð eſt in potẽtia nõ eſt ſi hoc mõ ſingularia noſcũt magis dici debẽt ꝙ nõ cognoſcãt ſingularia ꝙ̃ ꝙ cognoſcãt. ¶ In ꝯ̃riuꝫ eſt ut ſcribit 5ᵒ de ꝯſolatione.quicq̃d põt virt⁹ inferioꝛ põt ſupioꝛ:ſꝫ ſenſus noſter inferioꝛ eſt intellectu noſtro:ğ multomagis eſt inferioꝛ ꝙ̃ itellect⁹ angelicus.ſꝫ nos per ſenſuꝫ poſſum⁹ cognoſcẽ ſingl̃aria.ğ multomagis angeli per itellectũ cognoſcẽt ea. ¶ R̃ᵒ dicẽdũ:ꝙ ſi ꝯſideret dĩia itellect⁹ noſtri ad itellectũ angelicũ:apparebit ꝙ lꝫ itellect⁹ noſter per ſe ⁊ directe non poſſit ſingularia cognoſcẽ:itellect⁹ tñ angelicus hoc poteſt. ¶ Ad cui⁹ euidẽtiã ſciẽdũ eſt ꝙ cũ oẽ agens agat ut eſt in actu:⁊ oẽ qð ẽ in actu ſit per ſuã foꝛmã:oẽ agẽs agit ſm exigẽtiã ſue foꝛme.foꝛma aũt itellect⁹ nr̃i eſt ſpẽs intelligibilis abſtracta a fantaſmatibus:⁊ qꝛ illa ſpẽſ eſt abſtracta a ꝯditionib⁹ indiuiduãtib⁹:itellect⁹ noſter recto aſpectu ⁊ ut efficit in actu per illã ſpẽm nõ cognoſcit rẽ idiuidualẽ ⁊ particularẽ:ſꝫ abſtractã ⁊ ul̃eꝫ.ſi ğ itellect⁹ nr̃ debeat cognoſcẽ ꝑticulare hoc mõ nõ erit directo aſpectu.qꝛ tũc ageret nõ ſm ſuam foꝛmã qð eſt ꝯ̃ rõnem cuiuſlibet agẽtis:ſꝫ cognoſcet ꝑticulare per reflexionẽ ꝯuertẽdo ſe ad fantaſma.idõ dĩ in 3ᵒ de aĩa ꝙ potẽtia nr̃a itellectiua cũ ſit extẽſa.i.mõ extẽſo recto aſpectu cog̊ſcit carniſ eẽ.i.cognoſcit carnis q̇ditatẽ.recto igit aſpectu itell̃ct⁹ nr̃ cog̊ſcit ꝙ q̇d eſt rei ⁊ ipm ul̃e.ſꝫ ꝑticulare nõ cog̊ſcit recto aſpectu ſꝫ ꝑ reflexionẽ:ſi ğ modus itelligẽdi angelicuſ cõformaret mõ itelligẽdi nr̃o ut ꝙ angeli cog̊ſcant per ſpẽs abſtractaſ a ꝯditionib⁹ indiuidualib⁹ nõ cognoſcerẽt ſingularia recto aſpectu:nec foꝛte ea cog̊ſcerẽt per reflexionẽ:qꝛ nõ hñt fãtaſma ſupꝛa qð ſe ꝯuertãt ſꝫ angeli ut coĩter ponit nõ cognoſcũt ſingularia uel res per ſpẽs a reb⁹ abſtractiſ:ſꝫ cognoſcũt eas ꝑ ſpẽs a deo ipꝛeſſas ⁊ per ſpẽs ab ideis diuĩs deriuatas.cũ ergo idee in mẽte dĩna ſint factiue toti⁹ rei nõ ſolum ꝙ̃tum ad foꝛmã:ſꝫ ẽt ꝙ̃tũ ad mãm toti⁹.qꝛ rei ⁊ oĩuꝫ que ſũt in re exẽplar eſt idea in mẽte dĩna.ſpẽs in mẽtib⁹ angeloꝝ ab illis ideis deriuate ut cõiter ponit repꝛeſentare poterũt rem ſm ſe totã ⁊ ſm oĩa que ſunt in re:⁊ qꝛ res ſic accepta ꝯſiderat ſm eẽ ꝑticulare:angeli ipſoꝝ ꝑticulariũ ẽt directo aſpectu cognitioneꝫ hñt. ¶ Qð vᵒ obiciebat ꝙ particularia ⁊ ſingularia cognoſcunt ſolo ſenſu:ueꝝ ẽ a nobis ⁊ recto aſpectu cognoſcit ul̃ia:nõ tm̃ hoc eſt ueꝝ de angelis:qꝛ ut patuit ipſi angeli ⁊ recto aſpectu ⁊ per itellectũ ꝑticularia pñt cognoſcere. ¶ Qð aũt addebat ſi angeli cognoſcũt ſingularia uel hoc eſt per ſpẽs ſingulares uel ul̃es:dici debet ꝙ cũ ſpẽs angelice non ſint inducte a mã nec abſtracte per itellectũ:ſꝫ ſunt ab ideis diuinis deriuate ⁊ ꝑ ſe nõ ſũt ꝑticulares nec ul̃es.idõ ꝑ̃fata diſtinctio in ꝓpoſito locũ nõ hẽt. ¶ Ut tñ meli⁹ appareat qð querit:ſciẽduꝫ eſt ꝙ oẽs idee in mẽte diuina realr̃ ſunt vna res:⁊ vna diuina eſſentia. Diuina ğ eſſentia lꝫ vna ſit realr̃.diſtincte tñ repꝛ̃ſentat infinitas res:qꝛ in ea ſunt infinite rõnes reꝝ.ita ꝙ nõ eadẽ rõnẽ ꝯditus eſt hõ ⁊ equus:ut vult aug⁹.83.q.q̃one de ideis. Ratio aũt quare diuina eẽntia põt diſtincte repꝛeſentare ⁊ hẽt in ſe tot rõnes reꝝ eſt:qꝛ nõ cõpꝛehendũt diuinã eſſentiã:ſꝫ oĩa creata ab ea deficiũt.nulla ergo creatura repñtat deũ totalr̃ ⁊ per oẽꝫ modũ:ſed aliq̃ repñtat ipꝫ vno mõ:⁊ alia alio mõ.⁊ ꝓut alr̃ dĩna eẽntia ẽ imutabiliſ a reb⁹.alr̃ ⁊ alr̃ ẽ exẽplar rerũ.⁊ dĩ eẽ alia ⁊ alia rõ reꝝ:⁊ alia ⁊ alia idea rerũ.Inde eſt ğ ꝙ deus per vnitã eſſentiã ſuã ꝓut eſt diuerſimode imutata a rebus:⁊ ꝓut eſt alia ⁊ alia rõ reꝝ põt omnia diſtincta cognoſcere.Species aũt in mentib⁹ angeloꝝ non attingunt illam ſimplicitatẽ diuinã qua realr̃ ſint vna ⁊ eadẽ res.tñ reſpectu hoꝝ ſenſibiliũ ſpẽs angelice aliq̇d participãt de incõpꝛehẽſibilitate diuina.qꝛ ut ait dionyſius ꝑmo de di.no. intelligibilia per hec ſenſibilia cõpꝛehẽdi nõ poſſunt.qꝛ ergo hec ſenſibilia nõ poſſunt cõpꝛehẽdere ſpẽs in mentib⁹ angeloꝝ in vna ⁊ eadẽ ſpecie angelica poterũt eẽ plures rões ſenſibiliũ:ita ꝙ per vnã ⁊ eandẽ ſpẽm poterit repꝛ̃ſentari hoc ſenſibile ꝑ vnũ modũ ⁊ aliud per aliũ.⁊ ꝓpt hũc aliũ ⁊ aliũ modũ:⁊ aliã ⁊ aliã rõnẽ poterũt angeli hec ſenſibilia cognoſcẽ diſtincte.utrũ aũt ſil̃ cognoſci poſſint ab angelo oĩa que repꝛeſentari pñt per vnã ſpẽm non eſt pñtis ſpeculationis.ſufficiat aũt ad pñs

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE

ſcire:qꝛ hec ſenſibilia nõ cõprehẽdunt ſpẽs ãgelicas. multa ſenſibilia nõ cõprehẽdũt vnã ſpẽm in mẽte angeli.⁊ qꝛ aliqđ ſenſibile imitat̃ illã ſpẽꝫ vnomõ.aliud aliomõ nõ ꝯfuſo ſed etiã diſtincto:hoꝝ ſenſibiliũ cognitionem angeli habere poſſunt. Queſtio.X.

t Ertio querebatur Utruꝫ angeli poſſunt hẽre cognitionẽ ꝯtingẽtiũ futuroꝝ. ⁊ inducebat̃ hec qđ ꝓpter angelos malos ⁊ propter merlinũ. Dicit̃ enim de merlino ꝙ ille natus fuit per auxiliũ demonis ut per artẽ ſuccuboꝝ ⁊ incuboꝝ.⁊ qꝛ ille merlin⁹ dixit multa ꝯtingẽtia futura que a multis credunt̃ ꝙ diabolus cum docuiſſet ꝯtingẽtia illa. ⁊ qꝛ non potuit eũ docere niſi ea que ſcirent erat qđ. Utrũ angelus malus uel diabolus cognoſcat futura ꝯtingẽtia.⁊ arguebat̃ ꝙ ſic:qꝛ ut ſcribitur in libro de cauſis:qꝛ inter rem cui⁹ ſuba ⁊ actio eſt in momento eternitatis:⁊ rẽ cui⁹ ſuba ⁊ actio eſt in momẽto tẽporis:eſt res media cui⁹ ſuba eſt in momẽto eternitatis ⁊ actio in momẽto tpiſ. Et videt̃ ibi uelle cõmẽtatoꝛ ꝙ taꝫ ſuba itelligẽtis ꝙ̃ ẽt actio ſit ſupꝛa tẽpus:ſed ſi actio intelligentis eſt ſupꝛa tẽpus equalr̃ cõparat̃ ad oẽs dr̃ias tẽporis ⁊ nõ magis cõparat̃ ad p̃teritũ tẽpus ꝙ̃ ad futurũ nec ecõuerſo:ſꝫ ita cognoſcit futura ut p̃terita ⁊ econuerſo.cũ ergo ipſis angelis ẽt malis ſint nota p̃terita ꝯtingẽtia:nota erũt ⁊ futura. ¶ In ꝯriuꝫ eſt qꝛ ſi angeli mali futura ꝯtingentia ſcirẽt maxime ſciuiſcent ea que ſpectabãt ad ipos.fuiſſent igit̃ preſcij ſui caſus qđ coĩter dr̃ eẽ falſum:ğ ⁊c̃. ¶ Rñ° dicendũ:ꝙ ſicut qõneꝫ p̃determinatã ſoluim⁹ dãdo differẽtiã inter itelligere noſtrũ ⁊ angelicũ:ſic ⁊ qõnem hãc diſſoluere poſſum⁹ dando dr̃iam iter intelligere angelicũ ⁊ diuinũ. Sciẽdũ eſt ğ ꝙ cũ agere p̃ſuppo-nat eẽ ſic debemus loqui de actione rei cuiuſlibet:ut loquimur de ei⁹ eẽ. Uidemus eñi ꝙ in hoc differt eẽ angelicũ ab eẽ diuinũ.qꝛ eẽ diuinũ eſt eſſe purũ per ſe exñs.eſſe aũt angelicũ nõ eſt eẽ puꝝ ſꝫ eſt eẽ receptũ in nã angelica. Illud autem qđ eſt per ſe ſtãs nõ receptũ in alio nõ idiget ꝙ per aliud determinet̃. Illđ aũt qđ eſt in alio receptũ idiget ut per aliud determinet̃. eſſe aũt angelicũ determinat̃ per nãm in qua recipit̃: nã ẽt determinat̃ per ſuũ eẽ. Utrũqꝫ eniꝫ bene dictuꝫ eſt:nã ⁊ mã determinat̃ per formã:⁊ forma per mãꝫ: eſſe tñ diuinuꝫ non ꝓprie determinat̃ per nãm nec nã per eẽ tanꝙ̃ per aliqđ realiter differẽs.ſed idẽ eſt ibi nã ⁊ eẽ.utrũqꝫ ſtans.utrũqꝫ purũ. Idee itaqꝫ exiſtenteſ in mente diuina:qꝛ ſunt ibi mõ diuino:ſic ſunt reꝝ exẽplaria.ſic ſunt repreſentatiue rerũ.ꝙ nõ idigẽt determinatione aliq̃:nec idigẽt ad hoc ꝙ ſufficiẽter repreſentẽt nãs reꝝ:nec opꝫ ꝙ nã determinet̃ per eẽ ⁊ ꝙ eſſe determinet̃ per nãm:iõ bene dictuꝫ eſt qđ apl̃s ait qui uocat ea nõ que ſunt tanꝙ̃ ea que ſunt.⁊ aug⁹ 15.de trinita.ait ꝙ nõ aliter nouit facta ꝙ̃ fiẽda. ğ nõ opꝫ ꝙ reſ determinent̃ per eẽ ad hoc ꝙ cognoſcant̃ a deo:qꝛ ita nouit ea que nõ ſunt:ſic̃ ea que ſunt.ſꝫ ſpẽs recepta in mẽtib⁹ angeloꝝ:qꝛ oẽ qđ recipit̃ in aliquo recipit̃ ſm modũ rei recipiẽtis ꝙ̃tũcũqꝫ ſpẽs ille ſint deriuate ab ideis diuinis:tñ repreſentãdo aliquid ſequũtur modũ nãe angelice in qua recipiunt̃. ¶ Cũ ğ nã illa indigeat determinari per eẽ opꝫ res cognoſcẽ per illas ſpẽs ut ſufficiẽter repreſentent̃ per eas ſicut opꝫ determinari per eẽ. Determinari aũt aliqđ per eẽ põt itelligi duplr̃.uel in ſe ut p̃ſentia uel p̃terita:uel in ſuis cauſis ut futura neceſſaria.futura aũt ꝯtingentia que nec determiant̃ ad eſſe ſm ſe nec ſm ſuas cãs ab intellectu angelico certitudinaliter cognoſci nõ poſſunt.hi⁹ aũt futura uel ſciũt angeli nõ certitudialiter: ſꝫ per ꝯiecturã.⁊ ut in pluribus uel ſciũt ea nõ nãli cognitiõe:ſꝫ per reuelationẽ ſupioris ſpũs. ¶ Qđ aũt obiciebat̃ qꝛ actio intelligẽtie eſt ſupꝛa tẽpuſ.dici debet auctoritatẽ illã nõ eẽ ad ꝓpoſitũ.vult eñi auctoꝛ ibidẽ diſtinguere inter itellectiuã aiam.⁊ hec in ſuperiora ⁊ vult ꝙ ꝓpꝛia opatio itelligẽtie ſit intelligere. ꝓpꝛia aũt opatio aie inferioris ſit mouere. Uult eniꝫ ꝙ hec oĩa inferiora ꝙ̃tũ ad oĩa ſua menſurant̃ tpe.intelligentia v̈o quãtũ ad oĩa ſua ſit ſupꝛa tẽpus. Quia ⁊ ſuba ſua ⁊ opatio ei⁹ qđ eſt itelligere nõ ꝓpꝛie tempore menſuratur. Anima v̈o quãtum ad ſubſtantiam eſt ſupꝛa tẽpus ⁊ menſurat̃ eternitate participata uel mẽſuratur euo. Sꝫ quãtũ ad opationẽ ei⁹ ꝓpꝛiã que eſt mouere:nõ eſt ſupꝛa tp̃s:imo ꝓpꝛie menſurat̃ tpe qꝛ eſt ꝓpꝛiũ mot⁹ tpe menſurari. Eſt ergo intẽtio auctoris ꝙ itelligere que eſt ꝓpꝛia opatio itelligẽtie nõ ſic reſpicit tp̃s:ſicut mot⁹ que eſt ꝓpꝛia opatio aie.ſed licet ipm intelligere angeloꝝ in ſe nõ mẽſuret̃ tpe.extendit ſe tñ quãtũ ad tpalia que tpe mẽſurant̃. Et qꝛ ꝓpter rõnes tactas opꝫ reſ nãles determinari per eẽ uel in ſe uel in ſuis cauſis ad hoc ꝙ certitudinalit̃ ab angelo cognoſcant̃:angeluſ nõ cognoſcet uel itelliget futura ꝯtingẽtia:eo ꝙ nõ determinant̃ nec in ſe nec in ſuis cauſis. Dicit̃ tñ ipm itelligere angelicũt nõ equaliter reſpicere oẽs dr̃ias tpis nõ rõne ſui:ſꝫ rõne rerũ tpaliũ ad quas tale itelligere ſe extẽdit. Differũt ğ in hoc itelligere angelicũ ⁊ diuinũ:qꝛ ipm diuinũ intelligere nec in ſe menſurat̃ tpe nec ut cõparat̃ ad tpalia: iõ nõ aliter nouit p̃teritũ ꝙ̃ futuꝝ. Intelligere aũt angelicũ licet ſm ſe non menſurat̃ tpe tñ ut cõparat̃ ad hec tpalia nõ equalr̃ reſpicit p̃teritũ ⁊ futurũ.

o Einde querebatur De ptinentibus ad nãm coꝛporalẽ. Natura autẽ coꝛpalis duplr̃ ꝯſiderari põt.qꝛ quedã eſt pure coꝛporaliſ.quedã autẽ eſt cõpoſita ex coꝛporali ⁊ ſpũali:ut hõ. Oĩs ğ qđ circa nãm coꝛporalẽ triplr̃ diuerſificari põt:qꝛ uel eſt de nã coꝛpali coĩter:uel eſt ſpãliter de nã pure coꝛpali.uel eſt de nã compoſita ex ſpũali ⁊ coꝛpali.ſm hoc ğ ꝓcedebant obiectiones facte. Querebat̃ eñi p̃mo de nã coꝛpali ulr̃ ⁊ erat qđ. quõ hec coꝛpalia ulr̃ idiuiduari hñt. Et querebat̃ ẽt de q̃daꝫ nã pure coꝛpali:ut de celo. Et circa hoc q̃rebant̃ duo ſm ꝙ celũ duplr̃ põt ꝯſiderari.ſ.ꝙ̃tũ ad eẽ ⁊ quãtũ ad moueri. Fiebat eñi qđ de ipſo celo quãtũ ad eſſe.utrũ nãliter haberet eẽ icoꝛruptibile. Fiebat etiã qđ ꝙ̃tuꝫ ad moueri. Utꝝ per nãm opoꝛteat celũ aliquando quieſcere. Exceptis ğ qõnib⁹ factis de nã compoſita ex coꝛporali ⁊ ſpũali ut de hoie circa hec coꝛpalia. Tria querebant̃.pª qđ erat de idiuiduatiõe coꝛpoꝝ.ſcðã de eẽ celi.tertia de motu ei⁹. Qõ.XI.

a D primum ſic ꝓcedebat̃. Oſtendebat̃ enim ꝙ nihil nõ erat in coꝛporib⁹ ꝓpt̃ qđ indiuiduari poſſent:qꝛ ut dicebat indiuiduatio uel eſt per vnã formã uel per pluꝛeſ uel per mãꝫ. Per vnã aliquã formã nõ qꝛ illa uel eẽt ſubalis uel accñtalis.ſed oĩs forma taꝫ accidẽtalis ꝙ̃ ſubaliſ eſt forma recepta in mã.oĩs aũt forma recepta in mã de ſe nõ idiuiduat̃ ſꝫ indiuiduationẽ ſuſcipit per id i qđ recipit̃.ergo per nullã formã ſbalẽ uel accñtalẽ eẽ potit talis idiuiduatio. ¶ Preterea ut dicebat hoc nõ poterit fieri per plures foꝛas ſimul.qꝛ ſi quelibet forma recepta in mã de ſe nõ indiuiduat̃ ſꝫ de ſe eſt q̃d cõe cũ plura coĩa nõ faciãt vnũ ſpãle.qꝛ cõe nõ idiuiduat̃ per cõe ſꝫ per ſpãle:plures

tales foꝛme nō poterunt ad indiuiduationez ſufficē.
¶ P̄.hoc nō poterit eſſe per materiā:quia illud per
qȯ indiuiduantur indiuidua opoꝛtet eſſe differēs in
ipſis indiuiduis. Materia autem ꝙ̄tum eſt de ſe eſt
vna nūo in omnibus habētibus eā.nullo ergo modo
poterit eſſe talis indiuiduatio. ¶ In cōtrariū eſt:qꝛ
cū hec coꝛruptibilia eſſe habeāt īdiuidua opꝫ ea per
aliq̇d indiuiduari. ¶ R̷° dōm ꝙ nos opꝫ dicē aliq̇d
eſſe in coꝛporibus cuꝫ de ſe competit indiuiduatio:⁊
hoc eſt ꝙ̄titas qȯ ſic declaratur.qꝛ poſt ſpeciē ſpecia
liſſimā nō eſt deſcenſus niſi ad indiuidua. omne ergo
id qȯ ſ͛ꝫ ſe poſſumus intelligere plura in eadē ſpecie
de ſe indiuiduari hēt:qꝛ ſicut participatione ſpēi plu
res homines ſunt vnus hō.ſic ſ͛m eſſe ſingulare ⁊ in
diuiduū eſt vnus ⁊ rōnis plures.nō ergo eſt intelligi
bile ꝙ ſub coitate ſpecificata ſit pluralitas:niſi per in
diuiduationē. Nunc aūt ſic videmus ꝙ ſi albedo uel
aliqua alia hi⁹ foꝛma ſeparet̄ a ꝓpꝛio ſb̄o nō h̄ret per
qȯ poſſet plurificari.ergo albedini de ſe cōpetit vni-
tas.plurificatio aūt ei cōpetit per ſb̄ꝫ:quare de ſe in-
diuiduari nō hēt:indiuiduatur aūt per ſb̄m in qȯ re-
cipit̄:per qȯ plurificat̄.de ꝙ̄titate aūt nō ſic. nā ſi ꝙ̄ti
tas h̄ret eſſe ſepatū ab omni ſb̄o adhuc cōpeteret ei
eſſe extēſum cū eēntialiter cōpetat ei ipſa extenſio.⁊
ſi cōpeteret ei eē extenſum poſſet itelligi diuidi.⁊ di-
uiſa eēnt plura in eadē ſpecie. Non ğ dicemus ꝙ ꝙ̄ti
tas de ſe habeat vnitatē:⁊ ex ſb̄o pluralitatez.immo
pōt ei cōpetere pluralitas.⁊ ꝙ ſint plura in eadē ſpe-
cie qȯ nō eſſet niſi de ſe cōpeteret ei idiuiduatio.hoc
ergo mō fit indiuiduatio qꝛ mā habet eē extēſuꝫ per
ꝙ̄titatem:⁊ in diuerſis partibus māe recipiuntur di-
uerſe foꝛme.foꝛma ğ diuidit̄ ⁊ diuiſa indiuiduat̄ per
māꝫ extenſam.ſed cū extenſio per ꝙ̄titatē fit ad quā
titatē eſt recurrendū cū loqui uolumus de indiuidua
tione coꝛporū. ¶ Ex hoc aūt uerificare poſſum⁹ q̇c
quid de idiuiduatione dicitur. Nā lꝫ mā ſubiecta cū
foꝛma ſit cā omniū accidentiū que in ea fiunt:ut dici
tur p̄° phiſicoꝝ.aliqua tamen accidentia magis ſe te
nent ex parte māe.aliqua v̇o magis ex pte foꝛme. ut
ꝙ̄titas ſpecialiter ſe tenet ex parte māe.mā ergo que
ſpecialiter eſt cā ⁊ pꝛincipium quātitatis . dicitur eſſe
pꝛincipiū indiuiduationis que per quātitatē fieri ha-
bet. ¶ Rurſus per quātitatē ſūt coꝛpoꝛa:hic ⁊ nūc.
⁊ ideo dicit̄ indiuiduatio fieri per cōditiones mate-
rie que ſunt hic ⁊ nunc. Patet itaqꝫ quō intelligen-
dum ſit ꝙ indiuiduatio eſt per mām:uel qȯ eſt per cō
ditiones materie:qꝛ in omnibus talibus eſt recurren
dum ad quātitatē. ¶ Sed tunc inſurgeret ualde ra-
tionabilis queſtio.qꝛ ſi quelibet indiuiduatio coꝛpo-
rum eſt per quātitatē videt̄ ꝙ nullum indiuiduum ſit
in genere ſubſtātie. ¶ Aduertendū ergo ꝙ ſicut mā
non eſt de ſe extenſa. Extendit̄ aūt per quantitatē.ni
hilominus tamen alia eſt extenſio māe.alia extenſio
ꝙ̄titatis:ſic lꝫ ſb̄a indiuiduet̄ ⁊ ſignificetur per quāti
tatē ⁊ hec ſignificatio ſit differēs ab illa .alia tamen
eſt ſignificatio ⁊ indiuiduatio ſubſtātie.⁊ alia ſignifi-
catio eſt idiuiduatio quātitatis. Igit̄ ſicut mā nō hēt
partes niſi per quātitatē:⁊ alie ſunt parteſ māe ⁊ alie
ſunt ptes quātitatis.mā tn̄ habens partes nō eſt ali-
ud ꝗ̄ mā:eo ꝙ quelibet pars māe ſit mā:ſic lꝫ ſignifi-
catio in ſubſtātia ſit a ꝙ̄titate:alia tamen eſt ſignifica
tio ſubſtātie:alia ſignificatio ꝙ̄titatis.⁊ ſubſtātia cuꝫ
ſua ſignificatione nō dicit aliud ꝗ̄ ſb̄am:ſed ſolū di-
cit quendā modū ſe habendi quē habet ſb̄a ſub quā-
titate:ſicut mā habens partes nō dicit aliud ꝗ̄ mate
riaꝫ:ſed ſolū dicit quendā modū ſe habendi quē ha-
bet materia:ex eo ꝙ perficit̄ quantitate. Patet ergo
quomodo fit indiuiduatio.⁊ quomodo idiuiduatio
nō remouet res a pꝛopꝛijs pꝛedicamētis. ¶ Qȯ au
tem obiciebatur in cōtrarium ꝙ nihil eſt in coꝛpori-
bus per qȯ poſſit fieri indiuiduatio:qꝛ omnis foꝛma
tam ſubſtātialis ꝗ̄ accidentalis indiuiduatur ex eo ꝙ
recipitur in ſubiecto:patet hoc nō eſſe vniuerſaliter
uerum:quia eſt dare aliquid in ipſis coꝛpoꝛalibus ,ut
quantitatem cui per ſe indiuiduatio competit.

Queſtio.XII.

ſ Ecundo querebat̄ de eē celi. Utrū celum haberet eē incoꝛru
ptibile.arguebatur aūt ꝙ non.quia non poſ
ſumus intelligere celum habere eſſe perpetuum niſi
habeat totū ſuum eſſe ſimul. ¶ Rurſus nō poſſum⁹
intelligere celū habere eſſe perpetuum niſi eſſe ſuum
duret in infinitū.quare etiā ſi celuꝫ eſt incoꝛruptibile
habebit eſſe durāſ ⁊ pꝛotēſum in infinitū totū ſimul.
infinitū autem totuꝫ ſimul nō poteſt eſſe in re finita.
opoꝛtet ergo ꝙ natura celi ſit infinita in qua poſſit re
cipi ſimul totū eſſe celi qȯ ponitur eſſe durans ⁊ pꝛo
tenſum in infinitū. Sed nulla natura creata eſt infini
ta ergo ⁊c̄. ¶ In cōtrariū eſt qꝛ ſ͛m philoſophum in
p̄ncipio celi ⁊ mundi.celum eſt perpetuū ⁊ incoꝛru-
ptibile nō patiens peregrinas impꝛeſſiones:ergo ⁊c̄.
¶ R̷° dicendū ꝙ circa eſſe celi.⁊ circa eius incoꝛru
ptibilitatem ꝙ̄tum ad pꝛeſenſ ſpectat poſſet eē dupli
citer mala imaginatio. Una quidē ut imaginarent̄ eē
celi:eſſe quid extenſum ⁊ cōtinuū:ſicut motus ratio
ne magnitudinis eſt quid extenſum ⁊ cōtinuum:⁊ ſ͛ꝫ
hanc falſam imaginationez ꝓcedebat obiectio facta.
Alia mala imaginatio poſſet eē circa incoꝛruptibili-
tatē celi ut credem⁹ celū eſſe de ſe q̇d coꝛruptibile.⁊
per virtutē aliq̄ exiſtentē in celo perpetuo cōſeruari
a coꝛruptione:ita ꝙ fieret icoꝛruptibile per aliqȯ p̄n
cipiū poſitiuū:ſic̄ videmuſ ꝙ aial de ſe eſt coꝛruptibi
le ⁊ per virtutē aie cōſeruantis ip̄m pꝛeſeruatur per
aliqȯ tempus a coꝛruptione.⁊ ſ͛ꝫ hoc ꝓcedebat obo
Ioānis grāmatici ut narrat commētatoꝛ.12° meta^ca^
qui uolebat ꝓbare ꝙ in celo eēt virtus infinita:ſi per
infinitū tēpus poſſit a coꝛruptione pꝛeſeruari.utraqꝫ
aūt harū imaginationū falſa eſt.nō eni eſſe celi eſt q̇d
ꝯtinuū ⁊ ꝓtenſuꝫ:ſic̄ mot⁹.ſi eni hoc eēt ualeret obie
ctio.nā ſi celū h̄ret motū infinitū ⁊ tot⁹ ille motuſ eēt
ſil' in celo.opoꝛteret celū eſſe q̇d infinitū ut poſſet ſil'
ſuſtinē motū infinitū:ſed eē nō eſt q̇d ꝓtenſuꝫ ⁊ extē-
ſum ut opoꝛteat dare ifinitā nāꝫ in qua ſuſtinet̄ tale i-
finitū eē:ſed ſufficit ꝙ in ſuo eē celū uariationē nō ſu
ſtineat ad hoc ꝙ maneat ſemp icoꝛruptibile. ¶ Rn̄
ſum.2ª imaginatio eſt falſa:nō eni eſt celū icoꝛruptibi
le per aliqȯ p̄n^m^ poſitiuū p̄ſeruās ip̄ꝫ a coꝛruptione.
ſed eſt icoꝛruptibile per remotionē p̄ncipij cōꝛrupti-
ui:ut qꝛ nō eſt ibi p̄uatio reſpectu foꝛe:⁊ qꝛ nō eſt ibi
ꝯ̄rietas que eſt rō coꝛruptionis manet celū icoꝛrupti
bile ſemp. ¶ Qȯ v̇o obiciebat̄ de ifinitate iā ſolutū
eſt per dicta.opꝫ eni ut tāgebat̄ ꝙ eē icoꝛruptiuuꝫ nō
ſit q̇d ꝓtenſuꝫ.ſi eni ei⁹ eē eſſet q̇d ꝓtenſuꝫ opoꝛteret
ꝙ eſſet infinita nā celi in qua poſſet recipi tam exten
ſum ⁊ pꝛotenſum eſſe.

Queſtio.XIII.

t Ertio querebat̄ de motu celi. Utrum opoꝛteat ip̄ꝫ aliqñ deſinē ꝑ nāꝫ.
arguebat̄ āt ꝙ ſic.nā oīs v̇t⁹ cui accidē p̄t pe-
na:ul' laboꝛ in mouēdo opꝫ ip̄ꝫ aliqñ q̇eſcē:⁊ ceſſare
a motu:ſꝫ talis eſt v̇t⁹ celi cui p̄t accidē laboꝛ ⁊ fatiga
tio in mouēdo:qꝛ ſ͛m phꝫ in de celo ⁊ mū.ſi adderet̄
vna ſtella ipi oꝛbi motoꝛ ei⁹ mouēt cū laboꝛe ⁊ pena

ergo motori celeſti pōt accidere pena ⁊ labor in mouendo. q̄re opꝫ aliq̄n celuꝫ quieſcere. ¶ In ꝯriuꝫ eſt phs 8° phiſi. qui ꝓbat motū celi eē perpetuū ⁊ eternū: qđ non eēt niſi mot⁹ eius ꝑpetuari poſſet. ¶ Rº dōm ꝙ oēm ſbām intellectualē uel rōnalē conſeq̄tur aliq̄ virtus ⁊ aliq̄ potentia aliter eēt dare ſbām ocioſam. cū eni virt⁹ ⁊ eēntia ſe hn̄t ſm quēdā ordinem. ſi hec cōiungat corpori ſm quendā ordinē eſſentie: uel ergo cōiungeret corpori virtus mediāte ſbā. uel ſbā mediāte virtute. ⁊ ſm aliū ⁊ aliū modū cōiunctionis aliter ⁊ aliter loquēdū eſt de actione ⁊ motu egrediēte a tali virtute. ¶ Inde eſt ḡ ꝙ qꝛ in homine poten tia ⁊ virt⁹ intellectiua cōiungit corpori mediāte ſbā: in celo v̄o ecōuerſo ſbā intelligētie cōiungit mediante virtute in motu celi: nō accidit fatigatio nec opꝫ celum quieſcē per nām. In motu aūt hois accidit fatigatio ⁊ opꝫ humanū corpuſ per nām q̄eſcere nec pōt nāliter ꝑpetuari mot⁹ ei⁹. ¶ Sed dicēt aliq̄s quō ſciri pōt q̄n ſbā intellectualis cōiūgit mediāte potētia. ⁊ q̄n ecōuerſo. ¶ Rurſus querit ulteri⁹ q̄re cum ſbā cōiungit mediāte potentia nō accidit pena in mouendo. cū aūt ecōuerſo opꝫ motū interrūpi ⁊ iđ eē abſqꝫ fatigatione ⁊ pena. ¶ Aduertendū ḡ ꝙ nunq̄ cōiungit ſbā intellectualis uel rōnalis corpi niſi ex tali ſbā ⁊ corpore fiat aliquo mō vnū. fieri aūt vnū ex ſbā intellectuali ⁊ corpore pōt intelligi dupliciter: uel ſꝫ eē uel ſm operationē. ſi fiat vnū ſm eſſe cum eē imediate reſpiciat eēntiā oportebit ſm talē vnionē ꝑus cōiungi eēntiā ⁊ mediante eēntia cōiungi potentiā: ſed ſi nō fiat vnū ſm eē: ſed ſm operationē cū oꝑatio immediate reſpiciat potētiā ⁊ virtutē oportebit ꝑuſ cōiungi corpori potētiā. ⁊ mediāte potētia ꝯiūgi ſbāꝫ. ¶ Cū ḡ ex aīa rōnali ⁊ corpore humano fiat vnū ſꝫ eſſe: opꝫ aīam rōnalē humano corpori ꝯiungi ꝑus ſꝫ ſbām. ⁊ mediāte ſbā opꝫ cōiungi corpori itellectiuā potentiā. ¶ In celo v̄o ubi ex motore celi ⁊ corpore celeſti nō fit vnū ſm eē: ſed ſm operationē ut plane ꝓbat cōmētator 8° metaᶜᵉ. ⁊ in de ſbā orbis. oportet modū eē ꝯriū ita ꝙ ipſi celo ꝑus vniet virt⁹ ⁊ potentia ⁊ mediāte virtute ⁊ potētia vniet ei ſubſtātia. ¶ Hoc viſo de leui apparet q̄re motū corpis humani opꝫ eē cū labore ⁊ pena. motū v̄o celi abſqꝫ labore eē cōuenit. Nā ſi potētia itellectiua aīe rōnalis nō imediate cōiungit corpori cū nunq̄ fiat motus corporis niſi aliq̄ virt⁹ uel aliq̄ potentia imediate attingat ipm nō ſufficiet potētia itellectiua aīe: uel aliqua alia ei⁹ potentia nō organiçata ad mouendū corp⁹ cū hee potētie nō organiçate nō cōiungunt corpori immediate: ſed mediāte ſbā aīe. Opꝫ igit ut fiat motus corpis: dare aliq̄ potentiā organicaꝫ que imediate attingat corpus. mediāte qua corp⁹ poſſit moueri. ⁊ qꝛ oīs virt⁹ organica in mouendo fatigat: opꝫ in humano corpore fatigationē accidē. ⁊ inde eſt ꝙ nō ſufficit ad mouendū corp⁹ humanū itellect⁹ ⁊ uolūtas ul' aliqua alia quecūqꝫ virt⁹ nō organica. imo opꝫ dare aliā virtutē organicā. ut virtutē in muſculis ⁊ uermis mediante qua fieri hēat motus talis. Sed cū motor celi imediate cōiungit celo per potētiā intellectiuā uel per potentiā nō organicā. cū virtus nō organica non fatiget in mouēdo talis mot⁹ abſqꝫ fatigatione ⁊ pena eē poterit. nō igit opꝫ nāliter motū celi q̄eſcē: quieſcet tn̄ nō nāliter: ſed hoc per diuinā uoluntatē ut tenet fides catholica. ¶ Qđ aūt obiciebat in ꝯriuꝫ ꝙ ſi adderet vna ſtella corpi celeſti ꝙ motor ei⁹ moueret cū labore ⁊ pena. Dici debet ꝙ labor ⁊ pena non ſunt accipiēda abſolute: ſed pro quadā iproportione ut dicat ꝙ ſi ſtella aliq̄ adderet orbi eſſet ibi labor ⁊ pena. i. iproportio mouentis ad mobile.

p **Oſtea** querebat de nā cōpoſita ex corporali ⁊ ſpūali: ut de homine. hō aūt dupl'r pōt conſiderari. ṗ° ut eſt in ſtatu vie. 2° ut eſt in ſtatu pr̄ie. de utroqꝫ eni ſtatu dubitabant aliq̄. querebant eni aliq̄ ꝑtinētia ad ſtatū patrie. aliq̄ v̄o pertinētia ad ſtatū vie. ſm quidē ſtatū vie pōt hoc q̄dē dupliciter cōſiderari q̄ntū ad corp⁹ ⁊ q̄ntū ad aīaꝫ. q̄ntū ad aīaꝫ pōt cōſiderari dupl'r. ṗ° ſꝫ oēs potētias gn̄aliter. 2° q̄ntū ad aliquaſ potētias ſpāliter. Ulterius ſm ſpūales potētias pōt aīa ꝯſiderari dupl'r. ṗ° ſm potentias organicaſ. 2° q̄ntū ad potētias nō organicas. exceptis ḡ q̄ōnib⁹ factiſ de potentijs nō organicis. erat qđ de hoīe q̄ntū ad ſtatuꝫ vie. Primo eni querebat de eo q̄ntū ad corpus. ⁊ erat qđ utrū corp⁹ hois ꝑfecte organiçatū ſit ⁊ ſūme diſpoſitū ad aīaꝫ rōnalē ſi nō infundat ibi taliſ aīa an ſit in aliq̄ ſpē aīalis. Scđo querebat de hoīe q̄ntū ad oēs potētias ul'r ⁊ erat qđ ſm cōem modum potētie aīe cū nō diſtinguant ſm nūm ſeptēnariū. Utrū ſic diſtiguant vitia. ⁊ utrū ſit dare tm̄. 7. gn̄a peccatoruꝫ: ⁊ nō plura neqꝫ pauciora. Tertio querebat de potentijs aīe organicis. ⁊ erat qđ de lingua utruꝫ ſermo ſit homini naturalis. Queſtio. XIIII.

a **D primū** ſic ꝓcedebat. oſtēdebat q̄dē corp⁹ ſufficiēter organiçatū ⁊ ſūme diſpoſitū ad aīaꝫ rōnalē ante ifuſionē aīe nō eſt in aliq̄ ſpē aīalis: qꝛ ut dicebatur hō q̄ntū ad interiora maxie aſſilat porco. q̄ntū ad exteriora v̄o urſo ⁊ ſymie. ſi ḡ tale corp⁹ ſit organiçatuꝫ cū nō ſit hō qꝛ poſitū eſt nō hr̄e rōnalē aīaꝫ: ſic in aliqua ſpē uel erit porcus uel urſus uel ſymia: ſed nō eſt aliqđ hoꝝ ḡ ⁊c̄. ¶ In ꝯriū eſt: qꝛ nihil eſt in gn̄e qđ nō ſit in aliq̄ ei⁹ ſpē: ut dr̄ thop. 6°. ſed embrio ante infuſionē aīe rōnalis viuit vita aīalis. ḡ eſt in gn̄e aīaliſ ⁊ per ꝯn̄s in aliq̄ ei⁹ ſpē. ¶ Rº dōm fuiſſe opinionem quorūdā in embrione hois nō eē ſbāꝫ aīe ſēſibilis ul' uegetabilis ante ifuſionē aīe rōnalis ⁊ ꝙ ibi apparēt oꝑa vite. qꝛ embrio an̄ ifuſionē aīe rōnalis augmētat uel ēt ꝙ apparēt ibi oꝑa ſenſuſ: qꝛ embrio ante ifuſionē aīe ſi pūgeret ſe retrahēt. ut dicūt hoc eſt per v̄tutē uegetabilē uel ſenſibilē abſqꝫ ſbā ſenſibili ul' uegetabili. ¶ Sed hec poſitio ſeipaꝫ ipedit: magiſ enim eſt ſtultū ponē v̄tutē abſqꝫ ſbā q̄ de eo ipoſſibilia cōcedē. iđ dicē poſſum⁹ ꝙ hec qđ videbat itroduci ꝑꝑ pluralitatē formarū. videbat eni opponēti ꝙ ſi ſit ponere plures formas in cōpoſito ꝙ poſſumus ſaluare embrionē fuiſſe aīatū ante ifuſionē aīe rōnalis. ſed ſi nō eſt niſi vna forma in cōpoſito nō videtur poſſibile ante ifuſionē aīe rōnalis ponē embrionē fuiſſe aīatū. ¶ Sciendū eſt ḡ ꝙ ⁊ ſi uera eēt poſitio de pluralitate formarū nō tn̄ oporteret in embrione ponē plures aīas: dicerem⁹ eni embrionē per aliā ⁊ aliam formā eē corp⁹ ⁊ aīatū. uel dicerem⁹ ꝙ hō per aliā ⁊ aliā formā eſt hō ⁊ corp⁹: ſed nō per aliā formā eſt homo ⁊ aīal. ita ꝙ hō hēt duas aīas ⁊ per vnā aīam ſit aīal: per aliā v̄o hō. ſed vna ⁊ eadē aīa eſt que dat homini ꝙ ſentiat: ⁊ dat ei ꝙ rōcinet ⁊ intelligat. ⁊ ꝓut dat ei ꝙ ſentiat dat ei ꝙ ſit aīal. ꝓut v̄o dat ei ꝙ rōcinet ⁊ intelligat dat ei ꝙ ſit hō. ¶ Hoc ḡ mō imaginari debemus ꝙ in embrione ṗ° itroducit aīa uegetatiua tūc dr̄ viuere vita plante: ⁊ poſtea introducit ibi aīa ſenſitiua qua introducta uegetatiua cedit ita ꝙ ſenſitiua pōt quicq̄d pōt uegetatiua. ⁊ adhuc amplius. Ultio aūt introducit intellectiua que pōt quicquid poteſt

ſenſitiua ⁊ adhuc amplius.hac aūt introducta ut cō-
muniter ponit̄ cedit ſenſitiua in potētiā mãe.ſic ergo
ſc̄m ph̄m in 2° de aīa eſt uegetatiuū in ſenſitiuo ⁊ ſen-
ſitiuū intellectiuo.ſic̄ trigonū in tetragono ⁊ tetrago
nū in pentagono.trigonū enī nō eſt in tetragono actu
qꝛ tetrigonus eſt actu vna figura tm̄.ſed trigonus eſt
vna figura eſt in tetragono v̊tute.qꝛ omnes angulos
quos hēt trigonus hēt tetragonus ⁊ adhuc plures.
ſic ſenſitiuū dicit vnā aīam tm̄ ⁊ intellectiuū vnā aīaꝫ
tm̄:⁊ uegetatiuū eſt in ſenſitiuo:⁊ ſenſitiuū in intelle
ctiuo.v̊tute qꝛ quicq̄d pōt uegetatiuū pōt ſenſitiuuꝫ.
⁊ adhuc ampli⁹ ⁊ quicq̄d ſenſitiuū intellectiuuꝫ ⁊ ad
huc amplius.poſſum⁹ itaqꝫ ſaluare in hoīe plures for
mas abſqꝫ eo ꝙ ſaluem⁹ ibi plēs aīas. Cū ḡ queritur
utrū corpus ſūme diſpoſitū ad introductionē aīe rō-
nalis ante infuſionem talis aīe ſit in aliqua ſpecie aīa-
lis:patet ꝙ ſic cū in hi⁹ corpore eē habeat aīa ſenſiti-
ua non tñ eſt in ſpecie aīalis ꝑfecta ſed imꝑfecta.⁊ ut
ſenſibilr̄ appareat qđ querit̄ ſciendū eſt ꝙ id qđ vide
mus in gñatione hoīs:videmus ēt in gñatione aliq̊-
rum aīaliū:videm⁹ enim gñari aliquos uermes ⁊ illi
uermes corrūpunt̄ ⁊ ex corruptione illa efficit̄ quod
dam aīal alatū qđ cōi noīe uocatur papilio:ſicut igit̄
ante generationē papilionis uermis ille erat animal
⁊ erat in aliq̄ ſpecie aīalis:lꝫ forte illā ſpēm nomina-
re neſciremus.ſic ante gñationem hoīs corpus illud
aīatū aīa ſenſibili qđ erat ſūme diſpoſitū ad introdu-
ctionē aīe rōnalis erat aīal ante infuſionē rōnalis aīe
⁊ erat in aliqua ſpecie aīalis:illi tñ ſpeciei ſic̄ ⁊ in mul
tis ſpēbus aliīs alioꝝ aīaliū nondū eſt nomē impoſi-
tū ⁊ eā noīare neſcimus. ¶ Q.ō v̊o obiciebatur ꝙ ſi
eſſet animal uel eēt porcus qui ſil'atur hoī q̄tū ad in-
teriora:uel urſus uel ſymia que ſil'at̄ hoī q̄tū ad exte
riora. ¶ Dicendū eſt ꝙ corpus ſic organiçatū nō ſo-
lum debet poni aīal ꝙ ſil'etur homini:ſed ꝙ ſit in pro
pinqua diſpoſitione ꝙ fiat hō:hi⁹ aūt non eſt porcus
nec ſymia nec urſus qꝛ talia ⁊ ſi ſimilant̄ hoī nō tñ ſūt
in ꝓpinqua diſpoſitione ut fiat homo. Q.ō.XV.

s **Ecundo** querebat̄ de homine q̄tuꝫ
ad potentias anime:⁊ erat
queſtio. Utrū ſint tm̄ ſeptē genera peccatoꝝ
mortaliuꝫ.⁊ arguebatur ꝙ non debeant diſtingui ſe
pteꝫ genera peccatoꝝ mortaliū:ſed duo tm̄:qꝛ ſuper
illud pſal'.incēſa igni ⁊ ſuffoſſa.vult auguſtin⁹ ꝙ om-
ne peccatū uel ꝓcedit ex accenſione.i.ex amore male
inflāmante:uel ex ſuffoſſione.i.ex timore male hu-
miliante. Duo ergo ſunt peccata capitalia.ſ.amor ma
le inflāmans.⁊ timor male humilians. ¶ P̄.ut dice
bat̄ videt̄ ꝙ ſint tm̄ tria gñā peccatorū capitaliuꝫ.qꝛ
ut dicitur ꝑma Joan.2°.omne qđ in mūdo aut eſt cō
cupiſcentia carnis uel cōcupiſcētia oculoꝝ uel ſuper
bia vite.ergo ſi ad iſta tria reducantur oīa que ſunt in
mundo:⁊ oīa peccata tria tm̄ ſunt genera peccatoꝝ.
¶ In ꝯriū qꝛ ſuper illo prouerbi.6.ſex ſunt que odit
deus ⁊ 7m qđ maxime deteſtat̄ anima eius.ait glo.ut
dicebat ſeptē eſſe genera peccatoꝝ capitaliuꝫ.g̊ ⁊c̄.
¶ R° dicendo ꝙ ſi uolumus ſcire quō diſtinguēda
ſunt peccata:opꝫ nos ſcire quid eſt māle.quid forma
le in peccato.⁊ quō ſunt peccata connexa ⁊ diſtincta.
¶ Sciendū igitur ſc̄m dionyſium omne agens inten
dit aliqđ bonū.ſed bonū intentum uel pōt eſſe bonū
exñs ⁊ icōmutabile uel apparēs cōmutabile. ¶ Cū
ergo in actibus noſtris auertimur a bonis cōmutabi
libus ⁊ cōuertimur ad bonū incōmutabile bene agi-
mus ⁊ meremur.cū v̊o ecōuerſo peccamus ⁊ deme-
remur. In peccato igitur ut cōmuniter ponit̄ duo ſūt
auerſio a bono incōmutabili:⁊ cōuerſio ad bona cō-
mutabilia.ex parte ergo auerſionis peccata habent
vnionē:qꝛ vnuꝫ eſt bonū incōmutabile.ſ.deus ipſe a
quo oīa peccata auertūt.ſed ex parte cōuerſionis pec
cata non oportet eſſe cōnexa.qꝛ nō eſt vnum tm̄ com
mutabile bonū ad qđ peccata cōuertunt. Sed per di
uerſa genera vitiorū diuerſimode fit cōuerſio ad cō-
mutabilia bona. ¶ Aduertendū tñ eſt ꝙ lꝫ oē pecca
tum auertat ⁊ cōuertat:auerſio tñ ⁊ cōuerſio nō ſunt
eque ꝑncipalia in peccato.ſed auerſio eſt quid forma
le in peccato.cōuerſio quidē quid materiale : ⁊ qꝛ rō
rei ꝑncipalius eſt a forma q̄ꝫ a mā.ratio peccandi ꝑn-
cipalius eſt ex auerſione:q̄ꝫ ex ꝯuerſione quare ſi pec
cata ex ꝑte auerſionis ſunt connexa.non aūt ex par-
te conuerſionis dicere poſſumus peccata habere cō-
nexionē ex eo qđ eſt in eis formale : uel ex eo ex quo
principalius ſumit̄ rō peccandi ut ex auerſione. Hoc
ergo cōſiderans Jacobus in 2°.c.ſue canonice. Qui-
cunqꝫ aūt totam legem ſeruauerit:offenderit autē in
vno factus eſt omniū reus.etenim ſi totā legem ſer-
uauit offendat aūt in vno factus eſt reus omniū.quia
factus eſt reus in illo a quo omnia peccata habent ꝙ
ſint peccata.nam ſi omnia peccata intm̄ ſint pecca-
ta inquātū a deo auertunt.cū vnūquodqꝫ peccatum
auertat a deo:per vnūquodqꝫ fit vnuſquiſqꝫ reus om
niū.qꝛ fit reus in auertendo ſe a deo a quo oīa pecca
ta hn̄t:ꝙ ſint peccata. Itaqꝫ ſicut ſi cōſideret̄ intētio
legiſlatoris cū legiſlator vnū peccatum prohibet oīa
peccata ꝓhibet.ſic ſi cōſideret̄ forte factio peccantis
cū in vno fore facit quodāmō in omnibus fore facit.
nā qui dicit.nō mechaberis mechā prohibuit.ſed cū
nō prohibuerit eā niſi qꝛ a deo auertit cū omne pec-
catū a deo auertit eā prohibēdo quodāmodo omne
peccatū prohibuit.quare huiuſmodi preceptū violā
do quodāmodo omnia mandata violauit. Hi⁹ autem
ratio eſt quā iacobus ibidē aſſignat. Nā qui dixit qui
offendit in vno factus eſt reus omniuꝫ.ſubdit ꝙ aſſi
gnans cām dicti qui dicit nō mechaberis.dicit nō oc-
cidas.nā qꝛ dicit nō mechaberis cauſam ponit ⁊ non
vult hic aliud oſtēdere niſi qꝛ a deo auertit.dicendo
non mechaberis.dixit nō occidas ⁊ prohibēdo me-
chiam ꝓhibuit hom[i]cidiū.quia homicidiū auertit a
deo ſicut ⁊ mechia.inde eſt ergo ꝙ qꝛ prohibēs vnuꝫ
peccatū quodāmodo prohibet oīa peccata.⁊ fore fa
ciens in vno quodāmō fore facit in omnib⁹ qđ tm̄ ꝯti
git ex eo ꝙ pctā ex ꝑte auerſionis cōnexionē habent
a qua auerſione ſumitur illud qđ eſt formale ⁊ qđ eſt
ꝑncipalius in peccato. ¶ Uiſo quō pctā habēt con-
nexionē.⁊ quō diuerſitatem.⁊ q̄d eſt formale:⁊ quid
eſt materiale .in peccato de leui patere ꝑt quō accipi
enda ſunt genera peccatoꝝ:ꝑꝑ qđ qō propoſita ꝑn-
cipaliter eſt inducta. ¶ Ad cuius euidentiā aduertē
dum ꝙ peccatū quedā priuatio eſt qꝛ ſc̄m augm.12.de
ciui.dei.⁊ ſc̄ꝫ dionyſium malum nō eſt niſi ꝑuatio bo-
ni. ꝑuatio āt eſt negatio in ſub̄o ut dicitur 4° metace
peccatū ergo pōt cōparari ad ſb̄m in quo exiſtit:cum
ſit ꝑuatio:uel negatio in ſb̄o. ¶ Rurſus ut patet per
habita pōt cōparari peccatū ad auerſionē ⁊ conuer-
ſionē quoꝝ eſt vnū ibi formale ēt aliud māle. Ampli
us cū ex ꝑte auerſionis pctā ſint quodāmō ꝯnexa ex
ꝑte cōuerſionis incōnexa poterunt cōparari peccata
ad diuerſa genera bonoꝝ ad que conuertunt. Ulteri
us qꝛ bonū pōt accipi vnū ⁊ idē ſc̄m uarias cōditio-
nes poterūt cōparari peccata,ad diuerſas cōditiones
boni cōmutabilis. ¶ His ꝑmiſſis tanq̄ ꝑambulis ad
queſtionē dicere poſſumus ꝙ quantū ad pn̄s ſpectat

quadruplr̄ poterūt diſtigui peccata. Primo ex diuer
ſitate ſubiecti. Scđo ex diuerſitate mālis ⁊ formalis.
Tertio ex diuerſis generibus cōmutabiliuꝫ bonoꝝ.
Quarto ex diuerſis conditiōibuſ cōmutabilis boni.
¶ Scđm p̄mum modū aſſignant̄ tria gn̄a pctōꝝ. vi
delꝫ ꝯcupiſcētia oculorum: ⁊ cōcupiſcentia carnis: ⁊
ſuperbia vite. Quātum ad ſecundā diuerſitateꝫ aſſi
gnantur duo vitia capitalia ſupbia: ⁊ cupiditaſ. Quā
tum vͦo ad diuerſitatem tertiaꝫ dicuntur eſſe. 7. vitia
capitalia: ut ſuperbia: ira: gula: auaritia: inuidia: acci
dia: ⁊ luxuria. Quantum vͦo ad diuerſitateꝫ. quartā.
aſſignantur etiā duo modi peccandi: videlicet timor
male humilians: ⁊ amor male inflammans. ¶ Pri
mum ſic patet. nam potentie anime in quibus habet
eſſe peccatum: cōmuniter diſtinguitur per rationaleꝫ
concupiſcētiam ⁊ iraſcibilem. Ad rationalem autem
pertinere videtur concupiſcentia oculorum. nam uel
le habere diuitias: uelle hēre pecuniā: aurū ⁊ argētū
de quibus bruta animalia non curāt cum iſte ſint diui
tie artificialeſ ut dicitur primo politicoruꝫ. qꝛ hec nō
appetunt niſi rationem habentia. dicere poſſumuſ cō
cupiſcentiam oculorum ad rationalem pertinere. Cō
cupiſcentia autem carnis planum eſt ꝙ pertinet ad cō
cupiſcibilē. Supbia vͦo vite. ad iraſcibileꝫ. ¶ Secū
dum quidem patet. naꝫ cum in omni peccato ſit auer
ſio ⁊ conuerſio in omni peccato eſt quodammodo ſu
perbia ⁊ cupiditas. ſuperbia ratione auerſionis. cupi
ditas vͦo ratione conuerſionis. nimis enim eſt ſuper
bus qui nolēs deo ſubeſſe auertit ſe ab eo. Et rurſus
nimis eſt cupidus cui nō ſufficit deus: ſed ſpreto deo
querit cōmutabile bonum. ſm̄ hoc ergo diſtinguitur
omne peccatum in cupiditatē ⁊ ſuperbiam. vnde ſcri
ptum eſt. radix omnium maloruꝫ eſt cupiditas. Hinc
rurſus ſcriptura teſtatur ꝙ initium omnis peccati eſt
ſuperbia. ſuperbia igitur ⁊ cupiditas uel poſſunt eſſe
ſpecialia peccata ut circumcernunt ſpecialem materi
am. uel poſſunt eſſe conditiones generales omnium
peccatorum ut nomināt auerſionem ⁊ conuerſionem
que reperiuntur in omnibus peccatis. Patet ergo ꝙ
ſicut prima diſtinctio peccatorum: videlicet ꝙ omne
peccatum uel eſt concupiſcentia oculoꝝ: uel ꝯcupiſcē
tia carnis: uel ſupbia vite. ſumit̄ ex diuerſitate ſubie
ctoruꝫ. ſic ſecunda diſtinctio: videlicet ꝙ in omni pec
cato eſt cupiditas ⁊ ſuperbia ſumitur ex parte ei⁹ qđ
eſt māle ⁊ formale in omni peccato. Tertia autem di
ſtinctio peccatorum in qua enumerantur. 7. vitia ca
pitalia ſiue ſm̄ diuerſa genera bonorum commuta
bilium ad que peccando conuertimur. ¶ Ad cuius
euidentiam ſciendum eſt ꝙ ipſum fugere malum ha
bet quodāmodo rationem boni. omne ergo peccatū
uel ſumitur ex eo ꝙ uolumus adipiſci aliqđ bonū uel
apparens bonū. uel ex eo ꝙ nolum⁹ fugere aliqđ ma
lum: ſi ex eo ꝙ uolum⁹ adipiſci aliqđ bonū. ſic ſunt q̄
tuor vitia capitalia. videlicet ſupbia: luxuria: gula: ⁊
auaritia. ¶ Si vͦo ex eo ꝙ nolum⁹ fugē mala ſic ſunt
tria. videlicet: accidia: ira: ⁊ inuidia. ¶ In vniuerſo ǧ
ſeptē ſunt vitia capitalia. quatuor reſpectu adeptiōis
boni uel apparētis boni. ⁊ tria reſpectu fuge mali. illa
qđē quatuor vitia reſpectu adeptionis boni ſic ſumū
tur: qꝛ ex hi⁹ actu uel pōt ꝯſurgere bonuꝫ ſpēi. ⁊ ſic eſt
luxuria. uel bonum indiuidui: ⁊ hoc tripliciter qꝛ bo
num indiuidui uel eſt bonum anime ut honor. uel cor
poris ut alimentum. uel eſt bonum exterius ut pecu
nia. igitur peccādo uel queritur honor ⁊ excellētia ⁊
ſic eſt ſuperbia. uel queritur alimentum ⁊ ſic eſt gula.
uel queritur pecunia ⁊ ſic eſt auaritia. alio aūt modo
poſſunt accipi quatuor vitia reſpectu adeptionis bo
ni: qꝛ omne bonum uel eſt honorabile uel utile uel de
lectabile. ſi ergo peccando queratur bonum honora
bile ſic eſt ſupbia. ſi utile ſic̄ eſt auaritia. ſi vͦo delecta
bile uel illa delectatio poteſt ordinari ad bonum ſpe
ciei ⁊ ſic eſt luxuria. uel ad bonuꝫ idiuidui ⁊ ſic eſt gu
la. Quatuor ergo erūt vitia reſpectu adeptionis bo
ni. tria autē ſt̄ reſpectu fuge mali. nā hi⁹ fuga mali uel
eſt reſpectu boni nr̄i uel reſpectu boni alteri⁹. ſi reſpe
ctu boni noſtri uel apparētis ſic eſt accidia. nā accidia
contingit inquātuꝫ deſiſtimus ab aliquo ſpirituali bo
no ratione laboris annexi: ut ſiquis nollet dicere ho
ras uel facere aliqđ bonum ſpirituale ratione laboriſ
⁊ tedij. ꝙ cōcomitari poteſt hi⁹ bonū. accidia ergo ſu
mitur ex eo ꝙ vitat̄ aliqđ malū ut aliqs labor corpo
ralis qđ vitando credimus eſſe bonum noſtruꝫ. ſi vͦo
hi⁹ fuga mali ſumat̄ reſpectu boni alieni. uel hoc erit
abſolute ⁊ ſimpliciter. ⁊ ſic eſt inuidia: uel in cōpara
tione ad vindictā. ⁊ ſic eſt ira. Inuidia enim ex hoc cō
ſurgit inquātū triſtamur de alienis bonis: qꝛ credim⁹
hi⁹ bonum eſſe malum noſtrum: ⁊ qꝛ uolumus fuge
re malum noſtrum inuidemus aliorum bonis. ira vͦo
vult aliorum malum ⁊ iratus triſtatur de aliorum bo
nis non ſimpliciter ⁊ abſolute: ut odiens ⁊ inuidens
ſed in comparatione ad vindictam. ideo dicitur ſcđo
rheto. ꝙ ira ſatiatur. nam quando fore faciens tm̄ pa
titur ꝙ videtur irato eum ſufficienter eſſe punituꝫ ſa
tiatur. ſed inuidia ⁊ odium non ſic ſatiantur. Itaqꝫ cū
per aliena mala multotiēſ credam⁹ fugere mala ꝓpria
tripliciter erit vitiū capitale reſpectu fuge mali. qꝛ uł
uolum⁹ fugere malū noſtrū in ſe ⁊ ſic eſt accidia. uł uo
lum⁹ fugere hi⁹ malū uolēdo malū alteri⁹ ſimplr̄ ⁊ ab
ſolute: ⁊ ſic eſt iuidia. uel uolum⁹ fugere hi⁹ malum in
ordine ad vindictā ⁊ ſic eſt ira. ¶ Oſtēſo quō accipit
diſtinctio peccatoꝝ ex diuerſitate ſbi ⁊ ex diſtinctio
ne mālis ⁊ formalis ex diuerſis generibus bonoꝝ cō
mutabiliū: reſtat videre quō accipit hi⁹ diſtinctio ex
diuerſitate ꝯditionū que poſſunt eſſe in ipſis cōmuta
bilibus bonis ꝯtingere ei bona cōmutabilia. uel ſunt
ei acqſita ⁊ ſunt actualr̄ in nobis: uel acqrenda ſunt ⁊
habemus ea in potētia. Si ergo aliqd faciam⁹ ꝑꝑ bo
na cōmutabilia: uel hoc eſt qꝛ timem⁹ amittere bona
cōmutabilia que hēmus uel qꝛ uolumus acqrere que
non hēmus. omne ergo peccatum uel procedit ex ti
more male humiliāte qꝛ timemus amittere bona cō
mutabilia que hēmuſ. uel procedit ex amore male in
flāmāte qꝛ uolum⁹ acquirere que non hēmus. ¶ Ar
gumenta autem procedebant ſuis vijs: nam cum di
cebatur ꝙ genera peccatorum ſunt ſeptem: ⁊ tria ⁊
duo patet uerum eſſe alio tamen: ⁊ alio modo.

Queſtio. XVII.

t **Ertio querebatur.** Utrū ſermo
ſit hoi nālis. ⁊ arguebat ꝙ ſic. qꝛ ut dicit̄ in 2ͦ
de aīa lingua ꝯgruit in duo opa nāe. in guſtū. ſ. ⁊ in lo
cutionē. ergo locutio eſt opus nāe. qꝛ ſmo eſt nālis.
¶ In ꝯriū eſt qꝛ qđ ē ad placitū nō eſt nāle: ſꝫ loqͥ eſt
hoi ad placitū ut vult phs p̄mo peryarmenias. ǧ ⁊c̄.
¶ Rͦ dicendū eſt ꝙ ſm̄ phm p̄mo politi. homo eſt
nāliter aīal politicū ⁊ ciuile. ſꝫ cū ciuilitas ſit ordo ci
uium qui a legiſlatore imponitur inquātum ciues ſm̄
debitas leges regulantur tanꝙ ab eo qui preeſt ciui
bus cū taliſ regulatio fieri hēat per ſermonē oportet
⁊ ſermonē cōpetere hoi nāliter. vn̄ ⁊ phs p̄mo politi
coꝝ ubi oſtendit hominem eſſe nāliter animal politi
cum. ait ꝙ homini ſermonem natura dedit cogimur

ergo dicere ꝙ ſermo aliquo modo ſit nãlis hoi. Rur
ſus opꝫ nos fateri ſmonẽ eſſe aliq̃ modo ad placitũ.
Nam ille idem phs qui pꝛio politicorũ dicit: ſermo-
nem cõpetere hoi a natura. pmo pyer. ait ꝙ lr̃e ⁊ uo
ces ſunt ad placitũ ⁊ nõ ſunt eedem apud oẽs. intelle
ctus aũt ⁊ res ſunt a nã ⁊ ſunt eedẽ apud oẽs. ¶ Igi
tur ut hec cõtrouerſia tollat̃ de medio ſciendũ eſt ꝙ
ubi terminat̃ natura: ibi icipit ars. Ars eni pꝛeſuppo
nit nãm ⁊ eſt aliq̃d ſupadditũ nature. ſicut ergo ſe ha
bet uolũtariũ ad naturale: uel ſicut ſe hẽt ars ad nãꝫ
ita ſe hẽt artificiale ad nãle. cum ergo inuenimus ali-
qua quoꝝ vnũ pꝛeſupponit aliud: uel cũ vnuꝫ ⁊ idem
vno modo acceptum pꝛeſupponit ſeipm̃. alio modo
cõſideratũ illud ſe hẽt ad ſeipſum cũ ſeipſuꝫ pſuppo-
nat ſicut ars ſe habet ad nãm: que nãm pſupponit. qꝛ
illud vno modo acceptum erit ab arte. aliomodo cõ-
ſideratũ erit a natura. Igitur cũ particularia pſuppo
nant vniuerſalia. ⁊ ſemp ſpãlia ſe hñt per additioneꝫ
ad generalia. nõ eſt incõueniẽs vnũ ⁊ idem ſm cõem
acceptionẽ eſſe a nã. ſpecialr̃ aũt acceptum eſſe ab ar-
te: ut ſi quereret̃ utrum fures occidere uel malefacto
res punire ſit de iure nãli: patet ꝙ ſic. nãle eſt eni ꝙ nõ
debemus pati maleficos viuere. punire tñ eos ſic: uel
ſic eſt ad placitũ. Inde eſt ꝙ apud oẽs ciuitates male
factores puniunt̃: ſed nõ apud oẽs puniunt̃ eadeꝫ pe
na. Punitio ergo malefactoꝝ in generali eſt q̃d nãle.
in ſpãli vͦ eſt q̃d poſitiuũ: ⁊ ad placitum. ſic etiã ⁊ de
ſermone dicere poſſumus. loqui eni ⁊ habere ſermo-
nem eſt homini nãle: ſed loqui hoc modo: uel illo nõ
eſt nãle ſed eſt poſitiuũ: ⁊ ad placitũ. Inde eſt ergo ꝙ
oẽs hoies loquunt̃: nõ tñ oẽs loquũtur eodẽ modo.
¶ Cum ergo queritur utruꝫ ſermo ſit homini nãlis.
patet ꝙ loquẽdo de ſermone ſm vniuerſalem cõſide
rationẽ eſt quid nãle: qꝛ naturale eſt oi homini loqui:
⁊ ſic pcedebat ratio pꝛima cũ dicebat̃ ꝙ guſtus ⁊ lo-
cutio ſunt opera nature: loquẽdo tamen de locutione
ſm hunc modum: uel illum eſt ad placitum qꝛ nõ om
nes loquuntur hoc modo uel illo. ⁊ ſm hoc pꝛocede
bat ratio ſecũda per quã oſtendebat̃ ſermonẽ eſſe ad
placitum non a natura.

p Oſtea querebat̃ de potẽtijs anime
nõ oꝛganicis. hui⁹ aũt poten
tie due ſunt. ſ. itellectus: ⁊ uoluntas. Circa
has ergo potẽtias tripli̾ põt fieri queſtio.
¶ pꝛimo de potẽtia itellectiua in ſe. ¶ 2ͦ de uolũtate in
ſe. ¶ 3ͦ de vna potẽtia in oꝛdie ad aliã. Circa hoc fie-
bat ergo triplex qõ. ¶ pmo de itellectu in ſe: ⁊ erat qõ
utrum intellect⁹ noſter in hac vita poſſit cognoſcere
ſbãs ſepatas. ¶ 2ͦ querebatur de uolũtate in ſe: ⁊ erat
queſtio de charitate que ponit̃ habitus pficiẽs uolun
tatẽ. utrũ. ſ. hui⁹ charitas poſſit creſcere in ifinitum.
¶ 3ͦ querebatur de uolũtate in oꝛdine ad intellectum
uel de itellectu in oꝛdine ad uoluntatẽ. ⁊ erat queſtio
utrum poſſit eſſe malitia in uolũtate niſi pꝛocedat er-
roꝛ intellectu.

Queſtio. XVIII.

a D pꝛimũ ſic pcedebat̃: oſtẽdebat̃
eni ꝙ itellectus nr̃ poſſit
cognoſcere in hac vita ſbãs ſepatas. Et vide
tur ꝙ ſic: qꝛ ſm augm̃. 9. de trinita. aia coꝛpea cogno-
ſcit per coꝛpis ſenſus. incoꝛpea vͦ per ſeipaꝫ. ¶ Pͦ.
cõmẽtatoꝛ 2ͦ meta^ce^. ubi phs ait ꝙ ſicut ſe habet ocu
lus noctue ad lucem diei: ſic ſe hẽt intellectus noſter
ad ea que ſũt manifeſtiſſima in nã. dicit ꝙ hec cõpara
tio eſt ſm difficultatẽ nõ ſm ipoſſibilitatẽ: qꝛ nõ ipoſ
ſibile eſt oculũ noctue videre lucẽ diei: intellectũ aũt
noſtrũ cognoſcere ſbãs ſepatas ⁊ ea que ſunt manife
ſtiſſima in natura nõ eſt ipoſſibile ſed difficile. ¶ Pͦ.
ſm eũdẽ: ibidem ocioſe egiſſet nã ſi feciſſet ſolẽ maxi
me viſibilẽ: ⁊ nõ feciſſet aliquẽ oculũ potentẽ videre
ſolẽ: ſic etiã ⁊ multo magis egiſſet ocioſe ſi feciſſet ſb
ſtantias ſepatas que ſunt maxie intelligibiles: ⁊ non
feciſſet intellectum potentem ea itelligere: licet ergo
intellect⁹ ruſticorum foꝛte nõ poſſit eas itelligere in
tellectus tñ ſapientũ ⁊ ſcientiũ hoc poterit. ¶ Pͦ. ſꝫ
phm̃. 9. meta^ce^ in itelligẽdo ſubſtãtias ſepatas intel-
lectus noſter non ſe hẽt ſicut cecitas. ergo ſe hẽt ſicut
viſio. poſſumus ergo cognoſcere ⁊ itelligere ſubſtan
tias ſepatas. ¶ In cõtrariũ eſt qꝛ ſm phm̃ in pꝛio de
aia intellect⁹ noſter uel eſt fantaſia uel nõ eſt ſine fan-
taſia. Et in tertio de aia dicit. ꝙ cum intelligim⁹ opꝫ
ſimul fãtaſmata ſpeculari. Et in pncipio de memoria
⁊ reminiſcẽtia ait ꝙ noſtrũ intelligere nõ eſt ſine cõti
nuo tpe: igit̃ cuꝫ ſubſtãtie ſepate nõ habeãt fantaſma
ta cum nõ ſint q̃d cõtinuũ: ⁊ nõ cadant ſub tẽpore nõ
poterũt intelligi a noſtro itellectu. ¶ Rͦ dicendum:
opinionẽ fuiſſe cõmentatoris nos poſſe itelligere in
hac vita ſubſtantias ſepatas. videbat eni ꝙ intellect⁹
poſſibilis ſe hẽt ſicut aer: uel ſic oculus recipiẽs ſpẽs
intellectus vͦ agens ſe hẽt ſicut lumẽ. ſilitudines vͦ
fantaſmatũ recepte in intellectu ſe hñt ſicut colores:
uel ſicut ſpẽs colorũ recepte in aere: uel in oculo. naꝫ
ſicut lux ſe hẽt ad colores: ſic intellect⁹ agens ad fan
taſmata. ⁊ qꝛ eadẽ eſt pꝛopoꝛtio intellect⁹ ad ſenſuꝫ:
que eſt luminis intellect⁹ agentis ad lumẽ coꝛporalẽ
⁊ que eſt ſpecierũ intelligibiliũ ad ſpẽs ſenſibiles. po
ſuit cõmentatoꝛ ꝙ ſicut ſenſus: uel ſicut mediũ ut ſic
aer ſil̾ recipiendo ſpẽs ſenſibiles: recipit lumẽ coꝛpa-
le. ſic intellectus poſſibilis ſil̾ recipiẽdo ſpẽs intelligi
biles recipit lumẽ intellect⁹ agentis. ¶ Cum ergo in
tellect⁹ poſſibilis erit plene pfectus ſpecieb⁹ ſenſibi-
libus erit plene cõiunct⁹ intellectiui agẽti: ⁊ plene re
cipiet lumẽ ei⁹ ⁊ quia plene erit illuminat⁹ poterit ſꝫ
cõmẽtatorem tunc cognoſcere ſbãs ſepatas. Voluit
eni cõmẽtatoꝛ ꝙ ultima pſperitas intellect⁹ poſſibi-
lis eſt qñ pfectus eſt per ſpẽs intelligibiles plene cõ-
iungit lumini intellect⁹ agẽtis in qua ultima pꝛoſperi
tate uoluit ꝙ denudaret̃ omni potentialitate. quare
intellect⁹ noſter ſic fact⁹ in actu per ſpẽs intelligibiles
ſic illuminat⁹ lumine intellect⁹ agentis: ſic denudat⁹
a potentialitate poterit cognoſcere ſbãs ſepatas. ue-
rum qꝛ difficile eſt intellectũ poſſibilẽ ſic pfici per ſpe
cies intelligibiles: ⁊ ſic pfici per uerũ lumẽ intellect⁹
agentis difficile eſt cognoſcere ſbãs ſepatſa: nõ tamẽ
ſm eum eſt hoc ipoſſibile: iõ ait cõmẽtatoꝛ pportio-
nem illam quã phus ponit 2ͦ meta^ce^ inter oculũ no-
ctue ⁊ lucẽ diei ⁊ intellectũ noſtruꝫ: ⁊ manifeſta in nã
ut in arguẽdo tangebat̃ eſſe ſm difficultatẽ nõ ſm im
poſſibilitatẽ. qꝛ oculũ noctue videre lumẽ uel lucem
diei. i. ſolẽ in ſua rota eſt impoſſibile. itellectuꝫ aũt no
ſtrum cognoſcere ſbãs ſepatas ⁊ manifeſtiſſima in nã
nõ eſt impoſſibile: ſed difficile. Sed hec poſitio ſtare
nõ põt: qꝛ ſm dionyſiũ pꝛio de di. no. intellectibilia a
ſenſibilibus cõpꝛehẽdi nõ poſſunt. ſbſtãtie ergo ſepa
te a coꝛporib⁹ nõ poſſunt cõpꝛehẽdi quare cum ſpẽs
recepte in itellectu poſſibili ſint deriuate a fantaſma
tibus que ſolum ſunt rerũ coꝛpalium nõ poterũt per
eas cõpꝛehẽdi ſubſtãtie ſepate. ergo licet intellectus
poſſibilis recipiat lumẽ intellectus agentis recipien-
do ſpẽs fantaſmatũ per hi⁹ lumen nõ poterit ſe plus
extẽdere in cogſcẽdo ꝙ ſe extẽdant ille ſpẽs: nõ ergo
ſic illuminatus ſic pfecte poterit cognoſcere intelligẽ
tias: cum ille ſpecies ad hoc ſe nõ poſſint extendere.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

¶ Dicamus ergo hec iſeriora eſſe effectus intelligẽ
tiaruz. qꝛ omne opus nãe eſt opus ītellectuale: qꝛ oīa
que hic inferius agunt deriuata ſunt ab arte intelligẽ
tiarū mouētiū oꝛbeſ. Nunc aūt ita eſt ꝙ ſemp effect⁹
ducunt in cognitionē cauſe. aliter tñ ⁊ aliter: qꝛ ſi effe
ctus ſunt ꝓpoꝛtionati cauſe ducūt in cognitionē quid
eſt cā. Si vͦo ſunt ipꝛopoꝛtionati nō ducunt in cogni
tionē q̇d eſt cā: ſed qm̄ eſt cauſa. igit cū coꝛporale ſit
ipꝛopoꝛtionatū ītelligētie. ⁊ qꝛ oīa iſta coꝛporalia nō
adequant ſublimitati nature cuiuſcūqꝫ ītelligētie per
ſpēs rerū coꝛꝑaliū: ⁊ ſi ꝑfectus eſſet intellect⁹ noſter
ſpecieb⁹ oīum iſtorum coꝛporaliū nō poſſet intellige
re de aliqua ſubſtātia ſepata quid eſt ſed ſolum qꝛ eſt.
¶ Quod vͦo obiciebat ꝙ aīa per ſeipſam cognoſcit
incoꝛꝑea. dicendū ꝙ anima ſeipſam cognoſcit per iſta
coꝛporalia: ⁊ hoc modo etiā cognoſcit ſubſtātias ſe
paratas. ⁊ qꝛ hec coꝛporalia nō ſunt illis ꝓpoꝛtiona
ta nō cognoſcit q̇d ſunt: ſed qꝛ ſunt. ¶ Quod vͦo ad
debatur de commentatore ꝙ cognoſcere eas non eſt
impoſſibile ſed difficile. dicēdū ꝙ in hoc nō eſt rectū
dictum cōmentatoris. uel poſſumus dicere ꝙ non eſt
poſſibile cognoſcere ſubſtātias ſeparatas aliquali co
gnitione qꝛ poſſum⁹ de eis cognoſcere qꝛ ſunt. ⁊ hoc
non eſt ipoſſibile: licet ſit aliqualr̄ difficile. ¶ Quod
vͦo ulteri⁹ addebatur ꝙ ocioſe ſe egiſſet natura ſi fe
ciſſet ſubſtātias ſepatas maxime intelligibiles. ſi non
cognoſcerent ab intellectu aliquo ut ab intellectu no
ſtro. dicēdū ꝙ cognoſcūtur ab aliquo ītellectu ut ab
intellectu earum nō ab ītellectu noſtro: uel cognoſcū
tur ab ītellectu noſtro nō quid ſed q̇a. ¶ Quod vͦo
addebat quarto ꝙ intellectus noſter nō eſt ſicut ceci
tas ergo ſicut viſio. dicēdum ꝙ cecus ſm̄ ꝙ hui⁹ non
cognoſcit q̇d ſunt colores: nec quia ſunt coloreſ. quia
impoſſibile eſt cecū a natiuitate ſillogiçare de colori
bus: nos autē cognoſcimus ſubſtātias ſeparatas eſſe
lꝫ ignoremus eorū q̇ditatem. Queſtio. XIX.

Ecundo querebat de charitate
Utruz charitas poſſet
creſcere in īfinitū. Arguebatur autē ꝙ ſic
qꝛ charitas augmētatur per opera nature
in charitate facta: ſed poſſumus ſemp operari. ergo
poterit charitas in infinitū augeri. ¶ In cōtrariū eſt
qꝛ ſi charitaſ nō habet ſtatū in augmēto: ergo ſcti exi
ſtentes in patria cognoſcerēt ſe poſſe habere maiorē
charitatē ꝙ̄ habeant. uel ergo uellent eā: uel nollent.
Si nollent inſipientes eſſent. ſi uellent ⁊ habere non
poſſent eſſent miſeri. hēt ergo ſtatuz charitas in aug
mento: nec poteſt ſemp in infinitū creſcere. ¶ Rͦ di
cendum ꝙ hanc queſtionē diffuſius determinauim⁹
in q̇buſdam noſtris editionibus theologicis. Suffi
ciat autē hic bꝛeuiter cōpꝛehēdere ueritatem: poſſu
mus autē triplicē rationem adducere quare opoꝛtet
charitatem habere ſtatū in augmēto: ⁊ nō eſt poſſibi
le eaꝫ augeri in infinitū. ¶ Pꝛima via ſumitur ex eo
ꝙ charitaſ eſt quedā foꝛma. Scđa ex eo ꝙ habet q̇di
tatē diſtantē ab eſſe. Tertia ex eo ꝙ hēt eſſe receptū
in natura. ¶ Pꝛima via ſic patet. Naꝫ ꝓceſſus uel ſe
quitur nãm materie: uel naturam foꝛme. ſi naturā ma
terie cū materia ſit quid in potētia: nō opoꝛtet talem
pꝛoceſſum aliquādo finiri. Inde eſt ꝙ qꝛ diuiſio cōti
nui in infinitū ſequitur naturam materie: ideo nō opꝫ
ꝙ ſi continuū eſt diuiſibile in infinitū ꝙ aliquando ſit
actu diuiſum in infinitū. Sed ſi ꝓceſſus aliquiſ ſequa
tur naturā foꝛme cum foꝛma dicat quid in actu opoꝛ
tet ꝓceſſum illum aliquando reperiri in actu ꝑfecto.
Ideo cōmentatoꝛ ait 3ͦ phiſi. ꝙ qꝛ augmentuꝫ ſequit
naturaꝫ foꝛme: ⁊ ſi aliquid poſſet augeri in infinitum
reperiret aliquid actu augmentatū in infinituꝫ. igitur
cum charitas ſit quedā foꝛma ſi charitas poſſet auge
ri in infinitū reperiretur charitas aliqua actu augmē
tata in infinitū: qđ eſt incōueniens. ¶ Secūda via ſic
patet. nam eo ipſo ꝙ charitas habet quiditatē diſtin
ctā ab eſſe nō eſt ipſuꝫ eſſe: ſed eſt in potentia ad eſſe.
omne aūt tale eſt determinatuꝫ ad genus ⁊ ad ſpeciē
⁊ per cōſequens eſt quid limitatū ⁊ finituꝫ. ſicut ergo
quelibet creatura eſt quedaꝫ ꝑticipatio diuine entita
tis que eſt infinita: ipſa tamē creatura eſt q̇d limitatū
⁊ finitum: qꝛ eſt determinata ad certū gen⁹ ⁊ ad certā
ſpēm: ſic ipſa charitas que eſt determinata ad genus
⁊ ſpeciē: ⁊ eſt certa ratio ⁊ numerus eius magnitudi
nis ⁊ augmēti nō obſtāte ꝙ ipſa eſt participatio amo
ris diuini qui eſt infinitus amoꝛ. ¶ Tertia via ſic pa
tet: qꝛ omne eſſe receptū eſt q̇d finitum ⁊ limitatum.
igit eo ipſo ꝙ charitas habet eſſe receptū: habet eſſe
limitatū: ⁊ ei repugnat infinitas: ſed omni ei cui ꝙ̄tuꝫ
eſt de ſe repugnat infinitas: nō cōpetit poſſe augmen
tari in īfinitū ergo hoc nō cōpetet charitati. ¶ Pꝛo
pter argumēta ſciendū ꝙ aliquid poſſe augeri in infi
nituꝫ poteſt intelligi dupliciť: uel ſimplr̄ ⁊ abſolute ut
pꝛefixo aliquo termino. Simplr̄ auteꝫ ⁊ abſolute nō
eſt augmētabilis charitas in īfinitū pꝛopter rationes
tactas. ſuppoſito autē aliquo termino non eſt incōue
niens eam poſſe ſic in infinitū augmētari: ut cū chari
tas patrie ſit finita ſi demōſtretur charitatē vie ſemp
augeri nunꝙ̄ tamen deueniet ad tantam ꝑfectionem
quāta eſt charitas patrie: talem autē pꝛoceſſum in in
finitum qui non eſt infinitus ſimpliciter: ſed ſm̄ quid
nō eſt incōueniens cōpetere creature ut ſi ſemp aug
mentaretur triangulus ſemp augmētaretur angulus
contingentie. ille tamen angulus ſemp eſſet acutus: ⁊
ſemp eſſet minoꝛ recto. ſimpliciť ergo loquēdo cha
ritas nō eſt augmētabilis in infinitū: ſm̄ quid autem
⁊ ſuppoſito termino nō eſt incōueniens eam ſemper
poſſe augeri modo quo dictuꝫ eſt. ¶ Quod aūt obi
ciebatur charitatē augeri per opera facta. dicendum
ꝙ ſi ſemp operaremur eſſet dare terminum ad quem
charitas peruenire non poſſet: qꝛ nunꝙ̄ charitas vie
per hui⁹ opera equaret ad charitatem patrie. iuxta il
lud domini loquētis de ioāne baptiſta ꝙ inter natos
mulieruꝫ nō ſurrexit maioꝛ. ait qui minoꝛ eſt in regno
celorum maioꝛ eſt illo. ¶ Ad argumētū autē in con
trarium etiā eſt ſoluēdum: qꝛ charitas ſanctorū in pa
tria nō poteſt ulterius augmentari. nō qꝛ quilibet ſan
ctus habeat tantā charitatem qua nō poſſet repperi
maioꝛ: ſed hoc eſt ratione ſtat⁹ qꝛ nō ſunt in ſtatu me
rendi uel demerēdi. ⁊ licet vnus habeat maiorē cha
ritatem ꝙ̄ alius quilibet tamē eſt contētus qꝛ repleta
eſt vniuſcuiuſqꝫ capacitas actualis: q̇libet eni tantuꝫ
habet de gloria ꝙ̄tum poteſt capere. habet tamē vn⁹
maiorem capacitatem ꝙ̄ alius ⁊ per cōſequēs maio
rem gloriā ſm̄ ꝙ deceſſit in maiori charitate. Si eni
eſſent duo uaſa vnum magnū ⁊ aliud paruū: ſi utrūqꝫ
horum eſſet repletum aqua qōlibet eſſet cōtentum:
quia qōlibet tantum haberet ꝙ̄tuꝫ poſſet capere. nō
obſtante ꝙ vnum illorū plus habet de aqua ꝙ̄ aliud.
Queſtio. XX.

Ertio querebatur de uolūtate in oꝛdi
ne ad rōnē. Et erat queſtio utꝝ
poſſit eſſe malitia in uoluntate niſi pꝛecedat
aliquiſ erroꝛ in rōne. Et arguebatur aūt ꝙ ſic: qꝛ non
omne peccatū eſt ex ignorātia imo ſꝫ ſanctos aliqui
peccant ex certa malitia: ⁊ phs vult aliquos peccare

ex paſſione:aliquos ex ignorãtia:aliquos ex electio-
ne.igitur cõtingit eſſe peccatum nõ ex ignorãtia qua
re cum per omne peccatuꝫ inficiatur appetitus ⁊ fiat
aliquo modo malitia in uolũtate poterit eſſe in uolũ
tate malitia abſqꝫ eo ꝙ in rõne ſit error. ¶ Rꝫ.ut cõ-
muniter poniť hiꝰ ignorantia eſt in particulari ⁊ vni
uerſali:ſed contingit aliquẽ peccare in vniuerſali ⁊ in
particulari.⁊ errat:ut ꝓbabiť ergo ⁊c̃.ꝓbatio aſſum-
pte.nam ſm phm primo poſteriorũ.cognoſcens vni
uerſale ſimul inducẽs cognouit particulare.igiť parti
culare cognoſcitur ex eo ꝙ induciť in ſuũ vniuerſale.
quare cum cõtingat aliquẽ agere opus fornicariũ ſciẽ
tem omnẽ fornicationem eſſe malaꝫ:⁊ ſciẽtem opera
tionẽ quã agit eſſe fornicationẽ.videť ſic male agens
non ignorare:nec in vniuerſali:nec in particulari. In
cõtrarium eſt qđ diciť 3° ethicorũ.quia omniſ malus
ignorans. ¶ Rꝫ° dicẽdum:ꝙ oportet cõcedere igno
rantiam intellectꝰ alio modo eſſe cõnexaꝫ malitie uo
luntatis.nam ſicut cũ lingua eſt infecta guſtus male iu
dicat de ſaporibus. Sic ĩfecto appetitu intellectꝰ ma
le iudicat de agibilibꝰ.hoc eſt ergo qđ diciť p̄rio rhe
toꝛͨͤ.ꝙ gaudẽtes ⁊ triſtantes:amantes ⁊ odiẽtes non
pariter iudicamus.negare enĩ hoc eſt negare ſenſum.
quilibet enĩ in ſeipſo experitur ꝙ ſicut aliq̃s in amore
carnali efficiť ſic in iudicio ꝑuertiť.vnde talis eſt ſen-
tentia ſanctorũ ꝙ timor ⁊ amor ſubuertunt iudiciuꝫ.
errãt enim omnes qui fornicantur a deo.vnde daniel
dixit vni ex ſenibus qui exarſerant in ſuſanne cõcupi
ſcentiã:ſpecies eiꝰ decepit te:⁊ cõcupiſcentia ſubuer-
tit cor tuum.adeo eſt enĩ manifeſtũ ꝙ malitie uolũta
tis annexa eſt aliqua cecitas intellectus:ut etiã poeta
diceret. Nil bene cernit amor vidit omnia lumine ce
co.dicit amor cecus dedecuſ eſſe decuſ.ꝓpter hoc di
ctũ eſt 3° ethicorũ ꝙ qualis vnuſquiſqꝫ eſt talis finis
ſibi videť.nam ſicut qualem linguã habes:talis vide
tur ſapor.ut ſi habes linguã infectam cholera que eſt
amara:omnis ſapor videť tibi amarus.ſic qualem ha
bes uoluntatem talis videť finis.⁊ tale videť tibi bo
num:ut ſi habes appetitũ infectum cõcupiſcentia vi-
deť tibi ꝙ totũ bonuꝫ ſit uti venereis.cecitas ergo in
tellectus ⁊ malitia uoluntatis quãdã cõnexioneꝫ ha-
bent. ¶ Sed quomõ ſunt cõnexa de hoc ꝯſueuerũt
eſſe opiniones diuerſe.q̃dam enim uolũt ꝙ ſemꝑ pre
cederet error rationis ad hoc ꝙ eſſet malitia in uolũ
tate.vnde dicebant ꝙ nõ eſt uoluntas mala niſi ſit pri
us intellectꝰ errãs.ſed cum hoc pariſius uentilaretur
placuit doctoribus ibideꝫ exiſtentibus ꝙ nõ oporte-
ret errorem precedere in ĩtellectu ad hoc ꝙ eſſet ma
litia in uolũtate.cõcedebant tñ ꝙ ſemꝑ malitia uolũ
tatis cõcomitatur in nobis aliqua cecitas intellectus
tamen nõ eſt incõueniens ꝙ aliq̃d vno modo intelle
ctum ſit falſum alio modo intellectum ſit uerũ.utruꝫ
ergo illi poſitioni dicenti ſemꝑ errorẽ rationis prece
dere malitiã uolũtatis poſſet dari aliquis intellectus
uerus nõ eſt ſpeculationis preſentis ¶ In p̄ſenti qui
dem ſufficiat declarare quomodo malitia uolũtatiſ ⁊
error rõniſ ſaltẽ in particulari ſunt aliquo modo con
nexa.nã ut patebit error rõnis diciť eſſe cõnexus ma
litie uolũtatis.qꝛ ⁊ ſi errorẽ rationis nõ oportet pre-
cedere malitiã uolũtatis:ſemꝑ tamẽ ex malitia uolũ
tatis cõcomitãte ſaltem habet eſſe error aliquis ra-
tionis. ¶ Ad cuius euidẽtiam tria ſunt declaranda.
primo enĩ declarãdum eſt quomõ res habẽt eſſe par
ticulare ⁊ quomõ vniuerſale.⁊ ex hoc p̄rio declarabi
tur ſcđm:videlicet quomõ fornicatio ⁊ alie inordina
te delectationes moueant appetitũ.utrũ moueãt ipꝫ
ut habẽt eſſe vniuerſale:uel ut habẽt eſſe particulare
ex iſto 2° manifeſtabiť tertiuꝫ quomõ ignorãtia ⁊ de
ceptio in particulari eſt aliquo modo cõnexa malitie
uoluntatis. ¶ Propter primũ notandũ ꝙ reſ habẽt
eſſe ꝑticulare ut ſunt in ſeipſis:ſed habẽt eſſe vniuer-
ſale ut per abſtractionẽ cõſideratur ab intellectu.naꝫ
intellectus eſt qui facit vniuerſalitatẽ in rebꝰ.cõſide-
rare igitur aliquid in particulari eſt ꝯſiderare ipm ſm
eſſe qđ habet in ſeipſo.uel ſm eſſe qđ habet in re ex-
tra quare inordinatio que eſt in opere fornicario ſi cõ
ſidereť ſm ſe:ut eſt abſtracta a delectatione ⁊ ab ali-
is cõditionibus exiſtẽtibus in tali opere:hiꝰ conſide
ratio ꝑtinebit quodãmodo ad cõſiderationẽ vniuer
ſalem.ſed ſi hiꝰ inordinatio conſideretur ut eſt cõiun
cta delectationi ⁊ cõmoditati:⁊ aliĳs cõditionibꝰ que
poſſunt eſſe in hiꝰ opere.conſideratio illa quid parti
culare dicet.apparet ergo ꝙ hiꝰ inordinatio que eſt in
fornicatione in re extra eſt coniuncta delectationi ⁊
aliĳs cõditionibꝰ exiſtẽtibꝰ in opere fornicario.apud
intellectũ tamẽ poteſt cõſiderari per ſe:ut eſt ſeꝑata
ab illiſ:ſed cum in re extra habẽt eſſe ꝑticulare.apud
intellectum vͦ habeant eſſe vniuerſale.conſideratio
alicuius ſm eſſe particulare eſt conſideratio eius ut
habet eſſe cõiunctum omnibus his que ſunt in re ex-
tra. Sed ꝯſideratio in vniuerſali eſt ut habet eſſe ſe-
paratũ ab illis. ¶ Viſo quõ res habent eſſe vniuer-
ſale ⁊ quomodo particulare.⁊ quid eſt cõſiderare ali
quid in vniuerſali ⁊ quid in ꝑticulari.de leui appet 2ᵐ
videlicet quomodo fornicatio ⁊ alia inordinata ope
ra mouẽt appetitũ. Nam ſi inordinatio que eſt in for
nicatione cõſideretur per ſe nunq̃ appetitũ mouebit
qꝛ ſm dionyſiũ.4.de di.no.nullum agens aſpiciẽs ad
malum agit qđ agit. Malum enĩ ſm ipſum eſt preter
uolũtatem ⁊ preter intentionẽ.ergo inordinatio que
eſt in fornicatione:⁊ qđcunqꝫ aliud malũ per ſe conſi
deratum ſm ꝙ hiꝰ non poteſt mouere appetituꝫ:ſed
ut eſt cõiunctum delectationi:uel ut eſt cõiunctũ aliĳſ
cõditionibus que ſunt in re extra ſm quẽ modum di
citur habere eſſe ꝑticulare poteſt mouere appetituꝫ.
¶ Habito quomõ fornicatio ⁊ alia inordinata ope-
ra mouent appetitũ:qꝛ mouent eum ut eſt cõiunctuꝫ
delectationi.ſm ꝙ habẽt eſſe cõiunctum dicitur cõſi
derari ſub eſſe ꝑticulari.de leui patet quomõ cecitas
intellectus eſt cõnexa malitie uolũtatiſ.nam cum nul
lus uelit agere aliquid niſi illud apprehẽdat:ut bonũ
⁊ illud iudicet eſſe faciẽdum ſic malitia in uoluntate
qꝛ vult fornicari apprehẽdit intellectus fornicationẽ
eſſe quid bonum ⁊ iudicabit eam faciẽdaꝫ:qđ ſine er
rore aliquo eſſe nõ poteſt. ¶ Sed intellectꝰ humanꝰ
nõ quieſcit.dicet ergo quis ꝙ cõuenit aliqueꝫ facere
aliquod maluꝫ qđ ſcit eſſe malũ:⁊ tamẽ facit illud cũ
tamẽ ipſemet dicit ſe male facere. Ad hec reſpondet
phs.7.ethi.dicens.talem eſſe fictũ qꝛ aliud dicit ore
aliud ſentit corde:qꝛ corde ſentit ⁊ iudicat illud eſſe
faciẽdum.qđ cum faciẽdum nõ ſcit errat. ¶ Adhuc
tamen humana mens quieſcere neſcit.dicet quidẽ fal
ſum eſſe ꝙ oporteat male agẽtem corde ſentire illud
eſſe faciendũ qꝛ cõuenit aliquem male facere cuiꝰ cõ
ſcientia remurmurat ⁊ iudicat hoc non debere fieri.
ergo ſic male agẽs qꝛ corde ⁊ ꝯſciẽtia iudicat qđ agit
eſſe malum:nullo modo errare videť. ¶ Sciendum
ergo ꝙ agẽs fornicationem uel aliquam aliaꝫ inordi-
natam delectationem quã ſcit eſſe malam nõ eſt incõ
ueniẽs ꝙ conſcientia eius remurmurat ⁊ iudicet eſſe
malam:⁊ tamẽ intellectus iudicet eaꝫ eſſe faciendam
ſed propter aliud remurmurabit cõſcientia.⁊ ꝓpter

aliud dabit tale iudiciuȝ intellectus: qꝛ conſciētia re‑
murmurabit ꝓpter inordinationē. intellectus vō iu‑
dicabit eſſe faciēdam ratione delectationis quam ap
prehēdit ut bonum. ⁊ qꝛ delectatio illa nō eſt facien‑
da cū nō poſſit fieri ſine inordinatione iudicabit eſſe
fiendum qḋ nō eſt fienduȝ. ſm igitur hanc ypoſtaſim
intellectus nō male iudicat circa inordinationē in ſe.
ſed circa inordinationem ut cōiuncta eſt delectationi
uel ut eſt coniuncta alijs circūſtantijs in re extra. ⁊ qꝛ
ſm eſſe coniunctum ⁊ ſm eſſe in re extra eſt accipere
aliquid ſm eſſe pticulare: dicitur intellectus ſm hoc
male iudicare nō in vniuerſali ſed in particulari. mali
tie ergo uolūtatis cōiuncta eſt cecitas intellectus ut
ſalteȝ in pticulari praue iudicet de agēdis. ¶ Quod
ergo arguebaꝣ ꝙ nō omne peccatū eſt ex ignorantia.
Dicendum ꝙ ideo nō omne peccatum eſt ex ignoran
tia: qꝛ nō ſemp peccās ignorat in vniuerſali. quare cū
peccans ignorat in vniuerſali tunc dicitur peccare ex
ignorantia. ſed cum nō ignorat in vniuerſali: tunc ſm
phm 3° ethicorum nō dicitur peccare ex ignorantia
ſed dicitur peccare ignorans. quia tunc ignorātia nō
eſt principalis cauſa delicti: ſed eſt aliqd delectationi
cōiunctum. ¶ Quod vō arguebaꝣ 2° ꝙ male agens
etiaȝ in particulari nō errat: qꝛ ſcit hanc fornicationē
eſſe fornicationem: uel ſcit hanc inordinationem eſſe
iordiationem. Dicēdum ꝙ male agenſ non agit ut eſt
inordinatum: ſed ut eſt delectabile. ideo ꝯſentit in rē
inordinatam ratione: qua eſt cōiuncta delectationi. ⁊
quia ſm eſſe cōiunctum habet eſſe particulare: dicitꝣ
male in particulari iudicare. Ad formam autē arguē
di dicēdum ꝙ ſi fornicans ſcit omne opus fornicatio
nis eſſe inordinatum: ⁊ ſcit hoc opus fornicarium qḋ
agit eſſe inordinatum: tamē inqͣtum agit ipſum quo‑
dāmodo hoc neſcit: quia hoc nō cōſiderat ipſum eſſe
inordinatum: nō enim agit ipſum inqͣtum conſiderat
ipſum eſſe inordinatum: ſed ꝓut cōſiderat ipſum eſſe
delectabile. accidit enim fornicātem inqͣtum agit cō
ſiderare de inordinatione: qꝛ illa conſideratio magis
inducit rōnem ut nō agat ꝙ inclinet ut agat quare iu
dicabit fornicās rem inordinatam eſſe faciēdā ⁊ eſſe
bonam nō in ſe ſed ratione delectationis cui eſt ꝯiun
cta. ⁊ quia ut ſepius dictum eſt ꝙ res ſm eſſe ꝯiunctū
habent eſſe particulare. male agēs male iudicabit de
agibilibus. ⁊ ſi nō in vniuerſali: ſaltē in particulari qꝛ
ſi nō praue iudicabit circa inordinationem ſm ſe ſm
ꝙ multi errant neſciētes diſcernere inter rem ordina
tam ⁊ inordinatam praue iudicabit: tamen circa inor
dinationē in particulari ratione delectationis cui ha
bet eſſe coniunctum.

u **Ltimo** querebatur de homine in ſtatu patrie. Homo in tali
aūt ſtatu ad duo poteſt cōparari. videlicet
ad angelos quibus aſſociatur ⁊ ad deum
quo finitur. ſm hoc ergo duplex queſtio fiebat de ho
mine in tali ſtatu. ¶ primo eniȝ querebaꝣ de eo in cōpa
ratione ad angelos quibus aſſociaꝣ ⁊ erat queſtio cū
angeli ſint imortales utrum homines reſurgēt imor‑
tales. ¶ 2° querebatur de homine in comparatione ad
deum quo finitur ⁊ erat queſtio. utrum videntes deū
videant omnia. Queſtio. XXI.

a **D primū** ſic ꝓcedebatur. Oſtēde
batur quidem ꝙ homi‑
nes non reſurgunt imortales ſicut angeli: ſed
magis reſurgunt mortales quia reſurget idem homo
habēs eandem naturaȝ iuxta illud iob. quem viſuruſ
ſum ego ipe ⁊ nō alius. ergo ſi nō habebit homo aliā
naturam tunc ꝙ modo cum nunc habeamꝰ naturam
mortalem: ⁊ corruptibilem habebimus ergo ⁊ tunc.
¶ In cōtrarium eſt qꝛ ſi homines reſurgerēt genera
biles ⁊ corruptibiles priuarētur fine debito: quia pri
uarentur beatitudine cuȝ incorruptibilitas ſit de ra‑
tione beatitudinis. uel ſit quid inſepabiliter annexuȝ
ei. ¶ Rꝫ° dicenduȝ ꝙ generatio differt a creatione ⁊
corruptio ab annihilatione: quia creatio nec eſt motꝰ
nec eſt terminus motus. motꝰ qdē nō eſt qꝛ motꝰ pre
ſupponit ſubiectum trāſmutationis. creatio auteȝ ni‑
hil preſupponit: nec eſt terminus motꝰ quia terminuſ
motus preſupponit motū: motus preſupponit ſubie‑
ctum. ergo cum habitū ſit creationem nihil preſuppo
nere terminus motus eſſe nō poterit: ſed generatio ſi
nō eſt motus eſt tamē terminus motus. preſupponit
enim ſubiectum trāſmutations in quo fundaꝣ motus
ille cuius generatio eſt finis ⁊ terminus: ex quo appa
ret ꝙ non eſt generabile ⁊ corruptibile: niſi qḋ habet
materiaȝ partem ſui: quia materia eſt illa per quā res
poſſet eſſe ⁊ non eſſe. ut dicit. 7. metaᶜᵉ. ⁊ materia eſt
ſubiectū trāſmutationis quā preſupponit generatio:
imo nō ſufficit habere materiaȝ ad hoc ꝙ aliquid ſit
generabile ⁊ corruptibile: ſed oportet illam materiā
eſſe priuationi annexam: ⁊ quia eius appetitus nō to
taliter ſatiaꝣ qͣtumcūqꝫ cōpleatur per formam quia
materia que trāſmutationi ſubicitur habet priuatio‑
nem annexā: nō eſt ergo generabile niſi qḋ habet hꝰ
materiā: ſed creabile eſt quicqd eſt in potētia ad eſſe
nec oportet ꝙ creabile habeat talem materiā parteȝ
ſui cū creatio nihil preſupponat. igitur cum angeli nō
habeāt materiam partem ſui: uel ſi habēt materiam
ſicut quidam dicere uolūt nō habent eam priuationi
annexaȝ patet eos nō eſſe generabiles: ⁊ corruptibi‑
les: ſunt tamē creabiles ⁊ etiam eſſent annihilabiles
uel etiā in nihilū redirēt niſi manu dei ſuſtētarētur: ⁊
ſi diuina influētia ceſſaret ab illis. ¶ Cū ergo queriꝣ
utrum homines reſurgāt incorruptibiles ſicut angeli
quia hec fuit queſtio ꝓpoſita. patet ꝙ nō quia angeli
ſunt incorruptibiles per naturam cuȝ nō habeāt ma‑
teriaȝ partem ſui. homines vō ſunt corruptibileſ per
naturam: qꝛ habēt materiā qua poſſunt eſſe ⁊ nō eſſe
reſurgēt tamē incorruptibiles per gratiam: uel reſur
gent incorruptibiles ex ceſſatione primi motꝰ. ſed de
hac incorruptione ⁊ quomō reſurgent incorruptibi‑
les boni ⁊ quomodo mali: in qbuſdaȝ noſtris queſtio
nibus de hac materia diſputatis diffuſius diximꝰ. ad
preſens autē ſufficiat tāta tractaſſe. ¶ Quod aūt ar
guebatur ꝙ homo in illo ſtatu nō habebit aliaȝ natu
ram: patet ꝙ nō erit incorruptibilis qꝛ habet aliaȝ na
turam. ſed quia ceſſabit motus celi uel primi mobilis
⁊ qͣtum ad hoc erunt incorruptibiles taȝ boni ꝙ ma
li. erit tunc homo incorruptibilis per gratiam: ⁊ per
dotem impaſſibilitatis. ⁊ qͣtuȝ ad hoc erunt incorru
ptibiles ſoli boni. Queſtio. XXII.

s **Ecundo ⁊ ultimo** Querebaꝣ de
hominibus boniſ per cōparationem ad deuȝ
quo fruūtur. Utrū fruētes deo: ⁊ vidētes ipm vidēt
oia que ſunt in ipſo. ⁊ arguebaꝣ ꝙ ſic per gregoᵐ dicē
tē. qd eſt ꝙ nō videāt: qui videntē oia vidēt. beati er
go qui vident deū vidētē oia ſeqtur ꝙ ipſi omnia vi‑
dent. ¶ In cōtrariuȝ eſt qꝛ in diuina eſſentia relucēt
infinita. nam ibi nō ſolum ſunt rationes factorum: ⁊
fiendorum: ſed etiam poſſibilium fieri. Cum ergo ta
lia ſint infinita intellectus bonorū qui eſt finitus qͣtū
cunqꝫ videat diuinā eſſentiam nō poterit videre oia

nem: aliam ⁊ aliā denoīationem recipiunt. Aliter eni
dicimus exiſtere ſbſtantiam: ⁊ aliter accidētia. ſbſtan
tia ꝗdem exiſtit quia habet ſuum proprium exiſtere.
ideo dicit per ſe eſſe: qꝛ eſſe per ſe cōpetit ei. Non eſt
eniꝫ ſubſtātia loquēdo de ſbſtantia cōpoſita per eſſe
in alio: uel per eſſe alterius ſed per ſuū eſſe ꝓpriū. ac-
cidentia aūt exiſtunt nō ꝙ habeant per ſe eſſe: nec ꝙ
habeant ꝓprium exiſtere. ſed qꝛ ſunt in exiſtēte: ⁊ exi
ſtunt per exiſtere ſbiecti. ſubſtantia ergo per ſuuꝫ eſſe
exiſtit ⁊ ſubſiſtit. accidētia vō per illud idē eſſe ⁊ per
illud idem exiſtere exiſtūt ſed nō ſubſiſtunt: idem eſt
ergo eſſe exiſtētie ⁊ ſbſiſtentie: ſed aliter ⁊ aliter acci
pitur ut ſic ⁊ ſic: qꝛ ut tale eſſe cōparatur ad ſbſtantiā
eſt exiſtētie ⁊ ſubſiſtentie: prout vō cōparatur ad ac-
cidens eſt exiſtētie: ſed nō ſbſiſtentie. ex hoc ergo ap
paret quid eſt natura: ⁊ ꝗd ſuppoſitū in creatiſ rebuſ.
nam natura dicit ipſam eſſentiā creature. ſuppoſitum
aūt ſm quoſdam dicit ipſam eſſentiā nō excludētem
eſſe. ſm alios vō dicit ipſam eſſentiā includentē eſſe.
⁊ qꝛ includere actū: abicere hoc eſt perfici per actum
uel ꝑfici per eſſe. ideo dicere poſſum⁹ ꝙ ſuppoſitū di-
cit ipſam eſſentiā ut eſt perfecta per eſſe. ex hoc etiaꝫ
apparere poteſt ꝙ natura hēt rationē partis. ⁊ ſuppo
ſitum rōnem totius. apparet etiam ex hoc ꝙ oīa alia
ſunt in ſuppoſito. naꝫ natura eſt in ſuppoſito qꝛ habet
rōnem partis reſpectu ſuppoſiti. ⁊ qꝛ ꝑtis non eſt per
ſe exiſtere ſed exiſtit in toto. nā nō per ſe exiſtit: ſꝫ exi
ſtit ⁊ hēt eſſe per hoc ꝙ eſt in ſuppoſito: ipſum aūt to
tum per ſe exiſtit: oīa autē alia ſunt in toto. ideo ipſuꝫ
ſuppoſitum per ſe exiſtit. oīa aūt alia ut natura ⁊ eſſe
⁊ etiā accidētia ſunt in ſuppoſito. ex hoc etiā apparet
ꝗd eſt eſſe in ſuppoſito qꝛ eſt non habere eſſe: ſed per
ſe exiſtere ⁊ hēre eſſe ſuppoſiti. hoc ergo modo poſ-
ſumus intelligere quomō natura humana fuit aſſum
pta a uerbo. ⁊ quomō hēt eſſe in uerbo: qꝛ exiſtit per
eſſe uerbi. in aliiſ enim hominibus natura exiſtit per
eſſe creatum. ideo in aliiſ hominib⁹ natura ⁊ eſſe fa-
ciunt ſuppoſitum creatū: ſed in chrō natura humana
exiſtit per eſſe increatū propter qō in chriſto nō eſt ni
ſi ſuppoſitum increatū. Sicut ergo ſi albedo deberet
ſeparari a ſbiecto non poſſet per ſe exiſtere niſi ei coi
caretur aliqō eſſe: uel niſi ſeparetur cū eſſe qō habet
in ſbiecto. qꝛ eſſentia creata nō poteſt exiſtere ſine eē.
nunc autē exiſtens in ſbiecto exiſtit qꝛ eſt in exiſtente
⁊ exiſtit per eſſe ſbiecti. ſic ſi humana natura deberet
ſeparari a ſuppoſito uerbi tunc faceret ſuppoſitum ⁊
exiſteret per eſſe ꝓprium. nunc autē coniuncta uerbo
exiſtit per eſſe uerbi. ¶ Dicemus eni illud de ſuppo-
ſitis diuinis reſpectu ſuppoſitorū creatorum qō dici-
mus de natura diuina reſpectu creatarū naturarum.
nā ſicut nā diuina poteſt ſupplere vicē cuiuſlibet nāe
create. qꝛ poteſt ſine natura creata quicꝗd poteſt cuꝫ
tali natura: ſic ſuppoſituꝫ diuinū poteſt ſupplere vicē
cuiuſlibet ſuppoſiti creati. qꝛ pōt quicquid poteſt me
diante ſuppoſito creato: totum poteſt ſine ſuppoſito
creato. Sicut ergo deus in aliiſ hominibuſ ſuſtentat
naturā humanā mediante ſuppoſito creato. ſic poteſt
ꝙ quelibet ꝑſona diuina acciperet in ſe naturā huma
nam: uel quācunqꝫ aliam naturā: ⁊ ſuſtentare eam in
ſeipā abſqꝫ alio ſuppoſito creato. hoc ergo modo uer
bum caro factū eſt ſiue hoc modo dei filius factuſ eſt
homo: qꝛ ipſe filius dei accepit humanā naturaꝫ in ſe
ipſo: ⁊ ſuſtentat eā in ſeipſo abſqꝫ alio ſuppoſito crea
to. Dicamus ergo ꝙ oīs natura exiſtit: aut qꝛ eſt ipm
eſſe: uel quia eſt cōiuncta alicui eſſe. natura auteꝫ que
exiſtit que eſt ipſuꝫ eſſe eſt ſola natura diuina. ſed na-
tura que exiſtit que eſt ꝯiuncta alicui eſſe eſt oīs natu
ra creata. In aliiſ ergo hominib⁹ ⁊ etiā in chrō natu
ra humana exiſtit qꝛ eſt coniuncta alicui eſſe: aliter tñ
⁊ aliter. qꝛ in aliiſ hominibus natura eſt ꝯiuncta eſſe
creato ⁊ ſuſtētatur in ſuppoſito creato. ſed in chriſto
natura humana eſt cōiuncta eſſe increato ⁊ eſſe diuio
⁊ ſuſtentatur in ſuppoſito increato: ſiue in ſuppoſito
diuino: ꝓpter qō bene dictū eſt ꝙ natura humana in
chriſto nō eſt accidēs: ſed hēt quendam moduꝫ acci
dentis. qꝛ ſicut accidens nō cōſtituit aliqō ſuppoſituꝫ
ſed ſuſtentatur in ſuppoſito iaꝫ ꝯſtituto in eſſe. ⁊ hoc
modo exiſtit per eſſe ſuppoſiti: ita ꝙ accidens nō eſt
exiſtēs niſi qꝛ eſt exiſtentis. ſic humana natura in chri
ſto nō conſtituit aliquod ſuppoſitū. ſed ſuſtentatur in
ſuppoſito diuino iam cōſtituto in eſſe. ⁊ exiſtit per eē
illius ſuppoſiti. q̄ autem humana natura in chrō ha-
beat modum accidētis ſatis inſinuat nobis apoſtoluſ
ad phil. ubi loquens de chrō appellat humanaꝫ natu
ram habitum dicens. In ſimilitudinem hominum fa
ctus: ⁊ habitu inuētus ut homo. ſic itaqꝫ in chriſto
eſt vnum ſuppoſitum. ſ. diuinū ſiue ſuppoſitum increa
tum ut omnia dicta ſanctorū canunt. ⁊ in illo ſuppoſi
to diuino ab eterno ꝓducto per eius eſſe ſuſtentatur
natura humana quā accepit in tēpore. Cuꝫ ergo que
ritur ſi natura humana ſepararet a uerbo utrum coi-
caret ſibi aliqō aliud eſſe. patet ꝙ natura humana nō
poteſt exiſtere niſi ſit cōiuncta alicui eſſe. Si ergo ſe-
pararetur a uerbo iaꝫ nō exiſteret per eſſe uerbi: ⁊ iā
nō ſuſtentaretur in ſuppoſito uerbi. oporteret ergo ꝙ
deus coicaret ſibi aliquod eſſe creatum. ⁊ hoc modo
cōſtitueret aliqō ſuppoſitum creatuꝫ ⁊ ſuſtentaretur
in ſuppoſito creato. Nam ſicut hoc eſt humanā natu
ram in uerbo exiſtere per eſſe uerbi: ⁊ nō faceret ſup
poſitum ꝓpriuꝫ ſed ſuſtentari in ſuppoſito uerbi. Sic
hoc eſſet humanā naturam ſepari a uerbo ipſam exi-
ſtere per eſſe ſuuꝫ ⁊ facere ſuppoſitum ꝓpriū: ⁊ ſuſtē-
tari in ſuppoſito illo. ¶ Ad argumētum in cōtrariū
dicendū eſt: ꝙ illa natura in chrō habet quicꝗd perfe
ctionis eſt per amplius ⁊ ꝑfectius pluſ ꝙ̄ habeat que
cunqꝫ alia natura in quocūqꝫ alio homine. Nam hu-
mana natura in chrō exiſtit per eſſe diuinū ⁊ per eſſe
increatum qō eſt exiſtere multo nobilius: ⁊ nobis in
enarrabile cum nō ſimus digni corrigiam calciamēti
ſoluere. que eſt aūt corrigia ⁊ qō eſt ligamentū vniēs
hoc calciamētum ⁊ hanc humanā naturaꝫ uerbo: nō
plene narrare poſſumus ſed balbutiendo dicimus ꝙ
ideo eſt cōiuncta uerbo qꝛ ſuſtentatur per eſſe uerbi.
In aliiſ autē hominibus ſuſtentatur natura humana
per eſſe creatū qō eſt multo ignobilius ⁊ imꝑfectius
ꝙ̄ eſſe diuinum.

Queſtio. III.

S **Ecūdo queritur** de huma-
na natura
in chriſto ꝙ̄tuꝫ ad agere: ⁊ eſt queſtio. Utruꝫ
chriſt⁹ potuerit generare. ⁊ videtur ꝙ nō. qꝛ generās
dat genito tale eſſe quale ipſuꝫ eſſe habet: ſed chriſt⁹
habet eſſe diuinū: ⁊ natura humana in ipſo exiſtit per
eſſe diuinum. ergo ſi genuiſſet cōmunicaſſet alteri eē
diuinuꝫ. ergo genuiſſet deū qō eſt impoſſibile. ¶ In
cōtrarium eſt. qꝛ agere eſt ſuppoſitorum. ſuppoſituꝫ
ergo habēs in ſe aliquaꝫ naturā poteſt exercere opa
illius nature. chrs ergo habēs in ſe naturaꝫ humanā
potuit generare ⁊ alia facere qꝛ feciſſet ⁊ aliuſ homo
uel aliud ſuppoſitum humanum habēs in ſe humanā
naturam. ¶ R° dicēdum ꝙ iſta queſtio que fit de ge
nerare poſſet fieri de aliiſ actibuſ ut Utrum chrs po
tuerit mentiri, ſic eni dicitur Jo. 8. Si dixero: qꝛ non

ſcio eū ero ſimilis uobis mendax. Si ergo quereret utrum chꝛs loquēs de patre potuiſſet dicere iſta uerba nō ſcio eū: plana eſſet reſponſio. Diceretur enim ꝙ aliud eſt querere utrum chꝛs habuerit potentiam ad formādum quecūq̧ uerba. ⁊ aliud utrum potētia illa potuerit uti ad formandū uerba mēdacij. Habuit enī chꝛs mēdacij linguam guttur: ⁊ alia inſtrumenta naturalia per que poterat formare quecūq̧ uerba. in decēs tamē erat ꝙ illa potētia uteretur ad formādū uerba mēdacij. ⁊ qꝛ nimiū indecens in tanta ſanctitate ut debet reputari impoſſibile ideo poſſum⁹ ꝯcedere ꝙ impoſſibile erat eū uti lingua ſua ad formandū uerba mendacij. Sic ⁊ in ꝓpoſito habuit enim cōpleta mēbꝛa per que quis poteſt exercere generationis actum. tamē qꝛ indecēs erat eū uti mēbꝛis illis ad talē actū. qꝛ qđ eſt indecēs in tali hoīe debet pro impoſſibile reputari: ideo poſſumus cōcedere eū generare nō potuiſſe. i. nō decuiſſe. ℂ Poſſumus autē aſſignare quatuoꝛ rationes quare eū nō decuiſſet talis actus iuxta quatuoꝛ que chꝛs in ſe aſſumpſit de quatuoꝛ ſtatib⁹ humane nature. Recitat enī magiſter. 16. di. tertij libri. ꝙ chriſtus de omni ſtatu hominis aliqđ accepit. Status aūt hominis ſꝫ ipm ſunt quatuoꝛ. Unus ante peccatū qui poteſt dici ſtat⁹ inocētie. Alius poſt peccatū qui eſt ſtat⁹ nature coꝛrupte. Tertius in gratia qui eſt ſtatus nature reparate. Quartus in viſione aperta ⁊ in gloria qui erit ſtat⁹ nature gloꝛificate. De pꝛimo ſtatu chꝛiſtus accepit imunitatē peccati ⁊ originalem iuſtitiā. De 2° ſtatu accepit carnem paſſibilē ⁊ moꝛtalem. De 3° accepit plenitudinē gratie. De 4° accepit viſionē apertā: qꝛ fuit ſimul viatoꝛ ⁊ compꝛehenſoꝛ. ſm has quatuoꝛ vias uenabimur ꝓpoſitū ꝙ indecēs fuiſſet chꝛiſtum uti mēbꝛis ſuis ad generationis actum. ℂ Pꝛima via ſic patet. nā ſi chꝛs habuit īmunitatem peccati ⁊ originalē iuſtitiā omnes vires inferiores in eo erāt ſubdite rationi ut nihil in eo ageretur niſi qđ ratio cōſulebat. ratio autē ſemper depꝛecabatur ad optima. Nō enim ſolū dictat ratio fugiēdum eſſe omne malū ⁊ agendū eſſe omne bonū: ſed etiam dictat potius adherendū eſſe bono ſm cōſiliū ꝙ bono ſm indulgētiam ⁊ bono ſimplr ꝙ bono huic. quicqđ autē fuiſſet in ſtatu inocētie: ⁊ qualiter fuiſſet generatio dimittamus. In ſtatu tamē in quo nunc ſumus ſm apoſtolū ad coꝛ. 7. ſtatus virginitatis eſt ſtatus ſm cōſiliū: iuxta aplī ſentētiā ibidem. De ꝟginib⁹ autē pꝛeceptum domini nō habeo: cōſilium autē do. Status autē carnalis copule eſt ſtatus indulgētie iuxta eundem ibidem ꝓpter noſtrā incontinentiam: hoc autē dico ſm indulgētiam. ℂ Rurſus ſtatus virginitatis eſt quid bonū ſimpliciter. iuxta apoſtolū ibidem bonum eſt homini mulierem nō tangere. copula autē carnalis eſt bonū huic uel illi qui nō poteſt cōtinere: eteni cum pꝛius dixiſſet apoſtolus bonū eſt homini mulierem nō tangere. ſtatim ſubdit. ꝓpter foꝛnicationem autē vnuſquiſq̧ homo ſuā uxoꝛe habeat. ſimpliciter ergo bonū eſt homini mulierē nō tangere. tamē pꝛopter foꝛnicationē cauendam illi qui non pōt cōtinere bonum eſt ꝙ habeat ſuā. Indecens ergo fuiſſet in chꝛo in quo oīa ſm rationē agebantur ꝙ ipſe per aplm ſuū dediſſet de virginitate cōſilium alijs ꝙ in ſe nō obſeruaſſet: nō ergo cepiſſet facere ⁊ docere. ⁊ qꝛ minima idecētia erit in eo. ipoſſibile ergo ⁊c. ℂ Secunda via ad hoc idem ſumit ex eo ꝙ de 2° ſtatu accepit carnem paſſibilē ⁊ moꝛtalē. nam ſic aſſumpſit ipſe naturā paſſibilem: ꝙ ipſa natura nō patiebatur. nā ſicut natura nō hēt per ſe eſſe: ita nec habet per ſe agere: nec per ſe pati. ſed pōt eſſe ratio actionis ⁊ paſſionis. nō ergo debemus ꝯcedere ꝙ humana natura pateret in chꝛo: ſed ꝙ ipſe dei filius patiebat ſm humanam naturam. vnde dam. 3° libꝛo. c. 34. de crucifixione ⁊ paſſione ait. Qꝛ nō nature hoc fuit ſed in poſtaſeos. vnde cōcludit ibidē ꝙ ipſe chꝛs paſſus eſt. ipſe ergo dei filius exiſtēs in duabus naturis: nō paſſus eſt in duab⁹ naturis: ſed altera tm. omnes ergo actiones ⁊ paſſiones que gerebant circa perſonā chꝛi attribuēde erāt ipſi ſuppoſito ⁊ ipſi dei filio. ex hoc aūt argui poteſt ꝙ nō decebat eū dare operam carnali generationi. ℂ Tertia via ad hoc idē pōt ſumi ex eo ꝙ de 3° ſtatu accepit plenitudinē gratiarū. nam cū ſtatus virginitatis dignioꝛ ſit ꝙ ſtatus carnalis copule: ipſa plenitudo gratiarū que fuit in chꝛo nos docet ꝙ non decebat eum dare operā carnali copule. ℂ Quarta via ad hoc idē ſumit ex eo ꝙ accepit de 4° ſtatu: ut quia accepit viſionē apertā. in illo enī ſtatu per ſniā euangelij: nec nubent: nec nubent: ſed erūt ſicut angeli dei in celis. Nō ergo decebat chꝛm qui iam erat cōpꝛehenſoꝛ ꝙ ipſe intēderet carnali copule. argumēta tamē ambo ſunt ſophiſtica. ℂ Ad pꝛimū ergo cū arguitur ꝙ ſi chꝛs generaſſet coicaſſet genito eſſe diuinū ⁊ ita ingeneraſſet deū. dici debet ꝙ nō ſequitur. ſi enī ſm humanā naturam genuiſſet cum illa humana natura habeat eſſe per eſſe uerbi: ⁊ ſuſtentaret in ſuppoſito diuino nō ꝓpter hoc genuiſſet humanā naturam habentē eſſe per eſſe diuinū: nec ꝓpter hoc genuiſſet ſuppoſitum diuinū. Nam cū generans trāſmittit natura: ⁊ tranſmittēdo naturā dat foꝛmam cōſequentem tranſmutationem illam: ⁊ dando foꝛmam dat eſſe quod fluit a foꝛma: ⁊ qđ cauſatur ab ipſa. naturale ergo eſt ꝙ generans cū dat foꝛmā ꝙ det eſſe ſm illam foꝛmā. ideo ſi chꝛs genuiſſet ſm naturā humanā genuiſſet ſuppoſitū in natura humana. naturale ergo eſt ꝙ ſicut genuiſſet ſuppoſitū in natura creata ita dediſſet ei eſſe creatū. potuiſſet aūt miraculoſe aliqua pſona diuina aſſumere naturā illā ad quā terminata fuiſſet illa generatio. naturalr tamen chꝛs genuiſſet purū hoīem ⁊ nō deū hoīem. ℂ Ad illud aūt qđ obiciebat in cōtrarium ꝙ actiones ſunt ſuppoſitorum. ⁊ ꝙ ſuppoſitū uerbi habēs in ſe naturā humanā poterat agere oīa que erant ſm naturā illam. patet ſolutio per iā dicta. qꝛ ſicut chꝛs habuit linguā per quā poterat oīa uerba foꝛmare tñ qꝛ indecēs erat ꝙ per illā linguā foꝛmarent uerba mēdacij. ideo dicimus eū nō potuiſſe mētiri: ita habuit mēbꝛa per que exercet gñatio: tñ qꝛ nō decebat eū exponere mēbꝛa illa tali opi: ideo eo modo quo nō poterat idecētia face dici mus ipm generare nō potuiſſe.

Queſtio. IIII.

T Ertio querebatur de proceſſiōe ſpirit⁹ ſancti. Utrū ꝓcedat imutabiliter a patre. ⁊ videt ꝙ nō. Quia qđ ꝓcedit per modū uolūtatis eſt uoluntariū: ſed qđ eſt uoluntariū non eſt neceſſarium. Sed ꝓceſſio ſpiritus ſancti eſt per modū uoluntatis. ergo eſt uolūtaria ⁊ per cōſequens nō neceſſaria. ℂ In cōtrariū eſt qꝛ ꝓceſſio illa nō poteſt non eſſe: ergo neceſſaria ⁊ imutabilis. ℂ Rꝫ° dicendū ꝙ per ea que ſunt in nobis daƭ nobis aliq̃ via ad itelligēdū ea que ſunt ſupꝛa nos. videam⁹ ergo in nobis utrū aliq̃ de neceſſitate uolum⁹. ⁊ ſi uolum⁹ aliqđ de neceſſitate: utrū illud uelim⁹ imutabilr. per hoc eni inueſtigare poterim⁹ quō aliq̃ deus uelit de neċitate ⁊ imutabilr. ex hoc etiā aperiet nobis quō ꝓceſſio ſpūs ſcī ſit neceſſaria: ⁊ imutabilis. ℂ Propƭ qđ ſciēdū eſt ꝙ nos

aliqua de neceſſitate volum⁹. Nā quilibet de neceſſi-
tate vult eē beat⁹ ut ꝓbat aug⁹.13.de trini.c.3°ꝛ 4°.
ſicut enim principia ſunt per ſe nota ita beatitudo eſt
a nobis per ſe volita. Sicut ergo nō poſſumus per in
tellectū nō aſſentire principijs cū nobis offerunt: ita
nō poſſumus per voluntatē nō velle beatitudinē cuꝫ
de ea cogitam⁹. Illud enim qđ eſt ex omni parte ma-
luꝫ de neceſſitate reſpuimus: qꝛ nullus vult eē miſer.
illud autē qđ eſt ex omni parte bonum de neceſſitate
volumus qꝛ quilibet vult eē beatus. illud autē qđ eſt
ex aliqua parte bonū ꝛ ex aliqua nō bonuꝫ forte quia
habet aliquā amaritudinē vel grauitatē annexā poſ-
ſumus velle ꝛ nō velle beatitudinē: ergo de neceſſita
te volum⁹: ſꝫ nō eam imutabiliter volum⁹. ¶ Immo
nobis contingit tripliciter mutatio circa ipaꝫ. vna ex
parte tēporis. alia ex parte obiecti. tertia ex pte mo-
di volendi. Ex parte tēporis quidem: qꝛ nō ſemp vo-
lumus. vnde licet quilibet de neceſſitate velit eē bea-
tus: nō tamē ſemp eſt in hoc actu volendi: qꝛ nō ſemp
de hoc cogitat. ¶ Secūda mutabilitas eſt ex parte
obiecti: qꝛ licet omnes velint eſſe beati: nō tamē oēs
in eodē beatitudinē eſſe ponūt. ſed aliqui in diuitijs:
aliqui in voluptatib⁹: aliq̄ in vno: aliq̄ in alio. ¶ Ter
tia mutabilitas cōtingit ex parte modi volendi: quia
licet de neceſſitate quilibet velit eſſe beatus: nō tamē
vult beatitudinē ſimplr poſtq̄ non vult agere ea per
que poteſt beatitudinē conſequi. Sicut ergo infirm⁹
vult ſanitatē ſimplr ſi vellet ſumere potionē amaraꝫ.
poſito q̄ alia via non poſſet ſanitatē acquirere: ſic ex
quo quedam difficultas eſt in hijs per que acquiritur
beatitudo: ſi volum⁹ illa difficilia pati nō dicimur ſim
pliciter beatitudinē velle. Nō enim ſimplr volumus
finem niſi volumus ea que neceſſe eſt nos conſequi fi
nem. ¶ Omnia autē iſta contingunt: qꝛ temporalitas
cadit in cogitatione noſtra. Etenim noſtrum intelli-
gere fit cū cōtinuo tempore ut dicitur in libro de me
moria. Eſt enim in noſtra cognitione quidā diſcurſus
quodā prius ꝛ poſterius: qꝛ prius intelligimus in po
tentia q̄ in actu: prius ſub modo cōfuſo q̄ ſub modo
diſtincto. ita etiā quidam modus tēporalitatis cadit
in conſecutionē finis: qꝛ ſicut ea que fiunt in tempore
vadunt de imperfecto ad perfectū. ita ꝛ cognitio no-
ſtra ꝛ cōſecutio finis in nobis de imperfecto ad per-
fectū procedūt de cognitione cū iaꝫ diximus quomō
ſic ſe habet. ¶ Nam ꝓcedere de potētia ad actū de
confuſo ad diſtinctū eſt ꝓcedere de iperfecto ad per-
fectū. qđ etiā ſic fit in habēdo fineꝫ patet. Nam licet
prius velimus finē q̄ ea que ſunt ad finē nō tamē con
ſequimur nec habemus finem niſi per ea que ſunt ad
finē. Unde ꝛ cōmuniter dicit̄ q̄ licet in volēdo finis
ſit prior hijs que ſunt ad fineꝫ in conſequēdo: tamē ꝛ
habēdo ea que ſunt ad finē precedit finē. prius ergo
adipiſcimur ea que ſunt ad finē: ut potionē q̄ ipꝫ finē
ut ſanitatē: ex hoc igitur in ꝯſecutione finis ꝓcedim⁹
de imperfecto ad perfectū: qꝛ quādo habem⁹ ea que
ſunt ad finē habem⁹ finē in ſpe ꝛ iperfecte. qñ aūt iaꝫ
adepti ſumus ipm fineꝫ habem⁹ ipm in re ꝛ perfecte.
illi autē tres modi imutabilitatis quos aſſignauimus
in volēdo beatitudinē noſtrā ex hijs oriunt̄: qꝛ ꝓcedi
mus de iperfecto ad perfectū tam in cognitione q̄ in
ꝯſecutiōe finis: ut qꝛ in cognitiōe finis ꝓcedim⁹ de im
perfecto ad perfectū: qꝛ prius cognoſcim⁹ in potētia
q̄ in actu: accidit mutabilitas in volēdo beatitudinē
ex parte tēporis: ut nō immutabiliter velim⁹ beatitu
dinē: qꝛ nō ſemp ſumus in actu volēdi eam: nec ſemp
actu cogitamus de ipſa. ¶ Rurſus qꝛ in cognoſcēdo
ꝛ volendo non ſolum procedimus de imperfecto ad
perfectū: qꝛ procedim⁹ de potētia ad actum: ſed etiaꝫ
qꝛ procedim⁹ de confuſo ad diſtinctū: ideo accidit ibi
mutabilitas ex parte obiecti. Nam in generali ꝛ ſub
modo ꝯfuſo oēs dicūt ſe idem velle: qꝛ oēs ꝯcedunt
ſe beatitudinē velle. in ſpeciali aūt ꝛ ſub mō diſtincto
magna eſt differētia inter volentes beatitudinem: qꝛ
aliqui volūt diuitias: aliqui honores: aliqui volupta-
tes: aliqui aliud ꝛ aliud ſm q̄ in alio ꝛ alio beatitudi
nem ponūt. ¶ Tertius aūt modus mutabilitatis qꝛ
ꝛ ſi beatitudinē actu volum⁹ ꝛ ſi eaꝫ diſtincte ꝛ in ꝓpa
forma volum⁹ q̄ nō ꝓpter hoc eam ſimplr volumus.
ſumit̄ ex eo q̄ nō ſolum in cognitione: ſed ēt in cōſe-
cutione ꝓcedim⁹ de iperfecto ad perfectū. ut qꝛ nō cō
ſequimur finē niſi per ea que ſunt ad finē: qꝛ poſſum⁹
nō velle ea que ſunt ad finē. dicim⁹ ex hoc non ſimplr
velle finē: ut qui nō vult potionē dicit̄ nō velle ſimplr
ſanitatē. ſed ſi vellemus ea que ſunt ad fineꝫ ꝓpt finē
acquirendū: ſed ſolū ꝓpter finē coicandū dato q̄ non
vellemus ea que ſunt ad finē nō ꝓpt hoc minus velle
mus finē. qꝛ hoc poſito ea que ſunt ad finem nō deſer
uient nobis in acquirēdo finē. ꝛ hoc poſito nō here-
mus primo finē in ſpe ꝛ iperfecte ꝛ poſtea in re ꝛ per
fecte. oēs ergo iſte mutabilitates circa volēdo beati-
tudinē ſumunt̄ ex eo q̄ ſunt in nobis quedaꝫ tempo-
ralitates ut appellem⁹ tēporalitatē modū ꝓcedendi
de iperfecto ad perfectū. Nā ut dicebam⁹ hūc modū
tenēt oia que oriunt̄ in tpe vno. beatitudinē ergo no-
ſtrā ꝛ ſi de neceſſitate volum⁹ hoc tñ nō eſt ſimplr: qꝛ
nō in mutabili volūtate. ¶ His autē prelibatis viam
habem⁹ ad inueſtigādū quō ꝓceſſio ſpiritus ſancti ſit
neceſſaria ꝛ imutabilis nō obſtāte q̄ ꝓcedat a deo pa
tre ꝛ filio per modū volūtatis: qꝛ volūtas diuina ſuā
bonitatē ꝛ beatitudinē vult neceſſario ꝛ mutabiliter
q̄uis volūtas nr̄a ſuā beatitudinē velit neceſſario: nō
tñ ſimplr qꝛ nō imutabilr. Dicem⁹ ergo q̄ ſicut deus
intelligēdo ſe generat verbū. ita volēdo ꝛ diligendo
ſuā bonitatē ſpirat ſpūꝫ ſanctū. ꝛ qꝛ neceſſario ꝛ imu-
tabilr diligit: ꝛ vult ſuā bonitateꝫ. iō ꝓceſſio ſpūs ſcti
eſt neceſſaria ꝛ mutabilis. oīs eni natura itellectualis
nec neceſſario vult beatitudinē ſuā. ſed ſi nō vult eaꝫ
de neceſſitate ſimplr nec imutabilr. hoc eſt quia in co
gnoſcēdo ꝛ volēdo: ꝛ ēt in ꝯſequēdo beatitudinē illā
ꝓcedit de iperfecto ad pfectuꝫ: ut qꝛ pri⁹ cognoſcit ꝛ
vult ſub mō ꝯfuſo q̄ ſub mō diſtincto: vel qꝛ pri⁹ cōſe
quit̄ ea que ſunt ad fineꝫ q̄ ipm finem. In deo autem
nihil horꝫ eſt. Nō eni deus ꝓcedit de potētia ad actū
nec de ꝯfuſo ad diſtictū: ꝛ iō nō vult alia a ſe ꝓpt ſuā
beatitudinē acquirēdā: ſed pp ſuā bonitatē eis coicā
dam. iō ſi nihil aliud a ſe vellet nō ꝓpt hoc minus ſuā
bonitatē vellet. neceſſario ḡ ꝛ imutabilr vult ſuā bo-
nitatē ꝛ beatitudinē: ꝛ qꝛ eā volēdo ſpirat ſpūm ſcm̄.
iō ꝓceſſio ſpūs ſancti neceſſaria ꝛ imutabilis dici de-
bet: qui ḡ bñ videt in deo nō eſt tpalitas. i. non eſt ibi
ꝓceſſus de iperfecto ad pfectuꝫ manifeſte cognoſcit
ꝓceſſionē ſpūs ſci neceſſariā ꝛ imutabilē eē. hāc aūt
inuit aug⁹.15.de tri.c.26. qui ex dr̄ia volūtatis nr̄e ad
volūtatē diuinā oñdit ꝓceſſionē ſpūs ſci neceſſariaꝫ
ꝛ imutabilē eē. Nā cū ipe pri⁹ ibidē oñdiſſet hūanaꝫ
mentē ꝛ volūtatē ꝓcedē tpaliter de iperfecto ad per
fectū: poſtea loquēs de deo ait. nō pñt autem prorſus
iſta queri tpe niſi vel ex tpe icohat̄ vl' ex ꝯſequēti pfi
ciat̄ in tpe. q̄propt ut ait qui pōt itelligē ſine tpe gña-
tionē filij de pr̄e: itelligit ꝓceſſionē ſpūs ſci de utroqꝫ
imutabilr ꝓcedē. Ex his aūt appere pōt q̄re ſpūs ſcūs
imutabilit̄ ꝓcedit. Creatura aūt mutabilit̄ cū utraqꝫ

procedat per modum uoluntatis.nam deus de neceſſi
tate ⁊ imutabiliter vult bonitatē ſuam:nō autem de
neceſſitate vult bonitates alias.ſed ſi nullam aliā bo
nitatem uellet niſi bonitatē ſuā ſpiraret ſpiritū ſanctū
Si vō nullo modo uellet bonitates alias nec princi-
paliter nec ex conſequēti non produceret creaturā.⁊
quia bonitatē ſuam vult de neceſſitate.bonitates aūt
alias poteſt uelle ⁊ nō uelle.ideo ut cōmuniter ponit
productio ſpiritus ſancti eſt neceſſaria:nō autem pro
ductio creature. ¶ Eſt autem diligenter notandum
ꝙ ſi deus uellet bonitates alias propter ſuam bonita
tem ⁊ beatitudinem acquirēdam ſicut nos uolumus
ea que ſunt ad finem propter acquirendū finem.tunc
deꝰ non uolendo bonitates alias nō uellet ſimplr ſuā
beatitudinē ⁊ bonitatem:ſicut infirmus non uolendo
potionē nō vult ſimpliciter ſanitatem:ſed quia ut di-
ctum eſt deus nō vult bonitates alias propter boni-
tatem ſuam acquirendam.ſed bonitatem ſuam eis cō
municandam ſiue uelit ſiue non uelit bonitates alias
ſemp ſimpliciter:⁊ de neceſſitate vult bonitatē ſuaꝫ.
Proceſſio ergo ſpiritus ſancti ſimpliciter eſt neceſſa
ria ⁊ imutabilis.Dicamꝰ ergo ad maiorem declara-
tionem propoſiti.Qꝛ deus vult bonitatem ſuā natu-
raliter.bonitates autem alias poteſt uelle ⁊ nō uelle.
per modum ergo uoluntatis ꝓcedit ſpiritus ſanctus
prout uoluntas accipitur ut natura.per modum autē
uoluntatis producitur creatura prout uoluntas acci-
pitur ut volūtas.natura igit ut natura eſt ratio produ
cendi filium.uoluntas ut natura eſt ratio producendi
ſpiritum ſanctū.uoluntas autē ut uoluntas eſt rō pro
ducendi creaturam.inde eſt ergo ꝙ filiꝰ ⁊ ſpiritus ſan
ctus ꝓcedunt imutabiliter ⁊ ab eterno:creatura autē
mutabiliter ⁊ ex tēpore.ſm autem hunc moduꝫ ꝓce
dendi per modum uolūtatis quādo accipitur uolun-
tas ut uoluntas.loquit damaſcenꝰ de creatione reruꝫ
primo libro.c.8.dicens ꝙ creatio in dei uoluntate exi
ſtens nō eſt coeterna cū deo. ¶ Ad argumentū autē
in oppoſitū dicendū:ꝙ illud qđ eſt uolūtarium:qꝛ eſt
a uoluntate ut volūtas non eſt neceſſarium.ſed illud
qđ eſt per modum uolūtatis:qꝛ eſt a uoluntate ut na-
tura:ſi natura illa ſit imutabilis:oportet proceſſionē
illam eſſe per modum uoluntatis exiſtentē eē imuta-
bilem.⁊ qꝛ hoc modo ꝓcedit ſpūs ſanctus.ideo imu
tabiliter ⁊ de neceſſitate ꝓcedit. Queſtio.v.

P **Oſtea querebatur** de ente cre-
ato ⁊ de pertinētibus ad creaturā.In entibꝰ
autem creatis reperit abſolutū ⁊ relatiuū.de utriſqꝫ
autē erat queſtio.Primo enim querebat de relatiuo
poſtea de abſoluto.De relatione autē ſiue de ente re-
lato querebat:utrū relatio habeat proprias ſpecies ⁊
proprias differētias.⁊ arguebat ꝙ nō:qꝛ illud qđ nō
hēt niſi realitatē ex alio ut ex fundamēto:videt ꝙ nō
habeat nec ſpecies nec differētias ꝓprias niſi ex alio.
hꝰ eſt relatio:ergo ⁊c. ¶ Preterea phs in 5º metace
uolens aſſignare ſpecies ⁊ dr̄ias relatiuoruꝫ:aſſignat
eas ſm differentias abſolutoꝝ dicens: ꝙ aliqua di-
cunt modo numeri.aliqua modo menſure.aliqua mō
agentis ad patiens.hoc aūt non eſſet niſi relatio ha-
beret ſpecies ⁊ differentias proprias:ergo ⁊c. ¶ In
contrariū eſt:qꝛ nōia ſunt conſona rebus.cū ergo ſpe
cies ⁊ differētie relatiuoꝝ habeant propria nōia di-
ſtincta ⁊ differētias ab abſolutis:oportet ꝙ ipſe ſpe-
cies ⁊ differētie relatiuoꝝ ſint alie ⁊ diſticte ab abſo
lutis. ¶ Rº dicēdum:ꝙ aliud eſt querere utrū ſpe-
cies ⁊ differētie relatiuoꝝ ſint alie ⁊ differētes a ſpe
ciebus ⁊ differētijs abſolutoꝝ. ⁊ aliud eſt querere:
utrū iſta inoteſcant nobis per illa:ſicut aliud eēt que-
rere.utrū differētie ſubſtātiales ſint alie a differētijs
accidentalibꝰ.⁊ utrū ille innoteſcant nobis per iſtas.
Certū eſt enim ꝙ ſubſtantia differt ab accidente:⁊ ꝙ
alie ſunt differētie ſubſtantiales alie accidētales.attn̄
differentie ſubſtantiales inoteſcunt nobis per accidē
tales:ut uolatile ⁊ greſſibile: lꝫ ſint differentie acci-
dētales:qꝛ uolare ⁊ gradi accidentia dicunt.Circulo
quimur tamen per differētias iſtas differētias ſubſtā
tiales.Sic ⁊ in propoſito differentie ⁊ ſpecies relati-
uoruꝫ alie ſunt a differentijs ⁊ ſpeciebus abſolutoꝝ:
innoteſcūt tamē nobis iſte per illas. ¶ Duo ergo uo
lumus declarare.Primo volumꝰ oſtendere ꝙ ſpecies
⁊ differentie relatiuoꝝ innoteſcunt nobis per ſpecies
⁊ differentias abſolutoꝝ.Secundo declarabimus ꝙ
iſte ſunt alie ⁊ differētes ab illis. ¶ Primū ſic patet:
nam ea que habent multū excellens eē ⁊ ea que mul-
tum deficiūt ab eſſe ſubterfugiūt cognitionē noſtrā.
vnde ⁊ ipſe ſpirituales ſubſtātie que ſunt prope deū:
⁊ ipſa materia que eſt prope.uel nihil:ut vult auguſti
nus.12.confeſ.ſubterfugiunt cognitionē noſtrā:⁊ non
per ſeipſas:ſed per alia cognoſcimus ea ut materiam
primā cognoſcimus per anologiā ad formā.ſpiritua-
les vō ſubſtantias per effectus.⁊ qꝛ relatio minimuꝫ
habet de eſſe:ut vult cōmētator in.12.metace.ideo
multum ſubterfugit cognitionem noſtrā.vnde ⁊ phs
in predicamētis cum diffuſius de relatiōe tractaſſet.
ait in fine capituli.ꝙ dubitare de ſingulis nō eſt iuti-
le:ſignificās per hoc ualde difficile eſſe aliquid de re
latione cognoſcere.Inde eſt ꝙ in.5.metace differētias
relatiuoꝝ tanꝙ minus notas enumerat ſm differen-
tias abſolutoꝝ tanꝙ per magis notas. ¶ Habito ꝙ
differētie ⁊ ſpecies relatiuoꝝ inoteſcūt nobis per ſpe
cies ⁊ per differentias abſolutoꝝ.reſtat oñdere quo
modo hee ſūt alie ⁊ differētes ab illis ꝙ duplici via
poſſumus oſtēdere.Prima ſumitur prout relatio fa-
cit per ſe predicamētuꝫ.Secūda ſumitur prout facit
per ſe predicamētum tale qđ uocatur predicamētum
relationis. ¶ Prima via ſic patet.naꝫ omne qđ facit
per ſe predicamētum diſtinctum ⁊ differens ab alijs
oportet ꝙ habeat ſpecies ⁊ differētias ab alijs diſtin
ctas ⁊ differētes.Nam diuerſoꝝ generum ⁊ nō ſub
alternatim poſitoꝝ diuerſe ſunt ſpecies ⁊ differētie.
predicamenta autem de ſe inuicem nō differūt nec ha
bent aliquid cōmune ad ea ꝙ ſit genꝰ ad ipſa.ideo ſi-
cut ſunt diuerſa genera non ſubinuicem collocata:ita
oportet ꝙ habeāt diuerſas ſpecies ⁊ differētias non
ſubinuicem collocatas.Sicut ergo vnū predicamen
tum eſt diuerſum ab alio ⁊ nō collocatur ſub alio.ita
ſpecies ⁊ differētie vnius predicamēti ſunt differen-
tes a differētijs ⁊ ſpeciebꝰ alteriꝰ ꝑdicamēti ⁊ nō col
locant ſub illis. ¶ Secunda via ad hoc idē ſumit ex
eo ꝙ relatio conſtituit tale predicamētū videlicet re
latiuuꝫ.Nam prima ratio eſt multum cōmunis:⁊ ar-
guit de omnibꝰ predicamentis.concludit enim ꝙ non
ſolum predicamentum relatiuum habet alias ſpecies
⁊ differentias a predicamentis abſolutis: ſed etiam
ꝙ vnum predicamentum abſolutum habet alias ſpe-
cies ⁊ differentias ab alio predicamento abſoluto.
Si ergo oſtēdere poſſumus ꝙ ipſa relatio habet ali-
quam ſpecialem dr̄iam ad ipſa abſoluta:ꝙ nō habent
ipſa abſoluta inter ſe:oſtenſum erit ꝙ ſpeciali mō ſpe
cies ⁊ differētie relatiuoꝝ differūt a ſpeciebus ⁊ dif-
ferentijs abſolutoꝝ plus ꝙ differat ſpecies ⁊ differē
tie abſolutoꝝ inter ſe.ꝙ autem ſic ſit patet.videmus

enim ꝙ omnia abſoluta cõiũgunt in aliquo: ⁊ ut ſunt ibi non faciũt niſi vnum predicamẽtum. ſola aũt relatio non cedit: ſed manet ibi ſm propriam quiditatem ut patet in deo: ubi omnia illa predicamenta tranſeũt in ſubſtãtiam. ſola autẽ relatio manet ibi ſm ſuã quiditateꝫ. vnde aug⁹ 5° de trini. c. primo. vult ꝙ deus ſit ſine qualitate bonus: ſine quãtitate magnus. nõ autẽ vult ꝙ ſit ſine relatiõe pater. ſi ergo in diuinis ſũt duo predicamẽta tm̃: videlicet ſubſtãtia ⁊ relatio. ut vult boetius in libro de trini. ſꝫ illa predicamenta nõ ſint eiuſdem rõnis cum predicamentis in creaturis: quia nihil reperitur vniuoce hic ⁊ ibi: attamẽ eoipo ꝙ oia abſoluta ibi tranſeunt in ſubſtantiã: ſola autem relatio ibi manet ſm ſuam quiditatẽ. Arguere poſſum⁹ ꝙ aliquã ſpecialẽ differẽtiaꝫ ratiõe ſue quiditatis habet relatio ab abſolutis quã nõ habet vnum abſolutum ad aliud abſolutum. ⁊ quia ſm rõnem quiditatis aliquid collocatur in genere: ſed ſpecies ⁊ differẽtie in vno predicamẽto abſoluto ſunt alie ⁊ differentes ab hĳs que ſunt in alio predicamẽto abſoluto: cũ relatio ſꝫ ſuã quiditatẽ hẽat quãdã ſpecialem dñiaꝫ ad abſolutũ quã nõ hẽt vnũ abſolutũ ad aliđ. ergo ſpẽs ⁊ differentie relatiuoruꝫ opꝫ ꝙ ſint alie a ſpeciebus ⁊ differẽtĳs abſolutoꝝ. ¶ Ad pᵐ ergo dicendum: ꝙ cum dicitur ꝙ relatio non habet realitatẽ niſi ex fundamento: aut intelligitur hoc cauſaliter: aut formaliter. ſi cauſaliter uerũ eſt ꝙ realitas relationis fundatur in realitate fundamenti: ⁊ ortum habet ex realitate illa. ſꝫ ex hoc nõ ſequitur ꝙ hec ſit illa: nec ꝙ eedeꝫ ſint ſpecies hui⁹ ⁊ illius. Nam ⁊ accidẽs cauſatur ex ſubſtãtia ⁊ fundatur in illa. nõ autem ex hoc ſequit ꝙ accidẽs ſit ſubſtãtia: nec ꝙ eedem ſint ſpecies ⁊ differentie accidẽtis ⁊ ſubſtãtie. ſꝫ ſi itelligatur formaliter ꝙ eadem ſit realitas relationis ⁊ fundamẽti: aut itelligitur ꝗ̃tum ad eſſe: aut ꝗ̃tum ad quiditatem. ſi ꝗ̃tũ ad eſſe uerum eſt. non eſt enim aliud relationis eſſe ⁊ fundamẽti: quia non eſt aliud eſſe in ſubiecto ſimilitudinis ⁊ albedinis. non enim plus afficit ſubiectuꝫ albedo ⁊ ſimilitudo ꝗ̃ albedo ſolum. inde ergo eſt ꝙ relatio ultra ſuũ fundamẽtum nullam compoſitionẽ facit in ſubiecto: ſed ſi intelligatur quãtuꝫ ad rationem quiditatis ſꝫ hec realitas ſit ab illa: quia realitas relationis eſt ex realitate fundamẽti: tamen hec realitas ſm quiditatẽ nõ eſt illa: quia quiditas relatiua ⁊ alia abſoluta. cum ergo ordo predicamẽti ſumat ex quiditate rei non eſt eius eſſe relatio: quia habet aliaꝫ quiditatẽ ꝗ̃ abſolutũ. habebit ergo alias ſpecies ⁊ alias differentias ⁊ totum ordinem predicamenti habebit alium ꝗ̃ habeant abſoluta. ¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ: ꝙ phs diſtinguit differẽtias relatiuoꝝ ſm differentias abſolutorum: non ꝙ hee ſint ille: ſed quia innoteſcunt nobis per illas.

Queſtio. VI.

P**Oſtea querebatur** de ente creato quãtum ad res abſolutas. Et quantũ ad hoc querebat̃ duplr̃ in generali ⁊ in ſpeciali. In generali quidem querebatur utrũ aliqua ſit eſſentia que ſe habeat per indifferẽtiam ad eſſe ⁊ ad nõ eſſe. ⁊ videt ꝙ non: q̃ ſm augᵐ 7° de trini. c. primo. ſicut ſe habet ſapientia ad ſapere potentia ad poſſe: ſic ſe habet rei eſſentia ad eſſe. ſed ſapientia nõ ſe habet indifferẽter ad ſapere ⁊ ad non ſapere: imo magis reſpicit ſapere ꝗ̃ nõ ſapere. ergo eſſentia nõ ſe habebit per indifferẽtiam ad eſſe ⁊ nõ eſſe. ¶ In cõtrariuꝫ eſt quia poteſt eſſentia intelligi ſine eſſe: ergo eſt indifferẽs ad eſſe ⁊ nõ ad eſſe. ergo eſſentia nõ ſe habebit per idifferẽtiã ad eſſe ⁊ nõ ad eſſe. ¶ Rx° dicendũ: ꝙ aliqui ꝯcedũt eſſentiam creatam quãtum ad eſſe eſſentie habere eẽ reale ⁊ indifferẽs ad eſſe ⁊ nõ eſſe. dicunt enim ꝙ accidit eẽntie ꝙ ſit vna uel multa: uel ꝙ ſit particularis uel vniuerſalis. Si enim intelligas ipſaꝫ eſſentiã nudam ſm ſe: nec intelligas eã ut eſt vna nec ut eſt multa. ſemper enim intellectus abſolutus ⁊ nudus ipſius rei precedit intellectũ relatuꝫ ⁊ comparatũ ad aliud. Si ergo eſſentia dicit̃ multa ⁊ eſt particularis ut comparatur ad indiuidua: in quibus exiſtit: ⁊ dicitur vna ⁊ vniuerſalis ut comparat̃ ad intellectum: oportet ꝙ ſm ſe accepta ſit prior: ⁊ precedat ſuũ intellectũ vniuerſalitatis ⁊ particularitatis. ſm hoc ergo dicũt iſti ꝙ eſſentia habet tripliciter eſſe: videlicet nature eſſe rõnis: ⁊ eſſe eſſentie. Eſſe autẽ nature habet ut eſt in ipſis rebus. eſſe aũt rõnis ut refertur ad intellectum eſſe aũt eſſentie ut conſideratur ſm ſe. animal eniꝫ ut aiunt ut eſt in ſuis ſingularibus cum accidentibus eſt res naturalis ⁊ habet eſſe nature. Conſideratum v̊o ſine ſuis accidentibus ⁊ ut eſt in anima: eſt res rõnis. acceptum v̊o ſm ſe eſt res eſſentie ⁊ habet eſſe eſſentie. Volunt ergo iſti ꝙ eſſe eſſentie ſit eſſe aliud ab eẽ nature ⁊ rõnis. ⁊ ſm hoc dicũt rem eſſe indifferẽtem ad eſſe ⁊ ad nõ eẽ. ¶ Sed hoc nõ videt̃ bene dictuꝫ nec intelligimus ſic eſſe ut iſti dicũt. Res enim conſiderata ſm eſſe eſſentie habet eẽ rationis. intellectus enim eſt ille qui fertur in ipſam eſſentiã ſm ſe. ipſa eni eſſentia creata ſm ſe nõ habet eẽ: ſed ſolum habet cõſiderationem apud intellectũ. Eſſe ergo eſſentie put eſt aliud ab eſſe nature eſt eſſe rationis: ⁊ ſm intellectum. Eſſe igit̃ eſſentie ab eſſe vniuerſalitatis nõ differt ꝙ vnũ ſit rationis ⁊ nõ aliud: ut iſti videntur dicere. vident̃ enim uelle ꝙ res ut habet eſſe particulare habet eſſe nature. ut habet eſſe vniuerſale hẽt eſſe rõnis. ut aũt habet eſſe eſſentie habet eſſe q̊d nec eſt nature nec eſt rõnis: ſed non ſic eſt. Nam eſſe eſſentie ⁊ eſſe vniuerſalitatis ut dicebamus nõ ſic differũt ꝙ vnũ ſit rationis ⁊ aliud nõ: q̃ utrũqꝫ eſt rõnis. ſꝫ vnũ eſt ratiõis tanꝗ̃ intentionis prime. aliud eſt rationis tanꝗ̃ intẽtionis ſecũde. Dicamus eniꝫ ꝙ ſꝫ intellect⁹ recipiat a fantaſmatib⁹ ſpecies: tamẽ recepta in itellectu recipitur ſm modum intellectus. recipitur ergo ſine hic ⁊ nũc. ⁊ q̃ vnũquodqꝫ agit ſm exigentiã ſue forme. intellectus per ſpecieꝫ quã habet apud ſe fert̃ in ipam eſſentiam ſm ſe: ſine hic ⁊ nunc. Prima ergo latio intellectus eſt in ipm̃ eẽ eſſentie. ideo phs 3° de anima loquens de parte intellectiua: ſiue de potentia intellectiua qua cognoſcit ⁊ ſapit aia ait. ꝙ cũ extẽſo carnis eſſe diſcernit ipm̃ eẽ rei loquendo de eẽ quiditatiuo ⁊ de eẽ eſſentie. eſt eni illud in q̊d fertur intellectus nõ modo reflexo ſed modo extenſo ⁊ per ſe ⁊ primo. ⁊ inde eſt ꝙ quid eſt ut in eodeꝫ tertio ſcribit̃: eſt per ſe propriũ obiectũ intellectus. Redeam⁹ ergo ⁊ dicam⁹ ꝙ intellect⁹ primo aſpectu fert̃ in ipam eſſentiam ſm ſe: ſiue in ipm̃ eẽ eſſentie. ſꝫ propter iſtam lationem ⁊ ꝓpter iſtum aſpectum ipa eſſentia nõ apprehendit̃ ab intellectu ut eſt quid vniuerſale. ſꝫ quando intellect⁹ ſe cõuertit ſupra ipm̃ eſſe eẽntie ⁊ videt ꝙ illud eſt cõmune multis: tũc dicit ꝙ illud eſſe eſt quid vniuerſale. Ideo cognitio eẽntie eſt intẽtio prima: dico prima q̃ eſt obiectum intellect⁹ ſm lationẽ primã. cognitio autẽ ulr̃itatis eſt intẽtio ſecunda: dico ſecũda q̃ eſt obiectũ intellect⁹ non ſm lationẽ primã: ſꝫ put reflectit ſe ſupra illud q̊d cognouit ⁊ videt ipꝫ eẽ cõe multis. Intellect⁹ eni cognoſcẽdo eẽntiã cogñſcit id q̊d eſt vniuerſale. ſed non propter hoc cognoſcit eam ut

eſt vniuerſale nec ut eſt ſubiecta intentioni vniuerſalitatis. Naꝫ eſſe eſſentie ⁊ vniuerſale qd̄ predicatur idem dicunt. ipſe enim intellectꝰ noſter fertur in ipſas res ut in hominem capram ⁊ leonem: que ut ſunt obiectum intellectus hn̄t eē eſſentie ⁊ predicatur de rebus: ſꝫ ut poſtea intellectus ſe reflectit ſuper res ⁊ videt ꝙ predicantur de pluribus ſic habent eē vniuerſale formaliter: ⁊ ſic accipitur vniuerſale ut eſt ſubiectum intẽtioni vniuerſalitatis: ⁊ ſic non predicat̄. Nā licet ſortes ſit homo ⁊ ſit animal: ſortes tamē non eſt vniuerſale: nec eſt ſpecies: nec eſt genus. ergo aliō eſt loqui de re que eſt vniuerſalis: ⁊ aliud ut eſt ſubiecta intẽtioni vniuerſalitatis. res eni ſm̄ eē eēntie eſt vniuerſalis: lꝫ non conſideretur ut eſt ſubiecta intentioni vniuerſalitatis: niſi quando intellectus ſe reflectit ſuper eaꝫ: ⁊ videt qd̄ eſt cōmune pluribuſ ⁊ iudicat eaꝫ ut vniuerſale. Igitur res ſm̄ eē eſſentie: ⁊ ut eſt ſubiecta intentioni vniuerſalitatis: uel ꝙ idem eſt res que eſt vniuerſale: ⁊ ut eſt vniuerſale habet eſſe rationis. aliter tamē ⁊ aliter quia primo modo habet eē rōnis ſm̄ intẽtionem primaꝫ. ſcd̄o v̄o modo ſm̄ intentionē ſecūdam. ¶ His viſis reuertamur ſuper diſtinctiōes factas: ⁊ inueſtigemus ueritatem queſiti. Una aūt diſtinctio erat ꝙ res habet eē particulare: eſſe vniuerſale: ⁊ eſſe exiſtẽtie: qd̄ ſm̄ eos eſt eē primū reſpectu illorum. Alia autē diſtinctio erat ꝙ res habet eē nature: eſſe rōnis ⁊ eſſentie qd̄ ſm̄ ipoſ eſt primū reſpectu utriuſqꝫ. reſ igitur ſm̄ eē eſſentie eſt prior ꝗ̃ ſit ſm̄ eē nature uel ſm̄ eē rōnis: uel ſm̄ eē particulare: uel ſm̄ eſſe vniuerſale. ⁊ quātum ad illud eſſe ut aiunt res eſt indifferens ad eſſe actuale: ⁊ ad non eē. prima autem diſtinctio cum diſtinguitur eē eſſentie ab eſſe vniuerſali: non eſt ſimpliciter concedenda. Nam res ut cōſideratur ſm̄ eē eſſentie: ⁊ ſm̄ ſuam quiditatem habet eſſe vniuerſale: ſꝫ non propter hoc ꝯſiderant̄ ut eſt eē vniuerſale. Nam ut dicebatur itellectus primo aſpectu fertur in eē eſſentie qd̄ eſt vniuerſale: ſꝫ nō fertur in tale eē ut eſt vniuerſale: ⁊ ut eſt ſubiectū intentioni vniuerſalitatis: niſi quādo ſe reflectit ſup ipſum ⁊ videt ꝙ eſt commune multis ⁊ uocat ipſum vniuerſale. ¶ Secūda etiam diſtinctio non eſt ſimpliciter cōcedenda. diſtinguebatur enim eē eſſentie ab eē ratiōis: ac ſi res ſic accepta ſm̄ eē eſſentie: ⁊ ſm̄ ſuam quiditatem nō haberet eē rationis. Res enim ſm̄ eē eſſentie: ſiue ſm̄ ſuam quiditatē: ⁊ ut eſt ſubiecta intẽtioni vniuerſalitatis habet eē rationis: quia intellectus eſt ille qui facit utrunqꝫ. Nam ipe conſiderat rem ſm̄ eē eſſentie: ⁊ ipſe conuertit ſe ſuper id qd̄ conſiderauit ⁊ uocat ipſum vniuerſale. ¶ Viſo igit̄ ꝙ diſtinctiōes facte non ſunt ſufficientes. diſtinguemus ꝙ res habet duplex eē reale. ⁊ habet tertiū eē ſm̄ cōſiderationē. habet enim eē in ſuis cauſis: ⁊ ſic eſt in potẽtia. Nulla enim roſa exiſtente actu eſt in potentia materie: ⁊ in virtutibus actiuis ⁊ paſſiuis: ex quibꝰ tanꝗ̃ ex proprijs cauſis producitur roſa. habet etiaꝫ roſa eē in ſe ipſa: ⁊ ſic habet eē in actu. tertio pōt conſiderari roſa ut circa ipſaꝫ negociatur intellectus. Cum ergo queritur utrum ſit aliqua eſſentia que habeat ſe per indifferentiam ad eſſe ⁊ non eſſe. ſi loquimur de eē reali: non quia ſm̄ hiꝰ eē: uel eſt in ſuis cauſis: ⁊ eſt in potentia: ⁊ ſm̄ hoc nō eſt indifferēs ad eē ⁊ non eē. Immo habet eē in potẽtia ⁊ nō eſt eē in actu: propter qd̄ magis ſa habet ad non eſſe ꝗ̃ ad eē: quia qd̄ eſt in potentia magis ſe habet ad non eē ꝗ̃ ad eē. Si v̄o conſideretur ut eſt in ſeipſa: ſic eſt actu: qꝛ ſic exiſtēs magis ſe habet ad eē ꝗ̃ ad nō eē. Sed ſi conſideret̄ res: ut circa ipſam negociatur intellectus: intellectus tūc indifferens eſt ei eē uel non eē. ⁊ accidit ei eē uel non eſſe. Dum enim ſcientia eſt in actu: forte refert utrum res ſit uel non ſit. ſꝫ poſtꝗ̃ iam habemus ſciẽtiam de aliqua re: utputa de roſa: ſiue roſa ſit: ſiue non ſit: pōt eā intelligere intellectus. ¶ Cum igitur arguebatur ꝙ eſſentia determinate reſpicit eē uerum eſt ut actu exiſtit in rerum natura: ⁊ ut habet eē in proprio genere: ſꝫ ut eſt in ſuis cauſis eſt in potẽtia: ⁊ pōt dici non eē. ¶ Ad aliud qd̄ obiciebatur in oppoſituꝫ ꝙ res pōt intelligi abſqꝫ eo ꝙ habet eē ut patet: ex hoc non arguitur ꝙ res habeat eē reale indifferēs ad eē ⁊ nō ad eſſe. ſꝫ ſolum probatur ꝙ ut circa rē negociatur intellectus accidit ei eſſe uel non eſſe.

p **Oſtea querebatur** de ente creato in ſpeciali. Ens autē creatum in ſpeciali tripliciter diuidit̄. videlicet in ens pure ſpirituale: pure corporale: ⁊ ex utriſqꝫ compoſitum. de omnibus autē his fiebant plures ⁊ uarie qōnes. Circa entia aūt ſpiritualia ſiue circa angeloſ erāt quatuor queſita. vnum de angelis in cōmuni. utrū. ſ. deꝰ poſſit facere plures angelos in vna ſpecie. Tria autē alia querebantur non de omnibus angelis in cōmuni: ſꝫ ſpecialiter de omnibus angelis malis: quorū vnum pertinebat ad maloꝝ angelorum actionē. duo v̄o ad malorum angelorum paſſionem. Circa coruꝫ actionē querebatur. utrum propt̄ actiones ſiue opera malorum angelorum ſiue demonum ductu ratiōis poſſemus ſcire demoneſ eē. Circa eoꝝ autē paſſionē querebat̄ utruꝫ demones poſſent pati ab igne. ⁊ utrū poſſent ſimul pati ꝯtrarias penas. Queſtio. VII.

a **D primum ſic** procedit̄. Uidetur ꝙ deus non poſſit facere plures angelos in eadē ſpecie: quia qd̄ implicat contradictionē ſubterfugit eſſe poſſibile. ſꝫ eē plures angelos in eadem ſpecie implicat contradictionē. nam angeli cum ſint forme per ſe exiſtentes non poſſunt differre niſi differant per formam: ſed differre forma eſt differre ſpecie. Implicat ergo contradictionē ꝙ angeli differant ⁊ nō differāt ſpecie ſubterfugit ergo hoc eē poſſibile. ¶ In contrariū eſt quia ſicut poſſunt multiplicari plura in eadeꝫ ſpecie in rebus materialibus: quia recipitur eadē forma in diuerſis partibus materie. ſic etiam videtur ꝙ in ſpiritualibus poterit eſſe multiplicatio in eadeꝫ ſpecie: quia recipietur eadem forma in diuerſis ſuppoſitis. ¶ Rn̄o dicēdum: ꝙ de hoc eſt articulus pariſienſis: ſic eniꝫ dicitur in articulis ꝙ error eſt dicere ꝙ quia intelligentie non habent materiam ⁊ ꝙ deus nō poſſet plures eiuſdem ſpeciei facere. uellemus autem ꝙ maturiori ꝯſilio articuli illi ordinati eēnt ⁊ adhuc forte de eis in poſterū habebitur cōſilium ſanius: ad preſens autem quātum poſſumus ⁊ ut poſſumus articulum ſuſtinemus. Videmus autem nobis inter ceteros modos congruos ad hoc ſuſtinendum ut dicamus ꝙ deus hoc potuit: ſed ſm̄ iſtum ordinem quem videmus non decuit: ſicut enim poſſet ſi uellet ſaluare iudā ⁊ dānare petrū: quia poſſet ſi uellet ꝙ anima iude ⁊ anima petri redirent ad propria corpora. Ita ꝙ iudas ⁊ petrus eēnt viatores: quo facto poſſet iude dare gratiam penitendi: ⁊ ita ſaluaretur. petrus autē ſic relictus poſſet peccare: ⁊ ita dānaretur. poſſet ergo hoc deus facere ſed non deceret. ſic ⁊ in propoſito deus poſſet ſed quantum nobis occurrit ſm̄ iſtum ordinē quē videmus hoc non deceret. attamen

ſi faceret deceret: quia qḋ non eſt decens ſm vnū mo
dum ordinis poteſt eſſe decens ſm modum aliū.
¶ Ad cuius euidentiam ſciēdum ꝙ forma cōparari
poteſt ad mām ⁊ ad eſſe: ⁊ per ea que videm⁹: prout
forma cōparatur ad mām poſſumus aliqua coniectu
rari quid tenēdum ſit prout forma comparat̄ ad eſſe.
Uidemus eniꝫ ꝙ aliquādo forma trahitur ad modū
materie: aliquādo materia ad moduꝫ forme. Secun
dū enim eē particulare ⁊ ſenſibile forma trahitur ad
modum materie. Scḋm eſſe autē vniuerſale ⁊ intelli
gibile materia trahitur ad moduꝫ forme. propter qḋ
in de celo ⁊ mūdo dicit phs. ꝙ cū dico hoc celū dico
mām. cū dico celum dico formam. Dic ergo lapis: uel
hic leo: ſiue homo ⁊ quodcūqꝫ corpus dicit mām. leo
autē uel lapis uel quodcūqꝫ corpus non ſignificatum
non particulatū dicit formam. qḋ non ſic intelligēdū
eſt ꝙ corpus particulare ⁊ ſenſibile excludit formaꝫ.
ſꝫ hoc pro tāto dictuꝫ eſt ꝙ forma recepta in materia
trahitur ad modum materie. cuius ratio eſt: qꝛ omne
qḋ recipit̄ in aliquo recipitur ſm modum recipiētis.
⁊ quia ſm eē particulare ⁊ ſenſibile forma recipitur
in materia ideo trahitur ad modum materie. ⁊ ſicut
corpus particulare non excludit formam. ſic vniuer
ſaliter ſumptum non excludit materiam: ⁊ tamē dicit̄
ꝙ corpus vniuerſaliter ſumptum dicit formam: quia
ſm eē vniuerſale ⁊ intelligibile materia trahitur ad
modū forme: eo ꝙ non ſit intelligibilis niſi per analo
giam ad formam. ubi ergo forma trahitur ad moduꝫ
materie: oportet ꝙ diuidatur ſm diuiſioneꝫ materie.
ubi autē materia trahitur ad modum forme oportet
ꝙ vniatur ſm formaꝫ. inde ergo eſt ꝙ qꝛ hic leo dicit
materiam: poſſunt eē multi leones. ſꝫ qꝛ leo dicit for
mam recto aſpectu: ideo ex omnibus particularibus
leonibus non occurrit intellectui niſi vnuꝫ leo. ¶ Et
ſicut diſtinguimus de forma ut comparat̄ ad materiā
ſic poſſumus diſtinguere de forma ut comparatur ad
eſſe. poſſumus etiam dicere ꝙ aliquādo forma deter
minatur per eſſe. aliquando eē per formam. quando
enim forma determinat̄ per eē non eſt incōueniēs eē
plura in eadem ſpecie. qꝛ tunc illa plura per ſe ⁊ p̄io
differunt per eſſe. ſi autē differunt per formaꝫ hoc eſt
ex conſequēti. ſed quādo eē determinatur per formā
non videtur poſſibile plura eſſe in eadē ſpecie: ſed ſi
ſic dicimus: videtur fortificare rōnem. nam in rebus
particularibus videtur forma indiuiduari per eſſe. in
abſtractis autē eē per formā. ut ideo hec albedo indi
uiduat̄ qꝛ habet hoc eſſe in hoc ſubiecto. ideo in alio
⁊ alio ſubiecto propter aliud ⁊ aliud eē poterit eſſe
alia ⁊ alia albedo: ſꝫ in rebus abſtractis non ſic. nam
quia ille forme ſunt per ſe exiſtentes videntur ſeipſis
indiuiduari. Natura ergo angeli quia non eſt forma
apta nata recipi in materia ſeipſa indiuiduat̄. eſſe aūt
⁊ alia que ſunt in natura angeli videntur indiuiduari
per ipſam naturam ⁊ per ipſam formam in qua reci
piūtur: quia in rebus materialibus non videtur poſ
ſibile eſſe plura in eadem ſpecie. ¶ Propter quod
ſciendum ꝙ aliquando diximus ꝙ ſi albedo eēt ſepa
rata non eēt niſi vna albedo in ſpecie albi. ⁊ cū poſſet
rōnabiliter concedi ꝙ ſi albedo eēt ſeparata non eēt
niſi vna albedo: poſſent tamē eē plures albedines in
eadem ſpecie. naꝫ ſi albedo eēt ſeparata ⁊ remaneret
ei eē qḋ acquiſiuit in ſubiecto uel tribueretur ei eē ſꝫ
ꝙ requirit forma ſeparata. ſi autē remaneret ei eē qḋ
acquiſiuit in ſubiecto: quia in alio ⁊ alio ſubiecto acq
ſiuit aliud ⁊ aliud eſſe propter tale ⁊ tale aliud eſt qḋ
acquiſiuit ſeparata poſſet albedo alia ⁊ alia. ſm hunc
enim modum dicimus ꝙ anime ſeparate ſunt plures
in eadem ſpecie: quia ipſis animabus ſeparatis rema
net eē qḋ acquiſierunt in corpore. ſꝫ ſi forme ſeparate
non remaneret eē qḋ acquiſiuit in ſubiecto: ſi daretur
ei aliud eē ſm exigētiam formarū abſtractarum non
videretur poſſibile eſſe plures tales formas in eadē
ſpecie: quia tunc forma non diſtingueretur per eſſe: ſꝫ
magis eē per formam. talia enim ſicut ſeparata per ſe
⁊ p̄imo differunt per formam: quia tale differre eſt
differre ſpecie: ideo talia differunt ſpecie. Diē autem
inter hoc ⁊ illud eſt: quia habere eſſe illo modo: quia
fit multiplicatio in eadē ſpecie: eſt habere eſſe imper
fectum in illa ſpecie: ⁊ nō ſm exigētiam forme. habē
autē eſſe alio modo ⁊ habere eē perfectum in illa ſpe
cie eſt habere eē ſm exigētiam forme. ¶ Ex oībus
autē hꝫs concludamus ꝙ forma ut trahitur ad mo
dum materie ⁊ ad modum imperfectionis: ſic poteſt
plurificari ſm diuerſitatem materie: ⁊ poſſunt eē plu
ra talia in eadē ſpecie: ita ꝙ ipſa forma ſpeciei que de
ſe habet vnitatē ſm hunc modum diuerſificatur per
materiam: quando vō materia trahitur ad modum
forme ⁊ ad modum perfectionis: tūc materia que ut
habet eſſe ſenſibile habet diuerſitatē ſic tractam ad
modum forme habet unitatē ut non ſint plura in ea
dem ſpecie. Nam ut dicebatur ſm eſſe ſenſibile for
ma plurificatur per materiam: ſic ſm eē intelligibile
materia vnitur per formaꝫ. Et ut patet per habita ſi
cut forma habet duplicem comparationem ad mate
riam: ita habet duplicem comparationē ad eē. Nam
ut habet eſſe imperfectum ſic poteſt diuerſificari ſm
eſſe: ⁊ poſſunt in eadem ſpecie eē diuerſe forme pro
pter diuerſa eē. quando vō habet eē perfectuꝫ: ſic for
ma non diuerſificatur per eē: ſꝫ eſſe vnitur per formā
ut non ſit niſi vnum eē in tali ſpecie propter vnitatem
forme. ¶ Sed quia intellectus hominis nō quieſcit
oportet nos reddere cauſam dicti. Reddemus enim
duplicem rationem quare forma ſm eē imperfectum
plurificatur in eadem ſpecie ſm eē perfectum. nō pri
ma via ſumitur prout eē cōparatur ad imperfectionē
uel ad perfectionē. Secunda prout comparatur ad
formam. ¶ Prima via ſic patet: quia ut dicitur in 3°
phiſicoꝝ. totum ⁊ pfectum idem uel proximum ſm
naturam. ergo imperfectum ⁊ pars ideꝫ uel proximū
ſm naturam. ⁊ quia totuꝫ diuiditur in multas partes
⁊ multe partes vniuntur in vno toto: hoc eſt de rōne
totius ꝙ habeat eē vnitum. ⁊ de ratione partium ꝙ
habeant eē diuerſum. forma ergo que habet eē perfe
ctum quia habet eē totale. conſequens eſt ꝙ habeat
eē vnitum. ſed forma que habet eē imperfectuꝫ: quia
habet eē partiale conſequēs eſt ꝙ poſſit habere eē di
uerſum ⁊ plurificatum. albedines enim exiſtentes in
materia quia habēt eē imperfectum: plurificātur ſm
plura eē partialia ⁊ imperfecta que habent. ſed ſi eēt
albedo ſeparata ⁊ haberet eē perfectum. omnes iſte
albedines materiales non equarentur cum eſſe illius
albedinis ſeparate illa ſeparata haberet totum eē qḋ
poteſt competere ſpeciei. omnes autē iſte materiales
albedines non haberent totum eē competēs ſue ſpe
ciei: ideo iſte materiales albedines quātūcunqꝫ mul
te eſſent adhuc poſſent eē plures: quia omnes ipſe
non adequarentur toti eſſe: ꝙ poſſet competere ſpe
ciei. illa autem ſeparata vna exiſtens non compatere
tur ſecundaria: quia ipſa in ſe comprehenderet omne
eſſe ⁊ omnem perfectionē que poſſet competere pro
prie ſpeciei. ¶ Secūda via ad hoc idē ſumitur ꝑut
eē cōparatur ad formam. Nā hoc eſt hēre eē pfectū

habere ipſum ſm exigentiam forme: ut quando tātū habet de eſſe ⁊ de perfectiōe debet tātū quātum poteſt recipere forma. hoc autem eſt habere eſſe imperfectum habere ipſum ſm capacitatem ſubiecti: ut albedo ſi eſſet apta nata eſſe ſeparata ſm nature curſum tantū haberet de eſſe: quātū poſſet recipere. nūc autez qꝛ eſt forma materialis: tantū habet de eē ⁊ de pfectione ꝙtū patit̄ capacitas ſubiecti in quo recipit̄. vnde albedo nō recipitur in materia ſm totum ſuum eſſe: ſed ſm ꝙ patit̄ capacitas materie. In formis ergo ſeparatis in quibus ponimus eē perfectū eē diuerſificatur ſm formā: ut ideo eſt aliud ⁊ aliud eſſe: quia eſt alia ⁊ alia forma. ſʒ in formis materialibus forma diuerſificat̄ ſm eſſe. ut ideo eſt alia ⁊ alia forma: quia eſt aliud ⁊ aliud eſſe. habere ergo eē perfectū eſt habere eē ſm exigētiaʒ forme: ⁊ qꝛ forma de ſe eſt vna: tale eē erit vnū. Habere autē eſſe imperfectū eſt habere eſſe nō ſm exigētiam forme: quādo ergo forma habet tale eſſe non ſm quācunqʒ formā. illa enim eſt ſic vna: qꝛ huiuſmodi eē non ſequitur modum forme: nō oportet illud eē ꝙ ſit vnū: poterit igitur illud eſſe plurificari: ⁊ plurificato eē plurificabit̄ forma. Dicamus ergo ꝙ ſicut materia aliquādo vnitur ꝓpter formam: aliquando forma diuerſificat̄ propter materiā: ſic aliquādo eē vnitur ꝓpter formā: aliquādo forma plurificatur propter eſſe. Quando enim eē eſt perfectum ⁊ ſequit̄ modus forme: qꝛ cōmunicat̄ forme ſʒ eius exigētiam cū forma ſpecifica de ſe ſit vna: oportet illud eē ꝙ ſit vnum. quādo autē eē eſt imperfectū ⁊ nō cōmunicat̄ forme ſm eius exigētiam quātūcūqʒ forma illa de ſe ſit vna: poterit plurificari tale eſſe: ⁊ plurificato eē plurificabitur forma. Cōcludamus ergo ꝙ cū forma habet eſſe perfectū tūc ex vnitate forme per ſe pōt eē vnitas ipſius eē ex conſequenti. Cuʒ autē habet eſſe imperfectū tunc ex pluralitate ipſius eſſe per ſe poterit eſſe pluralitas forme ex ꝯſequēti.

¶ His autez prelibatis patet quomodo poſſit deus facere plures intelligentias in eadem ſpecie. Imaginamur enim ꝙ ſm nature curſum deus tātū dat de eē ipſis ſubſtantijs ſeparatis quātum poſſunt ipſe recipere: ſm quē moduʒ loquitur dionyſius 4° capitulo de diui. no. ꝙ ſicut ſol non ratiocinans: aut preeligēs omnes illuminat ſʒ ꝙ ſunt ualētia participare lumē: ita ⁊ bonū ſummū omnib⁹ exiſtētibus proportionaliter imittit totius bonitatis radios. forme ergo materiales ſi nō habēt eſſe perfectū ⁊ totale hoc eſt propter materiā in qua recipiunt̄. ſʒ forme imateriales ſi non habēt eē perfectū ſm ſuam ſpeciē: hoc eſt qꝛ de⁹ reſtringit eas ⁊ nō dat eis totum eſſe ſm exigentiam proprie ſpeciei: nulli autem dubium eē debet ꝙ ſicut forma reſtrigitur propter eē qō habet in alio. ⁊ ſicut poteſt plurificari ita forma poteſt reſtringi propt̄ eē qō habet ab alio: ⁊ ſic habēdo eē imperfectum poterit plurificari. Poſſet igitur deus ſic reſtringere formam quācunqʒ ſeparatam: ⁊ dare ei eē imperfectum non ſm exigētiā forme. dupliciter ergo forma habet limitatū eſſe. Primo ex parte ſui. ut qꝛ ipſa eſt determinata ad genus ⁊ ad ſpēm oportet ꝙ eſſe in ea receptū quid limitatū exiſtat. Scdo ex parte materie: ut quia recipitur in materia hac uel illa ideo habet limitatum eē ſm diſpoſitionē materie. Tertio modo poſſet intelligi formam habere limitatū eē ex parte dei: ut ꝙ non daret ei tantū eē quātum poſſet forma recipere. ⁊ iſte modus lʒ ſit poſſibilis tamē ſm ordinem quē videmus videtur non eē decēs. cum ergo eſſe limitatur in forma propt̄ formā: tunc ſm nature curſuʒ poſſunt eē plura eſſe in forma generis: non autem in forma ſpeciei. Nam hoc modo loquēdo de eē oportet ꝙ eē omnino ſequatur modū forme. ſed cū forma generis non ſit forma vna poterit tale eſſe plurificari ſm talē formā: ⁊ cum forma ſpeciei ſit vna ſm naturam propt̄ curſum in eadē ſpecie non plurificabit̄ tale eē. ſʒ cum eē limitatur propt̄ mām in qua recipitur forma. uel propter agēs a quo eſt forma: quia utroqʒ modo poteſt limitari forma quantum ad eē: uel quia recipit̄ in alio ut in materia. uel quia eſt ab alio ut ab agēte primo. Cū ergo ſic eſt ꝙ illud eē qō habet forma non eſt totale ⁊ imperfectū ſm exigētiam forme: tunc poterit plurificari tale eē. ⁊ per conſequens forma in eadē ſpecie nō obſtante ꝙ de ſe nō multiplicat̄ hi⁹ forma. ¶ Aduertēdum tamē propter auctoritates que poſſent inueniri contrarie ꝙ ſicut genus aliquādo accipitur large: ut dicimns ꝙ in genere entiuʒ eſt vnū ens menſura omniū ſm quem modum loquēdi totum ens qō eſt multa genera dicitur vnū genus: ſic ſpecies aliquādo accipitur large: ut ꝙ totus ⁊ vn⁹ ordo angeloꝝ poſſet dici vna ſpecies propter aliquā cōuenientiam ſpecialem quā habent adinuicē ſm quē modum accipiēdi ſpeciem uel ſm alium modum accipiendi ſpēm prout plures ſpecies ſunt in vna ſpecie deus potuit ⁊ eum decuit facere angelos in eadē ſpecie: ſed accipiendo proprie ſpēm prout differre ſpecie eſt differre forma: non ergo ſm iſtum ordinē quē. videmus. ſʒ ſm alium ordinē deus potuit facere plures angelos in eadē ſpecie. ¶ Ad argumētum autē dicēdum ꝙ videtur implicare contradictionē ꝙ ſint plura in eadē ſpecie: uel ꝙ forma plurificetur in eadē ſpecie ſi forma illa habeat eē perfectum ⁊ totale. ſʒ ſi habeat eſſe imperfectū ⁊ partiale non eſt incōueniens: ⁊ quomodo ſit ⁊ quomodo cōtradictionē non implicat eſt per habita manifeſtum. ¶ Ad aliud autem in oppoſitum dicendum ꝙ non eſt ſimile de ſuppoſito ⁊ de materia. nam materia reſtringit formā. ſi enim forma de ſe non multiplicatur niſi reſtricta per eē: qꝛ materia reſtringit eam poterit multiplicari per materiā. Suppoſitum aūt non reſtringit ipſam niſi quatenus habet materiam partē ſui. Sʒ ſi ſit ſuppoſitum imateriale habebit eē perfectum ⁊ totale ſm exigētiam ſue forme. videtur enim contradictionē implicare ꝙ forma ſpecifica multiplicetur ſm ſe: ſʒ ꝙ multiplicet̄ per eē reſtricta: contradictionē non implicat. ⁊ qꝛ ſm curſum nature reſtringitur forma per mām. naturale eſt ꝙ forma multiplicet̄ diuiſione materie: non eſt aūt ſm nature curſum. ſed eſt ex dei potentia abſoluta ꝙ reſtringatur in eē ex parte dei tribuentis eſſe. ideo ex dei potētia abſoluta pōt hoc eſſe. ⁊ deus hoc facere potuit. ſic ergo aliquo modo euaſimus difficultates contingētes ſi ponatur poſſibile poſſe eē plures angelos in eadē ſpecie. hāc autem euaſionem non omnino approbamus: quia non eſt oīno clarum quō angelus poſſit habere eſſe perfectum ⁊ diminutuʒ modo quo dictum eſt. Dicimus ergo eſſe poſſibile ꝙ articulus dicit modum tm̄ impoſſibilē datum magis poſuim⁹ ad exercitandum legētium mentes ꝙ̄ ad id qō dictū eſt pertinaciter aſſerendum.

Queſtio. VIII.

s **Ecūdo queritur** de demonib⁹ ꝙtuʒ ad ſuā actionē. Et eſt queſtio. Utrū per eoꝝ actiones ⁊ effectus poſſint nobis innoteſcē ex ductu rōnis: ita ꝙ rōnis ductu poſſint nobis inoteſcē demones eē. Et vī ꝙ ſic: qꝛ aliq̄ videm⁹ in effectib⁹ que non pn̄t reduci in motū celi. Oportet autē ꝙ reducant̄ in

operationes demonū. Ponebatur aūt exemplum de
quodam monacho quem dicebat fuiſſe deportatum
a diabolo. Ponebat etiā exemplum de quodam ho-
mine de quo dicebat ꝙ tēporib⁹ iſtis viſus fuit a mul
tis in duabus ciuitatibus eadē die: ⁊ cōparuiſſe corā
duobus iudicibus. ⁊ dicebat ciuitates illas eſſe diſtā
tes ꝙ nullo mō hoc fieri potuiſſet niſi arte demonū.
Adducebat etiā exemplū de artib⁹ magicis: ex qui-
bus oībus concludebat ꝙ ductu rōnis ſcire poſſum⁹
demones eſſe. ¶ In ꝯtrariū eſt: qꝛ ex operatione ar-
guitur ſubſtātia inuariabilis cuiuſmodi eſt ſubſtantia
demonū nō poteſt argui niſi ex operationib⁹ inuaria-
bilibus. iſte enim fuit modus phoꝝ: qꝛ ex motib⁹ ce-
loꝝ qui ſunt inuariabiles probauerūt eē intelligētias
que ſunt ſubſtātie ſeparate ⁊ inuariabiles. cum ergo
ille operationes de quibus argutū eſt ſint uariabiles:
ex talibus nō pōt ꝓbari ſubſtātia demonū nec aliqua
ſubſtātia inuariabilis. ¶ Rñdeo dicendū ꝙ aliud eſt
querere utrū per ea que videmus generaliter poſſu-
mus ductu rōnis ſcire demones eſſe. ⁊ aliud utrū de-
mones poſſint alicui ſe ſpāliter reuelare. per ea enim
que videmus generaliter poſſumus ꝓbare eē aliquas
ſubſtātias ſeparatas. Generaliter enim videm⁹ celos
moueri: ⁊ motus eoꝝ ꝯtinuari: qd̄ eſſe nō poſſet niſi
mouerent a virtute infatigabili. virtus aūt infatiga-
bilis nō poteſt eſſe virtus in corpore: mouent ergo a
virtute ſeparata ⁊ ſubſtātia ſeparata. ex motib⁹ ergo
celoꝝ quos oēs vident ꝓbare poſſumus eē aliquas
ſubſtātias ſepatas. ſꝫ ꝙ hi⁹ ſubſtantie ſeparate quaꝝ
effectus videm⁹ oēs generaliter ꝙ ſint demones pro
bare nō poſſumus. Nam ſm dionyſium 4° caplo de
diui. no. Demon dicit ſubſtātiam ſeparatā malam: nō
malam ſm nām: ſꝫ malam ſm uolūtatis argumentū.
Eſt enim ſm eundē ibidem. Malum in demonibus
concupiſcētia demens. Fantaſia proterua. Furor irra-
tionalis. Malū eni in demonib⁹ eſt in proponēdo ſi-
bi finē ideſt adherēdo fini ⁊ in exequēdo qd̄ ꝓpoſuit.
In proponēdo ſibi finē demō eſt ꝯcupiſcētia demēs:
qꝛ proponit finē maluꝫ. In adherēdo fini eſt fantaſia
proterua: qꝛ ꝑtinaciter adheret malo fini. In exequē
do aūt qd̄ propoſuit eſt furor irratiōalis: qꝛ irrationa
biliter exequit̄ ſuū ꝓpoſitū. Loquit̄ aūt ſic de demo-
nibus dionyſius attribuēdo eis fantaſiā furorē ⁊ cō-
cupiſcētiā. Nā licet talia ꝓprie ſint in parte ſenſitiua.
attñ ex quo demones receſſerūt a bono icōmutabili
⁊ adheſerūt bono cōmutabili de eiſ loqꝫ poſſum⁹ ac ſi
hērēt ſenſuꝫ ⁊ ꝯcupiſcētiā. uel poſſum⁹ dicē ꝙ illa ſūt
in demonib⁹ per effect⁹. Talia eni agūt ⁊ talit̄ ſe hñt
in agēdo ac ſi eſſet in eis ꝯcupiſcētia demēs: fantaſia
proterua: furor irrationalis. ¶ Viſo quid importat
noīe demonis: qꝛ noīe demonis itelligimus ſubam ſe
paratā malā. patet per ea que videm⁹ gñaliter nō ino
teſcit nobis demones eſſe. Nam licet gñaliter poſſit
nobis innoteſcere eſſe aliquas ſubſtantias ſeparatas
eſſe tamen ſubſtātias ſeparatas malas per ea que vi-
demus generaliter non poſſum⁹ ꝓbare. Pōt tamen
demon ſi vult ſe aliter ſpāliter reuelare: qꝛ pōt facere
aliqua que nō poſſunt reduci niſi in aliquā ſubaꝫ ſepa
ratā. Viſum eſt eni multotiēs ⁊ audiuim⁹ ab his qui
dixerūt ſe vidiſſe ꝙ ideote loquebant̄ latinis v̄bis: ⁊
rñdebāt ad qōnes ꝓpoſitas qd̄ nō poſſet eē per iñuē
tiā celeſtis corporis: oportebit igit̄ hoc eē per aliquā
ſubaꝫ ſepatā mouētē liguā illi⁹ ideote. Jō pōt demon
aliqua facē per que ductu rōnis ſcire poſſumus ibi ad
eſſe ſeparatā ſubam. pōt ēt aliqua facē per que nō ſo-
lum oñdit ſe eē ſubaꝫ ſeparatā: ſꝫ ēt oñdit ſe eē ſubaꝫ
malam: utputa ſi det operā malis actib⁹: ut ſi coope-
ratur alicui ꝙ ſit fornicarius uel adulter uel idolatra.
cū ergo dictum ſit ꝙ eſt demon ſuba ſeparata mala:
qꝛ demō pōt ſe talē oſtēdere: ⁊ pōt alicui reuelare ſe
eē talem: lꝫ per ea que videm⁹ gñaliter non poſſimus
ſcire ductu rōnis demones eē. ſpāliter tñ poſſunt no-
bis innoteſcē aliqua per que arguere poterim⁹ ꝙ ſint
demones. ¶ Ad argumētuꝫ dōm ꝙ id qd̄ factū fuit
circa monachū: ⁊ circa hoiem cōparentē eadē die in
longinquis ciuitatib⁹ corā diuerſis iudicibus. ⁊ id qd̄
fit in artibus magicis nō apparet omnibus gñaliter.
¶ Ad argumētuꝫ aūt in ꝯtrariū dicē poſſumus ut il
la eſt phoꝝ opinio: ꝙ nulla ſuba ſeparata pōt moue-
re aliquod corpus corruptibile. ſube eni ſeparate ſm
phos non poſſunt imediate mouere aliquod corpus
hic inferius extñs mediante corpore trāſmutabili: niſi
mediāte motu celi: ut pōt patē ex. 7. meta^{ce}. ⁊ cōmē-
tator ibidē ait ꝙ nullum intranſmutabile tranſmutet
māle niſi mediāte corpore itranſmutabili ſiue mediā
te celo. ¶ Sed hec poſitio falſa eſt. Nam ſube ſepa-
rate nō ſunt oīno iuariabiles. naꝫ ſm dam̄. 2° li°. c. 3°
angelus eſt ſuba itellectualis ſemp mobilis: arbitrio
libera: incorporea: deo miniſtrans ſm grām: nō natu
ram in mortalitatem ſucipiens. Nam ſm auguſtinuꝫ
libro de tritate caplo p°. Omnis mutabilitas nōnul-
la mors eſt. eo ergo ipſo ꝙ angeli ex natura ſua ſunt
mutabiles: quedam in ſe mortalitatem habent. Q
autem ipſi ſint mutabiles: patet per id quod ſcribitur
iob 4°. Ecce qui ſeruiūt ei nō ſunt ſtabiles: ⁊ in ange
lis ſuis repperit prauitatē. igitur ſi ipſe intelligētie de
ſe nō ſunt ſtabiles. nō eſt incōueniens ꝙ aliqua uaria-
bilia exerceant. dato tamē ꝙ eſſent oīno inuariabiles
nō propter hoc cōcluderetur quin poſſint aliqua ua-
riabilia facere. nā niſi ab inuariabili procederet varia
bile nihil eēt mutabile. oportet enim primū agens eē
imutabile a quo oīa alia proceſſerūt. vnde ⁊ ipſi phi-
loſophi ab ipſa ueritate coacti mobilia reduxerūt in
imobile. quātūcunqꝫ igitur demones eſſent inuaria-
biles poſſent aliqua uariabilia facere per que innote-
ſcent eos eſſe.

Queſtio. IX.

Tertio queritur de paſſiōe demonū.

Vtrū demones poſſint pati ab igne inferni. ⁊ videt̄
ꝙ nō: qꝛ ſemp agens preſtantius eſt patiēte: ſed ignis
non eſt preſtantior demone: ergo ⁊c̄. ¶ In contrariū
eſt qd̄ legimus de diuite epulante ꝙ anima eius exi-
ſtens in inferno dicebat ſe cruciari in illa flāma. ſꝫ idē
iudicium eſt de demone ⁊ anima ſeparata. cum igitur
aīa ſepata poſſit pati ab igne: ergo ⁊ demon. ¶ Re-
ſpondeo dicēduꝫ ꝙ ſi videre uolumus quomodo de-
mon poſſit pati ab igne. videndum eſt primo quid ſit
dolor. ⁊ ex hoc apparere poterit quomodo ignis in-
ferni virtute diuina poſſit in demone cauſare dolorē.
Dolor enim nō eſt paſſio naturalis ſm ꝙ patiunt̄ cor
pora naturalia. ſꝫ magis eſt paſſio anime ſm ꝙ patiū
tur corpora animata: ⁊ potiſſime corpa animata per
animā ſenſitiuaꝫ. imo naturaliter nihil dolet niſi quia
ſentit: propter qd̄ in ipo corpore animalis ſunt aliqua
que nō dolēt: qꝛ non ſentiunt ut oſſa. Si ergo non do
lent niſi que ſentiunt: ubi nō eſt ſenſus: ibi non poteſt
eē dolor. oportet ꝙ dolor tanꝙ in ſbiecto ſit in ſenſu.
placentia autem ⁊ diſplicētia ſunt in appetitu. dolor
autem ⁊ eius oppoſitum ſunt in ſenſu. Veruntamen
quia ipſa diſplicentia dicitur quidam dolor: ⁊ dicunt
aliqui ſe dolere: quando eis diſplicet qd̄ habēt: ideo
aliqui inueniunt ꝙ dolor ſit in appetitu: ſed dolor ut

BIBLIOTECA UNIVERSITAT DE GRANADA

hic de dolore loquimur eſt in ſenſu.dicamꝰ ergo ꝙ do
loꝛ eſt ꝑceptio motiui facta in ſenſu a re ſenſibili:ſicut
viſio eſt perceptio viſibilis facta in viſu a re viſibili.
hiꝰ aũt ꝑceptio.⁊ huiꝰ mutatio facta in viſu a re viſibi
li nõ eſt niſi quoddã intẽtionale ipꝛeſſuꝫ viſui.ſic que
libet perceptio ⁊ quelibet imutatio facta in quolibet
ſenſu non eſt niſi quoddã intẽtionale ipꝛeſſum ſenſui:
qꝛ hoc eſt cõe omni ſenſui ꝙ imutet intentionalr:⁊ ꝙ
ſit ſuſceptiuũ ſpecierũ ſine mã.doloꝛ igit eſt foꝛmalr
quedã imutatio intẽtiõalis per quẽ fit ꝑceptio leſiui.
¶ Ex hoc aũt apparere põt in quo ſẽſu ſit ꝓpꝛie do
loꝛ:qꝛ nõ eſt pꝛopꝛie niſi in ſenſu tactus.nam ſi doloꝛ
eſt imutatio ſenſibilis per quẽ percipitur leſiuũ ⁊ coꝛ
ruptiuũ:cũ animal nõ coꝛrumpat niſi a calido ⁊ frigi
do:⁊ ab hiꝰ qualitatibꝰ tãgibilibꝰ opꝫ doloꝛẽ ſicut in
ſubiecto eẽ in ſenſu tactus.nunꝗ̃ eni eſt doloꝛ ſine im
mutatiõe reali.foꝛmalr tñ doloꝛ nõ eſt imutatio rea-
lis:ſꝫ intẽtionalis.ſꝫ qꝛ imutatio intẽtionalis in ſenſu
tactus nõ põt eſſe foꝛtis ſine imutatione reali:iõ do-
loꝛ qui dicit imutationẽ intẽtionalem foꝛtẽ nõ põt eẽ
ſine imutatione reali.ſꝫ ſi poſſet eẽ eque foꝛtis imuta
tio itẽtionalis ſine imutatiõe reali:ſicut eſt cũ imuta-
tione reali:maioꝛ eẽt doloꝛ ex illa mutatiõe intẽtio-
nali ſolum:ꝗ̃ nũc ſit ex imutatiõe intẽtionali ⁊ reali ſi
mul. Nam ut patet intãtũ eſt doloꝛ in ꝗ̃tuꝫ ꝗs ſentit
⁊ percipit ſe dolere.ſꝫ ꝯſtat ꝙ imutatio realis ipedit
perceptionẽ ſenſus:ut qꝛ pupilla eſt abſcoloꝛ:melius
ꝑcipit imutatiões factas a coloribꝰ.ſic etiã caro ꝗ̃to
eſt magis media ꝓpoꝛtio tangibiliũ:⁊ ꝗ̃to magis eſt
denudata ab excellentiis tãgibiliuꝫ per eã percipiunt
melius tangibilia.neruus enim ⁊ caro realr calefacta
ipedimẽta ꝑſtant ꝑceptibilibꝰ ſenſibiliũ.ideo ſi eẽt in
ſenſu tactus foꝛtis imutatio intẽtionalis abſqꝫ reali.
ſenſus potiꝰ ſentiret ⁊ magis ꝑciperet ſe dolere.⁊ per
ꝯñs magis doleret. Nam percipere ſe dolere hoc eſt
dolere:qui eni doloꝛẽ non ꝑcipit nequaꝗ̃ dolet.dici-
mus ergo ꝙ cũ doloꝛ nãliter ſemꝑ hẽat annexã imu-
tationẽ realẽ nunꝗ̃ eſt ibi doloꝛ nãlis niſi ſit ibidẽ du-
plex imutatio.ſ.vna realis que eſt ꝯ̃ria nature.⁊ alia
intentionalis que ꝯtraria eſt ſenſui. Immutatio ergo
realis ledit nãm.imutatio aũt intẽtionalis ledit ſenſũ
⁊ facit ſenſuꝫ ꝑcipe doloꝛẽ.imo qꝛ intẽtio cauſat a re:
ſolũ illa coꝛpoꝛa pñt cauſare intẽtionẽ ſic ledentẽ ſen
ſum que poſſunt ledere ⁊ coꝛrũpere nãm in qua fun-
datur ſenſus. Cum ergo ſolũ a qualitatibꝰ tangibilibꝰ
depẽdeant coꝛpoꝛa animaliũ:⁊ ſolum qualitates ille
poſſunt coꝛrũpere nãm aialis.ſolum tales qualitates
poſſunt cãre doloꝛẽ in ſenſu. ¶ Tria ergo declarata
ſunt:qꝛ oſtẽſum eſt quid eſt doloꝛ:qꝛ eſt imutatio intẽ
tionalis foꝛtis facta in ſenſu tactus:leſiua eiꝰ. Oſten-
ſum eſt etiã a quibꝰ cauſat doloꝛ:qꝛ cauſat ab illis qͥli-
tatibus a quibꝰ depẽdet natura:⁊ que poſſunt coꝛrũ-
pere naturã in qua fundat ſenſus. Oſtenſum eſt etiam
ſm quid magis habet eẽ doloꝛ:qꝛ ſi poſſet eẽ imuta-
tio intẽtionalis leſiua ſenſus:ſine imutatione reali le-
ſiua nature magis eſſet ibi doloꝛ:qꝛ ut dicebat magis
dolere nihil eſt aliud ꝗ̃ magis ſentire ⁊ percipere do-
loreꝫ.⁊ qꝛ imutatio realis ipedit perceptionẽ ſenſus:
ideo diminuet perceptionẽ doloꝛis. ¶ His viſis põt
patere quomõ demon patiat ab igne. Nam ſi eſt con
tra nãm uel itellectualis ꝙ imutet ab iſtis coꝛpoꝛali-
bus realiter nõ eſt ꝯtra nãm eius ꝙ imutetur intẽtio-
naliter.videmus eni ꝙ itellectus noſter poſſibilis im
mutatur intẽtionaliter a fantaſmatibus que habẽt eẽ
coꝛruptibile:⁊ habent eſſe hic ⁊ nũc.ſꝫ hoc nõ eſt in
virtute ꝓpꝛia:ſꝫ in virtute luminis itellectus agẽtis.

ſicut ergo fantaſmata que ſunt ꝗd coꝛruptibile in vir
tute alteriꝰ:ut in virtute luminis intellectus agentis
poſſunt imutare intẽtionaliter intellectuꝫ poſſibilem
qui eſt quid intelligibile.multo magis coꝛpoꝛalia:pu
ta ignis inferni:ut eſt inſtrumentũ diuine iuſticie:⁊ in
virtute dei poterit imutare intẽtionaliter intellectuꝫ
demonis:ſꝫ imutatio facta intẽtionaliter in itellectu
poſſibili in ṽtute lumis agẽtis.ita eſt cognitio qͦ nõ
eſt doloꝛ:imutatio ṽo itẽtionalis facta in itellectu de
monis eſt doloꝛ ⁊ cruciatus. ¶ Quod ex hoc cõtin
git qꝛ intellectus noſter poſſibilis nõ dependet ab in
tellectu agẽte quãtum ad eſſe ⁊ quãtũ ad ſubſtantiã:
ſed ſolum quãtum ad cognitionẽ.dicebat aũt ꝙ ſolũ
illud poteſt cauſare doloꝛem in potentia cognitiua a
quo depẽdet natura ⁊ ſubſtãtia in qua fundat illa po-
tentia. In virtute igitur intellectus agẽtis facta imu-
tatiõe in itellectu poſſibili nõ erit doloꝛ nec cruciatꝰ
ſed cognitio tm̃. Ueruꝫ qꝛ demon ſm nãm ⁊ ſubſtan
tiam plus dependet a virtute diuina:ꝗ̃ coꝛpus ali-
cuius animalis a qualitatibꝰ tãgibilibꝰ.imutatio intẽ
tionalis cauſata in demone ab igne virtute diuina ma
gis erit doloꝛ ⁊ cruciatꝰ ꝗ̃ imutatio intẽtionalis cau-
ſata in ſenſu a qualitatibꝰ tãgibilibus.eſt etiã ibi maxi
mus cruciatus ⁊ doloꝛ:qꝛ cũ non ſit ibi imutatio rea-
lis magis percipietur ibi doloꝛ. ¶ Sꝫ dices ad hoc
non datur modus qualiter cauſet iſte doloꝛ:dicemus
ꝙ ibi eſt aliquid ſm nãm ⁊ aliquid ſupꝛa nãm. Scõm
nãm enim eſt ꝙ intelligentie per ſuũ intellectum ope-
rẽtur in iſta coꝛpoꝛa applicando ipſum ad ea. Nã cuꝫ
ſint nature intellectuales opoꝛtet ꝙ itelligẽdo agant.
hoc enim modo ſunt in loco:⁊ hoc modo agunt ap-
plicando ſuã virtutẽ ⁊ ſuam potẽtiam ad huiuſmodi
coꝛpoꝛa in qua agunt.cũ ergo nõ habeãt niſi itellectũ
⁊ uoluntatẽ applicãdo eam ad coꝛpoꝛa agunt in coꝛ-
poꝛa.poſſibilis eſt ergo applicatio itellectus angelici
ad iſta coꝛpoꝛalia.ſꝫ ꝙ ex tali applicatione tranſmu-
tetur coꝛpus hoc eſt naturale.põt eni angelus per ta-
lem applicationem mouere coꝛpus. ¶ Rurſus ꝙ ſit
ibi applicatio ſine trãſmutatiõe habet eſſe naturale.
Sicut enim in coꝛpoꝛibꝰ aliquãdo coꝛpoꝛa ſic ſe con
tingũt ꝙ ſe nõ trãſmutant ut ignis ⁊ aqua.aliquando
ſic ſe contingũt ꝙ ſe nõ trãſmutant ut due ſpere cele-
ſtes. Sic ⁊ angelus aliquãdo ita applicat ſuum intel
lectũ ad coꝛpus ꝙ ipſum mouet:ut patet in iſtis celis
mobilibus.aliquãdo ſic applicat ꝙ nullam tranſmu-
tationem facit:ut patet in celo empyreo. Nam cum
angeli ſint in celo empyreo:⁊ celum illud dicat ange-
loruꝫ locus opoꝛtet ꝙ hiꝰ angeli applicent virtutem
ſuã ad ipſum celum.nullam tñ trãſmutationẽ faciunt
circa ipm:naturale eſt ergo ꝙ angelus bonus uel ma
lus abſqꝫ trãſmutatione coꝛpoꝝ poſſit applicare in-
tellectũ ſuũ ad ipm coꝛpus:ſꝫ ꝙ ex tali applicatione
imutet itellectus angeli:hoc nõ eſt naturale:ſꝫ ſupꝛa
naturaꝫ. Angelus ergo malus:ſiue demon habẽs in-
tellectũ applicatũ ad ipm ignẽ inferni non trãſmutat
ipm ignẽ:ſꝫ ille ignis in virtute diuina imutat intẽtio
naliter itellectũ demonis:ſm quã imutationẽ demon
ſũme dolet:hoc mõ cremat aia:uel demon ſm grego
riũ in dialogo:qꝛ videt ſe cremari:nõ qꝛ realiter cre-
met ⁊ doleat:ſꝫ qꝛ uere dolere nihil aliud eſt niſi ſen-
tire ⁊ percipere ſe dolere. Hoc eni modo animal do-
let:qꝛ per ſenſum eiusꝰ intẽtionaliter imutatũ doloꝛẽ
percipit. Nam ut dicebatur:nihil aliud eſt dolere ꝗ̃
ꝑcipe doloꝛẽ.⁊ qꝛ viſus põt accipi pꝛo oi cognitione
ſiue ꝑceptiõe:⁊ pꝛo oi ſenſu dicere poſſumus ꝙ nihil
eſt aliõ dolere ꝗ̃ videre ſe dolere.i.ꝗ̃ ſentire ⁊ ꝑcipe

dolorem.poſſumus aũt dicere ꝙ dupl'r patiſ demon: uel aïa.primo q2 alligat cum igne:ꝛ ignis ille eſt carcer eius qđ potiſſime erit poſt diẽ iudicij q2 ligat' cũ illo igne mutat intẽtionaliter ab eo que intentionalr imutatio eſt uere dolor:ꝛ uere cruciat' eius. Primo eni3 demon uel anima ligat cũ igne q2 l3 hoc ſit naturale:ꝙ demon per ſuã uolũtatẽ poſſit applicare ſuu3 intellectũ ad corpora:tñ ex tali applicatione nõ dicit ligatus corporibus:q2 ſicut per uolũtatẽ applicat.ita per uoluntatẽ poteſt nõ applicare:ꝛ põt ſe ab illo corpore ſeparare.ſed applicatio iſta ad ignẽ nõ eſt demonis uoluntate ſed dei virtute.ita ꝙ ſi uellet nõ poſſet ſe ſeparare ab ipſo igne ꝑpter qđ dicit alligatus igni. ꝛ dicit ignis carcer eius qđ potiſſime erit in die iudicij.nunc autẽ propter noſtrũ exercitiũ permittuntur hic eſſe in hoc aere caliginoſo ubi affligunt ꝛ cruciãtur:ac ſi eſſent in iferno:qđ totum virtute diuina fieri poteſt.Utrũ autẽ portent ignẽ inferni ſecum:uel non portẽt nihil ad propoſitũ q2 poteſt deus ſine cauſa ſecunda quicqđ poteſt cũ cauſa ſcđa.ideo ſine igne põt ſimilẽ imutationẽ facere in demone quã faciebat cu3 igne.erit ergo ſaltẽ poſt diem iudicij ipſis demonib': ꝛ nunc eſt in ipſis animab' damnatis vna pena alligatio ad ipſum ignẽ uel incarceratio in ipſo igne.alia autem pena erit ꝛ eſt cõtinue cruciatio per hu' ignẽ.patet ergo quomõ demones patiunſ ab igne ꝛ qualiter patiũtur ab ipſo. ¶ Ad argumentũ dicendũ ꝙ agẽs qđ agit principalr eſt preſtantius patiẽte.ſed agẽs qđ agit inſtrumẽtaliter ꝛ in virtute alterius nõ op3.fantaſma eni3 quia non virtute ꝑpria ſed in virtute lumĩnis intellectus agentis mouet intellectũ poſſibilẽ:nõ oportet ꝙ ſit preſtãtius itellectu poſſibili ſic ꝙ ignis nõ in virtute ꝑpria:ſed in vtute diuina cruciat demonem nõ op3 ꝙ ſit pſtãtior demone. Queſtio.X.

q **Uarto queritur** Utrũ demon: uel aïa poſſit ſimul pati cõtrarias penas.ꝛ videt ꝙ nõ.quia nihil vnũ ꝛ idem poteſt moueri cõtrarijs motibus.ergo nec ſimul pati cõtrarias penas. ¶ In cõtrarium eſt qđ dicitur iob.24.ad nimiũ calorẽ trãſeat ab aquis niuiũ:ꝛ uſq ad inferos peccatu3 illius. erit ergo in iferno pena frigoris ꝛ caloris:aut ergo ſimul:aut nõ ſimul.ſi nõ ſimul hoc eſſet eis refrigeriu3 ſed ibi nullũ eſt refrigeriũ:ergo ſimul habẽt utranq penam. ¶ R̃ñ dicendũ ꝙ gloſe ſanctorũ videntur dicere ꝙ ibi ſit pena frigori3 ꝛ caloris.vnde beda exponens illud uerbũ euãgelij. Ibi erit flet' ꝛ ſtridor dentium.ait ꝙ dupliciter oſtẽditur gehẽne pena frigoris ꝛ caloris.cũ enim dicit ibi erit fletus ꝛ ſtridor dentiũ fletus eni3 ut ait de ardore.ſtridor dentiũ de frigore ſolet exire.ꝛ haymo exponẽs hanc auctoritatẽ dicit ꝙ methaphorã mẽbrorum penas deſcribit tormẽtorum.ſolent eni ut ait oculi fumo cocti lachrymas producere.dentes vo enimio frigore ſtridere.oſtenditur ergo ut dicit ꝙ reprobi in iferno:ꝛ calorẽ intolerabilem:ꝛ frigus ſuſtinebũt.ꝛ quia ſic ſancti loquũtur uolumus ideo oſtendere modu3 quomõ poſſit hoc eſſe ſcilicet ꝙ ſil poſſint pati pena3 frigoris ꝛ caloris.propter qđ ſciẽdũ ꝙ aliter eſt imutatio realis:ꝛ aliter intentionalis.na3 ẜm imutationẽ realem nõ poſſunt ſimul cõtraria eſſe in eodem.Sed ẜm intẽtionalẽ poſſunt.imo cogimur ponere ꝙ ẜm imutationẽ intentionalem poſſint cõtraria ſimul eſſe:cũ colores cõtrarij dyametraliter iprimãt ſpẽm ſua3 in eodẽ puncto medij.Nam ſi in vna parte ſit color albus:ꝛ in oppoſita ſit color niger:ſic quilibet color multiplicabit ſpecie3 ſuam per totũ mediũ propter qđ in eodem pũcto medij erit ſpecies nigri ꝛ albi. ¶ Sed dices ꝙ hoc dyametraliter eſſe nõ poſſit. Nam oculus intẽtionaliter recipit:ꝛ tamẽ in eodẽ puncto oculi nõ recipit ſimul dyametraliter ſpecies albi ꝛ nigri. Propter qđ ſciendum ꝙ oculus nõ recipit ſpecies colo2 niſi ex altera parte tm̃.videlicet ex parte anteriori.ſed ſi eſſet oculus ſeparat' ſtans in medio aeris:ꝛ eſſet bene paruus ut poſſet de leui recipere ipreſſiones per totũ.tunc ſi ille oculus hẽret colorem albũ ex parte vna:ꝛ nigrũ ex pte altera:oporteret ꝙ ſpẽs albi ꝛ nigri dyametraliter reciperent in eodẽ pũcto oculi.hoc ergo modo imaginabimur penas ꝙ poſt diẽ iudicij nõ erit alteratio realis:ſed ſolũ erit imutatio intẽtionalis.damnati ergo erunt in iferno qui credit eſſe in medio terre. nam mediũ terre eſt locus ifimimus ꝛ viliſſimus:cu3 ibi terra ſit fex elemẽtoru3:mediũ terre eſt quaſi fex fecis.Congruũ eni eſt ꝙ in fecib':ꝛ in viliſſimo loco exiſtãt qui bona mutabilia:ꝛ vilia bono incõmutabili pretulerũt:ẜm hoc ergo damnati habebunt carcerem frigidũ:q2 erũt in medio terre.habebũt aũt ignẽ calidũ.ignis autẽ ille nõ calefaciet terra3:q2 ceſſabit realis alteratio elementorũ. Ignis tñ ꝛ terra virtute diuina poterũt intẽtionaliter imutare demones:ꝛ homines damnatos ibi exiſtẽtes ꝑpter qđ ſimul pati poterũt a frigore ꝛ calore.ita ꝙ pati poterũt ab utriſq qđ ſic declaratur.nam imutatio intẽtionalis triplicit diuerſificaſ.ſ.per propinquũ:ꝛ remotũ.per obliquu3 ꝛ dyametrale.per reflexũ ꝛ rectum.imutatio igiſ intentionalis ꝑpinqua eſt fortior ꝙ remota:ſic etiã eſt ꝛ realis:fortius eni calefit quis ꝑpinquus igni:ꝙ remotus. ¶ Rurſus imutatio dyametralis fortior eſt ꝙ obliqua.ut ſol in eſtate magis nos calefacit.q2 nos reſpicit magis dyametralis:ꝙ hyeme:eo ꝙ tũc reſpiciat magis oblique.Sic etia3 imutatio recta eſt fortior ꝙ reflexa.ut illõ dicit ſol illuminare recte:qđ aſpicit recte.illud reflexe qđ faĉ vmbrã:niſi eni eſſet illuminatio reflexa eſſet penit' tenebra ubi nõ eſſet aſpectus ſolis.ꝛ licet ſic ſit nãliter poſſet tamẽ virtute diuina eſſe ꝙ ita fortis eſſet imutatio remota:ſicut propinqua:ꝛ obliqua ſic dyametralis:ꝛ reflexa ſicut recta.ẜm hoc ergo poterit eſſe acerbitas penarũ.ut terra:ꝛ ignis:ꝛ elementũ:frigidũ:ꝛ calidum.ſic virtute diuina intẽtionaliter imutent demones ut elementu3 remotius nõ minus imutet ꝙ propinqu'.nec imutatio obliqua ſit debilior ꝙ dyametralis imutatio reflexa:ſit eque fortis ſicut recta qbus oibus excurrẽtib' cauſata erit acerbitas pene ta3 frigoris ꝙ caloris.ut qſi ſint oino abſorti a pena:ꝛ ideo nec ratio:nec ſapientia:nec ſciẽtia dicit eſſe apud iferos.ut habetur eccleſiaſti.9.quia nõ uacabit eis libere cogitare:nec ratiocinari ꝑpter nimiã acerbitate3 pene. ¶ Ad argumentũ autẽ dicendũ ꝙ nõ poſſunt eſſe ſimul3in eodẽ imutationes reales q2 inter talia inueniſ ꝯrietas:ſed intẽtionales poſſunt q2 nõ hñt ꝑprie cõtrarietatem.

p **Oſtea querebatur** De creatura pure corpali. Et circa hoc querebantur qnq3 tria de materia.vnũ de forma.ꝛ vnum de cõpoſito.materia autẽ põt cõparari ad tria. ad agẽs cui ſubiciſ:ad ea que ſunt in ea a qbus pficiſ: ad intellectũ noſtrũ a quo cogſciſ.ut cõparaſ ad agẽs erat queſtio de mã utru3 de coſta ade:ſine additione materie potuerit fieri eua.ad ea que ſunt in mã qbus pficiſ erat queſtio.utrũ in mã ſit potẽtia actiua.ut cõparatur ad itellectũ.ꝛ erat queſtio de mã utrũ poſſit

ab intellectu nr̃o intelligi ſine forma. ¶ Quarta q̃ō
circa hec corpalia erat de forma nõ de forma ſubſtan
tiali:ſed accidẽtali circa qͦ̃ querebatᷣ.utruꝫ calor:uel
aliqua forma accidẽtalis intẽdatᷣ ſm gradus in eſſen
tia. ¶ Quinta q̃ō circa hec corpalia erat de ipſo cõ-
poſito ꝯſecrato:ut puta de tẽplo:uel de eccl̃ia.⁊ erat
queſtio utrũ ſi martyr occideretᷣ in eccl̃ia ſicut fuit ibi
occiſus beat⁹ thomas:eſſet ꝓpter hoc recõciliãda.

Queſtio.XI.

D primũ autẽ ſic ꝓcedebant.
Uidetᷣ ꝙ de co
ſta ade ſine additione materie nõ potuerit in
de formari eua:qꝛ ſi de tãta mã quãta fuit in coſta ade
poſſet fieri eua abſqꝫ additione materie.tũc de modi
ca mã poſſet fieri multa mã.ergo de grano milij poſ-
ſet fieri totus mũdus:qͦ̃ videtᷣ incõueniẽs. ¶ In cõ
trariũ eſt:qꝛ ſi de coſta ade nõ potuit fieri eua ſine ad
ditione materie hoc ideo fuit qꝛ mã illa que duꝫ erat
in coſta erat ſubiecta parue dẽſitati:illa eadẽ mã non
erat rarefacta nec poterat ſubeſſe tãte dẽſitati: ſicut
erat corpus eue.ſed cõſtat qͦ̃ maius eſt ꝙ q̃titas ſine
ſb̃ſtãtia ſubſiſtit q̃tũcunqꝫ modice denſitati q̃ ꝙ mo
dicũ de mã ſb̃ſiſtit q̃tũcunqꝫ magne denſitati.ſed de⁹
facit in ſacr̃o altaris ꝙ quãtitas panis ſine ſb̃ſtãtia ſb̃
ſiſtit denſitati panis:ergo potuit facere ꝙ modicũ de
mã ex̃ñs de coſta ſb̃eſſet illi magne dẽſitati videlꝫ dẽ
ſitati totius corpis eue. ¶ Rñ° dicẽdũ ꝙ ſicut par po
tẽtie eſt facere de paruo magnũ nõ rarefacto nec ali-
quo addito ⁊ facere de nihilo aliq̃d.ſic etiã par potẽ
tie eſt facere de magno paruũ nullo ꝯdenſato:nec ſb̃-
tracto aliquo.⁊ facere de aliquo nihil:⁊ qꝛ ſolus deuꝫ
põt facere de nihilo aliq̃d ⁊ ecõuerſo. Ideo ſoluꝫ de⁹
põt facere de paruo magnũ ⁊ ecõuerſo:nullo addito
nec rarefacto. Qͦ̃ aũt par potentie ſit hoc facere de
nihilo aliquid duplici via declarare poſſumus.prima
via ſumitᷣ ſm ꝙ mã cõparatᷣ ad q̃titatẽ:⁊ qualitateꝫ.
ſcd̃a ꝓut mã cõparatᷣ ad q̃titatẽ ⁊ ad ſb̃ſtantialẽ for
mam. ¶ Prima via ſic patet. Nã alr̃ cõparatᷣ mã ad
q̃titatẽ.alr̃ ad q̃litatẽ.alr̃ cõparatᷣ ad augmentũ.⁊ alr̃
ad alterationẽ. Naꝫ ad alterationẽ cõparatᷣ ſm ꝙ al
teratio põt fieri ſine additione materie ⁊ ſine ſubtra-
ctione.mã enim que erat ſub forma calidi:põt poſtea
fieri ſub forma frigidi nullo addito uel ſb̃tracto.aug
mentuꝫ tñ ĩpoſſibile eſt ꝙ fiat nullo addito nec dimi
nuto:⁊ nullo ſubtracto. Quod eniꝫ mã ſit ſub maiori
q̃titate q̃ prius:uel hoc erit per rarefactionẽ:⁊ tunc
nõ erit ꝓprie augmentũ.vñ ⁊ ph̃s in libro de gñatio
ne in capl̃o de augmento ait.ꝙ ſi ex aqua gñatᷣ aer nõ
dicimus fieri augmẽtũ:ſed maior humor gñatus eſt.
Impoſſibile eni eſt ſm eundẽ libro eodẽ ⁊ capl̃o:fie-
ri augmentũ nullo adueniente.nec fieri diminutionẽ
nullo recedẽte. Poſſum⁹ ergo arguere.iſtud eſt aug-
mentũ ergo huic eſt addita aliqua mã.ſi ergo eſt aug-
mentũ nãliter ſine additione mãe.agẽs ergo illud qͦ̃
poſſet augẽ ſine additione mãe poſſet ipſaꝫ mãm mul
tiplicare.⁊ virt⁹ ei⁹ ſe extẽderet ad ipſaꝫ mãm:ſed cũ
mã nõ ꝑſupponat aliq̃d aliud:ſed oĩa alia ꝑſupponãt
ipſaꝫ:agẽs qͦ̃ hẽt poſſe ſup ipſaꝫ mãm eſt agẽs ꝑmũ
⁊ eſt agẽs qͦ̃ põt creare qꝛ mã de nullo ꝓduci põt.di
camus ergo ꝙ mã q̃tũ eſt de ſe nõ hẽt partẽ ⁊ ptem:
nec eſt multa nec pauca.ſed oĩa iſta cõpetũt ei per q̃-
titatẽ.ſed q̃uis hẽre partẽ:⁊ diuidi cõpetat mãe per
q̃titatẽ.uerũtñ eſt alia mã ſub alia pte q̃titatis.naꝫ ſi
cut forma ſpecificata in reb⁹ mãlibus nõ multiplicatᷣ
niſi qꝛ recipitᷣ in diuerſis ptibus mãe: attñ hĩ⁹ forma
recepta in alia ⁊ alia parte mãe uere eſt alia ⁊ alia.ſic
mã nõ diuiditᷣ niſi per q̃titatẽ.ex̃ñs tñ ſub alia ⁊ alia
pte q̃titatis mãe eſt alia ⁊ alia mã.nullũ ergo agẽs po
teſt facere mãm ſub maiori q̃titate:niſi hẽat potẽtiã
ſup ipſaꝫ eſſentiã mãe:cũ maior q̃titas ipſaꝫ eſſentiã
materie diuerſificet:⁊ qꝛ ſoli⁹ agẽtis ꝙ põt creare eſt
hẽre potẽtiã ſup eſſentiã materie.ĩõ bene dictũ eſt ꝙ
par potentie eſt facere de minori maius nullo addito
nec rarefacto.⁊ facere de nihilo aliq̃d:qꝛ hoc eſt pote
ſtatẽ hẽre ſup ipſaꝫ eſſentiã mãe.ſed hẽre poteſtatem
ſup ipſaꝫ eſſentiã mãe eſt poſſe creare.ĩõ eſt par potẽ
tie hoc ⁊ illud.igitᷣ ꝓut mã aliter ⁊ aliter cõparatᷣ ad
q̃titatẽ ⁊ qualitatẽ:patet ꝙ licet agẽs nãle poſſit trãſ
mutare mãm de q̃litate ad qualitatẽ:⁊ poſſit ipſaꝫ al
terare abſqꝫ additione:uel ſubtractione mãe non tñ
põt eaꝫ augmẽtare:nec diminuere abſqꝫ additiõe uel
ſubtractione. ¶ Scd̃a via ad hoc idẽ ſumitᷣ ex eo ꝙ
mã aliter ⁊ alit̃ cõparatᷣ ad q̃titatẽ ⁊ ad ſubſtantialeꝫ
formã. Dicere eni poſſum⁹ ꝙ q̃titas plus diuerſificat
mãm q̃ forma ſubſtãtialis. Naꝫ forma ſubſtãtialis di
uerſificat mãm ſolũ q̃tuꝫ ad eſſe:ſed nullo modo di-
uerſificat eaꝫ q̃tũ ad eſſentiã.per ſe eni loquẽdo mã
ex̃ñs ſub vna forã ⁊ poſtea ſub alia ⁊ iteriꝫ poſtea ſb̃
alia nõ eſt diuerſa q̃tũ ad eẽntiã:ſꝫ ſolũ q̃tuꝫ ad eſſe.
Uñ ph̃s prĩo de gñatione.loquẽꝫ de gñatione ſubſtã
tie utrũ remaneat eadẽ mã ſub diuerſis formis ait.ꝙ
ens qͦ̃ ſubicitᷣ.i.mã ſm ſubſtãtiã manet eadẽ.eſſe aũt
ut ait nõ manet idẽ. Forma ergo ſubſtãtialiꝫ nec uere
per ſe.nec uere per accidẽs diuerſificat eſſentiã mate
rie:ſed ſolũ uariat eſſe. Quãtitas aũt licet per ſe non
diuerſificet eſſentiã materie.qꝛ eſſentiã mãe per ſe di
uerſificari nõ põt:diuerſificat tñ ĩpaꝫ per accidẽs.uel
ut clari⁹ loquamur licet mã ſm eſſentiã nõ ſit diuerſa
eſt tñ ſub diuerſis partib⁹ q̃titatis.⁊ qꝛ agẽs nãle nul
lo modo habet potẽtiã ſup eſſentiã materie.qꝛ nullo
modo põt ĩpaꝫ eſſentiã materie diuerſificare:hẽt aũt
potẽtiã ſup ĩpꝫ eſſe:uel eſſentiã:qꝛ põt ĩpm eſſe uaria
re.ideo agẽs nãle põt reſoluere uſqꝫ ad formã ſubſtã
tialẽ:qꝛ põt aliã ⁊ aliã formã ſubſtantialẽ inducere in
mãꝫ:nõ aũt põt reſoluẽ uſqꝫ ad q̃titatẽ ꝙ ĩducat aliã
⁊ aliã q̃titatẽ in mã niſi per additionẽ.ſꝫ ꝙ nullo adi
to faciat mãꝫ ſub maiori q̃titate.hoc eſt impoſſibile
agẽti mãli.qꝛ tunc haberet potẽtiã ſup ipſaꝫ eſſentiã
mãe:⁊ per ꝯñs tunc hẽret potẽtiã creandi:ſoluꝫ ergo
deus põt augmẽtare mãm qꝛ ſolus ipſe hẽt potẽtiaꝫ
ſup eẽntiã materie. Inde eſt ergo ꝙ dimẽſiones inde
terminate ꝑcedũt formã ſubſtãtialẽ in mã.qꝛ q̃titatẽ
mãe qͦ̃libet agẽs nãle ꝑſupponit cũ hĩ⁹ q̃titas termi
netᷣ per formã ſubſtãtialẽ.ĩõ q̃titas ĩdeterminata pre
cedit formã ſubſtãtialẽ:terminata ṽo ipſaꝫ ſequitur.
¶ Aduertẽdũ tñ ꝙ q̃titas ĩdeterminata ꝑcedit for
mã ſb̃alẽ:per accñs nõ per ſe.ꝑcedit eni eã per accñs
⁊ ex pte mãe ⁊ ex pte agẽtis.ex pte q̃dẽ mãe ꝑcedit
q̃titas formã ſubſtãtialẽ:per accñs qꝛ accidit forme
ꝙ ꝑficiat mãm mediãte q̃titate. Intãtũ eni ꝑficit eã
mediãte q̃titate:inq̃tũ ĩuenit mãꝫ q̃tã:⁊ qꝛ ĩuenit
eã q̃taꝫ talẽ eã ꝑficit qualẽ eã inuenit.ſed ſi poſſet eẽ
ꝙ reciperetᷣ forma in mã nõ q̃ta.multo magis ꝑfice
ret eaꝫ qꝛ nõ poſſet ſepari ab ea.vnde q̃titas ꝑcedit
per accñs:ſic aer in tactu eſt mediũ per accñs:⁊ ſicut
clypeus eſt cã per accñs quo mediãte clypeo ꝑcutiatᷣ
clypeat⁹:qꝛ ſi nõ eſſet clypeus multo magis ꝑcuteretᷣ
clypeat⁹.ſic etiã q̃titaꝫ ꝑcedit per accñs ex pte agẽtiꝫ
nãlis. Nam ꝙ agens nãle poſſit in eandẽ mãm ĩducẽ
aliã formã ſb̃alẽ:⁊ nõ aliã q̃titatẽ hoc eſt per accñs.
Naꝫ ut dictũ eſt agẽs nãle:nec per ſe:nec per accidẽs
hẽt poſſe in ipſaꝫ eſſentiã mãe:nullo ergo modo põt

eſſentiaꝫ in eſſe ꝓducere nec per ſe: nec per accñs. iõ agens nãle nec per ſe nec per accñs põt care. qꝛ tunc haberet potẽtiã in ipſaꝫ eſſentiã mãe per ſe. Nec põt facere mãm ſub maiori ꝙtitate ꝙ ſit abſqꝫ additione alteri⁹ mãe. qꝛ tunc haberet potẽtiã in ipſam eſſentiã mãe. ex ꝯſequẽti inꝙtũ ſub alia ⁊ alia pte ꝙ̃titatis eſt alia ⁊ alia eſſentia mãe. per accñs ergo ex pte agẽtis nãlis ꝙ nõ põt expoliare mãm a ſua ꝙ̃titate: nec põt inducere in mãm aliaꝫ ꝙ̃titatẽ. licet poſſit ibi iducere aliã formã ſbalẽ qꝛ hoc nõ eſt pp ipſaꝫ ꝙ̃titatẽ: ſꝫ hoc eſt ꝓpter ipſaꝫ mãm. Accidit ergo ꝙ agẽs nãle nõ habet potẽtiã in ipſam eẽntiã mãe. qꝛ ſi hẽret potẽtiã in ipſaꝫ ꝙ̃titatẽ hẽret etiã potẽtiã in ipſam eſſentiã mãe ut eſt diffuſi⁹ declaratũ. bene ergo dictũ eſt ꝙ ꝙ̃titas pͤcedit formã ſbalẽ in mã per accñs nõ per ſe. ¶ His viſis patet ꝙ nullũ agẽs nãle hẽt potẽtiã in ipaꝫ eẽntiã mãe. nec in ipſaꝫ ꝙ̃titatẽ qꝛ nõ põt eã augmentare ſine additione mãe: eo ꝙ tale agens nullo mõ hẽt potẽtiã ſup ipaꝫ eẽntiã mãe. De⁹ aũt qui per oẽꝫ modũ hẽt potẽtiã ſup ipſaꝫ eſſentiã mãe: ⁊ põt mãm de nouo ꝓducere: ⁊ põt in tali mã ꝓducta maiorẽ ꝙ̃titatẽ inducere. Naꝫ ꝙ agẽs nãle nõ habeat potẽtiã in ipaꝫ ꝙ̃titateꝫ mãe hoc nõ eſt ut dicebat rõne ꝙ̃titatis. ſed hoc eſt per accñs rõne mãe: qꝛ nõ poſſet hẽre hi⁹ potentiã ſup ꝙ̃titate niſi ex ꝯñti hẽret potẽtiã ſup ipſaꝫ eſſentiã mãe eo ꝙ ꝙ̃titas ipſaꝫ eſſentiã mãe nõ diuerſificat. cũ ergo deus ſup ipſaꝫ eẽntiã mãe hẽat v̓tuteꝫ ⁊ efficaciã poterit in ipſaꝫ mãm maiorẽ ꝙ̃titatẽ inducere: ⁊ poterit eã ut ſibi placuerit multiplicare: ⁊ augmẽtare. ꝓpter qḋ de mã que erat ſb̓ coſta ade potuit formare euã: ⁊ de mã que eſt ſb̓ grano milij poſſet eã tãtũ mltiplicare ꝙ faceret inde qḋcũqꝫ corpuſ. pp qḋ patet ſolutio ad obiectum. Queſtio. XII.

S Ecũdo queritur Utrum in mã ſit potẽtia actiua. ⁊ arguit ꝙ ſic: qꝛ forma uel fit de aliquo uel fit de nihilo. de nihilo nõ: qꝛ hoc eſt quod terruit oẽs philoſophantes. ꝙ de nihilo fieret aliq̇d. ut dicit in p̓io de gñatione. ergo fit de aliquo. ſꝫ illud de quo fit forma eſt pars forme ſic̃ illud de quo fit cõpoſitũ eſt pars cõpoſiti. ſꝫ hoc eſt ponere potẽtiã actiuaꝫ ponere quãdã formã incõpletã ⁊ qḋdaꝫ incohatiuũ forme in mã. cũ ergo neceſſe ſit tale incohatiuuꝫ ponere neceſſe eſt potẽtiã actiuaꝫ ponẽ in mã. ¶ In cõtrariũ eſt qꝛ hi⁹ incohatiuũ uel eẽt tota forma: uel pars forme. nõ tota forma qꝛ tũc tota forma eſſet añ ꝙ per gñationẽ iduceret: ⁊ ſic eẽt anteꝙ̃ eſſet nec ps forme: qꝛ forma nõ hẽt ptẽ ⁊ ptẽ. eſt eniꝫ ſimplici eẽntia cõſiſtẽs. ¶ R̷° dicẽdũ ꝙ ad ponẽdũ potẽtiã actiuaꝫ in mã. quinqꝫ de cauſis. uel quinqꝫ modis vident aliq̇ fuiſſe moti. Naꝫ q̇dã poſuerũt potẽtiã actiuã in mã: ut fugerẽt incõueniens: ne cogerent dicere ꝙ ſm nãm poſſet fieri aliq̇d de nihilo. Naꝫ ſi mõ eſt forma in mã ⁊ prius nõ erat de aliquo facta eſt de eẽntia materie: nõ qꝛ eẽntia ſit eſſentia forme. ergo aliq̇d icohatiuũ forme fuit in mã de quo facta eſt forma. hi⁹ autẽ incohatiuũ uocãt potẽtiã actiuã in mã. ¶ Scḋo ad hoc ponẽdũ moti ſunt aliq̇ ut dent dĩiam iter formã nãlẽ: ⁊ artificialẽ. Naꝫ forma nãlis videt eſſe ex hoc ꝙ mã nãliter mouet ad ipſaꝫ. nihil aũt nãliter mouet ad aliq̇d niſi hẽat aliquid de eo ad qḋ mouet. hẽt igitur mã aliq̇d de forma ex qua naturalr̓ mouet ad formã. illud aũt aliq̇d qḋ hẽt de forma eſt icohatiuũ forme: qḋ uocãt actiuã potẽtiã. Forme ergo nãleſ hñt incohatiuũ in mã: ⁊ hñt potẽtiã actiuã in ea. Forme aũt artificiales nõ hñt hi⁹ incohatiuũ nec actiuã potẽtiã

Forme eni nãles ſunt ab intra: ⁊ iõ in ipſa mã hñt aliq̇d vñ fiũt. Forme aũt artificiales ſunt q̃ſi ab ex: ⁊ iõ nõ opꝫ ꝙ aliq̇d habeant in mã vñ fiãt. ¶ Tertio ad hoc ponẽdũ moti ſunt aliq̇ ex uerbis ſctõꝝ. dicit eni aug⁹ 3° de trini. c. 8. ꝙ ſicut mr̃es grauide ſũt plene fetibus ſic iſte mũdus eſt plen⁹ cauſis naſcẽtiũ. has aũt cauſas naſcẽtiũ: ⁊ has rõnes ſeminales uocãt ipſi potẽtias actiuaſ in mã. ¶ Quarto ad hoc aliq̇ moti ſũt ex uerbis phi. ait ph̃s. 2. phicorũ. ꝙ ſi eſſet in ligno nauifactiua: ſil̓e utiqꝫ nã feciſſet. Nauis eſt ergo q̇d artificiale qꝛ fit a ꝑ̇ncipio ſepato. ſed ſi nauifactiua eẽt in ligno tũc nauis fieret nãliter: qꝛ fieret a ꝑ̇ncipio itrinſeco. ergo hoc eſt fieri nãliter ſm phm fieri a ꝑ̇ncipio intrinſeco. ſed illud ꝑ̇ncipiũ itrinſecũ eſt potẽtia quedã actiua. ergo in ipſa mã eſt potentia actiua vñ fluit forma. ¶ Quinto ad hoc ponẽdũ mouent aliqui ex his que videmus ex ſenſib⁹. videmus eni arbores pullulare. videm⁹ frumentũ germinare: qḋ nõ eẽt niſi in talib⁹ eſſet potẽtia actiua vñ talia fierẽt. ¶ Sciẽdũ ergo ꝙ ꝓpter oẽs iſtas cauſas nõ opꝫ ponere potentiã actiuã in mã. Nã ꝓpter vitare incõueniẽs primuꝫ nõ opꝫ potẽtiã actiuã ponere. qꝛ ponẽdo hi⁹ potẽtiã nõ pp hoc incõueniẽs fugim⁹. naꝫ ꝙ̃tũcunqꝫ ponam⁹ potẽtiã actiuã in mã de qua fit forma: nõ pp hoc magis fugim⁹ ꝙ nõ fiat aliq̇d ex nihilo. querã eni poſt introductionẽ forme utrũ ſit aliq̇d in mã: qḋ prius non erat. ſi nihil eſt in mã qḋ prius nõ fuerit: ergo non fuit prius in mã incohatiuũ forme: ſꝫ tota forma. ſm hoc ergo res eẽnt anteꝙ̃ gñarent. imo hoc eſt magiſ ſtultũ ꝙ̃ ex hoc ipoſſibilia ꝯſiderare. ſi eni ígniſ nũc gñat⁹ eſt: ⁊ prius nõ erat ignis opꝫ ꝙ in mã ignis ſit aliquid qḋ prius nõ erat. querã ergo de illo aliquo utrũ ſit factũ de aliquo: uel de nihilo. Sic ergo cõcludit cõtra nos ꝙ fiat aliq̇d de nihilo. ſi ponam⁹ incohatiuũ forme ſicut ſi nõ ponam⁹. vno ſolo mõ poſſem⁹ per hãc viã hoc incõueniẽs effugere. ponẽdo latitationẽ formarũ ꝓut poſuit anaxa. nõ aũt ponẽdo incohationeꝫ ut ponũt iſti. ſi eni ponerem⁹ formaruꝫ latitationẽ ut poſuit anaxa. nihil de nouo fieret in mã. ſꝫ ſi ponam⁹ incohationẽ opꝫ ꝙ aliq̇d de nouo fiat in ipſa. nõ ergo arguũt iſti ꝙ ſit potẽtia actiua in mã. ſi ergo querũt ſibi hãc difficultatẽ ſolui quõ inducat fo͛a in mã abſqꝫ eo ꝙ fiat aliq̇d ex nihilo. ¶ Propter 2ᵐ etiã ut ꝓpt dĩiaꝫ formarũ artificialiũ ⁊ nãliũ: non opꝫ ponere in mã potẽtiã actiuã. poſſumus eni ꝑter hec ꝙ ponam⁹ incohatiuũ formarũ in mã dare dĩiaꝫ iter formaſ artificiales: ⁊ nãles. Nã vna dĩia eſſe põt quã tãgit cõmẽtator in ꝑ° phiſi. dicens oẽs formas artificialeſ eẽ accidẽtia. erit igit dĩia hec iter artẽ: ⁊ nãm. qꝛ ars inducit ibi formas accñtales. nã v̇o ſbales ⁊ accidẽtales: erit iſta ergo dĩia iter formas nãles: ⁊ artificiales: qꝛ nãles ſunt ſbales: ⁊ accñtales. artificiales v̇o accñtales tm̃. ¶ Scḋa dĩia inter artẽ ⁊ nãꝫ eſt quã dat themiſtius ut recitat cõmentator. 12. metaᶜᵉ. dicens ꝙ nã agit in corpe toto. ars v̇o in extremitatib⁹ eius. erit ḡ hec dĩia iter formas nãles ⁊ artificiales. qꝛ forme nãles ſũt ille que ſũt iducte ex actione in corpe toto: uel in toto ſimplr̓ uel in toto ꝙ̃tũ ad illã ptẽ ubi eſt inducta forma. forme v̇o artificiales ſunt ille que ſũt inducte nõ ex actione in corpe toto: ſed in extremitatibuſ ei⁹. ¶ Poſſum⁹ aũt ⁊ nos dare tertiã dĩiaꝫ iter nãm ⁊ artẽ. Dicẽdo ꝙ ars nõ trãſmutat per ſe niſi ad ſitũ. nã ẽt trãſmutat per ſe ad formã. nihil eni facit aliud ars niſi ꝙ cõiungit hoc cũ hoc: uel ſepat hoc ab hoc. cõiungit eni corpus cũ corpe. ut arenã cũ calce ⁊ facit cementũ: ⁊ cemẽtũ cũ lapidib⁹ ⁊ facit parieteꝫ ⁊ pa-

riete cū tecto:⁊ fac̄ domū:ſic ēt remouet hoc ab hoc
ut remouet ꝑtē ligni a ligno:⁊ fac̄ in ligno figurā ydo
li.per ſe ergo ars ꝯiūgit ⁊ ſepat:⁊ iō per ſe mouet ad
ſitū.ſi aūt ex ꝯiūctione:⁊ ſepatione ſequat̄ forma hoc
mō inducit formā.modus ergo agēdi nāe eſt in alterā
do mām:ut calefaciēdo:uel infrigidādo.modus aūt
agēdi artis eſt ſolū cōiungēdo ⁊ ſepando.iō dictū eſt
ꝙ nā agit in corpe toto:qꝛ alteratio reſpicit totū.ars
aūt agit in extremitatibꝰ:qꝛ cōiungere ⁊ ſepare in re
per ſeipſas extremitates reſpicit.poſſumꝰ ergo diſtin
guere:⁊ aſſignare dr̄iaꝫ īter formas nāles:⁊ artificia-
les abſqꝫ eo ꝙ ponamus potētiā actiuā in mā. ¶ Di
ctū aūt aug. ꝙ mūdus iſte eſt plenus cauſis naſcētiū.
⁊ dictū phī ꝙ ſi nauifactiua eſſet in ligno ꝙ nauis fie-
ret nāliter.⁊ id qđ videmꝰ ad ſenſum:qꝛ videmꝰ arbo
res pululare:⁊ ſemina germinare.oīa iſta ſaluare poſ-
ſumꝰ abſqꝫ eo ꝙ ponamꝰ potētiā actiuā in mā:nō eni
negamus in rebꝰ nālibꝰ eſſe v̄tutes actiuas:nec nega
mus in ſeminibꝰ eē aliq̄d actiuū vn̄ fit germinatio:qꝛ
tūc negaremꝰ ſenſuꝫ.opꝫ eni hiꝰ germinationes ⁊ pu
lulationes quas videmꝰ ex aliquo actiuo ꝑncipio ꝓ-
cedē.ut ꝙ hec arbor hoc modo dilatet̄ in ramis ⁊ ꝙ
frondes hiꝰ arboris hēant hāc formā ⁊ hāc figurā.⁊
ꝙ alterius arboris hēant aliā formā ⁊ figurā:opꝫ ex
alio ⁊ alio ꝑncipio euenire.⁊ ſm̄ hoc loquit̄ phs ꝙ ſi
nauifactiua eſſet in ligno ꝙ nauis fieret nāliter.ſi eni
eēt in ligno v̄tus informatiua ad faciēdā formā nauiſ
ſicut eſt in ligno v̄tus informatiua ad faciēdū formaꝫ
folīj:uel formā rami.ſicut foliū ⁊ ramus fiunt nāliter
ſm̄ exigētiā arboris:ſic ⁊ nauis nāliter fieret.v̄tutes
ergo actiuas a rebus nālibꝰ ⁊ v̄tutes hiꝰ īformatiuaſ
in ſeminibꝰ ⁊ arboribꝰ non negamꝰ:ſed dicimus ꝙ in
mā nō eſt potētia actiua ꝙ ſeipſaꝫ moueat ad formaꝫ
uel ꝙ coopet̄ agēti ad hoc ꝙ in ea īducat̄ forma.hoc
ergo mō ſemina germināt:⁊ hoc mō arboreſ pululāt
qꝛ eſt ibi diſtinctū actiuū ⁊ paſſiuū.⁊ diſtinctꝰ humor
attractus a terra in pululatione arboris ſe hēt tanq̄
paſſiuū.v̄tus v̄o exn̄s in arbore ſe hēt tanq̄ actiuū:⁊
tanq̄ cōuertēs hiꝰ humorē in ramos:⁊ in folia ſm̄ ꝙ
exigit nā arboris:imo forte in eodē grano eſt ibi diſti
ctū actiuū ⁊ paſſiuū:ut in grano frumēti v̄tus actiua
forte magis reſeruat̄ in cuſpide uel in ſumitatibꝰ gra-
ni.v̄tꝰ aūt paſſiua magis in medio.vn̄ ⁊ formice poſt
q̄ repoſuerūt grana frumēti ſubter terrā quadaꝫ nāli
īduſtria corrodūt illa grana frumēti in ſumitatibꝰ:ne
illa grana germinēt.ergo granū frumēti in ſumitatibꝰ
hēt magis v̄tutē actiuā ad germinādū.ſic ergo pone
re v̄tutē actiuā:ex quo ponimꝰ actiuū diſtinctū a paſ-
ſiuo nō eſt ponere virtutē actiuā in mā ſed in agente.
¶ Remotis igit̄ modis ponendi v̄tutē actiuā in mā
uolumꝰ ueritatē queſiti determinare.Dicemꝰ eni ꝙ pri
mi phantes ⁊ plato tenuerūt duo extrema in produ-
ctione rerū.Ar̄.aūt ſuſtentatꝰ in via media ut patet
ex fine ſcōi de gn̄atione.nā primi phantes totā ꝓdu-
ctionē rerū attribuerūt necitati māe:ac ſi mā ſeipſam
moueret ad formā.iō illi tenuerūt hoc extremū:qꝛ ni
mis dederūt māe.Plato aūt tenuit aliō extremū po
nens ideas ſepatas nō credēs per ea que erant in mā
poſſe fieri gn̄ationē rerū.iſte ergo tenuit aliud extre-
mū:qꝛ nimis parū dedit rebus mālibus.Ar̄.aūt te
nuit viā mediā negās ꝙ mā ſeipſaꝫ moueat ad formā
ſed dixit ꝙ mouebat̄ ab agēte:⁊ deteſtās agētia ſepa
ta dicit ꝙ mouebat̄ mā ab agēte māli.ergo ꝑmi phan
tes tenuerūt vnū extremū.qꝛ nō diſtinxerūt actiuū a
paſſiuo.Plato aūt tenuit aliud extremū:qꝛ nimis di
ſtinxit actiuū a paſſiuo ponēs actiuū ſepatū:⁊ immā-
le.Phs aūt tenuit modū mediū.ponē ergo potentiā
actiuā in mā ꝙ mā ſeipſam moueat ad formā:hoc eſt
incidere in errorē primoꝝ phantiū qui totū attribue
bāt necitati māe negātes cām finalē ⁊ per ꝯn̄s coge-
bant negare cāꝫ agētē.Dicebat eni empedocleſ:ideo
dentes maxillares eſſe latos ad cōterendū cibos.an
teriores acutoſ:ad incidēdū.ſed caſu ſic accidit rōne
māe:totū eni hoc attribuebat māe.In hunc ergo er-
rorē incidūt ponētes potentiā actiuā in mā.ꝙ mā ſe-
ipſaꝫ moueat ad formā:uel coopet̄ agēti ad hoc ꝙ in
eā īducat̄ forma.Nō eni mā coopat̄ agēti:ſed reſiſtit
⁊ ꝯtra agit:eo ꝙ agēs ⁊ patiēſ in ꝑncipio ſunt ꝯ̄ria:in
fine aūt ſunt ſilia:ſed qn̄ iaꝫ ſūt ſilia ⁊ qn̄ paſſuꝫ iā ple
ne cōuerſum eſt ad nām agētis:tūc ceſſat actio ⁊ paſ
ſio:⁊ ceſſat motꝰ ut inuit phs in p̄io de gn̄atione.nō
ergo hoc mō debemꝰ ponere potētiā actiuā in mā ut
incidamꝰ in errorē ꝑmoꝝ phantiū uel ut aliquo mō
ad illū errorē declinemꝰ.Nā nunc loquētes de potē-
tia actiua in mā:⁊ ſi nō oīno incidunt in errorē primo
rū phantiū ut totū attribuāt māe:multū tn̄ ad illū er
rorē appropinquāt. ¶ Rurſuſ nō debemꝰ negare po
tētiā actiuā a mā ut incidamꝰ in errorē platonis dicē
tis ꝙ vnū māle nō tranſmutat aliud ad gn̄ationē.ſed
ſunt agētia immālia:ut idee ſepate:ex qbꝰ eſt gn̄atio
rerū. ¶ Sed nos teneamus viā mediā diſtinguētes
actiuū a paſſiuo:qđ faciēdo fugiemꝰ errorē primorū
phantiū.cōcedamuſ aūt ꝙ vnū māle trāſmutat aliud
ut fugiamꝰ errorē platonis.ergo cū queris utrū potē
tia actiua ſit in mā.ſi intēdis querere utruꝫ res māles
agant cōcedēda eſt ꝓpoſitio.ſed ſi intēdis ꝙ talis po
tētia ſit in mā:ꝙ mā ſeipſaꝫ moueat:⁊ ꝙ coopet̄ agē-
ti:eſt oīno negāda.vn̄ qꝛ ꝓpoſitio dicēs utrū potētia
actiua ſit mā magis īportat hunc ſenſuꝫ:q̄ mā ſeipſaꝫ
moueat.iō ſimplr̄ negandū eſt in mā potētiā actiuam
eſſe. ¶ Ad argumētū aūt īcōtrariū ꝙ tūc forma fie
ret ex nihilo.dici pōt ꝙ ut diximꝰ in ſoluēdo.Hec rō
nō ꝓbat potētiā actiuā eſſe in mā.qꝛ cōceſſa tali po-
tētia adhuc reſtat talis dubitatio ꝙ in oī gn̄atione fi
at aliq̄d ex nihilo.querit ergo hec rō ſibi hāc difficul
tatē ſolui.ſed nō cōcludit ītentū.ꝓp qđ ſciēdū ꝙ nul
lū agēs 2m pōt facere aliq̄d ex nihilo.Naꝫ opꝫ ꝙ ſic
vnū agēs ꝑſupponit aliud.ita effectꝰ vnius agētis ꝑ-
ſupponat effectū alteriꝰ.ꝓp qđ ſic qđlibet agēs ſcđm
ꝑſupponit agēs primū:ita effectꝰ cuiuſlibet agētis ſe
cūdi ꝑſupponit effectū agētis ꝑmi.ſi ergo gn̄atio ter
minaret ad ipſaꝫ formā per ſe:tūc gn̄ans ꝓduceret ali
quē effectū nō receptū in alio effectu:⁊ ita illud gene
rās ꝓduceret formā de nihilo.⁊ illud gn̄ans eēt agēſ
primū:qꝛ ſic effectꝰ eius nō ꝑſupponeret aliū effectū:
ita illud agēs nō ꝑſupponeret aliud agens.facē ergo
aliq̄d ex nihilo eſt facē effectū nō ꝑſupponētē aliū ef
fectū.ille ergo qui īducit formā in mā nō fac̄ aliq̄d ex
nihilo qꝛ nō facit effectū nō ꝑſupponētē aliū effectū
⁊ hec eſt via ſup qua ſuſtētatꝰ eſt phs uolēs eni ſolue
re.8.metacc. ꝙ forma nō fiat ex nihilo ait. ꝙ fōꝛa non
fit ſed cōpoſitū.ſi g̊ forma fieret ſm̄ ſe:tunc fieret ali-
q̄d ex nihilo.qꝛ fieret aliq̄d nullo ꝑſuppoſito:uel fie-
ret aliq̄s effectꝰ nō ꝑſupponēs aliū effectū in quo re
ciperet:ſed qꝛ nō fit forma ſm̄ ſe.ſed fit cōpoſitum.i.
fit forma in mā:iō nō fit aliq̄d ex nihilo qꝛ fit aliquid
nullo ꝑſuppoſito nec fit aliq̄s effectꝰ nō ꝑſupponens
aliū effectū.accipiēdo ergo large fieri ſiue fiat per ſe
ut cōpoſitū:ſiue fiat per accn̄s ut forma.dicamꝰ ꝙ q̄c
q̄d fit per ſcđa agētia:⁊ quicq̄d īcipit eē per talia agē
tia cū prius nō eēt hēt mām nō tn̄ eodē modo.ſꝫ cō-
poſitū hēt mām ex qua fit.forma v̄o hēt mām in qua

fit.nullū ergo tale fit ex nihilo:ſed qđlibet tale ꝑſup
ponit mãʒ ex qua fiat.uł materiã in qua fiat. Sed de
hoc in q̄ōnibus nr̄is de ꝑīo pꝛīcipio ⁊ de eē ⁊ eētia
diffuſius diximus. Queſtio.XIII.

TErtio queritur de mã per cō
paratione ad
intellectū noſtrū. Utrū poſſit itelligi ſine for
ma.⁊ videt ꝙ ſic:qꝛ quicq̄d pōt per ſe ſignificari pōt
per ſe itelligi.mã pōt per ſe ſignificari qꝛ hēt per ſe no
men diſtinctuʒ a forma:ergo pōt intelligi ſine forma.
¶ In ꝯ̄riuʒ eſt qꝛ ſicut res ſe hēt ad eē:ita ad cog̃ſci.
qđ ergo nō pōt eſſe ſine alio nō pōt intelligi ſine alio.
ſed mã nō pōt eē ſine forma:g̃ nec intelligi. ¶ Rꝰ di
cēdū ꝙ augꝰ.12.cōfeſ.videt tangē tria de mã per que
poſſumus arguere ꝙ mã nō pōt intelligi a nobis per
ſe. Innuit eniʒ augꝰ ꝙ mã de ſe eſt q̄d informe:⁊ quid
priuatū actu:vñ ait.12.cōfeſ.ſuadebat uera rō:ꝙ oēs
formas q̄leſcūq; in reliquas formaꝝ oino detraherē
ſi uellē proꝛſus iforme cogitare. ¶ Scđo dicit augꝰ
mãʒ eſſe q̄d indiſtinctū.vñ ait in eodē.12.ꝙ ubi nulla
ſpēs nunq̄ eſt hoc ⁊ illud.q̄ſi dicat ꝙ ubi nō eſt ſpēs
nec forma:ibi nō eſt diſtinctio.hoc etiã dīc phs in me
taphiſica ſua ꝙ in fundamēto nãe nihil eſt diſtinctuʒ.
¶ Tertio dicit augꝰ mãʒ de ſe eē ſine ordine:vñ ait
in eodē.12.ꝙ erat informiſ materies ubi pp.nullã for
mã nullus erat ordo. ¶ Ex hijs aūt tribꝰ poſſumus
tres rōnes colligere ⁊ formare ꝙ mã nō intelligit niſi
per anologiã ad formã.nam illud qđ per ſe intelligit
opʒ ꝙ ſit q̄d in actu.qđ eni ſubterfugit actū:ſubterfu
git ꝙ poſſit per ſe itelligi. Ideo oſtēdit phs in.9.me
taᶜᶜ.ꝙ q̄diu eſt quid in potētia eſt latenſ.qñ aūt fit in
actu tūc appet:⁊ tūc ſcit:ut ꝙ quadratū ſint duo triã
guli latet nos.qꝛ eſt duo triãguli in potētia:ſed qñ du
citur linea de angulo ad angulū actu ſecat quadratuʒ
in duos angulos:ſtatiʒ appet ꝙ quadratū ſit duo triã
guli:nunq̄ ergo aliq̄d eſt obiectū intellectꝰ niſi ſm ꝙ
eſt q̄d in actu:uel ſm ꝙ cōparat ad actuʒ.⁊ qꝛ mã de
ſe nō dicit aliquē actū:iđ ſm ſe nō eſt apta nata a no
bis itelligi:ſʒ ſi itelligit hoc eſt per anologiã ad actū.
Iſta aūt eſt ſnia phi in phiſi.qui dīc mãʒ nō eſſe itelli
gibilē niſi per anologiã ad formã.iſta eſt eni ſnia aug.
in.12.cōfeſ.qui vult mãʒ de ſe eē nō intelligibilē:⁊ nō
ſenſibilē. Nō itelligibilē q̄dē:qꝛ nō eſt forma.i.qꝛ nō
eſt actꝰ. Nō ſenſibilē aūt qꝛ nō eſt cōpoſita. ¶ Scđa
via ad hoc ideʒ ſumit ex eo ꝙ mã de ſe dicit q̄d nō di
ſtinctū.qđ eni per ſe intelligit:opʒ ꝙ per ſe ſit q̄d diſti
ctū.q̄diu eni aliq̄d intelligit indiſtinctū nō intelligit
ſm ſe.iđ ſcire in uli:⁊ nō ſcire in ꝓpria forma non eſt
ſcire ſm ſe. Eſt eni hoc gñalr uerū ſiue hoc cōtingat
ex modo ſciēdi nr̄o:ſiue ex ipa re ſcita.ꝙ q̄diu aliq̄d
nō intelligit ut diſtinctū nō itelligit ſm ſe.⁊ qꝛ mã di
cit de ſe q̄d indiſtinctū:iđ mã ſm ſe nō eſt q̄d intelligi
bile. Hic ergo erit modus intelligēdi mãʒ.intelligere
eni aliq̄d de ſe qđ nō hēt actū:ſʒ eſt in potētia ad actū
pp qđ totꝰ ſuus modus itelligēdi eſt per cōparationē
ad actū.uel hic erit modus itelligēdi mãm itelligitur
aliq̄d qđ de ſe nō dicit q̄d diſtinctū:ſed eſt aptū natuʒ
diſtingui per formã pp qđ bene dictū eſt ꝙ modus in
telligēdi eã eſt per cōparationē ad formã.ſed ſi viſ eã
intelligere ſm ſe nō hēbit intellectū poſitiuū ſed pri
uatiuū.intellectū eni poſitiuū hēt ipſe actꝰ ergo intel
lectū priuatū hēt qđ de ſe caret actu.pp hoc augꝰ.12.
cōfeſ.ibi ſignãter loquit de cognitione mãe dicens ꝙ
humana cognitio conat eã.i.mãm cog̃ſcere uel noſcē
ignorãdo uel ignorare noſcendo.ig̃rata eni cognitio
uel cognita ig̃ratio nō dīc intellectū poſitiuū ſed ꝑ̄ua
tiuū. ¶ Tertia via ad hoc idē ſumit ex eo ꝙ mã dīc
quid ſine ordine:imaginamur eni ꝙ nihil per ſe itelli
gitur niſi qđ per ſe hēt ordinē in p̄dicamēto. Nã ſi q̄c
quid eſt:eſt obm intellectuſ:ut dicit in 3° de aia.⁊ res
per ſuã q̄ditatē ſunt in gñe:opʒ ꝙ hēat per ſe q̄ditatē
⁊ per ſe ordinē in p̄dicamēto qđ dicit per ſe eſſe obm
intellectuſ.⁊ qꝛ mã caret de ſe hiꝰ ordine:imo qꝛ de ſe
caret oi ordine:ut v̄ba aug.ſonant nō poterit mã per
ſe eſſe obiectū intellectꝰ nr̄i.hoc ergo mō intelligemꝰ
mãm aliq̄d qđ de ſe nō dicit ordineʒ ſed eſt apta nata
per formã hēre ordinē. Et qꝛ mã nec diſtinctionē nec
actū nec ordinē de ſe dicit:iđ eſt ualde prope nihil.iđ
dicit cōmētatoꝛ de ipſa mã in pꝛio phiſi.ꝙ eſt mediū
inter enſ ⁊ nihil.hoc etiã modo loquit idē augꝰ in.12.
cōfeſ.dicēs:duo q̄deʒ feciſti dñe vnū prope te:videlʒ
angelicã nãm.aliud prope nihil.i.informē mãm. Ait
etiã in eodē libro.appellat mãʒ pene nullã rē dicens
ꝙ de mã que pene nulla res erat hec magnalia deꝰ fe
cit que filij hoium mirarent.dicamꝰ ergo ꝙ qꝛ mã de
ſe nō dicit ordinē in predicamēto nō eſt ens actu:nec
eſt oino nihil. Naʒ ut ait augꝰ in dicto.12.licet mã ſit
prope nihil nō tñ eſt nihil.ergo ſi nō eſt ens actu:nec
eſt oino nihil.eſt ergo mediū inter ens ⁊ nihil:uel er
go intelliget per hoc ꝙ hēt ꝓpinquitatē ad nihil:uel
ex eo ꝙ hēt ordinē ad ens.nō aūt ex eo ꝙ eſt ꝓpe ni
hil:qꝛ tunc ipm nihil eēt per ſe itelligibile:ergo ex eo
ꝙ hēt ordinē ad ens.ſed mã ex ſua iformitate eſt pro
pe nihil.vnde augꝰ in.12.loquenſ de mã informi ait ꝙ
erat ꝓpe nihil:qꝛ informis erat.ergo per ſe ⁊ ſm ſuã
informitatē qꝛ ex hoc eſt ꝓpe nihil.mã nō eſt a nobis
intelligibilis.ſm aūt ꝙ hēt ordinē ad ens itelligetur
a nobis ⁊ qꝛ hoc hēt per anologiã ad formã.ergo nō
intelligit a nobis niſi per anologiã ad formã. ¶ Ad
argumētū aūt in cōtrariū dicēdū ꝙ per ſe intelligi du
pliciter cōtingit.uel qꝛ intelligit diſtinctuʒ ab illo uel
qꝛ intelligit nō intellecto illo.mã aūt intelligit per ſe
per cōparationē ad formã qꝛ intelligit eſſe q̄d diuiſū
a forma.ſic ⁊ ꝓpria paſſio intelligit per ſe per cōpara
tionē ad ſbiectū:qꝛ intelligit per ſe q̄d diuiſuʒ a ſbie
cto.ſed mã nō intelligit per ſe per cōparationē ad for
mã ꝙ poſſit intelligi nō intellecta forma.nec propria
paſſio intelligit per ſe per cōparationē ad ſbiectū ꝙ
poſſit intelligi nō itellecto ſbiecto.cū ergo dicit ꝙ q̄c
quid per ſe pōt ſignificari:pōt per ſe intelligi.uerū eſt
ꝙ pōt per ſe itelligi eē diuiſuʒ ab alio.⁊ iđ per ſe pōt
hēre nomē ꝓpriū.nō tñ opʒ ꝙ q̄cq̄d pōt per ſe ſigni
ficari ⁊ quicq̄d hēt per ſe nomē ꝓpriū:⁊ nomē aliud
qđ poſſit intelligi nō itellecto alio. Nã accñs hēt per
ſe nomē ꝓpriū:⁊ nomē aliud a ſbã:nō tñ pōt per ſe in
telligi nō intellecta ſbſtãtia. Queſtio.XIIII.

QUarto Circa hec corpalia quereba
tur de forma:non de forma
ſubſtãtiali:ſʒ de forma accñtali. Erat eni qđ:
utrū caloꝛ:uel aliq̄ accñtalis forma intēdat:uel remit
tat ſm gradus in eſſentia:⁊ ſm ſe uel ſm gradus in
eſſe:⁊ ſʒ diſpoſitionē ſbiecti. Et videt ꝙ ſm gradus
in eētia:⁊ ſm ſe:qꝛ ſi ſolū intenderet ſm gradus in
eſſe tūc cū ipm eē:⁊ ipſa diſpoſitio ſbiecti nō ſit ipſa
forma.ſed ſit aliud p̄ter formã:ſm hoc nō diceret eē
augmētata uel itēſa forma.nō eni augmētat frumētū
ex additione ordei. Caloꝛ ergo ipe corpaliſ uel caloꝛ
ſpūalis ut charitas:qꝛ qđ pp hoc forte mouebat non
augmētabit niſi ex additione charitatis.ſic eni illud
qđ nō eſt charitas:nō pōt augmētare charitatē:ſic id
qđ nō eſt frumētū nequaq̄ frumētū augebit. ¶ Ꝑ.ſi
caloꝛ augmentat ex diſpoſitione ſbiecti.ergo ipſa diſ

poſitio ſbiecti pōt eſſe maioꝛ ⁊ minoꝛ: ⁊ intēdit ⁊ re
mittit. uel g̊ hoc erit ſm ſe: uel ſm aliā diſpōnez ſbie
cti. ſi ſm ſe cū hiꝰ diſpoſitio ſit quedā forma ipſa foꝛa
ſm ſe intēdit ⁊ remittit. ſi aūt ipſa diſpoſitio intendit
⁊ remittit per aliā diſpōnē erit abire in īfinitū qd̄ eſt
incōueniēs. ¶ In ɔ̄riū eſt qꝛ forme ſm gradus in eēn
tia ſunt ſic nūi. ſicut eni in nūis q̄libet vnitate addita
uel remota uariat ſpēs: ita in formis ſm gradus eēn-
tiales: q̄libet tali gradu addito uel remoto uariat ſpēs
magis ergo ⁊ minꝰ diuerſificāt ſpēm qd̄ eſt ɔ̄ phm. ca
loꝛ igit intēſus ⁊ remiſſus nō eſt alteriꝰ ſpēi. ¶ Rꝰ di
cēdū ꝙ in formis iſtis coꝛpalibꝰ. ⁊ maxīe in formis ac
cidētalibꝰ de q̄bꝰ eſt qd̄. poſſumꝰ aſſignare triplicē to
talitatē. Unā q̄titatiuā. aliā ſm ḡdus in eē. Et tertiā
ſm gradus in eēntia. Scd̄m aūt totalitatē q̄titatiuaz
intelligē poſſumꝰ augmētari formā nō uariādo ſpēm
ut ſi coꝛpus aliqd̄ incipiat calefieri: ⁊ priꝰ calefiat vna
pars poſtea alia: qꝛ accn̄tia iſta coꝛpalia extēdunt ex-
tenſione ſbiecti. ſm totalitatē q̄titatiuā creſcit caloꝛ
ſic inductꝰ in coꝛpe. nec ꝑꝑ tale augmētū uariat ſpēm
qꝛ ſemp eſt eiuſdē ſpēi. Nā ſicut dicimꝰ ꝙ albedo eſt
multa qꝛ ſupficies multa: ſic dicē poſſumꝰ ꝙ caloꝛ eſt
multus: qꝛ coꝛpꝰ multū. ¶ Rurſus intēdi remitti uel
augmētari diminui calorē uel aliā formā accn̄talē nō
mutata ſpē. ſm gradus in eē optīe poſſumꝰ ītelligere
imo nō ſolū idē caloꝛ ſm ſpēm. ſed ēt idē ſꝫ nūm pōt
intēdi ⁊ remitti ſꝫ gradus in eē. Imaginabimur eni ꝙ
ſicut virtꝰ ſe hēt ad agere: ita forma ſe hēt ad eē. ſicut
ergo eadē v̄tus ſm nūm pōt magis ⁊ minꝰ agere ſm
ꝙ inuenit paſſuz magis: ⁊ minꝰ diſpoſitū. ſic eadē foꝛ
ma ſm nūm ut idē caloꝛ ſm nūm pōt dare pfectius ⁊
impfectiꝰ eē ⁊ facē coꝛpus magis ⁊ minꝰ calidū ſꝫ ꝙ
inuenit coꝛpus magis ⁊ minꝰ diſpoſitū. ſed ſm gradus
in eēntia īpoſſibile eſt ꝙ forma eadē ſpē ſuſcipiat ma
gis ⁊ minꝰ. Naz ſm eēntiā quelibet foꝛa certificat ut
ſit illud qd̄ eſt. Un̄ auicēna in p̄ꝰ metaᶜᵉ ſue dic̄ ꝙ vna
queq; res in ſua nā ſpecifica hēt certitudinē ꝓpam que
eſt eiꝰ q̄ditas. qua eſt illud qd̄ eſt: ⁊ non eſt aliud. ſicut
albedo in ſua nā hēt certitudinē qua eſt albedo: ⁊ nō
nigredo nec aliq̄d aliud ſm ſuā q̄ditatē. g̊ ⁊ ſm ḡdus
eſſentiales certificat res ut ſit illud qd̄ eſt. certificatio
aūt ſemp ɔſiſtit in minimo. vn̄ ⁊ mēſura ſm quā certi
ficamur de mēſurato ſemp opꝫ ꝙ cōſiſtat in minīo. id̄
dicit in. 8. metaᶜᵉ. ꝙ oīa ſui gn̄is mēſurant in eē pūcta
li. In eē g̊ pūctali ⁊ in minimo ɔſiſtit rō eēntialis rei.
Un̄ ⁊ res certificat ut ſit id qd̄ eſt. q̊cūq; g̊ ḡdu addi
to uel remoto ſm eēntiā iaz nō remanebit res illud
qd̄ eſt. Id̄ bn̄ dicebat in arguēdo ꝙ ſm hiꝰ gradus foꝛ
me ſūt ſic nūi. ut inuit phs in. 8. metaᶜᵉ. q̄libet tali gra
du addito: uel remoto uariat ſpēs. Forma igit intēdit
⁊ remittit ſm ſbiecti diſpōnē: ⁊ ſm gradus in eſſe: nō
aūt ſm gradus in eēntia. ¶ Sed ſi ſic dicimus ꝙ cre
dimꝰ bn̄ dictū occurrit nobis difficultas ꝙ ſit ꝓceſſus
in īfinitū. Naz ut tāgebat in arguēdo ſi forma recipit
magis ⁊ minꝰ ꝑꝑ diſpōnē ſbiecti. opꝫ ꝙ illa diſpoſitio
ſubiecti ſuſcipiat magis ⁊ minꝰ. erit g̊ ꝓceſſus in īfini
tuz. ¶ Hāc aūt difficultatē poſſumꝰ dupl'r fugē. oſtē
demus eni ꝙ foꝛa pōt ſuſcipe magis ⁊ minꝰ qꝛ diſpoſi
tio ſuſcipit magis ⁊ minꝰ. nec tn̄ ꝑꝑ hoc ibit in īfinitū.
oñdemꝰ ēt ꝙ forma pōt ſuſcipe magis ⁊ minꝰ dato ꝙ
forma illa ſꝫ quā recipit ⁊ ſꝫ quā diſponit ſbiectū nō
ſuſcipiat magis ⁊ minꝰ. ¶ Primꝰ modus fugiēdi hiꝰ
difficultatē ſic pꝫ. dicamꝰ eni ꝙ rarū ſit diſpoſitio ad
formā calidi. erit ergo magis ⁊ minꝰ calidū ſm ꝙ coꝛ
pus eſt magis ⁊ minꝰ rarū. erit eni maioꝛ caliditas in
igne q̄ in aere: qꝛ eſt in eo maioꝛ raritas nō ibit tn̄ ſm
hūc modū in īfinitū. ſed magis ⁊ minus rarū erit ſm
qualitatē mãe. Rarū eni ⁊ denſū ut recitat ſimplicius
ſup p̄dicamētis ⁊ allegat auctem Iāblici. vno mō di
cūt poſitionē alio mō dicūt q̄litates. Naz rarū ⁊ den
ſuz exn̄tes in rebꝰ ſm ſbam dic̄ q̄litatē ſm ꝙ ignis in
ſua ſba eſt rarus. Acquiſitū tn̄ extrinſecꝰ ſm figuraz
coꝛpis: ut ſm ꝙ dicimus ſpongiā uel pomicē rarā qꝛ
nō hēt ptes adinuicē cōiunctas ſic dicit potētiā. Ima
ginamur eni ꝙ mā uere extēdit per q̄titatē: ⁊ ſic extē
dit mā ſic extēdit forma ſbalis. de mā educta iſta aūt
q̄titas mãe ſꝫ quā extēdit mā ⁊ forma ſbalis educta
mā eſt apta nata diſponi per q̄litatē ut per rarū ⁊ den
ſuz ut ex hoc in ipſa ſba rei ſit raritas qꝛ occupat ma
gnū locū: ⁊ ex hoc fit ibi denſitas. qꝛ occupat minorē
locū. illa g̊ diffinitio phi in p̄dicamētis de dēſo ꝙ den
ſuz eſt cuiꝰ ptes ꝓpinque iacēt: pōt referri ⁊ ad dēſū
qd̄ dicit poſitionē. ⁊ ad denſū qd̄ dicit q̄litatē. Denſuz
eni qd̄ dic̄ potētiā reſpicit ptes exteriores ſꝫ rei figu
rā. Denſuz aūt qd̄ dic̄ q̄litatē reſpicit ptes interiores
ſm rei ſbam. ſpongia g̊ nō eſt denſa. qꝛ ptes ſue exte-
riores nō iacēt ꝓpinque. imo de diſtantia inter ptē. ⁊
ptē ⁊ recipit coꝛpꝰ ſubtile inter diſtātias ptiū. tale eni
rarū potētiā dic̄ ſed dēſitas in terra ⁊ in aq̄: ⁊ raritas
in aere uel in igne nō dicūt poſitionē ſm q̄litatez. ⁊ tn̄
adhuc hoc ſaluare poſſumꝰ ꝙ denſuz ſit cuiꝰ ptes ꝓ
pinque iacēt. Nā tāta q̄titas mãe q̄ta eſt ſub vno pu
gillo terre: ſit poſtea ſub decē pugillis aque: ⁊ poſtea
ſub centū aeris. ⁊ poſtea ſub mille pugillis ignis ɔſtat
ergo ptes mãe: ul' ptes q̄titatis mãe magis ꝓpinque
iacēt. i. nō occupāt tātū ſpatiū q̄tū ſunt ſub vno pugil
lo terre. uel q̄ qn̄ ſunt ſub decē aque uel ſub centū ae-
ris: uel ſub mille ignis. qd̄ nō ſic intelligēdū eſt ꝙ ſint
ibi alique uacuitates intercepte: ſic̄ ītelligebat demo-
critus ponēs coꝛpa indiuiſibilia cū uacuitatibꝰ cōpo
nere oē coꝛpus: ſed in nā q̄titatis extēdētis mãm: eſt
ut poſſit diſponi per q̄litatē ut occupet paruū locū: ⁊
tunc dicit illud coꝛpus denſū uel ut occupet magnū ⁊
tūc dicit rarū. qd̄ ſi queras vn̄ accidat rarū ⁊ denſū di
cemꝰ ꝙ rarū ⁊ denſū in elemētis ſequunt formas ele
mētales qꝛ elemēta magis formalia ſunt magis rara.
magis aūt mālia ſunt magis dēſa. Unus g̊ modus ex
ponēdi illud uerbū ꝙ gn̄ans q̄tū dat de forma tātuz
dat de loco: pōt eē talis. qꝛ elemētū grauatū q̄tū hēt
plus de forma. i. q̄to eſt formaliꝰ: tāto plus hēt de lo
co. i. tāto eſt rarius: ⁊ tāto occupat maiorē locuz. pōt
ergo intendi in mā ⁊ remitti raritas ⁊ denſitas. nō ꝙ
eāt in īfinitū: ſed qꝛ ptes mãe al'r ⁊ al'r diſponunt. Eſt
eniz ut dicebat in nā mãe exn̄tis ſub q̄titate ꝙ poſſit
magis ⁊ minꝰ extendi: ⁊ hoc poſſit ſuſcipe raritatē: ⁊
denſitatē. ⁊ qꝛ in mā pōt itendi ⁊ remitti raritas ⁊ dē
ſitas: ex hoc poterūt in mā itēdi ⁊ remitti alie: ⁊ alie
q̄litates. ut in mā rariori itendit caliditas. ⁊ in dēſiori
frigiditas. Sed ſic dicēdo videmur q̄ſi ɔ̄dicē ſenſui.
dicere eni videmur ꝙ idē elemētū ſit calidius qꝛ rari
us. videt g̊ ex hoc ꝙ mā ſuſcipiat caliditatē q̄ ſuſcipi
at raritatē. totū aūt videt eē ɔ̄rio. calidū eni nō cale-
facit. qꝛ rarefacit: ſꝫ magis ecōtrario. ¶ Propter qd̄
ſciēdum ꝙ mā ſil' tpe calefit ⁊ rarefit: attn̄ raritas ⁊
dēſitas ſunt dīe māles. caliditas ⁊ frigiditas ſunt ma
gis formales: id̄ lꝫ in mā iducat ſil' caliditas ⁊ raritas
attn̄ de ordine iſtarū q̄litatū eſt aliter loquēdū: ut cō
parant ad mãm ⁊ al'r ut cōparant ad agēs. Nā ut cō
parant ad mãm: qꝛ raritas eſt magis dīa mālis. dice
mus ꝙ mā prius rarefit q̄ calefiat: ſed ut magis cōpa
rant ad agēs. ⁊ qꝛ agēs magis agit per dīaz formalē
dicemꝰ ꝙ agēs inducit in mãm caliditatē priꝰ q̄ rari-

tatē. ¶ Sed adhuc itellect⁹ hoīs nō q̄escit: dicit eni q̄s: q̄ lȝ uerū sit de raro ⁊ calido: q̄z rarius est calidi⁹. nō tñ uerū est de dēso ⁊ frigido. q̄z terra est dēsioꝛ aq̄. frigiditas tñ est eētialioꝛ qualitas aque q̄ terre. Ad qd̄ dicere possum⁹ q̄ ceteris parib⁹ dēsius est frigidi⁹. aqua eni calefacta rarioꝛ est ⁊ infrigidata dēsioꝛ. in diuersis aūt elemētis ſm formā eoꝝ q̄ tales q̄litates ſequunt̄ formas elemētoꝝ. posset ꝯtingere q̄ densi⁹ nō eēt frigidi⁹. ceteris tñ parib⁹ ut appet in eodē elemēto ſm formā dēsiora frigidiora sunt. Dicam⁹ g̊ q̄ vn⁹ modus saluādi intēsionē ⁊ remissionē absq̄ eo q̄ eat in ifinitū est iste: q̄z q̄litates ſcōe reducent̄ in q̄litates primas: ut ex eo q̄ alr̄ ⁊ aliter disponit res ſm calidū ⁊ frigidū intēdet̄ uel remittet̄ in calore uel in sapore que sunt q̄litates mālēs ſcōe. ¶ Rursus q̄litates primas formales reducem⁹ in immālēs: ut ideo elemēta q̄b⁹ per se cōpetūt q̄litates prime itendunt̄ ⁊ remittūtur in caliditate ⁊ frigiditate que sunt diēe magis formales: q̄z intēdunt̄ ⁊ remittunt̄ in raritate ⁊ dēsitate que sunt diēe magis mālēs. hi⁹ aūt q̄litates mālēs: ut rarū ⁊ dēsuȝ nō reducunt̄ in alias q̄litates. sed imediate reducem⁹ eas in ptes q̄titatiuas māe. dicem⁹ eniȝ q̄ in nā taliū ptiū est q̄ per agēs possit cōstringi ⁊ extendi: ⁊ ſm q̄ magis cōstringit̄ sic intēdit̄ dēsitas. prout aūt extēdit̄ raritas. ¶ Scḋa via ad oñdendū quō possit intēdi ⁊ remitti aliq̄ forma absq̄ eo q̄ sit pcessus in ifinitū de leui patet: saluabim⁹ eni q̄ calidū possit suscipe magis ⁊ min⁹. dato q̄ nulla alia forma susciperet magis ⁊ min⁹: dicem⁹ eni q̄ calidū pōt inherere māe mediāte duplici qualitate. ut mediāte sicco ⁊ humido. quarū q̄litatū vna magis disponit māȝ ad susceptionē calidi q̄ alia. Nam siccitas magis disponit māȝ ad susceptionē calidi: q̄ humiditas. dato ergo q̄ nec siccitas nec humiditas suscipet magis ⁊ min⁹: posset caliditas suscipe magis ⁊ min⁹. ut in mā sicca esset caloꝛ intēsioꝛ. in humida remissioꝛ. ¶ Posset ēt dici ⁊ terti⁹ modus itensionis ⁊ remissionis. sed breuitatis grā dimittat̄. patet g̊ q̄ forme accn̄tales suscipiūt magis ⁊ min⁹. Naȝ hoc nō est ſm eēntiā ſm quā certificant̄. ut sint id qd̄ sunt. sed ſm eē qd̄ hn̄t in ſbiecto ut diēe mālēs: rarū ⁊ densū intēdunt̄ ⁊ remittunt̄ ſm eē qd̄ hn̄t in ptib⁹ q̄titatis māe. diēe aūt formales prime ut calidū ⁊ frigidū intēdunt̄ ⁊ remittunt̄ ſm esse qd̄ hn̄t in qualitatib⁹ mālib⁹. Intenso aūt uel remisso calido uel frigido que sunt q̄litates prime actiue poterunt intēdi ⁊ remitti siccitas ⁊ humiditas que sūt q̄litates prime passiue. q̄litates aūt ſcōe poterunt intendi ⁊ remitti ſm eē qd̄ hn̄t in q̄litatib⁹ primis. ¶ Ad pmū aūt dicēdū q̄ formā aliquā ut calorē intēdi uel remitti uel augmētari hoc est ipm pfici uel meliorari. est aūt aliud meli⁹ ⁊ pfectius ex eo q̄ est ꝯiunctū aliꝗs a se: ut ſba est melioꝛ ⁊ pfectioꝛ ex eo q̄ est coniuncta ꝓprietatib⁹: licet ꝓpetates sint alie a ſba. sic ēt forma est melioꝛ ⁊ pfectioꝛ que est ꝯiuncta pfectiori eē. licet ipm esse nō sit ipsa forma. ¶ Ad ſcḋam autē patet solutio per iam dicta.

Questio. XV.

q Quinto Circa hec corpalia querebat̄ de ipo cōposito. ⁊ erat qd̄ de re sacra videlȝ de eccl'ia. q̄n eccl'ia in qua esset occisus martyr: sicut fuit occisus beat⁹ thomas pp talem sanguinis effusionē esset recōciliāda. ⁊ videt̄ q̄ nō: q̄z eccl'ia nō est recōciliāda nisi q̄z est polluta. sȝ sanguis ſctūs cuiusmodi est sanguis martyrū eccl'iaȝ non polluit: sed ornat. ergo pp talē sanguinē nō est recōciliāda. ¶ In ꝯtrariū est q̄z in de ꝯsecratiōe distinctiōe pma dicit̄. q̄ pp sanguinē effusum est eccl'ia recōciliāda. ibi aūt nō distinguit̄ inter sanguinē ⁊ sanguinem. g̊ q̄liscūq̄ fuerit sanguis effusus semp est recōciliāda eccl'ia. ¶ P̄. sanguis martyrū est sanguis inocens. g̊ magis delic̄t effūdēs talē sanguinē. ⁊ per ꝯñs eccl'ia est magis recōciliāda. ¶ R̄⁹ dicēdū q̄ hāc q̄onē mouet Ugo in tractatu de ꝯsecratione distinctione pma ⁊ spāliter mouet eā de btō thoma: ⁊ adhereret huic pti q̄ eccl'ia ubi occisus est ſctūs sit recōciliāda. addit tñ q̄ locus ille ubi est effusus sanguis martyrū nō est recōciliādus imo trāseundus ⁊ coopiēdus. sed reliq̄ eccl'ia tota est recōciliāda. ¶ Uidet̄ aūt hec positio multū aliena. q̄z si pp effusionē sanguinis est eccl'ia recōciliāda. g̊ illa pars eccl'ie ubi est sanguis effusus est magis recōciliāda q̄ alie ptes. ¶ Propter qd̄ sciendum q̄ in effusione sanguinis duo sunt. q̄z est ibi actio ⁊ passio martyris. ut idem Ugo notat. ⁊ licet passio martyris sit deo grata ⁊ accepta. actio tñ pſecutiōis est deo displicēs ⁊ odiosa: imo magis videt̄ eē per se: q̄ actio pſecutoris displiceat q̄ q̄ passio martyris placeat. Naȝ actio pſecutionis est displicens formalr̄: q̄z est formalr̄ mala. passio martyris est placens mālit̄er inq̄tū martyr bene utit̄ malo. qd̄ aūt est formalr̄ tale: est magis tale: q̄ qd̄ est mālit̄. polluta est g̊ eccl'ia: ⁊ si nō rōne passionis martyris qui bñ utit̄ malo. rōne tñ actionis pſecutionis qui agit actionē per se malā polluta est. ponam⁹ g̊ q̄ aliq̄s occideret̄ in eccl'ia. ita tñ q̄ tot⁹ sanguis ei⁹ recipet̄ in uestimētis suis: ut nulla gutta sanguinis remaneret in eccl'ia. uel puta si occideret̄ aliq̄s in eccl'ia per suspēdiū sine effusiōe sanguinis: cōstat q̄ talis eccl'ia recōciliāda eēt. ⁊ diceret̄ eccl'ia polluta pp iniuriā factā eccl'ie. q̄z eēt in ea homicidiū perpetratū. sic in proposito q̄z fc̄tā est iniuria eccl'ie eo q̄ effusus sit ibi sanguis inoxiuȝ diceret̄ illa eccl'ia polluta. ppter tātū scelus ibi cōmissuȝ: per ꝯñs recōciliāda erit. ¶ Quod v̊o addebat̄ de loco in quo cecidit sanguis martyris. q̄ locus ille deberet trāsiri ⁊ coopiri. credim⁹ bñ dictū eē. imaginamur aūt q̄ duȝ effundit̄ sanguis martyris ꝓpt̄ scelus in eccl'ia cōmissum. tota eccl'ia est polluta. ⁊ locus ille in quo cadit hi⁹ sanguis dū sanguis cadebat anteq̄ attingeret locū illū hi⁹ locus pollut⁹ erat. sed postea per cōtactū sanguinis ſcti fit loc⁹ ille decorat⁹. ⁊ iō tanq̄ sanct⁹ locus est coopiendus ⁊ uenerādus nec idiget recōciliatione. pp effusionē ergo sanguinis ⁊ pſecutoris actionē nō ꝓpt̄ passionē est eccl'ia recōciliāda. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū patet solutio: q̄z eccl'ia polluta est. q̄z effundit̄ ibi sanguis martyris. nō propter martyris passionē. sed propter persecutoris actionem.

p Postea querebatur De creatura cōposita ex corpali ⁊ spūali ſba. videlicet de hoīe de quo querebat̄ duplr̄. q̄tuȝ ad eē nāe. ⁊ q̄tū ad eē grē. Hō etiā q̄tū ad eē nāe pōt cōsiderari q̄druplr̄. videlicet q̄tū ad totū cōpositū. ⁊ q̄tū ad aiaȝ que est pars formalis cōpositi. ⁊ q̄tū ad potētias que hn̄t eē in aia. ⁊ q̄tū ad actiōes que egrediūt̄ a potētiꝗs aie. ⁊ q̄tū ad oia hec fiebāt q̄oneȝ de hoīe. Nam duo querebant̄ de ipso cōposito. vnuȝ de aia. q̄tuoꝛ de potētiꝗs. ⁊ q̄nq̄ de actionib⁹. Circa ipm totū hoiem siue circa ipm ꝯiunctum querebant̄ duo. vnū in gn̄ali. utruȝ vita hois posset ppetuari. ⁊ aliud in spāli de btō ambrosio. utrū beat⁹ ambrosi⁹ iterfuerit exequꝗs beati martini.

Questio. XVI.

a Ad primū sic pcedit̄. Uidet̄ q̄ vita humana possit ppetuari naturalr̄. q̄z si necesse est hoieȝ corrumpi hoē

eſt qꝛ caloꝛ naturalis cõſumit humiduꝫ. Si ergo ꝓ
bare poterimus ꝙ ĩpoſſibile ſit ꝙ hi⁹ caloꝛ conſumat
humiduꝫ. pꝛobatum erit qꝛ vita hominis perpetuari
poſſit. ꝙ aũt illud ſit impoſſibile patet quia agens ⁊
patiẽs debent eſſe diſtincta loco ⁊ ſubiecto. ſed caloꝛ
nõ eſt diſtinct⁹ loco ⁊ ſubiecto ab humido. imo tanꝙ̃
in ſbiecto fundatur in humido. ad hoc idem facit qꝛ
accidens nõ agit in ꝓpꝛium ſubiectum. ¶ In contra
riũ eſt phs in de longitudine ⁊ de bꝛeuitate vite. vult
eni ibi ꝙ animalia trãſlata de loco ad locum poſſunt
eſſe durabiliora. ſed non ꝑpetua. ubi manifeſte innuit
ꝙ vita animalis: ⁊ per cõſequẽs hominis licet poſſit
ꝓlongari nõ tamen poteſt ꝑpetuari. ¶ R⁰ dicẽdum
ꝙ in homine ⁊ in quolibet animali eſt ꝯſumptio ⁊ re
ſtauratio. cõſumptio per actionẽ calidi. ⁊ reſtauratio
per acceptionem nutrimẽti. Si eni nõ eẽt ibi conſum
ptio poſſet coꝛrumpi animal ab agẽte exteriori: ſed a
pugna quã haberet in ſeipſo ut videtur nõ eſſet neceſ
ſe ipſum coꝛrũpi. ¶ Rurſus ſi poſſet tale reſtaurari
quale eſt illud qꝺ deperditur poſſet ſemꝑ perpetuari
vita animalis. ſed hĳs duobus cõcurrentib⁹ qꝛ eſt ibi
cõtinua deperditio. ⁊ illud qꝺ reſtauratur per alimẽ
tum nõ eſt ita purum ſicut illud qꝺ deperdit. ideo ne
ceſſe eſt animal coꝛrumpi. Nam ſiquis accipet de vi
no qꝺ eſſet in dolio: ⁊ reſtauraret ibi de aqua ad ulti
mum opoꝛteret ꝙ eſſet vinum ita aquoſum qꝺ eẽt ibi
coꝛruptio vini. ſed ſi reſtauraretur ibi ita purum vinũ
ſicut illud qꝺ inde extrahitur poſſet ſemꝑ perpetuari
huiuſmodi dolium vini. ſic qꝛ qꝺ depditur in animali
eſt magis purum ꝙ̃ illud qꝺ reſtauratur ad ultimũ eſt
caro ita ĩpura ꝙ nõ poteſt facere carnis opus. ideo ne
ceſſe eſt animal coꝛrumpi. ¶ Duo ergo uolum⁹ decla
rare. Pꝛimuꝫ eſt ꝙ eſt ibi ꝯtinua cõſumptio per actio
nem calidi. Scꝺm eſt ꝙ id qꝺ depditur eſt magis pu
rum ꝙ̃ illud qꝺ reſtaurat̃ pꝛopter ſumptionẽ alimẽti.
¶ Pꝛopter pꝛimum ſciendum ꝙ actionem calidi in
humidum dupliciter poſſum⁹ intelligere. vno modo
per ſe. Alio mõ per accidens. ut eſt huiuſmodi actio
per ſe eſt diſtincta ſubiecto. ut eſt per accidens nõ eſt
diſtincta. Incõueniens eſt eni in rebus coꝛpoꝛalibus
idem per ſe agere in ſeipſum. nõ eſt autem incõueniẽs
idem agere in ſeipſum per accidens. per ſe eni poteſt
eẽ talis actio: ⁊ poteſt eẽ diſtincta ſubiecto: qꝛ in ipſo
humido ſunt alique partes magis rare: ⁊ magis paſ
ſibiles. alique autem magis denſe: ⁊ min⁹ paſſibiles.
Hoc ergo modo põt ibi eẽ actio per ſe: qꝛ ꝑtes minus
paſſibiles agũt in ꝑtes magis paſſibiles. ⁊ iſto modo
eſt ibi cõſumptio ⁊ depditio. Dato tamen ꝙ omnes
partes eſſent ſimiles: adhuc per accidẽs caliduꝫ age
ret in pꝛopꝛium ſubiectum: ut in humidum ⁊ deſicca
ret ipſum: quod faciendo deſtrueretur vita animalis
qꝺ videre nõ eſt difficile. Nã qui videt quõ aq̃ calefa
cta ſeipſaꝫ infrigidat. ⁊ quõ graue ſeipſuꝫ deoꝛſũ mo
uet: videre põt quõ calidũ ſeipm̃ deſiccat. poſito eniꝫ
ꝙ aqua calefacta nec ab aere exteriori. nec ab aliquo
alio agẽte infrigidaret̃: ſeipſa nãliter rediret frigida:
⁊ ip̃a ſeipſaꝫ per accñs infrigidaret. Imaginamur eni
ꝙ mã ſubiecta cũ foꝛma ſcꝫm phm̃ in ꝑmo phiſicoꝛuꝫ.
eſt cã oĩum accidẽtiũ que fiunt in ea. Eo eni ipſo ꝙ in
aqua eſt talis foꝛma: opꝫ ꝙ ab aqua aliq̃ fluãt accñtia
cõpetẽtia ſue foꝛme. ꝙ̃tũcũq3 ergo aqua ſit calefacta
ex quo in aqua remanet foꝛma aque. opꝫ ꝙ ab huiuſ
modi foꝛma ſupfluat frigidtas que eſt q̃litas cõpetẽs
illi foꝛme. aq̃ eni calefacta per ſe ĩfrigidat̃ a generãte
ſicut graue per ſe mouet̃ a gñante. eo eniꝫ ipſo ꝙ gra
uans dedit talẽ foꝛmã ipſi graui. ad quã foꝛmã ſequit̃
tale accñs qꝺ eſt moueri deoꝛſũ: dicit̃ graue moueri a
grauãte. Graue eni anteꝙ̃ eẽt grauatuꝫ: graue erat in
potẽtia eſſentiali ad hoc moueret̃ deoꝛſuꝫ. ſed poſtꝙ̃
iaꝫ eſt factũ actu graue ꝙ̃tũ eſt de ſe ſemꝑ eſt deoꝛſuꝫ.
⁊ ſi nõ eſt ſemꝑ deoꝛſuꝫ hoc eſt qꝛ eſt aliq̃d ꝓhibẽs. in
potẽtia ergo accidẽtali eſt graue ut ſit deoꝛſuꝫ: nec in
diget alio trãſmutãte ad hoc ꝙ moueat̃ deoꝛſuꝫ. Sꝫ
mouet ſeipſuꝫ deoꝛſuꝫ per accñs. per ſe autẽ mouet̃ a
grauãte qui dedit ſibi talẽ foꝛmã ad quaꝫ ſequit̃ talis
motus. Sed ſicut motus deoꝛſuꝫ eſt aliq̃d cõſequẽs
foꝛmã grauis. ideo dicit̃ graue ab eo moueri deoꝛſuꝫ
per ſe a quo habuit foꝛmã grauis. ſic frigiditas eſt q̃li
tas cõſequẽs foꝛmã aque. aqua ergo ab eo mouet̃ ad
frigiditatẽ per ſe a quo habuit foꝛmã aque. ſeipſa aũt
mouetur ad frigiditatẽ per accidẽs. Hoc ergo modo
aqua facit ſeipſam frigidaꝫ qꝛ a natura aque ſemꝑ flu
it frigiditas que fluẽs expellit caliditatẽ in aqua indu
ctam. ⁊ ſicut a foꝛma aque naturaliter fluit frigiditas
ſic a calido in quo cõſiſtit vita habet fluere ſiccitas. ſi
cut eniꝫ materia ſub foꝛma calidi nõ eſt pꝛopꝛie mate
ria foꝛme aque. ſꝫ materia ſub foꝛma frigidi. ideo ab
aqua naturaliter fluit frigiditas. Sic qꝛ calidi eſt ma
gis pꝛopꝛia materia ſiccuꝫ ꝙ̃ humidum naturaliter a
calido fluit ſiccitas. Hoc ergo mõ caloꝛ naturalis coꝛ
rumpit ſeipſuꝫ per accidẽs: qꝛ ab eo fluit ſiccitas ꝓ
pter qꝺ facit ſuum ſubiectũ ſiccuꝫ. qꝺ faciendo nõ po
teſt durare ulterius vita. deſinẽte autem vita: deſinit
ibi eſſe naturalis caloꝛ. vnde autem habeat caloꝛ na
turalis ꝙ ab eo naturaliter fluat ſiccitas: utrũ hoc ha
beat quia participet cuꝫ caloꝛe ignis: uel vnde hoc ei
ꝯtingit nõ eſt ꝑ̃ſentis ſpeculationis declarare. ¶ Vi
ſo quomodo in animali eſt cõtinua deperditio. ⁊ quo
modo eſt ibi cõtinua deſiccatio. reſtat oſtendere quo
modo id qꝺ reſtauratur per alimẽtum nõ ſit ita purũ
ſicut id qꝺ deperditur. pꝛopter qꝺ ſcienduꝫ ꝙ natura
lia ſibi determinãt pꝛopꝛium locum generationis. ut
vinum determinat ſibi uentrem vitis. extra vitem nõ
generatur vinum purũ. ex aqua enim poſſet genera
ri vinum dupliciter. purum: ⁊ nõ purum. Purum qui
dem ſi pꝛoiceretur aqua ad pedẽ vitis: tunc illa aqua
attracta a vite ⁊ digeſta in uentre vitis poſſet cõuerti
in purum vinum. Sed ſi ex aqua generaretur vinum
nõ purum. ſed poſtꝙ̃ eſſet expꝛeſſum vinum a vite in
huiuſmodi vino apponeretur aqua. conſtat autem ꝙ
tãtũ poſſet apponi de aqua ꝙ ad ultimum coꝛrũpere
tur vinum. Nam ſi vinum eſſet foꝛte poſſet accipien
do illo vino ⁊ apponi ibidem aqua: tunc vinum pꝛo
pter foꝛtitudinem ſuam cõuerteret aquam ad ſe. ſed
nõ eſſet vinum purũ. ⁊ ſi adhuc apponeretur. adhuc
poſſet cõuertere eam ad ſe. ſed eſſet minus purum: ⁊
ad ultimum tãtũ poſſet fieri ĩpurum ꝙ non remane
ret ibi foꝛma vini. Sic ⁊ in ꝓpoſito pura caro huma
na generatur in loco matricis: extra matricem autem
per alimentum nõ generatur caro pura in animali er
go per actionem calidi deperditur humidũ ⁊ purum
⁊ reſtauratur minus purũ. Ad ultimum autem eſt ibi
tanta impuritas ꝙ nõ poteſt carnis facere opus pꝛo
pter qꝺ neceſſe eſt coꝛrumpi animal. Argumenta au
tem ſoluta ſunt per iam dicta.

Queſtio. XVII.

S Ecũdo queritur Speciali
ter de ſan
cto ambꝛoſio. Utrũ ipſe interfuerit exequĳs
beati martini. ⁊ videt̃ ꝙ ſic: quia legit̃ ibi fuiſſe. ¶ In
contrarium eſt quia tunc beatus ambꝛoſius erat me
diolani ⁊ celebꝛabat miſſam. ſi ergo interfuiſſet exe

quūꝫ bt̄i martini fuiſſet ſimul ⁊ ſemel in duobꝰ locis.
¶ R̄ꝫ° dicēdū: ꝙ vnū corpus per vnā ⁊ eādē q̄titatē
nō pōt eē niſi in vno loco tm̄. qđ triplici via poſſumꝰ
declarare. Prima via ſumit ex eo ꝙ q̄titas corporis
icludit ⁊ cōprehendit a loco. Scđa ex eo ꝙ adequat
loco. Tertia ex eo ꝙ corpus per q̄titatē determinat
ad locū. ¶ Pria via ſic patet. Dicemꝰ eniꝫ ꝙ q̄titas
corpis claudit ifra terminos loci: ſicut nā rei claudit
infra pncipia diffinitiua. ſicut ḡ ex̄ pncipia diffinitiua
nihil eſt de nā rei: ſic ex̄ locū in quo eſt res nihil eſt de
q̄titate rei. ſꝫ ſi vna res eēt ſimul in duobꝰ locis opor
teret ꝙ ex̄ locū eēt de q̄titate rei qđ eſt ꝯ ꝓpetatē lo-
ci. Eſt tn̄ in hac rōne diligēter aduertēdū ꝙ ipſa ꝯclu
dit intētū nō per oēm modū. ſed q̄tū ſpectat ad ꝓpo
ſitū. nā includi in loco hoc nō eſt ſb̄e ut ſb̄a: ſꝫ hoc eſt
ipiꝰ q̄titatis. ſi aūt eſt ſb̄e hoc eſt per q̄titatē. ꝙ ergo
ſb̄a que per q̄titateꝫ eſt apta nata includi loco ꝙ hꝰ
ſb̄a per illā eandē q̄titatē nō includat loco ſit ſimul ⁊
ſemel in diuerſis locis hoc eſt impoſſibile. ¶ Ex hoc
aūt appet quare q̄titas corporis chr̄i pōt eē ſimul in
multis altaribꝰ. Nā ut dictū eſt ſb̄e ſm ſe nō cōpetit
claudi in loco. ſꝫ hoc cōpetit ei mediante q̄titate. per
q̄titatē eniꝫ pōt cōpetere ſub̄a corpali claudi in loco
ut ex̄ locuꝫ nihil ſit de ſub̄a. ſicut ḡ qꝛ ſub̄a eſt in loco
mediāte q̄titate. iō ſic pōt claudi in loco ut extra illū
locum nihil ſit de ſub̄a. ecōuerſo eēt ſi q̄titas eēt ali-
cubi mediāte ſub̄a: qꝛ ſub̄a nō eſt apta nata ſic claudi
in loco. poſſet q̄titas ſic exn̄s ibi exiſtere ⁊ etiā alibi.
Inde eſt ꝙ qꝛ chr̄s in celo empyreo eſt mediante ꝓpa
quātitate nunꝙ̄ in alio loco ꝙ̄ in vno tm̄ eſt mediāte
q̄titate illa. ſed qꝛ in altari eſt q̄titas mediāte ſub̄a. ⁊
qꝛ ſub̄a ut dictū eſt ſm ſe nō determinat ad locū. ꝓpter
qđ ſic pōt eē q̄titas corpis chr̄i in iſto altari ꝙ ēt pōt
eē in alio altari. ¶ Scđa via ad hoc idē ſumit ex eo
ꝙ res per ſuā q̄titatē adequat loco qđ eſſe nō poſſet
niſi eēt vna res in vno loco tm̄. Si eni de re aliq̄ inue
niret aliqđ ex̄ vnū locū nō equaret illa res ſuo loco.
ſicut ſi de ulna iueniret ex̄ pannū nō equaret ulna pā
no. quotieſcūqꝫ ḡ q̄titas alicuiꝰ rei eſt alicui adequa-
tiue: opꝫ ꝙ ſit pars in pte: ⁊ totuꝫ in toto. ita ꝙ extra
totū nihil ſit de toto: ut extra totū locū nihil ſit de to
talitate rei. iō adequatiue vnū corpꝰ nō niſi in vno lo
co eē pōt. ex hoc autē appet quare corpꝰ chr̄i pōt eē
in pluribꝰ locis ⁊ altaribꝰ ſimul: qꝛ q̄titas corpis chr̄i
in ſacramēto altaris nō eſt adequatiue: ꝙ ſit tota q̄ti
tas corpis chr̄i in tota hoſtia: ⁊ pars in pte: imo eſt to
ta q̄titas corpis chr̄i in tota hoſtia ⁊ tota in qualibet
parte. ¶ Tertia via ad hoc ideꝫ ſumit ex eo ꝙ ſub̄a
corpalis per ſuā q̄titatē nō ſolū pōt claudi in loco ⁊
nō ſolū pōt adequari loco. ſed ēt eſt apta nata deter-
minari ad locū. qđ aūt per illđ patet ꝙ aliqđ eſt aptū
natū determinari ad locū per illud iueniat in pluribꝰ
locis videt iplicare repugnātiā itellectꝰ. Dicemꝰ eniꝫ
ꝙ quātitas ⁊ ſub̄a ad diuiſionē ⁊ idiuiſionē ad deter
minationē ⁊ ideterminationē quaſi mō ſili cōparant.
Nā quātitas de ſe dicit qđ diuiſibile. ſub̄a qđ indiui-
ſibile. qn̄ ḡ ſub̄a corporalis eſt alicubi mediāte quāti
tate: qꝛ indiuiſibile eſt ibi mediante diuiſibili: erit ibi
diuiſibiliter. ſub̄a ḡ lapidis cū eſt alicubi mediāte ſua
quātitate eſt ibi diuiſibilr̄. Si ḡ ecōtrario eēt ꝙ eſſet
q̄titas alicuiꝰ alicubi mediāte ſub̄a eēt ibi diuiſibilr̄.
⁊ qđ dixímꝰ de diuiſione ⁊ idiuiſione. v̄itatem hēt de
determinatiōe ⁊ ideterminatiōe. nā q̄titas ſm ſe eſt
apta nata determinari ad locum. qn̄ ḡ eſt ſub̄a alicubi
mediāte q̄titate tūc eſt ibi modo determinato: ut ita
ſit in loco vno ꝙ nō poſſit ullo modo eē in alio loco.
ſed ſi ecōtrario fieret ꝙ eēt alicubi q̄titas mediante
ſub̄a nō eēt ibi iſte modus determinatiuꝰ ꝙ ita eēt ſꝫ
hūc modū in vno loco ꝙ nō poſſet eſſe in alio loco. ⁊
qꝛ q̄titas corpis chr̄i eſt in ſacro altaris mediāte ſb̄a
nō ſic determinat ad hoc altare: quin poſſit ēt eē ſm
illū modum: ⁊ in alio altari localiter. ḡ ut cuꝫ eſt ſub̄a
corpalis alicubi mediāte q̄titate ſic eſt corpus in vno
loco ꝙ nō pōt eē illo mō in alio loco ſꝫ per trāſubſtā
tiationē: ut cū ſub̄a alicuiꝰ corpis ꝯuertit in ſub̄aꝫ al-
teriꝰ corpis non pōt corpus aliqđ eē in tot locis quin
poſſit eē in pluribꝰ locis. Beatus ḡ ambroſius: qꝛ per
quātitatē ſuā erat mediolani. ⁊ erat ibi localiter non
poterat ſimul eē ubi fiebāt exequie beati martini lo-
caliter. qualr̄ ergo fuit ꝙ viſum fuit beato ambroſio
eē in exequijs beati martini. ⁊ viſum fuit his qui iter-
erāt exequijs illis. ꝙ beatꝰ ambroſius ibi eēt. dici pōt
ꝙ ut tangit in hiſtoria beatus ambroſius tūc dicebat
miſſaꝫ ⁊ obdormiuit: potuit ḡ v̄tute diuina in viſiōe
ſibi oſtēdi totꝰ ordo exequiaꝝ beati martini. ⁊ ita cla
re ꝙ videt beato ambroſio aperte fuiſſe in illis exe-
quijs ſicut cū hoc dormit ⁊ clare videt. aliquid videt
ei preſentialr̄ ibi fuiſſe. Potuit etiā aliqs angelus ibi
in exequijs rep̄ſentare perſonā beati ambroſij: ⁊ per
hoc patet ſolutio ad totum.

Queſtio. XVIII.

P Oſtea querebatur de hoīe q̄tū ad aiaꝫ. ⁊ erat qđ. utꝝ aie humane ſint eq̄-
les in nālibꝰ. Et videt ꝙ ſic: qꝛ que ꝓcedūt ab eadeꝫ
cā iuariabili videt ꝙ ſortiant equalē nām uel equalia
nālia. ſed aie ſunt imediate cauſate a cā inuariabili. ſ.
a deo qui eſt cā oino iuariabilis: ḡ ſūt eq̄les in nā ⁊ in
nālibꝰ. Imaginamur eni ꝙ aia per creationē eſt a deo
a quo nām accepit: ⁊ infundit corpi qđ ꝑficit. Si ḡ in
aiabus eſt ineq̄litas uel hoc eſt ꝓut aia eſt a deo a quo
nām accepit. uel ꝓut infundit corpi qđ ꝑficit. Non eſt
hoc ut eſt a deo a quo nām accepit: qꝛ ut dicebat ipſe
eſt cā iuariabilis eodē mō ſe hn̄s in ꝓductiōe huiꝰ: ⁊
illiꝰ. Tota ḡ inequalitas erit ex pte corpoꝝ. Corpo-
ra ḡ ipſa ſm nāleꝫ cōplexionē pn̄t eē inequalia. ſꝫ aie
in nālibꝰ ut vr̄ eq̄les erūt. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ mā eſt ꝓpt
formā nō ecōuerſo. Ex diuerſitate ḡ forē debemꝰ ar-
guē diuerſitatē māe non ecōuerſo. nō eni differūt aie
cerui ⁊ leonis: qꝛ differūt mēbra: ſꝫ differūt mēbra qꝛ
differūt aie: ut vult cōmētator in p̄° de aia. Ergo a ſili
nō erūt ineq̄les aie: qꝛ ſunt iequalia corpali: ſed ma-
gis ecōuerſo iequalia ſūt corpa: qꝛ iequales aie. Ipſe
igit aie ſꝫ nālia ſua ſūt iequales. Nec hn̄t hoc ex ipis
corpibꝰ. ¶ R̄ꝫ° dōm: ꝙ circa hāc qōnē ſūt duo articu
li. vnꝰ articulus eſt ꝙ error eſt dicē ꝙ icōueniēs eſt po
nere aliqs itellectꝰ nobiliores alijs: qꝛ ut dic̄ articul's
aia chr̄i nō eēt nobilior ꝙ̄ aia iude: nec pōt dici ꝙ vna
aia ꝑꝑ hoc ſit nobilior alia: qꝛ hēt nobiliꝰ corpꝰ: qꝛ in
eodē articulo iſte modus ponēdi excludit. nā ibi mi-
nuit ꝙ error ſit ponē hiꝰ nobilitatē ſolū ex pte corpo
ris. Immo aliꝰ articulus plane hoc negat ⁊ dic̄ errorē
eſſe ponē ꝙ vnꝰ hō iō meliꝰ itelligit ꝙ̄ aliꝰ: qꝛ hēt me-
liorē itellectū paſſiuū. i. meliorē imaginationē. videt
ḡ uelle q̄libet hoꝝ articl'oꝝ ꝙ nō ſolū vnū corpꝰ hu
manū ſit nobiliꝰ alio: ſed ēt vna anima nobilior alia.
¶ Propter qđ ſciēdū ꝙ nō eſt credibile ꝙ articulus
uelit ponere inequalitateꝫ in aiabus q̄tum ad ea que
pertinēt ad ſpeciem: qꝛ tunc ſequeretur ꝙ anime hu-
mane non eſſent eiuſdem ſpeciei ⁊ per cōſequens nec
homines qđ nullus diceret. oportet ergo iſtā inequa-
litatem referre ad ea que ſpectant ad indiuidua non

UNIVERSITAT DE GRANADA

ad ea que pertinent ad rõnem ſpẽi.ut nõ in eo qḋ aia
ſit vna ineq̃lis alij.ſʒ in eo ꝙ hec aia. Sʒ ſi ſic dicimꝰ
augemꝰ queſtiõis difficultatẽ:⁊ videmꝰ oĩno obuiare
articulis qbꝰ nullo mõ intẽdimꝰ obuiare.ſʒ magis ex
ponẽ ⁊ declarare. Nã ſi aia nõ eſt hic niſi q2 eſt huius
ꝯiũcti:⁊ huiꝰ ꝯiuncti nõ eſt niſi q2 hẽt ordinẽ:ad hoc
corpus. Ex quo iõ vna aia eſt nobilior alia.non in eo
ꝙ aia:ſed q2 hec aia. Videt̃ ꝙ rõ minoris nobilitatis
in vna aia ꝙ̃ in alia ex pte corporis ſit accipiẽda. Cõ
ſueuit eni coiter dici ꝙ ſʒ nãe curſum aie idiuiduant̃
in ſuis corpibꝰ:ut iõ hec aia eſt alia ab illa:q2 hec reci
pit in hoc corpore:⁊ illa in illo:q2 poſtꝙ̃ ſepate ſũt a
corporibꝰ ſuã diſtictionẽ retinẽt ſm eẽ qḋ acq̃ſiuerũt
in corporibꝰ.ut iõ hec aia ſeparata eſt alia ab illa:q2
hec hẽt hoc eẽ qḋ acq̃ſiuit in hoc corpore:⁊ illa illud
qḋ acq̃ſiuit in illo.iſte modus indiuiduatiõis ponit̃ in
aiabꝰ.poſſet tñ deꝰ ſi uellet ſine corporibꝰ idiuiduare
aias.poſſet enĩʒ dare aiabꝰ tale eẽ ſignatũ ſine corpe:
eq̃le eſt illḋ eẽ qḋ hñt qñ ifundunt̃ corpibꝰ. Nã augꝰ
ſup geñ.ad lrãʒ li.7.vꝫ multũ ad hãc partẽ declinare
ꝙ aia ade creata fuerit ante formationẽ corpis:qḋ eẽ
nõ poſſet niſi deus poſſet idiuiduare aiaʒ abſq3 eo ꝙ
infunderet̃ corpi. Dia hec arguũt q̃õnis difficultateʒ
videlʒ ꝙ maior ⁊ minor nobilitas aiaꝝ ſit ex pte cor
poꝝ. ¶ Propt̃ qḋ ſciẽdũ ꝙ articulus forte itẽdit re
mouere malũ itellectũ qui poſſet hẽri ex hoc mõ lo
quẽdi ꝙ vna aia ſit nobilior alia:q2 vnũ corpus eſt no
biliꝰ alio. Nõ eni debemꝰ imaginari ꝙ oĩno ſit ſiĺe de
aia ⁊ de corpore.⁊ de artifice ⁊ organo.nam artifex
in ſe nõ eſt melior ex eo ꝙ hẽt meliꝰ organũ:ut nõ eſt
vnꝰ faber melior alio ex eo ꝙ vnꝰ hẽt meliorẽ martel
lũ ꝙ̃ aliꝰ.nihil eni reſultat in fabro ex bonitate mar
telli:nõ aũt ſic eſt de forma ⁊ mã nec de aia ⁊ de cor
pore ꝙ nihil reſultet in aia ex eo ꝙ ꝯiũgit̃ corpi.indu
ſtria eni ⁊ igeniũ ⁊ cetera talia que ſe tenẽt ex pte aie
ſũt in vna aia nobiliora ꝙ̃ in alia.ut dicimꝰ vnũ hoieʒ
eẽ iduſtrẽ ⁊ igenioſuʒ:⁊ hẽre bonũ itellectũ.aliũ aũt
eẽ groſſuʒ ⁊ rudẽ ⁊ hẽre malũ itellectũ. Aie ġ ex mõ
ſue idiuiduatiõis aliquã dignitatẽ nãlẽ acquirũt.que
nobilitas nõ eſt ex eo ꝙ aia:q2 in hoc nõ differũt vna
aia ab alia.ſʒ in eo eſt ꝙ eſt hec aia.cum ġ dr̃ ꝙ maior
nobilitaſ in aia nõ eſt ex eo.ſ.ex maiori nobilitate cor
porũ.ſi intelligat̃ ꝙ ip̃a aia nõ ſit nobilior:ſʒ ſolũ cor
pꝰ nobiliꝰ:ita ꝙ nihil nobilitatiſ nãlis ſit in vna aia ꝙ
nõ ſit in alia neq3 bona aptitudo neq3 bona diſpoſitio
nec aliq̃d tale.nõ approbat̃ hoc dictũ:ſed hec ſunt in
aia vna que nõ ſunt in alia:⁊ ex mõ ſue idiuiduatiõis
acq̃rũt iſta vñcũq3 illũ modũ idiuiduatiõis acq̃rant.
¶ Ad argumẽtũ in ꝯriũ dõm:ꝙ nimis ſapit errorẽ
phoꝝ ꝙ deus imutabilis nõ poſſit imediate mutabi
lia facẽ.imo ſm augm.5.de trini.ſine ſui mutatiõe mu
tabilia põt facẽ.ꝯceſſo tñ qḋ dr̃ nõ ꝯcludit̃ intẽtũ.nã
aie ſm ſpẽʒ ſunt eq̃les.ex ſuo aũt mõ indiuiduatiõis
hñt ineq̃litatẽ quãcũq3:ġ a cã iuariabili ꝓcedũt ex eo
ꝙ ſic ꝓcedũt ꝙ acquirũt indiuiduũ eẽ poterũt ex mõ
ſue idiuiduatiõis ineq̃litatẽ hẽre. ¶ Argumẽtũ aũt
aliud ẽt ſophiſticũ erat.nã mã eſt tm̃ ꝓpt̃ formã:⁊ tñ
dicimꝰ ꝙ oẽ qḋ recipit̃ in aliq̃ recipit̃ ſm modũ rei re
cipiẽtiſ:ġ forã recipit̃ ſm modũ mãe. In utriſq3 ġ eſt
dr̃ia ꝓpt̃ utrũq3.nã ⁊ ꝓpt̃ diuerſitatẽ forme eſt diuer
ſitaſ in mã:q2 mã eſt ꝓpt̃ formã:⁊ ꝑꝑ diuerſitatẽ mãe
eſt diuerſitas in forma:q2 forma recipit̃ in mã ſm mo
dũ mãe.nã in his que pertinẽt ad ſpẽm mã trahit̃ ad
modũ formę:q2 mã ꝑtinet ad ſpẽm ꝓpt̃ formã.ſed in
his que ꝑtinẽt ad idiuiduũ vꝫ forma trahi ad modũ
mãe.⁊ ſi loquamur de illis formis que ſunt iducte de
potẽtia mãe nõ hẽt dubiũ ꝙ in his que ꝑtinẽt ad ſpe
ciẽ mã diuerſificat̃ ꝓpt̃ formã. In his aũt que ad indi
uiduũ forma ꝓpt̃ mãm.ut iõ mẽbra leonis ⁊ membra
cerui differũt:q2 aie differũt:ſʒ aia huiꝰ cerui ⁊ illius
cerui differũt:q2 corpa differũt.q̇d aũt dicẽduʒ ſit de
aiabꝰ hominũ.in ſolutiõe ꝑ̇ncipali diffuſiꝰ diximꝰ.

p **Oſtea querebatur** De po-
tẽtijs aie. Potẽtie aũt aie diſtiguunt̃ in ſẽ
ſitiuas ⁊ itellectiuaſ. Rurſus itellectiue di
ſtinguũtur in itellectũ poſſibilẽ ⁊ agẽtẽ. Propter qḋ
circa potẽtias aie querebant̃ q̃tuor. Vnũ circa poten
tias ſenſitiuas.⁊ erat queſtio.utrũ in cogitatiõe ſenſi
tiua ſit prudẽtia ꝓ̇pe ſumpta. Duo aũt querebant̃ circa
itellectũ poſſibilẽ.vnũ circa eiꝰ nũationẽ. Et erat qḋ
utrũ de itẽtiõe phi fuerit ꝙ itellectꝰ poſſibilis nũaret̃
ſm nũationẽ corpoꝝ. Querebat̃ ẽt de itellectu poſſi
bili ꝙ̃tũ ad eiꝰ ꝑfectionẽ.⁊ erat queſtio.utrũ habitus
iformãs itellectũ poſſibilẽ ipediret ip̃m itellectũ ne
poſſet recipe ſpẽs itelligibiles. Quarto querebat̃ de
intellectu agente.utrum intellectus agens remaneat
in anima ſeparata. Queſtio.XIX.

a **D primum** ſic ꝓcedit̃. Videt̃ ꝙ
in cogitatiua ſenſiti
ua ſit prudẽtia. Nã magis eſt ꝯnexꝰ intellectꝰ
nr̃ cogitatiue ꝙ ſit ꝯnexꝰ ipi uolũtati:ſʒ nõ põt eẽ pru
dẽtia in itellectu niſi ſit virtꝰ aliq̃ in uolũtate.ġ multo
magis nõ poterit eẽ prudẽtia in itellectu niſi ſit v̇tus
aliq̃ in ipſa cogitatiua.ſʒ v̇tus illa prudẽtia erit:ġ ⁊c̃.
¶ Preterea ꝯ̃ria ſt̃ apta nata fieri circa idẽ.ſʒ error
hẽt eẽ in itellectu:ġ ibi hẽbit eẽ ⁊ prudẽtia. ¶ In ꝯ̃
riũ eſt q2 ex rectitudine uolũtatis hẽt eẽ prudẽtia in
itellectu:igit̃ ad hoc ꝙ ſit prudẽtia in itellc̃tu:nõ opʒ
ponẽ v̇tutẽ in cogitatiua:ſʒ ſufficit ponẽ v̇tutes in ap
petitu:ſine qbꝰ nõ põt eẽ prudẽtia. ¶ Rñ° dicẽduʒ:ꝙ
duplici via poſſumꝰ iueſtigare ꝙ loquẽdo de pruden
tia ꝓ̇pe nõ põt eẽ prudẽtia in cogitatia ſenſitia. Si eni
loqueremur de prudẽtia large ſm quẽ modũ loquit̃
phs in p̃° metace.ꝙ aliq̃ alia poſſibilia memorare pru
dẽtiora ſunt nõ memorare poſſibilibꝰ:⁊ ſm quẽ mo
dũ ibidẽ ait ꝙ aialia que iux̃ hũc ſenſuʒ.i.iux̃ auditũ
hñt memoriã:ꝙ illa ſunt prudẽtia aliq̃s modus pru
dẽtie eẽt in ipſa cogitatia ſenſitiua. Dato eni ꝙ hõ nõ
hẽret itellectũ hẽret nobiliorẽ ſenſitiuã ꝙ̃ alia aialia
⁊ eẽt prudẽtior alijs aialibꝰ.ſic ġ loquẽdo de pruden
tia ſm ꝙ dicit aliq̃d ſiĺe prudẽtie ꝓut beſtie dicunt̃ eẽ
prudẽtes nõ eſt icõueniẽs in ꝑte ſenſitiua eẽ aliq̃d ſiĺe
prudẽtie.ſʒ loquẽdo de prudẽtia ꝓ̇pe nõ põt eẽ prudẽ
tia niſi in ꝑte itellectiua:qḋ ut diximꝰ duplici via poſ
ſumꝰ hoc uenari. Prima via ſumit̃ ex actu prudentie.
Scḋa ex fine eiꝰ. ¶ Pria via ſic patet.nã ad pruden
tiã ꝑtinet bene ꝯſiliari circa bona ꝯferẽtia nõ ꝙ̃tũ ad
partẽ:ſʒ ſm vitã totã ut dr̃ 6° ethi. Vñ ibidẽ aſſignat̃
dr̃ia inter prudẽtiã ⁊ artẽ. Quia artis eſt bñ cõſiliari
ꝙ̃tuʒ ad aliq̃d ut domificatiõis ꝙ̃tũ ad ea que ſũt do
mus.medici ꝙ̃tũ ad ſanitatẽ.prudẽtis ꝙ̃tũ ad vitam
totã. Cũ ġ totũ decurſuʒ vite nõ poſſit apprehẽdere
cogitatia ſenſitiua:opʒ in ꝑte itellectiua eẽ prudẽtiã.
¶ Scḋa via ad hoc idẽ ſumit̃ ex ꝑte finis. Nã finis
prudẽtie non eſt ueꝝ:ſʒ bonũ.eſt eni prudẽtia ſicut in
ſbo i itellc̃tu practico. Intellectꝰ aũt practicꝰ differt a
ſpecl̃atio ꝙ̃tũ ad finẽ:ut dr̃ in 3° de aia. Nã finiſ itelle
ctꝰ ſpecl̃atiui ẽ ueꝝ. Practici aũt bonũ.vñ ⁊ euſtratiꝰ
in cõmẽto ſuo ſup ethicã cum diſtiguit v̇tutes in tria
gñ̃a dicẽs aliq̃s eẽ itellectuales:aliq̃s morales:aliq̃s
medias. Vult eni prudẽtiã eẽ mediã iter intellectua-

opere. Utrūq; eni ſequit habit⁹ delectatio ⁊ triſtitia
operū. ſed delectatio ſequit habitū in operib⁹ ꝓpoſi-
tis. triſtitia in oppoſitis. Delectat enim aſtronomic⁹
cū ꝯſiderat aſtronomicā. triſtat cū ipedit a ꝯſideratio
ne illa. Oia autē hec que dicta ſunt de habitu oſtēdūt
ꝙ habit⁹ requirit: ⁊ maxie ſi ſit habit⁹ bonus ad bn̄ ⁊
faciliter ⁊ delectabilr̄ operandū. Ex quo aūt apparē
pōt ꝙ act⁹ p̄cedētes habitū ſunt imperfecti: ſequētes
ſūt pfectiores. Nā qd̄ quis faciliori mō facit in faciē
do illud nō defecit. ideo pfectiori mō facit ipm̄. Ha-
bitus ḡ gn̄ant ex actib⁹. ⁊ gnānt ⁊ cauſant. Actus ge
nerant aūt ex actib⁹ p̄cedētib⁹ qui ſūt iperfecti ⁊ gene
rāt ⁊ cauſant act⁹ ſequētes qui ſunt pfecti. ¶ Et ſi du
bitares quō act⁹ iperfecti pn̄t cāre habitū cuȝ videat
hoc irrōnale: q2 tūc act⁹ illi agerēt ultra ſuā ſpēm: cū
dicant eē iperfecti: ⁊ cāret habitū a quo egrediuntur
act⁹ pfecti. ¶ Sȝ dici pōt ꝙ act⁹ iperfecti nō cauſant
habitū in ỽtute ꝓpria ſed in ỽtute luminis itellectus
agētis. in illo eni lumine ſunt nota pricipia ſpeculabi-
liū ⁊ agibiliū. pp qd̄ in ỽtute illi⁹ luminis cū exercita
mus nos circa ſpeclabilia aggenerant in nobiſ habit⁹
intellectuales cū circa agibilia habit⁹ morales. Non
eſt aūt icōueniēs ꝙ in ỽtute alteri⁹ aliq̄d agat ultra
ſuā ſpēm. in virtute eni alteri⁹ pōt imperfectuȝ agere
ad ꝓductionē pfecti. ¶ Hijs ḡ viſis cū querit utrum
habitus perficiēs itellectū ipediat receptionē ſpeciei
intelligibilis. Dicere poſſumus ꝙ duplici via poſſu-
mus iueſtigare ꝙ non ipedit p̄ma via ſumit ex parte
actuū p̄cedētium habitū. Scd̄a ex parte ſequētium.
¶ Prima via ſic patet. nā habit⁹ cū debeat aggn̄ari
preſupponit act⁹ p̄cedētes ſicut effect⁹ p̄ſupponit ſuā
cām. actus aūt illi preſupponūt ſpecies itelligibiles:
q2 nullus act⁹ egredit ab itellectu noſtro poſſibili niſi
informato ſpecie cū itellect⁹ noſter ſit potētia pura in
genere itelligibiliū. habit⁹ ḡ aggeneraduſ qui reſpicit
actus p̄cedētes nō excludit ſpēs intelligibiles ab in-
tellectu: ſed p̄ſupponit eas ſic effect⁹ cām. ¶ Rurſus
habit⁹ iam aggenerat⁹ qui reſpicit actus ſequētes nō
excludit ſpēs. nam hi⁹ habit⁹ ut dictū eſt non facit ad
actū ſimplr̄: ſed facit ad actū ut facili⁹ fiat. dicē ḡ poſ-
ſumus ꝙ ꝓpt̄ aliud requirit ſpēs in itellectu. ⁊ ꝓpter
aliud habit⁹ aggenerat⁹ ex actib⁹. nā ſpēs requirit q2
res ipſe nō poſſunt eē in aia: opȝ ꝙ ſint in ea ſpēs rep̄
ſentatiue reꝝ: ut q2 lapiſ nō eſt in aia opȝ ꝙ ſit ibi ſpe
cies lapidis: ut inuit phus in 3° de aia. habit⁹ ḡ nō eſt
repreſentatiu⁹ reꝝ: ſȝ ſpēs. dicebat enim ſupra ꝙ ha-
bitus nihil aliud eſt niſi quedā habililitas aggenera-
ta in itellectu ex actibus: ⁊ q2 itellectus nunq̄ pōt in
actū itelligibilē alicui⁹ rei niſi habeat in ſe ſpēȝ aliquā
repreſentatiuā obiecti. habit⁹ qui nō eſt ſilitudo rep̄-
ſentatiua reꝝ: ſȝ eſt habilitas aggenerata ex actibus
nō pōt ſufficere ad cauſandū actū intelligibilem ſine
ſpē itelligibili. ¶ Ad argumētuȝ aūt incōtrariuȝ di-
cendū ꝙ res ipedit receptionē intētionis qn̄ ita ſe ha
bent res ⁊ intētio ꝙ vnū eſt repreſentatiuū alteri⁹: ut
ſi aia hēret in ſe nām lapidis nō recipet in ſe ſpēȝ lapi
dis. Immo reciperet aliquā ſpēȝ rei mālis: q2 ipa mā
lapidis ipediret eaȝ ne poſſet recipe ſpēs reꝝ māliū:
iō phus itellectū noſtrū poſſibilē dicit eē imixtum ⁊
imālēȝ: ⁊ ſeparatū ab oi nā rerū māliuȝ ut poſſit ſpēs
oium rerū māliuȝ recipe. nō aūt ſic ſe hēt ſpēs itelli-
gibilis ⁊ habit⁹ ꝙ vnū ſit repreſentatiuū alterius. ſed
ambo ordinant ad ꝓducendū pfectū actū. Aliter tn̄
⁊ aliter q2 ſpecies ordinat ad hoc tanq̄ rep̄ſentatiua
obiecti. habit⁹ autē tanq̄ habilitās potentiā. iō per ſe
eſt habit⁹ ꝙ inſit: q2 nō poſſet habilitare potētiā for-
maliter niſi ineſſet ei: ſȝ nō eſt per ſe ꝙ ſpēs inſit. nā ſi
poſſet eē lapis in aia abſq; eo ꝙ ineſſet ſpecieſ multo
magis ⁊ efficaci⁹ cāret actū intelligēdi in itellectu no
ſtro q̄ ipſa ſpēs lapidis: ⁊ ſi ſpēs lapidis eſſet in aia: ⁊
eſſet per ſe exn̄s abſq; eo ꝙ adhereret itellectui effi-
cacius cāret actū itelligēdi in itellectu q̄ faciat. vn̄ ēt
eſſentia dina que eſt in itellectu beatoꝝ: ⁊ tn̄ nō inhe
rens nec depēdens a tali itellectu. ipa talis exn̄s effi-
cacius cāt actū itelligēdi in intellectu beatoꝝ: ut ipſi
beati reuelata facie videāt eſſentiā diuinam q̄ faciāt
quecūq; ſpēſ itelligibileſ in quocūq; itellectu creato.
Spēs ḡ requirit rōne obiecti itellecti: ⁊ habit⁹ rōne
potētie itelligētis: ⁊ q2 ab utroq; ꝓcedit actus itelli-
gendi ⁊ ab obiecto ⁊ a potentia. iuxta illud aug. 8° de
trini. c. 12. ab utroq; eniȝ notitia parit a cognoſcēte ⁊
a cognito. ideo neutrū ſupfluit: ſed ⁊ ad pfectū actuȝ
utrūq; req̄rit: ⁊ ſpēs: ⁊ habit⁹. Queſtio. XXII.

Quarto queritur de itellectu agēte

utrū remaneat in aia ſepata. ⁊ videtur ꝙ nō.
Quia act⁹ itellect⁹ agentis eſt abſtrahē a fantaſmati-
bus. Cū ḡ in aia ſepata nō ſint fantaſmata ſi eēt in ea
itellect⁹ agēs eēt ocioſus: ſed ꝯceſſum eſt nihil eē oc-
cioſum in nā: ḡ ⁊c̄. ¶ In ꝯ̄riuȝ eſt q2 remanebit in aia
ſeparata itellect⁹ poſſibilis: ergo multomagis rema-
nebit in ea itellect⁹ agēs. ¶ R° dicēdū: ꝙ iſta qd̄ aliō
querit ⁊ aliud iplicat. querit eni utruȝ in aia ſeparata
remaneat itellect⁹ agens ⁊ iplicat quē actū hēbit hi⁹
intellectus in aia ſeparata cum nō ſint ibi fantaſmata.
¶ Propter qd̄ ſciēdū ꝙ cū itellect⁹ agēſ ſequit nālit
ipaȝ nāȝ aie ex quo nā aie eſt ꝑpetua: opȝ hi⁹ itellectū
eē ꝑpetuū. Nā quicq̄d ſequit nālit nāȝ perpetuā: opȝ
ꝙ perpetuet cū ipſa nā. iō phs in 2° de aia loquēs de
itellectu ait. Q̄ eſt alteꝝ agēs ⁊ ſeparat ab alijs ſicut
ꝑpetuū a corruptibili. nōdū eni tūc phs diſtixerat de
itellectu agēte ⁊ potētiali: ſed ulr̄ loquēs de itellectu
ait ꝙ ſeparat ab alijs ſicut ꝑpetuuȝ a corruptibili. alr̄
eſt eni loquēdū de ſpēb⁹ itelligibilib⁹. ⁊ alr̄ de ipo in-
tellectu ſiue ſit itellect⁹ agēs: ſiue poſſibilis. Nā ſpēs
itelligibiles cuȝ ſunt in itellectu noſtro pn̄t deleri per
obliuionē. qd̄ ideo ꝯtingit: q2 ſpēs intelligibiles non
ſunt in itellectu nālit ſȝ per acq̄ſitionē. itellect⁹ eni na
ſcit tanq̄ tabula raſa in qua nihil eſt pictuȝ: ut in 3° de
aia di. ſȝ ſi ſpēs eſſent in itellectu nālit ⁊ idelebilr̄ ibi
eſſent. ⁊ iō angelus q2 itelligit per ſpēs inatas ⁊ nālit
iditas ipoſſibile eſt illas ſpēs delebiles eē. q̄cq̄d eniȝ
eſt in mā perpetua nālit opȝ illud ꝑpetuū eē: ⁊ q2 itel
lect⁹ agēs: ut dicebat eſt in nā aie nālit: opȝ ipȝ perpe
tuū eē. igit vna via ad iueſtigādū itellectū agētē inde
lebilit̄ ieſſe aie: ſumit ꝓut ipſe itellect⁹ cōpat ad ſpēs
itelligibiles: q2 ille ſunt in aia per acq̄ſitionē: iſte autē
nālit. ¶ Scd̄a via ad hoc idē ſumit ꝓut hi⁹ itellect⁹
cōparat ad ſenſuȝ. Nā itellect⁹ agēs ⁊ poſſibiliſ diffe
rūt a ſenſu: q2 potētie ſenſitiue ut in ſb̄o fundant in or
ganis. Intellect⁹ aūt tā agēs q̄ poſſibilis ut in ſb̄o: fū
dat in eēntia aie. cū ḡ q̄cq̄d corrūpit ⁊ q̄cq̄d ðbilitat
hoc ſit rōne potētialitatis nō rōe actualitatis. ỽtutes
⁊ pfectiones ⁊ forme ſi debilitant uel deſtruūtur hoc
eſt rōne ſb̄i ⁊ rōne māe: in qua recipiunt ⁊ nō rōe ſui:
q2 ipſe de ſe ſunt q̄dā act⁹. Dicem⁹ eni ꝙ ſicut mā que
de ſe eſt quedā potentia cū iungit forme que de ſe eſt
q̄dā act⁹: eſt pfectior. ita ꝙ pfectibilitas cōpetit māe
per formā. ſic ecōuerſo poſſibilitas ⁊ impfectibilitas
cōpetit forme per māȝ: ita ꝙ forme imāles ſūt multo
pfectiores q̄ māleſ. nec opȝ ỽba calūniare ut dicat ꝙ
hoc poſito foia eſt ꝑp māȝ: q2 fac ad pfectionē māe.

nō aūt mā ꝑp formā cū faciat ad iperfectionē forme: q2 aliud est loq̄ de pfectiōe simplr. aliud de pfectione in gn̄e. simplr eni est iperfectionis q forma sit mālis. Tn̄ in gn̄e hēt rōnē pfectiōis. Nā si forma est mālis educta de potētia māe: q2 nālit nō pōt hēre eē nisi in mā meli9 est ei hēre aliqō eē q nullū eē. ⁊ iō pfectiōis est in ipsa q hēat tale eē quale pōt hēre. Redeam9 ḡ ad ꝑpositū ⁊ dicam9 q sicut māe inest actualitas ꝑpt formā. ita forme māli potētialitas ꝑpt māz. ⁊ q2 debilitari ⁊ corrumpi ex potētialitate ꝑcedit. Jdeo op3 q forma uel virt9 uel ult pfectio corrūpat uel debilitet hoc est rōne sbiecti uel māe. Tota ḡ cā q̄re debilitat virt9 visiua: est q2 debilitat organū. iō dicit phus in 1o de aīa q si senex hēret oculū iuuenis: videret sicuti iuuenis. Si ḡ virt9 visiua nō fundaret in organo: nec in re debilitabili nec corruptibili. ipa eni ꝑm se nō debilitaret nec corrūperet. cū ḡ intellect9 tā agens q possibilis in hoc differūt a sensu: q2 nō fundant in organo nec in re corruptibili: ſ3 in eēntia aīe ⁊ in re ꝑpetua. op3 utrūq3 illoꝝ ꝑpetuū eē. ⁋ Habito quō solutū est qō qō querit: q2 remanet in aīa sepata itellect9 agēs op3 soluē difficultatē quā implicat. videlicet ad quē actū remanebit in ea. Propt qō sciēdu3 q itellectus agēs dum aīa est ꝯiūcta corpori ad duo deseruit ⁊ ad irradiādū fantasmata: ⁊ ad illumīnādū intellectu3 possibilē. De po actu videlicet q itellect9 agens irradiet fantasmata loquit phs in 3o de aīa. cū dicit q sic lux se hēt ad colores: sic intellect9 agēs ad fantasmata. Est eni hoc dictū silitudinariū q itellect9 agens irradiat sup fantasmata. Nā sicut colores mouēt visu3 in virtute lucis corporalis. sic fantasmata nō sufficiūt de se ad mouēdū itellectū possibilē: sed mouēt ip3 in virtute luminis itellect9 agētis. Utrū aūt sit oino sile de colorib9 respectu lumis corporalis ut mō est visu3 de fantasmatib9 respectu lucis itellect9 agentis in mouēdo itellectū possibilē: nō est p̄ntis speculatiōis. sufficiat aūt ad p̄ns scire q itellect9 agēs pro tāto habet hāc actionē: que est irradiare fantasmata: q2 fātasmata in vtute lumis itellect9 agētis mouēt itellectū possibilē. Alia actio ipsius itellect9 agētis est illuminare tm̄ intellectū possibilē. Et de hac actione loquit cōmētator infra 3o de aīa. dicēs q sicut aer recipit spēm coloris ⁊ lumē: sic intellectus possibilis recipit silitudinē fantasmatū ⁊ lumē itellect9 agētis. hoc ēt modo loquit aug9. 12. de trini. c. ultimo. dicēs ita ꝯditā eē intellectualē nām: ut oia cognoscāt in qda3 luce incorporea sui genit9 sicut oculus carnis videt que in hac luce corporea circūadiacēt. Jn aīa igit sepata remanet intellect9 agēs nō ꝑm hunc actū qui est irradiare fantasmata. ſ3 ad hūc actū qui est illuminare itellectū possibilē. ipē eni itellect9 possibilis uel ipa aīa sepata per itellectū possibilē in qdā luce sui generis. i. in lumine itellect9 agētis cognoscit quecūq3 nālit cogscit. ⁋ Argumētū aūt in oppositū solutū est p iā dicta.

p Ostea querebatur De homine q̄tum ad suas actiōes. Et circa hoc querebant quinq3. Nam actiōes humane quedam sunt itellectuales. quedā corporales. Circa actiōes itellectuales querebat vnū. utꝝ aīa humana itelligat seipam per essentiā suā. Circa actiōes corporales querebant q̄tuor. Nā actiōes corpales queda3 respiciūt corp9 ꝑpriū: quedam alia corporalia. Circa corpus propriū erat questio de ꝯtinētia. utrum si due virgines continerent vna ex uoto. alia non ex uoto que plus meretur. Actiones autem circa alia corporalia quasi tripartite sunt. nam vna actio est prout ꝑm hec corporalia alijs subuenim9. alia actio est, ꝑut hec corporalia ab alijs recipimus. Tertia est, ꝑut recepta restituim9. De oib9 aūt hūjs qōnes fiebāt. querebatur eni de subuētiōe utrū religiosus ꝑfessus vidēs parētes suos in necessitate debet sine licētia ꝑlati sui exire claustrū ut suis parētib9 subueniat. Circa receptionē aūt querebat utꝝ liceat accipe elemosyna3 ab eo qui nihil hēt nisi de usuris. Circa restitutionem vō fiebat qō siqs offerēs se restituē usuras nō hn̄s uoluntatem restituēdi si ille cui vult restituē cōdonet sibi: utrū teneat ulteri9 illas usuras restituē. Questio. XXIII.

a D primum sic ꝑcedit. Videt q aīa non intelligat se per eēntiā suā. Nā phs in 3o de aīa loquēs de ipsa aīa ait. q sic seipam cognoscit: sic scil3 cognoscendo alia. ḡ nō cognoscit se per eēntiā suā ſ3 per species alioꝝ. ⁋ Jn ꝯriu3 est: q2 per essentiā suā semp est sibi ꝑsens. ḡ per eēntiā suā semp se itelligit. ⁋ Ro dicendū: q in hac qōne difficultatē faciūt vba aug. vult eni aug9 14o de tri. c. 4o. q mēs hois seipa3 nouit. Quia ut ait nihil ta3 bn̄ nouit q sibi ꝑsto est. ⁊ sbdit q nihil est ei ita presto sic ipa sibi: iō seipam nouit. si ḡ seipa3 nouit q2 per essentiā suā ut arguebat sequit q semp se cognoscat per essentiā suā. Sed si sic dicim9 occurrit nobis grauis difficultas. Nā si aīa nō se cognosceret per eēntiā suā: tūc oporteret q ab ipa eēntia aīe cāretur itellectio: uel act9 intelligēdi in ipo intellectu: per quā itellectionē uel per quē actū itelligēdi aīa intelligeret seipa3. ſ3 hoc vi ipossibile: q2 nō causat act9 calefaciēdi uel calefactio nisi ab eo qō est actu calidū ⁊ ab eo qō dicit actū in gn̄e calidoꝝ. sic nec ifrigidatio causat nisi ab eo qō dicit actū in gn̄e frigidoꝝ. ḡ a sili nec itellectio siue act9 itelligēdi cāri nō poterit nisi ab eo qō dicit actū in gn̄e itelligibiliū. ſ3 aīa nr̄a tenet ifimū gradū in gn̄e itelligibiliū. ex quo sequit q sit potētia pura in tali gn̄e. illud eni tenet ifimū gradum in gn̄e itelligibiliū q si eēt aliqd infra ipm nō eēt itelligibile ſ3 sensibile. ꝑp qō aīa nr̄a media est iter itelligibilia ⁊ sensibilia. ꝑpt qō in libro de causis dicit q aīa nascit in orizonte eternitatis. Nā sicut orizon est circulus medi9 diuidēs iter emisperiū sup9 ⁊ ifer9. Jta aīa tenet mediū iter euiterna cuiusmodi sūt itelligibilia ⁊ sensibilia. ſ3 eni actor de causis nō itendat ibi loq nisi de aīab9 celoꝝ: tn̄ mō quo dixim9 vitatē hēt dē suū de aīab9 nr̄is. Jmaginabimur eni3 q ita se hēt aīa ad itelligibilia ⁊ sēsibilia sic se hēt mā ad ens ⁊ nihil. sic eni mā est media iter ens ⁊ nihil: qō si iret ifra mā3 stati iret in nihil. si iret supra stati iret ad actu ens. ꝑp qō sequit q mā nō sit nihil nec sit actu ens: ſ3 sit potētia pura in gn̄e entiū. Eo eni ipo q mā est media iter ens ⁊ nihil: ⁊ tenet ifimū ḡdū in gn̄e entiū: op3 q sit potētia pura in tali gn̄e: q2 si nō eēt potētia pura: ſ3 diceret aliqd in actu in tali gn̄e: tc̄ nō teneret ifimū gradū in illo gn̄e: nec eēt media iter ens ⁊ nihil. sed illud qō eēt potētia pura eēt ifra ipam ⁊ illud eēt tale mediū. Ponēdo ḡ mā3 eē aliud in actu. negam9 mā3 esse mā3. ⁊ qō dictū est de mā in gn̄e entiū: op3 q vitate3 hēat de aīa humana in gn̄e itelligibiliū. Nā cū aīa humana sit ꝯiūcta corpi sensibili: ⁊ faciat vnū cū tali corpore: ꝑm eē op3 q ipa sit ifima in gn̄e itelligibiliū. inordinatū eni eēt vniuersu3 si aīa humana vniret ſ3 eē corpi sensibili: siue teneret ifimū ḡdū in gn̄e itelligibiliū: ⁊ si nō eēt ifimū itelligibile. ꝑp qō dionysi9 loquēs de ordine vniuersali. 7. c. de di. no. ait q diuina essentia fines prioꝝ ꝯiūgit pricipijs secūdoꝝ. i. fines sup-

pꝛemoꝝ ɔiungit ſuppꝛemis infimoꝝ:ſiue ɔiūgit ipſis
infimis:qꝛ itelligibilia ſunt ſupꝛa ſenſibilia:aīa que cō
iungit ſm eē coꝛpori ſenſibili opꝫ ꝙ ſit infimū intelli
gibile.⁊ qꝛ eſt infimum intelligibile opꝫ ꝙ ſit potētia
pura in genere intelligibiliū:alr nō eēt itelligibile infi
mū.Declaratū eſt g̊ ꝙ aīa eſt potentia pura in genere
intelligibiliū.⁊ qꝛ ſic eſt itellectio uel actus itelligēdi
nō poterit ab ea ꝓgredi ſicut nec ab eo ꝙ eēt potētia
calidū nō poſſet ꝓgredi calefactio.eſſentia g̊ aīe non
poterit eē rō q̄re aīa ſe itelligat. ¶ Sciendū eſt g̊ ꝙ
ad actū intelligēdi quatuoꝛ ɔcurrunt.Uidelicet ſubā
ipſius aīe.Potētia itellectiua que radicatur in ſubā.
Spēs itelligibilis que ꝑficit potētiā.Et uolūtas cō
uertens ſe ſupꝛa ſpēm.Poſſemus aſſignare ⁊ quintū
lumen itellectꝰ agentis.Et ēt ſextū ut ipm̄ fantaſma:
qꝛ ſine fantaſmate nō poſſumꝰ itelligere:ſed tn̄ nō ſit
nobis cure talia multiplicare.His aūt diſtinctis dice
mus ꝙ duplex eſt itelligere:intelligere in actu.ſ.⁊ in
habitu.Adhuc itelligere in habitu poſſumus diſtin
guere:ꝙ quoddā ſit magis actuale.qđdā minꝰ actua
le.Uidet̄ eni habitꝰ dicere quēdā actū ſemiplenū:ꝑꝑ
qđ in ipſo habitu poſſumꝰ dare gradus:qꝛ ipſe actus
ſemiplenuſ dicit actū admixtū potētie.iō pōt habere
gradū:uel qꝛ plus hēt de actualitate:uel qꝛ plus hēt
de potētialitate.Dicamus g̊ ꝙ qn̄ ɔcurrūt ibi oīa illa
quatuoꝛ:qꝛ eſt ibi ſubā aīe:ſpēs itelligibilis:⁊ poten
tia itellectiua ⁊ uolūtas ſe ɔuertens ſupꝛa ſpēm.tunc
aīa intelligit in actu.qn̄ autem ſunt ibi tria.Et deficit
quartū ut eſt ibi ſubā aīe:⁊ potētia itellectiua.⁊ ſpēs
intelligibilis.nō tn̄ eſt ibi quartū:qꝛ uolūtas nō ſe cō
uertit ſupꝛa ſpēm tūc intelligit in habitu.⁊ itelligit in
habitu qui plus hēt de actualitate:eo eniꝫ ipſo ꝙ aīa
habet ſpēs reꝝ ēt pōt itelligere dato ꝙ nō cōſideret
de rebꝰ.cōpetit eni quoddā intelligē habituale:ſꝫ qn̄
ſunt ibi duo tm̄.qꝛ ſunt ibi ſubā aīe ⁊ potentia intelle
ctiua:tūc aīa intelligit ſe in habitu qꝛ plus hēt de potē
tialitate.nā ipā ſubā aīe eſt rō agendi.Nam oīs actio
rei cauſat̄ a ſubā rei.Ipſum g̊ itelligere cauſat̄ a ſubā
aīe.uerūtamē ipā ſubā aīe nō eſt ſufficiēs ad eliciēdū
talē actū ſine ſpecie itelligibili.quia ut dictum eſt aīa
eſt potētia pura in genere itelligibiliū.ſꝫ licet non ſit
ſufficiēs ad eliciēdū actuꝫ:eſt tn̄ radicale pꝛincipium
actiōis ſicut licet ſubā ignis nō poſſit calefacere ſine
calore.attamē ſubā ignis eſt radicale pꝛīcipiū omniū
eoꝝ que egrediunt̄ ab igne.Sic ⁊ ſubā aīe eſt radica
le pꝛincipiū oīum actionū que ꝓgrediunt̄ ab aīa.eo g̊
ipō ꝙ ſubā aīe eſt radicale pꝛincipiū intellectionis eſt
ɔiuncta ipi intellectui:pōt dici aīa ſe intelligē in habi
tu:nō in habitu qui plus habet de actualitate:ſed qui
plus habet de potētialitate.hoc eſt eni intelligē in ha
bitu habere apud ſe id qđ eſt rō agendi.⁊ id qđ eſt cā
actus.⁊ qꝛ aīa habet ſeipām apud ſe ⁊ eſt ſibiipſi p̄ſto
cum ipā ſit radicale pꝛincipiū itelligēdi ſeipām.Dicit
ſe intelligere per eſſentiā nō notitia actuali ſed habi
tuali.hoc g̊ mō loquit̄ augꝰ in libꝛo de trini.⁊ in mul
tis locis qui vult ꝙ aīa ſe ſemꝑ intelligit:qꝛ ſemꝑ ſibi
eſt pꝛeſens:ſed nō ſemꝑ ſe cogitat:qꝛ non ſemꝑ eſt in
ɔſpectu ſuo.Eſt enim intētio aug.ꝙ aīa ſemꝑ ſe itelli
git quadā notitia habituali:ad quam notitiaꝫ ſufficit
p̄ntia ſubē aīe:ſed nō ſemꝑ ſe cogitat.i.nō ſemꝑ ſe co
gnoſcit notitia actuali.ad quā notitiā nō ſufficit ſola
pꝛeſentia ſubē aīe:ſed opꝫ ꝙ aīa ponat ſeipſam ante
ſeipſam ad hoc ꝙ actu cogitet de ſeipā.tunc eni actu
ponit ſeipām ante ſeipāꝫ qn̄ ex cognitiōe obiecti actꝰ
⁊ potētie tendit in cognitionē ſuiipius. ¶ Cū g̊ que
ritur utrū aīa intelligat ſeipām per eſſentiā ſuā:aut in
telligit de intelligē in actu.aut de itelligere in habitu
qui plus hēt de actu.aut in habitu qꝛ plus hēt de po
tētialitate.pꝛimis duobꝰ modis itelligit ſe aīa eo mō
quo loquit̄ phs per ſpēs alioꝝ.Tertio mō intelligit
ſe aīa per ſeipām qꝛ ſibi p̄ns eſt:ut loquit̄ auguſtinus.
¶ Aduertēdum tn̄ ꝙ cū diſtinximꝰ de intelligere in
actu ⁊ in habitu nō loquimur de habitu ut loqueba
mur pꝛius cū diximus ꝙ habitꝰ erat quedā habilitas
aggenerata ex actibꝰ frequētatis.ſꝫ loquimur de ha
bitu large pꝛout dicit quācūqꝫ aptitudinē ad actum.
eo eni ipō ꝙ ſubā aīe eſt ɔiuncta ꝓpꝛio ſuo intellectui
habet quādam aptitudinē ut cognoſcat ſeipām lꝫ il
la aptitudo nō poſſit reduci in actum niſi intellectus
eius infoꝛmaret̄ ſpecie alicuiꝰ obiecti.Argumēta aūt
ſunt ſoluta per iam dicta.   Queſtio.XXIIII.

ſ Ecūdo queritur utrū plus mereatur

cōtinens ex uoto q̄ ſine uoto.⁊ videt̄ ꝙ pluſ
mereat̄ ɔtinēs ſine uoto:qꝛ ſuitia minus debita ſunt
magis grata.ſed qđ fit ex uoto eſt debitū:g̊ eſt minuſ
gratū:⁊ per ɔn̄s eſt minus meritoriū. ¶ In ɔ̄riuꝫ eſt
qꝛ qui facit plura bona plus meret̄:ſed uouere qđdaꝫ
bonū eſt ⁊ ɔtinere eſt ēt bonū.qui ergo ɔtinet ex uo
to facit plura bona:qꝛ uouet ⁊ ɔtinet:qui ɔtinet non
ex uoto cōtinet tm̄.ergo ille plus meretur quia facit
plura bona. ¶ Rꝫº dicendum:ꝙ maioritas uel mino
ritas meriti uel demeriti ex tribus menſurari poteſt.
Uel ex affectione agētis.Uel ex habitu qui eſt ratio
agendi.Uel ex re acta.Ex affectione agētis cōpēſat̄
magnitudo meriti uel demeriti:qꝛ q̄to cū maiori af
fectione ⁊ q̄to cū maiori uolūtate agit̄ qđ agit̄ tanto
pōt eē magis meritoriū ſi ſit bonū uel demeritoriū ſi
ſit malū. ¶ Ex habitu ēt acquirit actꝰ magnitudinē:
qꝛ q̄to ex maiori habitu procedit actus tanto ſm ꝙ
hiꝰ eſt ꝑfectioꝛ:⁊ per ɔſequens eſt magis meritoriuſ.
¶ Tertio ex re acta actus acquirit magnitudinē:qꝛ
quāto eſt maiuſ id bonū qđ efficit̄:tanto ſm ſe eſt ma
gis meritoriū.omnibꝰ aūt hiis viis uolumꝰ oſtendere
ꝙ ɔtinens ex uoto plus mereat̄. ¶ Pꝛima via ſic pa
tet.Nam qui ɔtinet ex uoto cū maiori affectiōe ⁊ cū
maiori uoluntate plus ɔtinet q̄ qui ɔtinet ſine uoto:
qm̄ cōtinere ex uoto ⁊ ꝓmittere uotum caſtitatis eſt
uelle ɔtinere:⁊ eſt ita uelle ɔtinere ut nō poſſit uel nō
liceat ſibi ulteriuſ nolle:ſed ɔtinens nō ex uoto licet
uelit ſe ɔtinere:non tn̄ ſic vult ꝙ nō liceat ſibi nolle:⁊
ideo minꝰ vult qꝛ nō totaliter ult cū ſic uelit ꝙ poſſit
ſe a uelle retrahere.⁊ qꝛ ɔtinens ſine uoto minꝰ vult:
ideo ceteris paribꝰ minus meret̄.ɔtinens autē ex uo
to qꝛ magis vult:ideo ceteris paribꝰ magis meretur.
¶ Scđa via ad hoc idē ſumit̄ ex habitu ex quo elici
tur actꝰ.Nā dato ꝙ uouēti caſtitatē diſpliceret ɔtinē
⁊ ɔtineret inuitꝰ:ita ꝙ ſi liceret ſibi nuberet.ɔtinens
aūt ſine uoto ɔtineret libēter.adhuc plus meret̄ ɔti
nēs ex uoto q̄ ſine uoto.Nā ɔtinēs ſine uoto dato ꝙ
placeat ſibi ɔtinē.actꝰ ille egredit̄ a v̊tute tēperantie.
ɔtinens aūt cū uoto dato ꝙ diſpliceat ſibi ɔtinē:pla
ceat tn̄ ſibi ſuare uotū actꝰ ille egredit̄ a v̊tute latrie.
⁊ qꝛ virtꝰ latrie eſt altioꝛ virtꝰ:iō ille actꝰ erit magis
meritoriꝰ.Sic dicemꝰ de uoto ⁊ de eo qđ fit ex uoto
ꝙ ſit uolūtariū ſicut dic̄ phs de hitu:⁊ de eo qđ fit ex
hitu.Qꝛ ſi uolūtariū.habitꝰ eni eſt ita uolūtariꝰ nō ꝙ
poſſumꝰ deponē habitū cuꝫ uolumꝰ:ſꝫ qꝛ in ꝑtāte nr̄a
fuit agē opa per que acq̄reremꝰ habitū uel nō agē.iō
ſemꝑ dicet̄ hitus ſic acq̄ſitꝰ uolūtariꝰ nō uolūtate que
fuit nūc ſꝫ uolūtate que fuit a ꝑncipio.ſic qui emittit
lapidē ⁊ ꝑcutit hominē:qꝛ in ꝑtāte ſua fuit emittere

lapidē uel nō emittere: uel postꝙ̄ emiſit nō poſſit ipꝫ reſumere percuſſionē illā quā cū lapide facit dicit uo lūtarie facere. ſic qꝛ in ptāte nr̄a fuit emittere uotum uel nō emittere uotū qō ex uoto fit: uoluntarium dici debet. ¶ Dicam⁹ ḡ ꝙ illud qō fit ex uoto uel pōt referri ad emiſſionē uoti uł ad redditiōeꝫ uoti: ſi refert ad emiſſionē uoti eſt magis meritorium: qꝛ eſt magis uolūtariū ut dicebat rō pma. Nam emittens uotū ⁊ obligās ſe ad faciendū aliquid ex uoto ut dicebat magis vult: quia ſic vult ut non poſſit ſe retrahē a uelle. ¶ Rurſus ſi referat qō fit ex uoto ad redditionē uoti. ſic opus ex uoto factū eſt magis meritoriū: qꝛ elicitur ab altiori v̄tute. Uelle eni reddere uotū eſt uelle reddere deo debitā ſuitutē: qō eſt opus latrie que eſt multo altioꝛ virt⁹ ꝙ̄ ſit abſtinētia uel tēperātia. vnde qui ieiunat ex uoto uel ꝯtinet ex uoto dato ꝙ nō placeat ſibi ipꝫ ieiunū dum tn̄ placeat ſibi reddere uotū plus meret ꝙ̄ ſi placeret ſibi ipm continere ſm ſe: uel ipm ieiunare ſm ſe ſi hoc ageret nō ex uoto. ¶ Tertia via ad hoc idem ſumitur ex re acta: quia maius quid facit: ⁊ plus dat qui agit aliquid ex uoto ꝙ̄ qui ſine uoto. ⁊ iſta eſt via anſelmi in libꝛo de ſilitudinib⁹. aſſimilat aūt anſelmus uolūtatē arbori: ⁊ opa pomis uel fructib⁹. Nā ſicut ab arbore procedūt poma uel fructus: ita a uolūtate ꝑcedunt opa noſtra meritoria uel demeritoria. qui ḡ ieiunat uel ꝯtinet uel facit alia bona opa ſine uoto ille dat poma: ſed nō dat arborē. dat eni bona opera: ſed nō dat ipſam uolūtatem cum poſſit ⁊ liceat ſibi uolūtatē ſuā retrahere ab illis operibus. Nam qui ꝯtinet ſine uoto licet ſibi nō ꝯtinere. ⁊ qui ieiunat ſine uoto: dum tn̄ nō ſit ieiuniū ab eccl̄ia preceptū licet ſibi nō ieiunare. ſꝫ qui ꝯtinet ⁊ ieiunat ⁊ facit alia bona opera ex uoto nō ſolū bn̄ facit: ⁊ nō ſolū dat deo bona opera: ſed ēt dat deo ipſaꝫ uoluntatē: ut nō liceat ſibi uolūtate ſua uti ad ꝯtraria opera: ideo ex ipſa re acta plus meret ꝯtinēs ex uoto: ꝙ̄ ſine uoto: qꝛ plus agit ⁊ plus dat deo. ¶ Ad argumentū aūt in ꝯ̄riuꝫ dicēdū ꝙ reddere uotū eſt neceſſitatis ⁊ eſt debitū. ſed eſt neceſſitatis uolite ⁊ eſt debitū uolitū. nō enim eſſet iſta neceſſitas niſi uoluiſſet eam: nec eſſet hoc debitū niſi uoluiſſet ipm. igit̄ quia uotuꝫ ex uoluntate eſt factū: talis neceſſitas ex quo eſt uolūtarie accepta: ⁊ tale debitū ex quo eſt uolūtarie aſſumptū: nō minuit meritū ſꝫ auget. Q. ō. XXV.

t Ertio querebatur utrum religioſus profeſſus debeat abſq̄ licentia prelati ſui exire clauſtruꝫ ⁊ ſubuenire parentibus ſuis ſi videat eos in neceſſitate. Et vꝫ ꝙ ſic: qꝛ ſubuenire parētib⁹ eſt de iure diuino. Nā cū dn̄s ꝑcepit honora parētes. In honore intelligit ſubuētio. ſed qō eſt de iure diuino ſemp obligat: ergo tenemur ad ſubueniēdū parentib⁹ ſi videam⁹ eos in neceſſitate poſitos. ¶ In ꝯ̄riuꝫ eſt qꝛ uouere eſt uolūtatis: ſꝫ reddere eſt neceſſitatis. ex quo ḡ religioſus uouit obedire pꝛelato debet ſub ei⁹ obediētia viuē: nec debet ſine obediētia clauſtruꝫ exire. ¶ Rn̄º dicēdum: ꝙ religioſus in religione profeſſus ſi videat patrē in neceſſitate ꝯſtitutū: ⁊ nō poſſit ei ſubuenire per aliū debet petere licētiā a pꝛelato ſuo: ꝙ ſi pꝛelat⁹ neget nō debet exire clauſtruꝫ ut ſubueniat pr̄i ſuo. Unde aliter loquēdū eſt ante religiōis ingreſſum ⁊ aliter poſt ꝑfeſſionē in religione factam. Nam ante religionis ingreſſum ſi videret parētes in neceſſitate ꝯſtitutos: ⁊ nō poſſet eis cōmode ſubuenire per aliū: ⁊ ipſe videret ꝙ poſſet ſine peccato vitā ſecularē ducere deberet differre religionis ingreſſuꝫ. ſed poſtꝙ̄ eſt in religione ꝑfeſſus ſine licētia exire nō debet clauſtrū ut ſubueniat parētibus qō duplici via declarare poſſumus. Nā religioſus eſt ad deū cōuerſus: qꝛ per uotū religionis deo ſe obligauit: ⁊ eſt a mūdo auerſus: qꝛ eſt mūdo moꝛtu⁹. Pꝛia ḡ via ad declarādū ꝑpoſitū ſumit ex eo ꝙ religioſus eſt ad deū conuerſus: ⁊ ex eo ꝙ deo ſe obligauit. Scd̄a ex eo ꝙ eſt a mūdo auerſus: ⁊ ex eo ꝙ eſt mūdo moꝛtu⁹. ¶ Pꝛima via ſic pꝫ. videm⁹ eni ꝙ in minorib⁹ bonis ⁊ qui obligat ſe hōi ipedit ne poſſit maioꝛa uota ꝑficere: ut in matrimonio ꝯſumato poſtꝙ̄ mulier ſe obligauit viro ⁊ vir uxori neuter ſine uolūtate alteri⁹ pōt ꝯtinē. qre ſiquis obligādo ſe homini in minorib⁹ bonis nō pōt exercere maioꝛa bona: multomagis cū quiſ ſe obligat deo in maioꝛib⁹ bonis cuiuſmodi religionis ſunt opa efficit̄ impotēs ne poſſit exercere minora bona: qꝛ abſolute loquēdo maius bonū eſt in religione viuere ꝙ̄ ſubuētioni parentum intēdere. nō licet religioſum ſine ſpāli licētia ⁊ mādato ſui pꝛelati clauſtrū exire ut parētib⁹ ſubueniat. ¶ Scd̄a via ad hoc idē ſumit̄ ex eo ꝙ religioſus eſt a mūdo auerſus ⁊ eſt mūdo moꝛtuus. Naꝫ ut coīter ponit̄ ſicut hō moꝛtu⁹ carnaliter abſoluit̄ a debito ſubuētionis parētū qꝛ fact⁹ eſt ipotens ad ſubueniēdū: ita cū quis ꝑfitet̄ religionē: qꝛ iā eſt moꝛtuus mūdo abſolutus eſt a debito ſubuētiōis parentū: qꝛ fact⁹ eſt impotēs ad ſubueniendū. ¶ Ad argumentū autē in ꝯ̄rium dicēdū ꝙ honorare parentes eſt de iure diuino ⁊ ēt adimplē uotū ⁊ uotuꝫ reddere qō quiſ deo ſe uouit redditurū. eſt ēt de iure diuino dicēte pſalmiſta. uouete ⁊ reddite deo. Iſtō aūt ius diuinū qō eſt exſoluere uotū ⁊ adimplere. abſoluit noſ ab illo iure diuino: ꝙ tenemur ſubuenire parētibus. Nam cū parētes ponant̄ exiſtere in mūdo ſm quācūq̄ moꝛtem ſumuſ mūdo moꝛtui ab huiuſmodi iure abſoluti ſumus. Queſtio. XXVI.

q Uarto queritur de receptione. ⁊ eſt queſtio. utruꝫ liceat recipere elemoſynam ab eo qui nihil hēt niſi de uſuris. ⁊ videt̄ ꝙ nō. Quia illi non licet dare qui nihil habeat. ergo nec aliꝫ licet ab eo recipere. ¶ In ꝯtrariū ut dicebat eſt ꝯſuetudo qꝛ libēter pauperes recipiūt elemoſynas nō diſcernētes inter hos ⁊ alios. ¶ Rn̄º dicenduꝫ: ꝙ res illa que lucro uſurario eſt acq̄ſita: uel eſt pecunia: uel res alia. ſi ſit res alia ꝙ̄ pecunia: utputa ſi aliquis lucrat⁹ ſit domū uel ueſtē uel equū fenerando ꝑximo qō hoc mō fieri poſſet ſi talis eſſet cōuentio. pꝛeſto tibi centum libꝛas uſq̄ ad tale tēpus ſi poſt illud tempus reddas mihi illas centū: ⁊ cuꝫ hoc de lucro des mihi ueſtem tuā uel equuꝫ uel domū: tūc dom⁹ uel equ⁹ uel ueſtis acquiſita iſto mō: nullo modo deberet recipi pꝛo elemoſyna ab uſurario: ⁊ ſi reciperetur deberet reddi: qꝛ talis res ſemp poꝛtat ſecū onus ſuū. ꝑpt̄ qō non poſſet recipi niſi teneret̄ ad reſtitutionē ſicut tenet̄ ⁊ uſurarius. nō eſt enim ſimile de pecunia male acquiſita: ⁊ de re alia, ꝑpt̄ duo. ¶ Pꝛio qꝛ pecunia nō opoꝛtet ꝙ reſtituat̄ eadē: ſed res alia male acquiſita opꝫ ꝙ reſtituat̄ ſi ſit poſſibile debet reſtitui eadeꝫ. iō pecunia recepta nō ſic trāſit cum ſuo onere ſicut res alia. nā pecunia nullū hēt onus cū mutuo ſiue uſurario ſiue legitimo non obliget̄ quis reddere eadē pecuniā: ſed res alie male acquiſite habent onus ſuū: qꝛ ſi ſit poſſibile debet eedē reſtitui. ¶ Secūdo nō eſt ſimile de pecunia ⁊ de rebus aliꝫ: qꝛ nō ita poſſumus certificari de poſſeſſore pecunie: ſic de poſſeſſore aliaꝝ reꝝ. ꝑp qō magis eſt cert⁹ uſurarius ſi lucrat⁹ eſt ueſtē uel domū

cuius fuerit ueſtis illa:uel domus ꝙ ſi lucrat⁹ eſt pecu
niã:cui⁹ ſit illa pecunia. Propter ꝙ cũ diſtinguim⁹ in
ter pecuniã acq̃ſitã lucro uſurario:⁊ res alias nõ itel
ligim⁹ de reb⁹ aliis ꝓut uſurari⁹ lucrat⁹ eſt eas mediã
te pecunia:utputa q; lucrat⁹ eſt pecuniã ⁊ de pecunia
ei⁹ lucrat⁹ eſt ueſtẽ aut domũ:q; tũc nõ magis eẽt cer
tus uſurari⁹ cui deberet reſtitui illa dom⁹:aut illa ue
ſtis:ꝙ cui deberet reſtitui illa pecunia:ſʒ itelligimus
de lucro aliarũ rerũ q̃ ſunt per uſurã acquiſite ſm ſe
⁊ imediate ſicut poſuim⁹ exẽplũ ſi diceret uſurarius
do tibi cẽtũ:⁊ uſq; ad tale tp̃s reddes mihi centũ:⁊
cũ hoc dabis mihi domũ tuã uel vineã tuã.tũc lucro
uſurario dom⁹ illa:uel vinea imediate:⁊ ſm ſe acq̃ſi-
ta eẽt.quo poſito nõ poſſet ita dubitare uſurari⁹ cui
reddẽda eſſet dom⁹ illa uel vinea:ſicut dubitare põt
de pecũia.ꝯtigit eni mltotiẽs ꝙ neſcit uſurari⁹ a q̃b⁹
accepit uſuras.⁊ q; nõ põt ſic ig̃rari a q̃b⁹ accepta eſt
dom⁹ uel vinea ſicut a q̃b⁹ accepta eſt pecunia.iõ nõ
eſt ſimile de pecunia ⁊ de re alia.nam cũ icertũ ſit cui
reddẽda ſit uſura.debet de uſura illa fieri elemoſyna
in paupes illi⁹ ꝯtrate ubi uſura eſt accepta. ¶ Viſo
ꝙ nõ eſt ſimile de pecunia acq̃ſita lucro uſurario ⁊ de
re alia redeamus ad diſtinctionẽ ꝑus poſitam ⁊ dica
mus ꝙ ſi ſit res illa aliud ꝙ̃ pecunia que eſt acq̃ſita lu
cro uſurario:tũc talis res nõ debet recipi q; trãſit cũ
onere ſuo.⁊ ẽt q; magis certificat ⁊ determinat poſ-
ſeſſorẽ. Si aũt ſit pecunia. Aut ille qui dat elemoſy-
nã hẽt aliq̃d qđ nõ ſit de uſuris:aut nõ.ſi hẽt. Certũ
eſt ꝙ põt facẽ ide elemoſynã:⁊ ꝙ recipiens põt reci
pere. Si aũt nõ hẽt.tũc videndũ eſt qualr ſcit recipi-
ens elemoſynã:ꝙ ille uſurari⁹ nihil hẽt niſi de uſuris.
aut hoc ſcit uſurario hoc dicẽte.aut hoc referẽte per
aliquã aliã ꝯiecturã. Si ſcit uſurario hoc dicente:ut
puta q; cũ pauper petit elemoſynã ab uſurario:uſura
ri⁹ rñdet ꝙ pecunia quã hẽt eſt de uſuris ſicut multo
tiens accidit ꝙ uſurari⁹ dicit paupi libẽter facio tibi
elemoſynã. Sʒ videas ſi vis accipe:q; de uſura eſt.in
hoc tñ caſu ꝙ̃tũ nob̃ occurrit nõ deberet paup illã ele
moſynã recipe:q; eoipſo ꝙ uſurarius dic illã pecuniã
eſſe de uſura videtur illam pecuniam uelle dare hoc
pacto:ꝙ tranſeat cum onere ſuo;⁊ ꝙ recipiens tenea
tur ad reſtitutionem eius tanꝙ̃ ad reſtitutionem rei
uſurarie.ſed ſi pauper neſciat uſurarium illũ nihil ha
bere de uſuris nõ uſurario hoc dicẽte.ſʒ alio referen
te:uel per aliquã aliã ꝯiecturã:ſi uſurari⁹ libere det:⁊
nullam mẽtionẽ faciat de uſuris quantũ nobis occur
rit nõ tenet paup formare ſibi ꝯſciaʒ ꝙ nõ poſſit reci
pere elemoſynã qđ ex mltis patet. ꝑmo q; nõ eſt cer
tus ſic eſſe.2° q; dato ꝙ nihil haberet uſurari⁹ niſi de
uſuris:forte ꝙ eẽt executor alicui⁹ teſtamẽti:uel for-
te in eo ꝙ nihil hẽret niſi de uſuris hẽt in eo aliquam
pecuniã uſurariã de qua icertus eſt cui debeat reddi:
quo poſito ut dicebat pecunia illa debet in elemoſy-
nas pauperũ diſtribui eo ergo ipo ꝙ uſurarius libere
dat:⁊ nullã mẽtionẽ facit de uſuris:ꝯiecturari poteſt
paup ꝙ uſurari⁹ nõ alr det:ꝙ liceat ſibi dare:⁊ maxi-
me in ope pietatis cuiuſmodi eſt facẽ elemoſynã:niſi
apte appareat ꝯ̃triũ:ꝯiecturari debet pauper ꝙ opus
piũ pie exerceat:⁊ ꝙ talr fiet qualiter licitũ eſt fieri.
¶ Ad argumẽtũ in ꝯ̃triũ dicẽdũ ꝙ ⁊ ſi uſurario non
licet dare:tñ niſi uſurarius dicat ꝙ id qđ vult dare eſt
de lucro uſurario acquiſitum incertum eſt pauperi ꝙ
non licet uſurario dare.ideo poteſt ſibi formare con-
ſcientiam ꝙ liceat ſibi recipere. Queſtio. XXVII.

q: Quinto Querit de reſtitutione.⁊ eſt
queſtio. Utrũ aliq̃s offerens
ſe reſtituere uſuras:⁊ nolit reſtituere cum poſſit ſi ille
cui debet reſtituere ꝯdonet utrum ſit abſolutus ꝙ nõ
teneat ulteri⁹ reſtituere:⁊ videt ꝙ nõ q; non remittit
peccatũ niſi reſtituat ablatũ.ſʒ iſte nõ reſtituit ablatũ
nec itendit reſtituere ergo nõ eſt abſolut⁹ a reſtitutio
ne:nec a pctõ. ¶ In ꝯ̃triũ eſt q; ille cui debet fieri re-
ſtitutio põt donare.⁊ iſte qui debet reſtituẽ põt reci-
pere.ergo ſi ille donat iſte abſolut⁹ eſt:nec tenet ulte
ri⁹ reſtituẽ. ¶ R° dõm:ꝙ aliud eſt querere utrũ iſte
ſit abſolut⁹ a culpa:⁊ aliud utrũ ſit abſolut⁹ a reſtõne:
⁊ teneat ulteri⁹ reſtituẽ.pñt eni iſti ſeparari.põt eniʒ
ꝯtingẽ ꝙ aliquis ſit ſimplr abſolut⁹ a culpa:nõ tñ eſt
ſimpliciter abſolutus a reſtõne:⁊ econuerſo. Poteſt
eni aliq̃s eẽ abſolut⁹:ne teneat reſtituẽ.tñ nõ eſt abſo
lutus a culpa. Nam ſi q̃s ꝯteret de male ablatis:⁊ eẽt
ꝑat⁹ ꝙ̃tũ in ſe eſt reſtituẽ:ſi reſtituẽ nõ poſſet:ul' q; nõ
hr̃et pecũiã:ul' q; nõ hr̃et eã in ꝓ̃ptu ſi faceret totũ
qđ in ſe ẽ abſolut⁹ eẽt ſimplr a cl̃pa. Immo poſſet eẽ
tãta ꝯtritio ꝙ ſi decederet ſtatim euolaret:nõ eẽt tñ
ſimpliciter abſolut⁹ a reſtõne.q; quãdiu viueret ſem
per teneret reſtituẽ:ſi adeſſet poſſibilitas reſtituẽdi.
ſic ẽt ecõuerſo poſſet ꝯtingẽ ut poſſet q̃s eẽ abſolut⁹
a reſtitutione nõ tñ eẽt abſolut⁹ a culpa. Utputa ſi ali
quis abſq; eo ꝙ ꝯfiteret ſacerdoti reſtituẽt oẽs uſu-
ras quas hẽret abſolut⁹ eẽt a reſtitutione.ſʒ non eẽt
abſolut⁹ a culpa:debẽt enim ꝯfiteri de peccato ſuo q;
fenerat⁹ fuerat ꝓximo ſuo. Tñ ſacerdos nõ iniunge
ret ei ꝙ ipſe aliq̃d reſtituẽt cũ poſitũ ſit ꝙ totũ reſti-
tuerit:ſʒ iniũgẽt ei ieiuniũ:uel orõnes:uel alias peni-
tentias ſatiſfactorias.⁊ ſi iniungẽt ei ꝙ daret aliquã
pecuniã:nõ iniungeret ei hoc ei tanꝙ̃ ſi reſtitueret:ſʒ
tanꝙ̃ ſi elemoſynã daret.facta enim reſtõne de uſura
adhuc uſurari⁹ debet penitẽtiã agẽ pro peccato illo:
ſicut ⁊ pro aliis. Poſſet ẽt ⁊ alit hoc ꝯtigẽ ut ſi q̃s eẽt
abſolut⁹ a reſtõne:ne teneret reſtituẽ.nõ tñ eẽt abſo-
lut⁹ a culpa. Nã ſi aliq̃s doleret de eo qđ accepit ad
uſuras:⁊ uellet ab hoc pctõ deſiſtẽ non tñ uellet deſi
ſtere ab aliis peccatis.utputa ꝙ adhuc hẽret volun-
tatẽ fornicandi:uel aliud peccatũ faciẽdi.ſi iret ad ſa
cerdotẽ ⁊ confiteret de male ablatis:⁊ reſtitueret ea
nõ aũt ꝯfiteret de aliis peccatis ipſe eẽt abſolut⁹ a re
ſtitutione.q; nõ teneret ulteri⁹ reſtituẽ:nõ tñ eẽt ab-
ſolut⁹ a culpa:ſʒ teneret itegralr oĩa ſua peccata con
fiteri. ¶ Viſo quõ ſe hñt iſta duo abſolutio a culpa:
⁊ reſtitutione. Cũ tu queris utrũ ſi aliq̃s offerẽs ſe re
ſtituẽ uſuras:⁊ eas reſtituẽ nolit.ſi ꝯdoneret ſibi totũ
qđ debet.utrũ ſit abſolut⁹. Aut tu queris utrũ ſit ab-
ſolut⁹ a peccato:uel a culpa ne teneat confiteri. Aut
utrũ ſit abſolut⁹ a reſtõne ne teneat ulterius reſtituẽ.
tũc videndũ eſt:qualr ſe offert ad reſtituẽdũ utrũ offe
rat ſe ſimplr:⁊ libẽ:uel nõ. Nã multũ eſt hoc attẽdẽ-
dũ ꝙ libere uſurari⁹ ſe offerat reſtituẽ. Nã ſi offerat
ſe ſolũ v̄bis.dicẽs debeo tibi de uſurario lucro:⁊ nõ
portat ſecũ pecuniã ꝙ̃tũ nobis occurrit nõ eſt ſuffici
ens reſtitutio. Quia tũc forte expoliat⁹ donat qui nõ
credit ſe poſſe hr̃e.vñ ⁊ prouerbialr dr̃:ꝙ qui nõ põt
hr̃e fingit ſe donare. Credim⁹ enim ꝙ in reſtitutione
oĩno tutũ eẽt ꝙ portaret pecunia reſtituẽda:ita ꝙ ex
poliat⁹ haberet liberã poteſtatẽ recipiẽdi pecuniã ſi
uellet. Immo hoc potiſſimũ eſt attẽdendũ in reſtõne
ꝙ dato ꝙ reſtituẽs ſecũ nõ deferat pecuniaʒ ꝙ eſſet
ualde tutũ ſi faceret.attamẽ talr debet ſe offerre ad
reſtituẽdũ ꝙ nõ adſit ſibi poſſibilitas ſe retrahẽdi:i-
mo ille cui fit oblatio ſine ꝯ̃dictiõe hẽat liberã ptãtẽ
accipiẽdi:ꝙ ſi nõ ſit talis oblatio nõ eſt ſufficiẽs:nec
deberet ſe credẽ abſolutuʒ a reſtõne. Qui aũt offert

ſe reſtituē:ꝗ cū queris ſi ille qui offert ſe reſtituē.dato
ꝙ nolit utrū teneat ulteriꝰ reſtituē ſi offert ſe reſtituē
talr̄ ꝙ nō poſſit ſe retrahē quin reſtituat.ſi ille cui fit
oblatio reſtōnē uelit accipe.uel ꝙ idez eſt ſi talis fiat
oblatio reſtōnis ꝙ reſtituēdo nullomō dubitet de re
ſtitutiōe videat ſe liberā hr̄e facultatē accipiēdi qḋ ſi
bi debet ſic ſe offerēs ad reſtituēdū dato ꝙ ſibi diſpli
ceat reſtituē ⁊ ꝙ ipſe iuitꝰ reſtituat.ſi expoliatꝰ ei do
net qḋ debet hr̄e credimꝰ ipm abſolutū eē ne teneat
ulteriꝰ ad reſtōnē.¶ Ad argumētū dōm:ꝙ ſic ſe of-
ferēs ad reſtituēdū nō eſt abſolutꝰ a pctō nec a cl̄pa:
imo deberet ꝯfiteri de fictiōe:eſt tn̄ abſolutꝰ a reſtō-
ne ſi ſe offerat reſtituē mō quo diximꝰ.nam reſtitutio
ut hic de reſtitutione loquimur principaliter non re-
ſpicit animum interiorem:ſed rem exteriorem.

p **Oſtea** Querebat de hoie q̄tuz ad
eē gr̄e.Gratia aūt pōt cōpa-
rari ad tria.ad ſacr̄a a qbꝰ cāut.ad actiōes
q̄s cāt.⁊ ad gl̄iā ad quā ordinat.ꝑꝑ qḋ cir
ca hoc fiebat triplex qō.¶Una de ſacr̄is a qbꝰ cātur
gr̄a.⁊ erat qō de ſacr̄o pnie utrū ſine iniuria ſacr̄i poſ
ſet reiterari pnia.¶2ᵒ querebat de ipſis actionibꝰ que
cāut a gr̄a:⁊ erat qō utrū ſine gr̄a poſſumꝰ bona agē.
¶3ᵒ querebat de gl̄ia ad quam ordinat gr̄a:⁊ erat qō.
utrū gl̄ia ⁊ gr̄a ſunt idē per eſſentiam. Q.ō.XXVI.

a **Ad primū** ſic ꝓcedit.Uidet ꝙ nō
liceat iterare pniam ꝯfi
tendo pl̄ies eadē pctā.videmꝰ enim ꝙ nunq̄
bis ꝯſecrat eadē hoſtia:imo qui ſciēter bis ꝯſecraret
peccaret grauit:⁊ faceret iniuriam ſacr̄o euchariſtie.
Sic ēt nunq̄ idē baptiçat bis nec ordinat bis.nec deſ
ponſat eādē mulierē bis.nec in eadē īfirmitate iungit
bis.qꝛ qui hoc faceret videret iniuriari ſacr̄is.ꝗ a ſili
qui ſup eadē pctā reiteraret confeſſionē bis.ſꝫ ſi hoc
agat itendēs ꝙ utraqꝫ ꝯfeſſio ſit ſacr̄alis:videt iniu-
riari ſacr̄o pnie.¶ In ꝯ̄riū eſt:qꝛ hoc utit eccl̄ia:⁊ ꝑ-
mittit ꝙ nō faceret niſi liceret.¶ Rᵒ dōm:ꝙ pnia ſu
per eiſdē pctis:⁊ ad eūdē effectū nō reiterat.ſed ſup
alijs ⁊ alijs pctis:uel aliū ⁊ aliū effectū:bonū eſt ip-
ſam reiterare:⁊ ſemp erit ſacr̄alis:nec fiet in hoc aliq̄
iniuria ſacr̄o:qḋ ſic declarat.Nā aliq̄ ſacr̄a nō reitera
tur ſimpl̄r:ut nullus eſt bis baptiçādus.nullus bis or
dinādus in eodē ordine.nullus bis ꝯfirmādus.qꝛ ba
ptiſmꝰ ordo ⁊ ꝯfirmatio iprimūt caracterē.Jdeo in
eodem hoie nunq̄ debēt reiterari:qꝛ iniuria fieret ſa
cramēto ſi reiterarent.Aliq̄ aūt ſacr̄a ēt in eodē ho-
mine pn̄t reiterari ſꝫ nō circa eādē mām ut mr̄imoni
um.pōt eni ꝯtingē ꝙ qs ſit bis uxoratꝰ:ſꝫ vnā ⁊ ean
dē uxorē:nō niſi ſemel deſpōſat:⁊ vinculū mr̄imonia
le nō niſi ſemel ꝯ̄hit.ſꝫ mortua uxore pōt aliā deſpō
ſare.Sꝫ hoc videt ſpāle habē pnia.ꝙ ſup eiſdē pec-
catis pōt pluries cōfiteri.⁊ ſi fac̄ bn̄ facit:⁊ ſemp erit
ſua ꝯfeſſio ſacr̄alis qḋ ſic declarat.Nam ꝙ ſacr̄m ali
qḋ non reiteret q̄tū ad pn̄s ſpectat triplici de cā pōt
ꝯtingē.¶Primo ſi imprimat aliquid idelebile.¶Se-
cundo ſi deleat aliquid irreiterabile.¶Tertio ſi hēat
oino plenū effectū.¶ Prio eni ſi ſacr̄z iprimit aliq̄d
idelebile non debet reiterari.qꝛ ſemp manet effectus
eiꝰ.iō oia ſacr̄a iprimētia caracterē:nō debēt reitera
ri:qꝛ iprimūt aliq̄d idelebile.Si eni reiterarent vide
ret ꝙ poſſet deleri effectꝰ eoꝝ.hoc eni eſſet iniuriari
talibꝰ ſacr̄is:qꝛ ex hoc videremur eis dare minorem
efficaciā q̄ hēant:reiterādo eni talia ſacr̄a:ex hoc vi
deremur eis tribuē effectū delebilē:cū ipſa iprimant
caracterē idelebilem.¶ Scōo nō debēt reiterari ſa
cramēta ſi per ſe ordinant ad delendum aliq̄d irreite
rabile:qḋ ſpālit̄ vitatē hēt i ſacr̄o baptiſmi.Nā ſacr̄z
baptiſmi ſpālit̄ ordinat ad delēdū originale pctm̄:qḋ
eſt irreiterabile.ſicut eni hō ſel̄ tātū nālī ⁊ carnali cō
cubitu naſcit:ſic ſel̄ tm̄ ꝯ̄hit originale pctm̄.ad delen
dū autez originale pctm̄ per ſe ordinat baptiſmꝰ.Si
aūt delet alia pctā actualia:utputa ſi baptiçet adultꝰ
qui forte ſupra originale cōmiſit multa alia pctā actu
alia hoc erit ex ꝯ̄ñti.nā peccatū nullum dimittit ſine
gr̄a.gratia aūt nō ſtat cū aliquo pctō mortali.Baptiſ
mus ꝗ per gr̄am quā cāt in aīa.delet per ſe pctm̄ ori-
ginale:⁊ delēdo pctm̄ originale per gr̄am delet etiaz
oia pctā actualia que iuenit cum originali.Delet ꝗ ba
ptiſmꝰ pctā actualia inquātū cāt gr̄am.ſꝫ per ſe ordi-
nat ad deletionē originalis pcti.¶ Tertio mō pōt
eē ſacr̄z irreiterabile ſi hēat oino plenū effectū:⁊ quā
tū ad hoc pnia hēt aliq̄d ſpāle ut reiteret ēt ſup eiſdē
pctis:ſꝫ pene oia alia ſacr̄a ſup eādē mām ſunt irreite
rabilia:qꝛ hn̄t plenū effectū.nā v̄ba ꝓlata ſup hoſtia
a ſacerdote ita plenū effectū hn̄t ꝙ plene trāſbat ſub
ſtantia panis in ſbāz corporis chr̄i.Jniuria ꝗ fieret ſa
cramēto euchariſtie ſi hoſtia ꝯſecrata iterū ꝯſecraret
ſic ēt in ſacr̄o mr̄imonij qn̄ ꝯiuges ꝯſentiūt in ſe iuicē
per v̄ba de pn̄ti.ita dat plena ptās ꝓprij corporis vni
us in alterum:ut uſqꝫ ad mortē maneat hiꝰ ptās:⁊ in
vinculū mr̄imonij.iō iniuria fieret tali ſacr̄o ſi idē cō-
iuges bis ſe iuicē deſpōſarēt.De ſacr̄is aūt in qbꝰ im-
primit caracter ꝙ ipſi hēant plenū effectū q̄tū ad ea
que ꝓncipalr̄ ordinant nō eſt dubiū:ſꝫ baptiſmꝰ reſpe
ctu alioꝝ ſacroꝝ rōne plenitudinis effectꝰ videt ha-
bē q̄d ſpāle ꝙ nō reiteret.Pnia aūt ecōuerſo q̄tum
ad hoc hēt in ſe aliq̄d ſpāle ut reiteret.baptiſmꝰ eniz
hēt tantā plenitudinē effectꝰ:ut ſi q̄s nō fictꝰ ad ipm
accedat quotcūqꝫ pctā hēret ſi tūc decederet ſtatim
euolaret.vn̄ ſm̄ dicta ſanctoꝝ nō hēt gemitū:nō hēt
planctū.ſꝫ ex ope opato:ex eo ꝙ nos ꝯfigurat morti
chr̄i.plene nos mūdat ab oī culpa:⁊ ab oī pena.Pe-
nitētia aūt nō ſic.hēt eni gemitū:hēt plāctū.oī enim
penitēs ſm̄ augᵐ in de v̄a ⁊ falſa pnia q̄ſi penā tenēs.
hēt ꝗ hic plāctū:⁊ dolorē:⁊ ꝯtritionē.Et qꝛ nō ſem-
per eſt ꝯtritio oino ꝑfecta:lꝫ pnia ſemp deleat culpā
nō tn̄ abſoluit ab oī pena.Minima eni ꝯtritio ſuffic̄
ad deletionē cuiuſcūqꝫ culpe:ſꝫ nō ſuffic̄ ad ſatiſfaciē
dū pro q̄cūqꝫ pena.licet eni penitēs ſi mīmā ꝯtritionē
hēat ſit abſolutꝰ a cl̄pa:⁊ a pena etn̄a:ſiue a pena īfer
ni:nō tn̄ eſt abſolutꝰ a pena tpali:ſiue a pena purgato
rij.igit qꝛ pnia nō hēt oino plenū effectū q̄tū ad delē
dū culpā ⁊ ſatiſfaciēdū pro pena.idē pōt reiterari:ſꝫ
baptiſmꝰ qui in hoc hēt plenū effectū itari nō debet.
Dicamꝰ ꝗ ꝙ pnia eſt reiterabilis.ꝑmo:qꝛ nō iprimit
aliq̄d indelebile.qꝛ nō iprimit caracterē.Scōo qꝛ ꝑ
ſe nō delet aliq̄d irreitabile.Nā pnia per ſe eſt reme-
diū ꝯ̄ pctm̄ actuale:ſic̄ baptiſmus ꝯ̄ originale.Et qꝛ
pctm̄ actuale reiterat:licet originale non reitet:pnia
nō ordinat per ſe ad delēdū pctm̄ irreiterabile:ſꝫ rei
terabile.Tertio pnia reiterat qꝛ nō hēt oino plenuz
effectū.⁊ iō pōt ⁊ bn̄ fac̄ qui reiterat pniam:ēt ſuper
eiſdē pctis:qꝛ ſemp hēbit aliū ⁊ aliū effectū.pnia ita
qꝫ pōt reiterari ſup alia ⁊ alia.ꝑt tn̄ ⁊ ſup eadē pctā
ad aliū:⁊ aliū effectū:qḋ ſic oñdit.Nā ſꝫ augᵐ in liᵒ
de uera ⁊ falſa pnia.oīs clamat auctoritas ꝙ pnia eſt
oium bonoruꝫ vita.languores ſanat.leproſos curat.
mortuos ſuſcitat ſanitatē auget quā ꝯſeruat.Uitia fu
gat:v̄tutes exornat:mētē munit ⁊ roborat.oia ſanat
oia reitegrat:tēperat ſucceſſus:ꝯſtringit ipetꝰ:mode
rat greſſus in hac omne bonū inuenit:per hāc oē bo
nū ꝯſeruat:fugat tenebras:iducit lucē.ut aūt oia iſta

breuiter ↄſtringam⁹.dicam⁹ ꝙ triplex eſt effect⁹ pnie. videlꝫ a culpa abſolue:ꝓ pena ſatiſface:ꝛ vires aie roborare:ꝛ fortificare. Cū ḡ ait aug⁹ ꝙ pnia leproſos curat:mortuos ſuſcitat ꝛc̄.dat itellige ꝙ a culpa mūdat. Cū aūt dic̄ ꝙ oia reītegrat dat itellige ꝙ ꝓ pena ſatiſfaciat.vñ ꝛ idē aug⁹ in eodē li° dic̄ ꝙ pnia acqrit idulgētiā:ſine qua nemo pueniet ad uenia. Ex eo vo ꝙ addit ꝙ v̄tutes exornat:mētem munit:ꝛ roborat dat itellige ꝙ vires aie ↄſolidat:ꝛ fortificat. ❡ Poſſum⁹ ēt ꝛ ſi uolum⁹ dare q̄rtū effectuꝫ pnie:videlicet ꝙ pnia in uolūtate hita nos reconciliat deo:ꝛ eccl'ie triūphāti.per ↄfeſſionē ſacerdoti factā nos recōciliat eccl'ie militāti. Vñ idē aug⁹ in eodeꝫ li° ait ꝙ pnia diſſipatorē filiū ad patrē reduc̄ vulneratū a latronibus.cuſtodi curādū tradidit.pnia ḡ qꝛ nos diſſipatores reducit ad patrē nos recōciliat deo ꝛ eccl'ie triūphāti qꝛ nos tradit cuſtodi.i.ſacerdoti ꝛ plato ut curemur recōciliat nos eccl'ie militāti. ❡ His viſis de leui patet qd dicēdū ſit.nā aliqñ cū qs uadit ad ↄfitendū pctā ſua eſt forte attrit⁹:ꝛ v̄tute clauiū:qꝛ ſubijcit ſe hūilr ſacerdoti de attrito fit ↄtrit⁹.ꝛ qñ hoc ↄuēit: tūc cōfeſſio facta ſacerdoti hēt oēs effect⁹ quos nos tetigim⁹ qui ſ. q̄tuor:uel ēt.v.nā ſic ↄfitēs poſtꝙ in ipſa ↄfeſſiōe fit ↄtrit⁹ ſequit̄ oēs effect⁹ pnie plenarie:ſꝫ añ nō erat abſolut⁹ a clpa:nec erat ei diminuta pena: nec erat recōciliat⁹ deo:nec eccl'ie:nec erāt vires aie ei⁹ roborate:nec fortificate.ſꝫ cū ↄfitet̄ ꝛ a culpa abſoluit̄ ꝛ deo:ꝛ eccl'ie recōciliat̄:pena etna in tpalē cōmutat̄:ꝛ vires aie ei⁹ fortificant̄. Aliqñ tñ ↄtingit ꝙ anteꝙ qs uadat ad ↄfeſſionē eſt ↄtrit⁹:ꝛ eſt a clpa abſolut⁹ ꝛ eſt deo recōciliat⁹ iuxta illud ps. dixi cōfitebor:ꝛ tu remiſiſti ꝛc̄.ꝛ iuxta illud qd dī de leproſis in euāgelio ꝙ dū irēt mūdati ſt. Cōfeſſio ḡ in illa uolūtate añ ↄfeſſionē exteriorē in uoce pōt abſoluē a culpa:ꝛ recōciliare deo.ſup eiſdē aūt pctis ſup qb⁹ hita eſt ↄfeſſio in uolūtate fiet poſtea ↄfeſſio in uoce.ſꝫ nō ad eūdē effectū. Nā ↄfeſſio illa in uolūtate poſtꝙ fuit cū ↄtritiōe deo recōciliauit:ꝛ culpā deleuit:penam etnā in tpalē cōmutauit.fit poſtea ↄfeſſio in uoce nō ut culpā deleat.ſꝫ ut vires aie fortificet:ꝛ minuat:nō ut recōciliet nos deo:ꝛ eccl'ie triūphāti.ſꝫ ut recōciliet nos plato:ꝛ eccl'ie militāti.nō ut penā etnā in tpalē cōmutet.ſꝫ ut penā tpaleꝫ diminuat:ꝛ reſecet. ❡ Si iterū poſtea cōfitemur ēt vocalr ſcdo tertio ꝛ q̄rto ꝛ q̄nto ſemp pnia eēt ſacralis:ꝛ ſemp eēt ꝑficua nō ad eūdē effectū:ſꝫ ad aliū ꝛ aliū effectū.nā licet per cōfeſſionē factā pmo ſacerdoti:ex quo fuit cū ↄtritione tu ſis recōciliat⁹ deo:ꝛ eccl'ie:ſis abſolut⁹ a culpa.ſit pena etna cōmutata in tpalē:ſit ēt ipa pena tpalis diminuta:ꝛ reſecata.ſis in virib⁹ aie fortificat⁹ ꝛ roborat⁹. Tñ adhuc pōt pena tpalis plus ꝛ plus reſecari. ꝛ adhuc poſſunt vires aie magis ꝛ magis fortificari. ❡ Scda ḡ ↄfeſſio nō hēt eūdē effectū:ꝙ hūit pma: qꝛ reſecat de pena tpali qd nō reſecauit pma.ꝛ fortificat plus mētē:ꝙ fortificauerit pma.ſic ēt ↄfeſſio tertia eēt ꝑficua:nec hēret eūdē effectū:ꝙ habuit ſcda. Quia reſecaret qd nō reſecauit ſcda.ꝛ roborat plus mētē ꝙ ſcda.ſic ḡ ſemp pōt reiterari ↄfeſſio:ꝛ ſup eiſdē pctis.ꝛ ſemp hēbit aliū ꝛ aliū effectū. ❡ Sꝫ dices ↄtinget ḡ iterādo ſic ↄfeſſionē ꝙ erit ab oī pena abſolut⁹.ut ſi tunc decederes ſtati euolares.ḡ ſaltē in hoc caſu nō erit utile iterꝫ ↄfiteri. ❡ Ad qd dicim⁹ ꝙ qꝛ icertū eſt tibi utrū ſic ſatiſfeceris pro tota pena:ↄſulēdū eſt tibi ꝙ bñ facis ↄfeſſionē iterādo ꝛ pctā tua cū deteſtatiōe ↄfitēdo:ſꝫ dato ꝙ cert⁹ eēs ꝙ nō ſolum a clpa ſꝫ ēt eēs a pena abſolut⁹:adhuc bonū eēt tibi cōfiteri:ut augmētareris in gr̄a.ꝛ fortificareris in viribus aie.nullus eni in hoc corpuſculo poſit⁹ ſm ambroſiū qui nō videat ſibi in eē de pteritis qd doleat:ꝛ de futuris ſupeē qd timeat. Et qꝛ ſemper timē debet de lapſu ſemp debet ſtudere per ↄfeſſionē mētem roborare:ꝛ fortificare ne labat̄ ꝛ pereat. ❡ Argumentum aūt in ↄriū ſolutū eſt per iā dicta.

Q.ō.XXIX.

Secundo Querit̄ de gr̄a ꝓut cōparat̄ ad actiones quas cāt:ꝛ eſt qd utrū ſine gr̄a poſſum⁹ bonū facē. Et videt̄ ꝙ ſic. Quia qcqd dat̄ nob̄ in ꝑceptū illd ex nobis poſſum⁹ adimplē:ſꝫ recedē a malo ꝛ bñ facē dat̄ nobis in ꝑceptū iuxta illud iſaie pmo. qeſcite agē perūſe diſcite bñ agē. ḡ hoc poſſumus ex nobis adimplē. ❡ In ↄriū eſt apl's qui ait ꝙ nō ſum⁹ ſufficiētes cogitare aliqd ex nobis qſi ex nobis:ſꝫ ſufficiētia noſtra ex deo eſt. ḡ ſine deo:ꝛ ſine ei⁹ gratia cogitare:nec ēt bñ facē poſſum⁹ ex nobis.ſꝫ totū eſt ex deo. ❡ R° dōꝫ: ꝙ ſm ſanctoꝝ ſniaꝫ ſi ſine gr̄a poſſum⁹ facē bona:nō tñ bñ:ul' ſi poſſum⁹ facē ea que ſunt de gnē bonoruꝫ: nō tñ poſſumus mereri per illa.ul' ſi poſſum⁹ facē bona quatū ad eē nāle:nō tñ quātū ad eē ſpāle. Pñt eni hoies ſine gr̄a vineas colē:cāpos arare:ꝛ multa ſilia bona facē:nō tñ ſine gr̄a pñt mereri:nec facē bonum ſm eē ſpūale. ❡ Ad cuius euidētiam ſciēdum eſt ꝙ agē pſupponit eē:ꝛ ſicut res ſe hēt ad eē.ſic ſe hēt ad agē.qꝛ ḡ ſine gr̄a hēmus eē nāle: poſſum⁹ ſine gratia facē bonū quātū ad eē nāe.ſꝫ qꝛ per grām hēmus eē ſpūale iuxta illud apl'i pma ad corin.xv.gr̄a dei ſum id qd ſum. Ipm eni eē ꝙ hēmus ſpūalē:hēm⁹ a gr̄a.ꝛ qꝛ ſine eē nō ↄtingit agē. Agē ſpūalr:ꝛ meritorie ſine gr̄a nō poſſum⁹:vñ iſidorus de ſūmo bono li° 2° capitulo 5°.ſciant liberi arbitrij defenſores nihil poſſe in bonū ſua ꝑuale virtute:niſi diuine gr̄e ſuſtētetur iuuamine. Et idē eodē libro ꝛ caplo dic̄. Ab illo enim nobis oia bona gratia ꝑueniēte donant̄:ſꝫ ꝙ itelligat de bono meritorio patet:qꝛ idē eodeꝫ libro ꝛ caplo exponēs qualr oia bona ſī in nobis a gratia ait. Hois meritum ſupna gr̄a nō ut iueniat uenit:ſꝫ poſtꝙ uenerit facit.hoc ḡ mō ſt oia bona nr̄a a gr̄a:qꝛ nihil boni meritorij poſſum⁹ ſine gr̄a opari. Imaginabimur eni ꝙ gr̄a dat ſpūale eē:charitas dat ꝙ poſſum⁹ ſpūalit̄ agē:ꝛ iō hec duo nunꝙ abiuicē ſeparant̄. Nam ſi eēt aliqd eē in aliquo gnē abſqꝫ poſſe agē ſm illud gen⁹ illud eē eēt ocioſum.nā ſi hērem⁹ eē in gnē nāe:ꝛ nō poſſemus agē opa ſm nām:illud eē eēt ocioſuꝫ:iō nūquam eſt aliqua ſubſtantia naturalis ſine virtute.qꝛ ſi eēt ſubſtantia ſine virtute.eſſet eſſe in gnē nature:ſine poſſe agē.ſm tale genus ſic ēt nunꝙ eſt virtus ſine ſba.qꝛ tūc eēt poſterius abſqꝫ pori.ꝛ ſic quātum ad eē nāle hec tria ſe habēt per ordinem:videlicet ſba: virtus:ꝛ opatio nālis:ſic quantum ad eē ſpūale hec tria ſe habēt per ordinē gr̄a:charitas:ꝛ opatio meritoria. nunꝙ eni eſt gr̄a per quam hēmus ſpūale eē:ſine charitate:per quā hēm⁹ ꝙ poſſumus ſpūalr agē. ſic ēt nunꝙ eſt charitas per qua poſſum⁹ ſpūalr agē ſine gr̄a:ꝛ per quam hēmus ſpūale eē.opatio ḡ bona quātum ad eē meritoriuꝫ ſine charitate:ꝛ gr̄a eē nō ualet ſic opatio bona quantum ad eē nāe:ſine virtute nālī:ꝛ ſine ſba eē non pōt. ❡ Ad argumētum aūt in contrarium dicēdum:ꝙ pcipit nobis bñ agē:nō ꝙ poſſumus ex nobis illud facē:tamē qꝛ ſi faciemus totum qd in nobis eſt:ſemp deus paratus eſt facē quod in ſe eſt.noſtrum eſt enim ſm dam.ſequi deum uocantem ad virtutē.uel diabolum uocantē ad malitiam. Vñ libro ſcdo caplo.30.dic̄ ipē eſt enim omnis boni

pꝛicipiū:⁊ cā.⁊ ſine eius coopatione ⁊ auxilio ipoſſi
bile eſt bonū uelle:ul' facē. Jn nobis aūt eſt:ul' pmanē
in virtute ⁊ ſeq̄ deū ad hāc uocātē:ul' recedē a virtu
te qꝺ eſt fieri in malitia ⁊ ſequi diabolū.recte igit̄ ꝑ
cipit nobis bñ facē:qꝛ lʒ non poſſumus ex nobis hec
ꝑficē:tñ culpabiles ſumus ꝙ deuʒ nos uocātē ad vir
tutē ad bonuʒ ſequi reſpuimus. Queſtio.XXX.

Ltimo Querit̄ de grā ut compara-
tur ad gloriam.⁊ eſt queſtio
utrū grā ⁊ gloria ſint idē per eēntiaʒ. Uidet̄
ꝙ non.qꝛ ſm aplm cū uenerit qꝺ ꝑfectum eſt euacua
bit̄ qꝺ ex parte eſt.igit̄ qꝛ grā dicit̄ qd ex parte ⁊ qd
iperfectū.glīa aūt qd ꝑfectū.adueniēte ḡ glīa euacua
bit̄ grā.ſʒ illud qꝺ euacuat aliud nō eſt idē per eēntiā
cum illo.ḡ ⁊c̄. ¶ Jn ꝯriū eſt qꝛ grā ⁊ glīa hñt idē ꝓn
cipium:idē ſbiectum:⁊ eſt idē actus utriuſq̄.qꝛ diui-
na viſio.ḡ ⁊c̄. ¶ Rº dōm:ꝙ habitus glorie nihil eſt
aliud q̄ꝫ illud qꝺ eleuat animā ad viſionē dei. Jmagi-
nabimur ḡ ꝙ hēditas noſtra eſt ipe deus.ipſe eſt eniʒ
hēditas noſtra que ꝑclara eſt nobis. Uideamuſ ergo
ſm qd ſumus hēdes dei:⁊ ſm qd debet̄ nobis hēdi-
tas diña. Hec aūt debet̄ nobis per grāʒ:per quā ſum⁹
filij adoptionis.ſi ḡ ex grā ſum⁹ filij adoptionis:⁊ ex
eo ꝙ ſumus filij adoptionis debetur nobis diuina vi
ſio:⁊ diuina hēditas:cum habitus glorie ſit illud qꝺ
eleuat nos ad habēdā dei hēditatē ſiue ad dei viſio-
nē:que eſt vita eterna:⁊ hēditas noſtra,idē eſt grā ꝙ
gloria per eēntiā.differunt autem ſm ꝑfectum ⁊ imꝑ
fectum. Nā grā ſm ꝙ diſtinguit̄ ab hītu glorie dic̄ il-
lum eundē habituʒ ut eſt viatoris.gloria aūt dic̄ ipm
ut eſt comphēſoris.⁊ qꝛ grā ut viatoris eſt impfecta.
ut eſt comphēſoris eſt perfecta.iō grā ⁊ gloria diffe-
runt ſm perfectū:⁊ iperfectū. Jmaginabimur eniʒ ꝙ
illud qꝺ debet̄ filio dei per nāʒ:qꝛ eſt filius nālis:hoc
debet̄ nobis per grām:qꝛ ſumuſ filij adoptiui.hoc eſt
qꝺ docet nos apl's ad ro.8.ꝙ cum prius dixiſſet ꝙ ac
cepimus ſpūm adoptionis filioꝝ ꝙ ſumus filij ado-
ptiui per grām. Poſtea ſubdit.ſi filij ⁊ hēdes:hēdes
aūt dei:cohēdes autē chri.vñ glo.facti ſumuſ hēdes
dei.i.eiuſdē glorie participes.grā ḡ que facit nos hē
des:⁊ fac̄ nos glorie participes eſt illud qꝺ gloria.qꝛ
hoc eſt habē gloriam:hr̄e ipſam per participationeʒ.
illud idē enim ꝙ deuſ hēt per eēntiā:⁊ per nām qꝛ ſe
ipm videt nālit̄:⁊ ſeipſo fruit̄:⁊ ſeipſo glorioſus eſt.
Jllud idē nos hēmus per grām ⁊ per participationē
ſi ḡ gloria noſtra non eſt aliud q̄ꝫ gloria participata:⁊
grā fac̄ nos participes glorie:ideʒ eſt in nobis grā ⁊
gloria. ¶ Sic eni imaginabimur ꝙ grā exiſtēs in no
bis iperfecta cuiuſmodi eſt in ſtatu vie cāt in nobis fi
dē formatā:⁊ charitatē vie que ſemp hēt aliquā iper
fectionē annexā.illa eadeʒ grā ut eſt ꝑfecta ſic̄ erit in
ſtatu patrie cābit in nobis viſionē apertā:iō eēntialr̄
idē eſt grā ⁊ gloria.ſemp eni per grām hēmus hēdi-
tatē eternā ⁊ ipa eſt que facit nos filios ⁊ hēdes. Sʒ
duʒ hi⁹ gratia eſt iperfecta ſic̄ eſt in via fac̄ nos habē
hēditatē eternā in ſpe.qñ autē erit perfecta ut in p̄ria
hēbimus per eā hēditatē eternā in re. ¶ Aduerten
dum tñ ꝙ cum hēditatē noſtrā diximus eē viſionem
apertā:non excluſimus dilectionē perfectā:nec intē-
debamus per illa v̄ba ponē btitudinē noſtram princi
palius in viſione:q̄ꝫ in dilectiōe. Sic eni grā viatoris
que eſt gloria initiata:cāt in intellectu fidē formatā:
⁊ in uolūtate charitatē:ſicut gloria comphēſoriſ que
eſt grā conſumata cābit in intellectu viſionē aperta ⁊
in uoluntate dilectionē perfectā. Jdē eſt ḡ grā qꝺ glo
ria. Et ſi differunt:ſolum differunt ſic̄ initiatū:⁊ con
ſumatum:ſic̄ imperfectum:⁊ perfectum. Utimur eni
magis nomine grē in viatore:⁊ noie glorie in comp-
hēſore:idē eſt tñ per eēntiā hoc:⁊ illō. ¶ Ad argu-
mētum aūt in cōtrarium dicēdum ꝙ aliqñ iperfectū
debet̄ rei ſm ſe ſic̄ fidei ſm ſe debet̄ iperfectio cum
ſit viſio enigmatica:⁊ cum ſit rerū non apparētiuʒ:⁊
ꝙ ſic iperfectum eſt euacuabit̄ per eēntiā:qñ uenerit
qꝺ perfectuʒ eſt.adueniēte eni viſione aperta euacua
bit̄ hītus fidei.aliqñ enim aliquid eſt iperfectū:nō ꝙ
ei cōpetat iperfectio ſm ſe:ſʒ ſolum rōne ſtatus.ſicut
charitaſ viatoriſ eſt iperfecta:nō ꝙ charitati ſʒ ſe cō
petat iperfectio:ſʒ hoc eſt rōne ſtatus vie in quo non
pōt habē eē omnino perfectum.⁊ ꝙ ſic iperfectū eſt
nō euacuabit̄ per eēntiam:ſʒ tollet̄ ab eo id qꝺ eſt im
perfectionis.vñ dicit apl's ꝙ charitas nunq̄ꝫ excedit.
perficiet̄ eni charitas in p̄ria:ſʒ non euacuabit̄ ſic qꝛ
grā non dicit de ſe imperfectionē:nō euacuabit̄ in pa
tria:ſʒ perficietur:⁊ conſumabitur. Perfecta autem
⁊ conſumata erit idem ꝙ gloria ad quam nos perdu
cat deus qui eſt bñdictus in ſcl'a ſcl'orum. Amē.

¶ Explicit ſecundum quodlibet dñi Egidij de roma.

¶ Jncipit tertium quodlibet eiuſdem.

Omnes qōnes
in hoc noſtro quodlibet queſi-
te hoc mō ad ordinē reducent̄
qꝛ querebat̄ ibi de ente in gñā-
li:⁊ in ſpeciali. Jn gñali qdem
erat qꝺ. Utruʒ inſtr̄m attingat
ad effectū principalis agētis.⁊
arguebat̄ ꝙ ſic.qꝛ inſtr̄m hēt actionem ut res eſt.⁊ ut
inſtr̄m eſt. Et habē actionē ut inſtr̄ʒ nihil aliud eſt q̄ꝫ
attingē ad effectū principalis agētis.ḡ ⁊c̄. ¶ Jn ꝯri
um eſt:qꝛ calor eſt inſtr̄m forme ſbalis ignis:⁊ non at
tingit ad effectū eius.i.ad introductionē forme ſba-
lis.ḡ ⁊c̄. ¶ Rº dōm:ꝙ hic eſt neceſſaria duplex diſti
ctio. Diſtiguēdū eſt eni de agēte:⁊ de attingē. Nam
agēs nāle ſi ita agit mediante inſtr̄o:ꝙ nullomō agit
imediate. Et tunc ad oēm effectum talis agētis opʒ
attingē inſtr̄m:qꝛ ſi nihil agit niſi mediāte inſtr̄o.opʒ
ꝙ ois effect⁹ agētis ſit ēt effect⁹ inſtr̄i licet nō ſub ea
dē rōne.ut qꝛ ignis non hēt virtutē actiuā niſi calorē.
opʒ ꝙ ois effectus ignis ſit ēt effect⁹ caloris. Forma
eni ſbalis ignis nō eſt imediatū ꝓncipiuʒ alicui⁹ actio
niſ. Jdeo cōmētator ſup ſeptimo meta^ce dic̄ ꝙ elemē
ta nō agūt:nec patiunt̄ niſi per qualitates nō per for-
mas ſbales. Et ſubdit qꝺ vniuerſalr̄ apparet ꝙ potē
tie agētes non ſunt niſi quatuor qualitates:nō forme
ſbales. Sʒ ſi agēs cuʒ hoc ꝙ agit mediāte inſtr̄o agit
imediate abſq̄ inſtr̄o nō eſt inconueniens tale agens
aliquē effectum facē in paſſum ad quē non attingit in
ſtrumētum. ¶ Uiſo quō agēs pōt habē effectum ad
quē attingit inſtr̄m:⁊ quō ad quē nō attingit. Reſtat
diſtinguē de ipo attingē:uel non attingē ſm ꝙ cōpe-
tit inſtr̄o. Propter qꝺ ſciēdum ꝙ inſtr̄m reſpectu effe
ctus pōt habē ſe quinq̄ modis. Nā aliqñ iſtr̄m attin
git effectū per eēntiā:⁊ ſm ſe. Aliqñ per eſſentiam:⁊
non ſm ſe. Aliqñ nec per eſſentiam nec ſm ſe:ſʒ ſm
quādā q̄ſi neceſſariam diſpoſitionem. Aliqñ nec per
eēntiā:nec ſm ſe:nec ſʒ diſpoſitionē neceſſariā:ſʒ for
te ſm q̄dā diſpoſitionē congruā. Poteſt eē ēt quin-
to modo ꝙ nullo hoꝝ modoꝝ attingat:ſʒ quodam-
modo ſit ipertinēs ad effectum. Utputa ſiquis adul-
tus baptiçaret̄ non fictus.tres effectus eēnt ibi ſe ha
bētes per ordinem. Nā pº corpus eius lauaret̄.2º in
aia ei⁹ induceret̄ aliq̄ ſpūalis pulchritudo.3º iſūderet̄

ſibi grã. Ponamus aũt quartũ effectũ quē de⁹ poſſet
facē: puta ꝙ deus reuelaret ſibi aliq̃ ſecreta. Ponam⁹
ēt effectũ q̃ntum qui eēt oĩno imptinēs: utputa ꝙ de⁹
tũc ei conferret fortitudinē corporalem. ¶ Hoc aũt
poſito primũ effectũ qui eſt lotio corporis faceret aq̃
baptiſmi per eſſentiam: ⁊ ſm ſe. nã hunc effectuȝ qui
eſt lotio corporis: ſiue lauare corpus facit aqua: ut aq̃
⁊ ſm ſe. ¶ Ad ſcōm aũt effectũ qui eſt dare pulchri-
tudinē aliquã ſpũalē in aĩa attingeret aqua baptiſmi
per eēntiã: ſȝ non ſm ſeipam. Eſſentia enim talis pul
chritudinis inducit aqua baptiſmi: ſȝ hoc non eſt ſm
ſe ⁊ ut eſt aqua: ſȝ ut eſt organuȝ diuine miſericordie.
Quid ſit aũt illa ſpiritualis pulchritudo utrũ ſit cara
cter ut quidã dicũt. uel caracter per creationē cauſet
in aĩa. ⁊ aliqua alia pulchritudo efficiat in aĩa: ad quã
ſequat nõ eſt pñtis ſpeculatiõis. ſufficiat autē ad pñs
ſcire ꝙ aliq̃s effectus ſit in baptiſmo ad cuius eēntiã
attingit aqua baptiſmi nõ ut aq̃ eſt: ſȝ ut eſt iſtrm̃ dei.
¶ Ad tertiũ aũt effectũ qui eſt grã nõ attingit ſacr̃ȝ
ſiue aqua baptiſmi: nec per eēntiã: nec ſm ſe: ſȝ ſolum
ſm quãdã quaſi neceſſariã diſpoſitionē. ſm ſe eni nõ
põt in hoc aqua baptiſmi qꝛ nullũ corporale hēt ſȝ ſe
taleȝ actionē in aĩa. Nec ſm eēntiã talis effect⁹ cãtur
per aquaȝ baptiſmi: qꝛ eēntialr̃ in grãȝ nullũ agēs cã
tum põt. nec ut agēs: nec ut inſtrm̃ cuȝ eē grē imedia
te cauſent a deo. Sȝ lȝ aqua baptiſmi nõ poſſit in ef-
fectũ grē: nec ſm ſe: nec p eēntiã. põt tñ in hui⁹ effectũ
ſm quãdã quaſi neceſſariã diſpoſitionē: naȝ ad id qȯ
cãt aqua baptiſmi in aĩa: neceſſario ſequit ſtatim infu
ſio grē: niſi homo ſibi obicē ponat. In grãm ergo põt
aqua baptiſmi nõ per eēntiam: ut ꝙ attingat ad eēnti
am talis effectus: ſȝ ſm q̃dam quaſi neceſſariã diſpo
ſitionē. ¶ Rurſus in hũc effectum ēt diſpoſitiue non
põt aqua ut eſt aqua: ſȝ ut eſt dei organũ. ¶ Ad quar
tuȝ aũt effectũ: qui eſt reuelatio ſecretoꝝ nõ attingit
aqua baptiſmi: nec per eēntiã: nec ſm ſe: nec ſȝ diſpo
ſitionē quaſi neceſſariã: ſȝ forte attingit ſm diſpoſitio
nē ꝯgruam. qꝛ congruũ eſt ꝙ deus ſuis amicis: ⁊ hñ-
tibus ſuam grãm ſua reuelet ſecreta. ¶ Ad q̃ntuȝ ef
fectũ. ſi ſit oĩno ipertinēs nullomõ attigeret aqua ba
ptiſmi. patet ḡ quõ inſtrm̃ attingit ad effectum princi
palis agētis: ⁊ quõ nõ attingit. ⁊ patet ēt ad cui⁹ agē-
tis effectum ſemper attingit. ⁊ ad cuius non attingit.
¶ Ad id aũt ꝙ obiciebat primo ſolui põt. nam cum
dĩ ꝙ nõ ageret ut inſtrm̃: ſi nõ attigeret ad effectum
principalis agētis. patet uerũ eſſe de effectu quē agēs
agit per inſtrȝ: nõ aũt oportet uerũ eē de effectu quē
agit per ſe: ⁊ imediate. ¶ Qȯ aũt dicebat incõtrari
um de forma ſubſtantiali ignis: dici debet ꝙ calor ad
eēntiam utriuſqꝫ effectus attingit tam forme ſubſtan
tialis: q̃ accidētalis. Alr̃ tñ ⁊ alr̃ qꝛ ad inducēdum ca
lorē ⁊ formam accidētalē attingit calor: ut calor eſt.
ſed ad inducēdum formam ſubſtãtialem ignis attingit
calor in virtute talis forme ſbalis: ⁊ ut organũ ei⁹ eſt.

q Queſito de ente in gñali: quereba
tur de ente in ſpali. Circa
qȯ querebat triplr̃. Quia quedã querebã
tur de deo. Quedã de hoĩe. quedã de aĩa.
Deus aũt ⁊ nobis ſcripturam ſanctam inſpirat: ⁊ nos
p̃deſtinat: ⁊ vniuerſaliter res creat. In ipa ēt creatiõe
rerũ eſt attēdendum ⁊ quo ordine deus creat: ⁊ quo
ordine res creantur. Igit circa deũ ⁊ circa ens increa
tum querebat quadrupliciter. Primo prout ſcriptu-
ram ſanctã inſpirat: ⁊ quãtum ad hoc erat qȯ. Utruȝ
deus ſm ſe abſolute: uel ſub ſpali rõne eēt in ſacra pa
gina ſbm. Prout aũt nos p̃deſtinat erat queſtio de ip

ſo p̃deſtinato utrum poſſet ſe ꝑpetuare in vita. De or
dine aũt quo res creat: erat qȯ q̃d ſm noſtruȝ modũ
intelligēdi p̃cedat in creatione rerum: an intellectus
dei: an uelle ei⁹. Quarto aũt q̃tũ ad ordinē quo res
creantur: erat queſtio utruȝ poſſet creari ſpecies me
dia iter duas ſpecies immediatas. Queſtio. II.

a Ad primũ aũt ſic p̱cedebatur. Ar-
guebat eni ꝙ de⁹ ſb̃ ſpe
ciali rõne nõ eēt ſbiectũ in ſacra pagina: qꝛ ſi
aliq̃ eēt talis ſpalis rõ potiſſime eēt, p̱ut eſt glĩficator
noſter. Sȝ hoc nõ poſſet aſſignari tanq̃ ſpalis rõ uel
ꝯditio: qꝛ tũc hec ſcia nõ differt a ſcia beatoꝝ: cũ ſub
hac rõne beati ꝯtēplent dñȝ. ¶ Pꝛ. ſi de⁹ in eo ꝙ glo
rificator: ⁊ ſub rõne boni eēt ſubiectũ in ſacra pagina
cũ de⁹ ſub rõne entis ꝯſideret in meta^ca^: erit meta^ca^
p̱or q̃ hec ſcia: qȯ eſt icõueniēs. ¶ In ꝯriuȝ eſt qꝛ de
us ſȝ ſe eſt ſbm in ſcia ſua. opȝ ḡ ꝙ ſub alia rõne ſit ſb
iectũ in ſcia nr̃a. non ḡ ſȝ ſe ⁊ abſolute eſt ſbm in ſcia
nr̃a. ſȝ opȝ hoc eē ſub aliqua ſpali rõne. ¶ Rꝰ dōm:
ꝙ in hac qõne ſic procedemus. qꝛ primo tangem⁹ rõ-
nes illas quas aliqui faciũt ad p̱bãdũ deum nõ eē in
theologia ſb̃ ſpali rõne ſbm. 2° adducemus rões p̱
bantes ꝙ oportet ſic eſſe. 3° ſoluemus rationes in ꝯ-
riũ factas. ¶ Põt enim tripliciter oſtēdi deũ ſb̃ ſpã
li rõne non eē ſbȝ. Prima ratio ſumit prout hec ſcia
comparat ad ſuuȝ finē. Scōa v̇o prout comparat ad
diuinam ſciam a qua deriuata eſt. Tertia prout com
parat ad ipſas ꝯditiones ſpales ſub q̃b⁹ de⁹ dĩ eē ſbȝ.
¶ Pria rõ ſic patet. Nã idē eſt ſbm in ſcia ⁊ finis: ut
ſi corpus mobile eſt ſbm in nãli phĩa finis eius erit co
gnitio talis corporis. vnũ ḡ ⁊ idē alr̃ tñ ⁊ alr̃ conſide
ratũ eſt in ſcia ſbȝ ⁊ finis. Illȯ eni qȯ iperfecte cogni
tum eſt in ſcia ſbm: pfecte poſtea cognitũ eſt finis: ſed
ſpãlis cognitio eſt perfectior q̃ gñalis. Si ergo deus
ſub ſpali rõne eſſet hic ſbm. tunc ſbm in hac ſcia non
differt a fine. ¶ Dicem⁹ ḡ ꝙ deus non ſub ſpali rõne:
⁊ nõ pfecte cognit⁹ ſȝ abſolute ⁊ iperfecte notus eſt
in hac ſcia ſbm. ¶ Scōa via ſumit prout hec ſcia cõ
parat ad diuinã ſciam. Uidetur etiaȝ hec ſcia eē que
dã imago ⁊ quedam ſimilitudo diuine ſapiētie. Iux-
ta illud apl̃i ad corin. 3°. nos reuelata facie gloriam
dñi ſpeculantes: in eãdē imaginē trãſformamur. ſȝ in
ſcia dei deus ipſe ſm ſe eſt obiectũ. ḡ ſic erit in ſciētia
nr̃a que eſt imago illius ſcientie. ¶ Tertio hoc ideȝ
probãt conditiones ille ſpãles ſub q̃b⁹ deus dĩ eē ſb
iectum. ponunt aũt hee ꝯditiones prout eſt reſtaura-
tor ⁊ glĩficator. ſȝ dato ꝙ nunq̃ homo peccaſſet nihil
omin⁹ fuiſſet ſacra pagina: nõ tñ homo fuiſſet reſtau
ratus. Rurſus hee due conditiones ⁊ ſi p̃ncipaliori
mõ ꝯſiderant in hac ſcia nõ tñ pp̱ hoc ut videt deus
ſub iſtis ꝯditionibus debet dici ſbm in ſcia iſta. Nam
metaphiſica p̃ncipaliori mõ ꝯſiderat de ſba q̃ de ali-
is entibus. nõ tñ pp̱ hoc ſba eſt ſubiectuȝ in metaphi
ſica: ſȝ ens abſolute ⁊ gñalr̃ ſũptũ. ſic ⁊ in p̱poſito: ⁊ ſi
hee ꝯditiones ſint magis p̃ncipales non tñ pp̱ hoc de
us ſub hĳs ꝯditionibus erit in ſacra pagina ſbm. ſed
abſolute ⁊ ſm ſe ꝯſideratus. ¶ Habitis rõnib⁹ per
quas videt p̱bari ꝙ theologia nõ hẽat deũ pro ſbie
cto ſub ſpali rõne anteq̃ has rõnes ſoluam⁹ uolum⁹
oñdē ꝙ oporteat dare ſpalem rõnem ſub qua de⁹ ſit
ſbm. Propter qȯ ſciēdum ꝙ nomine dei intelligitur
quoddam pelagus ſbe infinitum: ut innuit damaſce-
nus primo li°. c. 12°. de hoc ergo itēdimus dicē ꝙ de⁹
in eo ꝙ deus ſiue deus ſub abſoluta rõne nõ poſſit eē
ſbm in ſacra pagina. qꝛ pelagus ifinitũ ſub rõne qua
pelagus infinitũ nõ põt eē ſbm in hac ſcia. qȯ triplici

via declarari pōt. Prima via ſumitur prout hec ſciē-
tia cōparat ad ſuū obiectū ſiue ad ſuū ſbm a quo tra
hit ſpēm: ⁊ de quo ꝑncipalr ꝯſiderat. Scōa ꝓut com
parat ad ea que cōſiderant in hac ſciētia. Tertia vͦ
ſumit prout ordinat ad ſuū finē. ¶ Prima via ſic pa
tet. nā ſi deus qui dꝛ pelagus īfinitū in eo ꝙ deus ⁊ ēt
in eo ꝙ pelagus infinitū eēt ſbm in hac ſcia. tunc iſta
ſcia eēt infinita: ⁊ tēderet in deū mō infinito. nā ab in
finito in eo ꝙ infinitū non pōt ſcia trahē ſpēm: niſi ſit
ſcia infinita. dicē aūt hāc ſciam eē infinitā: uel ꝯſidera
re de infinito ſub rōne qua infinitū ⁊ tēdere in deum
mō infinito: eſt oīno abſurdum cū ipſa ſcia beatorum
que eſt longe altior ꝙ̄ iſta ꝯſideret de deo mō finito.
¶ Scōa via ad hoc idē ſumit ex his que cōſiderant
in ipſa ſcia. nā ſi hec ſcia hz̄et pro ſubiecto deū. i. pela
gus īfinitū per ſe cū in hiꝰ pelago oīa reluceāt poſſet
ſcia de oībꝰ ꝯſiderare. ſicut g̊ nephas eēt dicē ꝙ aliqd
poſſet ſciri in rebꝰ humanis cuiuſcūq; ꝯditionis ſit il
lud. uel in qbuſcūq; alijs rebꝰ cuiuſcūq; ꝯditionis ſit
illud ꝙ nō ꝑtineat ad ſciam dei: eo ꝙ hiꝰ ſcia hēt pro
obiecto deū ſm ꝙ hiꝰ que eſt pelagus infinitū. ſic nul
latenꝰ eēt dōm: ꝙ aliqd poſſet ſciri in rebꝰ humanis:
uel in qbuſcūq; alijs rebꝰ qḋ nō eēt attribuēdus huic
ſcie. poſſet g̊ hec ſcia de oībꝰ ꝯſiderare cuiuſcūq; ꝯdi
tiōis eēnt illa: ſiue eēnt curioſa: ſiue alia qḋ ē ꝯ augͫ
14°. de trini. c. p°. dicētē ꝙ nō utiq; qcqd ſciri ab ho-
mine pōt in rebꝰ humanis: ubi plimū uanitatis noxie
curioſitatis eſt huic ſcie tribuit. ſi eni hec ſcia ſic tēde
ret in deū ſb rōne qua deꝰ de oībꝰ qui ſciri poſſent nō
ſolū ab hoie: ſ; a quocūq; alio ꝯſiderare poſſet cuiuſ
cūq; ꝯditionis eēt illa. ¶ Tertia via ſumit ex ꝑte hu
ius ſcie: ut refert ad ſuū finē. eſt ēt hec ſcia qſi organū
ad felicitatē: ⁊ ad hūc finē data eſt hoi ꝑꝑ btitudinē
adipiſcēdā ut ſatis inuit augꝰ eodē li°. 14°. ⁊ eodē. c.
p°. ubi fidē ⁊ hāc ſciā vult ꝑꝑ adipiſcēdā btitudinē
eē datā. ⁊ qꝛ hec ſcia eſt organū ad btitudinē: ſiue ad
felicitatē. qcquid ꝯſideret de deo: ꝯſideret ſb hac rō-
ne: ⁊ ſb hac ꝯditione ut eſt glificator: ⁊ btificator nr̄.
patet ergo ꝙ theologia ꝯſiderat de deo ſb ſpāli ratio
ne: ⁊ ſub hac ſpāli ut eſt btificator nr̄. Quid aūt dōm
ſit de ꝯditione alia ꝓut eſt nr̄ reſtaurator in ꝓſequen
do patebit. ſ; ſi ꝯcedit ꝙ deꝰ ſub ſpāli rōne ſit ſbm in
ſacra pagina. dubitat tn̄ ꝙ illa ſpālis rō ſit in eo ꝙ bti
ficator nr̄: huiꝰ v̄itatis ſatis fidē faciūt v̄ba auguſti q̄
uana ⁊ noxia ut patet ex hita auctoritate huic ſcie nō
attribuit. Quia g̊ uanū eſt qḋ caret fine. Noxiū autē
idē eſt ꝙ deuiū a fine. videt ꝙ pro tāto aliq̄ nō ſint at
tribuēda huic ſcie: qꝛ deuiat a beatitudīe: ⁊ a fine: qḋ
nō eēt niſi qcqd ꝯſideret in hac ſcia ſm ꝙ huiꝰ eēt or
dinatū ad btitudinē: ⁊ ad ultimū finē. hoc idē ſatis in
nuit augꝰ eodē li° ⁊ cap° dicēs. ꝙ illḋ tm̄mō huic ſcie
attribuit quo fides ſaluberrima: que ad btitudinē du
cit gignit: nutrit: defendit: ac roborat. qḋ non eēt niſi
qcquid in hac ſcia ꝯſiderat per cōparationē ad btitu
dinē ꝯſiderādū eēt. ¶ Aduertēdū tn̄ ut meliꝰ pateat
v̄itas qōnis queſite. Qꝛ in qlibet ſcia tria ꝯſideranda
ſt. Videlicet res quā ꝑncipalr ꝯſiderat. Rōnē ſb qua
ꝯſiderat. Et lumē per qḋ ꝯſiderat. Ut in ſcia nāli res
ꝑncipalr ꝯſiderata eſt corpꝰ mobile. Rō ſb qua ꝯſide
rat eſt in eo ꝙ mobile. Lumē per qḋ ꝯſiderat eſt lum̄
rōnis nobis nālit̄ iditū: per qḋ lumen fit ꝯſideratio in
oībꝰ ſciētijs humanitꝰ inuentis. Sic ⁊ in hac ſcia res
ꝑncipalr ꝯſiderata eſt ipſe deus. Rō ſb q̄ ꝯſiderat eſt
ipſe btificator nr̄. Lumē per qḋ ꝯſiderat eſt lumen fi-
dei nobis diuinitus ſupinfuſum. ſm hec tria cōparat
ad tria hec. ſ. ſcia. Videlicet ad ſcias humanitꝰ inuē-
tas. Ad ipſam ſciam dei q̄ deꝰ pollet. Et ad ſciā btō
rum. A ſciētijs aūt humanitꝰ iuētis differt hec ſcia in
oībꝰ hijs tribꝰ: a ſcia diuina in duobꝰ: a ſcia btōrū in
vno. Nulla enim ſcia humana hēt deū pro ſbo: nulla
eni ſcia humana eſt: loquēdo de ſcia ꝓprie: que nō ſit
de ſenſibilibꝰ: uel de hijs que ſt in ſenſibilibꝰ: uel que
hn̄t ſenſibilia ꝑtē ſbi ſui. g̊ in re ꝑncipalr ꝯſiderata dif
fert hec ſcia ab oībꝰ ſciētijs humanitꝰ iuētis: qꝛ nulla
talis ſciētia eſt de deo tanq̄ de ſbo. Rurſus differt in
ſcḋo in rōne ſb q̄ ꝯſiderat: qꝛ ſcia phoꝝ non qcqd ꝯſi
derāt: ꝯſiderāt per relationē ad etnā btitudinē. imo
illā beatitudinē ignorauerūt phi. Tertio differt hec
ſcia a ſciētijs humanis q̄tū ad lumē cui initit̄: ⁊ per qḋ
ꝯſiderat: qꝛ ſcie humane initunt lumini rōnis. hec aūt
initit̄ lumini fidei: ſiue lumini dino. ſic g̊ q̄tum ad hec
tria differt hec ſcia a ſciētijs hūanis. ¶ Hec aūt ſcia
a ſcia q̄ pollet deꝰ differt in duobus: videlicet in rōne
ꝯſiderādi: ⁊ in lumine per qḋ ꝯſiderat: ſ; nō differt in
tertio: videlicet in re ꝯſiderata. de illo eni eodē ut de
ipſo deo: ſiue de ipſo pelago īfinito de quo eſt ſcia dei
eſt ēt ⁊ hec: ſ; nō ſb eadē rōne. qꝛ deꝰ ꝯſiderat ſeipm
qui eſt pelagus īfinitū abſolute: ⁊ ſm ſe: ⁊ ut eſt pela-
gus īfinitū: ⁊ in hac ꝯſideratiōe clare ⁊ lucide cōpre-
hēdunt oēs ꝯſideratiōes: ut oīa nuda ⁊ apta ſint ocu
lis eius. Sed hec ſcientia non conſiderat de iſto pela
go ſub ratione qua pelagus infinitum: ſed ſub ſpeciali
rōne ut btificator noſter. Differt etiā q̄tū ad lumen
per qḋ ꝯſiderat: qꝛ deus ꝯſiderat ſeipm per lumē qḋ
eſt ipſe. qḋ eſt lumē increatū. Sz hec ſcia initit̄ lumini
deriuato ab ipſo: qḋ eſt lumē creatū. Sz ſi cōparetur
hec ſcia ad ſciam btōꝝ videt differre in lumine. Nā
ipſi vidēt ſb lumine claro. Nos aūt ſb lumīe enigma
tico. de illo g̊ eodē: ut de deo: ⁊ ſb eadē rōne: ut in eo
ꝙ btificator de quo ꝯſiderāt bti ꝯſideramꝰ ⁊ nos: ſ;
ſub alio lumine. Que g̊ ipſi vidēt facie ad faciē rōne
luminis clari: nos videmus per ſpeculū in enigmate-
rōne luminis enigmatici. ut ſatis inuit apl's prima ad
col. 6°. cū g̊ erimꝰ in pr̄ia dicemꝰ illud ps. Sic audiui
mꝰ ſic vidimꝰ. Qḋ eni nūc per auditū: ⁊ per fidē noui
mꝰ: tūc per viſū: ⁊ per ſpēz ꝯtēplabimur. q̄tū g̊ ad rē
ꝯſideratā: ⁊ modū ꝯſiderādi: non videt canon biblie
ponē diām iter ſciā viatoꝝ ⁊ btōꝝ: ſ; q̄tū ad lumē
ut q̄tū ad cognitionē clarā ⁊ obſcurā. nec eſt diā par
ua: qꝛ hoc eſt quodāmō plus differre: ꝙ differāt que-
cūq; ſcie hūane: cū oēs hūane ſcie initant eidē lumi-
ni. ¶ Hijs oībꝰ ꝑlibatis uolumꝰ ſoluē rōnes in ꝯriū
factas: tā ad eas in qōne poſitas: ꝙ ad alias in argu
mētis adductas. Nā cū dꝛ ꝙ illud qḋ eſt ſbm in ſcia ī
perfecte cognitū: eſt finis ſcie cognitū ꝑfecte: ꝯcedit.
Cū poſtea ſubdit ꝙ ꝯſiderare deū ſb ſpāli rōne eſt co
gnoſcē ipm ꝑfecte. ꝑꝑ hoc qdē iſtud ꝑtinet magis ut
eſt finis: ꝙ ut eſt ſbm. Dici debet ut alibi pl'ies diximꝰ
ꝙ nō eūdē modū hn̄t forme ſepate: ⁊ in mā recepte:
qꝛ ut recipiunt in mā q̄to vniuerſaliores ſt tanto mā
liores ⁊ iperfectiores: ſepate aūt ecōuerſo. Ut ſi eēnt
qditates ſepate: ut poſuit plato eē: qḋ eſt vniuerſaliꝰ
ꝙ viuē eēt mlto ꝑfectiꝰ ꝙ ip; viuē. Et qꝛ ꝑfectiōes il
le q̄s poſuit plato ſepatas: nos pōimꝰ vnitiue: idō q̄to
magis ſm ſe ⁊ abſolute cognoſcit deꝰ: tāto ꝑfectiori
mō cog̊ſcit. Vn̄ ⁊ ut ſeparemꝰ hāc ſciam a ſcia dei. ⁊
ut oñderemꝰ iſtā iperfectiorē illa. dicimꝰ ꝙ deꝰ ꝯſide
rat ſe abſolute: ⁊ ſm ſe. nos aūt in hac ſcia ꝯſideramꝰ
ipm ſb ſpāli ratione. Vel poſſumꝰ dicē ꝙ cōſiderare
aliqd ſb ſpāli rōne pōt eē ꝑfecte ⁊ iperfecte. deꝰ igit̄
ſub ſpāli rōne ꝯſideratꝰ: ⁊ ſb illa ſpāli rōne iperfecte
cognitꝰ eſt ſbm in hac ſcia: ſ; ſub ſpāli rōne cognitus

pfecte.put pfecte pt cognoſci:in via eſt finis huiꝰ ſcie. ¶ Q.d vo addebat ſcdo ꝙ hec ſcia eſt quedā deriuatio:ꝛ quedā pticipatio diuine ſcie.ꝛ ꝙ ſilitudo:ꝛ imago eius dici debet.D₂ pro tāto hec ſcia eſt ſilitudo ꝛ imago ſcie diuine:put eſt pticipatio eiꝰ. Participare aūt idē eſt:ꝙ partē cape.non g in illo pelago:ꝛ in illa totalitate ꝯſiderat hec ſcia de deo ſm ꝙ ꝯſiderat ſcia dei.iō hec ſcia dci bēt deū pro obiecto in illa totalitate ꝛ in illo pelago.hoc aūt aliqd participat de hoc: ꝛ bēt deū pro ſbo ſub ſpāli rōne. ¶ Q.d aūt dicebat tertio de reſtauratiōe:dici debet ꝙ ibi reſtauratio debet ſumi large pro qlibet ſuppletiōe defectꝰ. Si eni hō nunq̄ peccaſſet:nihil minus tñ ex puris nalibꝰ nō potuiſſet conſequi btitudinē.ſcia g tūc tradita eēt de deo glificatore ꝛ ſuppletore ſiue reſtauratore.quelibet eni reſtauratio ē defectuū ſuppletio. ¶ Q.d aūt addebat de ambabꝰ ꝯditionibꝰ:ꝙ nō debet poni cōditiones ſubiecti:lz ſint pncipales:qꝛ ꝛ meta^{ca} pncipalr ꝯſiderat de deo:tñ deus nō eſt ibi ſbz nec ꝯditio ſubiecti. Dici debet ꝙ hee ꝯditiones nō ſunt quocūq mō pncipales:ſz ſunt ſic pncipales ꝙ ſub talibus ꝯditionibꝰ ꝯſiderat qcquid ꝯſiderat in hac ſcia. Nō autē ſic deꝰ ꝯſiderat pncipalr in meta^{ca} nō eſt deꝰ:qꝛ rō ſub qua iducit qcquid ꝯſiderat in meta^{ca} nō eſt deꝰ:ſz ens.ita ꝙ ens in eo ꝙ ens:eſt ibi ſbm. Et qꝛ hec ſcia ꝯſiderat de deo.ꝛ qcquid ꝯſiderat de eo:ꝯſiderat ſm has ꝯditiones.ſicut qcquid ꝯſiderat meta^{ca} de ente ꝯſiderat ſub rōne entis.pp qđ ſicut ibi ens in eo ꝙ ens eſt ſbm:ita ꝛ deꝰ in eo ꝙ glificator ꝛ reſtaurator erit ſbz. ¶ Aduertēdū tñ has duas ꝯditiones ſic ſe hēe ꝙ vna ordinat ad aliā:qꝛ reſtauratio ordinat ad glificationē.glificatio g eſt ꝯditio pncipalis.reſtauratio aūt uel ſuppletio defectuū ponit ad exprimēdū modum glificationis. Nā hoc mō deus nos glificat ꝛ ad btitudinē pducit reſtaurando nām:uel ſupplendo defectū nāe. ¶ Ad argumēta aūt in ꝑriū eſt ſoluēdū. Nā cū dicebat ſi ſcia nr̄a eēt de deo tāq̄ de glificatore:nō differret a ſcia btorꝫ.pōt dici ꝙ imo:qꝛ differt in lumine: qꝛ ſb alio lumine vidēt bti:ꝛ ſub alio viatores.ꝛ hec nō eſt modica dña:ut añ dicebat. ¶ Uel poſſumꝰ dicere ꝙ ſcia btoꝝ ꝛ viatoꝝ ꝯſiderat de eodem ſub eadē rōne.ut ſupra inuebat:qꝛ quelibet ꝯſiderat de deo in eo ꝙ glificator. Uñ idē ſub eadēz rōne eſt ꝯſideratū utrobiq:iſta tñ eadē rō:eſt eadē ꝛ nō eadē. Nam de deo ut glificatore alr ꝯſiderat ſcia btoꝝ:ꝛ aliter viatoꝝ. Nam ſcia btoꝝ ꝯſiderat de deo ut eſt glificator in re. Uiatoꝝ aūt ꝯſiderat de deo ut eſt glificator in ſpe.nō g ſunt eadē ſcia hec ꝛ illa. ¶ Q.d aūt addebat ꝙ ſi deꝰ in hoc ꝙ glificator ꝯſideraret in hac ſcia cū in meta^{ca} ꝯſideret in eo ꝙ ens.cū enſꝫ ꝛ vnū pus ſit q̄ bonū. por eēt meta^{ca} que cōſiderat de deo in eo ꝙ ens.q̄ iſta que ꝯſiderat de deo in eo ꝙ glificator ꝛ in eo ꝙ eſt nr̄a btitudo ꝛ noſtrū bonū. Dici debet ꝙ nulla ſcia humanitꝰ inuenta poteſt cōſiderare de deo nec in ſe nec ſm ſe:ſz ſolum ut cognoſcit per hec ſenſibilia ꝛ per creaturas. Si g eēnt due ſcie ꝛ quelibet eēt de deo ſolum:ut eſt cognitꝰ per creaturas.vna tñ illarū eēt de deo in eo ꝙ ens.alia vo eēt de deo in eo ꝙ bonū.uel ſb aliq̄ ſpāli rōne. Nulli dubiū eſſet ꝙ ſcia ꝯſiderās de deo in eo qđ ens:eēt alia por:eo ꝙ ens ꝛ eē eſt pmū ꝙ in aīa ꝯcipit.ut vult auicena in meta^{ca} ſua. Sz hic alia rō reformat pactuꝫ.conſiderat enim hec ſcia de deo in eo ꝙ deꝰ:ita ꝙ ipe deꝰ eſt ſbm in hac ſcientia:qđ de nulla ſcia humana dici pt.ſz ſcia ꝯſiderās de deo in ſe ꝛ hñs ipm deū oīno pro ſbo ſb quacūq rōne ꝯſideret ipm ſiue ſub ſpāli:ſiue gñali:ſiue ſub quacunq rōne ꝯſideret ipm erit dignior ꝛ por quacūq alia ſcia:que ꝯſiderat deuꝫ ſolum ut eſt cognoſcibilis per creaturas:ꝛ que nō hēt deū pro ſbiecto.nam hoc mō meta^{ca} eſt dignior ꝛ por oībus alijs ſciētijs:qꝛ eſt maxime diuina:ꝛ eſt quaſi dea ſciarū.ꝛ qꝛ ſciētia recipit ſpēm a ſbo:cū nulla ſcia humana poſſit eē de deo tanq̄ de ſubiecto:ꝛ iſta ſit de deo tanq̄ de ſubiecto erit magis diuina q̄ aliqua alia humana.ſub quacunq ergo ratione conſideret deum ſcientia humana ex quo nō pōt hēre deū pro ſubiecto nō erit ita diuina ſicut iſta.ꝛ qꝛ hec eſt diuinior iō por ꝛ dignior. ¶ Sz dices ꝙ eſt diuinior ꝛ dignior nō tñ eſt por:qꝛ pus eſt ꝯſiderare deū ſub rōne qua ens:q̄ ſub rōne qua glificator. ¶ Dicemus g ꝙ cognitio dei in ſe ſub quacunq rōne hiꝰ ſit.eſt por q̄ cognitio dei ut ſolum habet per creaturas ſub quacūq rōne hoc fiat. Nā ſicut deus eſt por creatura:ſic ſcia que ꝯſiderat de deo in ſe ꝛ hēt deū pro ſubiecto:ſub quacūq rōne ꝯſideret ipm eſt multo por q̄ aliqua ſcia humana que ꝯſiderat ipꝫ ſolū.put ductu rōnis per creaturas eſt cognoſcibilis iſta g eſt dignior pfectior:ꝛ ſimplr prior q̄ aliqua alia ſcia humana.alie aūt ſcie humane pñt eſſe pores quo ad nos.qꝛ que ſunt pora ſimplr:noſtro itellectui ſunt poſteriora. ¶ Uel poſſumus dicē ꝙ cū nō ſm eādeꝫ rōne ꝯſideret deus in theologia ꝛ in alijs ſciētijs.uelle ex hoc arguē poritatē ſciarū aliarū ad iſtā:eſt pcedere in equiuoco. ¶ Poſſumꝰ ēt ꝛ alr ad formam argumēti rñdē per qđ declarabit qdāmō tota qō queſita. Dicemꝰ eni ꝙ hec ꝯditio addita ſubiecto videlicet ꝙ deus in eo ꝙ glificator noſter uel in eo ꝙ finis noſtre glificationis nō hoc facit ꝙ deus ſit ſubiectuꝫ ſoluꝫ ſub rōne boni.nō aūt ſub rōne entis uel ſb rōne ueri.ſz reſtringit qualr deus ſb rōne entis uel ſb rōne ueri ſit hic ſbm. Nā diſpoſitio vniuſcuiuſq rei in entitate eſt ſua diſpoſitio in vitate.ꝛ ſicut res ſe hēt ad eē ſic ad cognoſci.ut declari hēt 2° meta^{ce}. Si g deus in illo pelago ſm ꝙ deus:ꝛ ſm ꝙ eſt ifinituꝫ pelagus entitatis eēt ſbꝫ in ſcia beatoꝝ poſſet cognoſci a beatis oī modo quo cognoſcibilis eſt:qđ falſum eſt. Nā chīs ſm ꝙ homo hēt ſupmū gradū btitudinis ultra quā nō pōt eē pceſſus.ſi g deus eēt ſbm in ſcia beatorū oī mō quo cognoſcibilis eſt tenens ſupmū graduꝫ ſm illū modū cognitionis cōprehēderet deum ꝛ cognoſceret ipm oī modo quo cognoſcibilis eſt:qđ falſuꝫ eſt. Nam ꝛ ipe chīs in eo ꝙ hō nō cognoſcit hoc modo deū.ꝛ ſi dicat ꝙ de ſe q̄tū eſt de ſe totū ꝛ totalr ſe offert cuilibet beato.dicemus ꝙ nullus btoruꝫ eſt aptus natus:nec pōt eē aptus ſm ſciam quā hēt deū totum ꝛ totalr cape. Scia eni ſumit ſpēm ex obiecto ſm ꝙ hñs ſciam:per ſciētiam illam eſt aptus natus in obiectū ferri.ut ſi meta^{ca} uerſat circa ens ſumet meta^{ca} ſpēm ex ente.ſm ꝙ habēs hiꝰ ſciam:per eam eſt aptus natus in ens ferri. Ex hoc autem modo ferēdi qui repugnat ſcie ꝛ hñti ſciam nō pōt ſcia ſumē ſpēꝫ. ꝛ qꝛ ipi ſcie beatoꝝ ꝛ habenti hiꝰ ſciam:cū totum dicat qd infinitum repugnat ꝙ ferrat in deū omni modo quo cognoſcibilis eſt.qꝛ ſbm in ſcia debet aſſignari cū ꝯditione illa.put ſcia eſt apta nata in ipm ferri:ꝛ prout ex eo ſumit ſpēm non aūt.put ei repugnat deuꝫ oī modo quo cognoſcibilis eſt nō erit ſbm in ſcia btōrum. Nam non ſoluꝫ ex parte noſtra uel ex parte beatoꝝ hñtium ſciam:ſz ēt ex parte ipius ſcie:cum deus de rōne ſui ſit qd infinitū ſumit hic repugnātia:ꝙ hiꝰ ſcia non poſſit ferri in deū omni modo quo cognoſcibilis eſt.propter qđ deus ſb hac rōne in illa ſcia non poterit eē ſbm. Multo aūt magis non eſt hoc modo

ſʒ in ſcia noſtra que ualde deficit a ſcia illa. Si ergo
deus ⁊ quelibet res ſicut ſe hẽt ad eẽ: ita ſe hẽt ad co
gnoſci. Si deus abſolute ⁊ ſm ſuũ pelagus entitatis
eẽt ſbm in aliqua ſcia creata: eſſet ibi ſbm oi mõ quo
habet eẽ. ⁊ per ꝯñs omni mõ quo hẽt cognoſci. qḋ eſt
falſum ⁊ ipoſſibile. iõ dicemus addẽdã eẽ ſpãlem cõ
ditionẽ ut reſtringat ꝯſiderationis modus: ⁊ ut dica
mus deũ non eẽ ſbm: nec in ſcia noſtra: nec in ſcia btõ
rum omni mõ quo hẽt eẽ: nec omni mõ quo cognoſci
bilis eſt. ſʒ in ſcia beatoꝝ eſt ſbm deus ſb hac ꝯditio-
ne: prout ipi per ſciam quam hñt tendunt ⁊ ſunt apti
nati tendẽ in ipm tanꝗ in ſbm btificans ⁊ tanꝗ in fi-
nem glificationis. Bti eni videntes deũ non opʒ ꝙ vi
deant oia ſimplr ⁊ abſolute: ſʒ videt oia que ad btitu
dinẽ reqrunt: ſine cognitione quoꝝ bti eſſe non pñt.
deus ẽ nõ quocũqȝ mõ cognitus: ſʒ ut ſic cognitus in
illa ſcia eſt ſbʒ. ſi ẽ eſt aliqua cognitio de deo: ſine qua
non poſſumus eẽ bti. ⁊ aliqua cognitio de ipo que ad
btitudinẽ ꝯſequat uel que põt ꝯſequi: que põt eẽ ma-
ior ⁊ minor: nunꝗ tñ ſcia beatoꝝ ad hoc eſt apta na-
ta ꝓuenire. imo repugnat ei: ꝙ ꝓueniat ut ferat in de-
um oi modo quo cognoſcibilis eſt. addenda eſt ẽ ſpe
cialis ꝯditio reſtringens illud ꝯſiderationis pelagus
ut dicamus prout ſcia beatoꝝ tendit in deũ non abſo
lute tanꝗ in pelagus infinitũ. ſed ꝓut eſt obiectũ btifi
cans: eſt ſbm in ſcia beatoꝝ. Infinitum ergo eſt pela
gus qḋ bti videt: ſed nõ vident ipm ut eſt pelagus in
finitũ. deus ergo in illa ſcia eſt ſbm: ſed nõ ſub abſolu
ta rõne ⁊ ut eſt ifinitũ pelagus: ſʒ ſub aliqua rõne ſpã
li reſtringẽte ꝯſiderationẽ pelagi ifiniti: per qḋ deꝰ ut
eſt btificator eſt ſbʒ in ſcia beatoꝝ ⁊ in noſtra: aliter
tñ ⁊ alr. nã in ſcia beatoꝝ eſt ſic ſbm prout bti viden
do deũ nõ vident oia ſimpliciter ⁊ abſolute: ſʒ videt
oia que ad btitudinẽ requirunt uel que viſionẽ beatã
cõſequunt: ſm ꝙ magis ⁊ minus hñt de lumine glie.
uel ꝓut hiꝰ cognitionẽ magis ⁊ minus pfectã hñt. ſʒ
in ſcia noſtra ſiue in theologia deus ut btificator eſt
ſbm: prout ꝯſiderãdo de deo nõ ꝯſideramus de oibꝰ
ſimpliciter qꝛ nõ ꝯſideramus uana ⁊ curioſa ⁊ noxia.
ſed ꝯſideramus de oibꝰ illis per que ad huiꝰ btitudi-
nẽ manu ducimur ⁊ iuuamur. uel ꝯſideramꝰ de oibꝰ
illis per que ſaluberrima fides nutrit: ⁊ roborat. que
ſaluberrima fides ad hiꝰ btitudinem uerã nos iuuat
⁊ ducit. ¶ Ad formã ẽ arguẽdi cũ dr ꝙ ſi hec ſcia ha
beret pro ſbo deum ut eſt ſic glificator tũc hẽret pro
ſbo deuʒ ſb rõne boni: ⁊ tũc poſterior eẽt metaphiſi
ca que conſiderat de deo ſub rõne entis ⁊ ueri. patet
ꝙ hec conditio addita non hoc facit ut deus non ſit
hic ſbm ſub rõne entis ⁊ ueri. ſʒ reſtringit qualr deus
ſub rõne entis ⁊ ueri ſit hic ſbm. Nam lʒ ens pmũ ſit
cã ois eſſe. ⁊ ueritas pma ſit cã omnis ueri. non tñ ꝓ
pter hoc: hec ſcia conſiderans de ente pmo ⁊ uerita-
te pma: põt conſiderare de oibus que ſunt entia ⁊ de
oibus que ſunt uera inquantũ iſta talia pñt eſſe noxia
⁊ curioſa: ſʒ ſoluʒ ꝯſiderabit de illis que ſic ſunt entia:
⁊ ſic ſunt uera. ꝙ per ea ad uerã btitudinẽ manu duci
mur ⁊ iuuamur. ⁊ per ea fides ſaluberrima que ad hiꝰ
btitudinẽ gignit ⁊ nutrit. defẽdit ⁊ roborat. Q. õ. III

s Ecundo querebat de deo q̄tuʒ ad pdeſtinationẽ eternaʒ: cũ
pdeſtiatio diuina falli nõ poſſit. Et circa hu-
iuſmodi querebat de ipo predeſtinato. Utruʒ poſſet
ſe perpetuare in vita: ⁊ arguebat ꝙ ſic. Predeſtinatꝰ
põt peccare: ⁊ qꝛ eſt liberi arbitrij ſemp põt manere
in pctõ. ſʒ q̄diu manebit in peccato nõ moriet: qꝛ tũc
diuina predeſtinatio falleret. ⁊ ſi non moreret: q̄diu
erit in peccato ſemper poterit ſe perpetuare in vita.
¶ In ꝯrium eſt. qꝛ ſi predeſtinatus ſemp ſe ꝑpetua-
ret in hac tpali vita nunꝗ fieret ſaluus: nec hẽret glo
riam eterna. ⁊ ita fruſtraretur pdeſtinatio: que eſt pre
paratio gratie in pñti ⁊ glie in futuro. ¶ Dicẽdũ ꝙ
hec ꝓpoſitio eſt falſa. predeſtinatus põt ſe ſemp per-
petuare in vita. Qḋ dupliciter declarabimꝰ. pmo ex
modo uerificandi propoſitiones. 2º ex ipo libero ar-
bitrio: ubi videt fundari difficultas queſiti. ¶ Pro-
pter pmum ſciendum ꝙ ſicut ſe hẽt in re ita ⁊ in ueri
tate. Nam aliqua ſunt per ſe: aliqua ſunt per accidẽs.
videmus enim in ipis paſſionibꝰ ꝙ alique ſunt paſſio
nes per ſe: alique per accidens. Nam paſſiones ſequẽ
tes formam ⁊ ſpẽm ſunt per ſe. ſequentes aũt materi
am ⁊ indiuiduum ſunt per accidẽs: ideo dicimus ꝙ ꝓ
pria ſunt accidentia ſpeciei. ſed accidẽtia ſunt accidẽ
tia indiuidui. ea eni que ſequunt ſpẽm ⁊ formam ſunt
per ſe reſpectu eoꝝ que ſequunt indiuiduũ ⁊ materi
am. nam cum mã non ſit nã niſi per cõparationem ad
formã: illud potiſſime competit rei ſm ſe ⁊ ſm natu-
raʒ: ꝙ competit ei ſm formã: ſed ſicut in eẽ ratio per
ſe ſumit magis ex forma. ratio aũt per accidẽs magis
ex materia. ſic ⁊ in ueritate propoſitionũ. propoſitio
nes eni que uerificant rõne forme ſunt magis per ſe.
Que autem uerificant rõne mãe ſunt magis per acci
dens. Si aũt dicat albũ põt diſgregare: erit uera per
ſe qꝛ uerificat rõne forme. ſed ſi dicatur albuʒ põt fie
ri nigrum: erit uera per accidẽs: qꝛ erit ṽa ratione ma
terie ⁊ ſubiecti. album enim nõ põt fieri nigruʒ ſm ſe
ſʒ rõne materie uel ſbi: qꝛ ſbm qḋ eſt ſub forma albi
põt eſſe ſub forma nigri. Ex albo enim fit nigruʒ: uel
ex non ente fieri ens: eſt per accidẽs non per ſe. Qḋ ſi
uolumus hoc ad pdeſtinationẽ adaptare. Dicemꝰ ꝙ
pdeſtinatus dicit pſonã aliquã exñtẽ ſub diuino ordi
ne: ſiue ſub ratione predeſtinationis. ipa ergo perſo-
na ſic ſe habens: eſt quaſi materia. ipe autem ordo ſb
quo exiſtit: ſe habet quaſi forma. Si ergo dicatur pre
deſtinatus poteſt ſaluari eſt uera per ſe: qꝛ hoc cõpe-
tit ei ex dino ordine: ⁊ ex eo ꝙ eſt in hac locutiõe for
male. ſed ſi dicatur predeſtinatꝰ põt damnari eſt uera
per accidẽs non ratione pdeſtinationis: ſed ratiõe ma
terie uel ſubiecti: qḋ predeſtinationi ſubſternitur ipm
eius ſubiectum ut ſortes uel plato cum ſit liberi arbi
trij poteſt damnari. Predeſtinatus enim non damna
bitur: poteſt tamen damnari. ¶ Aduertẽdum tamẽ
ꝙ que ſunt uera per accidens nihilominus uera ſunt.
nam licet ſit per accidens ꝙ homo ſit albus uel niger
uel medio colore coloratus: nihilominus tamẽ uerũ
eſt ꝙ homo ita ſit coloratus. Si ergo hec eſſet ue-
ra predeſtinatus poſſet ſe perpetuari in vita. uel eſſet
uera per ſe ⁊ quaſi ratione forme: ut ratione predeſti
nationis. uel eſſet uera quaſi per accidens. ut ratione
materie uel ſubiecti: ut ratione liberi arbitrij ꝙ quaſi
materialiter diuino ordini ⁊ diuine pdeſtinationi ſb-
ſternitur. Qualiter aũt ſit iſta ſubſtractio utrum pre-
deſtinatio ponit aliqd in pdeſtinato. patet ꝙ pdeſti-
natio uel ponit aliqd ſm rẽ in pdeſtinato uel ſaltẽ po
nit aliqd in eo ſʒ diuinã puiſionẽ ⁊ ſʒ diuinũ ordinẽ.
Si eni pdeſtinatio eſt quedam grẽ pparatio in pñti ⁊
glie in futuro: quicũqȝ eſt pdeſtinatus uel hẽt actu in
ſe graʒ uel puiſione diuina ⁊ ifallibili puiſus eſt hẽre
grãm. Hiꝰ aũt diuinus ordo eſt q̄ſi qḋ formale reſpe-
ctu eoꝝ que huic ordini ſbſternunt. Neutro aũt iſto
rũ modoꝝ poterit uerificari ꝙ pdeſtinatus ſe in vita
ꝑpetuare poſſit. nõ eni hoc poterit uerificari q̄ſi per
ſe: ⁊ rõne predeſtinationis. qꝛ ut in arguẽdo tãgebat

tūc fruſtraret̄ p̄deſtinatio.ſi eni p̄deſtinatꝰ ſ꞉ ꝙ huiꝰ
poſſet ſe ꝑpetuare in vita.tunc p̄deſtinatꝰ ſm ꝙ huiꝰ
poſſet nō ſaluari:ſed poſſet ſe ꝯtinuare in hac vita ſe
culi:in qua nō poſſet ꝯſeq̄ beatitudinē:ſed peregrina
mur a dn̄o.pōt ēt p̄deſtinatus dānari:uel pōt nō ſal-
uari:ſed nō in eo ꝙ p̄deſtinatꝰ.ſed rōne eiꝰ ꝙ p̄deſti-
nationi ſbſternit̄.Si ḡ falſu꞉ eſt p̄deſtinatꝰ ſ꞉ ꝙ huiꝰ
poſſit nō ſaluari.falſu꞉ eſt ꝙ p̄deſtinatus ſm ꝙ in vi-
ta huiꝰſeculi ſe ꝑpetuare poſſet.nō ḡ erit p̄fata locu-
tio v̊a per ſe:uel q̄ſi rōne forme.nec erit v̊a q̄ſi per ac
cidēs ⁊ rōne māe:ut rōne liberi arbitrij:ꝙ p̄deſtina-
tioni ſbſternit̄.q꞉ ex libero arbitrio non hēt hō ꝙ ſe
poſſit ꝑpetuare in vita.eſt ḡ p̄fata ꝓpoſitio ſimplr̄ iu
dicanda falſa:q꞉ nullomō v̊ificat̄: nec rōne forme:⁊
q̄ſi per ſe:nec rōne māe ⁊ q̄ſi per accn̄s. ¶ Scd̄a via
ad hoc ſumit̄ ex ꝑte ipiꝰliberi arbitrij.ubi vi fundari
difficultas queſita.ex hoc eni in queſito difficultas re
ſultat. Quia ſi liberū arbitriū nō pōt cogi ſp pōt ſta-
re in pctō.⁊ q̄diu ſtat p̄deſtinatꝰ in pctō non moriet̄.
vi ex hoc ꝙ poſſit ꝑpetuare in vita. ¶ Propter qd̄
ſciēdū ꝙ liberū arbitriū optime ſtat cū ifallibilitate
dine p̄ſcie.nā dina p̄ſcia idō eſt infallibilis:q꞉ oia ſunt
ei pn̄tia.vn̄ auguſtinꝰ.15°.de trini.c.13°.vult ꝙ deꝰ nō
alit̄ nouit creata q̄ creāda.oia eni ſibi ſūt pn̄tia.totꝰ
aūt iſte decurſus rerū eſt dine ſapiētie pn̄s. ſed ſic eſt
in his que pn̄tialr̄ videmꝰ:ꝙ ſiue ueniāt ꝯtingēter:ſi-
ue neceſſario per ſe loquēdo:nō fallimur in illis. nr̄a
aūt ifallibilis notitia nō dat rebꝰ neceſſarijs neceſſita
tē:nec tollit a rebꝰ ꝯtingētibꝰ ꝯtingētiā.ſed quelibet
ſm modū ſue nāe uenire ꝑmittit ut boetiꝰ exemplu꞉
ponit in li° de ꝯſolatione.nā ſi pn̄ter video ſolē oriri
⁊ homine꞉ currere in neutro illoꝝ fallor. Si video
hoie꞉ currere v̊e poſſum dicē:q꞉ hō currit.⁊ ſi video
ſolē oriri uere dicet̄ ꝙ orit̄.nihilominꝰ tn̄ ſol orit̄ ne-
ceſſario:⁊ hō currit ꝯtingēter.meū eni vidē nō ob-
ſtāte ꝙ ſit infallibile circa utrūq꞉ nō tn̄ dat neceſſita-
tē ortui ſolis:nec tollit ꝯtigētiā curſui hoīs. Ad hoc
eni ꝙ ſcia ſit ifallibilis de aliqua re nō op꞉ ꝙ res non
poſſit alit̄ eē:ſ꞉ ſuffic̄ ꝙ nō alit̄ ſit. Ad hoc eni꞉ ꝙ ds
nō fallat cū viderit hoie꞉ currē ſufficit ꝙ ita ſit ut vi
det:nō op꞉ āt ꝙ nō poſſit alit̄ eē:ex eo eni ꝙ video
hoie꞉ currere:⁊ nō fallor nulla neceſſitas eſt in curſu
hoīs niſi forte ꝯditionata. ſic oē qd̄ eſt qn̄ eſt:neceſſe
eſt eē. Optime eni ſtat ifallibilitas notitie mee cū vi-
deo hoie꞉ currē cū lībtate arbitrij currētis. q꞉ ille ni
hilominꝰ libē currit:⁊ pōt currē:⁊ non currere. Sic
⁊ in ꝓpoſito totus decurſus rerū eſt deo pn̄s.idō circa
hoc nō fallit̄:ſiue ſit neceſſariū:ſiue ꝯtingēs cū infalli
bilitas dine cognitionis nō dat rebꝰ neceſſitate꞉:nec
tollit a ꝯtingētibꝰ ꝯtingētiā. Uerū eni eſt ꝙ ita erit ſi
cut deꝰ ꝓuidit.ſ꞉ nō eſt uerū:ꝙ nō poſſit alit̄ eē ꝑꝑ qd̄
ſi p̄deſtinauit me ⁊ videt me ſaluādū.ueru꞉ eſt ꝙ ego
ſaluabor:ſed hoc nō eſt uerū ꝙ nō poſſet alit̄.eē pōt
ḡ p̄deſtinatꝰ finalr̄ peccare:⁊ pōt dānari:q꞉ ifallibili-
tas dine p̄ſciētie nō iponit ei neceſſitate꞉.attn̄ finalit̄
nō peccabit nec dānabit̄.nulla eſt aute꞉ ibi neceſſitas
ſimplr̄ niſi ꝯditionis.ſic oē qd̄ eſt qn̄ eſt:neceſſe eſt eē
ſic eni cū aliq̄d eſt pn̄s in re:neceſſe eſt ſic eē:ut eſt nō
ſimplr̄:ſ꞉ ſub ꝯditione:q꞉ oē qd̄ eſt:qn̄ eſt:neceſſe eſt
eſſe dū eſt ita. Et futura que ſūt pn̄tia p̄ſcie diuine:ne
ceſſe eſt euenire que deꝰ ꝓuidit nō neceſſitate ſimplr̄:
ſ꞉ q꞉ iā ſūt pn̄tia dine p̄ſcie neceſſe eſt ſic eē:ut ſūt pn̄-
tia. Quo viſo dicamꝰ ꝙ ſi dicas p̄deſtinatꝰ ſp pōt pec
care.⁊ q꞉ ſp pōt peccare:⁊ nō pōt mori:dū eſt in pec
cato.idō pōt ſe ꝑpetuari in vita. Dicemꝰ ḡ ꝙ hec argu-
mētatio accipit oia falſa. Nā ꝙ p̄deſtinatus ſp poſſet
peccare falſa eſt ⁊ rōne p̄deſtinationis:⁊ rōne libi ar
bitrij. Nā ip꞉ liberū arbitriū nō p̄t ſp eē ꝯiunctū cor
pori.⁊ idō nō pōt ſp peccare.ſ꞉ tādiu pōt:q̄diu eſt in
hac ualle miſerie ꝯiūctū corpori. ¶ Rurſus alia ꝓpo
ſitio ꝙ p̄deſtinatus q̄diu eſt in pctō nō pōt mori:fal
ſa eſt. Predeſtinatꝰ aūt pōt in pctō mori:nō tn̄ morie
tur. Si ḡ accipis ſm poſſibilitate꞉ utraq꞉ eſt ēt falſa
videl꞉ ꝙ p̄deſtinatꝰ poſſit ſp peccare:⁊ ꝙ nō poſſit in
pctō mori.ſ꞉ ſi accipis ſm actū:tūc falſa eſt ꝓpoſitio
pͣ:videl꞉ ꝙ p̄deſtinatꝰ ſp peccet:ul̄ ꝙ ſp in pctō ꝯſi-
ſtat:⁊ tūc falleret̄ dina p̄ſciētia:⁊ ſi nō ſp in pctō ꝑſi-
ſtet:nō poterit hoc modo ꝑpetuare in vita.⁊ per hoc
patet ſolutio ad obiectū. Queſtio.IX.

T Ertio querebat̄ de ordine quo deꝰ cre
at res. Et erat qd̄. Utrū in crea
tione rerū itelligē p̄cedat uelle uel ecōuer-
ſo.⁊ arguebat̄ ꝙ itelligē p̄cedēt uelle : q꞉ in his que
ꝓcedūt.artificialit̄ a nobis ut dicebat itelligē p̄cedit
uelle:ḡ in creatiōe reꝝ cū creature cōparent̄ ad deū
tanq̄ artificiata ad artificē:op꞉ ꝙ in hoc itelligē p̄ce
dat uelle. ¶ ꝓ.in ſcriptura ſacra ſp fit cōmemora-
tio de itelligē hoc mō.ſcriptura ſacra dicit deū ꝓdu-
cē res dicēdo.i.formādo v̊bū:⁊ itelligendo iuxta il-
lud pſal.ipe dixit ⁊ fcā ſunt. ¶ In ꝯriū eſt q꞉ ꝓductio
rerū eſt ex ordinatione dei.ſ꞉ hoc nō eſt ſine dina uo-
lūtate:ſ꞉ hoc ꝑtinet ad eiꝰ uolūtatē ḡ ⁊c̄. ¶ Rꝰ° dd̄꞉
ꝙ nō pōt eē hec qd̄ de ſcia dei:que eſt pure ſpeculati
ua:⁊ que nō p̄t eē p̄ctica:cuiuſmodi eſt ſcia quā hēt
deꝰ de ſeipō. Erit ḡ hec qd̄ de ſcia quā hēt deꝰ de crea
turis:ꝑꝑ qd̄ ſciēdū ꝙ magr̄ p̄° ſniarū diſtictione.38.
Uult ꝙ ſcire dei nō ſit cā rerū:niſi ꝓut includit dinū
bn̄placitū.vn̄ ait. Ita ēt dicimꝰ ſcia꞉:ul̄ p̄ſcia꞉ nō eſſe
cā꞉ eoꝝ que fiūt niſi talē ſine qua nō fiūt. Si tn̄ ſcia꞉
ad notitiā tm̄ referamꝰ.⁊ ſbdit ꝙ ſi v̊o noīe ſcie iclu
dat̄:⁊ bn̄placitū atq꞉ diſpoſitio:tūc recte dici pōt cā
eoꝝ que deꝰ fac̄. ¶ Scd̄m hoc ḡ diſtinguemꝰ de ſcia
practica.dicemꝰ eni ꝙ q̄tūcūq꞉ ſcia practica ſit in in-
tellectu.intellectꝰ eni nō dr̄ practicꝰ ſ꞉ talē ſcia꞉:niſi
ꝓut ſe extēdit ad opꝰ:q꞉ ut dr̄ in 3° de aīa.intellectus
ſpeculatiuꝰ extēſiōe fit practicus. Ipſa ḡ ſcia practica
pōt ꝯſiderari duplr̄.uel ut qs ſpeculat̄ ſm eā:ul̄ ut or
dinat eā ad opꝰ.cū ḡ queris utrū in talibꝰ intelligere
p̄cedat uelle. Si intelligat̄ de intelligē ſpeculatiuo ul̄
de ordinato ad opus p̄cedit uelle.ſed tale intelligere
ut patet per magiſtrū ſentētiarū nō eſt cā operis niſi
cā ſine qua nō.ubi eni artifex per ſuā artē ſpecularet̄
nō ageret per ſuā artē. Ex hiꝰ tn̄ ſpeculari:nō ſeque-
tur opus niſi per uolūtatē ordinet̄ ad opus. Intelligē
ḡ ſpeculatiuū nō du꞉ ordinatū ad opus p̄cedit uelle.
ſed ordinatū ad opus ſequit̄ uelle.q꞉ non ordinat̄ ad
opus niſi per uoluntatē. Un̄ ⁊ ph̄s vult ꝙ ꝓncipiu꞉
artificialiu꞉ ſit uoluntas:ut patet ex 6° metaᶜᵉ. vnde
idē ibidē ait. Q꞉ artificiatum eſt ide꞉ ꝙ uolitum.ſm
ergo ſpeculatione꞉ operis intelligere precedit uelle.
ſm aute꞉ ordinationē ad opus uelle p̄cedit intellige
re. Ideo uoluntas dei dicit̄ p̄ma ⁊ ſuprema cā omni
um reru꞉.quia intelligere illud ſpeculatiuū qd̄ prece
dit uelle:nō eſt cauſa reru꞉:niſi ſine qua nō. Q꞉ aute꞉
uoluntas ſit cauſa patet per auguſtinū libro 3° de tri
nitate caplo 4.° qui ait. Q꞉ uoluntas dei eſt prima ⁊
ſuprema cauſa omnium corporalium rerum:uel ſpe-
cierum ac motionum. Pari etiam ratione eſt prima
⁊ ſuprema cauſa omnium ſpecialium rerum : in deo
ergo non eſt iſta prioritas ſm rem . quia ſuum uel-
le nō differt realiter a ſuo intelligere:nec eſt iſta prio
ritas ſm tempus:quia ibi nihil ex tēpore icobatur:

Sʒ nihil huiꝰ prioritas eſt ẜm nr̄m modū intelligen
di. Nā ẜm nr̄m modū itelligēdi ṗus itelligimus deū
ſpeculari oīa. poſtea intelligimꝰ ẜm ſuū beneplacituʒ
eligere hec: uel illa facere: ẜm quā electionem ſuam
ſcientiam ad opus applicat: ut illa faciat que eligit.
⁊ diſpoſuit facē. Vn̄ dicimꝰ in deo eē ſcia ſuiipſiꝰ ⁊ eē
ſciaʒ aliarū rerū. ¶ Rurſus ſciaʒ aliarū rerū diſtin-
guimꝰ duplicē. Unaʒ que uocat ſcia ſimplicis notitie
quā hēt deꝰ de oībꝰ poſſibilibꝰ fieri. ⁊ aliā que uocat
ſcia viſionis quā hēt deꝰ de factiſ: uł de fiendis. Scia
eni ſimplicis notitie que nō eſt cā niſi ſine qua nō ẜm
nr̄ʒ modū itelligēdi ṗcedit uelle: ſʒ uelle ṗcedit ſciaʒ
viſionis. qꝛ nō ptinet ad aliꝗ̄ ſciaʒ viſionis: niſi q̄te-
nus ſūt uolita uł pmiſſa. Patet ḡ ꝙ in creatione reꝝ
itelligē ſpeculatiuū qȯ eſt cā ſine quo nō: uł ſcia ſim-
plicis notitie que eſt cā ſine qua nō: ṗcedit uelle. Sʒ
intelligē ex quo ſeq̄tur opus: ⁊ ꝙ eſt determinatū ad
opꝰ ẜm nr̄m moduʒ itelligēdi: ſeq̄tur uelle cū iſta de-
terminatio nō fit niſi per uolūtatē. ad uolūtatē enim
ſpectat determinare ſciaʒ practicā ut ex ea ſequatur
opꝰ. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū cū dr̄. Q̄ ita eſt in
nobis ꝙ itelligē ṗcedit uelle: in his que artificialit̄ a
nobis fiūt. Dici debet ꝙ itelligē ſpeculatiuuʒ per qȯ
ſpeculamur ea que ſūt artis: pōt ṗcedē uelle. ſʒ itelli-
gē practicū: ⁊ iā extēſuʒ ad opꝰ: uł iā determinatū ad
opꝰ ſeq̄tur ipʒ uelle: qꝛ huiꝰ cā eſt uolūtaſ: ſic ⁊ in deo
ẜm nr̄m modū itelligēdi reſeruat ſibi q̄dāmō talis or
do. ¶ Qȯ v̇o ulteriꝰ arguebat ꝙ ſacra ſcriptura oīa
attribuit ad ipʒ dicē diuinū: qꝛ dicēdo fac. ꝙ conſe-
quēs eſt ꝙ oīa tribuat ſuo itellectui: qꝛ idē eſt dicē ꝙ
itelligēdo v̇bū formare. Debet dici ꝙ ſic̄ ſcriptura ſa
cra oīa attribuit dīno itellectui qꝛ dixit ⁊ fcā ſunt iſta
oīa attribuit uolūtati eiꝰ. q̄a oīa quecūq₃ uoluit fec̄.
Uł poſſumꝰ dicē ꝙ lʒ itellectꝰ nō agat: qꝛ nō eſt practi
cus: nec opet̄ exteriꝰ niſi ẜm bn̄placituʒ uolūtatiſ hēt
tn̄ aliq̄d itellectꝰ reſpectu opiſ qȯ nō hēt uoluntaſ. qꝛ
in itellectu eſt ſilitudo rei operande. Quia ab archa
in aīa fit archa in mā. ut pōt patē ex 7º metacᵉ. iō rō-
ne huiꝰ ꝓgatiue quā hēt itellectꝰ aliq̄n opꝰ attribui
tur itellectui. tn̄ nō eſt hoc ſimplr̄ faciēdū: niſi ibi iclu
dat bn̄placitū. Quia ut pōt patē per habita ſilitudo
in mēte nō ꝓgredit̄ in opꝰ: nec eſt cā opatiōis: niſi ẜʒ
bn̄placitū uolūtatis. niſi acciperetur forte cā ſine qua
nō. ſed cā ad quā ſequit̄ opus: nō eſt ſciētia ſine bene
placito uoluntatis. Queſtio. V.

q **Uarto** querebat̄ de ordine ẜm quē
res creant̄ a deo. ⁊ erat qȯ.
Utrū res ſint hoc ordine a deo create: ꝙ int̄
duas ſpēs imediatas poſſit fieri ſpēs media. ⁊ argue
bat̄ ꝙ ordo rerū hoc nō patit̄. Nā forme ſūt ſic̄ nūi:
ut patet ex 8º metacᵉ. ſʒ ordo nūoꝝ hoc non patit̄ ꝙ
int̄ duas ſpēs imediatas poſſit fieri ſpēs media. nulla
eni ſpēs media pōt eē int̄ q̄nque ⁊ q̄tuor. ḡ in ordina
tione vniuerſi ita ſe hēbit ꝙ int̄ duas ſpēs imediatas
nō pōt fieri ſpēſ media. ¶ In ꝯriuʒ eſt: qꝛ ut dicebat̄
deꝰ pōt facē māʒ ſine oī forma: ⁊ ſine oī alio actu. ſi ḡ
deꝰ facē pt̄ māʒ actu que nullū hēt actū: poterit facē
ſpēs imediatas hr̄e māʒ: q̄uis nullū habeāt mediuʒ.
¶ Rñºdōʒ ꝙ in hac qōne ſic eſt ꝓcedēdū: qꝛ ṗº vidē
dū eſt quō int̄ aliq̄ ſit mediū ⁊ quō nō. Scōo vidēdū
eſt quē ordinē hn̄t res vniuerſi. Tertio vidēdum eſt
quō forme hn̄t rōnē nūi. ⁊ quō ſūt ordinate adiuicē.
q̄bꝰ viſis de leui patē poterit quō int̄ duas ſpēs ime-
diataſ poſſit fieri mediū: ⁊ quō nō. ¶ Propt̄ qȯ ſciē
dū ꝙ illa int̄ que eſt mediū uł pōt eē mediuʒ: opʒ hr̄e
aliꝗ̄ diſtātiā: ⁊ diſtātiā nō pūctalē: qꝛ ſi pūctalr̄ diſta-
rent nō poſſet ibi eē mediū: ſed opʒ diſtantiā illā hr̄e
latitudinē: ut poſſit ibi itercipi mediū. Diſtātia auteʒ
duplex eſt: quedā finita: ⁊ quedā ifinita. Rurſus diſtā
tia ifinita eſt duplex: qꝛ quedā eſt in qua quodlibet ex
tremū dic̄ aliꝗ̄ eēntiā. ⁊ hoc mō diſtat deꝰ a creatura
q̄libet: ēt a ſupmo angelo: talis aūt diſtātia nunꝗ̄ pōt
euacuari: nunꝗ̄ deꝰ poſſet facē aliꝗ̄ creaturā ita excel
lentē q̄n poſſet facē excellētiorē. Naʒ quātūcūq₃ fie-
ret excellēs creatura ex quo creata eēt a deo in ifini-
tū diſtaret ⁊ ſp poſſet fieri alia excellētior int̄ eā ⁊ de
um. Eſt aūt alia diſtātia ifinita in qua vnū extremum
dicit eēntiā q̄dā: aliud aūt dic̄ eēntiā nullā: ⁊ hiꝰ di-
ſtantia eſt int̄ māʒ ⁊ nihil: in tali auteʒ diſtātia lʒ ſit in
finita: q̄a nihil ad aliq̄d nulla eſt ꝓportio attn̄ nullum
mediū ibi eē poteſt. Eſt aūt alia diſtātia finita in qua
pōt eē mediū: ⁊ nō mediū. qꝛ ſi ſit pūctaliſ nō poterit
ibi eē mediū. ſi aūt nō ſit pūctalis poterit ibi eē medi
uʒ. ¶ Viſo quō int̄ aliq̄ ſit mediū: ⁊ quō nō ſit medi
uʒ. reſtat vidē quē ordinē hn̄t reſ vniuerſi. pp qȯ ſciē
dū ꝙ ordinē vniuerſi debemꝰ imaginari ad modū cu
iuſdā harmonie: uł melodie. ſic eni videmꝰ i melodia
ꝙ nō opʒ ꝙ uoces ſe excedāt pūctalit̄. nec ēt ꝙ ſe ex-
cedāt eq̄lit̄: ut ſi uadat vna uox ſupra aliā per tonum
nō eſt ibi exceſſus pūctalis: imo eſt ibi dare mediuʒ:
qꝛ int̄ tonū: ⁊ tonū eſt ſemitoniū. Rurſus ſi fiat exceſ
ſus per ſemitoniū nō opʒ ꝙ ſit pūctalis qꝛ eſt dare ſe
mitoniū maiꝰ: ⁊ ſemitoniū minꝰ. Immo nunꝗ̄ tonus
diuidit̄ in duo ſemitonia eq̄lia. Infra ḡ ſemitoniū ma
ius: eſt dare ſemitoniū minꝰ: ſi ēt fiat exceſſus per ſe
mitoniū minꝰ adhuc nō opʒ ꝙ ſit pūctalis: qꝛ non oē
ſemitoniū minꝰ eſt eq̄le ſemitonio alteri minori. Im-
mo vnū ſemitoniū minꝰ pōt eē maius altero ſemito-
nio minori. uerū eſt eni ꝙ tonꝰ nō pōt diuidi in duo ſe
mitonia eq̄lia: ſp eni tonꝰ diuidit̄ ieq̄lit̄: cū hēat rōneʒ
nūi iparis. Sed nō ſp diuidit̄ eq̄lit̄: inequalr̄ diuidit̄
ſp in duas ptes iequales. Tn̄ illa iequalitas pōt eſſe
maior ⁊ minor: qꝛ ipi ſemitonio maiori pōt dare pluſ
⁊ minꝰ: ⁊ ẜm ꝙ plus dat̄ ſemitonio maiori: minꝰ dat̄
ſemitonio minori. Si eni aliqȯ lignū diuideret̄ ineq̄
lit̄ q̄to vna ps eēt maior: tāto alia ps eēt minor. quō
aūt ſic ſe hēat in tonis: ⁊ in ſemitonīꝫ nō multū facit
ad qōnē pn̄teʒ. ſʒ ſi alicui cure eēt hoc ſcire dicemꝰ ꝙ
tonꝰ eſt aliq̄d ẜm ꝓportionē ut noueʒ ad octo. ut ſi ſit
vnꝰ martellus nouē vnciarū: ⁊ alius octo non facient
eq̄les ſonoſ: ſʒ ſonꝰ vnꝰ ibit ſup alterū per tonuʒ. Sic
ēt ſi p eē vna chorda in vna pte groſſior q̄ in alia: uł
vna fiſtula in vna pte groſſior q̄ in alia vna iret ſupra
aliā per tonū ita tn̄ ꝙ chorda ſb̄tilior: ⁊ fiſtula ſtricti
or hr̄et altiorē ſonū: ſi ḡ q̄s uellet diuidē tonū ⁊ face-
re ſemitonū: opʒ ꝙ accipiat inter noueʒ ⁊ octo. Ut ſi
martellus octo vnciarū ⁊ nouē ſe ſuperāt per tonū:
accipiet̄ martellus octo vnciarū cū dimidia: ⁊ ille fa
ciet ſemitoniū maiꝰ: attamē ille martelluſ reſpectu in
ferioris faciet ſemitoniū maiꝰ reſpectu maioris faci-
et minꝰ. martellus eni nouē vnciarū ꝯtinet decem ⁊
octo medias vncias: martellus aūt octo vnciaruʒ cū
dimidia ꝯtinet decē ⁊ ſeptē medias vncias. Martel
lus aūt octo vnciarū ꝯtinet ſexdecim mediaſ vnciaſ
ſed plus ſupat. 17. ſexdecim: q̄ decē ⁊ octo decē ⁊ ſe
ptē. Quia decē ⁊ ſeptē cōtinet totū ſexdeciʒ: ⁊ ſextā
decimā partē. Decē ⁊ octo aūt ꝯtinet totū. ſ. decē ⁊ ſe
ptē ⁊ decimāſeptimā ptē. ſʒ ps ſextadecima eſt plus
q̄ decimaſeptima. diuiſus eſt ḡ tonꝰ ineq̄lit̄. ſʒ adbuc
poſſet diuidi magis ieq̄lit̄: ⁊ int̄ nonā ⁊ octauā acceptū
eſt mediū 8ª cū dimidia. poſſet aūt adhuc accipi ma-
gis ieq̄lit̄ mediuʒ: ut ſi accipet̄ 9ª ⁊ 3ª uel 8ª ⁊ q̄rta.

⁊ quãto magis eẽt iequalis taliſ acceptio: tãto magis
augmentaret ſemitoniũ maius: ⁊ diminueret ſemito-
niũ minus. Infra ḡ ſemitoniũ mai⁹ eſt ſemitoniũ min⁹
⁊ infra vnũ ſemitoniũ min⁹ eſt aliud ſemitoniũ min⁹.
¶ Rñdeam⁹ ḡ ad ꝓpoſitũ: ⁊ dicam⁹ ꝙ in melodia uo
ces ſi ſe excedãt pũctalr qꝛ aliqñ fit exceſſus ꝑ tonũ.
aliqñ ꝑ duos tonos. aliqñ ꝑ 4ᵒʳ tonos: ut i dyateſerõ.
aliqñ .v. ut in dyapẽtha. ⁊ ſic de alijs. iſti ḡ exceſſuſ nõ
ſũt pũctales. imo exceſſus per tonũ nõ eſt pũctalis:
cũ ſit dare exceſſum per ſemitoniũ. ut dicebat. Exceſ
ſus ẽt per ſemitoniũ nõ opꝫ ꝙ ſit pũctaliſ: qꝛ ifra vnũ
ſemitoniũ mai⁹ eſt dare aliqd̕ ſemitoniũ min⁹. Exceſ-
ſus ẽt per ſemitoniũ min⁹: nõ opꝫ ꝙ ſit pũctalis. qꝛ i-
fra vnũ ſemitoniũ min⁹ eſt dare aliqd̕ ſemitonium mi
n⁹. uoces ḡ in melodia nõ opꝫ ꝙ ſe excedãt pũctalit.
Rurſus nõ opꝫ ꝙ ſꝑ ſe excedant eq̃lit: qꝛ ſi incepiſti
aſcẽdẽ per tonũ ad hoc ꝙ facias melodiã: nõ opꝫ ꝙ
ſꝑ aſcẽdas per tonũ: imo facies multotiẽſ ſaltũ: ⁊ re-
ſultabit ex hoc ibi multo maioꝛ melodia. ut ſi aſcẽdi
ſti nũc per tonũ poſt aſcẽſuꝫ per tonũ forte aſcendes
ſtati per q̃tuoꝛ tonos ul̕ per q̃nqꝫ: uel per plẽs: ⁊ hoc
faciẽdo facies maiorẽ ⁊ pulchriorẽ melodiã ꝙ̃ ſi eq̃-
lit ſꝑ aſcenderes. Bñ ḡ dictũ eſt ꝙ uoces in melodia
nõ ſe ſꝑ excedũt pũctalr; nec eq̃lit. imo dato ꝙ in ſo-
nis eẽt poſſibilis pũctalis exceſſus: ⁊ ſꝑ fieret exceſ-
ſus pũctalis ita ꝙ nulla relinqueret nota in medio ⁊
nõ fieret ibi ſalt⁹ ẜm notas: modica ul̕ nulla eẽt talis
melodia. Sic ⁊ in vniuerſo deus fec̃ hanc plãtam: ⁊
fec̃ aliã plãctã nobiliorẽ: ⁊ rurſus aliã nobilioreꝫ: ita
ꝙ nõ ſũt due plãte diuerſarũ ſpẽrũ eque nobiles. ſi ḡ
diſticte eẽnt plãte ẜm ordinẽ eẽntialẽ quẽ hñt ſꝑ vna
excederet aliã. Sꝫ iſte exceſſus nõ opꝫ ꝙ ſit pũctaliſ
qd̕ ẽt int̃ plãtã magis ⁊ min⁹ nobileꝫ nõ poſſet ꝑduci
plãta media. imo forte multo eſt pulchrioꝛ ordo vni-
uerſi ꝙ̃ in ſpẽb⁹ entiũ eſt exceſſus nõ pũctalis ꝙ̃ ſi eẽt
exceſſus pũctalis dato ꝙ eẽt poſſibiliſ pũctaliſ exceſ
ſus. Rurſus hui⁹ exceſſus nõ ſolũ nõ opꝫ ꝙ nõ ſit pũ
ctalis: ſꝫ ẽt nõ opꝫ ꝙ ſit eq̃lis: ut ſi plãte ſe excedũt eq̃
lit̃ lꝫ hoc nõ opoꝛteat tñ cũ de plantis trãſit ad aialia
fit q̃dã magn⁹ ſalt⁹ ⁊ ſi ꝑus erat exceſſus per tonũ ut
liceat loq̃ de ſilitudine tranſeũdo ad aialia ibit forte
in dyapaſon. i. in ꝯſonãtiã nobiliorem. Forte ⁊ in ipis
plãtis eſt dare diuerſa gña: ⁊ cũ itur de gñe in genus
fit ibi q̃ſi q̃dã ſalt⁹: ⁊ ex illo ſaltu reſultat plchrioꝛ har
monia. hñt eni ſe ſpẽs vniuerſi ſic̃ nũi. Sic ẽt note in
melodia ſe hñt ut nũi: qꝛ nõ eſt muſica niſi de nũo re
lato ad ſonũ: nõ tñ opꝫ ꝙ nota poſt notaꝫ accepta ſic
ſe hẽat: ꝙ int̃ eas nõ poſſit eẽ nota media. ſic ⁊ in ſpẽ
bus dicem⁹ ꝙ int̃ ſpẽꝫ ⁊ ſpẽꝫ põt eẽ ſpẽs media. acci-
piẽdo eni duas ſpẽs int̃ q̃s actu nõ eſt ſpẽs media. tñ
qꝛ nõ opꝫ ꝙ pũctalit̃ ſe excedãt. poterit fieri ibi me-
dia ſpẽs. ¶ Habito quõ aliq̃ hñt medium. ⁊ quõ nõ
hñt mediũ: ⁊ oſtẽſo q̃lis ſit ordo vniuerſi reſtat vidẽ
quõ foꝛe ſũt ſic̃ nũi. Propt̃ qd̕ ſciẽdũ ꝙ ſpẽſ ſiue for-
me ſũt ſic̃ nũi. qꝛ ſic̃ nõ iueniũt due ſpẽs nũoꝝ eq̃lit̃
diſtãteſ ab vnitate: ita nõ iueniunt due ſpẽſ in vniuer
ſo eq̃lit̃ diſtãtes a ꝑͦ: ſꝫ ẜm quẽdã ordinẽ ⁊ anologi-
am oẽs ſpẽs entiũ ſe hñt ad deũ ſic̃ nũoꝝ ſpẽſ ad vni
tatẽ. Utrũ aũt de⁹ poſſet facẽ duas ſpẽs diuerſas eq̃-
lit̃ a ſe diſtãtes nõ eſt pñtis ſpeculationis: ſꝫ ẜm ordi-
nẽ iſtũ quẽ videm⁹ q̃tũ ex ſenſibilib⁹ poſſum⁹ ꝑcipe.
dicim⁹ nõ eẽ duas ſpẽs eq̃lit̃ diſtãteſ a ꝑͦ. ¶ Rurſuſ
ſpẽs: ſiue forme ſũt ſic̃ nũi: qꝛ ſic̃ in nũis q̃libet vnita
te dẽpta: ul̕ addita uariat ſpẽs: ita q̃libet dĩa dẽpta:
ul̕ addita uariat ſpẽs entiũ: ut ſi ſb̃a aiata uegetabiliſ
ꝯſtituit ſpẽꝫ plãte: ſb̃a aiata uegetatiua ſenſibilis ꝯſti
tuit aial. Sũt ẽt forme ſic̃ nũi: qꝛ ſic̃ nõ ſunt due ſpẽs
nũi hñtes eq̃les vnitates: ſic nõ ſũt due ſpẽs entium
hñtes eq̃les ꝑfectiones. ſũt adhuc forme ſic̃ nũi qꝛ ſi
cut vn⁹ nũs ꝯtinet in alio: ut trinari⁹ in q̃ternario: ⁊ q̃
ternari⁹ in q̃nquẽnario. ſic ⁊ in ſpẽb⁹ entiũ vna ꝯtinet
in alia: ut uegetatiuũ in ſenſitiuo: ⁊ ſenſitiuũ in itelle-
ctiuo. Sunt adhuc forme ſic̃ nũi: qꝛ ſic vn⁹ nũs non
eſt in alio formalit̃: ſꝫ v̉tualr. ita vna ſpẽs entiũ nõ eſt
in alia formalr: ſꝫ v̉tualr. inq̃tũ vna forma põt tãtum
ſic̃ põt alia: ⁊ adhuc ampli⁹. ꝑfectiones eni aie uegeta
tiue: ut nutrire augmentare ⁊ gñare ꝑfectiori mõ: ⁊
adhuc plẽs ꝑfectiones hñt eſſe in aia ſenſitiua. Nũs
eni minoꝛ nõ eſt formaliter in maiori. Sex eni nõ eſt
tres ⁊ tres: ſꝫ eſt ſemel ſex: ut dĩ 5ᵒ metaᶜᵉ. Nã ſcia cu
iuſlibet eſt ſemel: ut ibidẽ dĩ. trinari⁹ ḡ ꝯtinet in ſena-
rio: nõ formalr ⁊ in ſe: ſꝫ v̉tualr. qꝛ ſenari⁹ tot hẽt vni
tates q̃t hẽt trinari⁹: ⁊ adhuc plẽs ſunt ḡ forme ſicut
nũi. Propt̃ oia ꝑtacta: ⁊ nõ ſũt forme ſic̃ nũi. nã ma-
gis formaliter vn⁹ nũs reſeruat in alio: ꝙ̃ vna forma
in alia. Nã nõ eſt tãta vnitas in nũiſ qui ſũt q̃titaſ diſ
creta: q̃ta eſt in ipſis formis. vñ phs in 2ᵒ de aia ubi
tractat de ꝯtinentia forme: quõ vna forma ꝯtinet in
alia nõ aſſimilat hoc nũis ſꝫ figuris: uolẽſ ꝙ ſic̃ trigo
nũ in tetragono. ſic uegetatiũ in ſenſitiuo. ¶ His aũt
oib⁹ ꝑlibatis de leui pꝫ q̃d dõꝫ ſit ad q̃õnẽ. Patet eni
ꝙ in aliq̃ diſtãtia põt eẽ mediũ: ⁊ in aliq̃ nõ. Naꝫ ſi ſit
aliq̃ diſtãtia pũctaliſ: ul̕ ſi ſit diſtãtia in qua vnũ extre
mũ dic̃ eẽntiã aliq̃ aliud v̉o extremũ dic̃ eẽntiã nul-
lã. in tali diſtãtia ꝑt eẽ mediuꝫ. ſꝫ ſic ſe nõ hñt forme.
Due eni ſpẽs ſiue due forme nõ ſic ſe hñt ꝙ vna dicat
eẽntiã aliq̃: alia v̉o eẽntiã nullã. Rurſuſ nõ opꝫ ut di
ctũ eſt ut ſe excedãt pũctalr nec ꝙ ſe excedãt eq̃liter.
Imaginamur ḡ ꝙ a deo tanq̃ ab vnitate ꝓcedũt oẽs
ſpẽs create: que ſe hñt q̃ſi nũi. de⁹ aũt producẽs hos
nũos ꝓducit eos ẜm q̃dã melodiã ⁊ harmoniã. Ille
ãt qui per harmoniã ꝓcedit nõ uadit: ul̕ nõ opꝫ ꝙ ua-
dat per ſpẽs nũoꝝ imediataſ. nõ opꝫ eni ꝙ uadat de
5ᵃ in ſextã: ⁊ a 6ᵃ in ſeptimã: ſꝫ ibit a 5ᵃ in octauã que
eſt dyapaſon: ⁊ ab 8ᵃ ſi vult in q̃ntãdecimã que eſt du
pla dyapaſon: ubi eſt maxĩa harmonia ut inuit boeti⁹
in muſica ſua. Utrũ ãt ſint alique ſpẽs que ſe excedãt
pũctalr: ſolũ eſt ſcire illoꝝ qui vidẽt ipaſ q̃ditateſ re
rũ ẜm ſe. Hoies aũt q̃b⁹ accidẽtia ꝯferũt magnã ꝑtẽ
ad iueſtigãdũ qd̕ q̃d eſt hoc per ſe ipſos ſcire nõ pñt
tñ cũ hoc poſſum⁹ ſcire ꝙ ſpẽs entiũ nõ opꝫ ꝙ ſe ex-
cedãt pũctalr: nec ꝙ ſe excedãt eq̃lit̃. ꝑꝑ qd̕ diſtigue-
m⁹ de imediato. Nã ſpẽs que ſe excedũt pũctalr ſũt
imediate actu ⁊ potẽtia. ſed ſi nõ ſe excedũt pũctalr
pñt eẽ imediate actu: ſꝫ nõ erũt imediate potẽtia: qꝛ
ꝑt ibi eẽ ſpẽs media ex quo pũctaliter nõ ſe excedũt.
¶ Cũ ḡ q̃rit utrũ int̃ duas ſpẽs imediatas poſſit fie-
ri ſpẽs media. ſi ille ſpẽs ſũt imediate actu ⁊ potẽtia.
⁊ ſi ſe excedũt pũctalr nõ poterit ibi eẽ ſpẽs media ſꝫ
ſi ſe nõ excedãt pũctalr: q̃tũcunqꝫ ſint imediate actu
nõ ſunt imediate potentia. Poterit ḡ ibi eẽ ſpẽs me-
dia. q̃lit̃ aũt ſe hñt ſpẽs vniuerſi: ⁊ ꝙ nõ opꝫ eas eẽ i-
mediatas. ⁊ ꝙ nõ opꝫ ꝙ ſe excedãt pũctalr: nec eq̃li-
ter eſt ꝑ habita diffuſi⁹ declatũ. ¶ Qd̕ aũt arguebat
de nũis dici debet ꝙ int̃ duas ſpẽs nũoꝝ imediataſ
ẜm melodiã ꝑt eẽ ſpẽs media. ſed ẜm ſpẽſ imediataſ
per appoſitionẽ vnitatis nõ põt eẽ ſpẽs media. itaqꝫ
ordo ſpẽrũ in entib⁹ magis aſſilat mediatiõi harmo
nie: ⁊ ẜm melodiam quã immediationi pũctalr ⁊ ẜm
exceſſuꝫ vnitatis. Qd̕ v̉o arguebat de mã multi ne-
garẽt eã: ꝙ ens oino in potentia poſſet fieri in actu:
uel poſſet exiſtere abſqꝫ omni actu.

p Oſtea querebaṫ de hoīe. Hō āt q̄tū ad pn̄s ſpectat pōt cōpa-
rari ad tria. videlʒ ad ſuū dn̄ʒ cui ſuire de-
bet. ad ſuā legē ſm quaʒ debet viuē. ⁊ ad
ſuā artē per quā cōpetat ei ꝙ agat. Propt̄ qd̄ de ho-
mine erat triplex q̄ō. vna put cōparaṫ ad ſuū dn̄ʒ: cui
debet ſuire: ⁊ obedire: ⁊ erat q̄ō q̄d ſit maioris meri-
ti uł obedire ſoli deo: uł obedire hoi pp deum. Per
cōparationē aūt ad legē querebaṫ de hoīe utrū nutri-
tus in lege falſa: utputa in lege machometi poſſit ue-
nire in cognitionē ꝙ ſit falſa. Tertio querebaṫ de ho-
mine q̄tū ad ſuā artē. utrū poſſit q̄s per artē facē ue-
rū aurū. Adiūgebaṫ ēt in q̄ōne dato ꝙ q̄s faceret per
artē tale aurū ꝙ nō poſſet deprehēdi eē falſum utrū
liceret illud expendere. Queſtio. VI.

q D primū ſic arguebaṫ. Oñdebaṫ
eni ꝙ eēt maioris meri-
ti obedire ſoli deo q̄ hoi pp deū: quia pp qd̄
vnūquodq;: ⁊ illud magis. ſʒ nō eſt meritoriū obedi-
re hoi niſi pp deū. ḡ multo forti⁹ erit meritoriū obe-
dire ipſi deo. ¶ In ɔ̄riū eſt qꝛ ſi hoc eēt tūc papa eēt
deterioris ɔditionis q̄ alij̄ hoīes: qꝛ ipſe eſt ſup alios
⁊ nō ptinet ad eū obedire alijs hoib⁹. ¶ R̄o dd̄ʒ: ꝙ
in hac q̄ōne p̊o dabim⁹ itellectū queſiti. ſcd̄o ſoluem⁹
ad id qd̄ querit. Nō eni pt eē itellect⁹ queſiti utrꝝ ſui-
re ſoli deo ſit maioris meriti: q̄ ſuire hoi pp deū. Q-
ſeruiēs ſoli deo nō ſit pat⁹ in mēte ſuire ēt hoi ſi hoc
iuberet de⁹. qꝛ ſic ſuiēs ſoli deo nō mereret: ſʒ deme-
reret. ut ſi q̄s obediret regi: ⁊ dedignaret obedire ali-
is: dato ꝙ hoc p̄ciperet rex nollet eē plene ſbiect⁹ re-
gi. Sic ⁊ aīa nr̄a nollet plene eē ſbiecta deo: ſi nō eēt
parata ſuire cui iuberet de⁹. ¶ Ruſus q̄tū ad aliaʒ
ptē q̄ōnis qui ſuit hoi pp deū nō ſuit ſoli hoi ſed ēt
ſuit deo: imo p̊ncipali⁹ deo. Hoc viſo reſpōdeam⁹ ad
q̄ōnē dicētes. ꝙ ſic eſt ex pte cognitionis: ſic ſuo mō
eſt ex pte obediētie: ⁊ ex pte ſbiectionis. Qui eni cō-
cluſiones ſcit per p̊ncipia eſt in eo maior notitia: q̄ ſi
ſciret ſolū p̊ncipia. nā qui ſcit ɔcluſiones pp p̊ncipia:
ſcit ɔcluſiones ⁊ p̊ncipia ⁊ ſcit p̊ncipia magis q̄ ɔclu-
ſiones: ſʒ qui ſcit p̊ncipia tm̄ ſcit ſoluʒ p̊ncipia. Sic ⁊
in ꝓpoſito. Qui ſolū ſuit hoi pp deū ſe ſubicit hoi ⁊
deo: pp qd̄ plus ſe ſbicit: qm̄ qui ſe ſbicit deo tm̄. ita
eni debem⁹ nos ſbicē deo ꝙ nos ſbiciam⁹ ēt ſuis ei⁹.
multi eni nō dedignant ſuire ipi dn̄o: ſʒ dedignarent
ſuire alijs pp deū. ⁊ mlti ſi audirēt ex ore dn̄i māda-
tū uł ſi audirēt mādatū dn̄i p aliq̄s magnos viros for-
te facerēt qd̄ dn̄s iparet. Sʒ ſi mādaret rex ſiue dn̄s
per viles pſonas: forte ɔtēnerēt mādatū dn̄i adiplē.
Exēplū āt habem⁹ in heſter de rege aſſuero ⁊ de re-
gina uaſthi. nā rex aſſuer⁹ exn̄s in ɔuiuio: ⁊ uolēs hila-
ritatē facē ɔuiuātib⁹ mādauit per eunuchos ipi regi-
ne ꝙ deberet ad eū accedē: que renuit regis iperiū eo
ꝙ p eunuchos mādauerat. nō ḡ plene fuit ſbiecta re-
gi qꝛ per viles pſonas: ut per eunuchos noluit adiplē
mādatū ei⁹. Ille eſt plene ſbiect⁹ dn̄o qui ēt vilib⁹ pſo-
nis ſe ſbicit pp dn̄m. obedire ḡ hoi pp deū eſt magis
ſe ſbicē deo q̄ obedire ſoli deo. ⁊ qꝛ ex eo ꝙ nos ſbi-
cimur deo meremur qꝛ hec eſt maior ſbiectio: ⁊ q̄tū
ad hoc ceteris parib⁹ eſt maioris meriti. Dicem⁹ autē
ceteris pib⁹ qꝛ act⁹ ille qui de ſe eēt minoris meriti ſi
ꝓcedat ex maiori v̊tute: ⁊ ex maiori habitu poterit
eē maioris meriti ut plus mereṫ vn⁹ dādo decē ſi da-
ret ex maiori charitate: q̄ ali⁹ dādo centū: ſi daret ex
minori. ¶ Ad id aūt qd̄ obicit in ɔ̄riū ꝙ pp qd̄ vnū-
quodq; ⁊ illud magis. uerū eſt cū excluſione: ut ſi ſci-
mus ɔcluſiones pp p̊ncipia ipa cognitio cōcluſionis

ſʒ ſe ut eſt aliq̄d p̄ter cognitionē p̊ncipioꝝ nō ē tāta
cognitio q̄ta eſt cognitio p̊ncipioꝝ. Sʒ ut vnuʒ iclu-
dit aliud nō opʒ imo eſt ecōtrario: ſcire eni cōcluſio-
nes ⁊ p̊ncipia eſt plus q̄ ſcire p̊ncipia tm̄. plus eſt eni
ſcire ꝓpoſitiones geometricas ⁊ pſpectiuas ſil: q̄ ſci-
re pſpectiuas fūdatas ſup geometricas. dato ꝙ igno-
rent ille ꝓpoſitiones geometrice. ſʒ ſcire ꝓpoſitiones
geometricas ⁊ pſpectiuas ſił eſt plus ſcire q̄ geome-
tricas ſolū. ¶ Qd̄ v̊o obiciebaṫ de papa ꝙ nō debet
alijs obedire. dd̄ʒ ꝙ lʒ papa nō ſit ſub obediētia alio-
rum: tn̄ plib⁹ ſuit q̄ oēs alij̄: qꝛ ipſe ſuus eſt oium. ſic
eni dicebat apl̄s 2ª ad corinthios 4º. Nos aūt ſuos
ueſtros pp ieſum. Ipſi eni reges ⁊ p̊ncipes ſui ſūt ci-
uiū: ⁊ pp ſuitiū qd̄ ipēdūt ciuib⁹ defendēdo eos acci-
piūt tributa a ciuib⁹: ut vult glo. ſup. 13º. c. epl̄e ad ro-
manos ſup illo v̊bo. idō eni ⁊ tributa p̄ſtatis. miniſtri
eni ſūt dei in hoc ipʒ ſuiētes. Et ſi ipſi reges ⁊ p̊nci-
pes ſūt ſui ciuiū: p̄lati ſpūales magis ſe debēt reputa-
re ſuoꝝ ſbditoꝝ ſuos. Immo papa qui oib⁹ p̄eſt q̄-
dāmō oib⁹ ſuit pp qd̄ ipe ſe ſcribit ſuoꝝ ſuū. ab hoc
ḡ merito qd̄ eſt ſuire ⁊ alijs nō excludiṫ papa. Immo
eſt in ſtatu maioris meriti ſi bn̄ ſuuʒ officiū exerceat
cū plib⁹: imo oib⁹ ſuiat. ſʒ nō oē ſuitiū eſt eiuſdē rō-
nis. ſubditi eni ſuiūt p̄latis ei⁹ obediēdo. Sʒ prelati
ſeruiūt ſubditis pro eis vigilādo: ⁊ pro eoꝝ obediē-
tia attēte ſe habendo. Queſtio. VII.

ſ Ecūdo querebaṫ de hoīe q̄tū ad le-
gē: ſm quā debet viuē. utrū
nutrit⁹ in aliq̄ lege falſa poſſit uenire in cogni-
tionē ꝙ lex illa ſit falſa. ⁊ arguebaṫ ꝙ nō: quia uł hoc
eēt per nālē rōnē: uł per miracula. nō per nālē rōneʒ:
qꝛ ſi diceres illā legē eē falſaʒ qꝛ ɔtinet aliq̄ que cōtra
dicūt nāli rōni: ſili mō ut v̊ꝛ poſſem⁹ dicē legē euāge-
licā eē falſaʒ: qꝛ multa ɔtinet que ſenſui ⁊ rōni viden-
tur ɔ̄dicē. nec ēt dici pt ꝙ hoc poſſit ſcire per miracu-
la: ut ꝙ idō dic̄ legē ſuā eē falſaʒ: ⁊ euāgelicā eē bonā.
qꝛ audit euāgelicā legē ɔfirmatā eē miraculis. Nam
⁊ legē ſuā multotiēs forte audiuit eē ɔfirmatā mira-
culis. ⁊ multi ſūt chꝛiani qui nunq̄ viderūt miracula:
ſʒ forte audiuerūt ita ꝙ nutriti in falſa lege poterunt
hoc audire de ſua lege. ¶ R̄. ɔſuetudo eſt altera nā
ut dꝛ in lib̊ de memoria. ⁊ ɔſuetudo ad falſuʒ eſt ma-
gnū ipedimētū ad cognitionē v̊itatis. ut habeṫ ex 2º
meta͛. Qui ḡ ſūt aſſueti in lege aliqua falſa: qꝛ a pue-
ritia nutriti ſunt in illis falſitatib⁹ nō videṫ ꝙ poſſint
ſe auertē. ¶ In ɔ̄riū eſt ꝙ ſi nutrit⁹ in lege falſa non
poſſet deuenire in cognitionē ꝙ eēt falſa: iniuſte puni-
reṫ a deo: qꝛ pūireṫ ꝓ eo qd̄ vitare nō poſſet. ¶ R̄o
dd̄ʒ ꝙ nutrit⁹ in aliq̄ lege falſa poſtq̄ ad ānos diſcre-
tionis uenerit: ſi vult ⁊ ſi faciat totū qd̄ in ſe eſt pt ue-
nire in cognitionē ⁊ deueniet ꝙ illa lex ſit falſa tripl'r.
Ex nāli. ſ. rōne. Ex opatiōe miraculoꝝ. Et ex reuela-
tione diua. Oib⁹ eni iſtis modis pōt q̄s in talē cogni-
tionē deuenire. imo deueniet ſaltē aliq̊ iſtoꝝ modoꝝ
ſi faciat ut dixim⁹ totū qd̄ in ſe eſt. Prio q̄dē pōt hoc
fieri per nālē cognitionē. Nā pſal. 115. ois hō mēdax
nullus eſt eni hō qui p̊o igenio derelict⁹ nō incidat in
multas ⁊ uarias falſitates: tā in ſpeculabilib⁹ q̄ in agi-
bilib⁹. In ſpeculabilib⁹ q̄dē q̊tq̊t repim⁹ phos p̊o in-
genio uolētes ſcrutare nās rerū ɔſpexim⁹ eos in uari-
os icidiſſe errores. Sic ēt ⁊ in agibilib⁹ plato quidē
uolēs politicā ordinare. dicit ut pʒ in politicis oia de-
bē eē coia: ita ꝙ ciues nō habeant uxores proprias.
ſed q̄libet iret ad quālibet. Dicebat q̄dē policitiā ſic
eē optimā: ⁊ bn̄ diſpoſitā ꝙ nullus ciuiū hr̄et uxorē
ꝓpaʒ. nullus hr̄et filios ꝓpos: ſed q̄libet eēt cuiuſlibet:

ita ꝙ qlibet ciuiū reputaret quelibet filiū ꝓpꝛ ſuū. ⁊
ex hoc ut dicebat eſſet ciuitas optime diſpoſita. ⁊ in
magna pace. ⁊ in magno amore. qꝛ oēs antiqores ci-
ues diligerent minores ut filios. ⁊ minores diligerēt
antiqores ut pr̄es. Sed hūc ordinē policitie quē tā-
tus phs ſtatuit: qlibet aliqlit nāli rōne vigēs iꝓba
re poſſet. Nā nō eſt amoꝛ filij: niſi ſit ibi aliqlis certi
tudo: pp qd filij meretricū a nullo tanꝙ ꝓprij filij di
ligunt. Si eni ſic eēt ut plato ſtatuit nullus ciuiū hr̄et
de filijs certitudinē: nec ēt ꝓbabilē ꝯiecturā. Nō opꝫ
aūt in hoc loco poſitionē hanc ulteri9 iꝓbare: ſꝫ ſuf
ficit ſcire ꝙ magni phi nō niſi igenio ꝓpo ⁊ uolentes
per ſuā induſtriā leges dare ciuib9: ⁊ politicos ordiare
in turpes iciderūt errores. Et ſi hoc in magnis phis
repim9 multo magis in alijs coiter hoib9 neceſſe eſt
repiri. Nulla eni eſt lex data ab hoie puro: ul' per ho
minē purū: niſi data ſit per reuelationē: ul' inſpiratio
nē dinā: que nō ꝯtineat multa falſa: ⁊ multa reꝓba:
⁊ vitioſa. Et ſi uolum9 deſcēdē ad legeꝫ machometi
de qua ꝓponebat qd ibi. Pctm̄ ꝯ nāꝫ nō reputat vi-
tiū. Quilibet aūt aliqlit rōne vigēs diceret legē illā
eē iniqꝫ: ubi beſtialitas nō reputat vitiū. Ex nāli ḡ rō
ne poſſet ſe qs auertē a lege falſa per hoiem data: qꝛ
nulla talis lex eſt que nō ꝯtineat multa repugnātia rō
ni. Qꝫ ſi dicat de lege euāgelij ꝙ multa ꝯtineat que vi
dent repugnare rōni. dicem9 ꝙ lex xp̄iana multa pro
fert que nō poſſum9 nāli rōne ꝓbare: nihil tn̄ cōtinet
ꝙ poſſit ſufficiēter per rōnē nālē iꝓbari: ꝙuis ḡ nō
poſſum9 fidē ꝓbare: poſſum9 tn̄ fidē defendē. Sꝫ lex
machometi ul' quecūqꝫ alia lex data a puro hoie ſine
dina iſpiratione: nō pōt ſufficient defendi. qꝛ pōt ſuf-
ficient per rōnē iꝓbari. iō pōt nāli rōne ꝯuici. ꝙ fal
ſa ſit talis lex. Expti eni in ſacra pagina ſciūt ꝙ que-
cunqꝫ rōnes fiūt ꝯ fidē ille diſſoluunt: ⁊ oſtēdunt nō
ꝯcludē. ¶ Uiſo quō falſitas legis date a puro hoie
ſine dina iſpiratione pōt nāli rōne dephēdi. uolumus
oſtēdē ꝙ hoc hēat lex xp̄iana pre alijs ꝙ ꝓbat eē mi
raculis ꝯfirmata. Eſt eni vnū maximū miraculuꝫ qd
nullus negare pōt. Uidem9 tantā multitudinē ꝯuer
ſam ad talē fidē ⁊ tot ſapiētes per ꝑſonas paucas: ⁊
ſimplices ut per qſdā piſcatores: illi ḡ ſic ꝯuertentes
mūdū: ul' fecerūt miracula: ul' nō. ꝙ ſi fecerūt: ḡ fides
nr̄a miraculis ꝯfirmata eſt. ꝙ ſi miraculis nō fecerūt
hoc fuit magnū miraculū ⁊ ſine opatione dina eē nō
potuit ꝙ ſimplices hoies ſine aliq opatione miracu-
loꝝ poſſent tātā multitudinē: ⁊ ſic ſapiētes ꝯuertere.
hoc eſt ḡ qd dicit auguſtinus. 22° de ciuitate dei. c. 5°.
Ineruditos liberalibus diſciplinis: nō pitos gram-
matica: nō armatos dialetica: nō rhetorica iflatos: pi
ſcatores xp̄s cū retib9 fidei ad mare hui9 ſeculi pau-
ciſſimos miſit. atqꝫ ita ex oi gn̄e tam multos: ēt ipos
phos cepit. Et ibidē auguſtin9 eodē li° ⁊ caplo circa
finē ait. Qꝫ ſi ꝑdicātib9 aplis miracula eſſe fcā nō cre-
dūt hoc vnū nob grāde miraculū ſuffic. ꝙ ēt terraꝝ
orbis ſine hi9 miraculis credidit. Dicemus ḡ ꝙ roma
colebat romulū qſi deū: ⁊ alie nationes romulū cole-
bāt. Sꝫ hoc fecerūt romanoꝝ terrore. Sarraceni ēt
qui nūc colūt machometū a pn° qdem timore ducti
ſunt ut ſuſciperent legē ei9. Coadiuuabat aūt ſibi ille
machomet9 quoſdā iniqs hoies bellicoſos ⁊ vi gen
tes cogebāt ut ſuſciperēt legē eius. Sed lex nr̄a ſine
coactione: qa per ſimplices hoies ſic diffuſa ⁊ dilata
ta eſt. Qd ſi dicas ſine miraculis hoc fuiſſe negando
miracula: ꝯcedis miracula. qꝛ hoc fuiſſet magnū mi-
raculū: ꝙ ſine aſtutia qa per ſimplices hoies: ſine vio
lētia qui per paucos ⁊ paupes ⁊ ſine miraculorū ſi-
gnis fuiſſet orbis terre ꝯuerſus. ḡ ⁊ nāli rōne ⁊ mira-
culoꝝ opatione ꝯfirmat lex nr̄a. qꝛ nihil ꝯtinet ꝙ poſ
ſit nāli rōne ſufficient iꝓbari: ⁊ eſt miraculoſe rece-
pta. Alie aūt leges ſi leges dici debeāt que nō ſūt per
dinā iſpirationē habite: utroqꝫ mō pōt earū falſitas
rephēdi. ⁊ qꝛ poſſunt nāli rōne ſufficient iꝓbari. ⁊
qꝛ eas gētes a pn° terrore nō miraculis receperunt.
¶ His aūt ꝑlibatis uolum9 tradē viā tertiā quō poſ-
ſit talis falſitas dephēdi. oino eni pie debem9 credē:
ꝙ aliqs nutrit9 in falſa lege ſi det ſe bonis opib9 ut ele
moſynis faciēdis ⁊ alijs opib9 pijs: ⁊ faciat qd in ſe eſt
⁊ depcet deū ꝙ ſibi oſtēdat ſalutis viā. ⁊ ſi lex ſua bo
na eſt ꝙ dimittat eū in ea. ſi mala eſt: ꝙ eruat eū ab ea
ꝙ de9 reuelabit ſibi qd agēdū ſit. Exēplū habemus
de cornelio actuū decimo. ꝙ ille vir corneli9 erat reli
gioſus ⁊ timēs deū cū oi domo ſua faciēs elemoſynas
multas plebi: ⁊ depcās deū ſemp. Iſte ḡ qꝛ talis exi-
ſtebat: ⁊ faciebat totū qd in ſe erat: obtinuit a deo ut
reuelaret ſibi viā ſalutis. Uñ in eodē caplo dr̄ ꝙ ipſe
viſu vidit angelū dei itroeūtē ad ſe: ⁊ dicētē ſibi orō-
nes tue: ⁊ elemoſyne tue aſcēderunt in ꝯſpectu dei. ⁊
nūc mitte viros in yopen. ⁊ inqri facias ſimoneꝫ: qui
uocat petr9. hic tibi dicet qd te opꝫ facē. ¶ Ad ar-
gumētū aūt in ꝯriū dōm: ꝙ nō eſt ſile de lege xp̄ia-
na: ⁊ de qcunqꝫ lege falſa. nec ꝙtū ad rōnē nāleꝫ: nec
ꝙtū ad operationē miraculoꝝ. ut per habita manife
ſtū eſt. ¶ Qd aūt ulteri9 arguebat ꝙ ꝯſuetudo eſt al
tera nā. dici debet ꝙ argumētū arguit difficultateꝫ ſꝫ
nō ipoſſibilitatē. Si eni ab aſſuetis auertere eſt diffi
cile: nō tn̄ eſt impoſſibile ⁊c. Queſtio. VIII.

Ertio querebat de hoie per cōparatio
nē ad ſuā artē. Utrū hō per ar-
tē poſſet facē uerū aurū. ⁊ dato ꝙ faceret au
rū. utrū liceret expēdē tale aurū. Et arguebat ꝙ po-
terat per artē fieri uerū aurū: qꝛ pōt per artē fieri vi-
trū: ⁊ electrū pari rōne. ḡ ⁊ aurū. ¶ Pr̄. qd pōt in for
mā nobiliorē pōt in ignobiliorē. ſꝫ per artē pōt indu
ci forma ſenſitiua. qꝛ magi pharaonis fecerūt vos ſer
pētes. Sꝫ forma ſenſitiua eſt nobilioꝛ ꝙ forma auri
ḡ ⁊c. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ ut dr̄ in quodā cōmēto ſup me
thauris: qd dr̄ eē auicēne. ſciāt artifices alchimie ſpe
cies trāſmutari nō poſſe: ſꝫ ſilia facē illis pn̄t. ¶ Pr̄.
ars nō eſt pn̄m niſi artificialiū: ſed aurū nō eſt qd arti
ficiale ſed qd nāle. ḡ ⁊c. ¶ R° dōm ꝙ per artē alchi-
mie nō pōt fieri aurū uerū: ſꝫ ſophiſticū. Nā nālia ꝓ-
cedūt ex determinatis pncipijs: ⁊ quāto perfectiora
ſūt aliq nālia: tāto magis determinat ſibi ꝓpa pncipia
ut aialia pfecta determināt ſibi pn̄m actiuū: ⁊ ēt pn̄m
māle: ⁊ locuꝫ ſue gn̄ationis. ut equ9 determinat ſibi
pn̄m ꝓductiuū ⁊ actiuū qꝛ nālit nō fit equ9 niſi ab eq
determinat ēt ſibi pn̄m māle: qꝛ nō fit equ9 niſi ex mē
ſtruo eque. determinat nihilominus ſibi locū gn̄ationis
videlꝫ matricē eque. Extra matricē eniꝫ eque nunꝙ
nālit fiet equ9. Alia āt que nō ſūt ita pfecta nō deter
mināt ſibi tot pncipia. ut aialia que naſcunt ex putre-
factione: nō determināt ſibi ꝓpe locū gn̄ationis: ſꝫ for
te determināt ſibi māꝫ putreſcibilē. ut apes gn̄ant ex
carnibus bouinis: ueſpe ex carnibus equinis: muſci
liones ex vino corrupto. ut recitat commentatoꝛ ſu-
per. 12. metaphiſice. Aialia āt nata ex putrefactione
determināt ſibi māꝫ. aliq aūt determināt ſibi locum.
ut vinū uētrē vitis ſibi determinat. nō eni fit vinum
niſi ex humore digeſto in uētre vitis. poſſet aūt qs ꝑ-
ter vitē facē potū ſileꝫ vino. vñ multi poſſent decipi.
uerūtn̄ vinū nō fit niſi in uētre vitis: ⁊ hi9 locū gn̄atio
nis potiſſime determināt ſibi pfecta in gn̄e: ut perfe-

ctiora in gn̄e aialiū determināt ſibi matricē: ⁊ ꝓpriū gn̄ationis locū. Ignis ēt qui eſt ꝑfectioꝛ int̄ elemēta nō hēt eē pur⁹ niſi in determinato loco. ut circa cōcauū lune: ſic ēt credibile eſt ꝙ metalla perfecta determināt ſibi ꝓpꝫ locū gn̄ationis. ut uentrē terre: ul' uenas terre: extra enim uentrem terre uel uenas terre non poteſt eē naturaliter gn̄atio ꝑfectorū metalloꝝ cuiuſmodi ſunt aurū ⁊ argentū. Pōt aūt aliq̄ ꝑmutatio fieri in metallis q̄tū ad colorē: ⁊ q̄tū ad aliq̄ accidētia. Tn̄ q̄tū ad ſpēm: ⁊ q̄tū ad formas ſb'ales nō poſſunt ꝑmutari metalla nec fieri niſi in ꝓpo loco gn̄ationis. ⁊ hoc ſatis videt innuē auctas allegata que dī eē auicēne. Vn̄ idē auicēna ibi dīc ꝙ poſſunt es tigē colore quo uolūt donec ſit multū ſil'e auro. ⁊ poſſunt abſtergē imunditias plūbi: ita ut videat argētū: ſꝫ ſp erit plumbū. ꝙ ḡ per alchimiā nō pōt fieri aurū uerū uel argentū. ⁊ poſſunt fieri per artē apes: ul' ſerpentes nō eſt qꝛ forma metalli ſit nobilioꝛ q̄ forma ſenſitiua. ſed iō ꝯtingit qꝛ talia metalla magis ſibi locum gn̄ationis determināt q̄ aialia ex putrefactione genita. talia eni aialia magis determināt ſibi mā̄ꝫ cui coniunctū iducit actiuū. Inducit ibi forma: ⁊ forte nō ſufficeret ſola putrefactio: ꝙ ex carnib⁹ bouinis fierent apes: ſꝫ reqrit ibi aliquod aliud artificiuꝫ. ut qꝛ forte tales carnes opꝫ ponē ad uentū: uel aliq̄ alio mō eas diſponē: ut ide talia aialia gn̄ant. ⁊ ad hoc autē ualet ars ad ꝯiungēda actiua paſſiuis. Sūt aūt aiata nobiliora q̄ inaiata. ⁊ ſenſitiua nobiliora q̄ uegetatiua. at tn̄ ſenſitiua impfecta poſſunt fieri ex putrefactione ⁊ nō ita determināt ſibi ꝓpa ꝑncipia. uegetatiua aūt ꝑfecta lꝫ ſint impfectiora ſimpl'r: ſm̄ q̄d tn̄ ſunt ꝑfectiora ſenſitiuis impfectis. tn̄ qꝛ ſunt ꝑfecta in gn̄e ſuo nō ita poſſunt fieri ex putrefactione ſꝫ fiūt ex ꝓpo ſemine. Sic metalla ꝑfecta habēt determinatū modū fiēdi: ut qꝛ fiunt in uētre terre lꝫ quedā aialia iperfecta nō ita determinēt ſibi ꝓpꝫ gn̄ationis locū. nō eſt eniꝫ icōueniēs ꝙ aliq̄d ſimpl'r impfectū quātū ad q̄d ſit ꝑfecti⁹ alio. ſimpl'r ēt ſenſitiua ſunt nobiliora uegetatiuis. ꝑfecta tn̄ uegetatiua hn̄t aliquā ꝑfectionē: qꝛ determināt ſibi ꝓpꝫ ſemē ex quo fiūt. quā ꝑfectionē nō hn̄t aialia iperfecta ex putrefactione nata. niſi forte aliq̄s diceret ſic̄ videt cōmentatoꝛ dicē in. 12°. ꝙ putrefactio ex qua gn̄at aial natū ex putrefactione ſit ſemen in aialib⁹ gn̄abilib⁹. nō tn̄ talia aialia ex putrefactione nata ad hoc plene deueniūt ꝙ rn̄deat eis ꝓpꝫ ſemē: ita ꝙ uegetatiua ꝑfecta in hoc ſūt ꝑfectiora eiſ ſic̄ ⁊ metalla ꝑfecta lꝫ ſint inaiata in hoc ſunt ꝑfectiora multis aiatiſ. qꝛ detmināt ꝓpꝫ ſibi gn̄ationiſ locū.

¶ Ad argumēta āt in ꝯriū dōꝫ. nā cū dī ꝙ per artē pōt fieri vitrū: ⁊ electrū: ḡ ⁊ aurū. Dici debet ꝙ non eſt ſil'e. nā vitrum reſpectu metalloꝝ ſe hēt ſic̄ aial ex putrefactione natū: reſpectu ꝑfectoꝝ. Si ḡ tale aial pōt fieri per arteꝫ: nō ualet ꝙ alia aialia pn̄t fieri per artē: ſic ēt ſi vitrū pōt fieri per artē nō ualet ꝙ auruꝫ qd̄ eſt metallū ꝑfectū poſſit per artē fieri. Diſtinguemus eni ut diſtiguit ph̄s in. 7. meta^ce^. Qꝛ aliqua ſunt a nā: aliq̄ ab arte. aliq̄ ꝑti a nā: ⁊ ꝑtiꝫ ab arte. Sanitaſ eni ꝑtiꝫ eſt a nā ⁊ ꝑti ab arte medicine. medic⁹ eni cōiungendo actiua paſſiuis: ⁊ dādo ifirmo calefacto ſirupū infrigidatiuū: reducit ipm̄ ad tēperamētū ⁊ ſanat eū. ipſa ḡ ꝯiūctio actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ eſt ab arte: ſꝫ actio actiuoꝝ in paſſiuo eſt a nā. ꝑꝑ qd̄ ex tali actione pōt iduci nālis forma. artifex ḡ coniūgēdo debita actiua debitis paſſiuis pōt facē vitrū: ſꝫ non pōt facē aurū. qd̄ determinat ſibi uentrē terre. Quod ēt dicebat de electro dici debet ꝙ electruꝫ nō eſt metallum vnū: ſꝫ dī eē cōpoſitū ex nobilioribus metallis ex auro. ſ. ⁊ argēto. hēt eni ut q̄dā referūt tres ꝑtes auri ⁊ q̄rtā ꝑtē argēti. Cū ḡ uene terre in q̄b⁹ gn̄ant metalla hēant adiuicē cōmixtionē ꝯtingit ꝙ aurū gn̄atum in terra nō ſit purū: ſꝫ aliq̄d tenet de argento uel aliq̄ alio metallo. ars ḡ nō fac̄ ex nō auro aurū: ſꝫ purificabit: ⁊ ſeꝑabit qd̄ eſt ibi auri ab aliis metallis. ſeꝑationē aūt metalloꝝ: ⁊ cōmixtionē pōt facē arſ: ſꝫ nō ipa metalla. Et qꝛ ēt nālit' ipſa metalla gn̄ant cōmixta q̄tū ad cōmixtionē: qd̄ fac̄ nā: pt̄ facē ⁊ arſ. Ut ſi nālit' gn̄at electrū metallū ſic cōmixtuꝫ poſſet alchimiſta facē talē cōmixtionē: videlꝫ triū ꝑtiuꝫ auri: ⁊ vni⁹ argenti ⁊ facē idē metallū cōmixtū. Ex hoc nō arguit ꝙ poſſit alchimiſta in metalla ſꝫ in cōmixtionē metalloꝝ.

¶ Quod auteꝫ arguebat de forma ſenſitiua. ut qꝛ magi pharaonis fecerūt ſerpētes: ſolutū eſt per iā dicta: qꝛ ut patuit. lꝫ forma ſenſitiua ſit ſimpl'r nobilioꝛ q̄ forma metalli. metalla aūt ꝑfecta aliq̄ hn̄t ꝑfectionē: quā nō hn̄t aialia impfecta: qꝛ ut patuit metalla ꝑfecta determinant ſibi magis ꝓpꝫ locū gn̄ationis q̄ aialia impfecta. ¶ Argumēta ad ꝑtē oppoſitā nō ꝯcludūt: ſꝫ grā ꝯcluſionis dimittat. ¶ Quod aūt ulterius querebat ſi fieret per alchimiā tale aurum qd̄ nō poſſit ꝓbari falſuꝫ. Utrū licet ipꝫ expēdē: dici debet: ꝙ forte eſt ipoſſibile nō ſolū per alchimiā facere uerū aurū: ſꝫ facē ꝙ nō poſſet dephēdi. durū eniꝫ eēt facē aurū per alchimiā cui⁹ falſitas nō dephenderet per cinericiū: dato tn̄ ꝙ fieret tale aurū nō debēt expēdi qꝛ aurū ⁊ talia metalla aliqn̄ ponunt in mediciſ ⁊ in aliiſ deſeruientib⁹ ad humanū coꝛp⁹. Si ḡ eēt aurū alchimiſticū forte nimis cōplexionē ledēt hūanā.

p Oſtea querebat de ꝑtinentibus ad aiaꝫ. Et circa hoc querebat dupl'r gn̄al'r: ⁊ ſpālit'. Gn̄alit' āt querebant due q̄ones: vna de habitib⁹ gn̄alit' nō deſcēdēdo ad tales ⁊ tales habit⁹. Et erat qō utrū per vnū actū gn̄et habit⁹ ⁊ per alios augmētet. Alia qō erat de potētiis aie gn̄alit' nō deſcēdēdo ad has potentias uel ad illas. ⁊ erat queſtio utruꝫ anima ſit ſue potentie.

Queſtio. X.

a D primū ſic ꝓcedit. Videt ꝙ habituſ gn̄et ex vno actu ⁊ ex aliis augmētet: qꝛ vn⁹ act⁹ iducit totā eēntiā habit⁹: ul' nō. ſi v̓o iducit habet itētū. ſi aūt nō inducit ꝯſtat ꝙ aliq̄d faciat ꝑm⁹ act⁹. ali⁹ ḡ act⁹ ſuꝑueniens: ul' auget illud qd̄ fcm̄ eſt. ul' fac̄ aliud. ſi illud auget habet itētū. ſi aūt fac̄ aliud nō fac̄ aliud ſpē: cuꝫ fac̄ act⁹ illi ſil'es. facit ḡ aliud nūo. duo ḡ diuerſa nūo erūt in eodē qd̄ eſt icōueniēs. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ iniuſtus pōt facē actū iuſtitie. ille ḡ act⁹ iuſtitie qui fit ab iniuſto manēte iniuſto: ſi adgn̄aret iuſtitiā eēt vnū ⁊ idē ſil' iuſt⁹ ⁊ iniuſt⁹. hēet eni in ſe ſil' iuſtitiā ⁊ iniuſtitiā. nō ḡ vn⁹ act⁹ adgn̄at habitū. ¶ R° dōꝫ ꝙ aliqui ſūt hui⁹ opionis: ꝙ ꝑm⁹ act⁹ iducit totā eēntiā habit⁹ ⁊ alii act⁹ ſequentes augmētāt ⁊ ꝑficiūt qd̄ fcm̄ eſt. dicūt aūt ꝙ illud iductū per ꝑ^m^ actū eſt tota eēntia habit⁹. nō tn̄ mereretur dici habit⁹. qꝛ nō eſt difficile mobiliſ. ad hui⁹ ꝯfirmationē dicūt ꝙ opꝫ alterū triū eē uerū: qꝛ uel nunq̄ ex ſil'ib⁹ actib⁹ q̄tūcūqꝫ multiplicatis adgeneret habitus. uel ꝙ vnus ſolus actus perfectum generet habitū: uel ꝙ ꝑmus act⁹ aliquid generet: ⁊ reliq̄ act⁹ apponendo augmētant. ꝑ^m^ ḡ ut dicūt eſt falſuꝫ: ꝙ nunq̄ ex ſil'ib⁹ actib⁹ quātūcūqꝫ mltiplicatis gn̄et habit⁹. Scd̄ꝫ aūt: ut aiūt eſt ipoſſibile ꝙ vn⁹ actus ꝑfectū poſſit gn̄are habitū. Relinquetur ḡ via tertia. ꝙ ꝑm⁹ actus aliuꝫ gn̄at ⁊ alii act⁹ per

appoſitionē augmētāt ⁊ ꝑficiūt qꝺ gñatū eſt.ſꝫ ſi pri
mus actus aliqͩ gñat ꝺe ipſo habitu:ul' ꝺe ipſa eſſen
tia habitꝰ:cū hiꝰ habitꝰ ſit eſſentia ſimplr.ſeꝺ ſi aliqͩ
iꝺē gñat.opꝫ ꝙ totū gñet cū hiꝰ eſſentia ſimplex ptē
⁊ ptē nō habeat.Eſt eni hoc cōe oībꝰ acciꝺentibꝰ:ꝙ
quelibet acciꝺētalis forma eſt ſimplici eētia ꝯſiſtēſ:
ꝙ in q̄litatibꝰ nō hēt ꝺubiū.pōt tñ in q̄litatibꝰ eſſe ꝺi-
uerſitas quātū aꝺ eē:ut qꝛ vna q̄litaſ hēt ꝑfectiꝰ eſſe
ꝙ̄ alia:⁊ eſt itēſioꝛ ꝙ̄ alia.Quātū aūt aꝺ eētiā queli
bet q̄litas eſt ſimplici eētia cōſiſtens:ualeret aūt aꝺ
hoc auctoritas ſex ꝓncipioꝝ ſi eēt auctēticus ille li-
ber:ꝙ forma cōtingēs.i.ꝯtingēter aꝺueniēs cōpoſi-
tionē.i.rei cōpoſite ſimplici eētia cōſiſtit.Forma eni
acciꝺētalis eſt illa que funꝺat in cōpoſitione.i.in re
cōpoſita:⁊ eſt illa forma que cōtingit.i.que cōtingen
ter aꝺuenit.Scꝺꝫ ğ hunc moꝺū ponēꝺi ꝓmꝰ actꝰ ꝙ̄-
tūcūqꝫ ꝺebiliſ:qꝛ aliqͩ facit:opꝫ ꝙ inꝺucat totā eēn-
tiā habitꝰ:lꝫ illa eētia iꝺucta ꝑꝑ ꝓmū actū gñantez
eā:nō mereat ꝺici habitus:qꝛ per hiꝰ actū nō eſt fir-
mata ⁊ roborata.Dicunt ğ iſti ꝙ ipſoꝝ habituū ſunt
q̄tuoꝛ ſtatus.initiuꝫ.ꝓgreſſus.ꝑfectio.⁊ exceſſuſ.Ut
in bonitatibꝰ eſt ꝑſeuerātia.ꝯtinētia.tēperantia.⁊ he
roica.In malitijs v̄o ſunt hij graduſ icōtinētia.imp-
ſeuerātia.itēperātia.⁊ beſtialitas.Differt aūt ꝑſeue-
rātia a ꝯtinētia:qꝛ aꝺ ꝑſeuerātiā ſufficit nō caꝺē.ꝑſe
uerās qͩꝺē ēt magnis paſſionibꝰ ipugnatꝰ nō caꝺit:ſꝫ
ꝯtinēſ nō ſolū nō caꝺit:ſꝫ vincit:⁊ pluſ eſt vincē ꝙ̄ nō
caꝺē.tēperatus nō hēt aliqͩ ultra cōtinentez.nā ⁊ ſi
cōtinēs vincit:hoc eſt cū ꝺolore ⁊ anguſtia tēperatꝰ
aūt ēt ꝺelectabilr paſſiones ſenſibiles ſuperat.Heroi
cus aūt oēs excellit.nā ille eſt heroicus.i.q̄ſi ꝺñati-
uus uel ꝺñs:cui nō ſolū eſt ꝺelectabile bñ facē:⁊ qui
nō ſolū abſqꝫ triſtitia:⁊ ꝺolore oēs ſenſibiles paſſio
nes ſupat:imo q̄ſi nō ſentit eas:ſeꝺ eſt bonꝰ ſupra hu
manū moꝺū ſic̄ ꝺicebat ꝓamuſ ꝺe hectore.ꝙ ita bo-
nus erat ꝙ nō viꝺebat filiꝰ hoīs mortalis.huic autez
virtuti ſic excellenti in malitijs rñꝺit beſtialitas.Illi
eni ſunt beſtiales:qui ſunt mali ſupra moꝺū hominū
ſic̄ ponit pħs exēplū ꝺe q̄ꝺā muliere que non potuit
gignē oēs ꝑgnātes retinebat:⁊ reſcinꝺebat ⁊ pueroſ
comeꝺebat.qͩꝺā ēt hoīes circa pontū cruꝺis boūm
carnibꝰ ueſcebant:⁊ filios ſibi in cōuiuiū ꝑſtabāt.cuꝫ
eni pater uolebat aliquos cōuiuare ⁊ nō hīet filium
ſuū ꝺomi:ibat aꝺ cōuicinū ſuū ut ſibi ꝑſtaret filiū ꝑꝑ
cōuiuiū:ſponꝺēs ꝙ qñ ipſe uellet alios conuiuare:ꝙ
ſibi filiū ſuū aꝺ cōuiuiū facienꝺū reꝺꝺeret.Oīa enim
hec beſtialitates ſunt:⁊ beſtialitas eſt illa in malitijs:
que rñꝺet virtuti heroice in bonitatibꝰ.Sic ⁊ quili-
bet aliꝰ graꝺus hēt ſibi qꝺ rñꝺet aꝺ malitiā:ut tēpe-
rātia itēperātiā.cōtinētia icōtinētiā.ꝑſeuerantia im-
perſeuerātiā.¶ Diſtinctis ğ hijs graꝺibꝰ ꝺōm eſt ꝙ
ſm ſniam ꝑꝺictoꝝ.ꝙ ꝓmus actꝰ bonꝰ fac̄ initiū in bo
nitatibꝰ.⁊ ꝓmus actꝰ malus fac̄ initiū in malitijs.Ex
ꝓmo ğ actu gñabat ꝑſeuerātia.ſequētes aūt actꝰ au-
gebunt:qꝺ factū eſt ⁊ ex ꝑſeuerātia faciūt ꝯtinentiā.
Rurſus aūt actus ſequētis augebūt aꝺ hoc qꝺ factū
eſt.⁊ ex cōtinētia facient tēperātiā.Ultimꝰ ſequētis
actꝰ q̄ſi ꝑfectiores ex tēperātia faciēt heroicaꝫ.Oīa
aūt hec q̄tuoꝛ ſm iſtos:viꝺelꝫ ꝑſeuerātia.cōtinētia.
tēperantia ⁊ heroica:nō ꝺifferunt ſm eētiā:ſꝫ ſolū
ſm ꝑfectū ⁊ impfectū eē.ꝓmus ğ actus ſm iſtorum
poſitionē aggñat totā eētiā formalez.nō tñ aggña-
ret habitū ꝑfectū:qꝛ habitus nō ſolū ꝺicit eētiā for
me:ſeꝺ ēt ꝺic̄ eētiā cū ꝑfecto eē.habitus ğ aggña-
tus ex multiplicatis actibꝰ:ſm iſtos per eētiam ab
eo:qꝺ fac̄ ꝓmus actus:ſeꝺ ſolū ꝺiffert ꝑfectū ⁊ imp-
fectū eē.¶ Seꝺ hec poſitio cū hoc ꝙ multa ꝺubita
bilia iplicat:qꝛ cōtinētia nō viꝺet ꝙ poſſit tēperātia
fieri ſm ꝙ magi ponūt ꝺe quo qͩꝺ ſcienꝺuꝫ ſit non eſt
pñtis ſpeculationis.tñ ut ꝺicimꝰ ꝑter hec ꝺubitabilia
oīa que iplicat hec poſitio:viꝺet aūt nō eē v̄a ſm ꝙ
ſpectat aꝺ q̄ōnē pñtem.¶ Qꝛ autē ſint quatuoꝛ gra-
ꝺus in bonitatibꝰ:⁊ q̄tuoꝛ in malitijs ꝓout aſſignati
ſunt.uerū eſt qꝛ hoc traꝺit pħs in.7.ethicoꝝ.Sꝫ ꝙ
ex vno actu morali iꝺucat eētia forme uel q̄litas ali
qua nō viꝺet hīe ueritatē ſic̄ ēt viꝺemꝰ in nālibuſ:ꝙ
nō ſtatim cū agens appꝛopinquat paſſo inꝺucit in eo
eētiā forme.in nālibꝰ eni iꝺuctione forme eſt muta-
tū eē qꝺ ꝑſupponit moueri.ſeꝺ moueri ut patet ſem
per mēſurat tpe.iꝺeo oīs forma nāliſ itroꝺucit ꝑſup
poſito trāſmutationis tpe.Et lꝫ nō ſit oīno ſimile ꝺe
actibꝰ aggñantibꝰ habituū.⁊ ꝺe agēte nāli itroꝺucēte
formā:tñ ꝙ̄tū aꝺ hoc eſt penitꝰ ſiłe.ꝙ ſic̄ agens nāle
nō ſtatim cū appꝛopinquat paſſo itroꝺucit formā.ſic
vnꝰ actꝰ nō ſtatim iꝺucit eētiā forme habitus.Nā ⁊
pħs aſſimilat habitꝰ qui fiūt in potētijs aīe habilitāti
bus que fiunt in corporibꝰ.ut ſic̄ ex frequēti cythari
ꝫare habilitant manꝰ nr̄e ⁊ ſimꝰ cythariſte.ſic ex fre-
quēti bñ agē habilitant potētie nr̄e ⁊ ſimus boni.Et
qꝛ ſilis rō eſt ꝙ̄tū aꝺ hoc in potētijs aīe:⁊ in corpori
bus ſic̄ nō ſtatiꝫ cū agens appꝛopinquat corpori:nec
ſtatim ex vno actu fit iꝺuctio forme in corpore:ſꝫ ex
ſucceſſione tpiſ talia aggñant ſtatim.ſic ēt nō ex vno
actu ꝙ̄tū aꝺ potentiā aīe aggñant eētia forme ha-
bitus:ſꝫ ex multiplicatis actibꝰ poterit hoc generari.
¶ Hijs aūt oībꝰ ꝑlibatiſ igreꝺiemur aꝺ q̄ōnē:⁊ ꝺice
mꝰ ꝙ in gñatiōe forme.Actꝰ q̄ꝺruplicit ſe hīe pt.qͣ
uel actꝰ ꝓmus ſtatiꝫ iꝺucit habitū ꝑfectū.Uel ꝓmus
actus aliqͩ iꝺucit:⁊ alij actꝰ ſupaugmētāt qꝺ iꝺuctū
eſt.Uel 3° nunq̄ actꝰ ꝙ̄tūcunqꝫ frequentati aggñant
habitū.Uel eſt ꝺare quartū moꝺū quē nō tetigit pre
fata poſitio ꝙ ſi ſubiectū hēt ꝺifficultatez aliquā cir-
ca ſuſceptionē habitus.actꝰ ꝓmi nihil iꝺucūt ꝺe eſſe
forme habitꝰ:ſeꝺ ſolū remittūt ꝺifficultatē in ſubie-
cto.Quātū aꝺ ſuſceptionē habitꝰ ⁊ poſtea actus ſe-
quēs in v̄tute oīum ꝑceꝺētiū actuū remiſſa ꝺifficul-
tate circa eētiā forme:⁊ habitꝰ iꝺucit eētiam talis
forme:que eētia nō meret aꝺhuc ꝺici habitus ſꝫ ꝺiſ
poſitio:qꝛ nōꝺū eſt ꝺifficile mobiliſ ſꝫ ſequētes actꝰ
fortificāt illā formā iꝺuctā in ſubiecto:⁊ faciūt ꝺe ꝺiſ
poſitiōe habitū.⁊ ꝺe habitu ꝑfectū habitū.Falſū eſt
ğ ꝙ actꝰ ꝙ̄tūcūqꝫ multiplicati nō iꝺucāt habitū.⁊ fal
ſū ē ꝙ actꝰ ꝓmꝰ iꝺucat ꝑfectū tm̄.⁊ falſū eſt ēt ꝙ actꝰ
ꝓmꝰ qꝺ nec̄io iꝺucit eētiā habitꝰ ul' aliqͩ ꝺe eētia.
pōt eni eē ꝙ actꝰ ꝓmꝰ ſcꝺs ⁊ tertiꝰ nō iꝺucūt eētiaꝫ
habitꝰ nec aliqͩ ꝺe eētia:ſꝫ ſolū remittūt ꝺifficltatē
circa ſbiectū.¶ Aꝺ euiꝺētiā ğ eiꝰ qꝺ ꝺcm̄ eſt:viꝺea
mꝰ quō in hijs corpalibꝰ vnum ꝯ̄riū agit in aliuꝺ.Di-
cemꝰ eni ꝙ nō eſt trāſmutatio niſi ex ꝯ̄rijs in ꝯ̄ria.ipa
aūt ꝯ̄ria hñt aliq̄ ꝺiſtātiā aꝺiuicē que ꝺiſtātia nō tol
lit in iſtāti:ſꝫ in tpe.Caliꝺū eni appꝛopiquās frigiꝺo
nō ſtati remouet eētiā frigiꝺi ſꝫ ꝓuſ remittit formā
frigiꝺi.⁊ qñ hiꝰ forma eſt ita remiſſa ⁊ hēt ita remiſ-
ſuꝫ eē ꝙ ſi ulteriꝰ remittat nō pōt remanē in ſuo ſbie
cto:tūc eſt ꝺiſpoſitio que ꝺr̄ neceſſitas:⁊ tūc in illo in
ſtāti remouet frigiꝺū cū illo remiſſo eē:⁊ iꝺucit for-
ma caliꝺi cū remiſſo eē:⁊ poſtea illuꝺ iꝺē agēſ qꝺ ꝓ°
remiſit eētiam frigiꝺi:⁊ poſtea remouet hꝰi eſſen-
tiam cum remiſſo eē.⁊ inꝺucit formam caliꝺitatiſ in
eſſe remiſſo:trāſmutat materiam ⁊ facit formaꝫ calo
ris habere ꝑfectum eſſe ita ꝙ priuſ eſt motꝰ a magis
frigiꝺo aꝺ minꝰ frigiꝺuꝫ.⁊ poſtea a frigiꝺo in caliꝺū

⁊ poſtea a calido in magis calidū. motus a magis fri
gido in minꝰ frigidū remittit formam frigiditatis in
ſuo eē. motꝰ aūt a frigido in calidū tollit eſſentiā fri
gidi ⁊ inducit eſſentiam calidi. Motꝰ a calido in ma
gis calidū augmentat eē calidi: ⁊ facit formam cali
ditatis inteſaȝ. ¶ Eſt aūt in his dictis duplex dubi
um. ¶ Unū utrū oporteat ſtatim a frigido ire in ca
lidū: ſed hoc nō auget qōnis difficultatē. nā ſi int' cali
dū ⁊ frigidū eſt forma media ⁊ nō cōtingat ire a cali
do in frigidū niſi per tepidū qō dicit formā mediam
differētē per eſſentiā a calido: ⁊ frigido: ſicut rubeuȝ
dicit formā mediā differentē per eēntiā ab albo: ⁊ ni
gro. Dicemus illud idem de frigido reſpectu illiꝰ for
me medie. ⁊ de illa forma media reſpectu calidi qō
dicebamꝰ de frigido reſpectu calidi. Nam ſm hunc
modū ponendi ꝑus agens remittit frigidū: ⁊ qn̄ erit
ultimo remiſſuȝ tūc amouebit eēntiā frigidi: ⁊ indu
cet eſſentiā mediā. i. eēntiā tepiditatis: ⁊ tūc augmē
tabit: ⁊ intēdet ultimā formā illā in calore: donec nō
ulteriꝰ poterit ſtare tepiditas: quo facto cedet tepi
ditas: ⁊ ſuccedet caliditas. caliditatē ēt inductā po
terit magis: ac magis intendē agens ſm poſſibilita
tē ſue virtutis. ¶ Scōm aūt dubiū circa hoc cōtin
git utrū agens aliqd expellit: abſqȝ eo ꝙ aliqd indu
cat: ad qō dicemꝰ ꝙ agens expellēdo aliquid inducit
ſm rem: ⁊ aliquid ſm diſpoſitionem. Aliquando vō
expellēdo aliqd iducit nō ſm reȝ: ſed ſm diſpoſitio
nē aliqꝰ: tn̄ eſt expellē ſiue inducē aliquo mō. Dicemꝰ
eni ꝙ ſic agens trāſmutat māȝ: ⁊ trāſmutando mām
iducit formā: ita ꝙ hoc eſt mām trāſmutare eēntiam
forme iducere. ſic aliqn̄ agens tranſmutat materiam
nō inducendo nouam eēntiam: ſed eēntiam introdu
cendo uel remittēdo in ſuo eſſe. Agēs aūt appropin
quatū paſſo ſemp agit: ⁊ paſſum ſemp patit': ⁊ niſi ſit
aliquod ipedimētū ſemp trāſmutat mām ſed nō ſem
per trāſmutat inducēdo aliā: ⁊ aliā eēntiā. ſed ſemp
tranſmutat intēdēdo: uel remittēdo eſſe. Sic exēplū
poſuimus nō ſtatim cū calidū appropinquat frigido
inducit caliditatē in frigidū: ſed ꝑus diſponit frigidū
ad ſuſceptionē huius eſſentie. Quod ſi querat quid
ſit talis diſpoſitio. Dicemus ꝙ eſt remiſſio in eſſe fri
gidi. qd ḡ facit calidū appropinquatū frigido: diſpo
nit ipm ad ſuſceptionem caliditatis. Quō diſponit:
diſponit remittēdo formā frigidi in ſuo eſſe. Imagi
nabimur quidē ꝙ calidū agens in frigidū nō emittit
calorē ab extra ſed trāſmutat mām: ⁊ illud tranſmu
tare māȝ nihil aliud eſt ꝙ facē calidū in potentia cali
dū in actu: ⁊ iducē in frigidū formā caloris. ⁊ ſic fri
gidū eſt in potētia ut fiat calidū. ita intenſiue frigidū
eſt in potētia ut fiat remiſſe frigidū ⁊ ecōuerſo. Si ḡ
cū ex frigido fit calidum nihil emittit ab extra: ſȝ per
trāſmutationē agētis qō eſt potentia calidū: fit actu
calidū. ita cū inteſe frigidū fit remiſſe frigidū: nihil i
mutatur ab extra ſed per trāſmutationē agētis in po
tētia calidū fit actu calidū. omne ergo trāſmutāſ: uel
tollit vnā formā ⁊ inducit aliā: uel formā remiſſaȝ fa
cit inteſam uel ecōuerſo. Cū aūt vnā formaȝ expellit
⁊ aliā inducit. certū eſt ꝙ expellendo aliqd inducit. ⁊
inducēdo aliqd expellit ēt ſm rem. ſed cuȝ formā in
tenſam facit remiſſaȝ nō ꝑe inducit ſm rem: ſȝ ſolum
ſȝ diſpoſitionē. Cū eniȝ frigidū remittit in ſuo eē nō
ꝑe dicit ibi eē calidi: qꝛ eē calidi nō eſt ſine eēntia ca
lidi. nec pōt in eadē mā ſil' eē: eſſe frigidi ⁊ calidi. ni
hil eſt eni eē frigidi niſi ꝙ dat eēntiā frigiditatis. ⁊ ni
hil eſſe calidi niſi ꝙ dat eēntiā caloris. agens ḡ remit
tendo eē frigidi nō iducit ſm rē eē calidi ꝗdiu durat
eēntia frigiditatis: nō iducit ibi eēntia caloris. ¶ Sȝ
dices qd eſt remittē eē frigidi: dicemꝰ ꝙ niſi eēt gra
dus in eē forme accidētalis: nunꝗ in alteratione eēt
motus ⁊ nunꝗ reqreret ibi tēpus. ſȝ ſtatiȝ appropin
quante calido ipſi frigido induceret in frigido forma
caloris. ſed qꝛ ſunt ibi gradus in eē: ⁊ frigidū in mate
ria ꝗtū ad eſſe. habet magnā latitudinē. qꝛ pōt habe
re eſſe remiſſuȝ ⁊ itenſuȝ: ⁊ magis ⁊ minus remiſſuȝ.
⁊ magis ⁊ minus itēſuȝ: appropinquāte calido ipſi fri
gido nō ſtatim inducit formā caliditatis. ſed ꝑus ex
pellit gradū eſſe frigidi: ⁊ remittit frigidū in ſuo eſſe
⁊ qn̄ eſt ultimate remiſſuȝ ⁊ iducit in eo caloris for
maȝ. ¶ Si ḡ queras utrū expellēdo gradus ipſiꝰ eē
⁊ remittēdo frigidum in ſuo eē inducat eē calidi. Di
cemus ꝙ nō ſȝ rem: ſed ſolū ſm diſpoſitionē. quāto
ergo magis remittit frigidū in ſuo eē: tāto magis diſ
ponit mā ad eſſe calidi. tn̄ ꝗdiu eſt ibi eēntia frigidi
tatis nihil eſt ibi realiter de eē calidi. qꝛ nō eſt ſm re
⁊ ueritatē eē calidi ſine eēntia calidi. eēntia aūt cali
di ſil' cū eſſentia frigidi eē nō pōt. Sicut ḡ frigidū cū
intēdit in ſuo eē nulla eēntia pp hoc abijcit a mā. nec
per ꝯſequēs aliquod eē. qꝛ eēntia: ⁊ eē ſe cōſequūtur.
ſȝ ſolū frigidū qō habebat in mā eē impfectuȝ: fit ſub
eſſe pfecto. per tranſmutationē eni agētis nullaȝ for
maȝ nouā ibi inducēdo facit agens de calido magis
calidū. uel de frigido magis frigidū. Sicut aūt cum
de magis frigido fit minus frigidū: remittitur forma
frigiditatis in ſuo eē. Hoc eſt ḡ tranſmutare mām ni
hil ab extra imittere ſȝ facere potētia tale actū tale.
Cū ergo remittit frigidū in ſuo eſſe ꝗtum admouet
de eē frigidi: tantū acquiritur de eē calidi. ſed hoc eſt
ſm diſpoſitionē ſolū. qꝛ ꝗto plus remittit frigidum
tanto plus diſponit ut fiat calidū. In nālibus ḡ non
ſtatim inducit forma ꝓpoſita: ſed prius remittit for
ma oppoſita. ¶ Si ḡ videre uolumus quō ſe habe
at in moralibus. ⁊ quō fiunt habitus in potentijs ani
me. Uidendū eſt utrū potentie anime habeant aliꝗ
difficultatē uel aliquā repugnātiā ad ſuſceptionē ta
lium habituū. ꝙ ſi nullā habent nō erit incoueniens
ponere ꝙ per vnū actū inducat eſſentia forme alteri
us habitus. ſȝ illa eēntia forme habitus nō mereatur
nomē habitus: qꝛ per vnū actuȝ nō pōt ſic formari ꝙ
ſit difficile mobilis. Si eni mā in quā debet iduci for
ma calidi nullā hēt repugnantiā ad calorē: ſtatim cū
appropinquaret calido ſuſciperet caloris formam ſi
cut aer. cum nullā repugnantiā habeat ad formā lu
cis: qꝛ nullā hēt formā que ꝯriet luci. ideo in inſtanti
fit lucidū. ſil'r eēt ⁊ de potētijs anime ſi nullā habe
rent repugnantiā: uel difficultatē ad ſuſceptionē tali
um habituū. Sed ſi ibi eſt repugnātia: uel difficultas
tūc ꝑmus actus nihil iducet de eēntia forme habitꝰ:
ſed aliqd remittet de illa difficultate: ⁊ ſequēs ēt ali
qd. ⁊ qn̄ erit ultimate remiſſa talis difficultas. tūc ſe
quēs actus in virtute oīuȝ ꝑcedētiū iducit eēntiā for
me habitꝰ. uel iducet quādā qlitatē que erit idē eēn
tialiter cū habitu. Non tn̄ merebit dici habitus: ſed
diſpoſitio talis qlitas qꝛ nōdū erit firmata ⁊ robora
ta in ſubiecto. Sed poſtea ſequētes actꝰ ꝑficiēt eam:
⁊ roborabūt ipaȝ in ſubiecto. ⁊ tūc illa qlitas que pri
us incohata erat diſpoſitio qꝛ erat facile mobilis. po
ſtea roborata: ⁊ pfecta erit habitꝰ qꝛ erit difficile mo
bilis. ¶ Poſſumꝰ aūt aſſignare triplicē difficultateȝ
in potētijs ſenſitiuis reſpectu ſuſceptionis habituū. ⁊
ſpālit' habituū qui ſunt vtutes. Una ſumit ex nā ꝓpa.
Alia ex aſſuetudine que ꝑe nō eſt vitiū. Tertia ex aſ
ſuetudie que eſt vitiū. Ex nā ꝓpa hēt appetitꝰ ſenſitiuꝰ

q̄dā difficultatē ad vtutes: q2 virt⁹ eſt habit⁹ electiuus imediate ꝯſiſtēs, ꝑut ſapiens: ſiue ꝑut recta ratio iudicabit. ⁊ q2 ſenſibilitas ex nā ſua hēt ꝓnitatē ad malū ſm ſenſuz ad qđ inclinat vitiū. iō q̄dā hēt difficultatē ad bonuz ſm rōnē ad qđ inclinat vtus. iō dr̄ geñ. 8°. c. ꝙ ſenſus et⁹ ⁊ cogitatio humani cordis ꝓna ſūt ad mala ab adoleſcētia ſua. ℂ Scđo appetit⁹ ſenſitiu⁹ hēt difficultatē ad tales habit⁹ ex ꝯſuetudine que nō eſt vitiū. Nā ſtatim puer cū naſcit delectat in dulcedine lactis. ⁊ iō ſtatiz ab ipis cunabulis aſſueſcimus ad delectabilia ſenſuū: ab iſta aſſuetudine que ꝑe nō eſt vitiū fit in nobis quedā difficultas ad ſuſceptionē taliū habituū per quos retrahimur a delectabilibus. ℂ Tertio pōt eē talis difficultas ex aſſuetudine que eſt vitiū. ut cū puenim⁹ ad annos diſcretionis ſi aſſueti ſum⁹ ad talia delectabilia efficit in nobis habitus vitioſus per quē habem⁹ difficultatē ad ſuſceptionē habit⁹ virtutis. Appetitus ğ ſenſitiu⁹ ex ſe hēt difficultatē ad ſuſceptionē habit⁹ virtutis. appetit⁹ autē intellectiu⁹ hēt magis hı⁹ difficultatem ex annexo. Nā hij duo appetit⁹. ſ. ſenſitiu⁹ ⁊ intellectiuus ſunt in eadē aīa q̄ſi due rote in vno ſtipite: lȝ non eodē mō fundent in aīa. ⁊ q2 hij duo appetit⁹ ſunt in eadē aīa q̄ſi due rote in eodē ſtipite. iō vnus appetitus trahit aliū: ſic rota rotā. ⁊ q2 ſic hn̄t adinuicē coniunctionē nō eſt incōueniēs ꝙ in acq̄ſitione habituū vnus ex alio ꝓbat difficultatē. Utrū aūt ſūt alij habitꝯ virtuoſi a quo appetit⁹ intellectiu⁹ de ſe difficultatē hēat nō eſt pn̄tis ſpeculationis. Sufficiat autez ad pn̄s ſcire ꝙ uterq̄ appetit⁹ uel ex ſe: ul' ex ānexo: uel ex ꝯſuetudine aliq̄: ſp ante ſuſceptionē habituum hn̄t q̄dā difficultatez ad ipſos habit⁹. ⁊ ipe ēt appetitus ſenſitiuus non ſolū ad habit⁹ virtuoſos: ſed etiā ad habit⁹ vitioſos hēt q̄daz difficultatem. Nā ſi hı⁹ ſenſus de ſe eſt ꝓn⁹ ad delectationes ſenſibiles. tñ q2 eſt appetit⁹ apt⁹ nat⁹ obedire rōni: ⁊ ſub rōnis freno eē: ex ipo q̄daz difficultatē poſſum⁹ aſſignare in ipſo ad ſuſceptionē habituū vitioſoꝝ. nō tantā tñ q̄ta ad ſuſceptionē virtutū. Prim⁹ ğ act⁹ nō opȝ ꝙ gn̄et habitū nec aliqđ de habitu: ſed remittit huiuſmodi difficultatē ut ex eo ꝙ fecim⁹ aliquē actū nō eſt in nobis tanta difficultas q̄ta erat ad faciendū ꝯſimilē actuz. Scđs autē act⁹ plus de hı⁹ difficultate remittit. ⁊ q̄n eſt huiuſmodi difficultas ut dicebam⁹ remiſſa ultimate tūc vnus act⁹ in virtute oiuz ꝑcedētiū iducit in nobis q̄daz q̄litatē que prius eſt diſpoſitio: ⁊ poſtea roborata ⁊ pfecta per act⁹ ſequētes fit habit⁹. ℂ Ad pleniorē aūt oium hoꝝ intellectuū diſtiguem⁹ triplicem diſpoſitionē. Nam quedā eſt diſpoſitio que nec eſt habitus nec fit habit⁹. quedā aūt nō eſt habit⁹ ſed fit habit⁹. quedā aūt eſt ipe habit⁹. remiſſio aūt difficultatis que eſt diſpoſitio ad habitū. nec eſt habitus nec fit habit⁹. q̄litas āt itroducta ſub eſſe remiſſo nō eſt habit⁹: ſed fit habit⁹. ⁊ eſt idē eēntialiter cū habitu. vñ ⁊ ſimplici⁹ in cōmēto ſuper p̄dicamēta vult: ꝙ diſpoſitio ⁊ habit⁹ nō differāt nec ſpecie nec nūo: ſed ſolū differāt tpis diuturnitate. illud eni idē qđ imperfectū eſt: eſt diſpoſitio: poſtea pfectuz eſt habit⁹. Uñ ait ſimplici⁹ ꝙ habit⁹ aūt ⁊ diſpoſitiones nō opȝ itelligere ut duas ſpēs diſtinctas ſpecificis differētijs: ſic hō ⁊ bos diſtinguunt. ſed ſic hō genit⁹ ad eſſe ab eo qui in pfecta etate eſt diſtinguit. Ergo habit⁹ ⁊ diſpoſitio differūt: nō tñ differūt ſpecie: ſed differūt ſic imperfectū: ⁊ pfectū: ſic puer ⁊ vir: nec ēt differūt nūo. Nā ⁊ idē ſimplicius dicit ꝙ neq̄ nūo abinuicē differunt ſic ſortes a platone: ſed tpe differūt ſic tempus pn̄s ab alio diuturno ⁊ magis māſiuo. Sic ğ accepta diſpoſitio ꝑut eſt quedā remiſſa forma nō eſt habit⁹ ſed fit habitus. ℂ Tertio mō pōt accipi diſpoſitio qđ eſt idē ꝙ eſt habitus. nā in eiſdē predicamētis dr̄ ꝙ habitus q̄dē ſunt diſpoſitiones ⁊ hn̄tes habitum aliq̄lit diſponunt ſm eos. patet ğ quō habit⁹ gn̄ant ex actibus. ℂ Ad argumētū āt in ꝯriū dr̄ ꝙ habit⁹ gn̄at ex actib⁹. actus ſequens aliq̄n agit hoc qđ factū eſt. aliq̄n facit aliud. nā actus ſequētes q̄litatē iductā que eēntialit eſt idē ꝙ habitus ſp augmētant qđ factū eſt: ut ꝑmus actus diminuit a difficultate quē habemus ad habitū introducendū ⁊ ſequēs augmentat hı⁹ diminutionē: q2 plus diminuit: ſic ēt ⁊ act⁹ ſequētes q̄litatē inductā vnus augmētat qđ alius facit. nā poſt q̄litatez inductam ꝑmus actus ſequens fecit hı⁹ q̄litatē pfectiorē in ſubiecto: ⁊ alius ſequēs augmentat hı⁹ pfectionez: donec diſpoſitio fiat habit⁹. Act⁹ ēt ſequēs aliq̄n augmētat qđ ꝑcedēs fecit. aliquando autē nō ꝑe augmentat: ſed facit aliud: ut act⁹ inducens eēntia forme ſiue huiuſmodi totā q̄litatez: lȝ qđ facit faciat in vtute precedentiū actuū: nō tñ ꝑe augmentat qđ alij fecerunt ſed quodāmō facit aliud. q2 alij remiſerūt difficultatē ad formā. iſte aūt actus inducit formā. nō eſt ergo incōueniēs ꝙ duo actus non differētes ſpecie vnus faciat aliud q̄ alius: dū tamen vnuz illoꝝ ordinet ad aliud. q2 ſic quodāmō eſt facē nō aliud: q2 ubi vnū pp aliud utrobiq̄ vnuz tm̄. ⁊ q2 remiſſio difficultatis ad formā ordinat ad introductionē forme ſic facē aliud pōt cōpetere nō ſoluz diuerſis nūo ut diuerſis actibus: ſed etiā idem nūo. idē enim calor qui remittit frigidum quodāmodo inducit calidum.

Queſtio. XI.

Ecūdo querebat de anima gn̄aliter quātū ad potentias. Utrum ſit idē aīa cū ſuis potentijs. ⁊ arguebat ꝙ ſic. nā forma ſubſtātialis ignis ut dicebat iducit formam ſubſtantialē in mā. naȝ agens aſſimilat ſibi paſſum. cū ergo ignis calefaciat ⁊ igniat: calefacere erit a calore. ignire uel gn̄are ignē ſiue inducē formā ſubſtantialez in mā erit a forma ſubſtātiali ignis. ğ forma ſubſtātialis ignis agit. aliq̄ ğ actio pōt imediate ꝓgredi a forma ſbali. qđ nō eēt niſi ſbalis forma hēret rōnē potentie. ipa ğ eēntia anime poterit eē ſua potētia ⁊ immediate ab ea pōt ꝓgredi actio. ℂ P̄. mā eſt ſua potentia. ğ ⁊ anima nr̄a que eſt q̄ſi mā in gn̄e intelligibiliuz erit ſua potētia. ℂ P̄. hoc idē ſentit auguſtin⁹ ut videt ꝙ eēntia anime ſit ſue potētie. ℂ In cōtrariū eſt q2 potentia dicit accidēs. anima nō accidēs: ergo ⁊c̄. ℂ R̄ᵒ dr̄ ꝙ anima realiter differt a ſuis potētijs: ⁊ ꝙ nulla actio pōt imediate ꝓgredi ab eēntia anime. ſed quelibet actio ꝓgredit ab eſſentia anime mediāte potētia: que realiter differt ab ipſa eēntia. ℂ Hāc autē ueritatē poſſumus quadruplicit declarare. Prima via ſumit ex ordine accidentium ad ſubſtantiam. Secūda ex ordine actionis ad agens. Tertia ex ordine ipſorum agentium. Quarta ex ordine agentis ad patiēs. ℂ Prima via ſic patet. nā omnia accidentia fluunt a ſba: ſed ſm quendā ordinē opȝ enī dare accidēs aliquod qđ imediate a ſubſtātia fluat ita ꝙ ſubſtātia imediate eſt ꝑncipiū alicui⁹ accidentis: ſed nō cuiuſlibet accidentis. ℂ Imaginabimur enim ꝙ ſba plus hēt de entitate: ⁊ de exiſtētia q̄ accidētia. iō ipſa eſt uere ens: ⁊ pmo ⁊ ꝑncipaliter ens. accidentia aūt ſunt entia: q2 ſunt entis ut ex 7° meta. declarari hēt. ⁊ ſicut ſba plus hēt de entitate q̄ accidētia. ita inter ipſa accidētia ſunt quidā gradus q2 accidentia

ꝑmanentia pluſ hñt de entitate: ꝙ̃ ſucceſſiua: uł ꝙ̃ nō
ꝑmanētia: nō eſt eni rōnabile ꝙ accidēs ſucceſſiuum
uel accidēs nō permanens imediate fluat a ſubſtātia
ſed opȝ ꝙ fluat mediāte accidēte ꝑmanēte. intelligē
ergo ⁊ uelle ⁊ talia accidētia que ſunt opationes ani
me ſunt accidētia nō ꝑmanētia. Utrū autē ſint ſucceſ
ſiua uel nō: nō eſt p̄ñtis ſpeculationis. ſufficiat nobis
ſcire ꝙ ſint nō ꝑmanētia. ꝙ ḡ a nā aie imediate fluat
actio nō permanēs nō eſt rōnale. ¶ In his eniȝ que
a nā fluunt opȝ dare determinatū modū. A nā ḡ ꝑpe
tua ⁊ incorruptibili imediate nō fluet aliq̄d qḋ nō eſt
ꝑmanens ⁊ qḋ eſt corruptibile. Iō imediate a nā aie
nō fluet ip̄m intelligē. ſed imediate fluet ip̄a potētia:
que eſt icorruptibilis ꝑmanens. ⁊ mediante potētia
fluet actio que nō eſt ꝑmanēſ. Quicq̄d āt ſit de actio
nibꝰ trāſeūtibꝰ in exteriorē māȝ: de hiſ tñ que ꝑma-
nēt in agēte de q̄bꝰ opȝ loq̄ ꝭm nām agētis: nō eſt poſ
ſibile ꝙ actio nō ꝑmanēs imediate fluat a nā ⁊ a ſb̄a
ꝑmanēte. ¶ Dicemꝰ ḡ ꝙ nā aie eſt ſb̄ſtātia: ⁊ eſt ꝑma
nens. Potētia nō eſt ſb̄a: ſed eſt ꝑmanēs. Actio eniȝ
nec eſt ſb̄a nec eſt ꝑmanens. Potētia ḡ aliquā ꝯuenié
tiā hēt cū ſubſtātia: q̄ eſt ꝑmanēs: actio aliquā cōue
nientiā hēt cū potētia: q̄ nō eſt ſb̄a: ſȝ eſt accidēs qḋ
cōpetit ēt potentie. ſed ipſa actio ualde diſtat a nā: q̄
nec eſt ſubſtātia: neq̄ȝ ꝑmanens ſicut eſt nā. Sed cō
ſtat ꝙ in his que ſunt in ipſo agēte: de q̄bꝰ opȝ decla-
rare ꝭm nām agētis. opȝ ꝙ ſit determinatus ꝓceſſus
ſicut eſt determinata nā. Et opȝ ꝙ hiꝰ ꝓceſſus ⁊ flu-
xus ſint ꝭm quendā ordinē. In his eni que ſunt in ea
dem nā ea que multū differūt a nā nō fluunt a nā: niſi
mediātibꝰ his que minus differūt. Quia ḡ eſt accidens
nō ꝑmanens ſi ſit in nā ꝑmanente fluet mediāte aliq̊
accidēte ꝑmanēte. ꝑꝑ nimiā ḡ differētiā quaȝ hēt nā
anime ad ſuā actionē nō pōt eſſe imediatū ꝑncipiuȝ
actionis. Inde ḡ eſt ꝙ ſi inuenimꝰ aliq̄ actionē nō trā
ſeuntē in exteriorē māṁ imediate ꝓcedere a nā poni
muſ illā actionē ꝑmanentē ⁊ perpetuā ſicut ip̄aȝ nāȝ:
ut ſi itellectio angeli per quā intelligit ſeip̄m imedia
te deriuat a ſubſtātia angeli ita ꝙ ſb̄a angeli ꝑexiſtēs
p̄ñſ ſuo intellectui cauſat in eo intellectionē ſuiip̄iuſ:
ſed illa itellectio eſt perpetua. angelus eni nunq̄ deſi
nit ſeip̄m itelligē. Hoc aūt quō hēat ueritatē utrū il-
lud intelligē ſit ſemꝑ eque plenū uł q̄liter in q̄ōnibuſ
nr̄is de angelis diffuſiꝰ diximus. ad p̄ñs in tm̄ dictum
ſit: ꝙ loquēdo de actionibꝰ nō tranſeuntibꝰ actio que
eſt accidens ⁊ nō ꝑmanens imediate nō pōt fluere a
nā que eſt ſb̄a ꝑmanens: ſed fluit mediāte aliq̊ accidē
te ꝑmanēte. ⁊ illud accidēs uocamꝰ potētiaȝ. potētia
ergo eſt ꝑmanēs: accidēs ꝑꝑ qḋ realiter differt a ſb̄a
⁊ ab actione. a ſb̄ſtātia q̄de rōne qua accidēs: ab ope
ratione q̄dē rōne qua ꝑmanēs. ¶ Scḋa via ad hoc
idē ſumit ex ordine actionis ad agens. itelligit enim
actio eſſe mediū inter agēs ⁊ patiēs. loquendo ḡ de
actione nō trāſeunte: actionē quam hēt agens per ſe
ip̄m ad ſeip̄m ipoſſibile eſt ꝙ ſit realiter differēs a ſe
ipſo. Si eni ſb̄a ſp̄ūalis abſq̄ȝ potētia realiter differē
te intelligeret: tūc cū intelligeret ſeipſaȝ illa ſpiritua-
lis ſubſtātia actio: illa nō eēt reliter differens ab ip̄a.
ut ſi angelus intelligit ſeipſuȝ ſic: q̄ illa intellectio de
riuat a ſua ſubſtātia ⁊ terminat ad ſuā ſubſtantiā: ⁊ ef
ficitur per ſuā ſubſtantiā: que nō ponit ibi potētiā me
diaȝ. opȝ ꝙ talis actio ſit idē ꝙ ſubſtātia. Cū enim an
gelus intelligit ſe per actionē ſuā: tendit in ſeip̄m ita
ꝙ actio illa intelligat media inter ip̄m angelū ⁊ ſeip̄ȝ
ex quo extrema ſunt ꝯiuncta: ⁊ ſunt idem: opȝ media
idē eē. nā plus ꝯueniunt extrema cū medio: ꝙ̃ iter ſe.

angelus ḡ intelliget ſeip̄m per actionē. Si enim po-
nimus potētiā differentē a ſubſtātia. actionē per quā
angeluſ ſe itelligit: dicemꝰ eē differentē a ſua ſubſtan-
tia: q̄ recipit in potētia que eſt differēs a ſubſtātia. lȝ
ergo per actioneȝ quā intelligit ſe tendat angelus in
ſeip̄m poterit hiꝰ actio eē differens ab angelo rōne
potētie per quā tēdit in ſeip̄m que eſt differēſ ab ip̄o
ſed ſi nō ꝭm potentiā: ſed ꝭm rōnē in ſeip̄m tenderet
oporteret ꝙ illud tēdē ſubſtātiale eēt. ergo intelligē
eſſet ei eēntiale: qḋ nullus diceret. ¶ Tertia via ad
hoc idē ſumit ex ordine agentiū. Nā aliq̄ agētia ha-
bent actionē in accidētia: que imediate fundantur in
ſubſtātia ⁊ talia agētia de neceſſitate hñt potentiā ſu
ꝑra ipſaȝ ſubſtātiā: ⁊ poſſunt corrūpere ip̄aȝ ſubſtan-
tiā. Nā ſi agens hēt potentiā ſuꝑ accidētia que ime-
diate fundātur in ſubſtātia opȝ ꝙ habeāt potētiā ſu
ꝑra oia accidētia ſubſtātie. q̄ qḋ pōt in accidētia que
imediate fundant in ſubſtātia: multo magis pōt in ea
que fundat mediate. ꝙ aūt tale agens ſit opȝ ꝙ hēat
potētiā ſuꝑ ip̄aȝ ſubſtantiā: nā ſubſtātia creata nō p̄t
eē nuda abſq̄ȝ oibꝰ accidētibꝰ: iō videmꝰ in ſubſtātijs
gn̄abilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ ꝙ ſi expoliant a ꝓprijs ac
cidētibus ꝙ corrūpit ipſa ſubſtātia. ⁊ ide eſt ꝙ paſſio
magis fcā abicit a ſubſtātia ut ipſe phs teſtat. ¶ Di-
cemus ḡ ꝙ ois ſubſtātia icorruptibilis creata hēt ali
qua accidētia inſeꝑabilia a ſubſtātia ⁊ imediate attin
gētia ipſaȝ ſubſtantiā in qua nullū agens creatū pōt.
ſuper illis aūt accidētibꝰ imediate adherentibus ipſi
ſubſtātie poſſunt fundari accidētia iducta per accidē
tia uľia. Quia ſi eſſet aliqḋ agēſ nāle qḋ poſſet in accidē
tia que imediate fundant in ſubſtātia: opȝ ſubſtantiā
illā eē corruptibilē: q̄ pōt expoliari ex accidētibꝰ im
mediate fundatis in ip̄am: ⁊ per cōſequēſ aliqḋ agēs
poſſet corrūpere talē ſubſtantiā. Si ḡ aia nō itellige
ret per potentiā mediā: ſed actio imediate reciperet
in ipſa ſubſtātia: fantaſma cauſans talē actionē in aia
qualitercūq̄ȝ cāret attingeret ad accidēs qḋ imedia-
te fundat in ipſa ſubſtātia. hẽet ḡ poſſe ſuꝑ ipſaȝ ſub-
ſtantiā: ⁊ ipſa ſubſtātia corruptibilis eēt. ¶ Quarta
via ad hoc idē ſumit: ex ordine agētis ad patiēs. Nā
omne qḋ mouet ex alio mouet. Ubi eſt eni actio rea
liter differens a paſſo opȝ ꝙ ſit per aliqḋ realit̄ diffe-
rens a paſſo. nā nihil ſeipſuȝ actiuat: nihil in ſeip̄o p̄t
cauſare actionē realiter differētē. Sȝ ſemꝑ hoc erit
per aliquod realiter differens. Ea aūt que cauſantur
in ipſa ſubſtātia imediate attribuimus agēti cauſanti
ſubſtantiā ip̄am. Agens eni ſiue generās qḋ dat geni
to nām: dat ei ea que imediate fundantur in nā. Dica
mus aūt ꝙ nihil ſeipſuȝ actiuat uł in ſeipſo cauſat ali-
quid realiter differēs. Si ergo potentia nō differt a
ſubſtātia: cū angelus intelliget ſeipſuȝ tūc a ſubſtātia
angeli in ſubſtātiā angeli cāret intellectio. Idē enim
actuaret ſeipſum. idē ageret in ſeipſo directe qḋ eſſet
incōueniēs. Actio eni que attribuit ipſi agēti opȝ ꝙ
ſit ab agente in alio: nō aūt in ſeipſo. Quicq̄d enim a
ſubſtātia in ipſa ſb̄ſtātia ipſa ſubſtātia fit producenti
ſubſtātiā eſt attribuendū. opȝ ergo ꝙ potētia in ani-
ma: uel in angelo ſit differens a ſubſtātia. Aliter eniȝ
cogeremur cōcedere ꝙ idē in ſeipſo directe ageret.
Dicimꝰ aūt directe q̄ nō incōueniēs eſt ꝙ aliq̄d agat
in ſeipſo directe: ut anima mouet corpus: ⁊ mouēdo
corpus mouet ſeipſaȝ idirecte: ⁊ per accidēſ. ſic ⁊ ſub
ſtantia angeli cauſat ſuā intellectionē in ſuo itellectu:
⁊ hoc agēdo in ſuo intellectu: agit ex ꝯſequenti in ſe.
cū ipſe intellectus ſit in ipſa ſubſtātia. Attñ intelligē
angeli quo intelligūt ſe loquēdo de ipſo intelligere.

a quo nunꝗ̄ recedit attribui poſſet ipſi ꝓducenti nãʒ
angelicã. Nã agens qȱ ꝓducit nãm: ut deus qui ꝓdu
cit nãm angelicã ꝓducit omnia ea que inſeꝑabilit̄ cõ-
comitant̄ ipã nãm. dictũ eſt eni ꝙ ipm̄ graue uadit
deoꝛſuʒ: ſed tale ire hẽt a gñante. ipe eni angelus ſe
ipſuʒ itelligit: ſed intellectio illa ut eſt nãlis attribue
tur cauſanti nãʒ. ut eſt uoluntaria. Attribuet̄ angelo
uolũtarie operãti. Sed nõ opʒ in hoc multũ dilata-
re ſermonẽ. ſufficiat aũt ad pñs ſcire ꝙ nihil ſeſp̄ʒ di
recte actiuat. pp̄ ḡ has quatuoꝛ rõnes: quarũ p̄ma ꝓ-
bat ꝙ in nulla nã ſpũali eſt idẽ potentia cũ ſubſtantia.
2ª ⁊ 4ª ꝓbant hic ſpecialiter de angelo. 3ª aũt ſpecia
liter de aia. ponẽdũ eſt ſic eẽ ꝙ in nã ſpũali creata nõ
ſit idẽ potentia cũ ſubſtãtia. ¶ Ad argumẽta autem
in ꝯ̄riũ cũ dicit̄ ꝙ ignis calefaciat per calorẽ: ſʒ ignit
⁊ gñat ſubſtantialẽ formã per ſuã ſubſtãtiaʒ. dici de-
bet ꝙ nihil agit ignis niſi per calorẽ ⁊ nulla actio ime
diate egredit̄ a forma ſubſtãtialis ignis. ut plane vult
cõmentatoꝛ in 7° metaᶜᵉ. Dicemus ḡ ꝙ caloꝛ iducit
utrunqʒ ⁊ calorẽ: ⁊ formã ſubſtãtialẽ ignis. ſed calo-
reʒ inducit ſm̄ ſe cũ caloꝛ ſit rõ inducẽdi caloreʒ ſm̄
ſe: ſed formã ſubſtãtialẽ inducit inꝗ̄tũ eſt oꝛganũ ſub
ſtãtialis forme. ⁊ ꝙ nõ opoꝛteat ſic dicẽ ꝙ forma ſub
ſtantialis inducat ſubſtãtialẽ formã: ⁊ caloꝛ caloreʒ.
patet q2 ſi eẽnt ſic diſtincte iſte actiones ⁊ ſic diſticte
referent̄ ipis agentibus nõ generaretur ignis niſi ab
igne. ab eo aũt ubi nõ eſſet forma ſbſtãtialis ignis nũ
ꝗ̄ generaret̄ ignis. Uidemus aũt ꝯ̄riuʒ ut ſi fiat ex-
ceſſus in calore ex nimio tali exceſſu generat̄ ignis. iȱ
nõ ſolũ generat̄ ignis ab igne: ſed ẽt a motu. caloꝛ er-
go eſt oꝛganũ ignis in quocũqʒ ſit ſiue in igne: ſiue nõ.
ipm̄ eni ſemen lʒ nõ ſit anima: virtus tñ exiſtẽs in ipo
eſt oꝛganuʒ anime. ita ꝙ illa virtus in virtute anime
animat. ita caloꝛ ẽt ut exiſtẽs in igne eſt oꝛganũ ignis
⁊ iȱ in virtute ignis iducit formã ſubſtãtialem ignis.
nulla ergo actio imediate egredit̄ a forma ſubſtãtiali
pp̄ qȱ forma ſbſtãtialis nõ habet rõnẽ potẽtie. Qȱ
aũt obiciebat̄ de mã ꝙ eſt ſua potentia. dici debet ꝙ
potẽtia mãe eſt potentia ad eſſe: ⁊ iȱ ſi talis potentia
eſt ipſa ſubſtãtia cũ in ſubſtãtia recipiat̄ eſſe nõ eſt mi
rum. Sed hic nõ loquimur de tali potẽtia que eſt re
ſpectu eẽ: ſed que eſt reſpectu agere que realiter dif-
fert a ſubſtãtia: q2 ut patuit agere de quo hic loꝗmur
nõ recipit̄ imediate in ipſa ſubſtãtia: ſed recipit̄ in ea
mediãte potẽtia. Hoc aũt qȱ addebat̄ de auguſtino
qui hic videt̄ uelle ꝙ aia ſit ſue potentie. dici debet
ꝙ anima eſt primũ ſentiẽs ſm̄ ꝙ vult phs in 2° de ani
ma. actus ergo ſentiẽdi egredit̄ principaliter a ſubſtã
tia anime. ſed imediate egredit̄ a potentia. ⁊ ſic ani-
ma eſt primũ faciens: ſic eſt primũ ſentiẽs. ſic eſt p̄mũ
intelligens. Si ergo large uolumus loqui de potẽtia
ut intelligamus per potentiaʒ id a quo principaliter
egredit̄ actus. Sic anima eſt ſue potentie: q2 eſt radi
cale p̄ncipiũ oium ſuoꝝ actuum. Eſt eniʒ primũ ſen-
tiens: primũ intelligens: primũ uolens ⁊ ſic de oibus
alijs. Sed ſi loquamur de potentia prout dicit illud
qȱ imediate ſe hẽt ad ipſaʒ actionẽ: ſic anima non eſt
ſue potẽtie ut per rõnes diffuſius eſt ꝓbatũ. ¶ Ad-
uertendũ tñ ꝙ cũ diximus ꝙ anima eſt primũ ſentiẽs
primũ intelligens: nõ eſt intelligendũ ꝙ anima ſit il-
lud cui p̄mo attribuant̄ tales actus. ſed eſt illud qȱ eſt
p̄ma ⁊ p̄ncipalis rõ taliũ auctuuʒ. nã anima nõ intel
ligit ſed homo per animã. rõ ergo prima ⁊ principa-
lis per quã homo intelligit eſt anima ⁊c̄.

p Oſtea querebat̄ de anima ſpecialit̄
⁊ circa hoc querebat̄ triplici-
ter q2 querebat̄ de anima uegetatiua ſenſitiua ⁊ intel
lectiua. Circa animã uegetatiuã querebat̄ quantũ ad
potẽtias eius Utrũ nutritiua augmẽtatiua ⁊ genera
tiua eſſent potẽtie realiter differentes. Circa animã
ſenſitiuã querebat̄ utrũ eſſet ponere ſenſum agenteʒ.
Circa aũt animã itellectiuã querebant̄ plura que po
ſtea explicabimus ſuo loco.

Queſtio. XII.

a D primũ aũt ſic ꝓcedebat̄. Oſtẽ-
debat̄ quidẽ ꝙ nutriti-
ua augmẽtatiua ⁊ generatiua nõ eſſent tres
potentie realit̄ differentes. q2 alimẽtũ nutrit in eo ꝙ
quid: auget aũt in eo ꝙ quãtũ: ſed nunꝗ̄ ſeparat̄ quid
a quãto. ⁊ cũ illa potentia que cõuertit quid: cõuertit
⁊ quãtũ nõ erit alia potentia nutritiua ⁊ augmẽtati-
ua. ſic etiã probare poſſum⁹ ꝙ generatiua nõ ſit alia
a potentia nutritiua. q2 ſemẽ eſt ſuꝑfluũ alimẽti. Sed
illa eadẽ potentia que cõuertit tm̃ qȱ ſufficiat ad re-
ſtaurationẽ poterit cõuertere plus ꝙ̄ requirat reſtau
ratio. ⁊ ut cõuertit tãtũ faciet ad nutritionẽ ut cõuer
tit plus ⁊ ut cõuertit aliꝗd qȱ ſuperfluit faciet ad ge
nerationẽ. Augmentatiua ergo ⁊ generatiua nõ ſunt
alia potentia a nutritiua. ¶ In ꝯ̄riũ eſt q2 quid: quan
tum: ⁊ ſuꝑfluũ vident̄ differre realiter. ſed nutritiua
reſpicit quid: augmẽtatiua ꝗ̄tuʒ: generatiua ſuꝑfluũ.
ergo realiter differunt. q2 vident̄ habere actus realit̄
differentes. ¶ R° dicendũ ꝙ difficultas hui⁹ qȱnis
in hoc eſt q2 illud circa qȱ uerſant̄ nutritiua augmen
tatiua ⁊ generatiua nõ videt̄ differre niſi ſm̄ maius
⁊ minus: ut ſi de alimento fiat tanta cõuerſio ꝙ ſuffi-
ciant ad reſtaurationẽ hoc ꝑtinebit ad nutritiuã. Si
v̊o fiat tãta cõuerſio ꝙ non ſolũ ſufficiat ad reſtaura
tionẽ deperditi: ſed etiã ad augmentandũ nutritum.
hoc ut videt̄ pertinebit ad augmentatiuã. Si v̊o ad
huc fiat plus maioꝛ cõuerſio ita ꝙ nõ ſoluʒ reſtauret
⁊ augmentet. Sed etiã ꝙ ſit ibi ſuperfluũ alimentuʒ
hoc ut dicit̄ pertinebit ad generatiuã. Nutrire auteʒ
generare ⁊ augmẽtare nõ vident̄ differre niſi ſʒ ma-
iorem ⁊ minorẽ conuerſionẽ. ꝙ ſi ſic eſſet omnes iſte
tres potentie nõ eſſent niſi vna potentia: q2 potentie
diſtinguunt̄ per actus: ⁊ act⁹ per obiecta. cũ ergo ma
gis ⁊ minus nõ diuerſificent ſpeciẽ: non erũt iſte tres
potentie niſi vna potentia. ¶ Propter qȱ ſciẽdũ ꝙ
nõ ſufficit cõuertere ꝗ̄tum ad hoc ꝙ fiat augmentũ.
Sed opʒ extendere mẽbꝛa ⁊ augere ꝗ̄titatẽ rei aug
mentate Cõuertere ergo ꝗ̄tum ad reſtaurãdũ deper
ditum ſpectat ad nutritiuã. ſed cõuertere ꝗ̄tuʒ: ⁊ per
illud ꝗ̄tum mẽbꝛa extendere pertinet ad augmenta-
tionem. Et q2 formaliter differunt deperditũ reſtau-
rare mẽbꝛa extendere. ideo augmẽtatiua formaliter
differt: ⁊ eſt alia potentia realiter a nutritiua. Propt̄
qȱ ⁊ ſm̄ philoſophũ in primo de generatione nutriũ
tur quidẽ animalia quouſqʒ ſaluant̄. augmentat̄ autẽ
non ſemꝑ. cũ ergo nunꝗ̄ ſeparet̄ quid a quãto: ⁊ cum
nunꝗ̄ cõuertat̄ quid niſi cõuertet̄ ⁊ quãtũ. Si quan-
tum quocunqʒ modo ſumptũ ꝑtineret ad augmenta
tiuã ſemꝑ augmentarent̄ animalia ꝙ̄ diu viuerẽt: uel
ſemꝑ poſſent augmẽtari qȱ falſum eſt. q2 determina
tum eſt tẽpus augmẽti: nec ſufficit cõuertere quãtuʒ
ad augmẽtuʒ: ſed opʒ mẽbꝛa extendere: ⁊ q2 ut dixi-
mus nõ eſt idẽ reſtaurare ⁊ extendere: nõ eſt eadem
potentia hec ⁊ illa. Quod ſi tamen uellemus inniti
uerbis philoſophi qui cũ in de generatione in capitu
lo de augmẽto videt̄ nutrimẽtũ attribuere ipſi quid
ſiue ipſi ſubſtãtie. Augmentũ aũt ipſi ꝗ̄titati dicem⁹
ꝙ ex hoc nutrit̄ animatũ: q2 cõuertit̄ alimentũ in ſub
ſtantiã nutriti. q2 talis cõuerſio reſpicit ipm̄ qd: ideo

dicimus ꝙ cibus nutrit in eo ꝙ q̄d. Augmētū aūt nō
fit niſi qꝛ fit ꝑexiſtēti q̄titate. Additamētuꝫ. Duplici
ter ergo diſtinguemus augmētatiuā a nutritiua. uł qꝛ
vna reſtat. alia extēdit. uel qꝛ vna principaliꝰ reſpicit
quid. Alia v̄o principalius quātū. nā ⁊ ſi utraq̄ reſpi
cit q̄d ⁊ q̄tū. Nutritiua tñ principaliuſ reſpicit q̄d qꝛ
cōuertit alimētū in ſubſtātiā aliti. Augmētatiua aūt
principalius reſpicit q̄tum: qꝛ extēdit mēbra: ⁊ extē
tio q̄titati cōpetit. ¶ Viſo quō differt augmētatiua
a nutritiua. Reſtat videre quō differat generatiua a
predictis duabuſ. ꝓp qō ſciendū ꝙ poſito ꝙ nutriti-
ua tm̄ de alimēto cōuerteret ꝙ eēt ibi ſupfluū alimē
ti nō ꝓp hoc eēt ibi ſemē. nō eni quodlibet ſuperfluū
alimēti eſt ſemē: ſed tale ſuperfluū alimenti eſt ſemen
qō in ſe hēt virtutē q̄daꝫ per quā poſſit ſimile produ
ci. Cōuertere ergo plus ⁊ minus poterit ꝑtinere ad
nutritiuā: ſed dare v̄tutē illā per quā fiat illa ꝓductio
ſimilis ꝑtinebit ad ḡnatiuam. Differūt ergo ḡnatiua
ab augmētatiua: ⁊ nutritiua. Poſſumus aūt ſi uolu-
mus aſſignare duplicē differentiā inter hanc ⁊ illas.
¶ Pria differētia eſt qꝛ nutritio ⁊ augmētatio reſpi
ciunt in quo ſunt. animal enī nutrit ſeipſuꝫ ⁊ augmen-
tat ſeipm̄: ita ꝙ ſic̄ in motu locali animal mouet ſeipꝫ
uel mouet a ſe. quia eſt diuiſibile in talia duo quoruꝫ
vnū eſt per ſe mouēs: ⁊ aliud per ſe motū. corpꝰ eniꝫ
eſt per ſe motū. anima v̄o per potētiā motiuā eſt per
ſe mouens. Sic ⁊ in augmētatione in eodeꝫ animali
eſt aſſignare aliq̄d per ſe auctū. ⁊ aliq̄d per ſe augēs.
⁊ in nutritione ſilr̄. ſed potētia generatiua nō reſpicit
illud in quo eſt: ſed ſemꝑ reſpicit aliud. qꝛ ut dicit in
2° de anima nihil ſeipm̄ generat ſed ſaluat. pōt enim
animal ſaluare ſeipſuꝫ: ⁊ cōſeruare ſeipm̄ per nutritio
nem. Sed nō poterit generare ſeipm̄: qꝛ nulla omni-
no res eſt que ſeipſaꝫ gignat ſic̄ dicit ꝑmo de trinita.
capitulo ꝑmo. Eſt ergo vna differētia inter generati
uam: ⁊ nutritiuā: ⁊ augmētatiuā. qꝛ nutritiua: ⁊ aug-
mentatiua reſpiciūt illud in quo ſunt: qꝛ potētia nu-
tritiua ⁊ augmētatiua nutrit ⁊ auget. ſed generatiua
ſemꝑ reſpicit aliud: ḡnatiua eni nō facit ad ḡnationē
huiꝰ in quo eſt: ſed ad ḡnationē alteriꝰ. ¶ Scōa dif
ferētia eſt qꝛ ḡnare nō eſt niſi ꝑfectoꝝ. Augmētatio
aūt ⁊ nutritio poſſunt eē imꝑfectoꝝ. Animal auteꝫ
dum imꝑfectū eſt nutrit ⁊ augmētat: ſed nō pōt ſibi
ipſi ḡnare ſimile niſi cū eſt perfectū. ¶ Ad argumen
tū autē in ꝯriū dicendū ꝙ lꝫ eadē potentia nutritiua
poſſit plus ⁊ minus cōuertere: nō tamē eſt idē nutri-
tiua: augmētatiua: uel ḡnatiua. qꝛ non ſufficit plus ⁊
plus cōuertere ad augumētatiuā. ſed opꝫ ꝙ per illud
plus cōuerſuꝫ extendat mēbruꝫ: qō nō pōt facere nu
tritiua. reſtaurare ergo deperditū ⁊ cōuertere alimē
tum in ſubſtantiā aliti ꝑtinet ad nutritiuā. ſed extēde
re mēbra ⁊ extēdere oſſa ad augmētatiuā: ſic ēt non
ſufficit quodcūq̄ ſupfluū alimēti ad generatiuā. ſed
opꝫ in illo ſuperfluo dare virtutē per quā poſſit fieri
productio ſimiliſ in ſpeciē. quā v̄tutē dare nō ſpectat
ad nutritiuā: nec ad augmētatiuā ſed ad generatiuā.
differunt ergo nutritiua ⁊ augmētatiua inter ſe: ⁊ dif
fert generatiua ab utraq̄. Queſtio. XIII.

ſ Ecūdo querebat de anima ſenſiti
ua. ⁊ erat qō de ſenſu agē-
te ⁊ extendebat hec qō ad appetitū ipſuꝫ.
querebat eni de ſenſu utrū eſſet dare ſen-
ſum agentē. ⁊ querebat ēt de appetitu. Utrū eēt da-
re appetitū agentē. ⁊ arguebat ꝙ ſic. qꝛ ſm phm in 3°
de anima in omni nā eſt dare aliqō qō eſt oia facere:
⁊ qō eſt oia fieri. ſi eſt ergo hiꝰ in omni nā. erit etiā in
nā ſenſitiua. ergo in ſenſitiua nō ſoluꝫ eſt dare ſenſum
qui eſt oia fieri: qui pōt dici ſenſus poſſibilis: ſed etiā
eſt dare ſenſuꝫ qui eſt oia facē qui ꝑt dici ſenſus agēſ:
⁊ qꝛ hoc ſm phm eſt in oi nā. Erūt eni hec ēt in appe
titu. erit ergo dare nō ſolū appetitū poſſibileꝫ: ſed ēt
agentē. ¶ Rō. de ſenſu plane videt dicere cōmētatoꝛ
2° de aia. Vult eni ꝙ ſenſibilia nō ſufficiūt ad mouē-
dum ſenſum. ergo ꝑter ſenſitiuā opꝫ dare aliqō agēs
hoc aūt erit ſenſus agens. Idē ēt cōmētatoꝛ ibi vult
ꝙ Ar. tacuit hoc in ſenſu: qꝛ latius apparet q̄ in itel
lectu. ergo ſi eſt dare ſenſum agētē: pari rōne erit da-
re ⁊ appetitū. ¶ In ꝯriū eſt. qꝛ ſi eſſet dare appetitū
agentē: qꝛ agens ſemꝑ eēt cōiunctū ſuo paſſiuo: ſem-
per appeteremꝰ. ¶ R° dōm ꝙ difficultatē in hac qō
ne faciūt v̄ba cōmenti in 2° de aia: ⁊ uerba auguſtini
in 6° muſice. Cōmētatoꝛ eni videt uelle ponere ſen-
ſum agentē. Nā cā quare ponimus intellectū agentē
eſt qꝛ fantaſmata ſunt intelligibilia in potētia. Iō nō
poſſunt mouere intellectū poſſibilē: niſi in virtute ali
cuius agētis. iō ponimus intellectū agentē eē illud in
cuius virtute fantaſmata mouēt itellectū poſſibileꝫ.
Sed ſic̄ fantaſmata ſunt intelligibilia in potētia ⁊ nō
in actu. ita ſenſibilia ut dicit cōmētatoꝛ ſunt intentio-
nes in potētia ⁊ nō in actu. ſi ergo hoc qō eſt in potē
tia nō mouet niſi in virtute alteriuſ. Sēſitiua que ſūt
intētiones in potētia: nō faciēt in ſenſu intētiones in
actu: niſi in virtute alicuius agētis. opꝫ ergo dare ſen
ſum agētē in cuius v̄tute intētio in potētia facit intē-
tionē in actu. ſic̄ damꝰ intellectū agētē in cuius v̄tute
fantaſma qō eſt intelligibile in potētia itellectū poſſi
bilē reducit ad actū. Nec pōt dici ut cōmētatoꝛ ait.
Qꝛ hoc ſit rōne ſbiecti: uł māe. ut iō in ſenſu recipiat
intētio in actu qꝛ ſenſus eſt mā ſpūalis: iō ſpūalit̄ re-
cipit ut qō dicat ꝙ iō diuerſimode eſt forma ſenſibi-
lis in obiecto ſenſibili ⁊ in ſenſu ꝓp diuerſitatē māe:
ut qō dicat ꝙ in obiecto ſēſibile hēt eē mālit̄er. ideo
forma ſenſibilis recipit ſpūalit̄ ⁊ eſt ibi intentio in re
ſenſibili eſt intētio in potentia. In ſenſu v̄o qui eſt mā
ſpūalis: forma ſenſibilis recipit ſpūalr̄: ⁊ eſt ibi inten
tio in actu. Si ḡ hoc reducamꝰ ad diuerſitatem māe.
tūc ut cōmētatoꝛ dic̄ forma erit ꝓp mām: ut iō iſta
forma hēt eē nobile: qꝛ eſt in mā nobili. Sed ecōtra-
rio vī eē dōꝫ ꝙ mā ſit ꝓp formā nō ecōuerſo. ⁊ iō ut
cōmētatoꝛ dic̄ meliꝰ eſt hoc attribuē alicui agenti ꝙ
ſenſibilia que ſūt itētiones in potētia faciunt in ſenſu
intētionē in actu: non rōne diuerſificationis māe tm̄:
ſed rōne alicuiꝰ agētis in cuiꝰ v̄tute agit. Et ut inueni
mꝰ dictū cōmēti dicamꝰ ꝙ ſi ſufficeret diuerſitas māe
ad hoc ꝙ potētia tale: faciat actu tale. nō idigeremꝰ
ponē itellectū agentē. Diceremꝰ eni ꝙ fantaſma eſt in
telligibile in potētia. illud tñ qō cauſat a fantaſmate
in itellectu poſſibili: eſt actꝰ intellectꝰ. ⁊ hoc eſt ex di-
uerſitate māe. nā qꝛ itellectꝰ poſſibilis eſt mā ſpūaliſ
reſpectu fātaſie. iō recipit ſpāliori mō. iō lꝫ fantaſma
ſit in fantaſia itelligibile in potētia. ſilitudo tñ fantaſ
matiſ recepta in itellectu poſſibili ꝓp nobilitatē māe
recipiētis eſt actu in ḡne itelligibiliū. Si ḡ diuerſitaſ
māe ſufficeret ad hoc ꝙ potentia tale cāret actu tale
nō idigeremꝰ ponē itellectū agētē: ⁊ qꝛ hoc eſt falſuꝫ
iō opꝫ noſ itellectū agētē ponē. ḡ oportebit ponē ſen
ſum agētē. Intētio eni in potētia cuiuſmodi eſt ſenſi-
bile: nō cābit itētionē in actu: niſi in v̄tute ſenſuſ agē-
tis: ſic̄ nec fantaſmata que ſunt itelligibilia in potētia
pn̄t actiuare itellectū poſſibilē: niſi in v̄tute itellectꝰ
agētis. ¶ Scōa difficultas circa hāc māꝫ vident fa
cere v̄ba auguſtini in 6° muſice qui videt ponere ſex

genera ſonoꝝ.vnū genꝰ in corporalibꝰ.⁊ q̄nqꝫ gn̄a in
aīa.nā ſi fiūt ſoni in mā extra:ut puta in corpore:⁊ illi
ſoni ꝑcipiunt a ſenſu:opꝫ ꝙ ſilitudo illorum ſonoruꝫ
ſit in ipſo ſenſu. Si g̊ fiat melodia aliq̄ in corpore ex-
teriori:cuꝫ oīs melodia ſit nūs ſonoroſus.qꝛ muſica
eſt de nūo applicato ad ſonum: hꝰ melodia ſiue hꝰ
nūs ſonoroſus nō perciperet a ſenſu:niſi in ipſo ſenſu
eēt aliq̄s nūs.g̊ ſi accipiamꝰ nūm pro ꝓportione ſemꝑ
opꝫ ꝙ ſit aliq̄ ꝓportio in ſenſu per quā ꝑcipiat ipꝫ ſen
ſibile:⁊ qꝛ nō ſolū fit ſenſibile in ſenſu p̄nte ſenſibili.
ſed ēt recordamur abſentibꝰ ſenſibilibus p̄ter ꝓpor-
tionē in ſenſu:opꝫ dare ꝓportionē in memoria. Ulte
riuſ aūt qꝛ delectamur per appetitū in talibꝰ opꝫ hoc
extendē ad ip̄m appetitū.adhuc autē qꝛ iudicamꝰ de
oībus iſtiſ opꝫ ad ipſuꝫ iudiciū hoc adaptare.adhuc
ēt qꝛ aīa nō ſoluꝫ cōpatit patiente corpore:ſed ēt mo
uet ip̄m corpus:opꝫ ⁊ in hoc quendā nūm ⁊ q̄dam
ꝓportionē eſſe motꝰ.g̊ aliq̄d pōt cōpetere aīe q̄dru-
plicit.Uel ex eo ꝙ per ſenſum aliq̄d patit corpꝰ.Uel
ex eo ꝙ recordat per memoriā de paſſione fcā in ſen
ſu.Uel ex eo ꝙ per appetitū letat.Uel ꝯtriſtat circa
talia.Uel ex eo ꝙ iudicat de oībꝰ talibꝰ.ſed qꝛ cōpe-
tit aīe aliq̄s motuſ nō ſolū ex paſſione facta in corpo
re:ſed qꝛ ip̄a mouet corpuſ.in ipſo g̊ corpore exterio
ri ſunt nūi corporales ⁊ ſonātes:ita ꝙ vnū genꝰ nūo
rū eſt in corpore.in aīa v̊o ſunt q̄nqꝫ gn̄a nūorū vide
licet occurſoreſ:recordabiles:ſenſibiles:iudicialeſ:⁊
ꝓgreſſores.videt aūt hīs oībꝰ modis ſe moueri aīa.
Mouet eni ſe ꝑ nūoſ occurſoreſ ꝓut fit paſſio in cor
pore.i.in ſenſu.⁊ ꝓut ſentit paſſiones in corpore fcāſ
ip̄m eni ſentire hꝰ paſſioneſ eſt q̄ſi quoddā ſe moue-
re.Mouet ſe ſcd̄o per nūos recordabiles prout per
memoriā recordatur de talibꝰ paſſionibꝰ ēt abſenti-
bus paſſionibꝰ.Mouet ſe 3° per nūos ſenſibiles ꝓut
per appetitū letat ul' cōtriſtat.circa hꝰ paſſioneſ fa-
ctas in ſenſu:ul' circa memoriā taliū paſſionū.ul' cir-
ca aliq̄ alia contingētia erga ip̄am. Mouet ſe 4° per
nūos iudiciales iudicādo de oībꝰ iſtis. Mouet ſe 5°
per nūos ꝓgreſſores nō ſolū ſentiēdo:ul' memoriam
hn̄do:uel ſe delectādo:ul' iudicādo de paſſionibꝰ fa-
ctis in corꝑe uel in ſenſu.ſed ēt mouet ſe agēdo:⁊ mo
uēdo corpꝰ qd̄ fit per nūos ꝓgreſſores.ſi g̊ ſic anima
mouet ſe ad ea que fiūt in ſenſu.videt ꝙ oporteat da
re ſenſuꝫ agētē:ut ꝙ in aīa ſit ſenſus agēs ꝑ quē cōpe
tit ei ſic ſe mouē. ¶ Notatis difficultatibꝰ circa hāc
māꝫ uolumꝰ has difficultates ſoluē.hoc g̊ ordine ꝓce
demus.qꝛ p̊° declarabimꝰ quō ueritatē habeant v̊ba
cōmēti.Scd̄o oſtēdemꝰ ꝙ q̄tūcūqꝫ illa v̊ba uera ſint
nō opꝫ dare ſenſuꝫ agētē.Tertio oſtēdemꝰ ꝙ ad ſal-
uandū dictū auguſtini nō oporteat ſenſum agētē po-
nere. ¶ Propter p̊ᵐ ſciendū ꝙ videt oīno ꝙ ſit ne-
ceſſariū ponē aliqd̄ agēs in cuiꝰ virtute ſenſibilia que
ſunt itētioneſ in potētia poſſint facē itētionē in actu.
dicemꝰ eni ꝙ vniuerſum cōnexū eſt ita:ꝙ iſta ſenſibi-
lia:⁊ corporalia aliq̄d ꝑticipāt de ipis ſpūalibuſ.⁊ in
hoc cōnexionē hn̄t q̄dā ad ip̄a ſpūalia.nā ꝙ iſta ſen-
ſibilia poſſint imutare ſenſuꝫ:ul' mediū ſpūaliter ſiue
intētionalr̄ in hoc aliq̄d ꝑticipāt de ipſis ſpūalibꝰ. di
ximꝰ eni ꝙ hoc eſt cōe omni ſenſui ꝙ ſit ſuſceptiuꝰ ſpe
cierū ſine mā.ip̄a g̊ intētio fcā in ſenſu dr̄ eē ſp̄es ſine
mā:nō ꝙ nō hēat aliq̄d de mālitate:cū hēat cōditio-
nes māe in ſe ⁊ ſit hic ⁊ nūc:ſed dr̄ eſſe ſp̄es ſine mā:
qꝛ nō hēt tm̄ de mālitate forme intētionaliſ ſic realiſ
qd̄ patet qꝛ ibi nō ꝯriātur adinuicē intētiones:ſic rea
les forme.in eodē eni puncto medij pōt eē itētio al-
bi:⁊ itētio nigri.intētio g̊ ſiue intētionalis forma ali-
q̄d ꝑticipant de mālitate ex eo ꝙ ſunt hic ⁊ nūc q̄ꝙ
ꝯrietate carent.Dicemꝰ g̊ ꝙ forma ſenſibilis duplr̄ ſe
multiplicat:mālit ⁊ imālit.mālit q̄dē ꝓut agit in ꝯriū
imālit q̄dē ꝓut agit in ſenſuꝫ.Sed ip̄m agē māliter ⁊
corporalr̄:⁊ ip̄m alterare māꝫ nō cōpetit iſtis ſenſibi
libus niſi in v̊tute ſuꝑioris agētiſ:ut in virtute ſuꝑce
leſtis coporis.qd̄ eſt p̊ᵐ alterās nō alteratū.ſi g̊ cali-
dū qd̄ eſt calidū in actu nō pōt calefacē niſi in virtute
ſuꝑioris agētis ut in v̊tute celi.cū ip̄m calidū nō ſit i-
tētio in actu:ſed in potētia.multo magis non poterit
facē intētionē in actu niſi in virtute alicuiꝰ ſuperioris
agētis.calidū g̊ duplr̄ imutat realit ⁊ itētionaliter ul'
mālit ⁊ imālit.⁊ ut mutat realr̄ uel māliter eſt tale in
actu.ut imutat intētionalr̄ uel imālit eſt tale in poten
tia.Sꝫ ut eſt actu nō agit niſi in v̊tute ſuꝑioris agētiſ
mltomagiſ ut eſt ex potētia nō agit niſi in v̊tute ſuꝑio
ris agentis.iō forte dixit cōmentator ꝙ iſta ſenſibilia
agūt corporalr̄ ⁊ ſpūalit.corporalit q̄dē ut inducunt
formā realē ⁊ hn̄tē ꝯriū.ſpūalit v̊o ut inducūt formā
intētionalē quodāmō ꝯrietate carente.iō ſic dupliciter
ter agit:ſic duplr̄ reducemꝰ eaꝫ in agēs ſuperiꝰ.Dicet
forte g̊ cōmētator ꝙ agunt corꝑalr̄ in v̊tute coporiſ.
⁊ agūt ſpūalit in v̊tute ſpūs.per motū eni celi nō ſo-
lū deriuat ⁊ ꝑuenit influentia celi uſqꝫ huc.ſed ēt per
hꝰ motuꝫ ꝑuenit uſqꝫ ad hec ſenſibilia v̊tus motoriſ
eiꝰ ita ꝙ iſta ſenſibilia aliq̄d ꝑticipant in v̊tute celi qd̄
eſt corpꝰ.⁊ aliq̄d in v̊tute motoris eiꝰ qd̄ eſt aīa ipiꝰ ⁊
qd̄ eſt ſpūſ.ꝑꝑ qd̄ diceret cōmētator ꝙ hec ſenſibilia
imutāt corporalr̄ in v̊tute corꝑis ut in v̊tute celi.imu
tant aūt ſpūalr̄ in v̊tute ſpūs ſiue in v̊tute aīe celi:uel
in v̊tute motoris eiꝰ.nō eſt g̊ ſolū rōne māe ꝙ itētio
in potētia in re ſenſibili faciat intētionē in actu in ſen
ſu.ſed hoc eſt ēt rōne agētis qꝛ hoc fit in v̊tute alicu-
ius ſuꝑioris agētis.ſic g̊ v̊ificant v̊ba cōmēti. ¶ Sꝫ
ꝑꝑ hoc nō opꝫ ponē ſenſuꝫ agētem qd̄ duplici via de
clarare poſſumꝰ. Pria via ſumit ex differētia ſenſus
ad itellectū.Scd̄a ſumit ex differētia actionis ſenſi-
biliſ in ſenſu:⁊ fātaſmatiſ in itellectu. ¶ Pria via ſic
patet.uerū eſt enim ꝙ in oī nā q̄n damuſ aliq̄d qd̄ eſt
oīa fieri.opꝫ dare aliq̄d qd̄ eſt oīa facē.ut ſi damꝰ ali-
q̄d motū:opꝫ ꝙ demꝰ aliq̄d mouēs.⁊ ſi damus aliqd̄
paſſuꝫ opꝫ ꝙ demꝰ aliqd̄ agēs.tn̄ hec duo quoꝝ vnū
ſe hēt ut actꝰ aliud ut potētia quoꝝ vnū eſt agēſ:⁊ ali
ud patiēs.vnū mouens aliud motū.vnuꝫ quo eſt oīa
facē.aliud quo eſt oīa fieri:aliq̄n cōgregant in vno:⁊
ſunt ꝑtes:ul' v̊tutes vniꝰ:aliq̄n nō cōgregant in vno.
qd̄ v̊ba p̄hi ſatis ſonāt.nā cū dicit ꝙ in oī nā opꝫ da-
re aliq̄d qd̄ eſt oīa facē ⁊ aliq̄d qd̄ eſt oīa fieri.poſtea
ſubdit ꝙ hec ars ad mām ſuſtinuit: ⁊ addidit ꝙ opꝫ
hec in aīa eē.Arſ g̊ eſt illō qd̄ eſt oīa artificialia facē.
mā v̊o qd̄ eſt oīa artificialia fieri:ſed ars ⁊ mā nō cō
gregant in vno.imo arſ hēt eē ualde ſeꝑatū a mā.ſed
lꝫ ars ⁊ mā nō ꝯgregant in vno.itellectus tn̄ agens ⁊
poſſibilis ſil' ſūt in vno.iō ſignant dic̄ p̄hs ꝙ opꝫ haſ
dr̄ias eē in aīa.Cōſtat aūt ꝙ aīa eſt vnū aliq̄d.in vna
g̊ re ſūt hee due dr̄ie:itellectꝰ agēs:⁊ poſſibiliſ.nō eni
diſtiguimꝰ māꝫ que eſt oīa facē ⁊ māꝫ que eſt oīa fieri
nec damꝰ māꝫ agentē:ſed damꝰ aliq̄d ſeꝑatuꝫ a mā ut
arteꝫ que eſt oīa facē.Et ſi querat cā dicemus ꝙ hoc
eſt ex nobilitate aīe:⁊ ignobilitate māe.ex nobilitate
eni aīe eſt ꝙ ſi hēt ſuū fieri:ꝙ hēat ſuū facē ⁊ ſi hēt in
ſe itellectū poſſibilē:ꝙ hēat in ſe itellectū agētē:ſicut
eni videmꝰ in motu corꝑali ꝙ cū aīal mouet ex ſe:ipſi
corpori qd̄ eſt motū ꝯiūgit aīa qd̄ eſt mouēs.ita ꝙ ex
aīa que eſt mouēs:⁊ corꝑe qd̄ eſt motū fit aliq̄d vnū.
In motu aūt grauiū ⁊ leuiū ex motore ⁊ moto nō fit

aliq̄d vnū.nec mouent grauia ex ſe:ſ3 a grauante.In
tellectꝰ aūt agēs ⁊ poſſibilis ſunt aliq̄d in vno:⁊ ſunt
in eodē ſubo ut in eēntia aīe.Ars aūt ⁊ mā non ſic ſe
hñt.ſed ſi aſſignaremꝰ motorē mãe ip3 organū artis.
ut diceremꝰ lignū moueri a ſerra uł ſecuri:q2 organu3
artis nō eſt mouēs niſi in potētia:op3 dare aliqđ agēs
in cuiꝰ v̓tute organū moueat. Siq̄s ğ ſic argueret or
ganū nō pōt mouē mã3 ſm ſe:ğ op3 dare aliꝙ̄ v̓tutē
actiuā in mā in cuiꝰ v̓tute organū moueat.plana eſſet
ſolutio.Diceremꝰ q̄dē in mā nō eſt potētia actiua:nec
eſt dare mã3 agentē ſed eſt dare aliqđ agēs ſepatū:ut
puta artē in cuiꝰ v̓tute organū artis mouet mã3 arti-
ficialiū ad formā artis.Sic ⁊ in ꝓpoſito in ſenſu non
eſt v̓tus actiua in cuiꝰ v̓tute moueat ſenſus nec ſenſus
mouet ab ipo ſenſibili.Ipm tñ ſenſibile eſt intētio in
potētia.Et in hoc ſenſibile nō cōparat ad ſenſum:ſic
ars ad mã3.ſed magis ſic organū artis ad mã3.op3 ğ
dare aliqđ ſupiꝰ agēs in cuius v̓tute ſenſibile moueat
ſenſu3.iſtud aūt agēs nō dabimꝰ in ipo ſēſibili:ſic nec
agēs in cuiꝰ v̓tute organū agit mã3 damꝰ in ipa mã.da
mus eni aliqđ agēs in ſenſu.⁊ damꝰ duplex agēs.vnū
q̄ſi organū:q2 nō ſufficit ad mouēdū ut iſta ſenſibilia
que ſūt itētiones in potētia.aliud q̄ſi ꝑncipale in cuiꝰ
v̓tute hec ſenſibilia mouēt itētionałr:nō tñ damꝰ ſen
ſum agētē:q2 illud agens ꝑncipale q̄cq̄d ſit illud ſiue
ſit motor celi ſiue aliquid aliud nō debet dici ſenſus
agēs.q2 nec eſt ſenſus:nec in ſenſu:nec in eode3 ſubo
cū ſenſu:ſed eſt v̓tꝰ aliq̄ ſeparata.nō eſt ğ ſiłe de itelle
ctu ⁊ de ſenſu.Nā dato ꝙ itellectꝰ agēs nō eſſet dr̄ia
aīe:nec potētia aīe:ſed aliq̄d aliud ſepatum.ſic multi
poſuerūt itelligētiā aliꝙ̄:uł deū ipm eē:hiꝰ agēs.Da
to aūt ꝙ ſic eēt illud ſepatū:⁊ eēt agēs ⁊ eēt itellectꝰ
ipe eni v̓tutes ſepate itellectꝰ dici pñt hoc mō poſito
nihilominꝰ eēt dare itellectū agētem:ſed nō eſt ſic ex
pte ſenſus.ponimꝰ eni aliqđ agēs in cuiꝰ v̓tute hec ſen
ſibilia mouēt ſenſu3.ſed illud agēs eſt ſepatū:⁊ q2 eſt
ſepatū nō meret dici ſenſus:q2 ſenſus nō dic̄ v̓tutē ſe
paratā:ſed v̓tutē in mā.ğ eſt dr̄ia itellectꝰ ad ſenſum.
q2 itellectꝰ hēt motorē ſibi ɔiunctū:ſenſus aūt nō.ni-
hil eſt eni in ſenſu:uł in aīa ſenſitiua in cuiꝰ v̓tute ſenſi
bilia agāt in ſenſu3.ſic eſt aliq̄d in aīa itellectiua in cu
ius v̓tute fantaſmata agit in intellectū.¶ Rurſus ſi
v̓tꝰ illa in cuiꝰ v̓tute fantaſma agit in itellectu nō eſſet
in ipa aīa:ſed eēt ſepata.adhuc poſſemꝰ aliq̄ mō ſal-
uare ꝙ eēt dare itellectū agēte3:q2 illa virtꝰ ſepata ⁊
eēt agēs ⁊ eēt itellectꝰ.ſed nō eſt ſic ex pte ſenſus:q2
illud ſepatū in cuiꝰ v̓tute ſenſibilia mouent ſenſum:ſ3
poſſit dici agēs nō pōt dici ſenſus q2 nō eſt v̓tꝰ mãlis
⁊ organica cuiuſmodi eſt ſēſus.¶ Scđa via ad hoc
idē ꝙ ſit dare itellectū agētē ⁊ nō ſenſu3 ſumit ex dif
ferētia actionis ſenſibiliū in ſenſu3 ⁊ fantaſmatis in i-
tellectū.Nā fantaſma imediate agit in itellectu.Ita
ꝙ imediate in itellectu ab itelligibili in potētia effici
tur ſpēs itelligibilis que pōt dici itellectꝰ in actu:ſ3 i-
mediate a ſenſibili nō efficit ſpēs in ſenſu ſ3 in medio.
illud ğ qđ fit in ſenſu:nunꝙ̄ fit ab itētione in potētia:
ſed ab itētione in actu.magis ğ idigemꝰ agēte pp ip3
itellectū ꝙ̄ pp ipm ſenſum:q2 hiꝰ ſpēs itelligibilis in
itellectu fit imediate ab itelligibili in potētia.ſed itē-
tio que fit in ſēſu nunꝙ̄ fit imediate ab itētione in po
tētia ut a forma ſenſibili:ſed ab itētione in actu ut ab
intentione que eſt in medio.Prima tñ via melior eſt.
dicemꝰ eni ꝙ cū ſenſibilia ſint itētiones in potētia op3
dare aliqđ agēs in cuiꝰ v̓tute ab itētione illa in poten
tia:ut a re ſenſibili fiat itētio in actu:ſed illud agēs eſt
aliq̄d ſepatū ita ꝙ nec eſt ſenſus:nec in ſēſu:pp qđ nō
eſt dare ſenſu3 agētē.Et ad hāc itētionē ſatis vident
innuē v̓ba cōmētatoris in ꝑaſſignato loco. ubi ait ꝙ
diuerſitas forme nō eſt ex diuerſitate mãe.⁊ ꝙ cū ita
ſit dic̄ ipe neceſſe eſt ponē motorē extrinſecū. ſiłe eſt
ğ de ſenſibilibꝰ reſpectu ſenſus.⁊ de fantaſmatibꝰ re-
ſpectu itellectꝰ:⁊ eſt ēt diſſiłe.Siłe q̄dē q2 ſic nō ſuffi
ciūt fātaſmata ad mouēdū itellectū poſſibilē:ſ3 op3
dare agēs aliud ab utriuſq3.Ita nō ſufficiūt ſenſibilia
ad mouēdū ſenſu3:ſed op3 dare agēs extrīſecū aliud
a ſenſibilibꝰ.⁊ a ſenſu:ſed cū hoc qđ eſt ſiłe:eſt ēt diſſi
mile.q2 illud agēs qđ damꝰ ex pte itellectꝰ:⁊ eſt in eo
dē ſubo cū itellectu:⁊ uocat itellectꝰ:iō dictꝰ eſt itel-
lectꝰ agēs.Sed illud qđ damꝰ in ſenſibilibꝰ ex pte ſen
ſibiliū eſt extrīſecū:nec eſt in ſenſu:nec eſt ſēſus.iō nō
eſt uocatꝰ ſenſus agēs.¶ Poſtꝙ̄ patefecimꝰ v̓ba cō-
mēti uolumꝰ aliq̄ dicē ad difficultatē auguſtini:nō ꝙ
hic itēdamꝰ textū muſice ſubtiłr exponē:ſed ſuffic̄ ꝓ-
ut ad qōnē ſpectat difficultatē effugere.Dicemꝰ ğ ꝙ
agēs ſenſus pōt dici aliq̄d tripłr:uel q2 aliq̄d facit ad
actionē:uł q2 ad eū ſequat aliq̄ actio:uł q2 dat ſenſibi
libꝰ ꝙ agāt.Cū ğ querit utrū ſit dare ſenſum agētē:ſi
vis appellare ſenſu3 agētē hic:ꝙ aliq̄ mō ſit rō actio-
nis.vñ ſi hoc mō ꝓcedit qđ tua.Utru3 ſenſus ſit aliq̄
mō rō formalis ſue actionis ſenſibilis. Et utrū v̓tus
viſiua ſit aliq̄ mō rō viſionis quā cāt viſibile in viſu3.
plana eſt ſolutio ꝙ hoc mō eſt dare ſenſu3 agētē.ſ3 ſic
nō loq̄mur de ſenſu agēte.Ipa eni viſio ut dic̄ augu-
ſtinꝰ de trini.c.ꝑº.gignit ex viſibili ⁊ vidente.Nā ut
dī in 2º de aīa.ſanamur nō ſolū ſanitate ſed ēt corpe.
eo eni ipo ꝙ ſanitas nō fac̄ actū ſanationis niſi in cor
pore.ipm corpus eſt aliq̄ mō rō ſanitatis.ita illud qđ
cāt viſibile non eſt viſio niſi ut recipit in viſu:ſiue in
v̓tute viſiua.actio eni viſibilis in medio uł in aere nō
dī viſio:ſed actio viſibilis in viſu.viſio ğ gignit nō ſo
lū ex viſibili ſed ēt ex vidēte.ipe eni ſenſus vidēs eſt
aliq̄ mō rō viſionis.¶ Scđo mō pt dici ſenſus agēs
nō ſolū q2 eſt rō actionis ſenſibilis:ſed ēt q2 ex rōne
rei ſenſibilis ipe ſortit aliꝙ̄ actionē.⁊ hoc mō eſt da-
re ſenſu3 agētē:q2 ex actione quā hēt ſenſibile in ſen-
ſu:ipe ſenſus ſortit aliꝙ̄ actionē:q2 iudicat de re ſenſi
bili.iudicare aūt ad actionē ptinet:ut dic̄ cōmētator
in 2º de aīa.ſ3 nō ſic loq̄mur de ſenſu agēte.¶ Ter-
tio mō pōt ſumi ſenſus agēs ex eo ꝙ dat aliꝙ̄ v̓tute3
ipis ſenſibilibꝰ ut agāt:⁊ ſic loq̄mur de ſenſu agēte:⁊
ſic negamꝰ ſenſu3 agētē:nullus eſt eni3 ſenſus:nec eſt
aliq̄ potētia aīe in cuiꝰ v̓tute ſenſibilia mouēt ſenſu3.
ſic eſt aliq̄s itellectꝰ:⁊ aliq̄ potētia aīe in cuiꝰ v̓tute fā
taſmata mouēt itellectū poſſibilē.Eſt eni aliqđ agēs
ut puta motor celi:uł aliud aliqđ agēs in cuius v̓tute
forme ſenſibiles imutāt ſpūałr ſiue itētionałr.illud tñ
agēs nō eſt in ſenſu tanꝙ̄ aliq̄d depēdēs a ſenſu:nec
eſt ſēſus nec aliq̄ potētia aīe.aīa ğ mouet ſe ut ſentiat
per nūos occurſores.mouet ſe ut recordet per nūos
recordabiles.mouet ſe ut iudicet per nūos iudicabi-
les.mouet ſe ut delectet per nūos ſēſibiles.mouet ſe
ut faciat gradi corpꝰ per nūos ꝓgreſſores.Oēs iſti mo
tus pñt dici nūi:⁊ fieri per nūos:q2 oēs fiūt per q̄ſdā
ꝓportiones.Proportio aūt ad nūm ptinet.nā ut dī
in.xº.geometrie.nulla q̄titas eſt ꝓportionabilis alte
ri que nō ſe hēat ad eā ſic nūs ad nū3.de nūis ğ recor
dabilibꝰ per q̄s aīa mouet ſe memorando.uł de nūis
ſenſibilibꝰ ſm ꝙ mouet ſe triſtādo uł delectādo.uł de
nūis ꝓgreſſiuis ꝓut mouet ſe faciēdo graditionē.ni-
hil ad pñtē qōnē:ſ3 de nūis occurſoribꝰ ⁊ iudicialibꝰ
q2 ſm illos videt poni ſenſus agēs:tractādū eſt.Dice
mꝰ ğ ꝙ aīa mouet ſe per nūos occurſores ꝓut ſentit

paſſiones in ſēſu factaſ. Paſſio eni fcā in ſēſu:utputa
viſio nō ſolū eſt a viſibili ut dictū eſt:ſed ēt a vidēte:
ita ꝙ aia aliq̄ mō eſt rō ipi⁹ viſionis.⁊ ſi ita eſt aia hēt
in ſe aliq̄d vn̄ ſit talis rō ul' ꝓportio.illā aūt rōnē ul' ꝓ
portionē poſſum⁹ uocare quēdā nūm.poſſum⁹ ēt uo-
care ipꝫ nūm occurſorē.occurrit eni aie per hi⁹ nūꝫ ⁊
per hi⁹ ꝓportionē ut ſentiat ipꝫ ſenſibile. agit eni vi-
ſibile in aerē:⁊ agit in oculū:ſꝫ actio quā fac̄ in aereꝫ
nō dr̄ viſio:q꜡ nō hēt aer in ſe v̄tutē vn̄ occurrat ipſi
viſibili:⁊ vn̄ poſſit ſentire ipm.aia aūt hoc hn̄s dr̄ ſe
mouē per nūos occurſores. Aia enim hoc hn̄s dr̄ ſe
mouē:q꜡ eſt aliq̄ mō rō hi⁹ motionis.cū illa motio fa
cta in eo nō ſolū ſit a ſenſibili:ſꝫ ēt ſit ab ipa.dr̄ āt hi⁹
motio fieri per nūꝫ:q꜡ ipe ſenſus per quē fit quedam
ſimphonia.ut inuit phs in 2° de aia. Simphonia aūt:
⁊ melodia in q̄dā nūoſa ꝓportione ꝯſiſtit.dr̄ autē iſte
nūſ eē occurſor.q꜡ per hoc occurrit aia:ut ſentiat paſ
ſionē factā in ſenſu:quā nō ſentit aer ꝑ paſſionē factā
in ſe:q꜡ caret tali v̄tute:⁊ tali harmonia.ꝑ hi⁹ ḡ nūos
occurſores dicem⁹ ꝙ ſenſuſ eſt agēs:q꜡ eſt aliq̄ mō rō
actionis:ſꝫ nō dicem⁹ ꝙ ſenſus ſit agēs ꝙ det v̄tuteꝫ
ſenſibilib⁹ ꝙ agāt ſm ꝙ hic loq̄mur de ſenſu agente
mouet ſe ēt aia per nūos iudiciales:q꜡ eſt in ea v̄tus
aliq̄ per quā iudicat de imutationib⁹ factis circa ipaꝫ
⁊ per hoc eſt in aia ſenſus agens q꜡ eſt in ea aliq̄ actio
ſequēs imutationē ſenſibilē.nā ipꝫ iudiciū eſt quedā
actio aie ſequēs imutationē factā circa ipaꝫ:ſꝫ ut pa-
tuit noſ nō loq̄mur hoc mō de ſenſu agēte,put eſt rō
actionis ſenſibilis:ul' ꝑut eſt rō ſequēs imutationē ſē
ſibilē:ſed loq̄mur de ſenſu agente,ꝑut eſt aliq̄ dr̄ia aie
dans v̄tutē ipis ſenſibilib⁹ ut agāt in ſenſuꝫ:ſm queꝫ
modū ut patuit nō eſt ponē ſēſuꝫ agēte. ¶ Ad argu
mētū aūt in ꝯriū dōm. Nā cū dr̄ ꝙ in oi nā ⁊c̄.dici de
bet ꝙ in oi nā eſt dare illas dr̄ias:ꝙ ſi eſt ibi dare ali
q̄d qḋ eſt oia fieri.eſt ibi dare alq̄d qḋ eſt oia facē:ſꝫ
illḋ qḋ eſt oia facē nō ſꝑ ſortit̄ idē nomē cū eo qḋ eſt
oia fieri.ut ſi mā paſſibiliſ eſt in artificialib⁹ oia fieri.
nō dicem⁹ ꝙ mā agēs ſit oia facē:ſꝫ dicem⁹ ꝙ eſt da-
re aliqḋ agēs ut artē que eſt oia facē.ſic̄ ſi ſenſus paſ-
ſibilis a ſenſibili eſt oia fieri nō opꝫ ꝙ ſit dare ſenſum
ꝙ ſit oia facē:ſꝫ eſt dare aliqḋ agēs : utputa motoreꝫ
celi:ul' aliqḋ aliud agēſ in cui⁹ v̄tute hec ſēſibilia mo-
uēt ſenſuꝫ. Qḋ aūt addebat̄ de cōmētatore ſolutum
eſt ꝑ iā dicta. ¶ Qḋ v̄o querebat̄ de appetitu. Utrū
eēt dare appetitū agētē.debet dici ꝙ bonū apphēſuꝫ
eſt motiuū uolūtatis.ſi aūt nō neceſſitat ipaꝫ hoc eſt
q꜡ uolūtas reſpectu aliquoꝝ uolubiliū pōt determi-
nare ſeipaꝫ.nō opꝫ ḡ dare aliquē aliū appetitū agētē
q꜡ ſi apphēſuꝫ bonū mouet uoluntatē que ſe aliq̄ mō
determinare pōt.ꝑꝑ qḋ poſſum⁹ ſaluare oēſ uolūta-
tiſ motus abſq; eo ꝙ ponam⁹ aliū appetitū agentē.

p Oſtea querebat̄ de aia intellectiua
ſpālit̄:⁊ querebat̄ de ea ꝙtū
ad ſuas potētias.potētie aūt ei⁹ ſūt itelle-
ctus:⁊ uolūtas. Circa has duas potētias
querebant̄ plēſ q̄ōneſ.querebat̄ ſpālit̄ de itellectu ꝙ
tū ad ſpēꝫ itelligibilē. Circa hoc querebat̄ duplr̄. ꝑ°
per cōparationē ad oia obiecta.utrū itellect⁹ itelligē
do aliq̄d indigeat ſpecie intelligibili.2° querebat̄ de
ſpe itelligibili per cōparationē ad ſuppoſitū : videli-
cet ad deū : utrū intellectuſ videns deū per eēntiā vi
deat ipm per ſpecieꝫ. Queſtio.XII.

a D pmū ſic ꝓcedit̄. Ur̄ ꝙ itelle-
ct⁹ nō idigeat ſpe itelli-
gibili ad itelligēdū quodcūq; obiectū. Nam
int̄ ꝑcutiēs ⁊ ꝑcuſſuꝫ:int̄ agēs ⁊ patiens nō eſt aliqḋ
mediū.ex quo ḡ fantaſma agit in intellectū imediate
cābit in eo itellectionē.nō ḡ agit in ipm itellectū per
aliq̄ ſpēm mediā. ¶ ꝓ.ſi req̄reretur ibi ſpēſ media
ul' req̄reret̄ ibi tanq̄ ſilitudo:ul' tanq̄ diſpoſitio:ul' tā
ꝙ obiectū.tanq̄ ſilitudo nō:q꜡ ſi dicat̄ ꝙ cognitio fit
per aſſilationē.⁊ iō req̄rit̄ ibi ſpēs ut aſſilet nos obie
cto.opoꝛtebit ḡ nos hi⁹ aſſilationē per itellectū co-
gnoſcē. ꝑus ḡ cognoſcerem⁹ ipaꝫ ſpēꝫ:que cauſat hi⁹
aſſilationē ꝙ ipuꝫ obiectū:qḋ eſt falſuꝫ.nec ꝑt dici ꝙ
req̄rat̄ ibi ſpēs tanq̄ diſpoſitio:q꜡ ipe itellect⁹ poſſibi
liſ de ſe eſt oia fieri:nō idiget ḡ alia diſpoſitione. Nec
dici ꝑt ꝙ req̄rat̄ ibi ſpēs tanq̄ obiectū q꜡ tūc eēt ſcia
de ſpēb⁹.nullo ḡ mō idigem⁹ ſpe itelligibili. ¶ In ꝯ
riū eſt q꜡ aliq̄d cognoſcim⁹ in habitu:⁊ nō in actu qḋ
nō pōt fieri niſi per ſpēs itelligibiles.cū eni ſpēꝫ itelli
gibilē habeam⁹ circa nos ⁊ nō ꝯſideram⁹ ſm eā:ſum⁹
itelligibiles in habitu.ſi ḡ eſt dare ꝙ aliq̄n itelligam⁹
in habitu eſt dare ſpēꝫ itelligibilē. ¶ R̄° dōꝫ ꝙ ꝙtū
ad pn̄s ſpectat eadē neceſſitaſ eſt q̄re ſenſibile appoſi
tū ſupꝛa ſenſuꝫ nō fac̄ ſenſuꝫ.⁊ q̄re viſibile nō ꝑt ime
diate cāre ipaꝫ viſionē in viſu:ſed cauſat ꝑus ſpēꝫ in
medio ⁊ mediāte hi⁹ ſpe cauſat viſionē in viſu:⁊ qua
re fantaſma nō pōt imediate cāre itellectionē in itel-
lectu:ſꝫ ꝑus cauſat ibi ſpēꝫ itelligibilē.⁊ mediāte hi⁹
ſpe cauſat itelligē:ſiue actū itelligēdi. Dicem⁹ eniꝫ ꝙ
ſenſibilia ſūt itētiones in potētia:in ſenſu aūt eſt itē-
tio in actu.⁊ eſt itētio ualde ſub eē ſpūali ⁊ māli. Qḋ
aūt ab itētione in potētia imediate cauſet̄ itētio in tā
ta actualitate:in ꝙta eſt in ſēſu nō eſt poſſibile.ſꝫ ꝑus
cātur itētio in medio.⁊ poſtea a ſpe in medio cauſat̄
ſpēs in viſu:que ſꝫ auguſtinū eſt ipa viſio in medio.ḡ
hēt eē ſpēs magis ſpūalr̄ ꝙ in re ſēſibili.⁊ in ſēſu hēt
eē magiſ ſpūalr̄ ꝙ in medio.a ſenſibili ḡ qḋ eſt itētio
in potētia cātur ſpēs in medio que eſt intētio in actu:
ſed hi⁹ intētio in actu modicū hēt de actualitate. Ab
hi⁹ ḡ intētione in actu exn̄te in medio cātur intētio in
ſenſu que plus hēt de actualitate.ab itētione ḡ in po
tētia nō pōt fieri ſpēs in tāta actualitate que ſit viſio
ſed ꝑus fit ſpēs in medio:ita ⁊ in ꝓpoſito a fantaſma
te qḋ eſt q̄d itelligibile in potētia nō pōt imediate cā
ri ipa itellectio ſiue ipe act⁹ itelligēdi:qui multuꝫ hēt
de actualitate:ſꝫ cātur ꝑ° ſpēs itelligibilis:⁊ mediā-
te ſpe itelligibili cātur itellectio ul' actus intelligēdi.
Nō eſt eni ꝓceſſuſ de impfecto ad ꝑfectū niſi per me
diū:⁊ maxie ſi ꝑfectū ⁊ impfectū ſūt ualde talia.a ual
de eni impfecto ad ualde ꝑfectū non eſt ꝓceſſus ſine
medio mō ꝑfecto. Fātaſma eni ꝙtū ad itelligibilita-
tē nimis eſt ꝑfectū:q꜡ nō eſt itelligibile niſi in potētia
tm̄.ipa aūt itellectio ſiue act⁹ itelligēdi multū hēt de
hi⁹ actualitate.ſpēs aūt hēt ſe medio mō:q꜡ non dic̄
tantā actualitatē ꝙtā dicit ipa itellectio. nec dic̄ tan-
tā potētialitatē in gn̄e intelligibiliū ſic̄ dicit ipm fan-
taſma.ab hoc ḡ extremo qḋ eſt ſolū potētia intelligi
bile ad hoc aliud extremū ut ad intellectū per quem
ſum⁹ itelligētes actu:nō eſt trāſit⁹ niſi per mediuꝫ : ut
per ſpēm intelligibilē per quā ſine itellectione ſumuſ
itelligētes in habitu.ſpēs eni niſi ſit ꝯiūcta itellectui
ſiue actu itelligēdi nō facit nos itelligē niſi in habitu:
ut accipiam⁹ itelligē habitu large,ꝑut dic̄ quēdā actū
remiſſuꝫ. ¶ Ad argumēta aūt in ꝯriū dōm:nā cū dr̄
ꝙ int̄ ꝑcutiēs ⁊ ꝑcuſſuꝫ.⁊ int̄ agēs ⁊ patiēſ nō eſt me
diū.dici debet ꝙ agēs opꝫ ꝙ agat aliq̄d ⁊ in aliq̄d i-
mediate.tn̄ mediāte illo qḋ agit imediate ꝑt cauſare
aliq̄d mediate.ut ſi calidū calefacit ⁊ ſic calefaciēdo
deſiccat.intelligem⁹ ꝙ deſiccatio ſit a tali calefaciēte
mediāte calefactione.ſm hoc eni calefaciens in hoc

BIBLIOTECA UNIVERSITAT DE

calefactibili imediate cōparabit ad ipam calefactio-
nē: ⁊ mediāte calefactione comparabit deſiccationi.
Sic ⁊ in ꝓpoſito fantaſma aliqd opat in ipo itellectu
poſſibili: qꝛ cauſat in eo ſpēm itelligibilē. ⁊ mediante
hu'ſpe cauſat itellectū. agens ḡ ſemp aliqd operat in
paſſo: ſed nō oia opat imediate. imo pōt face vnum
effectū mediāte alio effectu. ¶ Qd vo arguebat ul
teri' ad qd reqrit ibi ſpēs. dici debet ꝙ reqrit ꝑꝑ fan
taſma. Agēs aūt qd eſt itelligibile in potētia: iō nō pt
imediate cāre ipaz itellectionem. Forma tn̄ arguēdi
nō ualebat ꝙ ſi ſpēs illa aſſilat: ⁊ ſm eaz aſſilatio hēt
hoc fieri tanꝙ per id qd eſt rō aſſilationis: non tanꝙ
per id cui aſſimilat. ideo hu' ſpecies per ſe ⁊ directe
non eſt obiectuz intelligibile: ſed eſt aliquo mō ratio
intelligēdi. ⁊ ideo nō oportet ꝙ intellectus ꝑus fera
tur in hu' ſpēm: ꝙ in obiectū. qꝛ id in qd fertur intel-
lectus eſt eius obiectuz ⁊ eſt illud cui aſſimilat intel-
lectus. ſpecies aūt nō eſt directe obiectum intellect'.
nec eſt id cui itellectus ꝑncipaliter aſſimilatur: ſed eſt
ratio aſſimilationis. ¶ Quod vo addebatur ꝙ nō
requirebatur ibi ſpecies tanꝙ diſpoſitio. dici debet ꝙ
immo tanꝙ diſpoſitio: quia ⁊ ſi intellectus eſt in po-
tentia ad omnia eſt tamen ſm quendam ordinem: ita
ꝙ mediante ſpecie intelligibile eſt in potentia: ⁊ in-
tellectione. Illud autem de obiecto concedimus.

Queſtio. XIII.

ſ Ecūdo querit de intellectu per com
paratione ad ſpēm itelligibi
lē ꝓut hēt ferri in ſupremū obiectū ut in eēn
tiā diuinā. ⁊ eſt qd. Utrū itellect' poſſit intelligē eēn
tiā diuinā mediate ſpecie. ⁊ arguebat ꝙ de neceſſita-
te reqrebat ibi ſpēs. Nā itellect' noſter: ſiue angeli-
cus eſt qd finitū: ⁊ finito mō videt deū. ḡ hoc erit me
diāte aliq finito. nō ḡ videbit deū qui eſt infinit' me-
diante ifinito: ut mediāte eēntia ſua. qꝛ tūc vidēt deū
mō ifinito. videbit ḡ deū mediante aliq finito ut me-
diante ſpecie itelligibili. ¶ In ꝯrium eſt qꝛ creatura
pōt ferri in cognitionē diuinā imediate ſine ſpe me-
dia: qꝛ ſi fert mediāte aliq ſpecie poſſet de' facē illaz
ſpēm per ſe exiſtē. tunc querā de illa ſpecie per ſe exi-
ſtente. utrū videat per ſpēm mediā. ſi ſic. querā de il-
la ſpecie media ſi per ſe exiſtat ut ſi videat per ſpeciē
mediā. nō eſt abire in infinitū. ſtandū eſt ḡ in ꝑmis ꝙ
fiet viſio diuine eēntie ſine ſpecie media. ¶ R° dōm
ꝙ ſi bene cōſideram' dicta ſanctoꝝ ⁊ phoꝝ: ꝑꝑ hoc
reqrit ſpecies media ad ſupplendū vicē obiecti. Si
eni obiectū poſſet eē pn̄s ipſi itellectui: ⁊ eēt itelligi-
bile in actu per ſe: ⁊ cāret itellectionē in intellectu nō
reqreret ibi ſpēs media. Ubi ḡ ponim' pn̄tiā rei in-
telligibilis nō ponimus ibi aliq ſpēm mediā. vn̄ au-
guſtin' de trinitate. c. xj°. ait ꝙ mens non ob aliud ſe
ipaz cognoſcit: niſi qꝛ ſibi pn̄s eſt. Et in 9° de trini. c.
4° ait. Nihil eni tā nouit mens: ꝙ id qd ſibi ꝑſto eſt.
nec mēti dcꝙ ꝑſto eſt: ꝙ ipſa ſibi. ḡ qꝛ mens eſt ſibiipi
pn̄s: nō per aliud: ſed per ſeipam cognoſcit ſeipſam.
¶ Et ſi dubiū eſt de mēte nr̄a que eſt potētia in gn̄e
itelligibiliū. utrū in ſeipa poſſit cāre intellectionē ſui
ipſi'. Propter qd vba auguſtini hn̄t ſuū itellectū in
hac pte. De mente aūt angelica nō eſt dubiū. ipſa eni
ſba angeli exn̄s pn̄s ſuo intellectui cauſat in eo intel-
lectionē ſuiipſi'. Angelus ḡ nō itelligit ſeipm per ali
am ſpēz: ſed per ſuā ſbaz. ꝑꝑ hoc ḡ ponit ſpēs ad ſup
plendā oēz pn̄tiā obiecti: ut qꝛ lapis nō pōt eē in aia
per ſeipſuz. eſt ibi per ſuā ſpēm. ⁊ ab illa ſpecie cauſat
actus intelligēdi: uel intellectio in itellectu. Sed ſub
ſtantia lapidis per ſeipſaz. ſi poſſet eē in aia hoc face
ret ſubſtātiā lapidis: qd facit ſpēs lapidis. Immo non
ſolū faceret hoc: ſed ēt facēt amplius. Multo eni cla
rius ⁊ melius cauſaret intellectio lapidis a ſubſtātia
lapidis: ſi poſſet eē preſens in anima: ꝙ cauſaretur a
ſpecie eius: qd ſatis videtur innuere auguſtinus in au
ctoritate preallegata in 9° de trinitate. ꝙ nihil tam
mens nouit: ſicut ea que ſibi preſto ſunt: ⁊ nihil ſibi tā
preſto eſt ſicut mens ipſa ſibi. Quecunq ergo men-
ti preſto ſunt: illa nouit. ſi ergo nouit lapidez: lapis ſi-
bi preſto eſt. ſed non ſicut mens ſibi. Nā lapis eſt pre
ſto menti non per ſeipſum: ſed per ſpeciem ſuam: ſed
mens eſt preſto ſibi per ſeipſam. Plus autem eſt eſſe
preſto per ſe: ꝙ per aliud. plane ergo innuit auguſti-
nus ꝙ mens nihil nouit: niſi ea que preſto ſunt ſibi: ⁊
qd plus eſt preſto ſibi: qd eſt preſto ei per ſubſtantiaz:
ꝙ per ſpeciez. Si ergo res alie poſſent eē preſto ani-
me per ſuam ſubſtantiaz: eſſent anime magis preſto:
ꝙ ſint per ſpeciez: ⁊ cauſarent in intellectu potiorem
intellectionem per ſeipſas: ꝙ non faceret per ſpeciez.
Si ergo conſiderentur uerba ſanctorum: ⁊ potiſſi-
me auguſtini ex preſentia rei ad intellectuz: cauſatur
intellectio rei in ipſo itellectu. Si ergo requiritur ibi
ſpecies: hoc eſt ſolum ad ſupplendaz preſentiam rei:
ut ſi non poteſt eſſe res preſens per ſeipſaz intellectui
oportet ꝙ ſit ibi preſens per ſpeciem. Hanc eandem
ſententiam quā tenent ſancti incidunt ⁊ philoſophi.
vnde ⁊ philoſophus in 3° de anima dicit. Quoniam in ſepa-
ratis a materia: idez eſt intellectus ⁊ qd intelligitur.
Leo enim qꝛ dicit formaz in materia: non intelligitur
per ſeipſum: uel qd idem eſt ſuus intellectus. Nam il
lud poteſt dici intellectus rei: per qd intelligitur res.
Res ḡ que itelligitur per ſeipaz eſt finis intellectus.
Bene ergo dictum eſt ꝙ quia leo eſt forma in mate-
ria: ⁊ non poteſt per ſeipſum eſſe in anima. ideo aliud
eſt leo: ⁊ aliud eſt intellectus leonis. ſed ſi leo eſſet ſe
paratus a materia: ⁊ eſſet forma penitus imaterialis
poſſet per ſeipſum eſſe in anima. ⁊ tunc intelligeretur
per ſeipſum. tunc idez eſſet leo que eſt res intellecta.
uel que eſt id qd intelligitur cum ſuo intellectu ideſt
cum eo per qd intelligitur. ipſa enim ſpecies intelligi
bilis per quā intelligitur res uocatur intellectus rei.
⁊ dicitur intellectus in actu: ſm cōmentatorez. Sed
ſi ſubſtantia rei intelligeretur per ſeipſaz: tūc ipſa eēt
ſuus intellectus: ⁊ non haberet aliū intellectuz: ideſt
aliam ſpeciez intelligibilem. Plane ergo ſonant uer-
ba philoſophi: ꝙ res aliqua ſi nō ſit ſuus intellectus.
hoc eſt quia coniuncta eſt materie: ⁊ nō poteſt per ſe
ipſam in anima. Hoc etiam plane innuit idem philo-
ſophus in eodem capitulo ubi ait. Quoniam neceſſe eſt aut
ipſas res eſſe in anima. aut ſpecies rerum. ipſa eniz. i.
ipſe res ut dicit non ſunt in anima. quia hic lapis non
eſt in anima: ſed ſpecies. plane ergo innuit ꝙ ſi res ipe
poſſent eſſe in anima non indigeremus ſpeciebus in-
telligibilibus: ſed quia res ipſe non ſunt in anima in-
digemus huiuſmodi ſpeciebus. Signanter ergo phi
loſophus loquitur cuz dicit ꝙ hic lapis non eſt in ani
ma: ſed ſpecies eius. nam tota cauſa quare lapis non
eſt in anima. eſt quia eſt hic: ⁊ nūc: ⁊ quia eſt quid ma
teriale. ſi autez eſſet penitus ſeparatus a materia: eēt
penitus immaterialis: ⁊ poſſet per ſeipſum eē. Hanc
etiam eandem ſententiam innuit ſatis commentator
in 12°. ubi ait ꝙ balneum duplicez habet formā. vnaz
in anima: ⁊ aliam in materia. forma autez balnei que
eſt in anima eſt principium motus. forma autem que
eſt in materia eſt finis motus. Forma autem balnei
que eſt in anima mouet: ut agens: quia cauſat intelle-

ctionem in intellectu quaꝫ cauſando mouet appeti-
tus ut deſideretur balneum. Nā balneū ut appꝛehē
ſum eſt illud quod mouet uolūtateꝫ. illud ergo quod
cāt in nobis appꝛehēſionem uel itellectionem balnei
eſt agēs huiuſmodi motum. Hec aūt eſt foꝛma balnei
exiſtēs in aīa. Sed foꝛma balnei exiſtēs in mā uel exi
ſtēs in re eſt finis motus: qꝛ bonū ⁊ malum ſunt in re
bus. ſed ſi balneum nō eſſet foꝛma in mā. ut ideꝫ com
mētatoꝛ ait. idem eēt mouēs ut agēs: ⁊ ut finis. quod
idem eſt ac ſi diceret: balneū itelligeretur per ſeipm̄.
Quod ſic declaratur. nam mouēs ut finis eſt ipa res:
qꝛ bonum ⁊ malum ſunt in rebus: ⁊ ad ipas res mo-
uemur per uolūtatem. Nam in appetēdo eſt motus
aīe ad res. Mouēs autem ut agēs eſt id quod cāt in-
tellectum in itellectiōe: uel appꝛehēſionem rei: qꝛ bo
num in itellectu: ſiue bonū appꝛehēſum eſt qḋ mouet
uolūtatem. Tūc ergo idem eſſet mouēs ut finis: ⁊ ut
agēs. Quādo ipas res que mouet ut finis carēt in in-
tellectu itellectiōes uel appꝛehēſiones ſuipius: queꝫ
cāndo mouet ut agēs. Si ergo balneum nō eſſet foꝛ
ma in mā: non eſſet niſi vna foꝛma: que moueret ut fi
nis: ⁊ que moueret ut agēs. quo poſito res que eſt bal
neum que mouet ut finis carēt motum itellectualem
in aīa ⁊ itelligeretur per ſeipam. ſi ergo tota cā quare
res aliqua nō itelligeret per ſeipſam: ut uolunt ſancti
⁊ philoſophi: eſt qꝛ per ſeipſaꝫ nō poteſt eſſe pꝛeſens
in anima. patet ergo ꝙ diuina eēntia nō itelligitur ab
itellectu per ſpeciem: ſed per ſeipſam. Quod triplici
via patere poteſt. Primo quia diuina eſſentia eſt inti
mioꝛ cuilibet rei ꝗ ipſa ſibi. vnde auguſtin⁹ in tertio
confeſſionum loquens deo ait: tu autem eras itimioꝛ
intimio meo: ⁊ ſuperioꝛ ſummo meo. Secundo hoc
ideꝫ patere poteſt ex eo ꝙ nihil eſt foꝛmalius: ꝗ diui
na eſſentia. Tertio ꝙ diuina eſſentia nihil habet mā
le. ⸿ Prima via ſic patet. nā ſi tota cā quare requiri
tur ſpecies ad ſupplendam pn̄tiam rei eſt qꝛ res eſſen
tialiter: uel per ſeipſam nō poteſt eſſe in aīa. deus qui
ineſt ſemper ipſi aīe: ⁊ illabitur mēti: ⁊ eſt itimioꝛ aīe:
ꝗ ipſa ſibi per ſeipſum: cābit intellectionem ſuiipſi-
us in itellectu beatorum. Fruſtra daremus ibi ſpeciē
ad cāndum itellectioneꝫ rei: ubi eſt ipſa pꝛeſentia rei.
Nam ut patet per habita clarius ⁊ melius carēt res
itellectionem ſuiipſius in itellectu: ſi poſſet ibi eē pꝛe
ſens per ſeipſam: ꝗ ſi hoc faceret per ſpeciē. ⸿ Se-
cunda via ad hoc idē ſumitur ex eo ꝙ nihil eſt foꝛma
lius ꝗ diuina eſſentia. Nam ꝙ lapis nō poſſit cāre in
tellectionem in aīa per ſeipſum: ſed per ſpeciem. hoc
eſt qꝛ per ſpecies lapidis eſt foꝛmalioꝛ lapide. nihil eni
indiget ſpecie: ut itelligatur per ſpeciem: niſi ꝙ poteſt
hr̄e ſpeciem foꝛmaliorē ſeipſo. ſi enim ſpecies lapidis
nō eſſet foꝛmalioꝛ lapide: eque bene poſſet eſſe pꝛe-
ſens anime lapis: ſicut ſpecies eius. ⁊ qꝛ poſitum eſt
ꝙ ſpecies lapidis non ſit foꝛmalioꝛ lapide: lapis exi-
ſtens in anima carēt itellectionem ſuiipſius ſicut nūc
cāt ſpecies cum ponatur eſſe non minus foꝛmalis ꝗ
ſpecies. imo magis: qꝛ eēt magis pꝛeſto: ⁊ pꝛeſentioꝛ
anime: ſi eſſet in ea per ſeipſum: ꝗ ſi ponatur ibi eſſe
per ſpēm. Et qꝛ deo nō ſolū nihil eſt foꝛmalius: imo
nihil eſt eque foꝛmale: nullo modo per aliquod aliud
ſed per ſeipſam diuinam eēntiam cāt intellectionē ſui
ipſius: in itellectu beatorum. Eſt enim aduertēdum
ꝙ ponē itellectū aliquē itelligē rē aliq̄ per ſimilitudi
nē: ⁊ nō per ſeipſam nō eſt derogare itellectui: ſed eſt
derogare rei. Deus enim nullam rē aliam itelligit per
ſeipſam: ſed oīa itelligit per pꝛopriaꝫ eēntiam: que eſt
ſimilitudo oīuꝫ. Lapis ergo itelligitur a deo per eēn
tiam dei: in qua relucēt ſimilitudo lapidis. Si ergo i-
tellectus noſter itelligeret deum per ſimilitudinē uel
per ſpēm: hoc nō eēt derogare intellectui noſtro: ſed
eēt derogare ipi diuine eēntie: que idigeret ſpecie ad
hoc ꝙ itelligeret: qꝛ ex hoc nō eēt tante actualitatis:
nec tante foꝛmalitatis ꝙ poſſet intelligi per ſeipſam.
⸿ Tertia via ad hoc ideꝫ patet ex eo ꝙ in diua eēn
tia nō eſt materia nec aliquid materiale. Nam ꝙ res
nō ſit ſuus itellectus hoc eſt qꝛ eſt coniūcta materie.
In ſeparatis autem a materia res eſt ſuus itellect⁹. i.
itelligitur per ſeipſam. ⁊ qꝛ deus nō hēt materiā: nec
aliquid materiale. uel nō itelligimus diuinam eēnti-
am. uel ſi intelligamus eam hoc erit per ſeipſam. Ibi
eni ubi eſt oimoda ſeparatio a materia: idē eſt itelle-
ctus: ⁊ quod itelligitur. a quocūqꝫ eni itelligitur diui
na eēntia: ipſa eſt finis itellectus. ⸿ Ex hoc eni appa
ret ꝙ nō eſt oīno pꝛopꝛie dictum ꝙ per ſpēm itelligi-
bilē itelligamus foꝛmalr̄. ſꝫ itelligamus foꝛmalr̄ per i
tellectionē: uel per actum itelligēdi. Species autem
itelligibilis nō requiritur niſi ad ſupplēdum vicē ob
iecti. Si enim obiectuꝫ poſſet eē pn̄s per ſeipſum nō
eēt foꝛma depēdēs ab itellectu. Accidit ergo ꝙ illud
qḋ cauſat itellectionē ſit foꝛma depēdēs ab itellectu.
Nam ſpēs intelligibilis cum non poſſit per ſe exiſtē
neceſſario: eſt foꝛma depēdēs ab itellectu. Sꝫ ſi res
ipſa poſſet eē in intellectu: tunc per amplius ⁊ perfe-
ctius faceret qḋ nunc faceret ſpēs: nec tamē eēt foꝛ-
ma depēdēs ab intellectu. Foꝛmalr̄ enim itelligimus
per intellectionē. ſed ꝙ id qḋ cauſat intellectionē nō
ſit ipſa res: ſed ſit ſpēs rei depēdēs ab itellectu: hoc
eſt qꝛ res ipſa non poteſt per ſeipſam eē pn̄s itelle-
ctui. Intelligēdo ergo requiritur intellectio ut infoꝛ
met intellectum. ſed ſpēs per ſe loquēdo non requiri
tur ut ifoꝛmet itellectum: ſed ut ſuppleat pn̄tiam ob-
iecti: ⁊ ut cauſet itellectionē. Cuꝫ ergo queritur utrū
diuina eēntia itelligatur per ſpēm. Dicemus ꝙ ipſa i-
tellectio: ſiue ipſe actus intelligēdi ſpēs pōt dici. Hu
iuſmodi enim actus aliquid eſt: ⁊ quid foꝛmale eſt. ⁊
pfectio intellectus eſt. ⁊ actus eius eſt. ſed pfectio en
delichia actus foꝛma ⁊ ſpēs vnam ⁊ eandē rē nomi-
nat. Ipſa ergo intellectio: ſiue ipſe actus intelligēdi:
quedam foꝛma: ⁊ quedā pfectio itellectus eſt: iō que
dam ſpēs dici pōt. Si ergo per ſpēm uolumus intel-
ligē ipſam intellectionē cum diuina eēntia hoc modo
intelligatur ab intellectu creato. qꝛ exiſtēs pn̄s ipſi in
tellectui cāt itellectionē ſuiipſius: eo ꝙ itellectio non
eſt ipſa diuina eēntia: ſed eſt aliqḋ ab ea cātū. hoc eni
mō diua eēntia itelligit per ſpēm: qꝛ itelligit per ipſā
itellectionē. ſed ſi per ſpēm uolumus itelligē aliquid
aliud ab itellectiōe: ut id qḋ itellectionē cāt: tūc diui-
na eēntia nō itelligit per ſpēm aliam: qꝛ ipſa per ſeip-
ſam cāt itellectionē ſuiipſius in intellectu. ⸿ Hoc eni
modo imaginabimur diuinaꝫ eēntiā hoc facē. nā ipſa
ſemp eſt pn̄s itellectui. Attamē itellectus nō eſt diſ
poſitus ut poſſit ſuſcipe itellectionē eius: qꝛ lumē nā
le nō habilitat nec diſponit intellectum ſufficiēter ad
hoc: nec ēt lumē fidei: ſꝫ aduentēte lumine glie: itelle
ct⁹ eleuabit ⁊ diſponet ut poſſit recipe itellectionē di
uine eēntie. ⸿ Ad argumētū aūt in ꝯriū: dōꝫ ꝙ itel
lectus itelligit diuinā eēntiam: per diuinā eēntiam in
telligit eā. Nihilomin⁹ per lumē glie ⁊ per itellectio
nē cātam ab ipſa diuina eēntia. ⁊ qꝛ hꝰ lumē eſt finitū
⁊ itellectio finita: iō itelligit eā ſub modo finito. Cuꝫ
ergo dicit ꝙ itelligit ifinitum per ifinitū itelligit ipm̄
modo ifinito. uerum eſt ſi ly per. excludat oē finitum.
ut deus ſe intelligit modo infinito. qꝛ oia per que itel-

ligit ſunt infinita. Nam ipe intellectus eſt qd īfinitū:
ſua ītellectio eſt infinita: lumē ſuū eſt infinitū: oīa ſua
ſunt infinita. Non aūt eſt ſic in nobis. Argumētū aūt
in ꝯriū non ꝯcludit: ſed ꝯcluſionis gr̄a dimittatur.

p **Oſtea** Querebat de alia potentia
aīe intellectiue. videlicet de
uoluntate. Uoluntas aūt pōt ꝯſiderari du
pliciter. videlicet ſm ſe: ⁊ ut refert ad itel
lectū. Ut aūt refert ad intellectū pōt ꝯſiderari tripli
citer. ná ab intellectu dirigit ab itellectu mouet: ⁊ ad
intellectū iclinat in finē. Et ſm hec quatuoꝛ erāt que
ſita de uoluntate. Querebat eni de ea ſm ſe utrū uo-
luntas poſſet mouē ſeipam. Querebat de ea ut diri-
git ab intellectu: ⁊ erat qō utrum poſſet eē malitia in
uoluntate: nō exñte errore in rōne. Querebat tertio
de ea ut mouet ab itellectu: ⁊ erat qō utrū poſſit uo-
luntas uelle qō itellectus nō itelligit. Querebat quar
to de ea ut inclinat ab intellectu in finem: ⁊ erat que-
ſtio de ipo fine uel de ipa beatitudine ubi eēt pꝛincipa
lius. Utrum in intellectu uel in uoluntate. Q.o.XVI.

a **D pꝛimū** ſic ꝓcedit. Uidet ꝙ uo
luntas non moueat ſe
ipam. Nā uoluntas eſt potentia paſſiua: po-
tentia aūt paſſiua nō mouet ſeipaʒ: ğ ⁊c. ¶ Rꝫ. qꝛ di
cebat ꝙ uoluntas facta in actu per fineʒ mouet ſe ad
ea que ſunt ad finē. arguebat ꝯ: qꝛ quantūcunqꝫ ſit in
actu per finē adhuc eſt in potētia ad ea que ſunt ad fi
nē: ſed qō eſt in potētia non agit. exiſtēs aūt in poten-
tia ad ea que ſunt ad finē non poterit ſe ad illa mouē:
ꝙtūcunqꝫ ſit in actu per finē. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ intelle
ctus factus in actu per ꝑncipia mouet ſe ad itelligen
dū ꝯcluſiones. ğ uoluntas facta in actu per finē pote
rit ſe mouē ad ea que ſunt ad finē. ¶ Rº dōm: ꝙ mo
uere ſeipm pōt itelligi dupliciter. Unomō mouēdo
aliud. Aliomō mouendo ſeipm. Mouē auteʒ ſeipm
mouendo aliud nō eſt difficile intelligē. Aīa eni mo-
uet ſeipam mouēdo coꝛpꝰ: hoc ğ mō itellectꝰ factus
in actu per ꝑncipia: mouet ſeipm ad concluſiones mo
uēdo uoluntatē. Nā ex eo ꝙ ꝑncipia oſtēdunt uolun
tati: ipa uoluntas allicit ad mouēdū intellectū ad cō
ſiderandū de ꝯcluſionibꝰ. Nā qꝛ placet ſibi uoluntati
notitia ꝑncipioꝝ allicit ut placeat ſibi notitia ꝯcluſio
nū. Non ꝙ ipa uoluntas cognoſcat: ſed cōplacet ſibi i
in eo ꝙ itellectꝰ cognoſcit. Si ğ uoluntas nō mouet
intellectū ad ꝯſiderādū de ꝯcluſionibꝰ: niſi mota ab i
tellectu ex cōplacētia notitie ꝑncipioꝝ: ipe itellectꝰ
ſeipm mouet ad ꝯcluſiones: ex quo mouet uoluntatē
per quā mouet ad ꝯſiderādū de eis. ⁊ ſic intellectꝰ fa
ctus in actu per ꝑncipia mouet ſeipm ad cōcluſiones
mouēdo uolūtatē. ita uoluntas facta in actu per finē:
mouet ſeipam ad ea que ſunt ad finē mouēdo intelle
ctū. Nam uolūtas facta in actu per fineʒ mouet itelle
ctū. Et per itellectuʒ inquirit ea que ſunt ad finem: ut
poſſit ea uelle: ⁊ ut poſſit per ea ꝯſeq̄ finē. ſed de hoc
mō mouēdi nō loquit. Sed qō nr̄a querit utrū uolū-
tas ſeipam moueat: ⁊ quodāmō reſpectu ſuiipius di
cat agēs. Propter qō ſciēdū ꝙ in iſtis nālibus agens
ad patiens ꝙtū ad pn̄s ſpectat comparat tripliciter:
qꝛ ipm actiuat: neceſſitat: ⁊ violētat. Actiuat q̄dē qn̄
agēs eſt tale in actu: q̄le eſt patiēs in potentia. Tunc
hoc q̄dē pōt agē: illud vō pati ut ex pmo de gn̄atiōe
in. c. de actis ⁊ paſſiuis hēri pōt. Eo eni ipo ꝙ agens
eſt tale in actu: quale eſt patiens in potentia aſſimilat
ſibi paſſuʒ ⁊ actiuat ipʒ faciēdo ipm actu tale. Scōo
agēs nō ſolū actiuat paſſum: ſed ēt neceſſitat ⁊ deter
minat paſſum: qꝛ appꝛoximātis ſibi adiuiceʒ agēte ⁊
patiēte neceſſe eſt agēs agē: ⁊ patiēs pati. determina
te ğ ⁊ cū quadā neceſſitate cōparat patiēs ad agēs.
Rurſus violētat patiēs per agēs. qꝛ actiōes ⁊ paſſio
nes in iſtis nālibꝰ nō ſunt niſi ex ꝯrijs in ꝯria. patiens
ğ ꝙ agēti in fine eſt. ſimile in ꝑncipio: eſt nāliter ꝯriū:
ita ꝙ paſſio eſt a diſſimili ⁊ de ꝯrio in ꝑncipio. De ſili
aūt ⁊ de ꝯueniēti in fine. Et qꝛ patiēs in ꝑncipio nāli-
ter eſt ꝯriū agēti: nō pōt fieri ſile: niſi expoliet ab eo
qō eſt ſibi ſm nām ꝯrium. Et qꝛ hoc nō pōt fieri ſine
violentia: ideo bn̄ dictū eſt ꝙ agēs violentat patiēs.
¶ Scōm aūt hec tria poſſumꝰ rn̄dē ad qōnē ꝓpoſi-
tam de ipa uoluntate pꝛout cōparat ad finem. Nam
uoluntas cōparat ⁊ ad finē: ⁊ ad ea que ſunt ad finē.
a fine āt ⁊ ab eo qō apphēdit ſb omni rōne boni acti
uat: ⁊ neceſſitat. Ab his autem que ſunt ad finē: ⁊ ab
his que nō appꝛehēdūtur ſub rōne omni boni poteſt
actiuari: ſed nō neceſſitari. A nullo autem poteſt vio
lentari. Uoluntas ergo ſi nō neceſſitatur ab his que
ſunt ad finem: ⁊ ſi ea que ad finē nō pn̄t determinate
mouē uoluntatem: opoꝛtet ꝙ uolūtas determinet ſe
ipam: ad hoc ꝙ moueatur ab his que ſunt ad finem.
Si ergo nō mouetur hoc modo: niſi ſeipam determi
net: poteſt dici mouē ſeipam: qꝛ determinat ſeipaʒ: er
go anteꝙ̄ ſit facta in actu per finem: cum ſit omnino
in potētia nō determinat ſeipam. Ideo ad finem nec
actiuando: nec determinādo ſe mouet. ad ea aūt que
ſunt ad finem: facta in actu per finem poteſt ſe deter-
minare: ſed nō actiuare. Quantuʒ ergo ad actiuatio
nem nihil ſeipm ſm ſeipʒ mouē poteſt. ſi enim aliq̄d
in ſeipo ſm ſeipm cāret actiuationem: tunc illud ſm
idem eſſet actus ⁊ potentia: qō eſt impoſſibile. Pro
pter quod ſm hunc modum mouēdi uera eſt pꝛopo-
ſitio ſeptimi phiſicoruʒ. ꝙ omne qō mouetur ab alio
mouet. ſm hunc aūt mouēdi moduʒ bene dictum eſt
ꝙ ſicut uolūtas mouetur a fine: ſic mouet a quolibet
alio. qꝛ finis ⁊ ea que ſunt ad finē actiuant uoluntatē.
Nunꝙ̄ enim uoluntas per ſe: ⁊ directe actiuat ſeipaʒ:
ſed bonuʒ appꝛehēſum eſt qō cāt uolitionem in uolū
tate. ⁊ qō actiuat eā. Sed itellectus hominis non de
ſcit. ¶ Ideo querit aliquis quid ſit determinare uo-
luntatem ſeipam. Propter qō ſciendum ꝙ pꝛincipi-
um opʒ eſſe ab intellectu. Ita ꝙ niſi intellectus fieret
pꝛius in actu: nunꝙ̄ uoluntas fieret in actu. vnde non
dicimus uolitum eſſe obiectum intellectus: ſicut ap-
pꝛehēſum eſſe obiectum uolūtatis. Intellectus enim
ꝙtum ad omnem ſuum pꝛimum actum mouetur nāli
ter: uel quaſi nāliter. ita ꝙ non eſt in poteſtate nr̄a q̄d
nobis ueniat pꝛimo in mentem: ſed ex oblōne ſenſibi
liū: ut qꝛ talia ſēſibilia offerunt: uel ex aſſuetudine co
gitādi: uel ex alio aliquo modo fit intellectus noſter
in actu: qō fieri in actu nō ſubiacet uolūtati noſtre. ſic
enim nō eſt in poteſtate noſtra q̄d nobis ueniat in mē
tem. ſed in poteſtate noſtra eſt ſiſtere: uel nō ſiſtere in
illo. Omnes autem alie potentie a uoluntate ſic ſe ha
bent: ꝙ nō ſunt domine ſui actus. Non eſt enim in po
teſtate intellectus ſtare uel ſiſtē in ſuo intelligē aut nō
ſiſtē: ſed in hoc eſt ſbiectus uoluntati. Uoluntas au-
tem in hoc eſt quodammodo domina ſui actus ⁊ do
mina actus aliarum potētiarum. Uolitio enim eſt in
uoluntate cāta a bono appꝛehēſo. Ita ꝙ uoluntas nō
actiuat ſeipam. ſed bonum appꝛehēſuʒ cāt uolitionē
in uoluntate ⁊ actiuat eaʒ. Sed ſuper huiuſmodi uo
litione uoluntas habet qōdam dominium: qꝛ in pote
ſtate uoluntatis eſt ſiſtere uel non ſiſtere in tali uoli-
tione. vnde philoſophus vult in tertio ethicorum. ꝙ
noſtrarum operationum ſumus domini a pꝛincipio

uſqꝫ in finē qḋ totū referēdū eſt ad uolūtatē. qꝛ uolū
tas mouet oēs potētias ad ſuas oꝑationes: ⁊ ſm ipe
riū eiꝰ ſiſtit in ipſis oꝑationibꝰ: uel deſiſtit ab eis. In
hoc ēt ipſa uolūtas ut dcm̄ eſt hēt qḋdā dn̄iū reſpectu
oꝑationis ꝓprie inq̄tū pōt in ea ſiſtē uel in ea deſiſtē.
ſic g̊ imaginabimur uolūtatē ſeipſam determinare: ut
qn̄ itellectꝰ offert ei aliq̄d: ſb̓ oi rōne boni uolūtas ne
ceſſitatꝰ ab illo: ⁊ de neceſſitate vult illḋ: ſic̄ de necita
te vult finē. Nihil eni pōt uolūtas reſpuē niſi ſb̓ rōne
mali. Nec pōt aliq̄d uelle niſi ſb̓ rōne boni. Iḋ btitu-
do qꝛ offertꝰ nobis ſb̓ oi rōne boni: necīo eſt a nobis
uolita: ⁊ miſia que apꝓhēdit ſb̓ oi rōne mali: neceſſa
rio eſt nō uolita. vn̄ augꝰ. 13° de trinitate. c°. 3°. necīo
uolumꝰ eſſe boni: ⁊ uolumꝰ eē miſi. reſpectu g̊ finis
⁊ eiꝰ qḋ apꝓhēdit ſub oi rōne boni uolūtas determi-
nate mouetꝰ nec ſeipſam detminat. ſꝫ cū apꝓhēdit: id
qḋ eſt ad finē: uel cū apꝓhēdit qḋ nō hēt oēm rōnem
boni. Utputa itellectꝰ apꝓhēdit potionē: apꝓhendit
eā ut bonā. qꝛ iductiua ſanitatis: ⁊ ut malā rōne ama-
ritudis. Uel apꝓhēdit fornicationē: quā apꝓhēdit ut
bonā rōne delectationis: ⁊ ut malā rōne iordinatiōis
⁊ qꝛ uolūtas eſt dn̄a ſui actus. in ptāte ſua eſt ſiſtere in
hac ꝯſideratione biſurcata: uel ſiſtere in vna: ⁊ deſiſtē
ab alia. uel magis ſiſtē in vna q̄ȝ in alia. pōt eni oīno de
ſiſtere uelle cogitare de inordinatione: ⁊ ſolum uelle
cogitare de delectatione: ⁊ cum hoc facit qꝛ non ha-
bet retrahēs allicitꝰ ad delectationē ⁊ cātur in eo uo-
litio fornicationis. In hoc g̊ uoluntas non actiuabit
ſeipſām: ſꝫ detminabit. Nā niſi ꝓus ſe detminaſſet ut
uellet ꝯſiderare de fornicatione rōne delectationis: ⁊
deſiſtē cogitare de ea rōne inordinationis fornicatio
nō potuiſſet actiuare uolūtatē: nec cāre uolitionē ſui
ipſiꝰ in ea. ¶ Aduertēdū aūt qꝛ uolūtas libera eſt re
ſpectu actꝰ ſui: ut cū itellectꝰ offert ſibi fornicationeꝫ
ſub utraqꝫ rōne ſub mala: ⁊ ſb̓ bona. opꝫ ꝙ utraqꝫ cō
ſideratio ſit uolita q̄ȝdiu eniꝫ ſtat in utraqꝫ conſidera
tione: tamdiu ꝯſideratio eſt uolita: ⁊ tamdiu vult de
utraqꝫ ꝯſiderare. Sed adhuc forte nō detminauit ſe
qḋ uelit agē. Detminat aūt ſe hoc mō: qꝛ uoluntas ut
diximꝰ eſt dn̄a ſui actꝰ: pōt totalr̄ deſiſtē a conſidera-
tione vniꝰ: ⁊ totalr̄ iſiſtē cōſiderationi alteriꝰ: uel pōt
nō totalr̄ deſiſtē ab vno: nec totalr̄ itendē aliū: ſꝫ ma-
gis eſt itēta ad vnū q̄ȝ ad aliud. Si aūt totalr̄ deſiſtat
uelle ꝯſiderare de iordinatione: uel dato ꝙ nō totalr̄
deſiſtat ꝯſiderare de iordinatiōe: ſꝫ notabilr̄ eſt atten
ta ad ꝯſiderādū de delectatione: modicū aūt attēdit
ad iordinationē. Tunc fornicatio ſic apꝓhēſa actiua
bit eā ⁊ cābit in ea uolitionē. Ecōtra aūt eēt ſi deſiſte
ret oīno uelle cogitare de delectatiōe: uel qꝛ modicū
attēderet ad delectationē: ⁊ multū ꝑponderaret ior
dinationē. tūc fornicatio ſic apprehēſa nō cāret in ea
uolitionē: ſꝫ cāret ꝯriū: ut abhoiationē. Eadē eni for
nicatio detmiate ꝯſiderata ſb̓ rōne vna: ul̓ magis ꝯſi
derata ſb̓ rōne vna: actiuabit uoluntatē: ⁊ cābit in ea
uolitionē ſuiipiꝰ: que niſi ſit detminate ꝯſiderata: non
poſſet hͦ agē: ⁊ qꝛ uolūtas hēt in hͦ dn̄iū ut poſſit ſic
ſe detminare: ⁊ ſic detminate uelle cōſiderare. iḋ ipſa
ſic ſe determinādo dr̄ ſeipſaꝫ mouē: qꝛ niſi ſic ſe deter
minaret non moueretꝰ. Sꝫ dices ꝙ uoluntas non de-
terminat ſeipſam: ſꝫ detminat potētias alias ut deter
minat itellectū ut ꝯſideret de hoc ⁊ nō de illo. uel ut
magis conſideret de hoc: q̄ȝ de illo. ¶ Ad qḋ rn̄debi
mus ꝙ uoluntas ſm hūc modū ꝓus determinat ſeip-
ſam: ⁊ poſtea determinat itellectū: uel aliā potētiam
quācūqꝫ. Nā ꝓmo determinat ſe ut uelit conſiderare
de hoc: ⁊ nolit ꝯſiderare illud. uel ut magis uelit ꝯſi-
derare hoc: q̄ȝ illud. Et ſm ꝙ determinatum eſt uelle
in uoluntate: ſic fit executio in itellectu. Phs enim in
3° ethicoꝝ hoc mō dic̄. ꝙ oium oꝑationū ſumus dn̄i
a ꝓncipio uſqꝫ in finē. qꝛ oēs oꝑatiōes nr̄e uolūtarie
ſunt a ꝓncipio uſqꝫ in fineꝫ. iſtud g̊ dn̄ium poſſet ſiſtē
in vno ⁊ deſiſtē ab alio: uel poſſet ſiſtē ⁊ attēdē plus
ad vnū: q̄ȝ ad aliud uoluntati eſt attribuēdū: que dn̄i
um ꝓus hēt in oꝑatione ꝓpria: ⁊ per eā hēt dn̄ium in
oꝑatiōibꝰ aliis. In ꝓma eni nō cāt in ſeipſaꝫ uolitionē
ſed in ptāte ſua eſt ſiſtē: uel nō ſiſtē in uolitione. ⁊ pro
ut pōt ſiſtē uel non ſiſtē in uolitione: in ptāte ſua eſt ꝙ
pōt ſiſtē uel nō ſiſtē in q̄cūqꝫ alia oꝑatione. Res g̊ ap
prehēſa ꝓus cāt in uoluntate uolitionē ꝯſiderationis
ꝙ ſi iſta ꝯſideratio eſt determinata ad bonum tm̄ ne-
ceſſitatꝰ ut uelit: ſi ad malū tm̄ tūc neceſſitatꝰ ut nolit.
ſi ſub rōne utriuſqꝫ tūc uoluntas ſe pōt determinare
ut uelit oīno conſiderare de vno: ⁊ nullomō de alio. ⁊
tūc fertꝰ in illud ſimplr̄: ſi ſolū ꝯſiderat rē illā apꝓhen
ſam ſolū ſub rōne boni: ⁊ nō ſub rōne mali uel abho-
minabit rē illā ſimplr̄: ſi faciat ecōuerſo. Si aūt nō oi
no deſiſtat ab vno: ⁊ ſiſtat in alio: ſꝫ magis attēdit ad
vnū q̄ȝ ad aliud: ⁊ hoc mō vnū ꝑeligat. aliꝫ erit ſic̄ de
eo qui ꝓicit merces in mari: qꝛ vult: ⁊ non vult. ſꝫ ma
gis vult: q̄ȝ nolit cū in ptāte ſit ꝓicē uel nō ꝓicē. ſic ⁊
uoluntas ex quo ponderat ⁊ magis eſt attēta ad rem
utputa ad fornicationē ꝓut hēt rōnē boni delectabi
lis: tn̄ nō oīno deſiſtit attēdē ut hēt rōnē inordinatio
nis: ſi hoc mō vult fornicationē aliquo mō eſt mixta
iſta uolitio: qꝛ aliquomō retrahitur a fornicatione: ſꝫ
nō ſufficiēter eo ꝙ aliqualr̄ ꝯſiderat de iordinatione
⁊ hoc mō peccat icontinēs: qꝛ ſillogiçat in q̄tuor ter-
minis. ut dr̄ in 8° ethicoꝝ. Poteſt g̊ itellectus intelli
gē hāc ꝓpoſitionē ꝙ fornicatio eſt delectatio inordi-
nata quo facto in ptāte uoluntatis erit ſe determina
re ad hoc uel ad illḋ. ⁊ ſm ꝙ ſe determinat ſic ab ob
iecto mouetꝰ ⁊ actiuatꝰ. Uoluntas g̊ dū offertꝰ ſibi for
nicatio: pōt fornicationē uelle ⁊ nō uelle ſm ꝙ alr̄ ⁊
alr̄ ſe determinat. ſed dum offertꝰ ſibi finis nō pōt nō
uelle finē: qꝛ determiate ⁊ neceſſario mouetꝰ ad finē.
Sic g̊ patet quō uolūtas ſe determinat in his que ſt̄
ad finē. ⁊ in his que apꝓhēdit nō ſub oi rōne boni: ſꝫ
nec ſb̓ oi rōne mali. ⁊ ſi nō determiaret nō moueretꝰ
apꝓhēſo obiecto. Potētie g̊ aie ſeipſas non mouent
hoc mō motionis: qꝛ nō hn̄t dn̄iū ſui actus: ſꝫ in hoc
ſunt ſb̓dite uoluntati. Uoluntas eſt hoc mō dn̄a in re
gno aie: ⁊ dr̄ mouē ſeipſam: qꝛ ſeipſaꝫ determinat: ⁊ in
ptāte ſua eſt ſic: uel ſic ſe habē ut eſt per hita manife-
ſtū. ¶ Ad argumēta aūt in ꝯriū dcm̄. Nā cū obicitꝰ
ꝙ uolūtas eſt potētia paſſiua: uerū eſt q̄ȝtū ad actiua
tionē. qꝛ nō pōt ſeipſam actiuare. facta aūt in actu per
finē: ⁊ uolēdo ꝯſiderare de his que ſunt ad finē: nō ſe
hēt oīno ut potētia paſſiua. Sed ſe hēt aliquo mō ut
dn̄atiua. inq̄tuꝫ pōt ſe detminare mō quo dictū eſt: ⁊
in hoc ſeipſam mouet: qꝛ ab his que ſt̄ ad fineꝫ. uel ab
his que nō apꝓhēdunt ſb̓ oi rōne boni niſi ſe detmia
ret nō moueretꝰ. ¶ Qḋ vͦo arguebatꝰ ꝙ fcā in actu ꝑ
finē: ē adhuc i potētia ad ea que ſt̄ ad finē. Dici debet
ꝙ ad ea que ſt̄ ad finē eſt in potētia ut per ea actiuetꝰ.
nō aūt eſt in potētia ut per ea neceſſitatꝰ. ſꝫ ſeipſam pri
us determinat: ⁊ ſic determinata pōt ex apꝓhēſione
talium actiuationeꝫ ſuſcipere.

Queſtio. XVII.

a D ſecundū ſic ꝓcedit. Ur̄ ꝙ nō
poſſit eē malitia in
uolūtate nō exn̄te errore in rōne. qꝛ ſic̄ ſe ha
bet actꝰ ad actū: ita error ad errorē: ſꝫ nō exn̄te itelle
ctu in actu: ⁊ nō actu itelligēte uolūtas nihil poterit

actu uelle.ğ nõ exñte errore in intellectu:uolũtas nõ
poterit errare.error ğ ĩtellect⁹ ſemp ꝑcedit errorẽ ⁊
malitiã uolũtatis:ſic act⁹ actũ. ¶ Jn ꝯriũ eſt. Quia
articulus.eſt ſi dicat.ſi rõ eſt recta ⁊ uolũtas eſt recta.
Nã ut ali⁹ articulus dic ꝙ manẽte paſſiõe ⁊ ſcia par
ticulari in actu põt uolũtas agẽ ꝯ eaꝫ. ¶ Rx⁹ dõm:ꝙ
bonũ apphẽſum eſt motiuũ uoluntatis ut dĩ in 3° de
aĩa. Sꝫ nõ refert ut ibidẽ tradit utrũ ſit ſimplr bonũ
uel apparẽs bonũ qđ uoluntatẽ mouet.ſi ğ uoluntas
eſt mala hoc eſt qꝛ tẽdit in aliud:ut bonum qđ nõ eſt
bonũ niſi apparẽs.ſi ğ ex hi⁹ apparẽtia iſta mala con
tingũt videam⁹ quid faciat nobis apparere aliquid.
¶ Sciẽdũ ğ ꝙ duo ſunt que nobis faciũt aliq̃ appa
rere bona.rõ ⁊ ꝯcupiſcẽtia:alr tñ ⁊ alr. Nam rõ facit
nobis aliq̃ apparere bona res ipſas ⁊ nãs rerũ nobis
manifeſtãdo.vñ ſe hẽt in hoc ſicut lumẽ. Nã ſicut lu
mẽ ſupfuſum reb⁹ res ipſas manifeſtando fac nobis
apparere.ſic rõ rõcinãs de reb⁹ ⁊ diſcutiẽs nãs rerũ:
fac nobis tales apparere:q̃les ſunt manifeſtãdo nob
res. Cõcupiſcẽtia aũt fac nobis res apparere:nõ res
ipſas nobiſ manifeſtãdo:ſed nos reb⁹ ꝯformãdo. Nã
ut dĩ in 3° ethicoꝝ. Qualis vnuſq̄ſq; eſt:talis finis ſi
bi videt.ex eo ğ ꝙ hẽm⁹ ꝯcupiſcẽtiã alicui⁹:ſiue ꝯcu
piſcẽtia illa ꝯſurgat ex hitu:ſiue ex paſſione ex hoc ſu
mus ꝯformes illi rei:⁊ videt nobis bona illa res.cui
ſi nõ eẽm⁹ ꝯformes nõ appareret nobis bona.oẽ gra
ue eniꝫ qꝛ eſt ꝯforme reb⁹ que ſunt deorſum.iõ ſi ha
beret cognitionẽ:videret totũ ſibi bonũ qđ eẽt deor
ſum. Et uenereus hõ qꝛ per ꝯcupiſcẽtiã eſt cõformis
reb⁹ uenereis:iõ videt ei ualde bonum uti reb⁹ uene
reis. Jllud eni idẽ iudicabit medi⁹ eẽ bonum pp ꝯcu
piſcẽtiã ꝯformãtẽ ipꝫ rebus uenereis. Qđ iudicabit
caſtus eẽ malũ:qꝛ nõ hẽt hi⁹ ꝯformitateꝫ. Sic ğ duo
ſunt que faciũt nobis aliqd apparere bonũ.videlꝫ rõ
ipſas res nobis manifeſtãs.⁊ ꝯcupiſcẽtia nos reb⁹ cõ
formãs.ſi ğ appareret nobis eẽ bonũ qđ nõ eſt bonũ
uel hoc erit ex rõne male oñdẽte:qꝛ põt eẽ rõ recta:
⁊ nõ recta.uel erit ex ꝯcupiſcẽtia male conformãte ⁊
aſſimilãte.⁊ iõ q̇cũq; peccat:uel peccat per ignorãti
am:uel peccat ignorans: ſm ꝙ videtur uelle phs in
3° ethicoꝝ.qui duo modi peccandi referendi ſunt ad
ꝑfatas duas apparẽtias. Nã ſi tu peccas ex rõne ma
le oñdente tu peccas per ignorãtiã. Ut qꝛ rõ eſt erro
nea:⁊ errat.⁊ iõ ueritatẽ ignoras.⁊ qꝛ ignoraſ uerita
tẽ per ignorãtiã peccas. Si võ hi⁹ ignorãtia nõ ſit ex
rõne male ſillogiçante:uel male oñdẽte.ſed ex ꝯcupi
ſcẽtia te male ꝯformãte.tũc nõ peccas per ignorãtiã:
ſed peccas ignorãs. Ponamus ğ ꝙ lingua hꝛet in ſe
rõnẽ:⁊ eẽt ĩfecta cholera:⁊ ſciret ꝙ malũ eẽt guſtare
dulce:duplr poſſet guſtare dulce.videlꝫ per deceptio
nẽ ⁊ decepta per deceptionẽ:vñ ſi hꝛet ignorantiã in
uli:uel ꝙ neſciret pomũ eſſe dulce:⁊ ſic poſſet guſta
re pomum non credendo guſtare dulce:⁊ ſic guſtaret
dulce per deceptionẽ:qꝛ deceptio eẽt cã q̃re guſtaret
dulce. Sed ſi nõ hꝛet ignorãtiam in uli:⁊ bñ ſciret ꝙ
oẽ pomũ eẽt dulce:guſtaret dulce nõ per deceptionẽ
ſꝫ qꝛ potẽtia ĩfecta cholera guſtaret decepta. Nã ipa
ĩfectio cholere faceret ſibi apparere nõ dulce qđ eẽt
nõ dulce nõ.guſtaret ğ per deceptionẽ ex quo ſcit qđ
guſtat eẽ dulce. Si ğ guſtaret decepta:qꝛ in guſtando
decipet:⁊ ſic cholera ĩficit linguã:ita ꝙ oia lingua iu
dicat ſm cholerã:ita ꝙ que ſũt in ſe dulcia:vident ſi
bi nõ dulcia.ſic appetit⁹ ĩfectus ĩficit iudiciũ rõniſ:ut
oia rõ iudicet ſm infectionẽ illã.ut qui ĩfectus eſt vi
tio uenereo iudicat ſm infectionẽ illã:⁊ iudicat uene
rea eẽ bona:que nõ ſunt ſimplr bona.qꝛ ğ nunq̃ quis

peccat:niſi qꝛ peccat uel per ignorãtiam uel ignorãs.
opꝫ ꝙ oi pctõ ignorãtia ſit ꝯnexa. Sed utrũ ignorã
tia ꝑcedat malitiã uoluntatis:uel ſequat hẽt q̃dã dif
ficultatẽ. ¶ Aduertẽdũ eſt aũt.ꝙ alr loquẽdũ eſt cũ
peccamus per ignorantiã:qđ facit ipſa rõ que errat:⁊
male demõſtrat. Et alr cũ peccam⁹ ignorãtes.qđ fac
ꝯcupiſcẽtia male ꝯformãs. Primomõ enim cũ pecca
mus per ignorãtiã certũ eſt ꝙ ignorãtia in rõne ꝑce
dit malitiã in uolũtate. Quia rõ q̃re peccam⁹ eſt igno
rãtia.ſic ſtantib⁹ ğ ꝯditionibus ignorãtia ꝑcedit pec
catũ:ſiue malitiã.ſꝫ cũ peccam⁹ ignorãtes ignorãtia
videt ꝯcomitari malitiã. Sic enim imaginabimur:ꝙ
peccãs ignorãs nõ ignorat in uli.⁊ rõ ſm ſe eſt recta.
obliq̃tatẽ ğ quã hẽt:ſi quã hẽt:hoc eſt ex ꝯnexiõe ad
appetitũ. Apphẽdit ğ rõ fornicationẽ:⁊ apprehẽdit
eã ut bonã ⁊ ut malã. Ut bonã q̇dẽ qꝛ delectabile.ut
malã:qꝛ iordinatã.nõ poſſet aũt rõ ĩtelligẽ hãc ꝓpo
ſitionẽ:fornicatio eſt delectatio iordinata.niſi eẽt ibi
intẽtio uolũtatis ꝯnectẽs. Semp eni cũ aliq̃d actu i
telligim⁹:⁊ cũ ex memoria gñat aliq̃d in intelligẽtia
ſemp eſt ibi itẽtio uolũtatis ꝯnectens. Quãdiu ergo
ꝯſideram⁹ hãc ꝓpoſitionẽ fornicatio eſt delectatio i
ordinata:opꝫ ꝙ uelim⁹ eã ꝯſiderare:qꝛ ſi uellem⁹ de
ſiſtẽ a tali cogitatiõe poſſem⁹. Cũ ergo rõ totã iſtã ꝓ
poſitionẽ apphẽdit:⁊ cũ uolũtas fert in hoc totũ:ut
patet ex q̃one ꝑcedẽti põt detminare ut uelit ꝯſidera
re alterũ tm̃. Cũ eni ĩtelligim⁹ totã hãc ꝓpoſitionem
fornicatio eſt delectatio iordinata.ꝯſideram⁹ fornica
tionẽ ſb duplici rõne:ſꝫ uolũtas põt ſe detminare ut
uelit ꝯſiderare fornicationẽ ſb alta rõne tm̃.põt eniꝫ
deſiſtẽ uelle ꝯſiderare fornicationẽ:qꝛ iordinata:⁊ iſi
ſtẽ circa uelle ꝯſiderare ipſam:qꝛ delectabilis:⁊ cum
hoc facile allicit. Si ergo eꝯrio fac abhoiat.in ptãte
aũt ſua eſt facẽ hoc uel illud.põt eniꝫ eẽ magis facile
uel magis difficile ſm ꝙ magis ⁊ minus cõſueuimus
ad opa ꝯria. Põt ergo ei eſſe ualde difficile:ſꝫ nunq̃
eſt ei ipoſſibile. Nã opationũ nr̃arũ ſum⁹ dñi a ꝓnci
pio uſq; in finẽ. Et ſi in poteſtte ſua eſt ut itẽdat circa
fornicationem:uel qꝛ delectabilis:uel qꝛ iordinata in
ptãte ſua eſt:ꝙ alliciet ad fornicationeꝫ:uel abhoiet
eã.⁊ ſi allicit ipſa iã allecta:⁊ q̃ſi ifecta ificit rõneꝫ ut
male iudicet circa fornicationẽ apphenſaꝫ:ut iudicet
fornicationẽ faciẽdã eẽ que nõ eſt faciẽda:ifectio eni
uolũtatis ꝑuertit iudiciũ rõnis circa agibilia:ſic infe
ctio lingue ꝑuertit iudiciũ eĩ⁹ circa guſtabilia. Hec er
go talia in eo qui ſic peccat:niſi ꝑcederet allectio:⁊ i
fectio in uoluntate:nõ coicaret deceptio rõnis. Erit
ergo in ſic peccãtib⁹ hic ordo:ꝙ ꝑus rõ apphẽdat ali
q̃d ſb duplici rõne ⁊ hoc ſine pctõ:nõ tñ ſine ꝑiculo.
Scđo uolũtas detminat ſe ꝙ uelit deſiſtẽ cõſiderare
de fornicatiõe ſb hac rõne.⁊ iſiſtẽ ſb alia.⁊ ꝑut uolũ
taſ ſe detminat rõ ſic exequit:ut uolũtaſ vult.⁊ ſic cõ
ſiderat q̇ ſcđ uolũtas allicit:uł abhoiat:⁊ ſic ſi allicit
allecta iudiciũ rõnis ꝑuertit.q̊ ꝑuerſo ꝓgredimur in
placitũ op⁹. Jn eo ergo ꝙ peccat ignorãſ:⁊ nõ ꝑ igno
rãtiã ifectio uolũtatis ꝑcedit deceptionẽ rõnis.ſꝫ de
ceptio rõniſ ꝑcedit ꝑpetratiõeꝫ opiſ. Qꝛ aũt allectio
uolũtatis ꝑcedat deceptionẽ rõnis.patet ꝑ gregoriũ
ꝑ° moraliũ ſup illud iob peat dies in qua natus ſuꝫ:
dicẽtẽ. Solerter ergo vigilãdũ eſt:ut cũ blãdiri clpa
icohat ad q̃tũ iteritũ mẽs trahat agnoſcat. Prius ğ
clpa icipit blãdiri:⁊ icipit uolũtas delectari:⁊ poſtea
cecat rõ:⁊ ad ꝑiculũ male opandi trahit.ſꝫ ꝙ cecitaſ
rõniſ ꝑcedat ꝑpetrationẽ opis.patet per eũdẽ grego
riũ ibidẽ dicentẽ ꝙ añ eni hõ cec⁹ in mente fit:⁊ poſt
modũ ſe reprobe delectationi ſbſternit. Dicam⁹ ğ ꝙ

in eo ꝙ eſt itempat⁹ ⁊ ꝙ eſt in uolūtate īfect⁹. Ex illa īfectiōe cecat rō ut illa malitia: ⁊ īfectio uolūtatis faciat mentiri circa ꝑncipia: ut ꝓponat ſibi peſſimas regulas: ut nihil aut parū cogitet de pcti iordinatiōe. ſ; ſolū delectatio opis: ut ex hoc proponat ſibi peſſima ꝑncipia. ut dicat oēm fornicationē eē ꝓſequēdā: uel delectabile qōlibet eē ꝓſequēdū. ſ; de hoc qō nō eſt. Quia poſtꝙ iā īfect⁹ eſt certū eſt ꝙ īfectio uolūtatis cecat rōnē. S; qō eſt anteꝙ eēt uolūtas īfecta qd ꝑceſſit: an error rōnis. an malitia uolūtatis: Rurſus ſi rō ignoret in uli. ul' nō ońdat de re: qcqd eſt ońdēdū. Certū eſt ꝙ ex tali ignorātia pōt ſeq īfectio uoluntatis ut pp hi⁹ defectū ruat uolūtas in pctm̄. ſ; ſi rō nō erret in uli: ⁊ ſit ītēta ad ꝯſiderādū in re: que ſt in ea: ut ſi ad ꝯſiderādū de fornicatiōe dic rō ꝙ l; ſit delectabile: eſt tn̄ iordinata: ⁊ ꝯ mādatū dei cū ſic eſt. op; ꝙ ⁊ ſi nō tpe: ſaltē nā ꝑus uolūtas alliciat per delectationē: ⁊ ſic īficiat ēt uoluntate īfecta ſequat deceptio rōnis. pp qō patet vītas qōnis. ¶ Ad argm̄ aūt in ꝯriū: dōm ꝙ nō ualet ſi act⁹ ꝑcedit actū ꝙ error ꝑcedit errorē. nec ualet ſi act⁹ ſit cā actus. ꝙ error ſit cā erroris. nā ſi nō eēt mot⁹ celi nō eēt mot⁹ iſtoꝝ iferioru;. Loquēdo de hoc ordine quē videm⁹. Poſſet eni de⁹ hūc ordinē imutare ut poſſet nō uolui celū. Si deus uellet imutare hūc ordinē. ⁊ nihilomin⁹ figulus poſſet uertē rotā ſuā. mot⁹ ģ ille eſt cā iſtoꝝ motuū: non tn̄ op; ꝙ defect⁹ ſit cā defect⁹: nō deficiēte enim illo motu: deficiūt iſti mot⁹. q; nō pn̄t ad plenū aſſeq illū motū. Et qō dicim⁹ de defectu iſtoꝝ motuū reſpectu ꝑoꝝ motuū ꝙtū ad poſſe: q; nō pn̄t aſſeq ꝑfectionē ⁊ ꝑpetuitatē illi⁹ mot⁹. Dicem⁹ de defectu uolūtatis reſpectu itellect⁹ ꝙtū ad uelle. iſti eni mot⁹ iferiores nō pn̄t aſſeq ꝑfectionē ſupceleſtiū motuū. Uoluntas aūt ſi pōt: nō vult aſſeq perfectionē quā ꝓpoſuit itellect⁹. Jō pōt icipere defect⁹ a uolūtate: abſq; eo ꝙ ꝑmo icipiat deficē itellect⁹. nō pōt ģ uolūtas eē in actu niſi ſit itellect⁹ in actu. Facta tn̄ in actu per itellectum ſm ꝙ ſibi placet: pōt ſe determinare ad hoc ul' ad aliud: qō faciēdo pōt deficē. qui defect⁹ nō cābit ex defectu itellect⁹: ſ; magis ecōuerſo. pp qō patet ꝙ nō qcquid ꝑſupponit aliqd ꝙtū ad actū op; ꝙ ꝑſupponat illud ꝙtū ad defectū. Nō eni op; ſi entitas effect⁹ reducit in entitatē cāe: ꝙ defect⁹ reducat in defectū illius eiuſdē cāe. Si eni effectus defic nō op; ꝙ deficiat cā. ſ; ſuffic ꝙ ille effect⁹ deficiat a cā. pp qō nō op; ꝙ ſi nō eſt uolūtas in actu: niſi ꝑus ſit in actu itellectus: ꝙ nō poſſit uolūtas deficē: niſi ꝑus deficiat itellect⁹. abſq; eni ꝙ itellect⁹ male ꝓponat uolūtati pōt ſe uoluntas detminare male. nō eni male ꝓponit itellect⁹: ſi dicat fornicationē eē delectationē iordinatā. ſ; male ſe detmiat uolūtas ſi ſit ītēta circa delectationē nō circa iordiationē. in h° ģ nō defic itellect⁹ ꝓponēs: ſ; uolūtas qdāmō ōfic ab itellectu ꝓponēte. Q. o. XVIII

TErtio Querebat utrū qcquid uoluntas vult: itellectus intelligat. ⁊ videt ꝙ ſic q; mouēs ⁊ motus ſt ſil'. ſ; bonu; cognitū eſt motiuū uolūtatis. niſi ģ ꝑ itellectū apphēderemus aliqd uolūtas nō poſſet uelle illud. qcquid aūt uolūtas vult: itellectus apphēdit ⁊ itell'it. ¶ In ꝯriū eſt qō dic A℞. ꝙ manēte particl'ari ſcia in actu adhuc pōt uolūtas uelle ꝯriū. ģ uolūtas pōt uelle nō ſolū hoc ꝙ nō itell'it itellect⁹: ſ; ēt hoc cui⁹ ꝯriū itelligit itellectus. uel arguat ut deducebat opponēs. ut ſi dicamus ꝙ nihil uolūtas vult: niſi qō itellectus itelligit. ul' icidemus in articulū ꝙ nō poſſit uolūtas uelle ꝯriū eius: qō itell'it itellectus: uel oportebit ꝙ itellectus itell'at multa ſil'. itell'eret eni ꝙ uolūtas vult: ⁊ itelliget qō uolūtas nō vult. ¶ R° dōm: ꝙ hec qō nō pōt eē niſi de his que ꝑtinēt ad nos. ⁊ de his que ſt in nr̄a ꝑtāte agē: uel nō agē que credim⁹ poſſe eē in nr̄a ꝑtāte. talia aūt pn̄t cōparari ad itellectū dupl'r. ſpeculatiue: ⁊ practice. Specl'atiue qdē cū ſpeculamur qd ſit hoc: uel qd ſit illō. Practice v°o cū per itellectū iudicamus eē faciēdū hoc uel illud. ſi ģ uolūtas nō pōt uelle niſi cognita. Quia inuiſa uelle poſſum⁹: icognita nequaꝙ ut aug⁹ vult. Op; ģ ꝙ qcqd uoluntas vult itellectus itell'at ⁊ cogſcat: q; ſi uolūtas poſſet aliud uelle: ꝙ illud qō itellect⁹ itell'it: oporteret ut dicebat in arguēdo ꝙ itellectus itell'eret pl'a ſil': ut ꝙ itell'eret illud ꝙ uolūtas vult. cū nō poſſit uoluntas uelle niſi bonū itellectū. ⁊ ꝙ itell'eret illud qō uolūtas nō vult cū poſitū ſit ꝙ poſſit aliō uolūtas uelle quē itellectus itell'at. Tota ģ difficultas h⁹ qōnis eſt in ſciēdo utrū poſſum⁹ itelligē ſil' multa: ⁊ potiſſime utrū poſſum⁹ ſil' itelligē oppoſita. ¶ Notādū ģ ꝙ aut loqueris de itellectu ſpeculatiuo, utrū ſil' poſſum⁹ ſpeculari utrūq; oppoſitoꝝ qd ſit. Aut quidē de itellectu practico utrū poſſumus ſil' iudicare de utroq; oppoſitoꝝ: qd faciēdū ſit. Si loqueris de itellectu ſpeculatiuo plana eſt rn̄ſio. certū eſt eni ꝙ poſſumus utrūq; oppoſitoꝝ ſpeculari ſil' itelligēdo qd utrūq; ſit. qō tripl'r declarat. ꝑ° q; vnū oppoſitoꝝ itelligit in alio. 2° q; per vnum itelligit aliud. 3° q; per idem itelligit utrunq;. ¶ Prima via ſic patet. nā qcūq; itell'it aliqd: intell'it ea que ſt de itellectu eius: ⁊ maxīe illa ſine qbus non pōt illud itell'i. ut ſi de itellectu hoīs eſt aīal: ⁊ nō pōt itell'i hō nō itellecto aīali. op; ꝙ qcūq; itell'it hoīem itell'at aīal. ſic ⁊ ſi nō pōt itell'i ſimū nō itellecto naſo. op; ꝙ itelligēs ſimū itell'at duo: videl; ſimū: ⁊ naſu;. ſ. ꝑetatē ⁊ ſbm. ſic in ꝓpoſito de itellectu vnius oppoſitoꝝ eſt aliō ut de itellectu negationis eſt affirmatio. qcūq; ģ itell'it negōnē itell'it ⁊ affirmationē. iō dr̄ in fine ſcdi elenchoꝝ. ꝙ ſemꝑ in nō facē itell'it facē. ⁊ oīno in negatiōe dictio. ¶ Scdo qdē patet ex eo ꝙ vnū oppoſitoꝝ itell'it per aliud. nā per rectu; itell'it obliquū. ſil' ģ poſſum⁹ itelligē rectū ⁊ obliquū. Ut ſi per lucē videt color ſil' fert oculus in lucē ⁊ colore;. cū eni illō qō eſt rō cognoſcēdi aliqd: ita eſt rō qō eſt etiā obm pōt v̄tus cognitiua ferri ſil' in illa duo: ut q; lux ita eſt rō vidēdi colorē qō eſt ēt obiectū viſus: ſil' pōt ferri viſus in lucē: ⁊ in colorē. ſ; ſi aliqd ſolū eēt rō: ⁊ nullomō ob; v̄tus cognitiua nō ferret ſil' in utrūq;. Ut ſi qō recipit oculus eſt rō q cognoſcit color: q; oculus nō eſt ſupra ſe ꝯuerſiu⁹ illud qō ibi recipit ita eſt rō cognoſcēdi obm ꝙ nō eſt obm cognitiōis. S; tā affirmatio ꝙ negatio pn̄t eē cognita ab intellectu. cū ģ vnū ſit rō cognoſcēdi aliud: potit intellect⁹ ſil' in utrūq; ferri: ⁊ ferret in duo nō ut duo: ſ; ut hn̄t ordinē adiuicē. ¶ Tertio qdē patet ex eo ꝙ per idē cognoſcit utrūq;. nā l; lux ſit rō vidēdi colorē. lux tn̄ videt per ſpēm lucis: ⁊ color per ſpē; coloris: ita ꝙ nō per idē cognoſcit utrūq;: l; nō per eādē ſpēm cognoſcat utrūq;. tn̄ q; oculus fert in colorē mediāte luce: ſil' fert in colorē ⁊ lucē. ſi ģ per eāde; ſpēm cogſceret lux ⁊ color ⁊ vnū eēt rō cognoſcēdi aliud multo magis ſil' ferret in utrūq; ēt q; rectū eſt iudex ſui ⁊ obliq ⁊ per eādē ſpē; recti cognoſcit rectū ⁊ obliquū ſimul fertur itellectus in cognitionem recti ⁊ obliqui. imo nō pōt ſpeculari qd ſit obliquū niſi ſpeculet qd ſit rectū. Intellect⁹ ģ nr̄ itelligēdo negationē: itelligit affirmationē. Intelligēdo enim qd iportet ꝑ fornicationē nō facē. itell'it qd iportet ꝑ fornicationē facē. ſpecl'ati

ue ğ ſiľ itelligit q̄d utrunqꝫ oppoſitoꝝ ſit. Sꝫ ſi tu lo
queris de itelligē practico ⁊ de iudicio opabilium ut
utrū̃ itellect⁹ poſſit ſiľ itelligē: ⁊ ſiľ iudicare de utroqꝫ
oppoſitoꝝ q̄d faciēdū̃ ſit. eſt diſtiguēdū̃ qꝛ aut loque
ris de utroqꝫ ſimplr̄. aut de utroqꝫ ſm q̄d. aut de vno
ſimplr̄ ⁊ de alio ſm q̄d. Si de utroqꝫ ſimplr̄ hoc eſt i
poſſibile: ꝙ ſiľ hēas ſimplr̄ opionē ⁊ iudiciū̃ꝫ de aliq̄
agibili ꝙ ſit ſimplr̄ agēdū̃: ⁊ nō agēdū̃. Sꝫ ſi tu loque
ris de utroqꝫ ſm quid. uel de vno ſimpliciter: de alio
ſm quid. non eſt inconueniens ꝙ intellectus iudicet
aliqd̄ eſſe agendum ſimpliciter. ⁊ non eſſe agendum
ſm q̄d. Uel pōt ꝯtigē ꝙ igr̄et itellect⁹ de aliq̄ opabi-
li utrū̃ ſimplr̄ ſit agēdū̃: uľ cauēdūꝫ. ſi videt rōnes ad
utrāqꝫ ptē: ⁊ videt ſꝫ aliq̄d eē agēdū̃: ⁊ ſm aliq̄d nō.
¶ Hijs viſis ſoluam⁹ q̄ōnē. nā cū̃ tu queris utrū̃ poſ
ſit uolūtas uelle qd̄ itellect⁹ nō itelľit. Si qd̄ eſt de in
telligē q̄cunqꝫ mō. Siue ſit ſpecľatiuū̃: ſiue practicū̃:
dicem⁹ ꝙ eſt ipoſſibile ꝙ uoluntas aliđ uelit qd̄ nullo
mō ſit itellectū̃: uľ cognitū̃. nec eſt icōueniēſ ut patuit
ſiľ coḡſcē oppoſita. Sꝫ ſi loqueris de itellectu practi
co opabile: illđ qd̄ rō iudicat nō agēdū̃ ſimplr̄ pt uel
le uolūtaſ ſimplr̄. ita ꝙ iudiciū̃ prauū̃ rōnis nō erit cā
praue uolūtatis ſꝫ magis ecōuerſo. Intellectu eni nō
praue iudicāte de fornicatiōe pōt uolūtas praue uel
le. ſꝑ eni ad malitiā uolūtatiſ relinquit aliq̄ cecitas in
itellectu. ita ꝙ hoc nō pōt eē ꝙ aliqs ſit malus: ⁊ nō
ſit igr̄as. ⁊ ꝯcedim⁹ ꝙ itellectu nō igr̄āte ⁊ non exn̄te
ceco: pt uolūtas praua uelle in qb⁹ v̄bis nō ſepam⁹ ce
citatē a malitia ſm eē: ut ꝙ ſit malitia ſine cecitate ſꝫ
ſm q̄litatē: qꝛ pt eē malitia abſqꝫ ꝙ ſit a cecitate cāta:
ſꝫ magis erit cecitatis cā. dicēte eni itellectu ꝙ forni-
catio eſt delectabilis tn̄ eſt ſimplr̄ fugiēda. uerūꝫ dic.
Uolūtaſ tn̄ pt allici: ex eo ꝙ ē fornicatio delectabiliſ
q̄ allecta ificit rōnē ut iudicat hāc fornicationē in pti
culari ꝓut eſt in hac mā̃ delectabili eē faciēdā: quā iu
dicabat fugiēdā. hoc ğ mō pt uolūtas uelle facē: qd̄ i
tellect⁹ iudicat nō faciēdū̃: qꝛ pt cecare rōnē: qꝛ pt ſe
ſic det̄minare ut alliciat ab aliq̄ bono ſenſibili apphē
ſo: q̄ allecta ificit ⁊ ifecta ificit rōnē: ⁊ ei⁹ ꝑuertit iudi
ciū̃. Et cū̃ arguit ꝙ itellect⁹ nullomō itelľit uoluntas
nō pt uelle. dī ꝙ cūꝫ itellect⁹ itelľit vnomō. uoluntas
mō q̄ dictūꝫ eſt pōt ſe ab illo mō aduertē: ⁊ pōt uelle
aliomō. ¶ Argumēta aūt ſt̄ ſoluta ꝑ iā dcā̃. Q. ō. XIX

Ultimo. Querit in q̄ actu ſit beatitu
do. Utrū̃ in actu itellect⁹ uľ
uolūtatis. Et videt ꝙ ꝓncipali⁹ ſit in actu in
tellect⁹ ꝙ̄ uolūtatis: qꝛ itellectus eſt nobilior potētia
ꝙ̄ uoluntaſ cū̃ ſit motiua ⁊ directiua ei⁹: ğ ⁊c̄. ¶ In ꝯ
riū̃ eſt qꝛ ſꝫ hugonē in q̄rto ſuꝑ āgelica hierarchia in
trat amor nihil foris ſtat ſcia. amor ğ magiſ penetrat
⁊ magis deo ꝯiungit nos ꝙ̄ viſio. ꝓncipali⁹ ğ in amo
re eſt ponēda btitudo: tanꝙ̄ in magis ꝯiūcto. ¶ Rn̄º
dōm: ꝙ ut pateat v̄itas queſiti hoc ordine ꝓcedem⁹.
nā ꝓº oñdem⁹ ꝙ btitudo eſt finis uolūtatis: ⁊ ē obm
ei⁹: ⁊ ꝙ in obo uoluntatis oino ꝓncipalr̄ ⁊ finalr̄ hēt
eſſe btitudo. Scđo oñdemus quō btitudo in aliq̄ eſt
finalr̄ ⁊ in aliq̄ formalr̄ ⁊ ꝙ cetis ꝑib⁹ eſt ut eſt finalr̄:
ꝙ̄ ut eſt formalr̄. diſtinguem⁹ quō diuerſimode eſt ali
cubi finalr̄. ⁊ alicubi formaliter. Tertio ex dictis de-
cľabim⁹ v̄itatēꝫ queſiti. Quarto oñdemus q̄d fac̄ dif
ficultatē in ꝓpoſito. q̄ ſcō queſita v̄itas magis decľa-
bit. ¶ Propt̄ ꝓmū̃ ſciēdū̃ ꝙ nihil aliud eſt btitudo:
ꝙ̄ illud in q̄ finalr̄ uoluntas tēdit. vn̄ aug⁹. II. de trini.
cº. 6º. ait ꝙ uoluntatis finiſ nō eſt niſi btitudo. hoc ē t
idē vult phs: ꝙ felicitas ⁊ btitudo hēant rōnē finis.
vn̄ ait in ꝓº ethicoꝝ ꝙ felicitas eſt finis opatoꝝ: ꝑfe
ctū̃ ⁊ per ſe ſufficiēs bonū̃. ꝙ ſi nullus diceret ⁊ nulli
uſ aucte hoc ꝯfirmaret uel roboraret opꝫ tn̄ ſic eſſe:
qꝛ nihil eſt aliđ felicitaſ ꝙ̄ qd̄dā ꝯſumatū̃ bonū̃: ⁊ hoc
eſt finis. ⁊ ſi btitudo habet rōnem finis: opꝫ ꝙ nihil
ſit aliud: ꝙ̄ principale obm uoluntatis. nā ut dī in 3º
ethicoꝝ. Uolūtas eſt finis ⁊ electio eoꝝ que ſt̄ ad fi
nē. qꝛ eni uolūtas ꝓmo ⁊ ꝓncipalr̄ tēdit in finē: ipꝫ tē
dē in finē qd̄ ꝓncipalr̄ reſpicit uolūtas: accepit nomē
ipſi⁹ uolūtatis ⁊ dī uolūtaſ: ſic̄ cognitio ꝓncipioꝝ dī
itellect⁹. ⁊ qꝛ uoluntas ſic ꝓncipalr̄ tēdit in finē. btitu
do que nō eſt niſi finis uoluntatis: opꝫ ꝙ ſit illđ in qd̄
ꝓncipalr̄ uoluntas tēdit: ⁊ ꝙ ſit ꝓncipale obm eius.
¶ Uiſo q̄d eſt btitudo: ⁊ ubi eſt ponēda. uolum⁹ oñ
dē ꝙ btitudo eſt in aliq̄ finalr̄: ⁊ in aliq̄ formalr̄. Nā ſi
ipꝫ obꝫ ꝓncipale uolūtatis ꝓut hēt rōnē finis ē btitu
do. opꝫ ꝙ btitudo ꝓncipalr̄ ſit i hoc obo. ğ cuiuſlibet
hois btitudo eſt in ꝓncipali obo uolūtatis. ꝙ ſi ſic eſt
opꝫ ꝙ btitudo ſit in ipſo formalr̄ actu uoluntatis. nā
uolūtas in ſūmū̃ obm tēdit finalr̄: ſꝫ per ſuū̃ actū̃ ten
dit in obm formalr̄. ꝓꝑ qd̄ ſi uoluntatiſ obm eſt btitu
do finalr̄: opꝫ ꝙ uoluntatis act⁹ ſit btitudo formalr̄.
ex q̄ appꝫeret ꝙ magis eſt btitudo in ipſo obo uolūta
tis: ꝙ̄ in actu. qꝛ rō finis magis eſt in obiecto uolunta
tis: ꝙ̄ in actu. ex hoc ēt appꝫet ꝙ oino principalr̄ btitu
do nō pōt eē in actu uoluntatis: qꝛ uoluntaſ ꝓncipalr̄
nō tēdit in actū̃ ſuū̃: ſꝫ ꝓncipalr̄ tendit in aliđ. Scđm
hoc ğ diſtiguem⁹ ⁊ de btitudine finalr̄: ⁊ de btitudine
formalr̄. Semꝑ eni btitudo finalr̄ eſt uolūtatis obie
ctū̃: ⁊ btitudo formalr̄ eſt uolūtatis act⁹: per quē uo-
luntas formalr̄ tēdit in obiectū̃. Dicem⁹ igit ꝙ btitu-
do finalr̄ in aliq̄ pōt eē duplr̄ uľ finalr̄. ſimplr̄ uel fina
lit̄ in gn̄e. Finalr̄ ſimplr̄ eſt in ipſo deo: qꝛ ipſe de⁹ tan
ꝙ̄ ſūmū̃ bonū̃ eſt ꝓncipalr̄ finis nr̄: ⁊ eſt illud in q̄ ſtat
ꝯſumate q̄es nr̄a. Iux̄ illđ aug. ꝓº ꝯfeſ. circa ꝓnᵐ. ad
te noſ feciſti dn̄e: ⁊ iquietū̃ eſt cor nr̄ꝫ donec req̄eſcat
in te. In ipſo ğ deo erit ultīa q̄es cordis nr̄i. Propter
qd̄ ipe de⁹ eſt illđ in q̄ finalr̄ ſtat btitudo nr̄a: finalr̄ tn̄
nō ſimplr̄. Sꝫ in gn̄e. ſtat btitudo nr̄a in viſione dei.
Nā finale obiectū̃ uolūtatis ſimplr̄ eſt ipe de⁹. finale
aūt obiectū̃ in gn̄e eſt viſio dei. Nā in gn̄e creaturaꝝ
potiſſimū̃ bonū̃ uel ponem⁹ actū̃ itellect⁹: uel actū̃ uo
luntatis. ipſe aūt act⁹ nr̄e uolūtatis nō eſt ꝓprie obie
ctū̃ ei⁹. ifra deū̃ ğ nō ponem⁹ obiectū̃ uoluntatis in q̄
directe tēdat: niſi viſionē dei: qꝛ in nihil aliud mai⁹ pt
uolūtas directe tēdē: ꝙ̄ in viſionē dei. in actu aūt ſuo
uolūtaſ directe nunꝙ̄ tēdit: ſꝫ ſemper per reflexionē.
¶ Et ſic̄ dam⁹ duo in qb⁹ eſt btitudo finalr̄ iux̄ duo
obiecta uolūtatis in qb⁹ pōt directe itendē vnū̃ in q̄
eſt btitudo finalr̄ ſimplr̄. ut bonū̃ icreatūꝫ videlꝫ ipm
deū̃. ⁊ vnū̃ in q̄ btitudo ē finalr̄ in gn̄e ut viſionē dei.
Sic opꝫ dare duo in qb⁹ ſit btitudo formalr̄. vnūꝫ in
quo btitudo ſit formalr̄ ſimplr̄: ⁊ aliđ in q̄ ſit formalr̄
in gn̄e. Dam⁹ eni duplicē actū̃ uolūtatis. vnū̃ per quē
formalr̄ tēdit in deū̃: tanꝙ̄ in obiectū̃ uolūtatiſ finale
ſimplr̄. ⁊ aliū̃ per quē tēdit formalr̄ in viſionē dei: tan
ꝙ̄ in obiectū̃ finale ei⁹ nō ſimplr̄: ſꝫ in gn̄e. Act⁹ ğ uo
luntatis formalr̄ ꝯiungēs nos deo: qui eſt nr̄ finis ſim
pliciť: erit btitudo formalr̄ ſimplr̄: ſꝫ actus uolūtatis
per quē uoluntas tēdit in viſionē dei: nō tanꝙ̄ in finē
ſimplr̄: ſꝫ tanꝙ̄ in finē in gn̄e eſt btitudo formalr̄ non
ſimplr̄ ſꝫ in gn̄e. Act⁹ ğ uoluntatis per quē tendimuſ
in deū̃ nō eſt ita ꝓncipalr̄ btitudo ſic̄ eſt ipſe deus. qꝛ
ſi bonū̃ finale eſt btitudo: ⁊ ipſe deus in quem uolun-
tas tendit per ſuum uelle eſt magis finale bonum ꝙ̄
ipm uelle. imo ipm uelle nō eſt ipm ꝓꝑ finale bonū̃: ſꝫ
ꝓꝑ formale: qꝛ nō eſt uolūtatiſ finis: ſꝫ illđ per qd̄ uo-

luntas formalr tēdit in finē. ſic act⁹ uolūtatis per quē uolūtas tēdit in viſionē dei: nō ē ita pncipalr btitudo ſicut erit viſio dei. Uiſio ḡ pōt eē btitudo mō qō dictū eſt: nō qꝛ eſt aliqd itellect⁹. nec qꝛ eſt ad intellectū ptinēs: ſꝫ eſt obm uolūtatis. Un̄ dato ꝙ nō eēt ibi actus itellect⁹: ꝛ eēt obm uolūtatis finale: eēt ibi btitudo. ſic ēt ſi ab hi⁹ viſiōe que eſt act⁹ itellect⁹. tolleret ꝙ nllo mō eēt finis uolūtatis ꝗtumcūqꝫ eēt act⁹ itellect⁹ nullo mō eēt ibi felicitas. Nihil aliō eſt ḡ felicitas niſi uolūtatis obm: uel uolūtatis act⁹. Uoluntatis ꝗdē obm eſt felicitas finalr. Uolūtatis act⁹ eſt felicitas formalr. ipm eni obm eſt finalr finis. ipſe aūt act⁹ uolūtatis pōt dici formalr finis: qꝛ per euꝫ uolūtas formalr ꝯiūgit fini. ſi ḡ felicitas hēt rōnem finis: ꝛ finis rōneꝫ boni. ꝛ hoc eſt uolūtatis in bonū tēdē ſolū per cōparationē ad uolūtatē: nullo aūt mō per comparationē ad itellectū ſꝫ ſe eſt accipiēda felicitas. ¶ Ex hijs ḡ dictis ſatis appet tertiū ꝓpoſitū. videlꝫ que ſit vitas queſiti videlꝫ ubi pncipalr ſit ponēda felicitas: aut in actu itellect⁹ an uolūtatis. Nā ſi cōparas viſionē ad actū uolūtatis per quē tēdit in viſionē: tūc viſio erit felicitas finalr ꝛ erit felicitas tanꝙ uolūtatis obm: ꝛ act⁹ uolūtatis erit felicitas formalr: qꝛ erit felicitas illa per quā formalr ꝯiūgimur tali obo. Reſpectu autē talis act⁹ uolūtatis: viſio pncipalr eſt felicitas: ꝙ act⁹ uolūtatis per quē tēdim⁹ in viſionē. Sꝫ ſi cōparam⁹ viſionē nō ad actū uolūtatis p quē tēdim⁹ in viſionē: ſꝫ ad actū uolūtatis p quē tēdim⁹ in deū. Sic pncipali⁹ felicitas eſt in hi⁹ actu uolūtatis: ꝙ in viſiōe. nā in ipa viſiōe nullomō eſt felicitas oino pncipalr ſimplr. ſꝫ ſolū oino pncipalr in gnē. ſꝫ in actu uolūtatis ē btitudo aliquo mō oino pncipalr nō oino pncipalr finalit. ſꝫ oino pncipalr formalr. hoc ēt idē patet. Nam ſi viſio eſt btitudo. hoc eſt ꝓut eſt obm uolūtatis ꝛ ꝓut eſt finis. nō eſt aūt finis ſimplr: ſꝫ eſt finis ſb̄ fine. Un̄ eſt finis ordinat⁹ ad aliū finē. i. ad deū. hoc ḡ mō erit in viſiōe felicitas ꝓut uolūtas per actū ſuū tēdit in viſionē dei: ꝛ per viſionē dei tēdit in deū. Nunꝙ aūt ſic uolūtas ꝯiūgit deo: ꝓut per actū ſuū tēdit in viſionē ꝛ per viſionē tēdit in deū. ſic per actū ſuū imediate tēdit in deū. Si viſio ḡ eſt felicitas hoc eſt ꝓut uolūtas per viſionē tēdit in deū. ḡ erit felicitas ꝓut uolūtas cōiungit mediate. ſꝫ ipſe act⁹ uolūtatis eſt felicitas ꝓut per hi⁹ actū uolūtas tēdit in deū imediate. iō hi⁹ act⁹ uolūtatis pncipali⁹ eſt felicitas qꝛ imediate nos ꝯiungit deo: ut in eo felicitatē ponim⁹ ꝙ actus intellectus.

¶ Multi aūt in hoc multū iſiſtūt per quē magis cōiungimur deo. utrū per actū itellect⁹: uel per actū uoluntatis. ſꝫ hoc inqrere nō eſt directe ad ꝓpoſitū. Nā felicitas nō eſt obm itellect⁹ ꝛ uolūtatis: ſꝫ eſt obm uoluntatis tm̄. qꝛ obm itellect⁹ ſm ꝙ hi⁹ nō hēt rōnē finis: nec rōnē boni. ſꝫ rōnē ueri. Bonū eni nō eſt obm itellect⁹: niſi forte itellect⁹ practici: de quo hic nō loqmur. Nec ēt itellect⁹ practic⁹ hēt pro obo bonū: niſi qꝛ eſt practic⁹ ꝓut hēt ordinē ad uolūtatē cui⁹ eſt per ſe in bonū tēdē. idē eſt aūt uerū ꝛ bonū: ꝛ idē ē ſūmū bonū ꝛ bonū uerū: ꝛ ueruꝫ bonū. ſꝫ nō ſꝫ eādē rōnē. ſꝫ ꝓut eſt in obm uoluntatis eſt bonū. ꝓut obiectū intellect⁹ eſt uerū. Et qꝛ rō boni ſumit in aliqꝫ: ut hēt rōnē finis ꝛ ut ē uolūtatis obiectū: per cōparationē ad uolūtatē ſumēdus eſt finis nr̄: ꝛ felicitas nr̄a. Ut ḡ videam⁹ ubi eſt pncipali⁹ btitudo: an in actu itellect⁹ ul̄ uolūtatis. nec debem⁹ inqrere per qd mai⁹ ꝯiūgimur deo. utrū p actū itellect⁹: ul̄ p actū uolūtatis. Nec debem⁹ inqrere qd magis ꝯiūgit deo: an itellect⁹ p actū ſuū: ul̄ uolūtas: qꝛ ſic inqrēdo ſupponim⁹ ꝙ btitudo ſm ꝙ hi⁹ eſt p ſe nō ſolū obm uolūtatis: ſꝫ ēt itellect⁹. Et qꝛ btitudo p ſe eſt obm uolūtatis: nō itellect⁹. iueſtigādo ubi ſit btitudo: debem⁹ vidē p qd uoluntas magis ꝯiungit deo. Utrū p actū ꝓuꝫ: ul̄ actū alterius potētie. Et tūc qō nō hēt dubiū: qꝛ uoluntas p actuꝫ ꝓuꝫ ꝯiungit deo ꝛ ꝯiūgeret deo in pria imediate per actū alteri⁹ potētie: ut p actū itellect⁹ ꝯiunget ei mediate. Tāto ḡ eēntiali⁹ ꝛ pncipali⁹ erit felicitas in pria in actu uolūtatis: ꝙ itellect⁹. ꝗto uoluntas magis cōiungit ipſi deo tanꝙ finali obo p actū ꝓpum: ꝙ p actuꝫ itellect⁹. ¶ Et ſi dicas ꝙ uolūtas nō ꝯiunget in pria imediate: ſꝫ mediate: qꝛ mediāte ſuo actu dicem⁹ ꝙ tale mediū cadit iter uoluntatē ꝛ deū. Tn̄ per actuꝫ itellect⁹ uoluntas tēdit in ipm. qꝛ nō tēdit uolūtas in deū p actū itellect⁹: ut p viſionē niſi p actū ſuū ꝓuꝫ tēdat in viſiōe. Ergo cū uoluntas tēdit in deū p actū intellect⁹ incidit ibi duplex mediū int̄ uolūtatē ꝛ deū. Uidelꝫ act⁹ ꝓuꝫ p quē tēdit in viſionē: ꝛ viſio p quaꝫ tēdit in deū. ſꝫ cū uolūtas tēdit in deū p actū ꝓpum nō incidit ibi mediū niſi ꝓuꝫ act⁹. Uoluntas ḡ duplr magis ꝯiungit deo p actū ꝓuꝫ: ꝙ p viſionē. P° qꝛ tēdendo in deuꝫ p viſionē ꝯiūgit ei mediate ꝛ p pl̄a media. Ut aūt tēdit in deū p actū ꝓpum ꝯiunget ei imediate. Scdo qꝛ ut uoluntas tendit in deum p viſionē ꝯiungit deo: p mediū magis ex̄neū. ut aūt tēdit in eū: p ꝓpriū actū ꝯiungit ei p mediū magis itraneuꝫ. Dato ḡ ꝙ uoluntas tēdens in deū p viſionē nō incideret mediū int̄ uoluntatē ꝛ deū niſi viſio. Cuꝫ viſio nō ſit ꝗ ita itraneū uoluntati: nec ita ꝗ ꝯnexū ei: ſic ꝓuꝫ act⁹ nō ꝯiungeret uoluntas deo p viſionē: ſic p ꝓuꝫ actū. cū ḡ uoluntas tēdit in deū p viſionē: nō ita ꝯiungit ei ſic p ꝓpum actū. tū qꝛ viſio nō eſt ita ꝯnexa uoluntati: ſic ꝓuꝫ act⁹. tū qꝛ tēdēs in deū p viſionē opꝫ dare alium actū: ut actū uolūtatis pter viſionē. Si ḡ ſꝫ aug^m btitudo nō eſt niſi finis uoluntatis. tūc p cōparationē ad uoluntatē: ſumenda eſt btitudo. Credim⁹ enim ꝙ plus ꝛ nobiliori mō ꝯiungit uolūtas deo p ſuuꝫ actū ꝙ p actū itellect⁹. qꝛ p ſuū actū ꝯiungit uoluntas deo ut de⁹ eſt aliqd in ſe. ſꝫ itellect⁹ p ſuū actū ꝯiungit deo ut eſt aliqd in nob. dato tn̄ ꝙ magis ꝯiungeret deo intellect⁹ p ſuū actū ꝙ uoluntas. tn̄ qꝛ ipſa uoluntas nō magis imo multomi⁹ ꝯiungit deo p actū itellect⁹ ꝙ per actū ꝓuꝫ. iō ꝯiūctio ad deū ut hēt rōnē felicitatis ēt ut eſt uolūtatis finis magis accipiēda eſt ut ꝯiūgit uoluntas deo p actū ꝓuꝫ: ꝙ p actū itellect⁹. ¶ Ergo qꝛ in actu uolūtatis eſt felicitas oino pncipalr ſimplr nō finalr ſꝫ formalr. in actu aūt intellect⁹ eſt felicitas nō oino pncipalr ſimplr: nec formalr: ſed in gnē. ¶ Et ēt 2° qꝛ felicitas nō eſt in actu itellect⁹ ut itellect⁹ eſt: ſꝫ ſolū p ordinē ad uoluntatē. in actu uoluntatis eſt felicitas ut uolūtatis eſt. ¶ Et ēt 3° qꝛ p viſionē ſiue p actū itellectuꝫ ꝯiungit uoluntas deo mediati⁹. p actū ꝓuꝫ imediati⁹. ¶ Et qꝛ 4° uoluntas p actū itellect⁹ ꝯiungit deo p mediū ex̄neū. p actū ꝓpum p mediū magis itraneū. ¶ Et ēt 5° qꝛ uoluntas nobiliori mō cōiungit deo: ꝙ itellect⁹. iō pp oīa iſta magis ꝛ pncipalius eſt ponēda felicitas in actu uoluntatis ꝙ itellect⁹.

¶ Poſſum⁹ aūt ſi uolum⁹ aſſignare ꝗtuor felicitates ſe hn̄tes p ordinē: videlꝫ ipꝫ deū. Actū uoluntatis p quē tēdim⁹ in deū. Viſionē dei. Et actū uolūtatis p quē tēdim⁹ in hi⁹ viſionē. In ipſo deo ē felicitas oino pncipalr ꝛ finalr: ꝛ iō ibi eſt potiſſima felicitas. ꝛ ipe potiſſime eſt finis noſter: ꝛ in eo eſt qes cordis nr̄i. nō eſt eni qes cordis nr̄i in aliqꝫ creato: ſꝫ in ipſo deo creatore: qꝛ ut dixim⁹ inqetū eſt cor nr̄m: donec reqeſcat. In ipo actu aūt uolūtatis p quē ꝯiūgemur deo in pria

erit felicitas oīno ṗncipalr̄ formalr̄. Erit enim in tali
actu q̇es nō per quē q̇eſcam⁹ finalr̄: ſꝫ formalr̄. iō in ta
li actu nō eſt ita ṗncipalr̄ felicitas cū nō ſit finis: ꝛ q̇-
es finalr̄: ſꝫ formalr̄. ſic̄ in ipo deo: qui eſt q̇es nr̄a fina
lr̄ ꝛ ſimplr̄. In ipo aūt actu itellect⁹ adhuc erit btitu
do nr̄a: nō ita ṗncipalr̄. qꝛ per eā nō ita uolūtas ꝯiūgi
tur deo: ſic̄ per ꝓpriū actū. Erit ēt in hi⁹ viſione felici
taſ nr̄a finalr̄ nō oīno ſimplr̄: ſꝫ in gn̄e. Sꝫ in ipo actu
uolūtatis ꝓut tēdit in viſionē dei: nō erit ita ṗncipalr̄
felicitas ſic̄ in ipa viſiōe. dicem⁹ eni ꝙ nō eſt felicitaſ
niſi in deo: ꝛ in his per que uolūtaſ ꝯiūgit deo. nō aūt
in hijs per que ꝯiūgit itellect⁹. Si aūt in talib⁹ ſit feli
citas hoc nō erit ut ſi ipius itellect⁹: ſꝫ ſolū per ordi-
nē ad uoluntatem. Sꝫ ut patet licet act⁹ uoluntatis
magis ꝯiūgat uoluntatē deo: ut per talē actū tēdit in
deū: q̄ ipa viſio. Tn̄ act⁹ uolūtatiſ nō ut tēdit imedia
te in ipm deū: ſꝫ ut tēdit in ipam viſionē. Nō ita ꝯiun
git uolūtatē deo: ſic̄ ipa viſio. nā uolūtaſ per talē actū
nō tēdit imediate in deuꝫ: ſꝫ tēdit in viſionē: ꝛ per vi-
ſionē in deū. ita ꝙ viſio hoc mō magis ꝯiūgit uolūta-
tē deo q̄ ꝓpri⁹ act⁹. g̊ iter btitudines creatas ṗncipa-
li⁹ erit btitudo act⁹ uolūtatis tēdens in deum. qꝛ per
hi⁹ actū imediati⁹ uoluntas ꝯiungit deo. poſtea erit
btitudo in ipa viſione dei. ultimo aūt erit felicitas in
actu uolūtatis: ꝓut tēdit in viſionē dei. ¶ His oibuſ
ꝑlibatis uolum⁹ narrare q̇d fac̄ difficltatē in queſito.
Propt̄ qō ſciēdū ꝙ aliqn̄ nō ē finiſ ipa reſ: ſꝫ eſt finis
uſus rei. Ut qui ponit felicitatē ſuā in equo: magiſ po
nit felicitatē in uſu eq̇: q̄ in equo. Naꝫ ipm equū ordi
naret ad eq̇tationē: ſiue ad uſū eq̇tādi. cū g̊ felicitateꝫ
ꝛ finē ponim⁹ magiſ in uſū rei q̄ in re: ſi ille uſuſ rei ſit
act⁹ alicui⁹ potētie. rē in actu illi⁹ potētie erit oīno ṗn
cipalr̄ felicitaſ. Ut qui poneret felicitatē in eq̇tatiōe:
cū eq̇tare ſit act⁹ cruriū. in actu cruriū eēt ṗncipalr̄ ta
lis felicitas. ut magis q̄ in actu uoluntatis. eēt eni ta-
lis felicitas in actu crurium. nō qꝛ act⁹ cruriū. ſꝫ qꝛ eſt
finis ꝛ obm̄ uolūtatis ita ꝙ ibi eēt talis felicitaſ oīno
finalr̄. In actu aūt uolūtatis eēt felicitas formalr̄ ꝓut
per hi⁹ actū tēdem⁹ in talē finē. Et ſi ſic eēt de deo: ꝙ
uellem⁹ ꝑꝑ aliū finē: ut qꝛ uellem⁹ ipm ad vidēdū ſic̄
uolum⁹ equū ad eq̇tādū ita ꝙ ordiarem⁹ deū ad vidē
dū tanq̄ ad ultiorē finē. ſicut ordiam⁹ equū ad eq̇tati
onē: ꝛ domū ad bitationē tanq̄ ad ultiorē finē. tc̄ nō
eēt btitudo nr̄a in deo finalr̄. nec eſſet btitudo nr̄a in
actu uolūtatis ꝓut tēdit in deū oīno formalr̄. ſꝫ eēt bti
tudo nr̄a oīno finalr̄ in ipo actu intellect⁹. nō qꝛ act⁹
itellectus: ſed qꝛ uoluntatiſ obiectū ꝛ eēt btitudo no
ſtra ṗncipalr̄ formalr̄ in actu uoluntatis: ut tēdit in vi
ſionē. Sed hoc nullus diceret ꝙ deū ordinem⁹ ad ali
quē aliū finē. ꝛ ꝙ nos q̇eſcerem⁹ finalr̄ in alio citra de
um. finalr̄ g̊ btitudo noſtra eſt ipe deus: ꝛ in eo omni
no ṗncipalr̄ ut eſt uoluntatis obiectū. ¶ In alijs aūt
ut dictū eſt: eſt btitudo inquantū ꝯiungūt uoluntateꝫ
huic ſuo finali obiecto. ꝛ qꝛ ṗmo ꝛ ṗncipalr̄ coīungit
uoluntas ſuo obiecto per actum ſuū ut tendit in obie
ctū. 2° coniungitur ei ſi per actū alterius tēdit in obie
ctum. 3° coniungitur ei ut per actū ſuū tendit in actū
alterius: ꝛ per illū in obiectuꝫ. ṗ° erit felicitas in ipo
deo. Et 2° in actu uolūtatis ut ꝯiungit per uoluntatē
deo. 3° erit in actu intellect⁹ uel in ipa viſione. ut per
talem viſionē talis viſio eſt obiectū uoluntatiſ: ꝛ per
hoc tēdit in deū. 4° ꝛ ultimo erit felicitas in actu uo
luntatis: ut per talē actū in viſionē tendit ꝛ per viſio
nē in deū. ¶ Ex hoc aūt patere pōt quare ita dicunt
ꝙ viſio eſt tota merces. Nā accipiēdo mercedē ꝓut
dicit aliq̇d in qō uoluntas directe tendit. ut dicamus

hoc eē mercedē: qꝛ uoluntas expectat. ꝛ in qō per uo
luntatē directe tēdimus. Dicemus ꝙ infra deū nihil
hoc mō hēt rōnem mercedis: niſi ipa viſio. Nam ipe
actus uoluntatis non hēt hoc modo rōnē mercedis.
qꝛ uoluntas in ſuū actū directe nō tendit: nec ſu⁹ act⁹
uolūtatis pōt eē finis ꝛ quies finalr̄. ſꝫ ſi eſt q̇es hoc
eſt formalr̄. nā uolūtas in deo nō q̇eſcit finalr̄: ſꝫ quie
ſcit in eo per actū ſuum formalr̄. Viſio g̊ eſt tota mer
ces creata: ſꝫ eſt alia merces multo excellētior: ut ipe
de⁹. ꝛ ibi eſt ṗncipali⁹ btitudo: qō magiſ ꝯiūgit uolun
tatē ipi ṗncipali mercedi: ſiue ipi deo. Dicam⁹ g̊ ꝙ vi
ſio ſiue act⁹ intellect⁹ hēt aliq̇d de rōne btitudiniſ: qō
nō hēt ipm uelle inq̄tū act⁹ itellect⁹ pōt eſſe illud in
qō directe tēdit uolūtas: qō nō pōt eē act⁹ uolūtatis
qꝛ uolūtas in ſuū actū: nec aliq̄ potētia in ſuū actū ṗt
directe tēdē. Sꝫ hoc modicū eſt reſpectu ei⁹ qō hēt
act⁹ uoluntatis. qō multo magis eſt ꝯiungē uolūtatē
imediate ipſi oīno finali bono: q̄ eē in gn̄e finale bo-
nū: ꝛ qꝛ act⁹ uolūtatis ꝯiungit imediate uolūtatē oī-
no finali bono. act⁹ aūt itellect⁹ nec eſt finale bonum
oīno: nec ꝯiūgit uoluntatē imediate oīno finali bono
i. deo. Nō eſt ita ṗncipalr̄ felicitaſ in actu itellect⁹: ſic̄
in actu uolūtatis. Sꝫ forte itellect⁹ tu⁹ nō q̇eſcit. Sꝫ
dicis act⁹ itellect⁹ eſt magis btitudo q̄ aliq̇s act⁹ uo
luntatis. Nā in actu itellect⁹ pōt directe tēdē uolun-
tas in actū ꝓpriū: nō pōt directe tēdē uolūtas: ſꝫ illō
eſt btitudo in quo directe tēdit uolūtas. Ergo btitu-
do magis erit in actū itellect⁹. Hoc argumētū arguit
oppoſitū: nō ꝓpoſitū. Multo magis eni eēt btitudo
in actu itellect⁹: ſi ſic ꝯiūgeret uolūtatē deo. Et ſic uo
luntas per ipm tēderet in deū: tanq̄ in id per qō non
poſſet directe tēdē: q̄ ſi ꝯiungit uoluntatē deo tanq̄
per id per qō ṗt directe tēdē. qō ſic declat̄. btitudo q̇
deꝫ eſt oīno ṗncipalr̄ in eo in qō oīno uolūtas finalr̄
tēdit: hi⁹ eſt ipe de⁹. ꝛ btitudo eſt ṗncipalr̄ in deo: tā
q̄ in eo in qō finalr̄ uolūtaſ tēdit. Si erit in alio a deo
hoc nō potit eē: niſi ꝓut per illō uolūtas tēdit in deū:
ul' ꝓut per illō uolūtaſ ꝯiūgit deo. Si in viſiōe: g̊ eſt fe
licitas. hoc erit ꝓut uolūtas tēdit in viſionē: ꝛ per vi-
ſionē tēdit in deū: ul' erit hoc prout uolūtas ꝯiūgit ſe
viſioni: ꝛ per viſionē ꝯiūgit ſe deo. Viſioni aūt nō cō
iungit ſe uolūtaſ tanq̄ ſuo actui: ſꝫ tanq̄ ſuo obiecto:
qꝛ viſio nō eſt act⁹ uolūtatis: ſꝫ itellect⁹. ſꝫ ꝯſtat ꝙ mlt
to magis ꝯiūgit potētia alicui obō cū ꝯiungit ei q̄ſi in
tranee. q̄ ſi ꝯiūgit ei per aliqō obꝫ: qō ꝯiūgit ei q̄ſi ex
nee. Viſio g̊ ſi ꝯiūgeret uolūtatē deo tanq̄ act⁹ ei⁹: ꝛ
ſi eēt illō in qō directe nō poſſet tēdē uolūtas: multo
magis ꝯiūgeret uolūtatē deo q̄ nunc. qꝛ pōt eē obm̄
ei⁹ ꝛ qꝛ pōt eē illud in quo aliquo modo directe ten-
dit uolūtas. ¶ Rn̄deam⁹ g̊ ad formā argumēti: ꝛ di
cam⁹ ꝙ illō in quo directe tēdit uolūtas eſt btitudo.
uerū eſt ſi tēdat in illū oīno ṗncipalr̄. Alia aūt in que
nō tēdit oīno uolūtas ṗncipalr̄ nō hn̄t rōnē btitudi-
nis: ex eo eni ꝙ uolūtas tēdit in eo directe: uel nō di
recte. ſꝫ ex hoc ꝙ per ea uolūtas ꝯiūgit ſuo ṗncipali
fini: ꝛ qꝛ magis ſuo ṗncipali fini ꝯiūgit uoluntas per
actū ſuū in quē directe nō tēdit: q̄ per actū itellect⁹:
in quē pōt aliquo mō directe tēdē: iō magis eſt felici
tas in actu uoluntatis q̄ in actu itellect⁹. Eſt eni feli
citas finale ꝛ ultimū bonū hoc mō ꝓut eſt uolūtatis
obiectū. Et qꝛ finale ꝛ ultimū bonū nō pōt cōpetē ni
ſi vni. Iō felicitas oīno ṗncipalr̄ non eſt niſi in re vna
ut in deo: ꝓut in ipm tēdit uolūtas. Si aūt eſt in alijſ
hoc erit in ordine ad deū: ꝛ ꝓut per illa ꝯiūgit uolun
tas deo: ꝛ qꝛ hoc potiſſime fit per actuꝫ uolūtatis: iō
poſt deum potiſſime in actu uoluntatis eſt ponenda

felicitas. Hēt eni aliq̄d actus itellect⁹ pp q̄ pōt dici
merces. q̄ nō hēt actus uoluntatis ꝓut videt in talē
actum. Pōt uoluntas aliquo mō directe tēdē: tñ pp
iſtō aliq̄d nō debet felicitas in actu itellect⁹ ꝑncipalr
poni. Immo magis debet ab eo remoueri q2 viſio ꝓ-
ut in eā ꝑt directe tēdē. Uolūtas nō magis ꝯiūgit uo
lūtatē ſuo oīno ultimo fini. Immo min⁹ ut eſt per ha
bita declaratū. Iō per hoc nō magis ꝑncipalr hēt rō
nē felicitatis: imo min⁹ ut pōt eē per habita manife-
ſtum. ¶ Ad argumētū in ꝯriū dōm: ꝙ itellectus nec
dirigit: nec mouet uolūtatē iperando. ſz ſoluz mouet
eam: ei finē oñdendo. Sed uoluntas mouet itellectū
iperādo ⁊ oia noſtra opa ſunt ſubiecta uolūtati: tan-
ꝙ eius iperio. iō ex hoc nō hētur ꝙ itellectus ſit alti-
oꝛ potētia ꝙ uoluntas. imo magis eſt ecōtrario. dato
tamen ꝙ itellectus eēt altioꝛ potētia ꝙ uoluntas ad
huc nō habēt intētū. Nā ponētes intellectū eē altio-
rem potētiā. dicūt ꝙ itellectus eſt altioꝛ potētia: ſi cō
ſideret in ſe ⁊ nobilioꝛ. Nam nobilitas itellectus eſt
ex hoc q̄ hēt in ſe: q2 itelligēdo eſt mot⁹ rerū ad ani
mam. Nobilitas v̄o uoluntatis eſt ex eo q̄ tendit in
aliud: q2 in uolēdo eſt mot⁹ aīe ad res. Simplr aūt ⁊
abſolute eſt nobili⁹ q̄ eſt tale in ſe: ꝙ q̄ eſt tale in oꝛ
dine ad aliud. Et iō ſimplr ⁊ abſolute ut dicūt intelle
ctus eſt nobilioꝛ uolūtate. ⁊ itelligē nobili⁹ ꝙ uelle.
Sed ſi itellect⁹ ⁊ uoluntas ⁊ actus eoꝝ ut aūt non
ꝯſiderent ſꝫ ſe: ſed in oꝛdine ad obiectū: uel hoc erit
ad res nāles: uel ad res diuinas. ſi ad res nāles: ſic ad
huc ut aiunt nobili⁹ eſt itelligē: ꝙ uelle. Quia res ſūt
itellecte ut ſunt in aīa: ſunt uolite ut ſūt in ſeipſis. No
bilius aūt hñt eē in aīa: ꝙ in ſeipſis. Nobilioꝛ eſt eniꝫ
cognitio nāliuꝫ: ꝙ ſint ipſe res nāles. ſed ſi intelligē: ⁊
uelle cōparent ad res diuinas. ſic dicūt ꝙ uelle eſt no
bilius ꝙ intelligē: q2 diuina bonitas ꝑfectius hēt eē:
ut eſt in ſeipſa ⁊ ut a uolūtate deſiderat: ꝙ ꝓut ab in-
tellectu ꝯcipit. ⁊ nobilioꝛ res eſt ipſe de⁹ in ſe ꝙ cogni
tio quā hēt quelibet creatura de deo. Ponētes igit ꝙ
itellectus ſimplr eſt altioꝛ potētia: ꝙ uoluntas. ponūt
ꝙ reſpectu rerū diuinarū uelle eſt nobili⁹ ⁊ altius ꝙ
itelligē. ⁊ q2 reſpectu rerū diuinarū ponim⁹ btitudi-
neꝫ in aīa. ğ reſpectu felicitatis ⁊ btitudinis uelle eſt
nobilius ꝙ itelligē. Btitudo ğ nr̄a pꝛincipalius eſt in
amare uel in uelle ꝙ itelligē ⁊ in actu uolūtatis ꝙ itel
lectus. q2 per hi⁹ actū magis ꝯiungimur ipſi deo qui
eſt hēditas ⁊ btitudo noſtra: cuius hēditatis ⁊ btitu
dinis participes nos faciat dñs ieſus qui cuꝫ parte ⁊
ſpiritui ſancto eſt vnus deus in ſcl'a ſcl'orum Amen.

¶ Explicit tertium quodlibet.

¶ Incipit quartum.

Q. qōnes in hoc no
ſtro quar-
to quodlibet queſite ad oꝛdinē
reducant ſic diſtinguem⁹ ꝓpo-
ſitas qōnes. Quia quedā que-
rebant ꝑtinētia ad ens diuinū.
Quedam ꝑtinētia ad ens crea
tum. Circa ens diuinū querebā
tur quedam ꝑtinētia ad deum: quedam ad naturam
aſſumptam. Circa deum querebatur quātum ad eēn
tialia. Et circa hoc erant due queſtiones. vna ꝑtinēs
ad dei potētiam utrum aliq̄ agēs diuinū poſſet facē
duo accidētia eiuſdē ſpēi in eodem ſubiecto. Alia q̄
erat ꝑtinēs ad dei uolūtatē. Utrū deus poſſet ſimul
ꝯ̄ria uelle. Erat ⁊ tertia q̄ de deo ꝑtinens ad ꝑſona
lia ſiue ad notionalia. ⁊ erat q̄ de relationib⁹ q̄d ad
deret diuina relatio ſupꝛa diuinā eēntiā. Queſtio. I.

a D pꝛimū ſic ꝓcedit. Videt ꝙ nul
lum agēs ēt necipē de⁹
poſſit duo accidētia eiuſdē ſpēi facē in eodē
ſubiecto. q2 ſi coꝛpus hñs albedinē eēt in potētia ad
albedinē: eēt actu albū: ⁊ potētia albū. Reſpectu igit
vni⁹ ⁊ eiuſdē: ut reſpectu albedinis eēt in actu: ⁊ in po
tentia: ⁊ per ꝯñs eēt in actu: ⁊ nō in actu. ⁊ in potētia:
⁊ nō in potētia q̄ erat ꝯ̄dictoria uerificare q̄ facē nl
li agēti ꝯuenire pōt. ¶ In ꝯ̄riū eſt q2 ſil' cū dimēſioni
bus ideterminatis ſunt dimēſiones determinate. ſed
he dimēſiones: ⁊ ille ut dicebat nō differūt ſpē: ğ ⁊c.
¶ Rº dōm: ꝙ hec q̄ aliud querit: ⁊ aliud ꝓponit.
Querit eni quō ſe hñt dimēſiones determinate: ⁊ in
determinate. Pꝛoponit aūt utrū duo accidētia eiuſ-
dē ſpēi per aliq̄ agēs in eodē ſubiecto ſimul eē poſ-
ſint. Et ut ſatiſfaciamus ꝑmo ei q̄ querit. Et poſtea
ei q̄ ꝓponit dicem⁹ ꝙ cōmētatoꝛ in de ſb̄a oꝛbis po
nit in mā duo gñā dimēſionū. videlicet dimēſiones in
determinatas ⁊ determinatas. Et ait ꝙ dimēſiones
ideterminate ꝑcedūt foꝛmā ſb̄alē in mā. determina-
te ſequuntur. Ducit aūt ad tria inconueniētia. ſi neget
dimēſiones idet̄minatas: foꝛmā ſb̄alē ꝑcedē. Pꝛimū
incōueniēs eſt ꝙ fieret coꝛpus ex nō coꝛpore. Scōm
eſt ꝙ mā ſimul non poſſet diuerſas foꝛmas recipere.
Tertiū eſt ꝙ nec ēt ſucceſſiue poſſet mā diuerſas foꝛ
mas recipē: ſed oīs foꝛma in mā eēt igñabilis: icoꝛru
ptibilis ⁊ eterna. ¶ Pꝛimū inconueniēs ſic patet. q2
oē q̄ recipit in aliquo recipit ſꝫ modū rei recipiētis
⁊ nō ſm modū rei recepte. ⁊ inde eſt ꝙ lꝫ nihil ſm ſe
ſit diuiſibile niſi quātitas. ⁊ lꝫ oēs ille foꝛme a quāti-
tate educte de potētia māe ſint de ſe idiuiſibiles. Tñ
q2 ille foꝛme recipiunt in mā ꝙta recipiunt in ea mo-
do diuiſibili: ut albedo que de ſe eſt diuiſibilis q2 reci
pitur in mā ꝙta: ⁊ recipit in mā mediāte ſupficie que
eſt quid diuiſibile. iō recipitur in ea modo diuiſibili: ⁊
extēditur ſm extēſionē māe in qua recipit ⁊ eſt albe-
do multa ⁊ extēſa. qm̄ ſupficies eſt multa ⁊ extenſa.
Sic ⁊ ecōtrario. Si quātitas que eſt quid diuiſibile
recipetur in mā mediāte foꝛma indiuiſibili recipetur
in ea modo idiuiſibili. Si ğ poſſet mā abſolui a quāti
tate: ⁊ indui quātitate: fieret quātum ex non quāto: ⁊
hoc appellat cōmētatoꝛ fieri coꝛpus ex nō coꝛpore:
q2 fieret quātum ex nō quāto. Habet eni ipſe pꝛo ma
gno incōueniēti ꝙ fiat quātum ex nō quanto. Nunꝙ
ğ abſoluitur mā a quātitate: q2 tūc mā non quāta fie-
ret quāta. Rurſus ſi quātitas poſt alias foꝛmas adue
niret māe: cuꝫ alie foꝛme ſint de ſe idiuiſibiles recipe
tur ꝙtitas modo idiuiſibili. Pꝛopter q̄ ꝙtitas ſit re
cepta in mā nō extēderet mām: ut ğ nō cogamur po-
nē ꝙ fiat quātum ex nō quāto: ⁊ ut quātitas in mate
ria extēdat mām. Dicemus ꝙ nunꝙ mā a quantitate
abſoluitur: ſed ſemꝑ manet quāta. ⁊ quecūꝗ foꝛma
in mā recipit ſiue ſit ſb̄alis: ſiue accñtalis recipitur in
mā quanta. Et q2 ꝙtitas illa a qua nunꝙ abſoluit mā
eſt ꝙtitas ideterminata nō determinata. Iō dictū eſt
ꝙ dimēſiones ideterminate ꝑcedūt foꝛmā ſb̄alem in
mā. det̄minate v̄o ſequunt. ¶ Declaratū eſt ğ ꝑmū i
cōueniēs: videlicet ꝙ ſi mā abſolueret a ꝙtitate: ⁊ ſi
mā nō ſemꝑ eēt ꝙta: ⁊ ſi foꝛma ſb̄alis non adueniret
māe iam ꝙte ꝙ fieret coꝛp⁹ ex nō coꝛpore. i. ꝙ fieret
ꝙtū ex nō ꝙto. imo ſi bñ ꝯſiderant v̄ba pꝛopoſita de
claratū eſt incōueniēs ſcōm ⁊ tertiū. Nā ut dicebat ſi
ꝙtitas adueniret māe poſt aliquā aliā foꝛmā: cū que-
libet alia foꝛma a ꝙtitate ſit de ſe idiuiſibilis: recipet
ꝙtitas in mā mō indiuiſibili. pꝛopter q̄ ꝙtitas ſic re
cepta mām nō extēderet. Nō ğ poſſent in mā eē ſiml'

forme ꝺrie qđ erat inconueniēs 2m. Nam tota cā qre mā ſil' pōt eē ſub formis ꝺrāſ: eſt qꝛ mā eſt q̄ta ⁊ extē ſa. pp qđ in diuerſis partib' māe pñt recipi diuerſe forme. itaq cū oñſuz ſit: ꝙ ſi q̄titas adueniret māe poſt aliꝙ formā tūc mām non extēderet. Vn̄ g̃ dictum eſt ꝙ ſi mā abſolueret a quantitate. ⁊ ſi mā poſt receptionē alicuius forme recipet q̄titatē qꝛ q̄titas illa adueniret māe ſm modū forme in mā recepte: ⁊ per ꝯñs ꝙ adueniret māe modo īdiuiſibili nō extēderet māz nec poſſent in diuerſis ptib' māe eē diuerſe forme eo ꝙ hoc poſito mā nullas hēet partes. ¶ Tertiū ēt in conueniēs de leui declarat. Naz oē qđ mouet ſit quātum: ſi mā nō extēderet per quātitatez: nō poſſet eſſe ſubiecta motui ⁊ trāſmutationi. Forma g̃ in mā recepta ſemp eēt in mā. eēt g̃ forma illa ingn̄abilis: ⁊ incorruptibilis qꝛ nō poſſet mā per trāſmutationem ⁊ motum ab illa abſolui. Supponamus g̃ cū cōmētatore ꝙ oīs forma recepta in mā aduenit māe iam quāte ⁊ ꝙ mā nunꝙ a q̄titate abſoluit. ſed quō quantitas que nunꝙ abſoluit a mā: que p̄cedit oēm formā in mā dicat dimēſiones indeterminate: ⁊ qualr in mā ſunt dimēſiones determinate ſic pōt oſtēdi. ¶ Dicem' eni ꝙ quātitas quadruplr determinatur. pmo per aliā ⁊ aliam formā ſbalē. Scđo per aliaꝫ ⁊ aliā qualitatē. Tertio per aliam ⁊ aliā quātitatē. Quarto per ſeipſaz aliter ⁊ alr acceptā. ¶ Primū qdē ſic patet. nā ſicut mā de ſe eſt indeterminata: terminat aūt per aliā ⁊ aliam ſbalē formam. ſic ipſa eēntia quantitatis adherēs māe: de ſe quādaz īdeterminationē hēt. Determinat autē put eſt ſub alia ⁊ alia ſbali forma. Scđm hoc g̃ uerificat ꝙ dimenſiones determinate p̄cedunt formā in mā: ſed determinate ſequnt. Nā quantitas ſm ſe p̄cedit formam ſbalē in mā: ſed ut eſt terminata per formā ſbalē ſequit formā ſbalē in mā. Naz prius īteligitur ꝙ forma ſbalis adueniat māe: ⁊ poſtea ꝙ per hi' formam determinetur tam mā ꝙ quātitas exñs in ipſa. Scđm in hoc ēt ũificat ꝙ per dimēſiōes indeterminatas hēt mā ꝙ occupet locū: per terminatas ṽo ꝙ occupet tātū locū. naz tātū de mā quātū eſt ſub vno pūgillo terre: ⁊ eſt ſub decē aque: ſub cētū aeris: ⁊ ſub mille ignis. Semp g̃ remanet tātū de mā. qꝛ nihil deponit in mā: ſed nō ſemp remanet occupatio tāti loci. Habet g̃ mā per quantitatē ut occupet locū. ſꝫ ꝙ occupet tm̄ ⁊ tm̄ locū hēt per quātitatē nō ſꝫ ſe ⁊ abſolute: ſꝫ ſꝫ ꝙ eſt ſb alia ⁊ alia ſbali forma. Quia ut patuit eadē quātitas māe, put eſt ſb alia ⁊ alia ſbali forma pt occupare vnū pugillū: ⁊ decē: cētū ⁊ mille. Propter qđ appet ꝙ ex ipa forma ſbali aliquā determinationē acqrit quātitas. qꝛ eadē quantitas māe de ſe īdeterminata eſt ꝙ occupet magnū uel paruū locū. ꝯiūcta aūt forme ſbali determinat ad occupationē tāti uel tāti loci. ¶ Scđo determinat quantitas in mā per aliā ⁊ aliā q̄litatē. nā ſm ꝙ quātitas māe eſt ꝯiuncta raritati uel dēſitati: ſic occupat maiorē ⁊ minorez locū. Eadē g̃ quātitas pōt occupare maiorē ⁊ minorē locū: ſm ꝙ eſt ꝯiūcta alij ⁊ alij q̄litati. Indeterminate g̃ ſe hēt quātitas ad occupationē loci. dētminat aūt tā per formā ſbalē: ꝙ per q̄litatē. ut ꝙ tāta quātitas māe occupet dētminate tantū locū: hoc eſt qꝛ eſt ꝯiūcta tali forme ſbali ⁊ tali q̄litati: utputa tali raritati uel dēſitati. nec eſt icōueniēs ꝙ per utrūq determinet quātitas. Nā ⁊ in alijs ſumim' rōnem ex utroq. Dicem' eni ꝙ rō qre mouet graue deorſuz eſt nā: ſiue ſbalis forma: ⁊ ēt q̄litas. Utputa grauitas alr tñ ⁊ alr quia nā ſiue ſbalis forma eſt hi' rō p̄ncipalis. Prima q̄litas ṽo eſt rō ꝓxima ⁊ imediata. Vn̄ in. ii. phicoꝝ dī ꝙ nā eſt p̄ncipiū mot' ⁊ q̄etis per ſe: ⁊ pmo motionis eni ⁊ q̄etis rōnē per ſe: ⁊ pmo ⁊ p̄ncipalr attribuim' nāe ſiue ſbali forme. Ex ꝓximo aūt ⁊ imediate attribuimus q̄litati. Sic ⁊ rō qre ſentit aīal: eſt eius aīa ſiue ei' ſbalis forma: ⁊ ei' potētia ſenſitiua: que eſt quedā q̄litas: ſꝫ aīa eſt hi' rō p̄ncipalis ⁊ pma: iō dī in li° de aīa ꝙ aīa eſt pmū ſentiēs. potentia aūt ſenſitiua eſt ratio ſentiēdi ꝓxima ⁊ imediata. Sic ⁊ in ꝓpoſito ꝙ quātitas determinate occupet tātū locū. Rō ſumit a forma ſbali: ⁊ a q̄litate: ut a raritate ul' dēſitate ſequēte hi' formā. ſꝫ forma ſbalis erit hi' rō radicalis p̄ncipalis ⁊ pma. Qualitas aūt erit rō ꝓxima ⁊ imediata. Ut qre tātū de mā dētmiate occupat tātū locū ut vnū pugillum: uel decē: uel cētū: hoc eſt: qꝛ talis quātitas determinate eſt ꝯiuncta tali forme ſbali. utputa terre: aque: uel aeris. ⁊ ēt hi' rō eſt qꝛ eſt ꝯiūcta tali q̄litati. utputa tali raritati uel dēſitati. hi' aūt determinationis rō ſumit ex forma ſbali: ⁊ ex q̄litate alr tñ ⁊ alr ut eſt per dcta manifeſtū. q̄litercūq tñ accipiatur dimēſiones determinate ⁊ ideterminate ſemp indeterminate p̄cedūt formaz ſbalē in mā. dētminate ſequētur. Et per dimēſiones īdeterminatas hēt mā ꝙ occupet locū. Per dētmiatas ṽo ꝙ occupet tātū locū. Nā ipſa q̄titas ſm ſe a qua nunꝙ abſoluit mā dī dimēſiones īdeterminate ipſa ēt quātitas ut eſt ꝯiūcta alij ⁊ alij forme ſbali uel ut eſt ꝯiūcta alij ⁊ alij q̄litati dī dimēſiones determinate. qꝛ ut patuit lꝫ alr ⁊ aliter ex utroq tamē quātitas terminationē recipit. Et qꝛ quātitas ſm ſe p̄cedit formā ſbalē in mā: qꝛ quelibet forma tā ſbalis ꝙ acc̄ntalis aduenit māe quāte. Quanunꝙ mā a quātitate abſoluit: qꝛ quātitas ſic accepta dī dimēſiones īdeterminate. Cōſequēs eſt ꝙ dimenſiones īdeterminate p̄cedēt formā ſbalē in mā. ſed cū quātitati inſit determinatio ex ꝯiūctiōe cū forma ſbali: ⁊ cū quātitate pus intelligit recipi forma ſbalis in mā: quā ſit dētminatio taliū dimēſionū. pp qđ dimēſiones determinate ut terminant per ſbalē formā dicunt ſequi hi' formā: ⁊ multo magis tales dimēſiōes ſequnt ſbalē formā: ut ſuſcipiūt determinationē per q̄litatē: eo ꝙ q̄litas ſit poſterior ſbali forma. Ex hoc ēt patet ꝙ cū mā nō occupet determinatū locum per quātitatē ſꝫ ſe. ⁊ ut eſt dimēſiones īdeterminate. ſed per quātitatē ut eſt terminata ut hēt rōnē dimēſionū terminataꝝ bn̄ dictū eſt. prout in q̄buſdā alijs opationibus recolimus nos dixiſſe ꝙ per dimēſiones indeterminatas hēt mā ꝙ occupet locū. Per terminatas ṽo ꝙ occupet tantū uel tantū locū. ¶ Tertio q̄titas māe determinat per aliā ⁊ aliā quātitatē. Nam eadē quantitas māe pōt eē ſub maiori ⁊ minori ſupficie. pōt g̃ nā in maiorē ⁊ minorē ſupficiē: ſed nō pōt in maiorē uel minorē quātitatē māe. Non enim pōt nā ꝙ parum de mā fiat plus de mā: niſi per additionē materie. iō dicitur in pmo de gn̄atione in capitulo de augmēto. Nunꝙ fit augmētum niſi adueniēte aliquo corporeo. ſic ēt non pōt nā: ꝙ plus de mā fiat mā fiat minus niſi per ſubtractionē quātitatis materie. iō ēt in eodē caplo de gn̄atione hētur ꝙ nō fiat diminutio niſi per ſubtractionē: ⁊ per receſſum alicuius. Sicut nec fit augmentū niſi qꝛ aliquid additur uel aduenit. In maiorē g̃ uel minorē quantitatē māe nō pōt ageſ naturale. Poteſt aūt in maiorē ⁊ minorē ſupficiez: ⁊ eadē quātitas materie ut eſt ſub forma aque habebit ſupficiem ad magnitudinem vnius pugilli. Facta aūt ſub forma aeris habebit ſupficiem ad magnitudinez decem pugilloꝝ. Cū g̃ ipſa ſupficies ſit quedam quātitas: ⁊ cū per aliā ⁊ aliam ſupficiez terminetur māe

quātitas.bñ dictū eſt ꝙ quātitas mãe pōt terminare per aliā ⁊ aliā quātitatē. Dicem⁹ ḡ ꝙ mā fuit ꝯcreata cū ſua quantitate: per quā hēt ꝙ ſit multa uł pauca: a qua quātitate nunꝙ̄ fuit abſoluta: ⁊ in qua nullū agēs nāle nālit nec hēt: nec hūit poſſe: ſꝫ oēs reſolutiones formarū facte per nāle agēs ꝓſupponūt tā māꝫ ꝙ̄ quātitatē ei⁹: ⁊ oēs forme notabilr īducte aduenīūt mãe: iā quāte. pōt aūt ⁊ debet rōnabilr ſuſtieri ꝙ quātitas aliq̄ fuit ꝯcreata mãe. ⁊ eſt illō qō eſt corp⁹ in gñe quātitatis. Hi⁹ aūt corp⁹ terminationē ſuſcipit per aliā ⁊ aliā formā ſbalē: per aliā ⁊ aliā q̄litatē: per aliā ⁊ aliā quātitatē ſiue per aliā ⁊ aliā ſupficiē. Sed qꝛ de tīatiōe per ſbalē formā: ⁊ per q̄litateꝫ eſt per hita manifeſtū pōt ēt manifeſtū eē de tīminatiōe quātitatis mãe per aliā ⁊ aliā ſupficiē: alr tñ ⁊ alr. dimēſiōes idetminate ⁊ detminate ſumenť in mā ꝓut termin⁹ quātitatis eſt forma ſbalis uel q̄litas. Et alr ꝓut hi⁹ tmin⁹ eſt ipſa ſupficies que eſt quātitas. nā ꝓut quātitas detminať per ſbalē formā: uel per q̄litatē: nullomō dicē poſſum⁹ ꝙ dimēſiōes idetminate ſit ipa quātitas. mãe determinate vō ſit ipſa ſbalis forma: uel q̄litas: qꝛ ſbalis forma uel q̄litas nō hēt ꝙ ſit dimēſio per ſe loquēdo.

¶ Scōm hoc ḡ quātitas ſm ſe erit dimēſiōes idetminate. Ipſa ēt quātitas ut eſt ꝯiūcta alijˉ ⁊ alijˉ forme ſbali: uel alijˉ ⁊ alijˉ q̄litati erit dimēſiōes detminate. ſꝫ ꝓut quātitas mãe detminať per aliā ⁊ aliā quātitatē: utputa per aliā ⁊ aliā ſupficiē: ſic utroqꝫ mō pñt accipi dimēſiōes idetminate: ⁊ detminate. Nā ipſa quātitas mãe ſm ſe diceť dimenſiōes idetminate: ⁊ ipa eadē quātitas ut eſt ꝯiuncta alijˉ ⁊ alijˉ quātitati: utputa alijˉ ⁊ alijˉ ſupficiei diceť dimēſiōes detmiate. ¶ Rurſus qꝛ ipſa ſuperficies eſt quedā dimēſiō ⁊ quantitas mãe pōt dici dimēſiōes idetminate. Et ſupficies detminās hi⁹ quātitatē diceť dimēſiōes detminate. ſm hoc ḡ dimēſiōes detminate ⁊ idetminate realr differūt ⁊ hñt ſe q̄ſi māle ⁊ formale. Nā quātitas mãe que eſt dimēſiōes idetminate ſe hēt q̄ſi q̄d māle reſpectu ſupficiei que detminat hi⁹ quātitatē. Iſto ēt mō accipiēdo dimēſiōes detminatas: ⁊ idetminatas ꝓut realit differūt: ⁊ ꝓut utrāqꝫ quātitatē iportat dimēſiōes indetminate ꝓcedūt formā ſbalē in mā: detminate ſequunť: ⁊ per dimēſiones idetminatas hēt mā ꝙ occupat locū. ꝑ detminatas vō ꝙ occupat tm̄ locū. naꝫ cū a quātitate nunꝙ̄ abſoluať mā: ſemꝑ quātitas mãe ꝓcedit ſbalē formā. imo qꝛ eadē ꝗtitas ꝓut eſt ſb alia ⁊ alia ſbali forma: uel ꝓut eſt ꝯiūcta alijˉ ⁊ alijˉ quātitati: pōt eē ſub maiori ⁊ minori ſupficie quātitas detminata debet ipſam ſupficiē: ⁊ ſequiť ſbalē formā. Rurſus qꝛ eadē quātitas mãe pōt occupare maiorē ⁊ minorē locū: ꝓut eſt tminata per maiorē ⁊ minorē ſupficiē. ſi occupatio loci reſpič quātitatē mãe idetminatā: occupatio tāti loci reſpicit quantitatē detminatā.

¶ Quarto mō detminať quātitas mãe per ſeipſam alr ⁊ alr acceptā. nam ſič in alijˉs formis pōt accipi rō ulitatis: ⁊ ſpālitatis: ⁊ eadē forma ſūpta gñalr ⁊ tminať per ſeipſam ſūptā ſpalit. ſic ⁊ in quātitate eſt hoc accipe. nā ſič eadē res pōt ꝯſiderari ut eſt corp⁹: ⁊ ut eſt tale corp⁹: utputa ignis. ſic ⁊ in dimēſiōib⁹ qꝛ ut eſt corp⁹ ſequenť rē illā dimēſiōes: ut eſt tale corp⁹. tales dimēſiones. ⁊ ſič ignis ꝑus itelligiť eē corp⁹: ꝙ̄ ignis ſic ꝑus itellit hře dimēſiones: ꝙ̄ tales dimenſiones. Pōt ḡ in dimēſionib⁹ accipi idetminatū ⁊ detminatū penes ulē ⁊ ſpāle ſič ⁊ in formis. patet ḡ q̄d ſit dimēſiōes idetminate ⁊ detminate: q̄d ⁊ quō differūt ſm rē: ⁊ quō ſm rōnē: ⁊ quō ꝓcedūt formā ſbalē in mā ⁊ quō ſequunť. patet ēt ꝙ ꝑꝑ dimēſiōes idetminatas ⁊ detmiataſ nō opꝫ ponē in mā duo accñtia eiuſdē ſpēi ſolo nūo dīa. nā ſi per dimēſiōes idetminatas itellim⁹ quātitatē mãe ſm ſe. per detminatas vō itellim⁹ eādē quātitatē ut eſt ꝯiūcta ſbali forme ut dicebat ꝑm⁹ modus detminatiōis. uel ſi per dimēſiōes tminatas itellim⁹ nō ipſaꝫ quātitatē mãe ſm ſe: ſꝫ ut eſt ꝯiūcta tali: aut tali q̄litati ut dicebat moduſ ſcōs. uł ut eſt ꝯiūcta tali aut tali quātitati: utputa tali aut tali ſupficie ut dicebat modus terti⁹. Uel ſi per dimēſiōes idetermiatas itellim⁹ quātitatē mãe ſumptā gñalr per detminatas eādē quātitatē ſūptā ſpālit ſemꝑ eādem reꝫ diceret dimēſiōeſ idetermiate ⁊ detminate. Si vō per dimēſiōes idetminatas itellim⁹ ipſaꝫ quātitatē mãe: per terminatas vō itellim⁹ ſuperficiē que eſt termin⁹ hi⁹ quātitatis. ſic dimēſiōes detminate: ⁊ idetermiate debēt diuerſas res nō eiuſdē ſpēi: ſꝫ diuerſarū. Dicem⁹ ḡ ꝙ aliq̄d eſt in mā: qō ita eſt quātitas: ꝙ nullomō realr loquēdo eſt tmin⁹ quātitatiſ. ut quātitas illa cū qua fuit creata mā: a qua nunꝙ̄ mā abſoluiť. que pt dici corp⁹. Scōm quā quātitatē pñt ſignari in mā tmin⁹ diametri longū latū ⁊ ꝓfundū. aliquid aūt ita eſt tmin⁹ quātitatis qō nō eſt quātitas: ꝑtinet tñ ad ꝑdicamētū quātitatis: ut pūct⁹. Poſſet ēt accipi aliud in mā ꝙ eēt tmin⁹ quātitatis qō nec eēt quātitas: nec ꝑtineret ad ꝑdicamētū quātitatis. nā ut dicebať quātitas mãe tminationeꝫ ſumit ex ipſa forma ſbali: ⁊ ēt ex q̄litate. Forma aūt ſbalis ⁊ ēt q̄litas nec eſt quātitas nec ꝑtinet ad ꝑdicamētū quātitatis. Aliq̄d aūt in mā eſt qō eſt quātitas: ⁊ eſt termin⁹ quātitatis ut ſupficies ⁊ linea. Accipiēdo ḡ dimēſiōes idetminatas ꝙ pro eo ꝙ eſt in mā. que ſic eſt quātitas ꝙ nullomō eſt termin⁹ quātitatis. Pro dimēſionib⁹ aūt terminatis accipiēdo ipſam eādē quātitatē ut eſt ſub ſuo termino: uel ipſaꝫ quātitatē que eſt quātitatis termin⁹ ut ipſaꝫ ſupficiē que terminat quātitatē mãe. nū ꝙ̄ dimēſiōes determinate: ⁊ idetermiate dicent duas res eiuſdem ſpēi. ſꝫ uel dicent eādem reꝫ alr ⁊ alr acceptā. uł dicēt duas res diuerſarū ſpērū: qꝛ ꝗtitas ⁊ ꝗtitatis termin⁹ ut corp⁹: ⁊ ſupficies eiuſdē ſpēi eē nō pñt. ¶ Aduertēdū tñ ꝙ cū dicim⁹ ꝙ ꝗtitas mãe ꝓcedit formā ſbalē. hoc itelligēdū eſt per accñs: ⁊ in fieri non per ſe. ⁊ in ꝑfici Quantitas eni eſt mediū ut alibi diximus: ꝙ mā ſuſcipiat formam. ſič clype⁹ eſt mediū per accñs ut ꝑcutiať clypeat⁹. qꝛ ex quo clypeat⁹ hēt clypeū: opꝫ ꝙ ꝑcutiať mediante clypeo: eſt tñ ibi clype⁹ mediū per accñs: ꝙ ſi nō eſſet clype⁹ forti⁹ ꝑcuteret clypeat⁹. Sic ex quo mā hēt quātitatē a qua nunꝙ̄ abſoluiť: opꝫ ꝙ forma adueniens mãe recipiať in mā quanta. qꝛ opꝫ ꝙ forma ſbaliſ talē mām ꝑficiat q̄lem mām iuenit. attñ quantitas in ſuſceptiōe forme ſbalis eſt mediū per accñs: qꝛ ſi forma ſbalis poſſet ipſi mãe ſm ſe aduenire: magis eam ꝑficeret. qꝛ eſſet illa forma igñabilis ⁊ icorruptibiliſ nec nunꝙ̄ poſſet mā nālit a tali forma abſolui: qꝛ tūc nō poſſet eē ſubiecta tranſmutationi ⁊ motui. eſt ḡ quantitas ibi medium per accñs. Rurſus eſt ibi mediuꝫ in fieri non in ꝑfici. Nam ꝙ mā ſubiciať trāſmutationi: ⁊ ꝙ non ſit ſub iſta forma ſbali nec ſub illa. hoc eſt ſm quantitatē per quā diuiſibilitateꝫ hēt: qꝛ ſi eēt idiuiſibilis nō poſſet nāli trāſmutatiōe eē ſbiecta. Attñ in ipſo ꝑfici forma ſbalis imediati⁹ adheret mãe: ꝙ̄ quantitas. Naꝫ licet forma ſbalis adueniat mãe iā quāte: nō aduenit ab ext̄: ſꝫ ex itimo mãe educiť: ⁊ de ipſa potentia mãe que realr nō differt ab ei⁹ eſſentia educiť forma. Propter qō poterit forma ſic educta ꝗtūcūqꝫ iuēiat māꝫ ꝗtā imediati⁹ adherē eētie mãe ꝙ̄ quātitas. ¶ Et

ſi dicatur ꝙ aliq̃ forma ſbalis eſt ab ex̃ ut aĩa rõnalis.
Dici debet ꝙ ⁊ hi⁹ forma eſt a tali agẽte qd̃ eſt itimi⁹
ipſi mãe:ꝙ mã ſibi.ꝗcquid ₰ ſit in fieri in pficiẽdo tñ
ſbalis forma imediati⁹ adheret materie ꝙ quãtitas.
¶ Satiſfacto ad id qd̃ qd̃ querebat:reſtat ſatiſfacẽ
ad id qd̃ ꝓponebat.utrũ.ſ.aliqd̃ agens nãlit:uel utrũ
agẽs diuinũ poſſet in eadẽ mã facẽ duo accñtia eiuſ-
dẽ ſpẽi.Ad qd̃ dõm:ꝙ cũ de potentia dei querit ſem
per eſt dicendũ ꝙ de⁹ plus poſſit ꝙ̃ nõ poſſit.niſi eni
manifeſte appeat ꝯ̃dictio ſuſtinẽ debem⁹ ꝙ de⁹ poſſit.
Nã nãlit in mã ꝗ̃tũ ad diuerſas ſui ptes pñt eẽ plura
accñtia eiuſdem ſpẽi.Ergo qꝛ mã ẜm diuerſas ptes
ꝗ̃titatiuas nõ hẽt eſſe ſil̃:eo ꝙ vna parꝫ ꝗ̃titatiua ob
ſiſtit alteri ẜm hĩ⁹ diuerſas ptes ꝗ̃titatiuas põt diuer
ſa accñtia ſuſcipe ẽt eiuſdem ſpẽi.Si ₰ ex diuerſitate
partiũ ꝗ̃titatiuarũ hẽt eẽ diuerſitas receptionũ agẽꝫ
qd̃ poſſet facẽ diuerſas ptes ꝗ̃titatiuas ſil̃ ẜꝫ ſitũ poſ
ſet facẽ diuerſa accñtia eiuſdem ſpẽi ſil̃ ẜm ſubiectuꝫ.
Nã pteꝫ ꝗ̃titatiue ex ipo ſitu diſtictionẽ hñt:nãliter
eni ſi vna dimenſio poſſet eſſe cũ alia dimenſione ſta-
tim fieret vna ⁊ eadẽ dimenſio cũ illa dimenſione:ſic
⁊ ſi albedo in eadeꝫ ſbã poſſet eẽ cũ alia albedine.ſta
tim fieret eadẽ albedo cũ ipa albedine.Illud ₰ agẽs
qd̃ eſt tante potẽtie qd̃ põt diuerſas ptes ꝗ̃titatiuas
ꝯſeruare diſtinctas adiuicẽ hñtes eũdeꝫ ſitũ:poterit
duo accñtia eiuſdeꝫ ſpẽi ꝯſeruare diſtincta adiuicẽ:⁊
ſi hẽant idem ſbm:⁊ qꝛ de⁹ põt facẽ:⁊ fac̃ ꝙ ſint duo
corpora ſil̃ in eodeꝫ ſitu:poterit facẽ ꝙ ſint duo accñ
tia ſolo nũo dĩa ſil̃ in eodem ſubiecto.hẽt eni accñs
ex ſbo diſtinctionẽ:ſic̃ ptes ꝗ̃titatiue ex ſitu. ¶ Ad
argumentũ aũt ẽt in oppoſitũ dicenduꝫ ꝙ cũ ſbm qd̃
actu pficit per vnã albedinem nõ eſt ulteri⁹ in poten-
tia ad illaꝫ albedinẽ:ſꝫ nõ icõueniens ꝙ ſemp ſit nãli
ter in potentia ad aliaꝫ albedinẽ.dicem⁹ eni ꝙ agens
nãle nõ agit niſi per tranſmutationem ⁊ motũ.vñ nõ
gñat niſi corrũpẽdo:nec corrũpit niſi gñando:pp qd̃
oẽs gñationes ⁊ corruptiones nãles ſunt ex ꝯ̃rijs:⁊
in ꝯ̃ria ut declarat in p° phiſicoꝝ.⁊ in.12° meta^{ce}.ca-
lidũ ₰ ẜm ꝙ hĩ⁹ tranſmutat a frigido.Corpus ₰ hñs
calorem nõ eſt in potentia nãliter ad aliũ calorem:qꝛ
nõ tranſmutat a ſil̃i:ſꝫ a diſſimili.Agens eni ⁊ patiẽs
ſunt diſſimilia niſi in fine:qñ paſſum cõuerſum eſt ad
nãm agentis.Sed ſi fieret receptio forme:nõ per al
terationem:⁊ tranſmutationem:nõ per expulſionem
ſed per ſimplicem receptionem:nõ eſſet incõueniens
ꝙ hñs formã eſſet in potentia ad ſil̃em formaꝫ:⁊ ad
formã nõ differentẽ ſpe ſed ſolo nũo.Nã ſic̃ videm⁹
in formis itentionalib⁹:qꝛ in eodẽ pũcto aeriꝫ pñt eẽ
⁊ ſunt pl̃es itentiones albedinis.Nã ut ꝓbat in pſpe
ctiua q̃libet pũct⁹ cuiuſlibet coloris multiplicat ſe ad
quẽlibet pũctũ mediȷ̃.In eodẽ ₰ pũcto mediȷ̃ recipie
tur ſil̃itudo cuiuſlibet pũcti albi.Cũ ₰ de⁹ poſſit agẽ
ſine tranſmutatiõe ⁊ motu:nõ opꝫ ꝙ educat expoliã
do nec ꝙ expoliet iducẽdo:ſed põt ab eo fieri forma
in mã per ſimplicẽ defluxũ ab ipſo.Quantũ ₰ ſpectat
ad ꝓpoſitũ ſic̃ in formis itentionalib⁹ nãliter pñt eẽ
pl̃es itentiones albedinis in eodem pũcto mediȷ̃.ſic
ſupnãliter v̓tute diuina poterunt eſſe pl̃es albedines
realeꝫ in eodẽ ſbo.Utrũ aũt ſic cenſendũ eſſet de for
mis ꝯ̃rijs ꝙ ſic̃ in eodẽ pũcto mediȷ̃ pñt eſſe nãliter i
tentio albi ⁊ nigri.ita ſupnãliter virtute diuina poſſit
eẽ in eodẽ ſbo albedo ⁊ nigredo.Inueſtigare nõ eſt
pñtis ſpeculationis.Tñ ad pñs tm̃ dictũ ſit:ꝙ nõ eſt
ſil̃e de formis ꝯ̃rijs ⁊ de formiꝫ ſolo nũo differentib⁹
qꝛ forme ꝯ̃rie hñt repugnantiã in ſbo.ſed ſi due for-
me eiuſdẽ ſpẽi in eodẽ ſbo eſſe nõ pñt.hoc eſt qꝛ non
hẽrent per q̃d diſtinguerent.ꝯſtat aũt ꝙ nullũ agens
fac̃ ꝙ per ſe repugnat effectui.põt tñ v̓tute diuina ſal
uari aliquoꝝ diſtinctio quoꝝ per nãm ſaluari nõ pñt
ut due dimenſiones ſimul exiſtenteꝫ uel duo corpora
ſiue due ꝗ̃titates ſimul exñtes pñt eſſe diſtincte v̓tu-
te diuina:ſꝫ per naturam fieri non poſſint. Q.õ.II.

s Ecundo Querebat de diuina uolũ
tate.Utrum de⁹ ſil̃ poſſet
uelle ꝯ̃ria.⁊ arguebat ꝙ ſic:qꝛ quicq̃d facere
põt de⁹ põt uelle.ſꝫ de⁹ põt ſil̃ facẽ ꝯ̃ria qꝛ põt facere
qd̃ nõ fac̃ ⁊ de quocũq; ꝓpoſito põt facẽ ⁊ nõ facẽ.ſi
igit ſil̃ põt ꝯ̃ria facẽ:põt ſil̃ ⁊ ꝯ̃ria uelle. ¶ In ꝯ̃rium
eſt qꝛ ẜm phm in 4° meta^{ce}.oppoſitiones ꝯ̃rioꝝ ſũt
ꝯ̃rie.pari rõne imo forte multomagis uolitiones ꝯ̃-
rioꝝ ſunt ꝯ̃rie.ſi ₰ de⁹ poſſet ſil̃ uelle ꝯ̃ria in eo eẽnt
ſil̃ ꝯ̃ria qd̃ nõ ſolũ in deo ſꝫ ẽt in alijs negam⁹. ¶ R̃e°
dõm ꝙ ẜm phm in 9° meta^{ce}.potentie nãles ſunt ad
vnũ:rõnales ad oppoſita.Per artẽ eni grãmatice p̃t
q̃s loq̃ ꝯgruũ ⁊ incõgruũ.⁊ hñdo q̃s in ſe ſpẽm recti
põt facẽ rectũ ⁊ obliquũ.Forma eni exñs in itellectu
eſt p̃ncipiuꝫ mot⁹.ut dic̃ cõmẽtator in.12.Et põt dici
quedã potẽtia actiua ⁊ maxime in formis illis que re
ſpiciũt itellectũ practicũ. ¶ Dicem⁹ eni ꝙ ſic̃ a calo-
re qui eſt in agẽte fit calor in paſſo.ita ut patet in.12°
meta^{ce}.a domo que eſt in aĩa fit dom⁹ in mã.ueruꝫ qꝛ
calor ita dat eẽ caliduꝫ:ꝙ nõ dat eẽ oppoſitum.qꝛ nõ
dat eẽ frigidũ.iõ corp⁹ calidũ per calorẽ tanq̃ per ſu
am nãlẽ potẽtiã ita calefac̃:ꝙ nõ ifrigidat.ſꝫ qꝛ rectũ
eſt iudex ſui ⁊ obliq̃:⁊ per eãdẽ formã cog̊ſcit ꝓpoſi-
tũ ⁊ oppoſitũ.iõ agẽs per itellectũ p̃t oppoſita facẽ.
¶ Cũ ₰ querit utrũ de⁹ poſſit ſil̃ oppoſita facẽ ul̃ ſil̃
oppoſita uelle hoc qd̃ dĩ ſil̃:uel determinat ly põt.ul̃
ly facẽ.ſil̃ eni põt:ſꝫ nõ ſil̃ facẽ.Sic ẽt ſil̃ põt:ſꝫ nõ ſil̃
uelle.In nobis ẽt ipſis videmus ꝙ hõ põt currere:⁊
nõ currere:nõ ꝙ ſil̃ currat ⁊ nõ currat.ſꝫ qꝛ potẽtiam
hẽt ut agat hoc uel illõ ut ſibi placet.Iõ dĩ in 4° me
ta^{ce}.ꝙ ꝯ̃ria ſt̃ in eodẽ ſil̃ in potẽtia:nõ tñ i actu.qd̃ ẽt
in potentia actiua ⁊ paſſiua v̓ificari põt.Ut pictor p̃t
dealbare ⁊ denigrare parietem actu:tñ ſi fac̃ vnũ nõ
facit alterũ.Et paries põt dealbari ⁊ denigrari.ſꝫ dũ
patit vnũ:nõ patit aliud.põt ₰ de⁹ facẽ hoc:⁊ oppoſi
tũ:ſed nõ ſil̃ actu faciet oppoſita.⁊ poteſt uelle hoc ⁊
oppoſitũ:ſꝫ nõ ſimul actu uellet oppoſita. ¶ Poſſu-
mus aũt triplicem rõnem tangẽ q̃re ſi ly ſimul deter-
minat ly uelle.nõ põt deus ſimul uelle oppoſita.vna
rõ ſumit ex determinatione uolũtatiꝫ diuine.Alia ex
pfectione eius.Tertia ex parte effectus. ¶ Prima
rõ ſic patet.Imaginabimur eni ꝙ ſpẽs exñs in itelle
ctu eſt q̃ſi quedam potentia actiua:per quã põt agẽs
per intellectũ agẽ:⁊ nõ agere.ſed ꝙ fiat hoc uel illud
oportet ꝙ determinet per uoluntatẽ.iõ itellectus fit
practicus extenſione ꝓut ſe extendit ad uoluntateꝫ.
Iõ dĩ in 6° meta^{ce}.ꝙ ideꝫ eſt artificiatũ:⁊ uolitũ.For-
ma eni artis nõ ꝓcedit in opus niſi determinetur per
uoluntatem.⁊ qꝛ illud dicimur uelle:ad qd̃ determi-
nare nos hẽmus:nos dicim⁹ tñ poſſe aliud ẽt ſi nõ ſu
mus determinati ad id.Iõ eſſe põt ꝙ ſimul q̃s poſſit
ꝯ̃ria.nõ aũt eſſe põt ꝙ ſimul uelit.ipſa ₰ determina-
tio uoluntatis noꝫ docet qd̃ eſſe nõ põt ꝙ deus ſimul
uelit ꝯ̃ria.vñ in 5° ethicoꝝ dĩ.Neq; enim eundẽ ha
bet modũ in ſcientijs:⁊ potentijs:⁊ hĩtibus.Poten-
tia q̃dem eni ut ibi dĩ:⁊ ſciã videnť ꝯ̃rijs eadem eſſe:
hĩtus aũt ꝯ̃rius ex ꝯ̃rijs habituꝫ:₰ qꝛ determinate in
clinat in aliud:iõ vnus ⁊ ideꝫ nõ eſt ꝯ̃rioꝝ nec poſſu-
mus ſimul hĩe habitum ad ꝯ̃ria:ſed qꝛ potentia rõna
lis nõ determinate reſpicit hoc uel oppoſitũ:nec ſciã

iō talia ſunt ꝯtrioꝝ. Uoluntas ğ rōne determinatiōis nō pōt ſil' ſe hře ad ꝯria: ut ꝙ poſſit eſſe ꝙ de' ſil' uelit oppoſita. ¶ Scōa via ſumit ex pfectione uolūtatis diuine. nā vult: ⁊ nō vult piger: qꝛ non pfecte vult. iō quodāmō oppoſita vult. vñ aug' 8° ꝯfeſ. Uult ꝙ cū iperat aius corpori: fit qđ iperat. Ut ſi iperat motū manui ſm ſuū iperiū mouet manus. Imperat tñ aius ſibi: ⁊ nō fit qđ iperat. Imperat enim ut ait aius ut uelit: nec fit qđ iperat. nec pp hoc vult aius. Si ğ aius iperat ſibi: ⁊ nō vult, put iperat. vult ğ ⁊ non vult. ſed hoc eſt qꝛ nō pfecte vult. iō ibidē dr̄ ꝙ iperat inq̄ animus: ut uelit qđ nō iperaret niſi uellet. ⁊ nō fit qđ iperat: qꝛ nō ex toto vult. iperfecte aūt pñt eſſe ꝯria ſil: ſed pfecte nō. Cū ğ nephas ſit dicē diuinā uoluntatē iperfectā eē: ꝯñs eſt ꝙ ſimul eē non poſſint: ꝙ ſimul ꝯria uelit. ¶ Tertia via ſumit ex pte effectus. Nam deo uelle eſt facē. ut dicit magiſter 2° ſniaꝝ di. p^a. ſtatim enim ꝙ deus vult ad illud uelle ſequit effectus: ſicut vult. Ideo dr̄ 3° de trini. c. 4°. Q diuina uolūtas eſt ſūma ⁊ ſuprema cā oium rerū. ſi ğ ad diuinū uelle ſequit effectus: ſi poſſet eē ꝙ deus ſil' uellet hoc: ⁊ oppoſitū poſſet eſſe ꝙ ſimul fieret hoc ⁊ oppoſitū: hoc eſt ipoſſibile: ğ ⁊ pmū. ¶ Ad argumēta aūt in oppoſitū dōm: ꝙ deus pōt ſil' ꝯria facē. Si ly ſimul determinat ly pōt: qꝛ pōt eſſe ꝙ ſimul poſſit ꝯria. nō autē hoc eſſe pōt: ſi ſimul determinat ly facē qꝛ nō pōt eē ꝙ ſimul ꝯria faciat. Sic etiā dōm eſt de ipſo uelle: qꝛ pōt ſimul ꝯria uelle: ſi ly ſimul determinat ly pōt. nō autē ſi determinat ly uelle: qꝛ eſſe nō poteſt ꝙ ſimul contraria uelit.

Queſtio. III.

Ertio Querebat de diuina relatione quid adderet ſupra diuinā eēntiam. ⁊ arguebat ꝙ nihil addebat. qꝛ ſi addebat aliqđ uel adderet eſſe uel eēntiā uel rōne. ſed nō pōt dici ꝙ diuina relatio utputa diuina paternitas addidit eſſe ſupra diuinā eēntiā. qꝛ illud eē uel eſſet in filio uel in pře. nō in filio: qꝛ tūc fili' eēt pater. nec in patre: qꝛ tūc pater hřet aliqđ eē per filiū. cū eni pater ſit pater: ⁊ qꝛ refert ad filiū. Si pinitas ſupra diuinā eēntiā adderet aliqđ eē in pře ſequeret ꝙ pater hřet eſſe ex eo ꝙ refert ad filiū. ¶ Rurſus dici nō pōt ꝙ illō qđ addit ſit aliqua eēntia: qꝛ tūc pater eēt cōpoſitus. Nec ēt dici pōt ꝙ ſit rō. qꝛ illa rō uel diceret aliquam rē: ⁊ tūc eēt in pře cōpoſitio. uel nō diceret rē aliquā: ⁊ tunc eēt caſſa ⁊ uana. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ pōt eē realis relatio in creatura abſq; mutatione eius. utputa aliquid fieri ſimile nulla mutatione facta in ipſo. multo igit magis poterit eē realis relatio in deo abſq; mutatione eius. ſꝫ realis relatio aliqđ addit ğ ⁊c. ¶ Rꝫ° dicēdū ꝙ ut pateat ueritas queſiti duo ſunt declarāda. Declarādū eſt enim quō relatio ſe hēat ad noſtrū intellectū: qꝛ ſi relatio nō eſt niſi apud itellectū tūc certum eſt ꝙ nihil addit niſi ſm modū itelligēdi. Scōo declarādū eſt quō ſe hēat relatio ad alia pdicamēta. Quia ſi relatio eſt aliqđ in re: ⁊ ſm ſuā quātitatē dic aliquā rē ſicut dicūt aliqua pdicamēta. ⁊ res illa non trāſit in diuinā ſbam cōpoſitionē faciet cū diuina eēntia. Ex hijs ğ duobus ſcilicet ex hitudine relationis ad itellectū: ⁊ ad pdicamēta alia poterit queſita ueritas declarari. ¶ Propter p^m ſciēdū ut recitat auic. in 3° meta^ce in ca° p° de relatiōe. qdā uoluerūt ꝙ relatio nō eēt aliqđ niſi ſm itellectū qđ duplr̄ declarauerūt. Nā relatio colligationē ⁊ hitudinē hēt: ⁊ ad oppoſitū relatiuū: ⁊ ēt ad ſbm. Sed vnū relm refert ad aliud per relationē. Querem' de relatiōe quō referatur ad ſbꝫ. opꝫ ꝙ hēat colligationē ⁊ habitudinē per aliquā relationē ⁊ illa relatio hēbit talē habitudinē per aliā relationē: ibit ğ in relationib' in ifinitū. Sed ſm aliquos: ⁊ ēt ſm ipm auic. in hijs que ſunt rōnis pōt iri in ifinitū. nō aūt in hijs que ſunt rei. Si ğ in relationib' itur in ifinitū: ſequit ꝙ relatio ſit qđ rōnis ⁊ non qđ rei. ¶ Scōo hoc idē declarauerūt qꝛ relatio pōt eē reſpectu nō entis. Ut nos pñtes dicimur reſpectu poꝝ qui nō ſunt: uel reſpectu futuroꝝ qui nōdū ſunt. ſꝫ ad nō ens: nō pōt eē ordo realis: iō relō eſt ſm rōnē tm̄. Sꝫ ut idē auic. ait in eodē li° ⁊ c. pat eſt ve pi. fili' eſt uere fili'. Et ſi nullus eēt itellect': qui hoc itelligeret: ⁊ qđ eſt ſurſum ⁊ deorſum: ⁊ ſi nullus eſſet itellect' qui de hoc ꝯſideraret utrū aūt hec dicta ſufficienter oñdant relationē eē aliqđ ſm rē nō eſt pñtis ſpeculationis. Dicē tñ poſſum' ꝙ eoipſo ꝙ inuenim' relationē hře reale fundamētū in re: ⁊ hře realē dīaꝫ ad ſuū relatū: uel ad ſuū oppoſitū opꝫ relationē illaꝫ realē eē. Obiectiones ğ in ꝯriū petunt ſibi quaſdā difficultates ſolui: ſed non oñdūt ꝙ relatio nihil ſit niſi ſm itellectū tm̄. nā cū dicūt ꝙ relatio hēt hitudinem ad ſbm: ⁊ ꝙ hēt per relationē. dici debet ut auic. dic ꝙ hoc hēt per relationē: ſed nō per aliā relationē: ut ſile refert ad ſile per ſilitudinē. ipſa aūt ſilitudo ad ſimile oppoſitū uel ad ſile ſbm nō refert per relationē aliā ſed per ſeipſaꝫ. Si eni qđ differt. dīa differt. iſta aūt dīa ſm ꝙ hꝫ' differt ſeipſa. ⁊ ēt ſi pncipiata diſtinguunt per pncipia: ipſa pncipia diſtinguuntur ſeipſis. Sic ⁊ ſi relatiua referunt per relatiōes ſi ipſe relationes referunt hoc poterit eē ſeipſis: non opꝫ hoc eē p alias relationes. qđ vō addebat ꝙ pñtes referunt ad pteritos qui nō ſunt. ⁊ ad futuros qui nōdū ſunt. dici debet ꝙ aliq relatio eſt que eſt ſm rōnē tm̄: ſꝫ nō pp hoc arguit nullā relationē eē realem. relatio eni iportat ſmultatē ⁊ diſtinctionē: poterit ğ eē relatio rōnis tm̄: qꝛ deficit diſtictio: ut ſi dicat idē eidē idē. Uel qꝛ deficit ibi ſimltas ſm rē: ⁊ nō eſt ibi ſimltas niſi ſꝫ rōnem tm̄: ſicut pñtia referunt ad pterita. non ꝙ ſil' ſint ſm rē hoies pñtes ⁊ pteriti. ſed qꝛ itellect' ſimul pōt apphendē utroſq;. eſt igit relatio aliqđ ſm rē nō obſtante ꝙ eſt aliq relatio ſm rōnē tm̄. ¶ Uiſo quō relatio ſe hēt in intellectū. determinare uolum' quō ſe hēt ad predicamenta alia. Poſſum' aūt dicē ꝙ in tribus differt relatio ab alijs predicamētis. vno mō differt q̄tū ad qditatē. Nā cetera pdicamēta ſm ſuā qditatē ſunt aliqđ. Relatio vō ſꝫ ſuā qditatē nō eſt aliqđ: ſꝫ ad aliqđ. Uñ ⁊ in qōnib' nr̄is de mēſura anguloꝝ ubi diſtinxim' pdicamēta. dixim' ꝙ pdicamēta: uel ſignificāt ipſam rē: uel ipm ordinē: uel rē ſub ordine. Ipſam aūt rē ſignificāt ſba qlitas ⁊ q̄titas. Hi' aūt tria pdicamēta ſumunt ſm ipſam rē. Ipm aūt ordinē ſignificat relō. Rē aūt ſub ordine ſignificāt illa ſex pdicamēta: de qb' agit in ſex pncipijs. Inde eſt ꝙ nullū aliud pdicamētū eſt ſm rōnē tm̄: qꝛ oia alia pdicamēta a relōne dicūt ipſam rē: uel ſm ſe uel ſub aliq ordine relatiuo: itaq; dic ipm ordinē. Cū ğ ordo ſit ad aliqđ. iō relō ſm ſuā qditatē nō eſt aliqđ: ſꝫ ad aliquid. ¶ Scōo differt relō ab alijs pdicamētis nō ſolū q̄tū ad qditatē: ſꝫ ēt q̄tū ad eē. Nā relō non hēt aliqđ eē ab eē fūdamēti: qđ de alijs pdicamētis ulr dicē nō poſſum'. ¶ Tertio differt qꝛ relō nō fac cōpoſitionē: ſꝫ diſtinctionē. Nā relō uel ꝯſiderabit q̄tū ad ſuū eē. ⁊ q̄tū ad hoc nō hēt aliud eē ab eē fūdamēti. Ut ſilitudo nō hēt aliud eē: nec aliud in eē ab eſſe albedinis. Iō q̄tū ad eē nullā cōpoſitionē fac ſupra ſuū fundamētū. nō eſt eni ds cōpoſitio ex eo: ꝙ eſt albus ⁊ ſilis q̄ ex eo ꝙ eſt alb' tm̄. ſꝫ ſi ꝯſideret relō q̄tuꝫ ad

ſuã ꝗditatẽ:ſic nihil ponit in eo de quo dĩ:ſʒ totũ ſuũ eẽ eſt ad aliq̃d ſe hr̃e. Hoc ğ mõ nõ fac̃ cõpoſitionẽ in aliquo ſʒ fac̃ diſtinctionẽ ab alio. cũ hoc mõ nõ dicat aliq̃d in alio uel in aliq̊:ſʒ dicat aliq̃d ad aliq̃d:uel ad aliud. ℂ Cũ ğ q̄rit q̃d addat relõ diuina ſupra diuinã eẽntiã. dici debet ꝙ in diuinis eſt relõ realis:qꝛ ꝑſupponit reale fũdamẽtũ:⁊ fac̃ ibi realẽ diſtinctionẽ. hꝰ aũt realis relõ addit ſupra diuinã eſſentiã ordinẽ ad aliũ:ſm quẽ ordinẽ in diuinis nõ eſt cõpoſitio:ſed diſtinctio. ℂ Qd̊ v̊o obicit in ↄ̃riũ:ꝙ ille ordo ⁊ illa rõ uel dic̃ rẽ aliquã:⁊ tũc eẽt ibi cõpoſitio. dici debet ꝙ dic̃ rẽ relatã ⁊ dic̃ ordinẽ ad aliq̃d ſm quẽ ordinẽʒ nõ habet eſſe compoſitio in diuinis:ſed diſtinctio.

p **Oſtea** Querebat de deo. i. de dei filio q̃tũ ad nãm aſſũptã. Dei aũt filiꝰ ſm nãm aſſũptã q̃tum ad pñs ſpectat ad tria. poterat comparari:videlʒ ad virginẽ cuiꝰ filiꝰ erat. Et circa hoc erat qõ. utrũ chr̃s in eo triduo mortis poſſet dici filiꝰ v̊ginis. Scõo q̃tum ad nãm aſſũptã poterat cõparari chr̃s ad tp̃s ſb̃ quo viuebat. Et circa hoc erat qõ. utrũ eẽt dare ultimũ inſtãs in quo chr̃s viuebat. Tertio poterat cõparari ad ſacr̃m eucharistie qd̊ inſtituerat. Et circa hoc erat qõ. utꝝ ſãguiſ chr̃i exñſ ſb̊ gutta ſpẽi vini ꝑ appoſitionẽ vini poſſit deſinẽ eẽ hꝰ ſãguiſ chr̃i. Qõ. IIII.

s **D primũ** ſic ꝓcedebat. Oñdebat ꝙ chr̃s i illo triduo fuit filiꝰ v̊ginis. Nã chr̃s nõ fuit filiꝰ v̊ginis:niſi qꝛ aſſũpſit carnẽ de v̊gine. ſʒ in illo triduo carnẽ non depoſuit:qꝛ ſemꝑ fuit v̊bũ vnitũ carni. ğ nec filiationeʒ ꝑdidit:ſed ſemꝑ fuit v̊ginis filiꝰ. ℂ In ↄ̃riũ v̊o eſt:qꝛ chr̃s in illo triduo nõ erat homo. ğ nõ erat filiꝰ hoīs. ℂ R̃o dõm ꝙ aliqua uerificant̃ ſm cõem moduʒ loq̄ndi. Aliqua per ſinodochen. Aliq̃ ſimplr̃ ⁊ ꝓprie. Multa eñi admittit cois moduſ loq̄ndi:que nõ ſũt v̊a ſm ꝓprietatẽ locutionis. Cũ ğ q̄rit utruʒ chr̃s in illo triduo fuit filiꝰ virginis:ſi loq̃mur ſm cõem ⁊ vulgarẽ modũ loq̄ndi põt v̊ificari ꝙ fuerit filiꝰ virginis:qꝛ vulgares ſic loquunt̃. Põt ẽt uerificari per ſinodochen ut dicimꝰ:ꝙ btũs petrus in paradiſo eſt. ſʒ hoc eſt per ſinodochen:qꝛ eſt aĩa ibi eiꝰ:⁊ dicimus de aliquo hoīe mortuo ꝙ eſt in ſeplchro:ſʒ hoc eſt ꝑ ſinodochen:qꝛ eſt ibi corpꝰ eiꝰ. Sic ẽt ⁊ filiꝰ virginis erat in ſepulchro:qꝛ erat ibi corpꝰ qd̊ extraxit ex v̊gine. ⁊ filius virginis deſcẽdit ad iferna:qꝛ deſcẽdit ibi chr̃s ſm aĩam cui aĩe vnitꝰ fuit in utero v̊ginis. Hĩs ğ modis v̊ificari põt qd̊ dĩ. ſʒ ſi loq̃mur ſimplr̃ ⁊ proprie chr̃s in illo triduo nõ erat filiꝰ v̊ginis. Qd̊ triplr̃ declari põt ſʒ ꝙ filiatio tria iportare videt̃. Nã filiatio dic̃ q̃d ꝑtinẽs ad res viuas. Dic̃ aſſimilationẽ. Et dic̃ aſſimilationẽ fundatã in nã. ℂ Prima via ſic patet:ſi eñi aliq̃d oriat̃ ex alio:uł fiat ex aliq̊ niſi illud ex quo fit:⁊ ẽt illud qd̊ fit ſit q̃d viuũ nõ dĩ filiꝰ eius. Si eñi fiat idolũ ex lapide nõ dĩ filius lapidis. Si ğ filiatio dic̃ q̃d ꝑtinẽs ad res viuas qd̊ nõ eſt viuũ nõ põt eẽ filiꝰ. Et qꝛ chr̃s ſʒ id ꝙ hũit a v̊gine in illo triduo nõ erat viuꝰ:imo erat mortuꝰ:ↄ̃ñs eſt ꝙ non poterat dici v̊ginis filius. ℂ Scõa via ſumit̃ ex eo ꝙ filiatio dic̃ aſſimilationẽ. Nõ ſolũ eñi filiatio eſt ꝑtinens ad res viuaſ:ſʒ aſſilationẽ iportãs. Nã nõ ſuffic̃ ꝙ id qd̊ orit̃ ex aliq̊ ſit q̃d viuũ ad hoc ꝙ ſit eiꝰ filiꝰ:ſʒ opʒ ꝙ aſſilet̃ ei a quo orit̃. Nã ex hoīe v̊mes oriri pñt uł pediculi. nõ tñ ſt̃ filij hoīs. qꝛ nõ aſſilant̃ hoĩ. Et qꝛ chr̃s in illo triduo nõ erat hõ nõ poterat dici filiꝰ hoīs. aſſilatio eñi que req̃rit̃ in filiatiõe eſt. ꝙ filiꝰ hẽat eãdẽ uel ſilem nãm cũ eo cuiꝰ eſt filiꝰ:ſʒ qd̊ nõ eſt hõ nõ eſt filiꝰ hoīs. ℂ Tertia via ſumit̃ ex eo ꝙ filiatio nõ ſolũ dic̃ q̃d ꝑtinẽs ad res viuas ⁊ aſſilationẽ. ſʒ qꝛ dicit aſſilationẽ fundatã in nã. Hoc aũt eſt cõe oībꝰ relõnibꝰ:qꝛ ſublato fundamẽto nõ remanet relõ. ut ſi ſilitudo fundat̃ in albedine amota albedine nõ remanebit ſilẽ. Sic:qꝛ filiatio ſm hoīem fundat̃ in nã humana. amota nã humana nõ remanebit filiatio. Nã aũt hũana nõ dĩ aĩa ſm ſe:nec corpꝰ ſm ſe:ſʒ filiatio dicit hec vnita adiuicẽ. Hũanitaſ eñi:ſiue nã hũana reſultat ex vniõe aĩe ad carnẽ. ſic̃ nã cuiuſlibet rei cõpoſite reſultat ex vniõe mãe ad formã. eẽntia eñi rei cõpoſite nõ eſt mã nec forma:ſʒ eſt eẽntia cõpoſita ex utriſq̃. Nã cũ ait damaſcenꝰ ꝙ in chr̃o ieſu nõ eſt cõem ſpẽm accipe. itelligẽdũ eſt q̃tũ ad nãm creatã ⁊ icreatã. qꝛ ex illis duabus naturis nõ reſultauit cois ſpẽs. i. nõ fuit ide ↄ̃flata tertia nã. nõ aũt itelligẽdũ ẽ q̃tũ ad aĩaʒ ⁊ carnẽ:qꝛ ſic in chr̃o ieſu ſic̃ ⁊ in alijs hoībꝰ fuit cõem ſpeciẽ accipe. nã in chr̃o ieſu ex aĩa ⁊ carne reſultauit cois ſpẽs ⁊ fuit inde ↄ̃flata tertia nã que dĩ hũanitas ſic̃ ⁊ in oībꝰ alijs. In hac aũt cõi ſpẽ ⁊ in hac nã tertia ↄ̃flata fundabit̃ relõ filiationis:per quã referebat̃ ad mr̃em. Nã lʒ relõ cõpetat ipſi ſuppoſito:qꝛ nã nõ dĩ filiꝰ:ſʒ ſuppoſitũ. Cõpetit tñ ei mediante nã. Vñ ⁊ a magr̃o ſniaꝝ ⁊ a ſcĩs ſignat̃ rõ ↄ̃gruitatis q̄re fuit filius icarnatꝰ:⁊ nõ pr̃ nec ſpũſ ſcũs. Ut nõ eẽt diſcordãtia ut ꝙ aliꝰ eẽt filiꝰ in deitate. aliꝰ in hũanitate:ſʒ fuit filiꝰ icarnatꝰ:ut ille qui erat ab et̃no in deitate dei filius fieret in tp̃e:⁊ hũanitate hoīs filiꝰ. Cũ ğ in illo triduo nõ eẽt ibi hũanitas:qꝛ nõ erat ibi aĩa vnita carni:ex q̃ vniõe reſultat hũanitas nõ erat ibi filiatio in hũanitate fũdata. ⁊ ꝑ ↄ̃ñſ nõ erat chr̃s ſimplr̃ ⁊ ꝓ̇pe loq̄ndo in illo triduo hoīs filiꝰ. ℂ Ad argm̃ aũt in oppoſitũ dõm ꝙ chr̃s fuit filiꝰ v̊gĩs ꝑꝑ carnẽ quã aſſũpſit ex v̊gine. ſʒ caro illa quã aſſũpſit fuit aĩata ⁊ viua nõ iaĩata ⁊ mortua. recedẽte ğ aĩa a corpore ⁊ carne eiꝰ exiſtẽte mortua:qꝛ nõ erat chr̃s proprie loq̄ndo homo nõ erat ꝓprie loq̄ndo hoīs filius. Qõ. V.

s **Ecundo** Querebat de filio dei q̃tũ ad nãm aſſũptã per cõparationẽ ad tp̃s ſb̊ q̊ viuebat. Utrũ eẽt dare ultimũ iſtãs vite eius. Et arguebat̃ ꝙ ſic. Quia q̊cq̃d viuit in aliq̊ tp̃e viuit in q̃libet illiꝰ tp̃is. loq̄ndo ğ de tp̃e in q̊ vixit chr̃s. viuebat in q̃libet illiuſ tp̃is. ğ viuebat in ultĩo iſtãti illiꝰ tp̃is. ℂ In ↄ̃riũ eſt. qꝛ ſi eẽt dare ultimũ iſtãs in q̊ viuebat. cũ eñi ſit dare p̊m̃ iſtãſ in q̊ fuit mortuꝰ:cũ iter q̃libet duo iſtãtia ſit dare tp̃ſ mediũ. i illo tp̃e medio:nec fuiſſet viuꝰ:nec mortuꝰ. Nã illõ tp̃s fuiſſet poſt ultimũ iſtãs vite. ğ in illo tp̃e nõ vixiſſet ⁊ fuiſſet añ ꝓ̇mũ iſtãs mortis. ğ nõ fuiſſet mortuꝰ:qd̊ ẽ icõueniẽſ. ℂ R̃o dõʒ ꝙ hec qõ mota de vita chr̃i adaptari põt ad corruptionẽ cuiuſlibet rei. Ut ſi ex igne fiat aq̃. ſi eſt dare ultimũ iſtãs in quo eſt ignis:⁊ ꝓ̇mũ in q̊ eſt aq̃. in tp̃e medio nõ eẽt ignis neq̃ aq̃. Dicemꝰ ğ ꝙ tp̃s q̊ mẽſurant̃ res corruptibiles:⁊ q̊ mẽſurabat̃ vita chr̃i ꝓut viuebat vita mortali fũdat̃ in motu ꝓ̇mi mobiliſ:⁊ qꝛ motꝰ ꝓ̇mi mobiliſ ſemper eſt ↄ̃tinuus:opʒ hꝰ tp̃s q̃diu durat eẽ q̃d ↄ̃tinuũ. In ↄ̃tinuo aũt nõ eſt dare duo indiuiſibilia ſilr̃:cũ ğ ex viuo fit mortuũ:uł cũ ex aliq̊ fit aliq̃d:nõ eſt ibi dare duo iſtantia ſine tp̃e medio:ſʒ eſt ibi dare vnũ ſolũ inſtans copulãs vnã ꝑtẽ tp̃is cũ alia. ſi ğ ex igne fiet aq̃ qꝛ nunq̃ ẽ ſinglr̃are mediũ in q̊ nec ſit ignis:nec ſit aq̃:nõ dabimꝰ ultimũ iſtãs in q̊ ſit ignis:⁊ ꝓ̇mũ in q̊ ẽ aq̃. qꝛ iter illa duo iſtãtia caderet mediũ. int̃ eẽ ignẽ ⁊ eẽ aquã:nullũ cadit mediũ. Vel ğ dicemꝰ cuʒ ex igne fit aq̃:ꝙ per totũ tp̃s fuit ignis:⁊ in iſtãti ad qd̊ copulat̃

illud tp̄s incepit eē aq̄.uel ꝙ in ultimo iſtāti illiꝰ tpis
fuit ignis ⁊ in tpe ꝙ imediate copulabat̄ ad illud in-
ſtans fuit aq̄.ſunt ḡ ibi duo tpa.vnū in quo eſt ignis.⁊
aliō in quo eſt aq̄.ſꝫ iter illa duo tpa nō cadit niſi vnū
inſtās.Illud ḡ inſtās uel dabimꝰ igni qui eē deſinit:uł
aque que eē icipit.Utriq̄ȝ aūt illud iſtās dare nō poſ-
ſumꝰ:qꝛ nō pōt eē ꝙ in eodeꝫ inſtāti ſit aliq̄d ignis:⁊
aq̄.nec pōt dici ꝙ neutri det̄:qꝛ cū ex aq̄ fit ignis nullū
eſt dare inſtās in quo nec ſit aq̄ nec ignis.igit̄ ſi hiꝰ in-
ſtans dandū eſt alteri eoꝝ ſm ſniaꝫ phi in 8° phicoꝝ.
dādum eſt poſteriori.Si ḡ ignis fit aqua:qꝛ ꝑus fuit
ignis:⁊ poſtea aq̄.nō dabit̄ ultimum iſtās in quo fuit
ignis.Sꝫ dabit̄ ꝑmū inſtās in quo icepit eſſe aq̄.Sic
in ꝓpoſito ſi aliq̄d ꝑus eſt viuū:⁊ poſtea icipit eē mor
tuū:nō dabimꝰ ultimū iſtās in quo viuebat:ſꝫ ꝑmum
in quo icepit eē mortuū.Dicemꝰ eniꝫ ꝙ per totū tēpꝰ
viuebat:⁊ in iſtāti qō copulabat̄ ad illō tp̄s icepit eē
mortuꝰ.¶ Poſſumꝰ aūt aſſignare triplicē rōnē eius
qō ait phs in 8° phicoꝝ.videlꝫ ꝙ inſtans ſemꝑ eſt po
ſterioris rei:⁊ nō ꝑoris.Prima rō ſumit̄ ex parte eiꝰ
qō eſt de tpe.Scđa ex pte partiū tpis.Tertia ex pte
ipſiꝰ tpis.¶ Prima ſic patet.dictū eſt eni ꝙ nō eſt da
re niſi vnū iſtans iter duas ꝑtes ꝓximas tpis.dictum
eſt ēt ꝙ illud inſtās nō pōt utriuſq̄ȝ rei eē ꝑoris ⁊ po
ſterioris:qꝛ tūc ſiľ eēt aliq̄d ſb́ oppoſitis formis.Nec
ēt eē pōt ꝙ ſit nulliꝰ.qꝛ tūc in traſmutatiōe eēt dare i
ſtans in quo ſb́m nec eēt ſb́ forma ꝓpoſita:nec ſub op
poſita.qō eē nō pōt cū agēs nāle expoliādo iducit:⁊
iducēdo expoliet.Dabit ḡ illud inſtans alteri tm̄.Di
gniꝰ eſt aūt ꝙ det̄ rei poſteriori:que magis hēt de en
titate:qꝛ eē icipit ꝙ̄ rei ꝑori que minꝰ hēt de entitate
qꝛ eē deſinit.Opꝫ aūt in mēſura ꝙ̄dā anologiā obſer
uare:ut qō plus hēt de entitate det̄ ei qō plus hēt de
entitate.Inſtās aūt plus hēt de entitate:ꝙ̄ tp̄s.iō da
ri debet rei:que plus hēt de entitate.Tp̄s aūt qō hēt
minus de entitate:dabit̄ rei que minꝰ de entitate hēt.
Qꝫ aūt iſtās plus hēat de entitate ꝙ̄ tp̄s:patet ex pte
eiꝰ:qō eſt de tpe.Nā nō eſt de tpe niſi iſtans.Si ḡ de
tpe nō eſt niſi iſtans ꝯñs eſt ꝙ iſtans plus hēat de en
titate:ꝙ̄ tp̄s.Ex pte itaq̄ȝ mēſuraꝝ ſt́ duo quoꝝ vnū
plus hēt de entitate ut iſtans.aliud v̄o minus ut tp̄s.
Res eni mēſurate ſt́ due.q̄rū vna minꝰ hēt de entitate
ut res ꝑor:que eē deſinit.alia v̄o plus:ut res poſteri-
or que eē icipit.Res eni ꝑor tēdit ad nō eē.res poſte
rior icipit eē.inſtās ḡ qō plus hēt de entitate dabitur
rei poſteriori.ut ſi mā ꝑus ſit ſb́ forma ignis:⁊ poſtea
ſub forma aque.iſtans illud mediū ꝙ diuidit iter tp̄s
in quo ꝑus fuit ignis:⁊ poſtea eſt aq̄ nō dabit̄ rei ꝑori
i.igni:qui eē deſinit.ſꝫ poſteriori.i.aque que eē icipit.
priori aūt dabit̄ tp̄s.nā ut diximꝰ:dicemꝰ ꝙ per totū
tp̄s fuit ignis:⁊ in iſtanti icipit eē aq̄.¶ Scđa via ad
hoc idē ſumit̄ ex pte partiū tpis.oñſum eſt enim ꝙ in
ſtans plus hēt de entitate:ꝙ̄ tp̄s ex pte eiꝰ qō eſt de
tpe:qꝛ nō eſt de tpe niſi iſtans.Sed ꝙ hoc ſit ēt:⁊ ꝙ
iſtans plus hēat de entitate ꝙ̄ tp̄s patet ex pte partiū
tpis.Nā alr̄ ſt́ ſucceſſiua ⁊ alr̄ ꝑmanētia.eē eni ꝑma-
nētiū ē ſimultate ꝑtiū.ſucceſſiuoꝝ v̄o in ordine ꝑtiū.
Ut iō motus eſt:qꝛ ꝑtes eiꝰ ſm quēdā ordinē ſibiip-
ſi ſuccedūt.ſic ēt ⁊ tp̄s eſt.Nō qꝛ ꝑtes tpis ſiľ ſint:ſed
qꝛ ſibi iuicē ordinate ſuccedunt.Iſte aūt ordo partiū
tpis nō pōt fūdari niſi in eo qō eſt de tpe.ſ.in ipō nūc.
Igit̄ nūc in quo fundat̄ ordo ꝑtiū tpis:ex quo ordine
dr̄ eſſe tp̄s.hēbit plus de entitate ꝙ̄ tp̄s.Arguat̄ igit̄
tūc ut ꝑus.ꝙ ſi iſtans plus hēt de entitate ꝙ̄ tp̄s:plus
dabit̄ rei poſteriori:que entitatē accipit ⁊ que eē inci
pit.non ꝑori que entitatem perdit ⁊ que eſſe deſinit.

¶ Tertia via ad hoc idē ſumit̄ ex pte ipſiꝰ tpis.Ima
ginabimur eni ꝙ nūc eſt id qō fluit:tp̄s aūt eſt ipſe flu
xus.iō tp̄s mālit̄ eſt idē ꝙ motus.nūc v̄o eſt idem ꝙ
ſubſtātia rei mobilis.Cū ḡ mobile:uel ſb́a rei mobi-
lis plus hēat de entitate ꝙ̄ motus.nūc plus hēbit de
entitate ꝙ̄ tp̄s:dabit̄ ipm nūc qō plus hēt de entitate
rei poſteriori que eē icipit.nō ꝑori que entitatē ꝑdit.
Si ḡ chr̄s ꝑus fuit viuus:⁊ poſtea incipit eē mortuꝰ.
iſtans illud qō diuidebat iter tp̄s vite in quo aīa erat
ꝯiūcta corpori.⁊ tp̄s mortis in quo aīa erat ſeparata
nō dabit̄ coniūctioni aīe que eē deſinit:ſꝫ ſeparationi
que eē icipit.nō eni dabimꝰ ultimū inſtans in quo aīa
fuit ꝯiūcta corpori:ſꝫ dabimꝰ ꝑmū iſtans in quo fuit
ſeparata a corpore.Dicemꝰ eni ꝙ per totuꝫ tp̄s chr̄s
fuit viuus ⁊ fuit aīa ꝯiūcta corpori:⁊ in iſtanti qō co-
pulabatur ad illud tp̄s fuit aīa ſeparata.¶ Ad argu
mētū aūt in ꝯriū.Qꝫ q̄cquid viuit in aliq̄ tpe:viuit in
q̄libet illiꝰ tpis:uerū eſt ꝓut viuit in illo tpe.Chr̄s au
tē vixit per aliqō tp̄s cū excluſione iſtantis ad qō co
pulabat̄ illud tp̄s.Illud ḡ iſtans nō erat illius tpis:ꝓ
ut erat mēſura vite:qꝛ nō ꝑtinebat ad vitā cū in illo i
ſtanti eēt mortuus.vixit ḡ chr̄s per aliqō tp̄s:⁊ vixit
in q̄libet illiꝰ tpis:ꝓut illud tp̄s ꝑtinebat ad vitaꝫ.ex
hoc ḡ nō ſequit̄ ꝙ vixit in ultīo iſtāti illiꝰ tpis.qꝛ illud
ultimū iſtās ut dictū eſt:nō ꝑtinebat ad vitā.Q.ō.VI

t**Ertio** Querebat̄ de nā aſſūpta a v̄bo
per cōparationem ad ſacr̄m eu
chariſtie.Et erat qō de ſanguine chr̄i exiſtēte
ſub gutta ſpēi vini.Utrū per appoſitioneꝫ vini poſſit
ibi deſinē eē ſanguis.⁊ arguebat̄ ꝙ nō:qꝛ nō fit corru
ptio niſi a ꝯrijs.ſi ḡ per vinū appoſitum deſineret ſan
guis chr̄i eē ſub gutta ſpēi vini oporteret ꝙ hiꝰ vinū
hr̄et ꝯrietatē ad illā guttā.hiꝰ aūt ꝯrietas:uel eēt rō
ne forme vini:uel rōne dimēſionuꝫ.nō rōne forme qꝛ
poſitū eſt ꝙ apponat̄ vinū:⁊ ꝙ ſit eiuſdē rōnis vinuꝫ
appoſitū cū illa gutta.nec rōne dimēſionū:qꝛ ſm di-
mēſiones nō accipit̄ in rebꝰ ꝯrietas.ſꝫ ſm oppoſitas
q̄litates.¶ In ꝯriū eſt.Quia ſi ſuꝑfunderet̄ ibi vinū
ſuꝑ hiꝰ guttā fieret vna dimenſio:ex vino appoſito ⁊
hiꝰ gutta.ſꝫ dimēſio vini appoſiti eēt in ſb́o.dimēſio
gutte ꝙ̄diu eēt ibi ſanguis chr̄i eēt ſine ſb́o.Eadeꝫ ḡ
dimēſio ſi remaneret ibi ſanguis chr̄i.eēt in ſb́o:⁊ ſi-
ne ſb́o.qō eſt icōueniēs.¶ R° dōm ꝙ duplici via de
clarare poſſumꝰ ꝙ pōt ꝯtingē ꝙ ſanguis exñs ſb́ gut
ta ſpēi vini deſinat ibi eē per appoſitioneꝫ vini.Pria
via ſumit̄ ex hijs que videmꝰ in rebꝰ nālibꝰ.Scđa aūt
ex hijs que ſt́ ꝓpa huic ſacr̄o.Videmꝰ eni in rebꝰ nāli
bꝰ ꝙ ex ſola dimēſiōe pōt fieri corruptio.nā lꝫ dimē
ſio ꝯtinui uadat i ifinitū rōne qua ꝙ̄tū.nō tm̄ uadit in
ifinitū rōne q̄ ꝙ̄tū nāle:eſt eni deuēire ad mimā aquā
⁊ ad mimū aerē.ita ꝙ ſi ulterius diuideret̄ nō eēt ibi
ſpēs aque uel aeris ut ꝓbat phs in ꝑ° phicoꝝ.Cū diſ
putat ꝯ anaxagorā.Sic ēt eſt dare mimū vinū:ita ꝙ
ſi diuideret̄ nō remaneret ibi ſpēs vini.ſi ḡ ſit ſanguis
chr̄i ſb́ gutta vini:⁊ ſuꝑfundat̄ ibi vinū nō ꝯſecratū:
aut illa gutta remanebit itegra:aut diuidet̄ per appo
ſitionē vini.Qꝫ ſi remanet itegra erit ibi ſanguis chr̄i
ſic̄ ⁊ ꝑus.⁊ maxime ſi vinū ſupinfuſum ſit eiuſdē rō-
nis.Vel hēat ſilia accñtia cū illa gutta:ita ꝙ non fiat
ibi corruptio a ꝯrio.ſꝫ qꝛ pōt diuidi hiꝰ gutta in tales
partes in q̄bꝰ ſm ſe ꝯſideratis nō remaneret ibi ſpēs
vini.iō hoc ꝯtingē opꝫ:ꝙ ibi deſinat eē ſanguis chr̄i.
Nā tādiu corpꝰ eſt ſb́ hoſtia:ꝙ̄diu remanet ibi ſpēs
panis.⁊ tādiu ſanguis eſt ſub ſpē vini:ꝙ̄diu remanet
hiꝰ ſpēs.Si ḡ vinū appoſitū diuidat illā guttā in tam
minutas partes:in quibꝰ ſm ſe ꝯſideratis non poſſit

ſaluari ſpēs vini:deſinet ibi eſſe ſanguis. ¶ Sꝫ diceſ ꝙ gutta ſic diuiſa in ptes lꝫ ſm ſe nō retineat ſpēm vini:qꝛ nō eſt vinū ſm formā.alr̄ tn̄ ꝯiuncta potiſt ſuare ſpēm vini:qꝛ erit vinū ſꝫ mām.nā vinū ſm mām pōt eē ꝗtūcūqꝫ modicū.lꝫ vinū ſm formā oporteat eſſe alicui⁹ determiate ꝗtitatis. ¶ Sꝫ hec obiectio eſt modici pōderis.nā ſanguis chr̄i nō eſt niſi ſb ſpe vini. Si ḡ eēt ſāguis chr̄i ſb modica parte gutte:eēt ſb ea,put reſuat ibi ſpēs vini.nō aūt reſuaret ibi ſpēs vini niſi ut ꝯiūcta vino ſupinfuſo.icipet eē ḡ ſanguis chr̄i in vino ſupinfuſo.qđ eſt icōueniēs cū ſup hi⁹ vinū nō ſint reitata vba ſacerdotis:ex q̄rū vboꝝ vͥtute fit trāſſbatio vini in ſanguinē. Aliud eſt ḡ querere utrum exn̄te ſanguine ſb gutta ſpēi vini de necitate deſinat ibi eſſe hi⁹ ſanguis.ꝛ utrū poſſit ꝯtingē ꝙ ſic eē deſinat. Naꝫ ſi querat utruꝫ de necitate ſic ſe hēat.dicem⁹ ꝙ nō.qꝛ poſſet illa gutta remanē integra. Sed ſi querat utrum poſſit hoc ꝯtingē.dicem⁹ ꝙ ſic. Quia per vinū ſupinfuſum pn̄t ptes illi⁹ gutte ſepari ab iuicē:ꝛ poſſet eſſe ſepatio facta in tā modicas ptes:ꝙ in illis ptib⁹ ſꝫ ſe nō remaneret ſpēs vini.ḡ ꝯtingēte deſineret ibi eē ſanguis chr̄i. Et ſi ulteri⁹ querat qđ iſtoꝝ magis ꝯtingit. dicem⁹ ꝙ ualde eēt caſuale ꝙ illa gutta remaneret integra:ꝛ nō imiſceret vino appoſito.iō ut plumū:ꝛ q̄ſi regulr̄ ꝯtingit ꝙ exn̄te ſanguine chr̄i ſub gutta ſpēi vini per ifuſionē vini nō ꝯſecrati deſinit ibi eē ſāguis chr̄i. ¶ Scđa via ad hoc idē ſumit ex hijs que ſunt ꝓpria huic ſacro.nā ſic dicim⁹ de corpe chr̄i,put ex vi ſacri eſt ſub ſpē panis.ſic dicem⁹ de ſanguine,put ex vi ſacri eſt ſub ſpē vini.dicim⁹ eni ꝙ totū corp⁹ chr̄i eſt ſub tota hoſtia:ꝛ totū ſub q̄libet pte.ſic totus ſanguis chr̄i ſub tota ſpē vini ꝯſecrati:ꝛ tot⁹ ſub q̄libet pte.hi⁹ tn̄ ptes ſub qb⁹ eſt totū corp⁹:ꝛ tot⁹ ſanguis nō ſt̄ ifinite ſꝫ finite. Nec hi⁹ ſcā ꝯuerſio ſpūalr̄ dicit trāſſbatio:qꝛ manētib⁹ accn̄tib⁹ ſola ſba panis ꝯuertit in ſbam corporis.ꝛ ſola ſba vini in ſbaꝫ ſanguinis.ḡ ſm totalitatē ſbalē panis ꝛ vini loquēdū eſt de exn̄tia corpis ꝛ ſanguinis chr̄i in hoc ſacro.ꝛ qꝛ ſm totalitatē ſbalē tota ſba panis eſt ſub tota hoſtia:ꝛ tota ſub q̄libet pte.eo ꝙ quelibet ps panis eſt panis.qđ nō eēt niſi totū illđ qđ eſt de eēntia panis reſuaret in q̄libet pte panis.ſic ēt ſe hēt ex pte vini.ꝛ qꝛ ſm totalitatē ſbalē tota ſba pāis ꝛ vini eſt in aliq̄ toto pane:ꝛ tota ſba vini in aliq̄ toto vino:ꝛ tota in q̄libet pte. Opꝫ ꝙ tota ſba corpis ꝛ ſāguis chr̄i ſit in toto hi⁹ ſacro:ꝛ tota in q̄libet pte. Sꝫ ꝯſtat ꝙ ptes ille in qb⁹ eſt tota ſba panis ſt̄ ptes ſm formā. Sūt eni tales ptes in qb⁹ ſm ſe pōt reſuari ſba panis. Partes aūt ſꝫ formā in qb⁹ ſꝫ ſe reſuat ſba rei:nō ſt̄ ifinite:ſꝫ finite.poſſet eni accipi ſic modicū de pane uel de vino ꝙ nō eēt panis nec vinum:ſm forma:ꝛ ſm ſe nō reſuaret ſba panis ꝛ vini.qꝛ ḡ ſanguis chr̄i nō diuidit ſꝫ dimēſionē ſpēi vini:ſꝫ eſt tot⁹ ſanguis ſub tota ſpē:ꝛ tot⁹ ſb q̄libet parte.qꝛ partes ille ſb qb⁹ eſt hi⁹ ſanguis ſm ſe:ſt̄ partes ſm ſpēm:ꝛ nō ſt̄ ifinite:ſꝫ finite.qn̄ per ifuſionē vini ſic diuiditur gutta ſb q̄ erat ſanguis chr̄i qđ nō diuidit in ptes ſpēi vini ſm formā.oportet ꝙ ibi deſinat eē ſanguis chr̄i. ¶ Qđ vō arguebat in ꝯriū ꝙ nō ſit corruptio niſi a ꝯrio.ꝛ ꝙ vinū ſuper appoſitū nō ꝯriat illi gutte ſb q̄ ponit eē ſāguis:nec rōne forme:nec rōne dimēſionū. Dici debet qđ ut patet per hita pōt fieri corruptio ex ſola diuiſiōe ꝯtinui. Vinū eni ſupinfuſum diuidēs illā guttā in tā modicas ptes imiſcēdo ſe ei:ꝙ in illis partib⁹ nō poſſit reſuari ſpēs vini:fac ꝙ ibi eē deſinat ſāguis chr̄i. ¶ Argumētū ēt aliud deficiebat. Quia ſicut nō eſt iconueniēs eādē dimenſionē ſm uarias ſui partes eē ſub ꝯrijs formis.ſic nō eſt icōueniēs ſm aliam ꝛ aliā partē eē in ſbō:ꝛ nō in ſbō. Si ḡ ſuperinfunderet vinū:ꝙ nō imiſceret ſe illi gutte:ꝛ ꝙ nō diſcōtinuaret partes eius fieret vna dimēſio ex vino ſuperifuſo ꝛ ex illa gutta:ꝛ eēt illa dimēſio in ſbō:ꝛ nō in ſbō:ſꝫ hoc ēt eēt ſm aliā ꝛ aliā ptē ſm quē moduꝫ in eadē dimēſiōe ꝯrietatē reperire nō eſt icōueniens.

d **Einde** Querebat de ptinētib⁹ ad ens creatū. Ens aūt creatū pōt ꝯſiderari gn̄alr̄ ꝛ ſpālr̄.ꝓp qđ quedaꝫ querebant ptinētia ad ens creatū in gn̄ali. quedā in ſpāli. Ens aūt creatū in gn̄ali pma diuiſiōe diuidit in ſbaꝫ ꝛ accn̄ſ.ꝓpter qđ triplex erat talis qđ. Vna pertinens gn̄alr̄ ad oē ens utrū in ipſis entib⁹ ꝛ in ipſis reb⁹ eēt ueritas. Alia pertinēs gn̄alr̄ ad oēm ſbam. Utrū in ipſa ſba imediate poſſet fundari relō. Tertia ptinēs gn̄alr̄ ad oē accn̄s. Utrū vnū ꝛ idem accn̄s nūo poſſit eē in diuerſis ſubſtātijs. Q̄ō. VII.

a **D primū** ſic ꝓcedebat. Oñdebat ꝙ vitas ſit in ipſis reb⁹. Nā vitas eſt idē ꝙ rei entitas.naꝫ diſpoſitio vniuſcuiuſqꝫ rei in ueritate eſt ſua diſpoſitio in entitate.ut dr̄ in 2° meta^ce^.ſꝫ entitas eſt in ipſis reb⁹.ḡ ꝛ vitas. ¶ P̄.ſi extrema ſunt in aliquo ꝛ mediū opꝫ poni in eodē.ſꝫ itellect⁹ entis ꝓcedit intellectū ueri.itellectus ueri ꝓcedit intellectū boni.qꝛ ꝓus itelligit res habē ordinē ad intellectū ꝙ ad appetitū. Ueritas ḡ ē media iter entitatē ꝛ bonitatē.ſꝫ entitas ꝛ bonitas ſt̄ in reb⁹.ḡ ꝛ vitas. ¶ In ꝯriū eſt phs i pierme.ꝛ in 3° de aia.uolēs ꝙ circa cōpoſitionē ꝛ diſiōnē.i.in itellectu cōponēte:ꝛ didēte eſt vitas ꝛ falſitas. ¶ Rñ° dōꝫ ꝙ in hac qōne hoc ordine,ꝓcedemus:qꝛ primo declabim⁹ ꝙ vitas ꝛ falſitas ſt̄ in intellectu. Secūdo oñdem⁹ quō ſit in intellectu. Tertio declabim⁹ quō ſit in reb⁹. ¶ Propter pmū ſciēdū ꝙ res dr̄ va,put eſt ab itellectu cognita:ſic dicit bona,put eſt ab appetitu uolita. Eſt eni uerū obm intellect⁹.ſic bonū eſt obꝫ appetit⁹. res aūt nō cognoſcit per cognitiōeꝫ que ſit in ipa:nec per aliud qđ eſt in ipſa.ſed per illud qđ eſt in intellectu.ſt̄ eni res cognite non,put ſt̄ in ſeipſis:ſꝫ,put ſt̄ in cognoſcēte.iō ſt̄ vē nō per ueritatē que ſit in ipſis formalr̄:ſꝫ per id qđ eſt in cognoſcēte. Sed nō ſic eſt ex pte bonitatis ꝛ ut res ſt̄ uolite:ſic eſt ex pte vitatis. ut res ſt̄ cognite. Sunt eni res uolite ut ſūt in ſeipſis: lꝫ ſint cognite ut ſunt in itellectu. Exiſtēte eni forma balnei in itellectu:ēt nō exn̄te balneo in re ex̄.poſſumus itelligē balneū ꝛ ꝓpetates balnei ꝛ quecunqꝫ ptinēt ad nām balnei. ¶ Ad itellectum ḡ balnei ſufficit balneū:ut eſt in itellectu.etiā ſi nihil eēt de balneo in re ex̄. Sꝫ ad uelle balnei nō ſufficit balneū:ut eſt in itellectu.ſꝫ reqrit balneū in re ex̄.poſtꝙ eni hēm⁹ in itellectu formā balnei adhuc uolum⁹ balneū in ſeipſo. Et qꝛ ꝑ cōparatiōeꝫ ad ipꝫ itellectū ꝛ ut eſt res cognita dr̄ va.ut aūt eſt uolita dr̄ bona:qꝛ eſt cognita ut eſt in itellectu.eſt uolita ut eſt in ſeipa. Bn̄ dictū eſt ꝙ uerū ꝛ falſum ſt̄ in mēte.bonū aūt ꝛ malū ſt̄ in reb⁹. Et ut meli⁹ appareat qđ dr̄:dicem⁹ ꝙ vitas ꝯſiſtit in aſſimilatione itellect⁹ ad rē.ut qn̄ ſic eſt in itellectu ut eſt aptū natū eē in re dicim⁹ intellectū eē uerū. Qn̄ non ſic dicimus eē falſum.accipiēdo ḡ aſſimilationē large pro forma ex qua ſumit rō ſimilitudinis per ſe eſt:ꝙ talis forma ſit itellectū.nō aūt ꝙ ſit in re.nunꝙ eni intellectus itellīt niſi hēat in ſe ſilitudines rei. Intelligitur tn̄ res:ꝛ ſi in ſe nō exiſtat:ꝛ ſi nō hēat in ſe naturā ꝛ exiſtentiaꝫ. Si ergo uerū dicitur aliquid,put eſt ab itellectu cognituꝫ:ꝛ ſm ꝙ hi⁹ nō oporteat ꝙ ſit in ſe:

ſed ꝙ ſit in itellectu.bn̄ dictū eſt ꝙ uerū ⁊ falſuȝ for-
malr̄ ſūt in mēte ⁊ nō in reb⁹. Pōt aūt v̄itas eē in re
cāli⁊ ⁊ ꝓut aſſil'atio in mēte cāta eſt a reb⁹.formalr̄ āt
v̄itas eſt in itellectu. ¶ Aduertēdū tñ ꝙ opȝ v̄itatē
hic fundamētū nō uanū:nec caſſuȝ. Si eniȝ v̄itas eſt
in aſſil'atione rei ad itellectū lȝ opȝ ꝙ res ad itellectū
diuiſum.ul' ꝙ ſit apta nata cauſari ab itellectu ſȝ ꝙ ſe
hn̄t res ad itellectū diuinū. Ul' ꝙ ſit apta nata cāre ſili
tudinē in itellectu ſm ꝙ ſe hn̄t res ad intellectū nr̄ȝ.
uel ābo ſint apta nata cāri a 3° ſm ꝙ ſe hn̄t res ad in
tellectū angelicū. Cognitio eni angelica ꝯſiſtit in qdā
aſſil'atione ad res:ſȝ hi⁹ aſſil'atio nō ſumit origineȝ ꝙ
res ſint apte nate cāri a ſpēb⁹ angelicis.nec ꝙ ſpēs an
gelice ſint apte nate cāri a reb⁹:ſȝ qꝛ he ⁊ ille ſūt apte
nate cāri a 3°.qꝛ ab eiſdē ideis in mēte diua fluxerūt
ſpēs in mētib⁹ angeloꝝ:⁊ res in ꝓa nā. Si v̄o eēt aſſi
milatio ꝙ nec eēt apta nata cāri a reb⁹:nec cāre res:
nec cāri a 3°. Sic eſt ꝯcept⁹ chimē:ul' alicu⁹ figmēti
in tali itellectu nō accipit v̄itas:ſed dr̄ hi⁹ itellect⁹ eſſe
uan⁹ ⁊ caſſus. Si ḡ accipiat aſſil'atio ꝓ nō eſt aſſila-
tio niſi in re cāta. Nā hoc dr̄ aſſil'atū eē qd̄ eſt ad alte
ri⁹ ſilitudinē factū.ſȝ ſi accipiat aſſil'atio large pro oi
rep̄ſētatiōe:ſiue ſit exēplar:ſiue exēplatū:ſiue cā:ſiue
cātū. Dicem⁹ ꝙ ꝑ ſe loquēdo lȝ res ſit nolita ꝑ id qd̄
eſt in ſeipa:tñ eſt cognita ꝑ aſſil'atiōnē que eſt in itel-
lectu.ſic ḡ accipiēdo aſſil'atiōnē large hec eſt ueritas
aſſil'atio itellect⁹ ad rē:qꝛ res eſt cognita ut eſt in itel-
lectu ⁊ res erit v̄a.illud qd̄ eſt in itellectu nō ꝑ illō qd̄
ē i ſeipa:ſȝ ꝑ ſeipa.memim⁹ eni aſſignaſſe nos cāȝ q̄re
v̄itas eſt in itellectu:⁊ nō in reb⁹.eo ꝙ v̄itas ē in qdā
adeq̄tiōne:⁊ qꝛ itellect⁹ nr̄ depēdet a reb⁹:ſic ſcia de
pēdet a ſcibili.⁊ qꝛ adeq̄tio q̄dā relatiōnē iportat:ſic
ſcibile refert ad ſciaȝ nō qa ꝑ relatiōnē que ſit in ipo
ſȝ ꝑ relatiōnē que eſt in ſcia. Sic res adequat intelle-
ctui noſtro nō per adequationeȝ que eſt in rebus:ſed
per adequationem que eſt in intellectu. Res eniȝ pre
exiſtūt:⁊ intellectus imitatur eas ⁊ adequatur ipſis.
imitatio ḡ ⁊ adeq̄tio eſt in ipo itellectu.itellect⁹ ḡ nr̄
adeq̄tur reb⁹ ꝑ adeq̄tiōnē que eſt in itellectu. Si aūt
res ipe dicunt adeq̄te itellectui:hoc nō eſt qꝛ ipe res
adeq̄nt:ſȝ qa itellect⁹ adequat. Et adeq̄tio ē i ipo
itellectu. Ueritas aūt que adeq̄tiōnē iportat diceba
m⁹ eē in itellectu. Sȝ hec rō lȝ v̄a ſit p̄ticularis eſt.v̄i
aūt rō tacta uli's eē:⁊ qꝛ apud itellectū diuinū:angelicū
⁊ nr̄m.ꝑ ſe loquēdo res nō eſt cognita ꝑ aſſil'ationeȝ
que eſt in ipa:ſȝ ꝑ aſſil'atiōnē que eſt in itellectu. Suf
ficit ꝙ res ſit apud itellectū:⁊ ꝙ hēat aſſil'atiōnē ad i
tellectū:ad hoc ꝙ ſit uera. Et ꝙ ſit obm itellect⁹.qd̄
nō eēt niſi ueritas formalr̄ eēt in ipſo itellectu. Opȝ
tñ ut dicebam⁹ hāc aſſil'atiōnē eē in itellectu:ſȝ queȝ
ſumit rō v̄itatis:initi ordini v̄o nō ficto. Eſt āt ordo
uer⁹ ut dicebat aſſil'atiōis ad rē:ul' qñ ex aſſil'atione:ſi
ue ex ſilitudine illa ē apta nata cāri res.ul' qñ eſt apta
nata cāri a re:ul' qñ ābo ſūt apa nata cāri a 3°. ¶ Ui-
ſo ꝙ v̄itas ē in itellectu uolum⁹ dare modū quō in itel
lectu exiſtat. Dicem⁹ eni ꝙ v̄itas que oppōit falſitati
exiſtit i itellectu cōponēte:⁊ diuidēte. Nā lȝ res dicat
v̄a:ex eo ꝙ ē obm itellect⁹:⁊ obm ſit itellect⁹ ſȝ aſſi-
milatiōnē quā hēt i ipo tali tñ v̄itati nō ꝓ opponit
falſitas niſi forte in iudicādo. Circa eni itellectū ſim-
plicīū nō ē v̄itas:que oppōit falſitati. In itellectu āt
cōponēte ⁊ diuidēte ē v̄itas falſitaſq;.i.ē v̄itas que op
ponit falſitati. Si eni ſȝ ſimplicē aſſil'atiōnē uolum⁹
accipe rōnē v̄itatis:nō accipiet v̄itas ut falſitati op-
ponit. In itellectu eni ſimplicīū:ul' eſt ſimplr̄ v̄itas.i.
ſimplr̄ aſſil'atio. Ul' ſi eſt v̄itas:⁊ falſitas hoc ē ꝓut in
ipſo itellectu ē aliq̄s cōpoſitionis modus. Naȝ ipas
q̄ditates ſimplices nō itelligim⁹ oio mō ſimplici:ſed
itelligim⁹ eas formādo diffinitiōnē. Sȝ cū diffinitio
ſit ſmo hn̄s ꝑtes:⁊ ſit aliq̄d cōpetēs diffinito. Duplr̄
poterit eē falſitas in diffinitione:ul' qꝛ ꝑtes diffinitio
nis nō recte cōponim⁹:ul' qꝛ diffinitionē ſuo diffinito
nō debite adaptam⁹.in ipo ḡ itellectu ſimplicīū ē ali-
q̄s modus v̄itatis.cū uerū ſit obm itellect⁹:⁊ cū res
dicat v̄a:ex eo ꝙ eſt apta nata ab itellectu cognoſci.
hi⁹ tñ v̄itas nō eſt in ipſis reb⁹:ſȝ in intellectu:qꝛ res
nō ſūt obm itellect⁹ ut ſūt in ſeipſis:ſȝ ut ſūt in intelle-
ctu. Hi⁹ ēt v̄itas nō hēt ꝓ oppoſitā falſitatē. Falſitas
aūt ⁊ v̄itas oppoſita falſitati ſūt circa cōpoſitiōnē ⁊
diſiōnē. In itellectu āt ſimplicīū nō eſt falſitas:nec v̄i
tas que opponit falſitati:niſi ꝓut ē ibi aliq̄s ali⁹ cōpo
ſitionis modus.accipiēdo ḡ v̄itatē gn̄alr̄ ꝓut ducun
tur res v̄e ut ſūt ab itellectu cognite ſiue ſit talis co-
gnitio ſimplr̄:ſiue cōpoſita:v̄itas eſt in itellectu ſim-
plicit:nō in reb⁹. ¶ Accipiēdo āt v̄itatē magis ſpāli
ter ſȝ ꝙ hēt falſitatē oppoſitā ꝙ nō cōpetit ꝑ ſe itel-
lectū ſimplicīū:qa hi⁹ itellect⁹ ꝑ ſe loquēdo ſp eſt ue-
rus.talis eni v̄itas eſt in itellectu formalr̄ nō in reb⁹
niſi ſic in cā.qd̄ ſic declat. Imaginabimur eni ut ima-
ginat ph's in 3° de aīa.ꝙ res apud itellectum ſunt ſi-
cut erāt mēbra aīalis apud empedoclē. Poſuit enim
empedocles ꝙ a p̄n° mēbra aīalis erāt diuiſa:⁊ nō ſo
luȝ aīalis mēbra:ſed ⁊ rami arboꝝ.ut erat caput ſine
collo ſiue ſine ceruice.⁊ erat cruſ ſiue collū ſine ſpatu
lis.⁊ ſic de mēbris ſingulis.hoc ēt mō ⁊ rami arboꝝ
diuiſi erāt:ſupuenit āt amicitia:⁊ hec diuiſa ꝯiūxit.
Et quedā cōiūxit recte:quedā nō recte.que aūt ꝯiū-
xit recte fec̄ ide uerū aīal ⁊ ſaluatū eſt.aliq̄n aūt ꝯiūxit
nō recte.ut ꝯiūxit caput bouis cū collo eq̄:ul' cū ra-
mo arboris:⁊ tūc tale aīal ſaluari non potuit. Hoc ḡ
mō ⁊ apud intellectū res hn̄t eſſe diuiſuȝ:ſed intelle-
ctus cōponit ⁊ diuidit ⁊ hoc fac̄ recte:⁊ nō recte. qñ
ḡ ſic ꝯiūgit faciendo ꝓpoſitionē affirmatiuā:uel qñ
ſic diuidit faciēdo ꝓpoſitionē negatiuam.ſm ꝙ ſunt
in re ꝯiuncta ul' diuiſa:dr̄ fac̄e ꝓpoſitionē ueram.qñ
ecōtrario falſam.hoc ḡ mō falſitas ⁊ ueritas oppoſi
ta falſitati nō pōt eſſe in rebus:qꝛ opȝ ꝙ in intellectu
ſint cōpoſita:ut ſunt cōpoſita in re.⁊ ſint diuiſa ut ſūt
diuiſa in re.nō ḡ erit ibi falſitas.nec ueritas oppoſita
falſitati:ſed in intellectu cōponente ⁊ diuidente: qa
pōt cōiungere que ſunt in re cōiuncta: ⁊ que nō ſunt
ꝯiuncta.⁊ qꝛ pōt diuidere que ſunt in re diuiſa:⁊ que
nō ſunt diuiſa.ideo in talibus pōt eſſe falſitas ⁊ ueri-
tas oppoſita falſitati. Qualitercūq; ḡ accipiat ueri-
tas:ſiue gn̄aliter ꝓut quodlibet dr̄ uerū.ꝓut eſt ab in
tellectu cognitū.ſiue ſpālit ut hēt falſitatē oppoſitā:
⁊ ut nō hēt eē niſi in cōpoſitiōe ⁊ diſiōne.ſp v̄itas for
malr̄ ē in itellectu:⁊ nō in reb⁹ ut ꝑ antecedētia ē de
clatū. ¶ Oñſo ꝙ v̄itas eſt itellectu ⁊ quō eſt in itelle
ctu:uolum⁹ oñdē quō v̄itas ſit in reb⁹.dicem⁹ autē ꝙ
v̄itas ſit in reb⁹ triplr̄. Prio ſȝ aliā ſignificationeȝ.2°
ſȝ trāſūptionē.3° ſȝ cāȝ. Pōt eni v̄itas eē in reb⁹ ſȝ ſi
gnificationē aliā.dictū ē eni ꝙ ꝓ tāto aliq̄d dr̄ ueꝝ
ꝓut ē obȝ itellect⁹:⁊ ꝓut ē aptū natū ab itellectu co-
gnoſci ſȝ quē modū nō opȝ rē eē i ſeipa:ſȝ eē apō itel
lectū.ſȝ p̄t accipi v̄itas ſȝ ſignificationē aliā.ut idē ſit
v̄itas ꝙ puritas:ul' idē ſit v̄itas ꝙ firmitas ul' ſtabili-
tas:ſm quē modū dr̄ aurū uerū qñ eſt puꝝ:⁊ nō mix
tū.⁊ dicunt bona v̄ba:qñ ſunt firma ⁊ ſtabilia. Sic ḡ
accipiēdo v̄itatē ꝓut opponit mixtioni:⁊ ꝓut eſt qdā
puritas.ul' accipiēdo v̄itatē ꝓut opponit uanitati:ul'
mutabilitati:⁊ ꝓut eſt quedā firmitas ul' ſtabilitas.ul'

accipiẽdo ṽitatẽ ſcꝫ aliq̃ aliã hꝰ ſignificationẽ ṽitas
eſt in rebꝰ. Sꝫ ſm ſignificationẽ ſupiꝰ poſitã ſcꝫ ꝙ ue
rũ eſt obiectũ itellectꝰ: qꝛ res eſt cognita ut eſt in co-
gnoſcẽte. res dĩ ṽa per ṽitatẽ que eſt in itellectu. Ua
let eni hoc ẽ obiectũ itellectꝰ. ĝ ſcꝫ ꝙ hẽmꝰ dic̃ aliq̃d
in itellectu. Nõ ãt ualet ĝ eſt aliq̃d in ſe. Intelligẽdo
eni balneũ erit balneũ aliq̃d in itellectu: nõ ãt erit ali
q̃d in ſe. qꝛ poſſuꝫ itelligẽ balneũ: ꝛ ꝓpetates balnei: ꝛ
q̃cq̃d ſpectat ad nãꝫ balnei ut ſupra dicebaẗ nllõ bal
neo exñte. ¶ Scdõ põt eẽ ṽitas in rebꝰ ſcꝫ q̃dã tra-
ſumptionẽ. Nã accipe ṽitatẽ pro puritate: uł ſtabili-
tate eſt accipe ṽitatẽ ſcꝫ ſignificationẽ aliã: a ſignifica
tione ſupiꝰ poſita. Põt tñ a ſignificatiõe ſupiꝰ poſita
fieri quedã trãſũptio: ſm quẽ modum accipieẗ ṽitas
ꝓut locuti fuimꝰ ſupra de ṽitate ſm ꝙ ꝯſiſtit in q̃daꝫ
adeq̃tione rerũ: ꝛ itellectuũ. Põt ãt adhuc fieri que
daꝫ trãſũptio ut dicaẗ ṽitas ſm ꝙ ꝯſiſtit in q̃dã adeq̃
tione nõ rerũ ad itellectuꝫ: ſed ad aliq̃d aliud utputa
ad ſua ꝑncipia. ut dicaẗ uerũ aurũ: q̃ñ adeq̃tur ꝑncipi
is auri. hoc ẽt 2° mõ dici poterit ṽitatẽ eſſe in rebus.
¶ Tertio mõ ꝑt dici ṽitas eẽ in rebꝰ ſm cãm: ſcꝫ ꝙ
dicimꝰ cibũ aliquẽ eẽ ſanũ: nõ ꝙ aliq̃d de ſanitate for
maľr ſit in cibo. ſꝫ eſt in eo ſm cãꝫ. ut qꝛ eſt aptꝰ natꝰ ſa
nitatẽ cãre. nõ eſt ĝ ſanũ formaľr niſi aĩal: ꝛ cũ cibꝰ dĩ
ſanꝰ: hoc ẽ cãliẗ. Ab eadẽ ĝ ſanitate dĩ aĩal ſanũ: ꝛ ci
bus ſanꝰ. Aĩal q̃dẽ ꝓut hẽt uł eſt aptũ natũ ipam hr̃e
formaľr. Cibꝰ ṽo ꝓut illã ſanitatẽ efficit: uł eſt aptꝰ na
tus efficẽ cãliẗ. Sic ab eadẽ ṽitate diceẗ res ṽa: ꝛ in-
tellectꝰ uerꝰ. ut ſi dĩ ṽitas quedã aſſimilatio ad res uł
quedã adeq̃tio. Intellectꝰ diceẗ uerꝰ: eo ꝙ hẽt in ſe il
lã aſſiľationẽ: ꝛ illã adeq̃tionẽ formaľr. res aũt diceẗ
ṽa qꝛ hẽt illã aſſiľationẽ: uł adeq̃tionẽ efficẽ cãliẗ. ſcꝫ
hoc ĝ poterit dici res falſa: q̃ñ eſt apta nata facẽ aſſi-
milationẽ nõ ad illõ qõ nõ eſt: ſꝫ ad id qõ nõ eſt: ſic̃ vi
demꝰ de ere qõ felle taurino tinctũ vĩ eẽ aurũ. Erit ĝ
illud es ſic tictũ falſuꝫ aurũ. Quia fac̃ in itellectu aſſi
milationẽ de eo: qõ nõ ẽ. Fac̃ eni ipreſſionẽ in nobis:
ac ſi eẽt aurũ: cũ tñ nõ ſit aurũ. Aſſiľatio ĝ itellectus
ad rẽ: uł adeq̃tio in quo formaľr ꝯſiſtit ṽitas per ſe lo
quẽdo eſt aliq̃d in itellectu: nõ aũt in re niſi forte cãli
ter: qꝛ res eſt apta nata hoc cãre. uł talis aſſiľatio ſi nõ
reſpicit rẽ ſm cãꝫ: reſpicit eã ſcꝫ repñtationẽ: ut quia
res eſt apta nata ſic repñtari. ¶ Ad ꝑm dõꝫ ꝙ idẽ eſt
ṽitas ꝛ entitas rei: ſꝫ nõ ſm eandẽ rõnẽ: qꝛ nã rei eſt
quedã entitas ſm ſe. ſꝫ eſt quedã ṽitas ut cõparaẗ ad
itellectũ. Et ut eſt obiectũ eiꝰ ſm quẽ modũ non opꝫ
ꝙ ſit aliq̃d in ſe. ſed aliq̃d in itellectu. Eadeꝫ ĝ nã rei
que eſt in ſe entitas formaľr ꝓut cõparaẗ ad itellectũ.
põt eẽ ṽitas cãliẗ. Eadẽ ĝ nã põt dici entitas ꝛ ṽitas
vnũ formaľr. aliud cãliẗ. ſꝫ ex hoc nõ hꝛ ꝙ ṽitas ſit in
rebꝰ niſi ſic̃ in cã. ¶ Ad 2m dõm ꝙ cũ ṽitas ſit in in
tellectu entitas ꝛ bonitas in rebꝰ hoc nõ eſt nec rõne
mediꝫ: nec rõne extremitatis. Qꝛ eni ꝑus itelligaẗ in
re eẽ entitas q̃ ṽitas: ꝛ ṽitas q̃ bonitas nihil fac̃ ad
ꝓpoſitũ: ſed illud qõ ſignificaẗ noie entitatis: uł boni
tatis uł ṽitatis eſt in ꝓpoſito attẽdẽdũ. Noie ãt ṽita
tis ſignificaẗ quedã aſſiľatio: uł adeq̃tio que formaľr
eſt in itellectu: ſm cãꝫ aũt põt eẽ ṽitas in rebꝰ uel ſm
aliquẽ aliũ modũ. Dicimꝰ aũt ſm aliquẽ aliũ modum
ꝑꝑ itellectũ diuinũ ꝛ angelicũ: quoꝝ ſcia nõ cãtur a re
bꝰ formaľr. ĝ ṽitas nõ eſt niſi ĩ itellectu: ſic̃ ſanitas for
maľr nõ eſt niſi in animali: ſꝫ cãliẗ. uł tanq̃ in ſigno uł
ſm aliquẽ aliũ modũ ꝑt eẽ in aliis. Queſtio. VIII.

S Ecũdo querebaẗ de oĩ ſbã. utrũ ime
diate poſſet fũdari in ſbã re
latio realis: que eſt in ꝑdicamẽto relationis.

ꝛ arguebaẗ ꝙ ſic. nã ut dicebat vna ſbã creata ordi-
naẗ ad aliã: ꝛ totũ ordinaẗ ad deũ: ꝛ ſi nullus itellectꝰ
eẽt: hoc eẽt. igiẗ ſm rei ṽitatẽ põt fũdari ꝛ fundaẗ re
latio in ipſa ſbã. ¶ Preterea nõ eſt maioris dignita
tis ſbã creata: q̃ icreata: ſꝫ in ipa ſbã diuina fũdaẗ rela
tio ut ex eo ꝙ filiꝰ accipit nãꝫ a pr̃e eſt in eo filiatio. in
ipa ĝ nã diuina ut eſt coicata filio per gñationẽ hẽt eẽ
relatio. mľto ĝ magis hoc erit ĩ ipa ſbã creata. ¶ Pᷣ.
in deo ſũt duo ꝑdicamẽta ſbã: ꝛ relatio. ita ꝙ ꝑmãet
ibi relatio ſm ſe. qõ nõ poſſet eẽ niſi relatio fũdareẗ
imediate in ipa diuina ſbã. multo ĝ magis hoc eẽ pote
rit in creaturis. ¶ In ꝯriũ eſt qꝛ illa relatio fundata
ſic eẽt ſbã uł accidẽs. nõ eẽt ſbã cũ ſbã nõ ſit ad aliq̃d
nec eẽt accidẽs. qꝛ relatio nõ eſt accidẽs niſi rõne fũ-
damẽti. igiẗ ſi eẽt dare aliq̃ taleꝫ relationẽ in creatu-
ris: eẽt dare aliqõ mediũ int̃ ſbãꝫ ꝛ accñs. ¶ R° dõꝫ
ꝙ ĩ hac q̃õne ſic ꝓcedemꝰ. qꝛ ꝑ° aſſignabimꝰ diſtictio
nes que fiũt de relatione: ꝛ decľabimꝰ quõ ille diſtin-
ctiones ſe hñt ad alia ꝑdicamẽta. 2° cõparabimꝰ hꝰ di
ſtictiones adiuicẽ. 3° deſcẽdemꝰ ad q̃õnẽ utruꝫ poſſit
relatio imediate fũdari in ipa ſbã. ¶ Propẗ ꝑm ſciẽ
dũ ꝙ de relatiõe coĩter fiũt due diſtictiones. q̃rũ vna
eſt ꝙ q̃dã ſũt relatia ſcꝫ eẽ: quedã ãt ſcꝫ dici. Dicunẗ ãt
relatiua ſm eẽ que ſcꝫ id ꝙ ſũt ꝑtinẽt ad ꝑdicamẽtuꝫ
relationis. Sꝫ alia dicunẗ relatiua ſcꝫ dici: que ſm id
ꝙ ſũt ꝑtinẽt ad alia ꝑdicamẽta. hñt tñ ipa in ſe quẽdã
modũ relatiuũ ſic̃ ſcia eſt relatiuũ ſm dici. qꝛ ipa ſm
ſe ꝑtinet ad ꝑdicamẽtũ q̃litatis: cũ ſit habitꝰ q̃dã. hẽt
tñ quẽdã modũ relatiuũ qꝛ hẽt q̃dã depẽdẽtiã: ꝛ re
ſpectũ ad ſcibile. ¶ Scdã diſtictio eſt ꝙ quedã ſunt
relatiua ſcꝫ rẽ: quedã ſcꝫ rõnẽ. Nam aliq̃ referunẗ ad
alia: qꝛ reaľr depẽdẽt ab illis ſic̃ ſcia nr̃a referẗ ad ſci-
bile: qꝛ reaľr depẽdet ab ipo. ꝛ talia ſũt relatia ſcꝫ rẽ.
Aliq̃d ãt referẗ ad aliud: nõ qꝛ ipm in ſe referaẗ: uł ꝙ
ipꝫ ab illo depẽdeat. Sꝫ qꝛ aliud referẗ ad ipꝫ ꝛ de-
pẽdet ab eo: ſic̃ ſcibile referẗ ad ſciaꝫ: nõ ꝑ relationẽ:
uł ꝑ depẽdẽtiã que ſit in ſcibili. Sꝫ ꝑ relationẽ que ẽ
in ſcia. Scibile ĝ referẗ ad ſciaꝫ. qꝛ ſcia referẗ ad ipꝫ:
ꝛ tales ſũt oẽs relationes dei ad creaturã. Cuiuſmõi
ſũt relationes tꝑales: qꝛ nihil ex tꝑe ꝑt dici de deo ſcꝫ
rẽ. ſũt eni tales relationes ſcꝫ rõnẽ. Nã nõ poſſumꝰ in
telligẽ ꝙ ſcia referaẗ ad ſcibile: niſi itelligamꝰ ꝙ ꝛ ſci-
bile referaẗ ad ſciaꝫ. Propẗ relationẽ ĝ que eſt in ſcia
ſm rẽ: eſt relatio in ſcibili ſcꝫ rõnẽ: ꝛ ſm modũ itelli-
gẽdi. He aũt due diſtictiones ſic cõparanẗ ad alia ꝑdi
camẽta. ꝙ ꝑa diſtictio nõ ſolũ locũ hẽt in relatiõe: ſꝫ
ẽt in ꝑdicamẽtis aliis. Nã ſic̃ diſtiguimꝰ ꝙ eſt relatio
ſcꝫ eẽ: ꝛ ſcꝫ dici. ſic diſtiguẽ poſſumꝰ ꝙ eſt ſbã ſm eẽ ꝛ
ſm dici. Dĩ eni ſbã ſcꝫ eẽ: qꝛ ſm illud qõ eſt ꝑtinet ad
ꝑdicamẽtũ ſbe. ſbã aũt ſm dici: dĩ illud qõ hẽt quen
dã modũ ſbe: ſic̃ ipa q̃litas uł ipm accñs in abſtracto
ſignatũ: eſt ſbã ſcꝫ dici: qꝛ ſic acceptũ hẽt quẽdã mo-
dũ ſbe. iõ in 5° metacc dĩ ubi diſtiguunẗ mľti modi ſbe
ꝙ ſbã dĩ qõ ſignificat q̃d in oĩbꝰ rebꝰ. Ipa ĝ eẽntia ꝛ
ipa q̃litas cuiuſlibet rei põt dici quedã ſbã: ſꝫ ꝯſidera
re rẽ aliquã ſcꝫ illud qõ eſt: ꝛ ſcꝫ ſuã eẽntiã eſt ꝯſidera
re ipaꝫ ſcꝫ ſe: ꝛ ſm abſtractionẽ. Albũ ĝ dic̃ accñs: ꝛ
ſcꝫ rẽ. Quia ipa res quã ſignificat albũ eſt accñs: ꝛ ſcꝫ
uocẽ ſiue ſm modũ ſignificãdi. Quia albũ ſignificat
cõcretionẽ. Albedo aũt eſt accñs ſcꝫ id qõ eſt. tñ ſm
modũ ſignificãdi: qꝛ ſignificaẗ aliq̃d ſcꝫ ſe hẽt quẽdaꝫ
moduꝫ ſubſtãtie. Ipſum ergo accidens ſignificatum
ut eſſentia. ꝛ in abſtractione eſt ſubſtantia ſm dici.
ꝛ hẽt quẽdã modũ ſbe ſm quẽ modũ ſbã dic̃ eẽntiã
cuiuſlibet rei. ſic̃ ẽt poſſemꝰ diſtinguẽ ꝙ eſt q̃litas ſm
eẽ ꝛ ſm dici. Qualitas eni ſcꝫ eẽ eſt in ꝑdicamẽto q̃-

ltatis. Sed q̄litas ſm dici eſt illud qđ eſt in alijs p̄dicamētis. Hēt tñ quēdā modū q̄litatū. hoc eni modo oia ulīa ēt exñtia in p̄dicamēto ſbe ſignificāt q̄le qđ: ſm quē modū loq̇tur phs in p̄dicamentis. ꝙ ſcōe ſbe videntꝛ hoc aliq̇d ſignificare: ſed ſignificāt q̄le qđ. i. ſignificāt qđ per moduꝫ q̄lē: qꝛ ſignificāt qđ ut in alio. nō ut per ſe exñs. Hoc ēt mō loquitꝛ ipſe in 7° metaᶜᵉ ubi vult ꝙ nllꝫ ulē ſit ſba: qꝛ nullū ulē eſt per ſe exñs Albedo ğ ⁊ nigredo ⁊ talia que ſūt in p̄dicamēto q̄litatis ſūt q̄litates ſm eē. Scōe vo ſbe que ſꝫ illud ꝙ ſunt: ſūt in p̄dicamēto ſbe. Tñ qꝛ hñt quēdā moduꝫ q̄litatiuū: qꝛ ſignificāt ut aliq̇d i alio: nō ut aliq̇d per ſe exñs ſunt q̄litates ſm dici. ¶ Aduertendū tñ ꝙ lꝫ oē accidēs ſit aliq̇d in alio. tñ qꝛ nō ſunt niſi tria predicamēta ſignificātia rē aliq̄ abſolute ſm ſe ſignificare ut aliq̇d in alio hoc cōpetet q̄titati: ul' q̄litati. Naꝫ ſba ſignificat aliq̇d per ſe. relatio ſignificat ipm ordinē ad alia ſex p̄dicamēta de q̇bꝰ agitꝛ in ſex pncipijs: ſignificāt rē in ordine ad aliud extrinſecū. Significare rē ut in alio: ut in ſbo cōpetit q̄titati: ⁊ q̄litati. Secūde ğ ſbe: qꝛ nō dicūt aliq̇d per ſe exñs: ſed dicūt aliqđ in alio. Iſte modus ſignificādi: ul' erit q̄titatiuꝰ. ul' q̄litatiuꝰ. nō aūt debet dici modus q̄titatiuꝰ. qꝛ hoc eſt ſignificare ſm eq̄litatē uel ſm extenſionē. iō dr̄ eē moduſ q̄litatiuꝰ. ⁊ dicuntꝛ talia ſignificare quale quid ideſt qđ per modū q̄lē. ſic ⁊ de q̄titate poſſemꝰ diſtinguere: qꝛ eſt q̄titas ſm eē: ut illa que eſt in p̄dicamento q̄titatis: ⁊ eſt q̄titas ſm dici ut id qđ eſt in alio p̄dicamēto. hēt tñ quēdā modū q̄titatiuum. Hoc mō v̄tutes ſūt q̄titates ſm dici: qꝛ ſꝫ ſe ſunt in p̄dicamēto q̄litatis: hēt tñ quēdā modū q̄titatiuū: ſm ꝙ dicimꝰ ꝙ tāta v̄tꝰ pt in tātū obiectū. Illō ğ qđ eſt q̄litas: nō eſt ſba: neqꝫ q̄titas: neqꝫ relatio ſm eē. Nō eſt tñ icōueniēs ꝙ ſit oia iſta ſm dici. potētia tñ eſt q̄litas. ſm eē tñ ut ſignificatꝛ in abſtractione eſt ſba: ſm dici ut dicit reſpectū ad obiectū eſt relatio. ſm dici ut importat cōmēſurationē q̄dā reſpectu obiecti: ut qꝛ tāta potētia in tātū obiectū eſt q̄titas ſꝫ dici. Diſtiguē ğ ꝙ aliq̇d eſt tale ſm eē: aliq̇d ſm dici cōpetit alijs p̄dicamētis a relatione. ſed ſcōa diſtinctio ꝙ aliq̇d eſt tale ſm rē: aliq̇d ſm rōnē ſoli relationi videtꝛ eſſe p̄pa. Nā ut ſupra diximꝰ p̄dicamēta ul' ſignificant rē: ⁊ ſic ſūt tria p̄dicamēta. ſba: q̄titas: ⁊ q̄litas. Ul' ſignificāt ipm ordinē: ⁊ ſic eſt ipa relatio. Uel ſignificāt reꝫ ſub ordine: ⁊ ſic ſūt illa ſex p̄dicamenta de q̇bꝰ agitꝛ in ſex pncipijs. Quia ğ oia nouē p̄dicamēta alia a relatione: qꝛ uel ſignificāt rē ſm ſe: ul' rē ſub ordine. Nō pñt eſſe talia ſm rōnē eo ꝙ ipaꝫ rē includāt. Sola aūt relatio que dicit ipm ordinē pōt eē qđ rōnis tm̄. ¶ Viſo que diſtictiones de relatione fiūt: ⁊ quō diſtictiones ille cōparantꝛ ad alia p̄dicamēta uolumꝰ iſtas diſtinctiones adiuicē cōparare. Crediderūt eni aliqui ꝙ vna illarū diſtinctionū incidēt in aliā: ⁊ ꝙ vna diſtictio eēt idē ꝙ alia. ut ꝙ idē eēt eē relatiuū ſm rem: ⁊ ſm eē. Etiā idē eſſe relatiuū ſm rōnē: ⁊ ſm dici. Sꝫ mēbra harū diſtinctionū ſe hñt ſic̄ excedētia ⁊ exceſſa. Relatiuū eni ſm rē pōt eē ſm eē: ⁊ ſm dici. Et relatiuū ſm rōnē pōt eē ⁊ ſm dici. ⁊ quodlibet mēbrorū alteriꝰ diſtictionis ſic ſe hēt ad aliā diſtinctionem. Nā tā relatiuū ſm eē: q̄ ſm dici pōt eē ſm reꝫ: ⁊ ſm rōnē. Scia eni ⁊ ſcibile ſūt relatiua ſm dici: cū ſint in alijs p̄dicamētis a relatione. Scia eni eſt in p̄dicamēto q̄litatis. Scibile aūt eē pōt in q̇libet p̄dicamento. Utrūqꝫ ğ tā ſcibile q̄ ſcia eſt relatiuū ſm dici. vnū tñ eſt relatiuū ſꝫ rē: aliud aūt ſm rōnē: ſic̄ ēt relatiuū ſꝫ eē pōt eē ſm rē: ⁊ rōnē. nā dñs ⁊ ſuꝰ ſūt relatiua ſm eē: qꝛ ſūt in p̄dicamēto relationis. Attñ dñs iportat relationē ſꝫ rōnē: ſuꝰ vō ſꝫ rē. ¶ Poſitis ⁊ declatis diſtictionibꝰ que fiūt de relatione. reſtat ad q̄ōnē deſcēdē. Cū ğ queritꝛ utꝝ in ipa ſba creata imediate poſſit fundari relatio. Dicemꝰ ꝙ eſt relatio ſm eē: ⁊ ſꝫ dici. Sba aūt pōt eē relatiuū ſm dici: ⁊ pōt in ea fundari relatio ſm dici: nō aūt ſꝫ eē. qđ patet per phꝫ in p̄dicamētis qui cū p̄° diffiniſſet relatiua ſm dici dicēs ꝙ ad aliq̇d talia dicuntꝛ q̇cūqꝫ hoc ipm qđ ſūt alioruꝫ dicuntꝛ. poſtea ait ꝙ ſm diffinitionē data cogimur dicere aliq̄ ſbaꝫ eē ad aliq̇d. Iō corrigit diffinitionē p̄mā danſ diffinitionē de relatiuis ſꝫ eē. Dicēs ꝙ relatiua ſm eē ſūt: nō qꝛ ſic dicuntꝛ: ſꝫ qꝛ eoꝝ eē eſt ad aliud ſe hr̄e. ſm hāc aūt diffinitionem ut ipſe inuit nulla ſba eſt ad aliq̇d. plane ğ vult ꝙ ſba poſſit eē relatiuū ſm dici. Nō aūt ſm eē. hoc aūt ſic declatꝛ. Nā ut patet per habita illud eſt relatiuū ſm eē: qđ eſt in p̄dicamēto relationis. predicamētū aūt relationis eſt vnuꝫ de nouē p̄dicamētiſ accidētalibꝰ. Relatio aūt nō hēt ꝙ ſit accñs: ex eo ꝙ relatio. Quia tūc nō eēt in diuinis cū in deo nihil ſit per accñs. ut vult auguſtinꝰ in 5° de trini. Erit ğ relatio accñs rōne fundamēti: ut qꝛ fundatꝛ in accidēte. nulla in creaturis ğ erit relatio ſꝫ eē niſi ſit fundata in accñte. ſiq̇s aūt reſpectꝰ fundatur in ipa ſba ꝑtinebit ad relationē ſm dici. Nec ualet ſi dicatꝛ ꝙ ſba realitꝛ hēt ordinē ad aliq̇d: qꝛ eē relatiuū ſꝫ rē: nō eſt eē relatiuū ſm eē. Nā ⁊ ſcia dr̄ relatiuū ſm rē: ⁊ tñ eſt relatiuū ſm dici. diffuſiꝰ ğ tractauimꝰ illas duas diſtinctiones de relatiuis datas: qꝛ in hoc fūdabatꝛ q̄ōnis difficultas. Nā per has diſtictiones patet ꝙ ſi in ſba poſſet fundari reſpectꝰ realis ꝙ poſſet eſſe in ea relatio ſꝫ eē. qđ patet eē falſuꝫ. Quia relatio ſꝫ eē ut de ea locuti ſūt phī cū ꝑtineat ad p̄dicamētū accidētiſ ſemꝑ hēbit pro fūdamēto aliqđ accñs: ꝑꝑ qđ talis relatio imediate in ſba fundari non pōt. ¶ Ad p̄ᵐ dōm ꝙ q̄tūcūqꝫ ſm rei v̄itatē poſſit fundari aliq̇ſ ordo: ⁊ aliq̇s reſpectꝰ in ipa ſba. ex tali tñ reſpectu nō accipietꝛ relatio ſm eē qꝛ nō poterit taliſ relatio ꝑtinē ad p̄dicamētū accidētis. ¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ duo p̄dicamēta que ſunt in diuinis nō ſūt eiuſdē rōnis cum iſtis p̄dicamētis. Relatio eni que eſt in diuiſ nō pertinet ad p̄dicamētū accidētis: q̄tūcunqꝫ maneat ibi ut relatio. Propter qđ nō ualet ſi relatio in diuiſ pt hr̄e pro fundamēto ipaꝫ diuā eēntiā ꝙ relatio in creaturis loquēdo de relatione ſm eē que ꝑtinet ad p̄dicamentū accidētis. poſſit imediate fundari in ipſa ſubſtantia creata. ⁊ per hoc patet ſolutio ad tertium argumentum.

Queſtio. IX.

Tertio querebatꝛ de oi accidēte. utrum aliqđ accñs poſſit eē in duobus ſbis. ⁊ arguebatꝛ ꝙ ſic. Quia ſi ex aq̄ fiat aer tātū de mā q̄tū erat ſb forma aque fiet ſub forma aeris. ſed mā nō hēt ꝙ ſit tāta: uel tāta niſi per q̄titatē: ⁊ per accidēs. ğ illud accñs qđ erat in aq̄ eſt poſtea in aere. ¶ In ɔ̄riū eſt qꝛ tale accidēs uel remaneret q̄tū ad eē: ⁊ tūc forma ſbalis adueniret enti in actu: ul' remanēt ſolū q̄tū ad eēntiā: ⁊ accipet aliud ⁊ aliud eē in alio ⁊ alio ſbo: ⁊ tc̄ accñſ ut dicebatꝛ migraret a ſbo in ſbꝫ qđ eſt icōueniēſ. ¶ Rñ° dōꝫ ꝙ iſta qđ aliud ꝓponit: ⁊ aliud q̇rit. ꝓponit āt utꝝ accñs poſſit eē in diuerſis ſbis. q̇rit āt quō dimēſiōes idetermiate: uel quō q̄titaſ māe poſſit eē eadē per eēntiā i re gñata: que fuit in re corrupta. Et ut ſatiſfaciamꝰ taꝫ queſito: q̄ ꝓpoſito. Dicemꝰ ꝙ triplici rōne uenari poſſumꝰ ꝙ vnū ⁊ idē accñs nō pōt eē in diuerſis ſbis. Accidēs eni ad ſbaꝫ hēt vnitatē. Dependētiā. Et hēt per ipm

limitationē.ex qlbet aūt iſtoꝝ declarari pōt ꝙ vnū ac
cidēs nō poſſit eē in diuerſis ſ bis. ¶ Pria rō ſumit
ex pte vnitatis.fit eni vnū ex ſbo ⁊ accidēte:ſic ex po
tētia ⁊ actu.iō dī in 2° de aīa.ꝙ nō opꝫ querē quō ex
figura cere:⁊ cera fiat vnū.Eo eni ipo ꝙ vnuꝫ ſe hēt
ut potētia:aliō ut act⁹:fit ex eis vnū.Et in 12° metaᶜᵉ
dic cōmētator.ꝙ corp⁹ calidū agens in aliqō corpus
nō imutat calorē ab extra:ſed fac calidū in potētia:
⁊ calidum in actu.Si ḡ accñs exñs in vno ſ bo poſſit
fieri in alio ſ bo:nō educeret de potētia illius ſ bi:nec
fieret illud ſ bm potētia tale:actu tale:ſed vnū ada-
ptaret alteri. quodlibet ḡ ſe hēet ut aliqd in actu.ex
duob⁹ ḡ in actu fieret vnū qō eſt icōueniēs.Eſſe eniꝫ
nō pōt nālr ꝙ accñs pexiſtat ſbo ſuo:qꝛ tūc quodli-
bet eēt aliud actu.Si ḡ vnū cōiūgeret alteri oporte
ret dare aliqō mediū ꝯiungēs.Cū eſt aliqō potentia
tale:fit actu tale.Ut ſi potētia albū fit actu albū.Al
bedo illa antea nō pexiſtebat ſuo ſ bo.Quia tūc fuiſ
ſet aliqd in actu:⁊ ex ſ bo ⁊ albedine fuiſſet factū ali-
qō vnuꝫ tanꝙ ex duob⁹ in actu.Si ḡ vnū accñs pt eē
in duob⁹ ſbis:ul' hoc eſt ſil':uel ſucceſſiue.Sil' aūt nō
eſt itelligibile:ꝙ vnū ⁊ idē accñs ſm nūm ſil' ſit in di
uerſis ſ bis.qꝛ qō ſil' eſt in diuerſis ſm nūm:ſm ꝙ hī⁹
opꝫ ꝙ diuerſificet ſm nūm.Si aūt hoc fiat ſucceſſi-
ue tūc act⁹ pexiſtit ſ bo ſuo:qꝛ exñs in vno ſ bo poſtea
eſt in alio ſ bo.Fieret ḡ ex hī⁹ accidēte ⁊ ſuo ſ bo vnuꝫ
tanꝙ ex duob⁹ in actu:qō eē nō pt. ¶ Scdo hoc idē
patet ex dependētia quā hēt accñs ad ſbm.nā ut tra-
dit in 12° metaᶜᵉ pncipia uliū ſunt ulia.pticulariū pti
cularia.Ut gnāliter pr̄ eſt pncipiū filij:hic pr̄ erit cā:
uel pnᵐ hui⁹ filij.Si ḡ gnāle ꝙ accñs depēdet ex ſ bo
ḡ hoc accñs ex hoc ſ bo.⁊ ſi gnāle eſt ꝙ accñs nō eſt
ens:niſi entis hoc accñs nō erit hoc ens:niſi qꝛ eſt hī⁹
ſbti.Non erit ḡ hoc accñs:hoc ens:niſi qꝛ eſt in hoc
ſ bo.Si ḡ tollat ab hoc ſ bo tollet ab eo ſua eēntia.
remanē aūt hoc ens:⁊ remanē idē nūo abſqꝫ hoc ſub
iecto a quo hēt ꝙ ſit hoc eſt ipoſſibile per naturam.
¶ Tertio hoc idē patet ex pte limitationis.Limita
tur eni accñs per ſ bm ſuum.ut nihil accñtis ſit extra
ſbꝫ:ſic limitat corpus per locū in quo eſt.ut nihil cor
poris ſit extra ſuū locū:alr̄ tn̄ ⁊ alr̄.Quia accñs nō
ſolū limitat per ſubiectū:ſed ēt per hoc ſubiectuꝫ:ut
ita determinat ad ſuū ſ bꝫ:qō in alio ſ bo eē nō poſſit
ſed corp⁹ lꝫ nihil de eo ſit extra ſuū locuꝫ.pōt tn̄ eſſe
in alio:⁊ alio loco.ꝙ ḡ accñs ſit in diuerſis ſ bis:ul' ſil'
ul' ſucceſſiue repugnat vnitati quā hēt accñs ad ſ bꝫ.
Quia nō poſſet tūc fieri vnū ex accidente ⁊ ſ bo:niſi
ſic ex duob⁹ in actu.Et repugnat depēdētie quā hēt
ad ipm:⁊ limitationi:quā hēt per ipꝫ.Limitat eni ac
cidēs determinate per ſuū ſ bm ut nālr extra:ul' p̄
ter illud ſ bm eē nō poſſit.Satiſfactū eſt ḡ ei qō qō ꝓ
ponebat. ¶ Reſtat āt ſatiſface ei qō qō querebat.vi
delꝫ de dimēſionib⁹ determinatis ſic de q̄titate mãe
quō remanet eadē in re corrupta:⁊ gñata:hoc auteꝫ
ſoluit auicēna in ſufficiētia ſua uolens ꝙ accñs ul' ſeq̄
tur ipm cōpoſitū ſm ſe:uel ſequit ipm rōne forme:ul'
ſeipm rōne mãe.Accñs aūtē qō ſequit ſ bꝫ rōne mãe
manet idē.qꝛ mā in re corrupta ⁊ gñata pōt remanē
eadeꝫ nūo ſm ipm in re corrupta:⁊ gñata.Uñ ait ꝙ
cicatrix ⁊ nigredo ethiopis remaneret eadeꝫ nūo ēt
ethiope viuo ⁊ mortuo:lꝫ qcqd ſit de accñtib⁹ aliis
de q̄titate mãe ad quā nō eſt mot⁹:⁊ que nunꝙ ſepat
a mā.dubiū eē nō debet ꝙ remãet eadē nūo. ¶ Ad
argumētū aūt in cōtrariū ꝙ tūc accñs migraret a ſbo
in ſ bm.uel ꝙ idē accñs eēt in duob⁹ ſbis.Dici debet
ꝙ res corrupta:⁊ gñata nō ſunt aliud ⁊ aliud ſ bꝫ lꝫ
mãꝫ.Iō in accidēte illo qō fundat in ipa mā ⁊ qō ſe-
quit ipaꝫ mãꝫ nō eſt incoueniēs coicare rē corruptaꝫ
⁊ gñatā.Sic eniꝫ nō erit accñs in duob⁹ ſ bis:ut duo
ſunt:⁊ ut differūt:ſed ut vnū ſūt:⁊ ut ꝯueniūt. Sic ḡ
pōt itelligi dictū phī in de gñatione.Q̄ q̄titas ſimbo
la manet eadē in re corrupta:⁊ gñata. naꝫ illa q̄litas
ſimbola:ul' ſequit formā:uel mām.ſi formā qꝛ corru-
ptū ⁊ gñatū nō ꝯueniūt in aliq forma nūo.nō poterit
remanē talis q̄litas eadē nūo:lꝫ poſſit remanē eadeꝫ
ſpē.Si vō ſequit mãꝫ:qꝛ manet mā eadē nūo non eſt
incōueniēs ꝙ talis q̄litas remanē poſſit ēt eadē nūo.

d **Einde** querebat de ente creato in
ſpāli.Ens aūt creatū diuidit i
ſbaꝫ ſpūalē:⁊ ſēſibilē.Querebat ḡ circa i
tellectualē ſ baꝫ:⁊ circa ſenſibilē.Circa in
tellectualē vō erat qō utruꝫ idē in itellectualib⁹ ſ bis
poſſit eē pfectio:⁊ pfectibile.Circa ſenſibilē vō que
dā querebant ptinētia ad agētia nālia. Quedam ad
res aīatas.Circa agētia nālia querebat vnū ptinens
ad oē nāle agēs.Utruꝫ aliqō agens poſſit corrūpere
vnā formā abſqꝫ eo ꝙ inducat aliaꝫ.Aliud querebat
ſpāliter circa celū.utrū poſſit eē aliqs hī⁹ inferi⁹ effe
ctus nālis qui ſit caſualis nō reductus in motuꝫ celi.

Queſtio.x.

a **D primū** ſic procedebatur.argue
bat ꝙ in ſubiectis itelle
ctualib⁹ idē ſit pfectio:⁊ perfectibile. Nam
ſubſtātia ſpiritualis per nām ſuā eſt in gñe:⁊ in ſpecie
ſed cū hēat nāꝫ ſimplicē per idē erit in gñe:⁊ in ſpē.
Nā ergo illa ut collocat angelū in gñe habebit rōnē
potētie ut collocat ipm in ſpē hēbit rōnē act⁹:ſed po
tentia hēt rōnē pfectibilis:act⁹ rōnē pfectionis. ideꝫ
ergo erit pfectio ⁊ pfectibile. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ ſi ideꝫ
eēt pfectio ⁊ pfectibile.idē eēt potentia ⁊ act⁹:⁊ per
ꝯñs idē poſſet eē mouēs ⁊ motū:cū mouēs ſꝫ ꝙ hī⁹
ſit in actu:motū aūt in potētia:⁊ per ꝯñs ideꝫ poſſet
eē cā ⁊ effect⁹.⁊ idē poſſet eē p̄us ⁊ poſteri⁹:que oīa
vident icōueniētia. ¶ Rn̄o dōm ꝙ nō eſt icōueniēs ꝙ
idē ſit p̄us ſeipo:ſi cā ſuipſi⁹ ſit in potentia ⁊ in actu
reſpectu ſuipſi⁹.Nō tn̄ hoc erit eodē mō:nec ſꝫ eā
dē ꝯſiderationē.Nā ut vult cōmentator in 2° metaᶜᵉ
mā p̄us recipit formas magis ulēs:⁊ mediatib⁹ for
mis magis ulib⁹ recipit formas min⁹ ulēs:uſqꝫ ad idi
uiduales:qō nō poſſet eē niſi idē alr̄ ⁊ alr̄ ſumptū eēt
cā ⁊ effect⁹:eēt potentia:⁊ act⁹ eſſet p̄us ⁊ poſterius.
Imaginabimur eni ꝙ magis ulia de min⁹ ulib⁹.Ut ge
n⁹ de ſpē nō pdicat denoiatiue:ſed eēntialr:ut decla
ri hēt in 2° thopicoꝝ.Sꝫ nō pdicat vnū de alio eēn
tialr:niſi ſit idē cū illo per eēntiā.Eadē ḡ rē per eēn
tiā dic forma magis ulis.⁊ min⁹ ulis.Si ḡ mā p̄us re
cipit formā ulēꝫ:⁊ poſtea min⁹ ulēꝫ.opꝫ ꝙ idē ſit p̄us
⁊ poſteri⁹ ſeipo.Una eni ⁊ eadē forma alr̄ ⁊ alr̄ acce
pta erit recepta in mā p̄us:⁊ poſteri⁹:accepta eni ſub
eē magis uli ſe hēbit:ut recepta p̄us ſub eē.aut min⁹
uli:ut recepta poſteri⁹.Immo nō ſolū ſꝫ receptionē
mãe:ſꝫ q̄tū ad eē:idē eſt p̄us ⁊ poſteri⁹ ſeipo.Nā cū
multis modis dicat aliqd eē p̄us altero.hic eſt vnus
modus ꝙ illud eſt p̄us a quo nō ꝯuertit ſbſiſtēdi ꝯñs
⁊ qꝛ huc modū hēt magis ulē ad min⁹ ulē:qꝛ bñ ualet
hō ḡ aīal:ſed nō ecōuerſo.Cuꝫ ḡ aīal in hoīe non ſit
aliud ꝙ homo:qꝛ tūc nō eēntialr pdicaretur de ipo:
eadē res cōſiderata ut aīal:erit p̄us ſeipa cōſiderata
ut hō.Nō eſt ḡ icōueniēs idē ſm rē alr̄ ⁊ alr̄ cōſide
ratū eſſe p̄us:⁊ poſteri⁹ ſeipſo.Sic ēt nō eſt incōueni
ens idē ſm rē eē cām ſuipſi⁹ ut patet in exēplo ꝓpo
ſito.Nā ſi mā p̄us recipit formas magis ulēs:⁊ me-

dĩãtibꝰ hiꝰ formis recipit formas minꝰ ulẽs: q̃ illud
mediãte quo recipit aliqd eſt cã q̃re recipiat illud. ſi
forma minꝰ ulĩs recipit mediãte forma magis uli: erit
forma magis ulis cã: ꝙ recipiat forma minꝰ ulis. ⁊ q̃
eãdẽ rẽ dicit hec forma ⁊ illa. ideꝫ erit ſuiipſius cã.
Scõm hunc ẽt modũ loqtur ille actor ſex pncipiorꝫ
cũ ait ꝙ paſſio eſt effectꝰ actionis. Cõſtat ꝙ eãdẽ rẽ
dicit actio ⁊ paſſio. ſed illa res ut eſt ab agẽte dĩ actio
ut recipit in paſſo dĩ paſſio. q̃ ergo illa res ꝑus intel
ligit eẽ ab agente ꝙ̃ ſit recepta in paſſo eadem res ut
actio erit ꝑor ſeipa ut paſſio uel eadem res ut paſſio
erit poſterior ſeipa ut actio. Rurſus q̃ non intelligit
illa res recipi in paſſo niſi q̃ eſt ab agẽte ſm ꝙ eſt ab
agẽte erit cã ſuiipius ſm: ꝙ recipit in paſſo erit effe-
ctꝰ ſuiipſius ſm ꝙ eſt ab agente: ſm hoc g̊ v̇ificat ſex
pncipiorꝫ dictũ. q̃ paſſio eſt effectꝰ actionis. nõ ſolũ
itaqꝫ idẽ aliter ⁊ aliter ꝯſideratũ eſt ꝑus ⁊ poſterius
ſeipo: ſed ẽt eſt ſuiipſius cauſa. uel ſuiipſius effectus.
¶ Tertio idẽ alit̃ ⁊ alit̃ acceptũ eſt in potentia ⁊ in
actu reſpectu ſuiipſiꝰ ut patet in exẽplo ꝓpoſito. Ima
ginabimur eni ꝙ mã non dicit niſi purã potentiã. cete
ris g̊ paribꝰ ꝙ̃to forma eſt mãe immediatior tanto eſt
mãlior: ⁊ per ꝯñs potẽtialior. Eadẽ g̊ forma conſide
rata ut magis ulis recipit in mã ꝑor: ⁊ eſt mãe vicini-
or: ⁊ per ꝯñs eſt mãlior ⁊ potẽtialior. Idẽ g̊ cõſidera
tũ ulr̃ erit in potentia reſpectu ſuiipſiꝰ cõſideratũ mi
nus ulr̃. Scõm hunc aũt moduꝫ pñt exponi v̇ba au-
ctoris de cauſis. ꝙ eẽ ſe hẽt per creationẽ: cetera v̇o
per informationẽ. nã illud dĩ eẽ per creationẽ qḋ fit
nullo p̃ſuppoſito: ⁊ quia eẽ non preſupponit aliquid
aliud. Oĩa alia p̃ſupponũt eſſe tanꝙ̃ qd gñale ⁊ ulẽ.
Iõ dĩ ꝙ eſſe eſt per creationeꝫ. cetera v̇o dicuntur eẽ
per iformationẽ. Nã id qḋ pᵒ recipit in mã tanꝙ̃ pro
piquũ mãe tanꝙ̃ mãe vicinꝰ dicimꝰ eẽ potentialius.
Reliq̃ v̇o tanꝙ̃ a mã longinqora ſũt formaliora: lꝫ g̊
idẽ ſit in viuentibꝰ eẽ ꝙ viuere. Tñ q̃ viuẽ viuẽtibꝰ
eſt eẽ ut dĩ in 2ᵒ de aĩa. illa tñ vna ⁊ eadẽ res cõſide-
rata ſub mõ ulĩori ⁊ ut eſt eſſe ꝑus in mã recipit: ⁊ eſt
mãlior: ꝙ̃ ut eſt viuẽ. ⁊ q̃ formaliora ſe hñt per ifor-
mationẽ ad meliora viuẽ ſe hẽbit per informationeꝫ
ad eẽ. Eadẽ g̊ res ut eſt viuẽ ⁊ eſt ꝑfectio ſuiipſius ut
eſt eẽ. ¶ Hiis oĩbus p̃libatis de leui patẽ põt ſolutio
qõnis queſite. q̃ nõ eſt incõueniẽs ꝙ eadẽ nã angeli
ca alit̃ ⁊ alit̃ ꝯſiderata ſit ſuiipius ꝑfectio: ⁊ ſit in po-
tẽtia ⁊ in actu reſpectu ſuiipſiꝰ perfectio. Imaginabi
mur aũt ex quo deus dedit actũ purũ: ita ꝙ non põt
in eo ſumi rõ gñis ⁊ ſpẽi. q̃ nihil eſt ibi per modũ po
tẽtie: ſed ſolũ per modũ actus. rõ aũt gñis a potẽtia
litate ſumit. Mã v̇o dicit purã potentiã. Cetera ifra
pᵐ pncipiũ: ⁊ pmã mãm: nec actũ puruꝫ dicunt: nec
potentiã purã. ſed dicũt actũ admixtũ potẽtie: ⁊ po-
tentiã admixtã actui. Nã g̊ angeli nec eſt oĩno actus:
nec oĩno potẽtia. q̃ nec eſt ipm eſſe ſepatũ. imo eſt in
potẽtia ad eẽ: nec eſt ipa mã: ſed eſt quedã forma: ſi-
ue qdã actꝰ in potẽtia ad ulteriorẽ actũ: ut ad eẽ. pro
ut ergo nã angeli eſt quedã forma: ⁊ qdã actꝰ hẽt rõ-
nẽ actualitatis. ſed ꝓut hiꝰ actus ſũt in potẽtia ad ul-
teriorẽ actũ: hẽt rõnẽ potẽtialitatis. Scðꝫ hoc ergo
ſumet in hiꝰ nã rõ gñis ⁊ ſpẽi: non ꝙ ex ipſa nã ſumat
rõ gñis. ⁊ ex eſſe rõ ſpẽi: ul̃ dĩſe. q̃ diffinitio: ⁊ diffini
tionis ꝑtes ut genꝰ ⁊ dĩa ⁊ ẽt ipm diffinituꝫ ut ſpẽs
oĩa ꝑtinẽt ad nãm rei ⁊ ad qditatẽ eiꝰ. Eſſe ãt eſt ex-
tra nãm ⁊ quiditatẽ: iõ nihil tale noĩare pt. ſed ex ea-
dẽ nã alit̃ ⁊ alr̃ ꝯſiderata ſumet rõ gñis ⁊ ſpẽi ⁊ dĩe.
Imaginabimur aũt ꝙ hoc eſt cõe oĩbus ſbſtãtiis ſe-
paratis ꝙ hñt ꝙ̃dã potentialitatẽ admixtaꝫ: quia ab
alio hñt eẽ. ⁊ ſũt in potẽtia ad eẽ. Differẽter tñ ſꝫ ꝙ
hec ſb̃a ſepata: uel illa eſt hec forma ul̃ illa. q̃ eẽ reci-
pit in re ſm modũ nãe rei prout ſb̃a ſepata eſt alia ⁊
alia forma ⁊ hẽt aliã ⁊ aliã nãm: alit̃ ⁊ alit̃ recipit eẽ.
Iſta ergo potẽtialitas que eſt cõis oĩbꝰ ſbſtantiis ſe-
patis ſpecificat ⁊ diuerſificat ex alio ⁊ alio mõ actua
litatis: ul̃ ex alio ⁊ alio mõ forme. Ex potentialitate
itaqꝫ in qua oẽs ſepate ſbſtãtie coĩcant. poterit ſumi
rõ gñis. Ex actualitate aũt in qua diuerſificant pote
rit ſumi rõ ſpẽi: ⁊ dĩe. Alit̃ tñ ⁊ alit̃. Quia ex actuali
tate ſꝫ ſe poterit ſumi rõ dĩe. Ex actualitate aũt ad
mixta potẽtie rõ ſpẽi. ſi ergo eẽt nobis plene nota nã
ſbarũ ſepatarũ viderẽmꝰ quõ eẽt ibi potentialitas: ⁊
actualitas. q̃ nã illa ſimplex eſt: ⁊ nõ hẽt ꝑtẽ ⁊ partẽ
ex eadẽ tota nã ut hẽt potẽtialtatis rõnẽ ſumeret rõ
gñis. Ex eadẽ tota nã: ut hẽt rõnẽ actualitatis ſume
ret rõ dĩe. Et ex eadẽ tota nã ut hẽt rõneꝫ utriuſqꝫ
ſumeret rõ ſpẽi. Nã cõponit ſpẽs ex gñe: ⁊ dĩa tan-
ꝙ̃ ex actu ⁊ potẽtia. q̃re ſi rõ generis ſumit a potẽtia
litate: dĩa ab actualitate opꝫ ꝙ ſumat ſpeciei rõ ab
utroqꝫ. Erit ergo ſpẽs actualior ꝙ̃ genꝰ. q̃ potẽtia ⁊
actꝰ plus hñt de actualitate ꝙ̃ potẽtia tm̃. Et erit po
tẽtialior: ꝙ̃ dĩa: q̃ potẽtia ⁊ actꝰ plus hẽt de potẽtia
litate ꝙ̃ actꝰ. differẽti g̊ mõ ſumet rõ dĩe in ſbſtãtiis
ſepatis: ⁊ in ſbſtãtiis mãlibꝰ. Ibi eni cũ ſint nãe ſim-
plices. rõ dĩe ſumit a tota nã: ſicut rõ generis ⁊ ſpẽi.
ita ꝙ dĩa ibi erit ex tota nã ut hẽt rõneꝫ actꝰ. Si er-
go genꝰ ſpẽs ⁊ dĩe eẽnt nobis nota ut repiunt in ſub
ſtãtiis ſepatis caderet dĩa in recta linea p̃dicabili ſic̃
ſpẽs. q̃ diceret totũ queadmodũ ⁊ ſpẽs. In ſbſtãtiis
v̇o mãlibꝰ ubi dĩa eſt per ꝑtẽ formalẽ nõ ſumit ratio
dĩe a tota nã: ſꝫ a ꝑte formali: ut aĩatũ qḋ eſt dĩa nõ
ſignificat niſi aĩam. ſic̃ albũ nõ ſignificat aliud ꝙ̃ albe
dinẽ. aĩa aũt nõ dic̃ totã nãm: ſed ꝑtẽ nãe. Inde eſt ꝙ
in ꝯſtitutione p̃dicamẽti ex rebꝰ mãlibus dĩe cadunt
ex latẽ ⁊ p̃dicant denoĩatiue. Sic g̊ eẽt: ſi nobis eẽnt
hec nota in ſbſtãtiis ſepatis. ueruꝫ q̃ hec nobis ſunt
ignota diffinimꝰ illas per dĩaꝫ iportãtẽ negationem
ul̃ ꝑuationẽ. ut dicimꝰ ꝙ ſũt ſbſtãtie incorporee. ul̃ ſꝫ
ꝙ diffinit intelligẽtiã auctor de cauſis dicẽs. Oĩs itelli
gẽtia eſt ſb̃a que nõ diuidit. Nõ ergo ſũt nobis note
ꝓpe dĩe ſbarũ imãliũ. ſed ſi note nobis eẽnt. ſic ſe ha
beret ut diximꝰ. ¶ Ad ſolutionẽ g̊ qõnis queſite pa
tet nõ eẽ icõueniẽs idẽ alit̃ ⁊ alit̃ acceptũ ſe hẽ ut ꝑ
fectionẽ: ⁊ ut ꝑfectibile reſpectu ſuiipiꝰ. Argumẽtũ
aũt in oppoſitũ ſolutũ eſt ꝑ iã dicta. Queſtio. XI.

s Ecũdo querebat circa oĩa agẽtia nã
lia utrũ aliqḋ agens nãle poſ
ſit deſtruẽ aliꝙ̃ formã abſqꝫ eo ꝙ educat ali
am formã. ⁊ videt ꝙ ſic: q̃ in alimento ex quo nutrit
hõ qñ iã ꝯuerſuꝫ eſt in ſbaꝫ carnis eſt deſtructa ꝓpa for
ma: nec inde eſt educta alia forma. ſed icipit hiꝰ alimẽ
tũ eẽ ſub aĩa hũana: que aĩa ẽt antea exiſtebat qm̃ hiꝰ
alimẽtũ ſuã formã ꝑdẽt. eſt igit ibi corruptio forme
vniꝰ abſqꝫ eductione alteriꝰ. ¶ In ꝯ̃riũ eſt dictũ phĩ
in de gñatione ubi vult ꝙ gñatio vniꝰ ſit corruptio al
teriꝰ: ⁊ ecõuerſo. ¶ Rᵒ dõm ꝙ hic multiplr̃ diſtiguẽ
dũ eſt de formis: q̃ formarũ quedã ſũt reales: quedã
itẽtionales. ¶ Rurſus formarũ realiũ quedã ſũt ſb̃a
les quedã accidẽtales. Formarũ ẽt accidẽtaliũ que-
dã ſũt que ſũt in elemẽtis. ⁊ quedã in elementatis: ut
q̃litates: potẽtie actiue ⁊ paſſiue. ut calidũ: frigiduꝫ:
humidũ: ⁊ ſiccũ. Et qualitates etiã materiales ut ra-
rum: ⁊ denſum. Quedam autem ſunt que ſunt in ele-
mentatis ſoluꝫ. ut qualitates ſecũde: ſic̃ ſunt colores
⁊ ſapores ⁊c̃. hĩ loquẽdo de q̃litatibꝰ ſcðis hñtibus

eē ꝑmanēs. Nā ſoñ⁹ videt in qdā motu: ⁊ in qdā ſucceſſione ɔſiſtē. Uel ſi ſūt aliq̄ qlitates ſcōe cōes elemētis ⁊ elemētatis nihil ad ꝓpoſitū. Sufficit aūt ad pn̄s negociū ꝙ ſūt aliq̄ qlitates cōes elementis: ⁊ elemētatis. Aliq̄ v̄o q̄ ſūt ꝑe elemētatis tm̄. colores eni ⁊ ſapores in puris elemētis eē nō hn̄t. Sic ēt diſtiguēdū eſt de ipis formis ſbalib⁹: qꝛ quedā ſūt educte de potētia mãe ſm̄ eſſentiā: ⁊ diſpoſitionem. Quedā v̄o ſꝫ diſpoſitionē tm̄. Cū ḡ q̄ritꝰ utrū poſſit nālit̄ deſtrui vna forma abſq3 eo ꝙ educat alia. uel ecōuerſo. Si ḡ loq̄mur in formis intētionalib⁹ patet uerū eſſe qd̄ dr̄. nā hi⁹ forme nō hn̄t ɔ̄rietatē adinuicē. cū ḡ iducit vna forma itētionalis: nō opꝫ ꝙ expellat alia. ⁊ cū vna tollit nō opꝫ ꝙ alia iducatur. ut ſi in hoc aere icipet eē aliqd̄ corpus coloratū qd̄ prius non erat faciet ſuā ſilitudinē in medio abſq3 eo qd̄ tollit per ſe loquēdo ſilitudinē aliā ibi iductā. Et ſi remoueret hi⁹ corp⁹ tolleret ſuā ſilitudinē a medio abſq3 eo qd̄ per ſe loquēdo iduceret ibi ſilitudo alia. naꝫ agens nāle iducēdo expoliat: ⁊ gn̄ando corrūpit nō eſt qd̄ ſue itētionis ſit corrūpere ul' expoliare: ſed itēdit in paſſū inducē ſuā formā. uerū qꝛ hoc nō pt̄ niſi in corrūpēdo oppoſitā. iō gn̄ando corrūpit ⁊ iducēdo deſtruit. In formis qdē intētionalibus ubi poſtq̄ mā hēt ſilitudinē vni⁹ forme: pōt ſuſcipe itētionē oppoſite forme abſq3 eo ꝙ amittat ſilitudinē ꝑoris forme: qꝛ in eodē pūcto aeris pōt eē intētio albi ⁊ nigri nō opꝫ hoc ɔtingē. ¶ Si v̄o querat de formis realibus accidētalib⁹ in qb⁹ nō coicant elemēta cū elemētis ēt pōt ɔtingē ſm̄ tales formas ꝙ agēs nāle deſtruat abſq3 eo ꝙ iducat: ⁊ ecōuerſo. Nā nālit̄ fieri pt̄ ꝙ ex elemētis gn̄et mixtū: ⁊ ꝙ mixtū reſoluat in elemēta. Si ḡ ex elemētis gn̄at mixtū fiet coloratū ex nō colorato. erit ḡ iductio coloris ſine deſtructiōe coloris. ſi v̄o ecōuerſo mixtū reſoluat i elemēta fieret nō colorata ex colorato. Erit itaq3 coloris deſtructio abſq3 eo ꝙ ſit coloris gn̄atio. Sed ſi loq̄mur de qlitatib⁹ oib⁹ coib⁹ tā in elemētis: ꝙ in elemētatis nunq̄ eſt deſtructio vni⁹ ſine gn̄atione alteri⁹: uel ecōuerſo ut nunq̄ deſtruet calidū niſi gn̄et frigidū: ul' tepiduꝫ. nec deſtruit rarū niſi gn̄et denſuꝫ. In formis ḡ realibus nō eſt gn̄atio ſine corruptione: nec ecōuerſo. Nō tn̄ opꝫ ꝙ tot gn̄ent ita gn̄ato: quot corrūpunt in corrupto: ul' ecōuerſo. Corp⁹ eni gn̄atū ex alio: uel ex aliis pt̄ eē pluriū qlitatuꝫ ul' paucioꝝ ꝙ ſit illud ex quo gn̄at. Ut ſi ex elemētis fiat mixtū: poterit eē mixtuꝫ pluriū qlitatū ꝙ ſint elemēta. Et ſi ecōuerſo fiet eēt ecōuerſo. Eſt ḡ ibi gn̄atio cū corruptione: ⁊ ecōuerſo. Ut gn̄atio mixti eſt corruptio elemētoꝝ. nō eniꝫ manet elemēta in mixto ſm̄ eēntiā ꝑaꝫ: uel ſm̄ id qd̄ ſūt. nec oīno tollunt ꝙ nullo mō ſint elemēta in mixto: ſed ſaluat v̄t⁹ eoꝝ qꝛ qlitates qs hn̄t elementa in excellētia ſunt in mixto remiſſe. Propt̄ qd̄ qlitates ⁊ v̄tutes elemētoꝝ reſeruant in mixto: ſic extrema in medio. eſt ḡ ibi ⁊ gn̄atio ⁊ corruptio. ſꝫ qꝛ nō opꝫ ꝙ tot qlitates gn̄ent quot corrūpunt: qꝛ pōt eē ꝙ gn̄atū ſit pluriū ul' paucioꝝ qlitatū ꝙ corruptū. Iō ſi ſpālit' loq̄mur de hac qlitate: ul' de illa: utputa de colore uel de ſapore pōt eē gn̄atio abſq3 corruptione: ⁊ ecōuerſo. ut pt̄ gn̄ari coloratū ex nō colorato. ⁊ nō ſapiduꝫ ex ſapido: ⁊ ecōuerſo. Gn̄ationes ḡ ſunt ex ɔ̄riis ⁊ in ɔ̄ria: qꝛ ſemp genitū hēt aliq̄ ɔ̄rietateꝫ ad corruptū. ſed nō opꝫ ꝙ hēat ɔ̄rietatē in oib⁹: nec opꝫ ꝙ ſꝫ quālibet qlitatē hēat ɔ̄rietatē: ul' aſſilatione. Poteſt eni ɔtingē ꝙ gn̄atū ei ex quo gn̄at ſm̄ aliq̄ qlitatem hēat ɔ̄rietatē ſꝫ aliq̄ aſſilatione. Scōꝫ aliq̄ nec hoc neceſſe illud: ut ſi eēt mixtū calidū ⁊ ſiccū ⁊ reſolueret ad aliud elemētū qd̄ eēt frigidū ⁊ ſiccū hi⁹: imixtū corruptū in colore hēet cū eo in qd̄ reſoluit. ɔ̄rietateꝫ ⁊ ſiccitatē hēet aſſilationeꝫ. Sed qꝛ poſſet hi⁹ mixtum eē coloratū ⁊ ſapidū in colore ⁊ in ſapore cum eo in qd̄ reſoluit: nec hēet ɔ̄rietatē: nec aſſilationē quia ex quo reſolutū eſt in elemētū: ul' in elemēta. qꝛ elemēta nō ſunt ſapida nec colorata q̄ntū ad colorē ⁊ ſaporē: nec eēt ibi ſimpolū: nec ɔ̄rietas. Patet ḡ quō ſe hēat gn̄atio ⁊ corruptio in formis intētionalib⁹: ⁊ in realibus accidētalib⁹. In ſubſtātialib⁹ aūt formis ſic dicemus. ꝙ pōt agēs nāle formā tollē abſq3 eo ꝙ formaꝫ educat. nā gn̄atio hoīs eſt nālis ⁊ nō miraculoſa. agētia ḡ nālia cū ex nō hoīe faciūt hoīeꝫ: tollūt formam rei corrupte abſq3 eo ꝙ educant formā rei gn̄ate. qꝛ forma hoīs ſm̄ eēntiā de potētia mãe nō educit: ſed educit ſm̄ diſpoſitionē tm̄. pōt ḡ nāle agens tollē formā eductā de mā per eēntiā abſq3 eo ꝙ inducat formā eductā de potentia mãe per eēntiā. Loquēdo ergo de eductione ſpālit' pōt eſſe ꝙ agens nāle tollat abſq3 eo ꝙ educat. Sed loquendo de hi⁹ eductione gn̄alit' prout ſe extēdit ad educē formā nō ſolū ſm̄ eēntiā: ſed ſꝫ diſpoſitionē. ſic agens nāle nō tollit vnā formā ſbaleꝫ niſi educat aliā. uel ſm̄ eēntiam: uel ſm̄ diſpoſitionē: nec educit niſi tollat. ¶ Ad argumētuꝫ aūt in oppoſitū dōm ꝙ ſic agens nāle in gn̄atione hominis ſolū diſponit mãꝫ ad ſuſceptionē forme. ſic cuꝫ alit' hō per alimētū nō educit aīa rōnalis de potētia mãe que eſt ſub forma elementi: ſed diſponit mā que eſt ſub forma alimēti ad ſuſceptionē aīe rōnalis. Expoliat ḡ alimētū per agēs nāle a ſbali ſua forma ⁊ diſponit ad ſuſceptionē alterius ſbalis forme. tn̄ qꝛ differt augmētatio: ⁊ nutritio a gn̄atione ⁊ corruptione qꝛ ex illo eſt ꝑe gn̄atio in qd̄ fit iductio forme ſm̄ ſe. Ex illo āt nutritio eſt in augmētū ꝙ accipit formā nō ſm̄ ſe: ſed ut alteri⁹ ɔiunctū. Iō alimentū cū expoliat a ſua ſbali forma nō accipit formā ſbalē ſm̄ ſe: ſꝫ incipit eē ſub eadē forma ſub qua eſt alimētū. Iō non eſt icōueniēs talē formā ſub qua fit mā alimēti periſſē in ipſo alito añ corruptioneꝫ alimēti. Nō eſt ḡ ibi ſimplr' ⁊ abſolute gn̄atio ⁊ corruptio. ſꝫ put talia ſūt in mā alimēti expoliat vna forma ⁊ iduit alia. pp qd̄ eſt ibi expoliatio cū iductiōe ⁊ ecōuerſo. Q. o. XII.

t Ertio querebat ſpālit' de ipō celo utꝝ poſſit hic iferi⁹ eſſe aliqs effect⁹ nālis qui ſit caſualis nō reduct⁹ in motū celi. Et videt ꝙ ſic: qꝛ cū celū ſit agēs nāle eſt determinatū ad vnū: ſꝫ multa fiūt hic iferius nālit' ex ɔcurſu diuerſoꝝ agētiū. In talib⁹ ḡ poterit eē aliqd̄ caſuale nō reductū i motū celi. ¶ In ɔ̄riū eſt qꝛ mot⁹ celi cū ſit mot⁹ ꝑm⁹ erit cā oiuꝫ alioꝝ motuū. nullus ḡ erit hic mot⁹: ⁊ per pn̄s nullus effect⁹ nālis nō reduct⁹ in motū celi. ¶ Rꝫ dōm ꝙ in hac qōne ſic ꝓcedem⁹. qꝛ p° oſtēdem⁹ reſpectu cui⁹ agentis hēt eſſe hi⁹ caſuale. 2° declarabim⁹ qlit' talia caſualia habeāt fieri circa ſcōa agētia. 3° aſſignabimus rationes ad ꝓpoſitum ꝙ pōt eē aliqs effect⁹ hic caſualis ⁊ nālis nō reduct⁹ in motū celi. ¶ Propt̄ p^m ſciēdū ꝙ reſpectu ꝑme cāe ul' reſpectu dei: nihil eſt caſuale ul' fortuitū. Quia caſuale ⁊ fortuitū dic̄ qd̄ iprouiſuꝫ. Nō eni ſuffic̄ ꝙ ſit ꝑ accidēs: ul' ꝙ ſit p̄ter itētionē agētis ad hoc ꝙ ſit caſuale ſꝫ opꝫ ꝙ ſit qd̄ iprouiſū. nō eni corruptio i nālib⁹ ē caſualis: ſꝫ poſſit eē p̄ter itētionē agētis. ⁊ qꝛ a deo oīa ſūt p̄uiſa nihil eſt ſibi fortuituꝫ: nihil caſuale. Iō dr̄ in de bona fortūa. Q, ubi plim⁹ itellect⁹ ibi minia fortuna. ⁊ ubi plima fortuna ibi minim⁹ intellect⁹. q̄to eni

agẽs eſt altioris ĩtellectꝰ: tãto in oꝑationibꝰ ſuis plu
ra ꝓuidet ⁊ pauciora accidũt ſibi caſualiť. Et ecõuer
ſo q̃to plã accidũt ſibi caſualia tãto pauciora ꝓuidet
⁊ tãto minoꝛ eſt intellectꝰ. deo ğ qui oĩa ꝓuidet nihil
eſt caſuale. Caſus ğ ⁊ foꝛtũa locũ hñt circa 2ª agẽtia.
¶ Viſo in q̃bꝰ agẽtibꝰ põt eẽ caſus ⁊ foꝛtuna ſm ꝓ-
taxatũ oꝛdinẽ. reſtat videẽ ⁊ oſtendẽ qualr̃ talia circa
2ª agẽtia eẽ pñt. Dicemꝰ eni ꝙ ſi quodlibet referať in
ſuã cãʒ ſimplicẽ: vl' ẽ caſuale: vl' foꝛtuitũ. Quia nihil
in terra fit ſine cã. Vel nihil eſt cuiꝰ oꝛtũ nõ legitima
cã ꝓceſſerit. Scðʒ hũc ğ modũ loquiť phs in 2º phiſi
coꝝ. ꝙ lʒ quodlibet hẽat ſuã cãʒ mlťa tñ ſũt caſualia
⁊ foꝛtuita. vñ ⁊ auguſtinꝰ 5º de ciui. dei. c. 9º ait. Oꝛ
nõ eni fieri aliq̃d põt qð nõ aliq̃ efficiẽs cã ꝓceſſerit.
Sic ğ referẽdo quodlibet in ſuã cãm ſimplicẽ quod
libet hẽt ſuã cãm. Et ſi aliq̃s dicet hoc mõ foꝛtuituʒ
nõ erit: qð nõ hẽat certã ⁊ determinatã cãʒ. ſed foꝛte
credeť eẽ foꝛtuitũ: qꝛ hẽt cãm latentẽ ſm quẽ modũ
loq̃tur auguſtinꝰ eodẽ liº ⁊. c. dicẽs. Nos eni eas cãs
que dicunť foꝛtuite nõ eẽ dicimꝰ nullas: ſed latentes.
Foꝛtunã ğ ⁊ caſuʒ nõ reꝑiemꝰ in effectibꝰ ex relatio-
ne eoꝝ in cãs ſimplices: ſed ex cõcurſu cãꝝ. Vt di-
cať foꝛtuitũ: ⁊ caſuale iopinatꝰ cõcurſus cãꝝ: qð cir
ca deũ v̾itatẽ nõ hẽt qꝛ nihil ſibi ex iꝓuiſo nihil ex
iopinato põt cõtingẽ. In aliȷ̃s aũt cãis põt cõtingere
ut ſi uadat hic ad foꝝ cã recipiẽdi argẽtũ poterit cõ
tingẽ ꝙ obuiet lapidi deſcẽdẽti: ⁊ caſualr̃ frãgat ſibi
caput. ꝙ ğ hic uadat ad forũ hẽt cãm per ſe: qꝛ rece-
ptionẽ argenti. Et ꝙ lapis deſcẽdat hẽt cãʒ per ſe: qꝛ
grauitatẽ. Scðm ꝙ iſta duo ſil' cõcurrãt ꝙ tũc lapis
deſcẽdat cũ iſte uadit ad foꝝ eſt caſuale: ⁊ eſt per ac-
cidẽs. ¶ Habito in q̃bus eſt caſuale ⁊ q̃liť: uolumus
adducẽ rõnes ad ꝓpoſitũ ꝙ multa pñt hic inferiꝰ nãli
ter fieri: que erũt caſualia nõ reducta in motum celi.
qð triplr̃ declarať. Pꝛima via ſumiť ex diſpoſitione
mãe. Scða ex aliȷ̃s agẽtibꝰ que cõparanť motui celi.
Tertia ex defectu: ſiue ex deficiẽtia effectus ad cãʒ.
¶ Pꝛima ſic patet. nã agẽs qð pꝛeſupponit mãʒ req̃
rit diſpoſitionẽ mãe: ut ſm ꝙ eſt mã aliť ⁊ aliť diſpo-
ſita: aliť ⁊ aliť induciť ibi foꝛma. ex curſu ğ diſpoſitio-
nis mãe ad agens pñt hic inferiꝰ multa caſualr̃ cõtin-
gẽ: ut videmꝰ in aĩalibꝰ que gñanť ex putrefactione.
Nã nõ ſemꝑ ex eadẽ mã putrefacta gñanť eadẽ aĩa-
lia ſm putrefactionẽ. Quia põt eẽ ꝙ in eadẽ mã gñe
tur alia ⁊ alia putrefactio. ſm ꝙ habet aliuʒ ⁊ alium
aſpectũ ad celũ. Vt ex carnibꝰ eiuſdẽ aĩalis poterũt
gñari aliȷ ⁊ aliȷ̃ uermes ſm ꝙ illud idẽ aĩal moriť ſo
le exñte ſub alio ⁊ alio ſigno. Oꝛ ergo in hac carne
moꝛtua ſole exiſtẽte ſub tali ſigno fiat talis putrefa-
ctio hẽt cãm per ſe. ⁊ ꝙ ex tali putrefactione gñetur
tale aĩal hẽt cãʒ per ſe. Et hoc eſt qð cõmentatoꝛ ait
in. 12º. Sicut ſe hẽt putrefactio in aĩalibꝰ qꝛ gñantur
ex putrefactione. ſic ſe hẽt ſemen in aĩalibus que ge-
nerant ꝑ ꝓpagationẽ. Sic ğ eſt ꝑ ſe ꝙ ex tali ſemine
gñeť tale aĩal. ita ex tali putrefactione tale aĩal gñe
tur. ꝙ ğ ſic mã putrefiat ſole exñte ſub tali ſigno per
ſe erit. ⁊ ꝙ ſol ſic putrefaciat hñs talẽ aſpectũ per ſe
erit ſm ꝙ iſta duo cõcurrũt ꝙ mã hec tunc putrefiat
qñ ſol hẽt talẽ aſpectũ: vl' eſt ſub tali ſigno poterit eẽ
caſuale ⁊ per accidẽs. Vñ ⁊ ptholomeꝰ in centiloq̃o
ſuo ubi agit de aſtronomoꝝ iudicio dicit. Expectan
dũ eẽ iudiciũ ex ſcðis ſtellis. Poſſunt autẽ appellari
ſcðe ſtelle hec inferioꝛa: ex quoꝝ diſpoſitione eſt ex-
pectãdũ iudicium. Ex alia ğ ⁊ alia diſpoſitione mãe
multa poſſint ꝯtingẽ hic caſualia nõ reducta in motũ
celi. ut patet ex aĩalibuſ gñatis ex putrefactione. Vñ
⁊ 12º metaᵉᵉ ſcribiť ꝙ foꝛte ſunt per ſe ⁊ a caſu aĩalia
gñata ex putrefactione ⁊ ꝙ quõ in talibꝰ reꝑiť qð eſt
ꝑ ſe: ⁊ qð eſt caſuale eſt ꝑ habita manifeſtũ. ¶ Scðo
hoc idẽ patẽ põt ex ꝑticularibꝰ agẽtibꝰ que cõparan
tur ad motũ celi. Nã ſic ſol ⁊ hõ gñant hoĩeʒ: ſic ſol
⁊ bos gñat bouẽ. põt aũt ꝯtingẽ ꝙ in gñatiõe bouis
fiat aliqð mõſtrũ ex aliq̃ diſpoſitione celi: ut ſi non ſit
bonꝰ aſpectꝰ celi cũ gñať bos: poterit in mẽſtruo qð
eſt mã gñationis bouis fieri aliq̃ coꝛruptio: vñ cõtin
gat gñari aliqð mõſtrũ. ꝙ ğ fiat tale monſtrũ utputa
ꝙ gñeť bos ſine coꝛnibꝰ. Sic exñte aſpectu celi: ⁊ ſic
ſe hñte menſtruo. vñ fit gñatio: eſt per ſe. Sed ꝙ iſta
cõcurrãt poterit eẽ caſuale: ⁊ per accidẽs. Vt ꝙ tunc
bos det operã gñationi in eo tꝑe: ⁊ in eo loco ubi ce
luʒ nõ hẽt bonũ aſpectũ ad talẽ effectuʒ: poterit eſſe
caſuale: ⁊ per accñs. ¶ Tertia via ad hoc idẽ ſumiť
ex deficiẽtia effectus ad cãm. Et via hec 3ª cuʒ ꝑmis
duabꝰ viȷ̃s cõcludit intẽtũ. Nã nõ opʒ tantã vnifoꝛ-
mitatẽ dare in effectibꝰ q̃taʒ damꝰ in cã. qꝛ nãle eſt ꝙ
effectꝰ deficit a ſua cã. lʒ ğ diſpoſitio mãe ſit a celo: qꝛ
nihil agiť nãliter hic iferiꝰ niſi v̾tute celi. redeũte aũt
celo ad eundẽ ſitũ nõ opʒ ꝙ redeat eadeʒ diſpoſitio
punctaliť: ſic redit ſtella ad eundẽ pũctũ. Eſt eni aliq̃
circulatio in iſtiſ iferioribꝰ ꝑꝑ qð dcm̃ eſt ꝙ oĩa mẽſu
ranť ſua periodo: hꝰ tñ circulatio hic iferiꝰ reꝑta nõ
eſt tãte vnifoꝛmitatis: ſic eſt circulatio celeſtis motꝰ.
Vñ dicimꝰ falſaʒ eẽ opinionẽ illã que attribuiť plato
ni: ꝙ in fine magni anni oĩa redibũt ad eundẽ pũctũ.
Appellať aũt ibi magnꝰ annuſ tꝑs quo cõplet curſuʒ
ſuũ octaua ſꝑa ſʒ ꝙ videť ſenſiſſe ptholomeꝰ eſt. 36.
miliũ annoꝝ. Poſuit eni ꝙ octaua ſꝑa in cẽtuʒ annis
mouebať vno gradu. ⁊ qꝛ hẽt trecẽtos ſexaginta gra
dus ſic ceteri circuli celeſteſ diuidunť in ꝓtaxato tꝑe.
Scðʒ hũc modũ cõplet illa ſꝑa curſuʒ ſuũ. Jeber tñ
in ſuo tractatu de acceſſu ⁊ receſſu octaue ſꝑe aliť in-
uenit hꝰ motũ. ſed q̃cq̃d ſit ⁊ in q̃cunqʒ tꝑe ſpera illa
ſuũ curſuʒ cõpleat. falſuʒ eſt tñ ꝙ redeũte octaua ſpe
ra ad ſuũ punctũ: ⁊ ceteris celeſtibus ſperis ꝙ rede-
ant oĩno eadẽ hic inferiꝰ nõ ſolũ eadẽ nũo: ſed nec ẽt
eadẽ ſꝑe. Quia nõ eſt tãta regularitas hic inferiꝰ q̃ta
ſuꝑiꝰ. Cõtingit aũt hꝰ irregularitas hic iferiꝰ nõ ſolũ
ex ꝑte ꝑticulariũ agentiũ cooꝑantiũ ipſi celo: que ꝑti
cularia agẽtia cũ ſint uaria ⁊ diuerſa: nec ſint oĩno re-
gularia in agẽdo magnã diuerſitatẽ faciũt hic iferius
ut redeũtibꝰ ſideribꝰ ad eundẽ ſitũ nõ redeãt hic oĩ-
no idẽ effectꝰ. Nõ ſolũ ãt ex ꝑte taliũ agentiũ ꝯtigit
hec diſſonãtia: ſed ẽt ex ꝑte deficiẽtie effectꝰ ad cãʒ.
Nã qꝛ deficit effectꝰ a ſua cã: ⁊ nõ opʒ ut dicebamus
dare tãtã vnifoꝛmitatẽ in effectibꝰ: q̃tã in cauſis ſi ni
hil aliud eẽt niſi hꝰ deficientia redeũtibꝰ ſideribꝰ ad
eundẽ punctũ: nõ oĩno ⁊ punctalr̃ rediret hic iferius
eadẽ diſpoſitio mãe: ⁊ idẽ effectꝰ. ⁊ qꝛ nõ eſt oĩno re
gularis reditio hic iferiꝰ opʒ ꝙ ex alio ⁊ alio ꝯcurſu
multa caſualia cõtingãt. nõ ſꝑ eni erit regulare ꝙ ta-
lis diſpoſitio mãe ꝯcurrat cũ tali aſpectu celi: poterit
hoc eẽ caſuale ꝑꝑ qð ⁊ effectꝰ ut ſi ꝯtigit caſualiſ erit
multa ğ ſũt hic iferiꝰ caſualia nõ reducta in motũ celi
qꝛ nõ pũctalr̃ poſſumꝰ iudicare oĩa ex motu celi: ⁊ re
deũte eodẽ aſpectu celi: nõ opʒ ꝙ redeat idẽ effectꝰ.
¶ Ad argumẽtũ aũt in ꝯriũ dðm ꝙ lʒ oĩa nãlia hic
iferiꝰ cauſenť ex motu celi mlťa tñ ſũt hic caſualia qð
ꝯtingit ex deficiẽtia effectꝰ ad cãm. Irregularitas er-
go hic iferiꝰ nõ eſt ex regularitate cãe. iõ nõ ꝓpe dictũ
eſt ꝙ irregularitas hic reducať in regularitatẽ celi.
ſed magiſ reduciť in cãm mãleʒ vl' in cãʒ per accidẽs.
uel in neceſſitatẽ mãe: uel in materie inobedientiam.

ut q̄ꝛ accidit iſtis inferiorib⁹ ꝑꝑ iobedientiã mãe: ut
nõ oino aſſequat regularitatẽ ſue cãe. ⁊ q̄ꝛ ex irregu
laritate quã habẽt ꝯtingit hĩ⁹ caſualitas : ⁊ bñ dictũ
eſt ꝙ multa ſũt hec caſualia nõ reducta in motũ celi.

d Einde querebat circa res aiatas.
Circa qȯ querebat triplicit̃
querebat eni circa oẽ aiatum. Et erat qȭ
de augmẽto qȯ cõpetit oi aiato. utrũ in re
augmẽtata ſit ſignificare id per qȯ ſit augmentũ: ⁊ p-
tez augmentati. Scȯo querebat ſpãliter de homine.
Tertio circa aiaz hominiſ. Querebant aũt circa ho
minẽ due qõnes que poſſunt queri circa oẽm rõnabi
lẽ: uel itelligibilẽ creaturã. Una qȭ erat de hois dile
ctione. Utrũ hõ debet magis diligere deũ ꝙ̄ ſeipſuz.
Alia erit de hoiſ fruitione. Utrũ delectatio quã hẽ-
bimus in patria de fruitione ⁊ viſione dei ſit ſic in ſb-
iecto intellectu uel in appetitu. Queſtio. XIII.

a D pͥmũ ſic ꝓcedit. Arguebat eni
ꝙ in re augmentata non
eſſet ſignare ptẽ auctã: uel ſaltez nõ eſt ibi ſi-
gnare id per qȯ factũ eſt augmẽtum. ſi quelibet pars
aucti eſt aucta: ẽt ꝙ̄tũcũq; minima : pars ḡ aucta uel
auget per mai⁹: uł per equale: uł per min⁹. Si per ma
ius ḡ in oi augmẽto reſ augmẽtata creſcẽt pluſ ꝙ̄ per
duplũ. Si per eq̄le tũc creſceret per duplũ. que om-
nia ſunt icõueniẽtia: ⁊ ꝯ̄ria hüs que videm⁹ ad ſenſũ.
Nõ eni ſemꝑ cũ res augmẽtat. augmẽtat per duplũ:
uł per plus ꝙ̄ duplũ. imo nunꝙ̄ in vna ⁊ eadẽ augmẽ
tatione fit tm̃ augmẽtũ. Augmẽtabit ḡ per minuſ ꝙ̄
ſit ꝑs aucta: ſed ꝑs aucta eſt minima. fiet ḡ augmẽtuz
per min⁹ minimo: ſed tale q̄d nõ eſt ſignare: ergo ⁊c̃.
¶ In ꝯ̄riũ eſt ut dicebat cõmẽtatoꝛ qui vult talia eẽ
ſignabilia. ¶ R̷⁹ dõm ꝙ in hac qõne ſic ꝓcedemus.
ṗ⁹ eni declarabimus quõ fit augmẽtũ. Scȯo oſtẽde
mus quõ ſit ibi dare minuſ minimo. ⁊ quõ nõ. q̄ꝛ hoc
videbatur ꝙ qȭ quereret: lꝫ aliud pꝛoponeret. Ter-
tio deſcẽdem⁹ ad ꝓpoſituz quõ ſint talia ſignabilia: ⁊
quõ nõ. ¶ Propter ṗm̃ ſciẽdũ ꝙ in qualibet re aia-
ta ſunt pori in potentia. ita ꝙ fit tranſmiſſio alimenti
per hĩ⁹ poros ad qualibet ptem rei aiate: nõ ad quã-
libet ptẽ ſm mãm: ſed ad qualibet ptẽ ſm foꝛmã. Di
ſtinguem⁹ eniz in re aiata ut docet nos diſtinguẽ phs
in ṗ⁹ de gñatione in capl̃o de augmẽto. Sicut diſtin-
guim⁹ in oib⁹ hñtibus ſpẽm in mã: ꝙ eſt hoc ſm mãz
hoc aũt ſm foꝛmã. In oibus eni hñtib⁹ foꝛmã in mã
eſt dare ptes ſm foꝛmam: ⁊ ptes ſm mãm. Partes
aũt ſm foꝛmã dicunt ille que ſm ſe cõſiderate habẽt
actionẽ talis: ut dĩ caro ſm foꝛmaz: qñ eſt tm̃ de car-
ne que ſm ſe accepta hẽat actionẽ carniſ. Pars autẽ
ſm mãm eſt que alteri eſt cõiuncta hẽt actionẽ talez.
nõ ḡ ꝙ̄tũcunq; minima caro erit hoc ſꝫ foꝛmã: ſꝫ po
terit eſſe hoc ſm mãm. nõ eni ꝙ̄tũcunq; minimũ ſm
ſe cõſideratũ hẽt actionẽ talẽ: ſed ꝙ̄tũcunq; minimũ
alteri coniunctũ hr̃e poterit hĩ⁹ actionẽ. cũ ḡ dicit ꝙ
quelibet ꝑs aucti eſt aucta. Intelligẽdũ eſt de quali-
bet pte ſm foꝛmã. nõ aũt ſm mãm. per poros aũt il-
los in mã fit trãſmiſſio ad qualibet ptẽ. nõ ad quali-
bet ptẽ ꝙ̄tũcunq; minimã: ſed ad qualibet ptem que
poſſit cõuertẽ alimẽtũ. hĩ⁹ aũt ꝑs dĩ eſſe q̄d tale ſm
foꝛmã. Imaginabimur ergo ꝙ ſi in cera impꝛimeret
aliq̄d fieret inflatio cere: ſed nõ ꝑꝑ hoc eẽt cera aug-
mẽtata: ſed ſi cera eẽt illi⁹ potẽtie ꝙ poſſet ad ſe con-
uertẽ. ꝙ eẽt ſibi impꝛ̃ſſuz hoc mõ eẽt augmẽtatio ce-
re. Sic ⁊ in ꝓpoſito ad ꝙ̄libet ptẽ rei aiate fit tranſ-
miſſio alimẽti: quo facto inflat mẽbꝛũ: ſed nõduz eſt
augmẽtatũ. ſed q̄ꝛ ptes rei aiate ad quas fit trãſmiſ-
ſio alimẽti ſunt illi⁹ potẽtie: ꝙ cõuertũt ad ſe alimen-
tũ trãſmiſſuz: quo facto augmẽtatũ eſt mẽbꝛũ. queli-
bet ergo ꝑs aucti eſt aucta: nõ quelibet quocũq; mõ:
ſed quelibet que eſt tãte ꝙ̄titatis: ⁊ tãte v̄tutiſ ꝙ põt
ad ſe cõuertẽ alimẽtũ: q̄ꝛ talis ꝑs dĩ eẽ ſm foꝛmaz. iȯ
coiter ponit ꝙ quelibet pars aucti eſt aucta nõ queli
bet ſm mãm: ſed quelibet ſm foꝛmã. ¶ Viſo quõ fit
augmẽtũ. uolum⁹ declarare quõ eſt dare minuſ mini-
mo ſm foꝛmã. ſed nõ eſt dare min⁹ minimo ſm mãm.
Alimẽtũ aũt qȯ minutatiz trãſit ad ptes mẽbꝛi ſic ſe
hẽt. ꝙ quelibet ꝑs alimẽti trãſmiſſa eſt mł̃to minoꝛ:
ꝙ̄ ꝑs carnis ad quã trãſmittit. Nã hĩ⁹ ptes carnis ad
quã fit trãſmiſſio alimẽti debet hr̃e actionẽ carnis: ⁊
eſt caro ſm foꝛmã. Sed ꝑs alimẽti trãſmiſſi nõ eſt ca
ro ſm foꝛmã. nec ſuſcipit foꝛmã carnis ſm ſe: ſed ſu-
ſcipit hĩ⁹ foꝛmã ut alteri cõiuncta. ⁊ q̄ꝛ hec nõ eſt ca-
ro ſm mãz: cũ nõ ſit ꝯ̄ rõnẽ carnis ſꝫ mãz: ꝙ ſi q̄d ꝙ̄-
tũcũq; minimũ nõ eſt ꝯ̄ rõnẽ alimẽti ꝙ diuidat in p-
tes ꝙ̄tũcũq; modicas. Imaginabimur eniz ꝙ in hoc
differt gñatio ab augmẽtatione. ꝙ illud qȯ gñat acci
pit foꝛmã ſm ſe: ſed in nutritione ⁊ in augmẽtatione
illud per qȯ fit nutrimẽtũ ⁊ augmẽtũ accipit foꝛmaz
ut alteri ꝯiunctũ. iȯ ſufficit ꝙ ſit tale ſm mãz: q̄ꝛ ut di
xim⁹ hoc eſt tale ſm foꝛmã: qȯ ſm ſe cõſideratũ hẽt
foꝛmã talẽ. hoc aũt tale ſꝫ mãz ꝙ alteri ꝯiunctũ hẽt
foꝛmã talẽ uł actionẽ talẽ. q̄ꝛ igit ut dictũ eſt nõ eſt ꝯ̄
rõnẽ alimẽti ꝙ diuidat in ptes ꝙ̄tũcũq; minimas q̄ꝛ
in hĩ⁹ ꝑtibus nõ iducit foꝛma carnis ſm ſe: ſed ut ſũt
alteri ꝯiuncte. ¶ Eſt aũt ꝯ̄ rõnẽ mẽbꝛi ꝙ diuidat in
ptes ꝙ̄tũcũq; minimas: ſed diuidit in ptes tãte ꝙ̄ti-
tatis: ꝙ̄te hẽant actionẽ carnis. ⁊ ꝙ poſſit ad ſe ꝯuer
tẽ alimẽtũ. Multo ḡ minores ſũt ptes alimẽti tranſ-
miſſe ꝙ̄ ptes carnis augmentate. ⁊ q̄ꝛ hĩ⁹ ptes carniſ
poſſunt dici minime ſm foꝛmã. Partes alimẽti trãſ-
miſſe ſunt minus minimo ſm foꝛmã: nõ aũt ſm mãz.
nã nõ ſolũ nõ repit min⁹ minimo ſm mãz: ſed ẽt non
repit tale minimũ. Nã ꝙ̄tũ ad ptes ſm mãz uadit di
uiſio in infinitũ. ſic ſm ptes ꝙ̄titatiuas. Sic ḡ nulla
ꝑs eſt ꝯtinua ꝙ̄tũcunq; modica que nõ diuidat in p-
tes cõtinuas. ſic nulla eſt ꝑs ſm mãz ꝙ̄tũcunq; modi
ca que nõ ſemꝑ diuidat in ptes ſm mãz. ¶ Oſtenſo
quõ fit augmẽtuz: ⁊ quõ eſt dare min⁹ minimo: uolu-
mus deſcẽdẽ ad qõnẽ queſitã quõ ſit ſignare partes
augmẽtatas per quas fit augmentum. Dicem⁹ ꝙ ali-
q̄d eſt ſignabile reſpectu alteri⁹ dupl̃r. Uel ſm foꝛmã
ut q̄ꝛ hẽt aliã foꝛmã diuerſaz abipo. Uel ſm ꝙ̄titatez
⁊ mãz. Pꝛio mõ non opꝫ eſſe ſignabiles ꝑtes carnis
augmẽtatas: ⁊ ptes alimẽti per q̄s fit augmẽtũ. Ima
ginabimur q̄dẽ ꝙ ptes augmẽtate agũt in alimentũ.
Et ptes alimenti reſiſtunt hĩ⁹ actioni: ⁊ fit ex eis vnũ
cõuerſione cõpleta. ut nõ opoꝛteat ꝙ aliter ſit foꝛma
carnis in pte augmentata ⁊ in pte per quã eſt factum
augmẽtũ: ſed ſm ꝙ̄titatẽ ⁊ mãm ſunt ſignabiles hee
ab illis. Imaginant aũt q̄dã fantaſtice ꝙ ptes alimẽ-
ti ſic ſe imiſceãt ptib⁹ carnis: ut nõ ſit ſignare eẽ aliaz
quãtitatẽ mãe hanc ab illa: qȯ ſi hoc ꝯtingeret dimẽ
ſiones penetrarẽt dimẽſiones ⁊ nullũ fieret augmen
tũ. Ideo eni ꝙ̄titas ꝙ̄titatẽ auget q̄ꝛ vna ꝙ̄titas non
illabitur alteri: ſed eſt ſignare vnam quantitatez eſſe
diſtinctam ab alia. Igitur ſm quantitatẽ ⁊ materiam
ſiquis rerum naturam cognoſceret ſignare poſſet di-
uerſam eſſe quantitatem in qua fuit foꝛma alimẽti a
quantitate in qua pꝛius erit foꝛma carnis. ¶ Ad ar-
gumentũ aũt in oppoſitũ patet ſolutio per iaz dicta.
Quia eſt ibi dare minus minimo nõ minimo ſꝫ mãz
q̄ꝛ tale mĩmũ nõ eſt ſꝫ ſꝫ foꝛmã. Queſtio. XIIII.

ſ Ecundo querebaẗ de dilectione hominis. Utrū hō̄ magis deberet diligē deū ꝙ̄ ſeipꝫ. ⁊ vr̄ ꝙ nō̄. q̄a nos diligimus deū ꝑꝑ bonū nr̄m qḋ habemꝰ a deo. ſed propter vnūquodqꝫ tale ⁊ illud magis. bonū g̊ noſtrū ⁊ nos ip̄os plus diligimꝰ: ⁊ plus debemꝰ diligē ꝙ̄ ip̄m deū. ¶ P̄. ſi aliq̄ cā eſt ꝑꝑ quā debemus diligē deuꝫ plus ꝙ̄ nos ipſos. hoc eſt q̄ꝛ in deo plus eſt de bonitate ꝙ̄ in nobis. Scḋm hūc g̊ modū quilibet plus debet diligē ꝓximū meliorē ſe: ꝙ̄ ſeip̄m. ſed hoc eſt falſum. g̊ ⁊ p̊m. ¶ In ꝯ̄riū eſt q̄ꝛ ordinata charitas plus ⁊ magis eſt ad deum ꝙ̄ ad creaturā: ſed nos debemꝰ hr̄e ordinatā charitatē g̊ ⁊c̄. ¶ R̄ꝰ dōꝫ ꝙ triplici via uēari poſſumꝰ ꝙ hō̄ debet pluſ diligē deū: ꝙ̄ ſeipꝫ. p̊a via ſumiẗ ex eo ꝙ deꝰ eſt creatiuꝰ ⁊ ꝯſeruatiuꝰ oīs boni. Scḋa v̊o ex eo ꝙ eſt bonū totale ꝯtinēſ in ſe quodcunqꝫ bonū. Tertia q̄dem ex eo ꝙ ipſe eſt bonū per eēntiā: cuiꝰ ꝑticipatione eſt bonū omne aliud bonum. ¶ Pria via ſic patet. dicimꝰ eni ꝙ deꝰ eſt magis intimꝰ cuilibet rei: ꝙ̄ res ip̄a ſibi. Hoc eni mō dr̄ deꝰ eē ꝑ eēntiā in q̄libet re: ⁊ eē intimꝰ cuiuſlibet rei. Quia q̄libet rē ꝯſeruat in eē. Debemꝰ eni imaginari ꝙ q̄libet effectꝰ dei eſt quoddā ueſtigiū creationis. Hiꝰ aūt ueſtigiū: ul' ſilitudo nō eſt ſic ſilitudo ſigilli repta in cera q̄ꝛ abſn̄te ſigillo remanet eiꝰ ſilitudo i cera. Sꝫ magis eſt ſic ſilitudo ſigilli in aq̄. Eſt eni tante fluxibilitatis ꝙ ad momētū nō retinet formā ſigilli: niſi ſꝑ eēt ſigillū pn̄s ꝯſeruās hiꝰ formā. Sic creatura ſm̄ ſanctoꝝ ſn̄iaꝫ ad momētū nō ſtaret niſi in eo h̄ret pn̄tialr̄ creatorē ip̄am ꝯſeruātē in eē. Pn̄tialr̄ eſt g̊ deus in q̄libet creatura ip̄am in eē ꝯſeruās. Et tāto eſt itimior cuilibet creature ꝙ̄ creatura ſibi q̄ᵗo magis facit ad conſeruationē eēntie creature ꝙ̄ faciat eſſentia creature ad ꝯſeruationē ſuiipſiꝰ. Nāle eſt g̊ ꝙ creatura magis diligat deū ꝙ̄ ſeip̄am. q̄ꝛ bonū creature magis reſeruat in deo: ꝙ̄ in ſeip̄a. Nā ut dictū eſt deꝰ facit magis ad cōſeruationē creature: ꝙ̄ ip̄a creatura. Sine deo eni ēt ad momētū non poſſet exiſtere creatura: ſed ſi annihilata eēt creatura. deꝰ vn̄ uellet ip̄am reficeret. Si g̊ creatura aduertēt q̄ᵗū bonū eſt bonū diuinū: ⁊ ꝙ ſi annihilata eſſet per illud bonū refici poſſet: ⁊ ꝙ ſine illo bono eē nō poſſet videret bonū ſuū magiſ eē in illo bono diuino ꝙ̄ in ſeip̄a. Creatura igiẗ hoc cognoſcēs magis diligeret deum ꝙ̄ ſeip̄am. Igiẗ ſi cōſideramꝰ quō deꝰ eſt oīs boni cauſatiuꝰ ⁊ cōſeruatiuꝰ ꝓpterea nos peſſime agimꝰ ſi nō magis diligamꝰ deuꝫ: ꝙ̄ nos ip̄os cognoſcētes ꝙ bonū nr̄m magis reſeruatur in deo ꝙ̄ in ſeip̄a cuꝫ nō poſſit eē ſine deo: ⁊ etiaꝫ annihl'atū poſſet refici ip̄ꝫ ꝑ deū. ¶ Scḋa via ad hoc idē ſumiẗ ex eo ꝙ deꝰ eſt bonū totale hn̄s in ſe quodcūqꝫ bonū. Eſt eni nāle ꝙ ꝑs magis diligit totū ꝙ̄ ſe ip̄am. Nāle eſt eni ꝙ brachiū ſe exponit pro tuitione totiꝰ: ⁊ cōſeruatione capitis. in ip̄is eniꝫ mēbris nr̄is hāc legē eſſe imp̄ſſaꝫ ex iſtinctu nāe ꝑcipimꝰ. ꝙ ꝑtes ſe exponūt ꝑiculo ⁊ morti pro defēſione totiꝰ. qḋ nō eēt niſi nāliter eēt inditū partibꝰ ꝙ plus diligerēt totū ēt ꝙ̄ ſeip̄aſ. Et q̄ꝛ bonū diuinū eſt bonū totale. quelibet aūt creatura eſt quedā ꝑticularis exp̄ſſio illius totalis boni. Nāle eſt ꝙ creatura plus debet diligere deū ēt ꝙ̄ ſeip̄aꝫ. illa igiẗ v̊ba ph̄i in ethi. ꝙ amicabilia que ſunt ad alterū uenerūt ex amicabilibꝰ que ſūt ad nos ip̄os. Intelligendū eſt de amore ꝑtis ad ꝑteꝫ. Nā amicabilia vniꝰ ꝑtis ad aliā ſurrexerūt ex amicabilibus que ſunt ad ſeip̄ꝫ. Nō aūt intelligendū eſt de amore ꝑtis ad totū: q̄ꝛ ꝑs magis debet diligē totum ꝙ̄ ſeip̄m. ¶ Tertia via ad hoc idem ſumiẗ ex eo ꝙ deus eſt bonuꝫ per eſſentiā: cuius ꝑticipatione eſt bonū oē aliud bonū. Et q̄ꝛ q̄cq̄d eſt bonū: eſt bonū ꝑticipatione illius boni: quodlibet aliud bonum non eſt amādū niſi per relationē ad illud bonū. Si g̊ bonum nr̄m nō eſt bonū niſi inq̄ᵗū ꝑticipat diuinū bonū: cōſequēs eſt ꝙ nō ſit diligendū niſi ꝑꝑ illud diuinū bonū: cuius ꝑticipatione hēt ꝙ ſit bonū nr̄m. q̄libet ergo debet diligē ſeip̄m ſiue ſuū bonū: ꝑꝑ diuinū bonū. Sed ip̄m diuinū bonū debet diligē nō ꝑꝑ aliud bonū. cū non ſit alio bono bonū: ſed eſt eēntialiter bonū ⁊ per ſeip̄m. Bonū ꝓximū āt debet diligē ꝑꝑ ſocietatē quā hēt cū ip̄o in illo ſummo bono. Et q̄ꝛ ꝑꝑ qḋ vnū quodqꝫ tale ⁊ illud magis. Cū bonū nr̄m ſit diligendū ꝑꝑ diuinū bonū: ꝯn̄s eſt ꝙ magis debemꝰ diligere deū ꝙ̄ nos ipſos: ⁊ diuinum bonum magiſ ꝙ̄ noſtrū bonū. Sꝫ ꝓximū nr̄m debemꝰ diligē ſic nos ip̄oſ ideſt ad qḋ nos ipſos. Quia ad illud bonū debemus diligē ꝓximū: ad qḋ diligimuſ nos ip̄os. Debemꝰ eniꝫ diligē ꝓximū ꝑꝑ diuinū bonū ⁊ ad diuinum bonum. quia habemꝰ ſocietatē cū ipſo in illo bono. Quātūqꝫ g̊ ꝓximuſ nr̄ ſit melior nobiſ nō ꝑꝑ hoc ſumꝰ boni ꝑticipatione illius boni. Nec ꝑꝑ hoc nr̄m bonū eſt diligendū ꝑꝑ bonū illud. Sumꝰ eni boni non ꝑticipatione ꝓximi: ſed ꝑticipatione dei: nec eſt bonū nr̄m diligendū finalr̄ ꝑꝑ ꝓximū: ſed ꝑꝑ deū: ⁊ ꝑꝑ diuinum bonū. Si igiẗ aduertimꝰ quō bonū nr̄m nō eſt bonū niſi ꝑticipatione diuini boni. Patet ꝙ magis debemꝰ diligē deū ⁊ diuinū bonū: ꝙ̄ nos ip̄os: ⁊ ꝙ̄ nr̄m bonum. ¶ Ad p̊m aūt in ꝯ̄riū dōꝫ ꝙ bonū nr̄ꝫ pōt appellari ip̄e deꝰ. Nā ipſe deꝰ eſt hereditas nr̄a ⁊ merces nr̄a. Erimꝰ eni hēdes dei coheredes āt chr̄i: ut vult ap̄ls ad ro. 8°. hereditas eſt ꝑꝑ ſufficiētiā ⁊ ꝑꝑ ſocietateꝫ. ⁊ dimittiẗ heredibꝰ ad tollēdā oēm idigētiā: ⁊ dādā ſocietatē. tribuiẗ eni hereditas ⁊ q̄ꝛ illo eodem bona diīa quo fruiẗ deꝰ: fruemur ⁊ nos: ⁊ q̄ꝛ ſocietatē hēbimꝰ per illud diīnū bonū dicimur heredes dei: ⁊ ipſe deꝰ dr̄ hereditaſ nr̄a. Sic eni dicit deꝰ abrahe geñ. 15. ego ꝓtector tuꝰ ⁊ merces tua magna nimis. Ip̄e ergo deꝰ eſt hereditas nr̄a: ⁊ merces nr̄a: ⁊ bonū nr̄m. Cū g̊ dr̄ ꝙ nos nō diligimꝰ deuꝫ niſi ꝑꝑ bonū nr̄m. Si ſit ſenſus ꝙ nos nō diligimꝰ deū niſi ꝑꝑ deū. i. ꝑꝑ ſeip̄m qui eſt bonū qḋ bonū hēmus ab ip̄o deo: q̄ꝛ ip̄e ſeip̄ꝫ nobis liberaliẗ coīcat. Sic argumētū nō eſt ad ꝓpoſitū. q̄ꝛ ex hoc nō hēmꝰ ꝙ nos i debeamꝰ diligē deuꝫ ꝑꝑ nos ip̄os. Sed ꝙ debeamꝰ diligē deū ꝑꝑ deū. Sꝫ ſi per bonū nr̄m itelligimꝰ aliqḋ bonū creatū coīcatum nobis a deo argumētū peccat in mā. Recepit eni falſa. falſuꝫ eſt eni ꝙ deū debemꝰ diligē ꝓpẗ aliqḋ bonū creatū coīcatū nobis a deo. Immo quodcūqꝫ bonuꝫ hiꝰ creatū nobis ſit coīcatū debemꝰ diligē ꝓpẗ deuꝫ. Et per ꝯn̄s magis diligē debemꝰ diuinū bonū ꝙ̄ nos ip̄os: ⁊ ꝙ̄ quodcunqꝫ creatū bonū. ¶ Ad 2m dōꝫ ꝙ patet ſolutio per iā dicta. Nā ⁊ ſi ꝓximus hēt magis bonū: nō tn̄ eſt ſic maiꝰ bonū ꝙ nos ſcimuſ boni ꝑticipatione illiꝰ boni: ⁊ ꝙ nos debeamꝰ diligē nos finaliẗ ꝓpẗ hiꝰ bonū. Et q̄ꝛ hoc hēt diīnū bonū. Iō nō ſeq̄tur ꝙ ſi magis debeamꝰ diligē deū ꝙ̄ nos ip̄os. ꝙ magis debeamus diligere meliorem proximum ꝙ̄ nos ipſos.

Queſtio. XV.

t Ertio querebatur de hoiſ viſione: uel fruitione. Utrū delectatio que erit in illa viſione ⁊ a fruitione dei quā habemus in patria ſit in itellectu: ſic in ſbo ul' in appetitu. Et arguebaẗ ꝙ in appetitu. q̄ꝛ cuiꝰ eſt deſiderare eiꝰ ut dicebaẗ eſt delectari. ſed deſiderare eſt ip̄iꝰ appetitꝰ. g̊ ⁊ delectari. ¶ In ꝯ̄riuꝫ eſt q̄ꝛ nos delectamur

ſm diuerſos ſenſus. Sed oēs ille uarie delectationes
nō pn̄t eē in vno ⁊ eodē appetitu. Erūt ḡ in ip̄is ſen-
ſib⁹. ſʒ ſicˀ ſe hēt ſenſus ad appetitū ſenſitiuū: ſic ſe ha
bet itellect⁹ ad appetitū itellectiuū. Si ḡ delectatio-
nes ſūt ex obo ſenſibili. erūt in ſenſu delectationes ſū
pte ex obo itelligibili erūt in itellectu. ¶ R⁹ dōm ꝙ
in hac qōne ſic ꝓcedem⁹. Quia p̄° icipiem⁹ a reb⁹ ſen
ſibilib⁹: eo ꝙ nr̄a cognitio icipit a ſenſu. Incipiemus
eni a dolore ut eſt paſſio ſenſibilis ubi eſſe hēat an in
ſenſu: an in appetitu. ⁊ ex hoc iueſtigabim⁹ de delecta
tionib⁹ tā ſenſibilibus ꝙ̄ intelligibilib⁹ ubi eē habeāt
an in appetitu: an in potētia cognitiua. ¶ Propṫ p̄m
ſciēdū ꝙ circa dolorē ubi hēat eē tanq̄ in ſbo magni
ſibi ꝯdicūt. Nā in q̄buſdaʒ p̄orib⁹ ſcriptis uoluerunt
aliq̄s dolores ſicˀ in ſbo eē in ſenſu: ⁊ ſpālit̄ in ſenſu ta
ct⁹. In poſteriorib⁹ āt ſuis ſcriptis aſſerūt oēm dolo-
rē tanq̄ in ſbo eē in appetitu. Nos āt magis appꝛo-
bam⁹ p̄mā ſniaʒ: eo ꝙ magis ꝯcoꝛdat cū v̄bis augu-
ſtini. 23. de ciui. dei. c. 15. ubi eni diſtringit duos dolo-
res: ſiue duo gn̄a doloꝝ. Unū in carne. aliuʒ ex car-
ne. Un̄ ait ꝙ dolores poꝛro qui dicunṫ carnis aīe ſūt
in carne: ⁊ ex carne. Hec aūt duo gn̄a dolorum ſic ſe
hn̄t. ꝙ doloꝛ aīe in carne: ſicˀ in ſbo eſt in ſenſu. Doloꝛ
aīe ex carne ſicˀ in ſbo eſt in appetitu. Imaginabimur
eni ꝙ doloꝛ aīe in carne: nō eſt niſi leſio carnis. iſte tn̄
doloꝛ nō eſt carnis tm̄. qꝛ niſi eēt in carne aīa que le-
ſionē ſentiret nullo mō ibi doloꝛ eēt. Hi⁹ ḡ doloꝛ qui
dī in carne icipit a leſione carnis. Sed terminaṫ in ꝑ-
ceptione leſionis. ita ꝙ hoc eſt doloꝛ in carne: qꝛ eſt
ꝑceptio leſionis carnis. Et qꝛ ipſa ꝑceptio ſicˀ in ſbo
eſt in ſenſu. iō hi⁹ doloꝛ tanq̄ in ſbo eſt in ſenſu. Ni-
hil eſt ḡ ad aīaʒ dolore in carne: ꝙ̄ ip̄aʒ ꝑcipe leſionē
carnis. Ut ſi ignis applicet manui ledit carnē ⁊ ꝑcipe
uel ſentire leſionē illā hoc eſt dolē. Doloꝛ ḡ hūi mālit̄
eſt in carne. Foꝛmalr̄ eſt in ſenſu. Uel doloꝛ hi⁹ p̄t du-
plicit̄ diffiniri. Mālit̄ ⁊ foꝛmalr̄. Mālit̄ q̄dē nihil eſt
aliud talis doloꝛ ꝙ̄ leſio carnis. Foꝛmalr̄ v̄o hi⁹ doloꝛ
eſt ꝑceptio leſionis. Et qꝛ leſio carnis eſt in carne: ꝑce
ptio aūt leſionis eſt in ſenſu. Iō dicebam⁹ ꝙ mālit̄ do
loꝛ ſit acceptus eſt in carne. Auguſtin⁹ tn̄ in li° p̄reaſſi
gnato eodē caplo diffiniēs dolorē carnis ul̄ dolorem
aīe in carne. Ait ꝙ doloꝛ carnis tātūmō offēſio eſt in
quo appet ꝙ hi⁹ dolorē diffinit mālit̄. nā doloꝛ ſic ſū
ptus mālit̄ eſt leſio ul̄ offenſio carnis. ſed foꝛmalr̄ eſt
ꝑceptio leſionis. ſic ḡ dōʒ eſt ꝑʒ aug^m ſniaʒ de dolore
in carne. Quid āt ſit doloꝛ ex carne idē aug⁹ eodē li°
⁊. c. manifeſtat cū ait. ꝙ doloꝛ aīe in carne eſt quedaʒ
ei⁹ aīe diſſenſio. Sic ḡ imaginabimur ꝙ poſſit paſſio
in carne: ⁊ ab illa paſſione diſſentim⁹ habēdo dupli-
cē diſplicētiā paſſionis. Erūt ḡ ibi duo mot⁹. Unus
qui icipit a leſione: ſiue a diuiſione ꝯtinui ⁊ termina-
tur ad ꝑceptionē leſionis. Ali⁹ qui icipit a ꝑceptione
leſionis: ⁊ terminaṫ ad diſſenſionē ⁊ ad diſplicentiaʒ
paſſionis. Prim⁹ dī doloꝛ aīe in carne. Scd̄s ex car-
ne. Prim⁹ qꝛ terminaṫ ad ꝑceptionē leſionis: cū ꝑce
ptio ſit in ſbo: ut dicebamus ſicˀ in ſenſu erit hi⁹ doloꝛ
ſicˀ in ſbo in ſenſu. Scd̄s ḡ qui terminaṫ ad diſplicētiā
rōnis: cū diſplicētia ſit ſicˀ in ſbo in appetitu. erit in ap
petitu. Aug⁹ tn̄ eodē li° ⁊c̄. Dolorē in carnē dicˀ nihil
aliud eē: ꝙ̄ paſſionē carnis. Unde ait. ꝙ aīus plerūq̄ʒ
turbaṫ: ⁊ caro dolet ⁊ ueteraſcit: ⁊ moriṫ. Et q̄cquid
aliud patiṫ ip̄aʒ paſſionē carnis dolorē appellat. ſed
hoc nō p̄ōt eē foꝛmalr̄. Nā ⁊ lapides patiunṫ: ⁊ terū
tur. nō tn̄ dolēt: qꝛ paſſionē illā nō ſentiunt. Doloꝛ ḡ
in carne nō eſt foꝛmalr̄ ip̄a paſſio: uel ip̄a leſio: ſed eſt
ꝑceptio paſſionis: uel leſionis. Doloꝛ aūt ex carne nō
eſt foꝛmalr̄ ip̄a ꝑceptio: ſed eſt diſplicētia perceptio-
nis. Hoc aūt dī doloꝛ ex carne qn̄ ex ip̄a carne hēt eē
aliq̄d qō diſplicet nobis. ⁊ qꝛ diſplicētia de qua loqui
mur p̄ſupponit cognitionē. Doloꝛ ex carne cognitio-
nis eſt ſicˀ doloꝛ in carne: ⁊ p̄cedit dolorē ex paſſione
ſiue ex leſione. Iſta ḡ tria ſe hn̄t per oꝛdinē leſio: leſio
nis ꝑceptio: ꝑcepti diſplicētia: uel diſſentio. Duo aūt
iſtoꝝ faciūt dolorē in carne: ⁊ duo ex carne. Primuʒ
eni cū medio ut leſio: ⁊ ꝑceptio leſionis faciūt dolo-
rē in carne. Alit̄ tn̄ ⁊ alit̄. Quia leſio ut dicebaṫ ſe ha
bet ad hi⁹ doloreʒ in carne mālit̄. ⁊ ꝑceptio foꝛmalr̄.
Mediū aut cū 3°: ut ꝑceptio cū diſplicētia faciūt do
lorē ex carne. alit̄ tn̄ ⁊ aliter. Quia ꝑceptio ſe hēt ad
talē dolorē mālit̄. Diſplicentia v̄o foꝛmalr̄. perceptio
eni nō eſt ip̄a diſplicētia: ſed p̄ōt eſſe mā diſplicentie.
¶ Ex hoc aūt apparē p̄ōt ꝙ ſm quēlibet ſenſuʒ p̄ōt
eē doloꝛ ex carne: qui ſicˀ in ſbo eſt in appetitu: ⁊ inci-
pit a ꝑceptione: ⁊ terminaṫ ad diſplicētiā. Qui doloꝛ
triſtitia dici p̄ōt. ut idē aug⁹ inuit eodē lib° ⁊. c. ꝑ quē
libet eni ſenſuʒ poſſum⁹ aliq̄ ꝑcipe que nobis diſpli-
cēt. Sed p̄mus doloꝛ qui icipit a leſione carnis: ⁊ ter
minaṫ ad ꝑceptionē leſionis: nō eſt niſi ſm ſenſuʒ ta
ct⁹. Nā leſio carnis eſt paſſio: que magis fcā abijcit a
ſba: nō eſt ꝓ̇e ſm alios ſenſus: ſʒ ſolū ſm ſenſuʒ tact⁹.
Oba eni tāgibilia ſūt illa qui coꝛrūpūt aīal ⁊ nō ſunt
ꝓ̇e oba alioꝝ ſenſuū. Doloꝛ ḡ qui eſt in ſenſu: ſicut in
ſbo eſt ꝓ̇e in ſenſu tact⁹. Ois aūt ali⁹ doloꝛ ſicˀ in ſbo
eſt in appetitu: ⁊ eſt idē ꝙ triſtitia ul̄ eſt idē ꝙ diſſen-
tio appetit⁹. ¶ Uiſo q̄d dōm ſit de dolore in quo ſit
tanq̄ in ſbo de leui patē p̄t. q̄d dōʒ ſit de illa delecta
tione: que erit in viſione patrie in quo ſit tanq̄ in ſub
iecto. Dicem⁹ eni ꝙ nullus doloꝛ eſt in ſēſu: niſi qui eſt
ſm q̄litates ualde māles. Nā tact⁹ magis imutaṫ mā
lit̄: ꝙ̄ aliq̄s alius ſenſus. Uel nullus doloꝛ eſt in ſenſu
niſi qui ſit per paſſionē: que magis facta abijcit a ſub
iecta. Si ḡ in alijs ſenſib⁹ a ſenſu tact⁹: qꝛ nō imutanṫ
ita mālit̄: ⁊ qꝛ in eis paſſiones magis facte: nō abici-
unt a ſba nō eſt doloꝛ ſicˀ in ſbo: ſed ois doloꝛ: ul̄ dele
ctatio ſm tales ſenſus: ſicˀ in ſbo eſt in appetitu. Intel
lect⁹ qui magis immālit̄ recipit: ſicˀ in ſbo nō habebit
dolorē: uel delectationē: ſed ſi q̄ talia per itellectū oꝛ
tū hn̄t in uolūtate erunt ſicˀ in ſbo. Delectatio ḡ que
erit ex viſione glīe ſicˀ in ſbo erit in uolūtate. Utrum
aūt poſſit in ip̄o itellectu eē doloꝛ: ſicˀ in ſenſu non eſt
pn̄tis ſpeculationis. In q̄buſdā tn̄ nr̄is qōnib⁹ diſpu-
tatis: ⁊ in nr̄o 2° q̄libet diſputauimus de cruciatu qui
fiet v̄tute diuina per ignē iferni. Declauim⁹ ꝙ in aīa-
bus ſeꝑatis: ⁊ in demonib⁹ itellect⁹ ſe hēt q̄ſi ſenſus ⁊
eſt ibi doloꝛ ſicut in ſbo: ita ꝙ ſicˀ nos dolem⁹ qꝛ ſenti
mus dolorē: ⁊ ſicˀ nihil eſt aliud dolere ꝙ̄ percipe uel
ſentire leſionē. Sic aīa ſeꝑata dolet ⁊ cremaṫ: qꝛ vi-
det cremari: ut dicˀ grego⁹ i dialago ſuo. Ille eni ignis
aliq̄ ſpēʒ v̄tute dīna imittit: ul̄ ip̄imit in itellectu: tā
demonis ꝙ̄ aīe ſeꝑate: quā ſpēm tā aīa ꝙ̄ demon ꝑci
pit tanq̄ ſpeʒ alteri⁹ leſiui: ⁊ illa ꝑceptio leſionis eſt
uere doloꝛ. ſed de hoc in pn̄ti ſpeculatione nō agitur.
Ex mālitate eni obi eſt ſm hunc oꝛdinē quē videm⁹.
ꝙ doloꝛ ꝑtineat ad potētiā cognitiuā. In illa aūt vi-
ſione dei nō eſt tāta imālitas. delectatio que ide ꝯſur
get ad uolūtatē ꝑtinebit ibi eni eſt viſio: ⁊ ꝙ ex viſio
ne oriṫ. ip̄a eni viſio nō eſt delectatio: ſed eſt delecta-
tionis mā. Sed cōplacētia ex illa viſione erit delecta
tio. illa ḡ delectatio ſm ꝙ ſpectat ad pn̄tē ſpeculatio
nē nō aſſimilabiṫ dolori in carne qui icipit a leſione: ⁊
terminaṫ ad ꝑceptionē: ſʒ aſſilaṫ dolori ex carne qui
icipit a perceptione: ⁊ terminaṫ ad diſſenſionem: ſiue

ad diſplicētiā. Ut tamen ſit ſilitudo in ꝯriū qꝛ illa de lectatio icipit a viſione ⁊ terminat nō ad diſplicētiā: ſed ad cōplacētiā. ſꝫ q̄cq̄d ſit de dolore in carne. Tn̄ qꝛ dolor ex carne eſt in appetitu. delectatio illa in appetitu erit. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū dōm ꝙ non ſolū ſm̄ varios ſenſus: ſed ēt ſm̄ oēs ſenſus pōt eē delectatio in appetitu. Nā ut patet in 2° de aīa. ubicūqꝫ eſt ſenſus ibi eſt fantaſia ideſt motꝰ factꝰ a ſenſu ⁊ appetitu. lꝫ g̊ ſint varij ſenſus: tn̄ ex oībus ſenſibꝰ fit nobis fantaſia: ex ipa fantaſia nobiſ facta pōt oriri delectatio ⁊ triſtitia in appetitu.

Einde querebat de ꝑtinētibus ad aīaꝫ. aīa aūt pōt cōſiderari duplr̄. Uel ut hēt eē ꝯiūctū. Uel ut hēt eē ſeꝑatū a corꝑe. Circa utrūqꝫ querebat. ⁊ q̄tū ad ſtatū ſeꝑatiōiſ. ⁊ q̄tū ad ſtatū ꝯiūctiōiſ. Quātū ad ſtatū ſeꝑatiōis querebat de aīa duplr̄. p° de eiꝰ itelligē. Utꝝ aīa ſeꝑata itelligeret cū diſcurſu. Scdo de eiꝰ agere uel de eius mouere. Utrū aīa ſeꝑata poſſet mouere aliquod corpus. Queſtio. XVI.

D primū ſic arguebat. oñdebat ꝙ aīa ſeꝑata intelligat cuꝫ diſcurſu. qꝛ ut dicebat ubi eſt eadem nā ibi ⁊ oꝑatio: ſed eandem nām hēt aīa ſeꝑata ⁊ cōiūcta: hēbit g̊ eandē oꝑationē: ſed aīa cōiūcta hēt hāc oꝑationē ꝙ itelligit cū diſcurſu: g̊ ⁊ ſeꝑata. ¶ In ꝯrium eſt qꝛ qd̄ nō itelligit cū fantaſmate nō itelligit cuꝫ diſcurſu: ſed aīa ſeꝑata nō itelligit cū fantaſmate: cū fantaſia ſit v̄tus organica ⁊ ipa nullā hēat v̄tutē organicā: g̊ ⁊c̄. ¶ R° dōm ꝙ in hac q̄one ſic ꝓcedemꝰ: qꝛ p° declabimꝰ quō nobis cōpetit itelligē cōponēdo: ⁊ diuidendo ⁊ ēt diſcurrēdo. Secūdo ex his que ſūt in nobis ꝓcedemꝰ ad declarādā v̄itatē queſitaꝫ utrū talia ſint in aīa ſeꝑata. ¶ Sciēdū g̊ ꝙ itelligē cōponēdo ⁊ diuidēdo ⁊ itelligē cū diſcurſu duplr̄ cōueniūt. ⁊ in eo ex quo oriunt ⁊ in eo in qd̄ reducunt. ꝯueniūt eniꝫ iſta in eo ex quo oriunt. qꝛ utrūqꝫ horuꝫ videt ꝓcedē ex defectu itellectualis luminis. qꝛ g̊ nr̄m lumē intellectuale eſt debile: nō ſtatim cū ꝑcipimꝰ ſb̄m ꝑcipimꝰ p̄dicatū. Jō itelligimꝰ cōponēdo p̄dicatū cū ſb̄o formādo ꝓpoſitionē affirmatiuā. uel intelligimꝰ diuidēdo p̄dicatū a ſb̄o formādo ꝓpoſitionē negatiuā. Sꝫ ſi ſtatiꝫ cognito ſb̄o cognoſceremꝰ que cōpetunt ſb̄o uel que remouent ab ipo itelligeremꝰ cōponēdo: uel diuidēdo. ſed ſm̄ ſimplicē intuitū eēt nr̄a itellectualis cognitio. Ex iſto aūt eodē defectu ꝯuenit ꝙ itelligimꝰ cū diſcurſu: ut qꝛ debile habemꝰ lumē itellectuale nō ſtatiꝫ cognitis p̄ncipijs cognoſcimꝰ ꝯcluſiones: nec ſtatiꝫ cognita cā cognoſcimꝰ effectū. Jō diſcurrimus a p̄ncipijs ad ꝯcluſiones: ul' diſcurrimus a cā ad effectū. ubi nr̄a cognitio icipit a p̄ori ut in metaphiſicis. ubi eadeꝫ ſūt p̄ora nobis ⁊ ſimplr̄: ul' diſcurrimꝰ ab effectibꝰ ad cām. ut in nālibꝰ ubi nr̄a cognitio incipit a poſteriori: ubi innata eſt nobis via ꝓcedē ex p̄oribꝰ ⁊ notioribꝰ nobis in p̄ora ⁊ notiora ſimplr̄. uel in p̄ora ⁊ notiora nāe. g̊ oīa hec cōpetūt nobis ex debilitate lumis itellectualis. Angeli aūt ſiue itelligentie qꝛ hn̄t lumē itellectuale forte ⁊ ꝑſpicax nō itelligūt cōponēdo ⁊ diuidēdo: ſed ſtatiꝫ cognito ſb̄o cognoſcūtur que cōpetūt ſb̄o: nec itelligūt diſcurrēdo: ſed ſtatī cognita cā cognoſcūt effectū. bn̄ g̊ dictuꝫ eſt ꝙ itelligē cōponēdo diuidēdo ⁊ itelligē cuꝫ diſcurſu ex eodē ſumūt ortū ut eſt ex debilitate luminis itellectꝰ. Sic ēt in idē reducunt ut in itellectū ſimplicē: nā ad itellectū ſimplicē ſpectat formare diffinitioneꝫ. ſicut ad itellectū cōpoſitū enūciationē. enūciatio āt ut cū enūciat ꝓꝑetas aliq̄ de ſb̄o. pōt reduci in diffinitionē ꝓꝑetatis: qꝛ in hiꝰ diffinitione poſitū ipm ſb̄m. illaꝫ enī cognitionē quā hēmꝰ per enūciationē ſi dicamꝰ naſus eſt ſimꝰ: hēmꝰ per ſolā diffinitionē ſimi cuiꝰ diffinitio eſt ꝙ naſuſ ē cauꝰ. itelligē ēt cū diſcurſu reducit in itellectū ſimplicē. Nā p̄uſq̄ habeamꝰ cognitioneꝫ de eclypſi lune diſcurrimꝰ ut iueniamꝰ cāꝫ ⁊ iuēta cā demōſtramꝰ effectū ut iuēta iterpoſitione terre formamꝰ ſillogiſmū demōſtratiuū ⁊ ꝯcludimꝰ eclypſim de luna. Uerū qꝛ totā illā cognitionē quā hēmꝰ diſcurrēdo formādo ſillogiſmū demōſtratiuū: qd̄ eſt corpꝰ luminoſuꝫ p̄uatū lumine obiectu terre eclypſatur: luna eſt hiꝰ. g̊ eclypſā hēmꝰ per ſolā diffinitionē eclypſis. qꝛ eclypſis ē p̄uatio lumis in luna obiectu terre itelligēs diffinitionē eclypſis: hēt totā illā cognitionē de eclypſi que cōcludit per ſillogiſmū demōſtratiuū: q̇a ut dictū eſt formatio diffinitionis ꝑtiū ad itellectum ſimplicē ſi cognitio habita diſcurrēdo per ſillogiſmū demōſtratiuū reducit in cognitionē habitā per diffinitionē: ꝯn̄s eſt ꝙ itelligē cū diſcurſu reducamꝰ itellectū ſimpliceꝫ. ¶ Ex hoc aūt pōt apparere expoſitio illiꝰ dicti phi in poſterioribꝰ ꝙ diffinitio: uel eſt demōſtrationis ꝯcluſio: ul' demōſtrationis p̄ncipiū: ul' tota demonſtratio poſitione differens. Diffinitio enim cōgregās quid: ⁊ propter quid paſſionis eſt tota demōſtratio pōne differens. qꝛ omnem illam cognitionem quā hēmꝰ per demōſtrationē poſſumꝰ hr̄e per hiꝰ diffinitionē. Hiꝰ aūt diffinitio differt poſitione a demonſtratione: qꝛ nō eſt ſituata cū diſcurſu: ſic ipa demonſtratio. ut patet in exēplo ꝓpoſito. Nā p̄uatio lumis in luna dicit q̄d eclypſis ob̄m terre: ſiue īt̄poſitio terre dicit cām: ⁊ ꝓpt q̄d eſt eclypſiſ. Si g̊ totuꝫ iſtud ſil' ꝯgreget: ⁊ dicat ꝙ eclypſiſ eſt p̄uatio luminis in luna obiectu terre. Hēmꝰ ꝑ diffitionē totā illā cognitionē quā hēmꝰ diſcurrēdo ⁊ formādo ſillogiſmū demonſtratiuū ꝯcludētē eclypſiꝫ de luna tanq̄ ꝓꝑetatem de ſb̄o. Bn̄ itaqꝫ dictū eſt qd̄ antea dicebamꝰ ꝙ itelligē componēdo: ⁊ diuidēdo: itelligē cū diſcurſu ex eodē oriunt. Quia quodlibet hoꝝ ortū hēt ex debilitate luminis itellectualis. ⁊ in ideꝫ reducunt: qꝛ q̊libet hoꝝ reduci pōt in itellectū diffinitiuū: ſiue in itellectū ſimplicē itelligētē q̇ditates rerū: ⁊ formātē diffinitiones. ¶ Aduertēdū tn̄ ꝙ cōpoſitio nunq̄ ſic reducit in itellectū ſimplicē cū nulla ſit ibi cōpoſitio: ſꝫ itelligē cū diſcurſu ſic pōt reduci in itellectū ſimplicē ut ſm̄ ꝙ hiꝰ nullus ſit ibi diſcurſus. Si enī formare ꝓpoſitionē ſpectat ad itellectū cōponētē. formare aūt diffinitionē ad itellectū ſimplicē. Et ſi cognitio habita per enūciationē pōt hr̄i per diffinitioneꝫ. In illa tn̄ diffinitione erit cōpoſitio aliq̄. ſi enī cognitio que habet cōponēdo ꝓꝑetatē cū ſb̄o pōt hr̄i per diffinitionē ꝓꝑetatis: in qua icludit ipm ſb̄m. Diffinitio illa ꝓꝑetatis nō excludit oēꝫ cōpoſitionē: imo reſeruabit in ea q̇dā cōpoſitionis modus. ide dictuꝫ eſt in 7° meta^ce^. ꝙ accn̄tia nō hn̄t q̇ditatē ſimplicē: ſed per additamēta. Nā nō ſolū in diffinitione ꝓꝑetatū: ſed ēt in diffinitione ſb̄arū que magiſ hn̄t q̇ditatē ſimplicē reſeruat aliq̄ſ cōpoſitionis modus: qꝛ ut dicit in eodē 7°. oīs diffinitio eſt ſmo: ⁊ oīs ſermo hēt partes: ⁊ eſt ꝓportio partiū ſmonis ad partes rei que eſt totiꝰ diffinitionis ad totā rē qd̄ ſine cōpoſitione eē nō pōt. Sed nō ſic eſt de diſcurſu. Nā lꝫ in acq̄rēdo ſciaꝫ factꝰ fuerit diſcurſus: ⁊ format ſillogiſmꝰ. tn̄ poſtq̄ iā hēmus ſciaꝫ acq̄ſitā in ipſa diffinitione que eſt v̄tualr̄ tota demōſtratio: itelligimꝰ ꝓꝑetatē ineē ſb̄o abſqꝫ alio diſcurſu. Ur̄ g̊ ꝙ nō eodē mō cōparet ad ſciam diſcur-

ſus ⁊ cōpoſitiō:qꝛ ī acq̄rēdo ſciaꝫ:⁊ ut ītelligamꝰ paſ
ſiones īeē ſƀtiꝫ īdigemꝰ diſcurſu.Sed in acq̄ſito eē in
ſola diffinitione poſſumꝰ hoc intelligē abſq̄ aliq̊ alio
diſcurſu:ſed nō ſic eſt de cōpoſitione:qꝛ q̄tūcūq̄ re
ducamꝰ ītellectū cōpoſitū in ītellectū ſimplicēꝫ nō tñ
ꝑp hoc ille ītellectꝰ ſimplex erit immunis ab oī cōpo
ſitione:qꝛ in ipō ītellectu ſimpliciū:⁊ in ipa formatio
ne diffinitionis eſt aliq̄s cōpoſitionis modus.Intelli
gē ğ cū diſcurſu videt̃ neceſſariū ꝑp acq̄rere ſciaꝫ per
ꝑtes ⁊ nō hr̄e ſciaꝫ totā ſil̃:ideo īdigemꝰ logica ne er
remꝰ in rōcināndo ⁊ diſcurrēdo.⁊ ſi hr̄emꝰ ſciam totā
ſil̃ nō īdigeremꝰ logica nec īdigeremꝰ ītelligē cū diſ
curſu.Sꝫ in ipis diffinitionibꝰ paſſionū ītelligeremꝰ
paſſiones ineē ſƀtis qō ad ſciaꝫ ꝑtinet. ¶ His itaq̄
ꝑlibatiꝫ patet q̄d cēſendū ſit de aīa ſepata.Nā cū aīa
ſepata hēat ſuā ſciaꝫ tota ſil̃:vndecūq̄ ꝯtigat acquiſi
tio illiꝰ ſcie:ſiue ab ideis diuīs:ſiue a ſƀſtātijs ſepatis
ꝯcedimꝰ ꝙ aīe ſepate non īdigēt logica nec ītelligūt
cū diſcurſu.nō tñ ꝑp hoc excludimꝰ ītelligē ipaꝝ ab
oī cōpoſitionis mō ꝙ ſi in earū ītelligē eſt aliq̄s mo
dus cōpoſitionis diceremꝰ ꝙ intelligē dei:angeli:aīe
ſepate ⁊ nr̄m ſic diſtinguunt̃.Quia ītelligē dei:nec eſt
diſcurſiuū:nec cōpoſitiuū:ſed eſt oīno ſimplex ⁊ vni
tū ut vno ītuitu oīa cognoſcat.Intelligere v̊o angeli
nō eſt diſcurſiuū:nec copoſitiuū nec tñ eſt ſic ſimplex
⁊ vnitū ꝙ ut vno ītuitu oīa cognoſcat.Intelligē autē
aīe ſepate nec eſt diſcurſiuū:nec ſimpl̃r vnitū ꝙ vno ī
tuitu oīa cognoſcat:qꝛ hoc nec angelus hēt.Forte tñ
in illo ītelligē ipiꝰ aīe ſepate eſt aliq̄ꝫ cōpoſitioniꝫ mo
dus:ſed de hoc in ope qō ītēdimꝰ facē dn̄o cōcedēte
ſup 2° ſniarū.Utrū ſit illi cōpoſitio:uel nō ītēdimus
pertractare. Nr̄m ğ ītelligē ex oī ꝑte eſt defectiuuꝫ:
qꝛ ītelligimꝰ cōponēdo ⁊ diſcurrēdo ⁊ vno ſimplici ī
tuitu nō poſſumꝰ oīa ītelligē. ¶ Ad argumītū ī ꝯriū
dōm ꝙ lꝫ ſit eadē nā aīe ſepate ⁊ ꝯiūcte.tū qꝛ nō hēt
eundē modū eēndi:uel qꝛ ſepata a corꝑe ꝑt ſe magis
libē ſupra ſeipaꝫ ꝯuertē:ꝙ poſſit ut eſt corꝑi corrupti
bili cōiuncta.iō nō ualet.ſi nūc ītelligit cū diſcurſu:ꝙ
⁊ tūc īdigeat diſcurrere:ut ītelligat.Immo ꝙ ꝯiūcta
corꝑi acq̄rit ſciaꝫ per ꝑtes ſepata vno īfundit̃ ei ſcia
tota ſil̃.qꝛ acq̄ſitioni ſcie per ꝑtes cōpetit diſcurſus:⁊
maxīe cū nāle eſt ꝙ ſic ꝓcedat.Acq̄ſitioni autē ꝙ eſt
tota ſil̃:⁊ ſi nāle eſt:ꝙ nec fiat nec cōpetit diſcurſus.
Iō aīa ſepata nō īdiget diſcurrē ut ītelligat.eadē eſt
ğ nā aīe ſepate ⁊ cōiūcte.Tñ qꝛ nō hēt eundē modū
eēndi.multa ſūt ei nālia ut eſt ꝯiūcta:que nō ſunt ei
nālia ut eſt ſepata:⁊ maxime ut eſt cōiūcta corꝑi cor
ruptibili:qō aggrauat aīaꝫ.de corpore autē qō hēbit
poſt reſurrectionēꝫ aliter dōm eſt. Queſtio.XVII.

ſ Ecundo querebat̃ de agere ſiue de
moue ipſiꝰ aīe ſepate.utꝝ
poſſet mouē aliqō corpꝰ.⁊ arguebat̃ ꝙ non.
Quia hoc eſt ultimū ꝙ pōt angeluſ mouē corꝑa.Nā
cū duplex ſit motꝰ ad formā:⁊ ad ubi.non pōt ange
lus mouē corꝑa ad formā:ſed ad ubi.Hoc eſt ğ ulti
mū ꝙ pōt angelus mouē corꝑa ad ubi.Sed aīa non
tātū ꝑt q̄tū angelus:ğ nō poterit in hūc effectū qui
eſt mouē corꝑa. ¶ In ꝯriū eſt.qꝛ q̄libet ſpūs eſt pre
ſtantior oī corꝑe:ſed pōt vnū corpꝰ mouē aliud cor
pus ad ubi.ğ multomagis hoc pōt aīa. ¶ Rn̄dēdū
q̊ſdā ſenſiſſe ꝙ aīa nō pōt mouē corpuſ ad ubi.ad qō
ponēdū duplici motiuo moueri poterāt.Prio q̄deꝫ:
qꝛ aīa determinate reſpicit hoc corpꝰ:iō nullū poteſt
mouē corpꝰ niſi corpꝰ ꝓpriū.Sepata aūt a corꝑe pro
prio:qꝛ illud mouē nō pōt eo ꝙ factū eſt ei inhabile
ad motū nō aliud corpꝰ mouē poterit. ¶ Scd̄o mo
ueri pn̄t adhuc ponēdū ex eo ꝙ negāt aīaꝫ hr̄e cogni
tionē ſingulariū.Uolūt eni q̄tū ad hoc ⁊ bn̄ ꝙ corpꝰ
ſit ꝑp aīaꝫ:⁊ nō ecōuerſo.Si ğ aīa hr̄et diſtinctā co
gnitionē de ſingularibꝰ ſepata a corꝑe:ſic hēt corpori
ꝯiūcta videret̃ ꝙ in nullo eēt meliꝰ aīe:imo peius ex
vnione ad corpꝰ.Sed ipm corpꝰ eēt idē meliꝰ qꝛ aīa
ret̃ ⁊ viueret ex vnione ad aīaꝫ.Eſſet ğ aīa ꝑp corpꝰ
i.ꝑp bonū corꝑis:nō āt corpꝰ ꝑp aīaꝫ.i.ꝑp bonū aīe.
ut ğ ſaluēt corpꝰ eē ꝑp bonū aīe:ſuſtinēt ꝙ aīa ꝯiūcta
corꝑi hēt diſtinctā cognitionē de ſingularibꝰ quā nō
hēt ſepata.Sed ꝙ aīa poſſit mouē aliqō corpꝰ a cor
pore ſepata ſic ꝑt oñdi.Nā ſepata a corꝑe aliq̄ꝫ vnio
nē hēt ad aliqō corpꝰ.qꝛ cū ſit ꝑs vniuerſi q̄tūcunq̄
ſepata a corꝑe determinate eſt in aliq̊ loco corporali.
Nā ⁊ ſi angeli qui ſunt ſƀe magis excellētes determi
nant̃ ad aliquē corporalē locū multomagis ⁊ aīe q̄
tūcūq̄ ſepate.Hiꝰ aūt vnionē ad corpuſ nō hēbit aīa
ſeparata per eēntiā:qꝛ tūc ex ea ⁊ illo corpore fieret
vnū ſm eē.Hēbit ğ hiꝰ vnionē mediāte v̊tute:ul̃ me
diāte potētia.Sed ꝙ ſƀa ſpūalis vniat̃ corporibꝰ me
diāte v̊tute:ul̃ mediāte potētia:⁊ nō hēat potētiā in
corꝑe eſt dicē q̄dāmō oppoſitū in obo. Naꝫ ſic vniri
per eēntiā eſt facē vnū ſm eē:ſic vniri per v̊tuteꝫ uel
potentiā eſt facē vnū ſm oꝑationem.qꝛ a potētia eſt
oꝑari ⁊ agē.Dicemꝰ ğ ꝙ tā angelus q̄ aīa ſeparata ꝑt
ſe applicare corpori per ſuā potētiā quā hēt ⁊ ex illa
applicatione ſi vult ſeq̄tur operatio in ipꝫ corpꝰ.dūꝫ
tñ corpꝰ hiꝰ ſit operationis ſuſceptiuū.Operatio aūt
illa nō poterit eē trāſmutatio ad formam:qꝛ nec hoc
angeli pn̄t ſed erit trāſmutatio ad ubi.Seq̄ndo aūt
colorē opinionēꝫ.quia ab eiſdē ideis diuis a q̄bꝰ flu
xerūt ſpēs in mētibꝰ angeloꝝ fluāt ſpēs in aīaꝫ ſepa
ratā.ſi ītellectꝰ āgeli ꝓpt̃ appꝛhēſionē quā hēt:ꝑt mo
uē corpꝰ poterit hoc ⁊ aīa.Nō erit aūt tāte v̊tutis in
tellectꝰ aīe ſic angeli nec poterit mouē tm̄ corpꝰ eque
uelociꝰ ſic angeli:ſed ꝙ nullius ſit v̊tutis ⁊ ꝙ nō poſ
ſit mouē aliqō corpꝰ eſt īcōueniēs dicē.Ut eni patuit
in q̄ōnibꝰ nr̄is q̄s diſputamꝰ de oꝑibꝰ angeloꝝ.ange
lus per ſpēꝫ lapidis quā hēt apud ſe nō ꝑt lapidē ef
ficē:qꝛ lapis eſt forma in mā.Iō nō pōt lapidē:ul̃ al ī
q̄d aliud māle trāſmutare ad formā:niſi ꝙ hēt mām
eēntial̃r:ul̃ ꝙ hēt eā v̊tual̃r.Et qꝛ ſoluſ deꝰ v̊tualiter
hēt māꝫ qꝛ pōt ꝓducē totū:⁊ pōt ꝓducē ipaꝫ mām.
Quia igit̃ in v̊tute dei ⁊ in eiꝰ potētia ꝯtinet̃ ipa mā.
iō totā actionē hēt circa hec mālia. Sꝫ qꝛ nulli crea
ture hoc pōt cōpetē:ꝙ in ſua v̊tute hēat māꝫ:qꝛ non
agit niſi ꝙ eſt v̊tual̃r tale:uel eēntial̃r: nulla creatura
ſm nāe curſū pōt trāſmutare māꝫ niſi ꝙ hēat māꝫ ꝑ
tē ſui.iō in 7° metaᶜᵉ dī ꝙ nullū ímāle trāſmutat mā
le.Uerū eſt de agēte creato:⁊ de tranſmutatione ad
formā.Sed lꝫ angelus nō determinet̃ ad māꝫ eēntia
lit̃:qꝛ nō hēt māꝫ partē ſue eēntie:qꝛ non eſt forma in
mā.Determinat̃ tñ ad māꝫ local̃r qꝛ detminate eſt in
aliq̊ māli loco.Propt̃ ğ appꝛhēſionē quā hēt de foꝛa
qꝛ ipe nō eſt forma in mā:nō pōt trāſmutare corpꝰ ad
formā.ſꝫ ꝓpt̃ appꝛhēſionē quā hēt de loco qꝛ ipe det̃
minate eſt in aliq̊ corꝑali loco poterit trāſmutare cor
pus ſm locū.Semper eni magis formale agit in mi
nus formale dū tñ ſit determinatꝰ ordo int̃ utrunq̄.
Et qꝛ hiꝰ determinatio ſaluat̃ int̃ ſƀaꝫ ſpūalē ⁊ cor
poralē ſm locū:nō ſm formā.iō ſƀe ſpūales que ſūt
formaliores oī corpore poterūt mouē corpꝰ ſꝫ locū:
nō ſm formā.Et qꝛ aīe ſeparate ſunt formaliores oī
corpore:⁊ qꝛ ipe determinate ſūt in aliq̊ corporali lo
co.iō pn̄t mouē corpꝰ ſꝫ locū.dū tñ illa corpora ſint
ſuſceptiua motionis localis:⁊ nō excedāt v̊tutē aīe.

igit ꝛ ex pte idearū diuinarū a qb᷒ ſm cōez opinionē
fluūt ſpēs in aias ſepatas: ſicut ꝛ in angelos: ꝛ ex pte
determinationis localis: qꝛ determinate eſt aia in ali
quo corpali loco: ſic̄ ꝛ angelus. arguē poſſum᷒ φ aia
poſſit mouē corpa: ſic̄ ꝛ angelus. lꝫ nō tā magnū nec
tā velocit̄ ſic̄ angelus. Cōcordat enim hoc dictis ſan
ctoꝝ qꝛ multotiēs iuenim᷒ a ſanctis aias aliquorum
mortuoꝝ appuiſſe: ꝛ locutas fuiſſe. qd̄ nō eſt ſine mo
tione aeris. relinquit hꝰ aias poſſe mouē corp᷒. vn̄ ꝛ
grego᷒ 4° dialogo. recitat de aia paſchaſiȷ̄ que locuta
fuit germano epo capuano. ¶ Nec eſt dūm φ ſemp
tales locutiones ꝛ tales monitiones fiāt per angelos
uel demones. qꝛ tūc aia nō loqueret̄: ſed aliq̄ ſpūalis
ſba loqueret̄ pro ea cuꝫ hoc nō ſentiāt v̓ba gregoriȷ̄.
imo vult φ aia paſchaſiȷ̄ ſic loquebat̄. ¶ Querūt ḡ
negātes aiaꝫ ſepatā poſſe mouē corp᷒ q̄ſdā difficulta
tes ſibi ſolui: ſed nō cōcludūt intētū. Oñſo qd̄ ſenſe-
rūt aliq̄ de aia ſepata utrū poſſit mouē corp᷒. ꝛ addu
ctis rōnib᷒ ad ꝓpoſitū φ poſſit corp᷒ mouē. Uolum᷒
ſoluē difficultates tactas pp̄ q̄s aliq̄ negauerāt φ aia
poſſet mouē corp᷒. Nam cū dꝫ φ aia determinate re
ſpicit corp᷒ ꝓꝑ: ꝛ φ nullū aliud poſſit mouē corpus
nāle niſi ꝓꝑ. Dicem᷒ φ aia ꝯiuncta corpi attingit cor
pus per eēntiā. iō per itellectū ꝛ uolūtatē que fundā
tur in ipa eēntia aie: nō imediate attingit corpus: nec
pōt per hꝰ potētias mouē corp᷒. ſed mouet corp᷒ per
v̓tutē organicā: ꝛ qꝛ per illā v̓tutē nō pt imediate at-
tingē niſi corp᷒ ꝓꝑ: iō nō pōt mouē imediate niſi cor
pus ꝓꝑ. Eo ḡ aia mouet corp᷒ ſꝫ φ ꝑ potētiā ꝛ v̓tu
tē ſuā pōt corp᷒ attingē. ꝛ qꝛ ꝯiuncta terminat̄ ad ꝓ-
priū corp᷒ ut per potētiā imediate nō attingit niſi ꝓ-
priū corp᷒. iō ꝯiuncta nihil per ſe ꝛ ꝑe mouet niſi ꝓꝑ
corp᷒. Sepata v̓o qꝛ nō determinat̄ ad hoc corp᷒: ul̓
ad illud. ſed per intellectū ꝛ uolūtatē pt ſe ꝯiungere
nūc huic corpori nūc illi. iō pt mouē hoc corp᷒ uel il-
lud: ſm φ ſue placet uolūtati. ¶ Qd̓ v̓o addebat̄ φ
tūc eēt aia pp̄ corp᷒ ꝛ nō ecōuerſo. Dici debet φ q̄tū
cunq̄ʒ ſit ſimplr̄ meli᷒ itelligē aie ſepate: q̄ cōiūcte ad
huc tn̄ ſuſtinē poſſum᷒ φ magis ſit corpus pp̄ aiam: q̄
ecōuerſo. Qd̓ triplr̄ ꝓt declari. p̓° ex eſſe aie. Scđo
ex pfectiōe. Tertio ex felicitate ipi᷒. ¶ Pria ſic pa
tet. Nā ſi per oēꝫ modū aia ſepata hēt nobili᷒ eſſe: q̄
ꝯiuncta: tn̄ qꝛ ſꝫ nāe curſuꝫ nō pōt aia acq̄rere eē niſi
in corpe ad magnū bonū eſt aie φ vniat̄ corpi: cū acq̄
rat eē in corpe. ¶ Scđo hoc idē patet ex pfectione
aie. Nā qꝛ aia in corpe vnit̄ oib᷒ ſenſib᷒ qb᷒ nō pt uti
a corpe ſepata. ſic̄ ad pfectionē artis eſt φ poſſit uti
ꝓpriȷ̄s organis. ſic ad pfectionē aie φ poſſit uti ꝓpri
is ſenſib᷒. eſt ḡ corp᷒ ꝓpt̄ aiaꝫ ꝛ ad bonū aie qꝛ in cor
pore pōt aia ſuas opationes pficere. ¶ Tertio hoc
idē patet ex felicitate aie. Quia bonū eſt anime vniri
corpori ut recte viuēdo in corpe cū ipſo corpe tpe re
ſurrectionis trāſferant̄ in meli᷒: ꝛ cū chrō ꝛ cū ange-
lis viuat in eternū. Dicit aug᷒. x°. ſup geñ. ad lr̄aꝫ. bo
nū eſt ḡ aie vniri corpi: ut beatitudinē ſuā mereat̄ in
corpe. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū φ aia nō pt mo-
uere corp᷒. qꝛ hoc eſt ultimum qd̓ pōt angelus. ꝛ aia
pōt min᷒ q̄ angelus. Dici debet φ in illo ultio ſūt mul
ti gradus. nā in mouēdo corpa eſt dare mai᷒ ꝛ minus.
aia eni min᷒ pōt q̄ angelus. nō φ nullū corp᷒ ſic mouē
poſſit. ſꝫ qꝛ nō poſſet mouē tā magnū corp᷒ ſic̄ āgel̄s.

b Einde querebat̄ de aia cōiuncta. ꝛ
qꝛ in hꝰ aia ſunt virtutes ꝛ
potētie. iō aliq̄ querebant̄ de v̓tutib᷒ aie.
Aliq̄ de potentiȷ̄s. Uirtus aie pōt cōpara
ri ad potētiā quā pficit ꝛ ad op᷒ qd̓ efficit. iō circa v̓-
tutes erat duplex qd̓. vna per cōparationē ad poten-
tiā. Utrū aliq̄ v̓tus: ꝛ potiſſime utrū iuſtitia ſit in vo-
lūtate tanq̄ in ſbo. Alia qd̓ erat de v̓tutib᷒ per cōpa
rationē ad act᷒: ſiue ad opa. Utrū act᷒ pcedētes v̓tu
tē ſint nobiliores virtute.

Queſtio. XVIII.

a D primū ſic ꝓcedebat̄. arguebat̄
eni φ nulla v̓t᷒ moralis
nec ēt iuſtitia eēt i uolūtate. qꝛ ut dicebat in
ꝑn° magnoꝝ moraliū. Uult phꝭ φ in rōnabili eſt iu-
ſtitia: ꝛ fortitudo in uolūate. ḡ cū uoluntas pertineat
ad partē rōnalē eo φ nō eſt v̓t᷒ organica in ea nō erit
iuſtitia. ¶ P̄. cū uolūtas ſit libera ſi in uolūtate eēt
v̓t᷒ moralis: illa v̓t᷒ eēt nobilior oi v̓tute itellectuali.
qd̓ videt̄ icōueniēs. ¶ In ꝯriū eſt phꝭ in 5° ethicoꝝ
φ iuſtitia eſt habit᷒ a quo iuſta operant̄ ꝛ iuſta uolūt
pertinet ḡ iuſtitia ad uolūtatē. ¶ R° dꝫ φ phꝭ in 2°
ethicoꝝ diſtinguit duplicē v̓tutē ſic̄ duplicē habituꝫ
itellectualē. ſ. ꝛ moralē. per ea aūt que videm᷒ in gñe
habituū itellectualiū in multis poſſum᷒ iuuari ad ea
que ponē debem᷒ in habitib᷒ moralib᷒: ꝛ econuerſo.
Sic āt videm᷒ in habitib᷒ itellectualib᷒ φ nō eſt icō
ueniēs vnū ꝛ idē alit̄ ꝛ alit̄ acceptū eē de ꝯſideratio-
ne diuerſarū ſciarū. ut mā ꝑma in eo φ ens pertinet
ad ꝯſiderationē metaphiſici. In eo v̓o φ eſt ſubiecta
trāſmutationi ꝛ motui eſt de cōſideratione phi nālis
ꝛ ſic̄ vnū ꝛ idē alit̄ ꝛ alit̄ ꝯſideratū pōt pertinē ad di-
uerſas ſcias ſiue ad diuerſos habit᷒ itellectuales. Sic
vnū ꝛ idē alit̄ ꝛ alit̄ pōt pertinē ad diuerſas v̓tutes:
ſiue ad diuerſos habit᷒ morales: ut idē op᷒ pertinē pt
ad liberalitatē: ꝛ ad magnanimitatē: ꝛ ad iuſtitiā le-
galē. ut qui vult ſbuenire ꝓximo uel facē aliquē ſum-
ptū pro alio. uel hoc facit qꝛ placet ſibi ſumptū facē ꝛ
delectat̄ in ipo actu: ꝛ tunc erit opus libalitatis. Uel
placet ſibi qꝛ vult ide honoreꝫ ꝯſeq̄. ꝛ ſic ptinebit ad
magnanimitatē que eſt circa magnos honores. ul̓ pti
nebit ad illā v̓tutē inoiatā que eſt circa honores me-
diocres. Tertio poſſet hoc ꝯtingē φ aliq̄s ſic ageret
qꝛ uellet iplē legē hoc pcipiētē. ꝛ tūc erit act᷒ iuſtitie
legalis. Eſt eni iuſtitia legalis q̊dāmō ois v̓tus: qꝛ i-
plet opera oiuꝫ v̓tutū. eſt eni hꝰ iuſtitia v̓t᷒ gñalis: nō
per pdicationē φ ſic ſe hēat ad oēs v̓tutes ſic̄ genus
ad ſpēs: ul̓ φ pdicet̄ de oib᷒ v̓tutib᷒ ſic̄ gen᷒ de ſpēb᷒.
Sꝫ v̓t᷒ gñalis per operū executionem. q̊dāmō exe-
quit̄ oia opera v̓tutū. Ille eſt eni iuſt᷒ legalis qui ideo
agit opera v̓tutū: qꝛ vult iplē legē hoc pcipiēteꝫ ꝓpt̄
hoc diſtincta eſt v̓t᷒ legalis a v̓tutib᷒ aliȷ̄s. Quia v̓tu
tes alie ex hac ſumūt ſpēꝫ inq̄tū ſm φ eſt delectatio
in ipis actib᷒ ſm ſe: qꝛ ſignū gñati hitus eſt delectatio
nē ul̓ iuſtitiā fieri in opatione ut dꝫ in 2° ethicoꝝ. Li-
beralitas ḡ ſumit ſpēꝫ ex actib᷒ libalitatis ſꝫ ſe: ꝛ for
titudo ex actib᷒ fortitudis: ſꝫ iuſtitia legalis exequit̄
opa oiuꝫ v̓tutū: ꝛ nō ſumit ſpēꝫ ex ipis actib᷒ ſꝫ ſe: ſꝫ
ꝓut per executionē hꝰ actuū eſt adipletio legis ꝓpt̄
qd̓ ut dicebam᷒ hꝰ v̓t᷒ diſtincta eſt a v̓tutib᷒ aliȷ̄s. quia
mō diſticto ſpēꝫ ſumit. Eſt tn̄ q̊dāmō oēs v̓tutes. qꝛ
itētio legiſlatoris eſt inducē ciues ad v̓tutes. ſpectat
ad legē q̊dāmō pcipe opa oiuꝫ v̓tutū. Uelle ḡ iplē le
gē eſt q̊dāmō uelle agē opa cuiuſcūq̄ʒ v̓tutis. ꝛ ſic̄ eſt
in v̓tutib᷒ φ idē pōt eē op᷒ diuerſaꝝ v̓tutū: ſic ꝛ in vi
tiȷ̄s φ idē pōt eē op᷒ diuerſoꝝ habituū vitioſoꝝ. Ut
qui furat̄ ut mechet̄ nō eſt fur: ſꝫ mech᷒: ſꝫ ſi furat̄ ut
furet̄ fur dici debet. ipm ḡ furari pōt eē actus furis ꝛ
mechi. ſic ēt qui aliena accipit ꝯcupiſcētia rerū duct᷒
auar᷒ eſt. Qui v̓o ſolū ut iniuriet̄ iniuſt᷒ eſt. Ex hoc ḡ
poſſum᷒ diſtiguē iuſtitiā pticularē a gñali ꝛ poſſum᷒
accipe in quo ꝯſiſtat rō iuſtitie pticularis. Dicem᷒ en i

ꝙ iuſtitia gñalis agit opa oiuz vtutū nõ ſm ſe:ſed ut
legē ipleat. Sz iuſtitia pticularis que eſt in cõmuta-
tionib⁹ ⁊ diſtributionib⁹ hēt ſpālē mãz ſub hac itētio
ne ut nulli iniuriet. Et ide eſt ꝙ hec dz vt iuenire me
diū rei. Alie vo virtutes morales dicunt ſe hre circa
mediū paſſionū. Hec eni ipas res eqt. morales vo vir
tutes moderat paſſiões. ſi g iuſtitia in ipis reb⁹ ponit
mediū ut nõ fiat alteri iniuria: nõ eēt hi⁹ vtus in appe
titu ſenſitiuo: ſz erit in uolūtate: ul' in appetitu itelle-
ctiuo. Nā appetit⁹ ſenſitiu⁹ fert in res ſm cõcupiſcē-
tiā quā hēt de reb⁹: uel fert in res ſm ꝙ iſurgūt in eo
paſſiones ex appetitu rerū. Ferri aūt in ipas res ut in
ueniat mediū in reb⁹ ne fiat alteri iniuria ad appetitū
ſenſitiuū ſpectare nõ pōt. Circa igit ipas res circa qs
eſt iuſtitia pñt eē plēs vtutes morales: qrū ſbm ē ap
petit⁹ ſenſitiu⁹ put iſurgūt in nobis paſſiones ex ipis
reb⁹ qs opz moderare ⁊ refrenare. Nā nõ eſt icõue-
niēs circa eādē mãz ⁊ circa eoſdē act⁹ alia ⁊ alia intē
tione factos plēs vſari vtutes. Attñ circa hi⁹ res cir-
ca qs eſt iuſtitia pticularis non pncipalr ut refrenent
paſſiones: ſz ut iueniat ibi mediū nõ vſat appetit⁹ ſen
ſitiuus. Si g iuſtitia eſt hi⁹ vt⁹: nõ erit in appetitu ſen
ſitiuo. Erit g in intellectio ſiue in uolūtate. ¶ Ad pm
dōm ꝙ pōt dici dupl'r rõnale per eēntiaz. Unomō ut
dicat per eēntiā rõnale qcqd eſt per eēntiā nõ orga-
nicū. ⁊ hoc mō uolūtas ptinet ad ptē rõnale: ſz nõ lo
quit ſic de rõnali phs. Aliomō pōt dici rõnale qd rõ
cinat ⁊ itelligit. Et ſic uolūtas nõ eſt rõnalis per eēn
tiā: ſz ſi ē rõnalis hoc eſt p pticipatione inqtū debet
rõni obedire. Cū g dic phs ꝙ i irrõnali ſūt fortitudo
⁊ iuſtitia. Debet dici ꝙ appellat irrõnalē quelibet ap
petitū ſiue ſit ſēſitiu⁹ ſiue itellectiu⁹. nõ g ppt hoc hē
tur ꝙ iuſtitia ſit in appetitu ſenſitiuo. ¶ Ad 2m dōm
ꝙ vtutes ul' habit⁹ nõ ſumūt ſpēz ex ſbo: ſed ex obo.
nõ igit qz iuſtitia eſt in uolūtate que eſt potētia libe-
ra. iō eſt nobilior ſimpl'r aliis hitib⁹: ſz nobilitatē ſim
pl'r hñt ex fine: ul' ex ſuo obo formali. ¶ Argumētū
g nõ ɔcludit ppoſitū qz nõ ɔcludit iuſtitiā ex hoc eſſe
ſimpl'r nobiliorē oibus hitib⁹ itellectualib⁹. Quia ex
ſbo ut dixim⁹ nõ eſt accipiēda nobilitas ſimpl'r. ſz ex
obo: uel ex fine. vñ hitus ſumit ſpēm. Quid at ſit de
hoc. ⁊ qd ſit nobili⁹ an iuſtitia an hit⁹ itellectiu⁹. nõ ē
pñtis ſpeculationis. Sufficiat aūt ad pñs ſcire ꝙ ar-
gumētū nõ ſufficiēter accipiebat quõ habitus vn⁹ ſit
ſimpliciter nobilior alio. Queſtio. XIX.

SEcūdo querebat de vtutib⁹ ꝙ tuz ad ipſos actus. ⁊ erat qo. Utrū
act⁹ pcedētes vtutē eēnt nobiliores ipa vtu
te. ⁊ arguebat ꝙ ſic. qz ē nobilior ꝙ effect⁹ qd g ef
ficit ⁊ gñat vtutē eſt nobilior ꝙ vt⁹: ſz act⁹ pcedetes
vtutē cāut ⁊ gñant vtutē: g ⁊c. ¶ In ɔtriū eſt qz act⁹
ſequētes vtutē ſūt nobiliores actibus pcedētibus. qz
ſūt pfectiores. ſz hi⁹ act⁹ nõ ſūt nobiliores vtute: imo
ignobiliores qz cāt a vtute. g mlto magis actus pce
dētes ignobiliores erūt. ¶ Rx⁹ dōm ꝙ duplici via in
ueſtigare poſſum⁹ ꝙ actus pcedetes vtutē ſūt igno-
biliores vtute. Prima via ſumit per id qd videm⁹ in
nālib⁹. Scōa per id ꝙ hēt eē in ipis hitib⁹. ¶ Pria
via ſic patet. Nam in ipis nālib⁹ accñtia pcedētia for
mā ſūt iperfecta. ſequētia vo ſūt pfecta. Ut ſi debeat
ex aere gñari ignis calefit aer donec mā expoliat for
ma aeris ⁊ iduit forma ignis. ꝙ diu eni eſt ille calor i-
perfect⁹ eſt ibi forma aeris. Sz in illo iſtāti in quo p-
uentū eſt ad tātā pfectionē caloris ꝙ nõ pōt ibi ſtare
ulteri⁹ forma aeris expoliat mā hi⁹ forma: ⁊ iduit for
ma ignis. Calor g iperfect⁹ pcedit itroductionez for-
me ignis: ſz pfectus ſequtur. Nā lz in eodē iſtāti ſit in-
ductio pfecti caloris: ⁊ itroductio forme ignis. ordi-
ne tñ nāe cū ille calor ſit cāt⁹ a mā: cū forma pus itelli
git quā ibi ſit forma ſbalis ignis: ꝙ hi⁹ perfect⁹ calor.
Mā eni cū forma eſt cā oiuz accidētiū que fūt in il-
la. g perfect⁹ calor nõ pt eē cātiu⁹ forme aeris. Quia
pfect⁹ calor nõ ſtat cū hi⁹ forā. erit g mā cū forā ignis.
propt qd mā ordine nāe pus ſuſcipit formā ignis: ꝙ
ſuſcipiat hi⁹ pfectū calorē. Immo ſi uolum⁹ poſſum⁹
diſtiguē ꝙ quedā ſūt accñtia violent iducta. Quedā
vo ſūt ſequētia nāz ⁊ nālit educta. Ut ſi ex aq debet
fieri ignis ꝙ diu manet forma aque pñt dici accidētia
violent iducta. ut ſic calefiat aqua: ut fiat ignis calor
dz eē violēter induct⁹: qz eſt ɔ nāz aqua. ⁊ ide eſt ꝙ aq
calefacta ſeipa redit frigida: ſic graue ſurſuz pulſuz ſe
ipo deorſuz redit: qre ſic pellē graue ſurſuz eſt violen
tū: qz eſt ɔ nāz grauis ſic calefacē aquā eſt qd violētū
qd eſt ɔ nāz aque. ¶ Aduertēdū tñ ꝙ cū dicimus ꝙ
calefactio aque eſt ɔ nāz aque itelligēdū ē ꝙ ſit ɔ nāz
forme nõ at ɔ nāz māe. Cū eni in mā exñte ſb forma
aque ſit alteratio ad calorē mot⁹ ille aliq mō eſt nālis
⁊ aliq mō eſt ɔ nāz. Nāle qdē eſt ſm nām māe. qz nā
māe talis eſt ꝙ vult eē ſub oib⁹ formis: ⁊ qz hoc non
pōt hre ſil' appetit hoc hre ſucceſſiue. Ideo cū eſt ſb
vna forma appetit eē ſub alia. Ul' nā māe talis eſt ſic.
⁊ aliarū rerū: quelibet eni res appetit illud hre cuius
puationem hēt: ⁊ qz mā exñs ſub vna forma appetit
eē ſub alia forma. Calefactio itaq aque eſt nālis ſm
nām māe ꝙ nõ eſt ɔ nāz māe ꝙ exñs ſub forma frigi
di: uadat ad formā calidi. imo hoc eſt ſz nām eius ꝙ
exñs ſub forma ppoſitā nālit appetit ire ad formā op
poſitā. Calefactio igit aque nõ eſt ɔ nāz māe. eſt tñ ɔ
nām forme aque. quia calor repugnat nāe aque. talis
eni paſſio magis fcā abijcit a ſba. i. abijcit a nā forme
nõ aūt a nā māe. Calefactio eni aque tāta eē poterit
ꝙ tollet aque formā: nunq aūt tollet aque mām. Et
qz forma magis dz nā ꝙ mā. ⁊ qz aq magis eſt aq pp
formā ꝙ pp māz: qz calefactio repugnat forme aque
ſimpl'r dici pt ꝙ ſit ɔ nāz aque. ⁊ qz nõ pt pfecte hñ:
qd nõ hētur ſm nāz aque: manēs aq. nõ poterit oino
pfecte hre calorē. Si g ex aq fiat ignis: quia hoc fiet
per calefactionē: calor ibi induct⁹ ꝙ diu manet aq erit
mō quo dixim⁹ ɔ nāz: ſz in illo iſtāti in quo inducta erit
forma ignis iā erit calor ſm nāz: qz nā ignis hoc req-
rit ut ſequat eam hec actiua qlitas que eſt calor. Si g
qd eſt tale ɔ nāz: nõ pt eē pfectū. qd eſt ſz nāz: eſt per
fectū: cū ex aq fit ignis. qz calor pcedēs ut dixim⁹ eſt
ɔ nāz. ſequēs aūt calor eſt ſz nām. iō bñ dictuz eſt ꝙ
qlitas pcedēs eſt iperfecta. ſequens aūt eſt perfecta.
¶ Qd ſi querat quõ iperfecta qlitas pt inducē ſbalē
formā: ul' quõ iperfect⁹ calor pt iducē formā ignis. nā
ſi ex calefactione pcedēte iducit forma ignis: ⁊ calor
pcedēs ſp eſt impfect⁹. igit pfect⁹ calor ignis inducet
formā ignis ⁊ impfecta qlitas iducet ſbalē formam.
¶ Ad qd dici debet ꝙ nõ ſolū dubietatē fac ꝙ imp
fectū accñs iducit ſbaz. ſz et admiratione inducit: ꝙ
accñs iducit ſbaz: ut ſi nõ et in igne forma actiua: niſi
calor. mirū eſt quõ per calorē pt gñari ignis. Dicem⁹
g ꝙ nõ eſt icõueniēs ꝙ aliqd agat ultra ſuā ſpēz ut or
ganū: ⁊ ut iſtrm alteri⁹. Calor eni qui eſt accñs ultra
ſuā ſpēz agit ut per ipz iducit forma ignis: ſz hoc agit
ut organū: ⁊ ut iſtrz ignis. nõ eſt eni icõueniēs ꝙ acci
dēs in vtute forme ſbalis iducat formā ſbalē. Et ſic
accñs in vtute alteri⁹ pōt iducē ſbalē formā. ſic accñs
icõpletū nõ in vtute ppa: ſz in vtute alteri⁹ ut in vtute
ſbalis forme pt iducē ſbalē formā ⁊ aliqd completū.

Ignis ğ calefaciēdo aquā iducit in mãz aque formaz
ignis:ſʒ illa calefactio p̄cedēs hi⁹ formā ignis q̄uis
ſit accñs ⁊ accñs icōpletū.in v̄tute tñ alteri⁹ut.ſ.vir-
tute forme ignis cui⁹eſt organū actiuū iducit formaz
ſb̄alē ignis. Et ſic̄ in reb⁹nãlib⁹accñtia p̄cedētia for-
mā ſūt icōpleta ſequētia ſūt cōpleta: ſic i actib⁹gñan
tib⁹hitū p̄cedētes ſūt icōpleti:⁊ q̄ſi ꝯ nãz. Sequen-
tes aūt ſūt cōpleti:⁊ q̄ſi ſm nãz. Eſt eni hitus aggña
tus in potētia q̄ſi quedā forma potētie iclinās determi
nate in tales act⁹hñs ſe q̄ſi per modū nãe. Jō dī in 2°
ethi. ꝙ virtus eſt certior oī arte ⁊ melior eſt.queād-
modū ⁊ nã iclinat eni in aliq̄d determinate per mo-
dū nãe.ante igit̄ q̄ꝫ habeam⁹ habitū q̄ſi innãliter nos
hēm⁹ad act⁹ꝑꝑ qd̄ nō poſſum⁹tales actus pfect⁹pfe
ctos facē.ſed poſtq̄ꝫ iā hēm⁹hituz iclinātē nos in ta-
les act⁹determinate ⁊ q̄ſi per modū nãe hēm⁹nos q̄ſi
nãlit̄ ad act⁹illos:⁊ poſſum⁹ eos pfectos facē:ut inã
le eſt manui anteq̄ꝫ ſit aſſueta ad citharicādū ꝙ citha
ricet:iō nō pōt pfecte citharicare. Aſſuefacta autē ⁊
hilitata ad citharicādū q̄ſi nãle eſt ei ꝙ citharicet. iō
p̄t pfecte citharicare. Aſſuefactio eni aggenerata ex
actib⁹p̄cedētib⁹inclinat manū ut determinate tēdat
in tales act⁹.ſic̄ forma grauis iclinat graue nãliter ut
deorſuʒ tendat. Propt̄ qd̄ ſic̄ graue nãlit̄ deorſuʒ ten
dit:ſic aſſuefact⁹⁊ hituat⁹ad aliq̄s act⁹iclinat̄ q̄ſi nãli
ter ut opet̄ act⁹illos. ¶ Et ſi querat̄ quō act⁹iperfe-
cti p̄cedētes v̄tutē:pñt v̄tutē efficē. ¶ Rñdebimus
ꝙ ſic̄ in nãlib⁹accñs impfectū iducit ſb̄alē formā nō
in v̄tute p̄pa:ſed in v̄tute alteri⁹. Sic in moralib⁹ act⁹
incōpleti iducūt habitū ēt pfectū nō in v̄tute p̄pa:ſed
in v̄tute luminis itellect⁹agētis. Imaginabimur aūt
ꝙ de⁹iſeminauit aīe p̄ncipia ſciarū ⁊ v̄tutū:nō ꝙ cuʒ
naſcimur hēam⁹aliq̄d in nr̄o itellectu iſcriptū. ſed qꝛ
ipreſſuʒ eſt nobis lumē itellect⁹agētis in quo ſunt no
bis nota p̄ncipia agibiliū ⁊ ſpeculabiliū:ut in v̄tute il
lius luminis ꝯſiderādo ſpeculabilr̄ fiūt in nobis ſcie
⁊ v̄tutes itellectuales.in v̄tute ēt eiuſdē lumis agen
do moralr̄ fiūt in nobis hit⁹⁊ v̄tutes morales. Act⁹
ğ p̄cedētes q̄uis iperfecti faciūt pfectū habitū non
in v̄tute p̄pa:ſed in v̄tute rōnis ⁊ in v̄tute lumis itelle
ct⁹agētis.igit̄ ſi act⁹p̄cedētes v̄tutes oēs ſunt impfe
cti.ut patuit per ea que videm⁹in nãlib⁹.ꝯñs eſt taleſ
act⁹ ignobiliores eē ipa v̄tute. ¶ Scd̄a via ad hoc
idē ſumit̄ ex hiis que videm⁹i ipis hitib⁹. Nā lʒ act⁹
p̄cedētes hitū ordinant̄ ad ipm hituʒ q̄ſi tanq̄ꝫ ad fi-
nē ſic̄ forma p motū ⁊ trāſmutationē iducta eſt illius
trāſmutationis finis.ita ꝙ trāſmūtatio ad formaz eſt
via in formā:⁊ ordinat̄ ad formaz tanq̄ꝫ ad finem.ſic
act⁹p̄cedētes hitū uel p̄cedētes v̄tutē ſūt via in v̄tu-
tē ⁊ ordinant̄ ad v̄tutē tanq̄ꝫ ad finē:⁊ qꝛ finis nobili
or eſt hiis que ſūt ad finē neceſſe eſt v̄tutē nobilioreʒ
eē p̄cedētib⁹actib⁹. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū dōʒ
ꝙ act⁹p̄cedētes gñant v̄tutē nō in v̄tute p̄pa ſʒ in vir-
tute alteri⁹ut eſt diffuſi⁹declatū. Nō ğ opʒ tales act⁹
nobiliores eſſe virtute. Uel poſſum⁹dicē ꝙ nō ſemp
id qd̄ efficit aliud eſt nobili⁹illo.pñt enim aliq̄ duo ſic
ſe hr̄e ꝙ vnū eſt alteri⁹effectiuū.aliud v̄o eſt ei⁹ finis
ut potio efficit ſanitatē:⁊ ſanitas eſt finis potionis.⁊
qꝛ finis eſt cā cāuſ:nō dicem⁹ꝙ potio ſit nobilior ſani
tate:ſʒ ecōuerſo. ¶ Argumētū aūt aliud nō ꝯclude-
bat. Nā lʒ actus p̄cedētes v̄tutem ſint ignobiliores
v̄tute ⁊ impfectiores:ſequentes aūt ſunt pfectiores:
nō obſtāte ꝙ v̄tutes efficiunt tales actus.

d **Einde** querebat̄ de aīa q̄tū ad po
tentias. Potētie aūt aīe di-
ſtiguunt̄:qꝛ quedā ſūt organice:quedā nō
organice. Jō circa hoc duplr̄ querebat̄. p̄°de potētiiſ
organicis:⁊ erat qd̄ de potētiis ſenſitiuis iterioriб⁹.
Utrū ſint vna potētia uel plr̄es. Scd̄o querebatur de
potētiis nō organicis ⁊ erat qd̄ que pōt hr̄e locū taʒ
in aīa ſepata q̄ꝫ ꝯiuncta. querebat̄ eni de uolūtate vñ
ſit libertas in uolūtate utrū ab itellectu. Q.ō.XX.

a **D primū** ſic p̄cedebat̄. arguebat̄
eni ꝙ potētie ſenſitiue
iteriores ſunt vna potētia. Nā ut dicebatur
plus multiplicat̄ depēdēs:q̄ꝫ nō depēdēs:ſed itelle-
ctus plus depēdet q̄ꝫ ſenſus:eo ꝙ itellect⁹a ſenſu de-
pēdet:ſʒ nō eſt niſi vna potētia itellectiua.ğ non erit
niſi vna potētia ſenſitiua.oēs ğ potētie ſenſitiue inte
rioreſ nō niſi vnā potētiā dicūt. ¶ In ꝯriū eſt auicē.
3° de aīa.qui ponit hi⁹potētias plr̄es eē. ¶ R̄z°dōʒ ꝙ
aug⁹ 7° ſup geñ.ad lr̄am ponit in cerebro tres uētri
culoſ.anteriorē.poſteriorē.⁊ mediū. A p̄te eni ante-
riori ſiue ex anteriori uētriculo dicit diſtribui oiſ ſen
ſus.vñ ait ꝙ ꝑs cerebri anterior vñ oēs ſenſus diſtri
buti ſūt ad frōtē collocata eſt. A poſteriori aūt vētri
culo dicit diſtribui oēm motū. In medio aūt dic̄ eſſe
memoriā. Uñ ait tres tanq̄ꝫ uētriculi cerebri demon
ſtrant̄.vn⁹anterior ad frontē:a quo ois ſenſus.alt̄ po
ſterior ad ceruicē a quo ois mot⁹.terti⁹ int̄ utrūq̄ꝫ in
quo vigē memoria demōſtrat̄. Auicē.tñ in 6°de nãli
bus:ſiue in ſuo li° de aīa magis p̄ticularit̄ de ſenſib⁹
iteriorib⁹exeq̄tur. Ponit eni q̄nq̄ꝫ ſenſus interiores
videlicet ſenſuʒ cōem.imaginationē.fantaſiā.eſtima
tiuā ⁊ memoriā:que ſic diſtiguunt̄. Nā ſenſus cois in
terior cognoſcit nō ſolū obiecta oīuʒ ſenſibiliū p̄ticu
lariū.ſed ēt cognoſcit dr̄ias oboꝝ ⁊ act⁹eoꝝ. Poſt
ſenſū aūt cōeʒ eſt imaginatio que nō ſolū hoc cogno
ſcit:ſʒ ēt retinē pōt. Nā abſentib⁹ſenſib⁹remanēt no
bis ſenſus ⁊ fantaſie:⁊ poſſumus imaginari res in ab
ſētia rerū qd̄ nō eēt:niſi imaginatio retineret ſpēm in
abſentia ſenſibiliū.plus ğ p̄t ſenſus cois q̄ꝫ oēs p̄ticu
lares ſenſus.per p̄ticulares eni ſenſus poſſumus co-
gnoſcē obiecta ſenſibilia:ut poſſum⁹cognoſcē colorē
⁊ ſaporē.nō aūt dr̄iaʒ obiectoꝝ. Nā ſi vn⁹ ſenſus p̄ti
cularis cognoſcit colorē:⁊ ali⁹ ſaporeʒ:⁊ nō eſt alius
ſēſus cois cognoſcēs utrūq̄ꝫ:ſi ignorata eēt dr̄ia colo
ris ⁊ ſaporis.ğ opʒ dare aliquē vnū ſenſuʒ cognoſcē
tē utrūq̄ꝫ.⁊ hoc eſt ſenſus cois.qui ſm auicē.viget in
anteriore p̄te cerebri. ¶ Rurſus imaginatio plus p̄t
q̄ꝫ cois ſenſus:qꝛ ſm auicē.ſenſus cois nō retinet ſpe-
ciē in abſentia ſenſibiliū.ul̄ ſi retinet modicū retinet.
Sic̄ digit⁹mot⁹videt̄ plr̄es digiti. Et linea mota vi-
det̄ facē circulū. Et gutta videt̄ facē lineaʒ. ut auicē.
ponit in.6.de nãlibus. qd̄ iō ꝯtingit qꝛ moto digito
uelocit̄ anteq̄ꝫ recedat ſpēs p̄° ipreſſa iprimit̄ ibi ſpe
cies 2ª eiuſdē digiti.vñ vn⁹digit⁹vident̄ multi digiti.
Sil̄e eſt de cadēte gutta ul̄ de linea circūuoluta. Sē
ſus ğ cois q̄ſi nihil ul̄ modicū retinet ſpēm.iō nō im-
mutat̄ niſi cū p̄ñtialr̄ imutant̄ ſenſus exteriores a ſuiſ
obiectis. vñ hi⁹ ſenſus non eſt in actu ſuo in abſentia
ſenſibiliū:niſi forte in dormiēdo.ubi eſt ordo ꝯriuſ ei
qui eſt in vigilia. Imaginatio v̄o plus pōt q̄ꝫ cois ſen
ſus qꝛ pōt retinē ſpēm. Poſſumus eni imaginari ſen
ſibilia a ſenſibus ſenſibilibus. Nec eſt dōʒ ꝙ hee due
v̄tutes videlicet ſenſus coiſ ⁊ imaginatio ſint vna v̄-
tus.qꝛ formalr̄ differūt recipē ⁊ retinē ſm ꝙ idē aui-
cē.tradit.nã corpa que bñ recipiūt ut liq̄da ⁊ mollia
male retinēt.ēt que bñ retinēt ut dura male recipiūt.
¶ Tertia v̄tus ſenſitiua interior eſt fantaſia:⁊ hec
plus pōt duabus p̄miſſis.qꝛ nō ſolū ſpēm recipit qd̄
facit ſenſus cois.⁊ retinet qd̄ facit imaginatio. ſed ē t

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

cōponit vnā ſpēʒ cū alia ſpē:ut qꝛ vidimꝰ mōteʒ ⁊ vi
dimꝰ aurū.hēmꝰ per fantaſiā hāc potētiā ut poſſimꝰ
in fantaſia nr̄a deſcribē mōtē aureū. Nā lʒ mons au-
reꝰ nunꝙ̄ fuerit in ſenſu ſm̄ ſe fuit tn̄ ſm̄ ſuas ptes:qꝛ
fuit in ſenſu mons ⁊ aurū ⁊ per fantaſiam cōponimꝰ
vnū cū alio:⁊ formamꝰ in fantaſia nr̄a monte aureū.
¶ Quarta v̓tus eſt eſtimatiua que nō ſolū apphēdit
ſpēs ſenſibiles:ſed ēt itētiones ſenſibiliū cuiuſmodi
ſūt amicabile:⁊ inimicabile:que dicūt q̄ſdā itētiones
ultra formas ſenſibiles. Ut ouis vidēs lupū ſtatiʒ ap
phēdit eē q̄d inimicabile:nō qꝛ horreat colorē lupi:
ul' figurā lupi. Pret' eni colorē ⁊ figurā ⁊ pter hꝰ for
mas ſenſibiles eſtimat ouis in lupo aliq̄d ulteriꝰ ⁊ eſti
mat ipʒ eē q̄d inimicabile. Uirtꝰ g̊ ſēſitiua potēs hec
facē eſtimatiua uocat. A q̄buſdaʒ āt appellata eſt rō
pticularis:ul' collectiua itētionū pticulariū.ut in ho-
mine uocat pticularis rō per quā iudicet aliq̄d ſibi cō
ueniēs ⁊ amicabile:ul' fugiēdum:⁊ inimicabile. Et in
aliīs v̓o aīalibꝰ p hāc v̓tutē ⁊ ſi nō ꝓpe ieſt in eis colle
ctio: eſt tn̄ in eis q̄dā collectionis modus ut p hꝰ v̓-
tutē ac ſi cōponerēt iudicāt q̄d eſt ei fugiendū:⁊ q̄d
ſequēdū. ¶ Quīta v̓tꝰ ſenſitiua eſt memoria que eſt
theſaurꝰ tā ſpērū ſenſibiliū:ꝙ̄ itētionū.in ea eni reſer
uant:⁊ ſiītudines formarū ſenſibiliū:⁊ ēt itētionuʒ.
Et ſi uolumꝰ oīa iſta deſcribē in tribꝰ uētriculis cere-
bri. Prio uētriculo dabimꝰ ſenſuʒ cōeʒ ⁊ imaginatio
nē.2° dabimꝰ fantaſiā ⁊ eſtimationē.3° dabimꝰ memo
riā ⁊ v̓tutē motiuā. Dicemꝰ eni quēlibet dictoꝝ uētri
culoꝝ hr̄e duas ptes.anr̄iorē ⁊ poſteriorē.in anr̄iori
g̊ pte p̓mi uētriculi ſequēdo hūc modū erit ſēſus cois
in poſteriori āt erit imagiatio.ſic i anr̄iori pte ſcd̄i uē
triculi erit fantaſia.i poſteriori v̓o eſtiatia. In anr̄io-
ri ēt pte tertīj uētriculi erit memoria:i poſteriori v̓o
erit v̓tꝰ motiua.i.i hꝰ poſteriori pte hēbit ꝙ̄dā icoha
tionē neruꝰ ille diffuſus p corpꝰ:ubi v̓tꝰ motiua reſer
uat. Pricipiū g̊ motꝰ dabit cordi qd̄ ſp ē i cōtiuo mo
tu. Dabit ēt poſteriori pti cerebri:qꝛ ut diximus:⁊ ut
augꝰ ait ide deriuat oīs motꝰ qd̄ hoc mō pt eē. quia
neruꝰ ubi reſeruat talis v̓tꝰ ibi forte ꝙ̄dā icohationeʒ
hēt:q̄ poſtea ſʒ q̄ſdā ramos p corpꝰ diffūdit. Ueruʒ
qꝛ augꝰ i p̓° uētriculo pōit cōeʒ ſēſuʒ. In 2° memoriā.
In 3° v̓tutē illā motiuā ut patuit p v̓ba eiꝰ adducta.
Poterimꝰ ꝯcordare v̓ba aug. ⁊ auicē. Cū v̓tꝰ motia
⁊ memoria hēant aliū ⁊ aliū uētriculū:qꝛ ſūt i alia ⁊ i
alia pte uētriculi. Sēſibꝰ g̊ iteriorībꝰ:videlicet q̄tuor
potētīs iteriorībꝰ ſēſitiuis dabimꝰ duos uētriculos.
Memorie āt ⁊ v̓tuti illi motiue dabimꝰ 3ᵐ uētricu-
lū.ut ſm̄ anr̄iorē ptē deſeruiat memorie. ⁊ ſʒ poſte-
riorē v̓tuti motiue. ſʒ hoc g̊ v̓ificabit dictum aug. ꝙ
memoria ē int' v̓tutes ſēſitiuas iteriores:⁊ v̓tutē mo
tiuā.iō dat ei mediū uētriculū. Nā ps anterior tertīj
uētriculi pt dici q̄d mediū int' potētias ſenſitiuas an
riores:⁊ ptē poſteriorē illiꝰ uētriculi ubi ē v̓tꝰ motia.
Sic g̊ ꝓſecuti ſumꝰ modū loquēdi auicē. ⁊ addimꝰ ali
q̄ dicta aug. Ueꝝ qꝛ cōmētator in 3° de aīa loquēs de
hīs v̓tutibꝰ ſenſitiuis anr̄iorībꝰ dic̄ eas eē ſolū q̄tuor
lʒ auicē. dicat eas eē q̄nqʒ. ⁊ dic̄ hoc eē de intentione
Arꝭ. in li° de ſenſu ⁊ ſēſato dicēs ꝙ dic̄ Arꝭ. i illo li°
cū poſuit v̓tutes diſtictas idiuiduales i q̄tuor ordibꝰ
In p̓° ut dic̄ poſuit ſenſuʒ cōeʒ. Deīde imaginatiuā ſi
ue eſtimatiuā. Et poſtremo memoriā:⁊ ut ait memo
riā poſuit magis ſpūalē. Deide cognitiuā. Deide ima
ginatiuā. Et poſtea minꝰ ſpūalē poſuit ſēſuʒ cōeʒ. eſt
eni hoc cōe oī ſēſui ꝙ ſit ſuſceptiuꝰ ſpērū ſine mā. vnꝰ
tn̄ ſenſus ſpūaliori mō recipit ꝙ̄ aliꝰ. pp qd̄ memoria
q̄ſi v̓tꝰ poſterior ſēſitiua ⁊ magis ſpūalr̄ recipit ꝙ̄ aliq̄
alia. Eſt g̊ int' cōmētatorē ⁊ auicē. ꝯtrouerſia:qꝛ aui-
cē. fantaſiā ⁊ imaginatiuā dic̄ eē duas v̓tutes. Cōmē
tator dic̄ ad vnā v̓tutē ptinē:ut imaginari formas ſē
ſibiles qd̄ ptinet ad imaginatiuā. ⁊ ꝯponē vnā formā
cū alia qd̄ ptinet ad fātaſiā:ad eādē v̓tutem ſpectat
ita ꝙ nō eſt alia v̓tꝰ realr̄ que ſic imaginat ⁊ ſic cōpo-
nit. ſm̄ hoc g̊ erūt q̄tuor v̓tutes ſenſitiue iteriores q̄-
bus ſʒ augᵐ addēda ē v̓tꝰ motiua. ꝙ ſi uolumꝰ has v̓
tutes adaptare ad tres uētriculos cerebri. In p̓° uen
triculo ponemꝰ duas v̓tutes. videlʒ ſēſuʒ cōeʒ ⁊ ima
ginatiuā. Unā i anr̄iori pte uētriculi. ⁊ aliā i poſterio
ri. In 2° āt uētriculo ponemꝰ vnā v̓tutē. ſ. cogitatiuaʒ
ſiue eſtimatiuā. In 3° v̓o uētriculo ponemꝰ duas vide
licet memoriā in pte anr̄iori tertīj uētriculi ⁊ v̓tuteʒ
motiuā i pte poſteriori. Sʒ de ſenſu coi utrū ſit in ce
rebro ul' i corde dubiū eſt. nec eſt pn̄tis ſpeculationis
hoc determinare. Alias āt tres v̓tutes ſenſitiuas pter
ſenſuʒ cōeʒ ⁊ memoriā eē i tribꝰ ptibꝰ cerebri. Imagi
natiuā q̄dē i anr̄iori cerebro. Cogitatiuaʒ in medio.
Memoriā i poſteriori. plane determinat cōmētator i
3° de aīa dicēs ꝙ hoc dictū ꝙ v̓tꝰ imaginatiua ē in an
riori pte cerebri cogitatiua in medio memoratiua in
poſteriori:nō ſolū dictū ē a medicis ut cōmētator ibi
dē dic̄. ſʒ ēt dictū ē in de ſenſu ⁊ ſenſato ab Arꝭ. pa-
tet g̊ plres eē v̓tutes ſenſitiuas iteriores. ⁊ nō vnam
tm̄. ¶ Ad argumētū āt in oppoſitū dōʒ ꝙ falſuʒ eſt
ꝙ itellectus plus depēdeat ꝙ̄ ſenſus lʒ aliq̄ mō in ſui
actione idigeat ſenſu. Attn̄ pp depēdē:ul' nō depēdē
nō ꝯtingit hoc ꝙ potētia itellectiua ſit vna tm̄. Potē
tie aūt ſenſitiue ſūt plres ⁊ multiplicate. ſʒ hoc eſt pp
apphēdē ulr̄ ⁊ pticularit':ut qꝛ itellectꝰ tēdit in ſuum
obm ulr̄ ⁊ ſub q̄dā rōne coi. nō oportuit hꝰ potētiaʒ
plurificari. Tendit eni in ſuū obm ſub rōne ueri:ſub
qua rōne pn̄t oīa cognoſcibilia cōprehēdi:ſed ſenſus
tēdit pticularit' ſub qua rōne oīa ſenſibilia nō cōpre-
hēdunt. Rurſus itellectꝰ eſt ſupra ſe ꝯuerſiuꝰ cum ſit
v̓tꝰ nō organica. iō nō opʒ dare aliā v̓tutē itellectiuā
que ſit theſaurꝰ ſpērū. ⁊ que itelligat per hꝰ ſpēs ea-
deʒ que ꝯſeruat ſpēs ꝯuertit ſe ſup ſpēs cū intelligit.
Uñ in pte itellectiua memoria ⁊ itelligētia eādē po-
tentiā noīat. ſʒ in pte ſenſitiua memoria ⁊ cogitatiua
aliā ⁊ aliā potentiā nomināt. Nō igit' pp dependere
ul' nō depēdē:ſʒ pp rōnes tactas nō eſt dare niſi vnā
potentiā itellectiuā cogitatiuā:ul' nō eſt dare niſi vnā
potentiā intellectiuā ſuſcipiētē ſpecies intelligibiles
eſt tamen dare plures tales potentias ſenſitiuas.

Queſtio. XXI.

v
Ltimo querebat de uolūtate vn̄ ſit libertas in uolūtate. Et ar-
guebat ꝙ ab intellectu:qꝛ ut dicebat tota in
clinatio deorſum eſt in graui a forma grauis. g̊ tota in
clinatio appetitꝰ nr̄i eſt a forma apphenſa. qꝛ ita ſe ha
bet appetitꝰ in nobis ad formā apphenſam:ſic̄ ſe hēt
iclinatio grauis ad formā grauis. Si g̊ tota cā quare
ſic uel ſic iclinet uolūtas:eſt a forma apphenſa in itel
lectu cū ipa iclinet libere tota libertas uolūtatis erit
ab itellectu. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ ſi hoc eēt tūc itellectꝰ li
berior eēt ꝙ̄ uolūtas qꝛ pp qd̄ vnūquodqʒ tale ⁊ il-
lud magis. ¶ Rꝭ° dōm ꝙ aſſignare rōneʒ alicuiꝰ pōt
ꝯtingē duplr̄ ꝙ̄tū ad pn̄s ſpectat. Ul' caſualr̄ uel for-
malit'. Et calit' pt ꝯtigē duplr̄. Ul' radicalr̄ ⁊ p̓ncipali
ter. ul' ex ꝓxio. Scōʒ hoc g̊ dicemꝰ uolūtatē poſſe cō
parari ad tria. Propt' qd̄ triplex pōt aſſignari rō q̄re
uolūtas ſit liba. pōt eni cōpari uolūtas ad eēntiā:ſiue
ad nāʒ aīe. ad potētiā itellectiuā. ⁊ ēt ad ſeipaʒ. cōpa
ta ad eēntiā ⁊ ad nāʒ aīe rōalis hēt uolūtas ꝙ ſit liba

radicalr ⁊ ꝑncipalr. Cõparata ad itellectuʒ hẽt ꝙ ſit
libꝫ ex ꝓxio. Cõparata ad ſeipſã hẽt ꝙ ſit hiꝰ foꝛalr.
¶ Primũ aũt ſic patet. dicemꝰ eni ꝙ alr ieſt nob co-
gnitio ⁊ alr appetitꝰ. Cognitio qdẽ nob ieſt ꝓut alia
ſt in nob: uel ꝓut ſt in nob rõnes ⁊ ſilitudines alioꝝ:
ſʒ ieſt nob appetitꝰ rerũ ꝓut eſt nob qdã oꝛdo ad res
⁊ ide eſt ꝙ in oibꝰ dr eẽ appetitꝰ uel nãlis uel ſenſitiuꝰ
uel itellectualis. Quia in oibꝰ eſt aliq̃ iclinatio uel ali
qs oꝛdo ad aliqd. nõ tñ in oibꝰ eſt cognitio. Quia nõ
oia ſũt apta nata hr̃e uel ſuſcipe ſilitudines uel rõnes
alioꝝ. Nã hr̃e ſilitudinẽ ⁊ rõnẽ alteriꝰ ut faciat ad co
gnitionẽ: eſt hr̃e rẽ imalit. Nã ⁊ nõ ſolũ itellectꝰ ſuſci
pit res imalit. ſʒ ipſe ẽt ſenſus eſt ſuſceptiuꝰ ſpẽrũ: ſiue
mã: ⁊ hoc eſt cõe oi ſẽſui: ⁊ qꝛ nõ oia ſt apta nata ſic i
malit imutari nõ in oibꝰ eſt cognitio. Appetitꝰ ḡ eſt q̇
dã oꝛdo uel quedã iclinatio uel quedã itẽtio in aliqd
ſic dicimꝰ ꝙ ḡue appetit eẽ deoꝛſũ: qꝛ per foꝛmã gra
uiſ quã hẽt: hẽt q̃dã iclinationẽ ad talẽ locũ: ⁊ hõ dr
appetẽ balneũ: qꝛ ꝑ foꝛmã balnei quã apphẽdit deſi-
derat balneũ: ⁊ per appetitũ tẽdit in balneũ. ſʒ hoc ḡ
v̇ificat ꝙ res ſt cognite: ut ſt i cognoſcẽte: qꝛ hoc mõ
ſũt cognite ꝓut earũ ſilitudines ⁊ rõnes ſũt in cogno
ſcẽte. ſʒ ſũt nolite ꝓut ſũt in ſeipſis: ⁊ ꝓut per appeti-
tũ tẽdimꝰ in eas ⁊ deſideramꝰ eas. Ũñ igit dictũ ẽ ꝙ
appetitꝰ eſt quedã iclinatio uel qdã oꝛdo uel quedaʒ
itẽtio in ipſas res. Sic igit loqmur de oꝛdine: ſic ſuo
mõ loquẽdũ eſt de appetitu. Uidemꝰ eni ꝙ aliq̃ nullo
mõ pñt ſeipſa oꝛdinare in aliqd: ſed ſolũ oꝛdinant ab
alio: ut ſt res nãles. Nã eni oꝛdinate agit ⁊ oꝛdinate
ꝓcedit ac ſi aliqd oꝛdinate itẽderet: ſʒ hiꝰ oꝛdo ieſt ſi
bi a ſupiori agẽte ut ab agẽte per itellectũ qui nãm in
ſtituit: ⁊ qui hũc oꝛdinẽ nãe dedit ſic ſagitta oꝛdinate
uadit in ſignũ: ⁊ itẽdit ꝑcutẽ ſignũ. nõ ẽ ꝙ ſeipſã oꝛdi
net in ſignũ: ſʒ talẽ oꝛdinẽ hẽt a ſagittãte. ꝓp qd itẽtio
ſagitte eſt itẽtio ſagittãtis: ⁊ ſagitta nõ itẽdit niſi qꝛ ſa
gittãs intẽdit. Sic intẽtio agẽtis per nãm eſt ab iten
tiõe agẽtiſ per itellectũ: ⁊ nã nõ itẽdit niſi qꝛ itelligẽ-
tia itẽdit. iõ dic cõmẽtatoꝛ in. 12. ꝙ nã nõ itẽdit niſi re
memorata a ſupioꝛibꝰ cãis: que dicunt itelligẽtie: ſed
licet ſic ſit ꝙ aliq̃ nõ pñt ſeipſa oꝛdinare in aliqd: ſicut
ſt agẽtia per nãm. Aliq̃ tñ ſeipa pñt in aliud oꝛdinare
ſic ſt agẽtia per itellectũ. Talia eni ſt imãlia ⁊ hoc eſt
de rõne rei imãliſ ꝙ ſit ſupꝛa ſe ꝯuerſiua. Illud aũt qd
eſt ſupꝛa ſe ꝯuerſiuũ ⁊ hẽt actionẽ redeũtẽ ad ſeipm.
cõſequẽs eſt ꝙ ſi ſeipm poſſit mouẽ ⁊ ꝙ poſſit ſeipm
in aliqd oꝛdinare ⁊ hoc eſt eẽ liberi arbitrij. Eſſe dñʒ
ſuoꝝ actuũ: ⁊ poſſe ſeipm in aliqd oꝛdinare. Inde eſt
ḡ ꝙ aliq̃ dicunt agẽ ex necitate nãe: qꝛ necitant ut ſic
agãt: ⁊ nõ alr. Aliq̃ aũt ex libero arbitrio i quoꝝ ptã
te eſt ſeipſa oꝛdinare uel nõ oꝛdinare in aliqd. cũ igit
ſic poſſe oꝛdinare cõpetat rebꝰ: que ſt ſupꝛa ſe ꝯuerſi
ue. Nã oꝛdinare ſeipm hoc eſt hẽre actionẽ ad ſeipm
redeũtẽ: ꝙ idẽ eſt ꝙ ſe ſupꝛa ſe ꝯuertẽ. Quia igitur ꝙ
res ſint ſupꝛa ſe ꝯuerſiue hñt ex imãlitate ſue eſſentie
uel nãe: bñ dictũ eſt ꝙ radicalr libertas arbitrij cõpe
tit rebꝰ ex imãlitate ſue eẽntie uel nãe: qꝛ talia pñt ſu
pꝛa ſe ꝯuertẽ ⁊ pñt ſeipſa in aliqd oꝛdinare uel nõ oꝛ-
dinare: ⁊ per ꝯñs pñt libẽ agere uel nõ agẽ. ¶ Uiſo
quõ uolũtas ex imãlitate nãe uel eẽntie aĩe hẽt liber
tateʒ radicalr ⁊ ꝑncipalr. Reſtat vidẽ quõ ex foꝛma
apphẽſa ꝑ itellectũ hẽt hiꝰ libertatẽ ex ꝓxio. Dicemꝰ
eni ꝙ ſemꝑ appetitꝰ eſt iclinatio ꝯñs foꝛmã: ſʒ cuʒ ſit
foꝛma aliq̃ nãlit ipꝛeſſa: aliq̃ per ſenſũ ul' per itellectũ
apphẽſa: ide eſt ꝙ eſt aliqs appetitꝰ nãlis ꝯñs foꝛmaʒ
nãlit ipꝛeſſam. Aliqs v̇o eſt appetitꝰ ſenſitiuꝰ uel itel
lectiuꝰ ꝯñs foꝛmã per ſenſũ ul' per itellectũ apphẽſã.

Sic ḡ loqmur de foꝛma: ſic ſuo mõ loquẽdũ eſt de in
clinatiõe: ſiue de appetitu qui ꝯſequit foꝛmã. qꝛ ḡ foꝛ-
ma nãlis ita dat eẽ: ꝙ nõ dat nõ eẽ. uel ita dat eẽ ꝓpo
ſitũ. ꝙ nõ dat eſſe oppoſitũ. Ut foꝛma frigidi ita dat
eẽ frigidũ: ꝙ nõ dat eẽ calidũ. Oẽ agens nãle ita hẽt
poſſe hoc: ꝙ nõ hẽt poſſe oppoſitũ. pꝛopter qd nõ eſt
in ſua ptãte ꝙ agat uel nõ agat. ſed ad alterũ tm̃ illo-
rũ necitat ex nã: ſʒ nõ ſic eſt in foꝛma apphẽſa per itel
lectũ. Per eãdẽ eni foꝛmã itelligimꝰ hoc ⁊ oppoſitũ
iclinatio ḡ ſequens illã foꝛmã nõ erit determinata ad
vnũ: ſʒ poterit eẽ ad hoc ⁊ ad oppoſitũ. Dicemꝰ ḡ ꝙ
de rõne itellectꝰ eſt ꝙ ſit qd imãle. Pꝛopter qd cõmẽ
dat anax. qui poſuit eũ ſimplicẽ ⁊ imãlẽ. Et qꝛ itelle-
ctꝰ eſt immãlis pt ſeipm ꝯuertẽ ſupꝛa ſpẽm itelligibileʒ:
quã apd ſe hẽt. ſupꝛa quã ſe ꝯuertẽdo itellit illd ⁊ op-
poſitũ. Jõ agẽs ꝑ itellectũ nõ determiat ad alterũ tm̃:
ſʒ pt agẽ hꝰ ⁊ oppoſitũ. Albedo eni in mã ita dat eẽ
albũ ꝙ nõ dat eẽ nigrũ. Spẽſ eni albi in ſenſu ita duc
in cognitionẽ albi: ꝙ non ꝓpꝛie ducit in cognitionem
nigri. ſʒ itellectuſ ꝯuertens ſe ſupꝛa ſpẽm albi itelligit
albũ ⁊ oppoſituʒ albi. Qualr ergo potentie rõnales
ſunt ad oppoſitũ: ⁊ q̃re hñtes rõnem ſunt liberi arbi-
trij. hoc eſt: qꝛ per eandem ſpẽm intelligimꝰ hoc ⁊ op
poſitũ: ⁊ ideo ſumꝰ liberi ad agẽdũ uel non agendũ:
uel ad agẽdũ hoc ⁊ oppoſitũ. ¶ Si aũt ulteriꝰ queri
tur quare per eãdẽ foꝛmã itelligimꝰ hoc ⁊ oppoſitũ.
Dicemꝰ ꝙ foꝛma illa recipit in re imãli potente ſe cõ-
uertere ſupꝛa ſeipſã: ex qua ꝯuerſione foꝛmat ſibi dif-
finitionẽ ⁊ ꝯceptũ in quo intelligit hoc ⁊ oppoſitum.
Quia qui bñ diffinit ꝯ̃ria cõſignificat ut dr in. 6°. tho
picoꝝ. Diuinũ ergo actus ut poſſumus agẽ hoc ⁊ op
poſitũ reducit in foꝛmã apphenſam repſentantẽ hoc
⁊ oppoſitũ. foꝛma aũt apphenſa ꝙ poſſit pꝛopꝛie re-
pſentare hoc ⁊ oppoſitũ reducit in imãlitate eẽntie:
uel nãe ꝑ quã poſſumꝰ nos ꝯuertẽ in hiꝰ foꝛmã ut poſ
ſumꝰ itelligẽ hoc ⁊ oppoſitũ. Quare bñ dictuʒ eſt ꝙ
uoluntas ex ꝓximo libertatẽ hẽt. Ex foꝛma apphen
ſa per itellectũ: per quã poſſumꝰ itelligẽ hoc ⁊ oppo
ſitũ. Sʒ radicalr ⁊ ꝑmoꝛdialr hẽt hiꝰ libertatẽ ex im
mãlitate nãe. Pꝛopt quã ſumꝰ ꝯuerſiui ſupꝛa apphẽ-
ſam foꝛmã ut poſſimꝰ per eã itelligẽ hoc ⁊ oppoſitũ.
Qꝫ ſi dicat ꝙ ipſe itellectꝰ eſt imãlis: ḡ totũ hẽt uolũ-
tas ab itellectu. Dicemꝰ ꝙ imãlitas potentie reducit
in imãlitate eẽntie uel nãe. Et hoc iõ eſt immãlis po-
tẽtia: qꝛ recipit in ſbo immãli. hoc iõ eſt immãlis itel
lectꝰ qꝛ nõ eſt virtꝰ oꝛganica nec eſt virtus in coꝛpoꝛe
ſʒ tanq̃ in ſbo eſt in ipſa eẽntia aĩe: que caret mã. Ha-
bito quõ uolũtaſ hẽt libertatẽ ex imãlitate nãe aĩe ra
dicant ⁊ ꝑmoꝛdialr: ⁊ oñſo quõ ex pꝛoximo: hẽt hiꝰ
libertatẽ ex foꝛma apphẽſa per itellectũ uolumꝰ de-
clarare quõ ex ſeipa hẽat libertatẽ foꝛmalr. Nã ꝑmũ
qd opʒ noſ ſtatuẽ tanq̃ fũdamẽtũ radicale ut hẽamꝰ
libertatẽ arbitrij eſt imãlitas eẽntie uel nãe. Hoc aũt
poſito tanq̃ fundamẽto. Dicemꝰ ꝙ ad nãm imãlẽ ſeq
tur ꝙ hẽat potẽtiã cognitiuã ſupꝛa ſe ꝯuerſiuã: ⁊ hẽ-
at foꝛmã apphẽſã per quã poſſit itelligẽ hoc ⁊ oppo
ſitũ. Tertio poſtq̃ itellimus nãm imãlẽ ⁊ potẽtiã co
gnitiuã ſupꝛa ſeipſã ꝯuerſiuã ⁊ apphẽdẽtẽ foꝛmã per
qd pot cognoſcẽ hoc ⁊ oppoſitũ. Quia ſi nõ pluſ ꝓce
dimꝰ talis nã ſic exñs erit indeterminata ad agẽdũ ne
ponamꝰ in nã aliqd ocioſũ. Opʒ noſ dare tertiũ. quia
opʒ nos dare potẽtiã aliquã per quam poſſit ſe deter
minare ut agat hoc uel oppoſituʒ. Omne ergo agens
per libertatem arbitrij tria de neceſſitate in ſe habet.
videlʒ nãm ⁊ mãleʒ potẽtiã cognitiuã ſupꝛa ſe ꝯuerſi
uã ⁊ apphẽſaʒ. Foꝛmã ꝑ quã pot cognoſcẽ hoc ⁊ op-

poſitū. Et tertiū eſt potētia per quā ſe determinat ut
poſſit agē hoc uel oppoſitū: ꝛ hiꝰ potētia eſt uolūtas.
Jō dicimus ꝙ forma exñs in itellectū: qꝛ eſt detmina
ta ad hoc uel ad oppoſitū. Quia detminatū ſꝫ ꝙ hiꝰ
nō agit nunꝗ̄ ꝓcedit in opus niſi detminata per uolū
tatē. Uoluntas ḡ eſt illa potētia per quā agēs per in-
tellectū in ſeipſam detminat ad agēdū uel nō agēdū.
Qualr̄ aūt uolūtas ſe determinat ad agēdū in p̄cedē
ti q̄libet detminauimꝰ. Dicamꝰ ḡ ꝙ hoc eſt eſſe liberi
arbitrij formalr̄ poſſe detminare ſeip̄m ad agēdū: uel
nō agēdū. Uñ dictū eſt ꝙ uolūtati ineſt libertas ex i-
mālitate nāe in qua fundanṫ radicalr̄ ꝛ p̄mordialr̄ ex
forma app̄hēſa ex ꝓximo ꝛ ex ſeipſa formalr̄. ❡ Ad
argumētū aūt in oppoſitū dicēdū ꝙ uolūtas habet li
bertatē nō ex libertate itellectꝰ: ſꝫ ex indetminatiōe
itellectꝰ: ut qꝛ itellectꝰ per formā app̄hēſam nō deter
minaṫ ad hoc uel ad oppoſitū: ſꝫ utrū apprehendit ꝛ
hoc ꝛ oppoſitū. Sed per uolūtatē fit hiꝰ detminatio
ut detminate fiat hoc uel oppoſitū. Nō igiṫ debemꝰ
arguē ex hoc ꝙ itellectus ſit liberior ꝙ̄ uolūtas: ſꝫ ꝙ
ſit indeterminatior ꝙ̄ uolūtas: qđ ꝯcedimꝰ. quia uo-
luntas ſeipſam detminat. Reſpectu eni opiſ: reſpectu
cuiꝰ dicimꝰ liberi arbitrij: qꝛ poſſumꝰ agē ꝛ nō agē for
ma app̄hēſa eſt ideterminata ut per eā fiat hoc uľ op
poſitū. niſi detminaṫ per uoluntatē ad hoc uel ad op
poſitū. Ineſt ḡ libertas uoluntati ex intellectu: uel ex
forma app̄hēſa. nō tñ per oēm modū: ſed ut diximꝰ
hiꝰ libertatem hēt uolūtas radicalr̄ ex mālitate nāe.
de ꝓximo ex forma app̄henſa. formalr̄ ex ſeipſa: ꝛ in
in hoc terminaṫ nr̄m quartum qđlibet. Laus ſit deo
oipotēti qui eſt trinꝰ ꝛ vnꝰ bñdictꝰ in ſcľa ſcľoꝝ amē.

❡ Explicit quartum quodlibet.

❡ Incipit quintuꝫ quodlibet.

u T omnes queſtio-
nes que
ſite in nr̄o quinto quodlibet ad
ordinē reducanṫ ſic diſtingue-
mꝰ eas. Quia quedā quereban
tur de deo. Quedā querebanṫ
de creatura in ordine ad deuꝫ.
Quedam de creatura in ſe. De
deo aūt querebanṫ q̄tuor qōnes. Primo q̄dē ꝙ̄tū ad
eēntialia ꝛ erat qđ de potentia dei. Utrum potuerit
creature coicare potētiā creādi. Scđo ꝙ̄tū ad pſona
lia ſiue ꝙ̄tū ad ꝓprietatē ꝛ erat qđ de p̄initate in diui
nis. Utrum ſit ꝓprietas prima. Tertio querebaṫ de
deo circa nām aſſumptā ꝙ̄tum ad eſſe. Utruꝫ in ipſo
ſint plura eſſe. Quarto querebaṫ de nā aſſūpta ꝙ̄tuꝫ
ad optimū eē. Utrū deꝰ potuerit aſſumere creaturaꝫ
rōnalem abſq̄ꝫ hoc ꝙ frueretur eo. Queſtio. I.

a D primū ſic ꝓcediṫ. Uideṫ ꝙ deꝰ
potuerit coicare ꝛ coī-
cauit creature potētiā creādi. Naꝫ per ſacrā
aliqua iprimiṫ caracter in aīa: qui hēt eſſe de nihilo: ꝛ
per creationē ergo. ❡ In ꝯriū ē qꝛ ſi creature potuiſ
ſet coicari potētiā creādi. cū hiꝰ potētia ſit ifinita. po
tuiſſet ei coicari infinitas potētie qđ eſt incōueniens.
❡ R̄ꝰ ꝙ hoc ordine ꝓcedemus in hac qōne: qꝛ pri-
mo decľabimꝰ ꝙ creature nō potuit coicari potentia
creandi ita ꝙ directe poſſet in opus creationis. Se-
cūdo ꝙ potuit: ꝛ poteſt coicari potētia creādi: ꝛ qđ
coicatū eſt ei idirecte ut qꝛ pōt in aliud ad qđ ſequiṫ
opꝰ creatiōis. Tertio decľabimꝰ ꝙ potuit ei hoc coī
cari excellētiꝰ: ꝙ̄ ſit ei coicatū. Propter p̄mū ſciēdū
ꝙ quadruplici via decľare poſſumus mālitatē p̄fatā.
Prio ex nā creature. Scđo ex eē eiꝰ. Tertio ex v̓tu
te ipſiꝰ. Quarto ex ipſis opibꝰ creatiōis diſcurrēdo ꝑ
omnia hiꝰ opa. ❡ Propter p̄mū ſciēdum ꝙ oīs nā
creata uel eſt potētia pura ſicut nā māe p̄me. Uel eſt
actus admixtus potentie. ut quelibet alia nā creata.
Nulli aūt nāe create coicari pōt ꝙ nō ſit q̄d in poten
tia: uel ꝙ nō hēat potētialitatē admixtā. Cū ḡ ipꝫ eē
de ſe dicat ip̄m actū. ꝛ ſit actꝰ entis in eo ꝙ ens. Nul
la creatura poterit imediate in ip̄m eē. Pōt ḡ creatu
ra trāſmutare mām: ꝛ trāſmutādo pōt iducē formā:
ꝛ inducēdo formā pōt dare eē. non aūt pōt imediate
dare eē. Motꝰ ḡ qui eſt actꝰ admixtus potētie iuxta
illud tertij phicoꝝ. Motꝰ eſt actꝰ entis in potētia: ſꝫ
ꝙ in potētia pōt eē imediatꝰ effectꝰ creature. non aūt
eē. Dicemꝰ ḡ triplicē eē nām. Unā que eſt potētia pu
ra. ut nā māe: ꝛ hec nō pōt per ſe in aliquē actū. Alia
eſt nā: que eſt actꝰ purꝰ. ꝛ hec pōt dare imediate eē: qꝛ
eſt ſꝫm ſe actꝰ. Tertia eſt nā que eſt actꝰ admixtꝰ potē
tie: ꝛ hec imediate poterit in motū qui nō eſt actꝰ tm̄
nec potētia tm̄. ſed eſt actꝰ admixtꝰ potētie. Cū ḡ mo
tuſ ſemꝑ p̄ſupponit mobile eē: nihil potiṫ ꝓducē crea
tura: niſi p̄ſupponendo rē eē in quā agat. propter qđ
nō potiṫ agē nullo p̄ſuppoſito: nec potiṫ creare. Sed
dicet aliq̄s ꝙ eē creature: ē eē admixtū potētie. Pro
pter qđ nō obſtāte ꝙ creatura nō dicit actū purū nec
pōt ei coicari ꝙ ſit actꝰ puruſ imediate potiṫ dare eē:
nō eē purū: ſꝫ creatū. Sciēdū ḡ ꝙ eē ꝙ̄tū eſt de ſe eſt
actꝰ tm̄. Si aūt eſt admixtū potētie hoc eſt: qꝛ eſt re-
ceptū in alio. Si ḡ creatura pōt dare eſſe uel hoc erit
p̄ſupponēdo id in quo recipiṫ eē. uel nō p̄ſupponēdo.
Poſſe aūt in eē ut nō p̄ſupponit id in quo recipiṫ eſt
poſſe in eē ſꝫm ſe. Et qꝛ eē ſꝫ ſe dicͨ actū totiꝰ: nulli p̄t
hͦ coicari: niſi ei q̄ creatꝰ tm̄. ❡ Aduertēdū aūt ꝙ nľ
lū agēs p̄t facē ip̄m eē nō receptū in alio: qꝛ hoc repu
gnat factiōi. nihil eni fieri p̄t qđ nō ſit cōpoſitū ꝛ ꝙ ſit
actꝰ tm̄. Sꝫ agēſ creatū nō ſolū p̄t nō facē eē receptū
ſꝫ ēt nō p̄t facē eē receptū nō p̄ſupponēdo id in q̄ re-
cipiṫ: qꝛ hͦ repugnaret ipi fcōri. Nā lꝫ eē receptū nō
ſit actꝰ tm̄. tñ qꝛ tota potētialitaſ cōpetit ei ex ꝑte reci
piētis: ꝛ ꝙ̄tū ē de ſe ē actꝰ tm̄. Jō poſſe i eē abſq̄ꝫ pre
ſuppoſitiōe receptiui: nō p̄t cōpetē alicui agēti: niſi ſit
actꝰ tm̄. Et qꝛ hͦ nō cōpetit nec cōpetē p̄t alicui agēti
creato. iō nľlm creatū agēs directe p̄t i creatiōiſ opꝰ.
nec directe ꝛ imediate potiṫ dare eē. Eſt ḡ diligenter
notādū ꝙ nľlm agēs p̄ſuppōit effectū ſuū. Agēs ḡ di
uinū lꝫ agat eē receptū: qꝛ eē nō receptū ſb̄ factiōe nō
cadit. Nō tñ diꝫ tale agēſ p̄ſupponē illđ i q̄ recipit ipꝫ
eē: eo ꝙ ipꝫ recipiēs ſit effectꝰ ipſiꝰ. Agēs itaq̄ꝫ diuī
agit nľlo p̄ſuppoſito: qđ agēti creato coicari nō p̄t ut
ē ꝑ hita māifeſtū. ❡ Scđa via ad hͦ idē ſūiṫ ex ꝑte
eē creature. Nā oiſ creatura ꝑ aliđ hēt eē: ita ꝙ oē ta
le eē: ē eē ꝑ aliđ: nec p̄t coicari creature ꝙ nō hēat eē
ꝑ aliud: ꝛ qꝛ res ſic ſe hēt ad eē: ita ſe hēt ad agē. non
potiṫ coicari creature ꝙ nō hēat agē ꝑ aliđ. Nō ḡ po
terit coicari creature ꝙ nō agat ut acta: ꝛ ut mota ab
alio: ꝛ ꝙ nō agat ut organum ꝛ iſtr̄m altiꝰ. Oē ḡ agēſ
creatū ſic hēt eē: ꝛ ꝯſuari eē ꝑ deū: ita hēt agē: ut or-
ganū ꝛ iſtr̄m dei. De rōne aūt iſtri ē ꝙ agat ut applica
tū ad aliđ. Agē eni ut nō applicatū: eſt agē p̄ncipalr̄.
Agē aūt ut applicatū: ē agē ut organū eiꝰ a q̄ applicaṫ
Inde ē ꝙ i. 16. ꝓpoſitiōe de cāis diꝫ. Qꝛ v̓tꝰ diuā ē v̓tꝰ
v̓tutū: qꝛ eiꝰ ē applicare oēs v̓tuteſ ad opatiōes ſuaſ.
Agē aūt ut applicatū eſt p̄ſupponē id ad qđ applicaṫ
Oē ḡ tale agēs agit aliq̄ p̄ſuppoſito. ſic ḡ nō p̄t coica
ri creature ꝙ nō agat ut iſtr̄m ꝛ ut organū alteriꝰ. ſic
nō p̄t ei coicari: ꝙ ut agat ut applicata ad aliđ ꝛ ꝙ nō
p̄ſupponat id ad qđ applicaṫ: nō ḡ potiṫ coicari crea

ture ꝙ creet.quia non poteſt ei coīcari ꝙ agat nullo
ꝑſuppoſito.¶ Fuerūt aūt qdā uolētes via media in
cedē.dicētes ꝙ nō potuit coīcari creature ꝙ agēt abſ
qʒ eo ꝙ ꝑſupponat aliqd ex pte agētis. Potuit tñ ei
coīcari:lʒ nō fuerit coīcatū ꝙ ageret nō ꝑſuppponēdo
aliqd ex pte acti. Sʒ hec duo diuidē ab inuicē ē ipoſſibi
le. Quia ſicͭ agēs ſe hēt ad agēs:ut i alijs nr̄is qōnibꝰ
diximꝰ.ſic effectꝰ ſe hēt ad effectū. Si eni agēs ꝑſup
ponit agēs.effectꝰ agētis de nec̄itate ꝑſupponet effe
ctū alterꝰ agētis. Ut ſi agēs creatū ꝑſupponit agens
diuinū:a q̊ in agēdo regulat ⁊ applicat effectus agētis
creati ꝑſupponet effectū agētis diui ſiue dei in q̊ reci
piat qō ſatis decl̄atū eſt per iā dicta. Nā qꝛ agēs crea
tū de nec̄itate ꝑſupponit agēs diuinū ⁊ de nec̄itate agit
ut organū eiꝰ.iō de nec̄itate agit ut applicatū.⁊ p ↄ̄ñs
de nec̄itate ꝑſuppōit aliqd ex pte acti ad qō applicet
eē.g̊ agēs ꝑſupponēs agēs a q̊ applicet de nec̄itate ꝑ
ſupponit effectū ad qō applicet.ſi eni nihil ꝑſuppone
ret ex pte acti ſiue ex pte effectꝰ. Sʒ poſſet totū ꝓdu
cē ageret ꝑncipalr̄:⁊ ut nō applicatū ab alio ⁊ p ↄ̄ñs
nō ꝑſupponeret aliqd ex pte agētis. Sicͭ eni non pōt
coīcari agēti creato ꝙ nō agat in v̊tute dei ⁊ ut orga
nū dei.ſic fieri nō pōt ꝙ effectꝰ agētis creati nō ꝑſup
ponat effectū dei. ¶ Tertia via ad hoc idē ſumit ex
v̊tute creature. Nulla eni creatura agit imediate per
ſuā ſbam. Uñ ⁊ cōmen.ſupra.7.metacͤ oñdit ꝙ for
me ſbales nō pñt eē imediatū ꝑmū actiōis. Sicut g̊
v̊tus:ſiue potentia creature per quā agit de nec̄itate
eſt accñs qꝛ eſt nālis potentia:que eſt in ſcōa ſpē q̄li
tatis:ſic id qō imediate ꝓducit a creatura de nec̄itate
erit accñs. Oē aūt accñs ꝑſupponit ſbm in q̊ recipiat.
Jō nō poterit creatura agē nullo ꝑſuppoſito:⁊ ut de
ſcēdamus per ſingulas actiōes creature.dicamus ꝙ
actio creature uel erat realis uel itētionalis. Si enim
actio creature terminabit ad itētionē aliquā ſicͭ vide
mꝰ ꝙ colores iducūt ſuaſ ſilitudineſ in medio:cū ſem
per itētio ꝑſupponat rē in q̊ recipit.ↄ̄ñs eſt ꝙ ſic agē
eſt agē aliq̊ ꝑſuppoſito. Si aūt actio creature erit rea
lis uel ex hiꝰ actiōe acq̄ret forma aliq̊ uel acq̄ret tm̄
ubi. Cū g̊ motꝰ ad ubi:ſiue motus localis de nec̄itate
ꝑſupponat mobile:ſic agē nō erit agē nullo ꝑſuppoſi
to. Si v̊o per actionē agētis creati acq̄rat forma im
poſſibile eſt ꝙ hiꝰ actio imediate terminet ad ſbam.
ſʒ imediate terminabit ad accñs. Nā ſemp agēs aſſi
milat ſibi paſſum.licet iſta aſſimilatio nō ſit ſemper in
ſpē.ut decl̄ari hēt in 7° metacͤ. Nā nō ſolū gñat equꝰ
ab equo:cū quo ↄuenit in ſpē.ſed ēt mulus ab aſino.
cū quo ↄuenit in gñe ſemp eſt tñ de rōne agētis ꝙ aſ
ſimilet ſibi paſſum:id g̊ ꝙ imediate ꝓducit per aliq̄
potētiā actiuā:eſt in quo aliq̊ mō paſſum ſimilat agē
ti.ſi g̊ duo aliq̊ iducant per vnā aliq̄ virtutē actiuam
quoꝝ vnū illi virtuti ſit ſil'e ⁊ aliud diſſil'e de nec̄itate
virtus illa imediate ꝓducet ſil'e:⁊ mediante ſili ꝓdu
cet diſſil'e. Si eni ꝑus ꝓduceret diſſil'e ⁊ mediāte diſ
ſil'e ꝓduceret ſil'e.agēs nō aſſil'aret ſibi paſſum uel ꝓ
pꝛius effectus agētis nō eſſet aſſimilare ſibi paſſum:
quia ꝓprius effectus agētis eſt id qō imediate ptin
git. Cū g̊ virtus cuiuſlibet agētis creati ſit accidēs id
ad qō imediate ptingeret agēſ creatū nō erit ſba:ſed
accñs. Deus g̊ qꝛ ſua virtus eſt ſua ſba imediate pote
rit in ipſam ſbam.⁊ qꝛ nō eſt de rōne ſubſtātie:ꝙ pre
ſupponat aliqd in quo recipiatur.pōt deus agē nullo
ꝑſuppoſito:⁊ pōt creare. Agēſ v̊o creatū qꝛ non pōt
imediate ꝓducē niſi accñs:cū de rōne accñtis ſit ꝙ re
cipiat in alio:nō poterit tale agēs agē nullo ꝑſuppoſi
to:⁊ nō poterit creare. Agēs g̊ creatuʒ imediate pōt
in accñs:⁊ ſi mediāte accñte pōt in ſbam.nō poterit
in ſbam nō receptā in alio. Uñ cū accñs ſit aliqd rece
ptū in alio q̄cquid iducit mediate accñte.opʒ qꝰ illud
ſit receptuʒ ⁊ in alio. Que oīa decl̄ari pñt per ea que
videmus ad ſenſum.ut quia nulla virtꝰ actius in igne
eſt niſi calor ut dicͭ cōmētator.8°.metacͤ.imediatus
effectꝰ ignis eſt calefacē. Calefaciēdo tñ qꝛ paſſio ma
gis facta abijcit a ſba corrūpit ipm calefactū ⁊ gñat i
de ignē.ignis g̊ per v̊tutē calefactiuā iducit formā ca
loris ⁊ formā ſbalē ignis. Sed ꝑus iducit formā ca
loris:q̄ formā ſbalē.qꝛ imediata eiꝰ virtus actiua eſt
calor nō ſbalis forma. Niſi enim forma caloriſ ⁊ ſba
lis ignis ꝑſupponeret tertiū videlʒ mām in qua reci
piunt impoſſibile eēt per calorē inducē formā ſbalē.
qꝛ per accñs receptū in mā nō pōt iduci forma nō re
cepta mā. Jmmo per accñs:qō ē receptū in alio.ipoſ
ſibile eſt ꝙ iducat aliqd non receptū in alio. Ergo qꝛ
v̊tus ⁊ potētia creature ſemp eſt accñſ qō eſt qd rece
ptū in alio imediatꝰ effectꝰ creature erūt qd receptū
in alio. Si aūt pōt creatura i ꝓductiōe ſbe:hoc erūt
mediate accñte ⁊ per ↄ̄ñs illa ſba erit recepta in alio.
Nullū g̊ effectū pōt facē creaturā:nec mediate nec i
mediate niſi receptū in alio.nō g̊ poterit creatura agē
nullo ꝑſuppoſito ⁊ per ↄ̄ñs nō poterit creare. ¶ Ad
uertēdū eſt aūt ꝙ hee rōnes ſeipſas ſupplēt ⁊ vna eſt
fulcimētū alterꝰ.nulla aūt earū poſſet aliq̄ calūniaʒ
pati que calūnia nō tolleret ex rōne alia. Sufficͭ autē
ꝙ oēs tres rōneſ adducte ſufficiēter ↄcludāt itentū ⁊
ꝙ vna ſuppleat aliā. ¶ Quarto hoc idē decl̄ari pōt
diſcurrēdo per opa creatiōiſ.dicemꝰ eni q̄nqʒ eē crea
tiōiſ opa que duplicari pñt. Et erūt decē. Nā ad opꝰ
creatiōis pertinet ꝓducē mām:que nō eſt recepta in
alio. Scōo ad opꝰ creatiōis ptinet augmētare mām.
Nā q̊ poſſet de pauca mā facē mlta nullo addito hē
ret potētiā in ipſam mām. Et qꝛ mā nō eſt recepta in
alio ſic agē ptineret ad opꝰ creatiōis uel eēt eq̄lis po
tētie cū ope creatiōis. Tertio ptinet ad opꝰ creatio
nis poſſe ꝓducē formā nō receptā in alio. Nā forme
nō recepte in alio cuiuſmodi ſt̄ itelligētie nō pñt ꝓdu
ci niſi ab agēte.qō agit nullo ꝑſuppoſito. Quarto ad
opus creatiōis ptinet ꝓducē formā que licet ſit rece
pta in alio:tñ ſm nāe curſū pōt hr̄e eē ſine alio.hiꝰ aūt
eſt aīa rōnalis.lʒ eni aīa rōnaliſ creet in corpe:⁊ hēat
eē in alio:eo tñ ipſo ꝙ pōt hr̄e eē ſine corpe ſm eēn
tiā nō eſt educta de potētia corpis. Eteni par eſt po
tētie poſſe in formā nō receptā in alio:⁊ poſſe in for
mā nō eductā de potētia eiꝰ in q̊ exiſtit:q̄re ſicͭ ad opꝰ
creatiōis ptinet ꝓducē itelligētias que non hñt eē in
corpe. Sic ad opꝰ creatiōis ptinet ꝓducē aīaʒ rōnalē
que nō eſt educta de potētia corpis. Quito ad opus
creatiōis ptinet ꝓducē formā:que eſt in alio.⁊ nō pt
eē ſine alio tñ ſupexcedit nām eiꝰ in q̊ exiſtit.hiꝰ autē
eſt ipſa gr̄a. Lʒ eni ſit in alio:qꝛ eſt in creatura rōnali:
⁊ lʒ nō poſſit eſſe ſine eo in q̊ exiſtit.tñ qꝛ ſupexcedit
nām eiꝰ in q̊ exiſtit:ad opꝰ creatiōis ptinet. Par eniʒ
potētie ē ꝓducē aliqd nō in alio ⁊ ꝓducē aliqd ꝙ ſup
excedit nāʒ eiꝰ i q̊ exiſtit. Tale eni aliqd nō ē eductū
de potētia ſui ſbi.iō lʒ fiat i aliq̊ ex nihilo tñ dr̄ fieri.
qꝛ de potētia ſbi nō educit. ¶ Scōʒ aūt hec q̄nqʒ aſ
ſignata ptinētia ad opꝰ creatiōiſ poſſemꝰ aſſignare q̄n
qʒ alia his oppoſita parē potētiā opi creatiōis. Naʒ
par potētia ē mām ꝓducē:⁊ ipſaʒ annihilare. Sicͭ eni
nullū agēs creatū pt in ꝓductionē māe:ita nullū tale
agens poteſt in deſtructionē eius. Omne enim agens
circa pꝛimum:ſicut in generando pꝛeſupponit materi
am:ſic ⁊ in deſtruendo.non eni plus facit niſi ꝙ mām

expoliat vna forma ⁊ ītroducit ibi aliā. Sic ēt ſic̄ ad
opus creationis ꝑtinet mām̄ multiplicare nullo addi
to nō̄ facerē de minori mai⁹ nō̄ rarefacto: ⁊ nihil ad-
dito. ſic ad parē potētiā pertinet ⁊ ſolus de⁹ hoc pōt
mām̄ minuē ut ſolus ipſe pōt facē de maiori min⁹ nō̄
ꝯdēſato nec aliquo inde ſubtracto. Iſto ēt mō̄ ſic̄ ad
ſuā potētiā diuinā ꝑtinebat poſt ſe ꝓducē itelligētiaȝ
que nō̄ ꝓducit in alio. uel poſſe ꝓducē aiam rōnalem
que lȝ ꝓducat in alio pōt hr̄e eē ſine alio. uel poſſe ꝓ
ducē grām que lȝ ſit in alio ⁊ non poſſit eē ſine illo tn̄
ſupexcedit nām ei⁹ in quo exiſtat. Sic ad ſolā potēti
am diuā ꝑtinet poſſe iſta annullare: ul' tollē ſiue ſbtra
here. Nec nos moueat ꝙ hō̄ pōt peccare ⁊ peccādo
videt facē annihilationē grē. qꝛ hoc nō̄ ē poſſe in an
nihilationē grē directe: ſȝ indirecte. Sic̄ pōt aliqs in
obtenebrationē domus uel illuminationē non ꝙ poſ
ſit ipm lumē cāre uel tollē. Sȝ pōt feneſtrā claudē ul'
apire qō̄ faciēdo obtenebrat domus uel illuminatur.
Sic nullus pōt grām cāre uel directe tollere: poteſt
tamen ſe a deo uertere qō̄ faciēdo obtenebrat: ⁊ per
dit lumen gratie. In oibus ergo ubi eſt directe opus
creationis uel requiritur par potentia potentie creā-
di: uel oportet ꝙ fiat aliquid nō̄ in alio receptum uel
non eductum de potentia alterius in nihil tale poteſt
aliquid agēs creatum qꝛ ſemper preſupponit aliqd in
qō̄ recipiat ſua actio ⁊ nihil pōt iducere in aliud: ꝙ oi
no excedat illud: ⁊ ꝙ non educat in aliquo modo de
potētia ei⁹ ⁊ ſic̄ agēs creatū nō̄ pōt directe talia facē:
ſic nō̄ pōt ea deſtruere. ¶ Viſo quō̄ non pōt coicari
creature ꝙ poſſit directe in op⁹ creatiōis. Reſtat oñ
dere quō̄ poſſit ei coicari. ⁊ quō̄ ſit ei coicatum ꝙ poſ
ſit in aliud ad qō̄ ſequit creationis opus. ꝙ v̓itatē hēt
tā in his que ſt nāe: ꝙ in his que ſt grē. virtus eni im-
merſa in ſemine v̓tute ſolis ſiue v̓tute ſupceleſtiū cor
poꝝ pōt iducē diſpoſitionē i mēſtruo: ſiue in mā. q̄ in
ducta fit creatiōis op⁹. Quia creatur aia ⁊ ifundit in
embriōe: ſiue corpori ſic diſpoſito ⁊ organiçato ⁊ ide
eſt ꝙ gñatio hoīs eſt nālis. qꝛ lȝ nā nō̄ poſſit in creatio
nis op⁹ qō̄ reqrit ad gñationē hoīs pōt tn̄ ſic diſponē
mām ⁊ organiçare corpus ꝙ hi⁹ diſpōnē ⁊ organiça-
tionē ꝯſequit creationis op⁹. hēt hoc ēt v̓itatē: in his
que ſt grē. Nā ſacrā in v̓tute diña faciūt aliqd in aia
quo facto niſi ꝓbeam⁹ nos obicē infundit nobis grā.
¶ His viſis breuiter declandū eſt tertio videlicet ꝙ
deus potuit hoc excellētiori mō̄ coicare creature: ꝙ
coicauerit ⁊ maxime creature rōnali ſiue miſtris ec-
cleſie. Coicatū eſt eni miniſtris ecclie ꝙ adhibēdo ali
quid exteri⁹. ut adhibēdo ſacrā faciāt aliquid in aia.
ad qō̄ ſequit creationis opus ut ifuſio grē. Potuit tn̄
coicari miniſtris eccleſie hoc excellētiori mō̄. utputa
ꝙ ſine ſacris facerēt effectū ſacri uel alio aliquo mō̄
excellētiori ⁊ hoc forte appellat magiſter in 4° ſnia-
rū potētiā creādi: quā dicit deū potuiſſe coicare crea
ture. Sȝ nō̄ coicaſſe: qō̄ nō̄ eſt itellēndū ꝙ coicari po
tuerit creature ꝙ poſſet directe in op⁹ creationis. Sȝ
qꝛ potuit ei coicari excellētiori mō̄: ꝙ ſit ei coicatū: ꝙ
in his que ſūt grē faceret aliqd in aia: ad qō̄ ſequeret
creationis op⁹. ut ifuſio grē. ſic̄ in his que ſt nāe. Coī
catū eſt creature ꝙ faciat aliqd in corꝑe. ad qō̄ ſequit
creatiōis op⁹ ut ifuſio aie. Et ꝙ iſta fuerit itētio magi
ſtri ſatis vident ſonare v̓ba ei⁹ cū ait ꝙ potuit coicari
creature: ꝙ cooparet deo in ope creationis. Coopat
aūt h° mō̄: qꝛ fac̄ aliqd ad qō̄ ſequit tale op⁹. ¶ Sȝ
ſi dicat ꝙ hoc eſt ei coicatū ⁊ in his que ſūt nāe: ⁊ in
his que ſt grē. ꝑꝑ qō̄ nō̄ videm⁹ ire ad itētionē magri
dicētis ꝙ potuit h° coicare creature: ſȝ nō̄ ē coicatū.

¶ Dicēdū ꝙ eſt coicatū creature aliqualr̄: ꝙ coopet
deo hoc mō̄ in ope creatiōis. potuit tn̄ ei coicari. Sȝ
nō̄ eſt ei coicatū qd cooparet in tali opatiōe excellē-
tiori mō̄. ¶ Ad argumētū in cōtrariū dicēdū ꝙ ſi ca
racter hēt eē per creationē ſacrā nō̄ pn̄t directe in ip
ſaȝ creationē nec in aliqd qō̄ directe ꝑtineat ad opus
creationis: pn̄t tn̄ aliqd facē in aia. Quo facto ifundi
tur caracter a deo. hoc aūt eſt poſſe in opus creatio-
nis indirecte qō̄ non negamus. Queſtio. II.

SEcundo Querebat de deo q̄tum
ad pſonalia ſiue q̄tū ad ꝓ
prietates. ⁊ erat qō̄ de paternitate in diuinis.
Utrū ſit ꝑma ꝓpetas. ⁊ videt ꝙ nō̄. qꝛ illud ut dicebat
eſt ꝑmo in aliquo gñe qō̄ eſt qd ſimplex ⁊ cōmuniſſi
mū. ſȝ pꝛnitas in diuinis non eſt quid cōe. nec eſt quid
coicabile. ḡ non hēt rōnē ꝓoritatis. ¶ In ꝯriū eſt ut
dicebat cōe dictū. nā coiter dr̄ ꝙ pꝛnitas eſt ꝓprietas
prima. ¶ R° dicēdū ꝙ hoc mō̄ ꝓcedem⁹ in hac qō̄
ne. Quia primo oñdem⁹ quō̄ ⁊ quot modis ſumit ꝓ
prietas in diuinis. Scḋo declabim⁹ ꝙ nihil eſt ibi pri
us neqȝ poſteri⁹ ſm rē. Tertio oſtēdemus ꝙ ſm no
ſtrū modū itelligēdi eſt ibi aliquo mō̄ ponē ꝓus ⁊ po
ſterius: ⁊ hoc mō̄ ut patebit pꝛnitas eſt ꝓprietas pri-
ma. ¶ Propter primū ſciēdū ꝙ lȝ in diuinis eſſentia
reſpectu pſonarū non habeat rōnem nec generis nec
ſpēi. ut probat aug⁹ 7° de trini. ca°. 6°. qꝛ ſemp in ta
libus multiplicato inferiori multiplicatur ſuperius.
Tres enim equi nō̄ ſunt vnum aial: ſed tria aialia. ſic
ēt in ſpecie tria idiuidua humana nō̄ ſunt vn⁹ hō̄: ſed
tres hoies. Pater v̓o fili⁹ ⁊ ſpūs ſcūs nō̄ tres dij ſed
vn⁹ de⁹. ꝙ ſi eēntia ad pſonas ſe hēret ſic̄ gen⁹: uel ſic̄
ſpēs. tres pſone eēnt tres dij. lȝ ḡ ſic ſit ꝙ diuina eēn-
tia nō̄ ſit gen⁹ nec ſpēs ꝓpter rōnem adductā. tn̄ re-
ſpectu pſonarū aliquā ſilitudinē hēt cū gñe ⁊ cū ſpe.
Nā ſicut dr̄ia addita generi ꝯſtituit ſpēm: ſic ꝓprietas
cū eēntia ꝯſtituit pſonā. Et ſic̄ in ſpecie intelligit vna
nā in oibus indiuiduis ſub alijs ⁊ alijs accidētibus: ſi
ue ꝓprietatibus. ſic ſuo modo in diuinis eſt vna nā in
oib⁹ pſonis ꝯiuncta alij ⁊ alij proprietati. Differēter
tn̄: qꝛ in pluribus pſonis creatis eſt vna nā ſm rōneȝ
qꝛ rō̄ ſiue intellectus facit ulitatē in rebus. Nam vni
tas rei ulis eſt vnitas ſm rōnē ut vult dam̄. li° ꝑ° ca°
11°. Sed in diuinis pſonis eſt vna natura etiaȝ ſm rē:
licet ergo ſit ual de diſſile hic ⁊ ibi. Eſt tamen aliquo
modo ſimile: qꝛ in rebus creatis dr̄ia eſt conſtitutiua
ſpēi: ⁊ accidētia ſunt aliquo mō̄ ꝯſtitutiua indiuidui.
Sic ſuo mō̄ ꝓprietas in diuinis eſt ꝯſtitutiua pſone.
vñ ⁊ dam̄. uolens ex ſuppoſitis creaturis aſcendē ad
ſuppoſita icreata dic̄ li° 3° ca° 6°. Qꝛ ypoſtaſis eſt ſba
cū accidētib⁹ q̄tū ad ypoſtaſes creatas. Et ſubdit ꝙ
pſona eſt cōe cū ꝓprietatibus q̄tū ad ſuppoſita icrea
ta. Eſſētia ḡ que in diuinis eſt qd cōe cū ꝓprietate cō
ſtituit pſonā. ꝑꝑ qō̄ patet: quō̄ accipit ꝓprietas in diui
nis: qꝛ accipit tanq̄ id ꝙ eſt ꝯſtitutiuuȝ pſone. ex hoc
aūt patet ut qꝛ ꝓpetas eſt qd ꝯſtitutiuum: ſequit ꝙ ſit
qd relatiuū. Nā in diuinis nō̄ pōt eſſe ꝯſtitutio pſone
ſȝ abſoluta: qꝛ tūc pſona eēt cōpoſita ſi aliqd abſolu
tū additū eēntie ꝯſtitueret pſonā. Opȝ ḡ ꝙ ꝓpetas di-
cat qd relatū: qꝛ relo nihil ꝑdicat de eodē de q̊ dr̄: qꝛ
nō̄ dic̄ aliqd. ſȝ ad aliqd ut boeti⁹ ait. Ex his aūt duo
bus ſequit ⁊ tertiū ꝙ ꝓpetas in diuis ſit qd diſtictiuū.
nā ſi ꝓpetas eſt qd ꝯſtitutiuū: opȝ ꝙ ſit qd diſtictiuū: qꝛ
per idē aliqd ꝯſtituit in ſe: ⁊ diſtiguit ab alio. ¶ Rur
ſus ſi ꝓprietas in diuinis eſt qd relatiuū: opȝ ꝙ ſit qd
diſtinctiuū. qꝛ ſemp relo diſtinguit ab oppoſito. ſume
tur itaqȝ ꝓpetas in diuis reſpectu pſonaꝝ tanq̄ id qō̄ ē

ꝯſtitutiuū:relatiuū ⁊ diſtictiuū:que tria ſe hn̄t ꝑ ordi
nē in diniſ.nā oē ꝯſtitutiuū:eſt ⁊ relatiuū ⁊ diſtictiuū:
ſꝫ nō ꝯuertit. Nā coiſ notio ē q̇d relatiuū ⁊ diſtictiuū
ſꝫ nō ē q̇d ꝯſtitutiuū pſone. Sic ēt oē relatiuū loquē-
do de relatiōe originiſ eſt q̇d diſtictiuū:ſꝫ nō ꝯuertit.
Nā igenitū in diuinis eſt q̇d diſtinctiuū.qꝛ pꝛ per eſſe
igenitū diſtinguit ab alijs. Nō tn̄ eē ingenitū directe
dic relationē:ſꝫ relationis negationē.reducit eni ige-
nitū ad p̄dicamētū relationis qꝛ negatio eſt in eodeꝫ
gn̄e cū affirmatiōe.ut patet ꝑ aug^m 5° de tri.c°.7°.
Directe tn̄ nō ſignificat relōnē.dicem⁹ g̊ ꝙ in dinis ꝓpe
tas ſūpta oino ꝓpe dic oia illa tria ꝙ eſt q̇d ꝯſtitutū:re
latiuū:⁊ diſtinctiuū.pp̄ qȯ nō pn̄t eē niſi tres ꝓpetateſ
in diuinis:qꝛ nō niſi tres pſone ſunt ibi. Sꝫ ſūpta ꝓpe-
tas magis large ſufficit ꝙ dicat duo tm̄.iō cois notio
eſt ꝓpetas large ſūpta.qꝛ eſt q̇d relatiuū ⁊ diſtinctiuuꝫ
nō aūt ꝯſtitutiuū. Et ide eſt ꝙ cois notio eſt ꝓpe rela
tio:ſed nō eſt ꝓpꝛie ꝓpꝛietas:⁊ qꝛ tres ꝓpꝛietates ſū
pte ꝓpꝛie ſunt ēt relationes.inde eſt ꝙ licet in diuinis
poſſint dici quatuoꝛ ꝓpꝛietates large. Pꝛopꝛie tn̄ ſūt
in tres ꝓpꝛietates ⁊ q̄tuoꝛ relōnes:qꝛ ⁊ ille treſ ꝓpꝛie
tates relōnes ſunt. Pōt tertio ſumi ꝓpꝛietas ad hoc
magis large:ut dicat ſolū vnum illoꝝ.videlicet ꝙ ſit
q̇d diſtinctiuū.nō aūt q̇d relatiuū.⁊ ad ꝯſtitutiuuꝫ.⁊
ſic ingenitū ꝓpꝛietas eſt pr̄is.ꝙ diſtinguit patrem ab
alijs. Ingenituꝫ v̊o nec eſt ꝓpꝛie ꝓpꝛietas:nec ꝓpꝛie
relatio eſt tn̄ ꝓpꝛie notio:qꝛ per hoc pōt notificari:⁊
diſtingui pater ab alijs.ꝓpꝛie g̊ loquēdo ſunt quinq;
notiones ⁊ q̄tuoꝛ relōneſ ⁊ tres ꝓpꝛietates.coiter tn̄
qōlibet iſtoꝝ pōt dici quedā ꝓpꝛietas:⁊ quedā rela-
tio. Diſtinxim⁹ aūt de oib⁹ iſtis ut ēt accipiat pꝛopꝛie
tas oino large ꝓut quelibet notio dr̄ quedā ꝓpꝛietas.
oñdam⁹ quō pꝛ̄nitas ſit ṗma ꝓpꝛietas ⁊ quō non ſit
pꝛima. ¶ Oñſo quō ⁊ quot modis accipit ꝓpꝛietas.
in diuinis.qȯ dicebat ṗmo declandū.uolum⁹ declare
videlicet 2^m.ſ.ꝙ nihil ſit ibi ṗus:neq; poſterius ſm
rē. Nā ſi in diuinis eēt ṗus aut poſteri⁹ ſm rē uel hoc
eēt ꝓut abſolutū cōparat ad abſolutū:uel ꝓut abſo-
lutū cōparat ad reſpectiuū:uel ꝓut reſpectiuū cōpa-
rat ad reſpectiuū. Cōparari aūt reſpectiuū ad reſpe-
ctiuū ꝯuenit tripl̓r.videlꝫ ſꝫ relōneſ oppoſitaſ:diſpa
taſ:⁊ ſil̓eſ. Nullo aūt iſtoꝝ mōꝝ pōt eſſe ṗoritas in
dinis ſm rē.nō eni pōt hoc eē ꝓut abſolutū cōparat
ad abſolutū:qꝛ abſoluta in diniſ nō mltiplicant ſꝫ rē
ſed oia talia trāſeunt in ſbam. Bonitas eni in diuinis
nō eſt q̄litas nec magnitudo eſt q̄titas. Sed talia ſūt
ipſa diuina ſba. Et iō deus dr̄ eē ſine q̄litate bonus:⁊
ſine q̄titate magnuſ.ut vult aug⁹.5.de trini.c°. ṗ°.nō
ergo in diuinis q̄tū ad abſoluta erit ṗoritas ſm rem
qꝛ oia talia dicūt vnam ⁊ eandē rē:nec ēt erit ibi ṗo-
ritas ſm rē: ꝓut abſolutuꝫ cōparat ad reſpectiuum.
Quia reſpectiuū ſm ꝙ hi⁹ nō diſtinguit real̓r niſi ab
oppoſito.reſpectiuū eni cōparatū ad abſolutum ſiue
ad ſuū fundamētū nō eſt res:ſed rō. Nā ſi in diuinis
relatio differret realiter ab abſoluto.nō eēt ibi ſūma
ſimplicitas.q̇cquid g̊ ſit in alijs in diuinis tn̄ non pōt
eē ṗoritas ſm rē: ꝓut abſolutū cōparat ad reſpecti-
uū:qꝛ ibi talia real̓r differre non pn̄t. ¶ Tertio non
pōt ibi eē ṗoritas ſm rē q̄tū ad relationes ſil̓es: ꝓut
reſpectiuū cōparat ad reſpectiuū:qꝛ ſil̓es relationes
ibi real̓r plificari nō pn̄t:nec ēt q̄tū ad relationes diſ
peratas:qꝛ differre real̓r non facit relatio diſpata ſed
oppoſita ut ſup ṗ° ſniarū ⁊ in ṗ° quodlibet noſtro diſ
fuſius dixim⁹. Ubi oñdimus ꝙ ſi ſpūs ſcūs nō pꝛoce
deret a filio real̓r nō diſtingueret ab ipſo. Nec etiam
pōt ibi eſſe ṗoritas ſm rē: q̄tum ad relationes oppo

ſitas.qꝛ talia ſunt ſil̓ nā:ideo ſci ⁊ doctores noſtri ṗo
ritatē ⁊ poſterioritatē negant in diuinis. Un̄ in ſim-
bolo dr̄ ꝙ ibi:neq; ṗus neq; poſteri⁹ qȯ ibi ueritatē
hēt ſꝫ rē. ¶ Reſtat g̊ declarare tertiū quō poſſit ieē
pꝛioritas ⁊ poſterioritas ſm rōnem:uel ſm noſtrum
modū itelligēdi. Dicemus g̊ ꝙ p̄termiſſis relationi-
bus ſil̓ib⁹:qꝛ talia nō ꝓpꝛie plurificant in diuinis oi-
bus uel alijs modis aliquo mō pōt ibi aſſignari ṗori
tas ⁊ poſterioritas ſꝫ modū itelligēdi qui itelligim⁹
eo mō quo ſunt in creaturis. Hoc g̊ mō eſt ibi ṗoritaſ
ꝓut abſolutū cōparat ad abſolutū:⁊ ꝓut abſolutum
ad reſpectiuū:⁊ ꝓut relatio diſpata cōparat ad diſpa
tā:⁊ ꝓut oppoſita ad oppoſitā. Pꝛout abſolutū q̇dē
cōparat ad abſolutū itelligim⁹ ibi talē ṗoritatē:qꝛ i-
telligim⁹ ꝙ ibi eſt eē viuē:⁊ itelligē:⁊ qꝛ in creaturis
eē eſt pꝛius q̄ viuē.⁊ viuē q̄ intelligere.lꝫ iſta ſunt ibi
mō ſimplici ⁊ vnitiuo ⁊ ſm rem nihil ſit ibi ṗus neq;
poſteri⁹. Tn̄ ſm nr̄m modū itelligēdi:qꝛ itelligimus
iſta eē ibi eo mō quo ſunt in creaturis:⁊ nō poſſum⁹
per itellectū trāſcēdē res creatas.iō ſm moduꝫ nr̄m
itelligēdi aliqn̄ eſt ibi talis ṗoritas. Rurſus ſm nr̄m
modū itelligēdi eſt ibi ṗoritas ꝓut abſolutū cōpara
tur ad reſpectiuū:qꝛ ṗuſ aliq̇d itelligit eē tale ſm rē:
q̄ referri ad aliud.cū eni relatio fūdetur in abſoluto
tanq̄ in fundamēto:abſolutū p̄cedit relatiuū ſm no-
ſtrū modū itelligēdi:ſicut fundatū p̄cedit id ꝙ fundā
tur in ipo. Scōꝫ rē g̊ nō eſt ibi ṗoritas:neq; poſterio
ritas:nec ſm durationē:qꝛ oia ſunt ibi eterna:tn̄ ſm
noſtrū modū itelligēdi qꝛ itelligim⁹ ea que ſunt ibi:ſi
cut itelligim⁹ in creaturis itellect⁹ vni⁹ hoc mō pōt
p̄cedē itellectū alteri⁹. Tertio h° mō eſt ibi ṗoritas
ꝓut relatio diſpata cōparat ad diſpatā:qꝛ ſicut vide
mus in creaturis:ꝙ id ꝙ ꝓcedit per modū nāe: ṗus
eſt eo qȯ ꝓcedit per modū uolūtatiſ.⁊ iō cū ſit ibi du
plex origo.vna per modū nāe: ꝓut ꝓcedit fili⁹.⁊ alia
per modū uolūtatis ꝓut ꝓcedit ſpūs ſcūs.ſ.ſm nr̄m
modū itelligēdi relō ſūpta ex origine ſe hn̄te per mo
dū nāe p̄cedet relōneꝫ ſumptā ex origine ſe hn̄te per
modū uolūtatis.hoc g̊ mō in talib⁹ erit ṗoritas ſm
nr̄m modū itelligēdi.qꝛ in creaturis que ſic ſe hn̄t cō
parant adiuicē tanq̄ ṗora ad poſteriora. Nos v̊o in
telligim⁹ iſta ibi eo modo quo videm⁹ in creaturis.
Pꝛopter qȯ q̇cq̇d affirmam⁹ de deo totū eſt ibi incō
pactum.hoc eſt min⁹ ꝓpe dictū:ſm regulā dionyſij in
de angelica hierarchia.qꝛ nullo alio mō magiſ ſimpli
ci ſūt talia in deo:q̄ in creaturis. ¶ Reliquū eſt g̊ de
clare de q̄rto. Utrū ſit ibi ṗoritas ⁊ poſterioritas ēt
ſm nr̄m modū itelligēdi q̄tuꝫ ad relōnes oppoſitas
cū talia ſint ſil̓ nā. Ut utrū ſm nr̄m modū itelligēdi i-
tellect⁹ pꝛ̄nitatis poſſit aliq̊ mō p̄cedē itellectuꝫ filia
tionis. Dicem⁹ g̊ nō eē icōueniēs aliq̄ duo vno mō eē
ſil̓ nā ſm nr̄m moduꝫ itelligēdi:⁊ tn̄ alio mō ſm nr̄m
modū itelligēdi hr̄e ṗoritatē ⁊ poſterioritatē adiui-
cē. Intelligem⁹ itaq; vno mō ꝙ gn̄are ſm nr̄m modū
itelligēdi p̄cedit pꝛ̄nitatē.alio q̇dē mō pꝛ̄nitaſ p̄cedit
ipm gn̄are. Si eni conſideret pꝛ̄nitaſ ut eſt relatio ſic
gn̄are p̄cedit pꝛ̄nitatem.qꝛ relatio que eſt pꝛ̄nitas ex
actu gn̄andi acq̇rit. Sic eni videmus in creaturis ꝙ
ideo aliq̇d eſt pater:qꝛ genuit filium ſm nr̄m moduꝫ
intelligēdi ṗus itelligimus ꝙ aliq̇s gn̄et:⁊ poſtea ꝙ
ſit pater.ſꝫ ſi ꝯſideret paternitas ut eſt ꝯſtitutiua per
ſone patris qꝛ pꝛiuſ intelligitur aliq̇d eſſe:⁊ poſtea in
telligitur agere:cum generare competat ipſi patri.pa
ternitas hoc modo eſt pꝛioꝛ q̄ generare. ſm ergo no
ſtrum modum intelligendi pꝛius itelligimus ꝙ pꝛ ſit
ꝯſtitutus per pꝛ̄nitatē q̄ ꝙ gn̄et. Paternitas itaq; ali

quo mō p̄cedit ip̄ꝫ gn̄are nō ut eſt relo:ſꝫ ut eſt ꝯſtitu
tiua pſone patris. Filiatio autē nullomodo nec ut eſt
relatio. nec ut eſt cōſtitutiua pſone filij precedit ip̄m
generare: uel intelligitur prius quam generare: quare
paternitas aliquo modo intelligitur prius ꝙ genera-
re. Filiatio autem nullo modo oportet ꝙ iter relatio
nes oppoſitas ſm noſtrum moduꝫ intelligendi ſit ali
quis modus prioritatis non ut relationes ſunt: qꝛ ſic
ſunt ſimul natura. i. naturali intelligētia. ſ. modo quo
diximus ut ſunt cōſtitutiue perſonarum. Unde ⁊ ali-
quando negat a talibus prioritas etiam ſm noſtrum
modū itelligēdi qd̄ uerū eſt ut relatiōes ſūt. aliqn̄ cō
cedit ꝙ ueritatē habet u t eſt per habita patefactum
¶ Reſumamus ergo qōnē ⁊ dicamus ꝙ accipiendo
proprietatē large pro omni eo qd̄ eſt notificatiuū uel
diſtinctiuuꝫ perſone ſic ſunt q̄nqꝫ ꝓprietates. i. q̄nqꝫ
notiones. videlicet p̄nitas: inaſcibilitas: filiatio: cō-
munis notio: ⁊ ſpiratio paſſiua. Cū enim pater ⁊ fili'
ſpirent ſpm̄ ſcm̄. oportet ꝙ per aliquā relationeꝫ refe
rant ad ip̄ꝫ: quā neſcim' noiare uocam' eā cōeꝫ notio
nē. Pater ḡ triplr̄ pōt ꝯſiderari ut eſt p̄ncipiuꝫ filij: ⁊
ut vna cū filio eſt p̄ncipiū ſpūs ſci: ⁊ ut nō p̄cedit ab
alio tanꝙ a p̄ncipio. Ut ḡ pater eſt p̄ncipiū filij: ſic eſt
in eo p̄nitas: ut vna cū filio eſt p̄ncipiū ſpūs ſci ſic in
patre ⁊ filio eſt vna cois notio. ſiue vna cois relatio
per quā referunt ad ſpm̄ ſcm̄. Sed ꝓut pater a nullo
alio ꝓcedit: ſic eſt in eo inaſcibilitas. Un̄ pꝛ dꝛ inaſcibi
litas ſiue igenitus qꝛ nec eſt ipſe genitus ab alio: ſicut
eſt fili'. Nec eſt a genito ⁊ a gn̄ante ꝓductus: ſicut eſt
ſpūs ſcūs. Un̄ igenitus in patre negat in eo oēꝫ origi
nē paſſiue. qꝛ nullomō eſt ab alio ꝓductus. Pater ha
bet tres notiones. Filius duas. vnaꝫ ut referat ad pa
trem: ⁊ ſic eſt in eo filiatio. aliam ut vna cum patre eſt
principiū ſpūs ſci. Et ſic eſt in eo illa eadē relatio: ⁊ il
la eadē cois notio que eſt in patre. In ſpū vō ſcō non
pōt eē notio ut eſt p̄ncipium alterius: qꝛ nulla alia p-
ſona ꝓcedit ab ipſo. Solūmō aūt eſt in eo notio ut re
ferat ad patrē ⁊ filiū a qb' ꝓcedit: ꝙ qꝛ neſcim' noia
re circūloq̄mur eā ⁊ uocat ſpiratio paſſiua. P̄nitas
ḡ ſm nr̄m modū itelligēdi eſt p̄ma ꝓprietas. nā itelle
ctus p̄nitatis p̄cedit itellectū inaſcibilitatis: ſic itelle
ctus affirmat' p̄cedit negatiuū: qꝛ pꝛ eſt ꝓducēs aliū.
Jō eſt igenit' ⁊ nō eſt ꝓduct' ab aliq̊ alio. Rurſus itel
lect' p̄nitatis p̄cedit itellectū cois notionis ⁊ ſpira-
tionis ⁊ paſſionis. Sic relo ſūpta ex origine ſe hn̄te
per modū nāe ſm nr̄m modū itelligendi p̄cedit relo
nes ſūptas ex origine ſe hn̄te per modū uoluntatis.
Qualr̄ aūt in diuinis itellect' p̄nitatis ſit p̄oꝛ ꝙ itel
lectus filiationis eſt per hita manifeſtū. ¶ Ad argm
aūt i cōtrariū dōm ꝙ cū dꝛ ꝙ p̄us debet eē cōmuniſſi
mū ⁊ ſimpliciſſimū. Nō arguit ex hoc ꝙ p̄nitas non
ſit p̄ma ꝓprietas: ſꝫ arguit ꝙ itellect' nāe diue eſt p̄oꝛ
ꝙ itellectus p̄nitatis. Nō enim ibi querim' quō res
p̄cedat rē. qꝛ nulla eſt p̄oritas ſm rē. Sed querimus
quō itellectus hui' p̄cedat itellectū illi'. Cōmuniſſi-
mū aūt ibi nō eſt relatio: ſiue ꝓprietas aliqua cū talia
ſint diſtinctiua pſonarū. Sed qd̄ cōmuniſſimū eſt ibi
eēntia uel nā. Cōcedim' aūt ꝙ ſm noſtrū modū itelli
gēdi qd̄ dꝛ ad ſe: ſiue ꝙ abſolutū p̄us eſt ip̄o relatiuo:
qd̄ dꝛ ad aliō. Uel poſſum' dicē ꝙ cū dꝛ ꝙ cōe eſt p̄us
ꝙ ſpūale. itelligēdum eſt cū ſpāle accipit ſub cōi ſicut
als̄ eſt p̄us hoie. Inter ꝓprietates aūt diuinas: ſiue i-
ter quinqꝫ notiones ſupius aſſignatas nulla ſe hēt ad
p̄nitatē: ſic cōe ad ſpāle: mō quo dictuꝫ eſt. Nā p̄ni-
tas nō accipit ſub aliqua illarū notionū. imo eſt quid
condiuiſum contra notiones illas. Queſtio. III.

t ERtio Querebat de deo ꝙtū ad nām
aſſūptā ⁊ erat qd̄ de eē chriſti.
Utruꝫ in chr̄o ſint plura eē. ⁊ arguebat ꝙ ſic.
Nā ut dicebat chr̄s aſſūpſit oē eē ptinēs ad hoieꝫ qd̄
eſt directe in gn̄e. Sꝫ eē ut dicebat cum nō ſit mā nec
forma: que ſūt in gn̄e per reductionē eſt ḡ illud eē qd̄
eſt in gn̄e directe. ḡ dei fili' ut dicebat aſſūpſit ip̄ꝫ eē
hois. ſunt ḡ in chr̄o plā eē. ſ. eē dei ⁊ eē hois. ¶ In cō
trariū eſt qꝛ cū eē directe ptineat ad ſuppoſitū. ſi eēnt
in chr̄o plā eē. eēnt in eo plā ſuppoſita qd̄ eſt icōueni-
ens. ¶ Rx̄° dōm ꝙ eē ꝙtuꝫ ad p̄ns ſpectat pōt accipi
q̄druplr̄. Primo pōt dici eē ip̄m eē q̄ditatiuū: ſiue ip
ſa eēntia uel nā. Scōo ꝙ pōt accipi eē pro eo ꝙ vna
nā ꝯſequit ex alia nā. Tertio pro eo ꝙ ꝯſequit ſuppo
ſitū ex nā: ſiue pro hitudine illa: quā hēt ſuppoſitū ex
nā. Quarto pōt accipi eē pro ipſo exiſtē ſuppoſiti: in
quo ꝙtū ad res creatas differret ſuppoſitū a nā. Ipſa
eni eſſentia ſiue ipſa nā pōt dici qd̄dā eē. Qꝫ triplr̄ de
clarat. Primo ut cōparat ad diffinitionem. Scōo ut
cōparat ad itellectuꝫ. Tertio ut cōparat ad ip̄m ens
cui' per ſe p̄dicationē ſuſcipit. Dicim' eni ꝙ diffinitio
eſt orō idicās q̄d ē eē, ut patet ex. 6°. thopicoꝝ. Si ḡ
diffinitio eſt ſmo exp̄ſſiu' q̄ditatis ⁊ eēntie: ⁊ ipſa nā
ſiue eēntia idicat per diffinitionē nō poſſet ſaluari ꝙ
diffinitio ſit orō idicās q̄d eſt eē: niſi ipſa eēntia dice-
ret qd̄dā eē. ¶ Scōo hoc idē patet ꝓut nā uel eſſen
tia cōparat ad potētiā itellectiuā. Nam phs in 3° de
aīa loquēs de potētia nr̄a itellectiua ait ꝙ cū ſit extē
ſa carnis eē cognoſcit: cuꝫ ḡ itellect' nr̄ recto aſpectu
ſiue mō extēſo ferat in ipſam q̄ditatē rei qꝛ q̄d eſt: eſt
ꝓpriū obiectū ei': ut in eodē tertio hēt declari. Non
hꝛet v̄itatē ꝙ nr̄a potētia itellectiua extēſa cognoſce
ret eē carnis: niſi eē carnis accipet pro nā ⁊ pro quidi
tate carnis. ¶ Tertio hoc ideꝫ patet ꝓut eēntia uel
nā cōparat ad ens cui' per ſe p̄dicationē ſuſcipit. ſm
eni auic. in metaca ſua. Primū qd̄ ab itellectu ꝯcipit
eſt ens uel eē pro eodē ḡ accipit ens ⁊ eē. Immo v̄ba
ſm ſe ſūpta noia ſunt: ip̄m eni currere ſūptū v̄balr̄ ni
hil aliud eſt ſm rē ꝙ ipſe curſus ſumpt' noialr̄. Et ip̄ꝫ
eē ſūptū v̄balr̄ nihil eſt aliud ꝙ ipſa entitas ſūpta no
minalr̄. Ip̄m ḡ ens ⁊ ipſa entitas qd̄dā eſſe dici pōt. ſi
ergo ens per ſe diuidit in ipſa predicamēta: ⁊ in ipſas
nās reꝝ ut declari hēt in. 6. Opꝫ ꝙ eēntia ⁊ nā rei ſit
id de quo per ſe dꝛ ens ⁊ eē. Uocabulorū tn̄ penuria
mlta mala fac nobis. ut pp defectū uocabuloꝝ opoꝛ
teat aliqd̄ uocabulū trahē ad ſignificādū vnuꝫ qd̄ tn̄
de ſe ⁊ ꝓ̄e ſignificat aliud ſic ſe hēt itelligere ⁊ itelli-
gētia. Nā ſm uſitatū modū loquēdi per itelligētias
itelligimus ipſos angelos: per itelligē v̄o itelligimus
opationē ipſarū. ita ꝙ itelligētia ⁊ itelligē differunt
ſicut ſbā ⁊ actio egrediens a ſbā. Tn̄ ſi uellemus ire
ad ꝓprietateꝫ uocabuloꝝ: ipſa opatio angeli pōt dici
quedā itellectio: ſiue quedā itelligētia. ita ꝙ intelligē
⁊ itellectio ⁊ itelligētia eandē rē ſignificare pn̄t. Sic
⁊ in ꝓpoſito ip̄a eēntia eſt qd̄dā eē: tn̄ pp uocabuloꝝ
penuriā accipit eē pro ip̄o exiſtē: qd̄ ē act' eēntie. Nā
tn̄ ⁊ eēntia ibi ꝓ̄e pōt dici quoddā eē. Scōo pōt acci
pi eſſe pro eo qd̄ vna nā ꝯſequit ex alia nā. Ut pro eo
qd̄ ꝯſequit nā māe: ex nā forme ut dicim' ꝙ foīa dat
eē māe: ⁊ ꝙ aīa viuificat corp' ⁊ dat eē corpi ſm quē
modū nō ſolū forma ſbalis: ſꝫ ēt accn̄talis dat aliqd̄
eſſe ſuo ſubiecto: ut albedo dat eē albuꝫ: ⁊ quantitas
dat eē extenſuꝫ. q̄d aūt ſit iſtud eē. In tractatu noſtro
de eē ⁊ eēntia: ⁊ etiam in queſtionibus noſtris ꝙplu-
rimis diffuſius declarauimus. oñdimus eni ꝙ forma
nō imprimit māe quādaꝫ aliā eēntiam: ſed ſeipſa pſi-

cit ⁊ determinat mãꝫ:⁊ mã ſeipſa ꝑficit ⁊ determinat
per formã:ita qd̓ eẽ ꝙ dat act⁹ potẽtie:nõ eſt niſi que
dam determinatio potentie per actum ⁊ non eſt que-
dã res alia diſtincta a potentia ⁊ ab actu. ¶ Tertio
mõ põt accipi eẽ pro eo qd̓ cõſequit ſuppoſitũ ex nã.
Nã ſuppoſitũ ex q̄libet nã exñte in ipo:ſiue ſit illa nã
ſbalis:ſiue accñtalis ↄſequit aliqd̓ eẽ:ut ex humanita
te ↄſequit eẽ hoiem:⁊ q̄titate eẽ q̄tum ⁊ ſic de alijs.
Ubicũqꝫ eſt eni reꝑire plꝭs nãs quarũ vna ſe hẽt per
iformationẽ ad aliã:ſic nã forme ſe hẽt ad nãm mãe:
⁊ nã accñtis ad nãm ſubſtãtie:ibi eſt dare duplicẽ opa
tionẽ. Unã quã hẽt nã ad nãm:qꝛ vna nã eſt uera ꝑfe
ctio alteri⁹ nãe. Et aliã quã hẽt nã ad ſuppoſitum:qꝛ
ipm ſuppoſitũ:ſiue ipm hñs nãm aliquã habitudinẽ
conſequitur ex ipſa nã. Quarto modo poteſt accipi-
eſſe pro ipſo exiſtẽ. Sicut dicimus ꝙ ſuppoſito cõpe
tit eſſe:qꝛ competit ei per ſe exiſtere. Dicim⁹ enim ꝙ
nã creata licet ſit tãte actualitatis:ꝙ poſſit per ſe in-
telligi. Non eſt tamẽ tãte actualitatis ꝙ poſſit exiſte
re in rerum nã. niſi ſuperaddat ei actualitas aliq̄ que
cõi nomine uocat eſſe. Et ideo dicimus ſbam exiſtẽ:
que hẽt per ſe eẽ. Accidẽs autẽ dicit exiſtẽ:qꝛ eſt in
exiſtẽs ⁊ qꝛ eſt in eo qd̓ hẽt per ſe eẽ. Cũ ergo querit.
Utrũ in chŕo ſint plura eẽ. Si accipiat eẽ pro eẽntia
uel nã. certũ eſt ꝙ in ipſo ſunt plꝫa eẽ:qꝛ ſunt in eo plu-
res eẽntie. ſi v̓o accipiat eẽ pro ipſa hitudine uel pro
eo ꝙ ↄſequit vna nã ex alia nã adhuc mõ iſto in chŕo
ſunt plꝫa eẽ:qꝛ nã corpis chŕi ex nã aie ſortit eẽ viuũ:
ex q̄titate ſortit eẽ magnũ:⁊ ſic de alijs ꝑfectionib⁹.
¶ Tertio ẽt mõ ſi accipiat eẽ pro hitudine quã ↄſeq̄
tur ſuppoſitũ ex nã:ſic in ſuppoſito filij dei ſunt mlta
eẽ:qꝛ ex deitate hẽt eẽ de⁹:ex humanitate hẽt eẽ hõ.
hẽt eni eẽ diuinũ:⁊ eẽ hũanũ ⁊ eſt uer⁹ de⁹:⁊ uer⁹ hõ.
Sꝫ ſi accipiat eẽ q̄rto mõ pro ipo exiſtẽ qd̓ eſt per ſe
ipſi⁹ ſuppoſiti ſic vni⁹ rei vnicũ eſt eẽ. ⁊ vnicũ exiſtẽ.
Si eni nõ duo:ſed vn⁹ eſt chŕs. Nõ ſunt in eo plꝫa ta-
lia eẽ. Imaginabimur q̄dẽ ꝙ hũana nã in chŕo nõ eſt
accñs:hẽt tñ quẽdã modũ accñtis. Nã ſicut accidẽti
nõ dam⁹ ꝙ ↄſtituat ſuppoſitũ:ſꝫ ꝙ ſuſtẽtat in ſuppoſi
to iam ↄſtituto. Ita nã humana in chŕo nõ ↄſtituit ſup
poſitũ:ſꝫ ſuſtentat in ſuppoſito v̓bi. nõ ſunt g̊ in chŕo
hoc mõ plꝫa eẽ:nec plꝫa exiſtẽ. Nã eni humana chŕi nõ
exiſtit per ſe nec per ſuũ ꝓpriũ exiſtẽ:ſꝫ aſſũpta eſt ad
eẽ ꝑſonale v̓bi ⁊ exiſtit per eſſe v̓bi. hoc g̊ mõ itelligi
mus illã vnionẽ ꝙ ſi nã illa hũiſſet ſuũ ꝓpriũ exiſtẽ ⁊
per ſe feciſſet ſuppoſitũ. Nunc aũt nõ hñs tale exiſtẽ
ſꝫ aſſũpta ad eẽ ꝑſonale v̓bi nõ fac̄ per ſe ſuppoſitũ
ſꝫ ſuſtẽtat in ſuppoſito v̓bi. ¶ Ad argumentũ aũt in
ↄ̄riũ dr̄ ꝙ eẽ per ſe in gñe uel nõ eẽ per ſe directe in
gñe nõ facit ꝙ ſit aſſũptũ a v̓bo uel nõ aſſũptũ. Nam
corpus ⁊ aia uel mã ⁊ forma hois que nõ ſunt per ſe
in gñe ſunt aſſũpta a v̓bo. Aſſũpſit ei v̓bum nãm ue-
ram humanã ut uerã carnẽ ⁊ uerã formã humanã. ut
uerã aiam. oia que ꝑtinẽt ad nãm humanã ſunt aſſum
pta a uerbo. Qꝫ aũt ꝑtinet ad ſuppoſitũ ⁊ qd̓ nõ põt
itelligi eẽ in aliquo ꝙ non ſit ſuppoſitũ cuiuſmodi eſt
ipm exiſtẽ nõ dicim⁹ eẽ in uerbo aliud exiſtẽ ab exiſtẽ
uerbi. Quia nullũ eſt ibi ſuppoſitũ aliud a ſuppoſito
uerbi. nõ eni aſſumpſit chŕs ſuppoſitũ ꝙ ſint in chŕo
duo ſuppoſita. ſed aſſumpſit naturam ⁊ ſunt in eo due
nature in vno ſuppoſito.

Queſtio. IIII.

q Quarto Querebat de nã aſſũpta q̄
tum ad optimũ eẽ. ⁊ erat qd̓.
Utrũ nã rationalis potuiſſet aſſumi a uerbo
abſqꝫ eo ꝙ frueret v̓bo. ⁊ arguebat ꝙ non. Quia ſm
aug^in ſuꝑ ioannẽ. fili⁹ dei factus eſt hõ ut filij hoium
fierẽt filij dei. Uerbũ eni factũ caro ſiue dei fili⁹ fact⁹
homo. dedit nobis ꝑtãtem filios dei fieri:his qui cre
dũt in noie ei⁹. Itaqꝫ cũ ſum⁹ filij dei per grãm ⁊ po-
tiſſime per grãm ↄſumatam ⁊ per glĩam nõ eẽt illud
ↄñs ꝙ nos ſim⁹ hituri glĩam niſi eẽt iſtud antecedẽs:
ꝙ nã rõnalis aſſumpta a chŕo:ſiue aia illa eẽt fruẽs:⁊
eẽt in glĩa. ¶ Rꝫ. ſi eẽt eẽntia eleuata opꝫ eleuari po
tẽtiã. Si g̊ eẽntia creature rõnalis ẽ eleuata ut ſit vni
ta deo:eleuabit ⁊ potẽtia ut fruat deo. ¶ In ↄ̄rium
eſt qꝛ in talibus ut dicebat tota rõ facti eſt potẽtia fa-
ciẽtis. ſm g̊ potentiã faciẽtis que eſt ifinita potuit aſ
ſumere nãm rõnalẽ fruẽtẽ:⁊ nõ fruẽtem ut ſibi place
bat. ¶ R̄o dr̄m ꝙ poſſum⁹ diſtinguẽ duplicẽ neceſſi
tatem. vnã ieuitabilitatis. ⁊ aliã ſm ↄgruẽtiam finis.
Si querat de neceſſitate ſm ↄgruẽtiam finis. Utrũ
nã rationalis aſſumpta a uerbo neceſſe erat ut fruere
tur uerbo. dici debet ꝙ ſic. qd̓ poſſum⁹ tripl̓r declara
re. Primo ex eo ꝙ dei filius aſſumẽs carnẽ debebat
noſtrũ caput eẽ. Scd̓m ex eo ꝙ debebat nos redime
re. Tertio ex eo ꝙ debebat nos ad ſpem regni celoꝝ
inducere. ¶ Primo nãqꝫ debebat eẽ caput noſtrum
⁊ debebamus de plenitudine eius oẽs accipe:neceſſa
riũ erat hoc mõ ꝙ in eo eẽt plenitudo grẽ:⁊ ꝙ in eo
eẽt grã ↄſumata que eſt ipſa glĩa. Uñ ei dr̄ fuiſſe dat⁹
ſpũs nõ ad mẽſuram:qꝛ q̄tũ potuit aia illa recipere
de plenitudine grẽ:tãta fuit ei gratia iſuſa:qd̓ nõ fuiſ
ſet niſi fuiſſet ꝑfecte fruẽs. Aliter eni qui minor fuiſ-
ſet in regno celoꝝ:maior fuiſſet illo:qꝛ ſemꝑ grã cõ-
ꝓhẽſoris ⁊ grã ↄſumata eſt maior grã nõ ↄſumata.
Qd̓ aũt dr̄ paulo min⁹ fuiſſe minut⁹ ab angelis:itelli
gẽdũ eſt q̄tũ ad paſſibilitatẽ corporis. Quãtũ tñ ad
fruitionẽ decebat caput nr̄m hẽre oẽm talẽ plenitudi
nẽ. ¶ Scd̓o hoc poſſumus declãre ex eo ꝙ debebat
nos redimẽ. debebat eni mediator eẽ dei ⁊ hoium:⁊
aꝑire ianuã celeſtem:ut per ipm poſſem⁹ vniri deo ⁊
frui eo. Añ eni paſſionẽ chŕi ⁊ añ ſolõnẽ pc̄ij pro hu-
mana nã q̄tũcũqꝫ ſcũs ſbat ad limbũ:⁊ nõ fruebatur
deo. Si g̊ medium debet ſaꝑe nãm extremoꝝ:⁊ de-
bet ꝑticipare de utroqꝫ. ille qui debebat aꝑire ianuã
celeſtẽ ⁊ de viatorib⁹ debebat facẽ cõꝓhẽſores de-
bebat utrũqꝫ in ſe hr̄e debebat eẽ viator ⁊ cõꝓhen
ſor. Propter qd̓ decebat ipm eẽ fruẽtẽ:imo loquẽdo
de nec̄itate ſꝫ ↄgruẽtiã finis nec̄ariũ fuit ipm eẽ fruẽ
tẽ. nã ad hoc uenit ut nos ſaluos faceret:⁊ ut nobis ia
nuã aꝑire:⁊ ut nos faceret cõꝓhẽſores ⁊ fruentes.
¶ Tertio hoc idẽ declãri poteſt qꝛ nos debebat ad
ſpem ſalutis eterne iducẽ. nõ aũt ↄgrue potuiſſemus
per ipm ſꝑare poſſe ↄſeq̄ illã fruitionẽ eternã niſi ipſe
fuiſſet ꝑfecte fruẽs. Si eni nõ fuiſſet fruẽs uel aia illa
nõ fuiſſet fruẽs que aſſũpta erat ad eſſe ꝑſonale v̓bi.
hũiſſem⁹ mãm deſꝑandi ut nõ crederem⁹ poſſe ꝑue-
nire ut frueremur deo. Sic g̊ dr̄m eſt de nec̄itate ſm
ↄgruẽtiam finis loquendo de hi⁹ ↄgruitate ut loquit
aug⁹ 13° de trini. c. 10°. ꝙ ſi ali⁹ modus fuit poſſibilis
ad ſanãdũ tñ nr̄e miſ͛ie cõueniẽtiorẽ modũ aliũ non
fuiſſe credẽdũ eſt. Sꝫ ſi loq̄mur de nec̄itate ieuitabi
litatis nõ videm⁹ q̄tũ occurrit nob̄ q̄n potuiſſet talẽ
nãm aſſumẽ ſine fruitiõe. Nã ſic v̓bũ illud ſeꝑata aia
remãſit vultũ carni que nõ eſt capax fruitiõis ſic potu
it v̓bũ remanẽ vnitũ eẽntie aie q̄tũ ad eẽ ꝑſonale abſ
qꝫ eo ꝙ potentia vniret ſibi per fruitionẽ. Eleuata g̊
eẽntia eleuat ⁊ potẽtia q̄tũ ad eẽ ꝑſonale. Nõ potu-
it eni eẽ ꝙ eẽntia eẽt aſſũpta q̄tũ ad eẽ ꝑſonale ⁊ po-
tẽtia nõ eẽt iſto mõ aſſũpta niſi forte fuiſſet ſeparata
eẽntia a potentia:uel ſi fuiſſet illa eẽntia abſqꝫ poten
tia. Sed poſito ꝙ illa eſſentia non fuerit priuata ſua

potētia.ſic̄ illa nā nō hēbat per ſe eē ita non hēbat ꝑ
ſe agē.ita ꝙ oēs ille opationes erant filij dei.ut ꝓbat
damaſ.li° 3° c° 14°.ut dicit duas uoluntates fuiſſe in
chŕo ⁊ duas actiones.vn⁹ tn̄ erat uolēs ⁊ agēs.Jſta
ḡ duo nō erāt cōpoſſibilia:ꝙ eēt eleuata nā ad eē per
ſonale ⁊ nō eēt eleuata potētia ſm tale eē:ſic̄ ex aſſū
ptiōe nāe de⁹ fact⁹ eſt hō.ita ex ei⁹ aſſūptiōe factū eſt
ꝙ actiōes ſ3 humanā nām ſint actiones filij dei.Ele
uata eſt ḡ potētia.qꝛ actiōes ſm illam potētiā erant
actiōes dei.S3 ꝙ nō potuiſſet aſſumi eēntia:niſi fuiſ
ſet eleuata potētia ad fruitionē dei q̄tū nobis occur
rit nō videm⁹ hoc fuiſſe ieuitabile.¶ Ad p^m ḡ dōm
ꝙ arg^m arguit de neceſſitate:ſm quādā ꝯgruentiā fi
nis:nō de neceſſitate ieuitabili.Si eni debeam⁹ nos
eē filij dei ⁊ fieri cōpꝛehēſores dignū erat ꝙ ⁊ ipſe iā
eēt cōpꝛehēſoꝛ.Eſt tn̄ aduertēdū:qꝛ qd̄ nō eſt ꝯgruū
ſm vnū modū oꝛdinis:eſt ꝯgruū ſm aliū modū.Si
eni dei fili⁹ aſſūpſiſſet nām rōnalē abſq3 eo ꝙ illa nā
plene frueret ſm aliquē modū oꝛdinis:hoc fuiſſet cō
gruū:q̄uis illi⁹ ꝯgruitatis neſcirem⁹ foꝛte rōnē red-
dere.vn̄ aug⁹ 21° de ci.dei cap° p° dic̄ ꝙ fixā tn̄ rōnez
apud nos debē eē:nō ſine rōne oipotētē facē.vn̄ aiuſ
human⁹ ifirm⁹ nō pōt rōnē reddē.¶ Ad ſcd̄am aūt
patet ſolutio per iā dicta.Nā ſi aut eleuat eēntia ad
eē ꝑſonale filij dei.ita fuiſſet eleuata potentia:qꝛ oēs
actiōes egrediētes a tali potentia eēnt actiones dei.
De hac aūt eleuatione ꝯcludit argumētū:quo ꝯceſſo
nihil incōueniēs ꝯtra noſtrum dictum ꝯcluditur.

p **Oſtea** Querebat de creatura in oꛏ
dine ad deū.Et ſpāliter de
creatura rōnali.que q̄tū ad pn̄s ſpectat qn̄
q3 modis cōparat ad deū.nā hi⁹ creatura
eſt apta nata deo vniri.Et q̄tū ad hoc erat qō.Utrū
creatura rōnalis magis vniat deo per amare q̄ per in
tellige:ul' ecōtra.Scd̄o hi⁹ creatura cōparat ad deū
qꝛ eſt apta nata deum intelligē ⁊ amare.Et circa hoc
erat qō.Utrū eēt poſſibile ꝙ talis creatura itellige-
ret uel videret deū per eēntiā:⁊ tn̄ nō diligeret ipm.
Tertio cōparat ad deum qꝛ per fidem eſt apta nata
ferri in deū:⁊ i ea que oꝛdinant ad deū.Et circa hoc
erat qō de articulis fidei.Utrū oēs rōnes poſſibiles
fieri ꝯ hi⁹ articulos ſint ſolubiles ab hoie ſine ſpāli
dei influxu.Quarto comparat talis creatura ad de-
um qꝛ eſt imago dei.Et circa hoc erat qō utrū intelle
ctus agens pertineret ad imaginem.Quinto com-
paratur ad deum ut eſt apta nata beatificari in deo:⁊
per deū.Et circa hoc erat queſtio.utrum beati vidē-
tes diuinam eēntiam foꝛment inde uerbum. Q.ō.V.

a **D pꝛimū** ſic ꝓcedit.Ur ꝙ magis
vniamur deo per intelli
gere:q̄ per amare.qꝛ vnio per itelligē videt
eē vnio per aliq̄d intraneū:cū res itelligant ꝓut ſunt
in aia.⁊ cū uerū ⁊ falſu3 ſit in aia.Unio aūt per amo
re3 videt eē per aliq̄d ex̄neū qꝛ res ſunt uolite ut ſūt
in ſeipſis.⁊ bonū ⁊ malū ſunt in reb⁹.ut declarari hēt
in.6.meta^{ce}.vniri aūt per aliq̄d intraneū eſt potiuſ q̄
per aliqd̄ ex̄neū ḡ ⁊c̄.¶ Jn ꝯriū eſt hugo ſup angeli
ca hierarchia,q̄ vult ꝙ itrat amoꝛ:ubi foris ſtat ſcia.
¶ R° dōm ꝙ vnio per amorē eſt potioꝛ ⁊ maioꝛ q̄
vnio per itelligē qd̄ tripl'r declare poſſumus.Pꝛimo
ex parte ipſi⁹ act⁹.Scd̄o ex parte obiecti.Tertio ex
parte modi agēdi.¶ Pꝛima via ſic patet.nā ſi ꝯſide
rem⁹ ipm actū amoris ⁊ ipm actū itelligēdi.iuenim⁹
hāc diſiam iter hūc actū ⁊ illū:qꝛ actus itelligēdi aſſi
milat:ſ3 actus amoris trāſfoꝛmat.Repꝛhendit enim
empe.ut patet per phm in libꝛo de aia.Ex eo ꝙ uolu
it aiam eē cōpoſitā ex oib⁹ ut cognoſceret oia.Nam
ſm ipm phm ſufficit ꝙ ſimilitudineſ rerum ſint apud
aiam ad hoc ꝙ cognoſcātur ab aia.nō op3 aūt res ip
ſas ſm ſe eſſe in aia.Q2 ſi obiciat de diuina eēntia ꝙ
nō per aliā ſimilitudinē:ſed per ſeipſam eſt apta nata
perfecte cognoſci.Dicemus hoc nō eē ꝙ perfecta co
gnitio nō poſſit eē niſi per ſimilitudinē.ſed qꝛ diuina
eēntia eſt pura foꝛma nihil hn̄s de potentialitate ad
mixtū.Jō per aliā exp̄ſſionē foꝛme q̄ per ſeipſa3 eēn
tial'r cognoſci nō pōt.Tn̄ ſi reſ eēntial'r cognoſci poſ
ſit per aliquā exp̄ſſionē foꝛmalē aliā a ſeipſo non erit
incōueniēs perfectiorē eſſe hi⁹ cognitionē q̄ ſit ipſa
cognitio per eēntiā.vn̄ aug⁹ 11° de ci.dei cap° 29°.lo
quens de cognitione angeloꝝ dicit.Q2 angeli ipſam
quoq3 creaturā meli⁹ vidēt in dei ſapia q̄ in ſeipſa ⁊
ſeipſos.ibi.ſ.in dei ſapia meliuſ ſciūt.arguat ḡ ſic.An
geli ſeipſos in ſeipſis cognoſcunt per eēntiā ſuam.Jn
deo aūt ſe cognoſcūt eēntia3 dei que eſt repn̄tatio oi
um.Potioꝛ eſt ḡ cognitio eēntie angeli per eēntiam
dei q̄ per ſeipa3.Sufficit ḡ ad itelligē ꝙ hoc fiat per
foꝛmalē exp̄ſſionē rei.Jntellectio ḡ q̄tū eſt de ſe aſſi-
milat:ſed amoꝛ trāſfoꝛmat.Sufficit eni itelligenti ꝙ
habeat ſili'tudinē itelligibilem ⁊ ꝙ hēat foꝛmale3 ex
pꝛeſſionē eius.Sed hoc nō ſufficit amāti:ſed amans
vult ſe oino cōiungē amato ⁊ vult ſe facē id ꝙ ipm ⁊
q̄tum pōt ſe trāſfoꝛmat in ipm.Si ergo itellectus ſ3
ꝙ hi⁹ vult pꝛeſentiā itelligibilis hoc eſt ꝓpter ipſam
itellectionem ut qꝛ foꝛte nō pōt id itelligē plene niſi
per pn̄tiam eius.Ut ſi id itelligibile nō habet aliam
foꝛmalem exp̄ſſionē:⁊ ꝙ per nihil aliud pōt eēntial'r
intelligi q̄ per ſeipſum.ſed amās ſm ꝙ hi⁹ non vult
pꝛeſentiam amāti ſolum ꝓpter ipm amorem imo ꝓ-
pter ipſam rē amatā cui q̄tum pōt vult ſe cōiungere.
imo ſm ꝙ hi⁹ q̄tum poſſet uellet ſeipſam trāſfoꝛma
re:ide eſt ꝙ vnire ⁊ trāſfoꝛmare amori appꝛopꝛiant.
ut patet per dionyſiū 4° cap° de diuinis nominib⁹ re
citans uerba hierochea ꝙ ois amoꝛ eſt quedā virtuſ
vnitiua.Diceſ amorem ſiue diuinum:ſiue angelicum:
ſiue intellectualem:ſiue aialē:ſiue nālem vnitiuā quā
da3 dicimus eē virtutē.idē ēt dionyſius oñdit ibidē.
Q2 amoꝛ trāſfoꝛmat qꝛ ponit amātem extra ſe ⁊ col-
locat ipm in re amata dicēs.Q2 eſt aūt extaſim facieſ
diuinus amoꝛ nō dimittēs ſuiipſoꝝ eē amatores ſm
amatoꝝ.diuinus ergo amoꝛ.i.amatoꝛ quo diligimus
deū eſt faciēs extaſim.i.eſt ponēs amātes extra ſeip-
ſos nō permittēs eos amare ſiue ipſos amātes eē ſui
ipſoꝝ:ſ3 facit eos eē amatoꝝ.i.rerū amatarū.Amoꝛ
ei nō ꝑmittit ꝙ amās ſit ſuiipſius ſed cogit amātē eē
rei amate quare ſi trāſfoꝛmare nos in deū ⁊ q̄tum in
ſe eſt ꝙ idē facē cum eo eſt multo maioꝛ q̄ quecunq3
alia vnio noſtri ad deū.ꝯn̄s eſt ꝙ per amorem multo
magis ſum⁹ apti nati vniri deo q̄ per itelligē.¶ Se
cūda via ad hoc idem ſumitur ex parte obiecti:⁊ ex
hoc patebit ſolutio argumenti in cōtrariū.Petebat
eni argumētū id qd̄ eſt in ꝯrio.arguebat eni oppoſi-
tū non ꝓpoſitū.uerū eſt enim ꝙ in diligēdo eſt motuſ
anime ad res ⁊ ꝙ obiectum amoris eſt reſ ut eſt in ſe
ipſa.in itelligēdo v̓o eſt motus rerum ad aiam:itelli-
gitur enim res ſm ꝙ eſt in nobis.diligitur aūt ut dice
bamus ꝓut eſt in ſeipſa.Ex his enim uerbis q̄bus in
nitebatur argumētum uolenſ oñdē ꝙ itellectio plus
nos vnit rei itelligibili q̄ amoꝛ rei amate non argue-
bat ꝓpoſitū:ſ3 oppoſitum.Nā ſi deus ēt in patria in
telligeret hoc eſt ſm ꝙ erit in nobis:⁊ diligeret a no
bis ut eſt in ſeipſo ꝯſequēs qd̄ per intelligē vniet deo
ſm ꝙ erit in nobis.⁊ ſm modū noſtrū.ſed per diligē

vniemur ei ut eſt in ſeipſo ⁊ ſm modū diuinum: ⁊ qꝛ
vnio ad deū ſm modū diuinū eſt multo potioꝛ ⁊ ma
ioꝛ ꝙ̄ vnio ad ipm ſm modū nr̄m: ꝯn̄s eſt ꝙ vnio per
amorē erit potioꝛ ⁊ maioꝛ ꝙ̄ vnio per itelligē. ex ꝑte
ergo ipſi⁹ obiecti diuini qꝛ diligē ut eſt in ſeipſo. itelli
gē aūt ut erit in nobis patet uerū eē qḋ dī. ¶ Tertia
q̇dē via ſumit ex ꝑte modi agēdi. Nā ea que ſunt ṗo
ra origine: ſunt poſteriora ꝑfectiōe. Vn̄ ⁊ aug⁹. 12. cō
feſ. diſtiguit iter ṗus origine: ⁊ ṗus electiōe. Nā origi
ne ⁊ tp̄e flos ꝓcedit fructū. electiōe vō fruct⁹ florem.
Sic ēt ſm eūdē ibidē ⁊ in plib⁹ alijs locis. Et ſi non
tp̄e: ſaltē origine ſemp informe ꝓcedit formatū. Nul
li tn̄ dubiū ꝙ electiōe ⁊ ꝑfectione formatū ꝓcedit in
forme: eo ğ ipſo ꝙ ſm modū itelligēdi ⁊ amādi nr̄m
vnū ꝓcedit aliḋ hoc eſt ꝙ itelligē origine ꝓcedit ama
re. Quia bonū appꝛhēſum eſt obiectū uolūtatis. ut dī
in 3° de aīa. Cōſequēs eſt ꝙ vnio per amorē ſit poti-
oꝛ ⁊ ꝑfectioꝛ. Vtroqʒ ğ mō vnimur rei per itelligē ⁊
amare: ſed hi⁹ vnio in itelligēdo icohat: ſʒ in amore
ꝯſumat. Origine ꝓcedit vnio per itelligē: ſʒ ꝑfectiōe
ꝓcedit vnio per amare. Potioꝛ eſt ğ vnio per amorē
ꝙ̄ per itelligē: ſic̄ ꝯſumatū eſt poti⁹ ꝙ̄ icohatuʒ. Vn̄ ⁊
ph̄s in. 8°. phiſi. ꝓbat motū localē eē ꝑfectiorē oīb⁹
alijs qꝛ eſt poſt oēs alios. Puer eni ṗmo ğn̄at: deide
alterat: poſtea augmētat: ultimo aūt agit: ꝑgit ⁊ loca
liter mouet. nāliter eni videm⁹ ꝙ de iperfecto itur ad
ꝑfectū: de iformi ad formatū: ut ſemp poſteriora ori
gine ceteris ꝑib⁹ ſint ṗora ꝑfectione. Vnio ğ illa per
itelligē ꝑfectiſſima erit in gn̄e ſuo: ſʒ vnio per amorē
ſimplr̄ erit ꝑfectioꝛ. Illa eni vnio. ſ. per itelligere erit
prioꝛ origine: hoc aūt ṗoꝛ ꝑfectiōe. ¶ Ad argumen
tū in ꝯ̄riū dicēdū ꝙ vniri rei ſʒ ꝙ eſt in ſeipſa qḋ facit
amoꝛ: nō eſt vniri ex̄neo. qꝛ amoꝛ ꝙ̄tuʒ eſt de ſe trāſ-
format ⁊ vult idē facē amatē cū amato. Vniri ğ rei.
ut eſt in ſeipſa ꝓut in ipſam rē trāſformamur nō vni-
ri eſt rei ut eſt ex̄nea: ſʒ magis ut eſt eadē. ꝑꝑ qḋ non
ꝯcludebat argumētū. ¶ Id ēt qḋ obiciebat ad ꝓbē
dū ꝓpoſitū ꝙ vnio per amorē eēt maioꝛ ſophiſticum
erat. Nā ille idē hugo qui dicit ꝙ intrat amoꝛ ubi fo-
ris ſtat ſcia. Ait ꝙ ꝓualet q̇dā itellect⁹. Sequit auteʒ
tardus aut nullus affect⁹. Pōt eni ꝯtingere ꝙ intret
amoꝛ ubi foris ſtat ſcia: qꝛ diligimus in via deū per eſ
ſentiā. nō itelligimus autem ipm itellectu eēntiali. ſʒ
ſolū per creaturas. Intrat ğ amoꝛ qꝛ ꝑtingit uſqʒ ad
diligē deū per eēntiā. Vbi foris ſtat ſciētia qꝛ nō ꝑtin
git eēntialr̄: niſi uſqʒ ad creaturas. Pōt ēt ꝑtingere ꝙ
preualet intellectus. nō tn̄ ſequit affectus. Quia mul
ta de diuinis itelligimus. ⁊ de bonis moribus ad que
modicū afficimur. Argumētū ergo id uel non arguit
ſimpliciter. ul' arguit de eo qḋ eſt in via. Vbi foris ſtat
ſcia. qꝛ nō poſſum⁹ in viā vidē deum per eēntiā: ſed li
cet argumētū id ſimpliciter nō ꝯcludat. tn̄ ꝙ̄tū ad id
ꝙ erit in pr̄ia ṗma excludit ſimplr̄. nā ſimplr̄ uerū eſt
ꝙ in pr̄ia vnio per amorē erit perfectioꝛ. Q. ō. VI.

s Ecundo Querebat de creatura ra
tionali in ordine ad deuʒ.
Vtrū eſſet poſſibile ꝙ apte videret deū ⁊ nō
diligeret ipſum. Et arguebat ꝙ ſic. Nam quecunqʒ
ſunt diuerſa ut dicebat pn̄t abinuicē ſeparari. ſed in-
telligē differt realr̄ a diligē. ğ ſaltē virtute diuina poſ
ſet vnū ſeparari ab alio: ut ꝙ vidēs deū nō diliget ipʒ
¶ In ꝯ̄riuʒ eſt: qꝛ illud eſt ſūmum diligibile. videtur
autem omnino impoſſibile ꝙ videns ſūme diligibile
non diligit ipſum. ¶ R° dicenduʒ ꝙ de hoc ſunt opi
niones. Voluerūt enim quidā ꝙ ſaltem virtute diui-
na fieri poſſet ꝙ vidēs deū per eēntiam nō diligeret

ipm: qꝛ ut aiūt poſſet deus ipſaʒ uoluntatē tollē: qḋ ſi
fieret ita eēt ibi actus itelligēdi: ꝙ nō eēt ibi actus uo
lendi uel diligēdi. Hoc ğ mō ꝓcedemus in hac qōne.
qꝛ ṗmo oñdemus ꝙ aliq̇d qḋ nō eſt de rōne rei ſm ſe
uel qḋ origine eſt poſterioꝛ. Eſt tn̄ de rōne rei ꝓut ha
bet eſſe in effectū. ¶ Scḋo declarabimus ꝙ uelle lʒ
ſit poſteri⁹ ꝙ̄ itelligē tn̄ niſi eēt itentio uoluntatis co-
pulans nihil ꝯtingeret itelligē. ita ꝙ nō ꝯuenit intelli
gere. ꝑꝑ qḋ uelle eſt de rōne ipſius itelligē non ſm ſe:
ſʒ ut in effectu. uel eſt de rōne ipſius accipiendo eē de
rōne large ꝓut eē de rōne alterius eſt ſine quo id eſſe
nō pōt. ⁊ qꝛ nō ꝯtingit aliud itelligē niſi ꝯcurrat ibi in
tentio uolūtatis. iō dī ꝙ uelle eſt de rōne ipſius itelli
gere. Nā hoc mō poſteriora eē pn̄t de rōne prioꝛum.
¶ Tertio decl'abimus ꝙ iſta nō pn̄t ſtare. ꝙ ꝯtinge
ret nos uelle itelligē deū abſqʒ eo ꝙ diligam⁹ ipm ta
le itelligē. ¶ Primū eni ſic decl'at. dicim⁹ eni ꝙ eſſe
nō eſt de rōne ipſi⁹ eēntie. ⁊ tn̄ ſm ꝙ eēntia eſt in effe
ctu: eē eſt de rōne ei⁹: qꝛ nō poſſet fieri eēntia ſine eē.
nā hoc mō fit eēntia inꝙ̄tū coīcat ei eē. ¶ Scḋʒ aūt
ſic oñdit qꝛ niſi eēt itētio uolūtatis copulās parētē ꝓ
li: nihil oīno ꝯtingeret itelligē. Nā nō ſuffic ꝙ fiat im
preſſio in ipſa potētia cognitiua niſi per itentionē uo
luntatis feramur ſupra ipſam ipreſſionē. Nā ſi apiret
oculus dormiēti: fieret ipreſſio lucis in ipm oculum.
Ille tn̄ nihil ex hoc videret: qḋ per itentionē uolūta-
tis nō ferret ſupra ipſaʒ ipreſſionē. vn̄ aug⁹. 11°. de tri
ni. ca°. 8°. ⁊. 9°. iſtā mām ꝑtractās ṗ° in. 8°. ca° dicti li
bri. oñdit ꝙ uoluntatis eſt oīa ꝯiungē ⁊ diſiungē. Vn̄
ait ꝙ uoluntas porro ſic̄ adiūgit ſenſum corpi: ſic me
moriā ſenſui: ſic ēt adiūgit acieʒ cogitātis memorie.
Que aūt ꝯciliat iſta ꝯiungit. ipſa ēt diſiungit ⁊ ſepat.
Vult ğ ꝙ ꝯiungē ⁊ diſiungē potētias a ſuis obiectis
ꝑtinet ad uoluntatē. Ad eādē uoluntatē ꝑtinet nō ſo
lū potētiā ꝯiūgē ſuo obiecto: ſed ēt diſiungē qḋ fit in
ipſa potētia ab ipſo obiecto uel a ſpē obiecti. ut ſi ab
ipſo ſenſibili iprimit aliq̇d ſenſui ꝯcurrit ibi itētio uo
luntatis copulans id qḋ eſt ipreſſum ⁊ a quo eſt ipreſ
ſum: ⁊ ſi a ſpē in memoria ſit ſpēs in aciē cogitātis cō
currit ibi itētio uoluntatis copulantis ꝓlem ꝑenti ⁊
ſpēm in acie ſpēi memorie. Querem⁹ ğ ad q̇d req̇rit
ibi itētio uolūtatis. Qꝛ ſi dicat ꝑꝑ ipreſſionē fiēdā in
ipſa potētia cognitiua. Vel ꝑꝑ ꝯſeruādā ibi taleʒ im
preſſionē. patet falſuʒ eē per exēplū qḋ poſuimus de
hoīe dormiēte. Quia ſi apiat oculus dormiētis obie
ctū iprimet in hi⁹ oculo ſilitudinē ſuā: ⁊ ꝯſeruabit eā
ibi. ſic̄ iprimit eā in medio: ⁊ ēt ꝯſeruat nec tn̄ ꝑꝑ hoc
erit ibi viſio qꝛ dormiētes nō vidēt: licet ſomniet ſe vi
dē. Req̇rit itaqʒ itētio uoluntatis nō ſolū ꝑꝑ ipreſſio
nē aliquā cāndā uel ꝯſeruādā: ſʒ ēt ꝑꝑ iudiciū fiendū
de re cognita. Dicem⁹ aūt ꝙ itentio uoluntatis ad co
gnitioneʒ hn̄dā de re aliq̄ pōt req̇ri ꝑꝑ tria: videlicet
Propt̄ debitū ordinē. Propt̄ debitā actualitatē. Et
ꝑꝑ debitū iudiciū. ¶ Propter debitū q̇deʒ ordinē:
Quia pōt q̇s per itentionē uoluntatis auertē ſenſum
a re ſenſibili. ut auertē: uel claudē oculos ne videatur
viſibile: ⁊ aures ne audiat audibile: ⁊ ſic de ſilib⁹ alijs
ut patet per aug^m. 11°. de trini. ca° 8°. ¶ Req̇rit ēt in
tentio uoluntatis nō ſolū ꝑꝑ debitū ordinē: ſic̄ patuit
in ſenſu: ſʒ etiā ꝑꝑ debitā actualitateʒ ſic̄ patet in itel
lectu. Nā cū in intellectu ſint multe ſpēs. nulla eſt tā
te actualitatis ꝙ poſſit de ſe cāre actū itelligendi niſi
per itentioneʒ uoluntatis feramur ſuꝑ fantaſma ut fi
at ſpēs illa magis in actu ſicut appet in nobis. Vel ēt
in angelis. niſi eni angelus per itentionem uoluntatis
ferreret ſuꝑ hāc ſpeciem determinate: non cāretur in

ītellectu ei⁹ per hı⁹ ſpēʒ act⁹ aliq̄s ītelligēdi. ¶ Ter
tio req̄rit̄ ītētio uoluntatis ꝓpter debituʒ iudiciū.
Nā licet per ītentionē uolūtatis poſſimus ſenſus no
ſtros ꝯuertē ad ſenſibilia ⁊ hr̄e debitū ordinē ad ip̄a:
⁊ lʒ per hı⁹ ītentionē poſſit intellectualis creatura ſe
ꝯuertē ſup̄ fantaſma: ſicut apparet in nobis: uel ſuper
ſpēm ītellectualē ſic̄ ꝯtingit eē in angelis ⁊ ex hoc cō
ferre illi ſpēi quendā moduʒ actualitatis. Dato tn̄ ꝙ
eēt ibi debitus ordo: ⁊ debita actualitas: ⁊ ex hoc fie
ret īpreſſio in ip̄ſa potētia cognitiua. niſi ꝯcurreret ibi
ītentio uoluntatis nō eēt ibi debitū iudiciū per hı⁹ ī
preſſionē. Un̄ ſile eēt ſi fieret īpreſſio in medio uel ſi ī
preſſio fieret in oculo dormiētis: ubi nullū eēt iudici
um de re cognita. vn̄ aug⁹. 11. de tri. ca°. 9. tam in ſen
ſu: q̄ꝫ in ītellectu declat. ꝙ opʒ ꝙ ibi concurrat inten
tio uoluntatis. Un̄ ait ꝙ a ſp̄e corporis qd̄ cernit̄ ori
tur ea ſpēs que fit in ſēſu: ⁊ ab hac que fit in memoria
⁊ ab ea que eſt in memoria gignit̄ ſpēs in acie cogitā
tis: quap̄p̄ ut ſubdit uolūtas que parētē cū ꝓle copu
lat p̄mo ſpēm corp̄is: cū ea quā gignit in ſenſu ⁊ ip̄ſaʒ
cū ea que fit in memoria: ⁊ iſtā in memoria facta cuʒ
ea que parit̄ in ītuitu cogitātis: ⁊ ſic̄ eſt in ſenſu: ita eſt
ēt in ītellectu. ꝙ ſine ītentione uoluntatis ꝯiūgēte pa
rentē ꝓli nihil ītelligē poſſum⁹. Nā ⁊ ſi eſſet ibi īpreſ
ſio ſine ītentiōe uoluntatiꝭ: nullū tn̄ eēt iudiciū de hı⁹
īpreſſiōe: nō īplicaret ḡ ꝯdictionē: ꝙ ſi fieret īpreſſio
a diuina eēntia in potētia nr̄a intellectiua: ⁊ ꝙ ꝯſerua
ret ibi hı⁹ īpreſſio abſq̄ʒ eo ꝙ ꝯcurreret ibi intētio uo
luntatis. Sʒ qd̄ de illa īpreſſiōe eēt in nobis aliqd̄ iu
diciū ſine intētione uolūtatiꝭ q̄ꝫtū nobis occurrit eſſe
nō poſſet ſine īplicatiōe ꝯdictionis. Sic̄ ḡ diximˀ de
ſenſu ⁊ de oculo dormientis ꝙ pōt ibi fieri īpreſſio: ⁊
ēt ꝯſeruari ſʒ nō erit ibi viſio. qꝛ nō erit ibi iudiciū de
re īpreſſa: qꝛ nō ꝯcurret ibi ītentio uoluntatis. Sic di
cem⁹ de ītellectu: ꝙ ſi de⁹ cāret īpreſſionē aliquā de
riuatā a ſua eēntia in nr̄a potentia cognitiua: ⁊ ꝯſerua
ret ibi īpreſſionē illā. ſi nō ꝯcurreret ibi ītentio uolun
tatis: nullū eēt ibi iudiciū ꝑ ꝑ hı⁹ īpreſſionē. igit̄ eē nō
pōt ꝙ ītelligam⁹ aliq̄d ⁊ nō ꝯcurreret ibi intētio uo
luntatis. Nā intelligē uel cognoſcē nō dicit ſolā im
preſſionē in potētia cognitiua qꝛ hoc mō ip̄m mediū
cognoſceret. Sʒ ēt dic̄ iudiciū per hı⁹ īpreſſionē qd̄ ſi
ne ꝯcurſu ītentionis uolūtatiꝭ fieri nō pōt. imaginabi
mur q̄dē ꝙ licet ītellect⁹ q̄ꝫtū ad p̄mā ſuā īmutationē
īmutet̄ q̄ſi nāliter: utputa ſi aliq̄ aſſuefactione cogitā
di fiat aliq̄ īmutatio in fantaſia. ⁊ ex hoc fiat īmutatio
in ītellectu ut nō ſit in p̄tāte nr̄a quid nobis ueniat in
mēte. Attn̄ niſi ꝯcurreret ibi ſtatim ītentio uolūtatis
nō fieret aliqd̄ iudiciū per hı⁹ īpreſſionem. ⁊ ꝓp̄rie lo
quēdo nulla eēt ibi cognitio. Nāle eſt eni ꝙ ad īpreſ
ſionē factā in ītellectu ſtatim ꝯcurrat ibi ītentio uolū
tatis: ut per hı⁹ intētionē ꝯcurrentē iudicem⁹ de illa ī
preſſione. Pōt eni ꝯtingē ꝙ hı⁹ intentio ſit fortis uel
debilis ut cū ſum⁹ intēti ad vnū ſenſum ita debilr̄ poſ
ſem⁹ fieri ſup̄ īpreſſionē factam in alio ſenſu: ut nō vi
deat̄ nobis ſentire ſcd̄m illū ſenſum ſentim⁹ q̄deʒ: ſʒ qꝛ
debilis fuit ibi intētio uoluntatis nihil ex hoc fuit re
poſitū in memoria. iō videt̄ nobis nihil ſenſiſſe. vnde
aug⁹. 11°. de trini. ca°. 8°. ait. Qꝛ facile eſt ꝙ cū corā lo
quēte nobis aliq̄d aliud cogitam⁹ nō audiſſe nobiꝭ vi
deat̄. ⁊ ſubdit ꝙ falſuʒ eſt. Immo audiuim⁹: ſʒ nō me
minim⁹ alienatus actu uoluntatis per quē īfigi ſolent
memorie. Uerius itaq̄ʒ ut ait. cū tale aliquid accipit
meli⁹ dicim⁹: ꝙ nō meminim⁹: q̄ꝫ nō audiuimus. Hoc
itaq̄ʒ mō ſaluabim⁹ v̄ba auguſtini. Qꝛ cū cogitamus
aliq̄d aliud corā loquēte nobis qꝛ debiliꝭ eſt ibi inten
tio uolūtatis: debiliꝭ eſt auditio: ut ex hoc nihil repo
nat̄ in memoria. ſʒ ſi nulla eēt ibi intētio uoluntatis:
nulla eēt ibi auditio. pōt ḡ fieri īpreſſio in ſenſu. ſʒ nul
la fit ibi ſenſatio ul̄ iudiciū de re ſenſata ſine intētiōe
uolūtatis. Eodē ēt mō ex p̄te potētie ītellectiue pōt
fieri imp̄ſſio in intellectu: ſʒ nulla erit ibi ītellectio ul̄
nullū erit iudiciū de re intellecta niſi ꝯcurrat ibi intē
tio uolūtatis. ¶ Oñſo ꝙ niſi ꝯcurreret in intelligen
do intētio uolūtatis nihil intelligerem⁹ uel nullū hr̄e
muꝭ iudiciū de re intellecta ꝑꝑ qd̄ patefactū eſt ꝙ nō
pōt eē intellect⁹ in actu ſuo: niſi ſit aliq̄ mō uolūtas in
actu ſuo. Gn̄atione eni uel origine act⁹ intelligēdi p̄
cedit actū uolēdi. Tp̄e aūt uel duratiōe nō precedit
ip̄m imo ſtatim ad imp̄ſſionē factā in potētia cogniti
ua ꝯcurrit ibi intētio uolūtatis ut hēat iudiciuʒ de re
cognita. Hec eni tria videlʒ imp̄ſſio facta in potentia
cognitiua: ⁊ intētio uolūtatis ꝯcurrens ad hı⁹ imp̄ſ
ſionē: ⁊ iudiciū de re cognita per talē imp̄ſſioneʒ pn̄t
ad ſe iuicē p̄oritatē hr̄e ſcd̄ʒ gn̄ationē ⁊ originē. nō aūt
ſcd̄m tp̄s ⁊ durationē. Quia ſi tp̄e ſe p̄cederent: ⁊ p̄us
tp̄e fieret impreſſio in potētia cognitiua q̄ꝫ ꝯcurreret
ibi intētio uolūtatis ex tali intētione nulla ibi ꝓp̄rie
eēt cognitio. qꝛ nullū ꝓp̄riū eēt iudiciū de re cognita.
Quare ⁊ ſi uelle. uel per uolūtatē intēdē. origine eſt
poſterius q̄ꝫ intelligē. ⁊ ex hoc nō ſit de rōne eius ſcd̄m
ſe tn̄ eſt de rōne eius mō quo dictū eſt qꝛ non ꝯtingit
intelligē aliq̄d niſi ꝯcurrat ibi uelle ⁊ intētio volunta
tis. Fit eni nālit̄ p̄us imp̄ſſio in intellectu: q̄ꝫ fiat imp̄ſ
ſio in uolūtate. Sʒ illa imp̄ſſio in uolūtate nō meret̄
dici intellectio niſi ꝯcurrat ibi intētio uolūtatiꝭ. Ideo
nihil ꝯtingit intelligē niſi ꝯcurrat ibi intētio volunta
tis: nec negam⁹ ꝙ licet nō poſſit fieri ītellectio ſine in
tentiōe uolūtatis q̄n origine prius ſit intellectio ſiue
actus intelligēdi: q̄ꝫ act⁹ uolendi: ſʒ nō ſit p̄us tp̄e uel
duratione. ¶ Uerū qꝛ intellect⁹ hoīs nō deſcit forte
aliq̄s ꝑtinaciter aſſerit ꝙ poſſit eē intellectio: dato ꝙ
nō ꝯcurrat ibi intētio uolūtatis adducēs ꝓ ſe v̄ba
auguſtini p̄uꝭ aſſūpta in. 11°. de tri. ca°. 8°: ubi plane vi
det̄ uelle ꝙ ſine intētiōe uolūtatis fiat viſio: ſed nihil
ex tali viſiōe in memoria reponit̄: ut ſi audiēti uel vi
dēti aliq̄d aliud nō audiuiſſe videmur uel nō vidiſſe
ſcd̄m aug^m. falſum eſt nos nō audiuiſſe uel non vidiſſe.
ſʒ uerū eſt nos nō meminiſſe. ¶ Propter qd̄ ſciēduʒ
ꝙ ut p̄us diximˀ īpoſſibile eſt eē iudiciū de re aliq̄ ſi
ne intētiōe uolūtatis. Nā ꝙ aliq̄s dicat̄ iudicare de
aliq̄ ad qd̄ nullo mō eſt attētus: uel intentus eſt oīno
falſum: ⁊ q̄libet in ſeipſo exꝑit hoc eē īpoſſibile. dicē
aūt ꝙ nos intelligam⁹ aliq̄d de quo nihil iudicamus:
nec iudicare poſſum⁹ eſt oīno ridiculū. nullus eni di
ceret ſe intelligē aliq̄d de quo nihil ſciret ul̄ poſſet iu
dicare utrū ſe hr̄et ſic uel ſic. ⁊ utrū eēt hoc uel aliud.
Uerba aūt auguſtini exponi pn̄t ut ſup̄i⁹ expoſuim⁹.
nāle eſt eni ut diximˀ ꝙ ad imp̄ſſionē factā in potētia
cognitiua ꝯcurrat ibi aliqualr̄ intētio uolūtatis: lʒ nō
ſit nāle ꝑſiſtē uel nō ꝑſiſtē in tali intētiōe. qꝛ pōt quis
ad hoc ſe ꝓ uolūtate ꝯuertē. Quare ſaluat̄ dictum
auguſtini ꝙ itētus ualde ad vnū ſenſū: nō di nō ſenſiſ
ſe ſcd̄m aliū ſenſum: ſʒ nō meminiſſe. Quia ex hoc non
oīno tollit̄ ītētio uolūtatis: ſʒ ex hoc ualde debilitat̄.
Redeam⁹ ḡ ad ꝓpoſitū ⁊ dicam⁹ ꝙ nō pōt eē iudici
um de re cognita ſi nō ꝯcurrat ibi intentio uolūtatis.
Iſte tn̄ ꝯcurſus eſt q̄ſi nālis ut nō ſit ſemp̄ in p̄tāte no
ſtra ꝓhibē tale uelle. Poſſum⁹ eni per uolūtatē nr̄aʒ
ꝑſiſtē uel nō ꝑſiſtē in tali ītelligē: ſʒ ſic̄ nō eſt in p̄tāte
nr̄a q̄d nob̄ ueniat in mēteʒ. ita ꝙ nō poſſum⁹ ſimplr̄
ꝓhibē mot⁹ uolūtatis: qui ꝯſequunt̄ ad illos intelle

ctuales motꝰ. Sꝫ ſi v̓tute diuina ⁊ per miraculum ſic
fieret motio in itellectu: ꝙ nulla ex hoc fieret motio
in uoluntate. Nullũ eẽt iudiciũ per illã motionẽ uel i
preſſionẽ ⁊ per ꝯñs nõ eẽt ibi ꝓprie itellectio. Qua-
re declatũ eſt ꝙ nõ eſt itellectio ſine uolitiõe. tp̄e eniꝫ
⁊ duratione iſta ſunt ſimľ licet gñatione uel origine ſe
p̄cedant. ¶ His aũt p̄libatis uolumus declare ꝙ ſic
nõ ꝯtingit itelligẽ deũ ſiue uelle itelligẽ: ⁊ abſqꝫ eo ꝙ
ꝯcurrat ibi itentio uolũtatis. ꝙ nõ ꝯuenit itelligẽ deũ
ſine diligẽ ip̄m. Eſt eni ibi tria ꝯſiderare. videlicet de
um qui intelligit. nos qui intelligimꝰ. ⁊ modũ itelligẽ
di. Tripl̓r itaqꝫ declabimꝰ hãc ueritatẽ. p̄mo ex p̄te
ipſius itelligibilis. ſc̄d̄o ex parte modi itelligendi. ter
tio ex p̄te ipoꝝ itelligẽtium. ¶ Pria via ſic pꝫ ꝙ ẜꝫ
dionyᵐ. 4º. caº. de di. no. Nullum agẽs aſpiciens ad
malũ agit qd̄ agit. malum eni ẜm ip̄m ibidẽ eſt p̄ter fi
neꝫ. p̄reter intẽtionẽ. p̄reter uoluntatẽ. Nihil eni p̄ſti
tuit ſibi finẽ malũ in eo ꝙ malũ. uel intẽdit malũ: ſiue
vult malũ ẜm ꝙ hꝰ. ita ꝙ malũ nõ agit niſi in virtute
boni: ut ibidẽ dionyſiꝰ ait. Si eni malũ mouet uolũ-
tatẽ hoc eſt ſub rõne boni. ut qꝛ apprehendit in eo ꝙ
bonũ. Semp̱ eni bonũ app̄heſum. i. app̄heſum ſ̄b rõ
ne boni eſt motiuũ uoluntatis. ut declarari hẽt in ter-
tio de aïa. Id ḡ qd̄ nullo mõ põt app̄hẽdi ſ̄b rõne bo
ni: nullo mõ ẜm ꝙ hꝰ põt eẽ appetibile. iõ de neceſſi
tate nullus vult eẽ miſer. qꝛ miſeria ẜm ꝙ hꝰ nõ põt
app̄hendi ſub rõne boni. Sic ẽt de neceſſitate q̄libet
vult eẽ beatus qꝛ btitudo ẜm ꝙ hꝰ nõ põt app̄hẽdi
ſub rõne mali. iõ de neceſſitate eſt uolita. p̱p̱ qd̄ augꝰ
13. de tri. caº. 3º. ⁊. 4º. ⁊. 11º. de ci. dei. 27º. caº. ⁊. 10º.
ꝯfeſſ. caº. 12º. hanc declarat ueritatẽ ꝙ oẽs neceſſario
uolunt eẽ bti: ⁊ nulli miſeri. Poſſet ḡ ꝯtingẽ ꝙ nõ di-
ligeremꝰ deũ indirecte rõne forte difficultatis p̱ueni
endi ad ip̄m. Sicut dĩ aliq̄s indirecte nolle ſanitateꝫ:
qꝛ nõ vult potionẽ amarã: per quã iducit ſanitas. uel
forte poſſet q̄s nõ diligẽ deũ idirecte: qꝛ neſciret quã
tum bonũ ſit deꝰ. Sed ſi videremꝰ deũ clare ⁊ iam p̱
ueniſſemꝰ ad ip̄m. qꝛ nõ poſſet app̄hẽdi niſi ſub rõne
boni. nõ poſſemꝰ nõ diligẽ eũ. nec ualet qd̄ aliq̄ dicũt
ꝙ poſſet deꝰ ipſam uoluntatem amouere a nobis: qꝛ
ut eſt per habita declatũ. nõ ꝯtingit nos aliq̄d intelli
gere niſi ꝯcurrat ibi intẽtio uoluntatis. ¶ Scd̄o hoc
idẽ patet nõ ſolum ex p̄te ipſiꝰ intelligibilis: ſed ẽt ex
parte modi intelligẽdi. Nã ut ꝓbat p̄hs in p̄º rheto-
ricoꝝ. Mutari eſt delectabile qꝛ ipſa nã eſt mutabi-
lis. uel ut utamur ꝓprijs uerbis eiꝰ traſmutare eſt de
lectabile: qꝛ in nã fit traſmutatio. Modus aũt intelli
gendi deũ eſt ut intime feramur in ip̄m. Unñ ⁊ illa vi-
ſio nõ erit traſmutatiõi ſubiecta nec mẽſurabit tp̄e ſꝫ
euo. Rõne ḡ modi itelligẽdi delectabile ſemp̱ erit eẽ
in deo: ⁊ nunq̄ nos auertẽ a deo: qd̄ nõ poterit eſſe ſi
ne delectatione dei. Ad hoc auteꝫ ualet qd̄ dĩ in p̄s.
Bti qui hĩtant in domo tua dñe: in ſc̄la ſc̄loruꝫ lauda
bunt te. ⁊ qd̄ dicit augꝰ. 10º. ꝯfeſ. o amor qui ſemp̱ ar-
des ⁊ nunq̄ extingueris: charitas deꝰ meꝰ. bti eni in
ſc̄la ſc̄loꝝ laudabũt te dñm. qꝛ intime ferent in deuꝫ:
ut nõ ſit illa viſio tranſmutationi ſubiecta. Propt̄ qd̄
nunq̄ uolũt ſe auertere a deo: ſed ſemp̱ ardebit in eis
diuinꝰ amor. ¶ Tertio hoc idẽ patet ex p̄te ipſoruꝫ
itelligentiũ. Nã itelligentes ⁊ vidẽtes deũ per eẽnti
am. videbũt ꝙ bonum eoꝝ magis eſt in deo. q̄ in ſe-
ipſis. Sicut ḡ per ſe loquẽdo nullus p̄t nõ diligẽ ſeip
ſum: ſꝫ oẽs diligũt ſeipſos eẽ: ſic qꝛ videbũt ꝙ eorum
eẽ magis reſeruat in deo: q̄ in ſeipſos: ⁊ qꝛ videbunt
ꝙ deus erit magis intimꝰ eis: ⁊ magis faciet ad ꝯſer-
uationẽ eẽ eoꝝ: q̄ ipſi ſint intimi ſibi ⁊ q̄ propria nã
faciat ad ꝯſeruationẽ ſui eẽ. Sicut nullus põt nõ dili
gere ſeip̄m: ita multomagis nullus videns deũ: pote
rit nõ diligẽ deũ. Põt eni aliq̄s uelle nõ eẽ per accñs
rõne miſerie ſibi annexe: ẜm quem modũ loquit augꝰ
11º. de ci. caº. 26º. dicẽs ꝙ qui miſeri ſũt uolũt iterire:
cũ ſe miſeros eẽ ſentiant nõ ut ſeipſos deleãt: ſꝫ miſe
riã potiꝰ auferri uolũt. Per ſe ḡ q̄libet vult ſeip̄m eẽ:
⁊ q̄libet ſeip̄m diligit. Iſtud aũt per accñs p̱p̱ qd̄ poſ
ſet ſeip̄m uelle nõ eſſe. Non aũt poterit eẽ in viſione
dei: ubi nulla miſeria ⁊ nihil poterit eẽ retractiuum a
dilectione illa. ¶ Ad argumẽtũ aũt in ꝯ̄riũ dicẽdũ:
ꝙ lꝫ illa ſint diuerſa. vnũ tñ nõ põt eſſe in effectu ſine
alio. Nã nõ põt eſſe intelligẽ ſine uelle. nec ecõuerſo.
ubi forte uellemꝰ ſumẽ itelligẽ ualde iproprie. ubi qd̄
diceremꝰ itelligẽ aliq̄d abſqꝫ eo ꝙ hr̄emꝰ aliqd̄ iudi-
ciũ de illo ad iudicãdum. Ergo de aliquo oportet ꝙ
ꝯcurrat ibi intẽtio uolũtatis qꝛ ſalteꝫ concomitatiue
oportet ibi talem intẽtionẽ adeſſe. Queſtio. VII.

T Ertio Querebat de creatura rõnali ꝓ
ut per fidẽ fert in deum: ⁊ in ea
que ordinant ad deũ. Utrũ in talibꝰ p̱tinẽti-
bus ad ea que ſt̄ fidei poſſet fieri aliq̄ rõ in ꝯ̄riuꝫ que
non ſit ſolubilis ab hoie ſine ſp̄ali influxu dei. Et ar-
guebat ꝙ oẽs tales rõnes ſt̄ ſolubiles ab hoie. Quia
oẽs rõnes tales ꝯ̄ fidẽ facte ſt̄ falſe ⁊ defectiue ⁊ per
rõnẽ põt app̱ere earũ defectꝰ: ḡ ⁊c̄. ¶ In ꝯtrariũ eſt
qꝛ ẜm p̄hm in 3º metaᶜᵉ. ſoľo dubitatoꝝ eſt manifeſta
tio v̓itatis. Si ḡ oẽs rõnes facte ꝯ̄ fidẽ eẽnt ſolubiles
ab hoīe: ueritas fidei poſſet manifeſtari per hoiem.
hoc eni poſito ut videt ſufficiẽter poſſemꝰ declare ⁊
ꝓbare ueritatẽ fidei. ¶ R̄xº dõm ꝙ hoc ordine ꝓce-
demꝰ in hac q̄õne: qꝛ p̄mo declabimꝰ ꝙ oẽs rõnes fa
cte per hoieꝫ ꝯ̄ fidẽ ſunt ſolubiles ab homine. Scd̄o
oñdemꝰ ꝙ nõ eſt poſſibile ꝙ iſte homo uel ille q̄tũ-
cunqꝫ p̱ſpicacis ingenij ſine diuino influxu ſp̄ali. poſ-
ſet oẽs tales rationes ſoluẽ. Tertio declabimꝰ ꝙ da
to ꝙ oẽs tales rõnes ſoluerent: nõ p̱p̱ hoc poſſemus
ſufficiẽter declare uľ ꝓbare ueritatẽ fidei. In hoc eni
caſu ut patebit nõ hẽt v̓itatẽ illud dictum p̄hi ꝙ ſoľo
dubitatoꝝ eſt mãifeſtatio v̓itatis. ¶ Propter p̄mũ
ſciẽdũ ꝙ licet quo ad nos quedã falſa poſſint eẽ pro-
babiliora: q̄buſdã v̓is ut videt uelle p̄hs in. 8º. thopi
coꝝ. q̄tũ eſt tñ ex parte rei ſemp̱ ſunt ꝓbabiliora fal-
ſis. Unñ p̄hs in p̄º rhetori. cum p̄us dixiſſet ꝙ dialeti
ca ⁊ rhetorica p̄ñt ſil̓r ſillogiçare ꝯ̄ria. Poſtea ſ̄bdit
ꝙ res tñ ſubiecte nõ ſil̓r ſe hñt. lꝫ eni dialetica ⁊ rhe-
torica poſſũt ſillogiçare ꝯ̄ria. ipſe tñ res ꝯ̄rie nõ ſunt
ſil̓r ſillogiçabiles. Sed ut ibidẽ dĩ. ſemp̱ uera nã ſunt
meliora ⁊ ſillogiçare ⁊ p̱ſuaſibiliora ut v̓a eſt. Dicere
ꝙ ḡ fidem ꝓbare nõ poſſumꝰ nõ eſt ꝙ fidei ſubiaceat
uel ſubiacẽ poſſit aliqd̄ falſuꝫ: qꝛ diuina ueritas cui ni
tit fides falli non põt. Sed hoc eſt qꝛ fides eſt ſupra
rõnẽ. iõ ad eã ꝓbandã oẽs rõnes humane deficiunt.
Iõ ap̄ľs. 11. ad hebreos deſcribẽs fidẽ ait. ꝙ eſt argu
mẽtũ nõ apparẽs. eſt eni fides credẽ qd̄ non vides: ⁊
eſt de his que rõni nr̄e non apparẽt. Sed ſi rõnes in
talibꝰ deficiũt ꝓbãtes neceſſe eſt ⁊ ꝙ deficiãt iprobã
tes. qꝛ ut p̄dicimꝰ ſemp̱ uera ſunt perſuaſibiliora ⁊ ſil
logiçare falſis: ⁊ qꝛ rõnes que fiũt ꝯ̄ fidẽ nõ ſupra rõ
nẽ ſunt qꝛ ſi ſupra rõnẽ eẽnt iã rõnes nõ eẽnt. Querit
ſi tales rõnes ductu rõnis ꝓcedũt ⁊ ẜm rõnẽ non ſu-
pra rõnẽ ſunt ⁊ falſe ſunt. qꝛ ꝯ̄ neceſſitatẽ ſunt neceſſe
eſt ut defectiue ſint ⁊ earũ defectꝰ poſſit per rõnẽ cõ
ſpici. q̄cquid ḡ põt per hoiem ꝯ̄ fidẽ via rõnis dici. to
tũ põt ab hoie rõnal̓r ſolui. ¶ Hoc viſo uolumus de
clarare 2ᵐ videlicet ꝙ q̄uis q̄cquid põt per hoiem ꝯ̄

fidē.via rōniſ dici totū poſſit ab hoie rōnalr̄ ſolui.at
tn̄ ab iſto hoie uel ab illo ſine ſpāli dei influxu poſſet
ſolui hec rō uel illa uel multe tales rōnes. Sed ſolui
oēs ē ipoſſibile. Declarandū eſt igit̄ ut hoc appeat quō
intellect⁹ noſter ſe hēt ad v̄itatē: ⁊ quō ad ueritatē fi
dei. Ad v̄itatē q̄dē ſe hēt itellect⁹ noſter: q̄ꝛ eſt aptus
nat⁹ uenire in ipſam difficult̄ ex poſteriorib⁹ ⁊ ꝑ hi⁹
ſenſibilia. Q̄ꝫ aūt ſit ſic patet ꝙ aīa nr̄a multū tꝑis po
nit in ignorātia ⁊ parū in ſcia. Multo eni tꝑe eſt igno
rans ⁊ modico ſciens: ut vult phs in li° de aīa. qd̄ v̄o
per hec ſenſibilia ⁊ a poſteriorib⁹ patet. Quia nr̄a co
gnitio icipit a ſenſu: ⁊ deficiēte ſenſu necē eſt ſciam de
ficē: que ſ̄m illū ſenſum eſt ut declari hēt in ṗ° poſte-
rioꝝ. Sic g̊ ſe hēt itellect⁹ nr̄ q̄ꝛ eſt tenebroſus ⁊ nō
expedit ad ꝑcipiēdā v̄itatē ēt de iſtis ſenſibilib⁹: ſil̄r
derelict⁹ mlt̄o magiſ eſt talis ad ꝑcipiēdā v̄itatē coꝝ
que ſt̄ fidei que ualde vident̄ his que oriunt̄ ſenſibili
bus obuiare. querit̄ ſi videm⁹ oēs gētiles phos ipꝫ ēt
ariſtotelē quē dic̄ cōmētator fuiſſe regulā i nā ubi nā
ut ait oñdit ultimū ſuū poſſe ſic ḡuit erraſſe ⁊ rōnes
ſophiſticaſ de etnitate mūdi: ⁊ de nūo itelligētiaꝝ ne
ſciuiſſe ſoluē. q̄d de his que ſūt fidei. dicem⁹: ꝙ aliq̄s
vn⁹ hō ſine diuo ⁊ ſpāli influxu poſſet oēs rōnes ſol
uē factibiles. ꝯ fidē ꝯſtat nō eē poſſibile. qd̄ eni ratio
nr̄a ſic deficiēs in itelligibilib⁹ non adiūcta ſpālit̄ per
diuū iſluxū in nullo deficiat: ſꝫ oēs rōneſ falſaſ ſoluat
nō eſt poſſibile. pōt eni eſſe ꝙ caueat ſibi ab hoc defe
ctu uel ab illo ⁊ ꝙ ſoluat hāc rōnē defectibilē ul' illā.
Sed ꝙ in nullo deficiat ⁊ ꝙ oēs rōnes defectibileſ ⁊
ſolubiles ab hoie ſoluant̄ eē nō pōt. ¶ His itaqꝫ de-
clatis. uolum⁹ oñdē ꝙ poſito aliquē hoiez oēs rōnes
factas ꝯ fidē poſſe ſoluē: nō ꝑꝑ hic hō uel ille poſſet
ſufficient̄ declare uel ꝓbare ea que ſt̄ fidei. Nā cuꝫ dr̄
ꝙ ſol'o dubitatoꝝ eſt maīfeſtatio v̄itatis. Intellendū
eſt de rōnib⁹ ꝓpꝛijs nō de exneis. Nā qui bn̄ ſcit du-
bitare: eſt pene ꝓpe vidē uerū. Ille eni bn̄ dubitat cir
ca rē aliquā: qui ex nā rei videt difficultates que inde
pn̄t ꝯſurgē. Qui g̊ tales difficultates ſciret ſoluē: ſci-
ret v̄itatē apire ⁊ ꝓbare. Sꝫ ſi ſint rōes exnee: cuiuſ
modi ſt̄ rōnes ad ꝓbādū ꝙ aſtra ſūt ꝑia: q̄ꝛ nō poſſu
mus ad hoc arguē ex ipſa nā rei: q̄ꝛ nā ſupceleſtis coꝛ
poriſ nō ſubiacet cognitioni nr̄e: q̄tū ad nūm aſtroꝝ
ibi exñtiū. Sꝫ argumēta ad hoc fcā erūt logicalia ⁊
exnea. Utputa qd̄ aſtra ſt̄ ꝑia: q̄ꝛ nūſ par videt̄ eē ꝑfe
ct⁹ uel ꝙ aſtra ſt̄ iparia: q̄ꝛ ipar eſt nūs qui nō diuidit̄.
⁊ aſtra ⁊ ul̄r ſupceleſtia coꝛpora nō pn̄t diuidi ul' ſcin
di ſeu ꝑegrinā ipꝛeſſionē pati. Qui eni mille talia ar-
gumēta ſolueret: nihil per ſol'ones hi⁹ ſciret aliq̄d de
v̄itate. Sic ⁊ in ꝓpoſito argumēta que fiūt ꝯ fidē ex
nea ſt̄: q̄ꝛ cū fideſ ſit ſupꝛa rōnē: nulla rō pōt eā attigē
nec ꝓbans nec iꝓꝛobās. Sꝫ oēs tales rōnes pn̄t dici
exnee. Uti eni clare vidētes que nos credim⁹. cū ali-
q̄d arguimus ꝯ fidē pn̄t deridē rōnes nr̄as. ⁊ ēt deri
dere nos tanq̄ iuoluētes ſniās ſ̄monib⁹ impitis. Igit̄
ꝑꝑ ſoluē oēs tales rōneſ ꝯ fidē factas nō poterimus
ſufficient̄ declare ⁊ ꝓbare fidei v̄itatē. ¶ Ad argu-
mētū aūt dōm ꝙ oēs rōnes facte ꝯ fidē defectibiles
ſunt ⁊ ſolubiles ab hoie. Sed non eſt poſſibile ꝙ iſte
hō uel ille ſine ſpāli dei iſluxu poſſet oēs tales rōnes
ſoluēut eſt per hita declatū. ¶ Argumentū ēt aliud
cū dicebat ꝙ ſol'o dubitatoꝝ eſt manifeſtatio v̄itatis
q̄liter debeat itelligi: eſt ēt patefactū. Q̄ō. VIII.

q Quarto Querebat̄ de creatura rō-
nali ut eſt imago dei de his
que ꝑtinēt ad hi⁹ imaginē: ⁊ que nō. Utrum
ſcilicet itellect⁹ agēs ꝑtineat ad imaginē. ⁊ arguebat̄
ꝙ nō: q̄ꝛ imago dei in aīa accipit̄ ut dicebat ſ̄ꝫ memo
riā: itelligētiā: ⁊ uolūtatē. ſꝫ nihil hoꝝ itellect⁹ agenſ
ergo ⁊c̄. ¶ In ꝯriū eſt. q̄ꝛ memoria: itelligētia: ⁊ uo-
luntas nō ſt̄ niſi due potētie. Nā memoria ⁊ itelligen
tia nō ſt̄ niſi vna potētia. itellect⁹ eni poſſibilis ut ſpēſ
retinet. ⁊ ut eſt theſaurus ſpērū dr̄ memoria: ut auteꝫ
per illas ſpēs itelligit dr̄ intelligētia. Quare ſi debet
poni imago trinitatis in aīa: opꝫ ponē tertiā potētiā.
Sꝫ in ꝑte itellectiua pꝛeter intellectum poſſibilem ⁊
uoluntatem non eſt niſi intellectus agens. pertinebit
itaqꝫ hi⁹ intellectus ad imaginem. ¶ Preterea per-
fectio accipitur in anima ſ̄m ꝙ eſt in ea imago trini-
tatis. Sꝫ ſi potentia ꝑtinet ad ꝑfectionem multo ma
gis ꝑtinebit ⁊ act⁹. q̄re ſi itellect⁹ poſſibilis ꝑtinet ad
imaginē multo magis ⁊ agēs. ¶ R° dōꝫ ꝙ ſic̄ in coꝛ
poralib⁹ pōt ſumi imago multis modis: ſic ⁊ in ſpūa
lib⁹. in coꝛꝑalib⁹ q̄dē ipſa lineamenta abſqꝫ eo ꝙ ſint
debito colore ꝑfuſa pn̄t dici imago. ut ſi ſ̄m lineamē-
ta depingeret̄ facies ⁊ ſtatura hois diceret̄ ibi eē ima
go hois. ⁊ ſic accipit̄ imago iperfecte. ¶ Scd̄o mō
poteſt accipi imago in coꝛporalib⁹ pꝛout ipſis linea-
mētis ſupaddit⁹ eſt coloꝛ. ⁊ ſic accipit̄ imago magis
ꝑfecte: q̄ꝛ ꝑfectiori mō repn̄tat̄ imago hois cuꝫ debi
tis lineamētis ⁊ debito colore q̄ cū lineamentis tm̄.
¶ Tertio mō pōt accipi imago nō ſolū pꝛo lineamē
tis ⁊ colore: ſꝫ ēt pꝛo eo ubi hn̄t eē talia lineamēta ⁊
talis coloꝛ. ⁊ ſic tota tabula uocat̄ imago. vñ aug⁹. 15
de trini. ca°. 22°. ait ꝙ imago dr̄ ⁊ tabula ⁊ qd̄ in ea pi
ctū eſt. ſꝫ ꝑꝑ picturā que in ea ſil' ⁊ tabulā noie imagi
niſ appellat. Uult g̊ ꝙ nomē imagis ṗ° ⁊ ṗncipalr̄ dr̄
de pictura. ſꝫ rōne picture dr̄ imago ipſa tabula in q̄
hēt eē pictura. Attn̄ pictura ꝑt ſumi duob⁹ modis. ul'
icōplete ꝓ lineamētis tm̄. uel cōplete ꝓut ipſis linea-
mētis qb⁹ additi ſt̄ colores debiti. Quare tripl̄r ſūet̄
imago in iſtis coꝛꝑalib⁹. videlꝫ pꝛo pictura incōpleta
ut pꝛo lineamētis: ⁊ pꝛo pictura cōpleta: ut pꝛo linea
mētis cū colorib⁹. ⁊ pꝛo eo ubi hec ſt̄ ut pꝛo tota ta-
bula. Sic ⁊ trib⁹ modis ſumet̄ nomē imagis in ſpūali
b⁹ videlꝫ pꝛo ipſis potētijs ſ̄m ſe: ⁊ pꝛo ipſis potētijſ
ut hn̄t eē ꝑfectū: ⁊ pꝛo tota aīa ſiue ꝓ toto hoie. Ipſe
eni potētie ſiue ipe vires aīe ut memoria: itelligētia:
⁊ uolūtas. ita vident̄ eē imago t̄nitatis ſic̄ lineamēta
in coꝛꝑalib⁹ ſt̄ imago ei⁹ cui⁹ ſt̄ lineamēta. Nā ſic̄ per
hi⁹ lineamēta fit ꝓtractio naſi ⁊ oris ⁊ alioꝝ mēbꝛo
rū ad imaginē ei⁹ cui⁹ deſcribit̄ imago. Sic in hi⁹ vi-
rib⁹ aīe ſt̄ quedā ꝓductiones ⁊ origines ad imitatio
nē illi⁹ ſācte trinitatis. Nā ſicut ibi eſt a pr̄e fili⁹: ⁊ ab
utroqꝫ ſpūs ſcūs qui eſt nexus utriuſqꝫ. Sic a memo
ria gignit̄ aliq̄d in itelligētia ⁊ ex utriſqꝫ ꝓcedit amoꝛ
ex utriſqꝫ hēt eē actus uolūtatis qui eſt nexus utriuſ
qꝫ: q̄ꝛ per actū uolūtatis nectit̄ ꝓles parēti. Nectitur
eni per hi⁹ actū ſpēs genitura in itelligētia cū ſpe gi-
gnēte in memoria. ut patet per aug᷑ in multiſ locis in
li° de trini. Sole g̊ hee potētie aīe ſiue hee ſole vires
ſūt hoc mō imago trinitatis: ſic̄ ſola lineamēta in coꝛ
poꝛib⁹ mererent̄ nomē imaginis. ¶ Scd̄o mō acci-
pit̄ imago in ſpūalibus ꝓut hee vires ꝑfecte per de-
bitos hitus ⁊ per debitos act⁹ dicunt̄ eē imago trini
tatis cuius ſil̄itudines repimus in coꝛporibus ꝓut li
neamēta ꝑfecta per debitos colores merent̄ nomen
imaginis. Si eni lineamētis hūanis apponeret̄ coloꝛ
eq̄: nō eſt ibi plena imago hois. ſꝫ qn̄ lineamentis hu
manis apponit̄ coloꝛ ſil'is colori hois. tūc hēt ibi eſſe
ꝓpꝛia imago hois. ſic q̄ꝛ aīa cū ꝯuertit ſe ad iſta infe-
riora aſſimilat̄ iſtis iferiorib⁹. cū ꝯuertit ſe ad ſupio-
ra aſſimilat̄ ſupiorib⁹. cū vires aīe ſūt ꝑfecte per hit⁹

⁊ per actus ꝓut tendit in deũ ſic potiſſime reſuat ſibi
imago dei. ¶ Tertio mõ poteſt accipi imago pro eo
ubi ſunt hi᷒ vires: ⁊ hi᷒ hitus ⁊ hi᷒ actus que ſunt ꝑ
fectiones viriũ ſiue potẽtiarũ. ſicut in corporalib᷒ co
lores ſunt ꝑfectiones linearũ. ⁊ ſic tota aĩa in qua ſũt
iſta uel ẽt tot᷒ hõ dĩ eẽ imago dei ſic̃ ⁊ tota tabula di-
cebat imago. ¶ Cũ g̊ querit utrũ itellectus agẽs ꝑti
neat ad imaginẽ. ſi loqmur de imagine ꝓmo mõ ꝓut
ipſe vires aĩe dicunt imago in qbus repiunt origines
ad ſilitudinem originũ in diuinis. ſic itellect᷒ agẽs nõ
ꝑtinet ad imaginẽ. ſʒ ſi accipiat imago ſcd̃o mõ ꝓut il
le vires nõ ſunt ſm ſe tm̃ ſed ut ſunt ꝑfecte: per actus
⁊ hitus dicunt imago: ſic itellect᷒ agẽs ꝑtinet ad ima
ginẽ. Nã ut declat cõmẽtator in 3° de aĩa. Sicut aer
recipiẽdo ſpẽs recipit ⁊ lumẽ corporale. ſic itellectus
noſter poſſibilis recipiẽdo ſpẽs rerũ recipit ⁊ lumen
itellect᷒ agẽtis. ita ꝙ ipm̃ lumẽ itellect᷒ agẽtis ſit ꝑ-
fectio itellectus poſſibilis cũ aliqd intelligit. Quare
ſi memoria ⁊ itelligẽtia. i. ſi itellect᷒ poſſibilis ut eſt ꝑ
fect᷒ per hit᷒ ⁊ per actus ꝑtinet ad imaginẽ ſcd̃o mõ
dictã: opʒ ꝙ itellect᷒ agens ꝑtineat ad hĩ᷒ imaginem
cũ hĩ᷒ lumẽ ſit ꝑfectio itellect᷒ poſſibilis: ꝓut exit in
actũ in quẽ nõ põt exire ſine ſpẽ: nec ſpẽm põt recipe
ſine lumine. Sʒ ſi accipiat ſpẽs 3° mõ ꝓut tota aĩa uł
tot᷒ hõ dĩ imago. ſic ẽt itellect᷒ agẽs ad imaginẽ ꝑti-
nere põt. Nã ꝙ tabula dicat imago corporalis lʒ eſt
rõne picture: ⁊ potiſſime rõne picture ꝑfecte ſic ꝙ to
ta aĩa dicat imago trinitatis hoc eſt rõne viriũ ⁊ po-
tiſſime rõne viriũ ꝑfectaꝝ: ad quarũ ꝑfectionẽ ꝯcur-
rit lumẽ itellect᷒ agẽtis. Cũ in ipſa ẽt pꝛĩa lumẽ itelle
ctus agẽtis faciat ad ꝑfectionẽ viriũ aĩe: qꝛ hitus ſa-
pientie uel lumẽ ſupernãle qd̃ erit in itellectu nr̃o ele
uans ipm̃ ad viſionẽ dei ꝑſupponit lumẽ itellect᷒ agẽ
tis tanꝗ per lumẽ nãle: ita ꝙ itellect᷒ noſter poſſibilis
per lumẽ itellect᷒ agẽtis tanꝗ per lumẽ nãle ſaltẽ mã
liter hẽbit ꝗdã aptitudinẽ ad recipiẽdum illud lumẽ
ſuꝑnãle. Sic̃ eni creatura rõnalis ex eo ꝙ rõnalis eſt
capax grẽ: qꝛ irrõnalia grẽ capacia eſſe nõ pñt ꝑꝑ qd̃
eẽ rõne mãliter ſe hẽt ad grãm: qꝛ qd̃ eſt tale niſi ꝓhe
at obicẽ eſt aptũ natũ ſuſcipe grãm. ſic lumẽ nãle itel-
lectus agẽtis mãliter ſe hẽbit ad illud ſuꝑnãle lumẽ.
ut ubi ſit alia repugnãtia in nobis ⁊ ut ſit obſtaculũ in
nobis per peccatũ mediãte tali lumine hẽbim᷒ ꝗdaʒ
aptitudinẽ ad ſuſceptionẽ illi᷒ luminis. Hoc g̊ mõ põt
itelligi dictũ aug. in ꝓ° ꝯfeſ. ꝙ ad deũ facti ſum᷒: ⁊ ꝙ
inqetũ eſt coꝛ nr̃ʒ donec reqeſcat in deo: qꝛ exñtes rõ
nales ⁊ hñtes itellectuale lumen poſſem᷒ eẽ capaces
grẽ ⁊ glĩe. ꝑtinet itaqʒ itellect᷒ agẽs ad imagineʒ mõ
quo dictũ eſt. ¶ Cũ g̊ arguit ꝙ illa tria ꝑtinẽt ad ima
ginẽ memoria: itelligẽtia: ⁊ uolũtas quoꝝ nihil eſt in
tellect᷒ agẽs dici debet ꝙ illa tria ꝑtinẽt potiſſime ſʒ
ꝙ hñt eẽ ꝑfectũ per actus ⁊ hitus: ad quorũ ꝑfectio
nẽ ⁊ potiſſime ad ꝑfectionẽ per act᷒ reqrit lumẽ itel-
lectus agẽtis: qꝛ itellect᷒ poſſibilis ſine tali lumine in
actũ exire nõ põt. ¶ Argumẽta ẽt in ꝯriũ facta non
ꝯcludũt qꝛ quocũqʒ mõ ſumat imago itellect᷒ agẽs ꝑ
tinet ad imaginẽ. Nã cũ dĩ ꝙ illa tria nõ ſunt niſi duo
eo ꝙ memoria ⁊ itelligẽtia non ſunt niſi vna potẽtia.
Dici debet ꝙ itellect᷒ poſſibilis ut dĩ memoria ⁊ ut
dĩ itelligẽtia. lʒ ſit vna ⁊ eadẽ potẽtia: ſortitur tñ hoc
nomẽ: ⁊ illud ꝓut hẽt aliud ⁊ aliud offm̃. Nõ eſt eni
idẽ offm̃ retinẽ ſpẽm: qd̃ ꝑtinet ad memoriã: ⁊ ex illa
ſpe exire in actũ: qd̃ ꝑtinet ad itelligẽtiam. ⁊ hoc ſuffi
cit ad hoc ꝙ memoria itelligẽtia ⁊ uolũtas ſunt aliq̃
mõ tria. ⁊ ut aliquo mõ repñtẽt trinitatem qꝛ nõ opʒ
eẽ per oĩa ſilẽ. Immo ualde magna eſt dĩa iter hanc
trinitatẽ ⁊ illã. dato tñ ꝙ ꝓdicta tria eẽnt tres poten-
tie: adhuc magna eẽt dĩa iter hãc trinitatẽ ⁊ illã. cuʒ
ibi trinitas nõ ſint tres potẽtie: ſʒ tres ꝑſone. ¶ Qd̃
aũt arguebat poſtea ꝙ ſi potẽtia ꝑtinet ad imagineʒ
multomagis ⁊ act᷒. uerũ eſt de imagine ꝑfecta qꝛ act᷒
ꝑfectio: endilichia idẽ dicunt. ſʒ non opʒ ꝙ hoc ſit de
imagine iperfecta. Accipiẽdo g̊ imaginem ꝓut ꝓfata
tria ſm ſe dicunt eẽ imago nõ opʒ ꝙ intellect᷒ agens
ſm hunc modum pertineat ad imaginem. Qõ. IX.

q Vinto Querebat de creatura rõna
li ꝓut eſt apta beatificari in
deo ⁊ per deũ. ⁊ erat qd̃ de btis vidẽtibus de
um: utrũ formẽt inde ṽbum. ⁊ arguebat ꝙ ſic. Quia
ut dicebat ṽbũ ꝑtinet ad imaginẽ. ſʒ potiſſime in bea
tis erit imago ꝑfecta g̊ formabit ibi ṽbũ. ¶ In ꝯriũ
eſt qꝛ ſʒ aug^m^ ṽbũ dĩ qd̃ iam iuentũ eſt: qd̃ partũ uel
repertũ dĩ qd̃ ſepe ꝓcedit inqſitio. Querit ſi eſt ṽbuʒ
mentis qd̃ dĩ partus ei᷒ dĩ eẽ qd repertũ ⁊ qd inqſitũ
qꝛ ibi nulla erit inquiſitio nullus erit ibi talis part᷒ ⁊
nullũ formabit ibi ṽbuʒ. ¶ Rꝫ° dõm ꝙ ne laborem᷒
in equoco. Primo diſtinguem᷒ de ṽbo. Scd̃o decla-
bimus ad qd reqrit ṽbũ. Tertio oñdem᷒ ꝙ in viſiõe
illa btã nõ formabit a btis ṽbũ qd̃ ſit realr̃ aliud a di
uina eẽntia. Quarto declabimus ꝙ ipſa diuina eſſen
tia ut eſt a btis cognita in ſeipſa aliq̃ mõ ſortit itentio
nẽ ṽbi: ⁊ aliquo mõ habebit ea que dicuntur de ṽbo.
¶ Propter ꝓmũ ſciẽdũ ꝙ ṽbũ ꝗtuʒ ad pñs ſpectat
põt accipi duplr̃. ꝓmo pro ipſa diffinitione rei: ⁊ ſic ꝓ
pꝛie ſumit ṽbũ. Nã ṽbũ qd̃ foris ſonat ſignũ eſt ṽbi
qd̃ itus latet. ut dic̃ aug᷒. 15°. de trini. ca°. 11°. Sed cõ
ſtat ꝙ ṽbũ qd̃ foris ſonat ſignificat rõnẽ formataʒ in
mente: ſiue diffinitionẽ. qꝛ ut dĩ in 4° meta^ce^. rõ quaʒ
ſignificat nomẽ eſt diffinitio. querit ſi id qd̃ ſignificat
per uerbũ exterius eſt uerbũ in mẽte. ⁊ per ṽbũ exte
rius ſignificat ipſa rõ ⁊ diffinitio rei in mẽte cõcepta.
ꝯñs eſt ꝙ ṽbũ mẽtis de quo loqmur ſit ipſa diffinitio
in mẽte ꝯcepta. qd̃ expſſe dicit aug᷒. 9. de tri. ca°. 10°.
ꝙ diffinitio ꝙ ſit nã hoc eſt ṽbũ ei᷒. ⁊ anſelmus in li°
de grãmatico dicit ꝙ nomẽ aĩalis nihil aliõ ſignificat
ꝗ ſbam aĩatam ſenſibilẽ. Cũ g̊ ſba aĩata ſenſibilis ſit
diffinitio aĩalis id qd̃ ſignificat per nomẽ animalis eſt
diffinitio eius. ⁊ qꝛ hoc dicim᷒ eẽ ṽbũ qd̃ ſignificat ꝑ
nomẽ ipſa diffinitio ꝯcepta in mẽte iterius meret no
mẽ ṽbi qd̃ exprimit per ṽbũ exterius. ¶ Aliomõ põt
dici ṽbũ ipſe act᷒ itelligẽdi ſm queʒ modũ ẽt loquit
aug᷒ eodẽ. 9. de trini. ca°. 10°. ubi ait. ꝙ ṽbũ eſt cum
amore notitia. ipſa g̊ notitia: ſiue ipſe act᷒ itelligendi
ut hẽt eẽ qd ꝑfectũ ⁊ ut ad hĩ᷒ actũ ſequit amoꝛ ⁊ de
lectatio meret nomẽ ṽbi. ſed ſic nõ accipit ṽbũ oĩno
ꝓpꝛie. Nã ṽbũ iterius eſt illud qd̃ exprimit ⁊ ſignifi-
cat per ṽbũ exterius. ut illud eſt ṽbũ lapidis iterius
qd̃ ſignificat per hoc nomẽ lapis exteri᷒. Cõſtat aũt
qd̃ cũ qs ꝓferret hoc nomẽ lapis nõ itẽdit ſignificare
potẽtiã itellectiuã per quã itelligit lapidẽ: nec ſpẽm i
telligibilẽ ſeu actũ itelligẽdi per quẽ itelligit lapidẽ.
ſʒ itẽdit ſignificare ꝯceptũ illũ uel rõneʒ illã quã ꝯci-
pit in mẽte de lapide. Rõ eni quã ſignicat nomẽ non
eſt potẽtia itellectiua: nec ſpẽs itelligibilis: nec actus
intelligẽdi. Sed eſt ipſa diffinitio ut per phm̃ patuit.
Attñ per hĩ᷒ diffinitionẽ que ꝓpꝛie dĩ uerbuʒ ẽt ipſe
actus meret nomẽ ṽbi. Imaginabimur qdẽ ꝙ actus
itelligẽdi eſt quodãmõ medius iter ſpẽm itelligibilẽ
⁊ ṽbũ. Nã itellect᷒ hñs apud ſe ſpẽʒ ꝓgredit in actũ
itelligẽdi: ⁊ format ṽbũ in quo ꝑfecte itelligit: ſm ꝙ
format ꝑfectũ ṽbũ. ita ꝙ ipm̃ ṽbũ formatũ nõ eſt ip-
ſe act᷒ itelligẽdi. ſʒ eſt illud in quo intelligimus: ergo

per actũ ītelligēdi intelligimus in uerbo. Unde non
ꝯcedimꝰ ꝙ pater ītelligat per filiũ: ſꝫ in filio. Nec in-
telligat per uerbũ ſꝫ in v̓bo. v̓bũ itaqꝫ eſt id in quo in
telligimꝰ ⁊ actus ītelligēdi q̄ſi eſt medius īter ſpēm ⁊
v̓bũ. ⁊ qꝛ mediũ aliquo mō ꝑticipat extrema. ꝯñs eſt
ꝙ hiꝰ actus tripłr noiet. Quia uel noiabit ut actus ⁊
ſic dicet notitia. Uel noiabit ut cōparat ad ſpēꝫ: ⁊ ſic
dicet ſpēs: ſꝫm quē modũ loquit augꝰ in plibꝰ locis di
cens ꝙ a ſpē que eſt in memoria gignit ſpēs que eſt in
intelligētia. Cōſtat aũt ꝙ ſpēs genita in intelligētia a
ſpē que ē in memoria nō eſt niſi ipa notitia: ⁊ ipe actꝰ
ītelligēdi. ſꝫ q̄ rōne actꝰ ītelligēdi ut cōparat ad ſpēꝫ
meret nomē ſpēi: ⁊ dr̄ ſpēs genita in intelligētia. pari
rōne ut cōparat ad v̓bũ meret nomē v̓bi. ipſa ḡ noti-
tia cũ amore ⁊ cũ delectatiōe. i. ipſa notitia ꝑfecta qꝛ
ꝑfectionē hēt in v̓bo idō dr̄ v̓bũ. ſic̄ ḡ tabula dr̄ imago
rōne picture nō ꝙ ipſa tabula ſit imago: ſꝫ qꝛ hēt in ſe
picturā que eſt imago. ſic ipſa notitia dr̄ v̓bũ nō ꝙ ipa
ſit v̓bũ: ſꝫ qꝛ hēt eē in v̓bo. Nā v̓bum eſt id in quo co
gnoſcimꝰ: ⁊ in quo ītelligimꝰ. inde eſt ꝙ augꝰ cũ ꝑus
dixiſſet v̓bũ eē diffinitionē: poſtea dixit v̓bũ eē notiti
am qꝛ notitia rei in eiꝰ diffinitiōe hētur. ¶ Diſtincto
de v̓bo volumꝰ decłare ad q̄d reqrit v̓bũ. Uidet eni
ꝙ ꝓp idē reqrit v̓bũ ꝓp qd̄ reqrit ⁊ ſpēs. Spēs enim
ad hoc reqrit ut ſuppleat vicem obiecti. Nā qꝛ obie-
ctũ nō eſt pñs ipſi mēti ut poſſit intellectiōem ipſiꝰ cā
re in mēte. idō eſt ibi ſpēs ſupplēs viceꝫ obiecti a q̄ ſpē
fluit ītellectio ⁊ notitia in mēte. ꝓp hoc ēt reqrit uer
bũ. Nā qꝛ res nō eſt pñs ipſi menti ut poſſimꝰ videre
rē in ſeipſa. Jdō formamꝰ nobis v̓bũ ut in v̓bo forma-
to cernamꝰ nām rei. Diffinitio ḡ rei ſiue v̓bũ nō eſt ni
ſi q̄ſi qd̄dā ſpeculuꝫ in quo cernit nā rei. Uñ hugo ſup
illo v̓bo 2° ca° de angelica hierarchia. opꝫ ꝑmũ expo
nē ſpeculationē hierarchie. Ait ꝙ opꝫ exponē ſpecu-
lationē. i. diffinitionē hierarchie. ⁊ ſubdit ꝙ idō diffini
tionē uocat ſpeculationē: qm̄ diffinitio eſt q̄ſi ſpeculũ
in q̄ ipſiꝰ rei nā cernit. ſic̄ in nā ſpeculi cōpoſiti corpo-
ris imago videt. Spēs ḡ que ſupplet vicē obiecti mł
tũ hēt de potētialitate. idō nō p̄t ibi īperfecte cerni nā
rei. actus aũt qui ꝓcedit a ſpē: plus hēt de perfectiōe
ad hoc ipꝫ v̓bũ formatũ: eſt q̄ſi q̄d plus ꝑfectũ. vñ ex
ꝑfectiōe ītellectualiſ nāe eſt ꝙ format v̓bũ in quo cer
nit nām rei. ¶ Habito quot modis pōt ſumi v̓buꝫ: ⁊
oñſo ad q̄d reqrit uerbũ. Uolumꝰ decłare ꝙ bti vidē
teſ diuinā eēntiā nō formēt inde uerbũ: ꝙ ſit realr̄ ali
ud ab ipſa eēntia. Nā ut patet per hita ſicut reqritur
ſpēs ad ſupplēdā pñtiā obiecti. ut qꝛ nō pōt obiectũ
ſiue res ipſa eē pñs ītellectui ⁊ cāre in eo intellectio-
nem ſuiipſiꝰ: idō reqrit ibi ſpēs que ſupplet pñtiā obie
cti: ⁊ a qua cātur hiꝰ intellectio: ſic reqrit uerbũ ut qꝛ
res nō eſt pñs ītellectui: ut poſſit videri nā eiꝰ in ſeip
ſa idō format uerbum ut in ipſo uerbo tanꝙ in ſpeculo
cernat nā rei. q̄re cũ diuina eēntia ſit ītellectui pñs ſi-
cut nō idigemꝰ ſpālia a q̄ cātur ītellectio. Sꝫ ipa diui
na eēntia exñs per ſeipſam pñs ītellectui cābit ītelle-
ctionē ſuiipſius in ipſo ītellectu. Sic in viſiōe illa btā
nō formabit ibi uerbuꝫ: ꝙ ſit realr̄ aliud ab ipſa dīna
eēntia. ſꝫ hiꝰ diuina eēntia exñs pñs ītellectui videbi
tur in ſeipſa. Poſſemus aũt triplicē rōnē ibi tāgē q̄re
in viſiōe illa btā nō formabit uerbũ: ꝙ ſit realr̄ aliud
a diuina eēntia. Prima rō ſumit ex ꝑte pñtie obiecti.
Scđa ex actualitate eius. Tertia ex īfinitate ipſius.
¶ Prima aũt rō iam tacta eſt. Qui eniꝫ poſſet vidē
rē ipſam in ſeipſa fruſtra adhibēt ſpeculũ: ut eā in ſpe
culo cerneret ⁊ maxime ſi ſpeculũ a re ipſa deficeret.
Si eni eēt ſpeculũ qd̄ rē ipſaꝫ excelleret: ⁊ ubi clariꝰ

videret res ꝙ̄ in ſeipſa cuiuſmodi eſt ſpeculũ diuinuꝫ
ubi clariꝰ cognoſcit creatura ꝙ̄ in ſeipſa: ut vult augꝰ
9°. de ciui. dei ca°. 29°. Sed ſi ſit ſpeculuꝫ a re ipſa de
ficiēſ oino fruſtra adhiberet ſpeculum: ex quo adeēt
pñtia rei. ꝙ ḡ uerbũ formatũ eēt q̄d creatũ ⁊ eēt rea
liter aliud a dīna eēntia fruſtra adhiberet tale uerbũ
ut in eo tanꝙ in ſpeculo videret diuina eēntia cuꝫ hiꝰ
eēntia ſit intellectui pñs: ⁊ videri poſſit ab hiꝰ intelle
ctu in ſeipſa. ḡ pñtia rei ſimpłr excedentis oē aliđ ſpe
culũ. patet uerũ eē qd̄ dr̄. ¶ Scđo hoc ideꝫ patet ex
actualitate rei. dicebamus eni ſupra ꝙ qꝛ res non eſt
pñs intellectui: nec ſpēs eſt tāte actualitatis ut in ea
poſſit cōplete reſ cerni. Jdō format ibi uerbũ tanꝙ ali
q̄d ꝑfectius. ut in eo tanꝙ in q̊dam ſpeculo cernat nā
rei. Si ḡ ſpēs eēt ꝑfecte actualitatiſ fruſtra formaret
ibi aliud uerbũ. Sꝫ in ipſa ſpē rei eēntia cerneret. qꝛ
ergo ibi nō eſt alia ſpēs ſꝫ ipſa dīna eēntia īprimit ītel
lectionē ſuiipſius ītellectu btōꝝ. qꝛ hiꝰ eſſentia eſt oi
mode actualitatis: nō formabit īde uerbũ aliđ in quo
videat talis eēntia: ſed ipſa in ſeipſa videbit. poſſet ꝫ
rōnabiłr dubitari cũ angelus ītelligat ſe per eēntiā ſu
aꝫ. Utrũ in tali ītellectione formet uerbũ: qd̄ ſit aliđ
ab eēntia angeli. Nā ſi nō reqrit ibi ſpēs cũ angelus ī
telligit ſeipm̄. ſed ipſa eēntia angeli exñs pñs ſuo ītel
lectui cāt ītellectionē ſuiipſiꝰ in hiꝰ intellectu. Poſſet
tñ aliq̄s dicē ꝙ format ibi uerbũ: ꝙ eſt aliud realr̄ ab
hiꝰ eēntia. qꝛ eēntia illa nō eſt tante actualitatis: quin
poſſit formari uerbũ actualius ea. q̄re ſi in talibꝰ forte
rōnabiłr dubitat q̄cq̄d ſit de eis. qꝛ nō intendimꝰ hāc
difficultatē hic determinare. in viſione tñ dīne eēntie
cũ hiꝰ eēntia ſit oimode actualitatis non formabitur
uerbũ ꝙ realr̄ ab ipa differat. ¶ Tertia via ſumit ex
imēſitate diuine eſſentie. Dicemuſ enim ꝙ hec q̄tuor
que ꝯcurrũt ad ītelligendā reꝫ aliꝙ. videlꝫ ſpēs: actꝰ
ītelligendi: lumē: ⁊ uerbũ ſic ſe hñt. Nā ſpēſ ītellectũ
detminat: ut per ſpēꝫ lapidiſ detminate ferimur in co
gnitionē lapidis. Actꝰ ītelligendi ītellectũ ꝑficit ⁊ in
format. ꝙ ſi dicat: qꝛ ⁊ ſpēs ītellectũ ꝑficit ⁊ īformat.
dicemꝰ ꝙ hoc eſt q̊dāmō per accñs. Nā ſi eſſentia rei
poſſet per ſeipſam eē in ītellectu abſqꝫ eo ꝙ depēde-
ret ab ītellectu ſic̄ a ſuo ſbō. nō minus imo magis cā
ret ītellectionē ſuiipſiꝰ in ipſo ītellectu ⁊ faceret quic
q̄d fac̄ ſpēs. ⁊ adhuc ampliꝰ. Nā ſic̄ ſpēs lapidis cāt ī
tellectionē lapidis in ipō ītellectu ⁊ detminate ducit
in cognitionē lapidis. Sic ſi eſſentia lapidis eſſet ītel
lectui pñs ꝑfectiori mō cāret hiꝰ ītellectionē: ⁊ nō mi
nus: imo magis detminate duceret ī cognitionē ſuiip
ſiꝰ ꝙ̄ eiꝰ ſpēs. q̄re ſi ipſa ſpēs lapidis poſſet eſſe in in-
tellectu tanꝙ aliq̄d per ſe exñs nō tanꝙ inhēns intel
lectui. uel ab ītellectu depēdens cuꝫ nō ſit ibi niſi ad
ſupplēdā vicē obiecti. nō minꝰ cāret talē ītellectionē
⁊ nō minꝰ detminate duceret in cognitioneꝫ lapidis.
Nō aũt ſic eſt de actu ītelligēdi: qꝛ de rōne eiꝰ eſt ꝙ ī
tellectũ ꝑficiat ⁊ īformet. eſt eni de rōne hiꝰ actus ꝙ
nō ſit trāſiēs in exteriorē māꝫ ⁊ ꝙ nō ſit perfectio rei
acte. Sꝫ ſit manēſ in agēte. ⁊ ſit ꝑfectio potētie ītelle
ctiue. ¶ Reſumamꝰ ḡ uerba ⁊ dicamꝰ ꝙ ſpēs intelle
ctũ detminat. Actꝰ ītelligēdi ītellectũ īformat. lumē
ītellectuale ītellectũ ꝯfortat. v̓bũ repñtat ipꝫ ītelligi
bile. quare ſic̄ nihil creatũ ꝓp īfinitatē diuine eſſentie
pōt detminate ducē in cognitionē eiꝰ. Jdō nō ponimꝰ
ibi ſpēm. ſꝫ dicimꝰ ꝙ ipſa diuina eēntia ſuiipſiꝰ ītelle-
ctionē cāt. Sic qꝛ nihil creatũ ſufficiēter repñtare p̄t
ipſam diuinā eſſentiā. Jdō nō dicimꝰ ꝙ formet ibi uer-
bũ: qd̄ ſit aliud a diuina eēntia in quo eſſentialr̄ videa
tur: uel repñtet dīna eēntia: qꝛ nulla creatura ad hoc

pōt eē ſufficiēs:ſʒ ipſa diuina eētia eētialr̄ videbit
⁊ repn̄tabit in ſeipſa. Nā cū q̄tuoꝛ ſint narrata duo il
loꝝ videlicet ſpēs ⁊ uerbuʒ ſe tenent ex parte rei.ut
iō reqrit ſpēs ut ſuppleat pn̄tiaʒ rei.ideo uerbū ut in
eo cernat nā rei.quare ex quo diuina eētia eſt talis
res que eſt intimioꝛ itellectui:ꝙ̄ intellectus ſibi nō re
quiret ibi ſpēs que ſuppleat pn̄tiā rei:ſed ipſa videbi
tur per ſeipſam.Sic ēt qꝛ hiꝰ diuina eſſentia eſt talis
res que itellectui eētiali nō pōt repn̄tari in re aliqua
ꝙ̄ in ſeipſa.ideo ipſa videbit in ſeipſa.erit ergo hiꝰ di-
uina eſſentia id ꝙ videbit:qꝛ erit viſionis obiectuʒ:⁊
id per qd̄ videbit.qꝛ non videbit per aliā ſpeciem:ꝙ̄
per ſeipſam ⁊ erit id in quo videbit:qꝛ non videbit in
uerbo ꝙ ſit rēs alia:ſed videbit in ſeipſa.¶ His aūt
oibus pꝛelibatis uolumus declarare quartū videlʒ.
ꝙ ipſa diuina eētia hēbit ſe q̄ſi uerbū.Cū eni dicimꝰ
ꝙ in viſione illa nō foꝛmabit uerbū intelligimꝰ de uer
bo ꝙ ſit realr̄ aliud ab ipſa eētia diuina. Non eni ne
gamꝰ qn̄ in ipſo diuino v̄bo poſſit videri ⁊ videat di
uina eētia.qꝛ ipʒ diuinū v̄bū nō eſt realr̄ aliqd aliud
ab ipſa diuina eētia.Jō ſi in tali v̄bo repn̄tat expſſe
dina eētia nihil incōueniēs imo nece eſt ſic eē.Sed
ꝙ ſit aliq̄ creatura in qua tanq̄ in v̄bo eētialr̄ videa
tur dina eētia.dicimꝰ nō poſſe eē.Sʒ ipſa dina eēn
tia videbit in ſeipſa ⁊ hēbit quodāmō rōnē v̄bi.Dici
mus eni de uerbo qd̄ eſt mētis ꝯceptus:qd̄ eſt mētis
ptus:⁊ qd̄ eſt q̄d in mēte foꝛmatū.Cōcipe eni idē ſo
nat ꝙ ſil̄ cape:uel ſil̄ apphēdē.mentis enim ptus idē
ſonat ꝙ a mēte reptū.Et qꝛ dina eētia a btis in ſeip
ſa apphēdet in ſeipſa repiet:ſe hēbit ut q̄d cōceptū ⁊
ut ptū.Jmmo qꝛ bti p actū itelligēdi qui erit apta vi
ſio tendent in deū.Jō dicent deū ꝯcipe in ſeipſis.⁊ qꝛ
ad hāc apphenſionē:⁊ ad hāc apitionē aliqd facit in-
tellectus:qꝛ ſemp potētia eſt aliq̄ cā ſue apphēſionis
ex hoc dicent bti deū in ſeipſis ꝯcipe.i.in ſeipſis cape:
⁊ apphēdē ⁊ deū i ſeipſis repire.¶ Qd̄ ſi querat q̄li
ter bti repient deū in ſeipſis nō repient ipm̄ in v̄bo q̊
differat realr̄ a dina eētia.ſʒ dinā eētiaʒ repiēt in ſe
ipſam:q̄re ſi v̄bū dī ꝯceptꝰ mētis.qꝛ in eo capit ⁊ ap-
pꝛehēdit nā rei.⁊ ſi dī mentis partꝰ.qꝛ in ipſo repit.i.
repn̄tat nā rei.diuina eētia in tali viſione ſe hēbit q̊-
dāmō ut uerbuʒ.qꝛ ipſa in ſeipſa apphendet ⁊ repiet
ſic ⁊ diuina eētia nō ſoluʒ hēbit ſe ut v̄bū.qꝛ erit q̄d
apphēſuʒ:⁊ q̄d reptū in ſeipſa.ſʒ ēt ſe hēbit ut q̄d foꝛ
matū in nobis.ut loq̄mur ꝓut loquit apls ad gala.4°
ca°.Filioli mei quos iterū pturio donec foꝛmet in no
bis chꝛs.i.donec in nobis foꝛmoſus appeat.Tūc eni
hoc mō foꝛmabit in nobis deꝰ.qꝛ foꝛmoſus in nobis
appebit.¶ Qd̄ ſi dicat ꝙ ad id foꝛmatur in nobis.⁊
ad id qd̄ in nobis ꝯcipit ⁊ pariter aliqd opat itellectꝰ
noſter.Dicenduʒ ꝙ ſufficit ꝙ itellectꝰ noſter aliq̄ cā-
litatis rōnē hēat ſupꝛa ipm̄ actū itelligēdi mediante
quo diuinā eſſentiā apphendet reperiet:⁊ foꝛmoſam
cernet.ad hoc ꝙ ipſa diuina eētia ſe hēat q̄ſi uerbuʒ
in nobis ipſis ꝯcipi repiri ⁊ foꝛmari.Sicut eniʒ dicit
deus alicubi:qꝛ icipit alicubi eē:qualr̄ nō erat:nō per
mutationem ſuā:ſed per mutationem factā in nobis.
ſic dī in nobis ꝯcipi apphēdi ⁊ foꝛmari.non per muta
tionē factā in ipo:ſed per mutationē in nobis.Cū eni
incipiet in nobis eē viſio apta per quā deū apphende
mus.reperiemꝰ ⁊ foꝛmoſum videbimꝰ.Dicit diuina
eētia modis p̄dictis eē in nobis:⁊ hꝛe quodāmō rō
nē uerbi.ipſe ḡ deꝰ erit id qd̄ ſe hēbit ut q̄d ꝯceptum
ab itellectu nr̄o.⁊ ſi poſſemꝰ tūc ipm̄ ꝯceptū itellectꝰ
nr̄i per nomen expꝛimē.vnū nomē imponeremꝰ ei:⁊
vno noīe noīaremꝰ ipm̄.tūc illud nomē qd̄ foris ſona

ret eēt ſignatiuū ⁊ repn̄tatiuū ipſiꝰ diuine eētie que
in mēte ꝯcepta intus luceret.Cum ḡ querit utrū bea
ti vidētes deū foꝛmēt ide uerbū ꝙ ſit realr̄ aliud a di
uina eſſentia.ſi pꝛo uerbo itelligimꝰ id in quo res re-
pꝛeſentatur ſicut non erit ibi alia ſpecies per quam vi
deatur:ita non erit ibi aliud uerbum per quod repꝛe
ſentetur.Sed ſi per uerbum intelligeremus ipſum ac
tum itelligendi.uel ipſam notitiā itellectiuā.Dicemꝰ
ꝙ erit ibi actus uel erit ibi notitia per quam bti vide
bunt deū:que erit res alia ab ipſa diuina eētia.qꝛ hiꝰ
notitia ifoꝛmat ⁊ perficit itellectū tanq̄ aliquid inhe
rens itellectui qd̄ diuine eētie nō poſſet competere.
¶ Ad argumētū dōm ꝙ uerbū ptinet ad imaginem
creatā ſm̄ ꝙ uerbū dicit ipſam notitiaʒ.ſed ꝓut dicit
id in quo repn̄tabit diuina eētia:ſic nō erit uerbum
ibi aliqd̄ creatū:ſed erit ipſa dina eētia.¶ Aliud ēt
argumentum plus ꝯcludit ꝙ̄ debeat.Nā videt ꝯclu-
dere ꝙ nihil ſit ibi tanq̄ uerbū:patet eni ꝙ ipſa diui-
na eētia ſe hēbit ut q̄d ptum ⁊ q̄d reptū:⁊ q̄d conce
ptū in itellectu ⁊ ab itellectu.¶ Et qd̄ dicebat ꝙ ibi
nulla erat inq̄ſitio:qꝛ ſimplici intuitu videbimꝰ deū.
patet ꝙ nō ſemp hiꝰ reptum quid in intellectu hētur
per inq̄ſitionē.vn̄ augꝰ ibidē ſignanter loquens ait.ꝙ
ptum uel reptum ab intellectu ſepe pꝛecedit inquiſi-
tio.nō aūt dicit ꝙ hoc fiat ſemper.

p Oſtea Querebat de creatura in ſe
circa quaʒ q̄rebat duplr̄.Jn
gn̄ali ⁊ ſpāli.Jn gn̄ali ēt querebat de crea
tura duplr̄.Quia erat qd̄ de itētiōibꝰ ⁊ de
rebꝰ.De intētionibꝰ aūt querebat dupliciter.Pꝛimo
q̄tū ad p̄ncipiū ſuſceptiuū ⁊ paſſiuū.⁊ erat qd̄ utruʒ
intētiones cāte in medio uel in aliquo ſuſceptiuo edu
cant de potentia materie:uel de potentia ſui ſubiecti.
Scd̄o querebat de hiꝰ intentionibꝰ q̄tū ad p̄ncipiuʒ
actiuū ⁊ pꝛoductiuū.⁊ erat qd̄.Utrū ꝓductiuū ⁊ cā-
tiuū taliū itentionū ſit foꝛma uel compoſitū. Q.ō.X.

a D pꝛimū aūt ſic ꝓcedebat.oſtē
debat eni ꝙ hiꝰ foꝛ-
me itentionales educunt de potētia māe:
uel de potētia ſubiecti.Quia q̄cquid non
fit de nihilo dī educi de potētia māe ul̄ ſubiecti.ſʒ hiꝰ
foꝛme itentiōales nō fiūt per creationē.qꝛ tūc nō fie-
rent niſi imediate a deo ⁊c̄.¶ Jn ꝯriū eſt:qꝛ q̄cquid
nō fit cū trāſmutatiōe māe nō educit de potētia māe
foꝛme aūt itētionales nō fiūt cum trāſmutatiōe māe
ergo ⁊c̄.¶ Rō.que educunt de potētia māe non pn̄t
plura nūo ſil̄ eē in eodē ſbō.qꝛ hitibꝰ pn̄tibꝰ in mā ceſ
ſat motꝰ ut dī in p̊° de gn̄atione.Cū ḡ eductus eſt ca
loꝛ de potentia māe nō pōt in mā fieri aliꝰ caloꝛ nūo.
qꝛ pn̄te calore in mā:ceſſat motꝰ ad calorē.Sʒ pn̄te
itentiōe albi in mā:pt̄ idē fieri alia itētio albi.ḡ he in
tētiones de potētia māe non educunt.¶ Rn̄° dōm ꝙ
p̊° vidēdū eſt q̄d eſt eē in potētia māe.Scd̄o decla-
bit ꝙ in hoc ſit gradus.qꝛ aliq̄ dicunt eē magis:aliqua
minꝰ in potētia māe.Tertio ex hijs duobus patebit
ueritas qōnis.quō hiꝰ itentiōes educunt de potētia
māe ⁊ quō nō.¶ Propter p̊m ſciēdū ꝙ ſic dicimꝰ ali
q̄d eē in potētia agētis:nō ꝙ aliq̄d de illo ſit in agēte:
ſʒ qꝛ pōt agens agē ut illud faciat.Sic dī foꝛma eē in
potētia māe:nō ꝙ aliq̄d de foꝛma ſit in mā.ſm̄ ꝙ rep
hendit anaxagoras ponēs foꝛmaꝝ latitudinē:uel ſm̄
ꝙ aliq̄ moderni doctores ponūt icohatiuū aliqd̄ foꝛ
marū i mā.qd̄ uocāt potētiā actiuā.Nihil eni de eēn
tia foꝛme eſt in mā.Dicit tn̄ foꝛma educi de potētia
māe qꝛ pōt mā tranſmutari uel pati ut ſub foꝛma fiat
ſic pōt agēs agē ut foꝛma in mā faciat.hēt eni ipa mā

aliquē modū cãlitatis reſpectu forme rõne cuiꝰ dr̄ for
ma eē in potētia mãe. Nã nullū agēs creatū de cuius
actione nūc querit pōt aliqd facē nō p̄ſupponēdo po
tentiā paſſiuā: que nō eſt effectꝰ eius. Omne eni tale
agēs p̄ſupponit aliquā potētiā paſſiuā in qua recipia
tur eius actio. q̄re qꝛ potētia paſſiua mãe nō pōt ſeip
ſam mouē ad actū ſine potētia actiua agētis. Dicunt
foꝛe tanꝗ̄ i cã eē i potētia actia agētis: ſic ēt qꝛ rō acti
ua agētis creati de qua nūc loqmur nihil pōt facē nō
p̄ſupponēdo potētiā paſſiuā mãe uel ſubiecti. Dicunt
ēt forme tanꝗ̄ in cã eē in potētia mãe nō ꝙ mã aliqd
coopet ad ꝓductionē forme. Sꝫ ſolū patit ⁊ trāſmu
tat. ſic eni nihil de forma fit in agēte ſm ꝙ hiꝰ: ſed ab
agēte ſic nihil de forma fit a mã: ſꝫ in mã forme: ḡ ſic
ſunt i potētia agentis: tanꝗ̄ in potētia actiua: ⁊ ſunt in
potētia mãe tanꝗ̄ in paſſiua. Et ex hoc apparet quō
dicunt forme exhi de potētia mãe ⁊ educi de potētia
mãe. Nã effectꝰ in cã nō eſt aliud ꝗ̄ ſua cã. Effectꝰ ḡ
in cã nō eſt ſub eētia ꝓpa: ſꝫ ſub eētia cãe. iō effectꝰ
in cã dr̄ latēs: in ſeipſo dr̄ patēs. Forma ḡ dr̄ extrahi ⁊
educi de potētia mãe: qꝛ latebat ibi: uel erat ibi latēs.
Nō ꝙ aliqd de eētia forme eēt in mã añ itroductio
neꝫ eiꝰ. Sꝫ dicebat forma latē in mã. qꝛ erat ibi tanꝗ̄
in cã. Propt̄ qō nō videbat: qꝛ nō erat ibi ſm eētiā
ꝓpriā. ſꝫ ſm eētiā cãe. Sꝫ facta in actiua eſt patens.
Jō dr̄ q̄ſi excta ⁊ ad lucē adducta ⁊ patefacta. Uñ ip
ſi ponētes latitationē formarū quaſi hoc ſomniabāt.
Sꝫ ad hāc v̄itatē exp̄ſſam ꝑuenire nō poterant. vñ ⁊
cōmētator in. 12. ubi hāc mãm ꝑtractat ait. Qꝛ corpꝰ
calidū agēs in aliud corpꝰ nō imittit calorē ab ex: ſed
fac̄ calidū in potētia calidū in actu. Uñ ⁊ ibidē vult.
Qꝛ forme que fiūt in mã exhunt de mã. Propter qō
ait aliq̄ mō erant in mã: qꝛ qcqd exhit de aliquo: aliq̄
mō erat in eo vñ exhit. ꝙ qualr̄ dicunt forme de mã
exhi ⁊ qualr̄ dicunt de mã latē: ⁊ quō hñt in potentia
mãe eē eſt per hita declatū. ¶ Uiſo qd eſt eē in potē
tia mãe. Uolumꝰ declare ꝙ in hoc eſt dare gradus. qꝛ
aliq̄ dicunt eē in potētia magis: aliq̄ minus. Jta ꝙ qñ
eſt necia maior tranſmutatio tāto que ſt̄ talia magis
ſunt in potentia mãe. qꝛ magis ſunt remota ab actu.
Ubi v̄o modica uel nulla reqrit trāſmutatio mãe mi
nus ſunt in potētia mãe: ⁊ q̄ſi in talibꝰ videt agēs to
tū facē. ſunt eni talia multū ꝓpinqua actui qñ cū mo
dica uel cū nulla trāſmutatiōe mãe ſtatim ad p̄ntiam
actiui fit forma in paſſo. Et ide eſt ꝙ phs diſtinguens
de potētia dic̄ aliq̄ eē in potētia eētiali: aliq̄ accñtali
Jn eſſentiali quidem potētia ſunt qñ necia eſt multa
trāſmutatio: ut fiat. Jn accñtali v̄o qñ modica ul̄ nul
la necia eſt hiꝰ tranſmutatio. ea ḡ que ſunt magis in
potētia eētiali: plus hñt de potētialitate: ⁊ ſunt ma
gis in potētia: que aūt in accñtali plus hñt de actuali
tate ⁊ ſunt minus in potētia. His itaqꝫ declatis patet
ueritas queſiti cum queritur. Utrum forme intentio
nales educantur de potētia paſſiui. Patet ꝙ qꝛ agen
tia in caſibus p̄ſupponunt potentiam paſſiui: ⁊ nō poſ
ſunt agē nō p̄ſuppoſita tali potētia: ꝑꝑ qō potētia paſ
ſiui hēt aliquā rōnē cãlitatis ēt reſpectu formarū itē
tionalium. Nō ꝙ aliqd de forma itētionali ſit in ipſo
paſſiuo añ gñationē talis forme. Eoipſo tñ ex poten
tia paſſiui p̄ſupponit ad gñationē taliū formarū: p̄nt
dici itētionales forme educi de potētia paſſiui. Uerū
qꝛ paſſiuū eſt ualde de in potētia actiuali ad ſuſceptio
nē formarū itētionaliū. Jta ꝙ ſtati ad p̄ntiā actiui in
iſtāti fiūt hiꝰ itētiones in paſſo. Jō tales forme nō tm̄
dicunt eē in potētia paſſiui ſicut forme reales ubi ne
ceſſaria eſt mlta trāſmutatio mãe: ⁊ qꝛ minꝰ ſūt in po
tentia paſſiui ⁊ plus in potētia actiui forme itētiona
les ꝗ̄ reales nō icōuenient per cōparationem ad for
mas reales: que plus ſt̄ in potētia eētiali p̄nt dici itē
tionales forme nō educi de potētia paſſiui. Uerba ḡ
doctoꝝ in hac mã qꝛ utroqꝫ mō alr̄ ⁊ alr̄ p̄nt hr̄e ue
ritatē ſūt expoſita nō ipugnāda. ¶ Ad id v̄o qō obi
cit ꝙ tales forme nō ſunt per creationē. Dici debet ꝙ
illa ſunt per creationē ubi tota rō facti eſt potētia fa
ciētis. Jta ꝙ ſi reqrit in talibꝰ potētia paſſiua hoc nō
eſt rōne faciētis ꝙ ipꝫ faciens p̄ſupponat aliqd qō ſit
effectꝰ eiꝰ: ſꝫ rōne facti. ut ꝙ forte factū eſt tale ꝙ idi
get ſuſceptio. Sic̄ gr̄a idiget aīa ul̄ aliq̄ alia itellectua
li nã. Nihil eſt ḡ per creationē ubi agēs p̄ſupponit ali
qd qō nō ſit effectꝰ eiꝰ. Gñatio ḡ forarū itētiōaliū nō
eſt per creationē nec in talibꝰ tota rō facti eſt potētia
faciētis: qꝛ agēs in ꝓductiōe hiꝰ formarū p̄ſupponit
paſſiuū ꝙ nō eſt effectꝰ eiꝰ ⁊ hoc ſufficit ad deſtruen
dū ⁊ ad ꝓbādū que nō ſūt talia per creationē. ¶ Ar
gumēta ēt in oppoſitū nō ꝯcludūt. Naꝫ cū dr̄ ꝙ talia
fiūt ſine trāſmutatiōe mãe. nō ꝑꝑ hoc ꝯcludit ꝙ nul
lomō mã educatur de potentia mãe ⁊ ꝙ nullomō mã
hēat rōnē cãlitatis reſpectu taliū formarū. Sꝫ ſoluꝫ
arguit ꝙ tales forme ſt̄ ſic in potētia ſic̄ forme reales
que educunt in eē cū trāſmutatiōe mãe. ꝑꝑ qō nō ſim
plicit ⁊ per oēm modū p̄nt dici itētionales forme nō
educi de potētia mãe: reſpectu tñ formarū realiuꝫ eo
ꝙ nō ſt̄ ſimplr̄ in potētia eētiali mãe: foꝛe itētiōales
ut reales p̄nt dici de potētia mãe nō educi. ¶ Qō v̄o
addebat ꝙ q̄ educunt de potētia mãe nō p̄nt pl̄a nūo
eē in eodē ſbō. Dici debet ꝙ que educunt de potētia
mãe cū trāſmutatiōe ⁊ motu nō p̄us ſt̄ pl̄a nūo eē in
eodē ſbō. Quia que ſic fiūt ⁊ maxime ſi fiūt nãliter ſt̄
a ꝯriis in ꝯria: ut patet ex p̄ᵒ phiſicoꝝ. ⁊ ex. 12. metaᶜᵉ
Qꝛ oēs gñationes hiꝰ ſunt ex ꝯriis in ꝯria. Jnde eſt
igit ꝙ poſtꝗ̄ calor iductꝰ eſt in mã. nō eſt ulteriꝰ mã in
potētia ad calorē. qꝛ calidū ſꝫ ꝙ hiꝰ nō ꝯriat calido.
Propt̄ qō calidū ſm ꝙ hiꝰ nō mouet ad calorē: imo
p̄nte calore ceſſat motꝰ ad formā calidi. Motꝰ ḡ ad
calorē uel eſt ex frigido in calidū: uel ex minꝰ calido
in magis calidū. Nã ſic̄ illō ē albiꝰ qō nigro ē impꝑmix
tiꝰ ut dr̄ in 3ᵒ thopico. Propt̄ qō minꝰ albū rōne ꝑmix
tionis nigri hēt ꝗ̄dã oppoſitionē ad magis albū. Sci
endū eſt ꝙ iſtō eſt calidiꝰ qō frigido eſt ipermixtiꝰ ꝑꝑ
qō minꝰ calidū rōne ꝑmixtiōis frigidi eo mō q̄ in tali
bꝰ p̄t eē ꝑmixtio opponē hēat ad magis calidū: q̄re ſi
ue fiat motꝰ a frigido i calidū: ſiue a minꝰ calido i ma
gis: ſemp fit motꝰ q̄dãmō a ꝯrio i ꝯriū. Qꝛ ḡ mã exi
ſtēs ſb̄ forma caloris nō itēdat i eē calido: ſꝫ ſuſcipiat
aliā formā caloris nō eſt poſſibile nãlit: qꝛ tūc nō eēt
ꝓceſſus ab oppoſito in oppoſitū. ¶ Eſt aūt ⁊ alia rō
q̄re mã exñs ſb̄ forma caloris nō p̄t moueri nãlit ad
aliā formā caloris. Quia agētia nãlia ꝗ̄tū ad formas
reales ita ſt̄ cã fieri ꝙ nō ſt̄ ſimplr̄ cã ꝯſeruatiōis in eē
Calidū eni ita ē cã ꝙ fiat calor in mã: qō corrupto ca
lido nō opꝫ ꝙ tollat calor iductꝰ in mã. in talibꝰ ḡ ue
ritatē hēt qō dr̄ i. 7. metaᶜᵉ. Qꝛ forma nō diuidit niſi
per mãm. iō eni eſt hic calor aliꝰ nūo ab illo calore. ⁊
hēt eē diſum: ſiue diuerſū ab illo rōne mãe. Ut qꝛ ē in
alia ⁊ alia ꝑte mãe q̄re ſup ſuū ſbm forme reales ꝯſer
uant i eē: ⁊ in hoc eē nō hēbit forma realr̄ aliō ⁊ aliō
eē: niſi qꝛ eſt in alio ⁊ alio ſbō. forme ḡ reales differen
tes ſm ſe: ⁊ formalr̄ nō hñtes repugnãtiā abiuicē p̄nt
eſſe plures in eodē. Sed hiꝰ forme nō differētes for
malr̄ ⁊ ſm ſe: ſꝫ differētes ſolo nūo plures in eodem
ſubiecto eē nō p̄nt. qꝛ nūatio nō accidit eis niſi ex par
te ſubiecti in quo fundantur. Sic ergo eſt in formis

realibꝰ ubi nõ ẽ ꝓceſſus niſi a ꝯrio i ꝯriũ. eo ꝙ ꝓducũ
tur i eẽ ꝑ traſmutationẽ mãe: ⁊ ubi ẽ nũatio ⁊ ꝯſerua
tio i eẽ ꝑ ſbm. Sz foꝛe itẽtionales ꝓducũt i eẽ abſqꝫ
traſmutatiõe mãe: ⁊ qꝛ ꝯſeruãtur i eẽ ꝑ ſua agẽtia. iõ
poſtq̃ mã ſuſcepit hãc formã itẽtionalẽ pt ſuſcipe ali
am itẽtionalẽ formã ſaltꝫ nũo differẽtẽ. In talibꝰ eni
nõ reqrit traſmutatio mõ. Sz ſufficit ſola pñtia agẽ
tis ad paſſuz ut ſuſcipiat paſſuz itẽtionalr ſilitudinez
eiꝰ: qre ſi diuerſa alba ſint pñtia eidẽ media: qrũ qðli
bet ipꝛimet ſuã ſilitudinẽ i medio: ⁊ erũt diuerſe iten
tiões albi i eadẽ pte medij ſolo nũo differẽtes cõſer
uant ẽt i eẽ tales foꝛe itẽtionales ꝑ ſua agẽtia. iõ lꝫ ſit
vnũ ſbm ⁊ vnũ mediũ. tñ qꝛ hoc albũ erat ſuã ſilitu-
dinẽ i hac pte medij. ⁊ hoc albũ ſuã ſilitudinẽ i eadẽ
pte medij. erũt diuerſe itẽtiones ſolo nũo differẽtes
retinẽtes ſuã diuerſitatẽ nũalẽ pp ipa agẽtia ꝑ q̃ cõ-
ſeruãt i ſuo eẽ. vñ ⁊ pſpectiuꝰ ꝓbat ꝙ a diuerſis lumi
naribꝰ ſũt diuerſe illumiatiões i medio ſolo nũo diffe
rẽtes. Nec ualet ꝙ qdã dicũt qꝛ mã iã actiuata ẽ nõ
pt ulteriꝰ actiuari. qꝛ nulla foꝛa ẽt realis hẽt rõnẽ talis
ut albedo i mã nõ hẽt oẽz rõez albi. ⁊ qꝛ mã lꝫ ſucceſ
ſiue ẽ i potẽtia ad diuerſas foꝛas nũo. nulla foꝛa ꝫ ſu
uz genꝰ foꝛe pt actiuare mãz oi mõ q̃ actiuabilis ẽ. Si
eni poſſet eẽ albedo ſepata que hꝛet oẽz rõnẽ albi ⁊
illa poſſet fieri pfectio mãe. ꝯñs eẽt ꝙ hiꝰ albedo acti
uaret mãz q̃tũ ad eẽ albi oi mõ q̃ actiabil' eẽt. nlla ãt
alia albedo pt ſic actiare mãz. nõ ſolũ eni fac̃ ad pfe-
ctionẽ mãe q̃ ſucceſſiue nũc ſb foꝛa albi: nũc ſub foꝛa
nigri. Sz ẽt fac̃ ad pfectionẽ eiꝰ ꝙ ſucceſſiue nũc ẽ ſb
foꝛa hiꝰ albi nũc ẽ ſb foꝛa illiꝰ. albedo qdez in mã nõ
hẽt oẽz rõnẽ albi: nec oẽ eẽ albi: ⁊ iõ nulla tal' albedo
pt accipe mãz ẽt ꝫ eẽ albi oi mõ q̃ actial' ẽ. qre ꝙ mã
exñs ſb foꝛa albi nõ poſſit moueri ad formã albi nõ
ẽ cã ꝙ ſit actiuata q̃tũ ad eẽ albi oi mõ q̃ actiuabil' ẽ
q̃cũqꝫ mõ: ⁊ ꝑ qðcuqꝫ agẽs. Sz qꝛ nõ iducit albedo
niſi ꝑ traſmutationẽ mãe. ⁊ traſmutatiões nõ fiũt niſi
a ꝯrijs i ꝯria. iõ exñs ſb foꝛa albi nõ mouet ad hiꝰ foꝛ
mã qꝛ tal' motꝰ nõ eẽt a ꝯrio i ꝯriũ. Rurſus ẽt qꝛ foꝛe
reales ꝯſeruãt i eẽ mãli ꝑ ſuũ ſbm. iõ i eodẽ ſbo nũo
pl'es tales foꝛe ſolo nũo differẽtes eẽ nõ pñt. Sz itẽ
tiõales foꝛe qꝛ fiũt ſine traſmutatiõe mãe ad ſolã pñ
tiã agẽtis. ⁊ qꝛ ꝯſeruãt i eẽ ꝑ ſua agẽtia iõ pl'es foꝛe i-
tẽtiõales nõ ẽ icõueniẽs eẽ i eadez pte medij. ¶ Ex
hoc patẽ põt quõ deꝰ diuerſas foꝛas reales ſolo nũo
differẽtes poſſit iducẽ i eadẽ pte mãe. nã qꝛ ipe deꝰ ẽ
ꝙ pt agẽ ſine pcedẽte traſmutatiõe ⁊ motu: ⁊ qꝛ põt
foꝛas q̃tũcũqꝫ reales iductas magis ꝯſeruare i eẽ ſuo
nũali q̃ quecũqꝫ alia agẽtia poſſint ꝯſuare i hiꝰ eẽ itẽ
tiõales foꝛas: qre ſi agẽtia alia pl'es itẽtionales foꝛas
ſolo nũo differẽtes i eadẽ pte medij pñt iducẽ mlto
magis poterit hic deꝰ de realibꝰ foꝛis. ¶ Ad formã
ãt arguẽdi cũ dꝛ ꝙ q̃ educunt de potẽtia mãe nõ pñt
pl'a nũo eẽ i eadẽ pte mãe. Ueruz ẽ ſi hoc fiat nalit: ⁊
fiat ꝑ traſmutationẽ ⁊ motũ agẽs traſfoꝛmaret itẽtio
nalẽ fac̃ eã i medio ſine traſmutatiõe ⁊ motu. nõ eni
opꝫ ꝑ ſe loquẽdo ꝙ traſmutet mã ad iductionẽ talis
foꝛe. Sz ſuffic̃ pñtia agẽtis ad paſſũ. Qð ſi ulterius
arguat. ꝙ hiꝰ itẽtiõales foꝛe nõ iducunt i eẽ ꝑ traſmu
tationẽ ſbiecti ꝙ nllo mõ educãt de potẽtia paſſiui ut
patet ꝑ iaz hita pñt dici educi de potẽtia mãe que nõ
educũt i eẽ ꝑ traſmutationẽ mãe. lꝫ talia nõ ſint ita in
potẽtia eẽtiali mãe: ſic̃ illa que iducunt ꝑ traſmuta-
tionẽ ⁊ motũ. Ppt qð itẽtiõales foꝛe ꝑ cõpatiõez
ad reales que magis ſũt i potẽtia eẽtiali mãe pñt di
ci nõ educi de potẽtia mãe. qð dictũ uerũ eſt ꝑ reſpe
ctũ ad reales foꝛas. nõ aũt abſolute ⁊ ꝑ oẽm moduz

ut eſt per habita declaratum. Queſtio. XI.

Secũdo querebat de foꝛis itẽtionali
bus q̃tũ ad p͂nᵐ ꝓductiuuz.
utꝝ i talibꝰ dicat agẽs foꝛa ul' cõpoſitũ. Et ar
guebat ꝙ cõpoſitũ. Quia ſic̃ vꝛ coloꝛ ꝙ ꝑs dextra vꝛ
dextra ⁊ ſiniſtra ut pſpectiuꝰ ꝓbat. Sz dextrũ ⁊ ſini-
ſtrũ nõ pt cõpetẽ colori: niſi rõne ſbiecti. nõ g̃ ipe co
loꝛ tm̃: ſꝫ totũ cõpoſitũ ẽ illud qð iduc̃ itẽtiõales foꝛ
mas. ¶ In ꝯriũ ẽ qꝛ illud agit foꝛaz itẽtionalẽ i viſu
qð videt a viſu: ſꝫ ipe coloꝛ vꝛ a viſu. g̃ ⁊c̃. ¶ Rñº dðz
ꝙ ex ipo effectu debemus arguẽ de agẽte ⁊ ita ꝙ ubi
ſit cõpoſitũ gñans ẽ cõpoſitũ. ubi aũt ſit foꝛa gñans:
ẽ ipa foꝛa. hoc eni mõ arguit phs i 7º metaᶜᵉ ꝯ plato
nẽ ponẽtẽ ſepatas ideas deꝟuiẽtes ad ſciaz ⁊ ad gña
tionẽ. ꝙ mãlia nõ niſi a mãlibꝰ gñant: qꝛ g̃ nõ ẽ gña-
tio niſi ipiꝰ rei mãlis ⁊ ipiꝰ cõpoſiti. iõ gñans ẽ qd mã
le ⁊ qd cõpoſitũ. nõ ẽ aũt foꝛa ſepata ut põebat pl'o
qð uerꝝ ẽ i oibꝰ alijs a pº. ſolus aũt deꝰ cũ ſit oino imã
lis pt iducẽ mãlẽ foꝛaz. nihil aũt aliud a deo ſi ſit imã
le ⁊ i coꝛpale pt iducẽ mãlẽ ⁊ icoꝛpalẽ foꝛaz niſi me-
diãte aliq̃ coꝛpe: iõ ꝓbat augꝰ i 3º de tri. c. 7º. ꝙ nihil
faciũt angeli i ꝓductiõe rerũ niſi ꝑ adhibitionẽ ſemi-
nũ ꝯiũgẽdo actia paſſiuis. ⁊ i 2º ſup geñ. ad lrãz. vult
ꝙ hic faciũt angeli i ꝓductiõe rerꝝ qð faciũt agricole
i ꝓductiõe arboꝝ. excepto g̃ pº agẽte: qꝛ ille ẽ ex pte
actiõis res mãlis ⁊ cõpoſita nõ fit niſi a re mãli ⁊ cõ
poſita. vidẽdũ ẽ g̃ i gñatiõe foꝛarũ itẽtionaliũ. utruz
gñet foꝛa ul' cõpoſitũ. ſi vidẽ uolumꝰ utrũ agẽs ad ta
lẽ gñationẽ ſit foꝛa ul' cõpoſitũ hoc oꝛdie ꝓcedemꝰ i
hac qõne. qꝛ pº oñdemꝰ ꝙ id qð gñat i gñatiõe foꝛa
rũ itẽtionaliũ: ẽ aliq̃ mõ foꝛa. Scðo declarabimus ꝙ
lꝫ aliq̃ mõ ꝯcedi poſſit ꝙ gñatũ i talibꝰ ſit ipa forma
ſimpl'r tñ ẽ ipm cõpoſitũ. Tertio deſcẽdemꝰ ad vita
tẽ queſiti quõ agẽs ad gñationẽ taliũ ſit foꝛa: ⁊ quõ
cõpoſitũ. ¶ Ppt pᵐ ſciẽdũ ꝙ gñatio foꝛe itẽtiõa
lis q̃tũ ad pñs ſpectat in tribꝰ differt a gñatione foꝛe
realis. pº qꝛ i gñatione itẽtionaliũ gñat foꝛa ſiue ꝓpa
mã. 2º quia gñat ſine ꝯrietate mãe. Tertio qꝛ gñat
ſine diſtractiõe ⁊ ipedimẽto mãe. dꝛ eni foꝛa itẽtiona
lis gñari: ſiue ꝓpa mã ut intentio coloris gñat: ſiue ꝓpa
mã: ⁊ ſine ꝓpo ſbo coloris. nã coloꝛ ut patet ex libº de
ſenſu ⁊ ſenſato ẽ extremitas pſpicui i coꝛpe termiato
coꝛpꝰ g̃ tminatũ ẽ ꝓpuz ſbm coloris: qꝛ g̃ itẽtio coloris
gñat i coꝛpe dyaphano. iõ dꝛ hiꝰ itẽtio gñari ſine ꝓpo
ſbo: ⁊ ſine ꝓpa mã coloris. inde ẽ ꝙ dic̃ phs in 2º de aĩa
ꝙ hoc ẽ cõe oi ſenſui: ꝙ ſit ſuſceptiuꝰ ſpẽrũ ſine mã ſic̃
cera ſuſcipit formã ſigilli ſine mã ſigilli ut ſine cupꝛo.
Si eni homo gñat hoiem fac̃ ꝙ iducat foꝛa hois in
ꝓpa mã hũana. Põt eni ꝯtigẽ ꝙ vna mã ſit magis ꝓpa
foꝛme q̃ alia. ut foꝛte mã rara eſt ꝓpa mã magis ignis:
q̃ dẽſa. tñ ſemꝑ mã opꝫ eẽ aliq̃ mõ ꝓpa ipi foꝛe: qꝛ actꝰ
actiuorũ ſũt in patiente bñ diſpoſito. ſꝫ ſic̃ nõ eſt icõ
ueniẽs ꝙ mã ꝓpa vni foꝛe nllo mõ ſit ꝓpa alij. Sic nõ ẽ
icõueniẽs ꝙ mã ꝓpa foꝛe ut hẽt eẽ itẽtiõale ſit oino ex̃
nea illi foꝛe ut hẽt eẽ reale: ſic̃ coꝛpꝰ dyaphanũ ⁊ purꝝ
pt eẽ ꝓpa mã ul' ꝓpuz ſuſceptiuũ foꝛe coloris. ut hẽt eẽ i
tẽtiõale qð ẽ oio qd ex̃neũ hiꝰ foꝛe ut hẽt eẽ reale. nã
ꝓpuz ſuſceptiuũ foꝛe coloris ꝫ reale eẽ nõ ẽ coꝛpꝰ dya
phanũ ⁊ puiũ. ſꝫ ẽ coꝛpꝰ qð ẽ tmiatiuũ viſus. dꝛt eni
coloꝛ tãq̃ ꝑ ꝓpum ſbm qð ẽ extrẽitas pſpicui i coꝛpe t
miato. Differũt ãt gñatio foꝛe itẽtionalis a reali. nõ
ſolũ qꝛ fit hiꝰ gñatio ul' ſaltẽ eẽ pt ſine ꝓpa mã. Sz ẽt
qꝛ fit ſine ꝯrietate mãe. Nã foꝛe ꝓut hñt eẽ itẽtiõale
ul' ſaltẽ eẽ ſibi iuicẽ nõ ꝯriãt: alr eni ſe in eẽ ipedirẽt.
Nec ẽ ẽ qdẽ i eodẽ pũcto medij eẽ ſpẽz albi ⁊ nigri ⁊
ꝫ itẽtionẽ foꝛtẽ: ⁊ dyametralẽ ut in eadẽ domo ſũt

ouo pietes.vn⁹alb⁹ ⁊ ali⁹ niger.opʒ ꝙ coloꝛ alb⁹ m̃lti
plicet ſe ꝑ totū:⁊ ēt niger.alr̃ eni nõ poſſet deferri ad
oculū coloꝛ alb⁹ ipediēte nigro:ul' ecõuerſo. Nã ſi illi
duo pietes q̃rū vn⁹ ē alb⁹ ⁊ ali⁹ niger ſint āgularit̃ ꝯiū
ctī:⁊ ſint duo oclī q̃rū vn⁹ dyametralr̃ reſpiciat pietē
albū ⁊ ali⁹ nigrū:hac ypoſtaſi ſtāte:ꝙ itētiones ꝯ̃rioꝝ
coloꝝ ſe iuicē ipediāt.ſi coloꝛ alb⁹ m̃ltiplicabit ſenſū
ad oculū dyametralr̃ ſibi oppoſitū ipediret m̃ltiplica
tio coloris nigri ut oculus ali⁹ nõ poſſit vidē colorē ni
grū:ul' ecõuerſo.ita ꝙ utriqʒ oculus nõ videbit colo
rē:ſi oppoſitū.cū g̊ ad ſenſuʒ appet ꝯ̃riū:qꝛ duo pie-
tes angularit̃ ꝯiūcti q̊rū vn⁹ eſt alb⁹ ali⁹ niger vident
a duob⁹ oculis dyametralr̃ illis oppoſitis cogunt dicē
ꝙ itētiones ꝯ̃riorū coloꝝ ſibi iuicē nõ ꝯ̃riant:ſʒ i ea
dē ꝑte medij eē pñt. ¶ Differt nihilomin⁹ 3° genera
tio hui⁹ forme a gñatione illi⁹:qꝛ gñant hi⁹ foꝛe ſine
ipedimēto ⁊ diſtractione mãe. In gñatione eni realis
forme mã ꝑꝑ ſui indiſpoſitionē ipedit ⁊ diſtrahit ne
oino paſſū aſſilet agēti ut nõ oino fili⁹ aſſilet pr̃i. Sʒ
in gñatiõe formaꝝ itētionaliū:nõ eſt ipedimētū mãe
ut appet in imagine apparēte i ſpeculo:ubi ſi bñ fcm̃
ſit ſpeculum tāta eſt ſilitudo imaginis ad illud cui⁹ eſt
imago ut nec fili⁹ pr̃i loquēdo de filio carnali nec ali-
q̄s hõ alteri tātā ſilitudinē hēat. ¶ Viſo quõ differt
gñatio forme itētionalis a reali. uolum⁹ declare q̄lit̃
ꝓcedi poſſit ꝙ in talib⁹ gñet ipa forma.nā ſuſceptiuū
formarū itētionaliū dr̃ eſſe ſuſceptiuū forme ſine mã:
qꝛ ſic̃ hoc ſuſcipit gñationē forme.ſic illa forma gñat
ſi hoc dr̃ ſuſcipe formã ſine mã dicet fieri gñatio foꝛe
ſine mã. Rurſus ſi fit gñatio forme itētionalis ſine ꝯ̃
rietate mãe:qꝛ foꝛa in mã ꝯ̃rietatē hñt.foꝛe aūt nõ in
mã nõ ꝑe ꝯ̃rietatē hñt.qꝛ ꝯ̃ria ſūt apta nata fieri cir-
ca idē:⁊ ex hoc aliq̄ ſūt ꝯ̃ria,ꝓut ſe ipediūt circa idē:
forme itētionales aliq̄d ꝑticipāt de mõ m̃alitatis qꝛ
ſe nõ ipediūt circa idē:ꝓut g̊ vna foꝛa itētionalis nõ
hēt ꝑuationē annexā alteri⁹ foꝛe itētionalis:ſʒ cõpati
tur ſecū aliā formã itētionalē in eadem ꝑte medij. qꝛ
foꝛe m̃ales vna hēt annexā ꝑuationē alteri⁹ iõ hi⁹ itē
tionales foꝛe aliq̄d de im̃alitate ꝑticipāt:⁊ ꝓut ꝑtici-
pāt de im̃alitate dr̃ in eis gñari forma ſine mã. Hoc ēt
mõ qꝛ gñatio taliū formarū eſt ſine ipedimento ⁊ di-
ſtractione mãe.iõ vident tales foꝛe ad ꝙdā im̃alita-
tē accedē:⁊ ꝑ ꝯñs gñatio taliū itētionū videt eē gña
tio foꝛe ſine mã. Quare ſic̃ qꝛ tales foꝛe qꝛ fiunt ſine
trāſmutatiõe mãe:iõ dicunt nõ educi de potētia mãe
ita qꝛ fiūt ſine ꝓpa mã ⁊ ſine ꝯ̃rietate ⁊ diſtractiõe mãe
iõ dicunt fieri ſine mã:⁊ ſic̃ ipʒ genitū p̃t dici foꝛa ſine
mã ſic ⁊ ipm̃ gñans põt dici ipa foꝛa.agēs eni aſſilat
ſibi paſſū ꝑꝑ qõ ſi id qõ gñat eſt forma:⁊ id qõ gñat
erit ipſa foꝛa. Hinc eſt g̊ ꝙ qꝛ talia pñt cõcedi de ipſa
foꝛa in q̊dā tractatu nr̃o de nũatione itellect⁹ poſſibi
lis in 2°.c.ubi declat̃ poſitio cõmēti dixim⁹ ꝙ itētio-
nales foꝛe nõ educebant de potētia mãe:⁊ ꝙ hi⁹ foꝛe
ipſe ſm̃ ſe gñabant.⁊ ꝙ ipa foꝛa erat gñans taliū for
marū.qõ quõ m̃alitatē hēt p̃t eē per hita manifeſtū.
dicta eni in 2°.c.illi⁹ tractat⁹ magis dicta ſunt ſʒ ꝓba
bilitatē:ꝙ̃ ſm̃ v̾itatē. vñ ⁊ in fine illi⁹ ſcd̾i capl̾i dr̃ ꝙ
ibi dicta calūniā hñt.ꝙ ſi tñ uellem⁹ iſta dicta ad v̾ita
teʒ trahē v̾a ſūt mõ quo dixim⁹. eo g̊ mõ quo loquit̃
ph̃s.ꝙ ſenſus eſt ſuſceptiu⁹ ſpērū ſine mã.poſſumus ⁊
nos loq̄ ꝙ in gñatione formarū itētionaliū gñat for
ma ſine mã:⁊ ſi gñat foꝛa ſine mã gñat forma nõ edu
cta de potētia mãe:⁊ qua rõne res genita eſt ipa for-
ma.erit ēt res gñans ipa foꝛa.gñat g̊ in talib⁹ forma
ſine mã:non ſimplr̃:ſed gñat ſine mã ꝓpa. ul' gñat ſine
mã. Quia gñat ſine ꝯ̃rietate quā hñt forme in mã:ul'
gñat ſine mã.qꝛ gñat ſine diſtractione ⁊ ipedimento
mãe.ſimplr̃ tñ gñatio taliū eſt gñatio forme in mã ꝓ
pter qõ ēt in talib⁹ põt dici gñari ipm̃ cõpoſitum ꝑꝑ
qõ dici poterit ꝙ ⁊ gñans ſit ipm̃ cõpoſituʒ. ¶ His
itaqʒ declaratis uolum⁹ deſcendē ad ueritatē queſiti
dicem⁹ q̄dē ꝙ gñatio taliū formarū abſolute loquen
do eſt cū mã qõ tripliciter apparet. Primo q̄dem qꝛ
nõ eſt ſimplr̃ ſine mã. Scd̾o qꝛ eſt ſʒ ꝯditiones mãe.
Tertio:qꝛ eſt ſm̃ ſituationē ꝑtiū mãe. Nõ eni fit hi⁹
gñatio ſine oī mã. Nã lʒ nõ fiat in mã ꝓpa.fit autem in
mã extranea. Vñ intētiones coloꝝ.ut vult cõmēta-
toꝛ in li° de aīa nõ hñt eſſe nãle:ſed extraneuʒ qõ ſic
itelligendū eſt. Quia ſūt tales itētiones in mã ꝓpria
⁊ nãli ipſi colori cuiuſmodi eſt coꝛp⁹ terminatū ideſt
coꝛp⁹ qõ eſt terminatū viſus. Sed fiunt in mã que eſt
extranea ipi forme coloris cuiuſmodi eſt mã pura ⁊
dyaphana. ¶ Rurſus gñationes taliū foꝛarū nõ ſūt
ſine mã:qꝛ ſūt cū ꝯditionib⁹ mãe.recipit eni talis for-
ma hic nunc. Eſt ēt ⁊ 3° gñatio taliū formarū cū mã:
qꝛ eſt ſm̃ ſituationes ꝑtiū mãe.ut ſi coloratū aliquid
iprimat ſuā itētioneʒ in medio ꝑs dextra illius colo-
rati ipreſſionē dyametralē ⁊ foꝛtem faciet in dextra
ꝑte medij:⁊ ꝑs ſiniſtra in ſiniſtrā:que oīa arguūt gña
tionē taliū formarū eē gñationē cū mã. ¶ Ad argu
mentū in oppoſitū dd̾m ꝙ cuʒ dr̃ ꝙ ipſe coloꝛ videt.
dd̾m ꝙ ipſe coloꝛ videt in coꝛpe. Vñ coloꝛ eſt rõ q̄re
coloratū videat. Sicut caloꝛ eſt rõ q̄re calid uʒ agat.
ipʒ tñ calidū agit:nõ tñ hoc ſic intelligendū eſt.ꝙ nõ
plus coloꝛ videat ꝙ̃ caloꝛ agat.qꝛ ut patet per habi-
ta in ꝓductione formarū itētionaliū.p̃t aliq̊ mõ actio
attribui forme.⁊ põt dici gñari ipſa forma qõ in ꝓdu
ctione formarū realiū nõ ſic ueritatem habet.

p **Oſtea** querebat de creatura in gña
li q̄tum ad ipſas res.⁊ circa
hoc fiebāt.5.qõnes ſm̃ ꝙ res create q̄tuʒ
ad pñs ſpectat.5.modis ꝯſiderari pñt. ꝑ°
q̄tū ad eē.⁊ circa hoc erat qõ.utrū eē creature hēet
oꝛdinē ad nõ eē. Scd̾o q̄tum ad referri:⁊ circa hoc
erat qõ.utrū in aliq̄ creatura poſſit icipe eē aliq̄ noua
realis relatio ſine ſui mutatione. Tertio pñt ꝯſidera
ri creature q̄tū ad earū differre.⁊ circa hoc erat qõ.
utrū aliq̄ res poſſit realit̃ differre:ul' hēe realē dr̃iam
ad ſeipaʒ abſqʒ eo ꝙ ſit aliud:ſʒ ſolū ex eo ꝙ hēt aliā
⁊ aliā hitudinē. Quarto cõſiderari pñt q̄tū ad actio
nē.⁊ circa hoc erat qõ.utꝝ aliq̄d directe ⁊ ꝑ ſe poſſit
agē i ſeipʒ. Quito q̄tū ad ꝑfectionē.⁊ circa hoc erat
qõ.utrū aliq̄d exñs ſub vna ꝑfectione poſſit ſeipſum
facere ſub alia perfectione:uel ſemper opoꝛteat talia
eſſe diſtincta. Queſtio.XII.

a **D primū** ſic ꝓcedebat. oſtēdebat
eni ꝙ eē creature hēt oꝛ
dinē ad nõ eē. Quia creatura ꝑus habuit nõ
eē ⁊ poſtea eē. Sʒ ubi eſt dare ꝑus ⁊ poſteri⁹ ibi ē da
re oꝛdinē:g̊ ⁊c̃. ¶ In ꝯ̃riū eſt:qꝛ ubi nõ ē v̾a relatio
ibi nõ ē oꝛdo. Sʒ eē ad nõ eē nõ p̃t eē v̾a relatio:nul
la eni p̃t eē realis relatio entis ad non ens.⁊ ꝑ ꝯñs ut
vr̃:nec uer⁹ ⁊ realis oꝛdo. ¶ R° dd̾ʒ ꝙ hoc oꝛdie ꝓce
dem⁹ in hac qõne qꝛ ꝑ° oñdem⁹ ꝙ eē creature hēt oꝛ-
dineʒ ad nõ eſſe. Secūdo declarabimus ꝙ ille oꝛdo
eſt rationis tm̃. Tertio oſtendemus ꝙ lʒ ſit rõnis tm̃
nihilomin⁹ tñ eſt uer⁹ oꝛdo. ¶ Propt̃ ꝑ᷑ ſciendū ꝙ
eē creature põt triplr̃ cõſiderari: videlicet q̄tum ad
ſuā ꝓductionē.q̄tū ad ſuā ꝯſeruationē.⁊ q̄tū ad ſuū
defectū.⁊ oīb⁹ his modis dr̃ hēe oꝛdinem ad nõ eſſe.
Quātū ad ſuā q̄dē ꝓductionē.hēt eē creature oꝛdi-
nē ad nõ eē.qꝛ creatura ex nihilo eſt ꝓducta in eē:qõ

nō eſt intelligēdū mālit:ꝙ ex ipo nihilo tanꝗ ex mā
poſſit fieri creatura.ſic̄ fit cultellus ex ferro.qꝛ ſic̄ qꝺ
fit ex ferro mālit eſt ferrū:ul' ferreū.ita ex nihilo mā
liter nō poſſet fieri niſi nihil uel nihilū.Eſt ğ itelligē
dū oꝛdinalit ut creatura dicat eē facta ex nihilo:quia
eſt facta poſt nihil.arguat ğ ſic.ꝙ oꝛdinalr factum eſt
ex nihilo ſiue ex nō eē hēt oꝛdinē ad nō eē:ſed crea-
tura ſiue eē creature eſt hi' ğ ⁊c̄.ꝺm hoc ğ pt vificari
ꝙ dī ſap̄.11.ex nihilo nati ſum'.qꝺ lʒ dcm̄ ſit in pſona
impioꝝ.tn̄ ꝗtum ad hoc uerū dicebāt ꝙ ex nihilo in
eſſe ꝓceſſerāt. ¶ Hoc ēt idē patet ſi ꝯſideret creatu-
ra ꝗtū ad ſuā ꝯſeruationē in eē.Nā ꝙ ſtatiʒ tēderet
in nihil niſi per aliud ꝯſeruaret in eē illud hēt oꝛdinē
ad nō eē.hi' aūt eſt creatura:nō ſolū creatura coꝛpo-
rea:ſed ēt nā angelica in qua niſi ꝯtinue opareṫ deus
ꝯſeruādo ipaʒ in eē nō ſubſiſteret:ſed ſtatiʒ deſineret
eē ut vult aug.9° ſuper geñ.ad lr̄am. ¶ Tertio hoc
idē patet ex eo ꝙ eē creature eſt ualde defectiuū. ita
ꝙ cōparatū ad dinū eē magis eſt nō eē ꝗ eē ꝺm hie-
ronymū.ait ꝙ nr̄m eē cōparatū ad dinū eē magis eſt
nō eē ꝗ eſſe.⁊ ꝺm ꝙ dicit pſal'.40.ꝙ oēs gentes ꝗſi
nō ſint ut ſunt corā ipſo.⁊ ꝗſi nihiluʒ inane reputate
ſunt.ꝙ ğ de ſe ſic eſt defectiuū ꝙ cōparatū ad eē pfe-
ctum magis eſt nō eē ꝗ eē hēt de ſe oꝛdinē ad nō eē.
hi' āt eſt eē creature ut eſt per hita manifeſtū. ¶ Ui
ſo quō eē creature hēt oꝛdinē ad nō eē:uolum' oñdē
ꝙ hi' oꝛdo nō eſt ꝺm relationē realē. Nā ut ait aui-
cē.in 5° meta^ce ſue.nos ad eos qui ꝓceſſerūt uel ens
ad nō ens realit referri nō pōt.Dicem' eni ꝙ eē relati
uoꝝ eſt in ad aliud ſe hr̄e:q̄re ſi tota q̇ditas relationis
eſt in ad aliō ſe hr̄e:⁊ in ad aliud de ſe nō eſt aliq̇d:ſʒ
eſt ſolū ꝺʒ apprehēſionē aie.opʒ ꝙ talis relatio ſit ꝺʒ
rōnē:⁊ ꝺm apprehēſionē aie.nō aūt ꝺm rē. ¶ His ha
bitis reſtat oñdē ꝙ nō obſtāte ꝙ talis oꝛdo dicit rela
tionē ꝺm rōnē nihilomin' tn̄ uere hēt ibi eē hi' oꝛdo
Nā in his que dicūt relationē nō ꝑp hoc nō ſūt uere
talia:qꝛ dicūt relationē ꝺm rōnē tm̄. Ut deus ꝺm ꝙ
eſt dñs creature nō refert ad creaturā niſi ꝺm rōneʒ
tm̄.nihilomin' tn̄ eſt uerīſſime dñs lʒ illud dinū ſit re
latio ex tpe pōt eē relatio in deo.Sic ⁊ in ꝓpoſito lʒ
eē creature ſic hēat oꝛdinē ad nō eē ꝙ hi' oꝛdo nō di
cit relationē niſi ꝺm rōnē : nihilomin' tn̄ uere creatu
ra hēt oꝛdineʒ ad nō eē.Et per hoc patet ſolutio ad
obiectū:qꝛ quāuis hi' oꝛdo ſit relatio ꝺm rōnē:nō tn̄
ꝑp hoc eſt dōʒ ꝙ nō ſit uerus oꝛdo. Queſtio.XIII.

ſ Ecūdo querebat de creatura per cō
pationē ad referri. Utrū in
aliq̄ creatura per aliqꝺ agens poſſit incipere
eē noua relatio abſqʒ mutatione facta in ipſa. Et ar-
guebat ꝙ nō.qꝛ ex quo cā illa per quā fit noua rela-
tio nō attingit hanc rē:qꝛ nullā mutationē facit in ea
ꝯñs eſt ꝙ nihil cābit in ipa.nō ğ per aliꝗ cāʒ in re nō
mutata poterit incipe eſſe noua realis relatio. ¶ In
ꝯriū eſt:qꝛ pōt aliq̇d de nō ſilī fieri ſil'e nulla mutatio
ne facta in ipo.cū ğ ſilitudo ſit relatio realis pt aliq̇d
ſine mutatiōe ſui de nouo relationē realē hr̄e. ¶ Rn̄°
dōm ꝺm q̇ſdā ſi relatiuū deſinit eē relatū ul' de nouo
icipiat eē relatū:neceſſario fit per trāſmutationē illi'
accidētis in quo fundat relatio.ꝺm hos ğ nihil icipit
hr̄e nouā relationē realē ſine mutatione ſui.diſtiguūt
tn̄ de ipa relatione:qꝛ aliq̄ referunt per ſe aliq̄ per ac
cidēs.per ſe q̇dē eſt ꝙ nūs de quo ꝯſiderat ariſmetri
cus eſt duplus ad aliū nūm.uel ꝗtitas de qua cōſide
rat geometra eſt dupla ad aliꝗ ꝗtitatē.per accñs āt
eſt ꝙ ferrū ſit duplū ad aliud ferrū uel lignū ad aliud
lignū.hoc eſt ut dicūt ꝑp magnitudinē mathematicā
que eſt in ferro.cui q̇dē magnitudini ut aiūt per ſe na
tū eſt ꝯuenire eē duplū nō ferro cui nō niſi per accñs.
in talib' itaqʒ ubi per accñs inuenit rō relationis pōt
hoc ꝯtingē ꝙ aliq̇d relationē nouā acq̇rat uel perdat
ſine mutatione ſui.In his v̇o ubi rō relationis iuenit
p ſe eſt hoc ipoſſibile.Sed hoc dictū videt tripl'r de
ficē.Primo q̇dē qꝛ ꝺm hoc dictū uera duplicitas nō
repit in nālib'.ſolū eni attribuūt hoc ꝗtitati mathe
matice in q̇b' nō eſt mot'.nā ſi uera duplicitas repire
tur in nālib':ſic̄ uere:⁊ per ſe repit ibi duplū:qꝛ nālia
ſunt motui ⁊ trāſmutationi ſubiecta poterit aliq̇d au
geri uel minui in ꝗtitate quo facto erit aliq̇d dupluʒ
uel nō duplum ad ipm nulla mutatione facta in illo.
¶ Scdō deficit hi' dcm̄ qꝛ imaginant aliā eē mathe
maticā ꝗtitatē:aliā nālē. eadē eni ꝗtitas ut hēt eē in
mā ſēſibili que ē ꝯiūcta motui ⁊ trāſmutationi dī eē
ꝗtitas nālis.illa ēt eadē ꝗtitas ut eſt abſtracta a mā
ſenſibili ⁊ ut ꝯſiderat ꝑter māʒ q̄lē dī eſſe abſtracta a
motu ⁊ trāſmutatione.⁊ dī ꝗtitas mathematica. nā
mathematica ꝺm eē nō ſunt abſtracta a nālib':ſʒ ſunt
eadē cū ipis.ſunt aūt abſtracta ſolū ꝺm ꝯſiderationē
q̄re ſi eadē eſt ꝗtitas nālis:⁊ mathematica pōt aliq̇d
fieri de nō duplo duplū.per mutationē factam in alio
ꝺm ꝗtitatē nālē fiet hoc ꝺm ꝗtitatē mathematicā.lʒ
nō fiat ut eſt mathematica.Nō eni differret ꝙ eſt nā
le ⁊ ꝙ eſt mathematicū:ſed ut eſt nāle ⁊ ut eſt mathe
maticū. ¶ Tertio deficit tale dictuʒ:qꝛ imaginat ꝙ
ad relationē per ſe ſit mot':ꝙ ſi ſic eēt nō poſſet acq̇
ri relatio per ſe niſi per motū factū per ſe:⁊ in ſe. Pro
pter qꝺ hac ypoteſi ſtante nihil poſſet per ſe realē re-
lationē acq̇rē niſi per ſe trāſmutat' eēt:hoc tn̄ eſt fal-
ſum.nā ad relationē per ſe eſt mot' per accñs.ut ꝓbat
in 5° phicoꝝ.⁊ qꝛ relatio per ſe non acq̇rit per ſe:ſed
acq̇rit per hitudinē ad aliq̇d poterit p ſe relatio acq̇
ri per mutationē alteri' ut in ꝓſequēdo patebit.Cum
ğ querit utrū ſine mutatione ſui poſſit aliq̇d nouā re-
lationē acq̇rere utrū duplū poſſit fieri nō dupluʒ uel
ecōuerſo.Si itelligat ꝙ duplū manēs duplū fiat nō
duplū.ul' nō duplū manēs nō duplū fiat dupluʒ.hoc
eſt ipoſſibile nec per mutationē alteri':nec per muta
tionē aliꝗ.Si eni q̄tuoꝛ eſt dupluʒ ad duo:⁊ tria eſt
nō duplū.Et q̄tuoꝛ manēs q̄tuoꝛ ſit nō duplū. ⁊ tria
manēs tria ſit duplū ad duo oīno eſt impoſſibile.hoc
eni mō quādiu aliq̇d eſt manēs tale nō ſuſcipit ino-
uationē ꝺʒ ꝙ tale ut albū manēs albū nunꝗ fiet nigꝝ
nec ecōuerſo.Sʒ ſi aliq̇d ſe hēt ad aliquid ut tria ad
duo.poterit illō qꝺ ſe hēt ut duo tātū minui ꝙ aliq̇d
ſe nō hēbit ad illō ut tria ad duo : ſʒ ut q̄tuoꝛ ad duo
Propter qꝺ factū erit iſtud duplū ꝙ ꝓus nō erat du
plū per ſolā mutationē alteri'.iſtud eni idē qꝺ ſe hē-
bat ad aliq̇d ut tria ad duo per ſolā mutationē alteri
us poterit ſe hr̄e ad ipʒ ut q̄tuoꝛ ad duo.nō ğ fcm̄ eſt
ꝙ tria ſit duplū ad duo:qꝛ hoc eſt ipoſſibile : ſʒ eſt ꝙ
illud qꝺ ſe hēbat ut tria ſe hēt ut q̄tuoꝛ:⁊ qꝺ ꝓus nō
erat duplū iā factū eſt duplū per ſolā mutationē fcāʒ
in altero. ¶ Qꝺ āt ſic ſit ꝙ relationē p ſe nouā ⁊ rea
lē poſſit aliq̇d incipe hr̄e per ſolā mutationē factā in
alio poſſum' dupl'r decl'are. ¶ Prio p ipam q̇ditatē
relatiuā.2° per eē relationis. p^a via ſic patet.naʒ tota
rō q̇ditatis relationis eſt ad aliud ſe hr̄e.vñ boeti' in
lib° de trini.ait ꝙ relatio uera nihil oīno predicatur
de eodē quo dicit.Sed totū eſſe eius eſt in ad aliud
ſe hr̄e:quare ſi totū eſſe q̇ditatiuum relationis eſt ad
aliq̇d ſe hr̄e ⁊ ſolo defectu alteri' pōt deficere q̇ditas
ut tota q̇ditas ſilitudinis eſt in ad aliud ſe hr̄e. igit ſi
aliq̇d ſit albū:⁊ aliud nō ſit albū non dī iſtud ſil'e illi.

Sed ſi illud nõ albũ fiat albũ incipiet hoc ẽẽ ſiĺe per
mutationẽ factã in alio. ut qꝛ illud aliud factuꝫ eſt al-
buꝫ. deficiebat ḡ huic ꝙ p̃us erat albũ ſilitudo nõ qꝛ
deficeret aliq̃d ſed qꝛ deficiebat ſibi ad aliq̃d. Suffi-
cit ḡ ꝙ ſit facta mutatio in illo reſpectu cuiꝰ hoc dicit̃
ad aliq̃d ad hoc ꝙ iſtud icipiat ẽẽ ad aliq̃d ⁊ hr̃e rela
tionẽ q̃ eſt ad aliq̃d quã p̃us nõ hẽbat. ¶ Scḋo hoc
idẽ patet ex ipõ ẽẽ relationis. nã ẽẽ relationis eſt idẽ
cũ ẽẽ fundamẽti: ut ẽẽ ſilitudinis ſiue ẽẽ ſilitudinẽ nõ
eſt aliud q̃ ineẽ albedinem ita ꝙ nõ eſt aliud cõpoſi-
tiꝰ ex eo ꝙ eſt albũ ⁊ ſiĺe q̃ ex eo ꝙ eſt album tm̃. Si
igit̃ relatio ſm ſuũ ẽẽ faceret aliq̃ cõpoſitioneꝫ ultra
ſuũ fundamẽtũ qꝛ nõ eſt itelligibile ꝙ aliq̃d ſit cõpo
ſitiꝰ ſm rẽ quã p̃us erat loquendo ꝓe de cõpoſitione
nulla mutatione facta in ipõ nihil poſſet hr̃e nouã re
lationẽ realẽ niſi ꝑ mutationẽ factã in eo: ſed qꝛ rela-
tio nullã cõpoſitionẽ facit: nec ſm ẽẽ. qꝛ idẽ eſt ẽẽ eiꝰ
qḋ ẽẽ fundamẽti: nec ſꝫ rõnẽ q̃ditatis. qꝛ tota rõ q̃di
tatiua ipſius eſt in ad aliud ſe hr̃e. iõ ſine aliq̃ mutatio
ne facta in ſe: ſed ſolũ in alio põt de nouo acq̃ri. Dice
mus ḡ ꝙ relatio realis aliq̃d ſupꝛa fundamẽtũ ponit
reale in utroqꝫ extremo ut ſilitudo realis ponit aliq̃
realẽ q̃litatẽ in utroqꝫ extremo. ⁊ ꝓpoꝛtio ⁊ hĩtudo
q̃titatiua ponit aliq̃ q̃titatẽ realẽ ĩ utroqꝫ extremo
vñ cũ relatiua ſint ſiĺ nã: nõ eſt intelligibile: ꝙ aliquid
ſit ſiĺe: qḋ nõ ſit dare aliud cui ſit ſiĺe. Relatiua eni po
ſita ſe ponũt: ⁊ ꝑempta ſe ꝑimũt. Nõ eni põt vnũ re-
latiuũ ꝑimi niſi ꝑemptũ ſit aliud. Quare ſi deficiatur
q̃litas debita in altero extremo deficiet ibi ſilitudo.
⁊ deficiẽte ſilitudie in vno deficiet ⁊ in alio. defectꝰ ḡ
ſilitudis in utroqꝫ p̃t ꝯtigẽ ex ſolo defectu q̃litatis in
alio: ⁊ ſic̃ defectꝰ ſilitudiſ ĩ utroqꝫ p̃t ꝯtigẽ ex ſolo de
fectu q̃litatis in illo: ſic acq̃ſitio ſilitudis in utroqꝫ p̃t
ꝯtigẽ ex ſola mutatione fcã in alio. ⁊ inde eſt ꝙ ad ali
q̃d dr̃ ẽẽ motꝰ ꝑ accñs: qꝛ p̃t aliq̃d relationẽ acq̃rẽ ex
ſola mutatione fcã in alio. ¶ Ad argumẽtũ aũt in ꝯ
triũ dõm ꝙ ſufficit ꝙ cã faciẽs ⁊ trãſmutans attingat
ſolũ alterũ extremoꝝ ad hoc ꝙ icipiat ẽẽ noua rela-
tio in utroqꝫ qꝛ ſic̃ defectꝰ relationis in utroqꝫ extre-
mo põt ꝯtigẽ ex altero extremo tm̃. ſic ſufficit ꝙ fiat
mutatio in altero extremo tm̃. ⁊ ꝙ cã attigat aliũ ex
tremũ tm̃ ad hoc ꝙ incipiat eſſe relatio in utroqꝫ.

Queſtio. XIIII.

[t] Ertio querebat̃ de creatura q̃tum ad
differre. vtrũ aliq̃d poſſit reali
ter differre a ſeipõ abſqꝫ eo ꝙ dicat rẽ aliaꝫ.
Sed per ſolã habitudinẽ aliã. Et videt̃ ꝙ nõ: qꝛ non
differret albũ a nõ albo niſi per additionẽ alicuiꝰ rei
ut per additionẽ albedinis. ḡ hñs albedinẽ a nõ hñte
realr̃ differre nõ poterit niſi per additionẽ alicuiꝰ rei.
¶ In ꝯtriũ eſt qꝛ niſi eẽt dare talẽ realẽ dr̃iã nõ eſſet
dare quõ realr̃ differret ſuppoſitũ a nã: ut patet ꝑ qõ
nes nr̃as diſputatas de cõpoſitione angeloꝝ. ¶ Rꝰ
dõm ꝙ hoc ordine ꝓcedemꝰ in hac qõne q̃re p̊ decla
rabimꝰ ꝙ potẽtia ꝑfecta per actũ a ſeipſa non perfcã
realr̃ differt. Scḋo quõ hoc ſit declabimꝰ ex ꝑte po-
tẽtie. ⁊ ex ꝑte actꝰ. Tertio oſtendemꝰ ꝙ lꝫ potentia
ſic ꝑfecta nõ poſſit hr̃e realẽ dr̃iã niſi per rẽ aliã ipſa
tñ realr̃ differẽs a ſeipſa nõ eſt res alia. Sed ſolũ ha
bẽs q̃dã hĩtudinẽ aliã. ¶ Propt̃ p̊m ſciendũ ꝙ phs
in p̊ de gñatione querit hãc qõnem. quõ differat mã
ut eſt exñs ſb̃ foꝛis ꝯrijs: ⁊ ſoluit dicẽs ꝙ eſt eadẽ ſꝫ
eẽntiã. nõ aũt ſꝫ ẽẽ. eadẽ ḡ mã per eẽntiã eſt ſub foꝛa
⁊ p̃uatione eius: uĺ eſt ſub hac forma uĺ ſub ꝯria. Sꝫ
nõ eſt eadẽ ſꝫ ẽẽ: ſic ⁊ ſic accepta mã. ¶ Queremꝰ ḡ
q̃d dicat illud ẽẽ. ſm ꝙ eadẽ eẽntia mãe eſt ꝯiũcta ac
tui ⁊ p̃uationi. uĺ eſt ꝯiũcta actui ꝓpoſito: ⁊ oppoſito
itaqꝫ hiꝰ ẽẽ ſm ꝙ dr̃ eſſe talis dr̃ia uĺ dicet eẽntiã foꝛe
uĺ eẽntiã mãe: uĺ rẽ aliq̃ aliã per eẽntiã a foꝛa ⁊ a mã:
uĺ dicet q̃dã hĩtudinẽ: ⁊ quẽdã modũ eẽndi. quã hẽt
mã ut eſt ſub foꝛa. nõ aũt dici p̃t ꝙ hiꝰ ẽẽ dicat eẽntiã
forme. ut dicat̃ mã exñs ſub formis ꝯrijs differre ſm
ẽẽ: qꝛ differet ſm eẽntiã forme. ſic eniꝫ differre ſm ẽẽ
eẽt differre ſꝫ eẽntiã. ¶ P̃. nlla eẽt ſolutio qõnis ſi
quereret̃ quõ differet mã ut eſt ſb̃ alia ⁊ alia forma ꝯ
ria. ⁊ rñderet̃ qꝛ differet mã ſm eẽntiam forme ꝯrie.
eẽntia eni forme ꝯrie: ⁊ forma ꝯria vnũ ⁊ idẽ dicunt.
eadẽ ḡ eſſet rñſio ad qõnẽ: cũ ipa qõne. ⁊ per ꝯñs nul
la eẽt ſolutio qõnis. Querit eni qḋ quõ differt mã uĺ
q̃d ꝯſequit̃ mã ex eo ꝙ eſt ſub alia ⁊ alia forma ꝯria.
ꝙ ſi rñdeat̃ ꝙ ꝯſequit̃ aliã ⁊ aliã eẽntiã foꝛe in nullo
ſatiſfacis ꝓpoſite qõni. imo oĩno idẽ dicit ſolutio cũ
ipa qõne. Solutio ḡ phi ꝙ mã ſic ⁊ ſic ſũpta differũt
ſm aliud ⁊ aliud ẽẽ nõ eſt itelligẽda ꝙ ibi aliud ⁊ ali
ud ẽẽ dicat aliã ⁊ aliã eẽntiã foꝛe. Sed ſi bñ ꝯſideret̃
hiꝰ dictũ cũ querit̃ de mã qñ eſt ſub alia ⁊ alia forma
ꝯria quõ differret: ⁊ rñdeat̃ ꝙ differret ſꝫ aliã ⁊ aliã
eẽntiã foꝛe: forte ſufficiẽter rñdet̃ quõ eſt ibi dr̃ia q̃
tũ ad formã: ſed nõ rñdet̃ quõ ſit ibi dr̃ia ſꝫ mãꝫ: nec
ſatiſfit. quõ differt mã a ſeipa ꝓut eſt ſub p̃uatione ⁊
forma. uĺ ꝓut eſt ſub alia ⁊ alia forma cõtraria. Ergo
cũ dr̃ ꝙ mã exñs ſub formis ꝯrijs differt ſꝫ ẽẽ nõ ſꝫ
eẽntiã ibi eſſe nõ accipit̃ pro eẽntia foꝛe. nec ẽt p̃t ac-
cipi ꝓ eẽntia mãe. qꝛ eẽntia mãe nõ hẽt dr̃iaꝫ: nõ ḡ ſic
differre ſm ẽẽ eſſet differre ſm eẽntiã mãe. qꝛ dictũ
phi iplicaret oppoſita. ſiue mã exñs ſub formis ꝯrijs
nõ differret ſm eẽntiã: ſed ſꝫ ẽẽ. ⁊ ibi eſſe accipet̃ ꝓ
eſſentia mãe. ꝯñs eſſet ꝙ mã ſic ſe hñs ⁊ nõ differẽs
per eẽntiã differet per eẽntiã qḋ ſtare nõ põt. Nec ẽt
p̃t dici ꝙ hiꝰ ẽẽ ſm ꝙ differt mã ut eſt ſb̃ formis ꝯrijs
dicat q̃dã rẽ tertiã differẽtẽ a mã ⁊ a forma quã ipꝛi
mat forma mãe. q̃titas eni ſeipa extendit mãꝫ. nõ eni
ipꝛimit ei q̃dã rẽ tertiã: uĺ q̃dã extẽſionẽ aliaꝫ qꝛ ſic
eẽt abire in ĩfinitũ. Si eni q̃titas nõ extẽdẽt mãꝫ per
ſeipaꝫ: ſed ipꝛimeret ei q̃dã aliã extẽſioneꝫ. pari rõne
⁊ illa extenſio nõ extẽdẽt mãꝫ per ſeipaꝫ: ſed ipꝛime
ret ei q̃dã aliã extenſionẽ: ⁊ ſic in ĩfinitũ. ſtãdũ eſt ḡ i
pꝛimis ut dicamꝰ ꝙ forma ſeipa ꝑficit: ⁊ mã ſeipa ꝑfi
cit̃. ita ꝙ nihil eſt aliud vniẽs mãꝫ forme: uĺ faciens ꝙ
mã ꝑficit̃ per formã. nõ eni opꝫ querẽ quõ fiat vnum
ex mã ⁊ forma: qꝛ nullã eſt ibi dare rẽ tertiã ꝑ qḋ hoc
ꝑficiat ⁊ illud ꝑficiat̃. ⁊ per qḋ hec vniant̃. q̃titas ita
qꝫ ut diximꝰ ſeipa extẽdit mãm. ⁊ mã ſeipſa extẽdit̃ ꝑ
q̃titatẽ ut in hoc nullã ſit dare rẽ tertiã aliam a mã ⁊
q̃titate. ⁊ qḋ dictũ eſt de q̃titate reſpectu mãe intelli
gẽdũ eſt de oĩ actualitate: ⁊ de oĩ ꝑfectione mãe. Re
deamꝰ ḡ ⁊ dicamꝰ ꝙ mã exñs ſub formiſ ꝯrijs uĺ exñs
ſb̃ p̃uatione ⁊ foꝛa nõ differt ſꝫ eẽntiã: ſꝫ ſꝫ ẽẽ. qḋ ẽẽ
nõ dic̃ eẽntiã foꝛe nec eẽntiã mãe: nec rẽ aliq̃ tertiam
differẽtẽ ab eẽntia foꝛe ⁊ mãe. Sꝫ dic̃ ipaꝫ termina-
tionẽ mãe: uĺ dic̃ quãdã hĩtudinẽ: ⁊ quẽdã modũ exi
ſtẽdi quẽ hẽt mã ut eſt ſb̃ foꝛa. in ipa ḡ re ut in ipa mã
fcã eſt hiꝰ dr̃ia ꝓut hẽt diuerſũ ẽẽ qḋ ꝯſequit̃ ut eſt ſb̃
p̃uatione ⁊ foꝛa. uĺ ut eſt ſub alia ⁊ alia foꝛa. q̃re ſic ⁊
ſic accepta realr̃ differt a ſeipa. ut ponamꝰ exẽplũ ſen
ſibile. ponamꝰ ꝙ mã nõ ſit ꝑfecta ꝑ q̃titatẽ: ſꝫ ſit q̃ti-
tate p̃uata: ⁊ ſic nõ extẽſa: poſtea illa eadẽ mã uel illa
eadẽ eẽntia mãe ꝑficiat̃ ꝑ q̃titatẽ ⁊ fiat extẽſa. mã ḡ
ſic ⁊ ſic accepta nõ differt per eẽntiã: qꝛ eadeꝫ eẽntia
mãe eſt que p̃uſ intelligit̃: nõ extẽſa: ⁊ p̃uata q̃titate
⁊ poſtea fit extẽſa: ⁊ ꝑfecta per q̃titateꝫ ⁊ differet tñ
mã ſic ⁊ ſic accepta ſm ẽẽ ꝓut hẽt ẽẽ extẽſuꝫ: ⁊ nõ ex

tenſuz.Cū eni extēſuz ſz rei vitatē realr̄ differt a nō
extēſo.Nulli aūt dubiū eē pōt ꝙ realr̄ diuerſificabit
mā in ſeipā.ut ſic diuerſificat ſm eē.i.ſm modū exi-
ſtēdi quē hēt ſub forma:ſiue ſm aliā ⁊ aliā habitudi-
nē ad formā.¶ Hoc viſo uolumꝰ declare 2m.Nā ex
pte actꝰ ⁊ ex pte potētie declabimꝰ quō hoc ꝯtingat.
Dicemꝰ eni ꝙ eo mō quo phs in 2o de aia.diffinit aiaz
eē actū organici corpis p̄t differri quelibet forma ꝙ
ſit actꝰ ſue ꝑe māe.diffinit eni aiaz ꝙ eſt actꝰ corpis or
ganici phici potētia vitā hn̄tis.Diſtiguit aūt ibi.⁊ de
potētia.ꝙ eſt potētia abiciēs actū.Et potētia ꝯiūcta
actui.aia aūt ſic eſt actꝰ corpis hn̄tis vitā in potentia.
ꝙ ibi potētia eſt nō abiciēs actū:ſz ꝯiūcta actui.Ut ḡ
diffinitionē de aia trahamꝰ ad diffinitionē cuiuſlibet
forme ſiue ſbalis:ſiue accn̄talis.Dicemꝰ ꝙ q̄libet foꝛa
eſt actꝰ ſue māe potētia ꝑfectionē hn̄tis potentiā.ſ.nō
abiciētis actū.In talibꝰ ḡ eſt tria ꝯſiderare .videlicet
ipz actum.⁊ ipſaz potētiā abiciētē actū.⁊ potentiam
nō abicientē actuz.que ponitur in diffinitione actus.
¶ Queremꝰ ḡ utrū potētia nō abiciēs actuz icludit
ipſuz actū ſiue ipſaz formā.¶ Cū eni potētia nō abi-
ciens actū uel formaz ponat in diffinitione forme ut
patet ex diffinitione.dici nō poteſt ꝙ potētia ſic acce
pta icludat formā.Quia cū hꝰ potētia ponat in diffi
nitione forme ſi icludēt formā poneret forma in diffi
nitiōe forme.imo qō peiꝰ eſt cū forma ſit actꝰ potētie
ſic accepte forma eēt actꝰ ſuiipſiꝰ qō ſtare nō p̄t.ḡ po
tentia nō abiciēs formā nō includit ipaz formā.⁊ dif
fert a potentia abiciente formā ex quo clarius appet
ꝙ potētia exn̄s ſub p̄uatione.⁊ forma ul' potētia abi
ciēs formā:⁊ nō abiciēs formā nō differrēt ſm eēn-
tiā:ſed ſm eē.Ibi eni eē nō accipit pro eēntia forme
qꝛ res differēs ut eſt differēs icludit ſuā dr̄iaz.mā āt
nō abiciēs formā nō icludit formā:qꝛ ponit in diffini
tione forme.Sed qꝛ nōdū clare patet q̄d ſit iſtud eē
ſm ꝙ differret mā p̄uata ⁊ nō p̄uata actu uel ut eſt ſb
alio ⁊ alio actu.iō videndū eſt q̄d eſt nō abicē actū ⁊
q̄d eſt hr̄e actū in potētia.Sic corpꝰ nō abiciēs aiaz:
qō ponit in diffinitione aie.dicet potētia vitā hr̄e qō
nō ſic intelligēdū eſt.ꝙ corpꝰ aiatū nō actu viuat.⁊ ꝙ
mā exn̄s ſub forma nō actu ꝑficiat per formā : ſed dr̄
hoc hr̄e mō potētiali.qꝛ hēt hoc mō receptiua ⁊ reci
pere:ſiue ꝑticipare ad nāz potētie ꝑtinet.Dicemus ḡ
ꝙ aia eēntialit̄ eſt ipſa vita.ul' loq̄mur ſic loq̄tur augꝰ
3o cōfeſſi.ꝙ aia eſt vita corpoꝝ:corpꝰ āt quodcunq̨
ꝑfectū per aiaz nō eēntialit̄ eſt ipſa vita:nec eſt abici-
ens vitā:ſed eſt ꝑticipans vitā.iō corpꝰ ſic acceptū dr̄
hr̄e vitā in potētia nō in potētia abiciente actū:ſz ꝑti
cipāte actū.⁊ qꝛ ut diximus hr̄e aliq̄d mō receptiuo:
eſt hr̄e mō potētiali.iō corpꝰ ſic acceptū dr̄ potentia
vitā hr̄e.potētia itaq̨ abiciens formā:⁊ nō abiciens
nō icludit eēntiā forme:nec ſic.⁊ ſic accepta potentia
differt per eēntiā:qꝛ illa eadē eēntia potētie.ul' eſſen
tia māe que erat abiciēs formā:⁊ p̄uata forma fit po
ſtea ſub forma:⁊ ꝑticipat formā.Cū ḡ querit quō dif
fert.dicet ꝙ differt ſm eē.Quid ḡ erit iſtud eē:poſt
q̄ nō eſt eēntia forme.Dicemꝰ ꝙ eſt terminatio māe:
uel ꝑticipatio forme:ul' eſt modus eēndi quē hēt mā
ſub forma:ſm quē modū differt mā a ſeipſa realit̄ ut
eſt ꝑticipās formā:⁊ ut hēt hunc moduz eēndi ⁊ hūc
modū ſe hn̄di.ut eſt ſub forma quā nō hēt.ut eſt abi-
ciens formā.Propt̄ qō id ꝙ dicebat de aia p̄t dici de
q̄libet forma ſiue accidētali ut aia eēntialr̄ eſt ipa vi-
ta.corpus abiciēs aiaz eſt p̄uatū vita.nō abiciens:eſt
ꝑticipās vitā.Sic q̄titas eſſentialr̄ eſt ipſa extenſio.
Mā p̄uata q̄titate eſt p̄uata extēſione.Mā aūt ſub
q̄titate eſt ꝑticipās extēſionē.Sic quelibet foꝛa eēn
tialr̄ eſt ipa ꝑfectio.Mā aūt abiciēs formā eſt p̄uata
ꝑfectione.ut eſt aūt ſub forma eſt ꝑticipās ꝑfectionē.
Hr̄e ḡ potētia ꝑfectionē:eſt hr̄e eaz mō ꝑticipatio:ſi
ſit potētia nō abiciēs actū qō competit māe ut eſt ſub
actu.¶ Hiis habitis ē 3o declandū quō aliq̄d ſit rea
lit̄ differēs.lz ſit per rē aliā:nō tn̄ opz ꝙ ipz ſic diffe-
rēs ſit res alia.Eſt ergo diligent̄ notāduz ꝙ hr̄e ꝑfe-
ctionē ꝑticipatione eſt uere eē tale ⁊ uere eē ꝑfectū.
⁊ carere tali ꝑticipatione eſt uere nō eē tale ⁊ uere eē
iperfectū.Si ḡ itelligat mā ſine q̄titate itelligit uere
nō extēſa ⁊ nullā hn̄s extēſionē.Si aūt itelligat ſub
q̄titate uere itelligit extēſa ⁊ uere hn̄s extēſionē:lz
hēat eā mō potētiali:⁊ nō mō ꝑticipatiuo.Quia hēt
eā ut ꝑticipat q̄titatē.Et ſic ḡ itelligemꝰ mām eē ſub
forma:⁊ eſſe ſb actu.quia talis fit per ꝑticipationem
actꝰ:q̄lis eſt eēntialr̄ actꝰ.Ut ſi q̄titas eſt eēntialr̄ q̄-
dē extēſio.mā exn̄s ſb q̄titate ꝑticipat q̄titatē.fit ta
lis ꝑticipatione q̄lis eēntialr̄ q̄titas:qꝛ fit extēſa:⁊ ſit
hn̄s ptes ſic ⁊ q̄titas:⁊ corpꝰ ꝑticipatione viuit actu
per aiaz que eſt eēntialr̄ vita.Deꝰ eni ꝓducēdo poten
tiā ⁊ actū.dedit hāc nāz potētie ut ꝑticipatiue in ſua
eēntia ꝯſequeret id qō hēt eēntialr̄ actꝰ.Pōt ḡ diſti-
gui duplex extēſū.vnū qō eni eēntialr̄ tale:ut ipa q̄ti
tas.⁊ aliud qō eſt ꝑticipatione tale:ut ipſa mā.⁊ hoc
p̄t dici:nō illa.qꝛ extēſio māe nō eſt extēſio q̄titatis:
ſic ꝑtes māe ſūt alie a ꝑtibꝰ q̄titatis.¶ Quis ḡ du-
bitat ꝙ uere realr̄ extēſuz differret uere ⁊ realr̄ a nō
extēſo.cū ḡ ipa eēntia māe ſm ſe ſit nō extēſa.ipa po
ſtea eēntia māe ſit realr̄ extēſa differret eēntia māe a
ſeipſa que realr̄ ut priuata eſt q̄titate.⁊ ut eſt q̄titati
ꝯiūcta.nō ꝙ eēntia māe ſic ⁊ ſic ſe hn̄s ſit alia res ſed
eſt vna ⁊ eadē res diuerſificata in ſeipa ꝓut eſt ꝯiun-
cta q̄titati:⁊ nō ꝯiūcta.qꝛ hoc eſt de nā potētie ꝙ cō
iūcta actui diuerſificet in ſeipſa:⁊ fiat talis in actu ꝑti
cipatione.q̄lis erat in potētia anteq̄ ꝑticiparet actū.
ḡ ſunt ibi tria.videlz.aliq̄d qō eſt extēſuz eēntialit̄:ut
ipa q̄titas.aliq̄d qō eſt extēſū ꝑticipatione:ut ipa mā
ſub q̄titate.⁊ aliq̄d qō eſt p̄uatū extēſione:ut mā abi
ciēs q̄titatē.Extēſuz qō eēntialr̄ dicit aliā eēntiā ab
extēſo ꝑticipatione.qꝛ eēntia q̄titatis eſt alia ab eēn
tia māe.Sed extēſuz ꝑticipatiue nō dic̄ aliā eēntiaz
ab eo qō eſt p̄uatū extēſione.qꝛ potētia abiciēs actū
⁊ ꝯiūcta actui nō dic̄ aliā ⁊ aliā eēntiā uel nō dic̄ aliā
⁊ aliā rē.Sz dic̄ illā eandē rē actu fcāz talē que erat
potētia talis:⁊ qō dictū eſt de q̄titate reſpectu extē
ſiōis.itelligēdū de q̄libet forma reſpectu ꝑfectionis.
Nā forma eēntialr̄ eſt ipſa ꝑfectio.uel pōt dici ꝙ eſt
q̄d ꝑfectū eēntialr̄.mā ſub forma eſt q̄d ꝑfectū ꝑtici-
patiue.Priuata forma eſt q̄d abiciēs ꝑfectionē.non
ſūt ḡ niſi due eēntie videlz eēntia forme:⁊ eēntia ma
terie.niſi forte accipemꝰ tertiam eēntiā cōpoſitam ex
utriſq̨.Pret̄ tn̄ eēntiā māe ⁊ forme nō eſt aliq̄ eēn-
tia niſi cōſtituta ex utriſq̨.ſz lz nō ſit dare tres eſſen-
tias ſimplr̄ differētes.eēntia tn̄ māe multū diuerſifi-
cat in ſeipſa ut eſt ꝑfecta:⁊ ut eſt p̄uata ꝑfectione.ſic
multū diuerſificat in ſeipa ut eſt extēſa ⁊ ut eſt p̄uata
extēſione.¶ Declatū eſt ḡ 3m videlz ꝙ potētia ſic ⁊
ſic diuerſificata lz hoc hēat ptē aliā:qꝛ per formā ipa
tn̄ nō eſt res alia:⁊ alia:ſed eadē res.⁊ ut eſt ꝑfecta ꝑ
formā differret realr̄ a ſeipa.ut eſt priuata ⁊ abiciens
formā.Ex hoc aūt intelligi pōt quō differt nā a ſup-
poſito.Nā illa eadez eſſentia in ſe conſiderata.ut nō
participat perfectiones additas dr̄ nā.Ut eſt ſbiecta
ꝑfectionibꝰ.ut ꝑticipant ꝑfectiones alias.ſi ſit per ſe
exn̄s in rebꝰ creatis meret dici ſuppoſitū.ut diffuſius

UNIVERSITA DE GRANA

dixim⁹ in qõnib⁹ de cõpoſitione angeloꝝ. in qõne de
nã ⁊ ſuppoſito. ℭ Ad argumẽtũ aũt in ꝯriũ dõm ꝙ
hñs hitudinẽ a nõ hñte differt per rẽ additã. Sʒ nõ
opʒ ꝙ hñs hi⁹ hitudinẽ dicat ul' ſignificet illã rẽ addi
tã ut mã extẽſa differt a nõ extẽſa per ꝗtitatẽ. alia tñ
eſt extẽſio mãe ⁊ alia ꝗtitatis. ⁊ mã extẽſa ſiue ꝑtici-
pãs extẽſione nõ eſt aliq̃d aliud ꝙ mã: ſed eſt ipa mã
diuerſificata in ſe. ut eſt ꝑuata ꝗtitate. ⁊ ut eſt ꝗtitati
ꝯiuncta. nec hoc dicim⁹ ꝙ mã poſſit ſimpl'r abſolui a
ꝗtitate: ſʒ hoc dixim⁹ ut clari⁹ itelligam⁹ quõ differt
mã ſub actu exñs ⁊ actu ꝑuata. Queſtio. XV.

q Quarto querebat de rebus ꝗtuʒ ad
actionẽ. Utꝝ idẽ ſʒ idẽ poſ
ſit agẽ in ſeipm. Et videt ꝙ ſic. qꝛ diſtinguit
de actione in 9° meta^ce. videlʒ ꝙ quedã eſt actio trã
ſiens. quedã manẽs in agẽte. Si g̊ in ipo agente põt
manẽ actio. opʒ ꝙ agẽs ſm ꝙ agẽs patiat. ℭ In ꝯri
um eſt ſm phm in 9° meta^ce. iõ aliq̃d nõ agit in ſeipʒ
qꝛ vnũ eſt. ubi g̊ eſt vnitas ⁊ nõ eſt diſtinctio nõ eſt da
re actionẽ ⁊ paſſionẽ q̃re idẽ ſm idẽ nõ erit agens ⁊
patiẽs. ℭ R° dõʒ ꝙ hoc ordine ꝓcedem⁹ in hac qõ-
ne. qꝛ p̊° narrabim⁹ ea que req̃runt ad actionẽ ⁊ paſ-
ſionẽ. Scõo ex illis declarabim⁹. ꝙ idẽ põt agẽ in ſe
ipm. ⁊ vna ps agit in aliã. Tertio oñdem⁹ ꝙ directe
⁊ per ſe loquẽdo idẽ nõ põt agẽ in ſeipʒ: ꝙ ſm idẽ ſit
agẽs ⁊ patiẽs. ℭ Propt̃ p̊^m ſciẽdũ ꝙ int̃ agẽs ⁊ pa-
tiẽs ꝗtũ ad pñs ſpectat eſt triplex ꝯditio attẽdẽda.
Prio q̃dẽ ꝙ vnũ ſit actuale. aliud potẽtiale. Nã q̃c-
q̃d agit agit ſʒ ꝙ eſt in actu. ⁊ q̃cq̃d patit̃. patit̃ ut eſt
in potẽtia. vñ iſte fuit error oiuʒ antiq̃rũ phoꝝ ꝙ nõ
plene ꝯſpexerũt nãʒ potẽtie. iõ nõ potuerunt ſaluare
actionẽ ⁊ paſſionẽ in reb⁹. ℭ Scõa conditio eſt iter
agẽs ⁊ patiẽs: eſt ꝙ agẽs debet attingẽ ul' ꝯtingẽ pa-
tiẽs. Nã ſm phm in p̊° de gñatione. oẽ agens agit in
ſeipo: ul' medio. vñ ibidẽ dĩ ꝙ agẽs ⁊ patiẽs non ap-
propinq̃ta ſibiipis: neqʒ aliis nõ ſũt innata facẽ ⁊ pa-
ti. Si eni ignis agit in aerẽ. opʒ ꝙ attigat aerẽ ul' ꝙ at
tigat aliq̃d aliud per qõ deferat actio uſqʒ ad aerẽ id
g̊ qõ imediate ſuſcipit actionẽ agẽtis. opʒ ꝙ imedia-
te attingat ab agẽte. ℭ Tertia ꝯditio int̃ agẽs ⁊ pa
tiens eſt. qꝛ ſemp agẽs ſʒ ꝙ hi⁹ eſt ꝑſtãtioꝛ ⁊ potẽtioꝛ
patiẽte. ut vult aug⁹ in de libo arbitrio. ⁊ phs in 3° de
aia. ℭ Uiſo que requirunt ad actionẽ ⁊ paſſionẽ. re
ſtat oñdẽ ſm ꝓtaxatũ ordinẽ ꝙ nõ eſt incõueniẽs idẽ
agẽ in ſeipʒ. qꝛ ps agit in ptẽ. qꝛ nõ eſt incõueniẽs ali-
qõ totũ ꝯſtare ex duab⁹ ptib⁹. q̃rũ vna reſpectu alte-
ri⁹ ſit q̃ſi in actu. alia q̃dẽ in potẽtia. ſic videmus in oi
cõpoſitione: ſiue ſit cõpoſitio ex ptib⁹ ꝗtitatiuis: ſiue
ex ptib⁹ eẽntialib⁹: ſiue ex ptib⁹ potẽtialib⁹. Ex ptib⁹
ãt ꝗtitatiuis videm⁹ aliqõ corp⁹ vnũ ⁊ illud in vna p
te erit eẽ magis calidũ in alia min⁹. q̃re vna ps erit ta
lis in actu. ut qꝛ erit calida in actu. Alia v̊o talis in po
tentia: ut qꝛ vna erit calida: uel nõ erit adeo calida ut
ps alia. Sic ẽt videm⁹ ex toto cõpoſito. ex ptib⁹ eẽn
tialibus. ut in aiali cõpoſito ex aia ⁊ corpe. ubi aia ſe
poterit hẽe ut mouẽs ⁊ ut agẽs. corp⁹ aũt ut motũ ⁊
ut patiẽs. Hoc idẽ ẽt patet in cõpoſito ex ptib⁹ poten
tialib⁹. ubi ſm vnã potẽtiam ſe hẽbit ut mouẽs ⁊ ut
agẽs. ſm aliã ut motũ ⁊ patiẽs. ſiue eni ſint ptes ꝗti-
tatiue ſiue eẽntiales ſiue potẽtiales. Ex quo ptes ſũt
realit̃ differẽtes nõ eſt incõueniẽs vnã reſpectu alteri
us hẽe ꝗdã rõnẽ actualitatis. Aliã v̊o ꝗdã rõnẽ po-
tẽtialitatis. imo cũ diſtictũ ſit triplex totuʒ iuxta tri-
plex gen⁹ ptiũ. videlʒ totũ ꝗtitatiuũ. eſſentiale ⁊ po-
tẽtiale. poſſem⁹ ad hoc diſtinguẽ ꝗtũ gen⁹ toti⁹. vide
licet totũ ꝑfectibile. ut dicat hi⁹ totũ eẽ qõ cõſtat ex
plib⁹ ꝑfectionib⁹ ſm quẽ modũ nõ eẽt inconueniens
vnã ꝑfectionẽ reſpectu alteri⁹ hẽe ꝗdã rõnẽ actuali-
tatis. aliã v̊o ꝗdã rõnẽ potẽtialitatis. ſic int̃ duas p-
tes eiuſdẽ toti⁹ ſiue ille ſint ꝗtitatiue ſiue eſſentiales
ſiue potẽtiales: ſiue ſint uarie ꝑfectionis ſaluare poſ-
ſum⁹ ꝙ vna illarũ ptiũ reſpectu alteri⁹ hẽat ꝗdaʒ rõ-
nẽ actualitatis. ⁊ alia ꝗdã rõnem potẽtialitatis. Sic
ſaluare poterim⁹ ꝙ vna ſit ꝑſtãtioꝛ ⁊ potentioꝛ alia. ⁊
ꝙ vna aliq̊ mõ attingat: ul' ꝯtingat aliã. Quare ſalua-
bunt ibi oẽs ꝯditiones tacte int̃ agẽs ⁊ patiẽs. ⁊ per
ꝯñs poterit ibi ſalvari actio ⁊ paſſio. ℭ Habito que
cõditiones req̃runt ad actionẽ ⁊ paſſionẽ: ⁊ oſtenſo
ex ꝯditionib⁹ illis nõ eẽ icõueniẽs idẽ ſm aliã ⁊ aliaʒ
ptẽ agẽ ⁊ pati a ſeipo. Reſtat oñdẽ ꝙ idẽ ſʒ idẽ in ſe
ipm directe nõ poſſit agẽ: nec poſſit a ſeipſo pati: naʒ
qõ eſt in potẽtia non eſt: qõ aũt eſt actu eſt. Si igitur
idẽ ſʒ idẽ eẽt actu: ⁊ potẽtia tũc idẽ eẽt ⁊ nõ eẽt. tũc
idẽ ſʒ idẽ ineẽnt oppoſita qõ eſt icõueniẽs. ⁊ ſic ex p
te act⁹ ⁊ potẽtie decl'auim⁹ nõ poſſe eẽ ꝙ idẽ ſm ideʒ
in ſeipſuʒ agat. ſic decl'ari põt hoc idẽ ex pte aliaꝝ cõ
ditionũ: ut qꝛ agẽs debet attingẽ patiẽs: ⁊ qꝛ agẽs de
bet eẽ poti⁹ ꝑſtãti⁹ patiẽte. Nã id qõ attigit aliud eſt
aliq̊ mõ diſtictũ ab illo. Sʒ in eodẽ ſm idẽ diſtictio-
nẽ ſaluare nõ poſſum⁹. cũ eni diſtictũ ſm ꝙ hi⁹ oppo
nat ei: qõ ẽ idẽ nõ poterit ſaluari diſtictio in eodẽ ſʒ
idẽ. Hoc ẽt decl'at ex 3ª ꝯditione int̃ agẽs ⁊ patiens.
Nã cũ idẽ ſm idẽ nõ poſſit eẽ poti⁹ ⁊ ꝑſtãti⁹ ſeipſo.
nõ poterit idẽ ſm idẽ in ſeipſuʒ agẽ uel a ſeipſo pati.
ℭ Propt̃ argumẽtũ ãt in ꝯriũ ſciẽdũ ꝙ cũ diſtiguit
duplex actio. Una manẽs in agẽte: alia trãſiẽs. Dice
mus ꝙ actio manẽs dũ tñ ſit real'r differẽs ab agente
nõ ſolũ ẽ actio: ſʒ ẽt paſſio. ut ſi itelligẽ ſit real'r diffe
rẽs ab itelligẽte ipʒ itelligẽ erit qõdã pati. ⁊ ſic itelli
gẽ manẽs in itelligẽte eſt qõdã pati. ita uelle manens
in uolẽte eſt quoddã pati. ⁊ ſentire manẽs in ſentiẽte
eſt quoddã pati. Nõ eni itẽdim⁹ nũc loq̃ de deo ubi
ſua actio eſt ſua ſbã. ⁊ ubi actio nõ trãſiẽs nõ eſt real'r
differẽs ab agẽte. ut intelligẽ nõ eſt ibi real'r differẽs
ab itelligẽte: nec uelle a uolẽte. Sed intẽdim⁹ loq̃ de
agẽtib⁹ aliis. ubi talia ſũt real'r diña: ⁊ ubi ꝓ̇e ꝑt ſalua-
ri actio oppoſita paſſiõi. in hi⁹ itaqʒ agẽtib⁹ actio ma
nẽs in agẽte quedã paſſio eſt. ⁊ ſic actio illa eſt quedã
paſſio. ita agẽs ibi eſt quoddã patiẽs. ⁊ qꝛ eſt quoddã
patiẽs nõ eſt icõueniẽs actionẽ manẽ in tali agẽte. qꝛ
hoc eſt manẽ eã in q̊dã patiẽte: nec in talib⁹ actionib⁹
nõ trãſeũtib⁹ idẽ ſm idẽ agẽs ⁊ patiẽs. Nã ſi cãtur i
tellectio in itellectu: hoc erit per aliq̃d differẽs real'r
ab itellectu. erit eni hoc: ul' per uolũtatẽ ſe ꝯuertẽteʒ
ſupra itellectũ: ul' per eẽntiã aliq̃ ꝑñtẽ ipſi itellectui:
ul' p ſpẽʒ aſſiſtẽtẽ itellectui: ul' ſupplẽtẽ vicẽ obiecti:
ſemp eni actionẽ real'r differẽtẽ ab itellectu reduce-
m⁹ in aliqõ agẽs. qõ real'r differt ab ipo. ℭ Ad foꝛaʒ
ãt argumẽtã di dõʒ ꝙ cũ dĩ ſi actio manet in agẽte. g̊
agẽs ſm ꝙ agẽs eſt patiẽs. Dicem⁹ ꝙ ut patuit actio
manẽs eſt quedã paſſio. ⁊ agẽs in talib⁹ eſt quoddam
patiẽs. manẽ itaqʒ actionẽ in tali agẽte eſt eã manẽ in
q̊dã patiẽte. ꝑp qõ nõ ſequit̃ ꝙ agens ſʒ ꝙ agens ſit
patiẽs. ſʒ ꝙ patiẽs ſʒ ꝙ patiẽs ſit patiẽs. Q. õ. XVI.

q Quinto querebat de reb⁹ creatis ꝗ-
tũ ad ſuã ꝑfectionem. ⁊ erat
queſtio. Utrum aliq̃d exiſtens ſub vna per-
fectione poſſit ſeipſum facere ſub alia perfectione.
Et arguebat ꝙ ſic. qꝛ itellect⁹ factus in actu p ꝑncipia
mouet ſeipm ad itelligẽdũ ꝯcluſiones: ⁊ uolũtas fa-
cta in actu per finẽ mouet ſeipaʒ ad uolẽdum ea que
ſũt ad finẽ. ℭ In ꝯriũ eſt qꝛ ut dicebat mouẽs ⁊ mo-

tū opȝ eē diſtincta.ſed idē a ſeipo eſt īdiſtinctū.ğ ꝛc.
℄ Ad 2ᵐ dōm: ꝙ quō aliqd mouet ſeipm.opȝ per diſtin
ctionē ſoluē. Cū ğ querit utrū aliqd exñs ſub vna ꝑ
fectione poſſit ſeipm facē in aliā ꝑfectionē.aut hoc ī
telligit imediate ꝛ per ſe. Aut mediate: ꝛ q̄ſi per acci
dēs. Si itelligat mediate ꝛ q̄ſi per accñs nullū incō
ueniēs eſt q̄ aliqd ſeipȝ moueat.ſiue in corꝑalib᷒ ſiue
in ſpūalib᷒.in corꝑalib᷒ q̄dē graue mouet ſeipm deor
ſum:ſed hoc eſt mediate ꝛ q̄ſi per accñs.graue enim
per formā grauiſ per ſe: ꝛ immediate mouet mediuȝ
ſcindēdo ipȝ.mouēdo aūt ꝛ ſcindēdo mediū mouet
ſeipm deorſum.graui ğ cōpetit duplex ꝑfectio. Una
per formā ſuā ſiue per formā grauis. Alia ex ꝯnexio
ne ad aliqd ut ex eē deorſum. Ibi eni q̄dā ꝑfectionē
dī graue cōſeq̄ qꝛ magis eſt aptū natū ſaluari deorſū
q̄ alibi.graue ğ exñs ſub vna ꝑfectione ut ſub forma
grauis mouet ſe ad aliā ꝑfectionē:ut ad eē deorſum:
ſed hoc eſt mediate ꝛ per accñs.nō eni per ſe ꝛ p̄mo
mouet ſe ſed mouet aliud:qꝛ mouet mediū qd mouē
do ſeipm mouet. Hoc idē ēt patet in ſpūalib᷒:qꝛ itel
lect᷒ fact᷒ in actu per p̄ncipia mouet ſeipm ad inq̄ren
dū de cōcluſionib᷒:ſed hoc erit mediate ꝛ quaſi per
accidēs.nā intellect᷒ fact᷒ in actu per p̄ncipia ꝛ ꝯſide
rans de p̄ncipijs cōplacet ſibi uolūtas:uel hō per uo
lūtatē cōplacet ſibi ſupra cognitionē p̄ncipioꝝ.quo
facto per hı᷒ uolūtatē per quaȝ ſibi placet per cogni
tionē p̄ncipioꝝ mouet intellectū ad inq̄rendū de cō
cluſionib᷒.itaq̄ȝ itellect᷒ mouet ſeipm mouēdo uolū
tatē. Sic ꝛ uolūtas mouet ſeipaȝ mouēdo itellectū.
℄ Oſtēſo quō aliqd mouet ſeipm mediate mouēdo
aliqd aliud. Reſtat iueſtigare. Utrū aliqd poſſit mo
uere ſeipm per ſe: ꝛ p̄° mouēdo ſeipȝ.ꝙ adhuc eſt di
ſtinguendū:qꝛ aut hoc erit p̄° ꝛ p̄ncipalr:aut ex cōſe
quenti ꝛ īdirecte. Si ex cōſequēti ꝛ indirecte nō eſt
incōueniēs ꝙ aliqd exñs ſub vna ꝑfectione faciat ſe
ipm in aliā ꝑfectionē.ut aliqd exñs ſub ꝑfectione ſbā
li facit ſeipm ad ꝑfectionē accñtalē:uel aliqd exiſtēs
ſub vna ꝑfectione accñtali:facit ſeipm in aliā ꝑfectio
nē accñtalē. Sed hoc nō eſt ꝙ directe in ſeipm agat.
Sed qꝛ factū in actu ab alio a ſeipo debita perfectio
fluat.videm᷒ eni ꝙ aq̄ ſeipaȝ reddit frigidā q̄tūcūq̄ȝ
ſit aliūde calefacta.aq̄ ğ exñs ſub nā aq̄: ꝛ ſub ꝑfectio
ne ſbali.facit ſeipaȝ ſb frigiditate: ꝛ ſub ꝑfectione ac
cidētali. Sic ēt calor nālis deſiccat humidū.calidū ğ
exñs ſub calore tanq̄ ſub ꝑfectione accñtali fac̄ ſeipȝ
ſiccū ꝛ mouet ſeipm ad ꝑfectionē aliā accidentalem.
Sȝ ut dixim᷒ hoc nō eſt p̄ncipalr ꝛ p̄°:ſȝ ex ꝯñti ꝛ in
directe. Imaginabimur q̄dē ꝙ agēs qd dat formā.ꝛ
accñtia ꝯñtia formā ut agēs qd dedit nāȝ aque dedit
accidētia ꝯñtia nāȝ illā. Quare ſic mot᷒ grauiū deor
ſuȝ dī eē a grauitate.ita mot᷒ aque ad friditatē debet
dici eē a gñante. Cū eni graue ipellit ſurſuȝ reddit ꝛ
mouet deorſum.dī aūt mot᷒ ill eeē a gñante lȝ forte
gñans nō pñs ſit uel corruptū ſit:ſed pro tanto dī ſic
eē qꝛ ꝙ graue moueat deorſum hoc eſt ex nā grauis
ſȝ quā nāȝ ſemp ſibi cōpetit eē deorſum.niſi ipediat
per ipulſuȝ ſurſum.illud ğ qd dedit graui nāȝ grauis
illud dedit ei ꝙ moueret deorſuȝ. Sicut ğ graue a ſe
ipo nō hēt ꝙ ſit graue:ſȝ hēt a gñante:ita a ſeipo nō
hēt p̄ncipalr ꝙ moueat deorſuȝ. Si enim tota rō q̄re
nālit mouet deorſum eſt qꝛ graue in idē reducim᷒ ſuū
motū deorſuȝ a quo habuit ꝙ ſit graue. Sic ꝛ ex ꝑte
aque.illd eni qd dedit nāȝ aque:dedit ei ꝙ flueret in
ipa accñtia cōpetētia illi:nec ſic ğ graue q̄tū eſt de ſe
ſemp eſt deorſuȝ:niſi ipediat per accñſ per impulſum
alteri᷒:uel per aliqd exñs:ita ꝙ aq̄ q̄tū eſt de ſe ſemp
eſt frigida niſi ipediat per aliqd violētāſ: ꝛ per aliqd
calefaciēſ. Illud ğ ꝙ dedit aque nāȝ aqueā dedit ei ꝙ
a tali nā frigiditas flueret.mot᷒ ğ aque ad frigiditatē
reducet in illud idē p̄nᵐ a quo hēt aq̄ nāȝ aqueā. Aq̄
ğ facit ſeipaȝ frigidā.nō ꝙ directe in ſepiam agat.ſed
qꝛ nā aquea eſt apta nata frigiditas fluē. Naȝ mate
ria ſbiecta cū forā eſt cā oiuȝ accidētiū que fiūt in ea
ut dī in p̄° phicoꝝ.iō a nā aque fluit frigiditaſ:q̄tūcū
q̄ȝ ğ ſit aq̄ calefacta niſi ſemp aſſiſtat calefaciēs ſeipa
reddit frigidā.qꝛ manēte vna aqua ſp fluit frigiditaſ
qua fluēte tollit ꝛ cedit caliditas. Sic qꝛ ſiccū eſt q̄d
annexuȝ calido.iō a calido cum ſit ibi exceſſus calidi
fluit ſiccū.ꝑꝑ qd calidū reddit ſiccū ſeipo.qui motus
pōt attribui gñanti.qꝛ dans talē nāȝ calido: dedit ei
ꝙ ab eo flueret ſiccū ꝛ maxie ſi illud caliduȝ ꝑticipet
nām ignis cui eſt annexū ſiccū.pōt alio mō calidū fie
ri ſiccuȝ.ut qꝛ forte in calido eſt diuerſitas ꝑtiū q̄ruȝ
quedā ſūt magis paſſiue q̄ alie. Que magis paſſiue
exalāt per actionē ꝑtiū magis actiuarū qb᷒ exalanti
bus pōt illud calidū fieri ſiccū.dato tñ ꝙ eēt oīmo
da vniformitas in ꝑtib᷒ calidi.poſſet calidū humidū
fieri ſiccū.ſic aq̄ calefacta reddit frigida. imediate ğ
pōt aliqd ſeipȝ facē de vna ꝑfectione in aliā:nō ꝙ di
recte in ſeipȝ agat:ſed qꝛ ex vna ꝑfectione in eo exñ
te fluat alia.ſicut a nā aque fluit frigiditas a nā calidi
ſiccitas. ℄ Declarato quō aliqd pōt ſe mouē de vna ꝑ
fectione in aliam.mediate agēdo ꝛ mouēdo aliud. ꝛ
quō immediate.nō p̄ncipalr ꝛ directe.ſȝ ex ꝯſequēti
ꝛ q̄ſi indirecte. ℄ Reſtaret iueſtigare utrū immedia
te ꝛ directe ſiue imediate ꝛ p̄ncipalr ſit hoc poſſibi
le adqd dici debet ꝙ nō.qꝛ tūc idē ſȝ idē eēt in potē
tia ꝛ in actu eēt a ſeipo diſtinctū eēt ꝑſtāti᷒ ꝛ potius
ſeipo. ℄ Ad argumētū aūt in ꝯriuȝ dōm ꝙ ut patet
per habita itellect᷒ mouet ſeipȝ mouēdo aliud: ꝛ uo
lūtas ſeipaȝ mouet mouendo aliud:uel ſeipa mouet
mota ab alio. Intellect᷒ eni mouēs uolūtatē oſtēden
do ſibi finē dī ex hoc mouē eā:ut uelit ea que ſunt ad
finem. Nā uelle ea que ſūt ad finē eſt q̄d annexū:uel
eſt q̄d ꝯueniēs niſi aliqd ſit obſiſtēs ad uelle finem. ꝛ
qui mouet ad p̄ncipale dī mouē ad annexū. ꝛ dās p̄n
cipale dī dare annexū.nō eſt ğ oino negādū ꝙ graue
ſeipȝ moueat. ꝛ ꝙ aq̄ ſeipſa reddeat frigida. ꝛ ꝙ cali
dū ſeipo fiat ſiccū. ꝛ ꝙ uolūtas fcā in actu per finē ſe
ipſaȝ moueat ad ea que ſūt ad finē. ꝛ ꝙ itellect᷒ fact᷒
in actu per p̄ncipia ſeipſuȝ moueat ad ꝯcluſiones. nā
ꝛ nos aliqñ vbis talib᷒ uſi ſum᷒ qd faciēdo nō receſſi
m᷒ a vitate rerū. Tñ oia iſta tanq̄ i motorē p̄ncipalē
reducem᷒ in motorē aliū.ut ſi ex ipſa uoluntate finis
ſit ſufficiēs iclinatio ad uolēdū ea que ſūt ad finē re
ducem᷒ hūc motū in itellectū.ul in obm in intellectu
apphēſum. Nam ſi ex hoc hēt uolūtas ꝙ eſt p̄ncipa
le ut hēt ꝙ uelit finē dicet ex hoc hr̄e ānexū ut ꝙ ue
lit ea que ſūt ad finē.ſic poſuim᷒ exēplū in corꝑalib᷒.
ꝙ gñans dat graui nāȝ grauis.dī dare motū deorſuȝ
qui eſt ꝯñs ad talē nāȝ. ꝛ dās gñans rei genite ſbalēȝ
formā dī ei dare oia accñtia ꝯñtia formā. Sic ex ꝑte
itellect᷒ ſi ex cognitione p̄ncipioꝝ ſufficient hr̄ cogni
tio aliq̄rū ꝯcluſionū id qd cāuit itellectionē in intelle
ctu ꝑ quā itelligit p̄ncipia.dī cāre itellectionē ꝑ quā
itelligit ꝯcluſiones.ꝙ ſi req̄rit ulterior iueſtigatio ad
hn̄dā cognitionē ꝯcluſionū.reducet hoc in uolūtatē
ul in aliqd aliud agēs ut nihil ſeipȝ p̄° ꝛ immediate ꝛ
p̄ncipalr moueat.nō p̄° q̄dē qꝛ ꝑ ꝑteſ.ul nō imediate
qꝛ mouendo aliud uel nō p̄ncipaliter. Sed ex conſe
quēti nō eſt incōueniēs idē ſeipm mouere ꝛ de vna
perfectione ſe in aliā facere mō quo diximus.

p **Oſtea** querebať de creatura magis in ſpāli. Circa qȱ q̄rebať du
plicit. q2 aliq̄ querebanť circa creaturā ir-
rationalē. aliq̄ circa rōnalē. Circa irratio-
nalē q̄dē querebať q̄druplr̄. p̄o q̄tū ad corpora ſim-
plicia ⁊ erat qō̄ de igne. vtrū in ſpera ſua luceat ⁊ cale
faciat. Scđo q̄tū ad corpora mixta ⁊ erat qō̄. Utrū
aliqȯ mixtū nō hn̄s aliq̄ diuerſitatē in ptib⁹ poſſit in
ſeipm agē. Tertio querebať de ptibus tā corporum
ſimpliciū q̄ mixtoꝝ: ⁊ erat qō̄ de mā in cōparatione
ad formā. Utrū ſit dare in mā eēntiales gradus ſicut
in forma. Quarto querebať de mēſura corporaliū. ⁊
erat qō̄ de tpe. Utrum ſit q̄titas cōtinua ul' diſcreta.

Queſtio. XVII.

s **D primū** ſic ꝑcedebať. oſtēdeba
tur q̄ ignis in ſpera ſua
calefaciat ⁊ luceat. q2 ut dicebať illud qȯ eſt
in potiſſimo ſuo eē. potiſſime hēt actiones ſibi cōpe
tētes. Sed ignis in ſpera ſua eſt in potiſſimo ſuo eē.
ḡ calefacit ⁊ lucet que ſunt actiones ſibi cōpetentes.
¶ In ꝯtriū eſt q2 ignis in potiſſimo ſuo eē eſt circa or
bez lune. ibi aūt nō calefacit: q2 nō hēt q̄d calefaciat.
nec lucet: q2 nō eſt viſibilis nobis. videreť eni ſi luce-
ret. ¶ Rn̄ſio dōm q̄ hec qō̄ duas diſtinctiones tāgit. pri
mā q̄dē. Utrū ignis in ſpera ſua calefaciat. Secūdaz
utrū luceat. Ad ſoluēdū āt difficultatē hoc ordine ꝑ
cedemus: q2 dicem⁹ q̄d dixerūt phi de actione ⁊ paſ
ſione. Scđo declarabim⁹ q̄d v̄itatis ſit in illis dictis.
Tertio ex his deſcēdem⁹ ad qōnē ꝓpoſitā. utꝝ ignis
in ſpa ſua agat ul' calefaciat. ¶ Propť p̄m ſciendum
phos noluiſſe nullā eſſe potētiā actiuā: cui nō rn̄deat
potentia paſſiua. q̄ ſi eēt paſſiua ⁊ nō actiua agēs nō
ageret ⁊ ſi nō eēt niſi paſſiua nihil actu fieret ut plane
dicit cōmētator ſup. 12. metacc ubi ait. q̄ ſi potētia nō
eēt ens nō eſſet agēs oino: ⁊ ſi agēs nō eēt nihil eſſet
hic oino in actu. Uoluerunt ḡ q̄ nihil poſſet agē: niſi
p̄ſupponēdo potentiā in qua recipiať actio. Et q̄ po
tentia nō poſſet pati niſi p̄exiſteret agens. ⁊ adeo cre
diderūt hoc eē ul'r uerū ut ad ipm p̄m ſe extenderet.
ut non poſſet p̄a cā aliq̄d agē: niſi ex preſuppoſitione
paſſiue potētie. Un̄ in eodē 12⁹ ſup illo caplo manife
ſtū q̄ nō indigem⁹ pp hoc ut ſint forme. ait q̄ iō ideſt
q2 agens p̄ſupponit potentiā. ⁊ potētia agens oēs ꝓ
portiones ⁊ forme ſūt in potentia in p̄a mā ⁊ in actu
in p̄a motione. ſm ipm ḡ ſi nō eēnt tales ꝓportiones
⁊ forme potētia in mā p̄a nō eēnt actu in motore p̄o
⁊ ecōuerſo. ¶ Uiſo q̄d dixerūt phi de actione ⁊ paſ
ſione. Reſtat breuiter dicē q̄d v̄itatis talia dicta cōti
neant. q̄tū eni ad 2a agētia eſt oino uerū qȯ dī. Nam
eē tale agens p̄ſupponit potentiā paſſiuā recipientez
in actionē. ḡ ſecūdoꝝ agentiū: uel in actione dei ꝓut
agit mediātib⁹ ſecūdis agentib⁹. uerū eſt qȯ dī vide
licet q̄ ſi nō eēt potētia nō eēt agēs. Et ſi nō eēt agēs
nihil eēt in actu. Nā ut ſupra declarabať in qōne illa.
Utrū deus potuiſſet potentiā creādi coīcare creatu
re. creatura nihil poſſet facē nullo p̄ſuppoſito. Sicut
eni creatura nō p̄t agē nō p̄ſuppoſito ſupiori agente:
ita effect⁹ creature nō pōt ꝑduci in eē nō p̄ſuppoſito
effectu ſupioris agētis. Habet ſe eni effect⁹ ad effectū
ſic agēs ad agēs. Cū ḡ agens p̄ſupponit agens a quo
dirigať: ⁊ effect⁹ p̄ſupponit effectū in qȯ recipiať. q̄-
re ſic oia agentia creata p̄ſupponūt deū: ſic effectus
oiuz taliū agētiū p̄ſupponūt mām: uel p̄ſupponūt ali
qȯ ſuſceptiuū in qȯ recipiať. iō in cōmēto tertie ꝓpo
ſitionis de cauſis dī. q̄ deus creauit aīam ⁊ poſuit eā
ſtramētū itelligētie. niſi eni de⁹ ſbſterneret effectū ſu
um ſecūdis agētib⁹: nihil poſſent 2a agētia agē. Pa-
tet ita q3 q̄liter uerū ſit q̄ agēs p̄ſupponit potentiaz:
q2 uerū eſt in agētib⁹ ſcđis: ul' in actione dei que fit me
diantib⁹ talib⁹ agentib⁹. In actione aūt ipius dei ſm
ſe: eſt oino falſum. nā nullū agens dī p̄ſupponē effe-
ctū ſuū. Cū ḡ oia ſint effectus dei: ipſa ēt mā p̄a eſt ef-
fectus ei⁹: que facta eſt oino ex nihilo. ut dicit aug⁹ in
de uera religione. ꝯn̄s eſt q̄ deus agat ullo p̄ſuppoſi
to. Sic ḡ dōm eſt de agētib⁹ quō p̄ſupponūt potētiā.
De ipa aūt potētia q̄ p̄ſupponat agens ⁊ q̄ nō poſ-
ſit ſeipſaz facē in actū ſiue agēte eſt oino uerū. ¶ His
itaq3 declaratis deſcēdam⁹ ad declarationez ꝓpoſiti
cū querit. Utrū ignis in ſua ſpera calefaciat ut patet
ex dictis: hoc eſt cōe oib⁹ ſcđis agētib⁹ q̄ nō p̄nt agē
nō p̄ſuppoſita potētia receptiua: ignis ḡ in ſua ſpa cir
ca ptē illā ubi hēt eē puri⁹ ut circa orbē lune nō cale
facit. Nō ex defectu agētis: ſed ex defectu potētie re
ceptiue. q̄to eni ignis eſt purior: tanto calor ei⁹ per ſe
loquēdo eſt itēſior. Sz q2 orbis lune nō eſt ſuſceptiu⁹
pegrine impreſſionis. iō deficit ibi calefactibile: iō ibi
ignis nihil calefacit. q̄tū aūt ad aliā ptē ſpe ignis: ut
q̄tū ad iferiorē ſm quē attingūt aerē. pōt ibi eē actio
uel paſſio. Et q̄tū ad ſperā aeris in quā pōt ignis ſuā
actionē exercē. ⁊ q̄tū ad uapores qui eleuanť hinc in
feri⁹ ⁊ aſcendūt ⁊ inflāmātur: ⁊ ſic ibi aſcendēs: ul' de
ſcendēs vn̄ videnť ſtelle cadē: ul' aliū motū hr̄e qȯ nō
ꝯuenit niſi ex uaporibus inflāmatis. ¶ Soluta vna
difficultate qōnis ꝓpoſite utrū ignis calefaciat in ſpe
ra ſua. Reſtat ſoluē difficultatē aliā. Utrū luceat. de-
clarabim⁹ aūt triplicit q̄ nō lucet ſm q̄ ignis ille quā
tuz ad pn̄s ſpectat. ad tria pōt cōparari videlicet. ad
ſuas ptes. ad lumē. ⁊ ad viſum nr̄z. Dicem⁹ eni q̄ dya
phanū ⁊ pſpicuū eſt de nā lucis. Et ide eſt color pſpi
cuitas quedā eſt q2 eſt pſpicuitas extrema in corpore
terminato: iō eſt de nā lucis: ⁊ dī lux eſſe ypoſtaſis: ⁊
ſb̄a colorū. Ignis ḡ de nā lucis eſt: tn̄ plus dicit lucē:
q̄ dicat eē de nā lucis. ignis eni dī eē de nā lucis: ⁊ dī
pticipare nām lucis. Sed tūc diceť lucē qn̄ poſſet hi⁹
lucē in aliud effūdē: ⁊ q2 poſſe gn̄are ſibi ſile ul' poſſe
aſſilare ſibi aliq̄d. hoc eſt hr̄e illud mō aliq̄ pfecto. q2
tūc vnūquodq3 pfectū eſt cū pōt ſibi ſile gn̄are. Nō
ſufficit ad hoc q̄ aliq̄d luceat: ⁊ q̄ poſſit lucez gn̄are
in alio qȯ ſit de nā lucis. Sed op3 q̄ hēat mō forti: ⁊
q̄ſi pfecto. Et ide eſt q̄ rarū: q2 ptes ei⁹ non ꝓpinque
iacent ſi ſit de nā lucis pticipabit lucē magis debiliter
ut lucē poſſit. q̄ ſi illud idē qȯ poniť eē rarū ⁊ eē de
nā lucis inſpiſſareť: q2 ſpiſſuz eſt cui⁹ ptes ꝓpe inuicē
ſunt. ut dī in p̄dicamētis in caplo de q̄litate. Ex ipa ꝓ
pinq̄tate ⁊ aggregatione ptiū fieret aggregatio lumi
nis. ut illud ſic inſpiſſatuz lucē poſſet. Hanc aūt ueri
tatē ſatis exprimūt v̄ba phi in lib⁰ celi ⁊ mundi. uo-
lens q̄ ſtella ſit ſpiſſior pars ſui orbis: ⁊ q̄ ſit aggre-
gatio luminis in orbe. Eiuſdē ḡ nāe eſt ſtella ⁊ orbis.
Quia oē qȯ nālit eſt fixū in aliq̄: eſt de nā eius in quo
eſt fixū ut in eodē li⁰ ce. ⁊ mun. declarať. Eo ḡ ipo q̄
ſtella eſt nāliter fixa in orbe. ꝯn̄s eſt q̄ ſit eiuſdez nāe
cū orbe. Stella tn̄ lucet pp ſpiſſitudinē ptium ⁊ non
orbis. q2 caret hi⁹ ſpiſſitudine. Sic in propoſito ignis
in ſua ſpera propť nō hr̄e ptes ſpiſſas: ſed raras nō lu
cet: qȯ ſi tn̄ eleuenť uapores uſq3 ad ſperā ignis: ⁊ ibi
inflāmenť ſicut diximꝰ de aſſub: ſiue de ſtella cadēte.
ꝓpter hoc q̄ mā illoꝝ uapoꝝ inflāmatorū eſt ſpiſſi-
or q̄ mā ignis lucebūt illi uapores ſic iflāmati: ⁊ igni
ti q̄uis non luceat ignis. Declarato quō ignis in ſua
ſpa nō lucet per cōparationez ad ſuas ptes: q2 ꝓpter
ſuam raritatē nō aggregantur ibi partes: ⁊ nō eſt ibi

aggregatio luminis ut poſſit ignis ille lucere. Reſtat hoc idē declarare per cōparationē ad ipʒ lumē. dicemus eni ꝙ ſm doctrinā phi ⁊ ꝯñs in li° de aīa ꝙ recipiēs eſt denudatū a nā̄ recepti: ut pupilla uel aer qꝛ recipit ſilitudinē coloris ꝯñs eſt ꝙ ſit ipe abs coloꝛ: eo ğ ipſo ꝙ dyaphanū eſt ſuſceptiuū lucis. ꝯñs eſt ꝙ ipʒ ſʒ ſe nō luceat. vñ ⁊ phs in 2° de aīa in. c. de luce. vult ꝙ lumē eſt act⁹ lucidi. i. act⁹ dyaphani. quaſi coloꝛ ei⁹ ⁊ ait ꝙ ipm dyaphanū ut eſt potētia illuminatū eſt illud in quo eſt tenebꝛa. Dyaphanū ğ ꝙtū eſt de ſe non lucet: ſed pōt lucē ſuſcipe: ⁊ ſuſcipiēdo lucē ſiue lumē erit lumē pfectio eius. eo ğ ipo ꝙ dyaphanū eſt aptū natū ſuſcipe lumen ab alio ⁊ ſuſcipe ipm in ꝓfundo: ꝯñs eſt ꝙ ipm ꝙtū eſt de ſe nō luceat. ¶ Tertia via ad hoc idē ſumit ex pte viſus noſtri. Nam viſibilia ſunt lux ⁊ coloꝛ: ſed illud qō videt eſt terminatiuū viſus. eo ğ ipſo ꝙ dyaphanū nō eſt terminatiuuʒ viſus. ꝯñs eſt ꝙ nō luceat ut hic de luce loqmur. pōt eni dyaphanū eē illuminatū ab alio: ⁊ illuminatū pōt debiliter lucere: ſicut ex lumine facto a ſole in aere fit quedā reflexio lucis in vmbꝛa: ubi ſol rectū aſpectuʒ non hēt ut declarari hēt in 2° de aīa. ipm tñ dyaphanū de ſe nō eſt lucidū ⁊ niſi recipiat lumē ab alio eſt illud in quo eſt tenebꝛa. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū dōʒ ꝙ lʒ ignis in ſpera ſua ſit in potiſſimo eē. tñ pp defectuʒ calefactibilis nō calefacit ⁊ pp raritatē ptiū nō lucet. calefacere autē ⁊ illuminare potiſſime competerent igni. ut ex potiſſimo ſuo eē: niſi que de dicta ſunt obſiſterēt.

Queſtio. XVIII.

ſ Ecūdo querebat de mixto hñte vniformitatē in ptib⁹. Utrū poſſit ibi eē actio uel paſſio. ⁊ arguebat ꝙ ſic. qꝛ ſi mixtū vniforme nō ageret ⁊ pateret a ſeipo eēt ut dicebat in icoꝛruptibile. adducebat ēt ad hoc ꝓbādū exemplū de calore nāli agente in ꝓpꝰʒ ſbm ⁊ depaſcēte humidū. ꝙtūcūqʒ ğ humidū qō eſt ſbm talis caloris ſit vniforme nō hñs diuerſitatē in partib⁹ eſt ibi actio ⁊ paſſio: qꝛ ibi ut dicebat caloꝛ depaſcit humidū. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ agēs ⁊ patiēs ut dicebat ut vult phs. debēt eſſe diſticta loco: ⁊ ſbo: ğ ⁊c. ¶ R⁹ dōʒ ꝙ loquendo large de actione ⁊ paſſione ꝓut aliqd indirecte dicit in ſeipʒ aliqd cauſare qdrupliciter ſe poſſunt hře ꝙtū ad pñs ſpectat agens ⁊ patiēs. Nā aliqñ nō ſunt diſtincta re nec ſbo nec loco. aliqñ ſunt diſtincta re: ſed nō ſbiecto: nec loco. Tertio qō ꝯuenit ꝙ ſunt diſtincta re: ⁊ ſbo: ſed nō loco. Quarto vo cōtingē pōt ꝙ oīa iſta hēant ut ꝙ ſint diſtincta re ſbo: ⁊ loco: que oīa ſic declarant. Nā ſi agēs in patiēs cauſet aliqd ex ꝯſequēti nō directe ⁊ pncipaliter poterit ꝯtingē ꝙ nullū pdictoꝝ triū habeāt. ut ꝙ nec ſint diſticta re: nec ſbo: per ꝯñs nec loco. dicim⁹ eni ut patuit ex p° phiſicoꝝ. ꝙ mā̄ ſbiecta cū forma eſt cā oīum accidentiū que ſūt in ea. totū ğ cōpoſitū: ut mā̄ ſubiecta cū forma eſt cā accidētiū ēt in toto cōpoſito fiūt. Nā lʒ ſbm forme ſbalis ſit ipſa mā̄: qꝛ yle eſt ꝓpꝛium ⁊ maxime ſbm gñationis: que terminat ad ſbalē formā. ut declarari hēt in p° de gñatione. ſubiectū tamē formarū accidētaliū pōt dici totū cōpoſitū. Arguat ğ ſic a toto cōpoſito cauſant accidētia in totū cōpoſitū. ğ totū cōpoſitū agit in totū cōpoſitum: ⁊ idē in ſeipm. propter qō agens ⁊ patiens nō ſunt diſtincta re nec loco: nec ſbo: qō fuit p^m ꝓpoſitū. Sʒ actio talis nō eſt ꝓpa ⁊ pncipalis: ſed magis eſt indirecta. ⁊ ex cōſequēti. reducet eni talis actio tanꝙ pncipale agens in ipm generās ut ſupius dicebat. Immo nec ꝓpe dicetur ꝙ cōpoſitū agat aliqd in ſeipſuʒ. ſed magis ꝙ cauſaret aliqd in ſeipm. dicem⁹ eni ꝙ eoipſo ꝙ generans dat nām talē cui annexa ſunt talia accidētia dī ipa accidētia cauſare. uerūtamē qꝛ cā ea mediāte: ut qꝛ cauſat accidētia mediante ſba. ita ꝙ dando ſbam tanꝙ pncipale dat accidētia tanꝙ annexa. Dicit eē ſubſtātiā cā accidentiū factoꝝ in ipa, ꝓut a generāte mediāte ſba cauſant accidētia in ipſa ſba: ⁊ qꝛ id mediante quo fit aliqd. dī eē cā eius. ſba mediante qua fiūt accidētia dī accidentiū cā. Sumēdo ğ agere large pro oī cauſare ſba agit accidentia in ſeipa. qꝛ mō quo dictū eſt. eſt cā ꝙ fiant accidētia in ſeipa. Dicemus ğ ꝙ eſt oꝛdo ꝯrius accidētiū, ꝓut hñt eē pfectū: ⁊ imperfectū. Quia accidētia impfecta pcedūt formā ſbalez in mā̄. ⁊ ſunt cā quare hi⁹ forma introducat: perfecta ſequunt: ⁊ ab hi⁹ forma ſunt cauſata. ut ſi ignis debeat iducē formā ſuā in aliqō calefactibile calefacit ipʒ. ⁊ calefaciēdo ſemp intēdit caloꝛ donec eſt ita itēſus ꝙ mā̄ illius calefactibilis expoliata a ſua forma ſbali induit formā ignis. ꝙdiu ğ eſt caloꝛ incōpletus: tamdiu nō eſt ibi forma ignis. In eodē tñ inſtāti hñt eſſe in mā̄ forma ignis ⁊ caloꝛ pfect⁹ ſm ſuū modū perfectionis. Quia opʒ in pfectionib⁹ rerū dare gradus: ⁊ lʒ iſta duo. ſ. forma ignis ⁊ caloꝛ pfectus uel quecūqʒ alia ſbalis forma. ⁊ accidētia ꝯſequētia formā ſunt ſil tpe. nō tñ ſunt ſil origine: nā ⁊ cauſalitate. Immo pꝰs dī iduci per originē ⁊ generationem forma ſbalis in mā̄: ⁊ mediante ei⁹ forma dicunt induci accidētia conſequētia formā. Erit ğ ſba cā taliū accidentiū: ut diximus. Sic illud mediāte quo fit aliqd dī eē cā eius. ⁊ per ꝯñs ſbalis forma nā eſt pꝰoꝛ talib⁹ accidentibus. Sic cā nā pcedit effectū. pꝛincipale tñ agens in talibus eſt ipm generās a quo talia fiunt. non ipſa ſba in qua fiunt. Patet ğ quō agens ⁊ patiēs: ſi accipiatur agens pro oī cauſante: ſiue pncipalit ſiue ex cōſequēti poſſunt eē indiſtincta re ſbo ⁊ loco. Attendēdum tñ ꝙ in talib⁹ eſt aliq̃ diſtinctio realis. ⁊ ſi nō ꝙtuʒ ad id qō agit ⁊ patit: qꝛ totū dī agē: ⁊ totum pati. tñ nō eſt ibi realis differētia uel diſtinctio ꝙtū ad id ꝙ eſt pncipalis rō agēdi uel patiēdi. Nā ſi totū cōpoſituʒ mā̄ ſcilʒ cū forma eſt cā ꝙ cā accidētia fiāt: ⁊ ꝙ in eo fiant. forma tñ eſt pncipalioꝛ rō cauſalitatis actiue: ⁊ ꝙ iſte fiant. Mā̄ aūt erit pncipalis rō cauſalitatis paſſiue. ut ꝙ hi⁹ accidētia in ipſo cōpoſito fiant. uel aſſignabim⁹ realē differentiā: nō ſolum ex pte actionis ⁊ paſſionis ut ꝙ factio actio pncipalius reducat in formā factio paſſio pncipaliter eſt in mā̄. Sed ēt poterimus aſſignare talē diīam ex pte ipſoꝝ factoꝝ. ut ex pte ipſoꝝ accidētiū: qꝛ aliq̃ accñtia magis ſe tenēt ex pte forme. aliq̃ vo magis ex pte māe. ut gratia exēpli dicamus ꝙ raritas impfecta ⁊ caloꝛ icōplet⁹ pcedūt formā ignis in mā̄. Sed pfecta ſequunt: ut ſi ex aere fieri debeat ignis. rarefit aer ⁊ calefit donec eſt adeo rarefactus ⁊ calefact⁹ qō nō pōt ibi ſtare forma ſbalis aeris. ſed expoliatur mā̄ ab hi⁹ forma ⁊ induit formā ignis: quo facto erit ibi pfecta raritas ⁊ perfect⁹ caloꝛ ita ꝙ mā̄ ſubiecta cū forma ignis erūt cā raritatis ⁊ caloris factoꝝ in igne. accidētia tñ iſta duo non eqlit reducent in totuʒ. qꝛ raritas magis ſe tenebit ex pte materie. vident eni rarū ⁊ dēſum magis eē dīīemāles ut ex ptibus māe vident hec ſumi ꝓut diximꝰ per phm in pdicamētis ꝙ denſuʒ eſt cuius ptes propinque iacēt: rarū vo cuius ptes nō ꝓpinque. Caloꝛ aūt cū ſit qualitas accidētalis magis ſe tenebit ex parte forme. nō ğ hic accñtia ſic totū cauſat in totuʒ ſiue in ſeipm: quin talia poſſint reduci in diuerſitatē ptiū cōponentiū totū. ¶ Uiſo quō idez aliquo mō ut in-

directe ⁊ ex ꝯñti pōt aliquid cauſare in ſeipſum ita ꝙ
accipiēdo agens pro omni eo ꝙ cauſat: ⁊ patiēs pro
oī eo in qͦ cauſat. agēs ⁊ patiēs poterūt accipi ut in
diſtincta re ſbͦo ⁊ loco. ¶ Reſtat exeq̄ de alijs tribꝰ
mēbris. dicemꝰ eni ꝙ ſi actio ⁊ paſſio accipiant magis
directe ⁊ ꝓpe. ſic agēs ⁊ patiēs ſi non ſint corpalia: nec
ſunt per ſe exiſtētia poterūt eē diſticta re: ſed nō opꝫ
ꝙ ſint diſtincta ſbͦo ⁊ loco: ſm quē modū dicimus ꝙ
uolūtas mouet itellectū: ⁊ ecōuerſo. hec eni ſunt dr̄ia
re qꝛ ſunt due potētie realr̄ differentes: ſed nō ſūt di
ſtincta ſbͦo: qꝛ ſunt in eadē eēntia aīe tanq̄ in ſbͦo. nec
etiā ſunt diſticta loco: ſed ſi agēs ſit incorporale: ⁊ ſit
per ſe exiſtēs poterūt ibi duo illoꝝ cōcurrere ⁊ agēs
⁊ patiēs ſint diſtincta re ⁊ ſbͦo ſed nō loco. ut ſi crea-
tura ſpūalis agit in corpalē erit vnū diſtinctū ab alio
re ⁊ ēt ſbͦo. quia vnum nō erit ſbm alteriꝰ ꝓpe loquen-
do de ſbͦo. Nec ēt ambo fūdabunt in aliquo 3º tanq̄
in ſbͦo tñ nō erūt loca diſtincta. qꝛ vnum erit in alio: ⁊
nō hēbit locū diſtinctū ab alio. Nā ſpūalis creatura
ſiue itellectualis ⁊ incorpea ibi nimirū eſt ubi opat.
ut dicit dama. in liͦ pͦ. c. 16. Quare ſi ſpūalis ſbā ubi
opant. ubi eſt nō habebit hiꝰ ſbā diſtinctū locū a paſ-
ſo: ſed operās in paſſuꝫ erit in ipſo paſſo tanq̄ in lo-
co: ſed ſi actio accipiatur directe ⁊ ꝓpe. agens ſic per ſe
exñs: ⁊ ſit corpale. tūc agens ⁊ patiēs habebūt oēs
illas tres cōditiones tactas. qꝛ erunt diſtincta re ſbͦo
⁊ loco. Re quidē qꝛ nihil directe ⁊ ꝓpe agit in ſeipſuꝫ.
Sbͦo vͦo: qꝛ agens per ſe exñs nō pōt hr̄e cōe ſbm cū
paſſo. Loco aūt qꝛ corpꝰnāliter nō pōt agē niſi in cor
pus. Duo aūt corpa in eodē loco ſil̄ eſſe non poſſunt.
Cū ḡ dr̄ agens ⁊ patiēs ſunt diſtincta loco ⁊ ſbͦo: itel
ligendū eſt de agēte ꝓpe ⁊ corpaliter. ¶ Ad argumē-
tū aūt in ꝯriū dōm ꝙ res eſt corruptibilis nō ſolū ex
actione ptiū in ſe inuicē: ſed ēt ex actione circūadia-
centiū corpoꝝ: ut ſi eēt aliqͦ aiatū oīno ſiliū partiū:
q̄uis hoc ſit ipoſſibile adhuc eſſet corruptibile: ut in
actione ptis in ptem. Sed in actione circūadiacentis
aeris in totū: ut ex caliditate ⁊ frigiditate aeris poſſet
tale corpus corrūpi. ipſe ēt motus ſupceleſtiū corpo
rū facit ad gñationē ⁊ corruptionē rerū. corpora er-
go aiata uel ēt inaiata ex influxu ſupceleſtiū corpoꝝ
⁊ exiſtentiū adiacētibꝰ corporibꝰ a q̄bus poſſunt pati
poſſunt calefieri ⁊ corrūpi. ¶ Qͦd vͦo addebat de ca
lore nāli ⁊ de paſcente humiduꝫ. dōm ꝙ illud in quo
fundat calor nālis pōt hr̄e diuerſitatē in ptibꝰ. Pro-
pter qͦ vna pars poterit agē in aliā: ⁊ erit agēs ⁊ pa
tiēs diſtincta re ſbͦo ⁊ loco. ſed ſi nō habeat diuerſi-
tatē in ptibꝰ. ⁊ calor dicat agē in ꝓpum ſbm. dicemꝰ ꝙ
nō erit ibi actio ꝓpe ⁊ directe. Sed talis actio pncipa
liter ⁊ directe nō reducet in calorē: ſed in generans.
Nā qꝛ ſiccitas eſt apta nata eē annexa calori. calor fa
cit ſuū ſbm ſiccū. ſic aqua reddit ſeipa frigida. Nā qꝛ
ab aq̄ eſt apta nata flui frigiditas. iͦ aq̄ calefacta re-
dit ſeipſa frigida. illud ḡ qͦ dedit nām aque dr̄ aquā
calefacta infrigidare q̄uis illud ut ſupra dicebat non
pñs ſit uel corruptū. Sic ſic̄ illud qͦ dedit nāꝫ graui
qꝛ ad talē nām ſequit motus deorſum dr̄ graue mo-
uere deorſuꝫ. ſic ſi ſit tale calidū a quo ſit aptū natum
fluere ſiccū calidū illud ſeipſo fiet ſiccuꝫ. Principale
tñ agēs ⁊ mouens ad ſiccitatē erit gñans. ut illud qͦ
dedit talē nāꝫ calido talē nām dedit ei qͦ mouet ad
ſiccitatem ⁊ fieret ſiccum. Queſtio. XIX.

t Ertio querebat de mā in cōparatione
ad formā. Utrū in mā ſint eēn-
tiales gradus ſic̄ ⁊ in forā. ⁊ arguebat ꝙ ſic.
Quia ut dicebat mā dr̄ relatiue ad formā, ideꝫ ḡ erit
iudiciū q̄tū ad gradus de mā ⁊ de forma. Nā ſꝫ gra
dus formarū ſit ꝓus receptio in mā qͦ nō eēt niſi gra
dus māe correſpōderēt gradibꝰ forme. ¶ In ꝯriū eſt
qͦ in mā dr̄ eē eadē potētia reſpectu ꝯrioꝝ. Multo
magis erit eadē potentia reſpectu diuerſoꝝ graduū
in formis. nō ḡ accipiet gradus in mā ſm gradus for-
marū. ¶ Rͦ dōꝫ ꝙ ſunt gradus in materijs ſicut ⁊ in
formis. ut patet per cōmētatorē ſup pnͦ pmi phiſico
rū ubi hoc ptractās ait. ꝙ oīa que ſunt int̄ pmā māꝫ ⁊
ultimā formā ſunt māe cōpoſite ⁊ forme compoſite.
¶ Ad cuiꝰ itelligētiā ſciendū ꝙ ultima forma pt uo
cari forma ſpecialiſſima. Incipiēdo eni a gñaliſſimo
ultima forma erit forma ſpeciei ſpecialiſſime. Uel ul
tima forma poteſt uocari forma gñis generaliſſimi.
Aſcendēdo eni icipiēdo ab inferioribꝰ ultimū ad qͦ
ſtat aſcēſus eſt forma gñis gñaliſſimi. utroqꝫ aūt mō
declarabimꝰ ꝙ oīa que ſunt int̄ pmā mām ⁊ ultimam
formā ſunt māe cōpoſite: ⁊ forme cōpoſite. dicemus
eni cū cōmētatore ſup 2º metaᶜᵉ. ꝙ mā prima recipit
formā ul̄eꝫ ⁊ poſtea mediāte forma ul̄i recipit forās
alias uſqꝫ ad idiuiduales. in mā ḡ ꝓus itelligit recipi
forma: per quā res eſt ſbā ⁊ poſtea per quā res eſt cor
pus ⁊ ſic deſcēdēdo ad idiuiduales formas. nō ꝙ per
aliā formā realiter res aliq̄ ſit ſba ⁊ corpꝰ: ul̄ per aliā
formā ignis ſit ignis ⁊ corpꝰ. de hoīe eni utrū ſint ibi
plures forme in nr̄is dictis. ſub dubio relinq̄mꝰ aſſe-
rendo in alijs vnā formā. Sed ſūt gradus in formis
ſm abſtractionē itellectꝰ: qui ſemp pōt abſtrahē q̄di
tatē a q̄ditate donec ueniat ad ſimplicē q̄ditatē: que
non reſoluit ulteriꝰ in genꝰ ⁊ dr̄ias ut in aial rōnale. ⁊
cōceptū aialis reſoluat in genꝰ ⁊ dr̄iā. totiēs eni pote
rit itellectꝰ reſoluē ſic ꝙ deueniat ad formā gñis gña
liſſimi nō hn̄tē aliqͦ aliͦ ſupiꝰ genꝰ in qͦ poſſit reſol
ui. Accipiēdo itaqꝫ ultimā formā pro forma ſpēi ſpā
liſſime. ul̄ dr̄ia per quā ſpēs ſpecialiſſima cōſtituit in
eſſe. ſic illa forma erit ſimplex: qꝛ erit forma ptis: ſiue
erit forma que eſt ps rei. Naꝫ ut declarauimꝰ in nr̄is
qōnibꝰ diſputatis. dr̄ia ſumit a pte nō a toto. Si ḡ ge
neri gñaliſſimo addant oēs dr̄ie per ordineꝫ uſqꝫ ad
dr̄iaꝫ cōſtitutiuā ſpeciei. utputa ꝙ diffinitur hō ꝙ eſt
ſba corporea aiata ſenſibilis rōnalis. tūc int̄ pmā ma
teriaꝫ. i. int̄ mām que ſubicit forme gñis gñaliſſimi ⁊
ultimā formā. i. ultimā dr̄iā ſpecificā cadit ipm genus
gñaliſſimū cū oibꝰ differētijs intermedijs. Mā ḡ pᵃ
erit mā ſimplex. forma ultima erit forma ſimplex. ge-
nus aūt gñaliſſimū cū oibus differētijs intermedijs
erūt forme cōpoſite: ⁊ māe cōpoſite. ꝙ aūt ipꝫ genus
gñaliſſimū ſit forma cōpoſita ⁊ mā cōpoſita pōt pa-
tere ex dicto cōmēti ſup 2º metaᶜᵉ. ubi dat dr̄iā inter
genus ⁊ māꝫ. dicit ꝙ eē māe eſt in potētia. genus aūt
eſt forma. mā int̄ potentiā ⁊ actum. genus ḡ dicit to-
tū. aliter eni nō pdicaret eēntialiter de ſuis iferiori-
bus. dicit aūt totū nō ſub mō potentie pure: nec ſub
mō actꝰ: ſed ſub mō medio int̄ potētiā ⁊ actuꝫ. Iſtud
aūt mediū rōne potentialitatis eſt mā cōpoſita. rōne
actualitatis eſt forma compoſita. rōne potētialitatis
q̄dē dicit māꝫ cōpoſitā. qꝛ nō dicit potētiā purā. rō-
ne vͦo actualitatis dic̄ formā cōpoſitā: qꝛ nō dic̄ ipaꝫ
formā ſimplicē ſꝫ ſe: ſed dicit totū. Sed ſi forma dr̄
totū nō diceret forma ſimplex: ſed cōpoſita ſicut ipa
tota eēntia hēt q̄dā rōnē forme. ſic ḡ dōꝫ eſt de gñe.
Sed dubiū videt eē de ipſis dr̄ijs intermedijs: quō
ſint māe cōpoſite ⁊ forme cōpoſite. ¶ Sciēduꝫ ḡ ꝙ
ſm regulā phi in 7º. Si ſciremꝰ noiare ꝓpas dr̄ias nō
poneret in diffinitiōe niſi vnā dr̄iā. ut ſi ſciremus ꝓpas
dr̄ias aialiū ſcidentiū pedes: tot eēnt tales dr̄ie: quot

ſunt ſpēs aīalis ſcīdētis pedes. quelibet eni talis dīa cū gn̄e cōſtitueret ſpēm ita ꝙ ultima dīa ſemp ꝯuerteret cū diffinito. Si vo ꝑter illā dīā cōuertibilē cū diffinito ponant ibi multe alie dīe oēs ſe tenebūt ex pte gn̄is: ꝛ per eas fiet circulocutio gn̄is ꝑpinquoris. ut ſi rōnale ꝯuertit cū hoīe ꝛ diffiniat hō ꝙ eſt ſbſtātia corporea aīata ſenſibilis rōnalis. oēs alie dīe ſe tenebunt ex pte gn̄is ut per ſbam corporeā fiet circulocutio iferioris gn̄is ꝙ ſit ſba per ſbam corporeā aīatam fiet circūlocutio gn̄is magis iferioris. quecunqꝫ ḡ tales dīe addātur nō fiet per eas niſi circūlocutio iferioris gn̄is: ꝛ qꝛ quodlibet genꝰ in iſtis mālibus eſt mā cōpoſita ꝛ forma cōpoſita. iō bn̄ dictum eſt qꝛ oīa que ſunt int̄ ꝑmā māꝫ ꝛ ultimā formā: que ſe hēt ue re: ut dīa: ꝛ que dicit ptē ꝛ formā ſimplicē ſūt forme cōpoſite: ꝛ māe cōpoſite. qꝛ oēs alie dīe addite gn̄a liſſimo deſcribūt gn̄a ſe hn̄tia per ordinē ꝑdicamētalē. que gn̄a oīa māe cōpoſite: ꝛ forme compoſite dici pn̄t. gradus ḡ ſūt in materijs: ſic in formis accipiēdo mās cōpoſitas: ꝛ formas cōpoſitas. ¶ Viſo quō ſūt gradus in materijs ꝛ in formis accipiēdo mās ꝛ formas pro ipis cōpoſitis: ſm gradus ordinatos in ꝑdicamētis. uolumꝰ oñdere quō ſint gradus in materijs ꝛ formis accipiēdo formā pro pte cōpoſiti actuali ꝛ accipiēdo māꝫ pro pte potētiali. dicimꝰ eni ꝙ actꝰ actiuoꝝ ſūt in patiēte bene diſpoſito. mā ḡ oino ꝑma eſt eadē in oībꝰ hn̄tibus eā. Sed mā ꝑxima differt ſꝫ diuerſitatē diſpoſitionū: quas reqrūt diuerſe foīe. poterimus aūt hāc diuerſitatē aſſignare ſm diuerſitatem realē formarū: uel ſm diuerſitatē formarū ſꝫ gradus abſtractionū. Scōm diuerſitatē qdē realē ſic diuerſe foīe realiter reqrūt mām aliter ꝛ aliter diſpoſitā. nō ꝙ ſit alia per eētiaꝫ mā ꝑꝰ ꝛ mā ꝑxima. Sed eſt alia ſm diſpoſitionē ut mā oino ꝑꝰ cōſiderat oino indiſtincta: neqꝫ q̄tū: neqꝫ quale: nec oino aliqd hoꝝ. Sꝫ eſt aliqd in potētia ad oīa iſta ut docet imaginari phs in ꝑº metaᶜᵉ. ꝛ in 2º phiſicoꝝ. mā aūt ꝑxima eſt mā diſtincta ꝛ abſtracta per iſta. lꝫ ḡ ꝑᵐᵃ iherēs māe ſit forma ſbalis: illa tn̄ forma talē mām pficit: qualeꝫ mām ſub ſe hēt: ut pficit hiꝰ forma mām ſi per q̄titatē extenſam: ſic per q̄litatē affectā: ꝛ ſic diſpoſita. ut reqrit nā illius forme. ita ꝙ ſi expoliaret mā ab hiꝰ diſpoſitionibus ꝑpoſitis: ꝛ induet diſpoſitiones oppoſitas: mā illa que eē ſub diſpoſitionibꝰ ꝑpoſitis eſt debita tali forme induēs diſpoſitiones oppoſitas fieret indebita ꝛ hoc mō paſſio magis facta abiceret a ſba. ſm ḡ diuerſas formas ut ſm formas magis pfectas ꝛ minꝰ pfectas opꝫ dare gradus in ipa mā ſm diſpoſitionē pfectā ꝛ minꝰ pfectaꝫ: ita ꝙ ꝑmus gradus eſt in mā in ſuſceptione forme elemēti. ulterior aūt ꝛ perfectior gradus in ſuſceptione forme mixti inaīati ꝛ ad hoc ulterior in ſuſceptiōe mixti uegetabilis. ꝛ ſic aſcēdendo. ¶ Alio aūt mō ſunt gradus in mā accipiendo formas nō ſm diuerſitatē realē: ſed ſm re eē magis ꝛ minus ulē. uel ſm maiorē ꝛ minorē abſtractioneꝫ. dicimꝰ ḡ ꝙ forma gn̄is gn̄aliſſimi recipit in ipſa mā ꝑª. forma aūt inferioris gn̄is recipit in mā māe. forma gn̄is gn̄aliſſimi. ꝛ ſic ſemp forma recipit mediāte forma. donec deueniat ad idiuidualē formā. Oēs ergo forme: ꝛ oēs māe ſunt int̄ ꝑmā māꝫ: ꝛ ultimā formā que eſt forma gn̄is gn̄aliſſimi. dicunt eni oēs forme ꝛ māe eē inter māꝫ ꝑmā ꝛ formā ultimā ſic ꝑncipiata iter ſua ꝑncipia: quia oīa alia ſiue ſint māe: ſiue ſint forme reſoluūt in illa duo tanq̄ in ſua principia. mā ḡ ꝑª nō eſt cōpoſita: qꝛ nō reſoluit in ulteriorem mām. ꝛ forma ultima. ſ. forma gn̄is gn̄aliſſimi. dī nō eē forma cōpoſita: qꝛ nō reſoluit in ulteriorē formā: ſed oēs alie māe ſunt māe cōpoſite. qꝛ q̄libet alia mā reſoluit in aliā māꝫ. ꝛ oēs alie forme ſunt cōpoſite: qꝛ quelibet talis forma reſoluit in ulteriorē formā. ꝛ ut magis appareat qō dī dicimꝰ ꝙ recipiente mā ꝑma formā gn̄is gn̄aliſſimi ꝛ mediāte illa forma recipiente aliā iferiorē formā. ꝛ ſic deſcendēdo uſqꝫ ad idiuidualē formā. dī mā recipiens inferiorē formā eē mā cōpoſita: qꝛ eſt mā includēs formā. nā ipſa forma generis gn̄aliſſimi ſe hēbit ut quid māle: ꝛ ut qd imperfectū: ꝛ ut qd in potētia reſpectu iferioris forme: que eſt pfectior ꝛ actualior. Mā ḡ pfecta per formā magis ulēm recipit formaꝫ minus ulēm. totū ḡ hoc mā ſcilicet ꝛ forma magis ulis ſe hēt ut mā reſpectu minus ulis. ꝛ qꝛ talis mā eſt mā cōpoſita. iō ꝑcedendo a ꝑª mā ſubiecta forme maxīe uli ꝛ eundē ad formas minꝰ ules ſemp inueniemꝰ māꝫ magis ꝛ magis cōpoſitā. qꝛ q̄to forma eſt minus ulis. tāto ꝓſupponit plures formas in mā ꝛ tanto requirit cōpotētiorē māꝫ. ¶ De formis aūt alijs ꝙ oēs ſint cōpoſite pter foīaꝫ gn̄is gn̄aliſſimi patet qꝛ per oēs alias foīas ſit deſcēſus a gn̄e per dīā. qō ſine cōpoſitione eē nō pt. ſūt ḡ ḡdus eētiales in mā. nō ꝙ ſit alia eētia māe. Si eni ſic uellemus appellare gradus eētiales. nō ſūt tales gradus in mā. ꝙ ſint plures eſſentie materie. uel ꝙ ſit mā eētialiter differēs a mā: ſed ſūt gradus in mā ulī ſm cōpoſitionē. put mā icludit formā. ul ſm diſpoſitionē. put uadit ad magis ꝛ ad magis pfectioreꝫ formā. uel ſm abſtractionē. put ꝯſiderat ſub magis ul ſb minꝰ uli forma. ¶ Aliud eſt eni accipe gradus in mā put quelibet forma gn̄is dī mā cōpoſita ꝛ forma cōpoſita. ꝛ put ipa mā ſm ſe dī mā ſimplex ꝛ dīa ultima que dicit formā ptis dī forma ſimplex. ut dicebat modus ꝑmus. Et aliud eſt accipe hiꝰ gradus. put ſtat mā ſub forma impfecta pfecta ꝛ pfectiori ꝛ ſic aſcendēdo ut dicebat modus ſcōs. Et aliud eſt accipe hiꝰ gradus. put accipit forma gn̄is nō pro ipſo gn̄e dicēte totū: ſed pro forma ptis ſub eſſe maxīe uli accepta ꝑº adueniēte māe. ſm quē modū forma ſic adueniēs eſt forma ſimplex. ꝛ mā cui aduenit eſt foīa ſimplex. cetera vo alia ſūt māe cōpoſite: forme cōpoſite ut dicebat modus tertiꝰ ꝛ ut eſt per habita declaratū. Sꝫ de hijs dicemꝰ clarꝰ in 2º. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū. ꝙ eadē eſt potētia ꝯrioꝝ ſiue ad ꝯria. dicemus ꝙ eadē potētia. qꝛ eadē mā ſubicit formis ꝯrijs non tn̄ eodē mō ſe hn̄s: imo cū ſemp vnū ꝯrioꝝ ſit pfectius alio ēt ſm hoc eſt aſſignare aliquo mō gradus. ut dicat materia magis eē perfecta ut eſt forma contraria q̄ ut eſt ſub alia.

Queſtio. XX.

Warto querebat de mēſura corporaliū. videlꝫ de tpe. Vtꝝ ſit q̄titas ꝯtinua uel diſcreta. Et arguebat ꝙ cōtinua. qꝛ in ꝑdicamētis collocat tēpus ſub q̄titate cōtinua. ¶ In ꝯriū eſt: qꝛ ut dī in 4º phiſicoꝝ. tps eſt nūs: ſed nūs eſt q̄titas diſcreta. ergo ꝛc. ¶ Rºdōm ꝙ opꝫ tps eſſe cū priori ꝛ poſteriori. vn̄ augꝰ. 11. ꝯfeſ. vult ꝙ ſi tps eēt pn̄s ꝛ nō pteritū: iaꝫ nō eēt tempus ſed eternitas. ꝛ idē dicit ꝙ ſi tempora manerent. non eēnt tēpora. tēpus nō eſt ſine priori ꝛ poſteriori. propter qō nō differret a pho in 4º phiſicoꝝ. ꝙ eſt uerꝰ motus. ſm pus ꝛ poſterius. ipſa eni pus ꝛ poſterius ut ſunt in motu nūata ab aīa cōplēt rōnē tpis. Imaginabimur eni ꝙ motus ꝑmꝰ cuius paſſio eſt tēpus eſt quid cōtinuū. In cōtinuis aūt oīa ſunt in potētia. ita ꝙ nō eſt ibi dare prius ꝛ poſteriꝰ in actu niſi per ſignationem aīe. opꝫ ḡ ꝙ aīa ſit nūans prius ꝛ poſterius in

UNIVERSITA

motu ut habeat pfecta rō tpis. qre ſi cōſideret tēpus qtū ad id qd̄ eſt formaliter nūs eſt nūata ab aīa quia eſt nūs nūatus. Nā ut dixim⁹ ipſa pus ⁊ poſterius in motu uti ſunt nūata ab aīa cōplent rōnē tpis. ſup quo nō intēdimus nos multū extēdere. qꝛ in qōnib⁹ nrīs de menſuris angeloꝝ ⁊ in 4° phiſicoꝝ. de hac materia diffuſius dixim⁹. tēpus ḡ eſt nūs poris ⁊ poſterioris. Sed qꝛ hꝰ nūs poris ⁊ poſterioris tanq̄ in ſubiecto hēt eē in re ꝯtinua. iō tēpus lȝ formaliter ſit nūs ⁊ ſit qtitas diſcreta. mālīter aūt eſt qd̄ cōtinuum. Si eni in aliquo ligno cōtinuo menſurent decē menſure utputa decē taſie. ⁊ quereret utrū decē taſie illius ligni eſſent qtitas cōtinua uel diſcreta. Diceremus q ibi eſſet duo ꝯſiderare. videlȝ ipſas decē taſias ⁊ ſubiectū in quo ſunt ille decē taſie. qꝛ ſunt in vno ⁊ eodē ligno cōtinuo. decē ḡ taſie formaliter ſūt qtitas diſcreta: ſed decē taſie ligni cōtinui rōne ſubiecti ⁊ māliter ſunt qtitas cōtinua. Sic ⁊ in ꝓpoſito de tpe. tempus eni tanq̄ in ſbo fundat in motu pmi mobilis qui eſt vniformis ⁊ cōtinuus. quare cum rō tpis conſiſtat in nūatione de ſe nō hēt tēpus q ſit qd̄ cōtinuū: ſȝ q ſit qd̄ diſcretū. rōne tn̄ motus in quo fundat qd̄ ꝯtinuū dici pōt. vn̄ ⁊ phs in 4° phiſicoꝝ ait q tēpus habet cōtinuitatē a motu. eſt ḡ tēpus nūs ⁊ eſt formalr̄ qtitas diſcreta: ⁊ hēt continuitatē a motu. i. māliter eſt qtitas cōtinua. ⁊ per hoc patet ſolutio ad utrūq₃ argumentum. qꝛ utrūq₃ ſua via procedebat.

P Oſtea querebat de creatura rōnali. Circa quā querebat dupl̄r ſ. qtū ad vitā pn̄tē. ⁊ qtū ad futurā. Circa creaturā qdē rōnalē qtū ad pn̄tē vitā querebatur dupl̄r. qꝛ quedā querebant ptinētia ad rōnalē animā quedā aūt ꝑtinētia ad totū ꝯiunctū. Circa rōnalē animā erat qō de potentijs aīe. circa quas querebat tripliciter. Nā cū potentiarū aīe quedā ſunt cognitiue quedā appetitiue. querebat ⁊ de cognitiuis potentijs ꝑm ſe: ⁊ erat qō quō ſenſibilia poſſūt imutare ſenſū ⁊ imaginationē ⁊ puenire uſq₃ ad itellectū. Querebat etiā de appetitiuis ꝑȝ ſe. Utrū uolūtas poſſit ſil̄ ferri in plura. Querebat ⁊ 3° de appetitiuis per compatiōnē ad appetitiuas: Utrū prius fluat ab eēntia aīe itellectus q uolūtas uel ecōuerſo. Queſtio. XXI.

a D primū ſic ꝓcedebat. oſtēdebat eni q ſenſibilia nō poſſunt ſuas itētiones cauſare in medio ⁊ in ſenſu ⁊ ſic puenire uſq₃ ad intellectū poſſibilē: qꝛ ul' hoc fiet ex eo q ſuas itētiones educēt de potētia medij: uel qꝛ tota rō facti erit potētia faciētis. Prio aūt mō nō: qꝛ ut dicebat itentionale nō pōt educi de potentia realiter: nec pōt hoc eē q in talibus tota ratio facti ſit potētia faciētis. qꝛ tūc eēt ibi creatio. nullo ḡ mō ſenſibilia que hn̄t eē reale poterūt imutare intētionaliter mediū ſiue ſenſum. Ulterius aūt arguebat dato q ſenſus ſit mutatus itētionaliter nō poterit imutare imaginationē: ſeu fantaſiam. qꝛ agens ut dicebat eſt pſtātius patiēte. ſenſus ḡ iterior ut imaginatio: uel fantaſia que eſt ſupior ⁊ pſtantior q̄ ſit ſenſus exterior a tali ſenſu imutari nō poterit. Ulterius arguebat q dato q fantaſia poſſit imutari a ſenſu exteriori. ipa tn̄ ſic immutata imutare nō poſſet intellectū poſſibilē. Nā ſi hoc fieret uel fantaſia educeret ſpēm de potētia itellectus potētialis. uel iflueret in ipȝ hꝰ ſpēȝ. Prim⁹ aūt modus ſtare nō pōt: qꝛ eductio forme de potētia alicuiꝰ fit per uerā trāſmutatiōnē ⁊ motū quē in reb⁹ ſpūalib⁹ ſaluare nō poſſumus. Nec ēt ſtare pt modus ſcōs: qꝛ ſi fantaſia iflueret ſpeciē in intellectū poſſibilē: uel expoliaret ſeipm de hꝰ ſpē. ⁊ tūc accn̄s mutaret ſbm ſuū: uel cauſaret in ipſo itellectu talē ſpēȝ qd̄ alicui rei create nō pōt cōpetē. Cōſlet ḡ ex oib⁹ hꝰ tribus medijs vna talis rō. Sēſuȝ ēt dato q poſſit imutari a ſenſib⁹ nō poſſet immutare imaginationē: nec ēt imaginatio dato q poſſet imutari a ſenſu: nō poſſet imutare itellectū poſſibilē. quare ſenſibilia per ſenſuȝ ⁊ imaginationeȝ uſq₃ ad intellectū poſſibilē puenire nō poterūt. Dꝰ dōȝ q hec qō tria querit. Primo qdeȝ quō ſenſibilia que hn̄t eē reale imutare poterūt mediū. ſiue ſenſum qtū ad eē intētionale. Scdō quō ſenſus immutatꝰ intētionaliter a ſenſib⁹ cū ſit vtꝰ iferior immutare poſſit imaginationē uel fantaſiam. Tertio etiaȝ querit quō fantaſia immutata que eſt qd̄ corporale ⁊ eſt virtꝰ in corpore immutare poſſit itellectū poſſibilē qui eſt quid ſpūale ⁊ nec eſt corpus: nec eſt virtꝰ in corpe. Propter pm̄ ſciēdū: qd̄ dupliciter iueſtigare poſſumꝰ: q ſenſibilia hn̄tia eē reale immutare poſſit mediū: uel ſenſum qtū ad eē intētionale. Prima via ſumit ex parte ſenſibiliū immutantiū. ſcda ex pte medij uel ſenſus immutati. Pria via ſic patet. Nā ſenſibilia ⁊ potiſſime ſtſint talia que ſint qlitates ſcōe: ſic ſunt colores uel ſapores qui deriuant a qlitatib⁹ pmis multū deficiūt ab actionib⁹ qlitatū pmarū: ⁊ qꝛ imutare intētionaliter eſt imutare mō defectiuo. iō lȝ qlitates pme imutēt realiter: ēt uſq₃ ad corruptionē ſbſtātie: qꝛ in talib⁹ paſſio magis facta abicit a ſbā. qlitates tn̄ ſcōe deficiētes qtū ad talē imutationē a qlitatib⁹ pmis ſaltē imutāt intētionaliter. qd̄ eſt imutare defectibiliter. ut color qui eſt qlitas 2ª cauſat in medio nō colorē realē: ſed intētionalē. Scdō hoc idē patet ex pte ipſius medij ul' ipſiꝰ ſenſus imutati a ſenſibilib⁹. nā mediū ſiue ſenſus ſunt ſbm extraneū ad ſuſcipiendū colores. Nā ꝑuȝ ſbm colorꝫ ut ſupra tetigim⁹ eſt corpus terminatū. ⁊ hꝰ corpꝰ ponit in diffinitione coloris tanq̄ ꝑuȝ ſbm in diffinitione accn̄tis. mediū ergo ut aer ⁊ ſenſus ⁊ ut pupilla ſiue viſus. ſbm ſunt extraneū coloris: iō in eis color nō gn̄at ꝑm eē ꝑuȝ: ſiue ꝑȝ eē reale: ſed ꝑm eē extraneū itētionale. vn̄ ⁊ pupilla dr̄ eē abſcolor. ⁊ ēt mediū. qꝛ talia de ſe nullū hn̄t colorē ꝑuȝ. vn̄ ⁊ pn̄s eſt q nec ipa ſint ꝑuȝ ſbm colorū. hn̄t eni colorē ꝑuȝ: ⁊ ꝑm eē reale. Poſſumus aūt ad hoc idē ⁊ tertiā viā adducē. quō ſenſibilia imutat itētionaliter ſenſuȝ: uel mediū. Nā hee due adducte. vna ex pte ſenſibiliū: alia ex pte medioꝝ ⁊ ſenſuū. nō ſunt cōes oib⁹ ſenſib⁹: aut oib⁹ medijs. Nā lȝ aliq ſenſibilia ſint qlitates ſcōe nō ualētes imutare realiter. ſed intētionaliter tm̄: ut patuit de colorib⁹. ⁊ lȝ aliq ſenſus cōparati ad ſua obiecta dicant eē ſbm extraneum. ut nō poſſint imutari realiter: ſed itētionalr̄ tm̄. ut patuit de pupilla que de ſe abſcolor nullū hn̄s colorem ꝑuȝ. ⁊ lȝ mediū in aliqbus ſenſib⁹ ſit tale ut patuit de aere dubiū tn̄ eſt. Utrū oēs qlitates ſcōe ſint tales q nō poſſunt realiter imutare. ⁊ utrū oēs ſenſus: ⁊ oia media ēt reſpectu qlitatū ſcōaꝝ dubiū ē. Utꝫ ſint talia q nō poſſint realiter imutari. Nā ſonꝰ realiter hēt eē in ipſo aere: ⁊ factus realiter in vna parte aeris. nō ſolū itentionaliter: ſed ēt realiter pōt ſe facere in pte alia. dato tn̄ q oēs qlitates ſcōe nō immutarent niſi intētionaliter. ⁊ q oēs ſenſus ⁊ oia media reſpectu qlitatū ſecūdarū nō poſſunt imutari niſi intētionaliter. ad hoc ille due vie nō eſſent cōes oib⁹ ſenſibus nec oib⁹ medijs. quia obiecta ſenſuū nō ſolum ſunt qlitates ſcōe: ſed ēt qlitates prime. ut patet in ſenſu tactus qui eſt ꝑceptiuus frigiditatis ⁊ caliditatis

humiditatis ⁊ ſiccitatis.que ſunt q̃litates p̄me qua-
rū eſt imutare ēt realiter. ¶ Ruꝛſus mediū ꝓuꝫ in ta
li ſenſu cuiuſmodi eſt caro nō eſt ſimplr̄ denudatuꝫ a
talibꝰ q̃litatibus:ſic̄ pupilla ſm̄ ſe eſt denudata a co-
loribꝰ.ipſuꝫ ēt oꝛganū ſenſus tactꝰ qd̄ dī eē neruꝰ qui
dam extēſus per totū coꝛpus:nō pōt oino denudatū
eē a talibꝰ q̃litatibus.qꝛ nullū mixtū eſt oino denuda
tū a q̃litatibꝰ p̄dictis.igitur ut demus cām quō ſenſi-
bilia imutant intētionaliter mediū uel ſenſuꝫ.dicemꝰ
ꝙ ſenſibilia uel nō poſſunt imutare realiter ⁊ mediū
⁊ ſenſus ⁊ tūc imutant itētionaliter iuxta duas vias
ſuperiꝰ aſſignatas.uel ut hiꝰ ſenſibilia ſunt apta nata
ēt realiter imutare.qd̄ faciēdo poterūt ēt mutare itē
tionaliter ſaltē q̃tenus mediū:uel ſenſuſ ſunt denuda
ta a talibus q̃litatibꝰ.ut in ſenſu tactus mediū ⁊ oꝛga
nū ſenſus ſunt media ꝓpoꝛtio tangibiliū:⁊ ſunt denu
data ab hiꝰ excellētijs.pp̄ qd̄ poſſunt ab excellētibus
ſenſibꝰ realiter.⁊ ēt intētionaliter imutari. ¶ Uiſum
eſt ḡ quō ſenſibilia poſſunt itētionaliter imutare me-
diū uel ſenſum qd̄ eſſe cōuenit. Uel qꝛ ipſum ſenſibi-
le hēt ualde debile eſſe.ut patet in ſono. Propter qd̄
mediū imutatū ſm̄ talē qualitatē realiter non ipedit
quin poſſit imutari intentionaliter. Uel pōt hoc con
tingē qꝛ mediū ⁊ ſenſus de ſe nullā habēt talē q̃litatē
pꝛopꝛiaꝫ. Sed ſunt oino denudata ab hiꝰ q̃litatibꝰ ut
patuit in pupilla ⁊ in aere. Uel 3° poteſt hoc contin-
gere qꝛ mediū ⁊ oꝛganū ſenſus:⁊ ſi nō ſunt oino denu
data ab hiꝰ q̃litatibus ſunt ſaltē denudata ab excellē
tijs taliū qualitatum. Propter qd̄ poſſunt ab excel-
lentijs intētionaliter imutari. Opꝫ enī ut ſemꝑ recipi
ens ſit aliquo mō denudatum a nā recepti.⁊ qꝛ nullo
mō hr̄e realiter:uel hr̄e debiliter:uel nō hr̄e excellen
ter eſt aliquo mō denudatū eē. Ideo poſſunt ſ̄biecta
ſic ſe hn̄tia intentionaliter imutari:qꝛ ſunt aliquo mō
a talibꝰ realiter denudata. Eſt tn̄ aduertēdū ꝙ hic lo
quimur de mutatione itētionali ſm̄ ꝙ pōt a ſenſu ꝑci
pi.naꝫ dato ꝙ ſimul cū excellentia q̃litatis poſſet fa-
cere immutationē intētionalē.ſm̄ q̃litatē illam taleꝫ
imutationē nō poſſet ſenſuſ ꝑcipere. ¶ Oſtenſo quō
ſenſibilia imutant ſenſum.leue eſt declarare quō ſen-
ſus imutatuſ a ſenſibꝰ pōt imutare ſenſuꝫ cōeꝫ:⁊ ima
ginationē ⁊ fantaſiā. Nā ſm̄ pħm in p° de gn̄atione
in.c.de actiuis ⁊ paſſiuis.uolēs declarare quō exiſtit
facē ⁊ pati in entibꝰ ait ꝙ accipiēdū eſt hiꝰ pñm multo
tiens dictū:ut qn̄ hoc q̄dē eſt potētia tale:hoc autem
actu:tūc hoc eſt aptū natū facē hoc aūt pati.igitur qꝛ
ſenſus ꝑticularis exterioꝛ factꝰ eſt actualis:qꝛ actu in
foꝛmatꝰ eſt ſpecie ſenſibili iō p̄t imutare id qd̄ eſt po
tentia tale.poterit itaqꝫ ab imutatione facta in ſenſu
ſm̄ ꝙ eſt ſuſceptiuus ſpecierū ſine mā:uel ſm̄ ꝙ ſuſci
pit ſpēs itētionaliter fieri imutatio in ſenſu cōi ab ali
is ſēſibꝰ exterioribꝰ.ꝓut illō qd̄ eſt actu tale imutat
qd̄ eſt potētia tale:⁊ ꝓut illud qd̄ eſt actu ifoꝛmatum
ſpecie ſēſibili imutat illō qd̄ eſt in potētia ut ifoꝛmat
hiꝰ ſpecie.nec opꝫ ꝙ agēs in oībꝰ ſit p̄ſtantius patien-
te. Sed ſufficit ꝙ ſit p̄ſtantius in eo ꝙ agens.⁊ quia
ſemꝑ actus ſm̄ ꝙ hiꝰ eſt p̄ſtantioꝛ q̄ potētia erit ſen-
ſus exterioꝛ infoꝛmatꝰ ſpecie ſenſibili:nō ſimpliciter
ſed ut requirit rō actiui ⁊ paſſiui p̄ſtantioꝛ ſenſibuſ in
terioribus quos ſm̄ ꝙ hiꝰ poteſt actualiter imutare.
¶ Hijs itaqꝫ declaratis reſtat declarare difficultatē
tertiā.quō fantaſia imutata a ſenſu cōi ⁊ a ſenſibꝰ ꝑti
cularibus pōt imutare itellectū poſſibilē. Dicemꝰ enī
nō eē incōueniēs ꝙ aliq̄d in virtute alteriꝰ agat ultra
ſuā ſpeciē.ut accidens in virtute foꝛme ſ̄balis pōt in
ducere ſ̄balē foꝛmā. Nā in igne nulla eſt virtus acti-
ua:niſi caloꝛ.ut vult cōmētatoꝛ in 7°.imediatū enim
ꝑncipiū actionis nō eſt foꝛma ſ̄balis:ſed q̄titas aliq̄
ut ibidē cōmētatoꝛ ait.ignis ḡ nō agit niſi calefacien
do.⁊ tn̄ ignis gn̄at ignē per calefactionē.ḡ inducitur
foꝛma ſ̄balis ignis in mā.agit ḡ caloꝛ ultra ſuā ſpēm:
qꝛ pōt inducere ſ̄balē foꝛmā. Sed hoc eſt in virtute
alteriꝰ.ſic eſt in ꝓpoſito ſpēs exn̄s in fantaſia agit ul-
tra ſuā nāꝫ:qꝛ cauſat ſpēm in itellectu poſſibili. fanta
ſia igit̄ ꝙ eſt q̄d coꝛpale agit ultra ſuā nām:qꝛ agit in
itellectū poſſibilē:qui nō eſt virtꝰ oꝛganica:qꝛ nec eſt
coꝛpus:nec eſt v̓tꝰ in coꝛpe.ut ex 3° de aīa hr̄i poteſt.
Sed hoc eſt in v̓tute luminis itellectꝰ agentis. Nam
ſic̄ colores coꝛporales mouēt viſum qui eſt coꝛpalis
virtꝰ in v̓tute luminis coꝛpalis.ſic fantaſmata mouēt
itellectū qui eſt potētia ſpūalis in v̓tute ſpūaliſ lumi
nis.ut in virtute luminis itellectꝰ agētiſ.inde eſt qd̄ in
3° de aīa ſcribit.ꝙ ſic̄ lux ſe hēt ad colores:ſic ſe hēt
itellectꝰ agens ad fantaſmata. Sic ḡ imaginabimur
ꝙ oēs virtutes ſenſitiue tanq̄ in ſ̄biectis fundātur in
oꝛganis.vn̄ dicte ſunt v̓tuteſ oꝛganice. Intellectꝰ aūt
agēs ⁊ poſſibilis:qꝛ nō ſūt v̓tutes oꝛganice tanq̄ in
ſ̄bo fundant in eēntia aīe.eſſentia aūt aīe:qꝛ nō eſt ſi-
tualis:eſt tota in toto coꝛpe:⁊ tota in q̃libet parte.ut
vult augꝰ 6° de trini.c.7°.hoc ergo mō itellectꝰ agēs
⁊ poſſibilis erūt p̄ntes ipſi fantaſie:qꝛ eſt ibi pꝛeſens
eēntia aīe in qua hiꝰ potētie radicant. ¶ Propt̄ qd̄
eſt aliq̄s modus cōtactꝰ fantaſie ad hiꝰ potētias. Sꝫ
pp̄ talē cōtactū nō poſſet fantaſia aliq̄d imprimē in i
tellectū poſſibilē:qꝛ ſpūs eſt p̄ſtantioꝛ oī coꝛpore.ut
vult augꝰ in li° de arbitrio. Cū ḡ agens debeat eē pꝛe
ſtātius patiēte:nō pōt potētia coꝛpalis agē in ſpūalē
potētiā niſi in v̓tute potētie altioris. Propter qd̄ co
acti ſumꝰ ponē q̄dā potentiā ſpūalē.que ſit oīa face-
re ſic̄ itellectꝰ poſſibilis eſt oīa fieri.hiꝰ aūt eſt intelle
ctus agēs.fantaſia ḡ ſe habebit ſic̄ oꝛganū intellectꝰ
agentiſ ꝓut agit in itellectū poſſibilē. Propter qd̄ cū
querit̄ quō fantaſia pōt immutare itellectū poſſibilē
dicemus ꝙ ut oꝛganū attingit paſſum:⁊ agit in v̓tu-
te ſupioris agētis.p̄t agē in rē:que ſit ultra ſuā ſpēꝫ.
fantaſia ḡ qꝛ attingit intellectū poſſibilē:eo ꝙ intelle
ctus poſſibilis ſit p̄ns fantaſie:qꝛ radicant in eſſentia
aīe:que eſt p̄ns fantaſie ⁊ cuilibet ꝑti coꝛpiſ. ¶ Rur
ſus qꝛ fantaſia ſic attingit itellectū poſſibilem qꝛ agit
in v̓tute itellectꝰ agētis iō pōt intellectū poſſibilē im
mutare.eſt ēt nihilominꝰ p̄ns itellectus poſſibilis ali
is virtutibꝰ oꝛganicis:qꝛ eſt in ipſa eēntia aīe.que eſt
in q̃libet ꝑte coꝛpis:⁊ cuilibet oꝛgano p̄ns: nō tamē
imutari pōt itellectus poſſibiliſ niſi a fantaſia.quia ⁊
in ipſis virtutibꝰ ſenſitiuis opꝫ dare gradus.ut ſi ſpe-
cies multiplicant a ſenſibꝰ per mediū uſqꝫ ad ſenſus
ꝑticulares:⁊ a ſenſibꝰ ꝑticularibus ad ſenſum cōeꝫ ⁊
fantaſiā erunt ſpēs ſpūaliori mō in medio q̄ in obie-
cto.⁊ in ſenſibꝰ ꝑticularibuſ q̄ in medio:⁊ in ſenſu cōi
q̄ in ſenſibꝰ ꝑticularibꝰ:⁊ in fantaſia q̄ in ſenſu cōi ita
ꝙ fantaſia hēt quādā ꝑncipalitatē reſpectu aliarum
potentiarū ſenſitiuaruꝫ.uel qꝛ actualiori mō ſunt ibi
ſpēs:q̄ in memoria:uel qꝛ ſpūaliori mō q̄ in virtuti-
bus alijs.rōne aūt hiꝰ ꝑncipalitatis innixa cū lumine
intellectꝰ agentis pōt fantaſia impꝛeſſionē facē in in-
tellectu poſſibili. qd̄ nō poſſūt alie virtuteſ ſenſitiue.
¶ Ad id āt qd̄ obicit in ꝯriū qꝛ nō pōt intentionale
educi de potētia realis.ſi hoc dictū intelligat ꝙ intē-
tionale nō ſit ſic in potentia māe:ſicut reale:ſed ma-
gis ſit in potētia agentis:qꝛ ad ſuā p̄ntiā agētis indu
cit foꝛma intētionalis in ſuo ſuſceptiuo.qd̄ nō ꝯuenit
de foꝛma reali.uerū eſt qd̄ dicit. Si v̓o intelligat hiꝰ

BIBLIOTE… UNIVERSITA… DE GRAN…

dictū ꝙ in talib⁹ abſolute loquēdo tota rō facti ſit po
tētia agentis.ut in arguēdo tangebat:ita ꝙ in talib⁹
nō dicat agēs agē aliquo ſuppoſito. Patet ex qōne ꝓ
cedēti ubi querebat utrū forme intētionales educan
tur de potētia mãe.falſum eē. Nā declarabat ibidez
ītētionales formas aliquo mō eē eductas de potētia
mãe.ut nō tota rō facti ſit in potētia agētis. forma āt
arguēdi nō cōcludit. Nā ſi forma realis pōt educi de
aliquo reali:poterit ⁊ forma intentionalis que eſt q̇d
defectiuū reſpectu illius forme.accipiēdo ğ educi de
potētia mãe ꝓut pōt cōpetere intētionalibus formis
poterunt tales forme educi de aliquo reali ſubiecto.
¶ Qd̄ aūt arguebat ulteri⁹ ꝙ ſenſus nō pōt imuta-
re fantaſiā:q̄re agens debet eē ꝑſtanti⁹ patiēte. ut pa
tuit in gn̄ali ſolutione:ſenſus exterior:ut imutat ſen-
ſum iteriorē:eſt ꝑſtantior ipſo.qꝛ eſt talis in actu qua
lis eſt ille in potētia:ideo hic eſt aptus natus agere il
le pati. ¶ Qd̄ v̇o ulterius arguebat ꝙ fātaſia nō ꝑt
agere in intellectū poſſibilē qꝛ nō pōt educere ſpeciē
de potētia ei⁹ accipiēdo educi de potētia large:ſic oē
agēs qd̄ de neceſſitate ꝑſupponit potētiā paſſiuā:que
nō eſt effectus ei⁹ dī educē ſuū effectū de potētia paſ
ſiui.dicem⁹ ꝙ fantaſia nō in virtute ꝓpa:ſed in v̇tute lu
minis itellect⁹ agētis.nō imittit ſpēm itelligibilez ab
extra. Sed facit itellectū poſſibilē potētia informa-
tum ſpecie actu informatū. Aliquo ğ mō erat hi⁹ ſpēs
in potētia paſſiui:⁊ eo mō quo erat in potētia paſſiui
dī de potētia paſſiui educi.nō ꝙ aliq̄d de illa ſpe eēt
in itellectu poſſibili ante hi⁹ eductionez:ſic nec aliq̄d
de forma eſt in mā ante inductionē ei⁹. Si aūt aliqn̄
inueniat ꝙ tales ſpēs ſunt ab extra:itelligēdū eſt hi⁹
dictū cōparatiue:qꝛ forme itētionales nō ſūt ſic in po
tentia paſſiui:ut reales rōne cuius aliqn̄ dicuntur nō
educi de potētia paſſiui.⁊ ꝑꝑ hanc cām qꝛ hi⁹ intētio
nales forme:nō ſunt ſic in potētia paſſiui ut reales.iō
nō incōgrue dicūtur eē ab extra.uel nō dicuntur per
ſe generari ut in qōne illa ſuperius de hoc queſita dif
fuſius dicebatur. Queſtio.XXII.

Ecūdo querebat de potētijs appeti-
tiuis ſm ſe.⁊ erat qd̄ de uo-
luntate.Utrū poſſit ſil' in pl'a ferri. Et argue-
bat ꝙ ſic. Nam ut dicebat ſil' in patria erit aureola ⁊
gaudiū de bono increato ⁊ aureola.i.gaudiū de aliq̄
bono creato arduo ⁊ ꝓuilegiato.cuiuſmodi eſt ſubi-
re martyriū:qd̄ ꝑtinet ad iraſcibilē.uel ſuare virgini
tatē qd̄ ꝑtinet ad cōcupiſcibilē.uel docē ſcripturaz ſa
crā qd̄ ꝑtinet ad rōnalē:que opa in charitate fcā ſunt
ardua:⁊ ꝓuilegiata ⁊ merent aureolā q̄re ſi ſimul eſt
utrūqꝫ gaudiū ſil' fert uolūtas in pl'a. ¶ P̄.chr̄s ſum
me fruebat:⁊ ſumme patiebat in paſſione:qꝛ erat ſil'
viator ⁊ cōprehenſor. Sed hoc nō poſſet eē:niſi po-
tētia appetitiua poſſet ſil' in pl'a ferri.ğ ⁊c̄. ¶ P̄.de-
mones aliqd̄ gaudiū hn̄t.gaudēt enim de poſſeſſione
hominū.ut dicit aug⁹ 21° de ci.dei.c.6°. Sed ipi ſunt
in magno cruciatu:⁊ tn̄ aliquo mō gaudēt.ğ uolūtas
eoꝝ ſil' in pl'a fertur. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ ſm auicē. in 6°
de nãlib⁹.etiā pl'es potētie nō poſſunt ſil' in plura fer
ri. Nā qn̄ aliqua potētia multū eſt intēta ad actū ſuū
alia potētia retrahit a ſuo actu:ut cū multū intentus
eſt q̄s ad videndū aliqd̄ mirabile.ab audiēdo retra-
hit.ut nō ꝑcipiat q̇d ſibi dicat.arguat ğ ſic pl'es potē
tie nō poſſunt ſil' in plura ferri.ğ multo magis nec uo
lūtas que eſt vna:⁊ eademqꝫ potentia. ¶ R̷° dōm ꝙ
cū querit utrū uoluntas poſſit in plura ferri ſil' opus
eſt uti triplici diſtinctione.nā plura uel ſic ſe habēt ꝙ
vnū eſt alteri⁹ ipeditiuū:uel vnū nō eſt ipeditiuū alte
rius:ſed eſt rō ⁊ inductiuū ei⁹.ut qꝛ lux eſt rō:q̄re vi-
deat color:ſil' fert oculus in lucē ⁊ colorē.⁊ qꝛ ꝓnci-
pia ſunt rō cognoſcendi cōcluſiones:ſil' pōt ferri itel
lect⁹ in cōcluſiones ⁊ in ꝓncipia ut ſūt rō cognoſcēdi
cōcluſiones.vn̄ ⁊ phs circa pn̄m ꝓmi poſterioꝝ: lo-
quens de cognitione minoris propoſitionis reſpectu
cōcluſionis ait.ꝙ ſil' inducēs cognouit:ſil' eniz iducit
minor ꝓpoſitio in maiorē ⁊ elicit ꝯcluſio ex utriſqꝫ.
ut ſi ſcio oēm mulā eē ſterilē:ſil' induco hoc ꝑticulare
aial eſt mula.⁊ elicio cōcluſionē ꝙ ſit ſterilis.minor ğ
ꝓpoſitio.qꝛ eſt rō cognoſcēdi ꝯcluſionē ut inducit in
maiorē ſil' fit iductio minoris:⁊ cognitio ꝯcluſionis.
nō eni negam⁹ ꝙ ꝓncipia ut ſunt quoddā obm intelli
gibile:pn̄t itelligi ab itellectu abſqꝫ cognitione ꝯclu-
ſionū.tn̄ cogimur ꝯcedē ꝙ ut ſunt rō cognoſcēdi cō-
cluſiones:ſil' poſſunt cognoſci ꝓncipia ⁊ cōcluſiones.
ſic ēt ſil' fert uolūtas in finē:⁊ in id ꝙ eſt ad finē ꝓut fi
nis eſt rō uolēdi qd̄ eſt ad finē. ¶ Scđa diſtictio eſt
qꝛ dato ꝙ illa pl'a ſic ſe habeāt ꝙ vnū nō ſit rō alteri⁹
nec iductiuū ei⁹:ſed magis ſit ipeditiuū ipſius.diſtin-
guēdū eſt de mō fiēdi. Quia uel hoc fit ſm nãe cur-
ſum:uel ſm ſpālē dei diſpēſationē. Si eni fiat ſꝫ ſpe-
cialē dei diſpēſationē nō eſt icōueniēs idē in aliq̄ mō
in plura ferri:qꝛ per dei potentiā fieri pōt ꝙ illud qd̄
ſm nãe curſum eſt alteri⁹ ipeditiuū:ſm ſpālez dei diſ
penſationē fiat alteri⁹ nō impeditiuū. ¶ Tertia di-
ſtinctio eſt qꝛ dato ꝙ illa plura ſic ſe habeāt ꝙ vnum
ſit alteri⁹ ipeditiuū:⁊ ꝙ modus ſciēdi ſit ſm nãe cur
ſum.adhuc eſt 3° diſtinguendū. Quia uel illa pl'a:ſeu
aliqd̄ illoꝝ hēt eē ꝑfectū ⁊ integrū:uel nullū illoruz
eſt tale. Sꝫ quodlibet eſt aliq̄ mō impfectū. Sic eni
videm⁹ in reb⁹ nãlib⁹ ꝙ illud eſt albi⁹:qd̄ eſt nigri⁹ im
ꝑmixtius. Illud ğ eſt albiſſimū qd̄ nullā hēt ꝑmixtio
nē nigri.illd̄ nigerrimū qd̄ nullā hēt ꝑmixtionē albi.
illd̄ āt medio mō qd̄ ꝑticipat de utroqꝫ. ¶ Si ğ que
ret.utrū aliq̄d poſſit ſil' eē albū ⁊ nigrū.dicet ꝙ ꝑfe-
cte nō.qꝛ ꝑfecte albū nō cōpatit ſecuz de ꝑmixtione
nigri:nec ecōuerſo.impfecte aūt pōt.qꝛ iperfecte al-
bum ſecū cōpatit aliq̄ ꝑmixtionē nigri ⁊ econuerſo.
Sic ⁊ potētia q̄tūcūqꝫ aliq̄ plura ſe inuicē ipediant
pōt in illa ferri impfecte. Sic aliq̄s ꝑt iperfecte gau-
dere de vno ⁊ impfecte triſtari de alio.lꝫ eni gaudiū
de ſe ſit aptū natū amouere triſtitiā:nō tn̄ opꝫ ꝙ im-
ꝑfectū gaudiū amoueat oēm triſtitiā. Prima ğ diſti-
ctio initit diuerſitati obōrū.prout obiecta diuerſita-
tē int̄ ſe poſſunt hr̄e.ut prout vnū aliud ipedit:uel nō
ipedit. Scđa initit diuerſitati modi agēdi ꝓut fit ali-
ud ſm nãe curſum:uel ſm dei ſpālē diſpenſationem.
Tertia aūt initit diuerſitati actuum ꝓut act⁹ eſt ꝑfe-
ctus nō habēs amixtionē ꝯrij:uel iperfectus habens
aliq̄ admixtionē eius. ¶ Scđm has aūt tres diſtin
ctiones poſſunt ſolui tria ꝑfata argumēta. Eſt eni ue
ritas qōnis ꝙ in plura ſe ipediētia ſm nãe curſum ⁊
ꝑfecte.nō ſil' uoluntas ferri pōt. Sed in plura ſe non
ipediētia:uel nō ſm nãe curſuz:uel non ꝑfecte pōt ſil'
uoluntas ferri. ¶ Qd̄ ğ arguit ꝑ° de aurea ⁊ de au-
reola ſoluit per diſtinctionē ꝓmā.nā gaudium de bo
no increato erat rō ꝙ beati gaudent de bono aliquo
creato.nā ſicut beati alia diligent ꝑꝑ deū.ſic gaudiuz
qd̄ habebūt de bonis creatis erit ordinatū ad gaudiū
qd̄ habebūt de deo.vnū ğ nō ipediet aliud:ſed ordi
nabit ad aliud.illa ğ duo gaudia ſe nō ipedient:quia
vnū erit rō ꝙ fiat aliud:uel ſaltē vnū ordinabitur ad
aliud.⁊ hoc ſufficiet ut ſe inuicē nō ipediant. ¶ Qd̄
aūt arguebat 2° de chr̄o ſoluit per diſtictionē ſecūdā
qꝛ hoc nō fiebat ſm nãe curſum.ſed ſm dei diſpēſa-

tionē.nā ex diſpenſatione dei fiebat ꝙ quelibet nā in
chriſto ſua ꝓpa ageret.vñ dama.li° 3°.c.19° dicit ꝙ natu
rales nr̄e aīe paſſiones ſm nām ⁊ ſupra nām fuerunt
in chriſto.ſm eni nām mouebant apud ipm qñ permit-
tebat ⁊ cōcedebat carnē pati:que ꝓpa erant.patiebat
ḡ caro que ꝓpa erāt.ut gaudiū fruitionis ex dei diſpē
ſatione:dolorē illum minime ipediret.uolūtas ḡ que
fruebat deo acceptabat dolorē illum propter deum.
ſm eni nāe curſum tātus dolor nō ſtetiſſet cuʒ tanto
gaudio. ¶ Qđ vō arguebat:⁊ 3° de demonib⁹ ſolui
tur per tertiā diſtinctionē.ꝙ ſi hñt aliqđ gaudiū:hoc
eſt qꝛ nō eſt oīno cōſumata eoꝝ pena.ita ut ipſi dice-
rēt chriſto matthei 8°.ueniſti ante tp̄s torquere nos.for
te eni poſt diē iudicij ſic erit conſumata eoꝝ pena ꝙ
nō cōpatiet ſecū aliquod gaudiū.Sed que ſit v̄itas
hui⁹.utrū nūc poſſint demones de aliq̄ gaudē.⁊ utrū
demonib⁹ poſt diē iudicij tollat ab eis omne gaudiū.
nō eſt p̄ntis ſpeculationis.ſufficiat aūt ad pn̄s ſcire ꝙ
ſm nāe curſum.ex iperfectione rei eſt ꝙ cōpatiat ſe-
cū aliqđ de oppoſito.ut ex iperfectione albi eſt ꝙ cō
patit ſecū aliqđ de permixtione nigri. Propter qđ ſi
aliq̄ creatura rōnalis ſil' triſtat ⁊ gaudet.ul' hoc eſt ex
ſpali dei diſpenſatione ꝙ iſta ſe nō ipediāt uel ex imp
fectione virtutū.ut qꝛ nō ꝑfecte participat hoc uel il
lud. ¶ Argumētū ēt in ꝯriū eadē via ꝓcedebat. Nā
qꝛ plures potētie ſunt radicate in eadē eēntia anime
ideo ſe inuicē ipediunt:ſic̄ ſi due rote eſſent fixe in ali
quo ſtipite ſi vna moueret ad ꝑteʒ vnā nō poſſet alia
moueri ad ꝑtē aliā.Sic cū aliqua potētia fortiter fer
tur in aliqđ obm retrahit potētia alia ne forte ferat
in aliqđ obiectū aliud.vñ ⁊ ꝓuerbialiter dicit.pluri-
bus itētus minor eſt ad ſingula ſenſus.lʒ aūt nō ſit oī
no ſil'e de duab⁹ rotis fixis in eodē ſtipite ⁊ de duab⁹
potentijs radicatis in eſſentia aīe.quia ēt ſi debiliter
moueret rota aliq̄ ad partē vnā nō poſſet moueri ro
ta alia ad ꝑtē aliā qđ nō cōtingit in potētijs aīe.tamē
q̄ntuʒ ad motū forte eſt aliq̄ mō ſil'e hic ⁊ ibi:qꝛ ſi po-
tentia aliq̄ moueret fortiter in obm aliqđ.ipedit po-
tentia alia ne ferat fortiter in obm aliud ⁊ maxie cuʒ
obiecta ſunt diuerſa nō adinuicem ordinata.

Queſtio.XXIII.

T Ertio querebat de potentijs appetiti
uis in cōparatione ad cogniti-
uas. Utrū uolūtas ꝑus fluat ab eſſentia aīe:
q̄ intellectus ul' ecōuerſo.Et arguebat ꝙ intellectus
prius fluat.Nā ſi actus ꝑcedit actū ⁊ potentia poten
tiā.cū ḡ actus itellect⁹ ꝑcedat actū uolūtatis.oportet
ꝙ ⁊ ipſa potētia intellectiua ꝑcedat potentiā appeti
tiuā ſiue uoluntatē:⁊ per ꝯn̄s opʒ ꝙ intellectus ꝑus
fluat ab eſſentia aīe q̄ uoluntas. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ uo
lūtas eſt ꝑfectior q̄ intellectus:⁊ per ꝯn̄s cū ſit perfe
ctior videt prius fluere ab eſſentia aīe q̄ intellectus.
¶ Rn̄° dōʒ ꝙ nā eſt determinata ad aliqđ vnū.que ḡ
nāliter fluunt ab aliq̄ vno opʒ ꝙ fluant ſm quendam
ordinē:ut ꝙ vnuʒ fluat mediante alio. Credidit eni
auē.in meta^ca ſua tātā eē ueritatē huius dicti.ut ēt ab
ipo deo nullo mō plura imediate ꝓducerent.Sed in
qōnib⁹ nr̄is de ꝑ° pn° ⁊ 2° ſentētiarū hanc opinioneʒ
diffuſius iprobauimus. ¶ Ad pn̄s aūt ſcire ſufficiat
ꝙ in hijs que fluūt nāliter ab aliq̄.eo ꝙ nā ſit determi
nata ad vnū v̄itatē hēat qđ dī.ꝙ vnū fluat mediante
alio:⁊ qꝛ potentie aīe ⁊ maxime potētie nō organice
nāliter ab ipſa eēntia aīe fluunt:⁊ in hi⁹ eēntia radicā
tur.opʒ ꝙ hoc ſit ſʒ quēdā ordinē:⁊ ꝙ vna fluat me
diāte alia. ¶ Viſo quō opʒ dare aliquē ordinē in flu
xu ⁊ origine taliū potētiarū.ut ꝙ non eque imediate
ab eēntia aīe fluant:opʒ videre que illarū fluāt ꝑus ⁊
que poſteri⁹. Inueſtigabimus eni triplici via ꝙ intel-
lect⁹ ꝑus fluat ab eēntia aīe q̄ uolūtas. ¶ Pria via
ſumet ex ipſis potentijs.Scđa ex ipſis actib⁹. Ter-
tia ex ipſis obiectis. ¶ Pria ſic patet.imaginabimur
eni ꝙ appetitus ēt aliq̄ mō in ipis reb⁹ nālib⁹ inuenit
ſm ꝙ dicim⁹ grauia appetere eē deorſum:⁊ leuia ſur
ſum.in reb⁹ ḡ nālibus nihil eſt aliud appetitus q̄ que
dā iclinatio ꝯn̄s formā nālē.eſt ḡ in reb⁹ nālib⁹ ꝙ ꝑus
intelligant nālia hēre formā:q̄ hēre inclinationē ſequē-
tem formā.lʒ eni iſta ſe nō ꝑcedāt tꝑe.ꝙ ſi tꝑe aliqđ
cōſequit formā ⁊ inclinationē ſm illā formā. ꝑcedūt
ſe tñ nā ⁊ origine:qꝛ nā ⁊ origine ꝑus intelligitur hēre
vnū q̄ aliud.ꝙ ſi uolum⁹ iuxta formā ⁊ inclinationeʒ
ſequentē formā accipe in aīa intellectū ⁊ uolūtatem.
Dicim⁹ in aīa eē duas potētias.vnā per quā pōt reci-
pere ſpēm ⁊ formā:⁊ hec potētia eſt intellectus. per
aliā per quā pt̄ inclinare ⁊ ferri ſm ſpēm receptā:ſiue
ſm formā. Quare ſic̄ ꝑus eſt recipe formā q̄ inclina
ri ſm formā. Sic ꝑus eſt potētia intellectiua per quā
pōt aīa recipe ſpēs ⁊ formas q̄ ſit potentia uolitiua
per quā pt̄ aīa inclinari ⁊ ferri ſm ſpēs receptas:ſiue
ſm formas ⁊ originē ⁊ nā:lʒ nō tꝑe ex ꝑte ipſarū po
tētiarū intellectus eſt ꝑor uoluntate ⁊ prius fluit ab
eēntia aīe q̄ uolūtas. ¶ Scđa via ad hoc idē ſumit
ex ꝑte actuū:qꝛ ut in arguendo tāgebat act⁹ itellect⁹
nāliter ꝑcedit actū uolūtatis.nā bonū qđ eſt obiectū
uoluntatis eſt bonū apprehenſuʒ ut declari hēt in 3°
de aīa.⁊ ſm aug^m in 9° de trini.inuiſa diligere poſſu-
mus icognita nequaq̄. Poſſum⁹ eniʒ dilīgē ⁊ uelle:
que nō vidim⁹.Sed nō poſſum⁹ diligere ⁊ uelle que
nullo mō cognouim⁹.nō ḡ pōt eſſe aliqđ uolitū:niſi
ſit aliq̄ mō cognitū:⁊ aliquo mō appħenſum.origine
itaq3 ⁊ nā ⁊ ſiue duratione ⁊ tꝑe actus itelligēdi ꝑce
dit actū uolēdi:q̄re ſi ſuo mō eſt ꝓportio potentie ad
potentiā:ſic̄ actus ad actū.ex quo actus itelligēdi ꝑ-
cedit actū uolēdi ſaltē ⁊ nā prius intelliget fluere itel
lect⁹ ab eēntia aīe:q̄ uolūtas. ¶ Tertia via ad hoc
idē ſumit ex ꝑte obiecti.Nā obm uolūtatis eſt aliqđ
ſub rōne boni.⁊ finis ⁊ bonū idē ut dicit cōmentator
ſup 11° meta^ce.⁊ in 2° phicoꝝ.deridet ille poeta di-
cens mortē eē finē diuʒ.qꝛ ut ibi dī finis nō ſolum eſt
quid ultimū:ſed eſt ēt qđ optimū.finis itaq3 eſt qđ ul
timū:⁊ qđ ꝑfectiſſimū.q̄ntū eni ad eē finis eſt qđ ulti
mū:lʒ q̄ntū ad itētionē ſit qđ ꝑ^m.quare ſi in ordine po
tentiarū nō ſolū attēdendū eſt ordo nāe ipſarū ut ar
guebat rō ꝑ^a.⁊ ordo actuuʒ ut arguebat rō 2^a.Sʒ ēt
ordo oborū:cui initit hec rō 3^a q̄ntū ad eſſe ⁊ gñatio
nē:⁊ ſi nō q̄ntū ad ꝑfectionē ⁊ cōplemētū itellect⁹ ꝑ-
cedit uolūtateʒ ſic̄ ⁊ res ut eſt obm intellect⁹.⁊ ut eſt
appħenſa ſub rōne ueri ꝑcedit ſeipaʒ.ut eſt obm uo-
luntatis.⁊ ut eſt uolita ſub rōne boni.Immo qꝛ prius
ſunt res appħenſe:⁊ ut ſunt in aīa:⁊ ut ſunt uere:⁊ ut
ſunt obm intellect⁹:q̄ ut ſunt uolite.⁊ ut ſunt obʒ uo
luntatis.Ex ꝑte ḡ ipſoꝝ oboꝝ arguere poſſumus:ꝙ
origine ⁊ nā ꝑus fluit ab eēntia aīe itellect⁹:q̄ uolun
tas. ¶ Ad argumētū aūt in ꝯriū dōm.ꝙ non arguit
ꝓpoſitū.ſed oppoſitū.Naʒ ſi uolūtas eſt ꝑor q̄ itel-
lectus dignitate ⁊ ꝑfectione:nō ex hoc ſequitur ꝙ ſit
ꝑ° gñatione ⁊ origine.ut ꝙ ꝑus originet ab eſſentia
aīe q̄ itellect⁹.Immo magis cōſequit ecōuerſo.quia
que ſunt ꝑora ꝑfectione ⁊ dignitate : ſunt poſteriora
gñatiōe ⁊ origine ut patet ꝑ aug^m in li° ꝯfeſ.ſup geñ.
ad l'ram in plurib⁹ locis.Ubi vult ꝙ gñatione ⁊ ori-
gine ꝑus eſt aliqđ iforme:q̄ formatū.cū tñ nulli du-
biū ſit ꝙ ꝑfectiōe ⁊ cōplemēto foꝛatū ē ꝑus q̄ iforꝛe.

p, **Poſtea** querebat̄ de rōnali creatura ſm ſtatū pn̄tis vite q̄tuȝ ad totū cōiūctū. Circa qō querebant̄ tria ſm ꝙ rōnalis creatura hoc mō q̄tū ad pſens ſpectat tripliciter pōt cōſiderari. Primo quidē q̄tū ad ipos reddit⁹: ⁊ ipſa neceſſaria per que pōt ſe in vita ꝯtinuare: ⁊ circa hoc erat qō. Utrū eēt licituȝ emere redditus ad vitā. Scdo pōt cōſiderari q̄tum ad violētiā per quā pōt vitaȝ pdere. ⁊ circa hoc erat qō. Utrū iterfect⁹ ab alio per violentiā per ſupueniētē occiſorē plage iterfecti emanarent ſanguine. Tertio cōſiderari pōt rōnalis creatura ꝑut per diuinam potentiā eā reſuſcitantē pōt hanc vitā recuperare. ⁊ circa hoc erat qō. Utrū religioſus reſuſcitat⁹ ad hāc vitam mortalē teneat̄ religionē ingredi uel poſſit cū ſalute manere in ſeculo.

Queſtio. XXIIII.

a **D primū** ſic ꝓcedebat̄. oſtendebatur eni ꝙ nō liceat emere reddit⁹ ad vitaȝ eo ꝙ ſit ibi quedam ſpēs uſure. Nā ut dicebat nō refert ſi de duodecim libris quolibet anno accipit̄ ſolidus: uel ſi in duodeciȝ ānis accipiunt̄. 12. ſolidi. accipe ḡ ultra ſorteȝ ut ſeparare accipe ultra ſortē ſiue in modico tpe: ſiue in multo ad uſurā ptinē videt̄: ⁊ qꝛ emēs hi⁹ redditus: ſaltē in multo tpe accipit ultra ſortē: uel nullo mō emeret ſi non ſperaret ſe accipe ultra ſortē. cū ſola ſpes faciat uſurariū iuxta illud: mutuū dantes nihil īde ſperantes. erit ibi ꝯct⁹ uſurarius. ¶ In ꝯriū eſt ut dicebat qꝛ multe bigine emunt hi⁹ redditus: ⁊ dicūt ſe hoc facē de cōſilio religioſarū pſonarū. ¶ R̄o dōȝ ꝙ hoc ordine ꝓcedemus in hac qōne. Quia p̄ᵒ dicemus q̄d eſt uſura: ⁊ quō in aliq̄bus repit̄ ratio uſure. Scdo declarabim⁹ quō in tali emptiōe hēt eē quedā ſpecies uſure. Tertio oñdem⁹ quō talis emptio poſſet bñ fieri. ¶ Propter p̄ᵐ ſciendū ꝙ uſura ſꝫ vnū modū ethimologiçādi dı̄ q̄ſi uſus eris. nā de uſu eris ſiue de uſu pecunie nō pōt accipi pēſio. ⁊ ſi accipiat̄ uocat̄ uſura. ḡ ab uſu eris dicta eſt uſura. Alio mō pōt exponi hoc uocabulum uſura ut dicat̄ uſura: q̄ſi rapina uſus. utrūqꝫ autē eoꝝ uerū eſt: ⁊ vnū cōcomitat̄ aliud. qꝛ ſi de uſu eris accipiat̄ penſio erit ibi rapina uſus. Nā nō pōt accipi penſio de uſu eris niſi accipiat̄ pēſio de eo qō non eſt ſuū. hr̄e aūt pēſionē de eo qō nō eſt ſuū: eſt illud rape uel eſt habere illud per modū rapine. Raimūdus aūt in 2ª pte ſue ſūme in. c. 7ᵒ de uſuris deſcribit uſuram eē uſum eris. nō tñ ut diximus icōuenieter dı̄ rapina uſus. qō ſic declarat̄. nā in aliq̄bus reb⁹ pōt ꝯcedi uſus rei abſqꝫ eo ꝙ cōcedebat̄ ſbā. ⁊ qꝛ quādiu hēt aliq̄s dn̄iū ſbſtantie ad ipꝫ ptinet uſus ei⁹ cū cuilibet liceat uendere qō ſuū eſt. retinēdo ſibi dn̄iū ſbſtātie. poteſt uſum ei⁹ uendē: ⁊ de hoc accipe penſionē. ut patet in locatione dom⁹: uel alicui⁹ alteri⁹ rei. ubi ꝯceſſio uſus pōt ſepari ab alienatione ſbſtātie. Nā uſus dom⁹ eſt habitare domū: ⁊ uſus eq̄ eſt eq̄tare equū. poteſt eni q̄s ꝯcedē uſum dom⁹ ut ꝙ inhabitaret domū abſqꝫ eo ꝙ poſſit alienare domū. ⁊ uſuȝ eq̄ ꝙ eq̄tet equum abſqꝫ eo ꝙ poſſit alienare equū. retinēdo ḡ ſibi poſſeſſionē dom⁹ uel eq̄ pōt uendē uſuȝ utriuſqꝫ ⁊ accipere inde pēſionē. Sed non eſt ſic in uſu eris ⁊ in uſu pecunie. Nā uſus pecunie eſt alienare pecuniā. non ḡ poterit cōcedi uſus pecunie niſi cōcedat̄ ſbā. nā poſſe alienare rē hoc eſt hr̄e poſſe in ipſaȝ ſbāȝ rei. Sed cui⁹ eſt ſbā ei⁹ eſt uſus: q̄re ſi nō pōt ꝯcedi uſus niſi cōcedat̄ ſbā ſiq̄s uellet de tali uſu accipe penſionē uellet hr̄e emolumētū de eo qō nō eēt ſuū. nā nō pōt q̄s ꝯcedē rei ſbām niſi cōcedat ⁊ uſum. cōceſſa enim rei ſbā iam uſus ſubſtātie nō ulterius ptinet ad ipꝫ. quare ſine rapina ⁊ ſine uſurpatione ei⁹ qō nō eſt ſuuȝ nō poterit ex hoc accipere penſioneȝ. in uſura ḡ uere adimplet̄ illud qō ꝓuerbialiter dı̄. ꝙ aliqui uolūt uēdere ortū ⁊ comedē inde caules. Quia ḡ uēdidiſti ortū ⁊ ortus nō ulterius ptinet ad te. non pertinebit ad te uſus orti. ut ꝙ poſſis inde habere caules uel aliquod aliud emolumētū. Sic ⁊ in ꝓpoſito ex quo ipam ſubſtantiā pecunie das nō ulterius ptinebit ad te uſus pecunie ut poſſis inde aliud recipe. Quare uſura q̄daȝ modus rapine eſt quia eſt uſurpare qō nō eſt ſuū: uel eſt accipere emolumētū de eo qō non ſpectat ad ipꝫ. Sic eſt ḡ dōm de ꝓprio uſu pecunie. qꝛ nō poteſt concedi talis uſus niſi concedatur ſubſtantia. Sed non eſt inconueniens rem habere diuerſos uſus. Ut uſus ſubtellaris eſt calciatio. Poſſet tamē quis uti ſubtellari ad hauriendū aquā. Sic proprius uſus pecunie eſt alienare ⁊ expendē pecuniā: poſſet tamē quis uti pecunia non ad expendendū: ſed ad apparenduȝ. In p̄mo autē uſu non pōt concedi uſus ubi concedatur ſubſtātia ꝓpter qō de tali uſu non poterit accipi penſio. Sed ſecūdus uſus poteſt cōcedi abſqꝫ ſubſtātia. propter qō ſi inde accipiatur penſio nō erit ibi uſura. Siquis eni concedēs alij pecuniaȝ non ut expendat eam: ſed ut appareat diues. nō cōcedit ſubſtantiā pecunie. ⁊ qꝛ ad eum ptinet ſubſtantia pertinebit ad euȝ uſus: ⁊ ſi de hoc accipit emolumentū nō eſt ibi rapina nec uſura: uendit enim qō ſuū eſt. ⁊ ſic ex proprio uſu eris nō pōt accipi penſio. ſed ex uſu non proprio ſic ecōuerſo in rebus alijs ex ꝓprio uſu poterit accipi penſio. poterit tamē eſſe aliq̄s uſus nō ꝓprius de quo ſi emolumentū acciperet̄ cōmitteretur uſura: ut proprius uſus domus eſt inhabitare domū. ⁊ quia poteſt concedi inhabitatio domus abſqꝫ eo ꝙ concedat̄ ſubſtantia poterit de habitatione domus per aliquod tēpus accipi penſio. quia ex quo nō cōceſſiſti ſubſtantiā domus ſubſtātia domus eſt tua: ⁊ per cōſequēs uſus eius. Quare ſi uēdis uſuȝ nulli iniuriaris: ſed uendis qō tuuȝ eſt. ſed ſiquis uteret̄ domo nō ad habitandū ſed ad alienandū. ⁊ de alienata domo uellet hr̄e emolumentū conſequēs eſſet ꝙ uellet hr̄e emolumentuȝ de eo qō nō eēt ſuū: ideo ſiquis uenderet domuȝ pro certo ꝑcio per aliqō ſpatiū tpis: uellet hr̄e aliquid ul traſortē uſurā cōmitteret. igit̄ dupliciter q̄ſi rō tacta eſt q̄re de uſu pecunie ꝓpo nō pt accipi pēſio. Una rō eſt qꝛ ꝓp̄us uſus pecunie non pōt ꝯcedi niſi cōcedatur ſbā. ⁊ qꝛ ſi ſbā nō eſt tua. nō eſt tuus uſus de uſu emolumētū accipe rapinā cōmittis. Alia q̄dē rō tacta eſt. qꝛ de re alienata nullo mō poſſum⁹ iuſte accipe pēſionē: ut ſi uēdat̄ tibi domus. iā eſt dom⁹ alienata ⁊ iā eſt fcā aliena. nullo ḡ mō licet de ea ex tūc emolumentū accipere. Sic cū ꝓp̄us uſus pecunie ſit eā expēdē ⁊ alienare. nullus pōt alij pecuniā tradē ad expēdēduȝ niſi eā a ſe alienet: uelle ḡ de pecunia iaȝ alij tradita ⁊ fcā aliena emolumētū accipe: eſt uelle de re iā fcā aliena pēſionē ſumē: qō ſine rapina eē nō pōt. ¶ Fuerūt āt nōnulli uolētes reddere rōneȝ de uſura ꝙ ſit illicita dicētes. ꝙ uēdit̄ ibi tp̄s qō eſt vnū ⁊ idē tpaliū oiuȝ. ⁊ ꝙ eſt q̄d cōe. ut ſi nūc aliq̄s tradit decem ⁊ uſqꝫ ad annū vult hr̄e duodeciȝ videt̄ uendere tp̄s vnius anni. Sed hoc ēt mō ſine peccato poſſet uendi tempus in alijs rebus. ut poſſet quis alicui tradere decē eq̄s: ſub hoc pacto ꝙ uſqꝫ ad annuȝ daret ſibi duodecim equos illos ſcilicet decem ⁊ duos alios ubi nulla eēt uſura. Alij aūt dixerūt uſurā eē illicitā: qꝛ res alie deteriorant̄ iō pōt inde accipi penſio: non aūt ut dicunt

cta eſt a rapina uſus. Quia de uſu pecūie nō p̄t accip
pēſio ſine rapina. ¶ Cū igiť in emēdo reddit⁹ ad vi-
tā ſit pecūia p̄ncipiū ꝛ finis: qꝛ pecuniā dat ꝛ pecuniā
recipit: q̄re ſi de hoc accipiat emolumētum nihil erit
aliud ꝙ emolumentū accipere de uſū pecunie qḋ ſine
uſura eē nō pōt. phs tn̄ in p̄° politicoꝝ nō ſolū uſurā
quā uocat callos. i. denarioꝝ gn̄atiuā ſꝫ ēt cāpſoriaꝫ
ꝛ obolostaticā: dic̄ illicitas eē. pōt aūt uocari obolo
ſtatica illa que pecuniā pōderat ꝛ denarios maioris
pōderis ab aliȷ̈s ſeparat. videť enī ibi uelle phs ꝙ arſ
illa ubi elemētū ꝛ finiſ. i. ubi p̄ncipiū ꝛ finis ē pecunia
ꝙ nō eſt licita. videť eni ꝙ oīs talis ars itēdat hēre pe
cuniā in ifinitū cū a pecūia icipiat ꝛ in pecuniā termi-
neť ꝛ totalr̄ in pecunia ꝯſiſtat. nunꝙ aūt organa ſīt ap-
petēda in ifinitū. vn̄ nunꝙ vult ſutoꝛ hēre ifinitaſ acuſ
nec faber ifinitos martellos denarȷ̈: itaqꝫ qui ſīt orga
na ad vitā nr̄aꝫ ſuſtētādā nō ſīt appetēdi in ifinitū. pp
qḋ phs ibi artē ifinitatē cupiditatis pecunie p̄tēdētē
vilipēdit ꝛ vitupat. Sꝫ nō eſt ſil̄e de cāpſoria ꝛ obo-
loſtatica reſpectu uſure. nā in cāpſoria nō accipiť pen
ſio de uſu pecunie. ſꝫ pecunia in pecuniā t̄ſmutať. ꝛ
in oboloſtatica nō accipiť pēſio de uſu pecunie: ſed pe
cunia maioris pōderis a pecunia alia ſoſtrahiť. Sꝫ in
emēdo reddit⁹ ad vitā. Sꝫ pp tp̄s plus accipiť de pe
cūia: quā dedit ex uſu pecūie accipiet emolumētū qḋ
ſine ſpe uſure eē nō p̄t. ¶ Hiis itaqꝫ p̄libatis uolum⁹
declare ꝙ tertio dicebať declarandū. videlicet quō em-
ptio reddituū ad vitā poſſet bn̄ fieri. nā raimūdus in
ſcḋa pte ſūme in. c. de uſuris mouens qōnē de fructu
molari uel alicui⁹ caſtri. Utrū poſſet hoc licite fieri.
dic̄ ꝙ pōt niſi fiat talis uēditio in fraudē uſurarū. ubi
gloſatoꝛ in apparatu hāc qōnē diligēti⁹ inueſtigat uo
lens ꝙ pn̄t emi tales reddit⁹ ad vitā uēditoris nō vi
tā emptoris. cui⁹ rōnē aſſignat qꝛ ſi emant ad vitā em
ptoris. tūc uēditoꝛ deſiderabit mortē ei⁹ ul̄ machina
biť ad mortē ei⁹ ut nō diu gaudeat de talib⁹ reddítib⁹.
Sꝫ ſi emanť ad vitā uēditoris hoc ut ait eſt licitū: qꝛ
nullus ex hoc deſiderabit mortē alteri⁹. ¶ Sꝫ ſi hi⁹
rō bona eēt nunꝙ papa daret p̄mā p̄bendā uacātē: ſi
ue ſcḋm ne ſic p̄bēdat⁹ deſideraret mortē alicui⁹ ca
nonici: ut poſſet fructū p̄bēde recipe. que enim per ſe
ſunt: ſīt in reb⁹ ꝯſiderāda. nō aūt que ſīt per accn̄s. ſi ǧ
licet emē reddit⁹ ad vitā uēditoris. nō erit p ſe ꝯct⁹ il
licit⁹ ſi emat ad vitā emptoris: licet ex tali ꝯctu poſ-
ſet per accn̄s aliqḋ malū ꝯtingē. imo q̄ſi in oīb⁹ bonis
poſſum⁹ male uti. pp qḋ in p̄° rhetoricoꝝ dī ꝙ nō eſt
mala rhetorica licet rhetoꝛ ſciat puerte iudicez. ꝛ ex

t **Ertio** Querebat de religioſo reſuſcitato ad hãc mortalẽ vitã ꝑ diuinã potẽtiã. Utrũ teneat ad religionẽ redire. Et arguebat ꝙ ſic. qꝛ iſte ꝓmiſit viuẽ ſine ꝓpo. Si ģ rediens ad vitã nõ itret religionẽ viueret cũ ꝓpo ⁊ faceret ꝯ uotũ ſuũ. ¶ In ꝯtrũ ſic: qꝛ ſm aplm. j. ad cor. 7. mulier alligata ẽ viro ꝙto tpe vir eiꝰ viuit. ꝙ ſi dormierit vir eius. i. ſi mortuꝰ fuerit ſoluta eſt a lege viri. Sic ⁊ in ꝓpoſito: ꝙdiu viuit religioſus tenet ad obediẽtiã. ꝑꝑ qð eo reſuſcitato nõ tenet ulteriꝰ religionẽ ĩtrare. ¶ Reꝰ dõz ꝙ ſm qſdã religioſus per religiõis uotũ perfecte ꝯformat ſe deo ꝙtuz ad oẽs vires aĩe: ut ꝙtũ ad partez rõnalem ⁊ ĩtellectiuã per obediẽtie ꝓmptitudinẽ. ꝙtũ ad iraſcibilẽ per pauptatis hũilitatẽ. ꝙtũ ad ꝯcupiſcibilẽ per puritatẽ caſtitatis. dicunt autẽ iſti ꝙ obligõ ꝑncipalr fit ex ꝑte rõnalis per obediẽtiã. ex ꝑte aũt aliarũ virtũ ut pauptatẽ ⁊ caſtitatẽ: que reſpiciũt vires ſenſitiuas fit obligõ mediãte obediẽtia. Igit qꝛ obediẽtia que reſpicit ipſã rõnalẽ ſʒ ſe ꝙtũcũqꝫ hõ moriat ⁊ deſtruant vires ſẽſitiue adhuc remanet vis rõnalis. ꝑꝑ qð remanet illð qð ẽ ꝑncipale ĩ tali uoto: ſemꝑ ģ remanet ibi obligõ ꝓpt qð reſurgẽte religioſo adhuc erit obligatꝰ per obediẽtiã ꝑlato ſuo. ⁊ qꝛ ĩ obligõne obediẽtie ĩcludunt alie due obligões. qꝛ ſi nõ plus ꝓmitteret religioſus niſi obedientiã. cũ in regula ⁊ in ꝯſtõnibꝰ ꝑcipiat caſtitas ⁊ paupertaſ. opʒ eũ caſtũ ⁊ pauperẽ eẽ. iõ tenet ſm iſtos religioſus reſurgẽs ſuã religionẽ ĩtrare. De mrĩmonio aũt ſʒ iſtoſ nõ ſic ẽ. qꝛ mulier nõ hẽt ptãtẽ in corpꝰ viri: ⁊ ecõuerſo rõne aĩe ubi qtenꝰ aĩa depẽdet a corpe. recedẽte aũt aĩa a corpore tollit oĩs talis ptãs. ita ut mortuo viro ſoluta ſit oĩno mlier a lege viri. ut ẽt cõtigeret virũ ſuũ reſurgẽ. cũ teneret viro ſuo copulari. ¶ Sʒ hoc dictũ nõ ẽ ſufficiẽs ⁊ repugnat forme permiſſiõis fcẽ in religiõe. nã religioſus ꝓmittit eẽ ĩ obediẽtia ꝑlati uſqꝫ ad mortẽ. ita ꝙ in ſua ꝓmiſſiõe ſpecificat terminũ mortiſ. moriẽte ģ religioſo ꝙtũcũqꝫ remaneat aĩa ſepata ṽtus intellectiua ſiue rõnalis. ubi dĩ fũdari obligõ obediẽtie ſoluta ẽ hiꝰ obligõ. ſicut ſi aliqs ꝓmitteret equũ alteri per triduũ. tempore illo elapſo ꝙtumcũqꝫ ad hoc exiſteret equo ubi fũdabat talis obligatio non ulteriꝰ teneretur dare ſibi equum ¶ Rurſus deficit hec rõ. nã obligatio mrĩmonij fundat in aĩa: qꝛ ſolus ꝯſenſus aĩoꝝ facit mrĩmoniũ ut iura decernũt. ¶ Qð ſi dicat hiꝰ cõſenſus in actũ exire nõ ꝑt niſi per cõparationẽ ad corpꝰ. Dicemꝰ ꝙ ⁊ obligatio obediẽtie ꝙtũcũqꝫ fundet in potẽtia rõnali. nõ

est apta nata exire i actū nisi ꝑ cōparationē ad corp⁹.
nā hoc mō iste religiosus est ſbdit⁹ ⁊ tenet obedire. ⁊
ille est plat⁹ ⁊ pt pcipe ,put hñt ꝯuersationē adiuicē
⁊ mādatū vni⁹ ꝯuenit ad aliū ⁊ obediētia alteri⁹ sub
alio eē cogſcit. Sꝫ postq̃ soluit talis ꝯuersatio soluit
⁊ obligatio obediētie. ¶ His visis dicam⁹ q̃ per se ⁊
directe mortuo religioso solut⁹ est ab obediētia plati
q2 ſb tali forma ,pmissionē fec: sic ⁊ mortuo viro solu
ta est uxor a lege viri: ⁊ vir a lege ei⁹. ut si resuscitaret
nō teneret uxorē hīe. Sꝫ licet sit sic si ꝯsiderent solū
ea que per se ꝯcurrūt ad obligōnē: attn̄ sec⁹ est de reli
gioso resurgēte ⁊ de viro resuscitato pp qd hic ⁊ ibi.
alia rō reformat pactuꝫ. nā resuscitatio nō pt fieri nisi
per diuinā ṽtutē ⁊ potētiā. iste ĝ qui resuscitat p dinā
potētiā ingrat⁹ eēt deo si nō fuiret ei in ita pfecto sta
tu: sic ⁊ añ. Quare si pus fuisset religiosus ⁊ resuscita
tus uellet eē in sclo eet igrat⁹ deo. q2 uellet ei fuire in
minorib⁹ bonis. Sꝫ nō sic est de mrimonio. nā qui nu
bit bñ fac. ⁊ qui nō nubit meli⁹ fac. est eni mrimoniuꝫ
bonū. Sꝫ ṽginitas est melior. vir ĝ resuscitat⁹ si non
uadat ad uxorē: sed ptineat nō est igrat⁹ deo. nec fuit
ei in minori statu sꝫ in maiori. Religiosus ĝ resuscita-
tus si ꝯsideret solus ꝯct⁹ obligōnis solut⁹ est a religio
ne. sꝫ ne sit igrat⁹ deo tenet religionē itrare sꝫ nō opꝫ
q̃ itret illā religionē in q̃ fuit. pōt eni ad artiora uota
trāsire nō solū licētia nō obtēta: sꝫ nec ēt petita. q2 in
nullo est obligat⁹ plato priori: nisi q̃ten⁹ est obligatus
deo. vir ĝ resuscitat⁹ cui vult pōt nubē in dño: ⁊ ēt pt
nō nubē. q2 nō nubē est meli⁹ q̃ nubē. Sꝫ religiosus
resuscitat⁹ pōt quā vult eque artā uel artiorē religio-
nē itrare. sꝫ nō debet in sclo remanē ne sit igrat⁹ deo.
nam ex gratia sibi facta nō debet eē peior uel minus
bonus q̃ añ: sed potius melior. ¶ Qd vo obiciebat
de matrimonio solutum est per iam dicta.

p Ostea Querebat de creatura rōna
li siue de hoīe q̃tū ad vitā fu
turā. Et circa hoc fiebat duplr qō. vna de
corpore utputa. Si aliqs sit nutrit⁹ ex car
nib⁹ hūanis i q̄ resurget hi⁹ carnes. Alia aūt qō fiebat
de aīa. Utrū aīa separata itellat pticlaria. Qō. XXVII

a D primū aūt sic ꝓcedebat. argue
bat eni q̃ nutrit⁹ ex car
nib⁹ hūanis hi⁹ carnes nō resurgāt in come-
dēte: q2 tūc ut dicebat nō resurget comestus. ¶ In ꝯ
triū aūt arguebat q̃ nō resurgat hi⁹ carnes in hoīe co
mesto. q2 tūc ut dicebat nō resurgēt comedēs. ¶ R⁰
dōm q̃ hoc mō ꝓcedem⁹ in hac qōne: q2 pmo ondē
m⁹ qd resurget in resurgentib⁹. Scdo declarabimus
in q̄ resurgēt carnes comeste. utrū in comedēte uel in
comesto. Tertio cum non possint tales carnes resur
gere in utroq3: ondem⁹ quō potit hoc mō resurgere.
¶ Propter pmū sciendū q̃ ſm aug^m. 22. de ci. dei. c.
12. ubi inqrit de capillis ⁊ de vnguib⁹. Utrū redeat to
tū qd tonsū ē. rñdet q̃ horrēda eēt talis deformitas
vñ ait. q̃ illud redibit de vngulis ⁊ capillis ubi dec⁹
erit ⁊ qd corpis nā reqrit. Illud ĝ resurget in resurgē
tib⁹ qd reqret nā corpoꝝ. ⁊ qd faciet ad eoꝝ decorē.
hoc ĝ nō capillus de capite nō pibit ſm q̃ reqrit nā
⁊ decor corpis. Sic ēt de macie ⁊ pinguedine ꝓcedē
dū est. Ut q2 nūc aliqs est pinguis: ⁊ postea efficit ma
cilent⁹. ⁊ iterum ad pinguedinē redit. Si tota talis pi
guedo rediret in resurrectiōe: nō eēt formosū corp⁹.
si ĝ aliqd est in corpe qd nō ptineat ad nāꝫ: ul decorē
corpis nō resurget in corpe. qre si nutrit⁹ ex carnibus
hūanis q̃tū ad illō q̃ nō resurrexisset in corpe come
sto si ptinebit ad nām uel ad decorē corpis comeden
tis resurget in hi⁹ corpe. si aūt nec ad nāꝫ nec ad deco
rē corpis comesti uel comedētis tale qd ptineat non
oportebit q̃ in aliq̄ eoꝝ resurgat. ¶ Uiso qd resur-
get in resurgētib⁹ corpib⁹ ⁊ maxie in btis q2 illō qd p
tinebit ad nām uel ad decorē eoꝝ. ⁊ ex hoc declato:
q2 si carnes ille comeste fuerit de ṽitate nāe vni⁹ ⁊ nō
alteri⁹ resurgēt in illo dec⁹ ṽitate nāe fuerūt. Si vo in
neutro fuert de ṽitate nāe hūane in neutro resurgēt.
¶ Uolum⁹ aūt nūc declare dato q̃ in utroq3 fuisset
de ṽitate hūane nāe in q̄ resurgēt. quā qōnē detmiat
aug⁹. 22. de ci. dei. c⁰. 20. Dicens q̃ reddetur caro illa
hoi in q̄ tūc caro hūana icepit. ⁊ subdit q̃ ab illo qꝑ
pe alto tanq̃ mutuo sūpta deputāda ē que sic alienū
ei reddenda est vñ sūpta est: igit si in utroq3 fuit caro
hūana. i. si in utroq3 fuit de ṽitate hūane nāe nō redi-
bit ad comedētē siue ad expoliātē: sꝫ ad comestū uel
ad expoliatū ut ille. s. comedēs tanq̃ alienū reddat ei
a q̄ accepit. ¶ His itaq3 plibatis. restat soluē difficul
tatē tertiā videlꝫ q̃ si hi⁹ caro fuit de ṽitate humane
nāe in utroq3 ⁊ non resurget in utroq3. quō resurget
uterq3. quā difficltatē soluit idē aug⁹ eodē li⁰ ⁊ ca⁰ di
cens. q̃ si oib⁹ modis pisset aliq̄ materies. ⁊ in nullis
nāe latebris remāsisset. vñ uellet reparet eā oipotēs.
resurget ĝ i comedēte nō caro illa que fuit de ṽitate
humane nāe in comesto: sꝫ aliūde. vñ uolet oipotens
carnē hi⁹ repabit. ¶ Ad arg^m aūt in ꝯriū dōm q̃ da
to q̃ fuerint de ṽitate hūane nāe in utroq3: ⁊ dato q̃
hi⁹ carnes nō resurgant nisi in alto ut in comesto tm̄.
nō pp hoc sequet q̃ nō resurgat utriq3 q2 vñ uolet de
us oipotēs defectū ei⁹ reparabit. Pōt eni de⁹ hāc rē
in hāc rē ꝯuertere ⁊ qd oino annihilatū ē restaurare
propter qd nulla remanet questio quō possit talē sup
plere defectum. Questio. XXVIII.

s Ecundo ⁊ ultimo querebat. Utruꝫ
aīa sepata itelligat pticula
ria. Et arguebat q̃ sic. q2 ut dicebat. sicut ab
ideis in mēte dina fluūt spēs in mētes angeloꝝ. ita ab
illis eisdē ideis fluūt spēs in aīas sepatas. Sꝫ angelus
per tales spēs cogſcit pticularia ĝ ⁊ aīa. ¶ In ꝯriū ē
q2 ut dicebat ad cognitionē pticlariū per spēs reqrit
ꝯnālitas spērū: sed spēs ille non sunt ꝯnāles nāe ĝ ⁊c.
¶ R⁰ dōm q̃ hoc ordine ꝓcedem⁹ in hac qōne. q2
prio declabim⁹ q̃ aīa cognoscit pticularia. Scdo on
dem⁹ qlit cognoscit ea. Tertio manifestabim⁹ quō
ṽificant dicta scoꝝ dicētiū q̃ nesciūt mortui qd i hac
vita agāt viui. ¶ Propt pmū sciēdū q̃ aīa separata
pticlaria cogſcit. q2 diues ille in tormētis posit⁹. abra
am ⁊ laçarū recognit: ⁊ qnq3 fres se hīe recordat⁹ est
qd sine cognitiōe pticlariū eē nō posset. cū ĝ in ifer
no eēt aīa diuitis sepata a corpe cogimur ponē q̃ aīa
sepata pōt cogſcē has pticulares aīas sepatas: ut co
gnouit ille diues laçarū ⁊ abraā ubi erāt i limbo solū
ſm aīam. cogſcit ēt nō solū spūalia sepata: sꝫ ēt corpa
lia ⁊ ꝯiūcta qñ recordat⁹ est se qnq3 fres hīe. ¶ On
so q̃ opꝫ nos ponē aīas sepatas hīe aliq̃ cognitionē
de pticularib⁹. Restat ondē qlit hi⁹ cognitionē hēant
pp qd sciēdū qsdā dixisse aīas sepatas de pticularib⁹
nō hīe cognitionē distictā: sꝫ ꝯfusā simplr ⁊ absolute
loquēdo. Si aūt de aliqb⁹ pticularib⁹ hēant cognitio
nē distictā. hoc est ut dicūt per aliquā determinatio-
nē: ut q2 aliquo modo determinatur ad talē notitiā.
qd quadrupliciter eē pōt. quia ul hoc erit per aliquā
affectionē: sicut aliqs determinat ad amicos q2 affici
tur ad eos. uel per aliquam precedētem cognitioneꝫ.
sicut quis determinatur ad notos. uel per aliquaꝫ nā
lem habitudinem: sicut quis determinatur ad cogna-

tos.uel per diuinam ordinationem ſicut diuinitus or
dinatum eſt ꝙ ſubſtantie ſpūales illuminēt ⁊ doceāt
inferioreſ.ita per reuelationē angeloꝝ poterūt aīe ſe
parate de ꝑticularib⁹ hēre diſtinctā notitiā. Sed oīa
iſta nō videntꝛ ſufficē. Nā affectio eſt aliq̄d ꝯn̄s notiti
am.pōt ḡ q̄s per affectionē aliquā eē diligētioꝛ ad in
quirēdū de re ad quā afficitꝛ.ſꝫ ꝙ ipa affectio ad rē ſit
ita cā.ut hēatur de re diſtincta notitia qȯ ſine hi⁹ affe
ctiōe ꝓcedēte nō poſſit de re diſtincta notitia hīi:eſt
icōueniēs. Rurſuſ ꝙ ꝓcedēs cognitio in via determi
net aīam ſeparatā ad hn̄dā diſtinctā notitiā de ꝑticu
larib⁹.videtꝛ oīno icōgruuꝫ. Nā ſi remanet ſcia in via
acq̄ſita in aīa ſepata.ꝯſtat ꝙ hi⁹ ſcia acq̄ſita eſt per ab
ſtractionē a ꝑticularibuſ ꝑꝑ qȯ per talē ſciam nō co
gnoſcuntꝛ ꝑticularia niſi per ꝯuerſionē ad fātaſmata.
Cū ḡ in aīa ſepata non remaneāt fantaſmata.ſcia illa
nō videtꝛ eē potēs ad cāndū cognitionē de ꝑticulari
bus:uel ſi aīa ſepata per ſciam acq̄ſitā in via pōt hēe
cognitionē de ꝑticularibuſ:multo magis hoc poterit
per ſpēs influxas ab ideis diuinis. Nā id qȯ eſt acq̄ſi
tū per abſtractionē magis rep̄ntat rē ẜm q̄ditatem ⁊
formā ⁊ ẜm eē vniuerſale.ſed qꝛ idee diuine ſunt pro
ductiue totiuſ rei.ſpēs determinate ab his ideis ſunt
apte nate rep̄ntare res ẜm ſe totas ⁊ ẜm eē qȯ hn̄t in
nā.⁊ per ꝯn̄s ſunt apte nate rep̄ntare res ẜm eē ꝑticu
lare:q̄re ſi per ſciaꝫ acquiſitā in via pōt aīa ſepata co
gnoſcē ꝑticularia magis dicem⁹ ꝙ ſcia illa ſit fortioꝛ
⁊ efficacioꝛ ⁊ determinatꝛ ad cognitionē particulariū
per ſciam habitā per ſpēs deriuatas ab ideis diuinis
ꝙ̄ ecōuerſo. Nālis ēt hitudo que pōt eē ad fratres ⁊
cognatos ꝙ iſta determinēt cognitionē anime ſepara
te ad particularia ꝙ ſine ea nō poſſet eſſe talis cogni
tio eſt oīno iconueniēs. Nam minus ſcim⁹ de hac ha
bitudine nāli ꝙ̄ ēt de aliȷ̄s rebus. Nam pueri in ꝓ̇n
cipio oēs viros appellant patres ⁊ oēs feminas ma
tres.poſtea inſtructi per auditū ab aliȷ̄s determinate
cognoſcūt patreꝫ ⁊ matrē ex quibus depēdet oīs cō
ſanguinitas. Naꝫ iterim aliqui ſunt fratres uel cogna
ti inquātum deſcenderunt ab eiſdem parentibus uel
ab eodem ſtipite.plus ergo ſumus incerti de parenti
buſ ꝙ̄ de multis aliȷ̄s reb⁹.nam multa poſſumus ocu
lata fide videre ⁊ palpādo cognoſcere. Sed qui fue
runt parētes noſtri ut aug⁹ ait.nō niſi per audituꝫ ſci
mus.ꝙ ergo id quod de ſe eſt magis ignotum ꝙ̄ mul
ta alia faciat ad ꝑfectā ⁊ diſtinctā notitiā videtꝛ oīno
icōgruū. ¶ Qȯ aūt addebatur ⁊ q̄rto de diuina or
dinatione ꝙ poſſet referri ad reuelationem factā per
angelos.queremus a ſic dicentibus quō aīe ſeparate
ſe hēant ad diſtinctā cognitionem particularium quā
cognoſcūt per angelos. Utrum ſicut ceci ad colores
uel ſicut videntes:⁊ ſi ſicut ceci. Utrū ſic̄ ceci a natiui
tate uel ſicut ceci poſt natiuitatē. Si autē ſe hn̄t ſicut
vidētes certū eſt ꝙ de multis rebus coloratis.poteſt
hoc vidēs iſtrui ab alio vidēte. Sed tn̄ ſi hoc videnſ
uellet eē ſollicitus ad talia vidēdū ipſemet per ſeipꝫ
poſſet talia vidē.ſi eſſent ſibi oblata.quare ſi aīe hoc
mō docētur ab angelis de particularib⁹ ⁊ potiſſime
qꝛ eoꝝ notitiā nō impedit localis diſtātia.ipſe per ſe
ipſas poterūt taliū cognitionē diſtinctā hēre. Sed ſi
ſe hn̄t aīe ſeparate ad hi⁹ cognitionem ſicut ceci a na
tiuitate ſe hn̄t ad colores.nō poterūt de talib⁹ iſtrui
ſicut nec hi⁹ ceci de colorib⁹.nō aūt dici pōt ꝙ ſe hē
at ſicut ceci poſt natiuitatē.hn̄tes quādā memoriam
de coloribus ꝑ quā memoriā in multis pn̄t de colori
bus iſtrui:licet nō poſſint hi⁹ colores per ſeipſos vi
dere.nā hoc ideo eſt qꝛ memoria eſt potētia diſticta
a virtute viſiua.iō ceci ſunt ꝓ̇uati virtute viſiua nō au
tem memoria.ſed ſi eadē potētia eēt memoria ⁊ ap
p̄rehēſiua:uel cognitiua nō poſſemus de aliq̄bus in
ſtrui ab aliȷ̄s per memoriā quā hēmus de eiſ que non
poſſemus per nos ipſos cognoſcē ⁊ potiſſime loquē
do de cognitiōe ꝑticulariū:cū ḡ in aīa ſeparata nō ſit
potētia cognitiua niſi itellectus tm̄.⁊ cū ibi idē ſit me
moria ⁊ itelligētia ẜm hūc nāe curſū quē videm⁹ q̄c
q̄d ſit de cognitiōe futuroꝝ:que nōdū ſunt uel de co
gnitione ꝓ̇teritoꝝ.tn̄ quātū ad cognitionē particula
riū p̄ntiū que pn̄t ſibi reuelari ab angeliſ.nō videtꝛ eē
rō.quare nō pn̄t ſcire aīe per ſeipſaſ ⁊ maxime quātū
ad cognitionē de qua loquimur.ut ꝙ nō poſſint ſcire
aīe ſepate. Utrū hoc indiuiduū ꝑticulare humanū ſe
deat uel iaceat ex quo localis diſtātia earū cognitio
nē nō ipedit.ſi eni bene aduertim⁹ hic duo dicta.vide
licet ꝙ ſcia acq̄ſita per abſtractioneꝫ vn⁹ determinatꝛ
ad cognitionē ꝑticulariū:qua ſcia per ſpēs deriuatas
ab ideis diuinis.⁊ ꝙ in aīab⁹ ſepatis idē eſt memoria
⁊ itelligētia appebit nō ſufficē que dicta ſunt.videlꝫ
ꝙ aīe ſepate non poſſint per ſe diſtincte cognoſcē ꝑti
cularia niſi determinentꝛ per aliqua q̄tuoꝛ dictoꝝ mō
rū. ¶ Sciēdū ḡ ꝙ loquēdū eſt de cognitione aīaruꝫ
ſeparatarū quātū ad ſpēs eis diuinit⁹ ipꝛeſſas.ſic̄ loq̄
mur de cognitione angeloꝝ differēter tn̄ ꝓut aīe hu
mane nō ita pollēt intellectuali lumine ſic̄ ⁊ angeli:⁊
qꝛ angeli cognitiōe ꝯfuſa ꝓcedūt ad diſtictā ita ⁊ aīe
ſepate ⁊ tāto plus aīe quāto debilius hn̄t lumē.nā ex
debilitate luminiſ eſt ꝙ nō vno ituitu oīa cernuntꝛ. Di
xim⁹ eni in nr̄is q̄ōnib⁹ de cognitiōib⁹ angeloꝝ.ꝙ an
gelus ꝓ̇ma ꝯuerſione coḡſcit ſe:⁊ oēs ſpēs q̄s hēt in
ſe:⁊ coḡſcit ſb̄ q̄dā ꝯfuſo mō que rep̄ntantꝛ per hanc
ſpēm.⁊ per illa poſtea ꝯuertit ſe ſpālitꝛ ſup hāc ſpēm.
utputa ſup ſpēm aīalis coḡſcit diſtincte que rep̄ntantꝛ
per illā ſpēꝫ ut reſuatꝛ in eis nā aīalis uel ut ꝯtinetꝛ ſb̄
aīali.ſꝫ ſi ulteri⁹ ſe ꝯuertat ſup ſpēm illā ut eſt rep̄nta
tiua hi⁹ ſpēi.utputa hoīs coḡſcet ꝑticularia hoīs.nō
tn̄ ꝑꝑ hoc ſciet que ꝯueniūt illis ꝑticularib⁹ ut ꝑticu
laria ſt:ſꝫ qn̄ ſe ꝯuertit ſup ſpēm illā ut eſt rep̄ntatiua
hi⁹ ꝑticularis idiuidui tūc coḡſcet que cōpetūt huic
idiuiduo ut indiuiduū eſt. Siſe aūt videm⁹ in viſu ut
feratꝛ viſus nr̄ ſup totā paginā alicui⁹ libꝛi videbim⁹
ꝙ ſt in illa pagina plures colūne ⁊ multe linee.ſꝫ hoc
erit in q̄dā ꝯfuſiōe:qꝛ nihil ſciem⁹ legere ſic vidēdo.
Sꝫ qn̄ detmiate fertꝛ viſuſ nr̄ ſup hāc lineā ⁊ ſup hāc
ꝑtē linee:tūc diſticte videm⁹ lr̄as ut ſciam⁹ ipas legē:
ſic ⁊ ſb̄e ſepate ẜꝫ ꝙ magis detminate per intellectū
feruntꝛ in aliq̄d tāto magis diſtincte coḡſcunt illud qꝛ
eſt lumē itelligibile angeloꝝ nō ē ita efficax ſic̄ lumē
diuinū.nō pn̄t angeli vna ꝯuerſiōe ⁊ ituitu oīa diſtin
cte cognoſcē. Sed que ꝓ̇us coḡuerūt ꝯfuſe poſtea de
terminate ſe ꝯuertēdo ſup illa pn̄t ⁊ coḡſcē diſticte ꝙ
tāto magis ꝯuenit aīe ꝓcedēte a cognitiōe cōfuſa ad
diſtinctā:ꝙ̄to magiſ deficit in lumine. Nā angelus cō
uertēdo ſe ſup hoc idiuiduū forte vno ituitu coḡſcet
oīa ꝑtinētia ad aliud idiuiduū.loquēdo de hiſ que ꝑt
angelus cognoſcē cognitiōe nāli. Sꝫ aīa ꝑꝑ debilita
tē lumis forte per multas ꝯuerſiōes pōt illō coḡſcē.
ſicut aliq̄s hn̄ſ ualde curtū viſū ut diſticte videat que
ſt in domo:opꝫ ꝙ ponat oculū ſuū ſup ꝙ̄libet rē exn̄
tē in domo.aliq̄s ḡ pōt diſtincte vidē multa ſil:⁊ vna
ꝯuerſiōe.qui v̇o hn̄t curtū viſū vidēt mlt̄is i ꝯuerſio
nib⁹. Propꝛ qȯ hn̄s viſū curtū de aduenietib⁹ hoīb⁹
ad ipꝫ qꝛ nō videt eos niſi poneret oculū ſup ipos iō
docetꝛ ꝑ alios:ſꝫ ſi ipe uellet eē diligēs poſſet ꝑ mlt̄aſ
ꝯuerſiones ꝯuertēdo ſe ſup iſtū ⁊ ſup illū ⁊ ponendo

oculũ ſuum ſup hunc ⁊ ſup illũ cognoſceret hũc ⁊ il-
luȝ. Sic dicemus ⁊ de aīa ꝙ qui ualde deficit in lumi
ne ⁊ ītellectuali nõ niſi per mltas ↄuerſiones ⁊ deter
minate ferēdo ītellectũ ſuũ. Nõ ad oīa que cõpetunt
huic indiuiduo ſȝ determinate ad hoc uel ad illud p̄t
diſtinctā cognitionē hr̄e. nec hoc fit caſu: qꝛ per cogni
tionē ↄfuſam põt ſe dirigē in cognitionē diſtinctā. ad
hoc aũt p̄nt ualere ſupius dicta ꝙ affectio uel p̄cedēs
notitia uel nālia hitudo nõ ſimpliciter facit ad diſtin
ctaȝ cognitionē particulariũ in aīa ſeparata. ſed facit
modo quo dictũ eſt: qꝛ cũ nõ poſſit habere talē cogni
tionē niſi per multas ↄuerſiones: poterit ex his quan
daȝ diligētiā hēre ut uelit ſe ſic ↄuertē. Nā ad cogno
ſcēdũ id ad qȏ afficimur ſumus diligētiores q̄ ad co
gnoſcēdũ aliud. põt ēt ad hoc ualere qȏ dicebatur de
reuelatione angeloꝝ ſicut dicebamus de h̄ntibus cur
tum viſum ꝙ inſtruunt ab his licet per multas ↄuer-
ſiones poſſent per ſeipſos illa cognoſcē aīe: itaq̄ ſepa
rate p̄nt hr̄e diſtinctam cognitionē de rebus particu-
laribus per ordinē diuinā. ¶ His itaq̄ p̄libatis uolu
mus declarare quõ uerificant dicta ſanctoꝝ ꝙ aīe ſe
parate neſciāt que hic agunt: qȏ quadrupliciter uerifi
cari põt. P̄mo q̄dē per cõparationē ad ſpēs habitas
per abſtractionem que quātũ eſt de ſe nõ vident eſſe
apte nate ducere in cognitionē p̄fectā particularium.
Scd̄o hoc uerificari poteſt q̄tum ad diuerſas aīe cõ
uerſiones. nā ut dictũ eſt non h̄nt anime ſeparate hu᷒
cognitionē diſtinctā niſi per multas ↄuerſiões. Sicut
ergo uerificat de hoībus h̄ntibus ualde curtũ viſum
ꝙ nõ vident uel nõ cognoſcũt uenietes ad eos. ſic ani
me quaſi h̄ntes curtuȝ intellectũ neſciũt que hic agũ
tur: nõ ꝙ localis diſtātia impediat cognitionē ipſarũ.
ſed dicunt hr̄e intellectũ curtum: qꝛ pp debilitatē lu-
minis nõ niſi per multas ↄuerſiones p̄nt de particula
ribus diſtinctam cognitionē habere. Tertio q̄dē per
cõparationē ad aīarum attētionē. Nā aīe ſeparate at
tente ⁊ intēte circa illa ītelligibilia que intelligendo
h̄nt maiorē delectationē q̄ cognoſcēdo que hic agũ
tur. nõ attente ad iſta. dicunt iſta neſcire loquendo de
nāli cognitione ipſaꝝ q̄cq̄d ſit de cognitione quā h̄nt
in uerbo. Nā nõ ſolum aīarum ſȝ ⁊ angeloꝝ nālis cõ
gnitio cũ ē intenta ad vnũ retrahit ⁊ ab alio. Quar-
to poterit hoc uerificari quātuȝ ad diuinā ordinatio
nē. Naȝ qꝛ aīe ſancte ſic ſunt ſubdite uoluntati dei ꝙ
ēt nālem cognitionē ipſarũ totā ordināt ad diuinum
b̄n̄placitũ ut ſolũ de illis cogitēt de q̄b᷒ vult de᷒ ip̄as
cogitare. Sic ḡ dicēdũ eſt de aīab᷒ ſanctis. aīe v̄o exi
ſtētes in pena uel ex diuina ordinatiõe uel rõne pene
quā patiunt p̄nt retrahi ut ītellectũ ſuuȝ nõ ferat ad
cogitādũ de iſtis. uel ſi cogitāt ſicut ille diues de ſuis
fratrib᷒ cogitabat hoc eſſe potuit ex aliqua ſpāli affe
ctione que potuit eē iductiua ad cogitādũ uel in alijs
hoc põt ex diuina p̄miſſiõe. ¶ Argumētũ aũt in ↄ̄ri
um peccat in mā qꝛ ſufficit ꝙ ille ſpēs ſint hoc mõ cõ
nāles aīe ſeparate ꝙ ſint īfuſe aīab᷒ ⁊ ſint deriuate ab
ideis dīnis ad hoc ꝙ poſſint per tales ſpēs p̄ticularia
cognoſcere. ⁊ in hoc nr̄m quintuȝ quodlibet determi
netur. Laus ſit ipſi chriſto qui cum patre ⁊ ſpũ ſancto
eſt vnus deus benedictus in ſecula ſeculoruȝ. Amen.

¶ Explicit quintum quodlibet.

¶ Incipit ſextum quodlibet.

a Qõnes in nr̄o qȏlibet p̄po
ſite ad debitũ ordinē reducan-
tur. dicem᷒ ꝙ quedā eaꝝ p̄tine
bant ad deũ. quedaȝ ad creatu
rā. Circa deũ querebant tria. Querebat eni p̄mo de
actiõe dei nõ trāſeũte: ⁊ queſtio erat de intelligē dei.
Utrũ ab et̄no ītellexerit fiēda ſic̄ nũc ītelligit facta.
Scd̄o querebat de actiõe dei trāſeũte in exteriorem
ſb̄aȝ ſcd̄m ꝙ de᷒ dr̄ īfluē in reb᷒ creatis. ⁊ erat qȏ de h̄n
te charitatē. Utrũ ſine ſpāli īfluxu dei poſſet in actuȝ
meritoriũ. Tertio querebat de deo q̄tũ ad nām aſſũ
ptā ⁊ erat qȏ. Utrũ dei fili᷒ abſq̄ depoſitiõe hũane
nāe quā hēt ſibi ↄiũctā in vnitate p̄ſone poſſit aliā na
turam humanaȝ numero aſſumere. Queſtio. I.

a D primũ ſic p̄cedebat. oſtēdebat
eni ꝙ de᷒ ab eterno non
cognouit fiēda ſic̄ nũc cognoſcit facta. Quia
res ſic̄ ſe hēt ad eſſe: ita ad cognitionē: que ḡ non h̄nt
eſſe diſtinctũ: nec diſtincte cognoſci p̄nt. Sed res ab
eterno nõ hēbant eſſe diſtinctũ a deo: qꝛ nõ hēbāt ali
ud eſſe niſi in deo: tanq̄ in ſua cā. ⁊ creatura in creato
re nihil eſt aliud q̄ creatrix eēntia. Igit cũ deus nunc
cognoſcat res diſtinctas ab ipſo ab eterno aũt nõ co-
gnouit eas diſtinctas ab ipſo: qꝛ nõ hēbāt eſſe diſtin-
ctum ab eo. ḡ ⁊c̄. ¶ In ↄ̄riuȝ allegabat aug. q̄nto ſu-
per gene. ad lr̄aȝ uolentē deũ nõ aliter cognoſcere fa
cta q̄ fiēda. ¶ Rn̄o dōm ꝙ aliqȏ cognoſcens cogno-
ſcere res factas alr̄ q̄ fiendas quantũ ad p̄ns ſpectat
ex tribus põt ↄtingē. Primo ſi cognitio eius cāet ex
rebus. Scd̄o ſi aliquo modo depēdeat ex reb᷒. Ter
tio ſi cognitio eius ſit alia ⁊ alia ſcd̄m aliũ ⁊ aliũ accipiē
di uel ↄſiliādi modũ quē videm᷒ in reb᷒. ¶ Prio eni
hoc põt ↄtingē ſi hec cognitio cauſet ex rebus. Nam
oīs cognitio cāta ex rebus nõ eodeȝ modo ſe hēt ad
facta: ſicut ad fiēda. qꝛ non eodē modo p̄nt hu᷒ cogni
tionē cāre fiēda ſicut cānt facta. ſicut patet in ſcia nr̄a
que p̄ſupponit res eē: cũ cāetur a rebus. ⁊ per eā non
ita poſſum᷒ ſcire fiēda: ſic̄ ſcim᷒ facta. ¶ Scd̄o hoc
põt ↄtingē ſi hu᷒ cognitio depēdeat ex rebus. dato ꝙ
nõ cāet ex ipſis qȏ aliquo mõ v̄itatē hēt de cognitiõe
angelica. Scia eni angeloꝝ nõ eſt cāta a reb᷒: qꝛ non
ītelligũt angeli per ſpēs a reb᷒ acceptas: ſed per ſpēs
ſibi a deo ↄcretas: tñ hec ſcia aliquo mõ dependet ex
rebus. H̄nt eni angeli ipſas res tanq̄ obiectũ p̄ncipa
le ſue ſcie. Nõ eni dici poterit de aliquo angelo ꝙ nõ
ītelligat p̄ncipalr̄ niſi ſe ip̄m: ⁊ ꝙ cognoſcēdo ſuā ſub
ſtātiā cognoſcit oīa. Intelligit eni angelus nõ per ſuā
ſb̄aȝ oīa: ſȝ per ſpēs ſibi ↄcreatas: que p̄ncipalr̄ ducũt
in cognitionē rerũ: quarũ ſũt ſpēs. Ideo dicunt ange
li cognoſcē res in p̄prio gn̄e. Si ḡ angeli cognoſcũt
res ut h̄nt eſſe in p̄prio gn̄e: que nõ ſunt determinata
in p̄prio gn̄e nāli cognitione determinate ab angelis
ſciri nõ poterũt. ⁊ inde eſt ꝙ futura ↄtingētia que nõ
ſunt determinata in p̄o gn̄e in ſe qꝛ ſunt futura: nec in
ſuis cāis qꝛ ſunt ↄtingētia det̄minate ab angelis ſciri
nõ p̄nt. Inde dictũ eſt in iſa. dicite nob que futura ſt̄ ⁊
dicem᷒ uob qꝛ dij eſtis. P̄ntia eni p̄nt ſciri ab angelis
qꝛ ſt̄ det̄minata in ſe: ⁊ futura necīa: que ſt̄ det̄minata
in ſuis cāis. Futura aũt ↄtingētia que nõ ſt̄ det̄minata
in p̄o gn̄e. ſcd̄m neutrũ determinationis modũ ab an-
gelis det̄minate ſciri nõ p̄nt: niſi ei diuinit᷒ reuelent.
Hoc ḡ mõ cognitio angelica: ⁊ ſi nõ cāet ex rebus. dr̄
tñ ex rebus aliquo mõ depēdere. qꝛ ex rebus p̄gredi
entibus in eſſe: dicunt talia fieri nota angelis que pri
us ignota erāt. Hēre eni cognitionē de rebus ut ſunt
in p̄prio gn̄e eſt hr̄e res tanq̄ p̄ncipale obiectũ ſue co
gnitionis. ⁊ eſt nõ ita cognoſcē res fiendas: ſicut ⁊ fa
ctas. ¶ Tertio mõ hoc põt ↄtingē ſi ſit alia ⁊ alia co
gnitio: ſcd̄m aliũ ⁊ aliũ ↄſiderādi uel accipiēdi modũ:
quē videm᷒ in reb᷒. Dicim᷒ eni ꝙ res duplici mõ p̄nt

conſiderari uel accipi ſub eſſe vniuerſali uel particulari.iuxta quem duplicem modū eſt in nobis duplex cognitio:ſenſitiua:ꝛ intellectiua. Intellectus enim recto aſpectu fert in res vniuerſales.ſenſus autē in particulares.hac autem duplici cognitione in nobis exiſtente non eodem modo cognoſcimus fiēda ꝛ facta. Dato eni ꝙ eēt aliqs aſtronomus qui preuideret eclipſim futurā in qua pte celi ꝛ in qua hora ꝛ quot puncta deberēt tūc eclipſari de ſole:nō tñ per oēm modū cognoſceret illā eclipſim futuram.ſicut qñ ſenſibilr videret illā eclipſim fieri. Propt̄ nullū aūt triū iſtoꝝ mōrū dicē poſſum⁹ deū alr̄ cognoſcere facta ꝙ̄ fiēda. Nō eni hoc pōt dici pp hoc ꝙ ſcia dei caēt ex reb⁹:ſ cāet res iux̄ illud aug.15.de trini.c°.13.vniuerſas res uł creaturas ſuas ꝛ ſpūales ꝛ corꝑales.nō qꝛ ſī iō nouit:ſ iō ſī qꝛ nouit. Et cōmētatoꝛ i.12.meta^ce vult ꝙ ſcia dei caēt res.ſcia nr̄a caēt a reb⁹.nec ēt hoc pōt eē pp 2^m modū ut dicam⁹ ꝙ de⁹ alr̄ cognoſcit facta ꝙ̄ fienda.qꝛ ſcia ſua hēbat aliꝗ̄ dependētiā ex rebus.ita ꝙ reb⁹ ꝓgrediētibus in eē īciplat de⁹ aliꝗ̄ ſcire que ꝑus neſciebat.qꝛ de⁹ tanꝗ̄ obꝫ ꝑncipale ſue ſcie nō hēt niſi ſeipꝫ. Iō pħs in.12.meta^ce vult ꝙ de⁹ nō intelligat niſi ſe ipꝫ:qō itelligēdū eſt tanꝗ̄ obm ꝑncipale. Prio eni ꝛ ꝑncipalr̄ de⁹ ſolū ſeipm cogſcit ꝛ ſe cogſcēdo cognoſcit alia. Uñ ꝛ aug⁹.83.qōnū.q.de ideis vult ꝙ ſacrilegiū ſit dicē ꝙ de⁹ ītueat aliqō poſitū ex̄ ſe ad hoc ꝙ agat uel ad hoc ꝙ cogſcat. Si ḡ de⁹ diceret cogſcē res:ſm ꝙ ſunt in⁹ ꝓo gñe.ita ꝙ ꝑncipale obm ſcie ſue eēnt ipſe res.qꝛ aliꝗ̄ mēſurā opꝫ dare in ipſa ſcia ꝛ in ipſa cognitione ſm modū quē videm⁹ in ſuo ꝑncipali obiecto cogeremur ponē ꝙ de⁹ nō ſic cogſceret fiēda ſic̄ facta.nec ēt dicē poſſum⁹ ꝙ pp tertiū modū deus alr̄ cogſcat facta ꝙ̄ fiēda.ut ꝙ ſint in eo nō ſolū cognitio ītellectiua:ſ ſēſitiua:que ſolū apphēdit obm pñs ſm quē nō ita poſſum⁹ cogſcē fiēda ſic̄ ꝛ facta.qꝛ ut ait aug⁹.15.de tri.c°.5. Simplex illa nā.ſ.dīna:ſic̄ itelligit ſentit.ꝛ ſic̄ ſentit intelligit.eſt illi idē ſēſus qui in intellectu. Hec aūt tria ex qb⁹ arguim⁹ ꝙ cogſcēs nō eodē mō cognoſcat fiēda ꝛ facta.videlicet cāliā ſ cognitionis.depēdētia ꝛ diuerſitas cogſcēdi.ſic pñt ad aptari ut cāliā ſ referat ad ipſam cognitionē.depēdētia ad cognitionis obm.diuerſitas cogſcēdi ad cognitiuā potētiā. Qñ ḡ cognoſcēs hēt cognitionē cātā a rebus.uel qꝛ hēt diuerſas res tanꝗ̄ ꝑncipale obm ſue cognitionis:uel qꝛ hēt diuerſas potētias cognitiuas:ut qꝛ nō ſolū itellectū ſm ſenſuꝫ.hi⁹ cognoſcēs nō eodē mō cognoſcit fiēda ſic̄ ꝛ facta.qꝛ ḡ nihil hoꝝ poſſumus attribuē ipſi deo:pñs eſt ꝙ deus nō alr̄ cognoſcat fiēda ꝙ̄ facta.vñ aug⁹.15.de tri.c°.13.loquens de cognitiōe dei reſpectu creataꝝ ait. Q. nō alr̄ ea ſciuit creata ꝙ̄ creāda. ¶ Ad argumētū in ꝯriū dōꝫ ꝙ res in deo ab eťno ꝛ ſi nō hēbant diſtinctum eē hēbāt diſtinctā repñtationē.qꝛ diſtincte repñtabantur in deo. Uñ aug⁹.83.q.q.de ideis vult ꝙ ſingula ꝓprijs ſunt ꝯdita rōnib⁹.hi⁹ aūt rōnes ab eterno fuerunt in deo. propter qō ab eterno qōlibet ens creatū ſicut ꝑa rō dī eē factū.ita ab eterno.nō ḡ deus alr̄ ſcit facta ꝙ̄ fiēda ꝙ̄tum eſt ex parte ſciētis.qꝛ nō pleniorē cognitionē hēt de reb⁹ factis.ſciebat eni res factas anteꝙ̄ fierent ꝙ̄tū ad oēs circūſtātias ſecū quas fieri debebāt ut nihil ſue ſcie accreſceret ex factione rerū.tñ ꝙ̄tum eſt ex pte rerū ſcitarū.alr̄ ſcit facta ꝙ̄ fienda.qꝛ facta ſcit eē facta.ꝛ fiēda ſcit eē fienda.alr̄ eni deciperet in eius ſcia. Deus itaqꝫ nō alr̄ ſe hēt ſciēs facta ꝛ fiēda. Sꝫ ipſa ſcita alr̄ ſe hñt facta ꝛ fiēda. In deo ꝑam repñtationē hēbāt. Oēs eni res ſunt alr̄ ꝛ alr̄ apte nate imitari deuꝫ. Propt̄ qō diuina eēntia ab eťno ut erat imitabilis hoc mō ab hac creatura erat ꝑa rō in deo ꝛ ꝓpria repñtatio illius.ita ꝙ hi⁹ eſſentia in deo erat rō cognoſcēdi ſe ꝛ alia.alr̄ tñ ſe ꝛ alr̄ alia. Nā ſe ꝑmo ꝛ ꝑncipalr̄:alia aūt ex ꝯñti. Nec eodē mō oīa alia:ſ ꝓprie ꝛ diſtincte ut pōt patere per dīta erat repñtatiua oium alioꝝ. Propter qō ꝓprie ꝛ diſtincte de ſe:ꝛ de alijs hūit deus cognitionē ab eterno ſicut ꝛ habet mō. ¶ Ad formā aūt argumēti cū dī ſicut res ſe hēt ad eē:ita ad cognoſci.nō eſt itelligēdū ꝙ non poſſint diſtincte cognoſci que nō hñt diſtinctū eē. Nā ſufficit ut patet ꝙ hēant diſtinctā repñtationē pro tāto tñ ueritatē hēt qō dī qꝛ oīs hi⁹ diuerſitas cognitionis rerū ad earū eē pōt aliqualr̄ referri. Dicemus eni ꝙ nunꝗ̄ pōt eē actu ꝙ̄titas ſine q̄litate.pōt tñ intelligi ꝙ̄titas nō itelligēdo qualitatē.quō ḡ uerificabit̄ ꝙ ꝙ̄titas ſicut ſe hēt ad eē ita ꝛ ad cognitionē.hoc ḡ ideo eſt.qꝛ ad ipm eſſe ꝙ̄titatis ꝛ qualitatis refert̄:ꝙ ꝙ̄titas poſſit itelligi nō itellecta q̄litate. Nā cū quātitas ſit pꝛ qualitate ſm eē qō hēt in mā ꝛ ꝑus ſm eē nō dependeat a poſteriori:ſ ecōuerſo.hoc mō quātitas ſic̄ ſe hēt ad eē:ſic ꝛ ad cognoſci ꝛ ad intelligi.qꝛ ex eē quātitatis ſumit̄ ꝙ poſſit ſine q̄litate intelligi ꝛ cognoſci. Sic ꝛ in ꝓpoſito diuerſa repñtatio aliquo mō refert̄ ad diuerſum eē rerū.ab eterno eni diuina eſſentia poterit dici alr̄ imitabilis ab hac re:ꝛ alr̄ ab illa.propter qō diuina eēntia ēt ab eterno alr̄ repñtabat hāc rē.ꝛ alr̄ illā qō ad diuerſitatē eē rerū referri pōt non ꝙ ab eterno res hīent eē. Sed qꝛ ab eterno deus in ſe ipſo cognoſcebat qō diuerſis rebus non poterit cōpetere idē eē ꝛ nō poterūt eodē mō imitari diuinū eſſe.propter qō diſtincte repñtari poterat per diuinaꝫ eſſentiam ſiue per diuinum eſſe. Queſtio. II.

Secundo Querebat de diuina actione transeūte in exteriorem mām:ſm ꝙ dicimus ꝙ deus hēt cauſare influentiā ſup ipſis rebus.erat eni qō de diuina influentia per cōparationē ad hñtem charitatē. Utruꝫ hñs charitatē ſine ſpāli iflu̇xu dei poſſit exire in actū meritoriū. Et arguebat̄ ꝙ nō:qꝛ ut dicebat motores ſecūdi nō pñt exire in actū ſuū ſine ſpāli influētia motoris ꝑmi. Et qꝛ in oībus nr̄is actionibus deus ſe hēt ſicut motoꝛ ꝑmus quātūcūqꝫ hēamus charitatē non poterimus exire in actū ſiue in opus ſine ſpāli influētia dei. ¶ Ꝓ.ut dicebat charitas nō hēt eē ſine deo. ergo nō pōt exire in actum ſine deo. ¶ Cōtra.hītus eſt quo qs pōt uti cū vult.ex quo ḡ hēmus hītū charitatis nō reqrit̄ ibi alia ſpālis influentia dei. Sed ſicut uolemus poterimus uti ipſo ꝛ exire in actuꝫ:ſiue in opus per ipm. ¶ R̄x° dōꝫ ꝙ quātumcūqꝫ hēamus charitatē nō poſſumus exire in opus meritoriū ſine ſpāli influētia dei:qō triplr̄ declarat̄ ꝑut hic ſpālitas triplr̄ pōt accipi. Primo ꝑut deus cōparat̄ ad alia efficiētia:ut qꝛ alr̄ agit:ꝙ̄ efficientia alia. Scōo ꝑut cōparat̄ ad alios effectus:ut qꝛ alr̄ agit hūc effectū qui eſt actus meritorius:qui eſt q̄ſi ſupernālis:ꝛ effectus alios qui ſunt ꝓportionati ſuis cauſis ꝛ qui dicunt̄ effectus nāles. Tertio ꝑut hi⁹ effectus comparat̄ ad alios effectus:qꝛ nō eſt eadē rō de ipſo ꝛ de effectib⁹ alijs. ¶ Scōm ꝑmū modū erit itellectus qōnis. Q. nō poſſum⁹ exire in actū meritoriū ſine ſpāli influxu dei.i.nō potiſt hoc fieri niſi de⁹ ſup hunc effectū hēat ſpālem actionē ꝛ influentiā quā non habent alia agēntia ſuper effectibus ſuis.ꝛ ſic nō agere ſine ſpeciali influxu dei nō ſolum hēt ueritatem in operibus gratie: ſed etiā in operibus nature. Nam nā hoc modo non

pōt exire in opꝰ ſine ſpāli īfluxu dei. Nā q̄ōlibet opꝰ
nāe opat̄ imediate deꝰ: ⁊ hoc ē ſpāle ipſiꝰ dei: ut ꝙ ni-
hil poſſit agēʒ ꝓximū niſi illō idē imediate operet̄ de
us. ⁊ qꝛ hoc eſt ſpāle ipſiꝰ dei ⁊ nō cōpetit alijs agēti-
bus. iō per cōparationeʒ dei ad alia agētia: dicitur nā
nō poſſe exire in opꝰ ſine ſpāli influxu dei: ⁊ ſi hoc eſt
in opibꝰ nāe multo magis erit in opibus grē. ¶ Dice
mꝰ eni ꝙ deꝰ aliq̄ agit ita imediate ꝙ nō agit illa me-
diate: ſic̄ illa que imediate fiūt a deo cuiuſmodi ē opꝰ
creatiōis. Hiꝰ eni opꝰ deus agit ita imediate ꝙ nullo
mō agit ipʒ mediate: qꝛ alia agētia nō coopant̄ deo in
hiꝰ ope. ſʒ deꝰ nihil agit ita mediate ꝙ nō agat illud i
mediate. ⁊ hoc eſt ſpāle ipſi deo. Iō oia ſcōa agētia di
cunt̄ nihil facē: ſiue ſint illa opa nāe: ſiue grē ſine ſpāli
influxu dei. ⁊ ſiue hec īfluētia diuina q̄ō ē ſpāli ipſi deo
⁊ qꝛ nulliꝭ alijs agētibꝰ hoc cōpetit ꝙ poſſint iſto mō
agē ut agit deus. Opꝰ eni nāe q̄ōcūqꝫ ſit illud. utputa
calefacē ipſiꝰ ignis totū eſt imediate a deo: ⁊ totū eſt
imediate a nā: ſic̄ in nr̄is q̄ōnibꝰ de p̄ꝰ p̄ncipio diffuſiꝰ
diximꝰ. Poſſet eni deꝰ ſi uellet q̄ōlibet opuꝭ nāe ſicut
agit imediate totū: ita agē imediate totalr̄ ut nihil co
oparet̄ nā in hoc ope. Sʒ ut nō eēnt ſupuacua opa ſa
pīētie ſue: ⁊ ut creature nō eēnt ocioſe uoluit dignita
tē ſuā coīcare creaturis: ⁊ uoluit ꝙ creature coopare
tur ei in his effectibꝰ. Opus ḡ nāe totū eſt imediate a
nā: ⁊ totū imediate a deo. ſʒ non eſt totalr̄ imediate a
nā: nec totalr̄ imediate a deo. ita ꝙ in hoc ope nō ex-
cludit̄ actio nāe: nec excludit̄ actio dei. Eſt eni totum
hoc opꝰ a nā ſꝫ rōne ſpāli: ⁊ totū a deo ſꝫ rōne gn̄ali.
Hēt eni ſe deꝰ ut inuit dionyſiꝰ in hiꝰ opibꝰ vniformit̄
ad oia agētia. iō oia hec opa hoc mō erūt a deo ꝓut i
agēdo ꝯueniūt oēs cāe. Oēꝭ eni cāe ꝯueniūt in dādo
eē: differūt aūt in dādo tale eē: ꝓut ḡ in illo effectu re
ſꝑuat̄ rō entis erit imediate a deo ꝓut reſꝑuat̄ ibi rō ta
lis entis erit imediate a ſcōiꝭ cāis. Ois ḡ effectꝰ ēt nā
lis ſic erit imediate a deo ⁊ a ſcōis cāis ꝙ per p̄us di
cet̄ ipm imediate attigē deꝰ ꝗ̄ ſcōe cāe: qꝛ p̄us intelli
git̄ eē ens ſꝫm quē modū dī eē a deo: ꝗ̄ eē tale ens ſꝫ
quē modū dī eē a ſcōiꝭ cāiꝭ. Et ide eſt q̄ō in liᵒ de cāiꝭ
dī ꝙ cā p̄ma ad oēʒ effectū p̄mo aduenit ⁊ ultimo re
cedit. Si eni debet res gn̄ari p̄us itelligit̄ eſſe ens ꝗ̄
hoc ens: p̄us itellr̄ ꝙ ceſſet eē hoc ens: ꝗ̄ ceſſet eſſe
enꝭ. iō actio cāe p̄me p̄uꝭ dī aduenire: ⁊ ultio recedē.
iō actio nāe dī p̄ſuppone actionē dei ſic̄ poſteriꝰ p̄ſup
ponit p̄us. Sic ḡ deꝰ opat̄ in oi ope nāe itime ⁊ ime-
diate ꝙ ſi deꝰ illā opationē ſꝫtrahēt ꝯtinuo extincta
remaneret opatio nāe. vn̄ augꝰ. 9. ſup gen̄. ad lr̄am lo
quēs de hiꝰ opatiōe diuina dic̄. Q̄ꝫ nā agit interiori mo
tu nob̄ occultiſſimo cui tn̄ ſi deꝰ ſꝫtrahat opationē in
timā q̄ eā ſꝫſtituit ⁊ fac̄ ꝯtinuo tanꝗ̄ extīcta nulla re-
manebit. ſ. opatio nāe. opera ḡ nāe nō fiūt ſine ſpāli in
fluxu dei. i. nō fiūt ſine itima ⁊ imediata opatione dei
q̄ō per cōparationē ad alia agētia ē ſpāle ipſi deo. ⁊ ſi
hoc eſt in opibꝰ nāe multo magis erit in opibus grē.
¶ Scōo hoc idē patet ſi hiꝰ ſpālitas ſumit̄ ꝓut deꝰ
cōparat̄ ad alios effectꝰ: ut dicat̄ aliter imediate agē
opa grē: ꝗ̄ opa nāe: qꝛ nō oia hiꝰ opa eodeʒ mō agit.
dicemꝰ eni ꝙ opꝰ grē ad h̄ntē grāʒ: ⁊ opꝰ nāe ad nāʒ:
ſiue ad h̄ntē nām q̄ſi aſſilāt̄ pēne in manu ſcriptoriꝭ:
⁊ pēne in manu pueri. Nā qꝛ ſcribē eſt ꝓportionatuʒ
ſcriptori ſi ponat̄ pēna in manu ſcriptoris ſcribet ſcri
ptoꝛ cū illa pēna. ſed ſi ponat̄ in manu pueri: qꝛ ſcribē
nō eſt ꝓportionatū puero ſi debeat puer ſcribē nō ſuf
ficit ꝙ hēat pēnā in manu ſua: ſʒ opʒ ꝙ aliq̄s ſciēꝭ ſcri
bē capiat manū pueri: ⁊ ducat eā ut faciat ipſaʒ cū pē
na ſcribē. Sic ⁊ in ꝓpoſito opa nāe ſt̄ ꝓportiōata nāe

iō h̄ns nām pōt in hiꝰ opꝰ ſuppoſita gn̄ali īfluētia dei
ꝓut agit imediate in oi ope nāe. Sʒ opa meritoria ſt̄
q̄ſi iꝓpoꝛtionata nob̄ ꝑꝑ q̄ō grā hilitat nos magis
ut poſſimꝰ agi ſꝫm illa opa: ꝗ̄ ut poſſimꝰ agē. Sic̄ ro-
tūditas in ſpa nō fac̄ ꝙ ſpa moueat ſe motu circulari:
qꝛ nihil ſeipm mouet. imo oē q̄ō mouet̄ ab alio moue
tur. ſʒ hec rotūditas habilitat eā ꝙ poſſit moueri ab
alio motu circulari. ⁊ ſi nō eſt oino ſile in ꝓpoſito qꝛ
coadiutores dei ſumꝰ ⁊ aliq̄ mō agimus h̄ndo grām
opa grē: attn̄ ꝗ̄uiꝭ nec nā agat ſua opa ſine actiōe dei.
nec h̄ns grām agat opa grē ſine actiōe dei: tn̄ magis
debet dici nā uel h̄ns nām agē opa nāe: ꝗ̄ h̄ns grām
agē opa grē. Si enim alicui rei daret̄ foꝛma ſupnālis
nō poſſet per illā foꝛmā ita agē ſupnālia opa: ſic̄ h̄ns
nām per nām pōt agē opa nālia. per foꝛmā eni que nā
lit̄ cōpetit ſꝫo pōt ſꝫm magis agē opa illiꝰ foꝛme tā-
ꝗ̄ ſibi magis ꝓpoꝛtionata: ꝗ̄ per foꝛmam nō nālit̄ illi
ſꝫo cōpetētē. Et ide eſt ꝙ in opibus grē magis dici-
mur agi ꝗ̄ agē. Iō ſcribit̄ ad ro. 8ᵒ. Qui ſpū dei agun
tur: hij filij dei ſūt. Filij eni dei per grē adoptionē ſpū
dei aguntur: qꝛ in his que ſt̄ grē magis dicimur agi ꝗ̄
agē. ide eſt ēt ꝙ qꝛ opa grē ſt̄ magis nob̄ iꝓpoꝛtio-
nata: ⁊ opa nāe ſt̄ magis nob̄ ꝓpoꝛtionata deꝰ ſpālit̄
dī hec opa facē. iō dicimꝰ ꝙ oia opa in nob̄ opatꝰ eſt
deꝰ: ⁊ ꝙ nō eſt nolētis uelle: neqꝫ currētis currere: ſʒ
totū miſerētis eſt dei: ꝑꝑ q̄ō dī opari in nob̄ uelle ⁊ ꝑ
ficē pꝛo bōa uolūtate. Nā ḡ nō dī opari ſine ſpāli dei
influxu ꝓut deꝰ cōparat̄ ad alia agētia: qꝛ hoc eſt ſpā
le ipſiꝰ dei nihil agē mediate q̄ō nō agat imediate. ſʒ
h̄ns grām ⁊ charitatē dī nō poſſe exire in opꝰ merito
riū ſine ſpāli īfluētia dei: nō ſoluʒ ꝓut deꝰ cōparat̄ ad
alia agētia: qꝛ necē eſt deū hec opa agē imediate q̄ō ē
ſpāle ipſiꝰ dei reſpectu alioꝝ agētiū. Sʒ ēt hoc dī ꝑ
ut deꝰ cōparat̄ ad alios effectꝰ: ut ad effectꝰ nāles q̄s
dī alr̄ agē: ꝗ̄ opa grē. Nā qꝛ opa nāe ut dicebat̄ ſt̄ ma
gis ꝓpoꝛtionata h̄nti nām ꝗ̄ opa grē h̄nti grām. h̄ns
nām magis dī hr̄e opa nāe ꝗ̄ h̄ns grām opa grē. Im
mo ut dicebat̄ in opibꝰ grē magis dicimur agi ꝗ̄ agē:
⁊ qꝛ agi ē ab agēte īfluētiā recipe opa grē nō dicimur
agē ſine ſpāli īfluētia dei: ut ſit ſenſus ꝙ hoc eſt ſpāle
in opibꝰ grē: ꝙ ſpālit̄ dicat̄ illa facere deus reſpectu
opum nāe. Dicemꝰ ḡ ꝙ ſi uolumꝰ dictū nr̄m ꝯcoꝛdare
ſcripture ſacre in opibꝰ meritorijs: ꝗ̄to plus poſſumꝰ
tāto plus debemꝰ dare grē. ⁊ ꝗ̄tominꝰ nāe dū tn̄ ſal-
uet̄ libertas arbitrij. ⁊ ꝙ uolētibꝰ nob̄ talia opa fiant
ꝗ̄to plus poſſumꝰ debemꝰ aſſerere ꝙ hoc fiat per gra
tiā ⁊ ꝓut mouemur a ſpū ſcō magiꝭ ꝗ̄ hoc fiat per nāʒ
ꝓut mouemur ſolū ab obiecto. Cōſtat aūt ꝙ ꝗ̄tūcū-
qꝫ moueat̄ uolūtaꝭ a ſpū ſcō nō mouet̄ niſi uolēdo: qꝛ
hoc eſt mouē uolūtatē cāre in ipſa actū uolēdi. Si ḡ
tota trinitas ⁊ appꝛopꝛiate ſpūs ſcūs opetur in nobiꝭ
uelle ⁊ ꝑficē pꝛo bona uoluntate: qꝛ eoipſo ꝙ opat̄ in
nobis uelle: opʒ ꝙ nos uelimꝰ. ⁊ hoc fiet uolētibꝰ no
bis. hoc ḡ erit a ſpū ſcō qui opat̄ hic in nobis: ⁊ erit a
nobis qꝛ fit uolētibꝰ nobis. Sic itaqꝫ ꝯcoꝛdamus di
ctū nr̄m ſacre ſcripture ut ſemꝑ in merendo a ſpū ſcō
fiat ſpālis īfluxus in nobis qui ſpāli mō oia hec opa
dī opari in nobiꝭ. ¶ Tertio hoc ideʒ patet ſi hiꝰ effe
ctus cōparat̄ ad alios effectꝰ. Nā opa grē nō p̄nt di-
ci. ita opa nr̄a ſicut opa nāe dicunt̄ opa rerū nālium:
qꝛ ex hoc videt̄ ꝙ poſſet gl̄iari oiꝭ caro in conſpectu
eiꝰ. Et ide eſt eni q̄ō dī iſa. 64. Quaſi pānuꝭ mēſtrua
te ſint oēs iuſtitie nr̄e. Iuſtitia eni nr̄a quā poſſemus
appꝛopꝛiare nobis ſine ſpāli īfluētia dei: ſuppoſita ēt
eius influentia generali ꝓut operatur in omni opere
nāe. ois aūt talis iuſtitia nō ē accepta deo: ſʒ eſt imū-

da in ꝯſpectu eiꝰ: ⁊ eſt corã eo q̃ſi pãnꝰ mulieris men
ſtruate. g̊ ꝑut hic effectꝰ cõparat ad alios effectꝰ: q̃ꝛ
ſpãlit̃ effectꝰ gr̃e dĩ eẽ meritoriꝰ corã deo ⁊ gtuſ deo.
patet ꝙ nõ eſt hic effectꝰ ita nr̃ ſic̃ effectꝰ nãe dĩ ieſſe
nãe: q̃ꝛ ſi eẽt ſic nr̃ nõ eẽt acceptus deo: ut eſt per hita
declatũ. plus g̊ ꝙ in opibꝰ nãe dĩ deꝰ ſpãlẽ iſluẽtiã fa
cẽ in opibꝰ gr̃e. ¶ Aduertẽdũ aũt ꝙ iſluẽtia diuina
in opibꝰ nãe dĩ gñalis ⁊ ſpãlis. gñalis q̃dẽ ſi opet̃ deꝰ
ad ipſos effectꝰ nãles: q̃ꝛ oẽs hiꝰ effectus ſt̃ a deo ſm
q̃dã rõnẽ gñalẽ: ⁊ ut hñt rõnẽ entis. nã deꝰ in talibꝰ
effectibꝰ dĩ ſe hr̃e vniformit̃ ad oĩa. Eſt tñ talis iſluẽ
tia ſpãlis ꝑut deꝰ cõparat ad alia agentia q̃ꝛ ſpãle eſt
deo reſpectu alioꝝ agẽtiũ: ſic iſluẽ ⁊ ſic imediate oẽs
tales effectꝰ agẽ. ſ3 iſluẽtia diña in opibꝰ gr̃e dĩ eẽ ſpã
lis nõ ſolũ ꝑut deꝰ cõparat ad alia agẽtia: ſ3 ẽt ꝑut cõ
parat ad alios effectꝰ. ⁊ ẽt ꝑut hiꝰ effectꝰ cõparat ad
alios effectus ꝑut eſt per hita manifeſtũ. ¶ Qđ v̊o
obiciebat ꝙ hitu charitatis poſſumꝰ uti cũ uolumꝰ:
dici p̃t ꝙ hoc dictũ nõ repugnat v̊itati p̃tacte q̃ꝛ ſem-
per deus aſſiſtit uolũtati nr̃e ⁊ eſt pñs aĩe nr̃e: ⁊ p̃ſto
ad mouendũ uolũtatẽ nr̃am ut poſſimus uti cũ uolu
mus habitu charitatis. Queſtio. III.

Tertio Querebat de deo q̃tũ ad nãm
aſſũptã. Utrum dei filiꝰ poſſet
aliã nãm humanã nũo aſſumẽ in vnitate ſup-
poſiti nõ deponẽdo nãm quã hẽt. Et arguebat ꝙ nõ:
q̃ꝛ ut dicebat duo accñtia ſolo nũo dr̃ia nõ pñt eſſe in
eodẽ ſb̃o. g̊ nec due nãe ſolo nũo differẽtes eſſe pote
rũt in eodẽ ſuppoſito. ¶ Cõtra pp aſſũptiõe3 huma
ne nãe in nullo eſt diminuta diña potẽtia. g̊ ſic̃ añ aſſũ
ptionẽ hũane nãe potat dei filiꝰ hũana3 nãm aſſumẽ:
ita ⁊ poſt aſſũptionẽ põt aliã hiꝰ nãm aſſumẽ. ¶ Rꝰ
dõm ꝙ dei filiꝰ abſq3 eo ꝙ deponat nãm hũana3 quã
hẽt põt aliã nãm hũanã aſſumẽ. Pñt eni in diño ſup
poſito pl̃es nãe ſuſtẽtari ſolo nũo differẽteſ. imo non
ſolũ vnã aliã nãm: ſ3 ⁊ mltas alias ⁊ alias nãs poſſet
dei filiꝰ ſi uellet aſſumẽ in vnitate ſui ſuppoſiti. ¶ Ad
cuiꝰ euidẽtiã ſciẽdũ ꝙ ex q̃tuoꝛ colligẽ poſſumꝰ ꝙ in
vno ſuppoſito nõ poſſint ſuſtẽtari pl̃es nãe ſolo nũo
differẽteſ. Pꝛio q̃dẽ hoc ꝯtigeret ſi illđ ſuppoſitũ hẽ
ret eẽ limitatũ in hiꝰ nã. Scđo ſi hiꝰ ſuppoſitũ ꝯſtitui
tur in eẽ per hiꝰ nã3. Tertio ſi ab illo ſuppoſito nãlit̃
fluit taliſ nã. Quarto ſi in illo ſuppoſito hẽt idiuidua
ri illa nã. ¶ Pꝛimũ ſic patet. Nã ſi ſuppoſitum aliqđ
hẽt eẽ limitatũ in alia nã. tũc illud ſuppoſitum nõt p̃t
ſupplẽ vicẽ cuiuſlibet ſuppoſiti in illa nã. Si eni poſ-
ſet ſupplẽ vice3 cuiuſlibet ſuppoſiti in illa nã: nõ hr̃et
eſſe limitatũ ſm hiꝰ nãm. Nã nã q̃tũ eſt de ſe eſt mul
tiplex in iſinitũ. Nõ eni vnũ ſuppoſitũ poſſet ſuſtenta
re duas nãs hũanas: niſi illđ ſuppoſitũ poſſet ſupplẽ
vicẽ duoꝝ ſuppoſitoꝝ. Due eni nãe hũane hñt ſuſten
tari in duobꝰ ſuppoſitis: pp qđ ſi vnũ ſuppoſitũ poſſet
ſuſtẽtare duas nãs hũanas illđ hr̃et vim duoꝝ ſuppo
ſitoꝝ in hiꝰ nã: pp qđ nõ hr̃et limitatũ eẽ in tali nã: ⁊
q̃ꝛ qđlibet ſuppoſitũ creatũ hẽt limitatũ eẽ ſ3 ſuã na
turã: ide eſt ꝙ in vno hiꝰ ſuppoſito nõ põt ſuſtẽtari ni
ſi vna nã loquẽdo de nã ſb̃ali. In q̃libet eni ſuppoſito
creato nõ ſuſtẽtat niſi vna ſb̃aliſ nã: uel ſi ſuſtẽtant ibi
pl̃es tales nãe: op3 ꝙ ille pl̃es nãe ꝯſtituãt vnã nã3 ſic̃
in ſuppoſito hũano ſuſtẽtat aĩa ⁊ coꝛpꝰ que ꝯſtituunt
vnã nã3 quã uocamꝰ nã3 hũanã: ſiue hũanitatẽ qđ to
tũ ſequit̃ ex eo ꝙ qđlibet ſuppoſitũ creatũ hẽt limita
tum eſſe in ſua nã: ut nõ ſit niſi vnũ in vna nã. ⁊ hec rõ
ꝯcludit ꝙ nõ ſolũ in vno ſuppoſito creato nõ pñt eſſe
pl̃es nãe ſb̃ales differẽteſ ſolo nũo: ſ3 ẽt ꝙ nõ poſſint
ib. eẽ pl̃es tales nãe differẽtes ſpe uel ẽt gñe. In vno
eni ⁊ eodẽ ſuppoſito creato nõ ſolũ nõ poſſet eẽ due
nãe q̃rũ quelibet eẽt nã hũana. ſ3 ẽt nõ poſſent eẽ ibi
pl̃es nãe: q̃rũ vna eẽt beſtialiſ ⁊ alia rõnalis. ut ꝙ vnũ
⁊ idẽ ſuppoſitũ eẽt hõ ⁊ equꝰ: uel q̃rũ vna eẽt rõnaliſ
alia itellectualis: ut ꝙ vnũ ⁊ idem ſuppoſitũ eẽt hõ ⁊
angelus: ut dicamꝰ hoies eſſe rõnales. angelos v̊o in
tellectualeſ. ⁊ qđ dictũ ẽ de p̃fatiſ nãis: v̊itatẽ hẽt de
q̃buſdã aliȷ̃s naiſ. Nõ eni eẽt poſſibile ꝙ vnũ ⁊ idem
ſuppoſitũ eẽt equꝰ ⁊ angelus: ul̃ lapis ⁊ angelus: ul̃ la
pis ⁊ hõ: ul̃ quecũq3 alie due nãe loquẽdo de ſpãlibꝰ
nãis. ¶ Scđo mõ hoc ꝯtigit ꝙ in vno ſuppoſito nõ
poſſint ſuſtẽtari due nãe. ſi hiꝰ ſuppoſitũ ſit ꝯſtitutũ in
eẽ per nãm. Nã qñ nã ꝯſtituit ſuppoſitũ ſ3 aliã ⁊ aliã
nãm ꝯſtituit aliud ⁊ aliud ſuppoſitũ. nõ eni põt eẽ ꝙ
in eodem ſuppoſito ſint due nãe: q̃rũ quelibet ꝯſtituat
ſuppoſitũ: q̃ꝛ ſi quelibet illarũ nãrũ ꝯſtitueret ſupposi
tũ ex q̊ ponunt eẽ due nãe: ſequeret ꝙ eẽnt duo ſup-
poſita niſi foꝛte ſi ponerent due nãe in eodem ſuppoſi
to: q̃rũ quelibet faceret ad ꝯſtõnẽ ſuppoſiti: ita ꝙ ille
due nãe ꝯſtituerẽt vnã nãm: ſic̃ dicebamus de ſuppoſi
to hũano qđ ꝯſtituit in eẽ per aĩa3 ⁊ coꝛpꝰ: ſ3 q̃ꝛ ex ta
libꝰ duabꝰ nãis ꝯſtituit vna nã: nõ eſt icõueniẽs tales
duas nãs q̃ꝛ faciũt vnã nãm ꝯſtituẽ vnũ ſuppoſitũ. pp
qđ nec eodẽ mõ cõparant ad ꝯſtõnẽ ſuppoſiti. ſ3 vna
nãrũ illarũ fac̃ ad ꝯſtõne3 ſuppoſiti mãlit̃: alia foꝛalr̃.
S3 duas nãs ex q̃bꝰ non ſit cõem ſpẽm accipe. uel ꝙ
idẽ eſt ex q̃bꝰ nõ ꝯſtituat vna tertia nã ipoſſibile ẽ ſu
ſtẽtari in eodẽ ſuppoſito: ita ꝙ quelibet ſit ꝯſtitutiua
ſuppoſiti. q̃ꝛ ex q̊ ille due nãe nõ ſt̃ apte nate facẽ vnã
nãm nõ pñt eẽ apte nate ut ꝯſtituãt vnu3 ſuppoſitum.
Quotiẽſcũq3 g̊ ſt̃ due nãe in vno ſuppoſito ex q̃bꝰ nõ
reſultat vna tertia nã: ipoſſibile eſt ꝙ quelibet illaru3
ſit ꝯſtitutiua ſuppoſiti. S3 vna eſt ꝯſtitutiua ſuppoſiti
alia v̊o ſuſtẽtat in ſuppoſito iã ꝯſtituto. Sic̃ videmꝰ
ꝙ in eodẽ ſuppoſito eſt nã ſb̃alis ⁊ accñtalis: ex q̃buſ
duabꝰ nãis nõ reſultat tertia nã: pp qđ ipoſſibile ẽ ꝙ
quelibet illarũ ſit ꝯſtitutiua ſuppoſiti. ſ3 vna illaꝝ ſup
poſitũ ꝯſtituit ut nã ſb̃alis: alia v̊o ſuſtẽtat in ſuppoſi
to iã ꝯſtituto ut accñtalis. ⁊ hec ẽt rõ arguit nõ ſolu3
de duabꝰ nãis ſolo nũo differẽtibꝰ: ſ3 ẽt de q̃buſcũq3
nãis ꝯſtituẽtibꝰ ſuppoſitũ ⁊ nõ ꝯſtituẽtibꝰ tertiã nã3.
¶ Tertio mõ hoc ꝯtigit ſi ab hiꝰ ſuppoſito nãlit̃ flu
ant hiꝰ nãe. ⁊ rõ hec ſpãlit̃ arguit de pl̃alitate nãrũ ſo
lo nũo differẽtiũ. nã que nãlit̃ ab aliq̃ fluũt q̊dã oꝛdi-
ne fluũt. Interea aũt que ſunt eiuſdẽ ſpẽi oꝛdo per ſe
eẽ nõ põt: in eodẽ g̊ ſb̃o pñt eẽ pl̃es nãe ſpe ul̃ gñe dif
ferẽtes: q̃ꝛ inter talia põt eẽ per ſe ⁊ eẽntialis oꝛdo: ⁊
vna põt fluẽ mediãte alia: ut in eodẽ ſb̃o eſt q̃titas ⁊
q̃litas. ⁊ q̃ꝛ vna fluit mediãte alia uel in eode3 ſt̃ pl̃es
q̃litates diuerſe ⁊ uarie. ut in eodẽ ſb̃o ſt̃ q̃litates pꝛi
me ⁊ ſcđe: ut idẽ ſb̃m erit frigidũ ⁊ albũ q̃ꝛ in talibuſ
vnũ ex alio oriri põt. due tñ q̃litates ſolo nũo differẽ
tes nãlit̃ in eodẽ ſb̃o eẽ nõ pñt. ¶ Quarto mõ hꝰ p̃t
ꝯtingẽ q̃ꝛ in eodẽ ſuppoſito nõ ſt̃ pl̃es nãe: ſi hiꝰ nãe i
diuiduent per ſuppoſitũ: ⁊ hec ẽt q̃rta rõ ſpãlit̃ argu
it de nãis ſolo nũo differẽtibꝰ. Nã foꝛme aliq̃ue que
idiuiduant per ſb̃m: iđ ſt̃ alie ⁊ alie nũo: q̃ꝛ ſt̃ in alio ⁊
in alio ſb̃o nũo: que igit̃ nõ ſt̃ in alio ⁊ in alio ſb̃o nũo
nõ pñt differre ſolo nũo. iđ dĩ in 5° metaᶜᵉ. ꝙ que ſũt
in eodẽ ſb̃o ⁊ differũt: ꝙ differũt ſpe. qđ v̊itatem hẽt
de his que idiuiduant per ſb̃m: q̃ꝛ talia nõ ſũt diuerſa
nũo niſi q̃ꝛ ſt̃ in diuerſis ſb̃tis nũo. Nullo aũt iſtoꝝ q̃
tuoꝛ mõrũ poſſumꝰ dicẽ filiũ dei nõ potuiſſe aliã nã3
hũanã nũo aſſumẽ. Non enim hoc põt argui ex eo ꝙ
illud ſuppoſitum habeat eſſe limitatum in tali natu-
ra. i. in natura humana: ut ꝙ non poſſit ſupplere vice3

quotcūqꝫ ſuppoſitorū humanorū: uel quotcunqꝫ ſup
poſitorū creatorū. Dicemus q̄ȯ ſicut ſe hēt nā ad nāz
ſic ſe hēbit ſuppoſitū ad ſuppoſitū. Sicut ergo ſe hēt
nā diña ad nās creatas: ſic ſe hēbit ſuppoſitū diuinuz
ad ſuppoſita creata. Sicut ergo nā diña pōt ſupplere
vicē quarūcūqꝫ rerū nārū creaturarū: q2 quicq̄d pōt
nā diña cū cauſis ſcd̄is ſiue cū creatiſ naturis pōt ſine
hiꝰ cauſis ⁊ nāis. Sic ſuppoſitū diuū pōt ſupplē vicē
quorūcunqꝫ ſuppoſitorū creatorū. Suppoſitū ergo
diuū ꝗcūqꝫ nām uel q̄ſcūqꝫ nās pōt ſuſtentare cū ſup
poſito uel cū ſuppoſitis creatis totū pōt ſine hiꝰ ſup-
poſito uel ſuppoſitiſ. Sic ergo nā diña nō hēt eē limi
tatū reſpectu nārū creatarū: ſed illa nā v̓tute ⁊ ꝯtinē
tia eſt oēs nāe. ſic q̄ȯlibet ſuppoſitū diuū nō hēt limi
tatū eē reſpectu ſuppoſitoꝝ creatoꝝ. Sꝫ q̄ȯlibet ta-
le ſuppoſitū v̓tute ⁊ ꝯtinētia eſt oīa ſuppoſita creata:
⁊ q2 hoc eſt aſſumere nām humanā in vnitate ſuppo-
ſiti ſuſtētare nām in ſeipſo ſupplere vicē ꝓprij ſuppoſi
ti: q2 ſuppoſitū diuū q̄ȯcūqꝫ ſit illud: ſiue p̄ris: ſiue filij
ſiue ſpūs ſcti. pōt ſupplere vicē quorūcunqꝫ ſuppoſi-
torū creatorū ſiue ſint eiuſdē ſpēi ſiue diuerſarū ſpēruz
ſiue etiā diuerſorū generū q̄ȯlibet tale ſuppoſitū pōt
aſſumē plures nās in vnitatē ſuppoſiti: ſiue ſolo nūo
ſiue ēt ſpē uel etiā gn̄e nāe ille ſint differētes. ¶ Ex
hoc ḡ patere pōt quō humana nā aſſumpta eſt a v̓bo
nā illa nā ſi nō fuiſſet ſic aſſumpta cōſtituiſſet ꝓpriuz
ſuppoſitū. nūc aūt aſſumpta nō cōſtituit ſuppoſitū ali
q̄ȯ: ſed ſuſtētat in ſuppoſito v̓bi iaz in eſſe ꝯſtituto. cū
ergo nā illa nō ꝯſtituat ſuppoſitū ſed ſuſtentat in ſup-
poſito v̓bi: opꝫ ꝙ ſuppoſitū v̓bi ſuſtentando hiꝰ nām
ſuppleat vicē illiꝰ ſuppoſiti q̄ȯ cōſtituiſſet hiꝰ nā ⁊ in
quo fuiſſet ſuſtentata talis nā ſi nō fuiſſet aſſumpta a
uerbo. ⁊ q2 ut dictū eſt ſuppoſitū uerbi pōt ſupplē vi
ces quorūcūqꝫ ⁊ quotcūqꝫ ſuppoſitoꝝ. ꝯñs eſt ꝙ hiꝰ
ſuppoſitū poſſit aſſumere quaſcūqꝫ ⁊ quotcūqꝫ nās:
eo mō quo poſſunt aſſumi nāe: ſi ſuppleant vices ſuo
rū ſuppoſitorū. Hoc dicimus q2 ex iā dictis nō cōclu
ditur ꝙ ſuppoſitū diuū poſſet aſſumere nām accn̄ta
lē ſine ſb̄ali: q2 in hoc ſuppoſitū diuū nō ſuppleret vi
cē alicuiꝰ ſuppoſiti creati: q2 nullū eſt ſuppoſitū crea-
tū in quo ſit ſola nā accn̄talis. utrū aūt hoc ſit poſſibi
le: uel nō poſſibile ꝙ diuū ſuppoſitū aſſumeret ſolam
nām accn̄talē ſine ſb̄ali nō eſt p̄ntis ſpeculationis. tn̄
ut patet ex hitis nō cōcludit diuuz ſuppoſitū poſſe aſ
ſumere quaſcūqꝫ ⁊ quotcūqꝫ nās niſi q̄tenus pōt ſup
plere vicē quorūcūqꝫ ⁊ quotcūqꝫ ſuppoſitorū creato
rū q2 nō hēt limitationē reſpectu talium ſuppoſitoꝝ.
¶ Scd̄o hoc nō pōt argui ex eo ꝙ ſuppoſitū diuinum
cōſtituat in eſſe per talē nām. ſ. per nāz humanā: q2 nā
illa aſſumpta a v̓bo nō cōſtituit aliq̄ȯ ſuppoſitū. ſꝫ ſu
ſtētat in ſuppoſito v̓bi. inde eſt ꝙ hiꝰ nā dicit hēre q̄ſi
modū acc̄ntis. vñ ⁊ apl̄s uocat eā hituz ſiue indumē
tū; iuxta illud in ſilītudine hoīuz factꝰ ⁊ hitu inuētus
ut hō. Sicut ergo accn̄s ⁊ indumētū nō ꝯſtituūt ſup-
poſitū. ſed adueniunt ſuppoſito iaz cōſtituto. Sic nā
illa lꝫ nō ſit accn̄s tamē hēt quēdā modū accn̄tis: q2
nō cōſtituit ſuppoſitū. Sed aſſumpta eſt a ſuppoſito
iaz ꝯſtituto. Inde eſt ergo ꝙ da. libro. 3. c. 32. dicit ypo
ſtaſim v̓bi incarnatā cōpoſitam eſſe ex deitate quam
ſemꝑ habuit: ⁊ ex ea quā aſſumpſit carne. Q̄ȯ totum
referendū eſt q2 nā illa hēt quēdā modū accn̄tis ⁊ ſu
ſtētat in ſuppoſito uerbi. ⁊ ex hoc eſt ibi q̄dā modus
cōpoſitionis. ¶ Tertio hoc nō pōt argui ex eo ꝙ a
ſuppoſito diuo fluat nāliter talis nā: q2 nō nāliter: ſed
ſola uoluntate dei ſine ullis precedētibus meritis nā
illā aſſumpta eſt a v̓bo ⁊ factū eſt ꝙ filius dei in deita
te eſſet filius hoīs in humanitate. vñ ⁊ glo. exponēs
illud ad ro. p̄º. ꝙ p̄deſtinatꝰ eſt filiuſ dei: dicit ꝙ chr̄s
ſm ꝙ hō p̄deſtinatꝰ eſt. i. ciꝰ humanitas eſt p̄deſtina-
ta ⁊ p̄ordinata ut eſſet in ea homo ille qui eſt filiꝰ dei.
¶ Quarto hoc nō pōt cōcludi q2 nā illa indiuiduet
in tali ſuppoſito. Nā ipꝫ ſuppoſitū nāz idiuiduā acce
pit iuxta illud da. libro. 3. c. 11. q̄ȯ dei filiꝰ nō ypoſtaſe-
os accepit uel aſſumpſit: ſꝫ eā que eſt in athomo nāz:
ipſe ergo nāz ſm ſe athomā ſiue indiuiduā aſſumpſit
In eodē ergo tali ſuppoſito poſſūt eē plures nūo hu
mane nāe quarū quelibet eēt athoma ⁊ idiuidua nā.
¶ Quod v̓o obiciebat in ꝯ̄riū de duobꝰ accn̄tibus
in eodē ſb̄iecto: patet ꝙ non eſt ſil̄e ꝙ inducit pro ſili
q2 accidētia idiuiduant per ſb̄iectū: uel nāliter fluunt
a ſb̄o. vñ nō p̄nt eē paria ſolo nūo dr̄ia in eodē ſb̄o: ſꝫ
nō ſic eſt de nā aſſūpta a v̓bo ut eſt ꝑ hita declaratuz.

p **Oſtea** querebatur de ente creato ſi
ue de creaturis circa q̄s que
rebat dupl̄r. ſ. general̄r: ⁊ ſpāliter. gn̄aliter
q̄dē querebat de creaturiſ q̄tuor ſꝫ ꝙ q̄tu
or gn̄aliter inuenimꝰ in nāis creatis. Nā p̄rio oēs hiꝰ
nāe ſunt q̄d creatū. 2º in oībus talibꝰ nāis inuenimus
aliq̄ que ſe hn̄t ut ꝑfectibilia. 3º reꝑimus ibi aliq̄ que
ſe hn̄t ut ꝑfectiones. 4º reꝑimus ibi menſuras reruz
ꝑfectarū. ꝑꝑ q̄ȯ q̄tuor querebant de talibꝰ creaturis.
p̄rio quidem de ipſa creatione ⁊ erat queſtio quid ſit
creatio. utrū ſit ſb̄a uel accidens. Scd̄o querebat de
ipſis ꝑfectibilibꝰ in cōparatione ad ſuas ꝑfectiones:
⁊ erat q̄ȯ. Utꝝ plura ⁊ diuerſa per fectibilia gn̄e poſ
ſint ꝑfici vna ⁊ eadez perfectione. Tertio querebat
de ipſis ꝑfectionibꝰ ut cōparant adinuicē: ⁊ erat q̄ȯ.
Utrū ꝑfectio accn̄talis in aliq̄ ſb̄iecto poſſit eſſe ſine
ꝑfectiōe que eſt eſſe. Quarto querebat de ipſis men
ſuris rerū ꝑfectarū. mēſure aūt rerū ꝑfectarū ſiue mē
ſure ipſoꝝ ꝑfectibiliū ſunt ipſa nūc: ſiue ipſa inſtātia.
Nā nunc ⁊ inſtās mēſurāt ipm ꝑfectibile. mēſura aūt
mēſurat ꝑfectionē illiꝰ ꝑfectibilis: ut nūc tpis menſu
rat mobile: ⁊ tp̄s mēſurat motū qui eſt actꝰ ⁊ ꝑfectio
ipſiꝰ mobilis. ⁊ nūc eui mēſurat euiternū: ⁊ euū men
ſurat eē ipſiꝰ euiterni q̄ȯ eſt ꝑfectio ⁊ actꝰ cuiꝰ erat. er
go q̄ȯ de ipſo iſtāti ꝙ eſt mēſura rerū ꝑfectarū. utruꝫ
poſſint habere rationem diuerſorum ſignorum.

Queſtio. IIII.

a **D primū** ſic ꝓcedebat. Oſtēdeba
tur eni ꝙ creatio non ſit
accn̄s: q2 ſi eēt accidens potiſſime eēt relatio
que eſt accn̄s: ſed relatio nō eſt accn̄s niſi q2 fūdat in
accn̄te: ſed creatio fundat in ipſa ſb̄a. ergo nō pōt eē
relatio que ſit accn̄s. ⁊ per ꝯñs nō eſt accidēs. Cōtra
creatio actio nō eſt niſi relatio in deo. ḡ creatio paſſio
nō eſt niſi relatio in creatura. ¶ Rº dicēdū ꝙ in hac
q̄ōne ſic ꝓcedemꝰ q2 p̄rio declarabimꝰ q̄d ſit creatio
q2 hoc querit q̄ȯ. Secūdo declarabimus quō ſe hēt
creatio actio ad creationē paſſionē q2 hoc tangūt ar-
gumenta. Tertio oñdemus quō ſoluunt que faciunt
difficultates in ꝓpoſito ut euitent argumēta fienda.
Bn̄ eni ſoluēs debet ad q̄ōnē ſatiſſacē: ⁊ debet argu-
mēta fcā ſoluē. ⁊ debet argumētis fiēdis uel fieri poſ
ſibilibꝰ obuiare. ¶ Propter primū ſciēdū ꝙ creatio
eſt actio ipſiꝰ dei ⁊ eſt actio trāſiēs in māz exteriorē:
q2 per hiꝰ actionē ꝯſtituit aliq̄d aliud a deo: quotienſ
cūqꝫ eni per actionē agētiſ ꝯſtituit aliq̄d aliud ab agē
te: illa actio ſm ꝙ hiꝰ dicit nō manere in agēte: ſꝫ trā
ſire in aliā exteriorē ſb̄aꝫ que per actionē hiꝰ ꝯſtituit
ab agēte: ſiue ꝯſtituat ſimpl̄r ſiue in eſſe tali. creatio ḡ
que eſt trāſiēs ipſiꝰ dei nō differt ab actionibꝰ trāſeū

tibꝰ aliorꝝ agẽtiũ per hoc ꝙ actiones ille recipiunt in exteriori ſb̃a: ⁊ actio illa dei nõ recipiat in hiꝰ ſb̃a exteriori. ¶ Sed differt hiꝰ actio ab actionibꝰ alijs: qꝛ actiones ille ſic recipiunt in exteriori ſb̃a qd̃ p̃ſupponit ſb̃aꝫ exteriorẽ: ⁊ ſimplr̃ ⁊ abſolute loquẽdo nõ ſil' producit illa ſb̃a exterioꝛ cũ hiꝰ actione. actio tñ dei que eſt creatio ſic recipit in exteriori ſb̃a ꝙ ſil' cũ hiꝰ actione ꝓducit ipſa ſb̃a exterioꝛ: in qua recipit actio ſimplr̃. iõ actio iſta dei dicit creatio: ⁊ dicit eẽ ex nihilo: qꝛ illa ſb̃a in qua recipit talis actio nihil erat añ hiꝰ actionẽ. Actio vͦ aliorꝝ agẽtiũ nõ dicit creatio: ſꝫ dicit factio. ⁊ nõ dicit eẽ ex nihilo: ſꝫ dicit eẽ ex aliquo: qꝛ ſb̃a illa in qua recipitur hiꝰ actio erat aliq̃d añ hiꝰ actionẽ. aliq̃lis ergo ꝯueniẽtia eſt iter actionẽ iſtã dei ⁊ actiones aliorꝝ agẽtiũ. Sed cũ iſta aliq̃li ꝯueniẽtia eſt ualde magna dr̃ia. poſſumꝰ g̊ rõne cõueniẽtie aliq̃liter inueſtigare hãc actionẽ dei per actiones aliorũ agẽtiũ: ⁊ maxie per actiones aliorꝝ agẽtiũ que ſũt prima in gñe taliũ. Nã id qd̃ eſt primũ in gñe ſimplr̃ aliquo mõ eſt inueſtigabile per id qd̃ eſt primũ in gñe tali. ¶ Dicemꝰ ergo ꝙ ſic: qꝛ ſic̃ ignis eſt primuꝫ in gñe calidorũ: iõ quicq̃d eſt calidũ: eſt calidũ per nãꝫ ignis ita eẽ diuĩ eſt primuꝫ eẽ: ꝓp qd̃ quicq̃d hẽt eẽ hoc eſt qꝛ ꝑticipat illud eſſe. Ex hoc põt patẽ q̃d eſt creatio. Naꝫ ſic̃ hoc eſt calefactio coicatio caloris in alio: ita hoc eſt creatio coicatio ipſiꝰ eẽ in alio. ꝓpter qd̃ ſicut actio ignis qui eſt primũ in gñe calidorũ dicit eẽ quedaꝫ calefactio: ita creatio que eſt actio ipſiꝰ dei qui eſt ꝓmũ ens põt dici q̃dã facito. Differt tñ calefactio que eſt actio ignis a creatione que eſt quedã eẽ factio: ⁊ eſt actio ipſiꝰ dei. qꝛ ignis lꝫ ſit primũ in gñe calidorũ nõ eſt tñ primũ in gñe entiũ nec eſt primũ agẽs ſimplr̃. ⁊ qꝛ ſicut ſe hẽt agẽs ad agẽs ita ſe hẽt effectus ad effectũ: illud qd̃ nõ eſt ꝓmũ agẽs ſꝫ p̃ſupponit aliud agẽs effectꝰ eiꝰ nõ erit primꝰ effectꝰ ſed p̃ſupponet taliũ effectũ in quo recipiat calefactio. ita ipſius ignis p̃ſupponit calefactibile in qd̃ recipiat. Sꝫ ſi ignis eẽt agẽs primũ nõ p̃ſupponeret aliquẽ effectũ aliũ alicuiꝰ agẽtis: ſꝫ ſil' calefaciẽdo ꝓduceret ip̃m calefactibile: ⁊ dici poſſet ꝙ ignis calefaceret ex nihilo qꝛ calefaciẽdo ꝓduceret ip̃m calefactibile ꝙ añ calefactionẽ erat nihil. Nũc aũt nõ dicit calefacẽ ex nihilo qꝛ calefactibile añ hiꝰ calefactionẽ non erat nihil. ſed erat aliq̃d qd̃ p̃ſupponebat ad hiꝰ actionẽ. ¶ Aduertẽduꝫ tñ ꝙ ſi ignis eẽt primũ agẽs ⁊ ꝓpria actio eiꝰ eẽt calefacẽ caloꝛ coicat ab igne ipſis calefactibilibꝰ ꝓprie loquẽdo nõ eẽt accñs: ſed eẽt aliq̃d ꝑtinẽs ad genꝰ ſb̃ſtãtie ſic̃ eẽ coicatũ entibꝰ: iõ ad genꝰ ſb̃e dicit ꝑtinere. dico tñ ꝙ ſi ſic eẽt de igne ꝙ eẽt primũ agẽs ⁊ ꝙ ſua actio eẽt calefactio: ⁊ ꝙ ſil' cũ calefactione ꝓduceret ip̃ꝫ calefactibile: lꝫ totũ ꝓduceret per calefactionẽ: ⁊ totũ diceret gñari calidũ nõ tñ diceret ꝙ totũ eẽt ipſa calefactio: ſed calefactio diceret ip̃e caloꝛ. Nã actio ſ̃ꝫ ph̃ꝫ nõ dicit de toto: ſꝫ dicit de ꝑfectione ⁊ cõplemẽto. lꝫ ergo totũ agat nõ tñ totũ dicit eẽ ipſa actio: ſic nec totũ dicit eẽ ipſa calefactio: ſꝫ calefactio dicit eẽ ip̃e caloꝛ qui ſe hẽt ut ꝑfectio ⁊ ut cõplemẽtũ ipſiꝰ calefactibilis. Eadẽ eni ꝑfectio alr̃ ⁊ alr̃ ꝯſiderata diceret caloꝛ ⁊ calefactio. Sed dicet caloꝛ ut eſt quedã q̃litas ⁊ quedã ꝑfectio. dicet calefactio ut eſt q̃d coicatũ a calefactione. uel dicet calefactio paſſio ut eſt recepta in calefactibili. Sic creare dei nihil eſt aliud ꝙ̃ quedã eẽ factio ⁊ quedã coicatio ipſiꝰ eẽ. deꝰ eni ꝓducẽdo res in eẽ ⁊ coicãdo rebꝰ ſuũ eẽ dicit res creare: qñ ſic coicat eẽ rebꝰ ꝙ añ illã coicationẽ res nihil erãt ſꝫ inceperũt eẽ per hiꝰ coicationẽ. In hiꝰ ergo eẽ factiõe ul' in hiꝰ coicatione ipſiꝰ eẽ totũ eſt qd̃ ꝓducit: totũ eſt qd̃ creat: nõ tñ totũ dicit eẽ ipſa creatio: nec totũ dicitur ip̃a eẽ factio. Sed ſic̃ calefactio eſt caloꝛ nõ quocũqꝫ mõ ſumptꝰ: ſꝫ ut eſt coicatꝰ calefactibili a calefaciẽte. Sic creatio que eſt idẽ ꝙ eẽ factio eſt idẽ realr̃ ꝙ ip̃ꝫ eẽ nõ q̊cũqꝫ mõ ſumptũ: ſꝫ ut eſt coicatũ rebꝰ entibꝰ a deo. ¶ In oi ergo ꝓductione opꝫ dare aliquẽ cõparatiõis modũ: ut ſi hiꝰ ꝓductio ſit ipſa relatio ⁊ dicat actũ magis relatũ ꝙ̃ abſolutũ: tũc hiꝰ ꝓductũ erit cõpoſituꝫ ex ſb̃a ⁊ relatione. ſic dicimꝰ ꝑſonas diuas eẽ cõpoſitas. utrũ qꝛ relatio nullã realẽ cõpoſitionẽ fac̃ ultra ſuũ fũdamẽtũ dicimꝰ ꝙ ſ̃m rei ueritatẽ ꝑma eſt ita ſimplex ſic̃ eẽntia. Sed ſi hiꝰ ꝓductio dicat q̃d abſolutũ opꝫ illud ꝓductũ eẽ cõpoſitũ ex duobꝰ abſolutis. ex duobus aũt abſolutis nõ fit vnum ſi qd̃libet ſe hẽat ut actꝰ ul' ſi qd̃libet ſe hẽat ut potẽtia ꝓp qd̃ opꝫ vnũ illorꝝ ſe hẽre ut potentiã ⁊ ut ad actũ. ut põt patere ex 2º de aĩa ex. 8. metaᶜᶜ ⁊ ex p̃io de gñatione. dicemꝰ eni ꝙ oẽ tale ꝓductũ ꝓduceret per actionẽ alicuiꝰ agẽtis. ipſa aũt actio nõ dicit agi nec motꝰ dicit moueri. ſed ſi actio dicat agi hoc eſt qꝛ agit in alio: ꝓp qd̃ opꝫ ibi dari duo: ⁊ actionẽ ipſaꝫ que ſe hẽt in actꝰ ⁊ illd̃ in quo ſuſcipit actio qd̃ ſe hẽt ut potẽtia: ex quibꝰ duobꝰ fit vnũ cõpoſitũ ex potẽtia ⁊ actu: ⁊ ex hoc ap̃pet q̃re nõ fit niſi cõpoſitũ: qꝛ ſi nõ dicit actio fieri niſi rõne qua recipit in ſuſceptibili. uel ſi nõ dicit actꝰ fieri niſi rõne qua recipit in potẽtia: priꝰ itelligitur ꝙ actꝰ recipiat in potẽtia ꝙ̃ ꝙ actꝰ fiat. imo qꝛ hoc mõ fit actꝰ qꝛ recipit: cũ actꝰ cõpoſitꝰ dicat q̃d cõpoſituꝫ: iõ dicit actꝰ fieri rõne cõpoſiti. ſic ⁊ qꝛ potentia nõ fit niſi ſub actu: cũ potẽtia ſb̃ actu dicat q̃d cõpoſitũ: primo ⁊ per ſe dicit fieri cõpoſitũ quo facto dicunt fieri potẽtia ⁊ actꝰ. In oi g̊ factione accipiẽdo factionẽ large ꝓut ip̃a creatio eſt quedã factio eſt dare talẽ cõpoſitionẽ potẽtie ⁊ actꝰ: ſed ſ̃m aliã ⁊ aliã factionẽ alr̃ ⁊ alr̃ ſumet talis cõpoſitio. Ideo cũ videamꝰ triplicẽ factionẽ. Unã que fit a nã. Aliã que fit ab arte. Tertiã que fit a ſolo deo. Diſtinguemus triplicẽ cõpoſitionis modũ. Unũ ex mã ⁊ foꝛa. Aliuꝫ ex ſb̃iecto ⁊ accñte. Tertiũ ex eẽntia ⁊ eẽ. Nã eni reſoluit uſqꝫ ad formã ſb̃alẽ: p̃ſupponit tñ mãꝫ. iõ in factiõe nãe que põt dici gñatio: eſt cõpoſitio ex potẽtia ⁊ actu. i. ex mã ⁊ foꝛma. Ars aũt nõ põt inducẽ niſi accñtales formas. vñ ⁊ cõmẽtatoꝛ in pº phiſi. vult ꝙ oẽs forme artificiales ſint accñtia: in factione g̊ artis eſt compoſitio ex potẽtia ⁊ actu. i. ex ſubiecto ⁊ accidẽte. ⁊ qꝛ nã plus põt ꝙ̃ actꝰ: nõ põt nã iducẽ formã ſubſtãtialẽ: põt ⁊ accñtalẽ ẽt excellẽtiori mõ ꝙ̃ faciat ars. In factione aũt ip̃ius dei que dicit creatio: qꝛ ibi nihil p̃ſupponit eſt cõpoſitio ex potẽtia ⁊ actu. i. ex eẽntia ⁊ eẽ. Cũ g̊ creari cõpetat nõ ſolũ rebꝰ mãlibꝰ: ſꝫ immãlibꝰ opꝫ in factione tali dare gñaliorẽ cõpoſitioneꝫ ꝙ̃ ex mã ⁊ forma: qꝛ ſi nõ daremꝰ gñaliorẽ cõpoſitionẽ nõ ꝓducerent per creationẽ niſi mãlia. ¶ Rurſus ſi per hiꝰ factionẽ ꝓducat ſubſtãtia rerũ nõ erit hiꝰ cõpoſitio ex ſb̃a ⁊ accidẽte: ſed erit per aliq̃d ꝑtinẽs ad genꝰ ſubſtãtie: iõ dicimꝰ talẽ cõpõnẽ eẽ ex eẽntia ⁊ eẽ: qd̃ eẽ ad genus ſubſtãtie ꝑtinet ⁊ per reductionẽ in gñe ſubſtãtie collocat. Sed m̃lti dicũt q̃d eſt iſtud eẽ. ¶ Dicemꝰ g̊ ꝙ multi tp̃e Arñ. dicebãt q̃d eſt iſta foꝛa. ⁊ nõ modicũ laborauit ph̃s ad declarãdũ. Qꝛ nihil põt fieri niſi cõpoſitũ. ⁊ ꝙ oẽ gñabile eoip̃o ꝙ eſt factibile eſt q̃d cõpoſitũ ex potẽtia ⁊ actu. i. ex mã ⁊ foꝛa. Sic ⁊ in ꝓpoſito eoipſo ꝙ res ſunt creabiles ⁊ annihilabiles: ita ꝙ põt ſb̃a rerũ creatarꝝ incipere cuꝫ añ nihil eẽt. ⁊ põt ꝑdẽ eẽ: opꝫ oẽ tale eẽ cõpoſitũ ex potentia ⁊ actu: u t

hoc mõ dicat̃ fieri qꝛ potẽtia fit ſub actu: ⁊ actꝰ fit in
potẽtia hiꝰ actꝰ ⁊ potẽtia ſit ee͂ ⁊ eẽntia: nõ eni hiꝰ actꝰ
pn̄t ee͂ mã ⁊ foꝛa cũ cauſent ĩmãlia: nec ſb̃a ⁊ accñs.
cũ per creationẽ ꝓducat ipſa ſb̃a: ſed dicimꝰ ꝙ ſũt ee͂
⁊ eẽntia. cũ eni oĩs ſb̃a creata poſſit nõ ee͂: dicit̃ ee͂ in
potẽtia ad ee͂. Et hoc mõ per creationẽ ꝓducit̃ a deo
qꝛ per creationem coĩcat̃ ſibi ee͂. Sicut ḡ foꝛa eſt ꝑfe
ctio ipſiꝰ mãe ⁊ per gn̄ationẽ coĩcat̃ foꝛma ipſi mãe:
⁊ ꝑficit̃ mã per foꝛmã: ſic ee͂ eſt ꝑfectio ipſiuſ eẽntie ⁊
per creationẽ coĩcat̃ ee͂ ipſi eẽntie: ⁊ ꝑficit̃ eẽntia per
ee͂. ¶ Jntm̃ ergo determinatuꝫ ſit ꝙ ultra eẽntiã rei
create opꝫ dare aliquẽ actũ qui per creationẽ coĩcat̃
ipſi eẽntie: per quã coĩcationẽ dicit̃ eẽntia creata ꝓdu
ci: ⁊ habere ee͂ quẽ actũ uocamꝰ ee͂. Oꝫ ſi tñ alr̃ uellet
aliqs hiꝰ actũ appellare poſtꝙ̄ cõſtaret de re nõ litiga
remꝰ de noĩe. Si eni eſt intelligibile ꝙ fiat niſi cõpo-
ſitũ: ⁊ ſm̃ ꝙ loq̇mur de factiõe: ſic opꝫ loq̇ de cõpoſi-
tione: ut ſi ꝑ factionẽ fiat ipſa ſb̃a: opꝫ dare cõponem
que ꝑtineat ad genꝰ ſb̃e: ⁊ ſi factio illa ſit oĩuꝫ rerũ ge
neralr̃ opꝫ dare cõpõneꝫ reꝑtaꝫ in oĩbꝰ rebꝰ cauſatis
gn̄aliter. hiꝰ aũt nõ põt ee͂ niſi cõpoſitio eẽntie: ⁊ eſſe
que ad genꝰ ſb̃e ꝑtinet: mõ quo dictũ eſt: ⁊ reꝑit̃ gn̄a-
liter in oĩbꝰ creaturis ꝙ ſi hãc cõpõnẽ negãt fingant
aliã ſi pn̄t ſm̃ quẽ oẽ creabile ꝓut eſt creabile dicant
ee͂ cõpoſitũ. ¶ Reuertamur ḡ ad ꝓpoſitũ: ⁊ dicamꝰ
ꝙ creatio nihil eſt aliud ꝙ̄ quedã ee͂ factio: uel quedã
coĩcatio ipſiꝰ ee͂ ipſi creature: ſed coĩcatio ipſiꝰ eſſe ni
hil eſt aliud ꝙ̄ ee͂ coĩcatũ. ⁊ ee͂ factio nihil eſt aliud ꝙ̄
ee͂ in aliq̊: uel ab alio factuꝫ. Sicut calefactio nihil eſt
aliud ꝙ̄ caloꝛ factꝰ in alio: uel caloꝛ factꝰ ab alio ut ca
lefactio actio eſt caloꝛ factꝰ ab alio. Creatio ḡ eſt idẽ
ꝙ ipm̃ ee͂: ut a deo creature eſt coĩcatũ ſubſtãtie crea
te. Creatio ḡ ꝓpꝛie eſt quedã ee͂ factio ⁊ dicit̃ ipm̃ ee͂
coĩcatũ ipſi eẽntie. ⁊ nõ dicit̃ ꝓ̇e ꝙ ſit totũ cõpoſituꝫ
ex ee͂ ⁊ eẽntia: niſi foꝛte uellemꝰ loq̇ de creatione ⁊ fa
ctione large: ut qꝛ totũ fitꝰ ⁊ totũ creat̃ totũ dicat̃ eſſe
quedã factio: ⁊ quedã creatio. Hoc eni mõ nõ accipie
tur actio pꝛo ipſo actu. ſꝫ pꝛo eo qȯ agit̃. qȯ nõ eſt ꝓ̇e
dictũ cũ actio nõ ꝓpꝛie agat. ¶ Cum ḡ querit̃ q̇d eſt
creatio utrũ ſit ſb̃a uel accñs. dicẽdũ ꝙ nõ eſt ꝓ̇e ſb̃a
nec eſt accñs: nec eſt relatio tm̃ ſed eſt quedã coĩcatio
ipſiꝰ ee͂: uel eſt ipꝫ ee͂ coĩcatũ ſb̃e create: que añ hiꝰ ee͂
nihil erat. Creatio ḡ nõ eſt accñs ſed aliq̇d ꝑtinẽs ad
genꝰ ſb̃e ſic punctꝰ eſt aliq̇d ꝑtinẽs ad genꝰ ꝙ̄titatis:
lꝫ nõ ſit ꝙ̄titas ſed ſit ꝙ̄titatiſ terminꝰ. Jta ⁊ ee͂ eſt ꝑti
nens ad genꝰ ſb̃e lꝫ ꝓpꝛie nõ ſit ſb̃a ſed actꝰ ſubſtãtie.
¶ Poſtꝙ̄ diffuſe declauimꝰ q̇d eſt cãtio. uolumꝰ ꝑꝑ
argumẽta fcã declarare quõ cãtio actio ſumit̃ per cõ
ꝑationẽ ad cãtionẽ paſſioneꝫ. Dicemꝰ eni ꝙ vno mõ
cãtio actio eſt in deo creãte ⁊ cãtio paſſio eſt ĩ re crea
ta. Alio mõ põt ſumi creatio ꝙ tã hiꝰ actio: ꝙ̄ paſſio
erit in re creata ſm̃ quẽ modũ loquit̃ phs in 3° phiſi-
corũ. ꝙ nõ eſt actio in agẽte: ⁊ paſſio in paſſo: ſꝫ actio
⁊ paſſio ſũt in patiẽte. Dicemꝰ eni ꝙ in oĩ factione fa-
ctũ fit quodãmõ per duplicẽ actũ. Uidelicet ꝑ actuꝫ
nõ trãſeũtẽ: ⁊ per actũ trãſeũtẽ: ita ꝙ actꝰ trãſiens eſt
ab actu nõ trãſeunte paſſionẽ. Ergo ſi referamus ad
actũ nõ trãſeũtẽ: dicemꝰ ꝙ paſſio eſt in patiẽte ⁊ actꝰ
in agẽte. Sed ſi referamuſ paſſionem ad actũ ſiue ad
actionẽ trãſeuntẽ ſic idẽ eſt realr̃ paſſio cũ tali actu ſi
ue cuꝫ tali actiõe. Et nõ differt niſi ſic via qua itur ab
athenis ad thebas: ⁊ a thebis ad athenaſ. Si eni inci
pias ab athenis ⁊ uadas thebas eſt via qua itur athe
nis thebas. ſed ſi illã eãdẽ viã accipias a thebis ⁊ ua
dis ad athenas eſt via qua itur thebas ab atheniſ: ita
illa eadẽ ꝑfectio ut ꝯſideras eã ꝓut icipit ab agẽte: ⁊
uadit in paſſuꝫ dicet̃ actio: ꝓut v̇o ſuſcipitur in paſſo
ab agente paſſio eſt: ⁊ qꝛ vna ⁊ eadẽ res eſt hec ⁊ illa
opꝫ ꝙ taliſ actio: ⁊ ꝙ taliſ paſſio ſint in vno ⁊ eodẽ ut
in paſſo. ⁊ ut qȯ dictũ eſt ĩ terminis exponat̃. Dicemꝰ
hiꝰ v̇itatẽ hẽre tã in agẽtibꝰ per nãꝫ: ꝙ̄ per ĩtellectũ.
Nã ⁊ gn̄ationes nãleſ ut pꝫ ex. 8. metaᶜᵉ artificio aſſi
milant̃: ut oẽ qȯ fit aliq̇ mõ fit a ſibi ſĩli ⁊ ꝯueniẽti: ut
in agẽtibꝰ per artẽ: ⁊ per ĩtellectũ a domo in aĩa fit do
mus in mã. Jn agẽtibus aũt per nãꝫ a calore in calefa
ciẽte fit caloꝛ in calefactibili. Añ ergo ꝙ̄ fiat domꝰ in
mã appꝛehẽdit̃ domꝰ in aĩa. Factio ḡ domꝰ a duplici
actu depẽdet ⁊ a domo apꝑ̃henſa in aĩa. ⁊ a domifica
tione fcã in mã. Sed domꝰ apꝑ̃hẽſa in aĩa eſt actꝰ ſiue
actio nõ trãſiẽs. qꝛ eſt ipm̃ intelligẽ domũ. Domifica-
tio v̇o in mã eſt actio trãſiẽs. Domificationẽ ḡ paſſio
nẽ ad duo poſſumꝰ referre. uel ad actionẽ nõ trãſeun
tem ⁊ ſic paſſio eſt in patiẽte ⁊ actio in agente. uel ad
actionẽ trãſeũtẽ: ⁊ ſic realr̃ idẽ eſt paſſio cũ tali actio
ne ut domificatio paſſio idẽ eſt cũ domificatiõe actio
ne. Nõ differt aũt niſi ꝓut eſt ab agẽte ⁊ dicit̃ actio ⁊
ꝓut in patiẽte ⁊ dicit̃ paſſio. ſic accepta actio bene eſt
ab agẽte ſꝫ nõ eſt in agẽte ſed in patiẽte. Et qȯ dictuꝫ
eſt de agẽtibꝰ a ꝓpoſito v̇itatẽ hẽt de agẽtibꝰ a nã ut
caloꝛ qui eſt rõ calefaciẽdi in rebꝰ nãlibus. pꝛio dat ca
lido eſſe calidũ: ⁊ poſtea dat ei ꝙ calefaciat. Paſſio ḡ
que ĩfert̃ calefactibili depẽdebit a duplici actu videlꝫ
ab actu nõ trãſeũte: ut a calore qui eſt ꝑfectio ipſiꝰ ca
lidi. niſi eni calidũ in ſe caleret ⁊ hẽret ee͂ calidũ ⁊ ee͂
actu tale nõ calefacẽt qꝛ nihil agit niſi ſm̃ ꝙ eſt ĩ actu
ſiue eni ſit agẽs vniuocũ ſiue equocũ dũ trãſit agẽs ꝑ
ſe: opꝫ ꝙ ſit q̇d in actu. ita ꝙ paſſio ĩ paſſo erit ab actu
qui eſt ĩ agẽte. Alio mõ põt accipi actio pꝛo eo ꝙ trã
ſit in paſſuꝫ: ⁊ talis actio eſt idẽ cũ ipa paſſione: ut idẽ
eſt calefactio paſſio ꝙ calefacio actio: ⁊ utrũqꝫ eſt in
ipſo patiẽte. Sic ⁊ in ꝓpoſito talr̃ põt accipi creatio
actio: ꝙ erit in re create ⁊ paſſio in re creata: ⁊ talr̃ ꝙ
utrũqꝫ erit in re creata. Deꝰ eni in creãdo eſt agẽſ per
ĩtellectũ ⁊ uolũtatẽ ⁊ in creãdo hẽt aliq̇d ſĩle cũ agẽ
te per nãm nõ ꝙ ipſe agat ex nec̃itate nãe ſed aliq̇ ſĩli
tudo ĩter agẽs diuũ ⁊ per nãꝫ. Nã ſic in actione nãli a
calore qui eſt in calefaciẽte eſt caloꝛ ĩ mã: ſic in creatio
ne rerũ ab ee͂ qȯ eſt in deo eſt ee͂ in rebꝰ creatiſ. ſi ergo
ꝯſideremꝰ deũ ꝓut eſt agẽs per uolũtatẽ ⁊ ĩtellectũ.
Dicemuſ ꝙ creatio paſſio dependet a duplici actione
dei. videlꝫ ab actione nõ trãſeũte ut a uelle ⁊ ĩtelligẽ
diuo qꝛ deꝰ ĩtelligẽdo ⁊ uolẽdo ꝓduc̃ res: ⁊ ab actio
ne trãſeunte qꝛ ſi deus ſic ĩtelligeret: ⁊ uellet ꝙ nulla
actio trãſiret in exteriorẽ mãꝫ nihil ꝑ creationẽ crea
ret̃. lꝫ ergo actio trãſiẽſ depẽdeat ab actiõe nõ trãſeũ
te. qꝛ creatio ĩ mã eſt a uelle: ⁊ intelligẽ diuo ac tñ niſi
eẽt actio trãſiẽs nunꝙ̄ ꝯſtitueret̃ creatura. Si ḡ crea
tio paſſio cõparet̃ ad actionẽ nõ trãſeuntẽ ſic creatio
actio eſt idẽ ꝙ uelle dei: uel intelligere ex hoc modo
creatio actio eſt in deo creãte: qꝛ uelle ⁊ ĩtelligẽ diuũ
ſũt in ipſo deo. Creatio aũt paſſio eſt in re creata. Sꝫ
ſi cõparet̃ hiꝰ creatio paſſio ad actionẽ trãſeuntẽ ſic
eãdẽ rẽ dicit hoc: ꝙ illud: ⁊ utrũqꝫ tã creatio actio ꝙ̄
paſſio ſũt in re creata. Eſt eni aduertẽdũ ꝙ paſſio di-
cit̃ effectꝰ actiõis ẽt loquẽdo de actione trãſeũte que
eſt eadẽ res ꝙ paſſio. Nã ſic vnũ ⁊ idẽ alr̃ ⁊ alr̃ ꝯſide
ratũ põt ee͂ pꝛiꝰ ſeipſo. ſic põt ee͂ cã ſuiipſiꝰ: ut qꝛ cale-
factio nõ recipit̃ in paſſo niſi qꝛ eſt in calefactio. Jdeo
dicit̃ calefactio paſſio ee͂ a calefactiõe actiõe ⁊ dĩ paſ
ſio ee͂ effectꝰ actionis. Creatio aũt paſſio eſt effectus
actiõis trãſeũtis ⁊ nõ trãſeũtis ab vna quarũ differt
realr̃ ab alia ut actio trãſiẽs eſt ab actiõe nõ trãſeũte

⁊ q̄ꝛ realr̄ differt creatio paſſio a tali actiõe:nõ eſt in
cõueniens ꝙ talis creatio actio que eſt nõ trãſiens:⁊
que eſt idẽ ꝙ intelligẽ dei uel idẽ ꝙ uelle nõ ſit in eo-
dẽ cũ creatiõe paſſione:ſ ȝ hı᷒ eſt in deo creãte.Crea-
tio aũt paſſio in re creata:ab alia aũt ut ab actiõe trã
ſeũte nõ differt creatio paſſio realr̄.ꝓpter qõ utraq̨
eſt i re creata:⁊ qõ dictũ eſt de actu trãſeũte ⁊ nõ trã
ſeunte ꝓut de᷒ agit a ꝓpoſito ucritatẽ hẽt de deo ꝓ
ut aſſimilat̄ agẽti nãli ut dicam᷒ ꝙ ſicͣ a calore qui eſt
in igne fit caloꝛ i mã:ita ab eẽ qõ eſt in deo fit eẽ in re
creata.differẽter tñ q̄ꝛ a calore qui eſt in igne ex necͨi-
tate nãe fit caloꝛ in mã.ſed de᷒ nõ ex necͨitate nãe:ſed
ex libertate arbitrij ſuũ eẽ cõicat reb᷒ creatis ſ ȝ quẽ
modũ loquẽdi magis diſtinguem᷒ duplicẽ actũ:ꝙ du
plicẽ actionẽ. Nã lȝ idẽ ſit eẽ dei a quo fluit eẽ creatũ
⁊ itelligẽ dei per qõ creant̄:creare tñ per illõ idẽ eẽ ſi
gnificat̄ act᷒:⁊ ꝑfectio per itelligẽ ſignificat̄ actio:⁊
opatio.Diſtinguem᷒ g̊ duplicẽ actũ videlȝ nõ trãſeũ
tẽ ut eẽ dei:⁊ trãſeuntẽ ut eẽ creatũ.Creatio g̊ paſſio
differt realr̄ nec eſt in eodẽ cũ actu nõ trãſeũte ut cũ
eẽ dei nõ tm̄ differt realr̄ ab actu trãſeũte:⁊ eſt in eo
dẽ cũ eẽ creature. ¶ Viſo qd eſt creatio q̄ꝛ hoc que-
rebat qõ.⁊ õñſo qualr̄ ſe hẽt creatio actio ad creatio
nẽ paſſionẽ q̄ꝛ hoc tangebãt aliqualr̄ argumẽta.uolu
mus remouere difficultates alias fieri poſſibiles cir
ca hãc mãȝ.Dicim᷒ eñi ꝙ de᷒ mediãte creatiõe creat.
querere g̊ qd ibi dicat creatio.ſ ȝ eñi ꝙ tactũ eſt crea
tio ut eſt actio dicit ipm eẽ creatũ.uel põt dicẽ ipſam
relationẽ que originẽ ſumit ex hı᷒ actione.q̄ꝛ ſemper
actionẽ agẽtis ſequit̄ alia relatio.Cũ ergo dicimuſ ꝙ
creatoꝛ mediãte creatiõe creat.ſi creatio ſtet pꝛo ipa
relatione videt̄ locutio falſa:q̄ꝛ tũc itellect᷒ relatiõis
ꝑcederet intellectũ ſbe.Si aũt creatio dicat ipm eẽ:
videt̄ adhuc locutio falſa ꝙ mediãte eẽ fiat creatura
q̄ꝛ tũc mediãte eẽ fiẽt eẽntia.qõ videt̄ econuerſo.ſilr̄
ẽt dicim᷒ ꝙ creatio eſt via in eẽ:ſic dicimuſ ꝙ gñatio
eſt via i foꝛmã qõ cõe dictũ videt̄ ꝙ poſſit ſaluari ſ ȝ
ꝑlibatã ſentẽtiã.nã ſi creatio dicat ipſaȝ relationẽ:cõ
ſtat ꝙ relatio nõ eſt via in eẽ.Si aũt dicat ipm eẽ:tũc
idẽ eẽt via in ſeipm.Dicem᷒ ergo ꝙ eẽ ⁊ eẽntia duplr̄
pñt ↄſiderari.pꝛio qdẽ ꝓut eẽntia dicͨ qd infoꝛe:⁊ dicͨ
ipm ſbiectũ.Eſſe vͦo dicͨ qd foꝛmatũ ⁊ dicͨ ipſam ꝑfe
ctionẽ pp qõ lȝ tp̄e ſint ſilr̄ eẽ ⁊ eẽntia:nãli tñ intelligẽ
tia eẽntia ꝑcedit eẽ.q̄ꝛ ſm augm̄ in libꝛo ↄfeſſ.⁊ ſuper
geñ. Nã ⁊ origine pꝛius eſt infoꝛme ꝙ foꝛmatũ.Alio
mõ poſſũt ↄſiderari eẽntia ⁊ eẽ ꝓut tanꝙ potentia:⁊
act᷒ cõponunt ipm creabile cui per ſe cõpetit talis fa
ctio.Ut dicam᷒ ꝙ per creationeȝ nõ fit per ſe eẽntia:
nec per ſe eẽ licet fiat eẽntia ſub eẽ:⁊ eẽ in eẽntia ſicut
per gñationẽ nõ fit per ſe mã:nec per ſe foꝛa.ſȝ fit mã
ſub foꝛma:⁊ foꝛa in mã:ſm quẽdã modũ.⁊ eẽntia eſt
rõ q̄re cauſet̄ eẽ:⁊ ecõuerſo.Nã ſi nõ ſit potentia per
ſe:ſed facẽ potẽtiã ⁊ eẽntiã ſub actu ⁊ nõ fit act᷒ per
ſe.ſed facẽ actũ eſt ipm facẽ in potẽtia:ↄñs eſt ꝙ ⁊ po
tẽtia ſit rõ q̄re fiat act᷒:⁊ ecõuerſo.Et iſte modus ↄſi
derãdi eſt magis per ſe:⁊ ꝓpꝛi᷒ pñti negocio ꝙ ꝑoꝛ.
Nam cũ per ſe nõ fiat niſi ipm cõpoſitũ ex potẽtia:⁊
actu.qñ loqmur de factione potẽtie:⁊ actus debem᷒
loq de eis ꝓut ſũt ꝑtes eiuſdẽ cõpoſiti cui per ſe cõpe
tit fieri.eẽ ergo põt cõſiderari ut eſt rõ q̄re creet̄ eẽn
tia ꝙ eẽ eſt idem ꝙ creatio paſſio.qõ eſt in re creata ⁊
eſt idẽ ꝙ creatio actio qõ eſt ab agẽte:ſiue a creãte.cũ
ergo paſſio ſit effect᷒ actiõis:⁊ actio ſit via in paſſio-
nẽ.eſſe ut eſt creatio actio:eſt via in ſeipm.⁊ eſt rõ ſui
ipſius ꝓut eſt creatio paſſio.Si g̊ eẽ eſt rõ ꝙ fiat eẽn-
tia ⁊ creatio actio:eſt rõ ꝙ fiat ipȝ eſſe:creatio:actio
erit rõ ꝙ fiat totũ:mediãte g̊ creatione actiõe dı̄ totũ
creari.erit g̊ hic oꝛdo ꝙ eẽ ut eſt creatio actio:erit rõ
ſuiipſi᷒:ut eſt creatio paſſio:⁊ ut ſuſcipet̄ in eſſentia:
⁊ illud idẽ eẽ ut eſt creatio paſſio:⁊ ut ſuſcipet in eẽn
tia:eſt rõ q̄re fiat eẽntia:q̄ꝛ act᷒ recept᷒ in potẽtia eſt
rõ fiẽdi potẽtiã.Creatio g̊ actio eſt rõ ꝙ fiat totuȝ ⁊
mediãte creatiõe actiõe dicit̄ fieri totũ. ¶ Aduertẽ
dũ aũt ꝙ lȝ potẽtia ſit rõ q̄re fiat act᷒:⁊ ecõuerſo.tñ
ꝙtũ ad aliqd act᷒ eſt magis rõ q̄re fiat potẽtia ꝙ ecõ
uerſo ⁊ maxie in creatiõe ubi agẽs ſic agit ꝙ nõ ꝑſup
ponit potẽtiã in qua recipiat̄ act᷒.ſed ꝓducit eã ſilr̄ cũ
actu.cũ eñi oẽ agẽs aſſimilet ſibi paſſuȝ ⁊ potẽtia aſſi
milet̄ agẽti magis mediante actu ꝙ ecõuerſo ſm hoc
ut iſta cõparant̄ ad agẽs dicet̄ aliq mõ act᷒ magis eẽ
rõ ꝓducẽdi potentiã ꝙ ecõuerſo.⁊ ex hoc patet quõ
res mediãte creatione creant̄ ⁊ quõ creatio eſt via in
eẽ ꝓut creatio dicͨ ipm eẽ nõ quocunq̨ mõ:ſed ut eſt
creatio actio ⁊ ut eſt ab agente ſm quẽ modũ eſt via
in ſeipȝ ut eſt creatio paſſio:⁊ ut eſt in paſſo uel ut eſt
ꝑfectio eẽntie.Sed ſi creatio dicat ipaȝ relationẽ tũc
ſenſus erat ꝙ creatura mediante creatiõe creat̄.i.me
diãte relatione refert̄:ſ ȝ quẽ modũ intellect᷒ relatio
nis nõ ꝑcedet intellectũ ſbe:q̄ꝛ ſic creatio nõ dicͨ ipaȝ
actionẽ dei que eſt via in rẽ creatã:ſed dicit relationẽ
ſequẽtẽ hı᷒ actionẽ. ¶ Argumẽta aũt ſibi inuicẽ nõ
ↄdicebãt.nã creationẽ nõ eẽ relationẽ que eſt accñſ:
⁊ poſſe accipi ut eſt relatio nõ eſt contradictio.

Queſtio.V.

s Ecũdo querebatur de ipis
ꝑfectionib᷒ in cõparatiõe ad ſuas ꝑfectiões.
Utruȝ diuerſa ꝑfectibilia gñe poſſint ꝑficẽ vna ⁊ ea
dẽ ꝑfectio.⁊ arguebat̄ ꝙ nõ.Quia ut dicebat loquẽ
dũ eſt de ꝑfectionib᷒ ſicͨ loqmur de ꝑfectibilib᷒.Si g̊
ꝑfectibilia ſunt diuerſa gñe:erũt ⁊ ꝑfectiões diuerſe
gñe. ¶ Cõtra dicit̄ de opione magr̄i de charitate qõ
ſbtilis eſt:⁊ nõ põt per rõnes cogẽtes iꝓbari.ſȝ ſ ȝ
opinionẽ illã videt̄ ꝙ cogant ponẽ ꝙ grã ꝑficiat eẽn
tiã:⁊ potẽtiã aie que ſũt diuerſa gñe ergo ⁊c̄. ¶ R̄
dicẽdũ ꝙ in hac qõne ſic ꝓcedem᷒:q̄ꝛ pꝛio oñdemus
ꝙ cogimur ponẽ eãdẽ ꝑfectioneȝ immediate ꝑficẽ di
uerſa ꝑfectibilia gñe.Scd̄o diſtinguem᷒ de ipſa ꝑfe-
ctione.Tertio deſcẽdem᷒ ad opinionẽ magr̄i pp quã
videt̄ eẽ qõ mota. ¶ Propter ꝑmũ ſciẽdũ ꝙ iter ꝑfe
ctibilia:⁊ ꝑfectiões nõ eſt oꝛdo ſitualiſ:nec oꝛdo ↄta-
ct᷒ ſȝ oꝛdo cãlis tm̄:ut ſi q̄litas ⁊ ꝙtitas fluũt a ſba:⁊
q̄litas fluit mediãte ꝙtitate:⁊ ꝑficͨ ſbaȝ mediãte ipa:
cogimur ponẽ ꝙ eadẽ q̄litas ꝙtũ ad oꝛdinẽ ſit᷒:⁊ cõ
tact᷒ imediate ꝑficiat ꝙtitatẽ ⁊ ſbaȝ.Nõ eñi ſic ꝙti-
tas:⁊ q̄litas ſũt ꝑfectiões ſbe:ſicͨ camiſia ⁊ tunica ſũt
teugmẽta carnis.Nã tunica ſic tegit carnẽ ꝙ imedia
te ipſaȝ nõ attingit:ſȝ imediate attingit camiſiã:⁊ me
diãte camiſia carnẽ:ꝙ iõ ↄtigit:q̄ꝛ iter hec eſt oꝛdo lo
caliſ ⁊ ſitualiſ.⁊ ubi ẽ vnũ:ibi nõ ſit aliõ.ubi eñi eſt ca
miſia ibi nõ eſt caro:imo loco:⁊ ſitu dı̄nt hoc ⁊ illud.
ſed ſi ubi eẽt camiſia:ibi eẽt caro:nõ poſſet aliqd ime
diate attingẽ camiſiã:qõ ẽt imediate nõ attigeret car
nẽ.Ex oꝛdine g̊ locali:⁊ ſituali oꝛtũ hẽt oꝛdo cõtact᷒
ut q̄ꝛ idumẽta cũ ſunt iduta hñt dı̄iaȝ localẽ:⁊ ſitua-
lẽ:iõ hñt dı̄iaȝ cõtact᷒ ut ſm idumẽtũ nõ attingat im
mediate rẽ indutã:ſȝ imediate attingat idumẽtũ pꝛi-
mũ.ſed iter ꝑfectiones:⁊ ꝑfectibile hoc eẽ nõ pñt:q̄ꝛ
nõ hñt oꝛdinẽ localẽ adinuiceȝ:ut ꝙ diſtinguat̄ loco
ꝑfectibile a ꝑfectione cũ nõ ſit ipſa ꝑfectio niſi in ſuo
ꝑfectibili.pp qõ ubicũq̨ eſt ipa ꝑfectio ibi eſt ipȝ ꝑfe
ctibile.ubicunq̨ eſt g̊ ꝙtitas ibi eſt ſba.q̄ꝛ nõ eſt dare

ꝑfectionē ſine ꝑfectibili: nec accñs ſine ſb̄o. Qualitas
ergo ſi immediate attingit q̄titatē: imediate attingit
ſb̄am: ſic̄ ⁊ tunica nō poſſet imediate attingē camiſiā
niſi imediate attingeret carnē: ſiue eēt ordo ſitualis:
ſiue localis iter vnū ⁊ aliud. eſt igit̄ inter ꝑfectiões ⁊
ꝑfectibilia ordo cālis ꝓut vna ꝑfectio fluit mediāte
alia ꝑfectione: ut q̄litas mediāte q̄titate. pōt ḡ cōcedi
ꝙ vna ꝑfectio imediate attingit diuerſa perfectibilia
gñe: ut q̄litas imediate attingit q̄titatē ⁊ ſb̄az. ꝓpter
qđ cogimur ponere ꝙ eadē ꝑfectio imediate ꝑficiat
ſic diuerſa imediate q̄tū ad cōtactū q̄ imediate ꝯtin
git ea. nō imediate q̄tū ad cālitatē: q̄ nāliter nō ſunt
plura in aliq̊ niſi vnū ſit mediāte alio. Q̄ aūt eadē ꝑ
fectio imediate ꝑficiat diuerſa ꝑfectibilia gñe modo
quo dictū eſt poſſumꝰ ꝓbare per ph̄m in 3° de aīa di
cētē. Q̄ aīa eſt locꝰ ſpērū: ſed nō tota: ſed itellectiua
tm̄. Ut ſit ſenſus ꝙ aīa eſt locꝰ ſpērū intelligibiliū: nō
aūt ſic eſt locus ſpēꝝ ſenſibiliū. Nā itellectꝰ ſic̄ in ſb̄o
fundat̄ in ip̄a eēntia aīe. Senſus aūt ſic̄ in ſb̄o fundat̄
in organo: ut ſenſus viſus in oculo. Si ḡ in oculo di
cunt̄ eē ſpēs viſibiles. q̄ in eo tanq̄ in ſb̄o fundat̄ ſen
ſus viſus: ut ſi in organo ſenſitiuo dicunt̄ eē ſpēs ſenſi
biles: q̄ in eo fūdant potentie ſenſitiue: ḡ ⁊ in ipſa aīa
erūt ſpēs itelligibiles. q̄ in ip̄a eēntia aīe tanq̄ in ſb̄o
fundat̄ potētia itellectiua. Aīa ḡ eſt locꝰ ſpēꝝ nō to
ta. i. nō q̄tū ad oēꝫ potētiā: q̄ imediate nō ſubijcit oī
ſue potētie: ſed itellectiue tm̄: q̄ imediate ſb̄ijcit itel
lectui. Eadē ḡ ſpēs intelligibilis eſt in itellectu: ⁊ eſt
in aīa. cū aīa dicat̄ eē locꝰ taliū ſpēꝝ. ḡ eadē ꝑfectio
ꝑficiet potētiā ⁊ aīam. nō eni pōt aīa eē locꝰ taliū ſpe
cierū: niſi ſic̄ ſb̄m eſt locꝰ ſuarū ꝑfectionū. eſt tñ diligē
ter notādū ꝙ aīa dr̄ eē locꝰ ſpēꝝ. ⁊ ſpēs imediate di
cit̄ ꝑficē ipſaꝫ aīaꝫ q̄ſi locū. ſic debemꝰ intelligē ꝙ iter
talia nō eſt ordo localis. nō eniꝫ eſt de talibꝰ ſic̄ de in
dumētis. ¶ Eſt eni iter idumēta ordo localis: q̄ ca
ro imediate locat̄ in camiſia: ⁊ non imediate in tuni
ca. nō ſic aūt ſpēs immediate loquat̄ in itellectu: ⁊ nō
imediate in aīa: ſed tā aīa q̄ itellectus eſt imediatꝰ lo
cus ſpēꝝ intelligibiliū. Et hoc mō ſpēs dr̄ imediate
utrūq; ꝑficē: q̄ nō eſt ibi ordo localis: eſt tñ ibi ordo
cālis. Naꝫ cāliter priꝰ dicit̄ recipē itellectus q̄ aīa: q̄
aīa nō recipit hꝰ ſpēꝫ niſi mediāte itellectu. ¶ Uiſo
quō eadē ꝑfectio pōt imediate ꝑficē diuerſa ꝑfectibi
lia gñe. ſi uolumꝰ diſtinguere de ꝑfectionibꝰ dicemus
ꝙ aliq̄ dicunt̄ eē ꝑfectiões alioꝝ formalr̄. alia aūt vir
tualr̄ ut ꝑfectiones poſterioꝝ pñt eē ꝑfectiões prioꝝ
formalr̄. Perfectiones v̊o ꝑorū pñt eē ꝑfectiões po
ſteriorū v̓tualr̄. Si igit̄ ꝑfectiões ꝑficiāt ꝑora: q̄ ꝑfi
ciunt poſteriora pñt eē ꝑfectiões earuꝫ formaliter q̄
eſt actꝰ reſpectu actꝰ: multo magis eſt actus reſpectu
potentie. ꝓpter qđ eſt ꝑfectio reſpectu poſteriorum.
poterit eē ꝑfectio reſpectu prioꝝ. Ut ſi ſpēs intelligi
bilis ꝑficit aīaꝫ: q̄ ꝑficit itellectū cū intellectꝰ ſit ꝑfe
ctio aīe ⁊ hēat ſe ut actꝰ reſpectu eiꝰ qđ erit perfectio
intellectꝰ formalr̄ poterit formalr̄ eē ꝑfectio aīe. ſpēs
itaq; itelligibilis erit fo̾alis ꝑfectio utriuſq;. ſed que
ſūt ꝑfectiões prioꝝ: pñt eē ꝑfectiões poſterioꝝ v̓tua
liter: q̄ ꝑfectio ſb̄i facit ad ꝑfectionē oīum eorū que
ſunt in ſb̄o iuxta ꝯſiderationē ph̄i in thopi. que ſūt in
nobiliorib̄ ſb̄is: ſunt nobiliora. Scđm hūc ḡ modū
ꝑfectio eēntie: ⁊ nobilitas eiꝰ fac̄ ad ꝑfectionē ⁊ nobi
litatē oīuꝫ potētiaꝝ. ¶ His itaq; ꝑlibatis uolumꝰ de
ſcēdere ad opinionē magr̄i. dicemꝰ eni ꝙ ſm̄ opinio
nē cōem cui adheſimꝰ in prio ſniaꝝ cū opiniōe magr̄i
quā tractauimꝰ i eēntia aīe eſt grā cū potētia uolitiua
eſt charitas que eſt hītꝰ. ⁊ ad faciēdū actū meritoriū
nō ſumꝰ ſufficiētes niſi tota trinitas: ⁊ appropriate ſpūs
ſit in aīa nr̄a ⁊ uolūtate nr̄a mouēs nos ad eliciēdum
actū meritoriū. Propter qđ ut dicebamꝰ ſupra q̄tū
cunq; manꝰ ſit in corꝑe pueri ⁊ pēna ſit in manu eius
nō ſufficit puer ad ſcribēdū. niſi ſcriptor apprehēdat
manū pueri ⁊ moueat eā ad ſcribēdū. Sic ⁊ in ꝓpoſi
to q̄tūcunq; ſit grā in aīa: ⁊ charitas in uolūtate: ad
huc requirit̄ ibi pñtia ſpūs ſcti. Propter qđ in talibꝰ
ut dicebamꝰ magis agimur q̄ agamꝰ. Sic ḡ nos dici
mus. Magr̄ tñ diceret ꝙ nō opꝫ ad eliciēdū actū di
lectiōis qui ſit actꝰ meritoriꝰ ponere hītū charitatis
in aīa: ſed ſufficit ꝙ grā in aīa eleuās ⁊ nobilitās ip̄aꝫ
⁊ per ꝯñs nobilitās ⁊ eleuās potētias eius cū pñtia
ſpūs ſcti ad hoc ꝙ eliciamꝰ hꝰ actuꝫ. Poſuit ḡ magr̄
in aīa grāꝫ ⁊ poſuit actū charitatis ſꝫ nō poſuit hītuꝫ
qui eēt hītꝰ charitatis aliꝰ a grā: ſed uoluit ꝙ actū ſpe
rādi eliceret ſpūs ſctūs mediāte hītu ſpei: ⁊ actū fidei i
mediāte hītu fidei. Sꝫ actū charitatis eliciebat ſpūs
ſctūs nō ſoluꝫ ſine grā media ſed ſine hītu charitatis
medio: ad qđ ponēdū forte potuit eū mouē: q̄ actuꝫ
fidei ⁊ actū ſpei pñt hēre mali in q̄bꝰ nō dicit̄ eē ſpūs
ſctūs: ſed actū charitatis nō hñt niſi hñtes ſpūꝫ ſctm̄.
vñ augꝰ. 11. de trini. c. 18. dic̄ nullū eē maiꝰ donuꝫ q̄ ſit
charitas: q̄ hoc ſolū eſt qđ diuidit inter filios regis: ⁊
filios ꝑditiōis eterne. ¶ Rurſus in eliciēdo actū cha
ritatis magis nos hēmꝰ ut acti: ⁊ ut moti: q̄ ut agere
tes: ⁊ mouētes. ita ꝙ ſpūs ſctūs facit in nobis talem
actū ⁊ mouet uolūtatē nr̄aꝫ ad talē actū. Uidebat̄ er
go magr̄o ꝙ poſtq̄ ſpūs ſctūs facit in nobis talē actū
q̄ filij dei ſpū dei agunt̄ nō requirebat̄ aliq̄s aliꝰ hītꝰ
charitatis: ſed ſufficiebat grā ad hoc ꝙ ſpūs ſcūs poſ
ſit in nobis talē actū efficere. ſi eni reſpectu alicuiꝰ cha
ritatis nos heremꝰ ut mouētes ⁊ ut agētes req̄reret̄
ibi talis hītꝰ q̄ nō poſſet potētia in tātū actū niſi eēt
ꝑfecta ꝑ hītū. Sed q̄ nō ſic eſt ⁊ nos nō hēmꝰ reſpe
ctu ꝑfecti actꝰ ut mouētes: ſed magis ut moti poteri
mus talē actū hēre mō quo dictū eſt. Cū ḡ in ſcriptu
ris inuenit̄ ꝙ eſt dare charitatē creatā: q̄ charitas in
creata dat creatā ſꝫ magr̄m. referēdū eſt ad actū cha
ritatis nō ad hītū. Charitas eni increata ut ſpūs ſcūs
dat charitatē creatā. i. mouet uolūtatē nr̄am imedia
te abſq; hītu charitatis medio ad eliciēdū charitatis
actū. Similr̄ cū inuenit̄ ꝙ nullū eſt excellētiꝰ donū q̄
charitas ſm̄ magr̄m. referēdū eſt ad charitatis actū.
Nā cū ſm̄ magr̄m abſq; hītu charitatis medio effici
at in nobis ſpūs ſctūs actū charitatis uere hic actus
pōt dici donū ſpūs ſcti. ſic igit̄ magr̄ diceret. Sꝫ opi
nio cōis cui adheſimꝰ ⁊ adheremꝰ eſt ꝙ ꝑter grāꝫ in
aīa eſt dare hītū charitatis in potētia ſiue in uolūtate
ad hoc ꝙ ſpūs ſctūs moueat uoluntatē ad actuꝫ dile
ctiōis meritoriū: ſiue ad actuꝫ charitatis. Et qđ dr̄ ꝙ
ſpūs ſctūs mouet ip̄aꝫ uolūtatē: ideo nō req̄rit̄ ibi ali
q̄s hītus medius. Dicemꝰ ꝙ humilitas nō ſolū req̄rit̄
ut aliq̄d agat: ſꝫ ēt req̄rit̄ ut aliq̄d agat̄. Ut rotūditas
in ſpera req̄rit̄ nō ut habilitet ſperā ut ipſa ſeip̄aꝫ cir
cularit̄ moueat ſꝫ ut ab alio circularit̄ moueat̄. Ita ⁊
hītꝰ charitatis habilitat uolūtatē nr̄am ut a ſpū ſctō
moueat̄. nec eſt ſic itelligēdū ꝙ in actibus meritorijs
nos hēmꝰ ut acti: ⁊ ut moti a ſpū ſctō. ꝙ nullo mō ſu
mus agētes ⁊ mouētes: ſed q̄ magis ſumꝰ acti q̄ agē
tes. ⁊ magis moti q̄ mouētes. In talibꝰ eni coadiuto
res ſumꝰ dei. Actꝰ eni charitatis: ⁊ opa meritoria ſūt
a ſpū ſctō ꝑncipalr̄ qui efficit ea in nobis: ⁊ ſūt a nobis
q̄ nō fiūt niſi uolētibꝰ nobis: ut pōt hēri ab aug°. ꝑ°
retractationū in. c. de expōne q̄rūdā expōnuꝫ ex ep̄la
pauli ad ro. In hoc eſt ḡ dr̄ia iter nos ⁊ magr̄ꝫ: q̄ nos

ponim⁹ ꝑfectionē eēntie per grāz ⁊ ꝑfectionē potētie .i. uolūtatis per hitūz charitatis. ad hoc ꝙ ſpūs ſctūs efficiat in nobis actū charitatis. Magiſter aūt poſuit ꝑfectionē eēntie aīe per grāz: ſed nō poſuit ꝑfectionē potētie per hitū charitatis. Sed uoluit ꝙ ipſe ſpūs ſctūs moueret abſq3 hitu medio potētiā .i. uoluntatē ad talē actū: ⁊ ad hoc ualet diſtictio quā facim⁹ de ꝑfectione: q2 ꝑfectio ſbi foꝛalr̄ eſt ꝑfectio oīum eoꝝ que ſūt in ſbo v̄tualr̄: q2 nobilitato ſbo nobilitant oīa que ſūt in ſbo. Sic ḡ diceret magr̄ nobilitata aīa per grāz nobilitant oēs potētie aīe. pp qḋ nobilitat ipſa uolūtas ut in ea poſſit imediate a ſpū ſctō effici charitatis act⁹. Sic ḡ magr̄ diceret nos aūt dicerem⁹ ꝙ nō ſufficit ſic nobilitare uolūtatez virtualr̄: niſi nobilitet per hitū charitatis foꝛalr̄. igit̄ iter ſic loquētes magna pugna eē videt ⁊ magna v̄boꝝ colluctatio. Dixim⁹ ḡ ſuper ꝑmū ſniaꝝ ꝙ opinio magr̄i ſubtilis erat: ⁊ ꝙ nō poterat per rōnes cogētes iꝑobari: qḋ ſic exponim⁹. nō pōt iꝑobari per rōnes cogētes .i. nōdū vidimus: nec adhuc ēt videmus rōnes que ſic cogāt ꝙ opinio magr̄i nō poſſit tollerari ſic̄ opinio alioꝝ: ⁊ maxīe ꝫ eos qui dicūt ꝙ idē eſt charitas ꝙ grā. Pōt eni ꝯtingē ꝙ vna opinio eſt pꝛobabilioꝛ ⁊ rōnabilioꝛ ꝙ̄ alia: hoc tn̄ nō obſtāte alia tollerat: ut opinio. Sic̄ opinio coīs multo ꝓbabilioꝛ: ⁊ mlt̄o rōnabilioꝛ eſt ꝙ̄ opīo magr̄i ſed pp hoc nō ſequit̄ ſi ꝓbabilioꝛ eſt vna opīo ꝙ̄ alia ꝙ alia nō poſſit: ut opinio ſuſtineri. Et ſi de hoc dubitat dicem⁹ ut iaz tetigim⁹ ꝙ nūc magr̄i ⁊ ſubtiles dicūt ꝙ idē eſt in aīa grā ꝙ charitas .i. ꝙ charitatis habit⁹. Cōſtat aūt ꝙ nunꝙ̄ magr̄ intēdebat negare grāz q2 tūc fuiſſet peioꝛ pelagio. Si ergo nō ponūt charitatis hitūz aliū a grā icidūt in opinionē magr̄i. ꝙ per grāz abſq3 hitu charitatis qui ſit ali⁹ a grā. ſpē. ſ. efficit in nobis charitatis actū. Et ſi dicat ꝙ ipi ponunt grāz ⁊ charitatē idē. q2 ponūt eēntiā aīe idē cū potētiis. hoc nō obſtat. Quia ꝙ̄tūcū q3 ſit aīal ⁊ hō eadez res foꝛalioꝛ ⁊ ꝑfectioꝛ eſt ut hō: ꝙ̄ ut eſt aīal: q2 ſemꝑ gen⁹ hēt ꝙ̄dā rōnē potentie reſpectu ſpēi: iō dr̄ia que dicit formā actū ⁊ perfectionē eſt qua abūdat ſpēs a gn̄e. Sic dato ꝙ eadē res eēt eēntia ⁊ potētia. illa tn̄ eadē res eēt ꝑfectioꝛ ſeipſa ꝯſiderata ut potētia: ꝙ̄ ut eēntia. Quia ſemꝑ potētia itelligit̄ eē ꝑfectio eēntie: ꝑfectioꝛ ei eſt aīa cōſiderata ut potēs agē ꝙ̄ ſit per potētiā quā ſolū nō exn̄s: ⁊ nō hn̄s eē qḋ ſit per eēntiā. ꝙ ḡ erit ꝑfectio eēntie: ſiue qḋ eſt ꝑfectio ſbi erit ꝑfectio potētie: ⁊ eoꝝ que ſunt in ſbo ꝑ ſe ⁊ ꝑ ſe loquēdo v̄tualr̄ nō formalr̄. ꝓut ḡ ad ꝓpoſitū ſpectat nō ponētes hitū charitatis abſq3 grā incidūt in opīonē magr̄i. Nā ſi hi⁹ grā ponit̄ eē ꝑfectio potētie: ⁊ ꝑfectio uolūtatis hēt magr̄ intentū: videlꝫ ꝙ ſpūs ſctūs mediāte grā ꝑficiēte uolūtatē nō mediāte hitu charitatis qui ſit ali⁹ a grā efficit in nobis charitatis actū. Si v̄o hi⁹ grā ponit̄ in eēntia aīe. ſiue eēntia ponit̄ idē ꝙ potentia: ſiue nō. grā ꝑficiēs eēntiā aīe fomalr̄ ꝑficit illā eādē eēntiā ut eſt potētia: uel ꝑficit ipāz potētiā: que eſt alia ab eēntia v̄tualr̄: ut poſſit in hi⁹ potētia ſpūs ſanct⁹ efficere imediate charitatis actuz. Sic ḡ opꝫ dicē negātes hitū charitatis aliū a grā: ꝙ ponētes incidūt in opinionē magiſtri. ſi ḡ hoc tollerat ut opinio: ꝙ̄uis oppoſitū videat nobis ꝓbabili⁹ ⁊ tollerabili⁹ pōt ⁊ dictū magr̄i ut opinio tollerari: ⁊ per hoc ſolutum eſt ad argumentum in oppoſitum qḋ fiebat de opinione magiſtri.

Queſtio. VI.

[illegible] Ertio querebatur de ipis ꝑfectionib⁹ ut cōparant adiuicē. utrū ꝑfectio que eſt act⁹ poſſit i aliq̄ ſbo abſq3 ꝑfectiōe que eſt eē. ⁊ arguebat ꝙ ſic. Nā ut dicebat creatio eſt mutatio: ⁊ ꝑ ꝯn̄s eſt accn̄s ⁊ tn̄ eſt in ipa eēntia que nālit̄ eſt pꝛi⁹ ꝙ̄ eſſe cuz ḡ ipſa ſba rei cauſet ⁊ creatio ſit in ipa eſſentia ad eē accn̄tis nō req̄rit̄ eē imo eſt aliq̄s act⁹ qḋ p̄cedit eē ut creatio. ¶ P̄. dicebat ꝙ ſi fieret mā ſine forma illa factio eēt aliq̄ mutatio: ⁊ eēt accn̄s: ⁊ eēt in mā ſine eſſe. ¶ P̄. humanitas in chꝛo nō hēt ꝓpꝛiū eē: ⁊ tn̄ ſūt in ea accn̄tia. ḡ ⁊c̄. ¶ In ꝯriū eſt. Accn̄s p̄ſupponit ſbm eē: ḡ nō pōt eē accn̄s ſine eē. ¶ R̄° dicēdū ꝙ accn̄s nō pōt eē in ſbo ſine eē qḋ tripl̄r pōt declarari. ꝑmo ex ꝑte ipſius eē. 2° ex ꝑte ipſius accidētis. 3° ex ꝑte ipſi⁹ ſbi. ¶ Prima via ſic pꝫ. nā eē in reb⁹ creatis eſt rō ꝙ accn̄tia fiāt in eis. Nā iō ſūt accn̄tia in ſba: q2 ſbm illud per ſuā eēntiā nō pōt hēre oēs ꝑfectiones ſibi debitas. iō ꝑfectiones in eo nō ſunt ſibi eēntiales. ꝯn̄s ḡ eſt ꝙ hēat ꝑfectiōes accn̄tales: ⁊ ꝙ ſint in ſbo accn̄tia. Oīs eni ſba que nō eſt ipꝫ eē que ex eē ſumit oīs ꝑfectio q2 in tātū aliqḋ ꝑfectū eſt: inꝙ̄tū hēt tale eē. ut ſapia intātū eſt ꝑfectio ſapiētis: inꝙ̄tū ei dat eē ſapiēs. ſba creata nō eſt oīs ꝑfectio: ⁊ per ꝯn̄s ꝑfectiones illi⁹ ſbe nō ſūt eēntiales: ille ḡ eſt pꝛimus modus gn̄alis creature: ꝙ in eis eēntia nō eſt ipꝫ eē. ſi eni eēntia eēt ipm eē: hēret in ſe oēm rōnē eſſendi: ⁊ eēt illa eēntia oīs ꝑfectio qḋ ſoli dei cōpetit. Eſſentia ḡ creata q2 nō eſt ipm eē determinat ad ſpālē moduz eēndi: ⁊ nō pōt illa eēntia eē ꝑfectiōes oīuz generū: ſic̄ eſt eēntia dei: que eſt ipꝫ eē: ⁊ nō determinat ad aliqḋ eē: ſed hēt oēm rōnē eēndi: ⁊ eſt ipa per ſeipſam ꝑfectiones oīuz geneꝝ ꝑfectiōes tā alioꝝ generū in deo trāſeūt in ſbaz ut pꝫ per aug^m in .5. de trini. ꝙ de⁹ eſt ſine ꝙ̄titate magn⁹: ſine q̄litate bonus. magnitudo eni in deo nō eſt ꝙ̄titas: ſꝫ eſt ipa dīna eēntia. nec bonitas eſt q̄litas: ſed eſt ipſa dīna eēntia. In creatura v̄o ꝑfectiōes alioꝝ generū nō trāſeūt in ſbaz: ſed manēt ſm ſuū genus. iō in creatura ſūt mlt̄a per accn̄s: in deo aūt nihil eſt per accn̄s ut idē aug⁹. in eodez ꝑtractat. Ex iſto ḡ mō q2 creatura nō eſt ſuū eē ꝑfectiōes in creatura ſūt accn̄tia: ⁊ nō trāſeūt in ſbam: ⁊ q2 eē creature eſt hi⁹. iō ex ipo eē poſſum⁹ inueſtigare q̄re ſine eo nō poſſūt eē accn̄tia in re: ſic̄ dicerem⁹ nō eē aliq̄ in aliq̄ ſine eo qḋ eſt rō eoꝝ que ſūt in illo. ¶ Scd̄a via ad hoc idē ſumit ex ipis accn̄tib⁹. Nā accn̄tis eē eſt in eē. dicem⁹ eni ꝙ alia ſūt q2 ſūt exn̄tia vn̄ ſunt per eē ſui gn̄is: ſic̄ dicit ſba eē: q2 exiſtit: ⁊ q2 hēt eē ſui gn̄is. Nā eē per qḋ exiſtit ſba per reductionez eſt in gn̄e ſbe. Alia v̄o ſūt nō q2 exiſtāt: nec ꝙ hēant per ſe eē ſed ſunt q2 ſunt in exn̄te. iō eoꝝ eē eſt in exn̄te eē uel eoꝝ eē eſt in eē. q̄re ſi accn̄tia nō ſūt niſi q2 ſūt in exn̄te ⁊ idē exn̄s nō eſt niſi per eē: ꝯn̄s eſt ex ipſa nā accidentiuz ꝙ accn̄tia nō poſſint eē in aliq̄ ſine eſſe. ¶ Tertia via ſumit ex ipſis ſubſtātiis. Naz ſic̄ ſe hēt gen⁹ ad gen⁹: ita ſe hēt cōpoſitio illi⁹ gn̄is ad cōpōnē aliā. Cōſtat aūt ꝙ gen⁹ ſbe precedit alia gn̄a ſic cōpoſitio que eſt in gn̄e ſbe uel eoꝝ que ſūt in gn̄e ſbe p̄cedit cōpōnē quā faciūt alia gn̄a in eēntia: ḡ facit cōpōnē ex eē ⁊ eēntia. Naz vna cōpoſitio gn̄alis rerū creatarū eſt ex eē ⁊ eēntia: alia ex accn̄bus. ⁊ ſba: eſt ⁊ cōpoſitio tertia ex forma. ⁊ mā. ſꝫ hec nō eſt gn̄alis oīuz rerū creatarū: ſꝫ ſolum reꝝ mālıū tm̄. Cuz ḡ cōpoſitio ex eēntia ⁊ eē ꝑtineat ad gen⁹ ſbe: ꝙ tā eēntia ꝙ̄ eē eſt in hi⁹ gn̄e. cōpoſitio v̄o ex ſba ⁊ accn̄te ſe extēdit ultra gen⁹ ſbe. q2 accn̄tia ad gen⁹ ſbe nō ꝑtinet. Cōſequens eſt ꝙ cōpoſitio ex eēntia ⁊ eē nālit̄ ſit pꝛioꝛ cōpōne ex ſba ⁊ accn̄te. Accn̄s ḡ in ſbo ſiue in idiuiduo p̄ſupponit eſſe ei⁹. ſic̄ cōpoſitio poſteriorū p̄ſupponit cōpōnē pꝛiorē. patet

ergo ꝙ nõ põt eẽ accñs in ſbo ſiue eẽ.i.niſi illud ſbm
ſit. ¶ Sed ſi q̃rat nõ de eẽ accñtiũ.ſed de itelligẽtia
eorũ utrũ poſſint itelligi accidẽtia in ſbo abſq; eo ꝙ
ſbm ſit actu. Dicemus ꝙ duplex eſt act⁹. Unũ qḋ cõi
noie dr̃ accñs ⁊ aliud uocat ꝓpriũ. Nã ⁊ ipm ꝓpriuꝫ
manat de gñe accñtiũ.ſi g̊ loq̃mur de accñte qḋ eſt ꝓ-
priuꝫ abſq; eo ꝙ ſbm ſit actu pñt itelligi talia accñtia
in ſbo:ut poſſũt itelligi ꝓ̇petates roſe:⁊ hẽre ſciaꝫ de
roſa nulla roſa exñte.ſuffic̃ eni ꝙ res ſit in ſuis cauſis
ad hoc ꝙ poſſit eẽ ſcia de ea:ſi eniꝫ roſa nõ exñte ſic:
eẽt de roſa ſic̃ de chymera que nec eſt in ſe:nec in ſuis
cauſis:ſed eſt ſolũ figmẽtũ apud aiaꝫ:nulla eẽt ſcia de
roſa nõ exñte roſa.cũ g̊ ſcia ſit per demonſtrationẽ:⁊
demõſtratio ꝓbet ꝓpriã paſſionẽ de ſbo:q̃ põt eſſe
ſcia de re nõ exñte:pñt intelligi ꝓ̇petates de ſbo abſq;
eo ꝙ ſbm hẽat actuale eẽ. De accidẽtib⁹ v̊o que ſunt
per accñs nõ eſt ꝓprie ſcia:tñ ſequẽdo modũ loquen
di porphyrij põt ſbm itelligi cũ ꝯ̃rio horũ in quo dif
ferũt talia accñtia a ꝓprijs.taꝫ eni accidẽtia coia q̃ ꝓ
pria in hoc cõueniũt ꝙ ſunt poſteriora ſubiectis.⁊ q̃
pri⁹ põt itelligi nõ itellecto poſteriori:põt itelligi ſb
iectũ non itellectiſ ꝓprijs:nec accñtib⁹:ſed in hoc dif
ferũt hec ⁊ illa q̃ nõ põt itelligi ſbm cũ ꝯ̃rio proprij.
ut nõ poſſet itelligi coru⁹ cũ ꝯ̃rio ſui ꝓprij:ut nõ poſ
ſet itelligi hõ cũ ꝯ̃rio riſibilis:ut ꝙ eẽt hõ:⁊ eẽt nõ ri
ſibilis. Naꝫ q̃ ꝓpria fluũt ex ꝓ̇ncipijs ſpẽi:ſi itellige
ret res cũ ꝯ̃rio ꝓprij:itelligeret cũ ꝯ̃rio ꝓ̇ncipijs ſpẽi
ut ſi itelligeret hõ cũ ꝯ̃rio riſibilis ut ꝙ eſt nõ riſibiliſ
intelligeret ꝙ nõ eẽt in ſpe hois. Sed de accñtib⁹ nõ
eſt ſic.põt eni intelligi ſbm cũ ꝯ̃rio ſui accñtis ut põt
ſubintelligi coruus alb⁹:⁊ ethiops nitẽs candore.ut
cũ accñtia cauſent ex ꝓ̇ncipijs idiuidui:q̃ põt itelligi
coru⁹ nõ itellecto hoc idiuiduo:uel illo idiuiduo cor
ui:ex quo nigredo corui que nõ eſt q̇d ꝓpriuꝫ:ſed eſt
accñs q̃tũcũq; ſit inſepabile cãbit ex pricipijs indiui
dui corui.⁊ q̃ põt intelligi coruus nõ itellectis ꝓ̇nci-
pijs idiuidui corui. Intellecto itaq; ſic coruo:itelligit
ſine hitudine ad nigredinẽ.ꝓpter qḋ poterit intelligi
ſub albedine:ſed coru⁹ ſic itellect⁹ nõ erit ut hẽt eſſe
actuale q̃ hoc cõpetit ipſis idiuiduiſ:que per ſe prio
⁊ ꝓ̇ncipalr̃ dicunt exiſtere:in q̇bus oia alia ſunt:⁊ eis
deſtructiſ ipoſſibile eſt aliqḋ alioꝝ remanere.⁊ qḋ di
ctũ eſt de coruo ⁊ albedine:v̇itatẽ hẽt de ethiope ni-
tẽte candore. Nã hi⁹ nigredo ex cõplexione cauſat.
põt aũt intelligi ethiops nõ itellecta tali iflamatione
ſanguinis ex qua cauſat talis candor.ꝓpter qḋ itelli-
git ethiops ſine hitudine ad nigredinẽ:quo itellecto
ſine hi⁹ habitudie poterit itelligi ſub nitẽte candore.
Quãtũ ergo ad ipſuꝫ actuale exiſtere nõ pñt eẽ accñ
tia in ſbo ſine eẽ. Quãtũ v̊o ad itelligi patet quõ itel
ligi pñt ſine eẽ. ¶ Qḋ v̊o obiciebat de creatiõe que
eſt mutatio:dicim⁹ ꝙ nec eſt mot⁹ nec mutatio eo tñ
mõ quo põt dici mutatio:nõ eſt mutatio que ſit accñſ
q̃ mot⁹ ⁊ mutationes ſũt in eodẽ gñe cũ reb⁹ ad q̃s
eſt mot⁹:uel ad q̃s ſũt hi⁹ mutationes. Quod aũt ad
debat de mã dicem⁹ ꝙ multiplr̃ deficit argumẽtũ:q̃
factio ſbſtãtie nõ eſt accñſ:⁊ ẽt q̇cq̇d eſt de forã:nihil
tñ põt eẽ ſine eſſe ita ꝙ nec mã:nec aliq̇d aliud poſſet
exiſtere ſine eẽ:eſt eni eẽ de rõne cuiuſlibet eẽntie cã-
te nõ ſimplr̃:ſed ut eſt effect⁹ agẽtis. Nã ⁊ ſi põt itel
ligi eẽntia ſine eẽ:ipoſſibile tñ eſt ꝙ aliq̃ eẽntia ſit effe
ct⁹ alicui⁹ agẽtis:niſi q̃ ei coicat eẽ. ¶ Qḋ v̊o dice-
bat 3° de humanitate chr̃i.dicemus ꝙ humanitaſ illa
hẽt quẽdã modũ accñtis. Illa eni humanitas exiſtit.
nõ q̃ hẽat eẽ ſui gñis:ſed q̃ eſt in exñte.i.in ſuppoſi-
to v̇bi. Sicut g̊ vnũ accñs põt fundari in alio accñte
hoc tñ nõ erit ſine eẽ:q̃ utrũq; illoꝝ accñtiũ ꝓ̇ſuppo
nit eẽ ſbi. Sic ⁊ in ꝓpoſito.ſed humanitas chr̃i q̃uis
nõ ſit accñs:hẽt tñ aliquẽ modũ accñtis.ꝓpter qḋ ac
cidẽtia poterũt fundari in hi⁹ humanitatẽ:hoc tñ nõ
erit ſine eẽ:ſed tã hi⁹ humanitas q̃ accñtia fũdata in
ea ſuſtentabant per eẽ v̇bi. Queſtio.VII.

q Uarto querebatur de mẽ
ſuris rerũ perfectaruꝫ:ſiue de ipſis iſtantib⁹.
Utrũ inſtãs poſſet hẽre rõnẽ pluriũ ſignoꝝ.⁊ argue
bat ꝙ ſic:q̃ ut dicebat iſtãs in mẽſura eſt ſic̃ pũct⁹ in
linea:ſed pũct⁹ in linea hẽt rõnẽ pluriũ ſignoꝝ:q̃ eſt
ꝓ̇ncipiũ vni⁹ ꝑtis linee:⁊ finiſ alteri⁹:g̊ ⁊ inſtãs. Con
tra iſtãs hẽt rõnẽ ultimi:ſed ultimũ nõ dic̃ niſi vnũ ſi
gnũ.g̊ ⁊c̃. ¶ P̄.in plib⁹ ſignis põt aliq̇d eẽ ⁊ nõ eſſe
ut in vno ſigno põt eẽ:in alio nõ eẽ. Si g̊ idẽ iſtãs poſ
ſet habere rationẽ pluriũ ſignoꝝ in eodẽ inſtãti:poſ-
ſet aliq̇d eẽ ⁊ nõ eẽ qḋ eſt ipoſſibile. ¶ R° dicẽdũ ꝙ
hec qḋ videt uelle querẽ.utꝝ oppoſita ſil̃ poſſint v̇ifi
cari.ut ꝙ poſſit uerificari ſil̃ de aliq̊ eẽ ⁊ nõ eẽ.ꝑ qḋ
ſic ꝓcedem⁹ in hac q̃one:q̃ prio oñdem⁹ ꝙ nullo mõ
oppoſita pñt uerificari. Scḋo declarabimuſ ꝙ nõ eſt
idẽ oppoſita eẽ in eodẽ iſtãti:⁊ eẽ ſil̃.maxie ſi accipia
tur inſtãs nõ ꝓprie mẽſure.q̃ in iſtãti ꝓprie menſure
idẽ eẽt. Tertio deſcẽdemuſ ad id qḋ ꝓ̇ncipalr̃ querit
qḋ videlꝫ quo mõ iſtãs poſſit hẽre rõnẽ pluriũ ſigrũ.
¶ Propt p̊m ſciẽdũ ꝙ aliq̃ ſũt oppoſita que hñt me
diũ ſꝫ formã.ſic̃ ꝯ̃ria mediata:que hñt formã mediã
q̃ iter duo talia ꝯ̃ria eſt dare formã mediã.ut iter for
mã albi:⁊ formã nigri:ſiue iter formã que eſt albũ:⁊
que eſt nigrũ eſt dare formã.que eſt palidũ:qḋ eſt me
diũ iter albũ ⁊ nigrũ. Alia ſũt oppoſita quorũ nõ eſt
mediũ ſꝫ formã:ita ꝙ ſit ibi aliq̃ forma media.ſꝫ ſm
ſubiectũ ẽt cũ ꝯſtãtia ſubiecti.q̃ eſt repire ſbm ꝯſtãs
⁊ exñs in reꝝ nã qḋ nec eſt hoc nec illud.⁊ hi⁹ oppoſi
ta ſũt ꝯ̃ria imediata:⁊ maxie ſi ſunt talia ꝯ̃ria imedia
ta.ꝙ nõ ſint gñalia:ſed determinent ſibi ſbm aliqḋ ſi-
cut ſũt ſanũ ⁊ egrũ que tanq̃ ꝓpriũ ſbm circũcernũt
corpus aialis:⁊ ſicut ſũt iuſtũ ⁊ iniuſtũ:que tanq̃ pro
priũ ſbm circũcernũt mẽtẽ rõnalẽ:accipiẽdo rõnale
large ꝓut ⁊ angeli dicunt eẽ rõnales:inter talia q̇deꝫ
nõ repitur mediũ ſm formã:ut inter ſanũ ⁊ egrũ nõ
repit forma media:que nec ſit ſanitas:nec egritudo:
ſed ꝑticipet utrũq; eoꝝ ſicut medij colores ꝑticipãt
albũ ⁊ nigrũ:ſed repit ibi mediũ ſm ſbm ẽt cũ cõſtã-
tia ſbi q̃ repit aliqḋ ſbm ꝯſtans ⁊ exñs in rerũ nã qḋ
nec eſt ſanũ:nec eſt egrũ:ut lapis.eodẽ mõ dicẽdũ eſt
de iuſto ⁊ iniuſto ⁊ de ceteris ſilib⁹. Aliq̃ aũt ſunt op
poſita que nec ſm formã:nec ſm ſbm cuꝫ ꝯſtantia ſbi
hñt mediũ:ſed hñt mediũ ſm ſbm:ſiue cũ ꝯſtãtia ſbi
ſic̃ ſunt ꝯ̃ria gñalia cuiuſmodi ſũt bonũ ⁊ maluꝫ:que
ſm phm ſũt gña oiuꝫ ꝯ̃riorũ. Nã cũ malũ dicat priua
tionẽ accipiendo malũ large cũ q̇libet duo ꝯ̃ria ſic ſe
hẽant ꝙ vnũ dic̃ hituꝫ:aliud ꝓ̇uationẽ. Unũ eſt q̇deꝫ
nobile aliud q̇d in nobile.⁊ q̃ ſemꝑ priuatio dicit q̇d
ingobile reſpectu hit⁹:ſemꝑ vnũ illoꝝ hẽt a mã rõnẽ
defect⁹:⁊ per ꝯñs aliquã rõnẽ mali reſpectu alterius.
ꝓpter qḋ accipiẽdo gñalr̃ bonũ ⁊ malum nihil eſt qḋ
nõ poſſit dici:uel bonũ uel malũ.igit nec ſm formaꝫ:
nec ſm ſbm accipiẽdo ſbm ſm cõſtantiã eſt dare me
diũ inter bonũ ⁊ malũ:ſed accipiẽdo mediũ non ſm
cõſtantiã.ſic eſt mediũ inter bonũ ⁊ malũ.q̃ de ipſo
nullo nec uerificat bonũ nec malũ. Malũ eni cuꝫ di-
cat priuationẽ:⁊ ꝓ̇uatio dicat negationẽ nõ ſimplr̃:ſꝫ
in ſubiecto.q̃ req̇rit ꝯſtantiã ſubiecti:iõ ꝓbat aug⁹ in
encheridion ꝙ malum nõ niſi in bono eẽ põt q̃ ſemꝑ

fūdat in aliq̄ ſubiecto:⁊ in aliq̄ nā:que ẜꝫ ꝙ hiꝰ q̄d bo
nū noiatur.Malū g̊ ⁊ bonū ſumpta gn̄alr̄ nō hn̄t me
diū ẜm ꝯſtātiā ſubiecti.ſumpta tn̄ ſpalr̄ ēt cū ꝯſtātia
ſubiecti poſſent hēre mediū ẜm quē modū loquit̄ cō
mētatoꝛ in.xᵒ metaᶜᵉ.qꝛ vir heremita:neqꝫ bonꝰ neqꝫ
malus qḋ itelligēdū eſt de bonitate ⁊ malignitate:nō
gn̄alr̄:ſed ſpalr̄:ꝓut ſumit̄ bonitas ⁊ malignitas ciui
lis.Cū eni vir heremita nō ſit ciuitas:nec pars ciuita
tis:nec eſt bonꝰ:nec eſt malus:ẜm bonitatē ⁊ malitiā
ciuilē.aliq̄ aūt ſunt oppoſita que nec ẜꝫ foꝛmā:nec ẜꝫ
ẜbm cū ꝯſtātia ſubiecti nec ſine ꝯſtātia ſbiecti hn̄t me
diū.hiꝰ aūt ſūt oppoſita ↄ̄dictorie quoꝝ alterū ēt de
ſeipo nihilo cōuenit ꝟificari.iō in libꝛo poſterioꝝ illa
pꝛopꝛie ↄ̄dictoria dicunt̄ eē:quorū nō eſt mediuꝫ ẜm
ſe:qꝛ nullo mō iter talia repit̄ mediuꝫ.qn̄ igit̄ ad hoc
deuētū eſt ꝙ ↄ̄dictoria ſunt ſil̄:uel uerificata:uel falſi
ficata.qꝛ talia nullo mō hn̄t mediū:nec ẜm ꝟificatio-
nē:nec ẜm falſificationē:nec ẜm foꝛmā:nec ẜm ſbm:
nec ẜm cōſtātiā:nec ẜm nō cōſtātiā.penitus debet iu
dicari illud ipoſſibile:a deo enim eſt hoc ipoſſibile ut
dicamꝰ hoc ēt ipſi deo nō eſt poſſibile.nō ꝙ deꝰ ſit in
aliquo ipotēs:ſꝫ qꝛ hoc nullo mō eſt poſſibile fieri.ſ.
cōtradictoria ſil̄ uera uel ſil̄ falſa.iō dr̄ in.6.ethicorū
⁊ cōmēdat̄ ibi agathon hoc aſſerēs ꝙ hoc ſolo pꝛiua
tur deus ingenita facē que utiqꝫ facta ſūt:⁊ hoc ꝙ̄tū
ad pꝛimā ꝑtē qōnis:videlꝫ ꝙ ipoſſibile eſt ⁊ maxime
oppoſita ↄ̄dictoria eſſe ſil̄ ſiue uera ſiue falſa. ¶ De-
clarato igit̄ quō ſe hn̄t oppoſita adinuicē qꝛ nō pn̄t ſi
mul eē:volumꝰ oñdere ꝙ nō eſt idē oppoſita eē ſil̄ ⁊
eē in eodē inſtāti:⁊ maxie ſi accipiat̄ inſtās nō ꝓpꝛie
mēſure:qꝛ in hoc videbat̄ dubitare qōnē ꝓponēs qꝛ
in eodē inſtāti cogimur dicē ꝙ aliq̄d ſic ſit ſic ſi fieret
motꝰ in uacuo:qꝛ ille motꝰ eēt in iſtāti:in eodeꝫ iſtāti
eēt coꝛpus:ſic motū ſurſuꝫ ⁊ deoꝛſuꝫ:ſed cū eēt ſurſū
nō eēt deoꝛſuꝫ:⁊ ecōuerſo.in eodē g̊ iſtāti eēt ſurſuꝫ
⁊ nō ſurſuꝫ:⁊ deoꝛſū ⁊ nō deoꝛſuꝫ.Dicemꝰ ergo ꝙ lꝫ
ſit ipoſſibile fieri motū in uacuo ẜm oꝛdinē quē vide
mus qꝛ ille motꝰ nō reduceret in motū celi.Cū g̊ nul
luꝫ coꝛpus poſſit moueri localr̄ ẜm oꝛdinē quē vide
muſ niſi motꝰ ille reducat̄ in motū celi.qꝛ ut vult phs
in ꝓnᵒ.8.phiſicoꝝ.ꝙ motꝰ celi eſt ut vita ſubſiſtētibꝰ
oibus que ſunt nā.i.in oibꝰ mobilibꝰ.Mobilia enim
dicunt̄ eē nā:qꝛ que nō ſunt mobilia nō ſunt de ꝯſide
ratione nāli:ut vult cōmētatoꝛ ꝙ motꝰ celi eſt q̄ſi vi-
ta rebꝰ mobilibꝰ.qꝛ eſt q̄ſi pꝛincipiū rebꝰ mobilibꝰ ſi-
cut aia eſt ꝓncipiū rebꝰ viuis.ergo ſicut ipoſſibile eſt
eē viuū ſine aia:ſic ẜm oꝛdinē quē videmꝰ ipoſſibile
eſt aliqḋ coꝛpus moueri hic iferius ꝙ nō moueat̄ per
influentiā celi:⁊ cuiꝰ motus nō ſit cā motꝰ celi:⁊ qꝛ ſi
aliq̄d moueret̄ in uacuo ad illud nō poſſet attingere
influētia celi:qꝛ illud mobile nō attingeret celuꝫ ime
diate nec mediate cū nullū eēt ibi coꝛpus mediū per
qḋ celū poſſet attingē tale mobile:eēt ille motus ſiue
iſluētia celi:⁊ nō cauſatꝰ a motu celi qḋ eſt ipoſſibile.
Tn̄ ſi hoc poneret̄ in eē qꝛ motꝰ ille fieret in iſtāti ẜꝫ
phi ſniaꝫ in.4.quā credimꝰ eē uerā in eodē iſtāti eēt
coꝛpus illud ſic motū ſurſuꝫ ⁊ deoꝛſum:⁊ per ꝯn̄s in
eodē inſtāti ut dicebat̄:⁊ hn̄ uerificarent̄ ↄ̄dictoria.
qꝛ ſequeret̄ ꝙ in eodē inſtāti coꝛpus illud eēt ſurſū:⁊
nō ſurſuꝫ:⁊ deoꝛſuꝫ ⁊ nō deoꝛſū:ſed nec tn̄ ꝑꝑ hoc ſe
queret̄ ↄ̄dictoria ſimul eſſe:cū illa ſint cōtradictoria
quorū nō eſt mediū ẜm ſe.Dicemꝰ ergo ꝙ id qḋ gene
rat difficultatē in ꝓpoſito eſt ꝙ cū inſtās ſit idiuiſibi-
le nō pōt eē ꝙ in indiuiſibili ꝟificet̄ aliqua niſi illa ſint
ſil̄.Imaginant̄ ergo hoies ꝙ debeat eē aliq̄d pluſ uel
aliq̄d maius in quo uerificant̄ duo oppoſita ꝙ̄ in quo
uerificat̄ alterū tm̄.ſi ergo oſtēdere poterimus ꝙ nō
opꝫ eē aliq̄d maius in quo uerificant̄ duo oppoſita:ꝙ̄
in quo ꝟificat̄ alterū:tn̄ ſi nihil aliud obſiſtat ſi in vno
inſtāti pōt uerificari alterū oppoſitorū poterit uerifi
cari ⁊ utrūqꝫ ſi nō req̄rit aliquid maiꝰ uerificatio alte
rius ꝙ̄ uerificatio utrorūqꝫ. ¶ Uult phs in.8.phico
ruꝫ ꝙ ſi aliq̄d uadat de albo in nigrū uel de oppoſito
in oppoſitū ꝙ per totū tēpus eſt ſub vno oppoſitorū
⁊ in iſtāti ꝙ cōpleant̄ ad illud tp̄s eſt ſub altero.Duo
ergo oppoſita ẜm eiꝰ ſentētiā poſſūt uerificari in tpe
⁊ in iſtanti ꝙ cōpleat̄ ad illud tēpus:⁊ tn̄ tp̄s ⁊ inſtāſ
non eſt aliquid maius ꝙ̄ tp̄s tm̄.ſicut linea ⁊ punctus
nō eſt aliq̄d maius ꝙ̄ linea tm̄.Si eni pūctus faceret
aliquid maiꝰ tūc ꝑtes diuidētes totū eēnt maiꝰ ꝙ̄ ſuū
totū qḋ eſt ipoſſibile.cū totū equet̄ oibus ſuis parti-
bus ſil̄ ſūptis:⁊ ecōuerſo.Diuiſa itaqꝫ linea in plures
ꝑtes ubi erat vnus pūctus in potētia:fiūt poſtea duo
pūcta in actu.igitur ſi hiꝰ pūcta facerēt aliq̄d maius:
ille ꝑtes linee ſimul ſumpte eēnt plus ꝙ̄ ſuū totuꝫ:nō
igit̄ requirit̄ aliquid maiꝰ ad uerificationē utrorunqꝫ
oppoſitorū ꝙ̄ ad uerificationē alterius tm̄:ſed requi
ritur ꝙ ſit ibi ſucceſſio.Niſi eni inſtās ſuccederet tpi
nō poſſent duo oppoſita ꝟificari vnū in tēpore aliud
in iſtāti:inter quecūqꝫ aūt eſt ſucceſſio illa nō ſunt ſil̄.
Itaqꝫ ſi in eodē inſtāti poſſet eē ſucceſſio poſſet eē ꝙ
eſſet in eodē inſtāti:⁊ tn̄ nō eſſent ſil̄. ¶ Si ergo coꝛ
pus moueret in uacuo ille motuſ nō reducetur in mo
tuꝫ celi:⁊ ille motus menſuraret̄ tēpore qḋ eſt paſſio
pꝛimi motus:ſed tēpus qḋ eſt paſſio illius motꝰ dice
retur fieri in uacuo.hēret enim ille motꝰ ſuū pꝛopꝛiū
tēpus de quo tēpore ſic loqueremur:ſicut loq̄mur de
illo motu:⁊ quia illud tēpus cōponeretur ex mutatis
eſſe illud tēpus cōponeretur ex inſtātibus.Cū eni ua
cuuꝫ nō habeat naturā vnde reſiſtat mobili:⁊ tota cā
quare requirit̄ tēpus in motu grauiū ſit reſiſtētia me-
dij:motꝰ ille qꝛ fieret ſine omni reſiſtentia cōponeret̄
ex mutatis eſſe:⁊ qꝛ cuilibet mutato eſſe reſpōdet in
ſtans tēpus mēſurans talem motū eſſet cōpoſituꝫ ex
inſtantibꝰ:⁊ qꝛ ſi omnes pūcti cōponant̄ nullam effici
ant magnitudinē omnia illa inſtātia nō ualent plus ꝙ̄
vnū inſtās.motuſ ergo factus in uacuo eſſet ſucceſſio
mutatorū eſſe:⁊ tēpus reſpondēs illi motui eſſet ſuc
ceſſio inſtantiū. ¶ Cū ergo queritur utrū ſi in eodeꝫ
inſtanti coꝛpus moueretur in uacuo eſſet ſurſuꝫ:⁊ de
oꝛſum.aut queris de inſtāti mēſure pꝛopꝛie aut de in
ſtanti menſure nō pꝛopꝛie cuiuſmodi eſt tēpus qḋ eſt
paſſio pꝛimi motus.Si de inſtāti mēſure pꝛopꝛie nō
in eodem inſtāti erit ſurſuꝫ ⁊ deoꝛſum.imo quot erūt
ibi ſucceſſiones mutatorū eſſe:tot erunt ibi ſucceſſio
nes inſtantiū.ſed inter illa inſtātia nō cadet tēpus me
diuꝫ:ſed ſuccedēt ſibi imediate adinuicē ſicut ⁊ in ta
li motu qꝛ fit ſine reſiſtētia imediate adinuicē ſibi ſuc
cedant mutata eſſe.Sed ſi queris de inſtātia mēſure
nō pꝛopꝛie ſicut in eodē inſtāti erit coꝛpus ſic motuꝫ
ſurſum:⁊ deoꝛſuꝫ.qꝛ omnibꝰ illis inſtātibus nō reſpō
debit niſi vnuꝫ inſtās in celo.Et ideo phs vult ꝙ mo
tus in uacuo fiat in inſtāti loquēs de inſtāti qḋ reſpon
det in celo:qꝛ ſi loqueretur de inſtāti mēſure pꝛopꝛie
nō fieret in inſtāti ſed in iſtantibꝰ:⁊ qꝛ poteſt eſſe ſuc-
ceſſio abſqꝫ eo ꝙ ſit aliquid maius erit ſucceſſio inter
inſtantia mēſure pꝛopꝛie:⁊ nō ſimul uerificatur oppo
ſita:ꝙ̄uis omnia illa iſtātia nō ſint quid maius ꝙ̄ vnū
inſtans:duo ergo oppoſita eſſe ſimul in eodem inſtan
ti menſure pꝛopꝛie eſt impoſſibile:qꝛ tunc illa oppoſi
ta eſſent ſimul.Et inde eſt ꝙ qꝛ in tota eternitate dei
nō eſt niſi vnū inſtās:ſi deus nūc eēt albus:⁊ hinc ad

mille annos fieret niger ſimul eēt albus ⁊ niger: ſʒ in eodē inſtāti mēſure aliene eē oppoſita ſiſ̄ nō eſt incōueniēs. cū vni ⁊ eidē inſtāti mēſure aliene pn̄t rn̄dere multa inſtātia ⁊ mēſure ꝓ̄pe: ſicut vni ⁊ eidē puncto in linea ꝯtinua pn̄t rn̄dere infinita pūcta in lineis itercisis ſup vno ⁊ eodē pūcto linee ꝯtinue poſſent collocari infinite linee intercise ad modū lineaꝝ ꝓcedentiū a centro ad circūferētias: quo poſito vni ⁊ eidem pūcto in potētia in linea ꝯtinua rn̄dent infinita pūcta in actu in lineis itercisis. Sic vni ⁊ eidē inſtāti in celo poſſunt rn̄dere infinita inſtantia in motu facto in uacuo. Qua ḡ rōne ſi deus nūc eēt alb⁹: ⁊ hinc ad mille annos fieret niger: eēt albus ⁊ niger: qꝛ toti iſtāti tp̄s nō reſpōdet niſi vnū inſtās in eternitate. ſic ex ſilitudine. in ꝯ̄rium ſi in eodē inſtanti in celo corpus motū in uacuo eēt ſurſum ⁊ deorſum: nō eēt ſimul hic ⁊ ibi: qꝛ illi vni inſtāti in celo rn̄derent multa inſtātia in mēſura ꝓpria. ¶ Hijs itaqꝫ ꝓlibatis uolum⁹ declarare tertiū principalr̄ ꝓpoſitū quō vnū ⁊ idē inſtās pōt hēre rōneʒ pluriū ſignoꝝ. Nam hi⁹ inſtans uel cōparatꝰ ad mēſurā uel ad mēſurata. ⁊ ſi ad mēſurata: uel hoc erit mēſurata mēſure ꝓ̄pe uel mēſure aliene. ſi cōparet ad ip̄am mēſuram. ſic habet uel hēre pōt rōnē pluriū ſignoꝝ inq̄tuʒ eſt pricipiū hui⁹ ⁊ finis alteri⁹ ut idē inſtans reſpectu mēſure ꝓprie. i. reſpectu tp̄is qḋ eſt ſua mēſura quā efficit. hēt rōnē pluriū ſignoꝝ: qꝛ eſt p̄ncipiū futuri ⁊ finis p̄teriti: dr̄ inſtās cōparari ad ꝓ̄pam menſurā qn̄ cōparat ad tēpus: ⁊ dr̄ ꝙ tepus eſt ꝓpri⁹ effectus ei⁹: qꝛ inſtās motū dr̄ facere tēpus. Inſtās ḡ hui⁹ mēſure: hēt uel hēre pōt rōnē pluriū ſignoꝝ: qꝛ ⁊ pūctus ⁊ linea hēt uel pōt hēre hui⁹ rōneʒ: qꝛ ſi ſit linea cōtinua ⁊ ſit pūctus in potetia ſemp hēt rōnem pluriū ſignoꝝ. uel ſi ſit pūct⁹ in medio ſemp hēt rōnē que eſt p̄ncipiū vni⁹ partis linee ⁊ finis alteri⁹: ſʒ puncta in lineis intercisis uel puncta in p̄ncipio ēt in fine linee: uel ſi eēnt pūcta per ſe exſtētia nō haberent hi⁹ rōnē pluriū ſignoꝝ. Sic ⁊ in ꝓpoſito inſtās in quo incepit tp̄s nō habuit rōnē plurium ſignoꝝ: ſed ſic fuit principiū futuri ꝙ nō fuit finis p̄teriti. ⁊ iſtans in quo finiet ſic erit finis p̄teriti ꝙ nō erit p̄ncipiū futuri: ſic ſi tp̄s eēt q̄d itercisuʒ ꝙ inter duo tp̄a eſſet dare duo inſtātia ſicut in lineis itercisis iter p̄les lineas eſt dare plura pūcta. Sic nullū taliū inſtantiū hēret rōnē pluriū ſignoꝝ: ſʒ vnū eēt finis preteriti ad eēt p̄ncipiū futuri: eodem ēt mō ſi inſtātia faceret tp̄s uel ſi mutata eſſe facerent motū ꝙ cogeremur ponere ſi fieret motus in uacuo. tunc hi⁹ tp̄s nō eēt q̄d ꝯtinuū: ſʒ hēret ſe ſicut numerus cōpoſit⁹ ex vnitatib⁹. inſtātia ḡ illa nō eſſent ꝯtinua: nec ſm̄ ꝙ hi⁹ eēnt ex cōtinuis: ſed eēnt cōponētes ſicut vnitates cōponūt numerū: ⁊ qꝛ partes numeri nō copulant ad aliquē terminū cōem nō eēt ibi dare aliqḋ tale inſtans qḋ eēt cōis termin⁹: uel qḋ hēret rōnem duoꝝ ſignoꝝ: ut ꝙ eēt p̄ncipiū vni⁹ ⁊ finis alteri⁹. ſic ergo dicendū eſt de inſtātib⁹ ut comparant ad menſurā: ſed ut cōparant ad menſurata: ſi illa mēſurata ptinēt ad mēſurā ꝓpriā: tūc vnū ⁊ ideʒ inſtās nō pōt hēre rōnem pluriū ſignoꝝ: nō ſm̄ eē: ⁊ eſſe: ſed ſm̄ eē ⁊ nō eſſe. ut ſi ex albo fiat nigrū: nō eſt dare inſtās in quo ultimo eſt albū ⁊ p̄mo eſt nigrū. ſʒ dabim⁹ inſtās qḋ eſt ultimū albi ſm̄ nō eē: ⁊ pricipiuʒ nigri ſm̄ eſſe. vnū ergo ⁊ idem inſtās comparabit ad album ſm̄ negationē: ⁊ ad nigrum ſm̄ affirmationē. Hanc autē duplicē cōparationeʒ ſi uellem⁹ appellare plura ſigna vnū ⁊ iden inſtans hēt rōneʒ plurium ſignoꝝ. Hoc etiā modo vnū ⁊ idem inſtans hēt rōneʒ pluriū ſignoꝝ reſpectu p̄teriti ⁊ futuri: nō ꝙ ſimul ſit preteritū ⁊ futurū: ſed ꝙ in illo inſtāti eodem deſinit eſſe preteritū: ⁊ incipit eſſe futurū: ſed in eodē inſtāti deſinit eē album: ⁊ incipit eē nigrum. ſed ſi comparet inſtans ad mēſurata nō ꝓpria ſic inſtans poſſet hēre rōnem plurium ſignoꝝ etiā ſm̄ eſſe ⁊ eſſe: qꝛ ſi fieret motus in uacuo in eodē inſtāti in celo eſſet illud corpus ſurſum ⁊ deorſum: lʒ non in eodē inſtanti mēſure proprie. patet ergo quō oppoſita cōparant ad motū. ⁊ quō inſtans habet rōnem pluriū ſignoꝝ qḋ declarare uolebamus. ¶ Qḋ v̊o obiciebat ꝙ inſtans hēt rōnem ultimi ideo nō poteſt habere rōnem plurium ſignoꝝ. patet ꝙ ſic habet rōnem ultimi vni⁹ ꝙ poteſt habere rōnem principij alterius.

p **Oſtea querebatur** De ente creato in ſpeciali. Circa qḋ querebat dupliciť. p̄mo de ente m̄ali ſiue ſenſibili. ſcḋo de rōnali ente. Circa ens autē m̄ale ſiue ſenſibile mouebat triplex qō. vna ꝙ hi⁹ ens cōparat ad formā ſpecificā ſiue ad formā ſubalē: ⁊ erat qō. Utrum via nāe poſſet generari uel fieri noua ſp̄es que nunꝙ fuerit facta. Secundo querebat de hi⁹ ente per cōparationē ad formā accidētalē ꝓut hi⁹ forma hēt idētitateʒ uel diuerſitatē ſpecificā: ⁊ erat qō de intēſiōe ⁊ remiſſiōe hui⁹ forme. Utrū forma accidētalis intenſa ⁊ remiſſa ſit eadeʒ ſpecie. Tertio querebat de ente materiali ⁊ ſenſibili prout cōparat ad formā intenſaʒ ⁊ remiſſaʒ quātum ad identitatem ⁊ diuerſitatem numeralem. Utruʒ forma accidentalis intenſa ⁊ remiſſa ſit eadeʒ numero.

Queſtio. VIII.

a **D primum** ſic ꝓcedebatur. Arguebat eniʒ ꝙ poſſet via nature fieri noua ſpecies. quia poſſet aliq̄ maſſa cōgregari in aliquo loco in quo nunꝙ fuit. ⁊ habē aliquē aſpectū ad ſolē quē nunꝙ habuit: quo poſito poſſet aliquid nouū fieri qḋ nunꝙ fuit factū: ⁊ poſſet incipere noua ſp̄es in vniuerſo. ¶ In ꝯtrariuʒ qḋ dr̄ eccle. p̄°. ꝙ nihil ſub ſole nouū: nec ualet quiſꝙ dicere ecce hoc eſt recens. Jam eni preceſſit in ſeculis que fuerūt ante nos: ſed nō eſt ut ibi dicit prioꝝ memoria: videt eni ibi uelle ꝙ nihil fiat nouū: ⁊ ſi videatur aliquid eſſe nouū hoc eſt quia nō eſt memoria ꝙ fuerat aliquādo cū fuerit. ¶ R̷° dicēdum: ꝙ fieri aliquā nouā ſp̄em in vniuerſo via nature. uel hoc intelligit de corporib⁹ ſimplicib⁹: uel de corporib⁹ mixtis. ſi itelligat de corporib⁹ ſimplicib⁹ ꝯſtat ꝙ corpus ſimplex nō eſt corpus q̄tum cuiuſmodi eſt celū qḋ eſt nō habēs ꝯtrariū: uel eſt corpus elementale. Fieri igitur nouā ſp̄em ſm̄ corpora ſimplicia hoc eſt ꝙ fieret nouum celum uel elementū: quoꝝ utrūqꝫ eſt impoſſibile. Nouū enim celum via nature fieri nō poteſt: quia quodlibet celoꝝ ꝯſtat ex tota materia ſua: ut nec ip̄ʒ celum poſſit corrumpi in aliud: nec aliud poſſit ꝯuerti in ipſum ut nullo modo q̄tum ad motum ⁊ formā poſſit accidere nouitas circa celos. nō ergo pōt fieri nouū celum via nature: nec etiā nouū elemētuʒ q̄tū ad ſp̄em: uel q̄tum ad elemētum totū. Scḋm parteʒ enim ſemp fit nouitas in elemētis: ut ſm̄ hanc parteʒ hoc elemētum corrumpitur: ⁊ hoc elemētum generatur. ſed ꝙ totū elemētum generat: uel ꝙ totū corrumpat: uel ꝙ fiat nouū elementum qḋ nunꝙ fuerit: ut ꝙ fiat elemētum aliquod: uel corpus aliqḋ qḋ nec ſit ignis: nec aer: nec aqua: nec terra non eſt poſſibile qḋ quidē elemēta ſm̄ ſe tota nō ſunt generabilia nec corruptibilia. patet ex ꝓbatione phoꝝ qui oſtendūt ea hoc mō eſſe perpetua. Sʒ ꝙ non poſſit fieri nouū

elemētum aliud ab iſtis quatuoꝛ. oſtēdit ph̄s in 2° de
gn̄atione. cuʒ eni elemēta ſunt ꝑma coꝛpora in ſpera
actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ: qꝛ oia alia coꝛpora exn̄tia in hiꝰ
ſpera cōponunt ex ipſis: opʒ hiꝰ elemēta uelut pꝛima
coꝛpora in ſpera actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ hēre in ſe duas
q̄litates: vna actiuā: ⁊ aliā paſſiuā. alr̄ eni nō eēnt pꝛi
ma in gn̄e actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ niſi haberēt in ſe duas
hiꝰ q̄litates. hoc dictat rō. ⁊ huic ꝯcoꝛdat ſenſus. Cū
eni ꝑme q̄litates ſint q̄tuoꝛ. due q̄ſi actiue ut calidū ⁊
frigidū. due q̄ſi paſſiue ut humidum ⁊ ſiccū. ⁊ hec rō
ꝯcoꝛdat ſenſui: ⁊ ſenſus rōni. ut q̊libet elemētū hēat
hiꝰ q̄litates: qꝛ nō ſolū ad hoc rōne īducimur: ſʒ etiaʒ
ſenſibilr̄ expimur. ſ. ſic eē. Dicemꝰ ḡ ꝙ cū ad eē elemē
ti requirat̄ duplex ꝑma q̄litas: ⁊ qꝛ cū nō ſint niſi qua
tuoꝛ hiꝰ q̄litates: ſolū ſex modis cōbinari pn̄t: quarū
cōbinationū q̄tuoꝛ ſunt poſſibiles: ⁊ due īpoſſibiles.
ſm ergo has quatuoꝛ q̄litates ſolū q̄tuoꝛ elemēta eē
pn̄t. Erit eni vna cōbinatio calidi ⁊ ſicci: que cōpetit
igni. Alia calidi ⁊ hūidi: que aeri cōpetit. Tertia hu
midi ⁊ frigidi que cōpetit aque. Quarta frigidi ⁊ ſic
ci que cōpetit terre. Poſſent aūt hÿs q̄tuoꝛ combina
tionibꝰ ſupaddi due cōbinationes ut cōbinaret̄ cali-
dū cū frigido: ⁊ humidū cum ſicco. que ꝯbinationes
ſūt īpoſſibiles: qꝛ oppoſita ſimul eē nō pn̄t. Secūdū
has igit̄ q̄tuoꝛ q̄litates cōbinationes poſſibiles ſunt
ſoluʒ q̄tuoꝛ. ꝓpter qd̄ nō pn̄t eē niſi q̄tuoꝛ elemēta: ⁊
hec eſt rō phi in loco ꝑaſſignato ſumpta ex poſſibili-
tate cōbinationū. Pōt tn̄ ad hoc idē alia rō aſſigna-
ri nō ſolū ex poſſibilitate cōbinationū: ſʒ ex oppoꝛtu
nitate cōbinationū. Jō eni dicimꝰ ꝙ ad eē elemēti cō
currit duplex q̄litas. pꝛima actiua. alia paſſiua. Quia
elemēta ſunt ꝑma coꝛpora nō ſolū in gn̄e actiuoꝝ: ſʒ
etiā in gn̄e paſſiuoꝝ. Dato ḡ ꝙ frigidū poſſet cōbina
ri cū calido. talis aūt cōbinatio poſito ꝙ eſſet poſſi-
bilis nō eēt opatiua nec ꝯgrua elemētis: qꝛ illud ele-
mētū ſolū hēret q̄litates actiuas nō paſſiuas. ſic etiā
poſſet cōbinari humidū cū ſicco talis cōbinatio non
eēt oppoꝛtuna nec ꝯgrua elemētis: qꝛ illō elemtū nō
hēret q̄litates actiuas ſʒ paſſiuas. ḡ tā ex impoſſibili
tate q̄ ex oppoꝛtūitate: ſiue ex ꝯgruitate cōbiationū
nō poterūt eē niſi q̄tuoꝛ elemēta. Cū querit̄ utꝝ poſ-
ſet fieri noua ſpēs q̄tū ad coꝛpa ſimplicia: ſi hoc refe
rat̄ ad ip̄ʒ q̄ntū coꝛpus: cuiuſmodi eſt celū pʒ hoc nō
eē poſſibile: qꝛ ibi nō eſt motꝰ q̄tuʒ ad foꝛmā. ⁊ illud
nō patit̄ aliquā ꝑegrinā ipꝛeſſionē: nec aliā nouitateʒ
ſʒ foꝛmā. Si v̊o referat̄ ad ip̄a elemēta patet hoc ēt
nō poſſe eē poſſibile. Nā fieri nouū elemtū: qd̄ nun-
q̄ fuit. duplr̄ poſſet ꝯtingē: uel ꝙ a pꝛincipio nō erant
niſi tria elemēta: ⁊ ſic fuit factū nouū elemētū: qꝛ inci
pit eē elemētū q̄rtum. Uel ſi nō erat niſi vnū: aut duo
incepit eē talis nouitas: qꝛ īceperūt talia de nouo eē:
⁊ hoc via nature: ut querebat qd̄ eſt īpoſſibile: qꝛ via
nature ⁊ ſm hūc oꝛdinē quē videmꝰ q̊libet elemētū
ſm ſe totū eſt ingn̄abile ⁊ incoꝛruptibile. Hn̄t eni ele
mēta quādā adequationē ſm ſuas v̄tutes: ⁊ ſi vnum
elemētū hēt dn̄iuʒ ſup aliud hoc eſt ex aſpectu ſupce
leſtis coꝛpis: ut ex aſpectu ſignoꝝ calidoꝝ. Elemēta
calida hn̄t dn̄ium ſup frigida ⁊ ex aſpectu frigidoꝝ:
frigida ſup calida: ⁊ qꝛ celum oꝛbiculariter circūdat
terrā: ⁊ mouet̄ circa ip̄am: ꝓpt̄ qd̄ ſi in vna pte dn̄ant̄
ſigna frigida: in alia dn̄ant̄ calida: uel ſi in vno tpe do
minant̄ frigida: ⁊ in alio dn̄ant̄ calida: ut nunq̄ totalr̄
frigida dn̄ent̄ ſup calida: nec ecōuerſo. ꝓpt̄ qd̄ nun
q̄ totalr̄ pn̄t coꝛrūpit alia elemēta: ſʒ totū reducit̄ ad
circulum ſicut ipſe motus celi eſt circularis: ut in hac
parte hn̄t dn̄iuʒ frigida in illa calida. ⁊ poſtea frigida

circulariē ⁊ ecōuerſo. cū ḡ via nāe qd̄ nō eſt coꝛrupti-
bile nō eſt gn̄abile: ſicut via nāe nō pōt coꝛrūpi tota-
liter aliqd̄ elemētū ꝙ nō remaneāt niſi tria: uel etiaʒ
paucioꝛa elemēta. Jta via nāe nō potuit gn̄ari de no-
uo aliqd̄ elemētū: ut cū nō eēnt niſi tria uel pauciora
elemēta ſm partē ſiquidē ſūt talia coꝛruptibilia ⁊ ge
nerabilia: nō aūt ſm ſe tota. Poſſet aūt v̄tute diuina
hoc fieri ꝙ vnū elemētū ſʒ ſe totū coꝛrūperet̄ in alia
uel generet̄ ex aliÿs: nō aūt ſm nāe curſuʒ. ¶ Rurſuʒ
nō eſt ēt poſſibile ꝙ exn̄tibꝰ q̄tuoꝛ fiat q̄ntū de nouo:
uel ſextū: qꝛ ut oſtenſuʒ eſt nō ſunt poſſibiles niſi qua
tuoꝛ cōbinationes q̄litatū pꝛimaꝝ. ꝓpt̄ qd̄ nō pn̄t eē
niſi q̄tuoꝛ elemēta. ¶ Uiſo quō nō poſſet fieri noua
ſpēs via nāe q̄tuʒ ad coꝛpora ſimplicia. reſtat videre
utrū poſſit hoc fieri q̄tū ad mixta. Dicemꝰ q̄dē ꝙ coꝛ
pora mixta ꝑfecta: ⁊ potiſſime aialia ꝑfecta via natu
re nullo mō patiunt̄ nouā ſpēm. Nā illa dicunt̄ aialia
ꝑfecta que pn̄t ſibi ſilem gn̄are. talia aūt nunq̄ fuerit
niſi a ſibi ſilī in ſpē ſm quē modū loquit̄ phs in 2° phi
ſicoꝝ. ꝙ hō generat hoiem ex mā ⁊ ſol: ſic equꝰ gn̄at
equū ex mā ⁊ ſol: ⁊ q̊libet aliō ꝑfectū in v̄tute ſolis
ſiue in v̄tute ſupceleſtis coꝛpis generat ſibi ſile in ſpe
cie. Jta ꝙ ſi nō ꝑcedūt ſilia ſpē nunq̄ eēt generatio ta
liū: ⁊ qꝛ nunq̄ generant̄ talia niſi ꝑcedētibꝰ ſimilibꝰ in
ſpecie nunq̄ pōt fieri in eis noua ſpēs. Jn talibꝰ q̄deʒ
determinata eſt nā ut vnꝰ ſit modus in eis coicādi nā.
quecūq; eni aialia ab aialibꝰ nō per putrefactionē: ſʒ
per gn̄ationē fiūt: nō niſi vno mō fieri pn̄t. ⁊ inde eſt
ꝙ quecūq; ex cōmixtione diuerſoꝝ aialiū generant̄
nunq̄ gn̄at: ut mulus qui fit ex equo ⁊ aſina nunq̄ ge
rat. ⁊ mula nunq̄ in uētre poꝛtat: ſʒ ambo ſūt ſteriles.
Si eni mulus uel mula ex ſe gn̄arent uel generarent
muluʒ: uel nō mulū. Nō pōt dici ꝙ gn̄arēt mulum: qꝛ
tūc mulus fieret duplr̄ ab aſino ⁊ a mulo: uel ab equa
⁊ a mula. ⁊ dictū eſt in talibꝰ vnā nām vno mō coica-
ri. nec ēt dici poſſet ꝙ gn̄arent nō mulū: qꝛ tūc agens
nō aſſilaret ſibi paſſū: qꝛ nō eſt dare mediū iter mulū
⁊ nō mulū. relinquit̄ tales beſtias eē ſteriles. Jpſa eni
ſterilitas eaꝝ quā ſenſibilr̄ videmꝰ ducit nos in hanc
ueritatē ꝙ in talibꝰ non niſi vno mō nā coicet̄. Que ḡ
fiūt a ſibi ſilī in ſpē via nāe non pn̄t alr̄ fieri niſi ꝑſup-
poſito aiali ſilis ſpēi. Propt̄ qd̄ nunq̄ in talibꝰ poteſt
de nouo ſpēs alia gn̄ari. ¶ Sʒ ſi loq̄mur de aialibꝰ
īperfectis ut de eis que nō gn̄ant ex ſilibꝰ ſibi in ſpē:
nec gn̄ant ſibi ſileʒ ſpēʒ. Dicemꝰ ꝙ ad gn̄ationē taliū
opari pōt ars ⁊ caſus. Ars q̄dē qꝛ ex arte ⁊ induſtria
hūana eſt īuentū ꝙ fiat mulus ex aſino ⁊ equa: ſic ēt
ex īduſtria humana poſſent aliq̄ aialia diuerſa ꝯiungi
⁊ facē tertiū aial. Caſus q̄dē operat̄ in talibꝰ: qꝛ pn̄t
aliq̄ caſualr̄ ꝯiungi: in q̄bus caſualr̄ reſultaret aliq̄ pu
trefactio ꝓpt̄ qd̄ caſualr̄ ꝯtingeret inde aliq̄ generari.
Sic ergo diſtinguit phs de nā ⁊ arte in 7° meta^{ce}. ꝙ
aliq̄ fiūt a nā aliq̄ ab arte. aliqua ꝑtim a nā ⁊ ꝑtim ab
arte. ſic ēt poſſumꝰ diſtiguē de nā ⁊ caſu. qꝛ aliqua fiūt
a nā aliqua a caſu: aliq̄ ꝑtim a nā ⁊ ꝑtim a caſu. Sʒ lʒ
hec diſtinctio ſit trimēbꝛis q̄tū ad ꝑfectibilia gn̄alr̄.
nō aūt pōt eē niſi bimēbꝛis q̄tū ad ip̄a gn̄alia ni coī-
cat ip̄a nā ⁊ ſubalis foꝛma. nō eni talia pn̄t fieri ſoluʒ
ab arte: quia nunq̄ per artē tm̄ inducit̄ niſi foꝛma ac-
cidētalis: nec pn̄t talia fieri ſolū a caſu: qꝛ ſm cōmen-
tatorē qd̄ facit ſemen in hÿs que fiūt ex ſemine: facit
putrefactio in hÿs que fiunt ex putrefactiōe. ſicut er-
go nō ex quolibet ſemine generat̄ q̊libet aial: ſed ex
determiato ſpēe determinatū aial: ſic nō ex q̄libet pu-
trefactiōe generat̄ q̊libet tale aial: ſʒ ex determiata
putrefactiōe determinatū aial: ⁊ qꝛ que ſūt a caſu ſm

ꝙ hi⁹ indeterminata ſunt: qꝛ in talib⁹ ſemꝑ eſt aliqua determinatio: ipoſſibile eſt ea eē ſimplr a caſu. Nō ḡ erūt talia a caſu ſimplr rōne determinationis. nec ab arte ſimplr rōne forme ſubalis: ſꝫ uel erit a nā nō coopante arte: uel erit a nā cū aliqua coopatiōe artis: ꝛ ſicut pnt eē a nā cū opatione artis: ſic pnt eē a nā cuꝫ interuētione caſus. vnde dicit phs in. 12. dicit ꝙ forte fiūt per ſe: ꝛ a caſu alia que generant ex putrefactiōe. In talib⁹ autem pōt iteruenire caſus q̄tuꝫ ad ꝯgregationē actiuoꝝ ꝛ paſſiuoꝝ. ſꝫ opꝫ ꝙ ibi iteruenīat qd eſt neceſſariū ꝛ per ſe: qꝛ nō niſi ex determiata putrefactiōe pōt fieri determiatū aial. Dicam⁹ igit ꝙ naturalē iclinationē hēt maſculus ad feminā: nā eiuſdēq ſpēi ut colūbus ad colūbā: equ⁹ ad aquā. ꝑpter generationē in talib⁹ ſimplr poſſumus attribuē nāe: qꝛ ꝛ ſi ꝯcurrat ibi appetit⁹ hoc erit ex quadā iclinatiōe nāli. ſilr in hijs que fiūt ex putrefactiōe. Nāle eſt eni ut recitat cōmētatoꝛ in. 12. ꝙ ex carnib⁹ bouinis generant apes: ꝛ ex vino coꝛrupto muſciliones: ꝛ qꝛ nāle eſt ꝙ fiat coꝛruptio circa carnes bouinas: ꝛ circa liquoreꝫ vini talia et poſſum⁹ attribuē nāe: ſed qñ fit cōmixtio aialiuꝫ diuerſaꝝ ſpēꝝ ibi pōt coopari ars. ꝛ qñ fit putrefactio ex cōmixtione diuerſoꝝ: qꝛ caſualr ꝯiungūtur in talib⁹ hēt iteruenire caſus. Cū ḡ querit utrum via nāe poſſit noua ſpēs fieri ſi referat hoc ad coꝛpa ſimplicia. patet ꝙ non: ſi hoc referat ad coꝛpa mixta ſiue hi⁹ mixta fiant uel per ḡnationē uel per putrefactiōnē uel quōlibet alr ſi talia ſic fiūt a natura qd nō coopat ibi ars: nec iteruenit ibi caſus. quia illa determinata ſunt: ꝛ determinato mō fiūt: nec poterit in eis noua ſpēs incipe: ſed ſi cooperat ibi ars uel iteruenit ibi caſus: nō eſt incōueniēs nouā ſpēꝫ in talib⁹ incipe. quia ſicut per induſtriam artis inuēta ſit ḡnatio muli ex aſino ꝛ equa. Sic per artis induſtriā poſſent diuerſa aialia ꝯiungi: vñ poſſet noua ꝓles oriri cui⁹ nō preceſſerat ſilē. Sic ſi iteruenīat ibi caſus nō eſt incōueniens ex ꝯiūctione aliquoꝝ caſualr alicui⁹ ḡnationeꝫ fieri que nunq̄ facta fuerit. Qd vo arguebat: qꝛ nihil nouū eſt ſub ſole: intelligēdū eſt de hijs que fiūt naturaliter ubi nō cooperat ars: nec iteruenit caſus. uel intelligēdum eſt: qꝛ nihil nouū ſit quod nō fuerit: uel in ſe uel in ſuis cauſis. Uel dicendum eſt ꝙ ibi ſalomon loquitur ut cōcionatoꝛ qui induit perſonam nō ſicut exprimens ueritatem: ſed ſicut exprimens vulgi ſententiam. Queſtio. IX.

s **Ecūdo querebatur** de ente ſenſibili: ſiue de ente nāli per cōparationē ad formā accidentalē ꝭm idētitatē ꝛ diuerſitatē ſpēi ꝛ erat qd. Utrū forma accidētalis intenſi ꝛ remiſſi ſit eadē ſpecie. ꝛ arguebat ꝙ nō: qꝛ motus non exit niſi de ꝯrio in ꝯriū. cū ḡ fiat mot⁹ de intēſo ad remiſſuꝫ ꝛ ecōuerſo. ergo in talib⁹ eſt ꝯrietas: ſed quecūq ſint ꝯria differūt ſpecie. ḡ ꝛc. ¶ In ꝯtrarium eſt qꝛ ut dicebat ꝙ mā extēſa ꝛ nō extenſa nō dicit aliā eſſentiā materie. ḡ q̄litas intēſa ꝛ nō intenſa nō dicit aliā nām qualitatis: ꝛ per ꝯñs nō iportat differētiaꝫ ſpecificā. ¶ Rñ⁹ dicēduꝫ ꝙ cū dixim⁹ formā accidētalē aliquā utputa q̄litatē intēdi ꝛ remitti ibi eſt tria cōſiderare. videlicet formam ipſam qua intendit ꝛ remittitur. ꝛ agēs aliqd per qd intendit ꝛ remittit. ꝛ ſubiectum in quo intendit ꝛ remittit. Propter qd hac triplici via poſſum⁹ inueſtigare ueritateꝫ qōnis queſite. ¶ Pria ergo via ſumit ex parte ipſi⁹ forme. Nā ut ꝓbat in 7⁰ phiſicoꝝ uera vniuocatio nō eſt niſi in ſpecie ſpāliſſima: nec ꝓꝑe eſt comparatio ut ibidē inuit. niſi ubi reꝫ vniuocatio. Cū ḡ ꝓprie ſumat ꝭm intēſuꝫ ꝛ remiſſuꝫ. qꝛ hoc nō dicit eē alio albius uel nigrius: qꝛ albedo ꝛ nigredo intēſiori modo ſunt in ipſo: opꝫ ꝙ intēſuꝫ ꝛ remiſſum ſumant ꝭm idētitatē ſpēi. Ideo cōe dictū hēt ꝙ magis ꝛ minus nō diuerſificāt ſpēm. Et nos in quibuſdā qōnib⁹ noſtris declarauim⁹ ꝙ maius ꝛ minus ꝭm gradus in eēntia diuerſificāt ſpēm: qꝛ hi⁹ forme ſunt ſicut numeri. vñ ſicut in numeris q̄libet vnitate addita uel ſubtracta uariat ſpēs numeroꝝ: ſic ꝭm gradus eſſentie quolibet tali gradu addito: uel ſubtracto uariat nā forme ꝛ cōſtituit alia ſpēs. Sed ꝭm gradus in eſſe ꝭm quos gradus ꝓprie accipit cōparatio magis ꝛ minus nō diuerſificant ſpēm: ꝛ qꝛ magis ꝛ min⁹ intēſum dicūt gradus ꝭm eē: qꝛ eadem forma ꝑut hēt eē magis ꝛ min⁹ ꝑfectū in ſbo dicit hēre eē magis ꝛ min⁹ intēſum. Cōſequens eſt ꝙ itēſum ꝛ remiſſum ſi ꝯſideram⁹ ipſaꝫ formā nō diuerſificāt ſpēꝫ. vnde phs in poli. vult ꝙ principari ꝛ ſeruire differūt ſpecie. magis aūt ꝛ minus nihil. ¶ Scda via ad hoc idē pōt ſumi ex pte ipſi⁹ agētis: qꝛ loquēdo de nālib⁹ agentib⁹ ueritatē hēt qd dicit phs in 2⁰ de ḡnatione. Q idē manēs idē ſemꝑ facit idem. ſi enim ab eodem agēte nāli eodē mō ſe habēte fiet diuerſa: hoc erit ex diuerſitate recipiētiū: ſic idē ſol eodē mō ſe habēs indurat lutū ꝛ liquefacit ceram. ſed ꝙ idē agēs eodem mō ſe habēs reſpectu eiuſdem ſubiecti diuerſa faciat nō eſt rōni ꝯſonū. Cū ḡ intenſuꝫ ꝛ remiſſuꝫ hēant fieri ab eodē agente in eodē ſbo. Ut idem ignis qui calefacit aquā ꝛ per diuturnā actionē facit ipaꝫ intenſi⁹ calidā: caloꝛ intēſus ꝛ remiſſus ſpē differre non pōt. ¶ Tertia via ad hoc idē ſumit ex parte ipſi⁹ ſubiecti ſi ꝯſiderem⁹ q̄liter in ipſo ſbo intēdit ꝛ remittit foꝛa. Dicem⁹ eni ꝙ ſicut ſe hēt agens ad agere: ſic ſe habet forma ad eē. ꝑpter qd ſicut ab eodē agēte in mā magis diſpoſita fit perfectioꝛ actio: ſic ab eadeꝫ eſſentia forme ſi iueniat ſbm magis diſpoſitū cauſat perfecti⁹ eſſe ꝭm formā illā ut ꝭm eūdeꝫ caloꝛē hēbit hoc ſbm magis eē calidū q̄ pri⁹ ſi ſit magis diſpoſituꝫ nunc q̄ prius. Intenſuꝫ ḡ ꝛ remiſſuꝫ nō dicit aliā ꝛ aliā eēntiā forme: ſed dicit eādē eēntiā cū alia ꝛ alia diſpoſitione ſubiecti. Ex parte itaq ipſi⁹ ſbi ꝭm maiorem ꝛ minorē diſpoſitionē fit intēſioꝛ ꝛ remiſſioꝛ eadē forma. propter qd itenſum ꝛ remiſſum nō diuerſificant eſſentiā forme: ꝛ per ꝯñs nō uariant ſpēꝫ. ¶ Qd vo obiciebat ꝙ mot⁹ eſt de ꝯrio in ꝯriū opꝫ ibi ꝯrietatē accipe large. ꝑut ſumit ꝯtrarietas nō ſoluꝫ ꝭm eſſentiaꝫ forme ꝑut eſſentiam vni⁹ forme ꝯriat alteri ꝭm quē modū ſemꝑ hēt eē diuerſitas ſpēi: ſed et ꝑut ſumit hi⁹ ꝯrietas ꝭm eē ipſi⁹ forme: ꝭm quē modū etiaꝫ phs ait. ꝙ magis calidū hēt quādā ꝯrietateꝫ ad min⁹ caliduꝫ. Et in 3⁰ thopi. dicit ꝙ illud eſt albi⁹ qd nigro eſt ipermixti⁹: ꝭm quē modū ꝯrietas reperit in eadē forma ꝑſuppoſita alia ꝛ alia diſpōne ſbi. ergo ibi erit aliquis modus ꝯrietatis nō ꝭm eſſentiā forme: ſꝫ ꝭꝫ eſſe ꝛ diſpoſitionē ſubiecti. Queſtio. X.

t **Ertio querebatur** de ente ſenſibili: ſiue de nāli per cōparationē ad formā accidentalē intēſam ꝛ remiſſam q̄tum ad idētitatem ꝛ diuerſitatē nūalē: ꝛ erat queſtio. Utrū forma intēſa ꝛ remiſſa differat numero. ꝛ arguebatur ꝙ ſic: qꝛ ſi remanet eadem numero ꝭm intenſionem ꝛ remiſſionem non erit uariatio ut dicebat niſi ꝭm in eſſe qd habet forma ut eſt in ſubiecto. Erit ergo ſoluꝫ uariatio non ipſius forme abſolute. ſed per comparationem ꝛ relationem quā habet ad ſubiectū. Erit ergo motus

ad ſolā relationē qđ eſt ipoſſibile. ¶ Jn ꝯrium eſt ut
dicebat ꝙ qñ eſt motus ſm intēſionē ⁊ remiſſionem
non eſt motus ſm partes forme: ⁊ qr remanet eadē
forma ut dicebat: ⁊ tota. oportet ꝙ ſit eadē numero.
¶ Rñºdicēdū: ꝙ illis trib⁹ vijs quib⁹ inueſtigabamus
formā intēſam ⁊ remiſſam eē eadē ſpecie: poſſum⁹ in
ueſtigare ꝙ per ſe loquēdo erit eadē nūero. ¶ Prio
eni hoc patet ex parte ipſius forme. Naꝫ ut dicebat
nō eſt uera vniuocatio niſi in ſpecie ſpecialiſſima. For
ma ergo intēſa ⁊ remiſſa ut patet ex qōne precedenti
dicūt idē ſm ſpēm. Cū ergo in eodē ſbō poſſit eē hi⁹
intenſio ⁊ remiſſio: nō ſolū formā intēſam ⁊ remiſſaꝫ
dicim⁹ nō differre ſpecie: ſꝫ ēt nō opꝫ eam differre nu
mero. imo qr forma per ſe loquēdo nō diuiditur. Si
autē diuidit hoc eſt per accidēs rōne materie: ſic for
ma intenſa ⁊ remiſſa ꝙtuꝫ eſt ex parte forme erit ea
dem numero: qr poterat fieri in eodē ſubiecto nume
ro: ⁊ ēt ex pte nature agētis. qr poterat fieri ab eodē
agente numero uel etiā ſpecie. quia hoc ſufficeret ad
hi⁹ idētitatē: ſuppoſita idētitate ſubiecti per accidēs:
tñ ut ex corruptione ſubiecti. uel ex poſitione forme.
uel ex diuerſitate materie poterit ꝯtingere ꝙ forma
intenſa ⁊ remiſſa erit alia ⁊ alia numero. ut ſi ex aere
fiat ignis intēdet ibi forma caloris: ⁊ cū iam nō erat
factus ignis calor ſic intenſus nō erit idē numero cuꝫ
calore qui prius hēbat eē remiſſum: ſed hoc erit per
accidens. ſ. ex corruptione ſubiecti. ut qr corrupt⁹ eſt
aer ⁊ factus eſt ignis nō erit idē calor numero qui eſt
in igne genito: ⁊ qui erat in aere corrupto: ⁊ maxime
cū hi⁹ qualitas ſimbola hi⁹ eſt calor in quo cōuenitur
aer ⁊ ignis relatus ad elemēta ſe tenent ex parte for
me cui⁹ qualitatē ſimbolaꝫ nō diximus eadē manere
in re gñata ⁊ corrupta: ſicut nec foīa manet. ¶ Se
cūdo hoc pōt ꝯtingere per accidēs nō ſolum ex cor
ruptione ſubiecti: ſed etiā ex corruptione uel ex gene
ratione forme: ut ſi aqua generet calida: ⁊ poſtea ifri
gidet. ſi rurſus regeneret calida ⁊ fiat intenſior cale
factio in qu nūc ꝙ prius calor qui factus eſt intenſior
nunc in aqua ꝙ prius fuerit nō erit idem calor cum ſe
priori. quia quoꝝ ſubſtātia deperit nō redeunt nume
ro. Sed ſi uellemus ꝓprie loqui magis regeneratus
eſt alius calor ꝙ ſit intenſior factus calor. Per acci
dens ergo ex corruptione uel regeneratiōe forme in
tenſum ⁊ remiſſum pñt differre numero. ¶ Tertio
hoc pōt ꝯtingere per accidēs nō ſoluꝫ ex corruptiōe
ſubiecti: uel ex regeneratiōe forme ſed ex diuerſitate
materie. Ut ſi hoc corpus fiat calidū remiſſe: ⁊ aliud
fiat calidū intenſe. Calor ſic intenſus ⁊ remiſſus cum
fiat in alia ⁊ alia mā numero nō poterit eē idē nume
ro. Forma ergo intenſa ⁊ remiſſa quātum eſt de ſe nō
ſolum eſt eadē ſpecie qđ ſemp ꝯtingit: qr diuerſa ſpe
cie eſſe nō pōt: ſed etiā ꝙtum eſt de ſe ſemp eſt eadeꝫ
numero: qr nunꝙ forma eadem ſpecie ꝙtum eſt de ſe
diuidit: ſed ſi diuidat hoc eſt rōne ſubiecti: ut qr ſbm
corrūpitur: ⁊ fit alia forma numero. Uel qr in eodeꝫ
ſubiecto corrupta regeneratur. ⁊ ideo hēt eē diuerſa
numero: uel qr in alio ⁊ in alio ſubiecto efficit. ⁊ ideo
nō eſt eadē numero: tñ ſi iſta per acidens remoueant
erit foīa intēſa ⁊ remiſſa ſemp eadē nūo. ¶ Qđ vº
obiciebat ꝙ ſi ſm intēſionē ⁊ remiſſionē maneret ea
dē forma nūo nō eēt ibi uariatio niſi ſm eē ⁊ ſm rela
tionē forme ad ſbm ꝓpt qđ eēt motus in ad aliquid.
Dicemus ꝙ eē qđ dat formā ſbō nō eſt relatio tm̄: qr
relatio ſm ſe nullaꝫ cōpoſitionē facit in eo in quo eſt.
Ut ſi aliquid eſt albū ⁊ ſile. non eſt cōpoſitio ꝙ qđ eſt
album tm̄: ita ꝙ ſilitudo quātūcunqꝫ ſit relatio realis
nullam ulteriorē cōpoſitionē facit in ſili ultra cōpoſi
tionē ſui fundamēti. Sꝫ eē qđ dat forma ſbiecto uel
materie cōpoſitionē facit in ipſo: ut ſi ꝙtitas dat māe
extenſum eē: uere mā habebit partes: ⁊ erit cōpoſi
tior ſic extenſa: ꝙ ſi nō eēt extēſa. ⁊ ſicut mā uel ſbm
aliquod extēderet per quātitatē. ſic efficit per quali
tatē. Et ſicut per eſſe extēſuꝫ qđ dat quātitas eſt ſbꝫ
cōpoſitiuſ: ſic per effectuꝫ quē dat qlitas rei ſubiecte
cōpoſitiorē reddit. Jn intenſione ergo ⁊ remiſſione
forme fit motus ad eē ꝑfectius uel imperfectius ſm
illam formā cui⁹ motū nō dicim⁹ eē relationē tm̄ que
nullam cōpoſitionē facit in ſubiecto: ⁊ que pōt aliqđ
acquirere etiā de nouo nulla mutatione facta in ipſo.
Nō erit ergo hi⁹ motus ad aliquid ꝙ facit compoſi
tionē in ſbō: ⁊ ꝙ nō pōt ſbm de nouo habere niſi per
mutationē factā in eo. potiſſima enim cā quare in ad
aliqđ nō eſt mot⁹ eſt qr pōt aliqđ de nouo referri ſine
mutatione facta in eo: ſed nō eſt ſic de eē qđ dat foīa.
Nā lꝫ de nō ſimili poſſit quis fieri ſimilis: ⁊ ecōuer
ſo. ⁊ eo in nullo mutato: tñ de eē perfecto alicui⁹ for
me ad eſſe iperfectū ſm illā formā: uel ecōuerſo non
pōt ſbm ire niſi per mutationē in eo factā niſi accipe
retur hi⁹ eē perfectū ⁊ iperfectū nō ſm ſe ſed ſoluꝫ in
cōparatione ad alia. ſicut vnū ⁊ idē nō mutatū reſpe
ctu vni⁹ eſt albius: reſpectu alteri⁹ min⁹ albuꝫ ſm quē
modū nos loquimur de intēſione ⁊ remiſſione: loqui
mur eni de forma intenſa ⁊ remiſſa ꝓut ſbm magis ⁊
minuſ ꝑficit. ⁊ dat ei magis intēſum uel remiſſum.

p **Oſtea querebatur** de en
te rōnabili accipiendo rōnabile large ꝓut
angeli ⁊ homies rōnales eē dicunt. Circa
qđ querebat tripl'r. Naꝫ quedā querebant cōia ange
lo ⁊ homini. quedā querebant ꝓpa hoi. quedaꝫ fiebat
queſtio ꝓpa angelo. Circa cōia angelis ⁊ hoibus que
rebant qōnes quinqꝫ ſm ꝙ in angelis ⁊ hoibus. ꝙtū
ad pñs ſpectat quiqꝫ ꝯſiderari poſſunt. ¶ Prio ꝓut
tam angelus ꝙ homo cōparat ad ſuū eſſe ⁊ erat qō.
Utrū tam angelus ꝙ hō: ſiue ꝙ aīa humana ex eo ꝙ
eſt ꝑceptiua vitatis hēat eē incorruptibile. ¶ Scđo
tam angelus ꝙ hō ſiue aīa humana nō ſolū pōt cōpa
rari ad ſuū eē: ſꝫ ēt ad ſuas potentias. ⁊ circa hoc erit
qō. utrū eēntia āgeli ꝙ aīe humane ſit cā efficiēſ ſuaꝝ
potētiaꝝ. ¶ Tertio tā in angelo ꝙ in hoie vna po
tentia pōt cōparari ad aliā. ut voluntaſ pōt cōparari
ad potētias aliaſ. ⁊ circa hoc erat queſtio. Quō uolū
tas mouet potētias alias. utrū per influxū: uel qual'r.
¶ Quarto tam in angelo ꝙ in hoie intellectiuo pōt
cōparari ad ſuū actū. ⁊ circa hoc erat qō quomō fiat
actus intelligēdi utrū fiat per ꝯtactū. ¶ Quinto qr
tam in angelo ꝙ in hoie nō ſolum eſt intellectus: ſed
etiā uoluntas pōt cōparari ad actū ſuū. circa qđ erat
queſtio. Utrum in actu uolūtatis poſſet eē merituꝫ ſi
uolūtas nō moueret ex ſe. Queſtio. XI.

a **D primum** ſic ꝓcedebat. Oſtē
debatur ꝙ creatura
rōnabilis quecūqꝫ ſit illa ex eo ꝙ eſt ꝑcepti
ua ueritatis nō ſit imortalis ſiue incorruptibiliſ: quia
vitas ꝯſiſtit in quadā adequatiōe: ipſa aūt adequatio
pōt tolli a creatura rōnali ut aīa que nunc eſt adequa
ta alicui reijciens uel cōſiderans de ueritate eius pōt
illā adequationē admittere qr pōt obliuiſci illi⁹ ueri
tatis. ſi ergo illa adequatio pōt tolli ⁊ poteſt eē cor
ruptibilis ꝓpter perceptionē hi⁹ adequatiōis nō ar
gueret res aliqua eē incorruptibiliſ. ⁊ ſi dicat ꝙ circa
angelū non cadit obliuio. dicem⁹ ꝙ ex ſola ꝑceptione

ueritatis:ut arguit argumētum hoc nō ꝯcludetur ꝙ angelus eſſet incoꝛruptibilis:ſʒ ex eo foꝛte ꝙ tali mō percipit ueritatē. ¶ In ꝯtrarium eſt qꝛ in quocunqꝫ ſbo eſt aliquid qđ eſt ſemp:opʒ illud ſbm eē ſemper. nō eni pōt eē ſempiternitas actualis ſine ſempiternitate ſubiecti. Cū ergo ueritas ſit quid imoꝛtale ⁊ ꝗd incoꝛruptibile in quocūqꝫ hēt ſe ueritas:⁊ quicꝗd eſt perceptiuū ueritatis opʒ ꝙ ſit quid imoꝛtale ⁊ incoꝛruptibile. ſi eni ſemp eſt uerū ut idē auguſtinus inuit in libꝛo de imoꝛtalitate aīe ꝙ linea tranſiens per medium circuli ſit maxima lineaꝝ factarum in circulo in quocūqꝫ hēbit eē iſta ueritas que eſt ſemp:opʒ illud ſubiectū eē ſemp. ¶ R° dicēduʒ:ꝙ aliqñ ueritas ſequit actū potētie ſolū. nō aūt ſe habet ut quid perceptiuū uel ut ꝗd iudicatiuū apud potētiā ſm quē modū ēt in ſenſu eſt ueritas:qꝛ ſenſus de ſuo obiecto apprehēdit qđ ueꝝ eſt:⁊ dicit eē qđ eſt:ut apprehendit oē albū qđ eſt albuʒ:⁊ licet ſenſus apphēdat eē albū qđ eſt albū:tñ qꝛ nō eſt ſupꝛa ſe ꝯuerſiu' ṽitas ꝯſequit actū ei'. ſenſus tñ nō dicit hāc ueritatē percipere ut reflectat ſe ſupꝛa ſe:⁊ iudicet ſe ueꝝ iudicare. ſed ſenſus ſolū apprehēdit obiectū:in qua apphēſione quedam ueritas ꝯſiſtit. Aliqñ ṽo ueritas non ſolū ſe hēt ut ꝯñs actū potētie:ſʒ ēt eſt illud de quo potētia iudicat ⁊ diſcernit ut in apphēſione itellect'. Nā nō ſolū ueritas ꝯſequit hi' actū (ſi intellectus nō decipiat) in apprehēdendo:ſʒ ēt intellect' iudicat de ipa ueritate ⁊ de quiditate ueritatis ꝯſiderās ⁊ diſcernēſ quid eſt ueritas:⁊ in quo ꝯſiſtit ueritas. Ideo dicit anſelmus in libꝛo de ueritate:ꝙ ueritas eſt rectitudo ſola mēte perceptibilis. Nā ſi alie potētie ſenſitiue recte iudicant:de ipſa tñ rectitudine nō iudicant:nec ꝗd eſt rectitudo ſciūt diſcernē. Qđ ğ ſic eſt perceptiuuʒ ueritatis ꝙ de ipſa quiditate ueritatis ſciūt diſcernere de neceſſitate eſt imoꝛtale ⁊ icoꝛruptibile. ꝓpt qđ aug' 11° de imoꝛtalitate aīe. Arguit aīam eſſe imoꝛtalē:qꝛ hoc mō eſt perceptiua ueritatis. ¶ Propter qđ ſciēdū ꝙ moꝛtalitas ⁊ coꝛruptibilitas rei ex duobus pōt colligi. uel ex mālitate ei'. uel ex ꝯ̄rietate. Ex mālitate quidē qꝛ dicit in 8° meta[cc]. Mā eſt ꝓpter quā res pōt eſſe ⁊ nō eē. Ex ꝯ̄rietate ṽo:qꝛ ut patet ex pͥmo phiſicoꝝ. gñationes ſunt ex ꝯ̄rijs:⁊ in cōtraria. imo utrūqꝫ requiritur ad hoc ꝙ aliquid ſit coꝛporale uel moꝛtale. ⁊ ꝙ hēat māʒ:⁊ ꝙ hēat eā ſubiectā ꝯ̄rietati. Nā lʒ ꝯ̄rietas nō poſſit ſine mā eſſe:iuenit tñ mā ſine ꝯ̄rietate. ut in celo. ideo dicimus celū incoꝛruptibile: qꝛ hēt mām nō ſubiectā ꝯ̄rietati. Foꝛma eni celi non hēt ꝯ̄rium qđ declarat motus ei':qꝛ motui circulari nihil eſt ꝯtrarium:ut patet ex pͥmo celi ⁊ mūdi. Si ğ utrūqꝫ requirit ad hoc ꝙ aliquid ſit coꝛruptibile uel moꝛtale ꝙ hēat mām cū ꝯ̄rietate:qđ eſt ab utroqꝫ ſemotū opʒ imoꝛtale eē. Oſtēdere ꝙ quid eſt ꝑceptiuū ṽitatis:eſt ſemotū a mā ⁊ a ꝯ̄rietate. ¶ Propt primū ſciendū ꝙ foꝛma aliqua eſt mālis rōne ſui ⁊ rōne ſbi. Aliqua aūt eſt mālis nō rōne ſui:ſʒ rōne ſubiecti. Aliqua ṽo nullo mō eſt mālis. Dicem' itaqꝫ ꝙ foꝛma pōt ꝯſiderari ſm triplex eē. videlicet ut hēt eē reale in mā. ut hēt eē intētionale in ſenſu. ⁊ ut hēt eē abſtractū in itellectu. Ut hēt aūt eē reale in mā dicit eē materialis ⁊ rōne ſui:⁊ rōne ſbi. uel qđ idē eſt:dicit eſſe mālis rōne modi exiſtendi quē hēt:⁊ rōne rei in qua exiſtit. Foꝛma quidē ſic accepta eſt mālis rōne ſui uel rōne ſbi uel rōne modi exiſtendi quē hēt:qꝛ babet eē mō māli. Eſt ēt mālis rōne ſbi:uel rōne rei in qua exiſtit:qꝛ hēt eē in re māli. Sʒ ſi ꝯſideret talis foꝛma ut hēt eē itētionale in ſenſu nō erit mālis rōne ſui:qꝛ nō hēbit eē māle ſed intētionale. Uel nō dicet eē mālis rōne modi exiſtēdi:qꝛ modus exiſtēdi intētionalr nō dicit eſſe mālis. i. eo mō quo ſuſcipit mām:ſed magis dicit eē ſine mā. ideo dicit in 2° de aīa qđ eſt cōe omni ſenſui ꝙ ſit ſuſceptiuus ſpēꝝ ſine mā. Dicit eni ſenſus ſuſcipere ſpēs ſine mā:qꝛ nō ſuſcipit eas māliter:ſʒ intētionalr. Foꝛma itaqꝫ hñs eē intētionalr in ſenſu nō dī eē mālis rōne ſui:uel rōne modi exiſtendi quē hēt. Dicit tamē eſſe mālis rōne ſbi:uel rōne rei in qua exiſtit:qꝛ eſt in oꝛgano coꝛpali ⁊ māli. ſʒ foꝛma abſtracta in intellectu utroqꝫ mō dicitur imālis ⁊ rōne ſui:ſiue rōne modi exiſtēdi quē habet:⁊ rōne ſubiecti:ſiue ratiōe rei in qua exiſtit. Nam ſi foꝛma ut eſt in ſenſu eſt imālis rōne ſui:uel rōne modi exiſtēdi:multomagis hoc hēbit foꝛma in intellectu. Nā ſi mō māli eſſet in ſenſu uel in itellectu. i. ſi eſſet ibi eo mō quo eſt in mā cū foꝛma ꝓut hēt eſſe in mā ſolū ſic rō eſſendi nō cognoſcēdi:qꝛ mā per foꝛmā quā habet in ſe ſolum hēt ꝙ ſit nō ꝙ aliquid cognoſcat. ſi ſenſus uel intellectus recipet iſto mō poſſet per foꝛmas ſic receptas hēre aliquod eſſe:ſed nullaʒ ex hoc ſoꝛtiret cognitionē:⁊ qꝛ hoc eſt cōe omni ſenſui:ꝙ per ſpēm receptam cognoſcat:iō dicit eē cōe omni ſenſui ꝙ ſit ſpecieꝝ ſine mā receptiuus. Et ſi rōne cognitiōis dicim' ſenſuʒ eē ſuſceptiuū oīum ſpēꝝ ſine mā. multomagis hoc erit in intellectu quaſi excellētiori mō cognoſcit per ſpecies receptas:ꝙ̄ faciat ſenſus. ſpēs itaqꝫ in intellectu erit imālis rōne ſui:uel rōne modi exiſtendi quē hēt. erit ēt imālis rōne ſubiecti ſiue rōne rei in qua exiſtit. nā hoc hēt plus itellectus ꝙ̄ ſenſus:qꝛ ſi ſenſus recte ⁊ uere iudicat. de ipſa tñ rectitudine ⁊ de ipſa ṽitate ut quid eſt rectitudo:⁊ quid eſt ueritas iudicare non pōt qđ totū ꝯtingit ex mālitate ſui ſubiecti:ut qꝛ fundat in oꝛgano māli ⁊ coꝛporali. Hoc enim mō ſenſus iudicaret recte:⁊ de rectitudine qñ nō ſolū recte apprehēderet obiectū:ſʒ ꝯuerteret ſe ſupꝛa ſe:⁊ iudicaret de ipſa rectitudine apprehēſionis:⁊ ſciret diſcernere quid eſt rectitudo:⁊ ꝗd eſt recte apprehēdere: qđ facere nō pōt. qꝛ ut ꝓbat pꝛoculus in ſua elemētatione theologica. nullum coꝛporale:⁊ nullū māle eſt ad ſe ꝯuerſiuū. Igit ſi intellect' nō ſolū recte iudicat: ſed ꝗd ſit rectitudo ſcit diſcernere:opʒ ipʒ imāleʒ eē ⁊ ad ſe ꝯuertere ut poſſet de ipa rectitudine ⁊ de ſua ueritate apprehēſionis aliquid iudicare. ¶ Dicam' ergo ꝙ aliquādo res recipiēſ:⁊ māliter recipit:⁊ ipa eſt mālis. ꝓpt qđ per hi' receptioneʒ nihil cognoſcit ideo ſic recipiēs:nec uere apprehēdit:nec de ueritate ſue apprehēſionis pōt aliꝗd iudicare. Iō in ſic recipiente nō eſt ueritas niſi ſicut in cā. ꝓut a talib' reb' pōt in nobis aliq̄ ueritas cauſari. Aliquādo ṽo licet recipiens ſit mālis:recipit tñ ſpecies ſine mateia:⁊ quātum ad hoc dicit recipere mō imāli. Propter qđ ſic recipit:⁊ ſic pōt recte cognoſcere. De rectitudine tamē ⁊ de ueritate ſue cognitionis non pōt iudicare. Sed eſt terti' modus recipiēdi ꝙ res recipiēs eſt immālis:⁊ recipit ſpēs ſine mā. ꝓpter qđ ſic recipiēs ⁊ uere pōt apprehēdere:⁊ de ueritate ſue apprehenſionis poteſt iudicare. Primo mō recipit mā. Scđo ſenſus. Tertio intellectuſ. nihil ergo pōt eē perceptiuū ueritatis:ut ꝙ de ipſa ueritate iudicet:ut ꝙ non ſolū uere cognoſcat:ſed de ueritate ſue cognitionis iudicare nouerit niſi ⁊ ipm recipiens ſit imateriale:⁊ modo imateriali recipiat. Arguamus ergo ſic. Quicꝗd eſt coꝛruptibile eſt materiale. ſed nihil qđ ſic eſt perceptiuum ueritatis qđ de ipſa ueritate iudicare ſciat eſt materiale. ergo tale non eſt coꝛruptibile nec

moꝛtale. Aīa ergo uel angelus arguit͛ eē incoꝛruptibilis uel imoꝛtalis: qꝛ ex ꝑceptione ṽitatis: qꝛ ex hoc concludit͛ imālis eſſe. Hoc autem ſatis videt͛ innuere aug⁹ in libꝛo de imoꝛtalitate aīe: concludens animaꝫ eſſe imoꝛtalē: ex eo ꝙ intelligit ⁊ ueritatē percipit: qꝛ ut ait cum itelligit a coꝛpore ſe auertit. Quaſi dicat. Si itellectus per ſuū intelligē a coꝛpe ⁊ aīa ſe auertit iſpm intelligē: ⁊ iṗa ꝑceptio ṽitatis arguit iṗm eē q̄d imāle ⁊ incoꝛpale. ⁊ per ꝯñs q̄d icoꝛruptibile ⁊ imoꝛtale. ¶ Viſo quō ꝯcludimus ꝙ ꝑceptiuū ṽitatis eſt quid imoꝛtale: qꝛ eſt ſemotuꝫ a mālitate: uolum⁹ hoc idē oñdere ex eo ꝙ oē tale eſt ſemotū a ꝯ̄trarietate. ¶ Diſtinguem⁹ eni de ꝯ̄rietate ſicut de mālitate: naꝫ aliqua foꝛma hēt ꝯ̄rietatē rōne ſui: qꝛ iṗa hēt ꝯ̄rium ⁊ rōne ſbi: qꝛ eſt in ſb̄o hñte ꝯ̄riuꝫ. Et hi⁹ eē hñt foꝛme in mā: qꝛ ipſe ſibiinuicē ꝯ̄riant͛. ut vna nō compatiatur ſecū aliā: ⁊ rōne ſbi: qꝛ ⁊ ſbm ſic exñs dicit͛ eē ſub foꝛmis ꝯ̄rijs. Aliqñ ṽo foꝛma non hēt ꝯ̄riū rōne ſui: qꝛ ipſa nō hēt ꝯ̄riuꝫ. dicit͛ tñ hēre ꝯ̄riuꝫ rōne ſbi: qꝛ eſt in ſb̄o hñte ꝯ̄rium. Et hi⁹ ꝯ̄rietatis modū hñt foꝛme ſenſibiles in ſenſu: qꝛ ipſe foꝛme nō hñt ꝯ̄rium nec ſibi inuicē ſm ſe aduerſant͛ ſm eē intenſibile. Nā ſm tale eē in eadē parte poſſunt eē ſpecies ꝯ̄rie: ut in eodē pūcto medij poſſunt eē ſpēs albi ⁊ nigri: habēt tñ foꝛme ſm tale eē ꝯ̄rietatē rōne ſbi: qꝛ ſunt in ſb̄o habēte ꝯ̄riuꝫ: ſiue in medio: ſiue in oꝛgano. Tā enim mediū ꝙ oꝛganū eſt quale ut eſt calidū ⁊ frigidū: humidū uel ſiccuꝫ: ⁊ ex hoc dr̄ hēre ꝯ̄riuꝫ. ¶ Aliqñ ṽo foꝛma nec hēt ꝯ̄rium rōne ſui: nec rōne ſbi. ⁊ ſic ſunt ſpēs in itellectu que nec adinuicē ꝓpꝛie hñt ꝯ̄rietatē. nec ſūt in ſb̄o hñte ꝯ̄riū: qꝛ itellect⁹ nō eſt qualis: nec eni eſt calidus: nec frigidus: nec hēt hi⁹ ꝯ̄rietates: ut ꝓbat͛ in 3° de aīa. Arguebat͛ ğ ſic. quicq̄d eſt coꝛpale uel moꝛtale hoc eſt rōne ꝯ̄rietatis. intellect⁹ ⁊ oē perceptiuū ueritatis eſt a ꝯ̄rietate ſemotus. ergo oē tale nec eſt coꝛpale: nec moꝛtale. Eo eni ipſo ꝙ itellectus pōt de ṽitate ⁊ rectitudine ſue cognitionis iudicare: arguit͛ ꝙ nec recipit mō ꝯ̄rio ſicut recipit mā: qꝛ tunc nō cognoſceret nec iṗm in ſe hēret ꝯ̄rium: qꝛ tunc eēt quid coꝛpale ⁊ māle: ⁊ nō poſſet ſe ſupꝛa ſe ꝯuertere. ¶ Ad hoc aūt ſatis poſſum⁹ adaptare dictū aug. in de moꝛtalitate aīe uolētis ꝙ qꝛ ſemp imutabilr̄ uerū eſt. ꝙ duo ⁊ tria ſunt q̄nqꝫ. Et ꝙ linea trāſiēs per mediuꝫ circuli eſt maxima linearū. ideo oīs qui pōt hoc apphēdere: qō ſemp eſt: opꝫ ꝙ ſemp ſit ⁊ ſit incoꝛpoꝛalis ⁊ imoꝛtalis. Sed has ṽitates ſemp eē ⁊ imutabiles nō eſt uerū: niſi ꝓut ꝯſiderant͛ ſm eē abſtractū: qꝛ ut ſunt in mā: ⁊ ut ſūt ꝯ̄rietati annexe: opꝫ mutabilitateꝫ hēre: qꝛ q̄cq̄d eſt in re mutabili ſm ꝙ hi⁹: non pōt eē a mutatiōe ſemotū. Aīus ğ qui ꝑcipit has ueritates ſm ſuā quiditatē ut ſunt a mā abſtracte ⁊ a contrarietate ſemote ſm quē modū dicunt͛ eē ſemp opꝫ ꝙ ⁊ ipſe aīus ſit ſemp: ⁊ imoꝛtalis. Vñ ⁊ aug⁹ cū pri⁹ dixiſſet de ṽitate linee trāſeūte per mediū circuli qō ſit maxima lineaꝝ: ⁊ cū diceret hāc eē ṽitatē eē ſemper: ⁊ ex hoc uellet ꝯcludere animū ſemp eē vidēs. qō nō ſufficit appꝛehēdere ꝙ eſt ſemper ad hoc ꝙ arguat͛ iṗm eē ſemp niſi appꝛehēdat eo mō ut eſt ſemp. cū ⁊ ueritates hoc mō ſint ſemp ꝓut ꝯſiderant͛ ſeparate a coꝛpe. i. abſtracte a mā ⁊ a ꝯ̄rietate. Dicit ꝙ cuꝫ aīus itelligit a coꝛpe ſe auertit inuens ꝙ aīus: qꝛ itelligens auertit ſe a coꝛpe. ideo intelligit has ueritates que ſunt ſemper ut ſunt ſemper. i. ut a ꝯtrarietate ⁊ a mā ſeparata. Propt͛ quod opꝫ iṗm aīum: qꝛ ſic intelligit ⁊ ueritatē ꝑcipit ſemp eē. Nā ⁊ ſi uellem⁹ ſic itelligē dictū aug. ꝙ q̄cq̄d ꝑcipit ⁊ qō ſemp eſt opꝫ illud ſemp eē arguem⁹ aīam carnis ſemp eē. Nā ſemp hoc uerū eſt ꝙ duo latera trianguli ſunt lōgioꝛa tertio. ꝙ ⁊ canes vident͛ hoc cognoſcē: qꝛ ſi inſequātur leporē ſemp inſequūtur iṗm per tertiū lat⁹ triāguli: non per duo latera. Sꝫ dato ꝙ ꝑcipiāt hoc qō uerū eſt: ⁊ qō ſemp uerū eſt. Nō tñ percipiūt hoc ut ſemp uerū eſt: qꝛ nō ꝑcipiūt iṗm mō abſtracto ⁊ itelligibili: ſed mō māli ⁊ ſēſibili. Propt͛ qō ⁊ ſi recte iudicat cognoſcēs viā illā longiorē eē ſi inſequat͛ leporē per duo latera ꝙ per vnū. de ipſa tñ rectitudīe ⁊ ueritate nō iudicāt ſm ſuā quiditatē: ſm quē modū talia dicunt͛ eē ſemp qō nō pōt iudicare canis: nec aliq̄s ſenſus: ſꝫ itellect⁹ tm̄. Propter qō recte ꝯcludit͛ ꝙ percipiēs ueritatē ſi percipiat eā ſm ſuā quiditateꝫ: qꝛ percipit eam ut eſt imoꝛtalis ſemp. eēt aduertendū tñ ꝓpt͛ rōnē in ꝯ̄riuꝫ ꝙ licet aīus percipiēs ueritatē ſemp ſit: qꝛ ex hoc arguit͛ ꝙ ſit ſemot⁹ a mālitate ⁊ ꝯ̄rietate que ſunt cā coꝛruptionis. nō tñ opꝫ ueritatē que eſt in aīo ſemp eſſe: ſꝫ pōt illa ueritas per obliuionē tolli. ¶ Dicem⁹ eniꝫ ꝙ aliq̄d pōt eē coꝛruptibile tripl̄r. uel rōne ſui: qꝛ hēt ꝯ̄rium. uel rōne ſubiecti: qꝛ eſt in ſb̄o hñte ꝯ̄rium. uel rōne modi acq̄rendi. Veritas ğ que eſt in itellectu ⁊ ſpēs intelligibiles que ſunt in ipſo non pñt tolli rōne ſui: ꝙ hēat ꝯ̄riuꝫ uel eē māle: nec rōne ſubiecti ꝙ ſint in ſb̄o hñte ꝯ̄riuꝫ ⁊ eē māle: ſed ſolum pñt tolli rōne modi acq̄rēdi: qꝛ acq̄runt͛ per actus a q̄bus pōt quis ceſſare dādo ſe ad ꝯ̄rium. uel nō operādo illos act⁹. Duob⁹ eni modis tollit͛ habit⁹ quātūcunqꝫ ſit in ſb̄o māli. uel qꝛ diu ceſſam⁹ ab actib⁹: uel qꝛ operamur oppoſitos act⁹ qō eſt dare ſe ad ꝯ̄riū. ueritas igit͛ in itellectu pōt deficere non rōne ꝯ̄rietatis nec rōne ſbi: ſꝫ rōne ꝯ̄rietatis. Ex mō aquirēdi per talē ğ diſtinctionem ueritatis non pōt argui ꝙ ipſe anim⁹ ⁊ iṗm ſbm ueritatis poſſit deficere ⁊ coꝛrūpi: ſed ſoluꝫ ꝯcludit͛ ꝙ poſſūt tolli: ⁊ pñt deficē ipſi act⁹ per quos acq̄rim⁹ ṽitatē: per hoc patet ſolutio ad obiectū. Q. ō. XII.

S **Ecūdo querebatur** De creatura rōnali: ut de angelo: uel de aīa ꝓut cōparatur ad ſuas potentias ⁊ erat qō. Vtrū angeli uel aīe ſint in genere cāe efficientis reſpectu ſuaꝝ potentiarum. ⁊ arguebat͛ ꝙ nō. qꝛ ut dicebat cōmētatoꝛ in 4° meta^ce^. vult ꝙ ſubiectū nō eſt cā efficiens: ſꝫ materialis tm̄. ¶ In ꝯ̄riū eſt qꝛ coīter dicit͛ ꝙ accidētia fluūt a ſuis ſubiectis: qō nō eſſet niſi ſubiectū aliquo modo haberet rōnes cauſe efficiētis reſpectu ſuoruꝫ accidētiū. ¶ Rº dicēdū: ꝙ phs in 2° phiſicoꝝ vlut ꝙ tres cāe coincidūt in vnū. ſ. efficiēs foꝛma ⁊ finis. ubi colligit͛ ꝙ mā non coincidit cū alijs cauſis. dimiſſa tñ cā finali ⁊ foꝛmali: qꝛ de hi⁹ cauſis nō eſt qō. Vidēdū eſt quō mā nō coincidit cū cā efficiēte: cū tñ ſubiectū ponatur eē cā efficiēs ſuoꝝ accidētiū. Plane eniꝫ habetur circa finē pꝛimi phiſicoꝝ ꝙ mā ſubiecta cū foꝛma eſt cā accñtiū que fiūt in ea. Dicem⁹ ğ ꝙ ſubiectū ꝓpter tria pōt dici nō coincidere cū cā efficiēte: ⁊ poteſt dici aliquo mō cā efficiēs. Pꝛimo quidē: qꝛ nō eſt cā efficiens ut ſubicit͛: ⁊ ut eſt q̄d in potētia: ſed ut eſt quid in actu. ſubiectū ergo cū cā efficiēte rōne poſſibilitatis nō coincidit. Rōne aūt actualitatis coincidit. Scd̄o hoc poteſt intelligi ꝙ ſubiectū nō coincidat: ⁊ coīcidat: qꝛ nō eſt illud qō agit: ſed eſt illud quo agit͛. Tertio mō hoc pōt intelligi: qꝛ ſubiectū nō eſt illud qō in ſe facit aliq̄d directe ſed īdirecte: uel nō eſt illō qō in ſe fac͛ aliq̄d per ſe ſꝫ per accñs. ¶ Propt͛ pmū ſciēdum eſt ꝙ hoc mō a ſb̄o fluūt accñtia: ⁊ hoc mō mā ſubiecta cū foꝛma eſt cā diuꝫ accñtiū que fiunt in

ea:⁊ potiſſime accn̄tiū que fiunt nāliter ⁊ que nāliter
cōcomitanṫ nām ſubiecti:qꝛ aliquādo ad vnā naturā
nāliter ꝯcomitaṫ alia nā:ut ad nām ſubalē ignis nāliṫ
concomitaṫ nā caloris ⁊ ſiccitatis.ita ꝙ nec̄e eſt ignē
eē calidū ⁊ ſiccū.Generās g̊ dādo igni nāꝫ ignis:dat
ei nām caloris ⁊ ſiccitatis.Caloꝛ g̊ ⁊ ſiccitas fluūt ab
igne ⁊ mā ignis cū forma ignis eſt cā caloris ⁊ ſiccita
tis:que fiunt in ea inꝙ̄tum mā ignis facta in actu per
formā ſubalē:qꝛ hiꝰ formā nāliter coicaṫ caliditas ⁊
ſiccitas.Jō ipſe ignis cōplectēs in ſe hiꝰ māꝫ ⁊ formā
diciṫ eē.Jgnis g̊ qō eſt ſbm caliditatis ⁊ ſiccitatis eſt
cā efficiens taliū accn̄tiū ⁊ nō eſt cā efficiens eoꝝ:qꝛ
ſi ꝯſideraṫ ut ſbm ⁊ ut eſt in potētia nō eſt cā efficiēs
eoꝝ:qꝛ a tali ſbō nō fluūt talia accidentia ut eſt ſic in
potētia.Sꝫ ſi ꝯſideraṫ ut eſt q̄d in actu ſic diciṫ eē cā
efficiēs taliū accidētiū:qꝛ ꝓut eſt in actu:⁊ prout hēt
talē formā nāliter cōcomitātur ipm talia accidentia.
Propṫ qō ſignāter aduertēda ſunt v̄ba phi.qui non
ait ipſaꝫ mām ſm ſe:ſꝫ māꝫ cū forma eē cā accidētiū
que fiūt in ea.ut det itelligere ꝙ nō rōne poſſibilita-
tis:ſꝫ rōne actualitatis quā acq̄rit mā per formā hēt
ꝙ fluāt ab ea hiꝰ accidētia.Ex quo eſt aduertēduꝫ ꝙ
nunꝗ̄ dicimꝰ mām eē cām efficientē forme ſubalis:ſꝫ
ſolū ꝙ v̄tute agētis hiꝰ forma de potētia paſſiua māe
educiṫ:in qua eductione mā nullam hēt rōnē agētis
aut efficiētis:ſꝫ patiētis tm̄.Erit g̊ hic ordo ꝙ paſſio
magis facta abijcit a ſuba ⁊ accidētia incōpleta ꝓce-
dūt formā ſubalēꝫ in mā completa ſequūtur.Jgnis g̊
agēs in aere magis ac magis ipm calefacit ⁊ deſicat.
Qn̄ aūt eſt a deo calefactꝰ ꝙ non pōt ibi ſtare forma
aeris:tūc itroduciṫ ibi forma ignis.Jncōpletus g̊ ca-
loꝛ qui actiōe ignis ſemꝑ ac ſemꝑ intēdiṫ in aere ꝓce-
dit formā ſubalēꝫ ignis.ſꝫ in illo inſtāti in quo eſt cō-
plete intēſus:hiꝰ caloꝛ expelliṫ forma aeriſ:⁊ induciṫ
forma ignis.Jta ꝙ ſimul ſunt tpe caloꝛ cōplete inten-
ſus:⁊ forma ignis in mā.Ordine tn̄ nāe forma ignis
ꝓcedit hiꝰ calorē cōplete itenſuꝫ:⁊ ēt ſiccitatē cōple
te factā.ita ꝙ agens per actionē ſuā uel per paſſioneꝫ
magis factā inducit formā ſubalēꝫ.qua iducta fiūt in
mā accidētia que nāliṫ formā hiꝰ cōcomitanṫ.Reſpe-
ctu itaqꝫ forme ſubalis nō diciṫ agēs eē niſi effectꝰ:ſꝫ
reſpectu accidētiū.Et ſi ſubiectū aliquo mō hēt rōnē
cauſe efficiētis hoc erit ꝓut ipm ſbm adeptū eſt for-
mā:uel cōplectiṫ formā quā nāliter illa accidētia con
comitanṫ.Propter qō patet quomō ſbm cōe coinci
dit cū cā efficiēte:⁊ nō coincidit.qꝛ nō coincidit rōne
poſſibilitatis:ſꝫ actualitatis.Scdō dī ſbm coicidē ⁊
⁊ coincidē cū cā efficiēte:qꝛ ꝓꝑe nō eſt illud qō agit:ſꝫ
illud quo agiṫ qō maxime patet in motu grauiū uel le
uiū.Dicimꝰ eni ꝙ elemēta nō mouēt ſeipſa:ſed mouē
tur a gn̄ante.Diciṫ eni generās agē motū elemētoꝝ:
qꝛ dando eis formā:dat eis motū ꝯſequētem formā.
Forma g̊ g̃uis uel leuis nō eſt ꝓꝑie id qō agit motuꝫ
deorſum:ſiue ſurſum:ſꝫ eſt illud quo talis motꝰ agiṫ.
Generās g̊ grauia agit motū deorſuꝫ mediāte nā gra
uiū.Et generās leuia cāt motū ſurſum mediāte nā le
uiū.Quia dādo talē nām.dat talē motum.Erit g̊ nā
in talibꝰ id quo agitur:tale accidēs qō eſt motꝰ:quia
mediāte tali nā generās efficit talē motū.Jdeo in 2°
phiſicoꝝ dicit phs ꝙ nā eſt principiū motꝰ ⁊ quietis
eiꝰ in quo eſt:ita ꝙ nā grauis eſt ꝓncipiū motus g̃uis.
Pōt eni dici ꝓncipiū alicuiꝰ:nō ſolū id qō efficit:ſed
id quo efficiṫ illud:ſm quē modū nā grauis eſt ꝓnci-
piū motus:qui fit in graui.Quia grauās mediāte nā
efficiṫ talē motū.Et qō dcm̄ eſt de tali motu:qui nāliṫ
ſequiṫ nām:intelligēdū eſt de oibꝰ accn̄tibꝰ nāliter ſe-
quētibꝰ ipſaꝫ.Generās eni ſicut diciṫ cauſare motum
grauis mediāte nā grauis:ita diciṫ cāre oīa accidētia
cōcomitātia nām mediāte tali nā.Subiectū g̊ nō eſt
id qō agit talia accidētia:ſꝫ diciṫ id quo aguntꝛ:qꝛ hiꝰ
ſubiectū cōplectiṫ māꝫ ⁊ formā mediāte qua talia ac
cidentia a generāte ⁊ ab efficiēte cauſanṫ.Propṫ qō
patet quō ſubiectū coincidit:⁊ nō coicidit cū cā effi-
ciēte.Quia ſi uolumꝰ applicare cām efficiētē ſolū id
qō agit ⁊ efficit:de quo ꝓncipalr̄ diciṫ rō efficiētis ſic
ſubiectū nō coincidit cū cā efficiēte.Sed ſi uolumus
applicare efficiētē cām id quo aliq̄d agiṫ ⁊ efficitur.
Sic ſbm mō quo dictū eſt coincidit cū hiꝰ cā.Erit g̊
in hoc nā rei quaſi organū generantis ⁊ efficientis.in
ꝙ̄tū mediante tali nā cā efficiēs generat accidētia in
re ſubiecta.Talia itaqꝫ accidētia pꝛicipalr̄ ſunt a ge-
nerante uel a ꝓducēte.aliquo tn̄ mō ſūt a nā ſubiecti
¶ Ex hoc aūt patet meliꝰ via pꝛia.Quia ſi hoc mō
ſubiectū eſt cā accidētiū:qꝛ compleċtiṫ formā ⁊ nām
quā nāliter cōcomitanṫ.Accidētia qꝛ g̊ cōparaṫ ſbm
ad formam tanꝗ̄ ad id qō eſt in actu.Cōſequēſ eſt ꝙ
ſubiectū eo mō incidit cū cā efficiēte nō ꝓꝑie ratiōe
potētialitatis ſꝫ actualitatis.Qō ſi hūc modū cālita-
tis uellemꝰ extēdere:hoc non erit ꝓꝑe rōne poſſibilita
tis ſm ſe:ſed prout eſt ſub actu.Ut qꝛ hiꝰ actus ⁊ hiꝰ
forma non eſt apta nata eſſe niſi in tali mā.Et qꝛ ſicut
res ſe hēt ad eſſe.ita ſe hēt ad cālitatē.Sicut non eſt
apta nata talis forma eē niſi in tali mā:ita nō eſt apta
nata hēre hiꝰ cauſalitatē ſuꝑ hiꝰ accidentia:niſi prout
eē hēt in tali mā.Propter qō illiꝰ cauſalitatiſ quā at-
tribuemꝰ forme ſi participē faciemꝰ mām.hoc eni nō
erit ſm ſe:ſed ⁊ rōne potētialitatis.ſꝫ ut eſt ſub foīs
⁊ ſub actu ⁊ rōe actualitatiſ.¶ Dicebaṫ aūt ꝙ ēt pōt
tertius adhiberi modus quō ſubiectū cū cā efficiēte
nō coincidit ⁊ coincidit.Nō coincidit quidē:qꝛ non
agit q̄d in ſe directe.Sed coincidit qꝛ agit aliquid in
alio in qō agēdo agit in ſe indirecte.ſicut dicimus de
graui qō eſt cā efficiēs ſui motus:⁊ nō eſt cā.Nā non
eſt cā ꝙ in ſeipm motū agat:ſed eſt cā:qꝛ agit aliq̄d in
medio:ut qꝛ mouet mediuꝫ:qō mouēdo agit ex ꝯn̄ti
in ſeipſo:qꝛ mouēdo medium per ſeipm:mouet per
accidēs ⁊ indirecte.¶ Hijs itaqꝫ ꝓlibatis patet quō
eſſentia angeli ⁊ aīe poſſunt eē cā efficiēs ſuaꝝ potē
tiaꝝ.Nā hoc pōt eē:⁊ eſt pꝛimo mō:qꝛ eſſentia ange
li ⁊ aīe nō dicūt potētiā purā:⁊ ſi iueniaṫ aliquādo ꝙ
aīa nr̄a eſt pura potētia:nō eſt hoc intelligēdū in gn̄e
entiū:qꝛ tūc eſſet idē cū mā ꝓma:ſed in gn̄e intelligi-
biliū:qꝛ ſicut mā pꝛima nullā hēt actualitatē in genē
entiū:ſed efficiṫ ſic in actu ſuſcipiēdo formas ſenſibi-
les.Sic aīa noſtra ⁊ intellectꝰ noſter nullā hēt actua-
litatē in genere intelligibiliū:ſꝫ efficitur ſic in actu ſu-
ſcipiēdo formas intelligibiles.Jn genere tn̄ entiū nō
ſolū nā angeli:ſꝫ ēt nā aīe nō purā potētialitatē ſꝫ ēt
quādā actualitatē iportat.Et qꝛ ad vnā actualitateꝫ
nāliter ſequi poſſunt alie nāles actualitatēs.dicemꝰ
ꝙ ſicut ad formā ignis nāliter requiriṫ caliditas ⁊ ſic
citas:ſic eſſentiaꝫ ⁊ nām angeli ⁊ aīe nāliter cōcomi-
tanṫ intellectꝰ ⁊ uolūtas que ſunt potētie radicate in
ipſa eēntia.Eſſentia itaqꝫ angeli ⁊ aīe rōne ſue actua
litatis quā nāliter ꝯcomitanṫ tales potentie hn̄t aliq̄
mō rōnem cāe efficiētis reſpectu ꝓdictaꝝ potētiaꝝ.
Uerificāt ēt ⁊ hoc ſcdō mō ut dicamꝰ eſſentiā angeli
⁊ aīe hēre rōnem cāe efficientis reſpectu ſuaꝝ poten
tiarū.Nō qꝛ ipſas potētias efficiāt:ſꝫ qꝛ ſunt id quo
talia efficiunṫ ⁊ cānṫ.Principalr̄ eni talia ſunt a gene
rāte.i.a ꝓducēte:Deus eni ꝓducēdo nāꝫ angeli:⁊ aīe
ꝓducit oēs potētias que fiunt in eis actu:qꝛ aliq̊ mō

tales potẽtie fiũt a deo mediante eẽntia ⁊ nã. Dicitur ipſa eſſentia uel nã eẽ id mediãte quo talia fiũt ⁊ aliq̃ mõ dicit̃ hẽre rõnẽ cãe efficiẽtis reſpectu taliũ potẽtiarũ. Poſſumꝰ eni dicere ꝙ ſicut generãs dãdo nãm graui. dicit̃ ei dare motũ ⁊ accñtia ſequẽtia talẽ nãʒ. Sic deus ꝑducẽs angelũ ⁊ aĩam dando ei talẽ nãm: dat ⁊ ꝑducit in eis potẽtias: que ſunt ꝓpetates nãles ſequẽtes talẽ nãm. Propter qȯ aliquo mõ ſicut generãs mediãte nã ĝuis dĩ ꝑducere motũ ⁊ oĩa accñtia ſequẽtia talẽ nãm. Sic deꝰ mediãte eẽntia uel nã angeli uel aĩe dĩ cauſare ⁊ ꝑducere oẽs potẽtias nãliter cõcomitantes tales eſſentias uel naturas. Dicimꝰ eni hoc eẽ aliquo mõ ſile: qꝛ nunq̃ repiemꝰ oĩno ſile iter opationẽ dei ⁊ creature. Deus eni nihil opat̃ ita mediate: ꝙ nõ opet̃ ẽt illud imediate. Unñ ⁊ potẽtias in aĩa ⁊ in ãgelo imediate cauſat: ⁊ tñ cauſat eaſ mediãte nã ⁊ eſſentia angeli. Qȯ quõ ſit itelligẽdũ ſupra in q̃one 2ª qua querebat̃ de diuina influẽtia tangebat̃: ⁊ in q̃onĩbꝰ noſtris de ꝑmo ꝑncipio diffuſius diximus. Si vȯ uolumꝰ loqui de tertio diſtinctiõis modo. ⁊ aliquo mõ poſſet hẽre locũ in potẽtȷ̃s ſenſitiuiſ aĩe. Ut dicamꝰ ꝙ ille potẽtie inq̃tũ fluũt ab eẽntia aĩe in organa: fluũt aliquo mõ ab eſſentia aĩe in ſeipſa ꝓut ipa eſſentia aĩe eſt in qualibet parte corporis. ¶ Qȯ vȯ obiciebat̃ de cõmẽtatore ꝙ ſubiectuʒ reſpectu accidẽtium eſt cã mãlis tm̃. Dici põt ꝙ ſubiectũ reſpectu accidẽtiũ eſt cã mãliſ tm̃: ꝓut eſt in potẽtia. Tñ rõne actualitatis mõ quo dictũ eſt: põt hẽre rõnem cauſe efficiẽtis. uel poſſumꝰ dicẽ ꝙ ſubiectũ reſpectu ſuoꝝ accidẽtiũ eſt cã mãlis tm̃. i. nullo mõ eſt cã efficiens. Qꝛ ſit illud qȯ per ſe agit: ſʒ põt eẽ cã efficiẽs: qꝛ eſt illud quo illa agũtur: uel qꝛ eſt illud qȯ illa facit indirecte ⁊ per accidẽs: nõ per ſe. Sicut dicebamꝰ de graui ⁊ medio qȯ mouẽdo per accidẽs mouet ſeipſum per ſe. ¶ Qȯ vȯ obiciebat̃ in ꝯtrariuʒ ꝙ accñã dicũtur fluere a ſbĩs. patet quõ fluũt ⁊ quõ ſbm hẽt rõnẽ cãe efficiẽtis reſpectu accidẽtiũ.

Queſtio. XIII.

t **Ertio querebatur** de angelo ⁊ aĩa ꝓut vna potẽtia cõparat̃ ad aliam: uel ad alias. ⁊ erat q̃o. Utrũ moueat aliquas potentias mediante aliquo influxu. Et arguebat̃ ꝙ non: qꝛ ut dicebat uolũtas nõ põt mouere niſi uolẽdo: ſʒ uelle eſt in ipſa uolũtate. nõ g̊ mouet influendo aliq̇d in paſſum ſed ſolũ per actũ qui eſt in ſeipſa. ¶ In ꝯ̃riũ eſt: qꝛ ut dicebat quicq̇d agit motũ agit per influxũ: ſʒ hoc eſt de rõne entis creati ꝙ agat motũ: ⁊ per motuʒ: g̊ ⁊c̃. ¶ ℞º dicẽduʒ: ꝙ agẽ per influxuʒ tripl̃r põt intelligi. Primo ut per hũꝰ influxus itelligat̃ aliq̃ emanatio intẽtionalis. Scȯo ut intelligat̃ aliqua ipulſio corporalis. Tertio ut per influxũ itelligamꝰ oẽm motionẽ uel paſſionẽ factã in paſſo. ¶ Propter primũ ſciẽdũ aliquos fuiſſe hũꝰ opionis ꝙ hoc mõ fit actio ⁊ paſſio ꝙ aliquid intẽtionale fluit ab agente in paſſum qȯ excitat potẽtiã actiuã i eo: qua excitata mouet ſeipaʒ ad ꝑfectionẽ ⁊ cõplemẽtũ. Ponũt eni illi formas incõpletas in mã: quas uocãt potẽtias actiuas: q̇bꝰ mediãtibꝰ mã mouet̃ ad forma cõpletã: ita ꝙ illa potentia actiua ⁊ forma incõpleta fit completa. dicũt tñ ꝙ hũꝰ potẽtia actiua ⁊ forma incõpleta: nõ põt fieri forma cõpleta niſi excitata per formã itẽtionalẽ imiſſaʒ ab agente in paſſum. Sʒ hũꝰ poſitio ſtare non poteſt. Nã nihil ab agẽte ꝓpe inducit̃ in paſſuʒ: ſʒ ſolũ ad preſentationẽ agẽtis in paſſo aliq̇d fit. Iȯ cõmẽtator in 12. metaᶜᶜ vult ꝙ corpus calidũ agens in aliud corpꝰ: non imittit calorẽ ab extra: ſʒ facit calidũ in potẽtia: calidũ in actu: ⁊ ſicut in mutationibꝰ realibꝰ nõ imittitur aliq̇d ab extra: ſic nec in mutationibꝰ intẽtionalibus. imo q̃tũ ad aliq̇d magis põt negari ꝙ mittat̃ aliquid ab ex̃ in mutationibꝰ itẽtionalibꝰ q̃ꝫ realibꝰ. Nã ſi corpꝰ calefactũ mutat real̃r aliqȯ corpꝰ: hẽt in ſe calorẽ real̃r. Propt̃ qȯ ex̃ hũꝰ corpus ꝙ calefacit real̃r: erat real̃r calor. ſed ſi corpus albũ imutat intẽtional̃r manifeſtuʒ eſt ꝙ añ hũꝰ imutationẽ non erat in corpe albo albedo intẽtional̃r. ¶ Quõ g̊ mittet̃ ab ex̃ intẽtionalis forma que ante hũꝰ mutationẽ nõ erat intentiõalis forma: ⁊ ex̃ mediũ ⁊ organũ: que imutant̃ intẽtional̃r. Forma eni intẽtionalis eẽ non hẽt in corpe terminato in quo hẽt eẽ albedo real̃r: ſed ab hũꝰ forma real̃r imutat̃ mediũ ⁊ organũ itẽtional̃r. Dicemꝰ ergo ꝙ ſicut ad ꝑ̃ſentiã agẽtis real̃r imutatur paſſum real̃r: ⁊ fit forma real̃r. ſic ad ꝑ̃ſentiã agẽtiſ itẽtional̃r fit forma intentionalis: nec ꝓpe imittit̃ ab ex̃. Uerũtñ forme reales hñt adinuicẽ ꝯ̃rietatẽ. iõ gñatio taliuʒ nõ fit in inſtãti. formas vȯ itẽtionales nõ hñteſ ꝯ̃rietatẽ ꝯtingit gñari in inſtãti: ſic in inſtãti eſt gñatio lucis ⁊ coloꝝ multiplicatio per totũ mediuʒ: ⁊ ſi aliqñ ꝯtingit gñationẽ taliũ nõ fit in inſtanti hoc eſt: qꝛ hũꝰ imutatio intẽtionalis nõ fit ſine imutatiõe reali. Sic multiplicatio ſoni in aere nõ fit ſine motu. Nullum g̊ emolumẽtũ hñt ponẽtes talẽ intẽtionalẽ imiſſioneʒ: cũ nihil imutat̃ ab ex̃. ſed ad p̃ñtiaʒ agẽtis paſſuʒ aſſimilat̃ agẽti. Supponamꝰ g̊ cũ Ar̃. in ꝑº de gñatiõe in. c. de actiuis ⁊ paſſiuiſ. Qꝛ cũ agẽs appropiquat patiẽti hoc aũt agit: illud patit̃. Propt̃ qȯ nõ req̇rit̃ ibi actio itẽtionalis excitãs uel ꝑ̃uia. Quia nõ opʒ aliq̇d imitti ab ex̃ ad hoc ꝙ aliq̇d fieret in paſſo: ita nõ opʒ dare aliq̇d excitãs ⁊ ꝑ̃uiũ ad ipam intẽtionalẽ imutationẽ. Cũ ⁊ illa rõne nõ imutat̃ ab ex̃: ſʒ ſic fit ad preſentiã agẽtis imutãtis intẽtional̃r: ſicut ⁊ forma realis fit ad ꝑ̃ſentiã agẽtis imutãtis real̃r. Qȯ aũt dixit alia opio de formis icõpletis ⁊ latitatiõe formaꝝ falſitatẽ ꝯtinet: ſicut in quodã nr̃o q̇libet ubi tractauimꝰ de potẽtia actiua mãe diffuſiuſ diximꝰ. ¶ Aduertẽdum tñ ꝙ qꝛ ad ſolã ꝑ̃ſentiã agentis ſine alio motu ⁊ trãſmutatiõe fiũt tales imutatiões: iõ dicunt̃ iſta aliqñ imitti ab agẽte: ⁊ dĩ ꝙ in talibꝰ aliq̊ mõ fit forma: que oĩa opʒ hẽre ſuũ itellectũ ⁊ dicta doctoꝝ exponſcũt piũ ⁊ bonũ lectorẽ ⁊ expoſitorẽ: nõ malũ: iuidũ ⁊ iſidiatorẽ. ¶ Ut aũt hoc detmiate ſciat̃ poſſumꝰ in hac mã diuerſimode loq̇: ſciendũ ꝙ res ſicut ſe hẽt ad eẽ: ita ſe hẽt ad agere. Circa aũt ipm agere eſt tria ꝯſiderare. ſ. id cui per ſe cõpetit eẽ. Et modũ eſſendi. Et id qȯ eſt rõ eẽndi. Illȯ cui per ſe cõpetit eẽ ſemꝑ eſt ipm cõpoſitũ. Illud qȯ eſt rõ eſſendi ſemꝑ eſt ipſa forma. Sed modũ eſſendi poſſumꝰ aliqñ attribuẽ cõpoſito. Aliqñ forme qñquidẽ eſt talis gñatio: ꝙ eſt ſucceſſio forme in mã: cũ forma in mã dicat ipm compoſitũ modũ eſſendi ſʒ gñationẽ illã dĩ eẽ ipſiꝰ cõpoſiti qȯ ꝯtingere hẽt in oĩbꝰ que gñant̃ real̃r. Sed qñ eſt talis gñatio ꝙ dĩ eẽ ſucceſſio forme ſine mã: ſicut dicimꝰ de formis intẽtionalibꝰ: ꝙ ſuſcipit̃ ſine mã: ſic patet in ſenſu. Quia cõe eſt oĩ ſenſui ꝙ ſuſcipiat formas intẽtional̃r: ex hoc dĩ ſuſcipe formã ſine mã. Talis g̊ moduſ eſſendi poterit attribui ipi forme ad quẽ modũ eſſendi exprimendũ aliqñ in talibus ꝓcedit̃ ꝙ magis agat forã. ⁊ ꝙ magis gñet̃ q̃ꝫ cõpoſitũ. qȯ quõ ſit ueꝝ põt eẽ ꝑ hita manfeſtũ. Scȯo mõ põt itelligi actiõeʒ fieri ꝑ iſluxũ qꝛ fit ꝑ aliquã corpalẽ ipulſionẽ ſicut dĩ motꝰ influi in lapide a manu: qꝛ manꝰ corpalit̃ ipellẽs lapidẽ mouet ipʒ ipellẽdo ⁊ mouẽdo mediũ. ¶ Primus g̊ moduſ nõ eſt uerꝰ. iſte aũt ſcȯs moduſ

⁊ ſi eſt uerus nō eſt ad ꝓpoſitū.⁊ ſi poſſet eſſe aliquo
mō ad ꝓpoſitū in hoie:tñ nullo mō eſt ad ꝓpoſitū in
angelo. Nulla eni eſt potentia in angelo que moueat
per corꝑalē:uel per localē ipulſuꝫ. Jn hoie vō uerita
tē nō hēt ꝓut uolūtas mouet intellectū:que eſt potē
tia nō organica. Aliquo tñ mō vitatē hēt de uolunta
te ꝓut mouet potētias in muſculis:⁊ neruis que ſunt
potētie organice:nō ꝙ uolūtas eo mō cauſet hiꝰ mo
tuꝫ. Sicut manꝰ cauſat motū in lapide.ſed qꝛ ad ipe-
riū uolūtatis ꝯtrahunt nerui:⁊ extēdunt:ſꝫ quā ꝯtra
ctionē ⁊ extēſionē fit corꝑalis motus. Jpſa aūt ꝯtra
ctio:⁊ ipſa extenſio corꝑalis ipulſio dici pōt:quā cor
poralē ipulſionē damaſ.li.2.c.22.uocat ipetuꝫ dicens.
ꝙ ſm uoluntatē fit ipetus in mēbris deinde fit uſus:
ut ſi uolumꝰ uti gladio ſm appetitū nrm:⁊ ſm iperiū
uolūtatis fit ipetus in mēbris ut fit impetꝰ in manu:
quo impetu applicat ad gladiū:⁊ utit gladio.ita ꝙ in
nobis eſt hic ordo ꝙ cōſiliū ꝑcedit electionē.electio
precedit ipetū.impetꝰ aūt ꝑcedit uſum. Jn brutis vō
ut idē damaſcenꝰ ibidē tradidit nō eſt cōſiliū:nec ele
ctio.ſed ſtatim poſt appetitū fit ipetꝰ in mēbris ⁊ mo
uentur bruta ab appetibili:tñ in hoc magis agunt ꝙ̃
agant.ſm igit talem ipetū.i.ſm talē motionē uolūta
tis nō mouet quaſcūq; potentias:qꝛ nō oēs potentie
ſunt ſuſceptiue talis motꝰ. ¶ Tertio mō pōt itelligi
influxus oē qō fit in paſſo ab agente.⁊ ſic uoluntas ⁊
oē agēs qcqd mouet mouet per influxū ideſt per ali
qd factū in paſſo ab agente.alr.nec agens ageret:nec
paſſum pateret. Dicemus ergo cū ſimplicio in predi-
camētis ꝙ aliqñ agēs agit per corꝑalem ipulſuꝫ. Ali
qñ vō fit actio ⁊ paſſio ex ſola idoneitate agentis ad
patiēs. Qualitercūq; tñ fiat actio ⁊ paſſio ſemꝑ reci
pitur aliqd in paſſo ab agēte:⁊ illud receptū quedaꝫ
influētia agētis in paſſū dici pōt ꝙ ꝓpter hoc mouet
mouēs per influxū. ¶ Quod vō obiciebat ꝙ uolun
tas mouet uolēdo.dicemꝰ ꝙ ſic mouet uolēdo ꝙ ab
illo uelle cauſat ⁊ reſultat aliqd in ipis potētijs quas
mouet:ut ſi uolūtas uolēdo mouet itellectū. Per hiꝰ
uelle:⁊ per hiꝰ iperiū uoluntatis aliqd cauſat in intel
lectu qō pōt dici influxus qdā factꝰ a uoluntate.ſicut
eni dicimꝰ ꝙ paſſio recipit in paſſo ab agente:ſic dici
pōt ꝙ paſſio eſt quedā influētia facta in paſſo ab agē
te. Omne eni qō recipit ab influēte ⁊ dante dicit reci
pere:nec tñ ꝓpter hoc opꝫ ꝙ aliqd in paſſum mittat
ab extra:ſed qꝛ nō fit paſſio niſi ad ꝑſentiā agētis di-
citur paſſuꝫ ſuā ꝑfectionē recipe ab agēte ⁊ hēre eaꝫ
per influentiā agentis. Queſtio.XIIII.

q **Uarto querebatur** De crea
tura rōnali ut de angelo ⁊ anima ꝓut uolūtas
in eis cōparat ad ſuū actuꝫ.⁊ erat queſtio. Utrū ſi uo
luntas nō moueret ſeipſam poſſet per actū ſuū mere
ri.⁊ videt ꝙ non.qꝛ ut dicebat.B.in li.de virtutibus
vult ꝙ ſola uolūtas.qm̄ pro ſua uolūtate aut diſſenti
re.aut cōſentire nulla neceſſitate cogit. Nō imerito
capax eſt iuſtitie uel iniuſtitie.ſi ergo uoluntas moue
retur ſolū ab alio nō eēt libera. Non ergo meret:uel
demeret. ¶ Jn contrariū eſt qꝛ luc.14.dicit cōpelle
eos intrare:ſed cōpulſio aliquā coactionē dicit.ergo
uoluntas coacta meret. ¶ Rꝫ° dicendū ꝙ in hoc ſtat
vis qōnis ꝙ ſi uolūtas moueret ab alio videt ꝙ hoc
ſit per violentiā:⁊ qꝛ in violētis nō meremur. Uidet
hoc poſito ꝙ uolūtas cadat a merito.propter qō tria
declarabimꝰ.qꝛ prio oſtēdemꝰ qd eſt violētū. Scdo
declarabimꝰ utruꝫ uoluntas poſſet moueri violēter.
Tertio oñdemꝰ ad qōnē ꝓpoſitā quō ibi poſſet eſſe
rō meriti ⁊ demeriti. ¶ Propter primū ſciēdum ꝙ
violētū diffinit aphō in 3° ethicoꝝ.cuius ꝑncipium
eſt ab extra:nō cōferēte viꝫ paſſo:⁊ ꝙ adaptat ad nā
lia ⁊ ad uolubilia.videt aliā ⁊ aliaꝫ hēre iterpretatio
nē.ut ſi uolumus loq de violēto in nālibus:ibi paſſo
eēt caſus datiui.ut dicamꝰ ꝙ nō opꝫ ꝙ differat nālis
motus a motu violēto per hēre principiū ab extra:ſꝫ
per cōferēte viꝫ paſſo. Sol eni mouēs uapores:⁊ fa
ciens eos aſcēdere eſt ꝑncipiū ab ex̄:⁊ manꝰ ipellens
lapidē ſurſuꝫ eſt principiū ex̄ lapidē.⁊ tñ eleuatio ua-
porū dicit eē motus nālis:aſcenſus lapidis violētus.
Quia ſol ſolū ſic mouet uapores ꝙ ipſis uaporibus
paſſis ꝯfert viꝫ aliquā ut calorē aliquē per quē moue
tur ſurſuꝫ ac generat aliq forma.qꝛ icorꝑatur aliquis
calor in ipſis uaporibꝰ per quē ſurſuꝫ ferunt:⁊ qꝛ for
ma dicit nā non qō fit a forma impreſſa ⁊ a ꝑfectione
aliqua incorꝑata dicit eſſe nāle.ſed manus mouēs la
pidē nullā formā miſſaꝫ leuitatē:⁊ nullā vim confert
lapidi paſſo per quē moueat ſurſum ſed ſoluꝫ mouet
per ipulſionē.ꝓpter qō talis motꝰ dicit eſſe violētus.
¶ Jn uolūtarijs aūt ſi recipiamꝰ ꝑdictā diffinitionē
violēti poterit ly paſſo eſſe caſus ablatiui ut dicamus
ꝙ in uolūtarijs motibꝰ pōt eē principiuꝫ ab ex̄ paſſo
ꝯferēte viꝫ.i.cooꝑante agēti.uolūtas eni moueri pōt
ab appetibili qō eſt ex̄ tñ hoc nō erit niſi uolēdo:⁊ qꝛ
qō fit in nobis uolētibꝰ fit nobis cooꝑantibꝰ.qꝛ ipm
uelle eſt quoddā opus nrm ꝙ̃tūcunq; in talibꝰ ſit ꝑn
cipiū ab ex̄.⁊ tñ talis motꝰ nō eſt violētus.qꝛ ibi paſ
ſuꝫ dicit viꝫ ꝯferre.i.cooꝑari agēti.quicqd eni coopa
tur ad aliqd dicit aliquā viꝫ cōferre ad illud.ſed ſi uē
tus aduenīēs arriperet hoiem ꝑter uolūtatē hoc nō
eēt uolūtariū:ſed violentū.qꝛ paſſuꝫ nihil cooꝑaret
ad talē motū. ¶ Uiſo qd eſt violētū.uolumꝰ oñdere
ꝙ uolūtas nō pōt moueri motu violēto.nā nihil mo
uet niſi per motū ſuum. Uoluntas ergo nō mouet ni
ſi per motū ſuū.motꝰ aūt uolūtatis eſt ipm uelle. Uñ
augꝰ.2.cōfeſ.vult ꝙ a deo nō itur:nec recedit paſſibꝰ
corꝑis:ſed affectibꝰ mētis. Jpſe eni affectiōes:⁊ ipe
uolitiones nre ſunt motꝰ uoluntatis nre:⁊ ideꝫ in.13.
cōfeſ.vult ꝙ illud qō eſt amor in ſpiritibꝰ hoc eſt pon
dus in corꝑibꝰ.vñ ait amor meus pondus meū eo fe
ror quocūq; feror.cuꝫ ergo moueri per amorē ſit mo
ueri uolūtarie.nunꝙ̃ mouet uoluntas niſi uolendo.⁊
qꝛ agē aliqd uolēdo nō eſt agēte aliqd violēter.imo
eſt ꝯtra rōnē violēti ꝙ fiat uolūtarie:ipoſſibile eſt uo
luntatē moueri violēter.iō dicūt ſancti ꝙ liberū arbi
triū eſt potētiſſimū ſꝫ deo:qꝛ nō pōt cogi. Certū eni
eſt ꝙ quicqd uolūtarie fit ſm ꝙ hiꝰ coacte nō fit.⁊ qꝛ
uolūtas nō pōt moueri niſi uolēdo ad ſuū actum qui
eſt ipm uelle coactionē ſuſcipe nō pōt. ¶ Habito qd
eſt violētū:⁊ quō uoluntas nō pōt coacte ſimplr:nec
violēter moueri.uolumus oñdere quō pōt mereri uł
demereri.etiā mota ab alio.dicimꝰ ꝙ uolūtas nō pōt
cogi ſimplr:pōt tñ cogi aliquo mō qñ agit aliqd cum
qdaꝫ diſplicētia. Sicut cū qs ꝓijcit merces in mari ne
patiat naufragiū.talis eni actio nō eſt oino uolūtaria
ſed eſt aliquo mō coacta.attñ eſt magis uoluntaria ꝙ̃
coacta:qꝛ ſi eēt oino inuoluntaria.nullo mō per ipe-
riū uolūtatis fieret ipetus in mēbris ad accipiēdum
merces ut proijciant in mari.talis ergo ꝓiectio placet
rōne ſalutis corꝑis:diſplicet rōne amiſſionis merciū:
tñ magis placet ꝙ̃ diſplicet.qꝛ potiꝰ ſic agēs vult ſalua
re corpus:ꝙ̃ hēre merces.ſm qd ergo eſt inuolunta-
ria:ſimplr tñ eſt uolūtaria:iō coiter dicit ꝙ uolūtas
coacta eſt:⁊ qꝛ ꝙ ſic uolumꝰ uelle dicimur.ꝙ̃tūcunq;
ergo uolūtas moueat ab alio:ſiue illa coactio oino ſit

uolũtaria: ſiue ſit mixta. q2 nõ niſi uolendo mouetur ſemp eſt meritoria hi⁹ motio: q2 quicq̃d nobis uolẽtibus fit debet nobis iputari ad meritũ. Nã ſi bonũ cibuȝ uolum⁹ bonũ eſt: ⁊ bñ uolum⁹. ſed ad demeritũ ſi malo mõ: uel malũ uolum⁹. ❡ Utrũ uolũtas poſſet mouere ſeipſam: ⁊ qualr ſe mouet in aliud quodãmõ q̃libet determinauim⁹. ❡ In motu tñ in quo mouetur ab alio q2 uolẽdo mouet: põt mereri ⁊ demereri. vñ aug⁹ in p̃io retractationũ. c. de expoſitione q̃rundã ꝓpoſitionũ de ep̃lis pauli vult ꝙ talia per que meremur ſũt a deo: ⁊ ſunt a nobis. ſunt a deo q2 deus facit ea in nobis. ſunt a nobis q2 nõ fiũt niſi uolẽtib⁹ nobis. lȝ eni deus nõ poſſit nr̃aȝ uolũtatẽ cogere q2 hoc nõ eſt poſſibile ſed eſt iplicare ꝯdictoria: q2 ſi uolũtas coacte uellet: nõ uolẽdo uellet. Põt tñ deus imutare uoluntatẽ. q2 cor regis in manu dei quocũq3 uoluerit uertet illud ſicut imutauit uolũtatẽ pauli. Tñ nunq̃ mouebit uolũtas niſi uolẽdo. Propter qõ q̃litercũq3 moueat põt mereri: ⁊ demereri. Qõ autẽ obiciebat de. b. q2 q2 uoluntas nõ cogit. iõ capax eſt iuſtitie ⁊ iniuſtitie. patet ꝙ nõ eſt idẽ moueri ab alio ⁊ cogi q2 nõ mouet ab alio niſi uolẽdo. ſȝ qõ coacte fit nõ uolẽdo fit. ꝓpter qõ ꝓp̃ie nõ cogit. ⁊ ſi cogeretur ẜm qõ hi⁹ nõ moueret. ❡ Qõ v̾o obiciebat in ꝯriuȝ: ꝙ aliq̃ cõpellũt intrare eccl̃iam ⁊ uenire ad fidẽ. Dici debet ꝙ ſumit ibi coactio large ẜm q̃d: q2 paulus põt dici coactus ueniſſe ad fidẽ: ⁊ cecitate ꝑcuſſus uenit. Nõ tñ proprie dici debet ibi fuiſſe coactio: q2 nõ niſi uolendo uenit. Queſtio. XV.

q Uinto querebatur De creatura rõnali ut de angelo ⁊ aĩa ꝑut in eis intellect⁹ cõparat ad ſuũ actũ.

Utrũ in eis itelligẽ fiat per cõtactũ. que qõ poſſet eẽ gñalis de oi itelligẽte: ⁊ de ip̃o deo: utruȝ ſuũ intelligẽ ſit per ꝯtactũ: ⁊ arguebat ꝙ intelligẽ nõ eſt per ꝯtactũ: q2 põt aliq̃d intelligi ẽt anteq̃ ſit. ſed ꝯtingere nõ põt anteq̃ ſit ḡ ⁊c. ❡ In ꝯriũ eſt q2 ut dicebat intelligẽs nõ itelligit niſi ubi: ſed ubi eſt ſemp ⁊ ubiq3. ergo ubi eſt intellect⁹: ibi eſt ip̃m ubi. ⁊ ſic intelligẽ eſt per ꝯtactũ. ❡ R̃o dicẽdũ ꝙ nullus fuit adhuc hi⁹ poſitionis quin ſemp ip̃m cognitũ eẽt vnitũ potẽtie cog̃ſcẽti: ita ꝙ q̃libet cognitũ non poſſet cog̃ſci niſi vniret potẽtie cognitiue: op3 tñ uel in ſe: uel in ſuo ſili ul̾ aliqualr̃. aliter ſemp cognitũ hẽret aliquã vnionẽ ad potẽtiã cog̃ſcẽtẽ ſiue ad ip̃m cognoſcẽs. vñ aug⁹. 5. ſup gẽn. ad lr̃aȝ. vult ꝙ oẽ cognoſcẽs hẽat apud ſe cognita. vñ loquẽs de deo ꝑut cog̃ſcit entia creata: dic̃ ꝙ ſi nouerat ea priuſq̃ faceret ea ꝑfecto priuſq̃ fieret apud illũ erãt. ac ſi diceret ꝙ nõ potuiſſet ea cognoſcẽ niſi apud ip̃m eẽnt. eſt ergo aliquo mõ vnio: ⁊ aliq̃ mõ cõtact⁹ cog̃ſcẽtis ad cognitũ ſed q̃lis ſit iſte cõtact⁹: ⁊ cui⁹ ſit iſta vnio fuerũt diuerſi modi dicẽdi. ❡ Nã q̃dã poſuerũt hoc fieri per aliq̃lẽ emiſſionẽ: q̃daȝ per realẽ cõpoſitionẽ. Sed v̾itas rei hẽt ꝙ hi⁹ ꝯtact⁹. ⁊ vnio fit per quãdã expreſſionẽ formalẽ. Crediderũt eni aliq̃ ꝙ hoc mõ intellect⁹ cognoſceret. q2 aliq̃d egrediebat a cognoſcẽte ſic̃ poſuit plato ꝙ aliq̃ radij exibãt ab oculo uſq3 ad rẽ viſaȝ quã attingẽdo fiebat viſio. ꝓpter qõ ẜm euȝ videbamus ex̃ mittẽdo: ⁊ q2 ſuo mõ eodẽ mõ fit viſio: ⁊ itellectio: ſi viderem⁹ ex̃ mittẽdo itelligerem⁹ ẽt ex̃ mittendo. ponentes eni ꝙ aliq̃d egredit̃ a viſu ut videat cogeret ponere ꝙ aliq̃d egrederet ab itellectu ut intelligat. ampli⁹ videre nõ eſt in re viſa: ſed in re videte: ⁊ intelligẽ nõ eſt in re itellecta: ſed in itelligẽte. Si ergo viderem⁹ ex̃ mittẽdo ꝑ ꝑ ip̃3 videre nõ poneret aliq̃d in vidẽte ſed in re viſa ad quã ꝑtingerent radij viſuales. ⁊ ſi videre eẽt in re viſa oporteret ꝙ itelligẽ eẽt in re itellecta. oporteret itaq3 ꝙ aliq̃d fieret ab intellectu in re itellecta ad hoc ꝙ itelligeret. Sed ẜm hũc modũ ponẽdi aliq̃d fit a viſu in rẽ viſam: ad hoc ꝙ videat: ⁊ q2 nihil tale eſt rõni conſonũ nõ fit cognitio per emiſſionẽ. nec cognoſcim⁹ ex̃ mittẽdo: ſȝ int⁹ ſuſcipiẽdo. ❡ Aliqui aũt uolẽtes ſuſtinere ꝙ fieret cognitio ex̃ mittẽdo: videtes tñ ꝙ cogebant ponere ꝙ fieret viſio itus ſuſcipiendo: q2 op3 ꝙ videre ſit in ipſo vidẽte. iõ poſuerũt utrunq3 videlȝ ꝙ eẽt viſio ⁊ ex̃ mittẽdo ⁊ int⁹ ſuſcipiẽdo: cui⁹ opionis fuit. Petr⁹ adlardus in ſuis q̃nib⁹ nalib⁹ dicẽs. ꝙ in vidẽdo aliqui ſp̃us egrediebant ab oculo uſq3 ad rẽ viſã: ⁊ ſuſcipiebãt ſiltudinẽ rei in ſe ſicut ſi cera iret ad ſigillũ: ⁊ ſuſcipet ſiltudinẽ ſigilli. Sp̃us ergo illi ſic ſuſcipientes ſiltudines rerũ miſſarũ emiſſi ab oculo reingrediebant in oculũ ⁊ repreſentabãt aĩe ſiltudines rerũ viſarũ: iõ dicebat hoc mõ fieri viſionẽ. Ponebat eni ꝙ ſp̃us erãt q̃ſi nũcij aĩe eũtes ⁊ redeũtes ad eã. ſicut ergo nuncij ꝑtãt noua de longinq̃s ꝑtibus. Sic iſti ſp̃us emiſſi ab aĩa ad res viſas: q̃n attingebant res viſas aſſimilabant eis: ⁊ redeũtes ad aĩaȝ portabãt ſecũ ſiltudines rerũ viſarũ. ꝓpter qõ aĩa cognoſcebat res illas ⁊ iudicabat de eis. Erãt ergo iſti nũcij q̃ſi nãles ut ſicut fit fluxus ⁊ refluxus maris nãliter: ita iſti ſp̃us fluebãt ab aĩa ad res viſas: ⁊ refluebãt ad aĩam nãlr̃. Si ḡ eẽt aliq̃ cera que ꝓcederet nãliter ad ſigilla accipet ſiltudinẽ ſigilloruȝ ⁊ ſic aſſimilata ſigillis nãlr̃ egrederet: poſſet aliq̃s in cera illa iudicare de imaginibus oium ſigillorũ. Et ẜm ſic ponentes iudicat aĩa per hi⁹ ſp̃us. ❡ Sed hoc poſito talr̃ in ſe defic̃ ut nõ indigeat reprobari: q2 ſi talis mot⁹ ſp̃uȝ fieret egrediẽdo ⁊ regrediẽdo nõ poſſit fieri in iſtãti ſicut fit viſio. ❡ Rurſus ſi cera ꝓgrederetur ad ſigilla ⁊ defert ad nos ſiltudinẽ ſigilloꝝ niſi ab ipſa cera repſentãte ſigilla fieret aliq̃ ſiltudo per hi⁹ cerã nunq̃ iudicaremus de ſigillis. Oportet ḡ in aĩa dare aliquã v̾tutẽ in qua ſuſciperet ſiltudo illoꝝ ſp̃uȝ differẽtiũ ſiltudinẽ viſarũ. Fruſtra ergo ponerent tales ſp̃us: ſed ſufficit ꝙ a reb⁹ viſis multiplicent ſp̃es ſiue ſiltudines ad virtutẽ viſiuã aĩe. Incoueniẽs eſt ergo ponẽ: ꝙ videamus per talẽ emiſſionẽ: ⁊ incõueniẽs eẽt dicẽ ꝙ itelligerem⁹ aliq̃d emittẽdo: q2 ⁊ ſi ab oculo aliq̃d egreditur ſic̃ ab oculo baſiliſci ific̃t aer: ⁊ ab oculo mulieris mẽſtruate inficit ſpeculũ: lȝ per talẽ emiſſionẽ nec mulier mẽſtruata: nec baſiliſcus videat: cũ tñ oculus per quẽ videm⁹ ſit corpale q̃d: nõ eni eſt incõueniẽs a corpe egredi aliquos uapores: ⁊ aliquos fumos quos uocam⁹ ſp̃us: ſed ꝙ ab itellectu qui eſt q̃d imãle fiat aliq̃ talis emiſſio: ſiue per illã emiſſionẽ itelligam⁹ ſiue nõ: eſt oino ridiculuȝ. ❡ Viſo ꝙ nõ fit cognitio ꝑ cõtactũ per aliquã emiſſionẽ: uolum⁹ oñdere ꝙ nõ fit cognitio per ꝯtactũ per realẽ cõpoſitionẽ. poſuit eni empedocles aĩaȝ ut cog̃ſceret oĩa elemẽta eẽ cõpoſita ex oib⁹ elemẽtis ita ꝙ ẜm eũ terrã terra cog̃ſcim⁹ aĩa ergo q2 eſt cõpoſita ex terra cog̃ſcit terrã: ⁊ ex aere aerẽ ⁊ ſic de alijs. ❡ Sȝ nec hec poſitio ſtare põt q2 ſi terra eẽt rõ ſeipſaȝ cog̃ſcẽdi: ita ꝙ terrã terra cognoſcam⁹ ip̃a terra ſeipſaȝ cog̃ſceret. ſicut ḡ dicim⁹ de ꝑuationib⁹ ⁊ habitib⁹ ſuo mõ dicam⁹ de reb⁹ corpalibus: ⁊ mãlib⁹. ⁊ de exp̃ſſionib⁹ formalib⁹. Priuatio eni ẽt ſuiipſi⁹ nõ eſt rõ cog̃ſcẽdi ẜm quẽ modũ loquit̃ aug⁹. 12. de ciui. dei. c. 7. q2 priuationes nõ in ſp̃e. ſȝ in eı⁹ ꝑuatione ſciunt̃. hoc mõ rectũ eſt iudex ſui ⁊ obliqui. obliquũ eniȝ nõ hẽt vñ cognoſcat per ſe: ſed ap-

ꝓhēdēdo rōnē ex ꝑuatione nos cognoſcimꝰ obliquū. ſic ⁊ res mãles nō ſūt rō cognoſcēdi ſeipſas ita ꝙ res mãlis nō eſt intellectus ſuiipſiꝰ: ſed in ſeꝑatis a mã illud qḋ intelligit eſt ſuus itellectꝰ ⁊ eſt rō intelligendi ſeipẜ: ⁊ ut loquamur de cognitione large. Dicemus ꝙ res ẜm eē mãle: nec ſeipſas nec alia ſūt cognoſcēdi rō: ſed ẜm exꝓſſionē formalē pñt eē rō cogſcendi ⁊ ſeipſas ⁊ alia. ⁊ inde eſt ꝙ nō ſolū in itellectu ſed ēt in ſenſu: dicit phs. 2. de aia. huiꝰ ſuſceptionē ſpērū ſiue mã aſſerēs hoc eē cōe oī ſenſui. mã itaqꝫ eſt ipeditiua cognitiōis ⁊ res ẜm eē mãle nō ſūt rō cogſcēdi: nec apud itellectū: nec apud ſenſū. ſicut ḡ cera ſuſcipit ipreſſionē ſigilli ſine mã ſigilli: ſic ⁊ ſenſus ſuſcipit ſpecies rerū: ⁊ ſilitudines rerū ſine mã rerū. Res ḡ ẜʒ eē mãle nō eſt rō cogſcēdi ſeipſaʒ: nec alia: ſed expreſſio for̃alis ipſiꝰ rei eſt rō cogſcēdi. ⁊ res ipſa exꝓſſio cogſcet ab hñte huiꝰ expreſſionē eēt rō cognoſcēdi ſe: uel ſeipm. ſenſus eni cogſcit ſenſibilia ⁊ mãlia per ſpēs ⁊ ſilitudines ipſoꝝ que ſunt q̄dā exꝓſſiones formales eoꝝ: ⁊ ſi ſenſus poſſet ſe ſupra ſe ꝯuertere ⁊ cogſcere huiꝰ ſilitudines cogſceret ipſas per ſeipſas. nō ergo fit cognitio per huiꝰ cōpoſitionē realē. qꝛ hoc nō eſſet rō cognoſcēdi: ſed magis eēt cognitiōis ipedimētū. pupilla eni cognoſcēs oēs colores nō eſt cōpoſita ex oibus coloribꝰ imo magis eſt oino abſcolor ut poſſit ſimilitudines oiuʒ coloꝝ ſuſcipe ⁊ ſic oēs colores cognoſcere. ¶ Habito ḡ quō nō fit cognitio per ꝯtactū ꝙ huiꝰ cōtactꝰ fiat per q̄cūqꝫ emiſſionē: ⁊ oñſo ꝙ non fit cognitio: ⁊ in ſenſu per ꝯtactū ꝙ huiꝰ tactus fiat per realē cōpoſitionē. ꝓpter qḋ multo magis nō hēt fieri in itellectu. qꝛ nō eſt itellectꝰ ſic aptus natꝰ cōponi ſic cōponit oculus. reſtat oſtēdere quō fiat cognitio per cōtactū: ſiue per vnionē aliquā. cuʒ ſemꝑ cognoſcens dicat apud ſe hēre cognita. qḋ nō eēt niſi eēt aliq̄s cōtactꝰ uel aliq̄ vnio cogſcētis ad cognita: ſed ut patet per habita iſta vnio nō fit per emiſſionē: nec per compoſitionē. opʒ ꝙ fiat per formalē exꝓſſionē. ut ꝙ cogſcēs hēt apud ſe for̃ales exꝓſſiones rerū: per quas dicit res cogſcere: qḋ ut clare appeat dabimꝰ. 5. ordies in rebꝰ. Vñ primo aliq̄ res for̃alis eſt exꝓſſio ſuiipſiꝰ ⁊ alioruʒ ⁊ in alijs. 2° aliq̄ vō eſt huiꝰ formalis exꝓſſio ſuiipſiꝰ nō alioruʒ: nec in alijs. 3° aliq̄ nec eſt formalis exꝓſſio ſuiipſiꝰ: nec alioꝝ. ſed eſt ſuſceptiua formaliū exꝓſſionū: ⁊ pōt cognoſcē ipſas for̃ales exꝓſſiones: ⁊ ſeipſaʒ: ⁊ ēt ipſas res quarū ſūt formales exꝓſſiones. 4° aliq̄ aūt res nec eſt for̃alis exꝓſſio ſuiipſiꝰ: nec aliorū. ſed eſt ſuſceptibilis taliū formaliū expreſſionū: ita tñ ꝙ nec ſeipſaʒ: nec exꝓſſiones illas formales cognoſcit. ſed ſolū cogſcit res quarū ſunt formales exꝓſſiones. 5° aliq̄ vō res nec eſt for̃alis exꝓſſio ſuiipſius nec eſt apta nata ſuſcipe tales for̃ales exꝓſſiones ut poſſit per hoc aliquid cognoſcē. In prio q̄dem gradu eſt deus. In 2° eſt intellectꝰ angelicꝰ. In 3° intellectꝰ humanꝰ. In 4° ſenſus. In 5° res mãles cognitione carētes. Eſſentia eni diua eſt formalis exꝓſſio ſuiipſius ⁊ aliorū: ⁊ in alijs ſuiipſiꝰ ꝙ qꝛ deꝰ cognoſcit eēntiā ſuā per eēntiā ſuā. Alioꝝ vō qꝛ cognoſcēs eēntiā ſuā cognoſcit oīa alia. ¶ In alijs q̄dē: qꝛ nō ſolū eēntia dei cogſcit a deo per ſeipſam: ſed a quocūqꝫ alio cogſcat nō pōt cognoſci niſi per ſeipſaʒ. Eſſentia vō angeli eſt for̃alis expreſſio ſuiipſiꝰ. qꝛ eſt rō cogſcēdi ſeipſaʒ: ſʒ nō eſt formalis exꝓſſio alioꝝ: qꝛ nō pōt ſufficiēter repñtare alia. Angelus eni nō cogſcit alia ꝑ eēntiā ſuā: ſʒ cogſcit alia per formā: ſiue ſpēs alioꝝ: īō dr̄ in libro de cauſis. qꝛ oīs itelligētia eſt plena for̃is: ⁊ plena ſpebus: ⁊ tūc nō ſolū eēntia angeli nō eſt rō cogſcēdi alia ſed ēt nō eſt rō cogſcēdi ſeipſaʒ in alijs. qꝛ ſi vnꝰ angelus itelligit aliū nō intelligit ipẜ per eēntiā eiꝰ: ſʒ per ſilitudinē eiꝰ. Eſſentia eni cuiuſlibet angeli ſolū in angelo cuiꝰ eſt for̃alis exꝓſſio: eſt rō cogſcēdi ſeipſam: ⁊ nō in aliq̊ alio. Sic ḡ cōparat angelus ad ſuū intellectū: ut ſit for̃alis expreſſio ſuiipſiꝰ: ⁊ nō aliorū: nec in alijs. Deꝰ aūt ſic ad ſuū itellectū cōparat ut eſt ſuiipſius ⁊ alioꝝ. ⁊ in alijs formalis expreſſio eē dicat. Aia vō ſic ad ſuū itellectū cōparat ꝙ nec ſuiipſiꝰ nec aliorū: nec in alijs itellectibꝰ pōt eē formalis exꝓſſio: ſed ſolū eſt apta nata ſuſcipe tales ipreſſiones per q̄s ⁊ ſe ipſaʒ: ⁊ ipſas exꝓſſiones ⁊ res ēt quarū ſunt exꝓſſiones eſt apta nata cogſcē. Eſt eni aia nr̄a potētia pura in gñe itelligibiliū. īō nullus actꝰ pōt ꝓgredi ab ea in huiꝰ gñe. cū nec ſeipſaʒ: nec alia poſſet per ſeipſaʒ cogſcere: nec ēt ab alijs eſt apta nata cogſci per ſeipſaʒ: ſʒ ſolū eſt apta nata ſuſcipe exꝓſſiones formales alioꝝ per ſuū itellectū: q̄s ſuſcipiēdo: ⁊ ſeipſaʒ ⁊ ipſas exꝓſſiones ⁊ ea quoꝝ ſunt exꝓſſiones cogſcit. eſt eniʒ per intellectū aia ſupra ſe ꝯuerſiua: ut nō ſolū poſſit cogſcere res ſiue oba. ſʒ ēt rerū ſilitudines quas ſuſcipit: per q̄s ēt ſeipſa cogſcit. iuxta illud phi in 3° de aia ꝙ aia ſic ſeipſaʒ cogſcit ſic. ſ. cogſcēdo alia. Senſus aūt nō eſt rō cognoſcēdi ſeipm nec alia per ſeipſuʒ ſed ſolū eſt aptꝰ natus ſuſcipe formas: ⁊ exꝓſſiones aliorū per quas ſolū res ⁊ obiecta cogſcit. nec aūt ſeipẜ: nec ipſas formales exꝓſſiones q̄s ſuſcipit: qꝛ nō eſt ſupra ſe ꝯuerſiuus. res q̄dē mãles nec ſui nec alioꝝ ſunt rō cogſcēdi: nec ēt ſunt apte nate ſuſcipe formales exꝓſſiones per quas pñt: uł ſe: uel alia cogſcē. Intelligere ergo ⁊ oē cogſcē hoc mō fit per cōtactū: uel per vnionē: qꝛ cogſcēs hēt apud ſe cognita q̄tū ad formalē expreſſionē. īō hēt apud ſe cognita: ⁊ eſt vnitus rebꝰ cognitis q̄buſcūqꝫ cogſcēs ſic hēt apud ſe formales exꝓſſiones cognitoꝝ. ¶ Qḋ vō obiciebat ꝙ pñt cogſci res anteq̄ fiat. Dicemꝰ ꝙ ſi cogſcunt anteq̄ fiat ſic anteq̄ fiat ſūt formales exꝓſſiones eoꝝ. ⁊ in cogſcēte: ꝓp qḋ tale cogſcēs dr̄ eē vnitus cognitis anteq̄ fiant: nō qꝛ ſint cognita in ſeipſis ẜm eē reale: ſʒ qꝛ erāt in cogſcēte ẜm exꝓſſionē formalē. ¶ Qḋ vō obiciebat de uli qḋ eſt ſemꝑ ⁊ ubiqꝫ: ꝓpt qḋ videbat argui ꝙ res cognita que eſt ułe apud itellectū: ēt ẜm ſeipſaʒ hēt eē. Dicemꝰ ꝙ eq̄uocat ibi in eē ſemꝑ: ⁊ ubiqꝫ. naʒ ułe eſt ſemꝑ: ⁊ ubiqꝫ. qḋ eſt abſtractū ab hic ⁊ nūc. i. a loco ⁊ tꝑe. non ꝙ hēat eē ubiqꝫ ⁊ ſemꝑ ẜm eſſe reale.

Queſtio. XVI.

POſtea querebatur Circa creaturā rōnalē ⁊ querebat circa eā de ꝓprijs angelo: ⁊ de ꝓprijs hoi. circa ꝓpria angeli erat tm̄ qḋ vna utrū angelus doceat hoiem aliq̄d opando circa intellectū hoīs: ⁊ arguebat ꝙ nō. qꝛ ut dicebat nō pōt opari circa itellectū ut ꝯfortās ipm: nec ut dicebat ut ſpeculū ſic aliq̄ ponūt ꝙ angelus eſt ſpeculū clarū: ⁊ opponēdo ſe itellectui humano reſultēt alique ſilitudines ab itellectu angelico in itellectu humano. ſicut a ſpeculo pleno formis ⁊ ſilitudinibꝰ in ſpeculo nō pleno huiꝰ ſilitudinibꝰ. Cuʒ eni vnū ſpeculū opponit alteri: imagines in vno ſpeculo reſultant in altero. ſic ẜm quoſdā itellectꝰ angelicꝰ oppoſitꝰ itellectui nr̄o a ſpebus ibi exñtibꝰ reſultāt in itellectu nr̄o. Cū eni oibus hijs modis ſit docē ſine fantaſmatibꝰ nullo iſtoꝝ modorū docebit nos angelus cū nullus ut dicebat poſſit docere nos niſi aliq̄d opando circa fātaſmata. ¶ In cōtrariū eſt qꝛ cū angelus ſit mediꝰ iter hoiem ⁊ deū docebit nos medio modo ita ꝙ docebit pluſq̄ doceat

hō.ſed hō docet aliqd opãdo circa fãtaſmata.ergo
angelus docebit ulteriori mō. ¶ R° dōz ꝙ ea que di
xim⁹ ſup pˀo ſniarū de mō docēdi diſtinguūt triplicē
modū docendi.ſ.lumen de nouo creando:ſiue creatū
augmētādo:lumē cōfortādo ꝛ ordinādo fantaſmata
ꝛ ibidē dī ꝙ de⁹ docet oībus dictis modis:qꝛ pōt lu
mē de nouo creare:uel creatū augmētare:ipm ꝯforta
re:ꝛ fantaſmata ordinare.Angelus aūt duob⁹ modis
nō ꝙ poſſit directe creare:ul' augmētare lumē:ſꝫ pōt
ipm cōfortare:ſic carbo ignit⁹ ꝯfortat ad pñtiā alte-
rius carbonis igniti:ſic lumē intellect⁹ nr̄i ut ſibi inuit
cōfortat ad pñtiā intellect⁹ angelici pōt ēt fantaſma-
ta ordinare.hō autē ꝑprie ꝛ potiſſime hoc ultio mō
docet.ſ.ordinate ꝑpōnes ꝑponēdo ad quarū appre-
hēſionē ordinate ſiūt fantaſmata in fantaſia:ſm quez
modū ordinādo fantaſmata dī vnus hō aliū docere.
In primo igit ſniaruz videt negari ꝙ vnus hō poſſit
docē aliū ipm intellectū uel lumē itellectuale cōfortã
do:ſed docet eū mō quo dictū eſt fantaſmata ordinã
do. ¶ In qōnibus aūt nr̄is de illuminatione angelorū
ꝓbauim⁹ ꝙ vn⁹ hō poſſit docē aliū fortificādo:ꝛ cō
fortādo ei⁹ lumē itellectuale:ꝛ negauim⁹ ꝙ vn⁹ ange
lus illumiet aliū:uel doceat ipm ꝯfortādo ei⁹ lumen
ſic carbo ignit⁹ ad pñtiaz alteri⁹ carbonis igniti dicit
cōfortari.quō ergo ſilitudo de ꝯfortatione carbonuz
ignitoꝝ ualet ꝑut angelus docet hoīez:ꝛ nō ualet ꝑ
ut angelus docet aliuz angelū:ꝛ quō pōt hi⁹ ꝯdictio
ſaluari ꝙ vn⁹ hō doceat aliū cōfortādo ei⁹ lumē itel
lectuale:ut aſſerit in qōnib⁹ diſputatis:ꝛ non doceat
ipm cōfortādo hi⁹ lumē ut negat in qōnib⁹ ſup pmo
ſniarū diligēter vidēdū eſt. ¶ Dicemus ġ cuz aug⁹ in
multis locis ꝙ cū de re cōſtat noib⁹ mime curare de-
bem⁹:talr eni pōt accipi ꝯfortatio itellect⁹ ꝙ vn⁹ hō
doceat aliū ei⁹ itellectū:uel ei⁹ itellectuale lumē ꝯfor
tando:ꝛ talr ꝙ vn⁹ hō nō doceat hoīez.ſed angelus
pōt ipm hoīez hoc mō docē.de carbone ēt ignito cō
fortato ēt ad pñtiā alteri⁹ carbonis igniti poterit ad
aptari ut patebit ꝑut angelus docet hoīez nō aūt po
terit adaptari ꝑut angelus docet aliū angelū. ¶ hiſ
itaqꝫ ꝑlibatis diſtinguem⁹ triplicē cōfortationē.dice
mus eni ꝙ aliqō agēs pōt cōfortare aliqd lumē itelle
ctuale tripliciť. pmo in ipm lumē directe aliqd agen-
do.2° ipſū lumē determinādo.3° ipſū lumē ad ſuā cō
pationē alr adiuuādo.Primo modo poterit docē ſo
lus de⁹.Scōo modo pōt docē angelus angelū:ange
lus hoiem:ꝛ hō hoiem.Tertio modo pōt docē an-
gelus hoiem nō ꝑprie angelus angelū:nec hō hoīez.
In ipſuz eni lumē aliqd directe agēdo ſoli deo cōpe-
tit qui illabit cuilibet rōnali ſiue itellectuali creature.
cuz eni ſpūalis ſba ibi ſit ubi operet ſi poſſet angelus
cōfortare lumē alteri⁹ angeli:uel lumen intellectuale
nr̄m ipſū lumē de nouo creādo:uel iprimēdo:uel aug
mētādo:uel per ſe ꝛ directe in ipſuz lumē aliqd agē-
do.ſequeret ꝙ vnus angelus poſſet illabi alij angelo:
uel poſſet illabi mēti nr̄e.Nō eni poſſet ſic directe ꝛ
per ſe agē angelus in angelū:uel in mētē nr̄az niſi poſ
ſet illabi angelo:uel mēti nr̄e.qō falſum eſt:qꝛ ut vult
aug⁹ in libro de dogmatib⁹ eccliaſticis:ſolus de⁹ illa
bit aīe:mltomagis ſoluſ de⁹ illabit angelo. ¶ Scōo
qdē mō aliqs pōt docē aliū:qꝛ ꝯfortat itellectū eius
ipſū itellectū determinādo.ꝛ ſic angeluſ angelum ꝛ ho
minē:ꝛ hō hoiez docē pōt.Dicem⁹ eni ꝙ hō in ſcia p
inuētionē pˀo ꝯſiderat effectū:ꝛ ꝯſiderādo effectuz
uolēs inuenire cāz fert in cāz ſemp cogitans:ꝙ forte
hoc erit cā hui⁹ effect⁹.uel illa:uel forte alia.Sed qñ
magr̄ diſcipulū docet ꝑponit ſibi determinatū effectū
ad determinatā cāz illi⁹ effect⁹:tūc itellect⁹ diſcipuli nō
ſpargit in diuerſitatē cārū.ſꝫ determinate refert effectū
illū in illā cām.ꝛ qꝛ itellect⁹ intēt⁹ plurib⁹ ad ſingula
minoꝛ eē dicit:ꝛ qꝛ vtus vnita fortioꝛ eſt ſeipſa diſpſa:
intellect⁹ diſcipli ſic vnit⁹:ꝛ ſic determinat⁹ icipit vidē
quō ille effect⁹ ſequit ex illa cā.ꝙ ſi nō eēt ita determi
nate ꝑpoſita hi⁹ cā ex ſeipſo hoc ſcire nō poſſet.pōt
itaqꝫ vn⁹ hō ꝯfortare lumē itellectuale uel itellectuz
alteri⁹ imediate circa ipm lumē determinādo determina
tos effect⁹:ꝛ determinatas cās mō ordinato ꝑponē
do ſic:ġ determinate itellectū nr̄m ꝑut hō docet hoīez
reddit in idē ordiatione fantaſmatū.hoc ēt mō deter
minādo.ſ.itellectū pōt vn⁹ angelus ꝯfortare itellectū
alteri⁹.ꝛ ſic pōt eū docē:ꝛ illumiare.Dicem⁹ eni ꝙ in
deo tanqꝫ in ſpeculo relucēt oīa.tñ qꝛ illud ſpeculū eſt
abyſſus claritatis:ꝛ pelagus illimitate ſbe nullus cō
ꝑhēdit ipꝫ ut poſſit ibi videre oīa que ibi relucent.
Sed ipſe de⁹ pro ſuo libero arbitrio uolūtatis reue-
lat ſuis ſctis angelis de hiſ que relucēt in eo:ꝛ que diſ
poſuit facē ſꝫ ꝙ ſibi placet.Uolēdo aūt hi⁹ reuelatio
nē facē ſuis ſctis angelis:qꝛ ſuū eſt mouē oēm creatu
rā taz itelligibilē:ꝙ corpalē:ꝛ facē ipetū in eā mouet
ꝛ fac ipetū in oēs angelos:illi tñ qui ſūt pſpicatiores
per hi⁹ motionē:ꝛ ipetū incipiūt vidē in deo:que pri⁹
nō videbāt:ſꝫ angeli min⁹ pſpicaceſ nō opꝫ ꝙ per hi⁹
motionē:ꝛ ipetū talia videāt.qꝛ aliqd ſuffic ad cauſã
dū ſciam in eo qui eſt pſpicax qō nō ſuffic in eo qui eſt
min⁹ pſpicax.quo fcō angeli ſupiores ꝛ pſpicaces de
terminate ꝑponūt illos effect⁹ angelis iferioribus ꝛ
minus pſpicacibus.tunc angeli iferiores ſil' cū ipetu ꝛ
motione ſibi fcā a deo hñtes determinatū itellectū ad
hi⁹ effectū ꝯſiderādo de eis incipiūt vidē in deo que
pus nō videbāt.Nō eni angelū ſupiorē illumiare ife
riorē:eſt idē ꝙ angelū iferiorē credere ſupiori:qꝛ cre
dere nō eſt ſcire.ſed hoc eſt qꝛ angelus iferioꝛ incipit
vidē in pma cā ideſt in deo que pus nō videbat.ꝛ qꝛ
hoc fac ei angelus ſupioꝛ:dī ipſū illumiare ꝛ purgare
ꝛ pficē.Uñ dio⁹ 7° de angelica hierar.loqñs de hoc
ait.ꝙ purgatio:illumiatio:ꝛ pfectio eſt diue ſapie aſ-
ſumptio.ꝛ idē in eodē caplō dīc ꝙ angeli diſcūt:ꝛ dei
ficaz ſciaz appetūt.iſta ġ illumiatio eſt appetitus dei-
fice ſcie:ꝛ eſt diue ſcie aſſumptio:qꝛ eſt incipe ſcire:ꝛ
cogſcē in deo qō pus neſciebāt.ꝛ ſi hoc mō pōt ange
lus docē angelū:ꝛ hō hoiez:multomagis poterit an
gelus hoiez.qꝛ poterit facē ꝙ fiāt in fantaſia eius de-
terminata fantaſmata mō ordinato ꝛ debito.determina
toꝝ effectuū.ꝛ determinatarū cāruz ꝙ poterit facē:ul'
formādo ſonos in aere:ſic hō loquēdo format ꝑpoſi
tiones:ul' reducēdo ſpūs in humores ad pncipiū ſen
ſitiuū ubi alia fãtaſmata reſuant. ¶ Tertio mō pōt
qs docē aliū ꝯfortādo intellectū ei⁹:uel ei⁹ lumē itel-
lectuale nō in ipꝫ aliqd directe agēdo:nec ſolū ei⁹ lu
mē:uel itellectū determinādo:ſed ipm in ope aliter ad
iuuādo quē modū utēdi poſſum⁹ ſaluare ꝑut angelus
docet hoiez:ꝛ nō ꝑꝑe ꝑut angelus angelū:uel hō ho-
minē.Dicem⁹ eni cū cōmētatore i.12.metace.ꝙ nā nō
agit niſi rememorata a ſupiorib⁹ cauſis que dicunt in
telligētie que oīa ſꝫ eū ꝑueniūt ab vna arte pricipali
ipſius dei:ſub qua ſūt multe artes in qb⁹ vbis inuit ꝙ
intelligētie per ſuū itellectū mouētes celos opant ad
corpa ſupceleſtia ſicut artes ad organa ſupra qs arteſ
eſt vna ars pricipalis ipius dei:qui oiuz eſt artifex oi
um hñs vtutē ut dī ſapie.7°.reſpectu cui⁹ oia alia ſe
hñt ut organa.Cū ġ organū motū in virtute artis ali
qd fac ut organū.qō nō faceret ut ars qdā corpa cele
ſtia que mouent ab itelligētijs aliq ſortiunt ex hoc ut

ſūt organa itelligētiaꝝ: ſic aliqd ſortit organū ex hoc q̄ mouet ab arte. Ipſi ḡ humores ⁊ ſpūs in qb⁹ reſeruant fantaſmata: ⁊ ſilitudines rerū: moti ab itelligentia aliqd ſortiūtur ex hoc q̄ pñt pfectiorē ipreſſionē facē in itellectu poſſibili: q̄ ſi mouerētur alr. angelus ḡ pōt docē hoiez: nō ſoluz per dētminata fantaſmata ſuū itellectū dētminādo: ſed ēt illa ordinata fantaſmata humores ⁊ ſpūs mouēdo ſm quē motū tanq̄ organū motū ab arte aliquē excellētiorē ſortit effectuz ut pñt talia fantaſmata hic mota in itellectu poſſibili excellētiorē ipreſſionē facere. ſm itaq̄ talē ꝯfortationē hō nō pōt docē hoiez: qꝛ nō pōt ſic ſpūs ⁊ humores mouere ut angelus: nec angelus angelū: qꝛ nō eſt in angelis talia repire. ¶ Ad hūc aūt modū pōt ualē exēplū de carbone ignito ut dicat cōfortari ex aliq̊ qꝛ illi ꝯiungi pōt in pleniorē actionē. Dicem⁹ ergo q̄ carbo ignitus magis reſuat in aere calido: q̄ in frigido: ⁊ qꝛ carbo ignit⁹ alij carboni ignito ꝯiunct⁹ pōt aerē in ſe magis calefacē. iō nō ita cito extinguit ſi ſit alij carboni cōiūct⁹ ſic ſi ſit per ſe ſepat⁹. Carbo itaq̄ ignit⁹ ad pñtiā alteri⁹ carbonis fortificat ⁊ ꝯfortat ad hūc effectū ut poſſit magis aerē calefacē. Sic itellect⁹ noſter agēs ſiue lumē nr̄m itellectuale ad pñtiā intellect⁹ angelici cōfortat: nō ſolū: qꝛ nō ſpargitur: ſed dētminat ſolū per dētminata fantaſmata qd̄ pōt facē hoc docēdo hoiez: ſ3 ēt humores ⁊ ſpūs in qb⁹ reſuant talia fantaſmata: ut ſūt moti ab angelo hñt excellētiorē effectū. Intellect⁹ ergo agēs ut irradiat ſup fantaſmata reſuata in ſpiritib⁹ ⁊ humorib⁹ motis ab angelo: dī ex hoc cōfortari ⁊ fortificari. qꝛ pōt excellētiori mō mouē itellectuz poſſibilē. ⁊ qꝛ nō mouet angelus per ſuū intellectū hi⁹ humores ⁊ ſpūs niſi pñs exiſtat. qꝛ ſpūalis ſbā ibi eſt ubi opat angelus per ſuū intellectū ad ſui pñtiā dī cōfortare lumē intellectuale ſiue nr̄m intellectū agētē ad aliquā actionē: ſic carbo ignit⁹ ad ſui pñtiā cōfortat aliū carbonē ignitū ad actionē aliquā. Hoc ēt mō pōt dici q̄ angelus ꝯfortat itellectuz poſſibilē ēt ad ſui pñtiā inq̄tū modo quo dictū eſt fit fortioꝛ ipreſſio in hi⁹ itellectu. Exēplū ergo de carbone ſumptū mō quo dictū eſt videl3 ꝑut angelus docet hoiez: nō aūt ꝑut angelus angelū: aut hō hoiem. talr tñ poſſet accipi exēplū qd̄ ad nullā talē doctrinā ualeret ut diximus. nō eſt curādū de v̓bis: cū de re cōſtat. Solute ſunt ḡ oēs ꝯtrouerſie: ⁊ p3 quō angelus ꝯfortat itellectū opando circa fantaſmata. ⁊ p3 quō plib⁹ modis pōt angelus hoc facē q̄ hō: ⁊ paucioꝛib⁹ modis q̄ de⁹: pp qd̄ angelus in docēdo hoiez dī hēre medium modum inter hominem ⁊ deum.

p **Oſtea querebatur** De hijs que ſūt ꝓpꝛia hoi. hō aūt pōt ꝯſiderari uł q̄tū ad ſtatū pꝛie: uel q̄tū ad ſtatū vie: uel q̄tū ad utrūq̄. q̄tū aūt ad ſtatū vie pōt ꝯſiderari pꝛout cōparat ad uerū ⁊ ad bonū. ⁊ ꝑut cōparat ad malū. ꝑut aūt cōparat ad uerū: qꝛ mō enigmatico cognoſcimus uerū fiebat qd̄ de cognitione enigmatica. Utruz poſſit ēt creſcē in ifinitū. ꝑut v̓o cōparat ad bonū fiebat ſpālitèr qd̄ de btā v̓gine. ſ. cū ſit qddaz bonū in ea qꝛ eſt mater dei: ⁊ qddā bonum qꝛ eſt v̓go de quo bono magis gaudet.

Queſtio. XVII.

a **D pꝛimū** ſic ꝓcedebat. oſtēdebatur q̄ cognitio enigmatica nō pōt creſcē in ifinitū. qꝛ ſm phm ſi ſemp eēt dare magnitudinē que excelleret oēz datā magnitudinē: eēt dare magnitudinē ifinitā. ergo ſi cognitio enigmatica creſceret in ifinitū nō eſſet dare aliquā cognitionē quā nō poſſet excellē aliq̄ talis cognitio cuz ſemp poſſet creſcē: ſemp creſceret. eēt ḡ dare talē cognitionē infinitā. ¶ In ꝯrīū eſt qꝛ ut dicebat ſemper fieri poſſūt noue creature ḡ ⁊c̄. ¶ R̄° dicēdū q̄ augmētatio: ⁊ ifinitas eſſe videt a q̄titate: ⁊ tranſlata ad alia. vñ phs in pꝛimo phicoꝝ vult q̄ rō ifiniti q̄titati cōgruit. ⁊ in pꝛio de gñatione: augmētū q̄titati attribuit uolēs q̄ nō auget aliqd niſi ut q̄tū. pp qd̄ ſequit. Augmentū eſt p̄exiſtēti q̄titati additamētū. ¶ Hoc ḡ ordine ꝓcedem⁹ in hac qōne. qꝛ aſſignabimus cām q̄re in augmēto nō ſūt in q̄titate ꝯtinua in ifinitū: ſed itur in diminutione. Scdo declarabim⁹ quō augmentū ⁊ diminutio q̄ſi oino mō ꝯrio repit in q̄titate cōtinua ⁊ diſcreta. Tertio adaptabim⁹ hoc ad ꝓpoſituz ⁊ oñdem⁹ quō in alijs a q̄titate itur in augmēto in ifinitū: ⁊ quō nō. ¶ Propter pꝛimū ſciēdū q̄ ſm cōmētatorē in magnitudine augmētū nō uadit in ifinitū. ſ3 diminutio: qꝛ ut ait augmētū cōpetit foꝛme: diminutio māe. ⁊ qꝛ res ut augmentat cōparat ad foꝛmā: ut diminuit ad mā3. ⁊ qꝛ qd̄ cōpetit rei ſ3 foꝛmā cōpetit ſm actū ſi res poſſit augmētari in ifinitū aliq̄ eēt actu augmētata in ifinitū: qd̄ v̓o cōpetit rei ſm mā3 cōpetit ei ſm potētiā. iō ſi res eſt diuiſibilis in ifinitum nō op3 q̄ actu ſit diuiſa in ifinitū: ſed ſuffic q̄ ſemp poſſit diuidi. ⁊ hoc in ifinitū. Poſſum⁹ aūt ⁊ aliā rōnē aſſignare ⁊ magis ad ꝓpoſituz cū nos loquamur de q̄to nāli cui⁹ augmētū reſpicit foꝛmā ⁊ diminutio mā3. ſ3 loqmur de ipſo quāto ſ3 ſe. Dicem⁹ ḡ q̄ oē q̄tū ſ3 ſe eſt diſibile: qꝛ oē q̄tū eſt cōpoſitū ex quātis. ⁊ ex non quātis: qdē nōnunq̄ fit q̄tū. i. ex nō magnitudinibus nō fit magnitudo. Si ḡ ſm ſe eſt q̄ oē q̄tuz ⁊ oīs magnitudo eſt cōpoſita ex q̄tis ⁊ magnitudinibus. qꝛ oē cōpoſitum eſt reſolubile in ſua cōponibilia. ꝯñs eſt q̄ oē q̄tū ſit diuiſibile in quāta. i. oīs magnitudo in magnitudines. ſed augmētari nō cōpetit quāto ſm ſe: ſ3 ut cōparat ad aliud q̄tū. qꝛ hoc eſt augmētū ut dicebat p̄exiſtēti quātitati additamētū. cū ḡ nunq̄ poſſit tolli a quāto qn ſit q̄tū: nunq̄ pōt ab eo tolli qn q̄tuz eſt de ſe ſemp ſit diuiſibile. ſed qꝛ pōt accipi tale q̄tuz qd̄ nō pōt cōparari ad aliud q̄tū: utputa totū vniuerſuz qd̄ eſt tale q̄tū qd̄ includit oē q̄tū. iō nō pōt cōparari ad aliud q̄tū. erit itaq̄ q̄tū qdlibet diuiſibile. qꝛ ſemp eſt q̄tuz. nō aūt qdlibet augmētabile. qꝛ nō qdlibet q̄tū via nāe pōt cōparari ad aliud q̄tum via nāe: qꝛ v̓tute diuīa ſemp poſſet fieri mai⁹ q̄tū ſemp maius q̄tū: ⁊ hoc in ifinitū. nunq̄ tñ eſt dare infinitū q̄tum. Reſpectu eni talis augmēti ſe hēret q̄tū ut in potentia: ⁊ fieret in actu p agēs. iō ſic in diminutione ſemp poſſet diminui. ⁊ hoc in ifinitū: nunq̄ tñ eēt actu in ifinitū diminutū. ſic ⁊ in augmēto. q̄tum eni ſm q̄ q̄tū nō repugnat ei quin poſſit ab eo ifinitū augmētari. ſi aūt repugnat ei hoc eē poſſet nō ꝑut eſt q̄tū: ſed ꝑut eſt q̄tū tale. ſ. nāle ut poſſet eē ita magn⁹ ceruus q̄ ſi fieret maioꝛ nā cerui non poſſet regē ⁊ uegetare tale corpus. uel ēt mouere: ſed ēt opoꝛteret eē aliā ſpālez aīaz ad hoc q̄ poſſet hoc agē. ¶ Habito quō in magnitudine nō uadit augmētū in ifinitū via nāe: ſed diminutio. uolumus oñdē q̄ nō eſt mō oppoſito de nūo ⁊ magnitudine. Na3 l3 magnitudo nō cōponat ex indiuiſibilib⁹ ſm magnitudinē. nūs aūt cōponit ex indiuiſibilib⁹ ſm nūm. qꝛ cōponit ex vnitatib⁹. diuiſio itaq̄ nūi ſm q̄ hi⁹ nō uadit in ifinitū. qꝛ cū ꝑuētū eſt ad vnitatē ceſſat diſio. Nā vnū nō diuidit ſm q̄ vnū. ſ3 ſi diuidit hoc eſt qꝛ cōtinuū. In augmentū v̓o nūs uadit in infinitū. qꝛ diuiſio ꝯtinui. ut dī in 3° cauſat augmētū nūi. Cū ḡ cōtinuū diuidat in infinitū. numerus

UNIVERSITA DE GRAN

augebat in ifinitū. Ↄriū eſt ḡ de augmēto ⁊ diminutio
ne ⁊ magnitudine ⁊ nūo: imo ēt in ipſo augmento eſt
oīno modus oppoſit⁹ hic ⁊ ibi. Naꝫ in magnitudine
poſſum⁹ ſaluare augmētū in ifinitū nō ſimplr: ſed ſup
poſito termino. In nūo vō ecōuerſo ſaluari augmētū
in ifinitū nō ſuppoſito termino ſed ſimplr ut accipiat
magnitudo aliq̄. qꝛ illa magnitudo eſt diuiſibilis in ifi
nitū nō ſm eādē q̄titatē: ſed ſm eādē rōnē poterit de
illa magnitudine ſemp fieri additio ad magnitudineꝫ
aliā. in ifinitū itaqꝫ magnitudine vna ex diuiſione ma
gnitudinis alteri⁹ poterit fieri augmētū in ifinitū: ſed
hoc erit ſuppoſito tmino: qꝛ nunq̄ per talē additionē
poterit magnitudo illa tātum augeri: q̄ excedat quā
titatē utriuſqꝫ magnitudinis. In nūo vō nō pōt fieri
augmētū in ifinitū ſuppoſito termino. qꝛ inter nullos
duos nūos determinatos pñt eē ifinite vnitates: ſed
inter duas magnitudines pñt eē infinite ptes ſm diui
ſionē ꝯtinui. ut vnus palm⁹. anteq̄ tñ creſcat per quā-
titatē alteri⁹ palmi pñt ei fieri infinite additiones ut
prio pōt addi ei medi⁹ palmus: ⁊ pōt mediū mediȷ: ⁊
ita in ifinitū. numerus ḡ uadit in ifinitū ſimplr qꝛ nū-
q̄ pōt accipi tant⁹ nūs q̄n poſſit accipi maior. magni-
tudo aūt nō uadit in ifinitū ſimplr qꝛ pōt accipi tanta
magnitudo q̄ nō pōt accipi maior. ſed uadit in ifinitū
mō quo dictuꝫ eſt. ſ. ſuppoſito termino. ¶ His itaqꝫ
plibatis uolum⁹ deſcēdere ad q̄nē ꝓpoſitā qō ꝓpo
nebat 3° declarandū videlꝫ quō in ſcia ut ꝓponebat
qō: uel in charitate uel in q̄buſcūqꝫ aliȷs pōt augmen
tū ire in ifinitū. Dicem⁹ ḡ q̄ ꝓut augmētū in talib⁹ aſ
ſimilat augmēto in nūis uadit in ifinitū ſimplr. ſed ꝓ
ut magis aſſilatur augmēto in magnitudine uadit in
infinitū. nō ſimplr ſed ſuppoſito termino. augmētum
eni in talib⁹ pōt cōſiderari uel in ſe: uel in ſua cā. aug-
mētū eni taliū in ſe aſſilatur augmēto in magnitudie
qꝛ ſic ire ad maiorē q̄titatē ul' magnitudinē eſt ire ad
pfectionē qꝛ ſic ire ad maiorē charitatē: uel ad maio
rē ſciaꝫ eſt ire ad aliq̄d magis pfectū: ſed augmētū ta
liuꝫ in ſua cā aſſimilat augmēto in nūis: ⁊ augmētan-
tur eni talia per act⁹ opa: ut faciēdo multa opa in cha
ritate: augmētamur in ea: ⁊ faciendo opa ſciētifica ut
multotiēs de ſciētȷs rōcinādo acq̄rim⁹ pfectiorē ſciē
tiā. Et qꝛ augmētū iſtoꝝ aſſimilat augmento in nūis
itur in infinitū ſimplr: ut qꝛ nunq̄ poſſumus tot talia
opa facē q̄n ſemp poſſim⁹ plura: ⁊ ſi nō itur in ifinituꝫ
ſimplr hoc eſt per accñs: ing̃tuꝫ morte ꝑuenimur ut
nō poſſim⁹ ulteri⁹ opari. ipſa tñ hi⁹ opa ſm ſe ſemp
pñt fieri plura. Augmētū vō taliū nō i ſua cā: ſed i ſe
qꝛ aſſilat magis augmēto i magnitudie nō itur i ifini-
tū ſimplr: ſꝫ ſuppoſito tmio ut ſemp poſſit creſcē cha
ritas vie in ifinitū: ſed hoc nō eſt ſimplr q̄ per hi⁹ aug
mētū ſit excellētiorē charitatē pǎie: qꝛ nunq̄ erit tāta
ſicut eſt charitas pǎie. ſic ⁊ ſcia viatoꝝ enigmatica ſic
ſemp pōt creſcē: ⁊ ſic ſemp pñt viatores ſcire aliq̄d de
deo qō pri⁹ neſciebāt. Nunq̄ tñ poterit eē tāta hi⁹ ſci
entia q̄ equet ſcie btoꝝ q̄uis ⁊ illa finita ſit. ⁊ ſic ali-
bi exēplū poſuim⁹ ⁊ inuenim⁹ ſile de angulo ꝯtingen
tie circuli qui fit in circulo: ⁊ dyametro q̄ ſi creſcat cir
culus ſemp erit ille angulus maior. Si ḡ ſemp creſcat
circulus in ifinitū creſcet ille angulus in ifinitū: nunq̄
tñ erit ita magn⁹ ſic eſt angulus rect⁹. creſcēte eni cir
cūferētia circuli erit minus curua: ⁊ faciet maiorē an
gulū cū dyametro. ſed ſic ſi ſemp creſceret hi⁹ circūfe
rētia ſemp eēt min⁹ curua: ⁊ ſemp faceret maiorē an
gulū. nunq̄ tñ per hi⁹ creſcere ad hoc deueniret q̄ fie
ret recta ēt ſi ſemp in ifinitū creſceret. Sic ⁊ ſi viato
res ſemp pñt creſcere in charitate ⁊ ſcia: nunq̄ tñ ad

hoc deueniret nō ſolū q̄ equat charitati uel ſcie chǐi
ſed ēt illi qui eſt in pǎia. ut dicit dñs de btō ioāne ba-
ptiſta qui mior eſt i regno celoꝝ: maior eſt in illo. Ar
gumēta aūt ꝓcedebāt ſuis vȷs. Queſtio. XVIII.

b Ic ſecūdo querebat ſpālit de btā
virgine ꝓut cōparatur
ad hoc bonū q̄ eſt mr̄ dei ⁊ q̄ eſt virgo. qō. ſ.
iſtoꝝ eſt mai⁹ de quo magis gaudet. ⁊ videt q̄ v̄gini
tas v̄ginis ſit mai⁹ bonū q̄ ſua mr̄nitas: qꝛ qō hēt op
poſitū mai⁹ malū: eſt mai⁹ bonū. ſed pollutio que op
ponit virginitati eſt mai⁹ malū: q̄ ſterilitas que oppo
nit mr̄nitati: ergo ⁊c̄. ¶ In ꝯriū eſt: qꝛ de quo eſt ma
ior exultatio illud eſt mai⁹ bonū. ſꝫ eliſabeth exulta-
uit de btā maria ad ſe ueniēte: nō qꝛ erat virgo ſed qꝛ
erat mr̄ dñi dicēs. vñ hoc mihi eſt ut mr̄ dñi ⁊c̄. ḡ ⁊c̄.
¶ R̄ꝫ° dicēdū q̄ prio vidēdus eſt intellect⁹ q̄nis ut
oſtēdam⁹ q̄d ſci ſēſerūt de iſta maria. Scōo declara-
bim⁹ q̄ iſta quodāmō ſe hñt ſic excedētia ⁊ exceſſa.
Tertio oſtēdem⁹ q̄d ſimplr ſit tenēdū de queſtione.
¶ Propter primū ſciēdum q̄ v̄ginitas nec aliq̄d ali
ud bonū nō eſt bonuꝫ de quo loquimur. i. nō eſt bonū
meritoriū: niſi q̄tū fit pp chr̄m ita q̄ ois v̄go carne: ſi
ex tali v̄ginitate meret cōcipit chr̄m mēte. Cū ḡ que-
rit qō ſit mai⁹ bonū: aut v̄ginitas: aut mr̄nitas. itelligē
dū eſt de v̄ginitate meritoria. ⁊ qꝛ hoc nō eſt niſi mē
te ꝯcipiat chr̄m: ſi hāc q̄nē uolum⁹ adaptare ad btāꝫ
v̄ginē. qō fuit in ea mai⁹ bonuꝫ: aut qꝛ fuit v̄go: aut qꝛ
fuit mr̄ chǐi: idē erit querē qō fuit i ea mai⁹ bonū: aut
qꝛ cōcipit chr̄m mēte: uel carne. quaꝫ q̄nē detminat
aug⁹ i de ſctā v̄ginitate dicēs. q̄ beatior erat btā v̄go
cōcipiēdo chr̄m mēte q̄ carne. vult ipē q̄ qꝛ ſum⁹ cō
iuncti ſctis carnis ꝓpinq̄tate nō in hoc ſumus bti: nec
in hoc ſtat nr̄m bonū: ſꝫ ſi doctrina ac morib⁹ obediē
do: atqꝫ imitādo ſctis adherem⁹ in hoc boni ſumus.
ꝓpter hoc idē ſubdit q̄ cū diceret chr̄o beat⁹ uenter
qui te portauit. ipſe rn̄dit. imo bti qui audiūt v̄bū dei
⁊ cuſtodiūt illud. pp hoc cōcludit ibidē q̄ mr̄na pro
pinq̄tas nihil marie ꝓfuiſſet niſi felici⁹ chr̄m corde q̄
carne geſtaſſet. ſic itaqꝫ exponēdo q̄nē qō fuit mai⁹
bonū in maria aut virginitas aut mr̄nitas. i. qō fuit in
ea mai⁹ bonū. aut qꝛ chr̄m gerebat per virginitatē in
mēte: aut qꝛ mr̄nitate ipꝫ geſſit in corpe. plana videt
eē aug. ſnia q̄ felicior erat btā v̄go chr̄m gerēdo mē-
te q̄ carne. ¶ Uiſo quō pōt hēri itellect⁹ q̄nis pſa
te: ⁊ q̄d ſm itellectū illū ſēſerūt ſcti. uolum⁹ declara-
re quō ſe hñt illa duo oñdendo q̄ ſe hñt ſm exceden
tia ⁊ exceſſa. Nā ſi ꝯſiderem⁹ illa duo ſm ſe ꝓut vnū
nō includit aliud. tūc uera eſt poſitio p̄dicta q̄ loquē-
do de v̄ginitate que eſt pp deū ſm quā chr̄m ꝯcipim⁹
mēte. hi⁹ v̄ginitas uel hi⁹ cōceptio mentalis chǐi ſine
cōceptione carnali eſt multo melior q̄ ꝯceptio carna
lis ſine cōceptione mētali. ſm eni v̄ginitatē ⁊ ſm qō
libet bonū factū per chr̄m mēte cōcepim⁹ ipm iuxta
ipſi⁹ ſniam. qui fecerit uoluntatē pǎis mei qui in celis
eſt: hic mr̄ fr̄ ⁊ ſoror me⁹ eſt. ⁊ qꝛ ſm qōlibet bonum
factū pp chr̄m: ⁊ pp deū facim⁹ uolūtatē dei qui in ce
lis eſt: iō ſm qōlibet tale bonū ſum⁹ mr̄ fr̄ ⁊ ſoror ei⁹.
mr̄ quidē ſum⁹ chǐi ipm ſm tale bonū mēte cōcipien
do. frat vō ⁊ ſoror ei⁹ ſum⁹ ſm tale bonū pticipes he
reditatis ei⁹ exiſtēdo. Nā fr̄ cū fr̄e: ⁊ ſoror cū fr̄e ſūt
pticipes eiuſdē hereditatis: ⁊ qꝛ ſi nos facim⁹ uolun
tatē dei qui in celis eſt ſm ſniaꝫ ad Ro. 8. erim⁹ here
des dei. coheredes chǐi. ⁊ qꝛ hēbim⁹ illā eādē heredi
tatē quā ipē. lꝫ ipſe hēat per nāꝫ. nos aūt per adoptio
nē gr̄e. qꝛ ipē eſt filius nālis nos aūt adoptiui: iō exn̄
do coheredes chǐi ⁊ hn̄do eādē hereditatē quā hēs

chꝛis dicimur fr̄es ⁊ ſorores ei⁹.de⁹ eni fruẽdo ſeipm
hẽt oẽm ſatietatẽ:quã eni ſatietatẽ coicat pr̄ filio cõi
cando eẽntialr̄ nãm.hẽt ḡ dei fili⁹ hãc hereditatẽ per
nãz:ſcti aũt hẽbũt oẽm hi⁹ ſatietatẽ per grãz.lʒ iſtaȝ
hereditatẽ.videlʒ oẽȝ ſatietatẽ longe different:⁊ ali
ter coicet pr̄ filio per nãz:⁊ nobis per grãz:attñ iſtiuſ
oĩs ſatietatis ⁊ iſti⁹ hereditatis ꝑticipes erunt ſcti:⁊
ex hoc dicunt eẽ coheredes dei:⁊ hẽre illã heredita-
tẽ.⁊ per ꝯñs dicunt fr̄es ⁊ ſorores eiuſ.Reuertamur
ḡ ad ꝓpoſitũ ⁊ dicam⁹ ꝙ ꝑdicta duo cũ excluſione ſic
ſe hñt ꝙ per v̓ginitatẽ:⁊ per qõcũqʒ bonũ factũ ꝓpt
deũ cõcipe chꝛm mẽte ſine ꝯceptione carnali:eſt mul
to poti⁹ ꝙ̃ cõcipe chꝛm carne ſine cõceptione mẽtali.
ſed ſi ꝑdicta duo nõ ſe inuicẽ excludãt dicem⁹ ꝙ cõci
pere chꝛm mẽte:ꝙ̃tũ eſt de ſe nõ includit cõcipe ipm
carne.qꝛ multi ſunt ſcti:⁊ boni cõcipiẽtes chꝛm mẽte
qui nõ cõcipiũt ipʒ carne.ſic aial ſm ſe dr̄ nõ includẽ
hoiem:qꝛ multa ſũt aialia que nõ ſũt hoies.Sed cõ
cipere chꝛm carne ꝙ̃tũ eſt de ſe ſm quãdã cõgruitatẽ
vel ẽt ſm quãdã neceſſitatẽ includit cõcipe chꝛm mẽ
te.ꝙ eni aliq̃ pſona eẽt mr̄ chꝛi cõcipiẽſ chꝛm ſm car
nẽ:que ſi eẽt ſctã ⁊ bona cõcipiẽs ipm ſm mẽtẽ.qꝛ in
tãta re minimũ incõueniẽs debet iudicari ĩpoſſibile.
Dicem⁹ ſm hoc nõ fuiſſet poſſibile ꝙ btã maria ꝯce
piſſet ſm carnẽ:⁊ nõ cõcepiſſet eũ ſm mẽtem dicẽte
anſelmo in de cõceptu v̓ginali:ꝙ decuit ꝙ mr̄ dei ea
puritate niteret qua maioꝛ ſub deo neq̃t itelligi.Acci
piẽdo itaqʒ iſta duo nõ ꝓut ſe excludũt ſed ꝓut ſe in
cludunt mr̄nitas dei in btã maria fuit potioꝛ ꝙ̃ v̓gini
tas.qꝛ mr̄nitas hi⁹ includit v̓ginitatẽ:nõ ecõuerſo.in
decẽs eni eẽt:⁊ per ꝯñs incõueniẽs ⁊ quodãmõ ipoſ
ſibile mr̄eȝ dei nõ fuiſſe v̓ginẽ.nõ eſt aũt incõueniens
ecõuerſo.¶ His itaqʒ ꝑlibatis pʒ qõ 3° ꝓponebat vi
delʒ qõ tenẽdũ ſit de qõne ſimpr̄.Nã ſic loquẽdũ eſt
de reb⁹ ſimplr̄ ꝓut ſm ſe hñt nõ põt a reb⁹ excludi ꝙ
eis ſm ſe debet.ſi ḡ quereret qõ eſt meli⁹: aut viuere
aut eẽ.cũ viuere ſm ſe includat eẽ ſimplr̄ ⁊ abſolute.
Cõcedẽdũ eſt ꝙ viuere eſt meli⁹ ꝙ̃ eẽ.qꝛ nõ repit vi-
uere ſine eẽ:ſed ecõuerſo.ſic ⁊ in ꝓpoſito ſi añ natiui
tatẽ chꝛi oblatũ fuiſſet alicui pſone qõ poti⁹ uellet an
eẽ mr̄ dei:an eẽ v̓go.debuiſſet oĩno eligere ꝙ eẽt mr̄
dei.qꝛ hoc hñdo habuiſſet v̓ginitatẽ:ſed hẽre v̓gini-
tatẽ potuiſſet ſine hi⁹ mr̄nitate. ¶ Qõ v̓o obicieba
tur ꝙ coꝛruptio eẽt mai⁹ malũ ꝙ̃ ſterilitas.ḡ v̓ginitaſ
eſt mai⁹ bonũ ꝙ̃ mr̄nitas.dici debet ꝙ illud argumen
tũ cõcludit de v̓ginitate ⁊ mr̄nitate que ſe inuicẽ non
includũt.in reb⁹ eni ſe nõ includẽtib⁹ mai⁹ malũ maio
ri bono opponit:ſed in reb⁹ ſe includẽtib⁹ eſt ecõuer-
ſo.mr̄nitas ḡ uel eẽ matrẽ alioꝝ hoiuȝ a chꝛo qꝛ non
includit v̓ginitatẽ imo excludit nõ eſt tm̃ bonũ ſicut
eſt v̓ginitas ipa.Vñ ⁊ aug⁹ in de ſctã virginitate vult
ꝙ fecũditas nullomõ equat virginitati:⁊ ꝙ nullomõ
cõiugati debẽt virginib⁹ ſe ꝑferre.ſed in reb⁹ ſe inclu
dẽtib⁹ mai⁹ malũ minori bono opponit.ut ſi meli⁹ eſt
eẽ hoieȝ ꝙ̃ aial:qꝛ hõ ĩcludit aial:peius eſt eẽ nõ aial
ꝙ̃ nõ hoiem:qꝛ nõ aial includit nõ hoieȝ:⁊ ſi melius
eſt viuere : ꝙ̃ eẽ : qꝛ viuere includit eẽ pei⁹ eſt nõ eſſe
ꝙ̃ nõ viuere:qꝛ non eſſe includit non viuere.

p **Oſtea querebatur** de homine ſm ſtatuȝ vite pñtis ꝓut cõparat ad
malũ ſiue ad pctm̃.Pctm̃ aũt diſtiguit du
plex:origiale : ⁊ actuale.Querebant ãt duo circa ori
ginale.Vnũ circa originale coiter.Vtrũ dicat ꝑuatio
nẽ.aliud v̓o circa originale ſpãliter per cõparationeȝ
ad v̓ginẽ.⁊ ſuppoſito ꝙ btã v̓go fuerit cõcepta in ori
ginali.Vtrũ in illo eodẽ inſtãti potuiſſet hẽre grãm.

Queſtio.XIX.

a **D primũ antẽ** ſic ꝓcedebat. oſtendebat ꝙ
pctm̃ originale purã ꝑuationẽ dicat:qꝛ quic
qd eſt in aĩa poſitũ ut dicebat vl̓ ẽ potẽtia:uel hit⁹:vl̓
paſſio.ut vult phs in ethi.Sed originale pctm̃ nõ eſt
potẽtia.qꝛ illa eſt nobis nãlis.nec eſt hituſ infuſus.qꝛ
de⁹ nõ infũdit nobis culpã:nec malitiã.nec acq̃ſitus:
qꝛ ineſt nobis anteꝙ̃ inſit nobis uſus liberi arbitrij:
nec eſt paſſio.qꝛ nõ eſt qd in motu:ſed eſt qd ſtans in
aĩa:niſi per baptiſmũ tollat.Nõ ergo erit aliqd poſi-
tũ.ſed erit pꝛiuatio tm̃.Cõtra baptiçati nõ hñt origi
nalẽ iuſtitiã ⁊ tñ ſunt abſoluti ab originali pctõ:ſi er-
go originale pctm̃ diceret ſolã pꝛiuationẽ dicẽs ꝑua
tionẽ originalis iuſtitie.ꝯñs ḡ eſt ꝙ baptiçati hẽrent
originale pctm̃ cũ ſint pꝛiuati illa iuſtitia.¶ R̷° dicẽ
dũ ꝙ tripl̓r poſſum⁹ inueſtigare ꝙ originale pctm̃ nõ
ſit pꝛiuatio tm̃.pꝛio ſi cõſideret ſm ſe.Scdo ut cõpa
rat ad baptiſmuȝ in quo dimittit.Tertio ut cõparat
ad ipſos hñtes.¶ Propter pꝛimũ ſciẽdũ ꝙ intm̃ eſt
aliqd pctm̃:inq̃tũ fit qõ nõ debet:uel ſi pꝛiuatio ipſa
hẽt rõnẽ pcti.hoc eſt inq̃tũ aliqs ꝑuat eo qõ hẽre de
bet.Si eni aliqs pꝛiuat aliq̃ bono:ſi nõ teneret hẽre
illud hi⁹ ꝑuatio nõ poſſet ei ĩputari nec ad pctm̃:nec
ad culpã.pctm̃ itaqʒ originale credit eẽ pctm̃:⁊ iniq-
tas iuxta illud pſal.ecce in iniq̃tatib⁹ ꝯcept⁹ ſum ⁊ in
pctis ⁊c̃.opʒ ꝙ nõ dicat pꝛiuationẽ tm̃:ſed dicit ꝑua-
tionẽ alicui⁹ boni nobis debiti in eẽ . ꝑꝑ qõ cõſueuit
coiter dici origiale pctm̃ ꝙ eſt carẽtia origialis iuſti-
tie:cũ debito hñdi eã:rõne cui⁹ debiti hẽt ꝙ nõ ſit pu
ra ꝑuatio:⁊ hẽt ꝙ ſit pctm̃ ⁊ culpa. ¶ Scda via ad
hoc idẽ ſumit ꝓut hi⁹ pctm̃ cõparat ad baptiſmuȝ in
quo dimittit.ſi eni pctm̃ originale eẽt ſola ꝑuatio ori
gialis iuſtitie:nõ poſſet dimitti tale pctm̃ ut in arguẽ
do tangebat niſi reſtitueret nobis originalis iuſtitia.
Baptiçati igit adhuc hẽrent origiale pctm̃:qꝛ nõ eſt
eis hi⁹ iuſtitia reſtituta.¶ In baptiſmo ḡ dimittitur
originale pctm̃ qꝛ dimittit illud.vñ hẽt hoc peccatuȝ
ꝙ ſit pctm̃.carẽtia eni originalis iuſtitie eſt q̃ſi qd mã
le in hoc pctõ.Sed obligatio ⁊ debitũ habẽdi eã eſt
q̃ſi qd foꝛmale:⁊ ex hoc hẽt rõnẽ culpe.In baptiſmo
ergo nõ reſtituit nobis originalis iuſtitia:qꝛ q̃libet ꝙ̃
tũcunqʒ baptiçat⁹ videt aliã legẽ in mẽbꝛis repugnã
tẽ legi mẽtis ſue:qõ nõ eẽt ſi eẽt nobis reſtituta origi
nalis iuſtitia ſm quã oẽs vires inferiores erãt ſbdite
mẽti ⁊ rõni.in hñte qdeȝ originalẽ iuſtitiã lex mẽbꝛo
rũ.i.ipetus viriũ inferiorũ ei⁹ que ſũt iraſcibilis:⁊ cõ
cupiſcibilis que dicunt mẽbꝛa.qꝛ ſunt v̓tutes oꝛgani-
ce:nõ repugnãt legi mẽtis.i.dictamini rõnis.⁊ qꝛ hãc
pugnã ẽt baptiçati ſentiũt:lʒ magis ⁊ min⁹ ſm ꝙ pluſ
⁊ min⁹ refrenãt paſſiones.ſ.cogimur dicẽ ꝙ baptiça-
tis nõ ſit originalis iuſtitia reſtitutiua.vñ itaqʒ dictũ
eſt ꝙ in baptiſmo nõ dimittit originaliſ culpa:ꝙ reſti
tuat nobis originalis iuſtitia:ſed qꝛ abſoluimur a de-
bito hñdi eã:ſicut in quodã nr̄o tractatu diffuſi⁹ dixi
mus.ꝙ ſiqs uellet tranſire aquã:⁊ neſciret natare te
neret hẽre nauẽ.qꝛ ſine ea nõ poſſet aquã trãſire.attñ
ſi ſup aquaȝ fieret pons abſolueret a debito hñdi na
uẽ:qꝛ poſſet per pontẽ trãſire aquã hi⁹ ſine naui.Sic
⁊ in ꝓpoſito ꝙ̃diu ſum⁹ mẽbꝛa ade ſi uolum⁹ ſaluteȝ
cõſequi tenemur:⁊ obligamur ad habẽdũ originaleȝ
iuſtitiã.⁊ ſic erat oꝛdo humane nãe inſtitut⁹ ſi nõ pec
caſſet adã qꝛ exiſtẽtes mẽbꝛa ade cõſecuti fuiſſemus
originalẽ iuſtitiã:per quã potuiſſem⁹ vitare oẽ pctm̃
ꝓpter quã poteram⁹ vitare moꝛtẽ ⁊ poteram⁹ nõ mo

ri:qꝛ origiali iuſtia bñ utēdo fuiſſem⁹ trāſlati a poſſe
peccare ad non poſſe peccare: ⁊ a poſſe mori ad non
poſſe mori quā hñdo fuiſſem⁹ bti. Nā i hoͦ iſti tres ſta
t⁹ dīnt. Uidelꝫ ſtat⁹ inocētie: ſtat⁹ nāe corrupte: ⁊ ſtā
t⁹ btōrū: qꝛ i ſtatu inocētie adā poťat nō peccare: ⁊ po
terat nō mori: attñ lꝫ poſſet in illo ſtatu cauē pctm̄: ⁊
mortē nō tñ erat ipoſe eū peccare ⁊ mori. Jn ſtatu āt
nāe corrupte nece hūit peccare ⁊ mori: ſꝫ i ſtatu btitu
dis qꝺ potiſſime erit poſt reſurrectionē. qꝛ tūc erit cō
ſumata btitudo nr̄a ipoſe erit btōs peccare: ⁊ mori. ⁊
qꝛ adā ⁊ poſſe cauē pctm̄: ⁊ mortē ꝙ poťat ꝑ origialē
iuſtitiā bñ utēdo hꝰ iuſtitia. trāſlat⁹ fuiſſet ad ſtatū i q̄
ipoſe fuiſſet eū peccare ⁊ mori: q̄ ē ſtat⁹ btōꝝ: iō dici
m⁹ ꝙ ꝑ origialē iuſtitiā bñ utēdo ea debebat ꝯſeq̄ bti
tudinē ⁊ ſalutē. ſic ēt ⁊ nos ꝓut ſum⁹ mēbra ade: ſum⁹
ſb̄ hoc ordie: ut obligemur: ⁊ teneamur hr̄e originalē
iuſtitiā ſi uolum⁹ btitudinē ꝯſeq̄. i baptiſmo itaq̄ꝫ non
reſtituit nobis origialis iuſtitia: qꝛ nō fac̄ hoc baptiſ-
m⁹ ut ſaluemur ut mēbra ade: uel ut ſaluemur ſub illo
ordie ſub q̊ fuim⁹ ꝯſtituti i adā. ſꝫ abſoluimur ab obli
gatiōe ⁊ debito hñdi talē iuſtitiā. qꝛ ſum⁹ mēbra chr̄i
⁊ dat nobis gr̄a baptiſmalis: q̄ poſſum⁹ ſalutē ꝯſeq̄. ꝑꝑ
qꝺ hꝰ gr̄a ſe hūit q̄ſi pons ad trāſeūdū hꝰ mare ul' hꝰ
aquā: uel hꝰ fluctuatiōes mūdi: ꝑ quē pontē abſolui-
mur a debito hñdi nauē. i. origialē iuſtitiā. Baptiçati
igit ꝑ baptiſmuꝫ abſoluunt ab ordie i q̊ erāt. i. ut erāt
mēbra ade ⁊ i ordinē aliū relabūt qꝛ fiūt mēbra chr̄i
ꝑꝑ qꝺ ſoluunt a debito hñdi origialē iuſtitiā. ¶ Ui-
ſo quō origiale pctm̄ nō ē pura ꝓuatio ſi ꝯſideret ſm̄
ſe: qꝛ ipm ꝓuari aliq̊ bono nō pōt hr̄e rōnē culpe: niſi
inq̄tū debem⁹: ⁊ tenemur hr̄e illō. ¶ Oñſo ēt ꝙ hꝰ
pctm̄ nō ē pura ꝓuatio originalis iuſtitie ut cōpat ad
baptiſmū ꝑ quē abſoluimur ab hꝰ pctō: ⁊ tñ nō reſti-
tuit nobis ꝑfata iuſtitia. ¶ Uolum⁹ declare hoc idē
ꝓut hꝰ pctm̄ cōpat ad ipos hñtes. Dicem⁹ eni ꝙ ori
ginalis iuſtitia quā ꝯſequēdo fuiſſet nobis ad vitā ita
ꝓuati ea fcā ē nobis ad mortē. i adā eni nō peccāte: ⁊
nō deſerēte origialē iuſtitiā fuiſſem⁹ viuificati: nūc āt
i ipo dicimur oēs mortificati. qꝺ eni debebat eē nob̄
ad vitā: fcm̄ ē nobis ad mortē. accepat eni adā qꝺdaꝫ
donū a deo ꝑ qꝺ oia iferiora erāt ſubdita ſupiorib⁹.
erat eni ꝑ illō donū mēs ſb̄dita deo: tanq̄ ſuo ſupiori
ſēſualitas erat ſb̄dita rōni: ut nihil i ea iſurgēt rōni re
pugnās: corp⁹ ſb̄ditū aie ut nulla ifirmitas: nullus lā-
gor poſſet oriri i corꝑe. ꝑꝑ qꝺ cogeret aia recedere a
corꝑe: iō ꝑ illō donū poťat nō peccare ⁊ poťat nō mo
ri. hꝰ aūt donū dicebat iuſtitia. qꝛ iuſtū eſt ꝙ iferiora
ſupiorib⁹ ſint ſb̄dita. dicebat āt origialis qꝛ ꝑ originē
debebat iſtā iuſtitiā trāſfūdē in filios: ⁊ poſtea filij in
filios: ⁊ ſic deinceps. eo aūt peccāte ⁊ admittēte origi
nalē iuſtitiā: ſic̄ debuit in poſteros trāſfūdē originalē
iuſtitiā ſic trāſfūdit origiale pctm̄: oriri eni ex adā ꝙ
debuit eē nobis ad vitā ꝑ ꝯſecutionē origialis iuſtitie
fcm̄ eſt nob̄ ad mortē ꝑ ꝯſecutionē origialis pcti. nā
ex hoc dici vꝫ ꝑ originē ꝯſeq̄ pctm̄: qꝛ ꝑ originē ſum⁹
mēbra ade: rōne cui⁹ tenemur hr̄e originalē iuſtitiā ſi
ſaluari uolum⁹: qꝛ ſb̄ hoc ordie fuit i adā iſtituta nā:
ut ſaluaremur: q̄ ꝓuati reputamur merito pctōres: qꝛ
priuamur illo bono qꝺ tenemur hr̄e. Tale ḡ pctm̄ dꝛ
origiale qꝛ ꝑ originē ꝯhꝫt. ⁊ qꝛ iſte ordo ſaluādi ē nob̄
ꝑcluſus: qꝛ ꝑ originē quā hēm⁹ ex adam nō ꝯſeq̄mur
origialē iuſtitiā. Sꝫ origiale pctm̄ oportuit alio ordi
ne ſalutē ꝯſeq̄: iō ꝓuidit de⁹ ut abſolueremur ab ordie
illo. ſꝫ quē debebam⁹ ꝯſeq̄ ſalutē ꝑ adā ⁊ eēm⁹ mēbra
chr̄i: quē modū diffuſe tractat apl's i epl'a ad ro. uolēs
ꝙ ſic̄ i adā oēs moriunt ꝯhēdo origiale pctm̄: ita ⁊ i
chr̄o oēs viuificabunt ꝯſequēdo baptiſmalē gr̄aꝫ: qꝛ
ꝑ baptiſmū abſoluimur ab illo ordie: ꝑ quē ut mēbra
ade tenemur hr̄e originalē iuſtitiā: dꝛ ꝑ bapᵐ dimitti
origiale pctm̄. nō qꝛ reſtituat nob̄ origialis iuſtitia: ſꝫ
qꝛ amoti ab ordie ade ⁊ collocati ſb̄ ordie chr̄i: abſol
uimur a debito hñdi origialē iuſtitiā. ¶ Eſt itaq̄ꝫ hᶜ
3ª via ꝙ origiale pctm̄ nō ē ꝓuatio tm̄. ſꝫ hꝰ pctm̄ cō-
parat ad ipos hñtes cū hñtes ex ſola tali ꝓuatiōe nō
reputant pctōres. Aduertēdū ḡ qꝺ dixim⁹ ꝙ declabi
m⁹ ꝙ hñtes origiale pctm̄ ꝯſequūt ipꝫ ꝑ originē quā
hñt ex adā: ⁊ dꝛ adā i ipſos trāſfūdē tale pctm̄. ſꝫ cuꝫ
oē pctm̄ ſit i aia: nō pōt dici ꝙ adā trāſfūdēt in poſte-
ros tale pctm̄ i ipſā aiaꝫ hꝰ pctm̄ imittēdo: ſꝫ ſolū eā
ad aliq̄d obligādo. Nā aia ꝯiūcta corꝑi traxit origi-
nē ab adā: ſꝫ ꝙ hꝰ obligat ad hñdū origialē iuſtitiā:
ut poſſet ꝑ eā ꝯſeq̄ ſalutē: qꝛ ſic erat ordo iſtitut⁹: ut ē
ꝑ hita diffuſi⁹ declatū. Cū ḡ pctm̄ ſit nō hr̄e qꝺ q̄s dꝫ:
⁊ tenet hr̄e: ⁊ ex hoc dicat origiale pctm̄: oē pctm̄ nō
erit hꝰ pctm̄: puta ꝓuatio origialis iuſtitie: ſꝫ hꝰ ꝓua
tio cū q̊dā debito hñdi. ¶ Q̄ꝺ aūt obiciebat ꝙ non
ſūt niſi tria i aia: poᵃ: hit⁹: ⁊ paſſio. dicem⁹ ꝙ pħs nar-
rat ſolū ea q̊ ex puris nālib⁹ poſſum⁹ iueſtigare eē i aia
cuiuſmodi nō ē origiale pctm̄. ꝙ eni nā ſic fuerit inſti
tuta: ⁊ ꝙ ſꝫ talē ordinē debebat ſalutē ꝯſeq̄: ⁊ ꝙ i alio
ordie collocati ſalutē ꝯſeq̄ nō poſſum⁹ ſufficiēter ex
nāli rōne uenari non poſſet. tñ hoc pctm̄ pōt aliq̊ mō
uocari hit⁹ uocādo hitū q̄cq̄d aliq̊ mō icliat ad aliq̄d
hēm⁹ eni ꝑ hꝰ pctm̄ origialē icliationē ad pctā actua
lia: cū icipim⁹ hr̄e uſū libi arbitrij: q̄uis hꝰ icliatio nō
totalr̄ tollat i bapᵒ: qꝛ nō reſtituit nob̄ iuſtitia origial'
ꝺbilitat tñ ⁊ miuit hꝰ icliatio ꝑ gr̄aꝫ bapˡᵉᵐ. Q. XX.

s **Ecūdo** q̄rebat de pctō origiali ſpalr̄
ad btāꝫ ṽginē ſuppoſito ꝙ fu
erit ꝯcepta i pctō origiali. Utrū i illo eodē in
ſtāti potuiſſet hr̄e gr̄aꝫ. Et arguebat ꝙ ſic. qꝛ i talib⁹
corꝑalib⁹ nō poſſum⁹ itelligē ꝙ aliq̄d ſil' moueat ⁊ q̄e
ſcat: qꝛ opꝫ iter duos mot⁹ ꝯrios cadē q̄etē mediā. Si
ḡ faba ꝓijcit ꝯ turrim: qꝛ nō pōt turri retinē aduenie
te turri ul' forte añ aduētū mouebit faba ꝯrio mō. Et
qꝛ opꝫ eā q̄eſcē: mouebit ⁊ q̄eſcet. Sꝫ q̄ rōne corꝑ⁹ ꝑt
eē ſil' ſb̄ oppoſitis ut ſb̄ q̄ete ⁊ motu: potit ⁊ ſps eē ſb̄
culpa ⁊ gr̄a. Et hoc vꝫ eē tenēdū de ṽgie gl'ioſa cū de
ea celebrat ꝯceptiōis feſtū. ¶ Jn ꝯriū ē: qꝛ hoc ponē
eſt iplicare ꝯdictionē ⁊c̄. ¶ Rᵒ dōm ꝙ i hac q̄ōne ſic
ꝓcedem⁹: qꝛ ꝓᵒ recitabim⁹ q̄d alij ſenſerūt circa hanc
māꝫ: poſtea oñdem⁹ q̄d tenēdū ſit. 3ᵒ circa q̄ōnē ꝓpo-
ſitā tāgebat de celebratiōe ꝯceptiōis ṽgis: ad hᵒ ſpā
lit' deſcēdem⁹ quō poſſit tale feſtū celebrari. ¶ Pro-
pter ꝓᵐ ſciēdū aliq̄s uoluiſſe dicē ut ſaluarēt quō poſ
ſent debite celebrare feſtū ꝯceptiōis btāꝫ ṽginē nō fu
iſſe i origiali pctō ꝯceptā. Dicūt eni initētes aucti an-
ſelmi i de ꝯceptu ṽgiali. ꝙ decuit ꝙ mr̄ dei ea purita-
te niteret q̄ maior ſub deo neq̄t itelligi. Sꝫ circa ori-
ginale pctm̄ pōt itelligi ꝙ aliq̄s ſe hēat tripl'r. ul' ꝙ nō
poſſit ꝯhē nec ꝯhit. uel ꝙ poſſit ꝯhē ⁊ ꝯhat. uel me-
dio mō ꝙ poſſit ꝯhē ⁊ nō ꝯhat. Jn ꝓᵒ ḡdu eſt chr̄s q̄
nō poſſet ꝯhē pctm̄: nec ꝯxit. Jn alio ḡdu ſum⁹ nos q̄
poſſum⁹ ꝯhē ⁊ ꝯhim⁹. Si igit btā ṽgo ē ſupra nos ⁊
ifra chr̄m hūit ſe medio mō: qꝛ potuit ꝯhē ⁊ nō ꝯxit.
imo cū iſte modus ſe hñdi ſit ſb̄ deo. i. ifra deū: ⁊ ifra
chr̄ꝫ. ⁊ cū iſte modus ſit itellībilis nō niteret btā ṽgo
illa puritate quā ſibi attribuit anſelm⁹ niſi hūiſſet hūc
modū. Sꝫ hec poſitio ſtare nō pōt: qꝛ aug⁹ i de bapᵒ
ꝑuuloꝝ ꝯ pellagianos. vult ꝙ chr̄s pctm̄ nō hūit: qꝛ
nec origiale ꝯxit: nec ſuū addidit. Cui⁹ rōnē aſſignat:
qꝛ ex̄ uolūtatē carnalis libidis uenit: ⁊ nō fuit ibi cō-
plex⁹ maritalis. Et ſb̄dit ꝙ de ṽgis corꝑe aſſūpſit nō
vuln⁹: ſꝫ medicamētū. nō ꝙ ſanaret: ſꝫ vñ ſanaret. vñ

ɔcludit ibidē ꝙ ſolus ipſe fuit ſine pctō: ꝛ ꝙ nullū mē
broꝝ eiꝰ fuit ſine pctō. Dicemꝰ ğ ꝙ dicē ꝙ btā vgo nō
fuerit ɔcepta i origiali: ē dicē ꝙ nō fuit orta ex libidi
ne carnis ex cōplexu maritali: cū oēs ſic nati in pctō
ſint ɔcepti. Et ē ēt dicē ꝙ nō fuerit mēbꝝ chri: cū au
gꝰ aſſerat nullū mēbroꝝ fuiſſe ſine pctō. Hoc idē vlt
augꝰ ſup ioanē ſmonē ð chro faciēs qð exponēs illð
vbū ioanis. Ecce agnꝰ dei dicēs. O ſi agnꝰ inocēs ꝛ
ɋt ex illa radice uenitūr: ꝛ ex illa ꝓpagie de ɋ cātat da
uid. Ego i iniqtate ɔceptꝰ ſū. Et ɔcludit ꝙ ſolus ğ ille
agnꝰ ɋ nō ſic uenit. Btā ğ vgo qꝛ ɔcepta fuit ſʒ ample
xū maritalē ſic ceťi hoīes fuit i pctō origiali ɔcepta. ꝛ
qð dicūt de illo medio mō. Dicemꝰ ꝙ talē mediū mo
dū nō eſt itelligē neqꝫ dare. Nā ɋcūqꝫ ɔcipit: uel ɔci
pit via nāe ex ſemie virili: ꝛ tūc pōt ɔhē ꝛ de necita
te ɔhit origiale. Uel ɔcipit ſupra nāʒ ꝛ ope diuino: ꝛ
tūc nec pōt ɔhere: nec ɔhit loquēdo de origiali pec
cato ɋtū ad illð qð eſt formale in eo qð eſt debitū ha
bēdi origialē iuſtitiā ad qð debitū nō obligamur: niſi
qꝛ per originē ſʒ rōnē ſeminalē ꝓceſſimꝰ ab adā: ꝛ qꝛ
nō eſt dare mediū iter hūc modū ꝛ illū: ꝛ qꝛ nō ē me
diū iter affirmationē ꝛ negationē: iō dicimꝰ oēs alīj a
chro origiale pctm̄ ñ ſolū potuerūt ɔhē: ſʒ ēt ɔxert.
¶ Addūt aūt iſti ad fulcimtū pōnis ſue auctes qſdā
eo ꝙ qdā gl. dic ſup illð luce. Replebit ſpū ſcō: de be
ato ioane ꝙ nōduʒ illi iherat ſpūs vite: ꝛ iā ei iherat
ſpūs grē. Propť qð vī uelle ꝙ nō fuerit in pctō origi
nali ɔceptꝰ. Sʒ ſic itelligē hꝰ glo. ſic vba ſonāt ē oio
īpoſſibile cū nō poſſit eē ſuſceptiuū grē corpus: ſʒ aia
nō ğ eē poterat ꝙ illð corpꝰ nō viueret ꝛ ꝙ nō ieſſet
ei aia poſtꝙ erat ibi ſuſceptio grē. ¶ Dicemꝰ ğ ꝙ ipe
actꝰ intelligēdi triplr dī vita. vñ ꝛ dñs ipm cognoſcē
ꝛ ipm itelligē dñm uocat vitā eternā: iuxͣ illð. Hec ē
vita eterna ut cognoſcāt te. Et cōmētator ſup. 12. di
cit ꝙ actꝰ intellectꝰ dī vita. Beatꝰ ğ ioānes nōdū hēbat
ſpūʒ vite: qñ ierat ei ſpūs grē. i. nōdū habebat rōnis
uſū. ¶ Uł poſſumꝰ dicē ꝙ vita dī de ipa uegetatiōe
ꝛ nutritiōe quā hʒ corpꝰ p aiaʒ. Sʒ nutriri ꝛ uegetari
pōt dici duplr. Uel ut dic aliqd ſʒ ſe ꝛ ſepatū: uel ut
alīj ɔiūctū. Fetꝰ eni ɋdiu ē in corpe mrīſ qſi nutrit ut
aliqd ɔiūctū mrī. Hebat eni beatꝰ ioānes cū ei iherat
ſps grē aiaʒ aliā a mr̄e. Sʒ actū uegetādi ꝛ nutriēdi
hēbat qdāmō ex uegetatiōe ꝛ nutritōe mrīſ dū erat
i corpe eiꝰ. Et qꝛ adhuc i corpe mrīs ex̄ns repletꝰ eſt
grā. dī hūiſſe ſpʒ grē aī ſpʒ vite. i. añꝙ exiret ð corpe
mrīs: ꝛ añꝙ ſepatꝰ a mr̄e uegetaret ꝛ nutret. ¶ Ad
dūt ēt de aug ɔ. 5. hēreſ. hēſi 3ª. ꝙ ſi potuit coinqnari
cū ſuā mr̄eʒ facēt potuit coinqnari cū ex ea fiet. Si ğ
chrs nō potuit coinqnari cū fieret ex mr̄e nec mr̄ po
tuit coinqnari cū eā faceret chriſtus. Sʒ dicemus ꝙ
ābe ille ꝓpōnes referēde ſūt ad chrm: ut dicamꝰ ꝙ ſic
chrs nō potuit coinqnari faciēdo mr̄em ēt nō potuit
coinqnari fiēdo ex mr̄e. Solute ğ ſūt auctes que vi
dent dicē ꝙ aliqs aliꝰ a chro nō ſit i origiali ɔceptꝰ.
cū ğ hec poſitio ſʒ ſcoꝝ dcā ſtare nō poſſit. ¶ Pro
pter hoc ē aliꝰ modus dicēdi quē ꝓſequēdo appet qd
ſit de qōne tenēdū. dī eni ꝙ btā vgo fuit i origiali cō
cepta ſm ꝙ qð ſupponebat: tñ nō ſtetit i origiali niſi
p iſtās: ſm quē modū potat celebrari feſtū ɔceptiōis
nō qꝛ nō fuerit i origiali ɔcepta: ſʒ qꝛ nō ſtetit ibi p ali
qð tps: ſʒ ſoluʒ p iſtās. iō poterat tps ɔceptiōis cele
brari. ponūt aūt exēplū de ſagitta mota que ſolū p in
ſtās ē i loco ſibi eqli. ¶ Sʒ ſi hec poſitio eēt va ɋtū
nobis occurrit cogēmur ponē qð qð querebat. vide
licet ꝙ ſilꝰ fuiſſet ſub culpa ꝛ ſb grā. Poſſumꝰ aūt hūc
modū ponēdi triplr iꝓbare ſm ꝙ culpa ad grām ꝛ
potiſſime clpa origialis triplr cōpari pōt. pº qꝛ oppo

nit grē: qꝛ hoc ē de rōe cuiuſlibet clpe ꝙ hēat aliquā
oppōnē ad grāʒ. 2º ꝙ ꝓcedit grāʒ clpa que ɔhit p ori
ginē. 3º qꝛ expellit p iſuſiōeʒ grē. ¶ Propť pm̄ ſciēdū
ꝙ i illis mutatis eē: que ordinant ad pfectionē a mā
aliq pōt hēre vitatē qð dī videlʒ ꝙ i iſtāti hēt aliqd
eē ſb hoc: ꝛ i tpe ꝙ imediate coplat ad illð iſtās rece
dit ide: ita ꝙ nō fuit ibi niſi p iſtās tm̄: ſm quē modū
dicimꝰ ꝙ oīa loca itermedia ordiant ac hoc ꝙ acqrat
locus ultimus. Propť qð cū locatū mouet ad aliquē
locū mouet p oīa loca itermedia ꝛ ſp ē i loco ſibi eq
li. ſʒ ɋdiu mouet ē in loco ſibi eqli ſolū p iſtās. Quā
diu eni durat motꝰ nunꝙ eſt ſignare tps in ɋ ſit i eodē
loco ſibi eqli: qꝛ tūc ſe mouēdo qeſceret. ſʒ ſolū p in
ſtās ē ſic in loco ꝛ i tpe ꝙ copulat ad hꝰ iſtās recedit
ab illo loco. Sic ğ dōm ē dū mobile ꝓcedit p ea que
ordinant ad aliqd acqrendū. Sʒ cū ꝓcedit de oppo
ſito i oppoſitū qð ē ibi oino modus ɔrꝰ ut pʒ ex phō
in 8º. Ut ſi de albo dʒ fieri nigrū: nō dabimꝰ ultimū i
ſtās i ɋ ē albū: ſʒ dicemꝰ ꝙ p totū tps tale fuit albū: ꝛ
in iſtāti ꝙ copulat ad illð tps ɋ fuit nigrū. Cū ğ culpa
ſit oppoſita grē ſi dʒ aia de clpa trāſire ad grāʒ: nō da
bimꝰ ultimū iſtās i ɋ fuit culpa: ſʒ dabimꝰ tps aliqð p
qð fuit i culpa: ꝛ dicemꝰ ꝙ i iſtāti ꝙ coplat ad illð tpſ
cepit eē in grā. Sile ēt eēt ſi de grā traſiret ad culpā.
Nō ğ ē dōʒ ꝙ aliqs ſolū p iſtās poſſit eē ſub aliq op
poſito: ꝛ poſtea trāſire ad oppoſitū. quia tūc eſſet da
re ultimū iſtās in ɋ fuit ſb illo oppoſito: qꝛ idē eēt ibi
pm̄ū ꝛ ultimū. cū non ponat ibi niſi vnū iſtās: imo ſi
aliqs ſolū p iſtās ſtaret ſb aliq: ꝛ ſtati tēderet i oppo
ſito ut ꝓbat phs in pº phiſicoꝝ ſil moueret oppoſitiſ
motibꝰ: ꝛ p ɔñs ſil eēt ſb oppoſitis pp qð ſʒ hūc mo
dū dicēdi ſil eēt ſb grā ꝛ ſb culpa. ¶ Pʒ ğ qd dōm
ſit de qōe. Dicemꝰ eni ꝙ btā vgo fuit i origiali ɔcepta
ꝛ p aliq morulā: ſiue p aliqð tps lʒ ualde breue ſtetit
in hꝰ origiali. Sile aūt qð aſſignat ponētes ponē p
dictā de ſagitta mota: qꝛ ſolū p iſtās ē i loco ſibi eqli.
Pʒ ꝙ magis eſt ad oppoſitū ꝙ ad ꝓpoſitū: cū loca p
que mouet ſagitta mota ordinent ad locū ad quē ua
dit. Clpa aūt nō ordiat ad grāʒ: ſʒ magis hēt oppoſi
tū ad illā. ¶ 2º qdē pʒ ꝓut hꝰ culpa origialis ꝓcedit
grāʒ. Dicemꝰ eni ꝙ oē agēs expellit oppoſitū imittē
do ꝓpoſitū: ita ꝙ prꝰ imittit ꝛ induc ꝙ expellat ꝛ ſi nō
duratiōe tpis ſaltē ordie nāe: ut ſi deberet aliqs ifigē
do vnū clauū expellē aliū: qꝛ ifigēdo expellet niſi ex
pellēdo ifiget prꝰ itelligeret ifigē ꝙ expellē. Si ğ in
btā vgie fuit clpa origialis ſolū p iſtās quā admouit i
fūdēdo grāʒ: qꝛ ē dare ultimū iſtās i ɋ fuit i tali clpa:
ɋremꝰ i ɋ iſtāti fuit hꝰ clpa fugata p grāʒ. aut i illo eo
dē iſtāti aut i alio. Si i illo eodē iſtāti ğ ſil fuit in clpa
ꝛ i grā. imo ſʒ aliquē modū hoc poſito prꝰ fuit i grā
ꝙ i culpa ſaltē ordie nāe. cū prꝰ intelligat ifūdi grā ꝙ
expelli clpa. Si ğ i eodē iſtāti i ɋ icepit eē clpa icepit
expelli ordie nāe prꝰ icepit ifūdi grā ꝙ expelli culpa
ſʒ ordinē prꝰ fuit i grā ꝙ i culpa. Eſt ğ ſpalis rō ſi cō
paret clpa ad grāʒ: p quā ab agēte expellit: qꝛ ſp ē da
re aliqð iſtās i ɋ induc formā: cū eni de tpe nō ſit niſi in
ſtās. Sp iſtās erit potiꝰ rei entꝭ ꝙ nō entꝭ. Rō cū aliō
corrūpit ꝛ aliō gñat ñ damꝰ ultimū iſtās i ɋ ē ſb foia
corrupti. ſʒ damꝰ pm̄ inſtās in ɋ ē ſb foia gñati. Uñ ꝛ
phs i 8º dic ꝙ iſtās ſp ē poſterioris rei que icepit eē ñ
pōris que deſinit. Dabimꝰ ğ aliqð iſtās i ɋ ifūdit grā
ꝛ ñ poterimꝰ dicē ut iſti dicūt ꝙ ſolū i iſtāti fuit i clpa
ꝛ in tpe. qð copulat ad illð inſtās fuit i grā: ſicut ſi in
ſtās eēt rei pōris ꝛ deſinētis eē ꝛ ēt tps rei poſterio
ris ꝛ hñtis eſſe qð totū eſt ecōuerſo. Per aliqð itaqꝫ
tps lʒ modicū fuit in culpa corruptibilis ꝛ in iſtāti ꝙ
copulat ad illð tps icepit eē i grā. ¶ Addūt ponē

tes tñ poſitionē p̄dictā ab ipſa vitate coacti ſm q̄ ſi originalis culpa ⁊ gr̄a cōparent ad agēs hñt ſil' eē: qꝛ cū per cōpatiōnē ad agēs ſit pri⁹ iſuſio gr̄e q̄ expulſio culpe: ſi iſtāti hūiſſet eē hi⁹ culpa: ⁊ in tpe qd̄ ſequitur iſtās eēt iſuſio gr̄e. Videret eis ex hoc q̄ iſuſio ſequeret̄ expulſionē: iō uolūt q̄ in ordie ad ſbm cl̄pa fuit iſtāti: ⁊ iſuſio gr̄e in tpe qd̄ copulat̄ ad iſtās. ſ3 in cōparatiōe ad agēs in eodē iſtāti ut eſt aliō ⁊ aliō ſi gnū. videl3 ut eſt finis p̄oris: ⁊ initiū poſterioris hūit eē expulſio culpe ⁊ iſuſio gr̄e. ¶ S3 oino iſtud ſtare nō pōt: qꝛ tūc gr̄a eēt p̄oꝛ ſeipſa duratiōe cū vno mō infūdet̄ in iſtāti qd̄ p̄cedit tp̄s. alio mō iſundet̄ in tpe qd̄ ſequit̄ ad iſtās qd̄ nullo mō eſt poſſibile. Nā eni ſi ue nāli itelligētia aliqd̄, put alio ⁊ alio mō ꝯſideratur pōt eē pri⁹ ⁊ poſteri⁹ ſeipſo. ſed nullo mō pōt hoc eē duratiōe ul' tpe. ¶ Tertia ēt via, put per gr̄a3 expellit culpa patet q̄ nō in illo eodē iſtāti in quo icipit eē culpa expellit a gr̄a: qꝛ tūc ſil' eēt ſub culpa ⁊ non ſub culpa. op3 igit̄ dare aliud iſtās. ⁊ per ꝯn̄s tp̄s itermedū. in illo eni inſtāti in q̄ expellit oppoſitū hēt nō eē: qꝛ hoc eſt ip3 expellē facē ipm nō eē. Quare ſi in illo iſtāti in q̄ icipit eē expelleret̄: in illo iſtāti in q̄ icipiet eē deſineret eē. propt̄ qd̄ ſil' eēt ⁊ nō eēt: qd̄ eſt implicare ꝯdictionē. Quia g̃ que agunt̄ in corpe, put ſum⁹ in corpe: ⁊ maxie que ꝯhunt per corp⁹ ſiue p̄ originē corpalē referēda ſūt ad nr̄m tp̄s. imo ſi referem⁹ hoc ad tp̄s qd̄ mēſurat itellectiōes uel affectiōes uel motiōes angelicas. hoc idē ſequeret̄ pp̄ qd̄ oino tuti⁹ eſt ponē itellectui nr̄o magis itelligibile: q̄ btā v̄go per aliqd̄ tp̄s ualde breue fuit in originali ⁊ poſtea in iſtāti q̄ cōplebat̄ ad illud tp̄s incepit eē in gr̄a. eſſe itaq̧ in originali p̄ceſſit tpe ⁊ duratiōe ip3 eē in gr̄a. S3 nō eē in originali: ⁊ eē in gr̄a fuerūt i eodē iſtāti. qd̄ aūt iſto rū fuit pri⁹ per cōpatiōnē ad agēs. pri⁹ fuit eē in gr̄a: q̄ nō eē: uel deſinē eē ſub culpa. ⁊ qꝛ infūdēdo gr̄am: remouit culpā p̄ cōpatiōnē ad ſb3. Pōt dici pri⁹ fuiſſe deſinē eē ſub culpa: qꝛ hoc mō aīa icepit eē ſub gr̄a qꝛ deſinit eē ſub culpa. Cōcludam⁹ g̃ ex dictis q̄ cl̄pa hēt oppoſitū ad gr̄a3: ut dicebat rō p̄ª: ⁊ ut inuebant alie due rōnes ſequētes. Nā hoc mō culpa origialis p̄cedit gr̄a3 ſic vnū oppoſitoꝝ p̄cedit aliō: ⁊ hoc mō gr̄a fugat culpā: tā originalē: q̄ aliā. Sicut vnū oppoſitoꝝ fugat aliud. nunq̄ aūt trāſit de oppoſito ad oppoſitū ſine tpe medio: qd̄ eſt de rōne ipi⁹ oppoſitiōis motuū. Nō ē eni hoc pp̄ reſiſtētiā medij. Nā pp̄ hi⁹ reſiſtētiā ſuffic̄ q̄ aliqd̄ ſit alicubi in iſtāti ⁊ in tpe ide recedat. Sed nunq̄ de oppoſito itur in oppoſitu3 niſi ibi fuerit in tpe determinato. Dato ēt q̄ mot⁹ eēt in iſtāti. Int̄ oppoſitos tñ mot⁹ itercipet̄ tp̄s. ut ſi lapis moueret̄ in uacuo ⁊ moueret̄ in inſtanti ut loquamur mō q̄ loquit̄ ph̄s in 4° cū p̄ueniret ad terra3 oporteret ibi eē in tpe in loco. igit̄ deorſum quē acquiſiuiſſet lapis. Sic mot⁹ nō poſſe moueri poſtea motu oppoſito. ⁊ tendē ſurſū niſi p̄ tp̄s aliqd̄ in terra q̄ſceret. ſic ſi aīa per originē carnis ꝯhit culpā originalē nō pōt ſ3 hūc ordinē quē videm⁹ fieri ſub oppoſito: ut ſub gr̄a niſi p̄ tp̄s aliqd̄ fuerit ſb̄ cl̄pa. ¶ Nūc videm⁹ in hoc magnā laudē v̄ginis ex q̄ ponim⁹ eā ſub origiali cōceptā. Utꝝ in hi⁹ originali fuerit per iſtāſ tm̄: uel per tp̄ſ iperceptibile. Modicū eni ⁊ iperceptibile tp̄s q̄ſi inſtās reputat̄: ⁊ qꝛ rōnabili⁹ eſt q̄ res nō poſſit, p̄cedē de oppoſito in oppoſitū ſine tpe medio: ⁊ nō p̄ aliqd̄ tp̄ſ q̄ ipceptibile: ſi fuerit ſub illo oppoſito tenebim⁹ pro vitate qōnis ⁊ tanq̄ rōnabili⁹ dictu3 q̄ btā v̄go fuit ſub origiali ꝯcepta ⁊ in ꝯceptiōe eſt vi⁹ virilis ſeminis ⁊ amplex⁹ maritalis iteruenit ⁊ ſub hi⁹ originali culpa per aliqd̄ tp̄s fuit. l3 ualde credibile ſit q̄ tp̄s illud fuit ualde breue ⁊ q̄ſi iperceptibile. ¶ His itaq̧ p̄libatis uolum⁹ declarare quō ꝯgrue poſſet celebrari feſtū ꝯceptiōis. Dicem⁹ eni q̄ aliqd̄ eſt laudabile in iferiori re: qd̄ nō eſt laudabile in ſupiori. In chr̄o eni nō fuiſſet laudabile q̄ fuiſſet ꝯcept⁹ in originali. Quia non fuit maritali āplexu ꝯcept⁹. ſ3 in his qui maritali āplexu ꝯcepti ſunt: qꝛ hoc mō fiūt mēbra chr̄i, put ab originali per gr̄a3 liberant̄: l3 eē in originali nō ſit ſm ſe laudabile. tñ, put fiūt mēbra chr̄i ad laudē ptiet. Nō eni aliq̄s alit̄ fit mēbrū chr̄i: niſi qꝛ ab originali libat̄ p̄ chr̄3. Un̄ ⁊ aug⁹ in de baptiſmo puuloꝝ ponēs ſilitudinē de ſ̄pente exaltato in heremo: ⁊ de chr̄o ait. Si mouet te inocētia in vita, p̄a nō negare ꝯctū eē reatū de vita p̄mi parētis. Et ſubdit noli negare ꝯficē uene nū ut poſcas medicū: niſi eēt de iſirm⁹ uel niſi poſſet iſirmari nō hēret ordinē ad medicū: ⁊ qꝛ nō eſt dare illū mediū modū q̄ aliq̄s poſſit ꝯhere originale ⁊ nō ꝯxerit. q̄cūq̧ negat̄ originale ꝯxiſſe: negat̄ ad chriſtu3 ordie hūiſſe ⁊ ei⁹ mēbꝝ fuiſſe. ¶ Cōmendem⁹ itaq̧ beatā v̄ginē: ſ3 nō ſic q̄ negem⁹ eā fuiſſe mēbrū chr̄i. Immo ad magnū ei⁹ excellētie ſingulari p̄uilegiū ptinet q̄ ſola fuit que peperit hoie3 ēt nullo originali cōceptū: q̄ ⁊ ſi btā v̄go fuiſſet ſine originali ꝯcepta hoc p̄uilegiū nō ſingulr̄ ei cōpeteret: ſ3 ⁊ beate anne que eā genuit cōpetiſſet. ¶ Diſtinguem⁹ g̃ ut aliqui diſtinguūt ⁊ bñ: q̄ btā v̄go fuit ꝯcepta mūdo ſm carne3 ⁊ ꝯcepta deo ſm gr̄a3. tpe g̃ quo fuit ꝯcepta ſm carne3 poſſum⁹ celebrare feſtū ei⁹ referēdo ad ꝯceptiōnē ſ3 gr̄am. Nā de multis feſtiuitatib⁹ facim⁹ octauā: utputa, de natiuitate dn̄i per totā octaua3 dicimus. hodie chr̄s nat⁹ eſt, i. tali die celebram⁹ natiuitatē chr̄i. Silr̄ dicē poſſum⁹. hodie btā v̄go ꝯcepta eſt ſ3 gr̄a3. i. tali die celebram⁹ feſtū tale ꝯceptionis. ſicut g̃ in die in q̄ nō nat⁹ eſt chr̄s: dicim⁹ hodie chr̄s nat⁹ eſt: referendo hoc ad diē natiuitatis. Ita in die ꝯceptiōis v̄ginis ſ3 carnē in qua nō eſt ꝯcepta: ſ3 gr̄a3 poſſum⁹ celebrare feſtū ꝯceptiōis v̄ginis referēdo hoc ad ꝯceptiōnē ſ3 gr̄a3: ⁊ de multis ſanctis celebram⁹ feſtū depoſitiōis corpis nō tpe depoſitionis: uel qꝛ ignorat̄ hi⁹ tp̄s uel pp̄ aliquā aliā cām. Si g̃ nō tpe depoſitiōis celebramus tp̄s depoſitiōiſ. hoc nō obſtāte poſſum⁹ dicē hodie facta eſt depoſitio talis ſcti. i. deſt hodie colit̄ ⁊ celebrat̄ dies qua facta eſt depoſitio talis corpis. Uel poſſum⁹ dicē ut q̄dā dicūt ⁊ bñ q̄ ⁊ primogenito regis anteq̄ ſit rex fit excellētioꝛ honoꝛ ⁊ reuerētia: qꝛ expectat̄ q̄ ſit in tāta excellētia dignitatiſ. Sic btā v̄go ꝯcepta mūdo ſ3 carnē debebat̄ ꝯcipi deo ſ3 tātā excellētiā gr̄e. Sic celebrare poſſum⁹ ꝯceptiōnē eiuſ ſm carnē. nō qꝛ hoc mō fuerit ꝯcepta ſācta: ſ3 qꝛ futura erat ut eēt ualde ſācta. ut nō fiat celebratio alicu⁹ niſi rōne ſcītitatis. tāta eni fuit excellētia ſcītitatis ei⁹ ut anteq̄ ſancta eēt rōne tante excellentie ſanctitatis quāta in ea fieri debebat: poterat ei reuerētia exhiberi. nō eni reprobaremus qui reuerētiā exhibet ueſtibus quib⁹ uſus fuiſſet aliquis etiā anteq̄ eſſet ſanct⁹ dum tamē hocad ſanctitatem referat. ¶ Quod v̄o obiciebat̄ de faba, piecta ad turrim. Dicem⁹ q̄ faba ſic ſe hn̄s quieſcit per ſe ⁊ mouet per accidēs. Si eni pila de alto, piceret̄ ſup aliquā tabulā anteq̄ pila per ipulſū ad tabulā reflecteret̄ ſurſu3 ibi eēt dare quietē mediā rōne ꝯrietatis motuū. ſ3 ſi in illo eodē inſtanti in quo pila attingit tabulā aſcenderet q̄ſceret: g̃ pila per ſe in tabula: ſ3 moueret̄ per accidēs motu tabule. Sic in tactu turris ſi faba attingeret uſq̧ ad turrim quieſceret per ſe ⁊ moueret per accidēs motu turris:

uel qꝛ forte turris caderet ualde ĩpelleret aerẽ ſub ſe faba moueret motu ꝯ̃rio et anteꝙ̃ ptigeret ad turriꝫ ſꝫ anteꝙ̃ icipet hi⁹ motũ ꝯ̃riũ qeſceret per ſe ⁊ moueret per accn̄s motu aeris a turri ĩpulſu. ſꝫ tale per ſe ⁊ per accn̄s nõ poſſum⁹ ſaluari in origiali culpa ut dicam⁹ v̄ginẽ fuiſſe in originali per ſe in tp̃e: ⁊ per accidens non: qꝛ nõ eſſet dare tale per accidens.

p **Oſtea querebatur** de homine q̄tum ad ſtatũ vite ꝓut cõparat̃ ad peccatũ actuale. Diſtinguit̃ autẽ tripl'r hi⁹ pctm̃ cordiſ oriſ ⁊ opis. Circa pctm̃ cordiſ nihil querebat̃. ſꝫ circa pctm̃ oris ⁊ operis fiebãt tres qõnes. vna de pctõ oris in ſe. Utrum religioſus frangẽs ſilentiũ cũ agat ꝯ̃ ꝯſtitutões. ſ. peccet mortal'r. Alia de peccato opis in ſe. Utꝝ lucrũ de pecunia uſuraria ſit reddẽdũ. Tertia de peccato oris. Utrũ peccatũ piurĳ ſit maius ꝙ̃ homicidĳ. Queſtio. XXI.

s **D primum** ſic ꝓcedebat̃: qꝛ ut dicebat ſicut ĩpudicus oculus ĩpudici cordis eſt nũci⁹: ita ut dicebat frãgẽs ſilẽtiũ eſt ſignũ ꝙ ſit maloꝝ moꝝ: g̊ ⁊c̄. ¶ In ꝯ̃riuꝫ eſt qꝛ ut dicebat ꝯſtitutiões nõ obligant ad culpã ſed ad penã: qõ multi religioſi hn̄t in cõſtitutionib⁹. g̊ ⁊c̄. ¶ R̸⁹ dicendũ: ꝙ illud qõ ꝯſtõnes religioſoꝝ negãt. uel eſt ꝓhibitũ qꝛ malũ ſicut ꝓhibent fornicationẽ furtũ ⁊c̄. que ſm̃ ſe ſũt mala. uel ecõuerſo ꝓhibita in ꝯſtõnib⁹ nõ ſunt mala ſm̃ ſe: ſꝫ ſolum qꝛ ꝓhibita: utputa loqui ſꝫ ſe. qõ põt eẽ in culpa. qõ eſt ꝓhibitũ in ꝯſtõnibus poterit religioſo eẽ culpabile. Sic ꝙ ꝓhibita in ꝯſtõnib⁹ ptineãt ad primũ moduꝫ certũ eſt ꝙ faciẽs ſic ꝯ̃ ꝯſtõneſ peccat mortal'r. Quia facit ea que ſunt mala ſm̃ ſe. i. ex ſuo gñe. Aliqua eni ſunt talia que ſtatim noiata hn̄t ꝯuolutã malitiam ut dr̃ in ethicis ſic̄ adulteriũ furtũ ⁊c̄. Hi⁹ ſi ꝓhibita ptineãt ad 2ᵐ modũ: nõ tñ ſint mala niſi qꝛ ꝓhibita ꝯſtitutiões ſic ꝓhibẽteſ poterãt ſe hẽre: aut expſſe dicũt ꝙ hi⁹ ꝯſtõnes nõ obligẽt ad culpã ſꝫ ad penã: aut expreſſe dicũt oppoſitũ: ꝙ nolũt ꝙ obligẽt tam ad culpã ꝙ̃ ad penã. aut ſubticẽt qꝛ nõ dicũt hoc: nec illud. Si pmo mõ religioſus viuẽs ſub talib⁹ ꝯſtõnib⁹ frangens ſilentiũ nõ peccat mortal'r. Quia itẽtio p̄lati eſt ꝙ per tales ꝯſtõnes ſubditi tenẽtes eas domẽt ſuas paſſiões ⁊ ſuas uolũtates: ⁊ hoc ſit eis in penaꝫ ⁊ nõ in meritũ. Nõ aũt uolũt ꝙ trãſgredientes incurrant mortalẽ culpã ⁊ dãnationẽ. Nã ⁊ tota religio chriana hẽt multa hi⁹ que ſi chriani faciãt merent̃: ſic̄ eſt ẽt ieiunare ẽt tpibus nõ ſtatutis ab eccl'ia: ⁊ multa ſil'ia: que tñ ſi nõ fiant: uel non mortal'r peccãt: uel in nullo peccãt. Sicut põt ⁊ p̄lat⁹ religiõis alicuius ordinare aliq̈ ad macerationẽ carnis que facta ſunt ad meritũ ⁊ ad ſalutẽ: non obſuata. que ordinet ⁊ uelit p̄lat⁹ ꝙ nõ ſint ad mortalẽ culpã ⁊ dãnationẽ: cuiuſmodi põt eẽ fractio ſilẽtĳ. ſic itaqꝫ ſe hn̄tib⁹ ꝯditionib⁹ frangẽs ſilentiũ nõ peccat mortal'r: niſi hoc faceret ex ꝯtẽptu. ¶ Poſſum⁹ aũt dicẽ ꝙ religioſus dr̃ aliq̇d facẽ q̄tũ ad pn̄s ſpectat ex ꝯtẽptu dupl'r. Primo ſi hoc ipſo qꝛ hec religio p̄cipit ipſe vult ꝯ̃riũ facẽ ubi maxime apparet ꝯtẽptus. Sicut dicet̃ aliq̇s in ꝯtẽptũ ⁊ deſpectũ facẽ ꝯ̃ aliquẽ qñ niteret̃ facẽ ea que ſibi ſunt ꝯ̃ria. Scd̃o dr̃ facẽ in ꝯtẽptũ religionis: qñ nõ tenet ſe ad frenũ religiõis ⁊ religionẽ nõ teneret niſi q̄ten⁹ timet uel ꝓpt̃ aliã cãm cui⁹ rõne religionis nihil curarẽt obſeruare de ſtatutis religionũ ſicut dicim⁹ ꝙ aliquiſ cognoſcẽs uxorẽ peccat mortal'r ſi cognoſcat eaꝫ: nõ qꝛ uxorẽ ſꝫ qꝛ feminã. ille aũt cognoſcit ut uxorẽ qñ nullo mõ uellet alĳ ſe ꝯiũgere ille ut feminã qui ꝯiũgit ſe ei nõ hn̄s cui ſe ꝯiugat alterã. Sic ⁊ multi in religiõe viuũt: qꝛ nõ pn̄t uel qꝛ uerecũdant̃ aliter viuẽ ſi poſſent ſine uerecũdia libẽter colla ab onere religionis excluderẽt. tales utplurimũ manifeſte falſi uolũtate reuerẽtiã ad religionẽ nõ hn̄t. vñ tales p̄uant̃ religionis ſtatu ex ꝯtẽptu: qꝛ religionẽ ꝯtẽnẽtes nihil curãt de religiõe obſuare: niſi q̄ten⁹ poſſent in religiõe tollerari. Si g̊ ſic frãgat̃ ſilentiũ ꝙ frãgens in nullo frenũ religiõis hn̄s libẽter in alĳſ coĩcaret ſicut ꝯiugat⁹ in nullo frenũ ꝯiugĳ hn̄s libẽter alĳs mulierib⁹ cõmiſceret̃ põt eẽ pctm̃ mortale. Sꝫ ſiq̇s in ſocietate uel al'r ſine religiõis ꝯtẽptu frãgat ſilentiũ uel ſit p̄uaricator eoꝝ que ſm̃ ſe nõ ſunt mala ſꝫ ſunt in religiõe negata ſolũ pp̄ obligationẽ ad penã nõ ad culpã nõ dicim⁹ ꝙ mortal'r peccet. ſi aũt ꝯſtõnes ſe habeãt 2⁰ mõ qõ expſſe dicã ꝙ uolunt ꝙ obligent ⁊ ad culpã ⁊ ad penã. certũ eſt ꝙ ſic faciens ꝯ̃ ꝯſtõnem directe facit ꝯ̃ mãdatũ p̄lati: ꝓpt̃ qõ culpã icurrit. nã nulli dubiũ eẽ debet ꝙ prelat⁹ ẽt de indifferẽtib⁹ põt expſſe precipe ꝯ̃ qõ ſubditi faciẽtes mortal'r peccãt. Tertio quideꝫ mõ pn̄t ſe ꝯſtõneſ hẽre ꝙ ſubtaceãt ꝙ nec exprimãt hoc nec illud, ⁊ tũc dicem⁹ ꝙ laudabilis ꝯditio ẽt nõ appoſita itelligit̃. pp̄ qõ ſubditi ſatis pn̄t ſibi formari ꝯſciaꝫ ꝙ ꝓhibita in ꝯſtitutiõib⁹ dũ tñ nõ ſint ſꝫ ſe mala obligãt ad penã nõ ad culpã niſi ut dixim⁹ hoc faciat ex ꝯtẽptu. ¶ Qõ v̇o obiciebat̃ ꝙ frangẽs ſilentiũ ſignũ eſt ꝙ ſit maloꝝ moꝝ. dici debet ꝙ uerũ eſt ſi faciat ex ꝯtẽptu. Sꝫ ſi reuerẽtia religionis ſeruata agat poterit eẽ ſine malitia moꝝ. Qõ. XXII.

s **Ecũdo querebatur** circa peccatũ opis de uſura. Utrũ lucrũ acquiſitũ de uſuraria pecunia ſit reddẽdũ. ⁊ arguebat̃ ꝙ ſic. qꝛ ut dicebat ſi radix eſt infecta ⁊ rami qui oriunt̃ ex radice ifecti erũt. Sed in hi⁹ lucro radix eſt ĩfecta que eſt pecunia uſuraria: g̊ lucrũ qõ orit̃ ex ea ĩfectũ erit. ¶ In ꝯ̃riũ eſt qꝛ in hi⁹ lucro p̄ncipalior eſt induſtria hoĩs: ꝙ̃ ſit uſuraria pecunia: qꝛ hi⁹ pecunia ſe hẽt ut mã: iduſtria hoĩs lucrãtis ſe hẽt ut agẽs: qꝛ g̊ a p̄ncipaliori debet iudicari totũ ex iduſtria lucrãtis iudicabit̃ hi⁹ lucrũ: ⁊ qꝛ qõ aliq̇s per iduſtriaꝫ lucratur. ſ. nõ tenet̃ reſtituẽ: g̊ ⁊c̄. ¶ R̸⁹ dicẽdum: aliquos fuiſſe hi⁹ opionis ꝙ lucrãtes per pecuniã uſurariaꝫ debent hi⁹ pecuniã ⁊ lucrũ reſtituẽ. Sꝫ hec poſitio nõ eſt rõnabilis. dicem⁹ eni ꝙ res quã q̇s lucrat⁹ eſt mõ uſurario: uel eſt aliq̇d ex cui⁹ uſu põt accipi pẽſio uel locatio ut coĩter ponit̃. Sicut eſt ager: vinea: dom⁹ ⁊ hi⁹. ⁊ tũc ad reſtõneꝫ rei ⁊ fructus tenet̃ uſurari⁹: utputa nõ hn̄te debitore vñ redderet uſuras creditor uſurari⁹ extorſit ab eo domũ uel agrũ uel aliquid hi⁹. Naꝫ ſecus eſſet ſi ſoluꝫ accepiſſet nomine uſure nõ domũ: uel agrum: ſed pecuniã de qua emiſſet. ſ. domum: uel agrum: qꝛ tunc non eſſet ad iudicium de hi⁹ agro: uel domo empta per induſtriã uſurarĳ de pecunia uſuraria ꝙ̃ de pecunia ipſa. Si v̇o hi⁹ lucrum per hi⁹ uſum mõ uſurario non ſit tale aliq̇d vñ poſſit accipi penſio cuiuſmodi ſũt pecunia vinũ oleũ frumẽtũ ⁊c̄. quoꝝ ẽ uſus eoꝝ alienatio uel ꝯſumptio: tũc ſic lucrãs de pecunia uſuraria nõ tenet̃ ad reſtitutionẽ lucri. Utputa ſi lucrat⁹ eſt pecuniã per uſurã: ⁊ eã iueſtiẽs: uel mercat⁹ cũ ipſa ſortit̃ inde aliqõ ulteri⁹ lucrũ. uel ſi modo uſurario accipiẽs vinũ frumẽtũ in ptib⁹ ubi eſt vile ⁊ deferens ip̄m ad ptes ubi carius uendit̃. uel aliq̊ alio mõ licitũ lucrũ inde accipiẽs nõ tenebit̃ ad hi⁹ reſtitutionẽ ſimpl'r loquẽdo: niſi forte ut coĩter ponit̃ ad ali

quā recōpēſationē dāni: utputa ſi notabilr dānificat⁹ eſt de hoc debitoꝛ iuxta diſcretionē prudētū poterit ſibi ꝓpt dānū in aliq̄ ſatiſfacere ipſuʒ tñ hi⁹ lucrū ſm̄ ſe nō tenet reddere. ¶ Qd̄ triplici via uenari poſſumus. Pria via ſumit ꝓut hi⁹ lucrū cōparat ad ei⁹ oppoſitū videlʒ ad dānuʒ. Scd̄a ꝓut hi⁹ lucrū cōpat ad ipſaʒ pecuniā per quā habet tale lucrum. Tertia via ꝓut hi⁹ lucrū cōparat ad ipʒ debitorē. de quo eſt qd̄ utꝝ ſit ei reddēdū. ¶ Pria via ſic patet: qꝛ in talib⁹ lucrū ꝛ dānū debēt ad paria cōpari: ut qui debet eſſe ꝑticeps lucri uel hēre totū lucruʒ debet eē particeps dāni uel hēre totū dānū. Si ḡ lucrās cū pecunia uſuraria teneret reddē hi⁹ lucrū ſi ꝯſequeret ex tali mercatione dānū ſequeret ꝙ cui reddēdū eēt lucrū teneret ad dānū qd̄ hoc nullus diceret ꝙ agēs mercatoēʒ cū pecunia uſuraria. Si ex hoc dānificet ꝛ pdat mercādo pecuniā illā ꝙ p⁹ dānū iputet ei a quo accepte ſunt uſure. ꝛ ꝙ per hoc ſit abſolut⁹ a debito reddēdi uſurā iuxta ꝙ dānificat⁹ eſt in mercatiōe pfata. Si ḡ perdēs ex tali mercatiōe non ꝓpt hoc debet reſtituē īfra ſortē pari rōne. Nec lucrās tenebit reſtituē ultra ſortē uel ultra illud qd̄ accepit. rōne ḡ lucri nō tenet iſte dare ultra ſortem ſiue ultra id qd̄ accepit per uſurā. ſʒ rōne dāni qd̄ itulit ſiue ſit lucrat⁹ cū pecunia uſuraria ſiue nō iuxta iudiciū prudentis tenet in aliq̄ ſatiſfacere. uel ſaltē laudabile eēt uel inducēdus eēt ꝙ in aliquo ſatiſfaceret. ſicut viceuerſa ille qui accipit ad uſuras ꝙ diu tenēdo pecuniā uſurarij forte ex hoc uſurari⁹ dānificat⁹ eſt idncēdus eēt ꝙ iuxta iudicium prudētis in aliq̄ ſatiſfaceret uel nō totuʒ acciperet ab uſurario. vñ ꝛ boni ꝯfeſſores inducūt eos q̄b⁹ reddit uſura ꝙ ex liberalitate curialitatē faciāt uſuras reddētib⁹: eſt tñ hec adoptatio magis de ꝯgruo ꝙ̄ de merito: qꝛ nō ſic tenet ad īfortunia bñ agens ſicut male agēs. ꝛ qꝛ ille qui recipit ad uſuraſ. Si necītaſ eū inducat nō peccat. ſʒ dās peccat. ꝛ iō ſi pp hi⁹ recipe ꝛ pp tenere talē pecuniā dānificat uſurari⁹ nō ſic tenet ad reſtitutionē dāni ſicut uſurari⁹. ¶ Scd̄a via ad hoc idē ſumit ꝓut hi⁹ lucrū cōparat ad ipſaʒ pecuniā per quā fit. Nā ſi deberet lucrās ex pecunia uſuraria reddere lucrū ex tali pecunia. tūc uſura eēt licita. Nā uſura dī ab uſu eris: ſiue de uſu oiuʒ ſic̄ de uſu pecūie nō debet accipi emolumētū: ꝛ ſi accipiat dicet eē uſura. cū ḡ uſurari⁹ per uſum pecunie uſurarie habuerit hi⁹ lucrū. Si poſſet dans uſurā repetere huiuſmodi lucrum: uel ſi deberet de iure ei lucrū hēret de uſu eris emolumētū ꝓpt qd̄ cōmitteret uſurā: eēt ḡ licita uſura poſtꝙ̄ licitū eēt ei tale lucrū accipe lucrās: ḡ pecuniā uſurariā pōt retinere tale lucrū: qꝛ hi⁹ lucrum nō aſcribit uſui eris: qꝛ tūc eēt uſura ſʒ iduſtrie lucrātis. ꝓut lucrās iplicat hi⁹ pecuniā in aliquib⁹ mercatiōibus de q̄b⁹ ſortit inde lucrū ꝛ emolumētū. Sʒ ſi tale lucrū debet reſtitui ei a quo ecōuerſo eſt accepta pecunia per uſurā hoc nō poſſet aſcribi iduſtrie eius: qꝛ nullam induſtriā ibi adhibuit cū ipſe talē mercationē nō fecerit. Nō ḡ debem⁹ ſibi tale lucrū rōne ſue induſtrie. Sʒ ſolū rōne uſus ſui eris: ut rōne uſus pecunie ab eo accepte. cōmitteret igit ibi uſura. Ex hoc autē apparet meli⁹ qd̄ ſupꝛa dicebat. videlicet ꝙ ſi per uſura ſit extorta dom⁹ uel ager fructus ꝛ emolumētū deberet ei a quo talia extoꝛta ſūt. tenet eni tūc uſurari⁹ reddere agrū ꝛ reddē fructū quē hēt ex agro. Sic ḡ teneret reddere domuʒ ꝛ reddē pecuniā quā habuit de uſu domus. tale eni emolumētū accipe nō erit uſura: qꝛ nō erit de uſu eris de quo nō debet accipi emolumētū. ſed erit de uſu dom⁹ uel de uſu agri de quib⁹ pōt emolumētū accipi. ¶ Tertia via ad hoc idē ſumit ꝓut hi⁹ lucrū cōparat ad eū qui accepit ad uſurā de quo querit utrū ſit ei tale lucrū reddēdū. Nā ſi lucrās cū pecunia uſuraria deberet reddē hi⁹ lucrū. ḡ ꝛ lucrās cū pecunia quā accepit ad uſurā deberet reddere lucrū tale. Et qꝛ hoc nullus ponit de iure poſſumus ꝛ illud nō ponere. q̄tū eni ſpectat ad ꝓpoſitum ſatis eſt ſilīe ꝙ ſicut accipiēs pecuniā ad uſurā non tenet reddē qd̄ lucrat cū ea. ſic accipiēſ pecuniā per uſurā nō tenet reddē qd̄ lucrat cū ipſa. Sʒ ut dicebat in hoc eſt dr̄ia ꝙ accipiēs pecuniā ad uſurā dat uel dare pōt hoc faciēs opaʒ rei licite. iō nō ſic tenet ad infortunia ꝛ ad dāna ēt ad itereſſe uſurarij. dato ꝙ uſurari⁹ ex nō hēre pecuniā dānificat⁹ ſit. Sʒ accipiēſ pecuniā per uſurā ſm̄ ꝙ hi⁹ ſemp dat operaʒ rei illicite: iō magis ad īfortunia ꝛ ad dāna ꝛ ad itereſſe tenet ei a quo accepit. ad lucrū tñ per ſe loquēdo nō tenet nec hic nec ille. ¶ Qd̄ vō obiciebat ꝙ ſi radix infecta ꝛ rami: dici debet ut coīter dī ꝙ radix nō ſolū hēt rōnē paſſiui: ſʒ ēt actiui. ꝛ ſi ꝑncipiū actiuū ſit īfectū opꝫ in effectu eē defectū aliquē ex defectu cāe. Sʒ in lucro hito per pecuniā ſe hēt pecunia ſolū ut pricipiū paſſiuū nec eſt culpa ei⁹ nec aliqd̄ malū ſʒ ſolum utētis. ex quo igit utit ea ad bonū lucrum lʒ male faciat: qꝛ diu tardat ꝙ non reddit qd̄ debet: ēt ſi ex hoc ille cui debet talis pecunia ſortiat dānū: tenebit uſurari⁹ ad aliqd̄ itereſſe ſm̄ arbitriū prudētis viri. attñ hi⁹ lucrum ſm̄ ſe nō tenebit reddere.

Queſtio. XXIII.

Tertio querebatur

de peccato oris ꝓut cōparat ad peccatū opis. ꝛ erat qd̄ Utrū piuriū ſit maius pctm̄ ꝙ̄ homicidiū. ꝛ arguebatur ꝙ non: qꝛ qd̄ plus punit eſt graui⁹ pctm̄. iuxͣ illud deuterono. 25. pro menſura pcti erit ꝛ plagaꝝ modus. ſed homicidiū plus punit ꝛ maioꝛ pena plectit. ḡ ꝛc̄. ¶ In ꝯriū eſt qꝛ qd̄ eſt ꝯ ꝑmā tabulā eſt mai⁹ pctm̄. piuriū eſt hi⁹. ḡ ꝛc̄. ¶ R̄o dicēdū: ꝙ tria ſunt declarāda. Prio vñ ſumit potioꝛ rō meriti uel demeriti ſiue peccati. Scd̄o ex hoc declarabim⁹ ꝙ piuriū per ſe eſt mai⁹ pctm̄. Tertio oſtēdem⁹ ꝙ per accñs pōt eē ecōuerſo. ¶ Propt ꝑm̄ ſciēdū ꝙ act⁹ mōales ſumūt ſpēʒ ex fine: ſicut mot⁹ nāles ex foꝛa. Jō dī in 3° phiſicoꝝ. ꝙ mot⁹ eſt in eodē gñe cū reb⁹ ad q̄s eſt mot⁹. ut motus ad calore eſt in eodē gñe cū calore: ꝛ ēt in eadeʒ ſpecie. Nā hi⁹ motus nō eſt niſi quedā calefactio que eſt q̄dā caloꝛ icōplet⁹: ꝛ que eſt in eodeʒ gñe: ꝛ in eadē ſpe cū ipſo calore. Si ḡ mot⁹ nāles ſumūt ſpēʒ ex foꝛa ſi poſſum⁹ oſtēdē ꝙ ſic ſe habeāt act⁹ morales ad finē: ſic mot⁹ nāles ad formā nihil ꝯuenieti⁹ ꝙ̄ ꝙ hi⁹ act⁹ ſumāt ſpēm ex fine. Dicem⁹ ḡ ꝙ act⁹ morales ſūt a fine in finē. ꝛ icipiūt a fine ꝛ terminant ad finē. Sic mot⁹ nāles ſumūt ſpēm ex foꝛma: ꝛ icipiūt a foꝛma: ꝛ terminant ad formā. Agētia eni nālia in agendo aſſimilāt ſibi paſſuʒ in foꝛma: ꝛ maxime ſi ſint agētia vniuoca in q̄b⁹ expſſe patet qd̄ poſuim⁹ ut calefaciēs aſſimilat ſibi calefactū in calore. Calefactio igitur ſumit ſpēʒ ex calore. uel eſt in eadē ſpe cū calore: qꝛ eſt a calore in calorē. Eſt eni a calore calefaciētis: ꝛ termiat ad calorē calefacti. Et ſicut mot⁹ nāles ſūt a foꝛma in formā ut calefactio a calore in calorem. ſic actus morales ſunt a fine in finē ut a fine in apꝑhēſione: in finem in ꝯſecutionē. Finis eni appꝛehēſus ſe hēt ut pricipiuʒ actionis. finis ꝯſecutus ut termin⁹ actiōis. Sic foꝛma agētis ſe hēat ut ꝑncipiū mot⁹. Foꝛma paſſi ut ꝑmin⁹ mot⁹. iō dic̄ cōmētatoꝛ in 12° meta.ͨͤ ꝙ balneū hēt duplicē foꝛmā in aīa ꝛ in mā. ꝛ ut ē in aīa eſt ꝑm̄

mot⁹ vl' eſt agēs mouēs uel eſt mouēs ut agēs. Sʒ ut eſt in mā eſt finis mot⁹ uel eſt manēs ut finis. talis eni duplex forā pōt uocari duplex finis. Quia forma balnei in mā pōt uocari finis in appzehēſiōe. Forma balnei in mā pōt uocari finis in ꝯſecutiōe. Appzehēdēs eni balneū in aīa vult cōſequi balneū in mā. ¶ Jſte ḡ actus moralis qui eſt uelle hēre balneū eſt a fine in finē: qꝛ eſt a balneo in balneū: qꝛ eſt a balneo in aīa qđ eſt finis quē appzehēdim⁹ ad balneū in mā: qui eſt finis quē ꝯſequi uolum⁹. Si ḡ balneū hēret eē abſtractū ⁊ ſepatū ſicut dixim⁹: eēt in aīa per ſeipſuʒ ⁊ eſſet idē mouēs ut agēs: ⁊ mouēs ut finis. Siue ḡ forma in aīa ⁊ forma que eſt in re prout eſt ipa res ſit vnū ⁊ idē realr differēs ſm rōnēʒ ſicut eſſe forma balnei. ſi eēt abſtracta uel ſit differēs re ſicut eſt forma balnei ſm id qđ eſt. qꝛ aliud hēt eſſe in aīa aliud in mā: ſemp act⁹ moralis eſt a bono apphēſo: in bonū qđ uolum⁹ ꝯſequi: iō eſt a fine in finē. ſicut motus a forma in formā, ꝑpt qđ ſumit ſpēm a fine ſic mot⁹ a forā. Jlle eni qui pōit deū finē ſuoꝝ opeꝝ opʒ ꝙ apphēdat deū. ⁊ ex h⁹ moueat ad faciēdū opa p que poſſet ꝯſeq deū. ¶ Dito ꝙ act⁹ morales ſumūt ſpēm ex fine uolum⁹ deſcendē ad qōnēʒ ꝓpoſitaʒ ut videam⁹ qđ pdictoꝝ ſit mai⁹ peccatū. Nā ſi act⁹ morales ſumūt ſpēm ex fine tota bonitas taliū actuū eſt ex eo ꝙ debito mō tendūt in talē finē: ſiue in deū quē debem⁹ ꝓponē finem oīuʒ nr̄oꝝ opeꝝ. ſic ēt tota malitia oīuʒ taliū operū eſt ex eo ꝙ aduertunt ab h⁹ fine: iō ſci cōiter diffiniūt peccatū ⁊ culpā ꝙ eſt aduerſio ab incōmutabili bono. ⁊ conuerſio ad cōmutabile: ita ꝙ aduerſio eſt ibi rō pncipalis formalis. cōuerſio vō malis ⁊ ſecundaria. Sicut ḡ īter opa nr̄a illō eſt mai⁹ bonū qđ magis nos facit tēdere in finē ⁊ in deū: ⁊ qđ magis nos vnit deo. ita illud eſt mai⁹ malū qđ magis nos aduertit a deo. Dicem⁹ ḡ ꝙ in h⁹ aduerſione ſunt qͣtuoꝛ gradus. Nā auerti a deo: uel hoc eſt qꝛ offendim⁹ ipſum deū in ſe. Uel qꝛ offendim⁹ eū in eo in quo reſeruatur imago eī⁹ ut in ꝓximo. Uel qꝛ offendim⁹ eū in pſona ꝯiūcta ꝓximo. Uel in re poſſeſſa a ꝓximo. Cōſtat aūt ꝙ plus eſt auerti a deo: ⁊ plus eſt offendere deū in ſe ꝙ offendere eū in re ubi reſeruat imago eius. Uel qꝛ offendim⁹ eū in pſona que eſt ꝯiuncta ei ubi reſeruat eī⁹ imago. Uel qꝛ offendim⁹ eū in re poſſeſſa ab eo in quo reſeruat talis imago. Peccata eni pꝛime tabule ſunt offenſiones dei in ſe: uel qꝛ agim⁹ ꝯ eī⁹ potētiam nō ſuiendo ſibi: ſʒ idolis qđ eſt mādatū pꝛimū pꝛime tabule. uel qꝛ agimus ꝯ eī⁹ ſapiāʒ nō debito mō iurādo. uel agim⁹ ꝯ eī⁹ bonitatē ſabbata nō ſanctificando que ſunt tria mādata pꝛime tabule. Mādata vō ſcđe tabule ꝓhibēt offenſiōes dei nō directe in ſe ſʒ in ꝓximo ubi reſeruat imago eius. Nam ēt in hoc offendit de⁹ qn̄ offendit ꝓxim⁹ in quo reſeruat imago dei qui tripl'r pōt offendi. Uel in ſe ut ſi occideret ipē ꝓxim⁹. uel daret falſuʒ teſtimoniū ꝯ ipm. uel in pſona ꝯiūcta utputa ſiquis mecharet cū uxore pꝛoximi. uel pſona quacūꝙ ſibi ꝯiūcta. uel ſi ꝯcupiſcit h⁹ perſonaʒ. Uel tertio pōt offendi ꝓxim⁹ in re poſſeſſa: ut qꝛ concupiſcit h⁹ res uel furtiue accipit que ſunt. 6. pꝛecepta negatiua ſcđe tabule que. 6. pꝛecepta negatiua cū bono re parētū. qđ eſt pꝛeceptuʒ affirmatiuū faciūt pcepta 7. ꝯ que faciēdo nō ſic offendim⁹ deū: qꝛ offendim⁹ ipm in ſua imagine ſicut offendim⁹ ipʒ faciēdo ꝯ pꝛecepta pme tabule. Peccatum itaqꝫ homicidij ubi eſt offenſio dei in ſua imagine per ſe loquendo nō eſt tm̄ pctm̄ ſicut pctm̄ periurij. ubi eſt offenſio dei in ſeipſo. ¶ Uiſo quō ex auerſiōe a deo: ⁊ a fine ſumit rō peccati ⁊ culpe: ita ꝙ ſibi maioꝛ rō culpe ubi potioꝛ ratio auerſionis. Et oſtenſo ex hoc ꝙ periuriū per ſe plus hēt de rōne culpe ꝙ homicidiū. Uolumus declarare tertiū ſʒ qđ pōt eē ecōuerſo per accn̄s. Nā periuriū ꝑmittit per motuʒ lingue que ualde eſt labilis que ut plurimū indeliberate mouet, ꝑpt qđ multotiēs ꝑiuriū indeliberate cōmittit. Multotiēs eni ſic indeliberate cū iuramēto loqͥmur ꝙ ēt de iuramēto nō aduertimus ꝙ cū ꝯtingit pōt ꝑiuriū eē ueniale pctm̄. Propter qđ lʒ per ſe ꝑiuriū ſit pctm̄ mai⁹ per accn̄s. tū qꝛ utplimū ſine deliberatiōe iuram⁹ pōt eē pctm̄ min⁹. ¶ Qđ vō obiciebat ꝙ illud qđ magis punit eſt maius pctm̄: dici debet ꝙ uerū eſt de eo qđ magis punit iudicio dei: ⁊ in vita futura ubi oīa lance ꝯgrua puniētur ⁊ ꝑmiabunt. Sʒ nō opʒ ꝙ ſit ueꝝ de iudicio hominū. uel de iudicio qđ fit in mūdo ubi multa diſſimilant. uel per aliqͣs cās min⁹ grauia magis puniunt. ut multotiēs iudicio hoīuʒ plus punit furtū ꝙ melcha. Cū tn̄ magis ſit offendē ꝓximū in pſona ꝯiūcta qđ fit p melchiā ꝙ i re poſſeſſa qđ fit p furtū. Q. ō. XXIIII

Oſtea querebatur

P de homine ꝙtuʒ ad utrūqꝫ ſtatū tā vie ꝙ pꝛie. ⁊ erat qđ de itellectu agēte quō ſe hēret reſpectu itellect⁹ poſſibilis. utꝝ pficeret h⁹ itellectū per ſeipm uel per aliquā aliā actualitatē quā ſibi iſluit. que qđ tā i aīa ꝯiūcta ꝙ ſepata pōt hēre locū. Et arguebat ꝙ perficiat ipſuʒ iſluēdo ſibi aliquā aliā actualitatē. Nā ſic ſe vʒ hēre itellect⁹ agēs ad poſſibilē: ſicut lux ad aere. Sʒ lux pficit aerē infundēdo ſibi lumē qđ eſt aliō a luce. ḡ ⁊c. ¶ Jn ꝯriū eſt qꝛ ut dicebat actiuū de ſeipſo perficit paſſiuū. ḡ ⁊c. ¶ Rñ° dicēdū: ꝙ itellect⁹ poſſibilis tripl'r pōt ꝯſiderari. Pꝛio ut hēt rōnē paſſiui. Scđo ut hēt rōnē talis paſſiui qđ eſt potētia aīe. Tertio ut eſt talis potētia qꝛ ē potētia cognitia: ſʒ hoc poterūt tres rōnes adduci ꝙ itellect⁹ agēs per ſeipſum pficit itellctū poſſibilē. ¶ Pꝛia via ſic pʒ. Cōmētatoꝛ eni ualde large hāc ꝓpoſitiōnē aſſumit in 3° de aīa. ꝙ qn̄ aliqͣ duo ſūt in 3° ſi vnū ſit pncipali' alio illō erit foꝛa alterius. Ut ſi lux ⁊ coloꝛ ſint in dyaphano: qꝛ lux eſt pfectioꝛ colore: dicet eē forma coloris. Scđm hoc ḡ videm⁹ ſufficiēter hēre intentū. ut qꝛ itellect⁹ poſſibilis hēt rōnē paſſiui. itellect⁹ aūt agēs rōnēʒ actiui cū iſta duo ſint in 3°. qꝛ in aīa vnū ſe hēbit qͣſi forma alteri⁹: ⁊ qꝛ agēs ſemp eſt pſtāti⁹ patiēte. Jntellect⁹ agens ſe hēbit qͣſi foꝛa itellect⁹ poſſibilis. ¶ Sed ut magis h⁹ rōnē ad nr̄m ꝓpoſitū adaptem⁹. Dicem⁹ ꝙ ſi aliqͣ duo ſint per ſe exn̄tia. uel ſūt ſm eē itētiōale ſe hn̄tia: uel ſi nō oꝛdine nāe fluāt ab illo in quo ſunt. uel ſi vnū nō ſimpl'r eſt actus reſpectu alteri⁹. forte eē poſſet ꝙ vnū nō ꝓpꝛie eēt pfectio alteri⁹. ut ſi ſpūs ſcūs ⁊ uolūtas ſint in 3° ut in aīa. nō opʒ ꝙ ſpūs ſcūs ſit foꝛa uoluntatis, ꝓe niſi dicat forma ſm aliquē modū ſe hn̄di qꝛ aliquē actū efficit uolūtas ꝯiūcta ſpūi ſcō: quē non poſſet efficere nō ꝯiūcta illi. Simpl'r tn̄ cū ſpūs ſcūs ſit per ſe exn̄s nō ꝓe put eē alicuius forma. Sic etiaʒ forte lux nō ꝓe eſt forma coloris cū tam lux ꝙ coloꝛ habeat eſſe intētionale in aere. Et ſi dicit forma hoc eſt forte reſpectu alicuius actus. ut reſpectu motiōis viſus. ſic ⁊ charitas nō ſimpl'r eſt forma oīuʒ virtutū ꝙuis charitas ⁊ oēs vtutes ſint in 3° ut in aīa. Qꝛ charitas ⁊ alie vtutes nō naliter fluunt ab aīa. Sʒ dī h⁹ foꝛa reſpectu alicui⁹ act⁹: ut reſpcū act⁹ meritoꝛij: qꝛ virtutes alie actū meritoꝛiū nō pn̄t elicē niſi in vtute charitatis. Scđm ēt hūc modū uolūtas nō ꝓpꝛie eſt forma itellectus nec ecōuerſo: qꝛ nō ſimpl'r eſt actus

reſpectu alteriꝰ. ſed utrūqꝫ aliq̄mō eſt actu ens reſpe
ctu utriuſqꝫ. Intellectꝰ enī eſt actu ens reſpectu uolū
tatis: qꝛ uolūtatē mouet cū bonū apprehēſuꝫ ſit mo-
tiuū uolūtatis. Et uolūtas eſt actu ens reſpectu intel
lectꝰ: qꝛ hēt mouere ītellectū: qꝛ ad uoluntatē ptinet
mouē alias potētias ad ſuos actus. nō enī eſt incōue-
niēs duo aliq̄ in ſe hēre ꝙ diuerſis reſpectibꝰ vnuꝫ ſit
actu ens reſpectu alteriꝰ ⁊ ecōuerſo. In oībꝰ itaqꝫ ꝓli
batis ſic duo ſunt in 3° ꝙ vnū nō ꝓpe ⁊ ſimplr̄ eſt for-
ma alteriꝰ: qꝛ nō ꝯcurrūt ibi oēs p̄dicte ꝯditiones. ſꝫ
ꝯcurrētibꝰ oībꝰ ꝯditionibꝰ noīatis opꝫ duoꝝ exn̄tiuꝫ
in 3° vnū q̄ſi ꝓpe reſpectu alteriꝰ hēt rōnē pfectionis ⁊
forme ut ſi q̄titas ⁊ q̄litas ſic ſūt in 3° ut in ſb̄a ꝙ neu
trū illoꝝ hēt per ſe eē ⁊ q̄olibet hēt eē reale: ⁊ ſūt ipi
ſub̄e nālr̄ ꝯiūcta: ⁊ vnū ſimplr̄ eſt actꝰ reſpectu alte-
riꝰ. opꝫ ꝙ vnū illoꝝ ſit pfectio alterius. Ut q̄litas eſt
pfectio q̄titatis ſm̄ quē modū color dicit eē ꝓpetas ⁊
pfectio ipſiꝰ ſupficiei: ꝓut ait phs in thopi. ꝙ ꝓpriuꝫ
eſt ſupficiei in p°loco collocari. Color ḡ adhēt corpi
mediāte ſupficie. ſic ⁊ cetere alie q̄litates ſt̄ in ſb̄a me
diāte q̄titate. ſꝫ ut. ſ. diffuſiꝰ diximꝰ ordo formaꝝ in
ſb̄o nō eſt ſm̄ ordinē ſitꝰ ſꝫ ſm̄ ordinē pfectiōis: ꝓut di
cimꝰ ꝙ vna pfectio pficit ſolū mediāte alia pfectiōe.
q̄litas enī ſm̄ ordinē pfectiōis pficit ſb̄aꝫ mediāte q̄ti
tate ⁊ pōt dici pfectio q̄titatis eē. Sic ⁊ ī ꝓpoſito cū
ītellectus agēs ⁊ poſſibilis ambo ſint in 3° ut in aīa: ⁊
neutrū illoꝝ hēat per ſe eē: ⁊ utrūqꝫ hēat eē reale: ⁊
ambo fluāt nālr̄ ⁊ ab aīa ⁊ vnū ſit ſimplr̄ actu ens re
ſpectu alteriꝰ: opꝫ ītellectū agētē eē formā ⁊ pfectio
nem ipſius intellectus poſſibilis. Ex p̄a itaqꝫ ꝯditiōe
ītellectꝰ agētis ut qꝛ ſe hēt ut actu ens: ⁊ ītellectꝰ poſ-
ſibilis ſe hēt ut q̄d paſſiuū ⁊ ſuſceptiuū: poſſumꝰ ar-
guere ꝙ ītellectꝰ agēs nō īfluēdo aliā actualitatē: ſed
ſeipſo pficit ītellectū poſſibilē. Illud enī q̄ȯ ſe hēt ut
pfectio ⁊ forā ſeipſo ⁊ per nullā aliā rē a ſb̄o ⁊ a forā
hēt ſb̄m pficē. Iō dr̄ in p° de aīa. ꝙ nō opꝫ querē quō
ex figura cere ⁊ cera fit vnū. Eo enī ip̄o ꝙ figura ⁊ ce
ra ſic ſe hn̄t ꝙ vnū eſt q̄d in actu: aliud q̄d in potentia
vnū eſt forā alteriꝰ. Figura enī pficiēdo cerā ⁊ oīs for
ma pficiēdo ſb̄ꝫ nō ip̄mit ei aliq̄ actualitatē que ſit
alia a forma ⁊ a ſb̄o. qꝛ tunc opteret ꝙ illa actualitas
ip̄meret actualitatē aliā: ⁊ ſic eēt ꝓceſſus in īfinitū.
ſtandū eſt ḡ in p̄mis ꝙ forā ſeipſa pficit ſb̄m. ¶ Ad-
uertēdū tn̄ ꝙ lꝫ forā ſeipſa pficiat ſb̄m. nō eſt tn̄ incō
ueniēs ꝙ ſb̄m mediāte aliq̄ forā: ⁊ mediāte aliq̄ actua
litate ſit idoneū ad ſuſcipiēdū actualitatē aliā. Sicut
aer mediāte dyafaneitate uel raritate eſt idoneꝰ ad ſu
ſceptionē luminis: ſm̄ hūc itaqꝫ modū aliud in v̄tute
actualitatis ſb̄i pōt pficere ſb̄ꝫ. Dicimꝰ ḡ ꝙ fantaſma
ta nō poſſent ip̄mē ſil̄itudinē ſuā niſi per ītellectum
agētē: ſic nec aer poſſet recipe lumē q̄ȯ eſt ſil̄itudo lu
cis ſolaris: uel lucis alteriꝰ niſi mediante raritate que
eſt pfectio aeris. attn̄ plus hēt ītellectꝰ agēs reſpectu
fantaſmatū ut poſſit ſuas ſil̄itudines ip̄mē in ītelle-
ctu: q̄ hēat raritas reſpectu lucis ꝙ poſſit cāre lumē
in aere. Quia raritas ſolū diſponit aerē ad ſuſceptio
nē lumis: ita ꝙ ī hoc ſolū vr̄ diſpoſitio pfectia reſpcū
aeris: nō actiua reſpcū lucis cū dicat actu ens reſpcū
lucis. Sꝫ ītellectus agēs utrūqꝫ hēt ⁊ pficit ītellectū
poſſibilē ut poſſit ſuſcipe ſil̄itudinē fantaſmatuꝫ: ⁊ ēt
hēt quādā actualitatē reſpectu fantaſmatū: ut in v̄tu
te eiꝰ poſſit mouē ītellctū poſſibilē. Perficit igit per
ſeip̄m ītellectꝰ agēs ītellectū poſſibileꝫ: ⁊ nihilominꝰ
eſt rō q̄re hiꝰ intellectꝰ pficiat per ſil̄itudines receptas
a fātaſmatibꝰ. ¶ Uiſo quō ītellectꝰ agēs ſeip̄o pficit
ītellectū poſſibilē: ꝓut hiꝰ ītellectꝰ ſe hēt ut actu ens.

Intellectꝰ v̄o poſſibilis ſe hēt ut q̄d paſſiuū: uolumꝰ
hoc idē oñdē ꝓut hiꝰ ītellectꝰ ſic ſe hēt ut q̄d paſſiuuꝫ
q̄ȯ ē potētia aīe. Intellectꝰ v̄o agēs ſic ſe hēt actu ens
q̄ȯ eſt pfectio talis potētie. q̄ȯ ſatis ſonāt v̄ba phi 3°
de aīa. ꝙ uocat ītellectū agētē q̄ſi hitū. Cōſtat aūt ꝙ
hitus ſeip̄o pficit potētiā. Nō aūt pficit eā ip̄mēdo
actualitatē aliā: ſic nec alia forā: ſic ſb̄m pficit. non eſt
tn̄ icōueniēs ꝙ potētia pfecta per hitū ſit ex hoc ido
nea ut recipiat pfectionē aliā. ſic aīa pfcā per v̄tutes
morales fit ex hoc idonea ut pficiat per pfectiōes in
telligibiles: qꝛ ut dr̄ in 7° phi. aīa ſedēdo ⁊ q̄eſcendo
fit prudēs. Poſtq̄ enī aīa eſt ſedata ⁊ q̄etata a paſſio
nibꝰ q̄ȯ fit per virtutes morales eſt diſpoſita magis ut
fiat prudēs ⁊ docilis: q̄ȯ fit per v̄tutes ītellībiles. Et
ſi dicat ꝙ mlti mali hoīes fiūt magis ſciētifici q̄ aliq̄
qui ſunt boni. Dicemꝰ ꝙ ad ſciaꝫ nō ſolū facit ſedatio
paſſionū quā hn̄t boni. ſꝫ ēt bonitas cōplexionis quā
pn̄t hēre mali. Iō ꝓpt̄ bonitateꝫ cōplōnis mali aliq̄n
plus ſciūt miūꝰ vigilādo circa ſtudiū: q̄ boni qui nō
hn̄t ita cōplexionē bonā. qui ſedati a paſſionibꝰ plus
circa ſtudiū uacāt. Attn̄ ſi hn̄tes bonā cōplōnē nō ſe
dati a paſſiōibꝰ ꝓpt̄ bonā cōplōnē fiūt ſciētes ſi eēnt
a paſſionibꝰ ſedati fierent ſciētiores. Et ſi boni ſedati
ꝓpt̄ duritiā carnis ⁊ ꝓpt̄ nō hēre bonā cōplōnē ſciūt
parū ſi nō eēnt ſedati a paſſionibꝰ ſcirēt minꝰ. Reuer
tamur ḡ ad ꝓpoſitū ⁊ dicamꝰ ꝙ hitus ſeipſo pficit po
tētiā: hoc tn̄ nō obſtāte p̄t eē diſpoſitio potētie ut ſu-
ſcipiat pfectionē aliq̄ ī illo. Immo nō ſolū hitꝰ exn̄s
ī potētia pōt eē diſpoſitio illiꝰ potētie ad ſuſceptionē
alicuiꝰ alteriꝰ pfectiōis. imo hitus in vna potētia pōt
facē idoneitatē in alia potētia ad ſuſcipiēdū pfectio-
nē aliquā ſi potētia illa ſit apta nata moueri a potētia
alia. Ut qꝛ ītellectꝰ ē aptꝰ natꝰ moueri a uolūtate hitꝰ
a uolūtate p quā bn̄ diſponit appetitꝰ ⁊ bn̄ diſponit
ipſa uolūtas ⁊ reddit hoīeꝫ ſedatū: ut ex hoc ſit ma-
gis idoneꝰ p ītellectū ad addiſcendū. Sic qꝛ ītellectꝰ
poſſibilis eſt potētia aīe: ītellectꝰ agēs qui reſpcū eiꝰ
ſe hēt ſic hitus ſeipſo pficit ītellectū poſſibilē. Nihi-
lominꝰ tn̄ facit ītellectū poſſibilē idoneū ad ſuſcipien
dū pfectiōes alias ut ad ſuſcipiēdū ſil̄itudines fantaſ
matū. ⁊ nihilominꝰ ēt fac̄ idoneitatē in potētijs alijs
ut pficiant ſuis habitibꝰ: qꝛ v̄tus eſt hitus elicitiuus
īmediate ꝯſiſtens ſm̄ q̄ȯ recta rō iudicabit. Cū ḡ ele-
ctio nō ſit ſine rōne ⁊ mēte. ut vult dam̄. in 3° li°. ⁊ cū
in diffinitiōe v̄tutis exp̄ſſe ponat rō: ꝙ facit ad bonā
diſpōnē rōnis facit idēptitatē in oībꝰ potētijs aīe ſu-
ſuſceptiuis v̄tutū: ut ualeāt v̄tutes ſuſcipe. Quia igit
intellectꝰ mouet uolūtatem ⁊ ecōuerſo perfectio uo-
luntatis pōt facere idoneitatem in intellectu ⁊ econ-
uerſo: imo quia intellectus non ſolū mouet uolunta-
tē imo qꝛ ⁊ appetitꝰ ſenſibilis eſt rōnalis per partici
pationē ⁊ eſt aptus natꝰ obedire rōni. q̄ȯ facit bonā
diſpōnē in rōe ⁊ ītellectu poſſibili fac̄ nō nec̄itatē: ſꝫ
idoneitateꝫ: ēt in appetitu ſenſitiuo ut ſit ſuſceptiuus
v̄tutū. intellectꝰ itaqꝫ agēs ſic eſt pfectio ītellectꝰ poſ
ſibilis ꝙ eū pficit ⁊ facit eū idoneū ad ſuſcipiēdū pfe
ctiōes alias. ut ad ſuſcipiēdū ſil̄itudines fantaſmatū.
⁊ cū hoc facit idoneitatē in alijs potētijs: ut in appe-
titiuis: ut ſint ſuſceptiue ſuaꝝ pfectionū: ſic ēt ⁊ perfe
ctiōes potētiaꝝ appetitiuaꝝ faciūt. Nā hiꝰ pfectio-
nes ſuas potentias perficiūt ⁊ eas pn̄t diſponere ad
alias pfectiones. ⁊ pn̄t cauſare idoneitatē in alijs po
tētijs: ut in ītellectu. Habet tn̄ intellectꝰ agēs quartā
ꝯditionē: qꝛ in v̄tute eius fantaſmata mouent intel-
lectum. Unde dicit actualitatem quādam dare ipſis
fantaſmatibus ⁊ irradiare ſup fantaſmata. Habet ēt

⁊ quintā ↄditionē ꝙ hi⁹ intellect⁹: ⁊ eſt forma intellectus poſſibilis q̄ſi ſimpl'r: ⁊ eſt forma ei⁹ q̄tum ad aliquē actū. Sed de hoc in ꝓſequēdo patebit: ſūt itaqꝫ ꝑfectiones itellect⁹ agentis quinqꝫ. qꝛ dupl'r eſt quaſi ꝑfectio ⁊ forma itellect⁹ poſſibilis. Et tertio qꝛ reddit ip̄m idoneū ad ſuſcipiēdū perfectiones alias. Et q̄rto qꝛ dꝫ dare quādā actualitatē fantaſmatibus. Et quinto qꝛ facit idoneitatē in potētijs alijs ad ſuſcipiēdum ꝑfectiones ſuas. ¶ Oſtēſo quō itellectus agēs ſeipſo ꝑficit intellectū poſſibilē ut cōparat ad ipſum tanq̄ ad ꝑncipiū paſſiuū: qꝛ ip̄e eſt actu ens. Et declarato quō ꝑficit euꝫ ſeipſo, ꝓut intellect⁹ poſſibilis eſt tale principiū paſſiuū qd̄ eſt potētia aie: qꝛ intellect⁹ agēs ſe hꝫ ut habit⁹. Uolum⁹ hoc uenari tertia via ex eo ꝙ itellect⁹ ſic ſe hꝫ ut potētia aie que eſt potētia cognitiua: qꝛ intellect⁹ agens ſe hꝫ q̄ſi lumē. Sic enim lumē ſeipſo ꝑficit aerē qd̄ eſt mediū ad cognoſcendū ſenſibil'r. ⁊ ſeipſo pōt ꝑficere oculuꝫ ⁊ potentiā viſiuā: ſic lumē ſpūale qd̄ eſt intellect⁹ agens ſeipſo ꝑficit intellectū poſſibilē. Sicut eniꝫ ſil'itudo coloris per mediū ꝑuenit uſqꝫ ad oculuꝫ ita ꝙ hi⁹ ſimilitudo per ſeipſaꝫ eſt in oculo ⁊ ꝑficit oculū. Sic ⁊ lumē per mediū hꝫ ꝑuenire uſqꝫ ad oculū ut per ſeipſuꝫ ꝑficiat oculū. Attn̄ qꝛ itellect⁹ poſſibilis eſt qd̄ ſpūale nō recipit per mediū: ita ꝙ intellect⁹ agēs ſic erit ꝑfectio intellect⁹ poſſibilis ⁊ irradiabit ſuꝑ fantaſmata ꝙ nō erit ibi tranſit⁹ per mediū: ſicut in luce corporali que irradiat ſuꝑ colores qui illuminati per mediū perueniūt uſqꝫ ad oculū. Cū g̊ p̄hs loquebaꝛ de intellectu agente dicit ip̄m eſſe actu entē ⁊ habitū ⁊ lumē. ut qꝛ actu ens ꝑficit intellectū poſſibilē: ſicut quelibet perfectio ꝑficit ſuū ſuſceptiuū: qꝛ habit⁹ ꝑficit ip̄m: ſicut perfectio ꝑficit potentiā aie. Quia v̊o eſt lumē ſicut ꝑfectio ꝑficit talē potētiā aie que eſt potētia cognita ex qb⁹ oib⁹ ↄcludit ꝙ intellect⁹ agēs ſeipſo ꝑficiet intellectū poſſibilē qd̄ uolebam⁹ declarare. ¶ Tn̄ diligēter aduertēdū eſt ꝙ itellect⁹ agens eſt ꝑfectio intellect⁹ poſſibilis: qꝛ ſil'r cū eo fluit ab eſſentia aie ⁊ eſt ꝑfectior illo ⁊ eſt ſimpl'r actu ens reſpectu ei⁹. Dicebam⁹ eniꝫ ſicut ponebam⁹ exēplū de q̄litate ⁊ q̄titate ꝙ qn̄ aliq̄ duo ſic fluūt vnū q̄ſi ſimpl'r pōt dici ꝑfectio alteri⁹. Intellectus itaqꝫ agens eſt ſimpl'r ꝑfectio intellectus poſſibilis inquantū vna cū eo fluit ab eſſentia aie: ⁊ etiā ſit ei⁹ perfectio q̄tuꝫ ad aliquē actū, ꝓut intellect⁹ poſſibilis ſimul accipiēdo ſimilitudines fantaſmatū recipit hi⁹ lumen. cū per talem receptionem poſſit in hūc actū qui eſt ↄſiderare. ꝓpter qd̄ ſignāter p̄hs dicit: intellectū agentē eē ſicut habitū ⁊ ſicut lumen. ut per hoc qd̄ dicit habit⁹ intelligat eſſe ꝑfectio intellect⁹ poſſibilis ſimpl'r. Per hoc v̊o qd̄ dicitur eē lumen itelligat eē ꝑfectio ei⁹ q̄tum ad aliquē actum. Propter qd̄ declaratū eſt qd̄ ſuperi⁹ ſupponebat. videlicet ꝙ intellect⁹ agēs dupl'r eſt q̄ſi ꝑfectio ⁊ forma intellect⁹ poſſibilis ⁊ ſimpl'r ⁊ quo ad aliquē actum. Dicemus eni ꝙ intellect⁹ ſicut itelligēdo alia itelligit ſe. ſic recipiēdo alia q̄tum ad actū qui eſt itelligere ⁊ cognoſcere dicit recipe qd̄ habet in ſe. ẜm quē modū loquit cōmētator ꝙ intellectus poſſibilis recipiēdo ſil'itudinē fantaſmatū recipit lumen itellect⁹ agentis. Sic aer recipiēdo ſp̄es coloꝝ recipit lumen corporale. Intellect⁹ itaqꝫ agens erat perfectio intellectus poſſibilis etiā anteq̄ reciperet ſil'itudines fantaſmatum. ſed nō erat ꝑfectio ei⁹ q̄tum ad actū qui eſt itelligere: qꝛ ſine receptione a fantaſmatib⁹ per hi⁹ lumē intelligere nō poſſet. Intellect⁹ itaqꝫ agens a primordio creationis aie ex̄ns perfectio intellect⁹ poſſibilis ſimpl'r per receptionē fantaſmatū eſt ꝑfectio ei⁹ q̄tū ad hunc actū qui eſt intelligē. Ideo modo quo dictū eſt itellect⁹ agens dupl'r dicit ꝙ ſit forma ⁊ perfectio intellect⁹ poſſibilis. ſ. ſimpl'r: ⁊ quo ad aliquē actum. ¶ Qd̄ v̊o obiciebaꝛ ꝙ ſe habet ut lux: ⁊ lux influit lumen in aere. Dicemus ꝙ itellect⁹ agens reſpectu intellect⁹ poſſibilis ſe habet ut lux: que eſt in aere ⁊ que eſt ꝑfectio aeris. Quia ipſe itellect⁹ agens ſic eſt lux: quia eſt lux que eſt ꝑfectio itellect⁹ poſſibilis. modo quo dictum eſt. ¶ Argumentū aūt arguebat de luce que nō eſt ꝑfectio aeris nec eſt in aere ſꝫ eſt in aliquo alio corꝑe a quo deriuaꝛ lumē in aere. Qd̄ ultima.

Ltimo querebatur De homine ſpāliter q̄tuꝫ ad ſtatū patrie. ⁊ erat qd̄.

U

Utrū beati in p̄ria loquanꝛ uel loqui poſſint. Et arguebaꝛ ꝙ nō: qꝛ non fit ſonus niſi in corꝑe alterabili rarefactibili ⁊ ↄdenſabili. ſed celū empyreū nō eſt corpus alterabile nec rarefactibile: nec ↄdēſabile. ergo ⁊c̄. ¶ In ↄ̄triuꝫ eſt qd̄ dicit in pſal'. ꝙ exultabūt ſancti in glīa. Et ſequit ꝙ exultationes dei in gutture eoꝝ: qd̄ nō eēt niſi eēt ibi uocalis laus: ⁊ niſi ſancti loquerenꝛ. ¶ R̄⁰ dicēdū: ꝙ triplici via uenari poſſum⁹ ꝙ ſancti in patria poſt reſurrectionē corporum loqui poterūt uocaliter: ⁊ loquenꝛ. Prima via ſumit prout ſancti cōparanꝛ ad deū. Scd̄a v̊o ꝓut cōparanꝛ ad ſe ipſos. Tertia quidē ꝓut hoc mēbrū qd̄ eſt lingua cōparaꝛ ad alia mēbra. ¶ Prima via ſic patet. nā nihil habem⁹ ꝙ nō accepim⁹ ẜm ſentētiā ap̄li. Omniū eniꝫ creator eſt deus: utrūqꝫ habem⁹ a deo ⁊ corp⁹ ⁊ aiaꝫ ꝓpter qd̄ de utroqꝫ debem⁹ reddere laudes ſibi. Erit itaqꝫ in patria ⁊ laus mētalis ut referam⁹ gr̄am deo: ꝓut hēm⁹ ab eo mētē ⁊ rōneꝫ. Laus uocalis qꝛ hēm⁹ ſubam corꝑalē per quā exprimit uocalis laus. ſicut g̊ dicim⁹ de genuflexionib⁹ ꝙ bone ſunt: qꝛ bonuꝫ eſt ꝙ oia mēbra ut crura ⁊ genua ⁊ alia mēbra ſeruiāt deo a quo oia bona accepim⁹. Sil'r dicem⁹ de laude mentali ⁊ uocali. Et bonuꝫ eſt ꝙ ſpūal'r ⁊ corꝑal'r laudeꝛ deus a quo ⁊ ſpūm ⁊ corpus accepim⁹. ¶ Scd̄a via ad hoc idē ſumit ꝓut ſancti cōparanꝛ ad ſeipſos. naꝫ p̄hs in p̄⁰ politicoꝝ ꝓbat hoiem eē magis aial politicū ⁊ ſocialē: q̄ aliqd̄ aliqd̄ aliud aial ex eo ꝙ hoi ⁊ nō alij aiali nā ſermonē dedit. Cū eni nāliter ẜmo ſit ad alterū cui aliqs aſſociaꝛ ille cui datus eſt ẜmo a nā nāliter eſt aial ſociale. dicit eni ſermo datus eſſe hoi a nā: qꝛ nāle eſt ꝙ hō loquaꝛ lꝫ ſit ad placitū ꝙ ſic: uel illo mō loquaꝛ ꝓpt̄ qd̄ loqui q̄ſi qd̄ nāle eſt cōe oib⁹. Oēs eni gentes ſibiīnuicē loquunꝛ: ⁊ per ẜmones ad inuicē ſuos ↄceptus pādunt: ſed ꝙ ſic: uel illo mō loquanꝛ nō eſt cōe oibus: qꝛ lꝫ oēs loquantur: aliqui tn̄ loquunꝛ vno mō. Aliq̄ alio. Uel poſſum⁹ dicē ꝙ loq̄ eſt hoi nāle ſicut v̊tutes dicunꝛ eē in nobis a nā: quia aptitudinē nālē hēmus ad eas: tn̄ nō fiūt ꝑfecte in nobis niſi per aſſuetudinē: ſic loq̄ eſt nobis nāle: qꝛ habem⁹ nāleꝫ aptitudinē ad locutionē: ꝑficit tn̄ hi⁹ aptitudo per artē uel per doctrinā ꝓut puer a ſuis parentib⁹: uel ab his cū quib⁹ nutrit loquelā addiſcit. Si g̊ ex loquela arguaꝛ ſocietas ubi nō tollit ſocietas ſꝫ magis ꝑficit. debem⁹ arguere ꝙ ibi nō tolleꝛ loquela: ſꝫ ꝑficit. ⁊ qꝛ ſocietas ⁊ fraternitas ſanctoꝝ eſt vna v̊a fraternitas ⁊ vna ſocietas que non perit cum ſeculo. Sꝫ erit potiſſima in futuro: nō peribit loquela. Sed utroqꝫ mō erit ſanctoꝝ ſociale ſolatiū: ⁊ in cognitiōe mentali ⁊ in uocali exp̄ſſione. Nō eni eſt iperfectiōis ſꝫ ꝑfectionis poſſe loqui. ⁊ qꝛ que ſunt ꝑfectiōis ſunt attribuenda ſanctis. Dicemus ꝙ corporali locutione

loquẽtur ſancti in patria. ¶ Tertia via ad hoc idez ſumit prout hoc mẽbrũ qḋ eſt lingua cõparat ad alia mẽbra. Nã ſicut alia mẽbra habebunt actus ſuos: ut crura habebũt mot⁹ ſuos: ſic ⁊ lingua habebit motũ ⁊ actũ ſuũ. quia hi⁹ actus ⁊ hi⁹ motus lingue ordinat ad locutionẽ. dicem⁹ ꝙ eẽt uocalis locutio in patria. Aduertendũ aũt ꝙ noſtrũ deſideriũ eſt ſm ſentẽtiaz apl'i nõ expoliari: ſed ſupueſtiri. Illa ḡ ad que nãliter ordinant mẽbra. dum tñ ſint pfectionis illis: nõ erũt priuata mẽbra nec illis expoliabunt: qꝛ hoc eẽt ↄtra noſtrũ deſideriũ nãle. Sed ſi illa ſunt iperfectionis talia tollent a nobis: qꝛ ⁊ in hoc noſtrũ deſideriuz nãle perficit ut remanẽtib⁹ pfectionib⁹ iperfectiones tollant. Uidem⁹ aũt phm in 3° de aia ꝙ lingua nãliter cõgruit in duo opa nãe in guſtũ. ſ. ⁊ locutionẽ. Sz guſt⁹ eſt ex iperfectiõe. Nã qꝛ corpus noſtrũ eſt aiale ⁊ eſt in eo ↄtinua deperditio: iõ indiget reſtauratione que fit per alimẽtũ. Guſtus ḡ ad iperfectionez ptinet: ſed loquela ptinet ad pfectionẽ ⁊ ad ſociale ſolatiũ. Nã nõ ſolũ datus eſt nobis ſermo ad vitandã ignorãtiã ⁊ ad ſciendũ alioꝝ ↄceptus. ſed ut diximus datus eſt etiã ad ſociale ſolatiũ. Si eni ſe inuicem diligẽtes in ſuis collocutionib⁹ delectat ẽt ſi nihil intẽderẽt ſcire de ↄceptib⁹ ⁊ nihil intẽderent per hoc addiſcere: ſed ipſa collocutio dilecti magnã delectationẽ facit. Dulcis eni eſt uox dilecti nõ ſolum ut illuminet mẽtem: ſz etiã qꝛ refocillat auditũ ⁊ gaudiũ generat audiẽti: ſz qḋ dicebat ſpõſa in canticiſ. Sonet uox tua in aurib⁹ meis. Uox eni tua dulcis ⁊c. Si eni magnũ eſt deſideriũ aie adminiſtrãdi corpus: ut vult aug⁹ ultimo libro ſuper gẽ. ad lrãm. Cõſequẽs eſt ꝙ in motionib⁹ corporis ad quaſ nãliter ordinant mẽbra corpis: qꝛ talia fiũt in corpe, put aia adminiſtrat corpus ſi non dicant ſm ſe impfectionẽ. Anim⁹ hois delectat: ut ḡ ſit plena ſanctoꝝ letitia ⁊ pfecte ſit delectabilis illa ſancta ſocietas erũt in pria uocales uoces. ¶ Propt̃ difficultatẽ tñ tactã quõ per celũ empyreũ poſſit mltiplicari ſonus. ut poſſint ſeinuicẽ audire uocaliter: qꝛ fruſtra eẽt talis locutio: ſi nõ poſſet vn⁹ locutiones alterius pcipere. Diligẽter eſt aduertẽdũ: ꝙ ſon⁹ alicubi habet eẽ realiter ⁊ itentionalr: alicubi itẽtionalr tm̃. Nõ eni eſt ſic de ſono ſicut de aliȷs ſenſibilib⁹: que in medio ſunt intẽtionalr tm̃ cuiuſmodi ſunt ſpẽs colorum. Sonus aũt in ipſo aere ⁊ in ipſo medio hẽt eſſe realiter. ⁊ ibi pmo generat. ⁊ primo hẽt eſſe realiter: ubi ſic ſcindit aer ꝙ generat inde ſonus. Ut qꝛ fiunt circuli in aere ſicut ⁊ in aqua: ſicut, piecto lapide: uel ligno: uel aliqua alia re graui in aqua fit circulus circa rẽ, piectã qui mouẽs aquã facit circa ſe aliũ circulum ⁊ ille circulus tertiũ circulũ: ⁊ ſic ex multitudine circuloꝝ mouet multum de aqua. ſic qñ fit ſciſſura in aere, ppter qḋ fit ſonus ex hi⁹ ſciſſura fiunt circuli in aere: aerem agitantes. ꝙdiu autẽ durat talis agitatio ⁊ motus aeris per hi⁹ circulos poteſt dici ꝙ multiplicet ſonus realiter. Deficiente aũt tali reali agitatione ⁊ motiõe aeris nõ poterit ſonus multiplicari realr. Sz ſi multiplicabit hoc erit intẽtionalr tm̃. ¶ Expertũ eſt eni ꝙ ſonus fit cũ quodã motu aeris. iõ multiplicat in tẽpore. inde eſt ꝙ ſi videam⁹ a remotis aliquẽ ruſticũ percutere arborẽ pri⁹ videm⁹ percuti 2m ictũ ꝙ quaſi audiam⁹ pmũ. Fit ḡ ſon⁹ cũ motu aeris. ſed audit ultra ꝙ moueat aer: qḋ ſic patet. Nam res iſta que eſt ſonus fit cũ motu aeris. qñ deficiet hi⁹ motus ibi nõ poterit eẽ realiter ſonus. Satis aũt videt rõni conſonũ ꝙ vna uox que audit per tantũ ſpatiuz aeris vndiꝗ nõ põt tãtũ realiter aerẽ mouere: ꝙtus eſt aer per quẽ audit. ꝙ illa impulſio aeris per guttur tantũ aerez moueat: nõ videt bene rõnabile. licet eni aer ſit ualde mobilis. tñ ꝙ per talem ipulſionẽ tantũ de aere moueat nõ eſt bene rõnale. Propt̃ qḋ dixim⁹ ꝙ per illã ipulſionẽ aliqua pars aeris mouet per quã partẽ aeris motã multiplicat ſonus realiter. poſtꝙ tñ deficit ille mot⁹ licet deficiat multiplicatio ſoni realis nõ deficit multiplicatio intẽtionalis. Et qꝛ hoc eſt cõe omni ſenſui ꝙ ſit ſuceptibilis ſpẽꝝ ſine mã per illam multiplicationẽ intẽtionalẽ poteſt audiri ſonus. propt̃ qḋ audit ſonus ultra partẽ illaz aeris que mouet realr: qꝛ ut dicebam⁹ deficiente motu aeris: ⁊ multiplicatione reali ſoni: adhuc multiplicat intẽtionali cuiuſmodi multiplicatio ſufficit ut per eã poſſit audiri ſonus. ¶ Hȷs prelibatis ſatis apparet quõ põt eẽ ſon⁹ ⁊ locutio uocalis in patria. Dicem⁹ ḡdẽ ꝙ in gutture beatoꝝ erit aer alius cõnaturalis: ſicut dicimus ꝙ in aure eſt cõnaturalis aer. Ille aũt aer cõnaturalr exñs in gutture ex reuerberatiõe facta ad uocalẽ artariã: ⁊ ad alia inſtrumẽta uocis hẽbit quandã ſciſſuram: ⁊ quẽdã motũ localẽ, ppt̃ qḋ realiter in illo aere erit ſonus. ſz qñ pueniet ad celũ empyreũ ubi nõ erit ille aer. tunc ibi deſinet multiplicari ⁊ eẽ ſonus realr ⁊ incipiet eſſe intẽtionalr tm̃. Et qꝛ hoc nõ repugnat celo empyreo quin poſſit recipere multiplicationem ſpecieꝝ ſenſibiliũ intẽtionalr: iõ nõ repugnat ei ꝙ nõ poſſit ibi eẽ locutio ⁊ nõ uocalis laus. Sed itellect⁹ hois nõ quieſcit. dicet eni ꝙ celum empyreuz eſt per totũ: qꝛ ſancti erũt in ipõ celo empyreo. Si ḡ erit ibi ſonus realiter: erit in ipõ celo empyreo. Sz ſi hoc eſt incõueniẽs nõ erit ibi ſonus realr: nec intẽtionalr cũ intẽtio pſupponit rẽ. Sciẽdũ eſt ḡ ꝙ ſicut celũ empyreũ nõ reſiſtit corpori beato: ita nõ reſiſtit aeri qui eſt in gutture corporis beati. propt̃ qḋ nõ obſtãte ꝙ ibi ſit celũ empyreũ poterit hi⁹ aer ſcindi ⁊ moueri ⁊ generari ibi ſon⁹ realiter a quo poterit intẽtionalr multiplicari per celum empyreũ: ubi non erit hi⁹ aer, ppt̃ qḋ poterit fieri audit⁹ per talẽ gñationẽ ſoni. ¶ Qḋ vo obiciebatur de celo empyreo ꝙ nõ eſt alterabile nec rarefactibile nec ↄdẽſabile. dici debet ꝙ cuz non multiplicet ſonus niſi intẽtionalr tm̃: ubi eſt celũ empyreũ in illo aere ↄnaturali qḋ eſt in gutture beatoꝝ nõ opꝫ ꝙ celuz empyreũ ſic ſit alterabile. ¶ Ad illḋ ergo celũ empyreũ inalterabile: ⁊ ad illam ſanctã ſocietatẽ beatoꝝ nos perducat dñs Jeſus Chriſt⁹ qui cũ patre ⁊ ſpiritu ſancto eſt vnus deus benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Et ſic finiunt Quodlibeta altiſſimi ⁊ fundatiſſimi Egidȷ Romani Auguſtiniani archiepi Bituricenſis Emẽdata per. R. ſacre theologie doctorẽ magiſtrũ Jacobũ Baptiſtã Alouiſiũ rauẽnatẽ eiuſdẽ ordinis Regentẽ ↄuentus ſancti Stephani Uenetiarũ. 1502. Impreſſa vo per Simonem de Luere iuſſu domini Andree de Torreſanis de Aſula. 4. Januarȷ. 1502. Feliciter.

¶ Fundatiſſimi ac preclariſſimi doctoris domini Egidij Romani Bituricenſis Archiepiſcopi ordinis fratrum heremitaruꝫ ſancti Auguſtini Theoremata de corpore chriſti feliciter incipiunt.

Quia inter cetera eccleſie ſacramenta euchariſtie ſacramentum plus difficultatis continere videtur. ⁊ que omnino ſenſui repugnare ⁊ cōtradicere rationi in predicto ſacramento includi videntur: ne incredulis preſtetur occaſio contradicere catholicis ſacramentis. dicendo ꝙ fides noſtra contineat repugnantiam rationi: ꝙ̄ fas eſt domino cōcedente que in eo ſm ſuperficiem viſa contradictione implicare cernuntur declarabimus: oſtēdentes ꝙ nihil impoſſibilitatis ſacramētum prehabitū continere. Non eſt enī ꝙ fidem probare non poſſimus repugnantia veritatis. ſed q꞉ que continet ſupra rationem ſunt ad ea probanda ratio non attingit: ⁊ ſi propter ſui excellentiaꝫ rationes deficiūt comprobātes. multomagiſ deficiūt improbātes. Quicquid ergo ꝯtra fidē poteſt per hominem ratione cōcludi: poteſt ab hoīe ratione diſſolui. Hanc ergo firmam tenētes fiduciaꝫ. aggrediemur qđ diximus tractatū p̄nte. ꝓut rei cōgruētia poſtulat per theoremata diſtiguētes. Primū theorema.

Primum principiuꝫ quod eſt deus ſūmus omnipotēs. poteſt cōuertere aliquid in aliud actu preexiſtens: q꞉ imediate attingit materiam ut eſt quid: ⁊ poteſt agere preter tranſmutationem ⁊ motum. igitur virtute eius in corpus chriſti conuerti poterit panis ſubſtantia: non obſtante quod tale corpus dicte cōuerſioni actualiter preexiſtit.

Cōmentum theorematis.

Ponit enim fides catholica ꝙ virtute verborū que chr̄s tradidit qn̄ dicta verba cū itentione ꝯficiēdi a ſacerdote dicūtur. ſubſtantia panis in verū corpus chr̄i ꝯuertit. in illud qđ formatū ex ſanguinib' virginis. qđ de virgine traxit. qđ in cruce pepēdit. qđ fuit pro redemptione toti' generis humani imolatum. Ex quo ꝯſtat occaſio. ut hij qui virtutē diuinā ſm nature potētiam metiri conantur. dicāt fideꝫ ſm ſe ipoſſibilia ꝯtinere. Sic enim in ꝯuerſionibus ſingulis oculata fide conſpicimus. ꝙ nihil cōuertitur in aliquid preexiſtēs. Si enim ex aqua fit ignis. ignis qui ex aqua producitur nunꝗ̄ actu prius fuit. Semper enim in omni tranſmutatione qđ eſt potentia tale. fit actu tale. Cū igitur corpus chr̄i actu preexiſtat. in illud idē numero nihil videtur poſſe cōuerti. Ut ergo iſta repugnātia tollatur de medio. oſtēdemus ꝙ in rem actu preexiſtēteꝫ. poteſt deus aliqđ conuertere. ¶ Ad cuius euidētiam aduertēdum. ꝙ iter agēs naturale ⁊ deū quātum ad p̄ſens duplex eſt dr̄ia. ¶ Prima eſt ꝙ naturale agens agit per motum ⁊ tranſmutationē. Deus aūt pōt res ſine motu ⁊ traſmutatione precedēte. in eſſe producere. Nam cū omne agēs per nām agat ut inſtr̄m eius qui agit per itellectū: cū de ratiōe inſtr̄i ſit: ꝙ agat motū. quicquid ab agēte nāli in eſſe producitur. mediāte motu ⁊ trāſmutatione ſumit originē. propter qđ ſectādo modū agētis nālis. veritateꝫ habet qđ ſcribitur octauo phiſicorum. Quicqđ eſt in aliqua diſpoſitiōe in qua prius nō erat eſt per precedētem motū. Deus aūt qui eſt p̄ncipale agēs nō agens ut inſtr̄m. neqꝫ agēs motū: poteſt ſine trāſmutatione precedente res in eſſe producere. ¶ Ex iſta differentia ſequitur ſcđa. videlicet ꝙ nāle agens. prout res producit in eē ex materia aliqua. prius attingit eā ut eſt quāta: ꝙ̄ ut eſt quid. Nam cuꝫ materia ſm ſui eēntiam: ut eſt oīno potētia. ſubiectū motus eē nō poſſit ut probat cōmentator octauo phiſicoꝝ. Et ut ēt poteſt haberi ex dictis philoſophi ſexto phiſicoꝝ ubi ſcribitur ꝙ nullum ipartibile mouet qđ de natura ſua non hēt agere. niſi per trāſmutationem ⁊ motuꝫ imediate mām. ut eſt quid prout motui ſubiecta eē nō pōt nullatenus attinget. Deus aūt qui oēs eēntias conſeruat in eē. qui eſt quodāmō rei intimior ꝙ̄ ipſa ſibi. nō p̄ſuppōnēs in actione ſua trāſmutationē ⁊ motū. etiā prout res producit in eſſe ex aliqua materia eam nō ſolum ut eſt quāta: ſed etiam ut eſt quid imediate attingit. ¶ Ex hijs duabus differentijs dicere poſſumus deum duo poſſe que naturale agēs nullatenus poteſt. Primum eſt: ꝙ poſtꝗ̄ forma ceſſit in potētiam materie: agēs nāle ex eadeꝫ mā illā eadem formā numero non poteſt producere que eſt cā ꝙ res corrupta non redit eadem numero. nam ꝙ aliquid non redeat idem numero ſi ſuum eē interrumpatur ⁊ diſcontinuetur poteſt eē duplex cā. Prima ſumitur ex ipſo producto. Scđa ex modo producendi. ¶ Propter primū nihil ſucceſſiuorum ſi diſcontinuetur redit ideꝫ numero: propter qđ ſi motus diſcontinuaretur ⁊ ceſſaret nullum agēs eēt illius potentie qđ facere poſſet motum redire eundem numero: q꞉ de ratione vnitatis numeralis motus eſt continuitas. propter quem motum interciſum redire eundeꝫ numero eſt ponere oppoſitū in obiecto. ¶ Propter 2m forma cedēns in potentiaꝫ materie ſi poſtea de eadem educatur per motum eadem numero non redibit. non ꝙ hoc repugnet ipſi producto. q꞉ non eſt de vnitate numerali rerum permanentium continuatio. Unde non propter hoc ꝙ forme eē interciditur. forma non redit eadem numero: ſed propter moduꝫ producendi. quia poſitū eſt ipſam produci per motū. ⁊ q꞉ motus interciſus nō redit idem numero. forma ſic educta eadem numero redire nō poterit. propter qđ loquendo de agente naturali. quod per motum ⁊ tranſmutationeꝫ producit: verum eſt qđ ſcribitur in fine ſcđi de generatione. Quoruꝫ ſb̄a deperit. nō redeunt eadem numero. Deus autē qui per motum ⁊ trāſmutationem non neceſſario agit. de eadem materia rem corruptam poteſt eandeꝫ numero reſtaurare: ut forma que in materie potentiam ceſſit. eadem numero in materiam inducatur. ¶ Nam cum hoc non repugnet ipſi producto: q꞉ non eſt de vnitate numerali rei permanentis continuatio ipſius eē. nec repugnat modo producendi. q꞉ poteſt deus non mediante motu producere. poteſt deuſ facere ut ea quorum ſb̄a perijt. redeant eadem numero. Unde ſi ex igne fiat aq̄. poteſt deus ex aqua generata illum eundem igneꝫ numero cuius ſb̄a perijt. ꝑducere. veruꝫ q꞉ adhuc nō habemus. quomodo aliquid poteſt cōuerti in aliud preexiſtens diuina virtute. cum ignis corruptus qui poſt moduꝫ idem numero ex aqua producitur ſue productioni non actu preexiſtat. ut ex hoc declaretur ſecunda differētia que dicebatur inter naturale agēs ⁊ deū

eſſe.diligenter eſt conſideranda.videlicet deum im-
mediate:materiam attingere:ut eſt quid.naturale v̄o
agens ſolum ut eſt quanta. ¶ Ex qua differentia ſe-
quitur ꝙ ſi deus ex eadē materia poteſt formam que
in potentia materie ceſſit eandem numero produce-
re:ꝙ poſſit manēte aliqua forma in aliqua materia il
lam eandem de alia materia educere:ut manente for
ma aque in ſui materia poteſt deus illam eandem for
maꝫ numero educere de materia ignis:qđ ſi fieret:qꝛ
ad eandem formam numero.ſequitur eadeꝫ materia
numero aqua ſic producta ex igne eēt eadem nume-
ro cuꝫ aqua preexiſtente:propter qđ ſequeretur ignē
eē conuerſum in aliquid preexiſtēs ꝗ in aquā. ¶ Ex
quo ulterius ſequitur deum poſſe vnaꝫ materiam cō
uertere in aliam materiam.cum poſſit facere materi-
am aliquam informari eadeꝫ forma numero qua alia
informatur. Non enim differt materia a materia ſm
ſe.cum actus ſit qui diſtinguit:ſed ſolum ratione for-
me. Eſt enim per ſe loquendo.vna materia omnium
h̄ntium eam.ut ſcribitur primo de gñatione. ¶ Qꝛ
aūt deus poſſit vnam mām in aliam ꝯuertere ſiue poſ
ſit facere aliꝗ mām ſubeē eidem forme numero.cui
alia ſubeſt.ſic oñdi poteſt.qꝛ mā a materia nō differt
ut eſt quid ⁊ ſm eēntiam ꝯſiderata.qꝛ ſic accepta im-
partibilis eſt.⁊ ab alia mā differre non poteſt.qꝛ nec
alia eē poſſet:ſed prout mā ſub quātitate ſtat.qꝛ extē
ditur extēſiōe ꝯtinui.eſt accipe in ea diuerſas partes
⁊ in diuerſis partibuſ materie pn̄t induci diuerſe for-
me ꝑꝑ qđ mā a materia differt. Agens ergo naturale
qꝛ ſolum īmediate attingit mām ut eſt quāta ſolum ī-
mediate attingit hanc mām:ut ab omni alia materia
differt.⁊ qꝛ ab aliquibus ut ſunt differētia:ſoluꝫ diffe
rentia pn̄t educi.nō poteſt naturale agēs facere ꝙ il-
la eadem forma numero perficiat hāc mām que per-
ficit aliā:propter qđ non poteſt vnā mām in aliam cō
uertere. Deus aūt qui īmediate attingit materiam ut
eſt quid:cum mā ſic accepta ab alia mā nō differat ꝗ
cunqꝫ formā numero poteſt inducere in materiā vnā.
poteſt ēt inducere in aliā. Et qꝛ ut eſt habitum per ꝑ-
mā differentiā inter agens naturale ⁊ deum hoc īter
eſt.qꝛ deus poteſt illā eādeꝫ formā numero que ceſſit
in potentiam materie de mā educere:ut ſi a mā aque:
aque formā priuaretur:eādeꝫ numero formā in illam
mām reſtauraret. Et qꝛ ꝗcūqꝫ formā numero pōt in-
ducere in mām aque.poteſt ⁊ in materiā aliā ut in ma
teriā ignis:ſicut ſi mā aque ſua forma priuaretur facē
poſſet ꝙ denuo eadē numero forma perficeret. Sic
facere poteſt ꝙ mā ſub forma igniſ exiſtens ꝓuata for
ma aque.eadē numero ꝑficiatur qua perficit hec mā
aque.ꝓpter qđ facere poteſt ꝙ hec mā ignis fiat hec
mā aque.⁊ ꝙ hic totus ignis ꝯuertatur in hāc totam
aquā. Non eſt ergo incōueniēs virtute diuina ꝙ ſm
ordinē ꝑtaxatū uel ēt ſm aliū ordinē aliqua res ꝯuer
tat in aliqd ꝑexiſtēs:ut qđ hic.ſ.ignis fiat hec aq̄:uel
hec mā illa mā. Igit ſacrm̄ eucharıſtie ſm ꝙ ponimꝰ
hāc ſb̄am panis ꝯuerti in hoc corpus chr̄i ex pte cō-
uerſionis iprobare nō poſſumus:ꝙ aūt ex parte alia
improbari nō poſſit in ſequētibus apparebit:ubi ſpā
liter oſtendetur quō ſubſtātia panis ꝯuertitur in ſub-
ſtātiā corporiſ chr̄i. Quia hic ſolum vniuerſaliter eſt
oſtenſum ꝙ deus poteſt ꝯuertere aliquid in aliud pre
exiſtens.

Secundum Theorema.

Cum res conuertitur in aliquid pre
existens:non eſt poſſibile:quantuꝫ
in quantū cōuerti:ſed quid in quid.
Ex quo apparet quantitatem corporis chri
ſti eſſe ſub ſacramento ex naturali concomi-
tantia:⁊ non ex vi ſacramēti. Declaratio.

¶ Cogimur ſi conſiderentur predicta ponere:ꝙ cū reſ
ꝯuertitur in aliquid ꝑexiſtēs:ꝙ ſoluꝫ ꝯuertatur q̄d in
q̄d:nō quātū in quātum. Dicebat eni ꝙ qꝛ nāle agens
attingit mām ſolum īmediate ut eſt quanta non ut eſt
quid.ideo eādē formā numero educere nō poteſt de
vna mā quā educebat ex alia:qꝛ ab aliq̄buſ ut ſunt di
uerſa:ſolum diuerſa produci pn̄t. Et qꝛ ꝑꝑ diuerſas
partes quātitatiuas:eſt diuerſitas in mā:educere ali-
quid de materijſ ut ſub ꝗtitate exiſtūt:eſt educere ex
eis ut diuerſitatē hn̄t adinuicē:propter qđ ut diceba
tur:nāle agēs nō poteſt educere eādem formā nume
ro ex vna mā quā educit ex alia:nec poteſt vnā mām
in aliā cōuertere. Nā ſicut qꝛ albedines ſolum diſtin
guuntur ex ſubiectis in quibus ſunt.⁊ ſi albedo eſſet
ſeparata:eēt vna albedo numero ⁊ in vna ſuperficie
vna exiſtit albedo.qui poſſet vnā ſuperficieꝫ conuer
tere in aliā:vnā albedinem in aliā conuerteret ſi utra
qꝫ illarum ſuperficierum albedini eēt ſubiecta.cū in
eadē ſuperficie due albedines numero differētes eē
nō poſſint. Sic etiam qꝛ materie diſtinguūtur per for
mas:qui eēt illiuſ potentie qđ facere poſſet hāc mate
teriā eidem forme eē ſubiectā cui altera ſubijcit.hāc
materiā in illā conuerteret. Et qꝛ hoc poteſt deus:eo
ꝙ īmediate attingit māꝫ ēt ut eſt quid:ſm ꝙ vna mā
ab alia non diſtinguitur ſm iſtum modū ordinis quē
videmus.talis conuerſio ſoluꝫ exerceri poterit.ut cō
uertatur quid in quid:non quantum in quantū. Nam
ſi ſm quātitatem attenderetur conuerſio.cuꝫ ſm hoc
materia quantum ad ſuas partes diuerſificetur.pro-
pter qđ in diuerſis partibꝰ materie introducuntur di
uerſe forme.ſic de conuerſione loquendo nunꝗ hec
materia eidem forme numero poterit eē ſubiecta cui
ſubicitur alia.⁊ qꝛ in cōuerſione que eē habet in hoc
ſacramento conuertitur ſubſtātia paniſ in aliquid pre
exiſtens.⁊ mā panis efficitur mā corporis chriſti:nō
eſt poſſibile quantitatem panis conuerti in quantita-
tem corporis chriſti.ſed ſubſtantiam panis in ſubſtā-
tiam corporis. Eſt etiam hoc idem ratione aliter vi-
dere. Nam ſi conuertitur res in aliquid preexiſtens.
utputa hec aqua in hunc ignem actu preexiſtentem.ſi
non ſoluꝫ ſubſtātia cōuerteretur in ſubſtātiā.ſed quā-
titas in quātitatem eēt ignis in quem facta eſt conuer
ſio ſm dimēſiones proprias ubi exiſtit aqua:videtur
ut ad propoſitum ſpectat:cum panis in corpus chriſti
conuertitur.eēt localiter ⁊ ſm dimenſiones propri-
as corpꝰ chriſti in altari:ubi prius exiſtebat panis ſub
ſtantia. Cum ergo ex alio ⁊ alio loco ſumatur alia ⁊
alia indiuiduatio.ſi poneretur corpus chriſti eē in al-
tari ſm dimenſiones proprias.qꝛ ibi eſſet : ut in loco
non eſſet idem corpus numero.nec idem indiuiduuꝫ
corpus chriſti qđ eſt in celo ⁊ qđ eſt in altari. Non er
go loquendo.de conuerſione ut ad propoſitū ſpectat
eſt poſſibile quantum in quantum conuerti:ſed quid
in quid. Et qꝛ nō eſt ibi ex vi ſacramenti.niſi illud in
qđ aliquid eſt ꝯuerſum.qꝛ ſolum ſubſtātia panis ꝯuer
titur in ſubſtātiā corporis non quātitas in quātitatē.
quātitas corporis chriſti ex vi ſacramēti in hiꝰ ſacro
eē nō poterit.uerum qꝛ nō eſt dare ſb̄am ſine propria
quātitate.ex nāli ꝯcomitātia quātitas corporis chr̄i
ſub ſacramēto exiſtet.cū ſit ibi ſubſtātia corpis chr̄i
ad quā habet ordinē nālem:qđ declarare uolebamꝰ.

Tertium Theorema

C Orpus chꝛiſti ſub' ſpeciebus hoſtie ut eſt in ſacramento altaris diffiniri non poteſt localiter ſed ſubſtātialiter.

Aperitio.

¶ Arguūt rationis ignari fidez ïpoſſibilia ponere. Nā
cū ſm fidē catholicā: ponamus uerum coꝛpuſ chꝛiſti
qḋ extraxit de virgine eē ſub ſpeciebus paniſ in ſacra
mento altaris: cū vnū ꝛ idē coꝛpus numero in diuer-
ſis locis numero ſimul eē non poſſit: cū dictū coꝛpus
eſt in vno altari: non erit in alio: ꝛ cū eſt in celo in alta
ri eē non poterit. ¶ Ad hanc aūt rationē ſoluendaz
dixerūt aliqui coꝛp⁹ chꝛiſti eē in celo ſm dimēſiones
pꝛopꝛias: eē aūt in altari ſm dimēſiones panis ꝛ ita
quaſi per accidēs. Et qꝛ nō eſt incōueniēs idem in di
uerſis locis eē per accidēs. ſed per ſe ſic in diuerſis lo
cis ponere coꝛpus chꝛiſti ut fides ponit: nihil ïconue
niēſ accidit. Hij autem lꝫ ïcidāt in aliquā ueritatē: dif
ficultatē tñ nō remouēt. Poneret eni aliquiſ ꝛ per ſe
ꝛ per accidēs ïpoſſibile eē idē in diuerſis lociſ exiſtē.
Opoꝛtet ergo dare modū ꝛ hi⁹ per accidēs rōnē aſſi
gnare: quare coꝛpus chr̄i ſub ſpēbus illis nō diffinit:
ſed ſimul cū eſt in celo eſt ſub ſacr̄o altaris: ꝛ cū eſt in
vno altari ēt in alio eē poteſt: imo qḋ plus eſt ſequi vi
det coꝛpuſ chr̄i poſſe eē ubiqꝫ: qꝛ ſi totū vniuerſuꝫ oc
cuparet ſb̃a panis: ꝛ tota illa ſb̃a in coꝛpus chr̄i ↄuer
teret: hi⁹ coꝛpus ubiqꝫ eēt. Nec ualeret ſiquis dice-
ret poſitionē hāc ïpoſſibilem eē: qꝛ ubi eēt ſacerdos
cuius eſt uerba pꝛoferre: per que fit talis ↄuerſio: ibi
panis eē nō poſſet. qꝛ pōt deus ſine ſacr̄o efficere reꝫ
ſacramēti: abſqꝫ ſacerdote poſſet talem ↄuerſionez ef
ficere. poſſet eni deus totū vniuerſuꝫ annihilare ꝛ tā
tam q̄titatē panis pꝛoducere q̄ta eſt q̄titas vniuerſi
uel ēt maiorē. Et qꝛ qua rōne poteſt hāc particulam
panis ↄuertere in coꝛpus chꝛiſti: ēt totū poterit chꝛi-
ſti coꝛpus ubiqꝫ eē. qḋ eſſe videtur ↄtra rationem cu-
iuſlibet creature. ¶ Pꝛopter hoc aduertendū eſt ꝙ
aliquid diffinire eſt idē qḋ finiri ſiue terminari. ꝓpter
qḋ phs 5° metaphiſice diffinitionē appellat terminū.
qꝛ in ea ponūtur rei pꝛincipia. inter que uelut inter ꝓ-
pꝛios terminos ꝛ iter pꝛopꝛios fines res diffinita cō
cluditur. hi⁹ aūt diffinitio uel finitio que rei competit
nō ſemꝑ eſt vnifoꝛmis. Nā aliter competit diffinitio
rei ut eſt ſb̃a: alr̄ ut eſt q̄ta. Nam ut eſt ſb̃a diffinitur
quelibet res creata ſiue ſit coꝛporalis ſiue ſpūalis: qꝛ
terminat ad certū genus ꝛ ad certā ſpeciem ꝛ ad cer
tum indiuiduationis modū. Solus aūt deus qui eſt
ſubſtātie ïfinite: generis rōnē neſcit. Ita ꝙ nec per ſe
nec per reductionē determinatur ad genus. ꝛ multo
minus determinatur ad ſpēm. uel ad hoc aliqd. quia
hi⁹ determinatio in generis determinatione ↄcludit.
pꝛout aūt res eſt quāta: ſi per hi⁹ quātitatē cōparatur
ad alia: ſic cōpetit ei determinatio loci. Non eni diffi
nitur res creata hoc loco uel illo rōne ſubſtātie: qꝛ ſb̃
ſtantie finitas per cōparationē ad locū non ſumit. vñ
qꝛ ſubſtātie ut ſubſtātia nō debetur locus: finitas per
cōparationē ad locum eſt ratione q̄titatis. Secūduꝫ
ergo ꝙ rei cōpetit alia ꝛ alia q̄titas finita: ſi per eam
cōparatur ad locū: ſic ꝛ loco diffinit ut que hn̄t quan
titatē dimēſiuam diffiniuntur loco per cōmenſuratio
nem: ut qꝛ cōmenſurat ſe ita iſti loco: ꝙ non alij. Que
v̄o quantitatem virtualem hn̄t diffiniuntur per ope-
rationem: ideo cū angeli operantur in terra. deſinunt
operari in celo. Si ergo aliquid eēt alicubi ſolum ra-
tione ſb̃e: quātitas aūt eius ibi exiſteret pꝛopter nālē
oꝛdinē quem ad ſb̃am haberet: illi rei cōpeteret fini-
tas que ſequit nām ſb̃e. non aūt finitas que ſequitur
nām quantitatis pꝛout per quātitatem res ad alia cō
paratur. pꝛopter qḋ qꝛ ex vi ſacramenti coꝛpus chꝛi-
ſti eſt in altari: ratione ſb̃e ꝛ per quātitatem ibi nō cō
paratur ad alia: qꝛ finitaſ ſubſtantie nō circūcernit de
terminationem ſitus: ſed determinationeꝫ generis ꝛ
ſpēi: ſufficit coꝛpus chꝛiſti pꝛout in altari ſm fideꝫ no
ſtram ponitur determinari ad illud genus: ꝛ ad illam
ſpēm ꝛ ad illū indiuiduationis modum ad quē deter
minatur ut eſt in celo. nō tñ opoꝛtet determinari ad il
luꝫ ſitum: cū talis finitas cōpetat quātitati pꝛout per
eam res cōparatur ad locū. Ex quo apparet ꝙ illius
per accidēs cuiuſ cā querebat aſſignata eſt ratio. Ul
terius ēt ex hoc inoteſcit coꝛpuſ chr̄i ut eſt in celo nō
poſſe eē alibi niſi inde recederet. Attamen pꝛout eſt
in vno altari poteſt eē ꝛ in alio: cum ibi non ſit pꝛout
ei cōpetit finitas ſitus: ſed finitas ſpeciei: pꝛopter qḋ
ꝛ ſi totum vniuerſum eēt panis: nihil inconueniēs eēt
coꝛpus chr̄i ſm hunc modum ubiqꝫ exiſtere. Diffinit
ergo angelus loco: qꝛ per quantitatem ſuam eſt in lo-
co ſb̃a ſua ſm quam quantitatem ei competit opera-
ri: non eſt autem ibi quantitas mediante ſb̃a. Et qꝛ fi
nite quantitati competit finita operatio: opoꝛtet ſpiri
tualem ſb̃am pꝛout ei competit eē in loco: loco diffi-
niri: chꝛiſtus autem ut eſt in altari: qꝛ ibi eſt per ſe ꝛ ꝑ
mo mediante ſb̃a: ad quā ſm ſe finitaſ ſitus equiuoce
cōparatur: ſic exiſtenſ ibi per ſe loquendo diffiniri nō
poterit.

Quartum Theorema.

Q Uod coꝛpus chꝛiſti in ſacramento altaris circūſcriptiue eſſe nō poteſt.

Declaratio.

¶ Sunt autem qui imaginationeꝫ tranſcendere nō ua
lentes: cum audiunt uerum coꝛpus chꝛiſti eē ſub ſpe-
ciebus panis: credunt chꝛiſti coꝛpus dimenſionib⁹ pa
nis cōmenſurari. ut in ſupꝛema parte hoſtie ſit caput:
ꝛ in inferiori pedes. ꝙ ſi uerba pꝛehabita recte ꝛ be-
ne intelligantur: hi⁹ intelligentia haberi non poteſt.
Naꝫ qḋ aliquid alicubi circūſcriptiue exiſtat: hoc eſt
qꝛ quantitas locati ſiue illud qḋ per locatum in loco
exiſtit: vniuoce comparatur ad quātitatem loci. ꝛ iō
coꝛpora exiſtentia in loco per quantitatem pꝛopꝛiaꝫ
circūſcriptiue in loco exiſtūt: eo ꝙ ratio quāti vniuo-
ce dicitur de coꝛpore locati ꝛ locantis. Sed ſi ſb̃a ſe-
parata ꝛ angelus operaretur circa aliqḋ coꝛpus: ꝛ in
eo ſm ſuam virtuteꝫ exiſteret: non circūſcriberet ibi
deꝫ. Ita ꝙ pars eſſet in parte: ꝛ totus in toto: eo qḋ
ratio quanti non dicitur vniuoce de quantitate virtu
tis ꝛ de quantitate molis. Et qꝛ non ſunt cōmenſura
bilia: niſi que vniuoce comparantur adinuicem: cum
cōmenſuratio comparationem impoꝛtet: que ſolū in
ter vniuoca eſſe poteſt: ut pꝛobatur 7° phiſicorum.
virtus angeli quantitatem coꝛporis cōmenſurari nō
poterit: loquendo de cōmenſuratione pꝛout hic loq̄
mur. Nam eē non poterit ꝙ vna pars virtutis ange-
lice ſit in vna parte coꝛporis ꝛ alia in alia. pꝛopter qḋ
nec angeluſ circūſcribetur ibidem. Si igitur angelus
non circūſcribitur loco. qꝛ ratio magnitudinis nō vni
uoce dicitur de quantitate virtutis ſm quam angeluſ
in loco exiſtit: ꝛ de quātitate coꝛporis circa quā ope-
rando angelus in coꝛpore eē dicitur. Multominus
coꝛpus chꝛiſti ut eſt in ſacramento altariſ circūſcripti
ue eē poterit. ¶ Habituꝫ eſt eni ſb̃am coꝛporis chꝛi
ſti non eſſe ſub hoc ſacramēto mediante quantitate:
ſed quantitatem mediāte ſb̃a. Extendendo ergo no-
men magnitudinis ad ipſam rationem ſb̃e: ut ſicut in

ipſa ſb̃a ſm ſe ſumpta rationem finitatis uel infinitatis ponimus: ſic ⁊ magnitudinē ibi eē ponamus. Inueniemus magis equiuoce magnitudinē dici de magnitudine molis reſpectu magnitudinis ſb̃alis: ꝙ reſpectu magnitudinis virtualis. Nā cuʒ ratione finitatis uel infinitatis magnitudinē ponamus in rebus: cū magis equiuoce dicat̃ finitas uel infinitas de magnitudine molis reſpectu ſb̃e: ꝙ reſpectu ꝙtitatis virtualis. Et magnitudo ēt magis de eis dicetur equiuoce. Dicitur enim magnitudo molis finita qꝛ occupat determinatū locū: uel qꝛ clauditur inter determinata puncta uel determinatos terminos. Infinita aūt que clauſionē terminoꝝ neſcit: ſic ⁊ quantitas virtualis finita dicitur qꝛ pōt in determinatū obiectū. ultra qȯ virtꝰ illa ſe nō pōt extēdere. In ſb̃a v̇o reperitur finitas ſolum ex eo qȯ determinatur ad genus ⁊ ad ſpeciem. Ex quo apparet: ꝙ licet ratio finitatis de oībus hijs tribus dicatur equiuoce: qꝛ nō reperitur in eis magnitudo vnius rōnis potiſſime: tñ ratio equiuocationis accipietur ex eo ꝙ quantitas molis ad ſb̃am cōparatur: ubi ſolum rō finitatis accipitur ex eo ꝙ ad genus uel ad ſpeciem determinatur. Si igitur angelus non circūſcribitur loco: qꝛ per virtutē ſuam ibi eē dicitur: cui equiuoce cōpetit ratio quātitatis. Multomagis corpus chꝛi: ut eſt ſub ſacr̃o altaris circūſcribi nō poterit: cum ibi per ſe ⁊ p̄o ſit ſolum mediante ſb̃a: ⁊ finitas ⁊ magnitudo magis reperiatur equiuoce in ſb̃a ⁊ quantitate dimenſiua reſpectu quantitatis virtutis.

Theorema.V.

q Uod corpus chriſti ut eſt ſub ſacramento altaris aliquo modo determinatur ad locum: ſed non circunſcribatur: nec diffiniatur ibidem. Aperitio.

¶ Crederet forte aliquis eo ꝙ ex ſuperioribus eſt oſtēſum corpus chꝛi ſub ſacramēto altaris diffiniri nō poſſe: ſed ſimul in diuerſis altaribus eē: nec ēt circūſcribi ut qȯ corpus chꝛi ſe cōmenſuret dimēſionibꝰ hoſtie. qȯ ex hoc ſequeret̃ nullomodo corpus chꝛi determinari ad locum: prout ponitur eſſe ſub ſacramēto: que poſitio ſtare nō pōt. Quia ſi nullomodo determinaretur ad locū corpus chꝛi ut eſt in altari: ſic acceptum nec per ſe nec per accidens moueretur. Cum igit̃ poſt conſecrationē hoſtie: veriſſime ſit corpus chriſti in altari. lʒ non mediātibus dimēſionibꝰ proprijs: ſed mediātibus dimēſionibꝰ panis: ⁊ deſinat corpus chꝛi in altari eſſe. ſi hoſtia ꝯſecrata īde tolleretur: oporteret nos dicē corpꝰ chriſti ſic acceptum aliqualiter determinari ad locū: cuʒ nullomodo motꝰ localis cōpetat rei que nullomodo determinatur ad locū. Hꝰ aūt ueritas ſic declarari pōt. Nā ꝙ res nō determinetur ad locū: duplici de cā quātum ad pn̄s ſpectat pōt ꝯtingere. Primo ſi magnitudo illa per quā competit ei eſſe in loco eſt infinita. Et qꝛ infinite magnitudini nō debetur determinatꝰ locꝰ: res que ſic cōparatur ad locuʒ: loco determinari nō poteſt. Scd̄o hoc ꝯtingit ſi hꝰ magnitudo realiter nō differt a ſb̃a rei. Nam cuʒ ſb̃e ſm ꝙ hꝰ nō debeatur determinatꝰ locꝰ eo ꝙ finitas ⁊ infinitas in ſb̃a accipit̃ ſm determinationē ⁊ indeterminationē ad genꝰ ⁊ ſpecieʒ: nec rei cui talis magnitudo competit aſſignabitur determinatus locus. Propter utrūqʒ deꝰ ip̃e loco determinari nō poteſt: tum qꝛ magnitudo ipſa: ſiue virtus ſua per quaʒ eſt in omnibus omnia conſeruando eſt infinita. Tum etiaʒ qꝛ talis magnitudo a diuina ſb̃a nō eſt realiter diſtincta. Unde ⁊ hilarꝰ diuinam ſb̃am eſſe ubiqʒ probat: qꝛ ſua virtus que eſt ſb̃a ſua ubiqʒ exiſtit. Et qꝛ deus nō determinatur ad locū ueritatem habet qȯ probatur 8° philicorum. Primum motorem ip̃m deuʒ nō moueri nec per ſe nec per accidens. Unde mouentibꝰ nobis deꝰ qui in nobis eſt locum nō mutat nec per ſe nec per accidens: qꝛ ad locum in quo ſumꝰ determinari nō poteſt. Corpꝰ autem chriſti ut eſt in altari: tamē qꝛ dimenſiones panis per quas ibi exiſtit: finitum q̇d ſunt: tuʒ etiā qꝛ hꝰ dimenſiones nō ſunt ſb̃a ſua: oportet corpꝰ chriſti ſic acceptum aliqualiter determinari ad locum. uerum qꝛ nō determinatur ad locum mediantibus dimēſionibꝰ proprijs. qꝛ hꝰ dimenſiones nō ſolum ibi ſunt mediante ſb̃a: ſed mediantibꝰ alijs: qꝛ mediantibꝰ dimenſionibꝰ panis de tali determinatione duo concludere poſſumus. ¶ Primo ꝙ determinatio talis nō ſit per ſe: ſed per accidēs. Nam illud dicitur eſſe per ſe vnomodo ſumptum qȯ eſt per cām in ſe exiſtentem. Cum chriſti corpꝰ per dimenſiones ꝓprias ⁊ exiſtentes in ipſo ut in ſubiecto non determinetur ad locum ut eſt ſub ſacramento altaris: ſed ſolum per dimenſiones alias: ſic ſumptum per accidēs determinatur ad locuʒ. propter qȯ per accidens competit ei motus. ¶ Scd̄o concludere poſſumꝰ ipſum ſic acceptum: loco non diffiniri. Nam cum vnīꝰ rei ſit vna quātitas uel vna magnitudo: per quā in loco ponitur omnis creatura: cum cōparat̃ ad locuʒ ſm quātitatem propriam: ſolum in loco vno eſſe poterit: cuʒ eiꝰ ſit vna propria ſola quātitas per quā comparatur ad locū. Sed qꝛ corpꝰ chriſti eſt ſub ſacramento mediantibꝰ dimēſionibꝰ panis: cū dimēſiones panis poſſint eſſe alie ⁊ alie: ⁊ in diuerſis locis dimenſiones hꝰ eſſe poſſunt ſm alias ⁊ alias dimēſiones panis: ſimul in diuerſis altaribꝰ eſſe poterit. ideo corpus chriſti ſic acceptum: loco diffiniri non dicitur. Ex quo apparet alia ratio a ratione ſuperiꝰ aſſignata: quare intelligentia loco diffinit̃: ⁊ corpꝰ chriſti ſub ſacr̃o non diffinit̃ loco. Quia virtꝰ intelligentie: per quam comparatur ad locum eſt vna. dimenſiones autem panis ſm quas corpꝰ chriſti comparatur ad locum poſſunt eē diuerſe. Sed ſi ſm eaſdem dimenſiones panis corpꝰ chriſti compararetur ad locum ſic intelligentia per virtutem ſuam que vna eſt: ad locuʒ comparatur. Et ſicut quelibet creatura dicitur eſſe in loco per quantitateʒ propriam: diceremꝰ corpꝰ chriſti ſm illas eaſdem dimenſiones in diuerſis altaribꝰ ſimul eſſe non poſſe: ſicut nec aliqua creatura: cum mediante ſua quantitate que vna eſt comparantur ad locum: ſimul in pluribꝰ locis eſſe nō poteſt. Ex quo apparet iſta tria differre ſ. determinari ad locum: diffiniri in loco: ⁊ loco circūſcribi. Nam tunc res determinatur ad locum: cuʒ magnitudo illa per quam in loco eſſe ponitur eſt finita: ⁊ non eſt ſua ſb̃a. Sed tunc loco diffinitur cuʒ habet finitam magnitudinem: ⁊ per eam comparatur ad locum. Sed loco circūſcribi dicitur cum per quantitatem propriam comparatur ad locum. Et ratio quanti vniuoce repit̃ur in quantitate locantis ⁊ locati. que ſi bene aduertimꝰ dicere poſſumꝰ iſta quatuor. ſ. deū: corpꝰ chriſti: ut eſt ſub ſacramento: intelligentiam: ⁊ hꝰ corporalia ut comparantur ad locum hunc habere ordinem. qꝛ deꝰ nec ad locum determinatur: nec loco circūſcribitur: nec diffinitur. Corpꝰ v̇o chriſti ut eſt ſub ſacr̃o: aliquo mō determinatur ad locum: ſed non diffinitur uel circūſcribitur loco. Intelligentia v̇o ut ponitur in loco eſſe: qꝛ in loco comparatur: non ſolū determinatur ad locum: ſed etiaʒ loco diffinit̃. Unde ⁊ dam̃. probat ꝙ cum angelus eſt uel operat̃ in vno

loco deſinit eſſe vel operari in alio. Non tamen loco circūſcribitur. Hiꝰ autem corporalia determinantur ad locum: ⁊ diffiniuntur ⁊ circūſcribuntur loco. Nō enim determinatur deus ad locum: qꝛ ſua magnitudo eſt infinita ⁊ eſt ſua ſb̄a nec diffinitur loco. qꝛ loco diffiniri includit determinari ad locum. Naʒ res ex hoc dicitur diffiniri loco: qꝛ ita eſt in vno loco: qͦd non in alio: qͦd ſine determinatione loci eſſe non poteſt: nec etiam circūſcribitur loco: cum rō magnitudinis equiuoce dicatur de magnitudine diuina: ⁊ de magnitudine creature in qua deus eſſe dicitur. Immo ſi volumꝰ vniuerſaliter loqui: nihil reperitur in creatore ⁊ creatura. Intelligentia vͦo ad locum determinatur: qꝛ ſua virtus eſt quid finitum: ⁊ non eſt ſua ſb̄a. Et etiam loco diffinitur: qꝛ per quantitatem propriam comparatur ad locum. que cum ſit vna ⁊ finita ei locus vnꝰ atqꝫ finitus debetur. Propter qͦd cum diffiniri loco ſit ſolum in vno loco eſſe: cogimur ad ponendum intelligentiam loco diffiniri. Et cum in vno loco eſſe incipiat: in alio eſſe deſinat. Non tamē loco circūſcribit: qꝛ ratio quanti non reperitur vniuoce in quantitate virtutis: ſm quā angelus ponitur eē in loco: ⁊ in quātitate corporum circa que angelus operando in loco eſſe dicitur. Corpus autem chriſti ut eſt ſub ſacramēto aliquomodo determinatur ad locum: qꝛ dimenſiones panis per quas in altari ponitur: ſunt quid finitū ⁊ non ſunt ſua ſb̄a. non tamen diffinitur loco qꝛ nō eſt in altari ſm dimēſiōes ꝓpꝛias: ſed ſm dimēſiōes panis. ꝓpter qͦd ſꝫ alias ⁊ alias dimēſiōes panis ſil' in diuerſis altaribus eſſe poterit. Non ergo ſic acceptuʒ loco diffinitur: cū icipiat eſſe in vno altari: abſqꝫ eo ꝙ in alio eſſe deſinat. nec etiam ibi eſt circūſcriptiue: cum quantitas propria ſit ibi mediante ſb̄a. ⁊ finitas ⁊ magnitudo equiuoce reperiatur in ſb̄a ⁊ quātitate dimenſiua. Immo cum nihil circunſcribatur loco niſi comparetur ad locum ſm quantitatem propriaʒ: ⁊ vniuoce reperiatur ratio quanti in quantitate locati: ſm quā cōparatur ad locuʒ ⁊ in quantitate locantis: dicere poſſumus ꝙ circūſcribi loco includit diffiniri loco: ſicut diffiniri loco includebat determinationem ad locuʒ. Eſt enim in plus ⁊ vniuerſalius determinari ad locum: ꝙ̄ diffiniri loco. ⁊ diffiniri loco eſt coīus: ꝙ̄ circūſcribi loco. Et qꝛ ab inferiori ad ſuperius arguimꝰ affirmando. A ſuperiori ad inferius negando: dicere poſſumus ꝙ quicquid loco circūſcribitur: diffinitur ⁊ determinatur loco. ⁊ qͦd loco diffinitur loco determinatur. Negando autem debemꝰ arguere econuerſo: qꝛ qͦd non determinatur ad locum: nec diffinit: nec circūſcribitur loco. Et qͦd loco non diffinitur: ſic acceptum loco circūſcribi nō poteſt. Cuʒ ergo corpꝰ chriſti ut eſt ſub ſacramēto non diffiniatur loco: loco etiaʒ circūſcribi non poterit. Oꝫ vͦo corpora que ad locum comparātur ſm quātitatem propriam: determinētur ad locuʒ ⁊ circūſcribātur ⁊ diffiniātur loco: qͦd quāto proponebatur declarādum ſatis apparet ſi cōſiderētur prehabita. Nam hiꝰ corporalia ſic accepta determinātur ad locum: qꝛ quātitas ſm quaʒ in loco ponūtur: eſt quid finitum ⁊ nō eſt ipſa ſb̄a rerum corporalium que diffiniūtur loco: qꝛ cum ſm propriam quātitatem ad locum comparētur. ⁊ cum vnius corporis vna ſit quātitas ſm quā in loco eſſe dicitur: debet vnum corpus ſolum in vno loco eſſe. qͦd eſt loco diffiniri. circūſcribūtur quidem loco. qꝛ hiꝰ corporalia velut in loco in corporalibus collocātur. Cum igitur reperiatur vniuoce quātitas. in corpore locāte ⁊ in locato. qꝛ utrobiqꝫ eſt quantitas dimēſiua. oportet corporalia ꝯtēta a corporibus ꝯtinentibus circūſcribi. verum qꝛ circūſcriptio icludit diffinitionem ⁊ determinationem ad locum. lꝫ per ſe oſtēſum ſit corporalia diffiniri loco ⁊ ad locum determinari: poſſet tamen ex iſto ſolo ultimo utrūqꝫ illorum oſtēdi: cū probatuʒ ſit omne qͦd loco circūſcribitur determinari ad locum ⁊ loco diffiniri.

Theorema. VI.

Corpori chriſti exiſtēti ſub hoſtia cōpetit poſitio ſiue ſitus que eſt differentia quantitatis. Non autē que eſt predicamentum.

Aperitio.

¶ Quia ex precedentibus eſt habitum corpus chriſti ut eſt ſacramentaliter in altari loco circūſcribi nō poſſe. crederet aliquis ꝙ poſitio: ⁊ ſitus partiuʒ ei ſic exiſtenti non poſſet competere. Ut ergo appareat qualiter ei poſitio competat: eſt aduertendum ꝙ poſitio vnomodo ſumpta eſt differentia quātitatis. Unde in predicamētis ſcribitur ꝙ quātitatum hec quideʒ habēt poſitionem ad ſe iuicem: ille vͦo minime. Aliomodo eſt predicamētum. Nam poſitio ſiue ſitus iter decem ꝑ̄dicamēta cōputat. Sic aūt ⁊ ſic accepta poſitio a cōmētatore 5ͦ metaphiſice iſto modo diſtinguitur. Nam poſitio ſiue ſitus quēdam ordinem partiuʒ importat: ut poteſt haberi a philoſopho in eodeʒ 5ͦ. Ordo autem partium eſt duplex: videlicet ordo partium in toto: ⁊ in loco. Et ꝓut ordinātur partes in toto cōſurgit ide poſitio que eſt differētia quātitatis: ꝓut vͦo ordinātur in loco: accipitur ide poſitio que eſt ꝑ̄dicamētū. Si ergo oſtēdere poterimꝰ ꝙ partes corporis chriſti exiſtētis ſub hoſtia nō habēt ordinē ad locum: ſed ad totum: oſtēſuʒ erit ꝙ corpꝰ chriſti ſacramētaliter ꝯſiderato: competit ſitus qui eſt differētia quātitatis: nō ꝗ eſt ꝑ̄dicamētū. ¶ Jō notādū ꝙ uterqꝫ talis ordo ꝓuenit ex quātitate: aliter ⁊ aliter ſumpta. Nam ſicut qualitates duplicem comparationem habēt: vnam ad ſubiectum: ſm quaʒ competit eis dare eſſe. aliā ad obiectuʒ ſiue ad exteriora: ſm quā ſūt ꝑ̄ncipia actionum ⁊ ratio vel cauſa agēdi: utputa calor per compationem ad ſubiectum: dat eſſe calidūʒ. Prout vͦo compatur ad calefactibile: eſt calefaciēdi ꝑ̄ncipiū. Sic ⁊ ꝙ̄titas ꝓut compatur ad ſubiectum: cōpetit ei dare eſſe. habet enim ſubiectum quātitatis per quātitatem eſſe quātum. Prout vͦo ad exteriora compatur: eſt ratio quare aliquid ſit in loco. Sicut ergo ſi calidum nō competur ad calefactibile per calorem: ⁊ nō eſſet calor medium iter calefactibile ⁊ calefaciēs: ſicut virtus eſt media iter agēs ⁊ actum: ſic calor daret ſuo ſubiecto eſſe calidūʒ qͦd nō eſſet calefaciēdi ꝑ̄ncipium: cum nō ſit itelligibile agēs agere: nō exiſtēte virtute media iter ipm̄ ⁊ materiaʒ. Sic corpus quātitatem habēs ſi nō comparetur ꝓ̄ quātitatem niſi ad illud in quo exiſtit: ꝯſequēs eſſet ꝙ quātitas ſuo ſubiecto daret eſſe quātum: qͦd tamē per eam ibi localiter nō eſſet. Cum ergo habitum ſit quātitatem corpis chriſti nō eſſe in ſacramēto ex vi ſacramēti: cum nihil ꝯuertatur in ipam: ſed ſolum ex naturali ꝯcomitātia. Ut qꝛ corpus chriſti ſine quātitate ꝓpa eē nō poſſet: ex quo ſb̄a panis eſt ꝯuerſa in ſb̄am corpis ⁊ ponitur ſb̄a corpis in altari per hiꝰ ꝯuerſionem exiſtere: oportet quātitatem ꝓpam que ſuum ſubiectum nō deſinit ibi eſſe: ꝓ̄ qͦd appet verum eſſe qͦd cōmuniter dicitur: chriſtum ſub hoſtia eſſe quātum nō quātitatiue. Eſt enim quātum cum ꝓpa quātitas det ei eē quātum: nō tn̄ eſt ibi quātitatiue: qꝛ ex hoc ꝙ̄titatiue aliquid exiſtit alicubi prout mediate quātitate ibi eē

ɔſpicitur. Et qꝛ ſb̃a corporis chriſti nō eſt ſub hoſtia mediāte quātitate: ſed quātitas mediāte ſb̃a: ibi quātitatiue eſſe nō poterit. Sic enim imaginari debere mus: ꝙ ex hoc corpora ſunt in loco: ⁊ habēt eſſe quātitatiuum. ꝓut per quātitatem comparātur ad locū. ſicut calidum calefacit ꝓut per calorem ad calefactibile comparatur. Cum ergo ſumatur poſitio que eſt differētia quātitatis: ꝓut corpus habet eſſe quātū ⁊ ptes ordinantur ad totum: poſitio vō que eſt predicamētum ſumatur ꝓut aliquid eſt alicubi quātitatiue: ⁊ ptes eius comparātur ad locum. Manifeſtum eſt qō declarare uolebamꝰ: videlicet corpꝰ chriſti ut eſt ſub hoſtia: habere poſitionem que eſt differētia quātitatis. cum quātitas ſua det ei eſſe quātum: cum nō deſerat ordinem quem habet ad ſubiectum. nō tamē habere poſitionem: que eſt p̄dicamētū: cum dictum corpus nō exiſtat ſub hoſtia quātitatiue. eo ꝙ ſua quātitas deſerit ordinem quem habet ad exteriora. cū ſb̃a nō ſit ibi mediāte quātitate: ſ; quātitas mediāte ſubſtantia.

Propoſitio. VII.

Non eſt inconueniens ſimul cū dimēſionibus panis: eſſe dimenſiones corporis chriſti.

Declaratio.

¶ Oportet ſi ɔſiderātur premiſſa nos fateri ſimul cū dimēſionibus panis eſſe dimēſiones corporis chriſti. Habitū eni eſt ꝙ in hoc ſacramēto ſit ɔuerſio ſb̃arū: qō tamē in accidētia nō ɔuertunt. Unde dimēſiones panis remanēt poſtꝗ̄ ſb̃a panis ɔuerſa eſt in ſb̃a; corporis. Cum igitur ante ɔuerſionē eſſet ſb̃a panis: ubi erāt dimēſiones panis: eo ꝙ forma ⁊ materia nō obtinēt diuerſum locum: pp̄ qō philoſophus in p̄mo de anima ducit ad incōueniēs dicētes animā eſſe corpꝰ: quare ex hoc ſequebat duo corpora in eode; loco exiſtere. Neceſſe eſt ergo ſb̃am panis ante ɔuerſionē eē: ubi ſue dimēſiones exiſtūt. cu; ſubſtātia reſpectu quātitatis habeat rōnem materie ⁊ ſubiecti. Et qꝛ ubi fuit p̄us ſubſtātia panis: facta ɔuerſione facta eſt ſubſtātia corporis. ſicut ſimul cū dimēſionibus panis ante ɔuerſionem erat panis ſb̃a: ſic facta ɔuerſione ſimul cū eiſdē dimēſionibꝰ erit ſubſtātia corporis. ¶ Rurſum: qꝛ dimēſiones corporis chriſti ꝓprium ſubiectū nō deſerūt: ⁊ oportet dimēſiones corporis chriſti eē ubi eſt ip̄m corpus: ex quo ſimul cū dimēſionibꝰ panis eſt ſubſtātia corporis chriſti: oportet ſimul cū dimēſionibꝰ panis eſſe dimēſiones corporis. Cogimur ergo ad hoc ſic ponēdū: difficultates tamē hāc poſitionē catholicam ipugnantes: vitare nō eſt facile. Uidetur enim contradictionem iplicare: ꝙ dimēſiones ſimul cum dimēſionibus eē poſſint. Arguit eni philoſophus in 4° phiſicoꝝ contra ponētes uacuū ⁊ dicētes locū eſſe dimēſiones ſeparatas: ꝙ ſi in hiꝰ dimenſionibꝰ reciperetur aliqō corpus: ſequeretur duo corpora in eodē loco poſſe exiſtere. Nā tota cauſa quare vnū corpus cū alio corpore ſimul eſſe non poteſt: ſumitur ex eo ꝙ dimēſiones dimēſionibus reſiſtunt. per ſe eſt eni ut idē phs inuit ꝙ dimēſiones ſecū alias dimēſiones cōpatiantur. Et qꝛ non eſt intelligibile: ꝙ remaneat aliquid p̄uatū: eo ꝙ ſibi per ſe cōpetit: niſi ibi iplicetur cōtradictio: videtur ueritatē ſuperficialiter ɔſiderantibus: ipſi deo nō eſſe poſſibile: ꝙ dimenſiones dimēſionibus exiſtant. ¶ Propter qō aduertendū: ꝙ ſi ſic eſſet: per ſe dimēſiones dimēſionibꝰ nō cōpati: ſicut eē per ſe hoiem eſt aial: fruſtra laboraremus ad ſoluendū rationē pretactā: qꝛ ſine iplicatiōe ɔ̄dictionis hoc eſſe non poſſet. Ideo notādū ꝙ dimēſiones dimēſionibu; reſiſtere: non eſt ita per ſe: ſic per ſe de ſp̄e p̄dicatur genus: uel ſicut per ſe ſup̄iora in iferioribus reſeruantur: ſed eſt ita per ſe ſicut per ſe eſt actiui agere. Utputa ꝓut eſt per ſe calidi calefacere. Dictū eſt eni ꝙ ſicut calor duplicē habet opationem. vnā ad ſubiectū ſm quā dat ei eſſe calidū. ⁊ aliam ad obiectū: ſiue ad materiā ſm quā ratio eſt calefaciēdi. Ita ⁊ quātitas ꝓut cōparatur ad ſubiectū: dat eē quātum. per cōparationē ad exteriora: ſiue ꝓut cōparat ad dimēſiones alias: cōpetit ei reſiſtere: ⁊ eſt ratio q̄re corpus habēs hiꝰ quantitatē exiſtat in loco. Sicut ergo abſq; iplicatione ɔ̄dictionis pōt eſſe calidū abſq; eo ꝙ calefaciat: ⁊ calor pōt dare eſſe calidū abſq; eo ꝙ ſit calefaciēdi p̄ncipiū. Sic ⁊ dimēſiones poterunt dare eſſe quātū abſq; eo ꝙ dimenſionibus alijs reſiſtāt. Eſt aūt ex ſup̄ioribus manifeſtū ꝙ ſemp virtus eſt media iter agēs ⁊ actū. Unde qꝛ calidū cōparatur ad calefactibile mediāte calore: ſequit calidum calefacere. ꝙ ſi iſta mediatio tolleretur calidū calefacere non poſſet. ſic ēt omne qō eſt ratio alicuius: quēdam modū mediationis habet. Cum igitur quātitas ſit ratio quare quātū reſiſtit quāto: oportet quantum vnū: ad quātū aliud comparari mediāte quātitate: ⁊ quātitatē eſſe mediā iter corpus reſiſtens ⁊ illud cui fit reſiſtentia. Et qꝛ corpora ſemper ſunt in loco mediante quātitate ut ꝓbat auicēna in ſufficiētia ſua ſm iſtū modū ordinis quē videmꝰ: nō eſt itelligibile corpora alicubi eſſe localiter: niſi ibi talis mediatio inueniatur. Propter qō ſm iſtū modū ordinis quē videmus: reſeruata hiꝰ mediatione: ſaluare nō poſſumus duo corpora localiter exiſtentia ſimul eſſe. ſed ſi ſb̃a non eſſet alicubi mediante quātitate. Immo ecōuerſo: quātitas ibi eſſet mediāte ſb̃a: talis mediatio tolleretur. ⁊ per ɔſequēs hiꝰ reſiſtētia ibi nō eſſet. Cum ergo ſit ex precedētibus patefactū. dimenſiones corporis chriſti eſſe ſub hoſtia mediāte ſb̃a. ſicut non eſt ɔtra rōnē ſb̃e ſimul cū dimēſionibu; eſſe: ſic nō eſt cōtra rationē dimēſionū corporis chriſti exiſtētiū in altari mediāte ſb̃a: eſſe ſimul cū dimenſionibus panis. Tota ergo cā quare nō eſt iconueniēs eſſe dimēſiōe; corporis ſimul cū dimēſionibus panis eſt. qꝛ chr̄i corpus nō eſt in altari localiter: nec mediāte quātitate ꝓpria. ſed per ɔuerſionē ſubſtātie pani; in ipſum. Propter qō tollitur illa mediatio ſm quā oriebatur talis reſiſtētia. qua dimēſiones dimenſionibus reſiſtebāt. Utrū aūt ſm aliū modū ordinis. ⁊ pp̄ aliquā aliā cā; quā habet per ſb̃tractionem huiꝰ mediatiōis. ſaluare poſſumus dimēſiones ſil' cū dimēſionibus eſſe. Ita ꝙ duo corpora alicubi localiter exiſtētia. ꝓut localr̄ exiſtunt in eodē loco eſſe poſſint directe. non eſt preſentis ſpeculationis. l; ēt hec fides catholica ponat: qꝛ dicit chriſti corpꝰ: in reſeruatis clauſtris virginis de beate marie utero exiuiſſe. ⁊ ianui; clauſis ad diſcipulos intraſſe. ⁊ corpu; glorificatū cū nō gl̄ificato in eodē loco poſſe conſiſtere.

Propoſitio. VIII.

Non eſt inconueniens corpus chriſti ſic eē ſub ſpeciebus hoſtie. ꝙ ſimul cū dimenſionibus vnius partis. ſint dimenſiones alterius partis.

Declaratio.

¶ Superius aūt oſtenſum eſt ſm illum modū exiſtendi. quē habet chriſtus ſub ſpeciebus hoſtie non eſſe impoſſibile. ſimul cum dimenſionibus panis eſſe dimenſiones corporis chriſti. Nunc aūt reſtat oſtendere ꝙ ſm prefatum modū exiſtēdi ſimul cū dimenſionibus vnius partis: poſſunt eſſe dimenſiones alterius ptis.

¶ Ad cuius euidentiã aduertendũ: ꝙ ex eadẽ cau-
ſa procedit quare duo coꝛpora nõ poſſunt ſtare in eo
dem loco: ⁊ quare plura duobus uel etiam infinita. ⁊
quare ubi eſt vnũ paruũ coꝛp⁹ nõ poteſt eẽ maius uel
maximũ: uel ẽt infinitũ: ſi eẽt dare magnitudinẽ infini
tã. Nã tota cã quare duo coꝛpora in eodẽ loco eẽ nõ
poſſunt ſumitur ut ſuperius dicebat̃ ex eo ꝙ dimẽſio
nes dimẽſionibus reſiſtunt: qḋ ſi tolleretur hi⁹ reſiſtẽ
tia: nõ eẽt dare cãm quare duo coꝛpora uel etiam in-
finita in eodeꝫ loco eẽ non poſſent. ideo phs. 4° phi
ſicoꝝ ca° de uacuo ait. Qꝫ ſi duo coꝛpora poſſent eẽ
in eodeꝫ loco: ⁊ quelibet ⁊ ẽt infinita ut cõmentatoꝛ
ſupplet. Cum igitur duo coꝛpora in eodeꝫ loco eẽ nõ
poſſint: niſi reſiſtẽtia tollatur: ⁊ reſiſtẽtia dimẽſionuꝫ
amota: quelibet coꝛpora uel ẽt ĩfinita ſiml' eẽ ualent.
bona eſt ꝯſequẽtia ceteris ꝯditionibus paribus: qꝛ ſi
duo coꝛpora ſimul eẽ ualẽt: poſſunt eẽ ſimul quelibet
⁊ ĩfinita. Eſt enĩ tota cã hui⁹: ut patet ex habitiſ amo
tio reſiſtẽtie. Et ſicut hi⁹ amotio reſiſtẽtie cã eſt qua-
re duo coꝛpora: ⁊ quelibet ⁊ etiã ĩfinita: ſi infinita eẽt
dare ſimul eẽ pñt. Sic etiam talis amotio cã exiſtit:
quare ubi eſt minus coꝛpus: poteſt eẽ maius ⁊ maxi
mum: ⁊ ẽt infinitũ: ſi eẽt dare magnitudineꝫ infinitã.
Nam ſic duo coꝛpora plus occupant de loco: ꝙ̃ vnuꝫ
coꝛpus: qꝛ dimẽſiones reſiſtunt dimenſionibuſ: ⁊ ubi
eſt vnum coꝛpus aliud eẽ non poteſt: ꝙ ſi talis reſiſtẽ
tia tolleretur: ⁊ vnum coꝛpus ſimul cum alio eẽ poſ-
ſet. non plus occuparent de loco plura coꝛpora uel ẽt
infinita: ꝙ̃ vnum ſolum coꝛpus. ſic eſt ubi eſt min⁹ coꝛ
pus: maius coꝛpus eẽ non poteſt: ſed pluſ occupat de
loco maius coꝛpus ꝙ̃ minus coꝛpuſ: qꝛ partes magni
tudinis coꝛporis ſibi adinuiceꝫ reſiſtunt: ⁊ ubi eſt vna
pars: alia pars eẽ non poteſt. Sic enim imaginari de
bemus: ꝙ ſicut in coꝛpoꝛibus contiguis coꝛpus reſi-
ſtit coꝛpori ſibi ꝯtiguo. ſic eſt in partibus eiuſdeꝫ coꝛ
poris ꝯtigui: pars reſiſtit parti ſibi pꝛoxime: ⁊ ubi eſt
vna pars: alia eẽ non ualet: ſed ſi pars ſimul cum par-
te eẽ poſſet: non plus occuparet de loco magnuꝫ coꝛ
pus ꝙ̃ paruum coꝛpus: ⁊ totum coꝛpus ꝙ̃ vna pars.
¶ Clare ergo manifeſtũ eſt ꝙ ſi dimenſiones dimen
ſionibus nõ reſiſterent ſꝫm ꝙ ad pꝛeſens ſpectat. qua
tuoꝛ inde ſequerentur. Pꝛimo qꝛ ubi eſt vnum coꝛp⁹
poſſent eẽ duo: ⁊ quelibet ⁊ infinita. Scḋo qꝛ ubi eſt
minus coꝛpus: poſſet eẽ maius ⁊ maximum ⁊ infini-
tum. Tertio qꝛ ubi eſt vna pars alicui⁹ coꝛporis: poſ
ſint eẽ due ⁊ etiã omnes partes. Quarto ⁊ ultimo qꝛ
ubi exiſtit ſingula pars: totum coꝛpuſ poſſet exiſtere.
¶ Hĳs viſis de leui patet pꝛopoſitum. Nam cuꝫ coꝛ
pus chꝛiſti: ⁊ quelibet pars eius non ſit ſub ſpeciebus
hoſtie modo quo dimenſiones dimenſionib⁹ reſiſtũt:
qꝛ non eſt ibi ſb̃a mediante quantitate: ſed quantitas
mediante ſb̃a ſimul cum dimenſionibus vnius partiſ
eẽ poterunt dimenſionibus alteriuſ partis. Sic ergo
ſimul cum dimenſionibus panis eẽ pñt dimenſiones
coꝛporis chꝛiſti: eo ꝙ iſte dimenſiones nõ reſiſtant di
menſionibus illis. Sic ſimul cum dimenſionibus vni
us partis: pñt eẽ dimẽſiones alterius partis: qꝛ talis
reſiſtentia eſt amota: manifeſtum eſt ergo qḋ decla-
rare uolebam⁹. ¶ Sed ut magis pateat ueritas que
ſiti. Notandum ꝙ non eſt reſiſtentia dimenſionum
niſi utreqꝫ dimẽſiones reſiſtant. Dupliciter ergo talis
reſiſtentia tolli poteſt. Pꝛimo ſi neutre dimenſiones
reſiſtant. Scḋo ſi ſolũ altere reſiſtant. Si ergo eſſent
duo genera dimenſionum: ⁊ vnum quantum de ſe re-
ſiſteret. alterum v̊o non reſiſteret: tales dimenſiones
ſimul eẽ poſſent. amota enim eẽt reſiſtentia cum reſi-
ſtentia eẽ non ualet: ut dictum eſt: niſi utreqꝫ dimẽſio
nes reſiſtant. Cum ergo in ſacramẽto altaris ſint duo
dimenſionum genera: videlicet dimenſiones paniſ: ⁊
dimenſiones coꝛporis chꝛiſti. ſꝫm has duas dimenſio
nes triplex comparatio ſumi poteſt. Pꝛimo enim cõ
parari pñt dimenſiones panis ad dimenſiones coꝛpo
ris. Scḋo cõparari poterunt dimenſiones vnius par
tis coꝛporis chꝛiſti ad dimenſiones alterius partis.
Tertio dimenſiones vnius partis hoſtie: ad dimen-
ſiones alterius partis. Poterũt ergo ſimul eẽ dimen
ſiones coꝛporis cum dimenſionibus hoſtie. ⁊ dimen-
ſiones vnius partis coꝛporiſ chꝛiſti cum dimenſioni-
bus alterius partis. Dimenſiones tñ vnius partis ho
ſtie cum dimenſionibus alterius partiſ nullatenus eẽ
poterunt. Nam ſi dimenſioneſ hoſtie quantum eſt de
ſe reſiſtant dimenſionibus poterunt tamẽ eẽ ſimul cũ
dimenſionibus coꝛporis chꝛiſti: qꝛ dimenſiones dicti
coꝛporis non ſunt ſub ſacramento altaris modo quo
reſiſtũt. Sic enim arguit philoſophus. 4° phiſicoꝝ.
Qꝫ ſi aliquod coꝛpus poneretur in uacuo ſimul cum
dimenſionibus eẽnt dimenſiones. Nam uacuum non
eſt natura aliqua que poſſit cedere: uel que poſſit re-
ſiſtere. Si ergo uacuum ut videbantur antiqui pone
re. nihil eſt aliud ꝙ̃ dimenſiones ſeparate: ſi hi⁹ dimẽ
ſiones non cedũt neqꝫ reſiſtũt: ſi inter tales dimenſio
nes poneret̃ aliqḋ coꝛp⁹ ꝙ̃cunqꝫ coꝛp⁹ illud eẽt aptũ
natũ reſiſtẽ ſil' cũ dimẽſionib⁹ illi⁹ coꝛpis: eẽnt dimẽ-
ſiones ſeparate: qꝛ taleſ dimenſiones non reſiſtunt: ⁊
ſi non reſiſtunt nec cedũt. Tota enim cã quare aliqd
cedit eſt: qꝛ reſiſtit: ob hoc enim aer cedit lapidi: qꝛ re
ſiſtit ei: ⁊ ſimul cum dimẽſionibus lapidis non pñt eẽ
dimenſiones aeris. Quantũcunqꝫ ergo dimenſiones
hoſtie quantum eſt de ſe. ſint apte nate reſiſtere: ſimul
tamen cum dimenſionibus poterunt eẽ dimenſiones
coꝛporis chꝛiſti eo ꝙ hi⁹ dimenſiones nõ ſunt ſub ho
ſtia modo quo reſiſtunt. dimenſiones autẽ vnius par
tis coꝛporis ſimul etiaꝫ eẽ poterunt: non qꝛ altere re
ſiſtant: altere non reſiſtant. ſed qꝛ neutre reſiſtunt: ſed
dimenſiones vnius partis hoſtie cum dimenſionibus
alterius partis nullomõ ſimul eẽ poterunt. eſt enĩ ibi
cõpleta reſiſtẽtia cũ utreqꝫ reſiſtãt. Pꝛopoſitio. IX.

t Otus chꝛiſtus eſt in tota hoſtia: ⁊ to tus in qualibet pte hoſtie. Declatio.

¶ Licet ualde videatur mirabile ꝙ totum coꝛpus chꝛi
ſti tante quantitatis exiſtens ſub dimenſionibus tam
parue hoſtie contineatur: tamen ſꝫm ineffabilem ueri
tatem fidei catholice cogimur ad ponendum. ꝙ non
ſit ſolum totus chꝛs in tota hoſtia: ſed etiam ꝙ totuſ
chꝛs ſit in qualibet pte hoſtie. ¶ Hanc aũt ueritateꝫ
triplici via uenari poſſumuſ. Pꝛimo ſꝫm ꝙ ſb̃a coꝛpo
ris chꝛi comparatur ad ſb̃am panis: quem in ip̃m cõ
uertitur. Scḋo ꝓut quantitates coꝛporiſ chꝛi compa
rantur ad ſb̃aꝫ eius. in qua radicantur. Tertio pꝛout
quantitas coꝛporis chꝛi cõparatur ad quantitatẽ ho
ſtie: ⁊ ꝓut quantitas vnius partis cõparatur ad quã-
titatem alteri⁹ partis. ¶ Pꝛopter p̃mũ notanduꝫ ꝙ
ꝙ̃tum ad pñs ſpectat in reb⁹ coꝛporalib⁹ duplicẽ to
talitatem dicere poſſum⁹. Unam quantitatiuã: ⁊ aliã
eẽntialem. Albedini enĩ duplex totalitas competit.
Una dimẽſiua: ſꝫm quam extenditur albedo extenſio
ne ſupficiei. pp qḋ dicitur in p̃dicamentis: ꝙ albedo
dicitur multa eo ꝙ ſupficies multa ſit: ſꝫm hanc autẽ
totalitateꝫ: albedo eſt tota in ſuperficie: ⁊ parſ in par
te: ut ſi ſuperficies ſit duorum palmorũ in medietate
ſuperficiei erit albedo vni⁹ palmi: ⁊ loquendo de to-

talitate predicta omnino ſeccabitur albedo ut ſecca-
tur ſuperficies. Alia autem totalitas albedinis eſt to
talitas eſſentialis ſiue totalitaſ diffinitiua: ⁊ ſm hanc
totalitatem non ſeccatur albedo: ut ſeccatur ſuperfi-
cies: nec eſt tota in toto: nec pars in parte: ſed tota al
bedo in tota ſuperficie: ⁊ tota in qualibet parte. Si
enim ſit aliqua ſuperficies alba ⁊ diuidatur: quelibet
pars ſuperficiei erit alba: ⁊ albedo reſeruabit in qua-
libet parte. Cuꝫ ergo non ſit albedo niſi habeat in ſe
omnia: que pertinent ad rationem albedinis ſicut nō
eſt homo: niſi qd̄ aggregat in ſe quicquid partiū ad ra
tionem hominis. Quia ergo in qualibet parte ſuper-
ficiei reſeruatur albedo. In qualibet pte erit tota al-
bedo loquendo de totalitate diffinitiua ⁊ eſſentiali.
Et ſicut eſt in accidentibus ſic ſuo modo eſt in ſubſtā
tijs corporalibus. Nam lapis ſm totalitatem dimen
ſiuam ſi eſt in aliquo loco eſt totus in toto: ⁊ pars in
pte. Sed qꝛ quelibet pars lapidis eſt lapis: ⁊ in quali
bet pte lapidis reſeruatur tota ratio lapidiſ: ⁊ ibi cō-
currunt oīa que ptinēt ad diffinitionē lapidiſ: ideo ſꝫ
diffinitiuam totalitatē tota ſba lapidiſ eſt in toto lapi
de: ⁊ tota in qͥlibet parte. ¶ Hijs viſiſ patet q̄d dicē-
dum ſit de corpore chři. Nam ut pōt patere ex habi-
tis tota ſba panis conuertitur in totam ſbam corpo-
ris chři: nō ſm totalitatē quātitatiuā: ſed ſm totalita
tem eēntialem. Dicebat eni ꝙ in hac ꝯuerſione ita cō
uertitur quid in quid qd̄ nō ꝯuertitur quātū in quātū
ergo ex vi ſacři chřs eſt ſub hoſtia ſolū ſm totalitatē
ſbalem eo ꝙ tota ſba panis conuerſa ſit in totā ſbam
corporis chři: cū ergo ante ꝯuerſionē ſm totalitateꝫ
ſbalem eēt tota ſba panis ſub tota hoſtia ⁊ tota ſub
qualibet pte: qꝛ facta ꝯuerſione ibi eſt tota ſba corpo
ris ubi fuerat tota ſba panis: oīno cogimur ad dicen
dū ꝙ facta trāſlatiōe ſit tota ſba corporis chři ſub to
ta hoſtia ⁊ tota in qualibet pte. Et qꝛ naturaliter to-
tam ſubſtantiaꝫ corporis chriſti ſeqtur totalitas quā
titatis que fundatur in ipſo corpore. ideo corp⁹ chri-
ſti tam ſm totalitatem ſubſtantialem ꝙ̄ ſm totalita-
tem quantitatiuam eſt totum in tota hoſtia: ⁊ totum
in qualibet parte: aliter ⁊ aliter. qꝛ ſm totalitatē ſub-
ſtantialem eſt totum corpus chriſti in qualibet par-
te hoſtie ex vi ſacramenti: ſed ſm totalitatem quanti
tatiuam eſt totus chriſtus in qͥlibet parte ſm natura-
lem concomitantiam ſolum. Patefacta eſt ergo pͥma
via: videlicet ſi cōparam⁹ ſbaꝫ corporis chři ad ſbaꝫ
panis: que in ipſam ꝯuertit ꝙ opꝫ nos dicere. ꝙ ſit to
tum corp⁹ chři in tota hoſtia: ⁊ totum in qͥlibet pte: ſi
cut ſbaliter ante conuerſionē erat in tota hoſtia tota
ſba paniſ: ⁊ tota in qͥlibet pte. ¶ Scd̄a via ſic oñdit.
Nā modo oppoſito eſt corp⁹ chři in celo ⁊ prout ha
bet eē ſub hoſtia. Nā in celo eſt localiter: ideo eſt ibi
ſm dimenſiones ꝓprias: ⁊ per quātitatē. Nā ut pro-
bat auicēna in ſufficiētia ſua: ꝙ omnis ſba corpora-
lis eſt in loco per quantitatem: ꝑꝑ qd̄ ꝓut eſt chřs in
celo: qꝛ ibi localiter eſt ſba mediante quantitate: ſed
ꝓut eſt ſub hoſtia non eſt localiter: ſed eſt ibi ſoluꝫ ex
conuerſione alteri⁹ in ipm: ſiue eſt ibi ſolum ſacramē
taliter in quantuꝫ virtute ſacramenti ſba panis eſt cō
uerſa in corp⁹ chři. Et qꝛ ex vi ſacramenti non eſt ibi
niſi ſba corporis chři eo ꝙ ſolum in talem ſbam con
uerſa eſt ſba panis. Ideo per ſe ⁊ primo ſub hoſtia eſt
ſba corporis. Si aūt eſt ibi quātitas ⁊ alia accidētia.
hoc eſt ex nāli ꝯcomitātia ⁊ mediāte ſba. Bñ eſt ergo
dictū ꝙ chřs eſt quodāmō mō oppoſito in celo: ⁊ ſb
hoſtia. Nā in celo eſt ſba mediāte q̄titate: ſub hoſtia
aūt eſt q̄titas mediāte ſba: id̄ in celo ubi eſt ſba medi
ante quātitate trahitur totalitas ſbe ad modū totali
tatis quātitatis. Et qꝛ ſm totalitatē quātitatiuaꝫ eſt
aliquid totum in toto ⁊ parſ in partem. Ideo loquen
do de corpore chři ut habet eē in celo eſt totuꝫ corp⁹
chři in toto ſuo loco ⁊ parſ in parte. In hoſtia aūt ubi
eſt quātitas mediāte ſba totalitas quātitatiua trahit
ad modū totalitatis ſbe: ita ꝙ eſt tota quātitas cor-
poriſ chři in tota hoſtia ⁊ tota in qualibet pte: qꝛ mo
dus totalitatis ſbalis eſt ꝙ ſit tota in toto: ⁊ tota in
parte. Sicut ġ ſba que de ſe nō diuidit: qꝛ eſt in loco
mediāte q̄titate: cui cōpetit diuiſio eſt ibi diuiſibilr.
ſic ecōuerſo quātitas corpis chři que de ſe eſt diuiſibi
lis qꝛ eſt ſub hoſtia mediāte ſba cui per ſe nō cōpetit
diuiſio: eſt ibi idiuiſibilr: ꝑꝑ qd̄ patet cōparādo quā-
titatē corporiſ chři ad ſbam ei⁹ mediante qua eſt ſub
hoſtia: opꝫ nos dicere totū chřm eē ſub tota hoſtia: ⁊
totū in qͥlibet pte. ¶ Tertia via ſic oñdit. Dicebatur
eni in ꝓcedēti caplo ꝙ ſm dimēſiōes paniſ ⁊ dimēſio
nes corpis chři triplex cōparatio ſumi poterat. Pri-
mo qꝛ dimēſiones hoſtie ſic cōparant ad dimēſiones
corporis chři ꝙ ſimul cū dimēſionib⁹ hoſtie pñt eſſe
dimēſiones corporis. Secundo qꝛ dimenſioneſ vni⁹
ptis corporis chři ſic ēt cōparant ad dimēſiones alte
ri⁹ ptis ꝙ illis nō reſiſtūt: ſꝫ ſimul cū eis eē ualent: ſꝫ
ſm cōparationem tertiam ſm quā dimenſiones vni⁹
partis hoſtie ad dimenſiones alteri⁹ partis comparā
tur: eſt ibi completa reſiſtentia: ⁊ iſte cum illis eſſe nō
pñt. quātitas ergo hoſtie erit tota in tota hoſtia ⁊ ps
in pte. eo ꝙ ibi vna pars hoſtie exiſtit altera eſſe non
pōt. Ideo plus occupat de loco tota hoſtia ꝙ̄ ps ei⁹:
ſꝫ ut patet per habita ubi eſt aliqua pars hoſtie ibi eſt
aliqua pars corporis chři: qꝛ quantitas hoſtie non re
ſiſtit quantitati corporiſ. Rurſuꝫ ubi eſt vna pars cor
poris chři: ibi poteſt eſſe alia: ⁊ etiam per conſequēs
ibi poterit eē totū corp⁹: qꝛ dimenſiones vni⁹ partis
corporis dimenſionib⁹ alteri⁹ partis non reſiſtunt: er
go ubi eſt quecūqꝫ ps hoſtie nō eſt iconueniens ꝙ ibi
ſit totū corp⁹ chři. Eſt ġ tertia via declarata. ¶ Ex
hijs aūt trib⁹ vijs declarat plane vͥtas. Nā per pͥmā
viā hētur totā ſbaꝫ corporis chři eē in tota hoſtia: ⁊
totā in qualibet pte: ſicut ſbaliter tota ſba panis con
uerſa in totā ſbam corporis chři erat ſbaliter tota in
tota hoſtia ⁊ tota in qͥlibet pte. ¶ Per ſcd̄am aūt vi
am per quā oñdit totalitatem quantitatiuā corporis
chři trahi ad modū totalitatis ſbe manifeſte colligit
ꝙ ſicut corp⁹ chři ſbaliter eſt totū in tota hoſtia ⁊ to
tum in qͥlibet pte: ſic ēt ſm totā quātitatē ſuā eſſe to-
tum ſub tota hoſtia: ⁊ totū ſub qualibet pte. ¶ Per
tertiā autem viā omnes ambiguitates tolluntur. non
enim debet eē ambiguū. Utrū tota quantitas corpo
ris chři poſſit eē in qualibet pte hoſtie. nā ſi vna pars
corporiſ chři alteri parti reſiſteret: ⁊ ubi vna parſ eēt
altera eē nō poſſet: plus requireret de ſpatio magna
pars ꝙ̄ parua. ⁊ plus totū corp⁹ ꝙ̄ pars quelibet. Sꝫ
qꝛ partes corporis chři ſic ſunt ſub hoſtia ꝙ ſibi inui
cem nō reſiſtūt. qd̄ ſuppoſito per imaginationē nřam
ꝙ in qualibet parte hoſtie poſſit eſſe totū corp⁹ chři
qd̄ declarare uolebamus.

Theorema .x.

I Icet tot⁹ chriſtus ſit in qualibet par-
te hoſtie: partes tamen ille in quibus
per ſe eſt totus chriſtus non ſunt infi-
nite: ſed finite.

Declaratio.

¶ Eſt aūt in ſuperioribus declaratū ꝙ rebus corpora
libus cōpetit duplex totalitas. Una quantitatiua. al
tera ſubſtantialis. Cū ergo totum ⁊ pars correlatiue

dicũtur: oportet cuilibet totalitati correſpõdere ſuã
partialitatẽ. Aliter eñi diuiditur res ut eſt continua:
aliter ut eſt ſƀa: ⁊ ut eſt nã quedã. Lapis eñi ut eſt q̃d
cõtinuũ eſt diuiſibilis in ĩfinitũ. Eſt eñi de rõne cõti-
nui ꝙ diuiſibile ſit in ſemꝑ diuiſibilia: ut patet ꝑ phm
in 6° phiſicoꝝ ⁊ ṗ° celi ⁊ mundi. imo fere ubiq; in li
bris eius hec ĩuenit̃ ſnia. Nõ eñi eſt poſſibile ꝯtinuũ
diuidi in idiuiſibilia: q2 ſi indiuiſibilia cõponant̃: nul-
lam efficiũt magnitudinẽ. ⁊ plura indiuiſibilia nõ ſũt
aliq̃d magis: ꝙ vnũ idiuiſibile. Si g̊ cõtinuũ diuide-
ret̃ in idiuiſibilia fieret ꝗtũ ex nõ quãtis: ⁊ magnitu-
do ex nõ magnitudib⁹: ⁊ diuiſuȝ nõ erit aliq̃d maius
aliquo diuidẽtiũ. Eſt g̊ cõtinuũ diuiſibile in ĩfinitũ: ⁊
quelibet res ſi diuidat̃ ut cõtinua. põt diuidi in ĩfini-
tas ꝑtes. Nõ eſt g̊ dare minimũ in re: ſi conſiderat̃ ut
cõtinua. Eſt tñ dare minimũ ſi cõſiderat̃ ut ſƀa: ⁊ ut
nã quedã. Vñ phs in ṗ° phiſicoꝝ diſputans ꝯ anaxa
goram oñdit ꝙ eſt dare mimã carnẽ: ⁊ mimaȝ aquã.
Stat eñi res nãlis: ⁊ in mai⁹: ⁊ in minus. Quia diuȝ
nã cõſtãtiũ eſt rõ certa. ⁊ nũs eoruȝ magnitudinis ⁊
augmẽti. ut dicit̃ in 2° de aĩa. Poſſet g̊ adeo eẽ mini-
mã caro: ꝙ ſi ulterius diuideret̃ nõ remaneret in ſpe
cie carnis: ⁊ adeo poſſet eſſe magnus leo: ꝙ ſi ulteri⁹
creſceret nõ ſufficeret ad animandũ totũ corpus leo
nis aĩa. Propter qȯ nõ eſſet leo nec remaneret in ſpe
cie leonis. ⁊ ſi dubiũ eſt de augmẽto. Vtrũ alique res
nãles poſſint augeri in infinitũ. ꝑꝑ hoc qȯ phs videt̃
dicere in 2° de aĩa. ꝙ ignis in ĩfinitũ augeretur: ſi hr̃et
cõbuſtibile. De diminutione tñ nulla eſt qȯ. Quia cũ
nõ ſit dare aliq̃d ocioſum in nã: ⁊ nulla res ſit deſtitu
ta operatione ſua ꝓpria: opȝ nos dicere ꝙ cũ accipe
retur adeo modica caro ꝙ ſi ulterius diuideret̃ non
poſſet ei cõpetere aliqua opatio carniſ eo ꝙ ibi ſit ſta
tus. ⁊ diuiſa talis caro nõ erit in ſpecie carnis. Mani
feſtũ eſt g̊ ꝙ lapis ut cõtinuus eſt diuiſibiliſ in ĩfinitaſ
ꝑtes: ⁊ nunꝗ̃ põt adeo diuidi: q̃n ſemꝑ remaneat con
tinuus. ſed lapis ut lapis eſt: ⁊ ut eſt nã quedã nõ ha-
bet infinitas ꝑtes ⁊ põt adeo diuidi ꝙ nõ remaneret
in ſpecie lapidis. Sic etiã ut facit ad ꝓpoſitum panis
ut eſt q̃d cõtinuũ. diuiſibilis eſt in infinitum. ſed ut eſt
ſƀa quedã nõ habet infinitas partes. põt adeo modi
cum accipi de pane ꝙ ſi ulteriuſ diuideret̃ nõ remane
ret ſpecies panis. Licet g̊ chr̃s ſit totus in tota hoſtia
⁊ totus in qualibet ꝑte hoſtie. Tñ q2 non eſt in parti
bus hoſtie ut ſunt q̃d cõtinuũ: ſed eſt in talibus parti
bus: ut põt ibi reſeruari ſpẽs: ⁊ ſƀa panis que nõ ſũt
infinite: ſed finite. ꝑtes ergo hoſtie in q̃bus per ſe exi
ſtit totus chr̃s nõ erũt infinite ſed finite. Si enim ar-
guebam⁹ in ꝓcedenti caplo ꝙ q2 tota ſƀa paniſ ſm to
talitatẽ diffinitiuã erat in tota hoſtia: ⁊ tota in quali-
bet ꝑte: ideo tota ſƀa corporis chr̃i facta cõuerſione
eſt tota in tota hoſtia ⁊ tota in q̃libet ꝑte. Sed cũ to
ta ſƀa panis ẽt ſm rõnẽ diffinitiuã nõ reſeruet̃ in qua
libet ꝑte hoſtie loquẽdo de partialitate ꝓut hoſtia di
uidit̃ ut quid cõtinuũ: ⁊ ut hẽt parteſ infinitaſ: q2 poſ
ſet adeo accipi modicũ de hoſtia ꝙ nõ reſeruaretur
ibi ſpecies panis: nõ eſt tot⁹ chr̃s in qualibet ꝑte ho-
ſtie ſm ꝙ diuiditur hoſtia: ⁊ ut q̃d continuũ: ⁊ ut ha-
bet ꝑtes infinitas: ſed reſeruat̃ in q̃libet parte hoſtie
totus chr̃s ut hoſtia diuiditur in tales ꝑtes in q̃b⁹ po
teſt reſeruari ſpẽs panis: ⁊ nõ ut habet ꝑtes ĩfinitas.
Immo q2 in hoc ſacramẽto eſt cõuerſio ſƀarũ abſq;
cõuerſione accidẽtiũ: opȝ nos oĩno loqui de partiali
tate ꝓut quelibet ꝑs panis eſt panis: nõ prout queli-
bet pars cõtinui eſt continua. Et q2 nulla hoſtia ante
cõſecrationem diuiſibilis eſt in infinitas ꝑtes in qui-
bus reſeruet̃ ſpecies panis: lȝ quelibet hoſtia diuiſibi
lis ſit in infinitas ꝑtes: in q̃bus reſeruari põt rõ conti
nui in nulla hoſtia facta cõſecratione erit dare infini-
tas ꝑtes: in q̃bus per ſe ſit totus chr̃s: ſicut ante cõſe
crationẽ infinite ꝑtes in hoſtia: in quibus reſeruaret̃
ſpẽs: ⁊ ſƀa panis: eẽ nõ poterũt. ¶ Hijs viſis nõ bo
nã apparet eẽ imaginationẽ dicentiũ chr̃m ſic eſſe to
tuȝ in tota hoſtia: ⁊ totũ in q̃libet ꝑte. ſicut imago eſt
tota in toto ſpeculo: ⁊ tota in q̃libet ꝑte. Vnde cõclu
debant ꝙ cũ nõ ſit tota imago in ꝑte ſpeculi: niſi ſpe-
culo fracto: nõ eſt totus chr̃s in ꝑte hoſtie niſi hoſtia
fracta. Videmus eñi ad ſenſum ꝙ ſi ſpeculũ ſit vnum
loquendo de ſpeculis uſitatis: que ſunt figure cõuer-
ſe ſemꝑ in vno ſpeculo vnĩ⁹ ⁊ eiuſdẽ vultus nõ appa
ret niſi vnũ idolũ. Sed ſi frangat̃ ſpeculuȝ quot ſunt
ꝑtes ſpeculi: tot apparent ibi imagines vnius ⁊ eiuſ-
dem vultus. Sic dicebant iſti de corpore chr̃i exiſtẽ
te ſub hoſtia ꝙ hoſtia integra ꝑmanẽte ſic erat totus
chr̃s in tota hoſtia: ꝙ nõ erat tot⁹ in qualibet parte.
Sed ſi diuidebat̃ hoſtia in ꝑtes ſuas in qualibet ꝑte
hoſtie reſeruabat̃ totus chr̃ſ. Eſt aũt hec imaginatio
nõ bona: q2 ꝙ vna imago vnius ⁊ eiuſdẽ vultuſ appa
ret in vno ſpeculo cõuerſo hoc eſt ꝓpter vnitatẽ ſuꝑ
ficiei ſpeculi q2 ſm vnã ſuperficieȝ eſt vna reflexio: ⁊
ꝑꝑ vnitateȝ reflexionis appet vna imago: ſed fracto
ſpeculo plurificant̃ ſuperficies. ⁊ plurificatis ſuperfi
ciebus: apparẽt plures imagines. Chr̃s aũt totus eſt
ſub tota hoſtia rõne totalitatis ſƀſtãtie panis cõuer
ſe in totã ſƀam corꝑis chr̃i: q2 g̊ ſimpliciter ⁊ abſolu-
te loquẽdo tot⁹ panis ſm totalitatẽ ſƀaleȝ eſt in tota
hoſtia: ⁊ totus in q̃libet ꝑte loquendo de ꝑtib⁹ in qui
bus põt reſeruari ſpẽs paniſ. Simpliciter cõcedẽ de
bemuſ ꝙ facta ꝯuerſione ſit tot⁹ chr̃ſ in tota hoſtia ⁊
tot⁹ in q̃libet ꝑte. cũ poſt conuerſionẽ ibi ſit tot⁹ chr̃s
ubi erat totuſ panis ſm ſƀalẽ totalitatẽ. ¶ Iſti ergo
q̊dãmõ ecõuerſo debebãt dicere: nã q2 nulla pars eſt
adeo modica in qua ut eſt cõiũcta alteri nõ reſeruet̃
ſpẽs panis. igit̃ in q̃libet ꝑte hoſtie ut eſt ꝯiũcta alteri
hẽt chr̃s eſſe: tñ q2 poſſet adeo modicũ accipi de ho
ſtia ꝙ ibi reſeruari nõ poſſet ſpẽs panis nõ quelibet
ꝑs hoſtie ſi frangat̃ hoſtia cõtinebit totũ chr̃m. Im-
mo omnis illa pars tam modica: in qua nõ põt reſer-
uari ſpecies panis per ſe accepta: nõ eſt cõtẽtiua cor-
poris chr̃i: ⁊ ſi nõ eſt cõtentiua totius corporis: non
eſt ꝯtẽtiua ꝑtis ei⁹. Declaratũ eſt eñi ſic chr̃m eſſe ſub
hoſtia ꝙ ubi eſt vna ꝑs corꝑis eſt ibi totum corpus.
Clarum eſt ergo ꝙ nõ ſolũ per ſe loquendo ꝑtes ho
ſtie in quibus habet eẽ totus chriſtus nõ ſunt infini-
te: ſed finite: ſed etiã patet finitas eſſe illas: in quibus
per ſe acceptis habent eſſe ꝑtes corporis chriſti cum
adeo modicuȝ hoſtie poſſit ab hoſtia ſeparari in qua
eſſe nõ poterit: nec corpus chriſti: nec pars corporis.

Propoſitio. XI.

Ic eniȝ eſt chriſtus totus in qualibet
s parte hoſtie: ꝙ in parte punctali ho
ſtie: nec eſt chriſtus: nec pars chriſti.

Declaratio.

¶ Sumeret forte aliq̃s ex habitis errãdi mãm dicens
chr̃ȝ eẽ in q̃libet ꝑte pũctali hoſtie. Dicebat̃ eñi ſuꝑi⁹
chr̃m ſic eẽ in celo: ꝙ eſt ibi ſƀa mediãte ꝗtitate: ſed
ut eſt ſub hoſtia eſt ibi ꝗtitas mediãte ſƀa. Cũ g̊ ſƀa
de ſe ſit idiuiſibilis: ꝗtitas v̊o diuiſibilis: ex hoc ar-
guebatur ſubſtantiam corporis chriſti ut eſt in celo
eſſe diuiſibiliter: q2 eſt ibi per quãtitatẽ cui competit
diuiſio: quãtitatẽ v̊o eius eẽ ſub hoſtia idiuiſibiliter:

qꝛ eſt ibi q̄titas per ſb̄am cui per ſe diuiſio nō competit. Quia ḡ nihil eſt ſub hoſtia oīno indiuiſibile niſi pūctus. ¶ Hijs ſupficialr̄ cōſideratis oīno videt̄ dicendū eſſe ꝙ in pte pūctali hoſtie ſit tota q̄titas corporis chr̄i ⁊ ēt totus chr̄s. Uerum qꝛ hoc ueritati repugnat ut p̄dicta ſophiſticatio ſoluat̄. Duo declarabimus. Primo eni oſtendemus ꝙ in pte punctali hoſtie nec eſt chr̄s: nec eſt pars chr̄i. Scd̄o manifeſtabimus quō intelligendū ſit q̄titatē corporis chriſti eē ſub hoſtia īdiuiſibiliter. ¶ Propter pᵐ notandū ꝙ corpus chr̄i non incipit eſſe ſub hoſtia ꝙ deſcendens de celo ingrediat̄ dimēſiones hoſtie: qꝛ cū idem corpus ad diuerſa loca oppoſita nō habētia ordinē adinuicē ſimul ferri nō ualeat. Si chr̄s eſt ſub hoſtia inciperet eē ꝑpter deſcenſum eius de celo ſimul in diuerſis altaribuꝫ nō poſſet cōfici corpuꝫ chr̄i: qđ falſū eſt: imo qꝛ cū corpus per motū localem incipit eē alicubi: ibi de neceſſitate localiter exiſtet. eēt igit̄ chriſtus localiter ſub hoſtia. ſi ꝑpter deſcenſum localē ibi inciperet eē: quo poſito: corpus chr̄i circunſcriberet̄ ſub hoſtia ſicut circūſcriberent̄ corpora in locis ꝓprijs: ⁊ tota q̄titas corporis chr̄i eē nō poſſet ſub taꝫ paruis dimēſionibus hoſtie: que oīa repugnant catholice ueritati. ¶ Reſtat ḡ dicēdū ꝙ nō propter motū localē nec ꝑpter deſcenſum de celo incipit chr̄s eſſe ſub dimenſionibus hoſtie. Sed qꝛ ſb̄a panis cōuerſa eſt in ſb̄am corporis chr̄i: iō facta cōuerſione eſt corpꝰ chr̄i ſub dimenſionibus hoſtie: qꝛ ſub talibus dimenſionibuꝫ erat prius ſb̄a paniꝫ. Sic eni ſuo mō eſt in hac cōuerſione ſupernaturali: ſic̄ eſt in generatione naturali: videmus eni ꝙ ſi ex aqua generet̄ aer ubi prius fuerat aqua iam corrupta: ibi eſt aer generatus. Si ergo ſb̄a panis cōuertitur in ſb̄am corporis chr̄i: ubi erat prius panis ſb̄a: ibi facta cōuerſione eſt ſb̄a corporis chriſti. Cū ergo in parte punctali hoſtie nō poſſit eē panis ſb̄a: ibi eſſe nō poterit corpus chr̄i: nec ēt pars corporis. cū pluries habitum ſit: ꝙ ubi eſt vna pars corporis ibi eſt totū corpus. Dicebat̄ eni ſuperius ꝙ eſt dare minimā aquā: ⁊ minimā carnē: ⁊ minimū panem. Poſſet enim adeo modicū accipi de pane qđ ſi ulterius diuideret̄ ſpecies panis ibi reſeruari nō poſſet. Cum ergo quātū nō poſſit tātū diuidi: quin ſemꝑ remaneat quātū: panis aūt in tātū diuidi poteſt ꝙ nō remanet panis. oportet nos dicere ꝙ non in qualibet pte quātecunqꝫ quantitatis poſſit reſeruari ſpēs panis. Multo ergo minꝰ reſeruari pōt in parte punctali. Immo qꝛ materia nunq̄ abſoluitur a quātitate ut patet per ph̄m in pluribus locis. ⁊ per cōmētatorem in de ſb̄a orbis: qꝛ in puncto nō reſeruat̄ ratio quantitatis: mā̄ ſ̄m eſſe actuale qđ habet nunq̄ hēt eē punctale. Nihil ergo de nūo habentiū ſpeciem in materia pōt eſſe in aliqua parte punctali. imo qꝛ ſub parte pūctali nec eſt materia: nec pars materie: cū materia ⁊ quelibet pars eius ſit quāta: eo ꝙ nec materia ſ̄ꝫ ſe nec ſ̄m ſuas ptes a quātitate poſſit abſolui in pte pūctali hoſtie nō poterit eſſe panis: nec pars panis cum panis ſit de nūo habentiū ſpēm in materia. Bene ergo dictū eſt ꝙ in parte punctali hoſtie non poteſt eſſe corpus chriſti: nec pars corporis accipiendo pūctale ſ̄m quantitatē: qꝛ in tali parte non pōt eſſe panis: nec pars panis. Utrū autem accipiendo pūctale aliter q̄ acceptum ſit dicere poſſumus ꝙ in hoſtia eſt totꝰ chriſtus ⁊ in quolibet puncto hoſtie etiā eſt totuꝫ chriſtꝰ. Inferius oſtendetur. ¶ Ad pn̄s tamē reſtat oſtendere quō quātitas corporiꝫ chr̄i ſit ſub hoſtia īdiuiſibiliter poſtq̄ in parte pūctali hoſtie non eſt ſb̄a corporis chriſti: ⁊ per cōſequens nō eſt ibi eius q̄titas. Nam ſi in hoſtia eſt quātitas. corporis chr̄i mediante ſb̄a: ſi in pte punctali nō poteſt eſſe ſb̄a corporis chr̄i: nec eius q̄titas in tali pte poterit eſſe. Sciendūꝫ ḡ ꝙ ſic̄ diſtinguimꝰ carnē ſ̄m ſpeciem: ⁊ carnē ſ̄m materiaꝫ: ſic diſtinguere poſſumus panē ſ̄m ſpeciem ⁊ panē ſ̄ꝫ materiā. Nam ſ̄m ph̄m in p̄mo de generatione. c. de augmento. In oībus habentibus ſpēm in materia poteſt diuidi hoc ſ̄m mām̄. hoc vō ſ̄m ſpēꝫ. Sic ergo illa dr̄ caro ſ̄m ſpēm: que per ſe accepta habet actionē ⁊ opationē carnis: ſic ille dicitur panis ſ̄m ſpeciem: qui per ſe acceptus pōt habere aliq̄ actionē: ⁊ operationē panis. Cū ergo ſ̄m ſpēm ſit dare panē athomū ⁊ carnē athomā. quātitas corpis chriſti ⁊ totum corpus chr̄i debet eſſe in hoſtia indiuiſibiliter ſ̄ꝫ ꝙ ſtat diuiſio ad partē ſ̄m ſpeciem nō ad ptem ſ̄m materiā. Nam diuiſio ſ̄m partes materiales uadit in infinitū ſicut diuiſio continui. Nam panis ſ̄m mām̄ ⁊ caro ſ̄ꝫ materiā diuidi poſſunt: que alteri coniuncta hr̄e poſſunt actionē panis ſiue carnis. Non eſt ergo inuenire panē athomū ſ̄m materiā: nec carnem athomā. Nulla eſt eniꝫ caro adeo modice quātitatis que alteri cōiuncta non poſſit habere actionem carnis: ſic etiā de pane ⁊ de quolibet alio habente ſpeciē in materia ſentiendum eſt. Si ergo in talibus reperitur minimū: qꝛ ſic procedit diuiſio in partibus ſ̄ꝫ materia: ſicut in ptibus continui minimū in iſtis eſt minimuꝫ punctale: reducetur enim minimū in materia ad minimū in q̄titate. Et ſic punctus: qui eſt minimum in quātitate: nec eſt quātitas: nec pars quātitatiꝫ loquendo de pte integrali. Sic tale minimū non erit materia nec pars materie. Cū ergo habitum ſit ꝙ in pte punctali: nec eſt corpus chriſti: nec pars eius erit corpus chr̄i ⁊ eiꝰ quantitas ſub hoſtia īdiuiſibiliter ut ſtat indiuiſio ad partem ſ̄m ſpeciem. non ad partem ſ̄m materiaꝫ.

Propoſitio. XII.

Jmultas partiuꝫ chriſti in qualibet
s parte hoſtie nō cōfundit ordinē partium ad ſe inuicem: ⁊ ad totum: lꝫ tollat ordinem partium ad locum. Aperitio.

¶ Oſtendebat̄ ſuperius ꝙ chr̄o exiſtente ſub hoſtia cōpetit poſitio que eſt differētia quātitatis: nō aūt que eſt p̄dicamentū. Cum ḡ poſitio que eſt drīa quantitatis dicat ordinē partiū ad totū. Illa vō que eſt p̄dicamentū dicat ordinē partiū ad locū: ſatiꝫ ex illo capl̄o poſſet hr̄i ueritas huiꝰ capl̄i. videlꝫ ꝙ modus exiſtendi: quē habet chr̄s ſub hoſtia nō tollit ordinē partiū ad totū lꝫ tollat eoꝝ ordinē ad locū. tn̄ qꝛ parū iſtructis in ſcientia nō ſatiſfit per vba coīa: ⁊ niſi eis manifeſtentur p̄ncipia ⁊ inde cōcluſiones educant̄ neſciūt ſeipſos mouere: ⁊ eoꝝ nō quieſcit intellectus. Immo modicū ligamentū eos ligat. Ideo ne forte ligaret tales illud qđ ſuperius dictuꝫ eſt de ſimultate partium chriſti. bonū eſt ulterius aperire ueritatē. Nā ſi ordo partiū in toto reqrit ꝙ caput ſit ſupra pectus: ⁊ genu ſit ſupra tibiā: ſi ubi eſt vna ps corporis chriſti: ibi eſt quelibet pars inter ptes ſic exiſtentes non reſeruabitur dictus ordo. Nō eni ut videtur eſt intelligibile ꝙ caput ſit ſimul cū pectore: ⁊ tn̄ ſit ſupra pectꝰ. ¶ Ut ergo tollatur dubitatio tacta duo declarabimꝰ. Primo eniꝫ oſtēdemus ꝙ in chr̄o exiſtente ſub hoſtia de neceſſitate reperitur ordo ptiū ad totū ⁊ ordo partium ad ſe inuicem. Secundo declarabimus ꝙ ſimultas partium talem ordinem nō ꝯfundit. ¶ Propter primū notanduꝫ ꝙ ordo partium ad totum: ⁊ ordo

earum adinuicē ſunt relationes quedā. Nā ipſa relatio ſm ſuā quiditatē. ⁊ eſſentialiter eſt ordo quidaꝫ. Et ordo lꝫ mãliter ſumptus dicat ipſas res ordinatas. formaliter tamē ⁊ ſm ſe acceptus eſt relatio quedam. Predicti aūt ordines: ſiue p̄dicte relationeſ cōnexionē quādā habent ad ſe inuicē. Nō eni eſt ordo partiū ad totū niſi ſit ordo partiū ad ſe inuicē. Nam niſi ipſe p̄tes ordinate conſtitute eſſent: totū nō cōſtitueret: toto aūt nō conſtituto nō eſſet ordo partium ad totū. Si ergo oſtēdere poſſumꝰ ꝙ chriſto exiſtēti ſub hoſtia cōpetit ordo partiū ad totum: oſtenſum erit ibi eē ordinē partiū ad ſe inuiceꝫ. Notandū ergo chrm̄ ſic eſſe ſub hoſtia ꝙ p̄tes ſunt ibi rōne totiꝰ. nō totū rōne partiū. Nā ut ſuperiꝰ dicebat. chrs ex hoc eſt ſub hoſtia: qꝛ ſb̃a panis conuerſa eſt in ſb̃am eius. Sed ſm inocētiū papā ſic totalis panis in totale corpus cōuertitur. ꝙ nulla pars panis tranſit in aliq̄ partem corporis. Nō eni eſt intelligibile qꝛ totū trāſeat in totū: ⁊ pars in p̄tē: niſi illud totū per partes circūſcribat. ⁊ ſit totū in toto: ⁊ pars in p̄te. Si ergo eēt aliq̄d qḋ eſſet totū in toto. ⁊ totum in qualibet p̄te. ⁊ cōuerteret in aliq̄d qḋ ſimiliter eēt facta cōuerſione totū in toto: ⁊ totū in qualibet p̄te. talis conuerſio ſic eſſet totius in totū ꝙ nullomodo eēt partis in p̄teꝫ. Cū ergo totus panis cōuertat in totū corpus chri nō ſm totalitatē q̄titatiuā. ſm quā panis extendit extēſione hoſtie: eſt totus in tota hoſtia: ⁊ pars in parte. Sed ſi fiat talis cōuerſio ſm totalitatē ſb̃alē ratione cuius eſt totus panis in tota hoſtia: ⁊ totus in q̄libet p̄te ut declarabat ſuperius pluribus argumētis. Idō bene dictū eſt ꝙ in hac cōuerſione mirabili ſic eſt cōuerſio totiꝰ in totū ꝙ nullomō cōuertit pars in p̄teꝫ. Sunt ergo in hoſtia p̄tes rōne totiꝰ. Eſt ergo per ſe ⁊ p̄mo ſub hoſtia totū corpuſ chri in qḋ totū conuertitur tota ſb̃a panis. ⁊ qꝛ non eſt totum ſine partibꝰ ſi eſt ſub hoſtia totū corpꝰ chri ſunt ibi ⁊ p̄tes ut habēt ordinem ad totum. Uerum qꝛ ordo partiū ad totum ut dicebatur preſupponit ordinem partiū ad ſe inuicem. Declaratum eſt qḋ p̄mo preponebatur declarādum. vꝫ ꝙ in chriſto exiſtente ſub hoſtia reperitur ordo partiū ad totum ⁊ ordo earum adinuicē. ¶ Reliquum ergo declarare reſtat. vꝫ ꝙ ſimultas partiū talem ordinem nō confundit. ¶ Notandū ergo ꝙ ordo partium ad locum ⁊ in vniuerſo aliquando eſt ſimilis ordini partium ad totum. aliquando diſſimilis ⁊ in diuerſis ſpeciebus animatoꝝ exiſtentiuꝫ ſm ſuū naturale eē rep̄itur ſimilis ⁊ diſſimilis. In hoīe enim qui habet pedes uerſus terrā: ⁊ caput erectum ad celum reperit idem ordo partium ad totum ⁊ ad locuꝫ ſuum ⁊ ad vniuerſuꝫ. Nā partes que ſunt ſuperiores in toto qꝛ magis appropinquant celo ſunt ſuperioreſ in loco ⁊ reſpectu vniuerſi. In plantis aūt in q̄buſ radices tenent locū oris. In aīalibus reperitur ordo cōuerſus. Si enim uolumus accip̄e ſuperius ⁊ inferius in plantis ſm ordinē partiū ad totum. radiceſ ſūt ibi ſuperius ⁊ rami inferius. qꝛ os in aīalibus eſt in capite: qꝛ os eſt ſuperior pars animalis. In vniuerſo autē eſt ecōuerſo. Nam cū radices ſint in terra fixe: ⁊ ſm locum: ⁊ ſm ordinem vniuerſi radices ſunt inferius: ⁊ rami ſuperiuſ. Eſt ergo homo ut plato dicebat platanus ſiue planta uerſa. Siquis ergo uerteret hoīeꝫ qḋ caput haberet uerſus terraꝫ: ⁊ pedes eleuatos in altum lꝫ caput eēt inferius ſm locū: tamē ſuperiꝰ eēt ſm ordinem ad totū. Ubicunq̄ enim ſit caput ⁊ qualitercūq̄ uertatur animal: ſemp̄ erit ſuperiꝰ: ⁊ pedes erunt inferius loquendo de ordine partium ad totū.

Si igitur ordo contrarius vniuerſi ⁊ ordo cōtrariuſ ad locum non tollit ordinem partium ad totuꝫ. nulli debet eſſe dubium ꝙ ſi ordo partium ad locū omnino tolleretur adhuc remaneret ordo partium ad totum. Nam ſi poſito capite uerſus terram ⁊ inferiuſ ⁊ pedibus ſitis in altum caput eſſet ſup̄ius ⁊ pedes inferius. Multomagis ſi ſimul cū capite eſſent pedes non peruerteretur ordo quin caput eēt ſupra pedes. Bene ergo dictum eſt: ꝙ ſimultas partium corporis chriſti exiſtentis ſub hoſtia non tollit nec cōfundit ordinē quem partes habent ad ſe inuicem ⁊ ad totum.

Propoſitio. XIII.

Licet chriſtus nō ſic ſit ſub hoſtia ut apparet imago in ſpeculo. Aliquo tamen mō eſt in hoſtia ut ad ſuperficiem ſpeculi multiplicat imago. Cōmētū.

¶ Fuit auteꝫ in ſuperioribus ſufficienter oſtenſuꝫ chriſtum non ſic eſſe ſub hoſtia ut imago apparet in ſpeculo. Ad maiorem tamen expreſſionem huiꝰ ueritatis poſſumus addere rōnem innocentij pape. d. Qḋ dicitur a quibuſdam ꝙ q̄diu ſpēs panis integra p̄ſeuerat ſub tali ſpecie: totale corpus chriſti exiſtit. Diuiſa aūt in ſingulis partibus incipit eſſe totum ſicut in ſpeculo dum eſt integrum: vna tamē inſpicientis apparet imago. Sed eo fracto tot apparent imagines quot ſunt ibi fracture. Poſita hac rōne ſubdit. ꝙ cuꝫ deus illā virtutem contulerit uerbis ut ad prolationem eorum corpus dn̄icuꝫ incipiat eſſe ſub ſpecie ſacramenti. quia illa uerba nō proferuntur in fractione diligenter attēdant: ⁊ illi qui hoc docent. Un̄ corpus chriſti qḋ ante fractionē nō in ſingulis partibus erat totū: ſed ſub totali ſpecie totaliter exiſtebat. poſt fractionem v̄o quot parteſ ſuſcipit hoſtia incipit eē ſigillatim in ſingulis partibus. Totū corpus qḋītegraliter erat in integro. certe non videtur via ad euadendum quō ſaluare poſſumus ꝙ per ſolam fractionē incipiat eſſe chrs in ſingulis p̄tibus hoſtie. Cuꝫ virtus tranſubſtātiandi ſb̃am panis in chriſti corpus nō ſit data fractioni: ſed v̄bis. Immo ſi ſic uellemꝰ iudicare de exiſtentia chriſti ſub hoſtia ſicut de apparētia imaginis in ſpeculo oīno dicendum eſſet corpus chri nō eſſe in hoſtia. Nā imago non apparet in ſpeculo. nec etiā eſt in ſpeculo. Solū eni dyaphanū corpus ſuſceptiuū eſt taliū ītētionū. Specula āt duriſſime calibe fieri poſſent. Nō eſt ergo imago in ſpeculo: nec apparet in eo loquēdo de ſpeculis uſitatis que ut plurimū ſunt cōnexa. Utrum aūt ſi imago ubi apparet: ⁊ quō pōt apparere ubi nō eſt: inq̄rere nō eſt p̄ntis ſpeculationis. Sufficiat aūt nobis tm̄ patefactū eē chrm̄ nō eſſe in hoſtia nec ut app̄et imago in ſpeculo nec ut exiſtit in ipſo. Reliquū aūt eſt oſtendere aliquō chrm̄ eē in hoſtia ut ad ſup̄ficieꝫ ſpeculi multiplicatur imago. ¶ Ad cuius euidētiā aduertēdū ītētiones nō ſuſcipere nūm a ſb̃iectis in q̄bꝰ ſunt. Poſſunt eni in eadeꝫ p̄te aeris eſſe diuerſe ſpēs luminariū. quelibet eni p̄s albedis ſe m̄ltiplicat in toto medio: ⁊ qḋ dictū eſt de albedie ītelligēdū eſt de q̄libet ſp̄e intētionali. Eſt g̃ ſm eē intētionale tota albedo in toto medio: ⁊ tota in q̄libet p̄te. Et qḋ dictū eſt de medio ſentiēdum eſt de organo. Ad quēlibet eni punctū oculi multiplicat ſpēm ſuā q̄libet pūctus rei viſibiliſ. Ita ꝙ ſilitudo rei viſibilis ſuſcipit in toto oculo: ⁊ tota in q̄libet parte. Nō tn̄ in q̄libet pūcto oculi fit iudiciū de q̄libet puncto rei viſe. nā ſi p̄ quēlibet pūctū oculi vidēmꝰ quēlibet pūctū rei viſibil̄ ⁊ iudicaremꝰ de q̄libet pūcto rei

viſe: eſſet cōfuſio in videndo. Appareret eniʒ dextra
ſiniſtra: ⁊ ſiniſtra dextra. Nō eni iudicare poſſemus
que viſibiliū eſſent a dextris ⁊ que a ſiniſtris. qđ ap-
paret ſenſu falſum eē. Propoſitis eni viſibilibꝰ coraʒ
nobis recte eni iudicaremꝰ dextra eſſe a dextris. ⁊ ſi-
niſtra a ſiniſtris. qđ ideo contingit qꝛ in cancellatione
neruoꝝ opticoꝝ ubi fuit iudiciū de re viſa ſoluʒ per
ꝑtem dexterā iudicamus de dextris. ⁊ per ſiniſtrā de
ſiniſtris. ⁊ per mediā de medijs. ¶ Si aūt rō hꝰ que
ratur qualiter de ꝑte dextra viſibilis fit ſolū iudiciuʒ
in ꝑte dextra: cū ſimilitudo illius partis nō ſolum ſu-
ſcipiatur in parte dextra: ſed in ꝑte ſiniſtra: ⁊ in quali-
bet parte. Dicendum ꝙ lʒ quilibet punctus rei viſi-
bilis multiplicet ſpēm ſuam ad quēlibet punctuʒ or
gani cū dextra dyametralius ⁊ fortius imprimūt ſpe
cies ſuas in ꝑte dextra ꝙ̄ in alijs partibus. Et qꝛ non
quelibet ipreſſio ſufficit ad videndū ⁊ iudicāduʒ: ſed
ſola ipreſſio dyametralis ⁊ fortis. idō lʒ pars dextra
viſibilis iprimat ſpēm ſuā in quolibet puncto organi.
⁊ tota etiā ſimilitudo rei viſibilis ſit in qualibet par-
te organi. nō tñ videt totū viſibile per ꝗ̄libet parteʒ
oculi. nec de parte dextra iudicamꝰ per ꝗ̄libet partē
organi: ſed per dextrā partē organi iudicamus de ꝑ-
te dextra rei viſibilis. ⁊ per ſiniſtram de ſiniſtra. eo ꝙ
dicte partes in talibꝰ partibus organi fortius ſpecieʒ
ſuā imprimūt. imo ſi q̄liſcūqȝ impreſſio ſufficeret ad
videndū: poſſemꝰ videre que eſſent poſt nos. ⁊ mon
tes nō celarent nobis viſibilia exiſtentia poſt ipſos.
Nā ea que ſunt poſt nos lʒ dyametraliter nō poſſint
iprimere ſpēm ſuā in oculum noſtruʒ: cogimur tñ ad
ponendū ꝙ oculus noſter aliquo modo ſuſcipiat intē
tiones viſibiliū exiſtentiū poſt ipm. Nā cum res mul
tiplicet intētionē ſuā in toto medio que ſūt retro nos
multiplicant ſpeciē ſuam in aere que eſt ante nos. ⁊ a
ſpecie multiplicata in aere ſcito coram oculis noſtris
aliquomodo ſuſcipit intētio in oculo nr̄o. Tamen qꝛ
huiuſmodi ſuſceptio eſt debilis per talē ſuſceptioneʒ
nō iudicamꝰ de viſibilibus. Sic ēt res poſt montem
exiſtentes poſſunt multiplicare ſpēm ſuā uſqȝ ad ae-
rem qui eſt iuxta nos. Propter qđ oculus noſter pōt
ſuſcipere ſimilitudines illoꝝ viſibiliuʒ. nunq̄ꝫ tamen
illa viſibilia vident manēte monte in medio. qꝛ ſic cō
ditionibus ſtātibus nunq̄ꝫ dyametraliter ⁊ fortit̄ ocu
lus ſuſcipit ſimilitudines illorū: forte ſi uerum eſt qđ
coiter ⁊ vulgariter dicit lincū videre poſt mōtē. Iſta
poſſet eſſe cā qꝛ debilis impꝛ̄ſſio ei ſufficit ad vidēdū
poſſunt eni exiſtētia poſt montē iprimere ſuas ſimili-
tudines in oculū lʒ nō dyametraliter: tamē ſi hoc po
nimus opʒ nos ponere aliquā v̄tutem in oculo aīalis
ꝑ̄dicti regulantē ⁊ dirigentē intētiones ſuſceptas ne
longinqua appareāt ꝑpinqua ⁊ ecōuerſo: ⁊ ne ſiniſtra
appeāt dextra ⁊ ecōuerſo. ¶ Viſo quō itentiones ⁊
idola multiplicant ſe in medio ⁊ organo. de facili eſt
videre quō imagines ⁊ idola ſe multiplicāt ad ſuper
ficiē ſpeculi. Nam cū quilibet punctus ſupficiei ſpe-
culi cōtingat aliquē punctū aeris. qꝛ in quolibet pun-
cto aeris eſt tota itētio ⁊ tota imago rei viſibilis: opʒ
nos dicere ꝙ nō ſolū ad totā ſuperficiē ſpeculi multi
plicet tota imago: ſed ꝙ ad quēlibet punctū ſuperfi-
ciei ſpeculi ēt tota multiplicat imago. Nō ergo ſuſci-
pitur imago in ſpeculo: qꝛ ſpeculū nō opʒ eē dyapha-
num: ſed ſufficit terſum ⁊ politū ut fiat ibi reuerbera
tio ⁊ reflexio rōne cuius appareat idolum ⁊ imago.
Si eni eſſet ſpeculū oīno dyaphanū: qꝛ nō obſiſteret
viſui ꝑpter trāſparentiā nullū appareret idolum ibi.
Non igitur oportet in ſpeculo ſuſcipi imaginē. tamē
ad ſuperficiē ſpeculi multiplicatur imago: eo ꝙ ſuper
ficies attingat mediū ⁊ aerem ſuſceptiuum intentio-
naliū hoꝝ idoloꝝ ⁊ imaginum. Eſt ergo aliquo mō
ſimile de ſuſceptione organi ⁊ de mꝉtiplicatione ima
ginis ad ſuperficiē ſpeculi. Nam ſicut tota res viſibi
lis iprimit ſimilitudinē ſuaʒ in toto organo: ⁊ tota in
qualibet parte. ⁊ ſicut intētionaliter quilibet punctus
rei viſibilis multiplicat ſpēm ſuam ad quēlibet pun-
ctum oculi. nō tamē quilibet punctus ⁊ quelibet ꝑs
rei viſibilis videt per ꝗ̄libet partē oculi. Sed vna ꝑs
viſibilis videt in vna parte organi ⁊ in vno loco: ſic
quelibet res viſibilis oppoſita ſpeculo. multiplicat ſu
aʒ imaginē ad quēlibet pūctū ſuperficiei ſpeculi. Nō
tamen videtur in quolibet puncto ⁊ manēte integro
ſpeculo nō videtur vna imago niſi in vno loco. Hijs
autem diligenter ꝑſpectis apparet uerū eſſe qđ ꝓpo
nebatur: vʒ aliquo modo ſic eē corpus chriſti in ho-
ſtia: non ſicut apparet idolū in ſpeculo: ſed ſicut ima-
go multiplicatur ad ſuperficiē ſpeculi. qꝛ ſic tota ima
go multiplicat ſe ad totā ſuperficiē ſpeculi: ⁊ tota ad
quēlibet punctum ſuperficiei. ſic totus chrs eſt in to-
ta hoſtia: ⁊ totus in quolibet puncto hoſtie. Sed ſic
dicendo videmur contradicere hijs que ſuperiꝰ dixi-
mus. Dicebat enim in precedentibus ꝙ ſic eſt totus
chriſtus in qualibet ꝑte hoſtie: qđ tamen in parte pū
ctali hoſtie nec eſt corpus chri nec pars corꝑis. Sʒ
ꝙ in hoc nō ſit contradictio cum inferius de hoc oc
curret materia poterit declarari. Ad preſens tamen
oſtenſum ſit quō ſit ſimile: ⁊ quō diſſimile ꝓut cōpa-
ratur chrs ad hoſtiā: ⁊ imago ad ſpeculū. propter qđ
ſi dictū alicuius ſancti inueniat per qđ exiſtentia chri
in hoſtia accipiat ſm ꝓportionē quā habet imago ad
ſpeculū diligens inq̄ſitor nō credat eē ſimile per oēʒ
modum: ſed ei ſufficiat ſm tactā exilem ſimilitudinē
exponere dicta ſanctorum.

Propoſitio. XIIII.

Secundum doctorum ſententias vi
detur eſſe tenendū ꝙ chriſtus ut eſt
in loco proprio: ⁊ ut habet eſſe in
hoſtia ad corpora glorificata: ⁊ non glorifi
cata mō oppoſito cōparatur. Declaratio.

¶ Videtur enim eſſe cōis doctoꝝ ſententia ꝙ corpus
glorificatū cum nō glorificato ſimul in eodē loco po
teſt exiſtere. glorificatū autem cum glorificato ſimul
eſſe non poteſt. Hoc aūt quomodo uerū eſt non diffi
niemus ad preſens: ſed auxiliante deo ſi locus occur
ret ut de corporibus reſurgentiū poſſimus aliquem
tractatū componere: ⁊ ibi oſtendetur quomodo ueri
tas ſic ſe habeat ut proponebat. Tamen ut aliq̄liter
quieſcat intellectus pōt ad hoc talis ratio aſſignari.
qꝛ que ſm eandē rōnē comparant ad locū nō videt
ꝙ in eodē loco ſimul poſſint eē: ſed que differēter cō
parant nō eſt incōueniēs ſimul eſſe. Videmꝰ eni ꝙ an
gelus ⁊ corpus ſimul eē poſſunt: qꝛ ſpūali ſbſtātie nō
cedit corporalis ut pōt hri a dama. lib°2°. c. 3°. ubi aīt
ꝙ angeli non circūſcribunt: nec continent a ꝑietibꝰ ⁊
ianuis ⁊ clauſtris. ſic ēt ſbā ſeꝑata ⁊ anima in eodem
corpore poſſunt eē. Demones eni ſubintrāt corꝑa hu
mana: ⁊ ꝑ̄t hri ex textu euāgelico. Cū ḡ aīa rōnalis ſit
in q̄libet ꝑte corꝑis tota ut vult augꝰ 6° de trini. c. 7°.
In q̄cunqȝ parte corporis ponat demon ſimul in illa
parte erit demon ⁊ anima. Sed hec idō cōtingunt: qꝛ
ſpūs ⁊ corpus nō eodē mō cōparantur ad locū. ⁊ de
mon ⁊ anima nō eodē mō ſunt in corpore. Sic etiam
deus eſt in q̄libet creatura ⁊ eſt ſiꝉ cū q̄libet creatura.

q2 nõ eodem mõ eſt in loco creatura ⁊ deus: ſed due anime nõ ſimul poſſunt eẽ in corpore codẽ: ⁊ duo angeli nõ poſſunt eẽ in codẽ loco: ⁊ ſi eſſent duo vñ ubi eſſet vnus nõ poſſet eẽ alius. Quia ergo duo corpora glorificata eodẽ mõ comparant̃ ad locũ: per nullã proprietatem exiſtentẽ in corpore glorificato. poteſt vnũ corpus glorificatũ eſſe cũ alio corpore glorificato: niſi hoc deus faceret ſpeciali miraculo: ſed corpus glorificatũ ⁊ nõ glorificatum diuerſimode cõparantur ad locũ: ideo nõ eſt incõueniens ẽt abſq3 miraculo talia duo corpora ſimul eẽ. Non eñi videt̃ rationabile ſemper ad motu3 cuiuſlibet corporis glorificati deu3 opari ſpãle miraculũ. l3 eñi ſit alia claritas lune ⁊ alia claritas ſolis: ⁊ corpora glorificata nõ ſint paria: vnum tamen nõ eſt male reſpectu alterius: pp qd duo talia corpora in eodẽ loco ſimul eſſe nõ poſſunt. Sicut q2 omnis albedo ẽm eandẽ rõnẽ videtur comparari ad ſuũ proprium ſuſceptiuũ: q̃tũcunq3 vna albedo ſit clarior alia. Due tñ albedines in code3 ſubiecto eſſe ſimul nõ poſſunt. Utrũ aũt per miraculũ poſſent fieri aut nõ: non eſt pñtis ſpeculationis. Tñ tamen dictũ ſit q ſicut due forme eiuſde3 rationis non poſſunt eẽ in eadẽ parte ſubiecti: ut due albedines nõ poſſunt eſſe in eadẽ parte pomi: diuerſarũ tamen rationum poſſunt: ut saporẽ ⁊ colorem eſſe in eadẽ parte pomi nõ videtur incõueniens: ſic duo corpora glorificata: ⁊ nõ glorificata niſi per ſpeciale miraculum ſimul eſſe nõ poſſunt. Corpus tamẽ glorificatum cũ nõ glorificato etiã abſq3 miraculo ſimul eẽ nõ videtur incõueniens. ¶ Hoc viſo ⁊ hijs ſuppoſitis ſequi videt̃ q chrĩs ut eſt ſub hoſtia: ⁊ ut eſt in loco proprio ſiue ut eſt in celo ad corpora glorificata: ⁊ ad corpora nõ glorificata cõparat̃ oppoſite. Nam ut eſt in celo: ⁊ ut eſt alicubi localiter põt ſimul eſſe cu3 corpore nõ glorificato: niſi fiat ibi ſpãle dei miraculu3: ſed ut eſt ſub hoſtia eſt ecõuerſo: q2 nõ poteſt eſſe ſimul cu3 corpore nõ glorificato: niſi forte per ſpãle dei miraculũ: ſed non videtur repugnare corpori glorificato quin poſſit eẽ ſimul cũ hoſtia. ¶ Ut aute3 hoc appareat notandũ q q2 dimẽſiones corporis chrĩ ſunt in hoſtia mediante ſb̃a: ſi hoſtia cõſecrata non poteſt eẽ ſimul cũ alio corpore: hoc nõ eſt rõne dimenſionum corporis chriſti: q2 ſic eſt corpus chrĩ ſub hoſtia q nõ eſt aptum natum reſiſtere alijs dimenſionibus. cũ dimenſiones corporis chriſti nõ ſint ibi per ſe. Tota ergo cauſa iſtius reſiſtẽtie ſunt dimẽſiones iſti⁹ hoſtie. Nam ẽm philoſophum ſi dimenſiones eſſent ſeparate adhuc reſiſterent: ⁊ nõ compaterentur ſecũ dimenſiones alias: l3 ergo dimẽſiones hoſtie cõſecrate ſint ſine ſubiecto: tamẽ q2 per ſe eſt dimenſionum reſiſtentia: ideo dimenſiones ille reſiſtunt: ⁊ nõ compatiunt̃ ſecum dimẽſiones niſi eſſent tales dimenſiones que diſſormiter cõparentur ad locum. huiuſmodi ſunt dimẽſiones corporis glorificati. Si ergo dimenſiones corporis chriſti nullã reſiſtentiam faciunt quin poſſit eſſe hoſtia cõſecrata ſimul cu3 alio corpore. Sed tota ratio reſiſtentie ſumit̃ ex dimenſionibus hoſtie per ſe loquendo: quodcunq3 corpus poterat ſimul eẽ cu3 hoſtia nõ conſecrata poterit ſimul eſſe cum hoſtia cõſecrata. Corpori autem glorificato: q2 non repugnat eſſe ſimul cum hoſtia non cõſecrata eo q corpus glorificatum ſimul cum non glorificato eſſe poteſt: non repugnabit tali corpori eẽ ſimul cum hoſtia cõſecrata. Secundũ ergo hanc viã idem corpus chrĩ poſſet ſimul ſacramẽtaliter ⁊ localiter eſſe: ſed nõ eodẽ modo: ſed ſacramentaliter eẽt ibi eo q ſubſtantia panis eſſet conuerſa in corpus eius: localiter aute3 ibi eſſet per dimenſiones proprias. Si enim corpus chrĩ glorioſum potuit ſimul eſſe cũ ianuis: poteſt ſimul eẽ cu3 hoſtia non conſecrata: ⁊ per conſequens ſimul eẽ poteſt cũ hoſtia conſecrata. ¶ Aduertendum tamẽ q ⁊ ſi nõ repugnat corpori glorificato ſimul eſſe cũ hoſtia conſecrata: tamẽ propter reuerentiam ſacramẽti nunq̃ hoc contingit. imo ſi aliqs ſanctus habẽs glorificatũ corpus videret aliquã hoſtiam conſecrata3: q2 credibile eſt q per aliqua ſigna: uel per reuelationem uel aliquo alio modo cognoſceret ibi corpus chrĩ: nõ tranſiret per ipſam: ſed eam adoraret ⁊ ueneraretur: videns ibi eſſe illũ deum per quem facta eſt redẽptio totius humani generis. imo q2 peccaret ſi talem hoſtiam videns nõ uenerarent eam: ſed trãſiret per ipſa3 bonũ intellectum habere poſſet dictum dicẽtis corpus glorificatum non ſimul poſſe eſſe cum hoſtia. nõ propter reſiſtentiam dimenſionum ratione cuius de poſſibilitate ⁊ impoſſibilitate loqui intendimus: ſed q2 habentes glorificata corpora peccare nõ poſſunt. Manifeſtum eſt ergo quomodo corpus glorificatu3 poteſt eẽ ſimul cu3 corpore chriſti ut exiſtit in hoſtia. Qd autem corpus nõ glorificatum non poſſit ſimul eẽ cum hoſtia conſecrata patet: q2 dimenſiones remanent ipſius hoſtie que ſecum nõ compatiuntur dimẽſiones aliquas non glorioſas. Patet ergo q ratione dimenſionum corporis chriſti: ut habet eẽ in loco ꝓprio: ⁊ in hoſtia: eſt comparatio oppoſita ad corpora glorificata ⁊ non glorificata modo quo dictu3 eſt: qd declarare uolebamus.

Propoſitio.XV.

Chriſtus prout exiſtit in hoſtia videri nõ poteſt ab aliquo alio oculo corporali.

Declaratio.

¶ Conſequenter reſtat oſtendere q nullus alius a chriſto videre põt chrm exiſtentem in hoſtia corporali oculo. Hoc autẽ declarare poſſumus triplici via. Eſt autẽ in quolibet ſenſu tria conſiderare. ſ. obiectu3 qd ſentimus. Modu3 quem habemus in ſentiendo. Et mediũ per qd differtur ſpecies ſenſibilis uſq3 ad organum ſenſus. ¶ Primo ergo oſtendemus chrm nõ poſſe videri ab aliquo alio corporaliter prout exiſtit in hoſtia ex pte ipſius obiecti ſenſibilis. ¶ Ad cuius euidentiam notadũ ẽm philoſophu3 in 2° de anima. q ſenſibile dicit̃ tripliciter. quoddã enim eſt ſenſibile ꝓprium: ut illud qd percipit̃ vno ſenſu ut color viſu. Et ſonus auditu: ⁊ cetera alia ſenſibilia que ſentiunt̃ vno pticulari ſenſu. Senſibile võ cõe eſt illud qd pcipitur pluribus ſenſibus: ut magnitudo: ſiue q̃titas cõtinua: nũs: mot⁹: quies: ⁊ figura. Hoꝝ aũt vnũquodq3 nõ ſolum vnus ſenſus pcipit: ſed plures. iõ huiuſmodi ſenſibilia l3 ſint ſenſibilia per ſe: nõ per accidẽs dicunt̃ tñ ſenſibilia coia rõne pluriũ ſenſuũ quoꝝ ſũt obiecta. Senſibile võ per accidens eſt illud qd nihil efficit in ſenſu. Tñ q2 eſt ſubiectũ uel cõiunctu3 ei qd ſentit̃ per ſe: iõ dr̃ ſenſibile per accidẽs. ut diarẽ filius per accidẽs ſentitur: q2 in eo habent eẽ magnitudo: ⁊ color que ſentiũtur per ſe. Inter hec aũt ſenſibilia eſt hic ordo: q2 ſenſibile cõe ⁊ ſi ſentit̃ per ſe nõ tñ ſentit̃ p°. Nã illud eſt pm ẽm phm in p° poſterioꝝ cui eſt alteri per ipm: nõ ipſi per alterũ. ut q2 hic tres cõpetit triãgulo p° cuicunq3 cõpetit talis paſſio: cõpetit per triãgulũ: ⁊ ſi ab oi alio remoueret̃ hic tres nõ remoueret a triãgulo. Si g̃ ſenſibilia coia ſentirent̃ p° ſi nihil aliõ ſẽtiret̃ adhuc poſſet ſẽtiri magnitudo: ⁊ qõlibet aliud ſẽſibile cõe. hoc aũt eſt falſũ. Nã ſi eẽt aliqd:

UNIVERSITAT DE GRANADA

qđ eſſet quātū: ⁊ non haberet in ſe aliquā q̄litatē ſenſibilē nō poſſet ſentiri aliquo ſenſu. Nunq̄ eniꝫ videmus aliquod quātū niſi ſit coloratū uel luciduꝫ. nec aliquod quantū tāgi poteſt: niſi ſit durū: uel molle: uł habeat in ſe q̄litates actiuas: uel paſſiuas: ēt diſcurrēdo per ceteros ſenſus: manifeſte apparet ꝙ nunq̄ ſentit̄ ſenſibile cōe niſi habeat annexū ſenſibile propriuꝫ mediāte quo moueat ſenſuꝫ. Et inde eſt ꝙ qꝛ mathematicus abſtrahit a quali lꝫ non abſtrahat a quanto. Dicit̄ tñ abſtrahere a mā ſenſibili: qꝛ q̄tū nunq̄ facit ſe in ſenſuꝫ: niſi mediāte quali: ſi ergo ſenſibile cōe nunq̄ moueret ſenſū niſi mediante ſenſibili ꝓ̇o: multo magis ſenſibile per accidēs per ſe acceptū nō pōt mouere ſenſum: ẜm eni quādā adaptationē loquēdo dicere poſſumus: ꝙ a ſenſibili ꝓ̇o habet eſſe actio: ſed a ſenſibili cōi hēt eē modus agendi. a ſenſibili v̇o per accidēs nec eſt proprie: nec immediate loquendo actio; nec modus agendi. Color eni ipſe ⁊ lux agunt: ⁊ mouent viſum. qꝛ quicq̇d videt̄: videt̄ per modum piramidis ⁊ ſub angulo. Modus ergo agendi ſumit̄ a magnitudine: ⁊ a ſuperficie que eſt baſis illius piramidis ẜm quā percipitur viſibile. Filius autem diarij ſentitur per accidenſ. Nec proprie ⁊ imediate agit in ſenſu: nec ab eo ſumit̄ modus agendi proprie loquendo. Ergō de tactu nāli imediatius attingit paſſuꝫ q̄litas: q̄ quātitas: qꝛ q̄tum non mouet paſſum: niſi mediante quali. Immediatius eni color mouet aerem: ⁊ viſum: q̄ ſuperficies. Cum ergo in ſacramēto euchariſtie per ſe p̄mo ſit ibi ſbā. ex cōſequenti aūt ⁊ ex nāli concomitantia ſunt ibi cetera accidentia. cum quātitas imediatius adhereat ſubſtantie: q̄ qualitas: ut oſtendit cōmentator in 12° meta[ce]. Naturali ordine in hoc ſacramēto eſt prius ⁊ imediatius quātitas q̄ qualitas. ſi ḡ corpus chriſti exiſtēs in hoſtia deberet agere in viſum: qꝛ ſicut res ſe habet ad eſſe ita ſe hēt agere: imediate moueret viſuꝫ ſbā: ⁊ mediante ſbſtātia moueret viſum q̄titas: ⁊ mediante quātitate qualitas: ⁊ eſſet ibi totus motus ꝯrius modo quē videmus in actione ſenſibilium qđ ſtare nō pōt. imo cum ſbſtātia ſit ſenſibilis oīno per accidens ⁊ immediate non poſſit agere in ſenſum: ⁊ etiam cū quātitas per ſe niſi qualitas intercidat media nō poſſit mouere ſenſum: patet ꝙ ex p̄te ipſius obiecti ſenſibilis ꝙ chriſtꝰ exiſtens ſub hoſtia: nec viſu: nec alio ſenſu ſentiri pōt. qđ p̄mo proponebatur declarandū. ¶ Secūda autem via ad oſtendendū hoc idem ex parte modi agēdi de leui patet. Nā modus agendi in viſum: ⁊ ut tactum eſt per modū piramidis huiuſmodi auteꝫ piramidis baſis eſt quātitas. Nunq̄ eni pōt eſſe piramis niſi habeat baſim extenſam. Nunq̄ ergo poterimus ſaluare modū videndi ratione cuius nō poſſumus dicere ꝙ chr̄s videat̄ in hoſtia: hoc autē patet ex eo ꝙ chriſtus nō eſt in hoſtia modo extēſo: qꝛ nō eſt totus chr̄s in tota hoſtia ⁊ pars in p̄te: ſed eſt totus in tota: ⁊ totus in qualibet p̄te. Qđ autē ſic ſe habet alicubi nō pōt eſſe baſis alicuius piramidiſ. Rurſuꝫ qꝛ eſt ibi q̄titas mediāte ſbā. ⁊ non eſt ibi chr̄s q̄titatiue lꝫ ſit ibi quātus. cū piramis nō poſſit fundari imediate ſuper ſbām: qꝛ piramis eſt figura: ⁊ oīs figura ſit q̄litas in quātitate. ut dī in p̄dicamētis. ⁊ etiā ut habet̄ in 5° meta[ce]. Nullomodo ſaluare poſſumus ꝙ chr̄s videatur ſub hoſtia ab aliquo alio. cū ibi ſaluare nō poſſumus modū videndi. Nunq̄ eniꝫ agēs agit in paſſuꝫ: niſi ſit ibi debitus ordo: ⁊ debita ꝓportio inter actiuū ⁊ paſſiuū. ⁊ niſi ſit ibi omnis ille modus qui de neceſſitate requirit̄ ad actionē ⁊ paſſionē. ſicut aūt ablato modo agendi ceſſat actio: ſic nō exiſtēte modo vidēdi non eſt viſio. ¶ Tertia via ex p̄te medij ſic habetur. Nunq̄ eni ſenſibile mouet ſenſum niſi imediate attingat mediū per qđ deferat ſpecies ſenſibilis uſq; ad organuꝫ ſenſus. Chr̄s aūt ut eſt in hoſtia nullomodo imediate attingit aerē: ſed dimenſiones hoſtie immediate aerē attingūt. Ipſa ergo hoſtia uel ip̄e dimēſiones panis poterunt p̄cipi viſu. Chr̄ſ aūt ibi exiſtēſ videri nō poterit: nō poſſumus aūt dicere ꝙ qꝛ dimēſiones ille vident̄ ſub q̇bus exiſtit chr̄s: ꝙ iō chriſtus videatur per accidēs: ſicut filius cleonis per accidēs videt̄. qꝛ videt̄ ſuperficies colorata ſub qua exiſtit filius cleonis videt̄ per ſe. Nā dimēſiones hoſtie nō ſunt in chr̄o ſicut in ſubiecto: ſicut ſup̄ficies colorata eſt ut in ſubiecto in filio cleonis. ⁊ ille dimenſioneſ panis nō ſunt apte nate ducere in cognitionem ſubſtātie corporis chr̄i ſicut illa ſup̄ficies eſt apta nata ducere in cognitionem ſubſtantie filij cleonis. Patet ḡ chr̄m nō videri ab aliquo alio nec percipi aliquo ſenſu ꝓut habet eſſe ſub hoſtia: qđ declarare uolebamus.

Propoſitio. XVI.

C Hriſtus oculo corporali ſe non videt in hoſtia prout in hoſtia hēt eē.

¶ Cōmuniter a doctoribus dicitur ꝙ lꝫ chr̄s exiſtens in hoſtia ab aliquo alio videri corporaliter nō poſſit a ſeipſo tñ oculo corporali videt̄: huiuſmodi aūt veritatis modū ⁊ cām declarare non eſt facile. Dixerunt aūt quidā ꝙ qꝛ oculus chriſti eſt in hoſtia ideo ſeip̄m in hoſtia videre pōt: ſed alius oculus videre chriſtuꝫ in hoſtia exiſtentē non pōt eo qꝛ omnis alius oculus p̄ter oculum chr̄i nō eſt in hoſtia: ſed extra hoſtiam: hoc aūt ut dicit̄ nō quietat intellectū. Videt̄ eniꝫ tale dictū petere qđ eſt in ꝯrio: qꝛ chr̄s nō ſe videt in hoſtia rōne qua in hoſtia habet eē. ¶ Ad cuius euidentiam notandū ꝙ nunq̄ fit ſenſus niſi ſenſibile moueat organū ſenſitiuum: ⁊ niſi imprimat ſuā ſpēm in ſenſum: qꝛ nihil agit niſi ẜm ꝙ eſt in actu. Cuꝫ ergo v̇tus viſiua fiat in actu per ſpeciē viſibilē: niſi viſibile ageret in viſuꝫ: nunq̄ eēt viſio. Ad hoc aūt ꝙ agēſ agat in aliq̇d duo requiruntur. Primo eniꝫ requiritur ꝙ agens ſit in ea diſpoſitione ꝙ poſſit agere: ꝓpter qđ niſi ſenſibile eſſet in ea diſpoſitione ꝙ poſſet mouere ſenſum nullus fieret ſenſus. Secundo requiritur ꝙ paſſum ſit in ea diſpoſitione ꝙ poſſit moueri ab actiuo. Propter qđ quātūcūqꝫ ſenſibile eēt in ea diſpoſitione ꝙ poſſet mouere organuꝫ: ſi tñ ſenſus nō eēt in diſpoſitione qua poſſet moueri: ⁊ qua poſſet pati ab ipſo ſenſibili ēt nō fieret ſenſus. Hac autē duplici via declarare poſſumus chr̄m non videre ſe in hoſtia: ut exiſtit in hoſtia. Si eni chr̄s ut exiſtit in hoſtia ſe videret: oporteret nos dicere chr̄m ibi exiſtentē eſſe in ea diſpoſitione qđ poſſet mouere viſum ⁊ oculū eiuſ ibi exiſtentē eſſe in illa diſpoſitione ꝙ poſſet imutari a ſenſibili: horum v̇o neutrū uerum eſt. Nā illa triplici via qua declaratū eſt in precedentibꝰ chr̄m exiſtenteꝫ in hoſtia nō eſſe in ea diſpoſitione ꝙ imutare poſſet oculū alicuius alterius: oſtendi pōt chr̄m ibi exiſtentē in ea diſpoſitione non eſſe qđ immutare poſſit propriū organū ſenſitiuū. Dicebat̄ eni p̄mo ꝙ qꝛ ſbā eſt ſenſibilis ſolū per accidēs ⁊ nō ſentit̄ niſi mediante q̄titate ⁊ q̄litate: qualitas aūt ⁊ q̄titas ⁊ cetera accidentia ſūt in hoc ſacr̄o mediāte ſbā: ſi ḡ ipſa ſbā immediate ſentiri nō pōt: opꝫ ꝙ talia nō ſint ī ea diſpoſitiōe ꝙ poſſint ſētiri ⁊ ꝙ poſſint imutare viſū. igit̄ ſic alius oculus ab oculo chr̄i nō videt ip̄m ut eſt in ho-

ſtia qꝛ ab eo imutari non pōt: ſic nec chꝛ̃s ut exiſtit in
hoſtia a ſeipſo videri poterit: qꝛ oculus eiꝰ a ſeipſo ut
exiſtit in hoſtia imutari nō valet. ¶ Scḋo chꝛ̃s exi-
ſtens in hoſtia ut dicebať nō videť ab alio oculo cor-
porali: qꝛ ibi ſaluari nō pōt modus vidēdi: ſemꝑ eni
videmꝰ ſub angulo ⁊ videmꝰ mō piramidali: cuiuſ pi-
ramidis baſis eſt res viſibilis: qꝛ ḡ chꝛ̃s nō eſt in ho-
ſtia mō extēſo nullius piramidis pōt eē baſis: iō ab
alio videri nō pōt: ⁊ ſi nō videť ab alio: qꝛ ibi ſaluare
nō poſſumus modū videndi: ſic ēt nec a ſeipſo vide-
biť ut exiſtit in hoſtia: ex quo modus vidēdi ibi ſalua
ri nō pōt. ¶ Tertio oſtēdebať hoc idē ex ꝑte medij
qꝛ nunꝙ̃ viſibile eſt in ea diſpoſitione ut poſſit videri
niſi imediate attingat aerē uel aliqḋ dyaphanum. Et
qꝛ nō cōpetit chꝛ̃o exiſtēti ſub hoſtia imediate attin-
gere dyaphanū: ꝯcludere poſſumuſ ꝙ nō ſolū ab alio
ſed ēt a ſeipſo nō videť chꝛiſtuſ ut exiſtit in hoſtia: om
nes ergo ille rōnes per quas cōcludebamꝰ chꝛ̃m exi-
ſtentē in hoſtia nō videri ab alio: qꝛ nō eſt ſic ſenſibi-
lis ꝙ ſit in ea diſpoſitione qua poſſit viſum imutare:
adaptari poſſunt ꝙ ēt a ſeipſo videri nō poſſit. immo
ꝑter rōnes ſumptas ex ꝑte ſenſibilis poſſumꝰ addere
rōnes ex ꝑte organi. Triplici eni via cōcludē poſſu-
mus chꝛ̃i oculū ut eſt in hoſtia: nō eē in ea diſpoſitio-
ne: qua poſſit a ſenſibili imutari. ¶ Primo qꝛ nunꝙ̃
viſus eſt in ea diſpoſitione ut poſſit imutari a viſibili
niſi ſit ibi debita diſtātia iter organū ⁊ rem viſaꝫ: ſen-
ſibile eni poſitū ſupra ſenſum nullū facit ſenſuꝫ ut di-
ciť in 2° de aīa. Quia ergo ſic eſt chꝛiſtus in hoſtia ꝙ
ubi eſt oculus ibi eſt quodlibet mēbrū chꝛ̃i: ut oculuſ
chꝛiſti exiſtit in hoſtia nullū mēbruꝫ chꝛ̃i videre pote
rit: nō ergo chꝛ̃ſ ut exiſtit in hoſtia ſeipm̃ videre pōt.
¶ Scḋo declaꝛať hoc idē ſi cōſideramꝰ iudiciū reruꝫ
ſenſibiliū. nā ubi organū hēat eſſe mō ꝗ̃titatiuo nun-
ꝙ̃ poterit iudicare recte de re viſa. nā ut ſupius dice-
bať: iō dextra apparent dextra: ⁊ ſiniſtra ſiniſtra ⁊ nō
fallimur in vidēdo iudicādo eſſe a dextris que ſunt a
ſiniſtris: qꝛ per partē dextrā organi iudicamꝰ de dex-
tris. ⁊ per ſiniſtrā de ſiniſtris. Cū ḡ oculus chꝛ̃i nō ſit
modo ꝗ̃titatiuo in hoſtia nō videbit ſe chꝛiſtuſ ut ibi
exiſtit qꝛ nō haberet rectū iudicium de re viſa: imo ſi
ꝯſiderať hec cā non ſolū arguit oculum chꝛ̃i in ea diſ
poſitione ut hoſtia qua recte poſſit iudicare de viſibi
li: ſed etiam per dictā cām manifeſte habeť non eē in
ea diſpoſitione qua poſſet habere aliquod iudicium
de re viſa. dicebať enim ſupius: ꝙ nunꝙ̃ fit viſio niſi
viſibile quodāmō dyametraliter imprimat ſpēm ſuā
in organū ſenſitiuū. Cum ergo dyametralis impꝛ̃ſſio
quendā modū quantitatiuū importat: oculus chꝛiſti:
qꝛ modo quātitatiuo nō eſt in hoſtia: ut ibi exiſtit nō
poterit ſic ſuſcipe ſpēm: ⁊ per ꝯſequens nō erit ibi vi
ſio: nec iudiciū de re viſa. ¶ Poteſt 3° hoc idē oſten
di qꝛ nullum naturale agens imediate attingit paſſi-
uum ut eſt qḋ: ſed ut eſt quantū. uel ut eſt quale. Sic
eniꝫ a nulla ſb̃a creata egrediť actio imediate: ſed oē
creatum agit per aliꝗ̃ virtutē ſuperadditā ſue ſubſtā
tie. Sic nulla creatura ab aliꝗ creato agēte ut habet
rōnē paſſiui imediate attingiť ut eſt quid. Oſtendeba
tur eni in cōmēto prime propoſitionis ſolū deū ime-
diate attingere paſſiuū ut eſt qḋ. Dicamꝰ ergo ꝙ ſicut
chꝛ̃ſ nō videť in hoſtia: qꝛ ut ibi exiſtit nō eſt in ea diſ
poſitione qua poſſit ſentiri: ⁊ qua poſſit organū imu-
tare: qꝛ ſb̃a corporis chꝛ̃i ⁊ quelibet ſb̃a creata ime-
diate nō pōt imutare ſenſum: nec eē imediatū ꝑncipi
um alicuius actionis: ſic oculus chꝛ̃i ut exiſtit in ho-
ſtia. nō eſt in ea diſpoſitione: qua poſſit ſpēm ſuſcipe:
⁊ qua poſſit imutari a ſenſibili: qꝛ ſb̃a nō pōt eſſe im-
mediatū ꝑncipiū paſſionis. Nā cū ꝗditas ⁊ ſb̃a crea
ta cōſiderať ſine quāto: ⁊ ſine quali nec conſiderať ut
actiua: nec ut paſſiua. Si igiť omnia accidētia corpo-
ris chꝛ̃i ſunt in hoſtia mediāte ſb̃a: chꝛ̃s rōne qua eſt
in hoſtia nec imutabit: nec imutabiť: nec videbit: nec
videbiť. Apparet ergo quodāmō ipoſſibiliꝰ eē chꝛ̃m
ea rōne qua eſt in hoſtia exiſtens videri a ſeipſo ꝙ̃ ab
alio: nā ſi nos nō poſſumꝰ videre chꝛ̃ꝫ exiſtentē in ho
ſtia hoc nō cōtingit ex ꝑte organi. Eſt eni oculus no
ſter in ea diſpoſitione ꝙ pōt imutari a ſenſibili: ſꝫ to-
ta cā ſumiť ex ꝑte obiecti: ut qꝛ chꝛ̃s nō eſt in hoſtia
ꝙ poſſit viſum imutare: ſed ſi chꝛ̃s rōne qua exiſtit in
hoſtia ſe nō videt tam ex organo: ꝙ̃ ex obiecto rō ſu
mi pōt: nō eſt eni chꝛiſtꝰ in hoſtia ſub ea diſpoſitione
qua poſſit ſenſum imutare: nec ut oculus eius ſibi ſic
exiſtit ꝙ poſſit a ſenſibili imutari. Bene ergo dictum
eſt ꝙ chꝛiſtuſ non ſe videt in hoſtia ratione qua in ho
ſtia habet eē qḋ declarare uolebamus.

Propoſitio. XVII.

C Hꝛiſtus ſe videt in hoſtia prout ex
tra hoſtiam habet eſſe.

¶ Crederet forte aliquis ſimpliciter concedendū eſſe
chꝛ̃m nō videre ſe in hoſtia: eo qḋ pluribus rōnibꝰ ſit
oſtenſum ꝙ chꝛ̃s exiſtēs in hoſtia rōne qua exiſtit in
hoſtia ſe nō videt: hoc aūt nō patitur ueritas: qꝛ chꝛi
ſtus ſimpliciter oculo corporali ſe videt in hoſtia: nō
tamen ſe videt rōne qua ibi exiſtit: ſed ex eo ꝙ extra
hoſtiā habet eē. Simpliciter eni cōcedēdū eſt ꝙ hō
ſit aliquo colore coloratus: lꝫ hō ut hō eſt: nec ſit al-
bus: nec niger: nec medio colore coloratus. Nā ſim-
pliciter ꝓpoſitio iudicāda eſt uera ſi predicatū cōue
nit ſb̃o. Dato ꝙ in tali ꝓpoſitione nō exprimať ratio:
⁊ cā ueritatis. Nā ſi edificare cōuenit hoi ſimpliciter
hec ꝓpoſitio iudicāda eſt uera qua dr̃ ꝙ hō edificat:
lꝫ in ea nō exprimať rō ⁊ cā ueritatis. Hō eniꝫ ut hō
eſt nō habet qḋ edificet: ſed hō edificat inquantū edi
ficator: nō inꝗ̃tū hō. Eſt enim hec ꝓpria ⁊ per ſe: edi
ficator edificat. Sic qꝛ videre ſe in hoſtia cōuenit ipi
chꝛ̃o. ſimpliciter fatendū eſt chꝛ̃m ſe vidē in hoſtia. lꝫ
in tali dicto nō exprimať rō ⁊ cā ueritatis. Declaꝛatum
eſt eni ſupra chꝛ̃m ſe nō videre rōne qua exiſtit in ho
ſtia. Nūc ḡ reſtat declaꝛare ꝙ chꝛ̃s ſe videt in hoſtia ex
eo ꝙ extra hoſtiā hēt eē. ¶ Ad cuiꝰ euidētiā aduer-
tendū eſt ꝙ lꝫ ſola ſb̃a corporiſ chꝛ̃i ſit in hoſtia ex vi
ſacramēti eo ꝙ ſolū in talē ſb̃am panis ſb̃a ſit cōuer-
ſa. Ex nāli tn̄ cōcomitantia eſt ibi chꝛ̃i ꝗ̃titas: ⁊ etiaꝫ
chꝛ̃i anima: ⁊ oēs virtutes aīe tā organice ꝙ̃ nō orga
nice: ⁊ quicꝗd hēt eē in huiuſmodi virtutibꝰ cum ſb̃a
corporis chꝛiſti hēat nālē cōnexionē ad oia: ita ubi-
cunqꝫ erit eius ſb̃a: ibi oportet eſſe oia ꝑ̄dicta. Cum
igitur chꝛ̃s ut eſt in celo ſeipſuꝫ videat: ⁊ oculus chꝛi
ſti ſuſcipiat ſpeciem chꝛiſti ut eſt in celo: quia oculus
chꝛiſti eſt in hoſtia: ⁊ eſt idem oculus chꝛiſti qui eſt in
celo ⁊ in hoſtia: ſpecies illa viſibilis que eſt in oculo
chꝛiſti exiſtente in celo: eſt in oculo eius exiſtente in
hoſtia: non ergo chꝛiſtus ſe videt in hoſtia ꝙ mēbra
eius ut in hoſtia exiſtunt poſſunt ſpeciem ſuam impri
mere in oculum chꝛiſti: ſed quia oculus chꝛiſti exiſtēſ
extra hoſtiam ſuſcipit ſimilitudinem membrorū chꝛi
ſti: ideo ex naturali concomitantia illa ſpecies: ⁊ illa
ſimilitudo habet eſſe in illo oculo in hoſtia exiſtente
propter qḋ poteſt ſe in hoſtia videre. immo cuꝫ viſio
non ſit in re viſa: ſed in vidente: eo ꝙ videre ⁊ intelli
gere ⁊ huiuſmodi actus anime nō ſint tranſeuntes in

exteriorē mām: ſed habēt nālē ordinē ad potētias in q̄bus exiſtunt ſi oculus chři idē nūo qui eſt in celo ⁊ eſt in hoſtia illa eadē viſio: ⁊ ille idē act⁹ videndi nūo qui eſt in celo in oculo chři exiſtente in celo: eſt etiaꝫ in oculo chři exiſtente in hoſtia. Quia ḡ chřs ſe videt in celo: iō ſe videt in hoſtia. Nō eſt eni poſſibile eſſe actionē in aliquo agēte: niſi illud agens agat: ipoſſibile eſt eni ꝙ actus itelligēdi ſit in itellectu: ⁊ itellectus nō itelligat. Nō eſt ḡ poſſibile ꝙ ſit act⁹ vidēdi in aliquo oculo: ⁊ tñ ille oculus nō videat. Patet ḡ ſimpliciter verū eē chřꝫ ſe videre in hoſtia: tñ ut oſtēſuꝫ eſt videt ſe ex eo ꝙ extra hoſtiā hēt eſſe. Ex quo patet ꝙ cū ſpēs rei viſibilis nō cōſeruet in oculo niſi ad pñtiā rei viſe ſi poſito per ipoſſibile chřs (qđ abſit) deſineret eē extra hoſtiā ⁊ nō eſſet alicubi tanꝗ in loco ꝓ: ſed ſolū ſacramētaliter in hoſtia hřet eē: niſi fieret ibi ſpāle miraculū: ſe in hoſtia nō videret. Oculus eni chři nāliter loquēdo nō pōt in ſe hře ſpēm rei viſe: niſi talē ſpem ſuſcipiat ꝓut extra hoſtiaꝫ habet eē. Non eſt eni in hoſtia ut ſupi⁹ dicebat in diſpoſitione qua poſſit a ſenſibili imutari. Propoſitio.XVIII.

v Jatores chriſtū exiſtentem in hoſtia non ſolum ſenſu: ſed etiam intellectu videre non poſſunt.

Declaratio.

⸿ Multa ratiocinando perquirim⁹ ⁊ de multis per intellectū diſputauimus quoꝝ q̄ditatē intelligere non poſſum⁹. Dicimus eni ⁊ rōnabiliter concludim⁹ ſbās ſepatas eſſe itelligētes: ⁊ libero arbitrio utētes: ⁊ cetera talia que ꝓbam⁹ ineē ſbījs ſepatis. Quid ſint tñ ſbſtātie ſepate ſcḋm earū q̄ditatē ⁊ nāꝫ ꝗdiu durat ſtatus vite pñtis ſcire nō poſſum⁹. Et ſi neſcim⁹ q̄d ſit nā intelligētiarū: neſcim⁹ q̄d ſit earū intelligē. qꝛ ſi bñ intelligeremus q̄d eſt intelligē angeloꝝ cū opatio proportionata ſbſtātie ducat in cognitionē q̄d ſit rei natura ⁊ ſbā: cognito intelligē angeloꝝ cognoſcerem⁹ q̄d eēt eoꝝ ſbā ⁊ natura. Scim⁹ ḡ in diſſolubilib⁹ rationib⁹ angelos eſſe itelligentes. q̄d ſit tñ eoꝝ intelligere itellectu nō capim⁹: ſic ⁊ de corpore chři ſuppoſitis fundamētis fidei multa iueſtigādo ꝑquirimus: ut ſuppoſito ꝙ panis ſbā cōuertat in ſbām corporis chři: ⁊ ꝙ ipſa ſbā eſt ibi ex vi ſacramēti: cetera v̄o ſūt ibi ex nāli ꝯcomitātia. Ex hoc inuiolabiliter cōcludimus chřm eē totū in qualibet ꝑte hoſtie: ⁊ dimenſiones corporis chři eſſe ſil' cū dimenſionib⁹ hoſtie: ⁊ cetera talia que ſupius ꝓbauim⁹ eſſe uera. ipm tñ chřm exiſtentē in hoſtia ꝗdiu durat ſtatus pñtis miſerie: ēt itellectu videre nō poſſum⁹. Qđ triplici via declarari pōt. Primo ex ꝑte ipſius ſenſus. Scḋo ex ꝑte imaginationis. Et 3° ex ꝑte intellectus. ⸿ Prima via ſic oſtendit. Quia ſcḋm phm ṗ° poſterioꝝ. nřa cognitio icipit a ſenſu: ⁊ deficiēte ſenſu: neceſſe eſt deficē ſcientia: que ſcḋm illū ſenſum eſt. vnde in li° phiſicoꝝ dicit. Qꝛ cecus a natiuitate non ſillogiçat de coloribus. Si ergo itellectu vidē poſſum⁹ chřm exiſtentē in hoſtia. opꝫ ꝙ aliq̊ ſenſu manuducamur in illud: ſed ut habitū eſt nullo ſenſu ſentiri pōt chřs ut exiſtit in hoſtia: qꝛ ⁊ accidētia corporis chři ſenſum nřm imutare nō poſſunt: cū ſint ibi mediāte ſbā: que imediate ſenſuꝫ nřm imutare nō pōt: imo ſi ſcḋm aliquē ſenſum imutamur per hoſtiā cōſecratā hoc nō eſt ſcḋꝫ accidētia corporis chři: ſed ſcḋm accidentia panis: qꝛ ut ifra declarabit accidētia panis remanēt poſtꝙ ſbā panis ꝯuerſa eſt in ſbām corporis chři. Sic ergo poſſum⁹ ſillogiçare ⁊ arguere de exiſtētia chři in hoſtia ſic cecus a natiuitate poterit ſillogiçare de coloribus. Si eni ceco a natiuitate dicerent aliqua ṗncipia de nā coloruꝫ poſſet per itellectū ſe mouere ad ꝯcludendū aliquas cōcluſiones veras ex illis ṗncipijs: tñ qꝛ illa ṗncipia nō ſumpſiſſet ex ſenſu: ſed ſolū narratiue ⁊ per auditū illa ṗncipia cognoſceret: ⁊ nō videret ea in lumine itellect⁹ agētis: qꝛ nihil tali lumine videt niſi aliq̊ mō ex ſenſibilibus ſumat ortū. Poſſet ḡ huiuſmodi cec⁹ per credulitatē aliꝗ aſſentire illis ṗncipijs: non directe: tñ ea intelligeret: nec eēt ꝓpꝛie dicta ꝙ per itellectū talia ṗncipia videret: ⁊ qꝛ tota cōcluſionum cognitio initit cognitioni ṗncipioꝝ: ſi cecus illa principia intellectu nō videt quātūcunqꝫ ex illis principijs veras cōcluſiones eliciat nō dicet illas concluſiones videre per itellectū. Sic ſuo mō ex ꝑte iſta dicē poſſumus ꝙ lꝫ ſuppoſitis fidei fundamētis que ex auditu cognoſcim⁹ poſſumus ex talib⁹ ṗncipijs de corpore chři exiſtēte ſub hoſtia multas cōcluſiones veras elicere: tñ qꝛ illa ſimpliciter nō ſumūt originē ex hijs que videmus in ſenſu: nō eſt ſimpliciter cōcedenduꝫ ꝙ per intellectū videamus chřm exiſtētē ſub hoſtia: qꝛ hoc nō eſt nobis notū in lumine itellect⁹. Poſſumus ergo per fidē appꝛehendē veritatem predictaꝫ. Sed ꝙ in lumine intellectus eā videamus: ⁊ ꝙ eam ſic eē poſſum⁹ oſtēdere ſimpliciter per rōnē: patet eē falſum. Si eni per intellectū poſſum⁹ videre veritatem predictā: poſſemus ꝓbare q̄cq̄d credimus de ſacramēto euchariſtie: ſed ut diximus in ṗncipio hui⁹ operis: ea que ſunt fidei nō poſſunt rōne probari: lꝫ poſſint rōne defendi. Patet ergo ex via ſēſus: ꝙ chriſtū exiſtentē ſub hoſtia. itellectu videre nō poſſum⁹. ⸿ Scḋa via ad probandū hoc ideꝫ ex ꝑte imaginationis ſicut pōt haberi. Nā ſcḋm phm in 3° de aīa. Cū intellectus ſpeculat neceſſe eſt ſil' ⁊ fantaſmata ſpeculari. Et in ṗ° de anima dicit ꝙ intelligere vel eſt fantaſia quedā: vl' nō eſt ſine fantaſia. Eſt eni noſtrū itelligere cū cōtinuo ⁊ tꝑe ut dicitur in ṗ° de memoria ⁊ remiſcentia. Nihil ḡ intellectu videre poſſumus niſi qđ habet fantaſma: vel qđ eſt ꝓportionatuꝫ fantaſma habētibus. Sbā eni corporis chři: ⁊ ſi ſcḋm ſe accepta ⁊ cōſiderata ꝓut hēt eſſe alicubi mediantib⁹ dimēſionib⁹ ꝓpꝛijs fantaſma hēat: tamen ꝓut exiſtit in hoſtia: nec fantaſma hēt: nec eſt ibi mō proportionato habētibus fantaſma. Poſſumus ergo ipſam ſbāꝫ corporis chři intelligē: ſed eaꝫ ꝓut exiſtit in hoſtia videre nō poſſumus. Qꝛ aūt modus ſcḋm quem chřs eſt in hoſtia trāſcendat virtutē fantaſticā. ⁊ nō ſit ꝓportionatus habētibus fantaſma. Sic patet. Naꝫ ſicut nihil eſt ſenſibile niſi ſit quale: ⁊ hēat eſſe qualitatiuū. Ita nihil eſt imaginabile: niſi ſit ꝗtuꝫ: ⁊ habeat eſſe quātitatiuū. Sicut ergo corpus chriſti exiſtēs in hoſtia nō poteſt ꝑcipi ſenſu: qꝛ lꝫ ibi exiſtens ſit: quale tñ nō eſt ibi modo qualitatiuo. Ideo ſenſuꝫ imutare nō pōt. Sic corpus chři exiſtens in hoſtia: lꝫ ſit ꝗtuꝫ: qꝛ ꝗtitas ſua ꝓpꝛiū ſubiectū non deſerit cū per imaginationē appꝛehēdi nō valet: qꝛ nō eſt ibi ꝗtitatiue nō eſt eni ibi extenſo mō: qꝛ nō eſt ibi ſbā mediāte ꝗtitate: ſed ꝗtitas mediāte ſubſtantia. Imaginatio aūt nihil appꝛehēdit niſi qđ hēt eſſe modo extenſo. Bene ergo dictū eſt ſbām corporis chriſti ſcḋm ꝙ exiſtit in hoſtia: nō habere fantaſma. Qđ autē ꝓut cōſiderat in hoſtia nō ſit proportionata habētib⁹ fantaſma: ſic oſtenditur. Nam modus exiſtendi quo corpus chři exiſtit in hoſtia ut inferius apparebit potiſſime ſimulat modo quo ſpūalia ſūt in corporib⁹: ſiue ſint ibi ut forma: ſiue ut motor. Nam ſicut aīa rōnalis

eſt tota in toto: ꝛ tota in q̄libet pte. ꝛ ſicut angelus in ea pte corporis: ſiue in toto corpore qḋ mouet pͥo eſt totus in toto: ꝛ totꝰ in q̄libet pte: ſic corpꝰ chͥi eſt totū in tota hoſtia: ꝛ totū in q̄libet pte. Cū ergo ſpūalia fantaſmatibꝰ careāt: corpꝰ chͥi ut exiſtit in hoſtia nō ſolū traſcēdit ṽtutē fantaſticā: ꝛ caret fātaſmate: ſed ēt nō eſt ꝓportionatū habētibꝰ fantaſma. Patet ergo ex pte ipſiꝰ imaginationis: ꝙ chͥm exn̄tē in hoſtia itellectu videre nō poſſumus. ℭ Hoc ēt patet 3º ex pte ipſiꝰ itellectꝰ. Nam cū in hoſtia ſupnāliter exiſtat: ꝛ ſupnālia itellectu capere nō poſſumꝰ: ſi ꝯſideramus ipm̄ itellectū f̄m ſe: patet eē verū ꝙ chͥm exiſtētē in hoſtia itellectu cape nō poſſumꝰ. Debemꝰ ergo fide ꝛ deuotione ſuſcipe chͥm eē ſub hoſtia: ut tenet eccl'ia. Et ſuppoſitis aliq̇bꝰ principijs: ꝛ aliq̇bus fundamētis fidei poſſumꝰ multas: ꝛ varias ꝯcluſiones elicere circa ꝓdictū ſacr̄m: ſicut pōt pſpectiuus multas ꝯcluſiones iferre ſuppoſitis ꝓpoſitiōibus geometricis. Nullo tn̄ ſuppoſito poſſumꝰ defendere fidē: ꝛ reſiſtere ꝯdicētibꝰ: ꝛ aſſerentibꝰ fidem impoſſibilia ꝯtinere ꝛ ꝯdictoria iplicare. Propoſitio.XIX.

Omnis ſubſtantia ſeparata chꝛiſtū exiſtentē ſub hoſtia per intellectum videre poteſt. modū tamen exiſtendi eius nulla intelligentia compꝛehendit.

Declaratio.

ℭ Eſt aūt dr̄ia inter s̄bās ſepatas: ꝛ hoīes: qꝛ s̄be ſeparate nō intelligūt cū diſcurſu: hn̄t eni intellectū deiformē: ꝛ eoꝝ cognitio nō eſt diſcurſiua: ut vult dionyſiꝰ 7. de di. no. Hoīes aūt itelligūt cū diſcurſu: qꝛ nr̄ꝫ itelligē eſt cūꝫ ꝯtinuo ꝛ tpe. Non īmerito §.6. de di. no. appellat dionyſiꝰ angelos itellectuales: ꝛ hoīes rōnales: qꝛ itellectꝰ noīat ſimplicē itūitū: rō vō iportat diſcurſiuā cognitionē. Si ergo angeli hn̄t cognitionē ſimplicē: ꝛ abſq̧ diſcurſu ferunt in cognitionē rerū: opꝫ ꝙ ſimplici ituitu ꝯtueant nās: ꝛ q̇ditates entiū: pp qḋ lꝫ f̄m rē rō: ſiue rōnalis cognitio nr̄a plus imitet cognitionē angelicā ꝙ faciat cognitio nr̄a ſenſitiua: tn̄ quātū ad modū cognoſcendi aliquo: ſenſus plus imitat itellectū angelicū ꝙ facit rō. Nam ſicut ſenſus viſus ſimplici ituitu fert in cognitionē colorū: ꝛ debitis ꝯditionibꝰ ꝯcurrētibus ipm̄ nō latet aliqs color. Sic ſubſtātie ſeparate qꝛ ſimplici ituitu ferunt in cognitionibꝰ entiū. ꝛ ea que circūadiacēt q̇ditatibus entiū: nō celant eis ſubſtātias ꝛ nās rerū. Sicut ergo ſi in ſupficie oppoſita oculis noſtris vnus color mutaret in aliū nō lateret nos color ille in quē color alius eēt ꝯuerſus cū nullus color excedat nr̄am virtutē viſiuā: ꝛ abſq̧ diſcurſu feramur in cognitionē colorū. Sic cum s̄ba panis ꝯuerſa eſt in s̄bam corporis chͥi: qꝛ accidētia nō celāt angelis reꝝ q̇ditates: quelibet s̄ba ſeparata nāliter loquēdo per itellectū videre pōt inter dimēſiones hoſtie nō eē s̄bam panis: ſed eē ibi s̄bam corporis chͥi. Noſter aūt itellectus hoc videre nō pōt: qꝛ per accidētia deuenimꝰ in cognitionē q̇ditatis: iuxta illud qḋ habet in primo de aīa. Accidētia ꝯferunt magnā ptē ad cognoſcēdū ꝙ q̇d eſt. Incipit ergo nr̄a cognitio a ſenſu: ꝛ nulla s̄ba eſt ſenſibilis niſi mediātibus accidētibꝰ. Cū ergo in hoſtia ſint accidētia corporis chͥi mediāte s̄ba: ꝛ nullū accn̄s corporis chͥi nr̄m ſenſuꝫ imutet: ſed ſolū appareāt accidētia panis. lꝫ poſſimus ratiocinādo ꝯcludere ꝙ nō implicat ꝯdictionē. nec eſt ipoſſibile deo ꝙ s̄ba panis cōuertat in s̄bam corporis chͥi: tn̄ s̄bāꝫ corporis chͥi eē in hoſtia: nec ſenſu: nec imaginatiōe: nec itellectu videre poſſumus: ſed ſolū hoc fide ſuſcipimus: niſi ſumeret videre large f̄ꝫ ꝙ vident videri: que vident per ſpeculū ꝛ enigmate. Subſtātie autē ſeparate nō ferunt in cognitionē s̄baꝝ per accidentia: eo ꝙ nō intelligūt cū diſcurſu. imo qꝛ ſimpliciter intuent q̇ditates rerū: nō eſt ſupra intellectū eoꝝ nāliter loquendo videre que s̄ba ꝛ que nā habeat eſſe inter dimēſiones hoſtie. Sicut nō eſt ſupra nāꝫ noſtri viſus cognoſcere q̇s color ſit in ſupficie. Quibuſcūq̧ ergo dimēſionibus ꝓpoſitis: nō latet eos que s̄ba ſit intra dimēſiones illas. ꝛ ſi intra dimēſiones aliqs eēt alia s̄ba ꝙ prius nō lateret eos illa s̄ba. pp qḋ nāliter loquēdo: ut s̄ba panis iam conuerſa eſt in s̄bam corporis chͥi: nō poſſumus dicere ꝙ angeli vidētes dimēſiones panis decipiant: credentes ibi eē panis s̄bam: cū reuelata facie videant q̇ditates rerū. Nam per dimēſiones panis nō deueniūt in cognitionē ſubſtantie. Per nulla eni accidētia manuducunt in notitiā quiditatis. Nō eſt ergo ſupra nām intellectus alicuius ſubſtātie ſeparate videre chͥm in hoſtia exiſtētem. ℭ Sed ſi querat utrū demones: qꝛ ſunt de numero s̄barum ſeparatarū videāt chͥm in hoſtia exiſtētē: cū talis viſio nō excedat itellectū alicuius ſubſtantie ſeparate: dici poſſet ſic iudicādum eē de chͥo exiſtēte in hoſtia: ſicut iudicaremꝰ de marie ꝯiugio: loquēdo de ꝯiugio ꝓut ſpectat ad queſtionē ꝓpoſitā. Nam inter alias cauſas ſpāles quas habuit marie ꝯiugiū hec fuit vna: ut partꝰ diabolo celaret ut dicit 4. ſentētiarū di. 30. ꝯſtat eni ꝙ diabolus niſi eēt diuina virtute ꝓhibitꝰ videre potuiſſet virginē mariam intactā eē: ꝛ virū nō cognouiſſe. Coniugiū ergo ioſeph nāliter loquēdo diabolo partuꝫ virginis celare nō poſſet. In talibus ergo dicēdū eſt ꝙ ut ait augꝰ. 3. de trini. c.8. loquēs de magis: qui auxilio demonū: ꝛ malorū angelorum fecerunt ranas: ꝛ ſerpētes: nō tn̄ eoruꝫ auxilio facere potuerūt minutiſſimas muſcas. dicit ꝙ hoc idō nō potuerūt: qꝛ permiſſi nō fuerūt: potuiſſent ſi pmiſſi fuiſſent. Ideo augꝰ ibidē vult ꝙ illō qḋ angeli poſſunt per nām: nō poſſunt per ꝓhibitionē. Ex vbis ergo ſuis ibidē pōt talis diſtinctio colligi: ꝙ aliq̇ nō poſſumꝰ: qꝛ repugnāt nature: aliqua vō dicimur nō poſſe: nō qꝛ ſint nāe cōtraria: ſed qꝛ ꝓhibemur: ꝛ repugnāt pmiſſioni. ℭ Dicamꝰ ergo ꝙ naturaliter loquēdo ut loq̇ intēdimus: nō repugnat alicui ſubſtātie ſeparate videre s̄bam corporis chͥi: per intellectū in hoſtia exiſtētē. Credibile tn̄ eſt repugnare pmiſſioni. Probabile eni videt ꝙ deꝰ tā excellēs ſacramētū celat aliquibus ſubſtātijs ſeparatis: ꝛ non permittit demones oēm illā cognitionē de ſacramēto euchariſtie quā nāliter habere poſſent: ſicut nō ſinebat eos habere oēm cognitionē de partu ṽginis: quam eorū nālis notitia exigebat. Declaratū eſt igit quō s̄ba ſeparata videre pōt chͥm in hoſtia exiſtentem: qḋ prima ps ꝓpoſitionis ꝓponebat. ℭ Reſtat ergo declarare ſcḋm videlicet ꝙ modū exiſtēdi chͥi in hoſtia naturaliter nulla intelligētia cōprehēdit qḋ de facili declarat. Nam modus ille exiſtēdi ſupernaturalis eſt: nullū eni agēs naturale pōt cōuertere aliquid in aliud actu preexiſtēs: ſed ſolus deus hoc pōt efficere ut ſuperius dicebat. Que aūt ſupernaturalia ſunt: nulla creatura naturaliter cōprehēdit. ex hoc eniꝫ aliquid eſt ſupernaturaliter: qꝛ oēm naturā creatam ſupexcedit. Si ergo naturaliter creatura ſupernaturalia cōprehenderet: eēt naturaliter nā creature ſuper oēm naturā creatā: ꝛ ſic idē f̄m idē ſeipſuꝫ excederet. Nā natura creata eſt ifra terminos creature

ꝛ ſupra terminos creature: ſic ergo creatura ſuper‑
naturalia naturaliter cõprehenderet: eēt naturaliter
creatura illa īfra terminos: ꝛ ſupra terminos creatu‑
re. Dicamus ergo ꝙ ſicut res creatas ex nihilo pro‑
ductas angeli nālr per itellectū vidēt: modū tñ ꝓ‑
ductionis rerum ex nihilo eo qḋ ſupnaturalis ſit: nul
la intelligētia cõprehēdit: ſic chřm exiſtentē in hoſtia
nāliter loquēdo: ꝛ niſi ſit ꝓhibita quelibet intelligē‑
tia per intellectū videre pōt: modū tñ exiſtendi eius:
qꝛ eſt ſupernaturalis naturaliter comprehendere nō
poteſt aliqua ſubſtantia ſeparata. Propoſitio. XX.

Chriſtus ut exiſtit in hoſtia potiſſi‑
me per intētionalia ꝛ ſpiritualia in‑
noteſcit. Utraqꝫ enim ipſuꝫ ſic exi‑
ſtentem aliqualiter imitant. Declaratio.

Propoſita ꝓpoſitio duo ꝯtinet. Quorū pmū eſt ꝙ
intētionalia repñtāt chřm in hoſtia exiſtētē. Scōm
vō ꝙ ipm ſpiritualia imitant. Primū aūt aliquo mō
eſt declaratū. Dicebat enim ꝙ intētionalia ſic habēt
eē tā in medio: ꝙ in organo: qꝛ ſunt tota in toto: ꝛ to‑
ta in pte. Similitudo eni coloris eſt tota in toto ae‑
re: ꝛ tota in quolibet pūcto aeris: ſic chřs eſt totuſ in
tota hoſtia ꝛ totus in quolibet puncto hoſtie: tñ qꝛ in
hoc videmur ꝯdicere ſuperioribus dictis: ubi oſten‑
debat ꝙ in parte pūctali hoſtie chřs eē nō pōt: ideo
declarabimꝰ dubitationē ſupius tactā: videlicet ꝙ ſic
eſt chřs in tota hoſtia: ꝛ totus in quolibet puncto ho
ſtie: ſicut eſt tota intētio coloriſ in toto aere: ꝛ tota in
quolibet puncto aeris. nec tñ eſt ſimpliciter: ꝛ abſqꝫ
additione fatendū: ꝙ in parte pūctali hoſtie ſit totus
chřs. ¶ Ad huiuſmodi aūt euidētiā aduertendū ꝙ
pūctus dupliciter pōt accipi. Pōt eniꝫ accipi pūctus
ut de eo loquit mathematicuſ: ꝛ ut de eo loquit per‑
ſpectiuus. Mathematicus aūt loquit de puncto ꝓut
eſt principiū ꝛ finis linee: ꝛ ꝓut eſt ſimpliciter aliqḋ
indiuiſibile. Uñ in principio geometrie euclides dif‑
finit punctū per carentiā partiū. d. Punctus eſt cuiꝰ
pars nō eſt: ꝛ ſic accipiēdo punctū in pūcto aeris nō
eſt aliq̄ ſimilitudo coloris. Punctus eniꝫ ſic acceptꝰ
nō eſt ſuſceptiuū alicuius ipreſſionis. Perſpectiuus
vō nō ſic accipit pūctū: ſed punctū nominat minimā
partē aeris ſuſceptiuā ſpecierū intētionaliū. Naꝫ ꝛ ſi
in aere nō ſit dare minimū: ut aer cōſideraf ut qḋ cō‑
tinuū: eſt tñ dare minimū in aere ut eſt ſuſceptiuꝰ ſpe‑
cierū intētionaliū. Poſſet eniꝫ accipi ita modicuꝫ de
aere: ꝙ ſi ulteriꝰ diuideretur nō poſſet ibi ſuſcipi ali
qua ſimilitudo intētionalis. Cā aūt quare mathema
ticus accipit punctuꝫ: ut qḋ oīno indiuiſibile ex hoc
ſumi pōt: qꝛ a mathematico potiſſime conſideratur
q̄tū. Si ḡ loquit mathematicꝰ de indiuiſibili. loquit
de eo ut nō diuidit ꝓout eſt cōtinuū: ꝛ ꝓut eſt q̄tuꝫ.
Cū ergo quodlibet cōtinuū ꝛ quodlibet quātū ſit di
uiſibile in infinitū: qꝛ nō fit quantū ex nō quātis: opꝫ
ꝙ illud qḋ eſt indiuiſibile in genere quātitatis: eē oī‑
no pūctale. Perſpectiuus aūt nō intēdit tractare de
linea ſimpliciter: ſed de linea viſuali. cum ergo loquit
de indiuiſibili: nō loquit de indiuiſibili ẜm quātitateꝫ
ſed ẜm actionē: ꝛ paſſionē large ẜm ꝙ viſibile videt
agere in mediū: ꝛ in ſenſuꝫ iprimēdo ſpēꝫ ſuā in ipſa:
ꝛ ẜm ꝙ ſenſus: ꝛ mediū patiunt a ſenſibili ſuſcipiēdo
ſpeciē: ꝛ ſimilitudinē eius. Cū ergo dicit perſpectiuꝰ
ꝙ q̄libet pūctus albedinis ſe facit in quolibet pūcto
aeris: per punctum albedinis non intelligit punctum
ſimpliciter: ſed itelligit minimā partē albedinis potē
teꝫ iprimere ſimilitudinē ſuā in aere. Nam cū ſupfi‑
cies ſit ꝓpriū ꝛ imediatū ſubiectū coloris: qꝛ pūctuſ
nec eſt ſupficies: nec pars ſuperficiei: in pūcto nec eſt
albedo: nec ps albediniſ. opꝫ ergo per pūctuꝫ albedi
nis itelligere minimā partē albedinis potētē genera
rem ſuā ſpēm in medio: ꝛ per punctū aeris itelligere
minimā partē aeriſ potētē illā ſpēm genitā ſuſcipere.
Eſt ergo tota intētio albedinis in toto aere: ꝛ tota in
quolibet puncto aeris. accipiēdo punctū aeris: ut ac‑
cipit perſpectiuus: ꝛ non ut accipit mathematicus:
ſic eſt totus chřs in tota hoſtia: ꝛ totꝰ in quolibet pū
cto hoſtie nō accipiendo punctū ut de eo loquit geo‑
metra: ſed accipiēdo minimū ꝛ indiuiſibile ut pōt ac
cipi in numeralibus. Nam ſicut diſtinguebamꝰ ꝙ eſt
punctus mathematicꝰ: ꝛ eſt pūctus perſpectiuus: ſic
diſtinguere poſſumus ꝙ eſt minimuꝫ ut de eo loq̄tur
geometra: ꝛ eſt minimū ut de eo loquit nālis. Mini‑
mū eni apud geometrā eſt oīno indiuiſibile ẜm quā‑
titatē: ſed minimū apud naturaleꝫ eſt indiuiſibile ẜm
actionē. Dicit eniꝫ naturalis minimā aquā: ꝛ minimā
carnē: que ſi ulterius diuiderent: nō haberēt actionē
carnis ꝛ aque. Et qḋ eſt ſic minimuꝫ: nō eſt punctale:
ſed eſt quātū. Si ergo bene cōſideramꝰ: ſicut accipit
pſpectiuus minimū ẜm actionē: ꝛ paſſionē intētiona
lem ſic accipit naturalis minimū ẜm actionē: ꝛ paſ‑
ſionē realē. Ut ſicut dicit caro minima apḋ naturalē
que ẜm realē actionē pōt habere actionē: uel opera‑
tionē carnis: ſic dici pōt albedo minima apud perſpe
ctiuū: que ſi diuideref nō haberet intētionaliter ope
rationeꝫ albedinis. Unde ſicut nālis dicit ꝙ eſt caro
ẜm ſpeciē: ꝛ caro ẜm mām: ſic poſſet diſtinguere per
ſpectiuus: ꝙ eſt albedo ẜm ſpeciē: ꝛ albedo ẜm mate
riā: ꝛ appellaret albedinē ẜm ſpēm illaꝫ que ẜm ſe ac
cepta generare poſſet ſuā ſimilitudinē in aere: ꝛ intē‑
tionaliter imutare mediū: ſicut appellat nālis carneꝫ
ẜm ſpeciē: que pōt realiter cōuertere ad ſe alimētuꝫ.
ꝛ habere actionē: ꝛ operationē carnis. Innoteſcit er
go nobis chřs per intētionalia: ꝛ modus exiſtēdi in‑
tentionaliū imitat modū exiſtendi quē habet chřs in
hoſtia: qꝛ ſicut tota intētio coloris eſt in toto aere: ꝛ
totū in quolibet pte aeris: accipiēdo partē aeris ẜm
formā: ut accipiēdo partē que pōt habere operatio‑
nē aeris: in ſuſcipiēdo intētionē coloris que pars idē
eſt qḋ punctꝰ pſpectiuꝰ: ſic totus chřs eſt in tota ho‑
ſtia: ꝛ totꝰ in qualibet pte. loquēdo de parte ẜm for‑
mā in qua pōt reſeruari ſpecies panis que ps pōt di‑
ci minimū apud nālē. Ex quo apparet ꝙ ſicut partes
hoſtie in quibꝰ per ſe habet eē chřs nō ſunt īfinite: ſꝫ
finite: ſic puncta ꝛ partes aeris in quibꝰ habet eē in‑
tentio coloriſ: nō ſunt īfinite: ſed finite. Eſt ergo totꝰ
chřs in tota hoſtia: ꝛ totus in quolibet puncto: ſicut
eſt tota ītētio coloris in toto aere: ꝛ tota in quolibet
puncto: accipiēdo punctū in hoſtia ad ſimilitudinem
puncti accepti in pſpectiua. Uerū qꝛ magis ꝓprie lo
quit de pūcto mathematicus ꝙ faciat pſpectiuus: iō
ſimpliciter loquēdo: nō eſt ꝯcedēdū chřm eē in par‑
te punctali hoſtie: tñ cū additione nō eſt īconueniēs
hoc cōcedere. Nam ſi cōcedimus chřm eē in quoli‑
bet puncto hoſtie: ſicut eſt intentio coloris in quoli‑
bet pūcto aeris ꝓpter additionē dicte ſimilitudinis
patet nō eē itelligendū de puncto ſimpliciter ꝛ abſo‑
lute ut de eo loquit geometra: ſed itelligendū eſt de
puncto ut de eo loquit pſpectiuus. Nō eſt ergo abi‑
ciēda notitia quā poſſumus habere de chřo exiſtēte
in hoſtia per intētiones exiſtentes in medio. ¶ Hys
aūt viſiſ reſtat oſtēdere quō ſpiritualia imitant chřm
exiſtentē in hoſtia: de quo breuiter trāſibimus: qꝛ de

hoc in ſequēti ꝓpōne diffuſius tractabit. ¶ Notandum igit ꝙ ſpirituales ſubſtātie nō per ſe diuidūtur: loquēdo de ſpūalibus ſubſtātijs qbus cōpetit itelligere: tales eniꝫ appellamus ſpūales ſubſtātias. Naꝫ oīs itelligētia eſt ſuba que nō diuidit: ut dicit in libro de cauſis: qō nō ſolū ueritatē hēt de itelligētijs proprie ſumptis: ſed ēt ueruꝫ eſt de aīalibus rōnalibus: que nō debēt dici intelligentie: niſi large. Nulla ergo ſpiritualis ſuba per ſe diuidit: nec ēt per accidēs pōt diuidi cū nō educat de potentia corporis. Ubicūqꝫ ergo eſt angelus ⁊ aīa ibi eſt ſm ſui totalitatē. imitatur ergo ſpūalia chr̄m exiſtentē in hoſtia: qꝛ ſicut eſt totus chr̄s in tota hoſtia: ⁊ totus in qualibet parte: ſic eſt tota aīa rōnalis in toto corpe qō iformat: ⁊ tota in qlibet pte: ⁊ totus angelus eſt in toto corpe in q opat primo: ⁊ tot⁹ in qlibet pte. Propoſitio.XXI.

c hriſtus ut exiſtit in hoſtia per ſpūalia magis q̄ꝫ per intentionalia innoteſcit. neutra tamen ipſum totaliter repreſentant. Declaratio.

¶ Fuit in precedētibus declaratū ꝙ intētionalia ⁊ ſpiritualia repreſentāt chr̄m in hoſtia exiſtētē. Nūc aūt reſtat oñdere ꝙ modus exiſtēdi quē habet chr̄s in ſacramēto magis inoteſcit per ſpūalia: q̄ per intētionalia qō prima pars ꝓpoſitionis ꝓponit. ¶ Ad cuius euidentiā aduertēdū ꝙ licet quilibet pūctus coloris ſe faciat in quolibet puncto medij ⁊ qlibet pūctuſ rei viſe generet ſuā ſimilitudinē in quolibet pūcto organi. ꝓp qō aliquo modo ſaluamus totā intētionem coloris eē in toto medio: ⁊ totā in qlibet parte. in duobus tñ quātū ad preſens differt modus exiſtēdi itentionaliū in medio a modo exñdi chr̄i in hoſtia. Nam ſic chr̄s eſt in hoſtia per ꝯuerſioneꝫ totius ſubſtantie panis in totā ſbam corporis chr̄i: ꝙ nulla pars panis ꝯuerſa eſt in aliquā partē corporis chr̄i: ut dicebat ſuperius auctoritate inocētij. Sed tota itentio coloris nō eſt ſic in medio: ꝙ nulla pars coloris ſe faciat ibidem. Dictū eſt enim ꝙ a quolibet pūcto coloris multiplicat ſpecies in quolibet pūcto medij. ſūt ergo partes corporis chr̄i in hoſtia ſolū mediante toto. Partes aūt coloris nō ſolū ſunt in medio mediāte toto: imo totū eſt aliquo mō in medio mediātibus ptibuſ. ¶ Scd̄a differētia eſt qꝛ intētiones ſunt aliquo mō in medio ſitualiter. Nunq̄ eni appet imago per ſpeculū ſitualiter niſi multiplicaret ſe coloꝛ in medio aliquo modo ſm ſitū: chr̄s aūt nullomō eſt ſitualiter in hoſtia. ſm enim ꝙ eſt in hoſtia nō poteſt ibi aſſignari ꝙ in vna parte hoſtie ſit dextrū: ⁊ in alia ſiniſtrū. Uel ꝙ in vna parte hoſtie ſit pars corporis chr̄i ſuperioꝛ in alia v̉o inferioꝛ: qꝛ exquo nō ſunt ptes corpis chr̄i in hoſtia: niſi mediante toto. ptes corpis chr̄i ut ſunt ibidē: ita habent ordinē ad totū ꝙ nullomō ſunt ibi ſitualiter: nec habēt ordinē ad locū. ſed ptes coloris nō ſunt in medio mediāte toto: ſed quelibet pars coloris generat ſuā ſſlitudinē in medio. imo qꝛ dyametralius vna pars coloris reſpicit vnā partē medij: q̄ faciat alia: fortius ⁊ perfectius vna pars coloris ipꝛimit ſpēm ſuaꝫ in vna parte medij: q̄ faciat in alia: ꝓp qō aliquo modo ſitualiter eſt itētio coloriſ in medio. ¶ Hijs ergo differētijs viſis q̄s habet chr̄s exiſtens in hoſtia ad ſpecies intentionales apparet ꝙ ſpūalia imitant magis chr̄m exñtem in hoſtia: q̄ intētionalia cū chr̄s ut exiſtit in hoſtia nō habeat illas differētiaſ ad ſpiritualia: q̄s habet ad itentionalia. Nam ſpūalia ubicūqꝫ ſunt: ſunt rōne toti⁹: cū careat ptib⁹. ¶ Rurſuꝫ nullomō ſunt ſitualiter alicubi: cū nō extēdant extenſione corporū: ꝓp qō eſt p̄ma pars propoſitionis declarata. Reliquū ergo eſt declarare ſcd̄aꝫ videlicet ꝙ nec ſpūalia: nec intētionalia cōplete rep̄ſentēt chr̄ꝫ exñtem in hoſtia: qō ſic pꝫ. qꝛ chr̄s exñs in hoſtia nō diffinit ibidē: ſed itētionalia: ⁊ ſubſtātie ſpūales create diffinite ſunt alicubi. Jlla enim eadē itentio numero que eſt in vna pte aeris: nō eſt in alia: ⁊ illa eadem aīa numero que iformat corp⁹ ſortis nō iformat corpus platonis: ⁊ itelligētia cū operat in vna parte vniuerſi deſinit operari in alia. Sed corpus chr̄i qꝛ non diffinit in hoſtia: ſimul ⁊ ſemel eē pōt in diuerſis altaribus: ut ſuperius eſt oñſum. ¶ Poſſumus ergo dicere quātū ad diffinitionē corporis chr̄i ut eſt in hoſtia ſpūales ſubſtātias: ⁊ intentionales ſe habere per ordinē. minus eniꝫ diffinit corpus chr̄i ut ſacramētaliter habet eē: q̄ ſpūales ſubſtantie: ⁊ ſpūales ſubſtātie minus diffiniunt q̄ ſpecies colorū intentionaliter exiſtentes in medio. Nam corpus chr̄i exiſtēs in hoſtia: nec diffinit in partib⁹ nec in toto. Spiritualis v̉o ſubſtātia diffinit in toto: ⁊ nō in partib⁹. Jntētio habet diffiniri tā in partibus: q̄ in toto: que oīa poſſunt eſſe ex habitis manifeſta. Nō eni corpus chr̄i diffinit in partibus hoſtie. Eſt eni in qlibet parte hoſtie tot⁹ chr̄s: ꝓp qō cuꝫ eſt in vna parte hoſtie: nō deſinit eſſe in alia: ſicut ēt nō diffinit in tota hoſtia: qꝛ ſimul ⁊ ſemel pōt eē in diuerſis hoſtijs: ⁊ cum eſt in vna hoſtia nō deſinit eē in alia. Subſtātia v̉o ſpūalis nō diffinit in partib⁹: qꝛ aīa rōnalis eſt in qlibet parte corporis tota: ⁊ cū eſt in vna parte nō deſinit eſſe in alia: ſic ēt ⁊ angelus eſt tot⁹ in qlibet parte corporis in quo operat primo. Diffinit tñ ſpiritualis ſuba in toto: qꝛ vna aīa nō pōt eē in diuerſiſ corporibus: ⁊ vnus angelus nō pōt ſimul eē in plurib⁹ locis. Jntētiōes aūt coloꝝ diffiniunt in partib⁹ ⁊ in toto: nā illa eadē itentio coloris numero que eſt in vna parte aeriſ: nō eſt in alia: ⁊ multomagis illa eadē intētio coloris numero que eſt in vno toto nō eſt in alio. Quicq̄d enim diffinit in ptib⁹ diffinit in toto. Utꝝ aūt ſi ſil̄ plura corpa exiſterēt: poſſet eē in illis plurib⁹ corpib⁹ vna intentio numero: qꝛ itentiōes nō vident ſuſcipe numeꝝ a ſubſtātijs in qbus ſunt: cū plura luminaria ſolū numero differentia: ⁊ plures intētiones albedinis eē poſſunt in eadē pte aeris declarare nō eſt p̄ſentis negocij. Tm̄ tñ oſtenſum ſit ꝙ nō ſolū ſpūalia plus imitant chr̄m exñtem in hoſtia: q̄ intētionalia ex eo ꝙ nō habēt eē ſituale: nec ſunt alicubi mediātib⁹ partib⁹. Sicut nec chr̄s habet eē ſituale ut eſt in hoſtia. nec eſt ibi totuꝫ rōne partiū. Sed ēt plus repreſentāt ſpūalia moduꝫ exñdi quē habet chr̄s in hoſtia: q̄ intētionalia: qꝛ minus diffiniunt ſpūales ſube q̄ intētiōes. utreqꝫ tñ deficiūt a ꝑfecta repreſentatione cū nō ſolū intētiones: ſed ēt ſpūales ſubſtātie diffiniant pluſ q̄ ſuba corpis chr̄i exñs in hoſtia. Propoſitio.XXII.

c hriſtus ut exiſtit in hoſtia quantum ad eſſe qō habet ibidem: eſt ignotioꝛ ſubſtantijs ſeparatis: ſed quantuꝫ ad rationem quiditatis eſt notioꝛ. Cū ergo modus exiſtendi quē habet chriſtus in hoſtia. dicat quendā modū eſſendi ⁊ nō dicat aliam rōnem qditatis: ſimpliciter eſt fatendū ꝙ intellectu naturali ignotioꝛ eſt nobis chriſtus ut exiſtit in hoſtia q̄ꝫ ſint ſubſtātie ſepate.

Declaratio.

¶ Cogimur ad dicendū ꝙ de ſubſtantijs ſepatis ꝙ̄diu durat ſtatus preſentis miſerie nāliter itelligē nō poſſumus q̄d ſunt: poſſumus tn̄ ſcire eas eē. Nā intellectu eſſentiali cū nr̄m itelligere nō ſit ſine fantaſmate intelligere nō poſſumus ut ſupius tangebat: niſi que habēt fantaſmata: uel ſint proportionata habētibus fantaſmata: ſubſtātie aūt ſeparata fantaſmate nō habent: q2 carent quātitate molis: nec ſunt ꝓportionata habētibus fantaſmata. Quia ſm dionyſiuꝫ primo de di. no. Intelligibilia nō ſunt cōprehēſibilia a ſenſibuſ: ⁊ ſimplicia nō cōprehēdunt ab hijs que ſunt in cōpoſitione ⁊ figura. Nō ergo poſſumuſ cognoſcere quid ſunt itelligentie: eas tn̄ eē nō latet nos. Nam oīs effectus ducit in cognitionē cauſe: ſed ſi effectus eſt ꝓportionatus poſſumus cognoſcere q̄d eſt cā. idō per ipſos actus ꝓcedētes ab habitu ſcire poſſumus q̄d ſit habitus. q2 actus ſunt ꝓportionati habitibꝰ. Si vō effectus eſt iproportionatꝰ: tūc duc̄ in cognitionē. Quia eſt cā. ⁊ inde eſt q2 creature ſūt iproportionate prime cauſe ducūt in cognitionē q2 eſt deus: per eas tn̄ quid ſit deus: ſcire nō poſſumuſ. Cū ergo in vita iſta nō cognoſcamus deū niſi per creaturas: bene dictuꝫ eſt qō ait damaſcenus pͦ liͦ. c. 4. Qm̄ aūt eſt deus manifeſtū eſt: q̄d aūt eſt ſm ſbam imanifeſtū eſt hoc: ⁊ oīno ignotū. Si ergo de deo per effectus tā iproportionatos ſibi poſſumus ſcire q2 eſt: nō eſt incōueniēs ſi ſciamus itelligētias eē per effectus earū: licet neſciamus eas quātū ad rōnes q̄ditatis. Hoc viſo apparet bene dictū eſſe: ꝙ ignotior eſt chr̄s quātū ad modū exiſtēdi quē habet in hoſtia: ꝙ̄ ſint ſbſtātie ſepate. Nā nāli itellectu ſcire poſſumus intelligentias eē in celo: eo ꝙ ꝑcipimuſ corpora celeſtia moueri a ſubſtātijs ſeparatis. Quia ſm damaſcenuꝫ liͦ pͦ. c. 16. Angelus ibi eſt: ubi operat. Si ergo angeli operant in celo mouēdo corpora ſupceleſtia: ꝯuenit eos eē in celo. Sic ēt poſſumus ꝑcipere ſpūales ſubas eē hinc nobiſcū: cuꝫ videamus aliquos effectus hic inferius qui fieri nō poſſent niſi a ſubſtātijs ſeparatis. Alchindus tn̄ in libro de theorica artiū magicarū aſſerit Ariſt. dixiſſe: ꝙ quicq̄d mirabile hic inferius agit eſt effectus ſupceleſtis corporis ⁊ nō fit imediate ab aliqua ſubſtantia ſeparata. Q2 aūt illa fuerit opinio Ariſto. manifeſte nō habet per libros ſuos apud nos exn̄tes. Poſſet aūt forte ex dictis ſuis concludi ꝙ ſi nollet dicere repugnās dictis ſuiſ: oporteret eū ſic dicere. Quicq̄d tn̄ de hoc ſit nō eſt uerū qō dicit. Cōpertū eſt eni oppreſſos a demonibꝰ loq̄ linguā ignotā: ⁊ loq̄ latinum dato ꝙ ante eſſent laici: ⁊ ignorātes qō a corpore ſuperceleſti fieri nō poſſet. Poſſumus ergo cognoſcere per iſta ſenſibilia: que videmus itelligētias eē in celo: ⁊ ēt eas eē in terra: cuꝫ videmus effectus aliquos qui fieri nō poſſent niſi per ſpūaleſ ſbaſ: vniuerſaliter eni tota corporalis creatura per ſpūalē adminiſtrat. q2 lex diuinitatis eſt ſm dionyſiū reducere iſima ſuprema per media. ꝑꝑ qō cōprehēdere poſſumus tales effectus eē ab itelligētijs: ſꝫ per nihil ſenſibile nobis inoteſcit chr̄m eē in hoſtia: ergo quātū ad modū exn̄di quē habet chr̄s in hoſtia: notiores ſunt nobis ſubſtātie ſeparate qua ſit ipſe: cum nāliter aliquo mō poſſumus cognoſcē ſbas ſeparatas eē ubi ſunt: chr̄m tn̄ eē in hoſtia nāliter loquēdo: nō ſolū nō poſſumus ſcire: ſꝫ ēt nō poſſumus ſuſpicari. Et nō ſoluꝫ ad hoc ſm nālem itellectū nō pōt fieri ſillogiſmuſ demōſtratiuus: ſed etiā nec dialeticus: nec rhetoricus. ¶ Reliquū eſt ergo oñdere quō chr̄s rōne q̄ditatis ut exiſtit in hoſtia: ſit notior ꝙ̄ itelligētie: qō de leui oñdit. Nam corpus chr̄i ut exiſtit in hoſtia: licet hēat quēdam modū eſſendi quē nō habent ut eſt in celo: q2 nō eſt in ſacramēto mediātibus dimēſionibus proprijs: mediantibus q̄bus habet eē: ut eſt in loco ꝓprio: ⁊ ut eſt in celo: nō tn̄ habet aliā rōnē q̄ditatiſ ut eſt in hoſtia: ⁊ ut eſt in celo: q2 alia ⁊ alia rō quiditatis diuerſificat eē ſpecificuꝫ: corpus aūt chr̄i in celo: ⁊ in hoſtia nō ſolū nō eſt diuerſuꝫ ſpecie: ſed ēt nec eſt diuerſum numero. Propter qō ēt ſi corpꝰ ꝑticulare diffiniret: illa eadē diffinitio que cōpeteret corpori chr̄i exiſtēti in celo: cōpeteret ei exn̄ti in hoſtia. Si ergo corpꝰ chr̄i exn̄s in loco ꝓprio ſm rōnē q̄ditatis eſt notius intelligētijs: q2 nō eſt ſupra itellectū nr̄m cognoſcere q̄d ſint corporalia: cū corpus nō habeat aliā rōnē q̄ditatis ut eſt in hoſtia ſacramētaliter: ⁊ ut eſt in celo localiter notius eſt corpus chr̄i quantū ad rōnē q̄ditatis ut exiſtit in hoſtia: ꝙ̄ ſubſtātie ſeparate ſint. Uerū q2 exn̄tia in hoſtia addit modū quendā eſſendi ut oñſum eſt: ēt nō dicit aliā rōnē q̄ditatis bene dictum eſt ꝙ corpus chr̄i cuꝫ iſta reduplicatione ut exiſtit in hoſtia ſimpliciter: ſit nobis ignotiꝰ ꝙ̄ ſubē ſeparate.

Propoſitio. XXIIII.

C Um miraculoſe appet in hoſtia imago pueri in ſpecie carnis: prout chriſtus ibi ſacramētaliter exiſtit: dimenſiones ibi apparentes dimenſiones corporis chriſti eſſe nō poſſunt.

Declaratio.

¶ Quia de ſacramēto eucariſtie chriſtiani aliqui dubitauerunt plus ꝙ̄ de ceteris ſacramentis: deus pīna ꝓuidentia uolens nos erudire ut firmiter credat ibi eē uerum corpus chr̄i: aliq̄n dignatus eſt miraculoſe oñdere hoſtiā in figura pueri: ⁊ in ſpē carnis: qō cum cōtingit coīter: teneret a doctoribuſ: ⁊ a defenſoribꝰ fidei orthodoxe ꝙ ſub illa ſpecie ſit uerū corpꝰ chr̄i. Deus eni qui eſt intēptator malorū: q2 ſeipm̄ negare nō pōt: nō faceret ꝙ hoīes incitarent ⁊ mouerent ad adorandū puerū: uel carnem ſic apparētē: niſi ibi eēt dn̄s noſter ieſus chr̄s cuius eſt illa ſpēs que apparet. Et utrū ſic ſit uere ut apparet: ſunt diuerſi modi dicēdi. Dixerūt eniꝫ q̄dā ꝙ figura apparēs ⁊ ſpecies carnis que videt nō ſunt aliq̄liter uere: ſed ſolum ſunt in oculo videntis. Format eni deus in oculis fideliū ut eos erudiat idolū pueri: uel ſpeciē carnis: q2 ſic iudicamus de viſibilibus: ut habemuſ ſpēm in oculo: videt fidelibꝰ videre carnē: uel videre puerū: cū tn̄ nō ſit facta aliq̄ tranſmutatio: in re extra. Sed hoc ſufficient iprobat: q2 ſi hoc dici poſſet: cū talis apparitio ſit vni aſtantiū ⁊ nō alijs: uel ſit oībus aſtantibus: poſt modicū deſinit eē talis appitio. Ut ſi oībus aſtātibꝰ videret ꝙ ſacerdos teneret puerū in manibus ⁊ poſt modicū deficeret talis viſio ⁊ videret ꝙ teneret hoſtiam ꝯſuetā: poſſet habere ueritatē qō dicit: tn̄ q2 talis apparitio aliquādo diu durat ⁊ oībꝰ apparet talis viſio dici nō pōt ꝙ hoc ſolū fieri habeat per imutationē oculoꝝ. ¶ Ideo dixerūt alij ꝙ talis apparitio habet eē q2 chr̄s oñdit ſe ipꝫ in ſpecie pueri uł in ſpecie carnis. Nec obſtat ut dicūt ꝙ chriſtus nō appareret puer cū ſit tante quātitatis: q2 eſt in poteſtate corporis chr̄i occupare ad libitū magnū locū uel ꝑuum. ¶ Iſtud aūt poteſt tripliciter iprobari. Primo per illud qō tactū eſt: nā ſi huiuſmodi apparitio duraret per horā uel per modicū tp̄s forte eſſet ꝓbabile qō dicit. Sed q2 aliquādo pro reliquijs illa ſpecies car-

nis ſic apparēs diu eſt reſuata:nō eſt credibile chīm
ſm dimēſiones ꝓprias ⁊ localiter diu ſic eē. ¶ Rur
ſum qꝛ ſm dimēſiones ꝓprias nō eſt vnū corpus niſi
in vno loco:oporteret chīm deſcēdere de celo ut ta-
lis appitio fieret. Q̄ð ſi forte ſic dicētes nō haberēt
pro inconueniēti ꝙ chīs de celo deſcenderet ⁊ a celo
ſe abſentaret ⁊ tamdiu in ampula aliqua uł in aliquo
uaſe localiter exiſteret ꝗdiu illa ſpecies carnis viſi-
biliter apperet habeāt pro incōueniēti:qꝛ cū talis ap
paritio fit in diuerſis partibus:⁊ cū eſt in vna ꝑte nō
deſinit eē in alia:eo qð dictuʒ ſit.ꝙ ſpecies carnis ſic
apparēs diu reſeruať chīs ſimul in diuerſis partibus
localiter eē nō pōt. ¶ Tertio videť incōueniēs ta-
le dictū:qꝛ ſi eſt in ꝑtāte corporis glorificati eē cū cor
pore nō glorificato:duo tñ corpora nō glorificata ut
coīter ponitur ſimul eē nō poſſunt. Cum ergo queli-
bet pars corporis glorificati ſit glorificata:qua rōne
duo corpora glorificata ſił eſſe nō poſſunt:pari rōne
ubi eſt vna pars glorificati corporis:ibi alia pars eē
nō pōt:qꝛ nunꝗ aliqð corpus exñs alicubi localiter:
⁊ per dimēſiones ꝓprias:occupat minorē locū ꝗ ſua
quātitas reqrat:niſi vna pars ſubintret aliā parteʒ:⁊
ſic ſimul cū ea nō eſt ↄcedendū eſſe in ꝑtāte corporis
glorificati occupare minorē locū ꝗ ſua ꝗtitas requi-
rat. ¶ Propter qð dixerūt alij:ꝙ ſecurius eſt dicere
ꝙ ſicut qñ corpus chīi erat ſub ſpecie panis erāt que
dam dimēſiones per ſe ſubſiſtētes:⁊ in illis alia acci-
dentia fundabanť:ſic ille eedē dimēſiones manent in
eis alia accidētia ſenſibilia ſupaddunť diuina virtute
que pretēdūt ſpēm carnis:ſicut accidētia priora pre-
tendebāt ſpēm panis:ſed iſtud pp duo nō videť qeta
re intellectū. Primo qꝛ ipſe dimēſiones apparēt trāſ
mutate:ut cū apparet chīs in forma pueri. Uel ergo
dimēſiones panis efficerent dimēſioneʒ pueri:⁊ tunc
nō remanēt dimēſiones eedē uel dimenſiones pueri
ut in ſubiecto:fundanť in dimenſionibus panis qð nō
videť poſſibile:cū exiſtentiū eiuſdē rōnis vnū nō poſ
ſit alteri ſbiectū eē. Nunꝗ eni albedo in albedie fun
dať ut in ſubiecto.⁊ ſic diſcurrēdo per ſingulas vias:
ille modus nō apparet rōnalis. ¶ P̄.cū dimēſioni-
bus panis ſupaddunť accidētia carnis:uel ſimul cum
ſpecie carnis erūt ſpecies panis:qð videť icōueniēs:
qꝛ oppoſita in eodē ſubiecto ſimul eē nō poſſunt:uel
adueniēte ſpecie carnis cedit ſpēs panis:⁊ tūc ille di
mēſiones nō debēt dici dimēſiones panis:ſed dimen
ſiones carnis. Nō eni differūt dimēſiones panis a di
mēſionibꝰ carnis:qꝛ ille ſunt triāgulares:⁊ ille rotū-
de. Poteſt eni de pane accipi ꝓportio triāgularis:⁊
de carne ꝓportio rotūda.ſed iſte dimēſiones ab illis
differūt:qꝛ iſte dimēſiones ſunt ↄiūcte ſpeciei panis:
ille vͦo ſpeciei carnis. Si ergo dimēſiones ille ſūt cō
iuncte ſpeciei carnis magis debēt dici dimēſiōes car
nis ꝗ panis:ſic ſi mā que erat ſub forma panis ſi fiat
poſtea ſub forma carnis:manēte ſub tali forma nō di
cereť mā panis:ſed carnis. Probabiliꝰ ergo videť eē
dicendū:ꝙ virtute diuina cōuertunť dimēſiones pa-
nis in dimēſiones carnis:⁊ eſt ibi corpus chīi ſub ſpe
cie carnis:ſicut prius erat ſub ſpecie panis. Sic̄ ergo
dimenſiones panis que prius apparebāt nō erant di
menſiones corporis chīi:ſic dimenſiones carnis po-
ſtea apparētes nō ſunt dimēſiones chīi. Quicqd aūt
ſit de ueritate dictorū:tñ qꝛ eē ſacramētaliter:oppo-
nitur ei qð eſt eē localiter:chīs ut ſacramētaliter ibi
exiſtit:nō eſt ibi mediantibꝰ dimēſionibꝰ ꝓprijs. Be-
ne ergo dictū eſt.ꝙ ſiue hoſtia appareat in ſpecie car
nis ſiue in ſpecie pueri:dimēſiones ibi apparētes:nō
ſunt dimenſiones corpis chīi:ut ibi ſacr̄aliter exiſtit:
qð declarare uolebamus. Propoſitio.XXIIII.

J virtute diuina poſt cōſecrationē ho
s ſtie ſpecies panis conuertať in ſpecieʒ
carnis:nō erit ibi chriſtus quantū eſt
de lege cōmuni:ſed dei diſpenſatione ſpeciali
ibi chriſtū eſſe eſt oīno fatendū. Declaratio.

¶ Sunt aūt catholica ſacramēta ↄgruētiſſime ordina
ta:⁊ quodlibet ſacramentū habet fieri in cōuenienti
mā. Nō tñ debemus cōcedere virtutē diuinā eē alli
gatā in ſacramētis. Poſſet eni deus ſine ſacramento
rem ſacramēti efficere:ſicut ordinatione diuina fit ali
quod ſacramētū in aliqua mā:ſic virtute ⁊ ordinatio
ne eius fieri poſſet in alia. Poſſet eni baptiſmuʒ fieri
in oleo ſicut fit in aqua ſi hoc ordinaſſet deꝰ. Et ſicut
ſacramentū euchariſtie ſumiť ſub ſpecie panis ſic ſu-
mi poſſet ſub alia ſpecie ſi legis lator hoc ordiare uo
luiſſet. Sic ergo ſuo modo dicendū eſt de ſacramēto
euchariſtie:ſicut dicendū eēt de alijs ſacramētis. Ui-
demus enim in ſacramēto baptiſmatis:ꝙ ſi angelus
aliquē baptiçaret quātū eſt de lege cōi:baptiçatꝰ ab
angelo nō eēt baptiçatus:ꝑtātem eniʒ baptiçādi nō
tradidit deus angelis:ſed hoibus.tñ qꝛ bonus ange
lus nō baptiçaret aliquē niſi hoc faceret de ſpāli dei
mandato:quātū eſt de ſpāli diſpēſatione diuina:fatē
dum eēt baptiçatū a bono angelo ſuſcipe fructū ba-
ptiſmi. Sunt eni boni angeli in gr̄a cōfirmati ⁊ pec-
care nō poſſunt. Non eni eſt credibile ꝙ boni angeli
aliquoʒ decipiant. Deciperēt eni ſi aliquē baptiçarēt:
⁊ ille nō ſuſciperet fructū baptiſmatis. Et qꝛ ſicut ba
ptiſmus habet debitū miniſtrū:⁊ debitā māʒ:⁊ quā-
tum eſt de lege cōi niſi ibi debita concurrāt:nō fit ibi
baptiſmꝰ. De lege tñ ſpāli pōt fieri aliter:ſic ſacramē
tum euchariſtie requirit debitā māmꝫ:⁊ debitū mini-
ſtrū. Debita enim mā eius eſt panis. Uoluit eni chīs
ne error eēt ſumētibus euchariſtie ſacramētū ordina
re ⁊ ſtatuere ꝙ corpus eiꝰ ſumereť ſub ſpecie panis.
Jdeo ꝗtum eſt de lege cōi ꝗdiu durat ibi ſpēs panis
tādiu eſt ibi corpꝰ chīi. Si ergo ſpēs panis poſt cō-
ſecrationē hoſtie v̄tute diuina ↄuertiť in ſpēʒ carnis:
quātū eſt de lege cōi nō eſt ibi chīs.tñ qꝛ ut tactū eſt
ſupra:deꝰ nō incitat nos ad idolatriā:nec intēdit nos
decipere:iō nullomō ſpecies panis ↄuertitur in ſpēm
carnis:niſi ſpeciali ſua diſpēſatione faceret:ꝙ ſua v̄tu
te ⁊ ſua oīpotentia quā nō alligauit ſacramētis:uerū
corpus chīi:formatū ex puriſſimis ſanguinibus v̄gi-
nis:eēt ſub ſpecie carnis:qð erat ſub ſpē panis. Pa-
tet ergo uerū eē qð in theoremate ꝓponebatur:ꝙ ſi
poſt ↄſecrationē v̄tute diuina cōuertať ſpēs panis in
ſpēʒ carnis ꝗtū eſt de lege cōi nō eſt ibi chriſtus:ſed
ſpeciali dei diſpenſatione:omnino fatēdū eſt ibi chri
ſtum exiſtere. Propoſitio.XXV.

J virtute diuina poſt cōſecrationem
s hoſtie ſpecies panis conuertať in ſpe
ciem pueri:ubi chriſtus ſacramētali-
ter exiſtit:nō deſcribeť ut puer ille:deſcribitur
videlicet ut ſit caput in capite:⁊ pes in pede.
Sed in capite:⁊ in pede:⁊ in qualibet ꝑte eiꝰ
neceſſe eſt totū chīm exiſtere. Declaratio.

¶ Si hoſtia appareat in ſpecie pueri vni aſtātiuʒ:⁊ nō
aliter:uel ad modicū tp̄s appareat oibuʒ aſtantibus:
ita ꝙ hoſtia exiſtēs in manu ſacerdotis habeat ſpēm
pueri:⁊ q̄ſi ſtatim poſt appeat in ſpē panis:credibile

eſt ut ſuperius inuebat:talem imutationē eē factā in
oculis videntiū:nō in exteriori nā. Sed de tali imu-
tatione loqui nō intēdimus. Sed ſi ſpēs ⁊ dimenſio-
nes cōſecrate cōuertant in ſpecies ⁊ dimēſiones pue
ri:qꝛ ſi ſit diuina virtute:certū eſt ſpali eius diſpenſa-
tione ibi chr̄m exiſtere. Ideo inquirēdū eſt utrū chr̄s
ibi ſacramētaliter exiſtēs deſcribat deſcriptione pue
ri ut ſit caput in capite:⁊ pes in pede. ¶ Ad cuiꝰ eui
dentiā aduertēdū:qꝛ ut pluries tactū eſt:eē ſacramē-
taliter opponit ei qͦ eſt eē localiter. Nam licet illud
idē corpus numero ſit in hoſtia ſacramētaliter qͦ eſt
in celo localiter:tñ ut dicebat mō oppoſito eſt hic ⁊
ibi:qꝛ in celo eſt ſuba mediāte quātitate:ſed in hoſtia
eſt quātitas mediāte ſuba. Secūdo in celo incipit eē
localiter per modū localē:ſed in hoſtia incipit eē cor
pus chr̄i ut ſuba panis ꝯuertit in ipm. Tertio in celo
ubi eſt vna pars chr̄i nō eſt alia. In hoſtia v̊o ubi eſt
quecūqꝫ pars corporis chr̄i:ibi eſt totuꝫ corpꝰ. 4° in
celo eſt totū corpus mediātibus partibus inquātum
ibi partes loci rn̄dent partibus corpis:in hoſtia autē
nullomodo ſunt ꝑtes:niſi mediāte toto:qꝛ ut tange-
bat ſupra:tota ſuba panis ſic cōuerſa eſt in totā ſbām
corporis:ꝙ nulla pars panis cōuertit in aliquā ꝑtem
corporis. Si ergo corpus chr̄i nō habet eē in ſacra-
mēto:niſi qꝛ aliqd eſt cōuerſum in ipm:cū talis ꝯuer
ſio ſolū fiat in totū:⁊ nō in partes:ſub ſacramēto nul
lomodo erūt ꝑteſ corpiſ chr̄i niſi rōne totius. Quin-
to in celo ſunt partes corpis chr̄i ut habēt ordinē ad
totū:⁊ ad locū:in ſacramēto v̊o ſolū ſup tales ꝑtes:
ut habēt ordinē ad totū:⁊ nō ad locū. ¶ Ex hijs au
tē formari poſſunt qnqꝫ rōnes. Prima talis eſt ꝙ fa
cta ꝯuerſione ſpeciei panis in ſpeciē pueri ut ſacramē
taliter eſt ibi chr̄s:nō deſcribit corpꝰ eius deſcriptio-
ne pueri:ut ſit caput in capite:⁊ pes in pede. Nam ſi
ſacramētaliter eē:nō eſt eē ſbām mediāte quātitate:
ſed eſt eē quātitatē mediāte ſuba:qꝛ ſm totalitatem
ſubſtātialē res nō diuidit ut ſit tota in toto:⁊ pars in
parte:ſed ſm dictā totalitatē ut ſuperius ꝓbabatur
eſt tota res in toto:⁊ tota in parte:chr̄s ut ſacramen
taliter exiſtit ſub ſpecie pueri eſt totus in toto:⁊ totꝰ
in qualibet parte. Nō ergo deſcribit chr̄s deſcriptio
ne pueri. ¶ Scōa ratio eſt talis:qꝛ ſi adeſſe ſacramē
taliter reqrit ꝙ ubi ſit vna pars corporis chr̄i:ibi ſit
totū corpus:patet nullomodo eē ponenduꝫ deſcribi
chr̄m deſcriptione pueri ut ſit totus in toto:⁊ pars in
parte:imo ꝓut ponit chr̄s ſacramētaliter eē ſub ſpe-
cie pueri:qꝛ ſm eē ſacramentale ubi eſt vna pars:ibi
eſt totū:in qualibet parte pueri ſacramētaliter ponē-
dus eſt totus chr̄s. ¶ Tertia rō talis eſt. nā qꝛ nihil
prius exiſtēſ acquirit nouū locū niſi per motū localē.
Cum ergo corpus moueat localiter ꝑꝑ diuiſibilitatē
eo qͦ motus diuidit ſm partes eius qͦ mouet:ut di
citur. 6. phiſicoꝝ. ſicut mobile ſucceſſiue cōmēſurat
ſe ſpacio ſmparteſ eiꝰ:ſic cōmēſurat ſe loco ſm par-
tes eius. ꝑꝑ qͦ corpus chr̄i ut exiſtit in celo eſt totuꝫ
in toto loco:⁊ pars in parte. Sed qꝛ in ſacramēto eſt
ꝓut tota ſuba panis ꝯuerſa eſt in ipꝫ corpus ubicūqꝫ
eſt chr̄s ſacramentaliter:eſt totus in toto:⁊ totus in
parte cū ſuba panis añ ꝯuerſionē ſic eēt in hoſtia ſm
totalitatē ſubſtātialē. Non ergo deſcribit chr̄ſ deſcri
ptione pueri ꝓut ſacramētaliter habet eē ſub ſpecie
eius. ¶ Quarta rō ſic ſumi pōt. Nam ſi partes cor-
poriſ chr̄i nō ſunt ſacramētaliter alicubi niſi mediāte
toto:ubi nō eſt totū corpus:ibi nō eſt pars corporis:
qꝛ ubi nō prius ibi nō poſterius:ſm eni nr̄m modū i-
telligēdi prius eſt totū corpus ſub ſacramēto:ꝙ eius
partes cū nō ſit ibi pars corporis niſi mediāte toto.
Si ergo chr̄s habet eē ſacramētaliter ſub ſpecie pue
ri:nō cōmenſurabūt ſe partes corporis partibꝰ pue-
ri. ¶ Quinta rō talis eſt. Dicebat enim ꝑtes corpis
chr̄i ut habēt eē ſacramētaliter alicubi:nō ſunt ibi ſi-
tualiter ⁊ ut habēt ordinē ad locū. Sed chr̄o exiſtē-
te ſacramētaliter ſub forma pueri:ſi partes corporis
cōmēſurarēt ſe partibꝰ pueri:chr̄s ibi eſſet ſitualiter
qͦ eſt oino oppoſitū ei qͦ eſt ſacramētaliter exiſtere.
Dicamus ergo ꝙ ſicut chr̄s exiſtens ſacramentaliter
in hoſtia ſub ſpecie panis:nō cōmenſurat ſe partibus
hoſtie:ſed in toto totus:⁊ totuſ in qualibet parte. ꝑꝑ
qͦ ſi uerteret hoſtia ut pars ſuperior fieret inferior:
nō uerteret chr̄s ut caput eēt inferius:⁊ pedes ſupe-
rius:ſic v̊tute diuina dimēſiones ⁊ ſpecies panis ſub
quibus eſt chr̄s ſacramētaliter cōuerterent in dimē-
ſiones ⁊ ſpēm pueri:⁊ ſpeciali dei diſpēſatiōe eēt cor
pus chr̄i ſacramētaliter ſub ſpecie pueri iudicandum
eēt de exiſtētia corporis chr̄i ſacramētaliter ſub for-
ma pueri:ſicut iudicabamus de exiſtētia eius ſub ſpe
cie panis. Non ergo cōmenſurabunt ſe parteſ corpo
ris chr̄i partibus pueri:ſed erit totꝰ chr̄s ſub tota for
ma pueri:⁊ totus in q̄libet parte. Propter qͦ ſi uer-
teret puer ut caput haberet inferiuſ ⁊ pedes ſuꝑius:
nō uerteret chriſtus:ſed in qualibet ꝑte pueri ibi to-
tus chr̄s exiſteret.

Propoſitio. XXVI.

C Orpus qͦ eſt altera pars compoſiti
cuius cōiunctum predicationē ſuſci
pit:ſolā materiā ſignificare dinoſcit.
Si igit in tale corpꝰ cōuerteret panis ſubſtā
tia:i ſolā materiā eēt cōuerſa.

Declaratio.

¶ Intentio aūt ꝓpoſitionis ꝓpoſite eſt loqui de cōpo
ſito:uel de ꝯiūcto qͦ eſt in genere ſubſtātie:ut de cer
uo:uel de leone:uel de quocūqꝫ alio qͦ eſt in genere
ſubſtātie cuius pars eēntialis dicit eē corpꝰ. Quodli
bet eni aīal diuidit in aīam ⁊ corpus tanꝙ in partes
eſſentiales:huiuſmodi aūt corpus qͦ eſt pars aīalis:
de aīali nō predicat realiter:⁊ eſſentialiter:qꝛ nō ſi-
gnificat niſi mām. Qͦ ſic declarat:qꝛ ſi non ſignificat
mām tm̄:ſed ſignificat mām cuꝫ forma:uel ſignificat
māꝫ cū forma ſubſtātiali:uel cū accidētali:cū accidē
tali nō:qꝛ forma accidētalis nō eſt eēntialis pars ali-
cuius cōpoſiti:qͦ eſt in genere ſubſtātie. Accidentia
eni nō ingrediunt quiditates ſubſtātiarū. Nec loqui
nos intēdimus niſi de corpore qͦ ſic eſt pars cōpo-
ſiti:uel cōiuncti:qͦ eſt tm̄ in genere ſubſtātie uel dire
cte:uel per reductionē. Rurſuꝫ tale corpus dicere nō
pōt mām cū forma ſubſtātiali:qꝛ materia cū tali for-
ma predicat de compoſito. corpꝰ aūt qͦ eſt pars nō
predicat de compoſito:aīal eniꝫ nō eſt corpus qͦ eſt
pars eius. Non ergo poſſumus dicere ꝙ mā cuꝫ for-
ma corporeitatis dicat corpꝰ qͦ eſt pars aīalis:qꝛ mā
cū tali forma cōſtituit corpus qͦ eſt genus. Nam lo-
quēdo de ſubſtantijs ſenſibilibus de quibꝰ eſt nr̄a in-
tentio loqui:genus nō dicit mām ſolā:nec formā ſo-
lam:ſed cōpoſitū ex mā ⁊ forma. iō boetius in cōmē
to ſup predicamētis dicit ꝙ phs uolēs determinare
de genere ſubſtātie relictis extremiſ. i. relicta forma:
⁊ materia agit de medio. i. de cōpoſito. Nam ⁊ ſi non
eſt ueꝝ ꝙ ſubſtātia ſimplicit dicat cōpoſitū ex mā ⁊
forma:ſubſtātia tñ ſenſibilis ⁊ corpꝰ qͦ eſt genus:di
cit cōpoſitū ex mā ⁊ forma. Sic ergo materia cū for
ma aīalitatis facit animal qͦ eſt genuſ:ſic materia cū
forma corporeitatis facit corpus eē genus. Cū ergo

genus p̄dicet̄ de ſuis inferiorib⁹: ⁊ q̄libet cōpoſitu3 ſuſcipiat predicationē eius q̄d reſeruat̄ in ipo: quodlibet corpus ſenſibile eſt corpus, put corpus nominat cōpoſitū ex materia ⁊ forma corporeitatis. Cum ergo pars nō predicet̄ de toto: corpus q̄d eſt pars aīalis cuius aīalis predicationē nō ſuſcipit. q2 ut ꝓbatū eſt nec dicit māam cū forma accidentali: nec cū forma ſubſtātiali. Relinquit̄ ergo ꝙ tale corpus ſolā māam nominet: quō aūt ſola mā pōt dici corpus: in. 28ª. ꝓpoſitione declarabit̄. Ad preſens aūt ſufficiat nobis ſcire ꝙ corpus quod eſt altera pars aīalis ut de aīali predicat̄ ſolā materiā noīat. Dicamus ergo ꝙ corpus pōt tripliciter ſumi. Unomodo corp⁹ eſt ipſe tres dimēſiones. Sicut eni magnitudo habēs vnā dimenſionē eſt linea: ⁊ habēs duas eſt ſuperficies: ſic magnitudo habēs tres dimēſiones eſt corp⁹: pp q̄d corpus ſic acceptū nihil aliud eſt ꝙ trina dimēſio. Scd̄o corpus noīat cōpoſitū ex materia ⁊ forma corporeitatis ⁊ ſic corpus eſt genus ad quodlibet aīal. Tertio corpus dicit ipſa3 māam. Corp⁹ primomō ſumptū eſt quātitas: ⁊ eſt eni in genere q̄titatis ſm rectā linea3: pp q̄d corp⁹ ſic acceptū nec eſt in genere ſubſtātie ſicut cōpoſita ſunt in genere: nec eſt in genere ſubſtantie per reductionē: ſic principia ſunt in genere ſubſtātie. Quātitas eni nec eſt ſubſtātia: nec eſt principiū in genere ſubſtātie. Corpus vō ſūptū ſecūdomō, put dicit māam cū forma corporeitatis: eſt in genere ſubſtātie ſm rectā lineā. Et q2 ut tactū eſt: corpus ſic acceptum eſt genus ad quodlibet aīal: q2 genus predicat̄ de ſuis ſpeciebus: ⁊ habet rōnē totius: corp⁹ ſic ſumptum predicabit̄ de quolibet aīali: ⁊ habet ſe ut totū reſpectu aīalis. Sic eni arguit phs in. 4. top. ꝙ genus nō habet rōnem partis: q2 genus predicat̄: pars non predicat̄. Non ergo corpus ſic acceptū nominat corpus q̄d eſt altera pars aīalis: q̄d de aīali predicari nō pōt. Ridiculū eni eēt dicere aīal eē corp⁹ q̄d eſt pars eius. Si eni aīal nō eſt aīa que eſt pars ipſius: multo magis nō eſt corp⁹ q̄d eſt pars eius. Cu3 eni res principaliter habeat eē per formā: ⁊ ex ꝯſequēti per materiā: ſi incōpetēter dicit̄ ꝙ res ſit ſua forma: incōpetentius dicit̄ ꝙ ſit ſua materia: ⁊ cū aliq̄s principalius habeat eſſe per aīam ⁊ ex ꝯſequenti per corpus: ſi incōpetēter dicit̄ ꝙ aīal ſit aīa ſua: incōpetētius dicit̄ ꝙ aīal ſit ſuū corp⁹. Siue ergo ponamus plures formas in cōpoſito: ſiue nō. ſm ꝙ ſpectat ad ꝓpoſitum difficultatē q̄onis nō uariat: poſitio eni de gradibus formarū a poſitione de vnitate forme in hoc differt. q2 ponētes vnā formā ſubſtātialē in cōpoſito: coguntur dicere ꝙ totus ordo p̄dicamēti ſit ab vna forma ſm rē: ut aīa leonis: aliter ⁊ aliter cōſiderata dat leoni ꝙ ſit ſubſtantia ꝙ ſit corpus: ꝙ ſit aīal: ⁊ ꝙ ſit leo. Sed ponētes gradus formarū dicūt leonē per alia3 formā eſſe corp⁹: ⁊ per aliā aīal: ⁊ per aliā leonē: ſemper eni materia cū forma corporeitatis faciet corp⁹ q̄d eſt genus: ⁊ in hoc nō eſt diſtinctio īter ponentes multas formas ⁊ vnā formā. Siue ergo ponant̄ multe forme: ſiue vna: corpus ut dicit māam cū forma corporeitatis: nō eſt corp⁹ q̄d eſt altera pars aīalis: ⁊ q̄d de aīali nō predicat̄: cū corpus ſic ſumptū quātūcūq̄ poſitionē ſequēdo oporteat nos dicere ꝙ ſit genus ⁊ ꝙ de aīali predicet̄. Cogimur ergo ad dicendū ꝙ corpus ſumi pōt tertiomō ſm ꝙ nominat ipſa3 māam organiçatā que eſt ſub forma aīalis: ⁊ informat̄ ab aīa: ⁊ ſic acceptū corp⁹ eſt in genere ſubſtātie: nō directe ſicut cōpoſita ⁊ principiata ſunt in genere: ſed per reductionē ſicut pricipia ſunt in genere. Iſto aūt tertio modo ſūptū corpus dicit partē cōpoſiti: q2 dicit partem aīalis: ⁊ cōiunctū nō ſuſcipit p̄dicationē eius: q2 corpus ſic dictū nō predicat̄ de aīali q̄d eſt q̄d cōiunctū: ⁊ q̄d cōpoſitū: ⁊ ēt tale corpus noīat ſolam māam q̄d declarare uolebamus. Materia ergo organiçata que eſt altera pars aīalis pōt dici corpus. Sed quō mā ſic ſūpta pōt dicere ſolā māam nō addēdo aliquā eſſentiā ſuper eēntiā māe: hoc in. 28ª. ꝓpoſitiōe declarabit̄. Ad p̄ſens tn̄ tm̄ declaratū ſit ꝙ mā ſic accepta pōt dici corpus: ⁊ ſi in tale corpus cōuerteret̄ ſba panis: in ſolā mā3 eēt ꝯuerſa.

Propō. XXVII.

r Es vnius predicamēti modum alterius predicamenti ſuſcipere pōt: licet forte in alio predicamento eſſentialiter eē nō poſſit. Materia igit̄ corporis chrī licet in predicamēto quātitatis eſſe nō poſſit: pōt ei modus q̄titatis cōpetere. Declatio.

¶ Differt aliq̄d ꝯſiderare ſm rem ⁊ ſm modū. quodlibet eni habet ꝙ ſit hec res ul' illa a ſua mā ⁊ a ſua forma: ⁊ quelibet forma dat rei ꝙ ſit hoc: ⁊ ꝙ nō ſit aliō ab illo: quelibet eni forma eſt vnitas quedā: vnū eni3 cū ente cōuertit̄: ⁊ vnitas cū entitate. Cum ergo vnū ſit indiſtinctū a ſe: ⁊ diſtinctū ab alio forma dado rei ꝙ ſit hoc: dat ei ꝙ nō ſit aliud. Nulla eni res que per aliquā nām eſt in aliq̄ predicamēto: pōt eē in alio predicamēto differēter realiter ab illo. Bene ergo dictū eſt ꝙ diuerſorū generū: ⁊ nō ſubalternati3 poſitoru3 diuerſe ſunt ſpecies: ⁊ differētie. Nō ergo res vnius predicamēti per ſe loquēdo pōt eē in alio predicamēto realiter differēte ab illo: tn̄ ſi duo aliqua p̄dicamēta realiter nō differrēt nō eēt incōueniēs idē ſm re3 eē in diuerſis predicamētis. Et inde eſt ꝙ q2 actio: ⁊ paſſio ſm phm in 3° phiſicorū eandē rē nominant: ⁊ nō differūt niſi ſicut via qua itur a thebis uel ad athenas: ⁊ ab athenis ad thebas: ⁊ iō eadē res eſt actio ⁊ paſſio. Nā calefacere ut eſt a calefaciēte nominat̄ calefacere. ⁊ eſt in predicamēto actionis: ut ſuſcipit̄ a calefactibili noīat̄ paſſiue: ⁊ dicit̄ calefieri ⁊ eſt in predicamento paſſionis. Sed ſi actio ⁊ paſſio realiter differrent: res que eſt in predicamēto actiōis nō poſſet eē in predicamēto paſſionis. Et inde eſt ꝙ in ꝓpōne nō ſimplicit̄ aſſerebat̄ rē vnius predicamēti nō poſſe eē in alio. Sed dicebat̄ forte: q2 ſi ueritatē debet habere q̄d dicit̄: intelligendū eſt illa predicamēta differre realiter: uel intelligēdū eſt cū reduplicatione. Na3 ⁊ ſi eadē res pōt eē in p̄dicamēto actionis ⁊ paſſionis: nunq̄ tn̄ res illa ut eſt in predicamento actionis pōt eē in predicamēto paſſionis. ¶ Vł. intelligendū eſt quātū ad id q̄d res ſignificat: ꝙ per rē pricipaliter importat̄: nō quātū ad id q̄d iplicat q̄d īportat̄ ex cōſequēti: nā albū ſignificat albedinē que eſt in predicamento qualitatis: ⁊ in alio p̄dicamēto eē nō pōt: implicat tn̄ ſuppoſitū q̄d eſt in predicamento ſubſtātie. Si ergo bene intelligat̄ dicta ꝓpoſitio patet quō res vnius predicamēti in alio predicamēto eſſe nō pōt: nō tn̄ eſt incōueniēs rē vnius p̄dicamēti habere modum alterius predicamēti: ⁊ vniuerſaliter vnā rē habere modu3 alterius: q2 licet reale eē cōpetat rei per ſuā eēntiā ⁊ nām. Modus tn̄ pōt rei cōpetere ex eo ꝙ alteri ꝯiungit̄: ul' ſm ꝙ ad aliō: ⁊ ad aliud cōparat̄: ⁊ put aliq̄ ⁊ aliq̄ cōnectit̄ aliu3 ⁊ alium modū induit: q̄d declarari pōt tam in hijs que naturaliter ſenſu ap p̄hēdim⁹: ꝙ in hijs que ſupnaturaliter fide ſuſcipim⁹. Uidemus eni ꝙ forma ſuſcipit aliquo mō mēſurā ⁊

modū a materia:omne eni qȯ recipit in aliquo recipi
tur per modū rei recipiētis:⁊ nō rei recepte ut dicit
in libro de cauſ.ſm eni modū ⁊ menſurā paſſiuoruʒ
eſt modus ⁊ mēſura formarum receptarum in ipſis.
Actus eni actiuorū ſunt in patiēte diſpoſito:ut dicit
in 2° de aīa.Nunꝙ eniʒ forma ut cōparat ad naturā
in qua ſuſcipit,ꝓprie loquēdo mutat rē ſʒ modū.Nō
enim ſi forma caloris ſuſcepta in vno ſuſceptibili dat
eē calidū:ſuſcepta in alio dat eſſe frigidū:tñ ut ſuſce-
ptiua ſunt magis ⁊ minus diſpoſita:magis ⁊ minꝰ ca
lefiūt ⁊ ſm aliū ⁊ aliū modū formā caloris ſuſcipiūt:
⁊ ſic eſt in eſſendo ꝙ res vna ſumit modū ab alia:ut
forme ſumunt modū ⁊ menſuraʒ ex ſuis ſuſceptibili-
bus:ſic eſt in ſignificādo:⁊ ꝑdicādo:qꝛ qȯ ſignificat
⁊ predicat rē vnā:pōt predicare ⁊ dicē uel ſignifica-
re rē illam per modū alteriuſ.Ita qȯ ſignificat quid:
pōt dicere q̄d per modū qualiſ.⁊ qȯ ſignificat quale:
pōt dicere quale per modū ad aliq̄d.Sciētia eni que
ſm reʒ eſt qualitas ⁊ eſt eſſentialiter in predicamen-
to qualitatis.habet quēdā modū relatiuū ex eo ꝙ re
latiue refert ad ſcibile ⁊ inde ſumpſit originē:qꝛ que
dam ſunt relatiua ſm eſſe:⁊ quedā ſm dici:qꝛ ea que
ſunt in alijs predicamētis ⁊ ſunt eſſentialiter q̄litas:
uel ſubſtātia:uel alia predicamēta habēt quēdā mo-
dum relatiuū ꝓꝓ ꝙ dicta ſunt relatiua ſm dici.Non
eniʒ ſunt relatiua ſm eē:⁊ eēntialiter:qꝛ nō ſunt eſſen
tialiter in predicamēto relationis:ſunt tñ relatiua ſʒ
dici rōne modi relatiui quē iportant.Sic ēt oīs for-
ma ſubſtātialis que ſm rē eſt ſubſtātia habet tñ quē-
daʒ modū qualē:ꝓꝓ qȯ in quinto metaᶜᵉ dicit ꝙ qua
litas vnomodo dicit de forma ſubſtātiali,ſiue de deo
per qȯ differt vna ſubſtātia ab alia.Et qꝛ differentia
talē formā noiat:inde ſumpſit originē id qȯ coiter di
citur.videlicet ꝙ differētia ſm rē dicit q̄d:⁊ ſm mo
dum dicit q̄le.ſic vniuerſalia ēt ⁊ oēs ſecūde ſubſtan-
tie ſm rē dicunt q̄d:ſed ſm modū dicūt quale.Et iō
lʒ ſecūde ſube rōne ſilitudinis nominū videant ſigni
ficare hoc aliq̄d.qꝛ per idē nomē pōt iportari ſubſtā
tia vniuerſalis ⁊ particularis:nō tñ ſignificāt hoc ali
quid ſed magis q̄le q̄d:ut dicit in predicamētis.Si-
gnificāt eni q̄d per modū qualis.iō dicunt ſignificare
quale q̄d ut q̄d referat ad rē.quale ad moduʒ rei.Et
ſicut vniuerſalia ⁊ differentie que ſm rem ſunt quid
poſſunt habere quēdā modū qualē.Sic mā que ſm
rem eſt q̄d:pōt habere quēdā modū quātū ſiue quā-
titatiuū ut infra dicet.⁊ qȯ dictū eſt de hijs que nāli-
ter ſenſu ꝑcipimus ꝙ id qȯ ſm rem eſt vnuʒ ſm mo-
dum pōt eē aliud:ſentire debemus in hijs ſm fidē ap
prehēdimus.Nam in ſacramēto euchariſtie:qꝛ acci-
dentia ibi ſunt ſine ſubſtātia ut ifra declarabit:qȯ ibi
ſm rē eſt accñs:habet quēdā modū ſubſtātie inquā-
tum cōpetit ei per ſe eſſe:⁊ nā humana in chro:licet
ſm reʒ ſit ſubſtātia tñ qꝛ aduenit uerbo poſt eē cōple
tum:habet quēdā modū accidētiſ.Ideo in ſcriptura
aliqñ vnio illa ſignificabat per habitū:ſiue per indu-
mentū.Iuxta illud apoſtoli.In ſimilitudinē hoīuʒ fa
ctus:⁊ habitu inuētus eſt ut homo.Eſt eniʒ de rōne
habitus:ſiue de rōne indumēti ꝙ adueniat nō habē
ti.⁊ idutio poſt eē cōpletū.Nunꝙ ergo qȯ eſt ſm rē
ſubſtātia:erit accñs ſm rem:nec ecōuerſo:⁊ qȯ eſt ſʒ
rem quid nunꝙ erit ſm rem q̄le:uel quantū.ſed ſicut
qȯ eſt ſm rem q̄le:uel quātū pōt habere quēdā mo-
dum relatiuū:ſic qȯ ſm rem eſt q̄d:pōt habere quē-
dam modū qualē uel quēdā modum quātū.⁊ qȯ ſm
rem eſt ſubſtātia:pōt habere quēdā modū accidēta-
lem.⁊ econuerſo.¶ Ex quo manifeſte patet:ꝙ ſicut
diſtinguimus relatiua ſm eſſe:⁊ ſm dici.Sic dicere
poſſumus ꝙ eſt ſubſtātia ſm eſſe:⁊ eſt ſubſtātia ſm
dici.⁊ eſt accidēs ſm eē:⁊ accidēs ſm dici.⁊ eſt q̄li-
tas:⁊ quātitas ſm eſſe:⁊ ſm dici.Propter qȯ patet
quomodo res vnius predicamenti:nō eſt in alio:ſed
induere poteſt modum alterius.Mā ergo que eſt in
chro lʒ eē nō poſſit in alio predicamēto ꝙ in predi-
camēto ſube:pōt tñ ei cōpetere quidā modus q̄tita-
tiuus.qȯ declare uolebamꝰ. Propoſitio.XXVIII.

Ateria que ſm rem eſt in predicamē
to ſubſtantie prout modum quen-
dam quātitatiuuʒ induit:qui modus
ſupra naturā materie nullaʒ addit eſſentiam:
pōt corporis appellationē ſuſcipere.Pote-
rit ergo dici ꝙ in corpꝰ chriſti ſit facta panis
conuerſio ſi in ſolam materiam panis ſubſtā
tia conuertatur. Declaratio.

¶ Nulli dubiū eſt ꝙ materia organiçata pōt appellari
corpus.ex hoc eni ſm vnū modū exponēdi aīa dicit
actus corporis qꝛ ꝑficit naturaʒ organiçatā.eſt enim
cōe omni aīe qȯ nō habet eē in ſuo ſuſceptiuo añ or-
ganiçationē materie.Si ergo poſſemus oſtēdere ꝙ
pōt accipi mā ut organiçata:⁊ tñ organiçatio non di
cat aliquā eſſentiā ſupra nām materie:ſed ſoluʒ ipor
tet quēdā q̄titatiuū modū:ꝓpoſitū theorema nullā
difficultatē habebit.hoc enim in ꝓpoſito manifeſtuʒ
erit:ꝙ ſola eēntia materie ꝓut cōpetit ei quidā quā-
titatiuus modus poterit ſuſcipere appellationē cor-
poris.i.poterit appellari corpus.¶ Notandū ergo
ꝙ licet extenſio per ſe ⁊ primo cōpetat quātitati ⁊ ni
hil extēdat niſi mediāte quātitate:tñ alie ſunt partes
quātitatis a partibꝰ eoꝝ que per quātitatē extēdunt.
videmus eni albedinē extēdi per ſuperficiē ſm quā
extenſioneʒ quāta eſt ſuꝑficies tāta eſt albedo.Ideo
dicitur in predicamētis:ꝙ dicimus albedinē multaʒ
eo ꝙ ſuperficies multa ſit ſi tñ ſuperficies ab albo di
uideret:partes albedinis eēnt alie a partibꝰ ſuperfi-
ciei.Et qꝛ alietatē partiū ſequit alietas extēſionis:di
cere poſſumuſ ꝙ extēſio ſm partes albedinis eſt alia
ab extēſione ſm partes ſuperficiei.Naʒ ⁊ ſi bonitas
cauſatorū eſt a bonitate cauſe:⁊ a ſe tantā bonitatem
nō habēt:dicere tñ poſſumꝰ ꝙ bonitas ⁊ entitas cau
ſati realit differt a bonitate ⁊ entitate cauſe.Sic ſuo
modo ex parte iſta cōtingit.Nam licet ſint partes in
albedine ſolū ꝓꝓ parteſ ſuꝑficiei:tñ qꝛ uere ipſa albe
do extēdit extēſione ſuꝑficiei:ex quo albedo differt
realiter a ſuperficie ⁊ alia eſt eēntia albedinis ab eſ-
ſentia ſuperficiei:partes albedinis oportet eſſentia-
liter differre a partibus ſuperficiei.Cū ergo ipſa ma
teria extēdat extenſione quātitatis ⁊ cū diuidit ma-
teria quāta ſimul cū q̄titate diuidit materia ſicut cuʒ
diuidebat ſuperficies alba ſimul cū ſuperficie diuide
bat albedo:oportet partes materie eſſe alias a parti
bus quātitatis:ſicut partes albedinis erāt alie a par
tibus ſuꝑficiei.Licet ergo materia prima nō habeat
partes niſi per quātitatem:alie tamē ſunt partes ma
terie alie q̄titatis.Immo ſi quātitas haberet eē per
ſe abſqʒ eo qȯ haberet eē in materia:ſi quātitaſ ſic ac
cepta diuideret:eſſet ibi aſſignare partes quātitatis
abſqʒ partibus materie.Igit qꝛ cū quātitas eſt in ma
teria:ſi diuidit tale quātum nō ſolū diuidit quātitas:
ſed etiā diuidit materia que eſt ſub quantitate ⁊ per
quantitatem extenditur.Et quia non eſt diuiſio niſi
in partes:⁊ alietas diuiſionis arguit alietatē partiū:

ex quo in predicta diuiſione nõ ſolum diuiditur quã-
titas ſʒ etiã diuidit mã que eſt ſub quãtitate. oportet
ibi dare alias partes a partibꝰ ꝙtitatis: ⁊ huiuſmodi
partes alie ſunt partes materie. Si igit omne genus
partium dicit aliquã mãʒ ⁊ aliquã eſſentiã: hiꝰ partes
materie. uel dicunt ſolam eſſentiã materie uel ſolam
eſſentiã ꝙtitatis: uel dicũt aliquã eẽntiã: ⁊ aliquã nãʒ
vnã compoſitã reſultantẽ ex vnione ꝙtitatis cũ mã.
Cõſtat aũt tales ptes nõ dicere ipaʒ eẽntiã ꝙtitatis.
Dictuʒ eſt enim huiuſmodi partes materie alias eẽ a
partibꝰ quãtitatis. Nec etiã dicere poſſumꝰ tales par
tes dicere eſſentiã cõpoſitaʒ ex quãtitate ⁊ materia.
Nam ex materia ⁊ quãtitate fit vnũ per accidẽs: ex
hỹs autẽ que ꝯiungunt per accidens nõ reſultat natu
ra tertia: ex corpore eni ⁊ aia ratiõali reſultat natura
tertia: ut natura humana: qꝛ aia per ſe vnitur corpo-
ri. Sed ex corpore ⁊ albo non reſultat natura tertia:
qꝛ albedo accidit corpori. Oportet ergo p̃dictas par
tes dicere ſolam eſſentiã materie. Dicendo enim mãʒ
quãtã ſolũ duas eſſentias ſignificamꝰ materie ⁊ quãti
tatis. Et tertiã eſſentiã nullomõ dicimus: qꝛ non fit
aliqua natura vna ex materia ⁊ quãtitate: ſi igitur in
materia quãta eſt dare partes alias a partibꝰ quãtita
tis: opʒ partes illas alias ex quo nõ ſignificãt eẽntiaʒ
quãtitatis iportare ſolam eſſentiã materie. ꝓpter qꝺ
materia cũ partibꝰ ſic acceptis habet quẽdam modũ
quãtitatiuũ: ſed huiuſmodi modus nullam eſſentiam
addit ſupra eſſentiã materie: qꝛ partes ille ſolã eẽntiã
materie dicũt. Et quia materia ſic accepta cũ talibus
partibus dicit mãm organiçatã: qꝛ materia organiça-
ta põt dici corpus. nulli dubiũ eſſe debet ꝙ ſola eſſen
tia materie prout induit quendã moduʒ quãtitatiuũ
poteſt appellari corpus. ¶ Dicamꝰ ergo ꝙ cũ orga-
niçatio parteſ reſpiciat: materia organiçata põt dupli
citer intelligi. Unomõ ut includat partes quãtitatis:
⁊ ſic ſi dicit corpꝰ tale corpus idẽ eſt ꝙ materia ꝙta:
propter qꝺ corpus ſic ſumptũ nõ erit in genere. ꝯcre-
ta enim ⁊ aggregata: qꝛ includũt naturas plures non
ꝯſtituẽtiũ naturã tertiã. Ideo potius ſunt in generibꝰ
ꝙ in genere. ꝓpter qꝺ dicit 3° thop. ꝙ iuſtũ non eſt in
genere: ſʒ iuſtitia. ¶ Secũdomõ põt accipi materia
organiçata ut includit ſolas partes materie abſqʒ par
tibus quãtitatis: ⁊ qꝛ tales partes ſolã eſſentiã mate
rie dicunt: materia ſic accepta ſolam eſſentiã materie
noiat: ideo corpus qꝺ noiat mãm ſic organiçatã: non
dicit niſi ſolã mãʒ ꝓut cõpetit ei quidã ꝙtitatiuꝰ mo-
dus. Et quia ſola mã accepta ut dictũ eſt poteſt dici
corpus ſi in mãm organiçatam exiſtentẽ in chriſto cõ
uerteret ſuba panis: qꝛ materia organiçata non dicit
ſolam mãm ut oſtenſuʒ eſt: qꝺ põt dici corpus poſſet
dici panis ꝯuerſus in corpus chriſti: ⁊ tamẽ in ſolam
mãm facta eſſet panis ꝯuerſio. Sed ſi corpus illud lʒ
determinaret ad genus ſube ſolũ nõ tñ eẽt in genere
ſube directe ſʒ per reductionẽ. Propõ.XXIX.

Sola materia que ſm ſe quid indiuiſibi
le noiat: prout ei ſupadditur quidam
quãtitatiuus modus abſqʒ additione
alterius eſſentie: quoddam totum poteſt cõ-
grue nũcupari. Si igitur in ſolam materiam
exiſtentem in chriſto panis ſubſtantia cõuer
tatur: dicetur ꝙ totius in totum ſit facta con
uerſio. Aperitio.

¶ Licet res vnius predicamẽti prout induit modũ al-
terius predicamẽti nõ diuerſificet eſſentiã: nec mutat
predicamentũ. tamen ſi cõpeteret ei actualis exiſten-
tia ſine illo modo: ⁊ cũ illo ut haberet talem modũ: ⁊
ut careret eo: ſortiret realem differẽtiaʒ. Albedo eni
prout habet eſſe extenſuʒ: ⁊ prout ꝯſideratur ſm par
tes noiantes ſolam eſſentiã albedinis cõpetit ei qdã
modus quãtitatiuus. Quicq̇d enim eſt extenſum: uel
eſt quãtitas: uel hoc habet ex quantitate: ⁊ ut induit
quẽdam quantitatiuũ modũ: ſed huiuſmodi modus
nullam eſſentiã addit ſupra nãm rei: nec trahit reʒ ex
predicamẽtũ. Nam cũ nõ ſolum ipa quãtitas habeat
eſſe extenſum: ſed etiã extendatur ipſa albedo ſm ex
tenſionẽ eius. Extenſio albedinis eſt alia ab extenſio
ne ſuperficiei: ſed huiuſmodi extenſio ſoluʒ nominat
quẽdam modũ albedinis. Dicit eni modum illuʒ quẽ
habet albedo ut habet eſſe in ſupficie. Non ergo hiꝰ
extenſio addit aliquã naturam ſupra eſſentiã albedi-
nis: quia tunc ſuperficies alba diceret tres eſſentias:
videlicet eſſentiã ſuperficiei: ⁊ eſſentiam albedinis: ⁊
extenſionẽ illam que acciperet ſm partes albedinis
differẽtes a partibuſ ſuperficiei. Cum ergo ex ſuperfi
cie ⁊ albedine nõ conſtituat natura tertia: ſuperficies
alba ſolum duas eſſentias noiat: ⁊ oportet illaʒ extẽ-
ſioneʒ albedinis nõ dicere aliquã eſſentiã ſuperaddi-
tam nature albi: ſed ſolum iportare quẽdam modum
quantitatiuũ qui cõpetit albedini ex eo ꝙ radicat in
quãto. ¶ Rurſum talis extenſio qꝛ non addit aliquã
eſſentiã ſupra naturã albedinis: nec diuerſificat eſſen
tiam eius: nõ trahit albedinem in aliud predicamen-
tum. Cum enim oĩs color habeat quoddã eſſe quãti-
tatiuũ: quia oĩs color in corpore eſt: ut dicitur in pre-
dicamẽtis: ⁊ etiã eſt propriũ ſuperficiei p̃mo loco co
lorari ut dicit in thopicis. ſi huiuſmodi moduſ trahit
nãm coloris in aliud predicamẽtuʒ: nullus color erat
in predicamẽto qualitatis. Non ergo diuerſificat pre
dicamentũ modus ſuperadditus nature rei. Non tñ
debemus cõcedere ꝙ nullaʒ dr̃iaʒ realem faciat talis
modus. Si enim albedo poſſet habere eſſe p̃ter ꝙti
tatem eẽ: ⁊ habere eſſe nõ extenſuʒ realiter differret
a ſeipſa ut haberet eſſe extẽſuʒ: ⁊ ut fundaret in ꝙto.
Dicere ergo poſſemus ꝙ extenſio accidit albedini: qꝛ
albedo per ſe nõ eſt quid extẽſum ſed accidit ei exten
ſio. Eſt enim extẽſa per quãtitatẽ. ¶ Rurſuʒ ipſa ex-
tenſio eſt aliquid receptum in albedine: qꝛ modus rei
eſt aliquid receptũ in natura rei: extenſio aũt cõpetit
albedini mediante extenſione ſuperficiei: ⁊ ut tactuʒ
eſt noiat quẽdam modũ albedinis. ¶ Amplius hiꝰ
extẽſio facit realem dr̃iaʒ in albedine. nec tñ dat aliã
eſſentiã ab eſſentia albedinis: ſʒ pro tãto dicit realeʒ
dr̃iaʒ facere in albedine: qꝛ ſi albedo hẽret eẽ ſm mo
dũ nõ extenſuʒ ut dicebat realr̃ differret a ſeipſa ut ei
extẽſio cõpeteret. ¶ Hoc viſo patet q̇d ſit dicẽdũ de
mã. Nã ſicut extẽſio ꝯſiderata penes ptes albedinis
differẽtes a ptibꝰ ſupficiei dicit quẽdã modũ albedis
ſolũ quẽ ſortit albedo ut eſt in ꝙtitate: ſic qꝛ ptes ma
terie ſunt alie a partibꝰ quãtitatis extenſio cõpetens
materie ꝯſiderate ſm ſuas partes nõ dicit aliquã eſ-
ſentiã ſuperadditã materie: ſed ſolum noiat quẽdam
modũ quẽ acquirit mã: eo ꝙ eſt quantitatis ſubiectũ:
propt̃ qꝺ extẽſio ſic accepta accidit materie: ⁊ eſt ali-
quid receptũ in eſſentia materie: ⁊ aliquo mõ diuerſi
ficat mãʒ: nõ tñ dicit aliquã eẽntiã ſupadditã nature
materie: ſʒ modũ ſolũ. Et qꝛ res nõ eſt ſuus modus:
nõ eſſet bene dictũ mãʒ eẽ extẽſionẽ ſuã. ⁊ qꝛ quicq̇d
ꝯſideraf ut oſtenſum eſt totũ quoddã. qꝛ extẽſio req̇-
rit partes ex quibꝰ ꝯſtituat extenſum: patet bene eſſe
dictũ ꝙ ſola eſſentia materie que de ſe q̇d indiuiſibi-

le nominat uel dicit prout ei competit quidã modus
quãtitatiuus abſq; additione alterius eſſentie: totuꝫ
quoddã noiari poteſt. Et qꝛ materie exiſtenti in chřo
cõpetit quidã modus quãtitatiu⁹: talis mã quoddaꝫ
totũ dici poterit. Si ergo in ſolam mãm exiſtentẽ in
chriſto ↄuerteret ſuba panis: poſſet dici ꝙ toti⁹ in to-
tuꝫ eẽt facta ↄuerſio. ❡ Ex hĳs aũt iuuamur ad itel
ligendũ eſſe ⁊ eſſentiã creatoꝝ. Uidemus eni ꝙ ſola
quãtitas eſt ſua extenſio: qꝛ extenſio in quãtitate non
eſt aliquid ſupadditũ quãtitati. Non eni quãtitas eſt
extenſa per aliud ſed ſeipſa eſt quid extenſum. ꝓpter
qᷓ nõ competit ei extenſio participatione. ſed eſſen-
tialiter eſt ipſa extẽſio: ideo nõ põt intelligi quãtitas
ſi nõ intelligeret extenſa. pertinet eni ad ipſas quidi-
tates quãtitatis extenſio. Unde ſi diffiniret quãtitas
diffinitione nõ per additamẽta: extenſio ꝑtineret ad
quiditatẽ ipſius: cetera aũt ꝑter quãtitatẽ ſunt extẽſa
per participationẽ ⁊ extenſio dicit quẽdam additum
nature eoꝝ que ſi non diffinirentur per additamen-
ta extenſio non ingrederetur diffinitionem eorum ⁊
poteſt intelligi non intellecta extenſione: ſic ex parte
ipſius eſſe ſuo modo videre poſſumus. Nam ſola eſ
ſentia diuina eſt ſuũ eſſe: qꝛ eſſe in eẽntia dei nõ dicit
aliquid ſuperadditũ nature eius. Eſt autẽ natura di-
uina a ſeipſa ⁊ nõ acquirit eẽ per aliquid aliud. ꝓpter
qᷓ nõ habet eẽ per participationẽ ſed eſſentialiter eſt
ſuũ eẽ: ideo nõ põt intelligi natura diuina nõ itellecto
ipſius eſſe. Jmmo ſi diffiniret talis nã diffinitione nõ
per additamẽta eſſe pertineret ad quiditatẽ ei⁹: cete
ra aũt entia qꝛ habẽt eẽ per diuinã eſſentiaꝫ eſſe dicit
aliquid additũ nature eoꝝ. Propter qᷓ eſſe nõ perti
net ad naturaꝫ alicui⁹ entis creati: ⁊ ſi quodlibet ens
creatũ diffiniret diffinitione nõ per additamẽta eſſe
non ingrederet diffinitionẽ alicui⁹ creature. ꝓpter qᷓ
eſſe nullo mõ ingredit diffinitionẽ ſubſtantie: qꝛ ſuba
nõ diffinitur per additamẽta. Si aũt ingredit diffini
tionẽ accidẽtis hoc ideo ↄtingit qꝛ accidẽtia habent
diffinitionẽ per additamenta ⁊ aliqᷓ ponit in diffini-
tione accidẽtis qᷓ nõ pertinet ad eẽntiã eius. ❡ Ex
hĳs aũt clare patet ꝙ eſſe accidit cuilibet creature ⁊
dicit aliquod receptũ in natura cuiuſlibet creati: ⁊ di
cit additũ cuiuſlibet entis creati: ⁊ facit realem diffe-
rẽtiã in rebus creatis. Utrũ tamẽ eẽ dicat aliquã eẽn
tiam additã eſſentie crature: videt eni abſurdũ ꝙ eſ-
ſentia ⁊ eẽ dicant due eſſentie: quõ aũt habeat eẽ iſta
realis differẽtia: ⁊ utrũ eſſentia ⁊ eſſe poſſint dici due
res ⁊ quõ eẽ fluit ab eſſentia ⁊ eſt actus ei⁹ oſtendere
nõ eſt pñtis ſpeculationis. tamẽ qꝛ utplurimũ circa
eſſe creaturaꝝ fatigant addiſcentes ⁊ multi cũ loquũ
tur de eſſe ⁊ eſſentia in ſolis uerbis ſuſtentantur: cum
locus occurrerit dño ↄcedẽte intẽdimus hoc diffuſi⁹
pertractare.

Propoſitio.XXX.

q Uia ſm ſe cõſiderata materia quid in
diuiſibile noiat: prout uero additur ei
quidã quãtitatiu⁹ modus dicit qᷓdã
totũ: ⁊ põt corporis appellationẽ ſuſcipere:
oportet modũ illum materiã magis cõpoſi-
tam realiter reddere. Si ergo in ſolaꝫ materiã
exiſtentem in chriſto cõuertat panis ſuba: in
rem cõpoſitã cõuertet.

Declaratio.

❡ Si materia ſm ſe accipiat non ↄſiderata prout in ea
habeat eſſe quãtitas: uel prout ei cõpetit quidã quãti
tatiuus modus: nullo mõ mã ſic accepta põt dici to-
tũ: nec põt nominari corpus. ⁊ inde eſt ꝙ oẽs antiqui
phñtes in hoc errauerũt: qꝛ mãm oĩno primaꝫ ⁊ ſm
ſe acceptam dixerunt eſſe corpus ⁊ eſſe aliqd in actu.
Nam aliqui mãm ſic dictã dixerũt eſſe ignem: aliqui
aerem: aliqui aquã: ita ꝙ oĩa elemẽta acceperũt iudi-
cem preter terrã. nullus enim philoſophantiũ poſuit
ſolam terrã eſſe ꝓncipiũ oĩum corpoꝝ. Tamẽ terrã
cũ alĳs: aliquis phñtium poſuit primũ ꝓncipium: qꝛ
empedocles poſuit oĩa elemẽta eẽ ꝑmũ ꝓncipiũ ma
teriale corpoꝝ: nullus tñ phs iudicauit ſolã terrã eẽ
tale ꝓncipiũ. Quidã tamẽ legiſta eſiodus noĩe ut di-
citur in ꝑ° metaᶜᵉ: uel in 2° ſm aliam ueterẽ trãſlatio-
nem: poſuit ſolam terrã eſſe ꝓncipiũ oĩum corporum
Sed ipſe nõ fuit de phñtibus: imo fuit vir famoſus
in legibus ut recitat cõmẽtator ibidem. ⁊ ſicut aliqui
phñtiũ poſuerũt elementũ eẽ principiũ oĩum: aliqui
v̇o aliud. ſic aliqui poſuerunt mediũ inter aliqua ele-
menta eſſe tale principiũ. Cum ergo ſic oẽs phñtes
loquerent ſolum de cã materiali: oportebat eos dice
re mãm ſm ſe ↄſiderata: ⁊ ut eſt primũ ꝓncipiuꝫ hẽre
rõnem corporis: qᷓ eſt oĩno falſuꝫ. Nã materia oĩno
prima ⁊ ſm ſe accepta: nec eſt corpus: nec eſt aliqd in
actu. ideo phs ꝑmo metaᶜᵉ reprehẽdit oẽs antiquos
phñtes dicẽs eos erraſſe: qꝛ poſuerũt mãm elemen-
tum corpoꝝ. i. de numero corpoꝝ: qꝛ dixerunt mãm
eſſe corpuꝫ: ⁊ nõ dixerũt eam de numero nõ corpoꝝ.
Jn fundamento eni nãe nõ eſt aliquid diſtinctũ: neq;
quãtũ: neq; quale. Eſt eni mã ꝑma mediũ inter ens ⁊
nihil ut dicit cõmẽtator ꝑ° phiſicoꝝ. qᷓ ↄcordat cum
uerbis auguſtini in libro ↄfeſſionuꝫ dicẽs. Duo feciſti
dñe: vnũ prope te ut nãm angelicã: ⁊ aliud ꝓpe nihil:
ut mãm primã. Cũ ergo materia prima ſm ſe cõſide-
rata nõ dicat aliquid in actu: meli⁹ dixiſſent phi ſi ma-
teriã ſic acceptã dixiſſent eſſe non corpus: ꝙ dicendo
eam eẽ corpus. Nõ eni materia ſic ſumpta habet par
tes: nec eſt quid diuiſibile ſed indiuiſibile. Tamen ut
ſuperius oſtenſum eſt ſi a ccipiat materia ut cõpetit ei
quidã modus quãtitatiuus: ↄtingit mãm partes ha-
bere. Nam lꝫ materia habeat partes per quantitatẽ:
tamen ut dicebat partes materie ſunt alie a partibus
qᷓtitatis. Cũ ḡ ille partes mãe non dicãt aliã eſſentiã
niſi eſſentiã materie: ſm rei v̇itateꝫ mã ſic accepta eſt
cõpoſita. Eſt eni quoddã totũ ad ſuas partes. Et qꝛ
ſic ↄſiderata materia ut habet tales partes: non dicit
aliam eſſentiã: ſed ſoluꝫ additur ei quidã quãtitatiu⁹
modus: patet ueruꝫ eẽ qᷓ in theoremate ꝓponebat:
videlicet ꝙ hi⁹ modus ſupadditus materie etiã realr
reddit mãm magis cõpoſitam. Cum igit mã ut exiſtit
in chriſto ſit quid extenſum ⁊ organiçatuꝫ: ⁊ habeat
quẽdã modũ quãtitatiuũ ⁊ cõpetat ei hẽre ꝑtes que
partes nõ dicũt aliã eſſentiã ab eſſentia mãe: cũ queli
bet pars materie ſit mã: ↄſtat mãm exiſtenteꝫ in chřo
eſſe qd realiter cõpoſitũ cum realr hẽat partes. Si ḡ
in ſolã mãꝫ exiſtentẽ in chriſto ↄuerteret panis ſubſtã
tia: in rem cõpoſitam eſſet conuerſa: quod declarare
uolebamus.

Propoſitio.XXXI.

q Uoniã materia non dicit quoddã to
tuꝫ: nec meremur nomẽ corporis niſi
ꝓpter modũ qᷓtitatiuũ: quẽ iduit: qꝛ
ꝓut cõparat ad aĩaꝫ hoc maxie obtinet: pro
prie ⁊ potiſſime debet materia dici corp⁹ ꝓut
diuidit ex oppoſito ↄtra aĩaꝫ ⁊ nõ ↄ formas
alias corpales. Materia ergo organiçata
in chřo exiſtens cõgrue poteſt dici corpus.

Declaratio.

¶ Cōſurgit ex p̄cedētibꝰ rōnabilis dubitatio. Nam ſi
mā ſʒ ſe accepta nō meret nomē corpis. ꝯſiderata tn̄
ut induit quēdam modū quātitatiuū induit rōnē cor
poris: ut habet rōnem totius. ⁊ eſt quid cōpoſitū ex
pluribus partibꝰ: qꝛ cū materia nunꝙ abſoluit a ꝙti-
tate ſemp̄ cōpetet materie quidā modus ꝙtitatiuus.
Sub quacūqʒ ergo forma ſit mā: ſemp̄ erit quāta: lo-
quēdo de materia ſenſibili: qꝛ de tali loqui intēdimꝰ.
Utrum autē intelligibilia materiā habeat: nō eſt pre
ſentis ſpeculatiōis. Si igitur modus ꝙtitatiuus dat
materie ꝙ habeat rōnem corporis: ⁊ materia nunꝙ
abſoluit a tali modo: ſicut nec abſoluitur a quātitate
ad quācūqʒ formā cōparet materia ſemp̄ habebit ra
tionē corporis. igitur ſicut dicimus ꝙ aīal eſt compo
ſitum ex corpore ⁊ aīa: qꝛ materia induēs modū ꝙti-
tatiuū habet rōnem corporis: ſic ut videt dicere po-
terimus lapidem cōpoſituʒ eſſe ex forma ⁊ corpore.
Quia materia lapidis ut cōparatur ad formā ſuā ha
bet modū quātitatiuū. poterimus ergo dicere in lapi
de eſſe duplex corpus. Corpus. ſ. qd̄ eſt genus ad la-
pidem: qd̄ dicit totuʒ: ⁊ predicat de lapide: ⁊ corpus
qd̄ eſt altera pars cōpoſiti: ⁊ de lapide non p̄dicatur:
qꝛ eſt pars lapidis: ſicut diſtinguimus in aīali duplex
corpus: corpus qd̄ eſt genꝰ ad aīal: ⁊ corpus qd̄ pars
eius: ⁊ qd̄ dictū eſt de lapide ⁊ de mixtis inaīatis dici
poſſet de miſcibilibꝰ ⁊ elemētis. ſicut eni forma lapi-
dis nō recipit niſi in materia quāta: ſic etiā nec forma
ignis: nec forma aque poſſunt recipi niſi in mā quāta.
Scōm ergo hanc viam ut videt poſſemus dicere ꝙ
ignis eſſet cōpoſitus ex corpore ⁊ forma: ſicut aīal eſt
compoſitū ex corpore ⁊ anima. Quia talia nec uſus
admittit: nec rō patit. Opʒ dare cāʒ q̄re mā ut eſt ſub
forma aīalis: ⁊ ulr̄ ut iformat aīa pōt dici corpꝰ: ut in
format alijs formis non ꝓprie meret nomen corpis.
¶ Rurſum aīal diuiditur in per ſe mouēs ⁊ in per ſe
motū. Diuiditur eni in aīam ⁊ corpus: aīa aūt eſt per
ſe mouens: ⁊ corpus per ſe motū: cetera v̓o corpora
inaīata non mouent ex ſe. Si ergo materia ut induit
modū quātitatiuū pōt dici corpus: tūc mixta inaīata
⁊ etiā elementa diuidunt in corpus ⁊ formā. ergo ele
menta mouerent ex ſe: ⁊ non mouerent a generante.
Tota enim cā quare elemēta non poſſunt moueri ex
ſe ſumit ex eo ꝙ nō diuidūtur in formā ⁊ corpus: ſed
in formā ⁊ materiā. ideo ⁊ ſi forma poſſet eſſe per ſe
mouens: materia nō pōt eſſe per ſe mota. Non enim
habet per quid reſiſtat motori: ideo cōmētator in 4°
phiſicoꝝ vult ꝙ in elementis res mota eſt in potētia
ſolum: ⁊ motor eſt in actu. Ait eni elemēta eſſe cōpo
ſita ex mā prima ⁊ ex formis ſimplicibuſ: ⁊ motor eſt
forma: ⁊ res mota eſt mā: ⁊ ex hoc cōcludit talia cor-
pora non diuidi in rem motā: ⁊ motorē in actu. Cum
ergo nihil moueat ex ſe niſi ſit diuiſibile in motorem
⁊ rem motaʒ actu: elemēta non mouebunt ex ſe: quia
licet poſſimuſ ibi ſaluare motorē eſſe aliquid in actu:
qꝛ forma dicit aliquid in actu: tamē ſaluare nō poſſu-
mus ꝙ res mota dicat aliq̄d in actu: cū materia dicat
q̄d in potētia ſolū. Immo ex hoc ꝯcludit cōmētator
ꝙ tota cā quare requirit tēpus in motu elemētoꝝ eſt
reſiſtētia medij. Nam cū illud qd̄ eſt in potētia ſolum
nō poſſit reſiſtere: materia que ſe habet ut res mota
in elemētis: non habet per quid reſiſtat forme que ſe
habet ut motor: ut loquimur modo quo cōmentator
loquit. proprie eni loquēdo nec forma elemētoꝝ eſt
motor: nec mā eſt res mota. ſʒ forma eſt ratio per quā
mouet: ⁊ materia eſt rō per quā mouet. Mouet eniʒ
elementum per actualitatem ⁊ formā ſuam: mouetur
autem per potentialitatē ⁊ mām. Si igitur nō eſt ibi
reſiſtentia: ut ex parte rei mote requirat tp̄s in motu:
oportet dare reſiſtentiā ex parte medij. Immo ſi eſſet
dare uacuū elementa mouerent in inſtanti: ut probat
in 4° phiſicoꝝ. nulla enim eſſet ibi reſiſtētia: ideo nō
proprie eēt ibi motus: ſed mutatio ſolū: corpora eniʒ
celeſtia lʒ non ſint ibi reſiſtentia ex parte medij. mouē
tur tamen in tp̄e qꝛ mouent ex ſe. ⁊ res mota dicit ibi
aliquid in actu. cōponunt eni corpora celeſtia ex cor-
pore ⁊ forma ut dicit cōmentator: ⁊ corpus qd̄ eſt ibi
ut res mota eſt actu aliquid diſtinctuʒ a ſuo motore.
Sic etiā ſi eēt motus in uacuo lʒ mouerent elemen-
ta in inſtanti: aīalia tamē mouerent ibi in tp̄e ut inuit
cōmētator ſupra 4° phiſicoꝝ. In motu enim aīaliuʒ
nō ſumitur tota reſiſtentia ex parte medij cum aīalia
moueantur ex ſe ⁊ ſint diuiſibilia in talia duo quoruʒ
vnū eſt per ſe mouēs ⁊ aliud per ſe motū. cōponūtur
enim aīalia ex corpore ⁊ aīa ſiue ex corpore ⁊ forma.
Corpus enim qd̄ eſt ibi per ſe motū videt dicere ali-
quid in actu: poterit ergo ibi ſaluari reſiſtentia inter
motorē ⁊ rem motaʒ ſublata reſiſtentia medij: ſed in
elemētis hoc fieri non pōt: qꝛ res ibi mota eſt mate-
ria que dicit ibi quid in potētia ſolum: propter qd̄ ex
parte rei mote non pōt ſumi reſiſtentia. Si ergo tol-
leretur reſiſtentia medij nulla reſiſtentia eſſet ibi. Sʒ
ſi elementa poſſent dici cōpoſita ex corpore ⁊ forma:
ſicut dicunt corpora ſuperceleſtia eē cōpoſita: ⁊ etiaʒ
aīalia ⁊ oīa que mouent ex ſe: tūc elemēta mouerent
ex ſe: ⁊ eſſet dare in motu elementoꝝ reſiſtentiam ex
parte rei mote preter reſiſtentiaʒ medij: que oīa ſunt
ꝯtra ueritatē traditam in phīa naturali. ¶ Notandū
ergo ꝙ ad ſoluēdū difficultates tactas nō iuuamur:
ut videt ex poſitione pluriū formaꝝ in cōpoſito. Nā
plures formas in cōpoſito ponere nō poſſumus: niſi
propter ordinē quē forme habēt adinuicē. nullus eni
ponit plures formas in compoſito: niſi ille forme ha-
beant ordinē adinuicē. Stultū enim eſſet ponere plu
res formas in aliquo: ⁊ tamē ille forme non eſſent ad
inuicē ordinate. Inter formas aūt aſpicimus duplicē
ordinē: quoꝝ vnuſ eſt ordo p̄dicamenti. ⁊ talis ordo
eſt inter genus ⁊ ſpēm: hunc aūt ordinē ſequens Aui
cebron libro ſuo fōtis vite: poſuit ordinē formaꝝ ſʒ
ordinē p̄dicamēti. Voluit eni formā generiſ ⁊ ſpēi eē
aliā ⁊ aliā. Scōdo mō eſt ordo in formiſ: qꝛ corpalia or
dinant ad ſpūalia: ſenſibilia ad intelligibilia: nālia ad
ſupnālia: ⁊ vniuerſaliter ea que educunt de potentia
materie vident eē materialia: ⁊ habere quēdā poten
tialem ordinē ad ſpūales ſubſtātias. Et ſi iſtū moduʒ
ſequeremur diceremus in hoīe eſſe plures formas ⁊
nō in alijs. Eſſet eni in hoīe vna forma nālis educta
de potentia materie: ⁊ alia ſupnālis imediate creata
a deo ⁊ īfuſa corpori: ⁊ tūc nālis forma educta de po
tentia materie erit mālis: ⁊ habebit potētialē ordinē
ad formā ſupnālēʒ ⁊ infuſaʒ. Sed ſiue ſic ſiue ſic dica
mus nō videt difficultas ſolui: qꝛ ſi nos ponamꝰ plu-
ralitatē formaꝝ ꝓpter ordinē p̄dicamēti: uolētes ge
nus ⁊ ſpēʒ nō poſſe dicere eādeʒ formā: tūc in elemē
tis erūt plures forme: cū in eis reſeruet forma gene-
ris ⁊ ſpēi. Eſt eni ignis ⁊ corpus: ⁊ quodlibet elemē-
tuʒ eſt aliquid in genere ⁊ in ſpecie. poſſumꝰ ergo ſal-
uare ꝓpt̄ pluralitatē formaꝝ elemēta eē cōpoſita ex
corpore ⁊ forma: ⁊ res ibi mota eſt corpus: ⁊ non mā
ſolū. Mouerent igit elemēta ex ſe: ⁊ non vitaremus
difficultatē tactā: ſʒ magiſ poneremꝰ ipaʒ. ¶ Rurſuʒ
ſi in ſolo hoīe poneremꝰ plures formas: qꝛ in ſolo ho
mine eſt forma ſupernaturalis infuſa: tunc idem eſſet

iudicium de aialibus brutis ⁊ de elementis. Mouerentur ergo elementa ex ſe ſicut animalia bruta: uel aialia bruta non mouerentur ex ſe: ſicut nec elementa quoꝝ neutrū eſt cōueniēs dicere. Non autem dicere poſſumus ꝙ in elemētis ⁊ in mixtis inanimatis ut in lapide eſt ſolum vna forma. ideo non poſſunt moueri ex ſe: quia nō ſunt diuiſibilia in corpus ⁊ formam: ſed in materiā ⁊ formam. In aialibus vō omnibus ſunt plures forme: ideo mouent̄ ex ſe: quia componuntur ex corpore ⁊ aia: ſiue ex corpore ⁊ forma. ⁊ ibi corpuſ non dicit mām ſolum: ſed mām cū forma. ẜm hāc enim poſitionē lapis per eandē formā eſt lapis ⁊ corpus: ⁊ quodlibet mixtum inanimatū per eandem formam eſt in genere ⁊ in ſpecie. Leo aūt nō per eandeꝫ formam eſt leo ⁊ corpus: ⁊ quodlibet animal non per eandem formā eſt animal ⁊ corpus. ¶ Sed hec poſitio nō videtur poſſe ſtare. Cum enim ex inanimato fit animatū: utputa ex lapide uermis: ſi lapis per eandem formā eſt lapis ⁊ corpus: qꝛ cedit forma lapidis poſtq̄ introducitur forma uermis: cedet corporeitas que erat in lapide. Non eſt eniꝫ intelligibile ꝙ aliqua duo dicant eandē rem ⁊ vnū realiter corrūpatur alio manente incorrupto. Si ergo corporeitas ⁊ lapideitas in lapide dicunt eandē formam poſtq̄ cedit lapideitas adueniēte aia uermis cedit ⁊ corporeitas. Et quia cū generat̄ uermis ex lapide ſoluꝫ introducitur de nouo in materia vna forma. ſ. anima v̄mis. Si igit̄ corporeitas que prius erat in mā lapidis ibi non remanet: qꝛ nō remanet lapideitas generato ex lapide uerme: uel aliquo alio viuo per ſolam introductionē anime in mām: uel uermis genitus ex lapide non erit corpus: uel illa eadē forma que dat uermi ꝙ ſit uermis dabit ei ꝙ ſit corpuſ ⁊ eandem formaꝫ dicent aia uermis ⁊ corporeitatis. Uidetur ergo oīno eſſe dicēdum ꝙ ſicut forma per quam lapis erat lapis aliter ⁊ aliter accepta dabat lapidi ꝙ eſſet lapis ⁊ ꝙ eſſet corpus: ſic forma uermis poſtea introducta dabit uermi ꝙ ſit uermis ⁊ ꝙ ſit corpus. Corporeitas enim in genere ſubſtātie non eſt ipſe dimenſiones: ſed eſt forma dans eē materie apte nate ſuſcipere dimēſiones. Anima ergo uermis corporeitas dici poterit. Nā forma uermis ſic dicitur anima ex eo quod dat uermi ꝙ viuat: ⁊ ꝙ ſentiat. Sed poteſt dici corporeitas ex eo ꝙ eſt actus materie dimēſionate. quicquid autem ſit de homine: in alijs autē plures formas ponere nō eſt rationabile niſi poneremus pluralitatē formaꝝ tam in elementis q̄ in mixtis: ⁊ tam in mixtis inaiatis q̄ animatis. Nō ergo ex pluralitate formaꝝ poſſumus ſaluare difficultates tactas: videlicet quare elementa ⁊ mixta inaiata cōponuntur ex materia ⁊ forma: ⁊ non proprie ex corpore ⁊ forma ⁊ nō mouentur ex ſe ⁊ in motu eoꝝ nō eſt aſſignare reſiſtentiā preter reſiſtētiā medij. Animalia vō dicunt̄ cōponi ex corpore ⁊ forma: ſiue ex corpore ⁊ aia: ⁊ mouentur ex ſe: ⁊ eſt ibi reſiſtentia rei mote preter reſiſtentiā medij. ¶ Notādum ergo ꝙ anima pōt cōparari ad materiā cuius eſt actus ⁊ perfectio dupliciter. vnomō ut eſt forma eiꝰ. aliomodo ut eſt motor ipſius. Utroqꝫ autē mō materia exiſtens in aiali: ut cōparatur ad aiam meretur nomen corporis. Materia vō elementoꝝ ⁊ vniuerſalr̄ mixtoꝝ iaiatoꝝ ut cōparat̄ ad formā ſuā: neutro mō meretur nomē corporis. Dicebatur enim ſuperius ꝙ materia ẜm ſe ꝯſiderata nō meretur nomē corporis: tamē ut induit quēdam modū quātitatiuū poteſt dici corpus. Oſtendebat̄ eni quis erat ille modus quātitatiuus ꝓpter quē materia poterit appellari corpus.

Dicebatur etiā ꝙ talis modus erat organiçatio. Materia eniꝫ organiçata pōt dici corpus: vnde ſi in nullo compoſito eſſet formaꝝ pluralitas: aia ex hoc ipſo diceretur actus organiçati corporis: quia eēt perfectio materie organiçate. organiçatio autē dupliciter ſumi poterit: uel ꝓpter partes materie: uel propter partes quātitatis. Materia aūt organiçata ꝓpt̄ partes materie pōt dici corpus: cum ipſe partes materie nullaꝫ eſſentiā dicūt p̄ter eſſentiā materie. Ideo materia ſic accepta nullam eſſentiā ſignificat preter eſſentiā materie. ¶ Et ſi queratur cū aia dicit̄ actus materie organiçate. utrū illa organiçatio debet ſumi ẜm partes materie uel ẜm ꝑtes quātitatis: planū eſt eā eē ſumēdā ẜm partes mãe: qꝛ aia mãe imediatius adheret q̄ quātitas: cū talem materiā informat qualem inuenit. Inuenit mām organiçatam: ideo talem materiā perficit. organiçatio ergo illa que ponitur in diffinitiōe aie cum dicitur. Anima eſt actus corporis organici nō dicit accidens neqꝫ noiat partes quātitatis: qꝛ accidēs nō ingreditur diffinitionē ſubſtātie ſed nominat partes materie. Cū ergo ſpāliter aia dicatur actus organici: ⁊ ſpāliter anima requirat tanq̄ ꝓpriū ſuſceptiuū organiçatā mām: ſpecialiter materia eſt in aialibus ⁊ ut comparat̄ ad aiaꝫ meretur nomē corporis: nō aūt meret̄ ꝓprie tale nomen ut eſt in elemētis ⁊ in mixtis inaiatis ⁊ ut cōparatur ad formas alias. ¶ Dicamuſ ergo ꝙ materia ut eſt in elemētis ⁊ in rebus inaiatis: nō differt per eſſentiā a materia ut eſt in animalibus. Materia tamē ut eſt in aialibꝰ exiſtens: habet quēdā modū quātitatiuū ut organiçationē quā nō habet ut eſt in alijs mixtiſ. ⁊ rōe huiꝰ animalia dicunt̄ cōpoſita ex corpore ⁊ forma ſiue ex corpore ⁊ anima: qꝛ materia organiçata pōt dici corpus: mixta inaiata dicūtur cōpoſita ex mā ⁊ forma: qꝛ forma eoꝝ nō ꝑe requirit organiçatam mām: ideo non proprie dicunt̄ cōpoſita ex corpore ⁊ forma. Et ſicut declarauimꝰ materiaꝫ in aialibus proprie habere rōnem corporis ut cōparat̄ ad aiam tanq̄ ad formā: ⁊ oſtendimus hoc nō ꝯtingere in rebus inaiatis: ſic oſtendere poſſumus materiaꝫ in animali ut comparat̄ ad aiam tanq̄ ad motorē habere rōnē corporis: ut tamē eſt in elementis ⁊ in hijs que non mouētur ex ſe nō poteſt dici corpus. ¶ Ad cuius euidentiā notanduꝫ ꝙ inaiata nō mouent̄ niſi ad vnam differentiaꝫ poſitionis tm̄: ⁊ per vnam nām tm̄. ut grauia per naturā grauis mouent̄ tm̄ deorſuꝫ: ⁊ leuia per naturam leuis mouentur tm̄ ſurſuꝫ. Cum ergo forma grauis per grauitateꝫ eſt rō quare graue moueat̄ deorſum: nihil remanet in graui propter qđ reſiſtat illi motui: ideo res mota in grauibus dicit̄ eē materia tm̄: ⁊ aliquid qđ eſt in potentia ſolū: qꝛ amota forma grauis que videt̄ ſe habere ut motor. materia quātuꝫ eſt de ſe eſt in plena obedientia ad motum illum: qꝛ nihil eſt in ea propter qđ poſſit reſiſtere tali motui. Unde ſi ſubtraheret̄ reſiſtētia medij: ⁊ grauia mouerent̄ in uacuo ut dicebat̄ motus ille eēt in inſtāti. Sed in aialibus nō ſic. Aialia eni mouent̄ ad oēm dr̄iam poſitionis: ⁊ nō mouent̄ vnomō tm̄. Mouent̄ eni tā per grauitatē q̄ per appetitū. ⁊ cum aia mouet ẜm appetitū: nō eſt materia in plena obediētia ad motum illū. Immo per grauitatē reſiſtit illi motui: iō mā exiſtēs in aiali ut cōpat̄ ad aiam tanq̄ ad motorē: qꝛ hēt aliq̄d per qđ reſiſtat: iduit rōneꝫ exiſtētis in actu: iō meret̄ nomē corporis: loquendo etiā de aiatis ubi poſſumꝰ ponere vnā formā tm̄: ut ſi in ceruo non eſſet niſi aia ſolū: ceruo cōpeteret duplex motus. vnꝰ deorſum per grauitatē ⁊ prout ẜm talem motū cōparatur

materia cerui ad formā ſuā nullo modo meret nomē
coꝛporis:qꝛ nō haberet rōnem exiſtentis in actu:cuꝫ
nō haberet per quid reſiliret tali motui:ſꝫ ꝓut ceru⁹
mouetur per appetitū qui motus eſt anime ſm ꝙ aia
⁊ ſic materia exiſtens in eo ut cōparatur ad aiam pōt
appellari coꝛpus.habet enim per quid reſiſtat dicto
motui:qꝛ per grauitatē ideo pōt appellari coꝛpus:qꝛ
induit rōnem exiſtentis in actu.patet ergo ꝙ materia
in aialibus ut cōparatur ad aiam meretur nomē coꝛ-
poris:ſiue comparet ad eam ut formā:ſiue ut ad mo
torem.Sed nō ꝓpter eandem cām ſic ⁊ ſic meretur
nomen coꝛporis.Sed ut comparat ad aiam materia
exiſtens in aiali ⁊ ut ad formā meretur nomē coꝛpo-
ris ꝓpter oꝛganiçationē.ſed ut cōparat ad eam ut
ad motorem:pōt dici coꝛpus ꝓpter reſiſtentiam. In
elementis vō ⁊ in rebus inanimatiſ:qꝛ forme eoꝝ nō
pꝛopꝛie requirūt oꝛganiçatā mām:nec materia eoruꝫ
habet per quid reſiſtat forme mouentis:ſiue ut eſt rō
mouēdi:nullomō materia in talibus reſpectu ſue foꝛ
me meretur nomen coꝛporis:⁊ talia non poſſunt dici
moueri ex ſe. Non enim ſunt compoſita ex coꝛpore ⁊
forma:ſed ex materia ⁊ forma. Nō eniꝫ ſunt diuiſibi-
lia in talia duo:quoꝝ vnum ſit per ſe mouēs:⁊ aliud
per ſe motum. Nam ſi forma in elementis poteſt di-
ci per ſe mouēs:quia dicit aliquid in actu.materia tn̄
nō pōt dici per ſe mota:qꝛ noiat quid in potētia ſolū.
Bene ergo dic̄ cōmētatoꝛ in 4°celi ⁊ mūdi.ꝙ grauia
⁊ leuia mouēt per ſe:ſed mouent per accidēs. ❡ Pa
tet igit uerū eſſe qꝺ in theoremate ꝓponebat ꝙ ma-
teria in aialibus ut cōparatur ad aiam:meret nomen
coꝛporis:ſꝫ ut eſt in elemētis ⁊ ut cōparat ad formas
alias coꝛporales:coꝛpus appellari nō poteſt.Qꝺ vō
coꝛrelatiue addebat ꝙ materia oꝛganiçata in chꝛiſto
congrue poteſt dici coꝛpus.viſis p̄dictis dubitationē
non habet. Pꝛopoſitio.XXXII.

S I non excedit rationeꝫ poſſibilis ꝙ
panis materia cōuertatur in materiā
coꝛporis chꝛiſti:⁊ forma in formam
cōuerſio toti⁹ ſubſtātie panis in ſolā materiā
nō eſt īpoſſibilis reputāda. Declaratio.

❡ Si poneremꝰ in quolibet cōpoſito vnā formā ſubſtā
tialem tm̄:⁊ diceremus ꝙ in chꝛo nō fuit forma ſub-
ſtātialis niſi aia ſolum cū ꝯuertit ſuba panis in coꝛp⁹
chꝛiſti:opoꝛteret nos dicere in ſolā mām panis ſbām
eſſe ꝯuerſam. Coꝛporalia enim in ſpūalia ꝯuerti non
poſſunt.Omnes enim ꝯcedūt ꝙ ſic totus chꝛiſtus eſt
in tota hoſtia:qꝺ tn̄ in aiam chꝛiſti nihil eſt ꝯuerſum.
anima eni eius eſt ſub ſacramēto altaris ſolum ex na-
turali cōcomitantia nō ex vi ſacramēti:qꝛ nec mā pa-
nis:nec aliquid in pane exiſtēs ꝯuerſum eſt in aiam:⁊
ſi nō eſt ibi aia ex vi ſacramēti:multomagis nō eſt ibi
diuinitas ut appellaremuſ eē ex vi ſacramēti in quod
aliquid eſt ꝯuerſum.Si enim nihil panis pōt cōuerti
in animā multominus poterit cōuerti in diuinitatem.
❡ Rurſum nullum accidēs chꝛiſti eſt ibi ex vi ſacra-
menti:qꝛ nihil eſt ꝯuerſum in aliquod accidens eius.
ſpāli enim noie ut infra dicetur iſta cōuerſio appellat
trāſubſtātiatio:qꝛ ſuba panis ꝯuertit in ſubam coꝛpo
ris.nullum tn̄ accidēs panis ꝯuertitur in aliquod ac-
cidens in chꝛiſto exiſtens.Sed ſi in coꝛpore chꝛi non
eſt forma ſubſtātialis niſi aia:quicquid erit in chꝛiſto
nihil erit materia:uel diuinitas:uel aia:uel accidens.
Si ergo nihil ꝯuerſū eſt in diuinitatē:nec in aiaꝫ:nec
in accidentia opoꝛtet ſubſtantiā panis ꝯuerſaꝫ eſſe in
ſolaꝫ mām.Sed ponēdo plures formas in cōpoſito
⁊ dicendo ꝙ coꝛpus chꝛiſti per aliā formā eſt coꝛpus
⁊ animatū:pōt eē duplex moduſ dicēdi de ꝯuerſione
ſubſtātie panis in coꝛpus chꝛiſti. ❡ Pꝛio ꝙ talis cō
uerſio fiat in materiā oꝛganiçatā que pōt dici coꝛpuſ:
⁊ qꝛ materia oꝛganiçata loquendo de oꝛganiçatione
ſm partes materie nō dicit niſi ſolam mām:ſm iſtum
modū loquēdi tota ſubſtātia panis ꝯuertetur in ſolaꝫ
māꝫ. ❡ Secūdo modo pōt intelligi talis ꝯuerſio ꝙ
coꝛpus non dicat mām ſolum:ſed dicat mām cū foꝛ-
ma coꝛporeitatis:⁊ panis ꝯuerti dicat in coꝛpus chꝛi
ſti:qꝛ materia panis ꝯuertitur in mām coꝛporis chꝛi:
⁊ forma in formā.Quod aūt iſtoꝝ uerū ſit nō eſt pꝛe
ſentis theorematis diffinire.Sed in dicto theorema
te dicit ꝙ ſi eſt poſſibile ꝙ materia panis cōuertat in
mām coꝛporis chꝛiſti:⁊ forma in formā:ꝯuerſio toti⁹
ſubſtātie panis in ſolam mām nō eſt reputanda īpoſ-
ſibilis. ❡ Triplici eni via oſtēdere poſſumꝰ ꝙ ſi pōt
mā alicui⁹ ꝯuerti in mām ⁊ formā:ꝙ pōt totū compo
ſitum ꝯuerti in ſolam mām loquēdo de formis de po
tentia materie eductis:quia de talibus loqui ſpectat
ad pꝛeſens.Pꝛima via ſumit ex eo ꝙ materia forme
non ꝯtrariatur.Secunda via habet qꝛ omnes forme
de potentia materie educte quodāmodo virtualiter
claudunt in ipſa materia aliter non dicerētur educi ⁊
extrahi de potentia materie ei⁹.Tertia via habet qꝛ
forme māli de qua loquimur cōpetit potentialitas ⁊
paſſibilitas pꝛopter mām:ſicut ecōuerſo materie cō-
petit actualitas ꝓpter formā. ❡ Pꝛima via ſic patet
qꝛ ut dicit cōmētatoꝛ in p̄mo celi ⁊ mūdi.nunꝙ̄ vnuꝫ
ꝯtrarioꝝ fit eſſentialiter reliquū:albedo enim nō fit
nigredo.Sic ergo uerificat ex albo fieri nigrū:qꝛ ma
teria que erat ſub forma albi:fit ſub forma nigri. Et
inde eſt qꝺ phs in p̄°phiſicoꝝ pꝛobat ꝙ eſt dare māꝫ
ſubiectā utriꝗ ꝯtrarioꝝ.forma ergo forme ꝯtrariat
inquātum forma vna exiſtens in materia non cōpatit
ſecū aliam.Sed materia nulli forme ꝯtrariat:qꝛ ſub
qualibet forma eſſe pōt.ideo cōmentatoꝛ in p̄mo phi
ſicoꝝ ſuper illo uerbo.Cum nō dicamus ſubſtātiam
eſſe ꝯtrariam qualiter ex nō ſubſtātijs fiet ſubſtantia
vult ꝙ ſubſtātia ſubſtātie ꝯtrariat:uerū eſt quātuꝫ ad
formā:ſed nō eſt uerum quātum ad mām ⁊ ſubiectuꝫ.
Si ergo virtute diuina fieri pōt ut forma cōuertat in
formā ad quā ꝯtrarietatē habet:nō eſt reputādū im-
poſſibile deo totā ſubam cōpoſiti cōuertere in ſolam
māꝫ ad quā ꝯtrarietatē nō habet.Immo ſi nobis in-
noteſcit eē poſſibile deo vnā formā eductam de potē
tia materie poſſe cōuerti in aliam:ut in pꝛoſequendo
patebit:potiſſime hoc inoteſcit nobis ex eo ꝙ forme
ex parte materie in qua vniūtur:quia de eius potētia
educi poſſunt:cōtrarietatem nō habēt.Si ergo con-
cedimus ꝙ poſſit forma in formam cōuerti pꝛopter
ipſam materiā in qua vniūtur.multo minus eſt repu-
tandum impoſſibile deo ꝙ poſſit formā in ipſaꝫ ma-
teriam cōuertere:pꝛopter qꝺ totam ſubſtantiā rei cō
poſite in ſolam materiā poteſt conuertere. ❡ Scđa
via ſic patet.nam ut tactum eſt:forma educta de po-
tentia materie virtualiter clauditur in ipſa materia.
Nam ut cōmentatoꝛ ait in 12°metaᶜᵉ.eſſe qꝺ extrahi
tur de aliquo.eſt aliquo modo in eo de quo extrahit.
forme ergo aliquo modo ſūt in materia anteꝙ̄ de ma
teria educant:cū poſſint extrahi ⁊ educi de materia.
poſſumus ꝗ aliquo mō dicere ꝙ mā ſit potētia ⁊ vir-
tute totū.In potētia eni paſſiua māe eſt forma educi
bilis de ipſa que cōpoſita materie facit totū:igit vno
modo mā ⁊ forma ſunt plus ꝙ̄ mā ſoluꝫ.Alio modo

UNIVERSITA[RIA] DE GRANA[DA]

materia ⁊ forma quodāmō non ſunt plus ꝙ̄ materia ſolum. Nam actiue loquendo materia ⁊ forma ſunt plus ꝙ̄ materia ſolum: qꝛ ſi materia eſt rō agēdi hoc habet a forma: principaliter enim ratio agendi eſt forma. ſi tamen aliquo mō coīcatur materie hoc cōpetit ei prout habet eſſe ſub forma: ſꝫ loquēdo de potentia paſſiua: materia ⁊ forma nō plus eſt quodāmō ꝙ̄ ipa materia: cuꝫ de potētia paſſiua materie educaṫ. Sed cū ſuba panis ꝯuertitur in corpus chri: ibi panis ſuba nō habet rōnem actiui ſed paſſiui. Fit eni hoc virtute diuina reſpectu cuius cūcta creata habēt rōnem materialis ⁊ paſſiui. Eſt eniꝫ in poteſtate creatoris hēre plenam actionē ⁊ plenū dominiū ſuper creaturā ſuā: ut faciat de ea ut ſibi placet. Si ergo ſm potētiā paſſiuā quodāmodo materia ⁊ forma nō ſūt plus: ꝙ̄ mā ſolum: qꝛ ut tactū eſt panis in dicta cōuerſione habet rōnē paſſiui ut ſpectat ad propoſitū: quodāmō tantū eſt mā paniſ ꝙ̄tū mā ⁊ forma ſimul. In quodcūqꝫ igiṫ v̓tute diuina pōt ꝯuerti mā paniſ ꝯuerti poterit mā ⁊ forma ſimul. Sicut ḡ in cōuertere eſt ex parte forme ſic in cōuerti eſt ex parte materie. ꝓpter quod ſicut in cōuertere ⁊ in agere non eſt plus materia ⁊ forma: ꝙ̄ forma ſolum: qꝛ ſm potētiam actiuā materia claudiṫ in forma: ⁊ ubi vnū ꝓpter alterū utrobiqꝫ tātū vnū. Unde qꝛ tota ratio agendi cōpetit materie ꝓpter formam. ⁊ in agere ⁊ in cōuertere nō pluſ erit materia ⁊ forma: ꝙ̄ forma ſolum: ſic in pati ⁊ in cōuerti: qꝛ principaliter rō paſſionis ſumiṫ ex materia: ⁊ forma clauditur in potētia paſſiua materie: ſm pati ⁊ ꝯuerti non plus eſt materia ⁊ forma ꝙ̄ materia ſolū. Si ergo poteſt ꝯuerti materia panis in materiā corporis chriſti: ⁊ forma in formā: poterit ſimul forma uel materia panis cōuerti in ſolam mām. Et qꝛ forme ſm ꝙ ſpectat ad propoſitū non ſe ſic virtualiter cōtinent: ut forma contineaṫ in materia: difficilius eſt aſſignare rōnem ⁊ modū per quē forma panis ꝯuerti poteſt in formam corporis chriſti ⁊ materia in materiā: ꝙ̄ oſtendere ꝙ tota ſubſtātia panis ꝯuerti poſſit in ſolam materiam.

¶ Tertia via ſic patet: qꝛ forma per ſe nō eſt in potentia paſſiua niſi rōne materie: ſicut difficile eſſet ſuſtinere materiā per ſe agere uel eſſe aliud qđ agit materia ab eo agit qđ forma: mām tamē ꝯiūctam forme agere ⁊ ꝯuertere aliquid nō eſt icōueniēs. Si nō aliđ agat nec aliud cōuertat materia ꝙ̄ forma. ſic difficile eſſet ſuſtinere formā per ſe ſumptam pati: ⁊ ꝯuerti in aliquid: formā tamē vnitā materie cōuerti in aliquid nō eſt incōueniēs: ſꝫ ſi ꝯuerſio forme nō ſit alia a cōuerſione materie: ⁊ forma nō ꝯuertaṫ in aliud ꝙ̄ mā. Si ergo materia alicuius cōpoſiti in mām ꝯuertitur: facile erit ſuſtinere ꝙ etiā forma in eādeꝫ materiā cōuertatur. Totū ergo cōpoſitum in ſolaꝫ materiā pōt cōuerti: ⁊ ſi non eſt impoſſibile ꝙ in aliud ꝯuertatur materia ⁊ in aliud forma: ut ꝙ materia cōuertatur in materiā ⁊ forma in formā: oīno tamē facilius eſt ſuſtinere ꝙ materia ⁊ forma panis virtute diuina cōuerti poſſit in ſolam mām corporis chriſti: ꝙ̄ ꝙ materia cōuertatur in materiā ⁊ forma in formam. Si ergo hoc eſt poſſibile illud non eſt reputandū impoſſibile ut in theoremate dicebaṫ. De mō autē poſſibilitatis in ſequēti theoremate aliqua declarabim᷑ ꝓut ſpectat ad preſens opus.

Propoſitio. XXXIII.

Partes quas habet materia naturaliṫ actu eſſe nō poſſunt ſine partib᷑ quātitatis: intellectus tn̄ ꝓpter eſſentialem differentiaꝫ ſeparat has ab illis: poterit ergo aliquid cōuerti in partes materie exiſtentis in chriſto abſqꝫ eo ꝙ in quātitate ipſius aliqđ conuertatur.

Declaratio.

¶ Si alicui rei cōpetit modus alterius per aliud ſicut competit ei per illud: ſic illo deficiente ei nō remanet dictus modus. qđ videre poſſum᷑ tam in his que naturaliter habēt eſſe: ꝙ̄ ēt in hijs que miraculoſe fiūt. Uidemus enim vniuerſalia naturaliter eſſe in particularib᷑. Et qꝛ vniuerſalia per ſe nō exiſtūt: ſꝫ in alio habēt eſſe: oībus vniuerſalib᷑ competit quidam modus qualis: ideo ſupius dicebaṫ vniuerſalia que ſunt ſcđe ſubſtātie nō ſignificare hoc aliquid: ſꝫ quale qđ: qꝛ ſignt quid per modū qualis. Si ergo modus q̄lis competit vniuerſalibus ex eo ꝙ ſunt in alio: ſi poneremus vniuerſalia per ſe eſſe ⁊ diceremus quiditates rerū abſtractas per ſe exiſtētes: ut plato poſuit quas dixit eē ideas particulariū: cogeremur dicere vniuerſalia eē ſubſtātias: nō ſolum quātum ad rem: ſed etiā quātum ad moduꝫ: qꝛ cōpeteret eis per ſe exiſtere. iđ phs 7° meta͛ diſputans cōtra platonem ait vniuerſalia non eē ſubſtātias: qꝛ nullum cōe eſt ſuba: ideo reprehendit platonē ponēteꝫ vniuerſalia eē ſubſtātias: ⁊ ſicut habet eē in hijs que naturalr̓ ſunt: ſic videmuſ in hijs que miraculoſe fiunt. ſicut eni vniuerſalib᷑ naturaliter competit modus qualis per particularia: ut quia ſunt in particularib᷑: ⁊ ſi amouerētur a particularibus non cōpeteret eis dictus modus: ſic qꝛ per diuine virtutis influētiam pōt miraculoſe accidēti cōpetere modus ſube: qꝛ diuino miraculo poſſunt accidentia per ſe eē ut infra declarabitur: ſi diuina influētia ceſſaret: tolleretur ab accidentibus modus ſube. non eni poſſent ulteri᷑ per ſe eſſe. ſemper ergo cū cōpetit alicui rei modus aliqs per aliud illo alio amoto non poterit ei cōpetere ille modus. Si ergo materie cōpetit nāliter habere partes ⁊ habere modū quātitatiuū mediāte quātitate: amota quātitate nāliter nō competit materie habere partes ſm quas dicebatur materia hēre quēdā modū quātitatiuū. Naturaliter ergo partes materie nō poſſunt actu exiſtere ſine partibus quātitatis: intellectus tn̄ ꝓpter eſſentialē differentiā ſeparat has ab illis. Sicut eni per ſenſuꝫ viſus poſſum᷑ iudicare lucē eſſe aliaꝫ a colore: qꝛ videmus colores aliqn̄ magis illuminatos aliqn̄ minus: ſic qꝛ eēntia māe eſt alia ab eēntia ꝙ̄titatis: qꝛ videm᷑ eādē materiā per eſſentiā aliquādo eē ſub maiori quātitate: aliquādo ſub minori: iudicare poſſumus per intellectum partes materie eſſentialiter differre a partib᷑ quātitatis: ſic eſſentia materie eſt alia ab eſſentia ꝙ̄titatis. Utrū autē poſſimus intelligere partes materie non intellectis partibus quātitatis: uel oīno ſic eſt de cognitione intelligibili quātuꝫ ad partes materiales reſpectu partiū quātitatiuaꝝ ſicut erat de viſu coloꝝ in cōparatione ad lucē: ut ſicut viſu cognoſcere poſſumus colorem differre a luce: nō tn̄ poſſumus videre lucem non viſa luce. Sic forte diceret quis ꝙ intellectu percipere poſſumus partes materie eſſe alias a partibus quātitatis: non tamen poſſumus intelligere illas partes non intellectis partibus quātitatis: talia autem inueſtigare non ſpectat ad propoſitum. Nam lꝫ poſſumus intelligere aliquid eſſe differens ab alio quod intelligere nō poſſumus non intellecto alio: ut poſſumus cognoſcere ꝙ accidēs ſit aliud a ſubiecto: non tamen poſſumus intelligere accidens non intellecto ſubiecto. Deus tamen plus poteſt facere ꝙ̄ intellectus noſter intelligere: quia poteſt facere

accidens ſine ſubiecto lꝫ hoc nõ poſſum⁹ intelligere. Sic foꝛte diceret aliquis ꝙ deus poſſet conſeruare in eſſe partes materie abſqꝫ partibus quantitatis: lꝫ foꝛte non poſſimus intelligere partes materie non intellectis partibus quãtitatis. Et ſi poſſet deus facere has partes eſſe ſine illis: nulli dubiuꝫ eſt ꝙ põt facere ꝙ aliquid ɔuertat in partes materie: abſqꝫ eo ꝙ aliq̄d ſit ɔuerſum in partes q̄titatis. Sed qͦ dicitur ſi hoc nõ poteſt deus: qꝛ foꝛte nõ habet rõnem poſſibilis ꝙ actu exiſtant partes materie abſqꝫ partibus quãtitatis: nõ tñ ꝓpter hoc tollit ueritas queſita. Nã ſi albedo abſqꝫ ſuperficie eſſe nõ poſſet: tñ qꝛ eſſentia albedinis eſt alia ab eſſentia ſuperficiei: ⁊ deus poteſt vnam eſſentiã in aliã eſſentiã ɔuertere: qꝛ ut pꝛobatũ fuit ſupꝛa deus ɔuertere põt aliquid aliq̄d actu p̄exiſtens: poſſet deus per ſe loquẽdo aliquid ɔuertere in eſſentiã albedinis ⁊ tñ nihil eſſet ɔuerſum in eſſentiã ſupficiei: eo ꝙ iſta eſſentia nõ ſit illa. Sicut qꝛ partes materie ſunt differentes eſſentialiter a partibus q̄titatis: poſſet deus aliq̄d ɔuertere in ptes materie: uel in materiã habentẽ ptes: ⁊ cũ nihil eſſet cõuerſum in partes quãtitatis ꝓpter qͦ declaratũ eſt qͦ in theoremate pꝛoponebatur. ¶ Ad ulterioreꝫ tñ ueritatis intelligẽtiam notandũ: qͦ ſuperius eſt oſtenſum ꝙ ſi poteſt deus ɔuertere materiã in materiã põt totum compoſitum ex materia ⁊ foꝛma ɔuertere in ſolã mãꝫ loquẽdo de foꝛma educta de potẽtia materie: poterit ergo deus totã ſubſtãtiam panis ɔuertere in ſolã mãꝫ exiſtẽtem in chꝛiſto loquẽdo de materia illa ut habet ptes: ⁊ tñ nihil erit ɔuerſum in q̄titatẽ chꝛiſti. ¶ Ut ergo aliq̄d appeat de mõ ɔuerſionis: aduertenduꝫ ꝙ ut ſuperius dicebat deus põt ɔuertere aliq̄d in aliud p̄exiſtens actu. Ut põt hunc aerem cõuertere in hunc ignem: qꝛ põt illã eandẽ foꝛmã numero que eſt in igne educere de materia aeris. Et qꝛ materie nõ differunt niſi per foꝛmas: ſi materia que eſt in aere infoꝛmet illa eadẽ foꝛma numero qua infoꝛmat mã exiſtẽs in igne: materia aeris fieret mã ignis: ſicut qꝛ albedines non differunt niſi per ſuperficies: qui eſſet illius potentie qͦ vnã ſupficiẽ ɔuerteret in aliã poſſet vnã albedinẽ in aliã ɔuertere. Sic ergo poterit deus totã ſubſtantiam panis in ſolam mãm ɔuertere: quia poterit foꝛmam paniſ in potentiam materie reducere ⁊ facere ꝙ illa materia infoꝛmet illa eadem foꝛma que eſt exiſtẽs in chꝛiſto: ⁊ tũc materia illa ɔuerſa erit in mãꝫ que eſt in chꝛiſto. Et qꝛ foꝛma reducta in potẽtiam materie nõ dicit annihilata: ſi deus ɔuerteret materiam illã in quã redacta eſt foꝛma panis in materiã exiſtentem in chꝛiſto: quodãmõ totã ſubſtantiã panis in ſolã mãm ɔuertiſſet. Cũ ergo effectiue loquẽdo deus poſſit immediate facere qͦ mediate facit: ſi põt totã ſubſtãtiã panis ɔuertere in ſolã mãm reducendo foꝛmã panis in potẽtiaꝫ mãe poterit abſqꝫ tali reductiõe talẽ ɔuerſionẽ facere. imo qꝛ ſm ɔuerti ⁊ paſſiue ⁊ ut in pꝛecedenti ꝓpoſitione dicebat nõ plus eſt foꝛma ⁊ mã panis q̄ mã ſolum. ſi põt deus cõuertere mãm panis in mãm coꝛporis chꝛi. poterit imediate totã ſubſtantiã panis ɔuertere in ſolam materiã exiſtentẽ in chꝛiſto: abſqꝫ eo ꝙ pꝛius ſm intellectũ inducat foꝛma panis in potentiam materie.

Propoſitio. XXXIIII.

Cum ſubſtãtia panis in coꝛpus chꝛiſti cõuertitur: qꝛ totũ trãſubſtãtiat in totũ. nõ eſt dicẽdũ ꝙ panis materia: uel ꝙ eius foꝛma in nihilũ redigat. Aperitio.

¶ Uoluerũt aliqui dicere ꝙ cũ ex pane fit coꝛpus chꝛi qꝛ panis ãnihilat: uel ꝙ eius ſuba redigatur in pꝛimã mãꝫ: ſꝫ hoc ſufficiẽter ipꝛobat. Oſtẽdebat eni ſupius ꝙ aliquod coꝛpus eſſe alicubi de nouo ɔtingit duplr: uel per tranſmutationẽ pꝛopꝛiã: ut quia per motũ localem acquiſiuit locũ illuꝫ: ⁊ eſt ibi localiter: ⁊ ſic coꝛpus chꝛi eſt in celo. Secũdo mõ hoc põt ɔtigere per trãſmutationẽ alterius: ut qꝛ aliquid eſt cõuerſum in ipſum: ⁊ ſic coꝛpus chꝛi eſt in hoſtia. Nõ ergo incipit chꝛiſtus de nouo eẽ in altari per motũ localem: ut qꝛ deſcendenſ de celo ſuperna deſerẽs incipiat eẽ in hoſtia. Sic eni totus eſt in hoſtia ꝙ ẽt totus remanet in celo. Si igitur ſuba panis in nihilũ redigeret: uel eẽt redacta in mãm pꝛimã ⁊ nõ ɔuerteret in coꝛpuſ chꝛi: nõ poſſet eẽ coꝛpus chꝛi de nouo in altari ſiue in hoſtia per trãſmutationẽ alteri⁹: ut per ɔuerſionẽ panis in ipm: ſolũ ergo ibi eẽt per trãſmutationẽ pꝛopꝛiam: opoꝛteret ergo ipm de celo deſcẽdere ut ibi exiſteret ⁊ eẽt ibi localiter. Ut qꝛ per vnũ ⁊ ideꝫ coꝛpus localiter in diuerſis locis eſſe non põt: cũ eſſet chꝛiſtus in hoſtia deſineret eẽ in celo: ⁊ cũ eſſet in altari deſineret eẽ in alio. que oĩa ſunt ɔtra fidem catholicam nõ tenet coiter ⁊ bene: ꝙ in hoc ſacramẽto nec annihilat panis mã nec foꝛma: ſed tota ſuba paniſ cõuertitur in totũ coꝛp⁹ chꝛi. Non eſt eni annihilatũ: quia in aliud eſt cõuerſum. Sed quomõ totum ɔuertatur in totũ: ⁊ quod totũ in quod totũ: declarare nõ eſt facile. Si enim poneremus vnã ſolam foꝛmã in cõpoſito: ⁊ diceremus in chꝛiſti coꝛpore nõ eſſe ſubalem foꝛmã niſi aĩam: ſm quã poſitioneꝫ ut ſuperius tangebat opoꝛteret nos dicere totã ſubſtãtiam panis eſſe cõuerſam in ſolam materiã: foꝛte ſic dicendo de facili poſſemuſ ſoluere rõnes ɔtrarias. poſſum⁹ aũt quãtuꝫ ad p̄ſens octo rõnes facere cõtra poſitioneꝫ iſtam. ¶ Pꝛima taliſ eſt: quia p̄ncipia opoꝛtet manere: ut dicit in p̄mo phiſicoꝝ. Cum ergo foꝛma ⁊ materia ſint pꝛincipia: opoꝛtet illa manere. eſt enim ɔtra rõnem p̄ncipioꝝ ꝙ fiant ex alterutris uel ꝙ fiant ex alijs: ſed alia fiunt ex ipſis. Non ergo foꝛma ex materia fit: nec materia ex foꝛma. Unde circa finẽ octaui metaᶜᵉ ꝓbat ꝙ foꝛma nec eſt elemẽtuꝫ: nec eſt ex elemẽtiſ. Sed ſi tota ſuba panis tam materia q̄ foꝛma ɔuerteret in ſolam mãm exiſtentẽ in chꝛo qͦ opoꝛteret dicere ponẽtes vnam foꝛmã foꝛma panis conuerteret in materiã coꝛporis chꝛiſti: qͦ videtur oĩno incõueniens: qꝛ ſi foꝛma non eſt ex materia: multomagis videt ꝙ nec materia poſſit eſſe ex foꝛma. ¶ Secunda talis eſt: qꝛ dato ꝙ mã ⁊ foꝛma panis poſſint cõuerti in ſolam mãm exiſtẽtẽ in chꝛiſto: cũ materia ut videt nõ poſſit dici coꝛpus: falſum eẽt qͦ pꝛedicat fides catholica cum ait: ꝙ ex pane fit coꝛpus chꝛiſti: uel ꝙ panis cõuertitur in coꝛpus chꝛiſti: ſed ſolum eſſet uerum dicere ꝙ panis cõuertitur in materiã chꝛiſti: quia uſus loquẽdi nõ admittit: nec ueritas videtur pati. ¶ Tertia talis eſt: qꝛ ⁊ ſi materia poteſt dici coꝛpus hoc nõ cõtingit niſi pꝛout habet eẽ extenſum. materia autẽ quantũ eſt de ſe dicit quid indiuiſibile: ⁊ eſt ſm ſe in pꝛedicamento ſubſtantie: nõ ergo poteſt ei competere extenſio que dicit moduꝫ q̄titatiuũ. ¶ Quarta talis eſt: quia ⁊ ſi ſaluare poſſumus ꝙ materie competat modus quãtitatiu⁹ hoc modo eſt niſi per quantitatẽ. Nunq̄ ergo ſola materia poterit dici coꝛpus: ſed mã cuꝫ quãtitate coꝛpus appellari poterit. Si igitur in tale coꝛpus ɔuerteret panis ſuba: eſſet aliquid cõuerſum in q̄titatem chꝛi: ⁊ q̄titas chꝛi eſſet in ſacro qͦ falſuꝫ eſt ex vi ſacri. ¶ Quinta talis eſt: qꝛ ẽt ſi ſaluare poſſemus ꝙ mã poſſit dici coꝛpus: ⁊ ꝙ poſſet ei cõpetere mo-

dus quātitatiuus:⁊ ꝙ ille modus non addat aliquid ſupra naturam materie:tñ nullomodo videtur poſſe ſtare ꝙ ſola mā dicatur totuȝ. Si igitur tota ſuba panis ꝯuerteret in ſolā mām:dici nō poſſet ꝙ totū cōuerteret in totū. ¶ Sexta talis eſt cū ois cōpoſitio videat requirere plura per eſſentiā:ut videt ſola mā nullomō pōt dici res cōpoſita:igit ſi ſuba panis ꝯuerteret in ſola mā:nō eēt tranſbatio rei cōpoſite in rem cōpoſitā qō eſt falſum ¶ Septima talis eſt:ſi mā ut hēt eē quātitatiuū pōt dici corpus.mā panis quia nō abſoluit a quātitate poterit dici corpus.poſſem⁹ ḡ dicere ꝙ corpus ⁊ forma panis cōuertunt in corp⁹ chri qō uſus loquendi nō admittit:nec ueritas videt pati. ¶ Octaua talis eſt:qꝛ ſi mā ut hēt moduȝ q̄titatiuū dicit corpus:⁊ iō ſuba panis dicit conuerti in corpus chriſti:qꝛ ꝯuertit in materiā exiſtētē in chriſto ut hēt modū quātitatiuū;qꝛ modus ſemp arguit rem etiam modus abſqꝫ re eē nō pōt:nō poſſet eē aliquid ꝯuerſum in mām ut videt exiſtentē in chrō:niſi aliqd conuertatur in quātitateȝ chri. Erit ḡ quātitas corporis chriſti in hoſtia ex vi ſacramēti:nō ex nāli cōcomitantia ſolum.qō eſt ꝯtra vitatem catholice fidei. ¶ Hee autē obiectiones ſi ꝯſiderent ꝑdicta plane ſoluūtur. Nam per.32.propoſitionē ſoluit prima obiectio ubi oſtendebat totū compoſitū vtute diuina poſſe cōuerti in ſolā mām. Et qō arguitur de ꝑncipijs:qꝛ ꝑncipia opȝ manere:nō eſt plus ꝯtra ponentes vnā formā:ꝙ ꝯtra ponētes formas plures:qꝛ ſi ꝑncipia opȝ manere:nec fiūt ex iuicē nec ex alterutrius:ſic mā nō fit ex forma:nec forma ex mā.ꝙ mā ſit aliquid de eſſentia forme:uel ꝙ ꝯuertat in formam:ſic materia nō fit ex materia:nec forma ex forma:qō opȝ nos dicere ſi ponamus plures formas. ¶ Dicēdum eſt ḡ ꝙ mā ⁊ forma ſi ſunt ꝑncipia ſunt ꝑncipia agenti naturali:qꝛ tale agens ꝑſupponit mām:⁊ etiaȝ aliquādo preſupponit formā.qꝛ ſi eſſet dare mām oino primā ⁊ abſqꝫ omni forma:ut ꝓbat cōmentator 8° phiſicorum:nō poſſet eē ſubiecta motui:⁊ trāſmutationi.agens vō nāle quia agit per motū de ea nihil poſſet ꝓducere. Sunt ergo talia principia ſuppoſita ab agente naturali nō a deo: qui ipſam eſſentiā materie produxit in eſſe:⁊ cui⁹ eſt agere nullo ꝑſuppoſito. ¶ Scōa rō ſoluit per.26m theorema ubi oſtenſuȝ fuit ꝙ ſola materia ut induit modū quantitatiuū poteſt dici corpus. ¶ Tertia rō ſoluit per.27m theorema:ubi probatū fuit reȝ vnius predicamēti poſſe habere modū alterius predicamēti:propter qō mā poteſt habere moduȝ quātitatiuū. ¶ Quarta rō ſoluit per.28m theorema.ubi oſtēſum eſt modum illum quātitatiuū:nullam eſſentiā addere ſuper nāȝ materie. ¶ Quinta rō ſoluit per.29m theorema.ubi oſtenſum eſt ſolam mām ut habet modum quātitatiuū poſſe dici totū quoddā. ¶ Sexta rō ſoluit per.30m theorema.ubi oſtenſuȝ eſt ſolā mām ut induit quēdam modum quātitatiuū poſſe dici rē cōpoſitaȝ. ¶ Septima rō ſoluitur per.31m theorema.ubi oſtēſum eſt ꝙ ſpāli modo ⁊ ꝓprie mā exiſtens ſub forma aialis pōt dici corpus ⁊ nō materia alia. ¶ Octaua ⁊ ultima rō ſoluit per.33m theorema.ubi oſtēſū eſt ꝙ poteſt ꝯuerti ſuba panis in māȝ exiſtētē in chriſto: ut habet rōnem totius:abſqꝫ eo ꝙ aliquid ꝯuertat in quātitatē ei⁹. ¶ Dicamus ḡ ꝙ ponēdo vnā formam in cōpoſito:diceremus ſubam panis eē conuerſam in ſolam mām:non tamē eſſet conuerſa in māȝ quocūqꝫ modo ſumptam:ſed in mām ut eſt in chrō. Sicut ergo ſi aliquid ꝯuerteret in ſolam albedinē exiſtentē in pariete:lȝ albedo quātū eſt de ſe:ſit quid idiuiſibile: tamē ut habet eſſe in magnitudine eſt quid extenſuȝ: qō cōuerſum eſſet in talem albedinem non eſſet conuerſum in aliquid indiuiſibile:ſed in aliquid extenſum ⁊ habens partes. Sic qō ꝯuertit in ſolam mām exiſtentē in chriſto in tale aliquid ꝯuertitur:qualis eſt mā illa.lȝ ergo mā q'ātum eſt de ſe ſit quid indiuiſibile:⁊ nō poſſit dici totum:nec poſſit uocari corpus:tñ qꝛ ut habet eſſe in chrō:habet eſſe extēſum:⁊ eſt qd organiçatū:⁊ habens partes:que organiçatio ⁊ que partes ut pōt patere per habita:nullaȝ eſſentiā addit ſupra nām materie:ſed ſolum dicit quēdaȝ modū exiſtendi:quē habet mā ut eſt in cōpoſito. Et qꝛ ſola mā ut eſt in chrō eſt quid organiçatū ⁊ habens partes:⁊ poteſt dici corpus ut ſuperius eſt oſtenſum:ſi in taleȝ mām ꝯuertat panis ſuba erit ꝯuerſio in aliquid totū: ⁊ in aliquid habēs partes:⁊ in aliquid qō poteſt dici corpus. Materia eni cuiuſlibet aialis pōt dici corp⁹: ⁊ pars corporis poteſt dici corpus ſm ꝙ corpus dicit alteram partē aialis:⁊ de animali nō predicatur:⁊ eſt etiā pars corporis accipiēdo corpus qō dicit totū:⁊ de aiali predicat:imo materia qꝛ ſm ſe ꝯſiderata mā dicitur:ſed ut organiçata dicitur corpus:ſi ſoluȝ vnā formam poneremus in chriſto:qꝛ ſuba panis nō eſſet cōuerſa in materiā per ſe ſumptam:ſed in materiā ut eſt organiçata:melius ⁊ congruētius diceret ꝙ panis ſubſtātia cōuerteret in corpus chriſti q̄ in materiam chriſti. ¶ Patet ḡ ꝙ ponendo vnā formā:obiectiones factas de leui ſoluim⁹. Propter qō dicta poſitio videt ualde probabilis:tñ qꝛ nihil prohibet quedaȝ falſa eſſe ꝓbabiliora quibuſdaȝ uerbis:qꝛ de ueritate dicte poſitionis mihi nō ꝯſtat:dicte poſitioni nō aſſentio. Audeo tamē dicere ꝙ ꝯtrariā non intelligo. Naȝ ponere multas formas in cōpoſito:habet multas difficultates ſm ſe:quas ſoluere neſcio:qꝛ ſi non eandeȝ formā dicit ſuperius ⁊ inferius.ut ſi aer nō per eandē formā eſt aer corpus ⁊ ſuba.⁊ cū ex aere fit ignis remanet in aere forma per quā erat corp⁹ ⁊ ſubſtātia.lȝ inde ſit amota forma per quā erat aer. Non tamē in tali generatione eſt generata ſubſtantia:nec corrupta ſubſtātia. Sicut enim per aliam formā homo eſt homo ⁊ albus:ſi remoueatur forma albi ⁊ fiat niger nō erit generatus homo neqꝫ corruptus:⁊ ſi nunq̄ abſolueret materia a forma humana:nunq̄ eſſet generatio nec corruptio hois.ſic cum nunq̄ abſoluat materia a forma per quā eſt corpus ⁊ ſubſtātia:nunq̄ erit generatio nec corruptio ſubſtātie:videt ergo eſſe tenēduȝ ꝙ illa eadē forma que dat rei eē ſpecificū det ei totuȝ ordinē ꝑdicamēti.iō cū corrūpit equus corrumpitur corpus ⁊ ſubſtātia:qꝛ per illā ⁊ eandē formā per quaȝ equus eſt equus eſt corpus ⁊ ſubſtantia. ¶ Rurſum multa incōueniētia mihi inſolubilia hanc poſitionem ſequūtur. Nam tūc partes diffinitionis nō eſſent vnū qꝛ dicerent materiā vnā:ſed ſolū eſſent vnū qꝛ eſſent in vno ⁊ ſupiora de inferioribus ꝑdicarent denoīatiue nō eſſentialiter:⁊ multa alia que alibi deo dāte diffuſius ꝓſequemur.hēt tñ nihilominus iſta poſitio ſpecialē difficultatem ut ſpectat ad propoſitum. Nam ſi ponamus multas formas in compoſito ⁊ ſubſtantia panis conuertit in corpus chriſti quia materia cōuertit in materiam:⁊ forma in formam.ideo tota ſubſtātia panis cōuertitur in corpus qō dicit aggregatuȝ ex materia ⁊ forma.conſtat ꝙ corpus ſic acceptum ut ſuperius eſt oſtenſum predicatur de compoſito. Sicut enim homo nō eſt ſubſtantia.ſm ꝙ ſubſtātia dicit alteram parteȝ compoſiti:qꝛ nec eſt materia:nec forma eſt tñ ſubſtātia ſm ꝙ ſubſtātia dicit aggregatū ex mā

⁊ forma:ſic homo nō eſt corpus ſm ꝙ corpus dicꝭ al-
terā partē cōpoſiti.Eſt tn̄ corpus ſm ꝙ corpus dicit
aggregatū ex mā ⁊ forma.Si ergo panis cōuertitur
in corpus chri:qꝛ ꝯuertitur in aggregatū ex mā ⁊ for
ma:cum tale corpus ſit chrs eo ꝙ chrs eſt homo:⁊
omnis homo eſt corpus accipiendo corpus ut eſt ge
nus:⁊ ut dicitur cōpoſitū ex materia ⁊ forma.Poſſe
mus dicere ꝙ panis eſt cōuerſus in chrm:⁊ ꝙ eſt cō-
uerſus in hominē qđ falſum eſt.Nō eni panis cōuer
titur in chrm nec in hominē:ſed in corpus chriſti ⁊ in
corpus hominis.¶ Et ſi diceretꝭ ꝙ hec p̄dicatio eſt
uera homo eſt corpus per accidens inq̄tū forma cor
poreitatis ⁊ forma humanitatis ſunt in eodē:pp qđ
per accidēs eſt panē cōuerti in hominē.Per ſe autē
cōuertitur in corpus:augetꝭ queſtionis difficultas.In
cidimus eni in magnū incōueniēs:qꝛ cogimur dicere
ꝙ ſuperiora de inferioribus per accidēs predicētur:
ſicut albū predicatur de muſico:⁊ ruſum nō effugi-
mus argumentū.Corpus eni illud in qđ cōuertitꝭ pa-
nis ſbā:nō predicatur de hoīe ut poſſimꝰ ſaluare:per
accidēs panis cōuertitur in hominē:ſicut ſaluamꝰ per
accidēs edificator cantat:ſi edificator predicetur de
muſico.Iſtā ergo poſitionē de multitudine formarū
nō intelligo:nec tn̄ in hijs que ſunt fidei minus aſſen-
tio:cū ad talia requiratꝭ captiuitas intellectus.Quid
ergo dicemus ſcio ꝙ panis ſbā cōuertitur in uerum
corpus chri ⁊ in illud idem nūo qđ in celū aſcendit:⁊
uerū corpus chri ſumimus in altari.hoc igitur chrs
tradidit:hoc eccleſia tenet:ſi alijs hoc nō ſufficit mi-
hi ſufficit.cui ergo non ſufficit ſaluis fundamentis fi-
dei cū reuerentia ⁊ timore inueſtiget quale ſit illud
corpus.ego aūt malo in mea ſimplicitate perſiſtē:ꝙ
de arduis temere iudicare. Propoſitio.XXXV.

Propoſitio.XXXV.

a Ccidētia ſucceſſiua quorū eē eſt in fie
ri:adeo a ſubſtātia depēdēt:ꝙ nec na
turaliter nec miraculo fieri poteſt ꝙ
habeant per ſe eſſe.Si ergo frangatur hoſtia
cōſecrata:oportet fractionem illam fundari
in aliquo ſuſceptiuo.

Declaratio.

¶ Fuerunt enim aliqui nō intelligentes quō fides po-
nit in hoc ſacramēto accidētia per ſe eſſe.credētes ꝙ
de omnibus accidētibus eſſet par ratio.ideo dixerūt
fractionē quā exercet ſacerdos in hoſtia conſecrata
nō fundari in aliquo ſubiecto.uolētes ꝙ ibi eſſet fra-
ctio abſq; eo ꝙ aliquid frāgeretur.Cū ergo fractio
quendā motum importet:ſi oſtēdere poſſumus mo-
tum:⁊ ea que ſunt de genere ſucceſſiuoꝝ nullomodo
abſq; ſubiecto poſſe per ſe eē:manifeſtū erit fractio-
nem illam fundari in aliquo ſubiecto.Poſſumus au-
tem hoc triplici via uenari.quarū prima ſe extendit
vniuerſaliter ad omnia ſucceſſiua.Secūda vō ſpecia
liter arguit de motu.Tertia aūt ſpecialiter determi-
natur ad fractionē illam:quā aſpicimus in partibꝰ ho
ſtie conſecrate.¶ Prima via ſic patet.Nā totalitas
ſucceſſiuoꝝ ⁊ totalitas permanētium nō currunt pa-
ri paſſu.Totalitas enī permanētiū conſiſtit in ſimul
tate partiū.Tunc eſt enī tota domus:quādo omnes
partes domus mō debito ſimul ſunt:ideo ſi tales par
tes ſimul exiſtant omni alio amoto:domus habebit
eſſe:ſed totalitas ſucceſſiuoꝝ:nō eſt in ſimultate par
tium:ſed in ordine partiū:nunꝙ enim partes ſucceſſi
ue ſimul eſſe poſſunt.Immo ſi ſimul eēnt:ſucceſſiuū
nō eſſet:oportet eni tales partes habere ordinē prio
ris ⁊ poſterioris.⁊ iſte ordo de neceſſitate reqrit mo
bile ⁊ ſucceſſiuū.Nunꝙ enim eſſet prius ⁊ poſterius
in motu niſi aliquid uariaretꝭ ſm prius ⁊ poſteriꝰ:nul
la enim pars motus eſt in actu:ſed in fieri ſolū.Si er
go ſucceſſiua dicuntꝭ eſſe hoc eſt qꝛ aliquid ſm ea ſuc-
cedit:ut ſi motus eſt:hoc non contingit qꝛ motus:uel
eius partes ſunt quid in actu:ſed qꝛ aliqđ mobile mo
uetur ſm motum:ideo dicitur ꝙ a mobili accipitꝭ vni
tas:⁊ ordo in ptibus motus.Motus eni habet vni-
tatē a magnitudine:uel a mobili ut dicitꝭ in 6° phiſico
rum.⁊ ſicut ſucceſſiue:⁊ ordinatim mobile acqrit ali
quid per motū:ſic ſucceſſiue accipitꝭ ordo partiū mo
tus.Sic ergo qꝛ permanētia habent partes ſimul iō
ſtare nō poſſet ꝙ eēt aliquid totū permanēs:non ma
nēte ſimultate partiū:ſic qꝛ totalitas ſucceſſiuorū eſt
in ordine partiū fieri nō pōt ꝙ ſit aliqđ ſucceſſiuū:⁊
nō ſit talis ordo.Et qꝛ iſte ordo:⁊ iſta vnitas nō pōt
eſſe ſine eo qđ ſuccedit.nō pōt eſſe motus ſine mobi
li.⁊ vniuerſaliter nō pōt eſſe aliqđ ſucceſſiuum abſq;
eo qꝛ aliquid ſuccedat.Nam ſicut implicaret contra-
dictionē ꝙ eſſet homo:⁊ non eſſet anima ſimul cum
corpore vnita corpori qꝛ totalitas hominis conſiſtit
in ſimultate partium:ut in ſimultate anime ⁊ corpo-
ris.Sic nō poterit eſſe aliquid ſucceſſiuū niſi aliquid
ſuccedat:cū habitum ſit ſucceſſiua habere ordinē:⁊
vnitatē ex mobili:⁊ eoꝝ totalitas conſiſtat in ordine
partium.Cū igitur fractio quēdā ordinem motus im
portet:⁊ quādā ſucceſſionem:nō poterit eſſe fractio:
niſi aliqđ frangatur.¶ Secunda via que arguit ſpe-
cialiter de motu ſic accipitꝭ.Per omnē enim motum
acquiritur aliquid:nihil enī aliud eſt motus:niſi que
dam ſucceſſiua acquiſitio alicuius:⁊ qn̄ nihil acquiſi-
tum eſt.nōdū inceptus eſt motus:qn̄ aūt eſt totū acq
ſitū tunc cōpletus eſt motus:tunc eni eſt motus:quā
do eſt aliqđ acquiſitum:⁊ aliquid eſt in acquiri:ideo
6° phiſicoꝝ ſcribitur ꝙ omne qđ mouetur partim eſt
in termino a quo:⁊ partim in termino ad quem.⁊ 9°
metaᶜᵉ ſcribitur.Omne qđ mouetur habet aliquid de
eo ad qđ mouetur.¶ Cum ergo per ſe loquēdo mo
tus nō terminetꝭ ad motū:qꝛ motus nō eſt motus ut
dicitur in p° phiſicoꝝ.oportet dare aliquē ſitū:uel
aliquā formā acquiſitam per motum:ad hoc ꝙ motꝰ
ſit.Nunꝙ ergo erit motus:niſi ſit dare aliquid in ali-
quo qđ ſucceſſiue per motū acquiritꝭ.Et qꝛ hoc ſine
mobili eſſe nō pōt:non eſt dare motū:niſi aliqđ mo-
ueatur.ergo nō erit dare fractionē niſi aliquid frāga-
tur.Acquiritur eni per aliquā fractionē nouus ſitus:
uel noua ſupficies.Sicut eni cū linea diuiditꝭ:vnꝰ pun
ctus fit duo puncta:⁊ vnus punctus in potentia que
erat linee cōtinuatiuus:fit duo pūcta in actu que ſūt
termini linearū.Sic cū corpus frangitꝭ vna ſupficies
fit multe ſuperficies ut ſuperficies in potentia:ut que
erat corporis copulatiua efficitꝭ due ſupficies in actu
que ſunt termini corpoꝝ.Iſta autē ſupficies que per
fractionē acquiritur:qn̄ nihil de ea acquiſitū eſt:non
dum eſt incepta fractio:qn̄ tota eſt acqſita:eſt fractio
cōſumata.Nunꝙ aūt poterit eſſe fractio in frangi:⁊
in fieri niſi ſit aliquid acqſitū in ſupficie:⁊ ſit aliquid
acquirendū.Ergo nō pōt eſſe fractio niſi ſit dare cor
pus in quo acquiritꝭ ſuperficies:⁊ niſi ſit dare aliquid
de ſuperficie acquiſitū in corpore.uere ergo in omni
fractione aliqđ frangitꝭ:⁊ fractione hoſtie cōſecrate
uere frangitꝭ ibi corpus aliquod:nō corpus qđ eſt de
genere ſbſtantie:ſed corpus qđ eſt in genere quātita-
tis.nō eni ibi frangitꝭ corpus chri:ſed dimēſiones pa
nis ibi franguntꝭ ſub qbus eſt corpus chri.⁊ qꝛ dimen
ſiones ipſe ſunt corpus qđ eſt in gn̄e quātitatis.bene

dictū eſt ꝙ ibi frangit coꝛpus qđ eſt in gn̄e quātitatiſ ⁊ nō ſbſtantie. ¶ Tertia via pꝛopꝛia ibi fractioni ſic haberi pōt. Incōueniēs eſt eni ſenſum falli circa per ſe ſenſibilia: ⁊ ſi virtute diuina hoc fieri poſſet: tn̄ non eſt cōgruū ꝙ in ſacramēto tante ueritatis aliqua cōmittatur fallacia: vnde magiſter 4.° ſniarū: ⁊ 2ª diſtinctione ait ambꝛoſiū dicere. ꝙ nihil falſum putandum eſt in ſacrificio ueritatis: uel altaris ſicut fit in magorum pꝛeſtigijs: ubi de luſione quadaʒ falluntur oculi ut videant eſſe qđ nō eſt. Nec ualet ꝙ aliq̄ dicūt nos nō falli: qꝛ nō credimus aliquid ibi frāgi: qꝛ cum uere aſpiciamus ꝙ de hoſtia cōſecrata fiūt multe ptes cū nūs ſit in ſenſibilibus per ſe: ut dicitur in 2° de aīa. Si ibi nō eſſet uera fractio: ⁊ nos nō crederemus ibi fractionē eſſe: lʒ nō falleretur ibi eſtimatio: deluderetur tn̄ viſus qui iudicat ibi fractionē eſſe: ſicut deludit viſus in pꝛeſtigijs magoꝝ: qn̄ dicit ſe videre milites. cū milites ibi nō exiſtant: lʒ foꝛte ex hoc non fallamur: ſed foꝛte cogitamus illos nō eſſe ueros milites. Nō ergo pōt ibi eſſe fractio niſi aliq̄d frangatur qđ declarare uolebamus.

Propoſitio.XXXVI.

C Etera accidentia per ſua ſubiecta indiuiduationē ſuſcipiunt: ſola quantitas dimēſiua ſm ſeipſaʒ: uel ſeipſa eſt hec: que ut indiuiduetur ſubiecto nō idiget. ex pte ergo indiuiduationis impugnari nō poterit: cum in hoc ſacramento poſſit quātitas per ſe eſſe.

Cōmentum.

¶ Quia tota cauſa quare dicimus accidens non poſſe per ſe eſſe eſt: qꝛ a ſubiecto dependet. ideo ſm ꝙ magis ⁊ minuſ dependēt accidētia a ſuis ſubiectis: ſic eſt magis ⁊ minus difficile ſuſtinere ꝙ poſſint accidētia per ſe eſſe loquēdo de accidētibuſ permanētibꝰ: quia de ſucceſſiuiſ nulla eſt queſtio. planū eni eſt ſucceſſiua ſine ſubiecto eē nō poſſe. Stultū eſt eniʒ dicere ꝙ ſit motus ⁊ tn̄ nihil moueat: qđ opoꝛteret dicere ſi poneret motus ſine ſubiecto. motus eni nō mouet. Si enim motus per ſe eēt ſm motū illū nihil moueretur Cetera v° accidentia permanētia potiſſime difficultateʒ habent ꝙ nō poſſint per ſe eſſe: qꝛ per ſubiecta indiuiduātur. Nō enim pōt aliquid in actu eſſe niſi ſit hoc: ⁊ niſi habeat eſſe diſtictū ab alijs. ideo ſtulte ponebat plato dicens vniuerſalia eſſe quiditates per ſe exiſtētes. Omnia ergo illa accidētia que per ſua ſubiecta indiuiduātur: uel eſt impoſſibile ꝙ per ſe exiſtant abſq; eo qđ cōtradictionē implicēt: uel eſt ualde difficile hoc ſuſtinere. Si igit potiſſima cā videt eſſe indiuiduatio: ꝙ ꝯdictio implicet ſi accidentia per ſe exiſtant. ſi poſſumus oſtendere ꝙ nō oīa accidētia indiuiduant per ſua ſubiecta: ⁊ qđ quātitas indiuiduetur per ſe ex pte idiuiduationis: nō poterit ueritas huiꝰ ſacramēti impugnari ex hoc ꝙ quātitas per ſe exiſtat ꝙ aūt quātitas per ſe indiuiduet ⁊ nō alia accidētia: triplici via uenari poſſumus. In tribus enim differunt vniuerſalia a particularibus. ¶ Prima eni dr̄ia eſt ꝙ pticularia habent eſſe ſignatū ⁊ determinatum ad locū: ⁊ ad tēpus: vniuerſalia v° nō: ideo dictū eſt ꝙ particularia ſunt hic ⁊ nūc: vniuerſalia v° pꝛopter ſui abſtractionē ſunt ſemp ⁊ ubiq;. ¶ Secūda differentia eſt ꝙ pticularia plurificātur in eadē ſpecie: vniuerſalia v° nō. Nā plurificatio quātū ad vniuerſalia reſpicit ad differentiā foꝛmalē: ⁊ iufra ſpēʒ ſpāliſſimā in rebus mālibus nō eſt diuiſio per foꝛmā. pꝛopꝛium eſt eni generis ꝙ diuidat per foꝛmales differentias:

ſpēs autē ſm ꝙ hiꝰ ſolū diuiditur per pticularia indiuidua. qꝛ ſi ſpecies diuideret in differentias pticularium eſſet diffinitio. qđ eſt cōtra phm qui vult ꝙ particulariū nō eſt ſcientia neq; diffinitio. Particularia tn̄ rerum māliū plurificant in eadē ſpecie. qꝛ differentia particulariū videt eſſe per mām. iſta enim pticularia coꝛruptibilia de q̄bus loqui intēdimus non differūt: qꝛ in diuerſiſ ptibuſ materie recipiunt diuerſe foꝛme. ¶ Tertia differētia eſt qꝛ pticularia ſunt coꝛruptibilia: ⁊ mobilia: vniuerſalia ſunt imobilia ⁊ incoꝛruptibilia. ¶ Ex hijs auteʒ differētijs tribus foꝛmari poſſunt tres rōnes: ꝙ quātitas per ſeipaʒ indiuiduatur. ¶ Pꝛima rō talis eſt. qꝛ ut pbat auicēna in ſufficiētia ſua: accidit ſbſtātie eſſe in loco. ſbſtātie eni non cōpetit ubi niſi per quātitatē: ⁊ quicq̄d eſt in loco loquendo de iſtis coꝛpoꝛalibus eſt per quātitatē. Si g̊ omnia per quātitatē ad locū determinant: quantitas foꝛmaliter loquēdo nō determinabitur per aliq̄d aliud: ſeipa eſt ergo hic ⁊ nūc. Immo tam mā ꝙ foꝛma loquēdo de mā ſimpliciter ſumpta pertinēt ad totaʒ ſpēm ⁊ nō fit induiduatio niſi accipiatur mā aſſignata: ⁊ mā nō habet eſſe ſignatum niſi per dimenſiones exiſtētes in ipſa. Si ergo conſideramus pꝛimā differentiā inter vniuerſale ⁊ particulare: videlicet ꝙ vniuerſalia nō habent eſſe ſignata ſed particularia: patet per qđ quātitas ſeipſa indiuiduat ⁊ eſt hoc: cum per eam alia habeant eſſe ſignatum: ipſa v° non per alia. ¶ Secūda ratio talis eſt. Nam ſi vniuerſalia a particularibus differunt: qꝛ vniuerſalia nō plurificantur in eadē ſpecie: ſed particularia cū in quātitate poſſimus itelligere plura in eadē ſpecie: q̄ntitas per ſeipaʒ videt indiuiduari. dictum eſt enim ſupꝛa ꝙ quantitas per ſeipſaʒ eſt extēſa: cetera v° extenduntur per quātitatē: quātitas ergo per ſe habebit quātitatiuas partes. ⁊ qꝛ ptes quātitatiue poſſunt eē eiuſdem ſpeciei: ut qꝛ pōt diuidi vna linea in plures lineas eiuſdē ſpeciei ⁊ vna ſuperficies in plures ſupficies: ⁊ vnum coꝛpus in plura coꝛpoꝛa: ſicut per ſe cōſiderata quātitas hēt plures partes taleſ: ſic per ſe cōſiderata quātitaſ pōt plurificari ſub eadē ſpecie. Si ergo talis plurificatio nō poteſt eſſe ſine indiuiduatione: quātitas eſt per ſe hoc: ⁊ ut indiuiduet nō indiget ſubiecto. Immo ſubiectū ipm indiuiduat per ipſaʒ. ¶ Tertia rō talis eſt. Aſſignabat eni differētia tertia inter vniuerſale ⁊ particulare: ⁊ qꝛ vniuerſalia ſunt imobilia: particularia v° mobilia. Sicut g̊ quantitati per ſe debet locus: ita ſi quātitas hēt eſſe per ſe actuale per ſe cōpetet ei motus loquendo de motu qui cōpetit rebus coꝛpoꝛalibus ſm qđ dicitur nullū impartibile moueri: ſicut omnia ſunt ptibilia per quātitatem: ⁊ qꝛ nihil pōt eſſe mobile niſi quātū: ſic oīa per quātitatē vidētur indiuiduari: qꝛ ſine quātitate nō poſſunt eē ſubiecta motus. Patet ergo uerū eſſe ꝙ quātitas ſeipſa indiuiduatur. Et ſicut triplici ratione eſt oſtenſuʒ quātitatē indiuiduari ſeipſa nō per ſubiectū. Sic triplici via oſtendi pōt cetera accidentia per ſua ſubiecta indiuiduationē ſuſcipere. ¶ Pꝛimo qꝛ omnia accidentia alia a quātitate nō habent eſſe ſignatum niſi ex eo qđ ſuſcipiunt in materia aſſignata. ¶ Rurſuʒ nō plurificant in eadē ſpecie niſi ex eo ꝙ ſunt in diuerſis ſubiectis. lʒ eniʒ albedo eſſet ſeparata eſſet vna albedo. Qꝫ aūt ſint plures albedines hoc eſt pꝛopter diuerſa ſubiecta. ¶ Tertio alia accidētia per ſe accepta non poſſunt eē ſubiectū motus: cū per ſe cōſiderata non habeant ptes. Quō aūt quātitas per ſe accepta non pōt eſſe ſubiectū motus cū mathematicus cuius eſt

conſiderare quãtitatẽ dicatur abſtrahere a motu ⁊ a
mã in ſequentibus apparebit. Propõ.XXXVII.

o Omnia accidentia per ſua ſuſceptibilia
conſeruantur: propter qd̃ nullũ acci
dens põt naturaliter per ſe eſſe. Sed
per hoc nõ habetur ꝙ virtute diuina in hoc
ſacramento: nõ poſſit accidẽs per ſe ſubſiſte-
re ſi nihil aliud obuiaret. Declaratio.

¶ Quia quicquid habet creatura hẽt a deo ſʒ ꝙ deus
eſt cauſa creature ⁊ nõ plus eſt deus ⁊ creatura ꝙ̃ de⁹
ſolũ. igitur ſm omne genus cauſe: ſm ꝙ deus eſt cau
ſa creature: quicq̃d deus põt mediante creatura: põt
nõ mediante illa. qꝛ loquendo de tali genere cãe: to-
ta rõ cauſalitatis creature reſeruat̃ in creatore: qd̃ pa
tet diſcurrendo per omne genus cãe ſm ꝙ creatura
procedit a deo. Eſt aũt deus reſpectu creature in tri-
plici genere cauſe: efficiẽtis: finalis: ⁊ formalis: ut di-
cit cõmẽtator in x° metaphiſice. ⁊ ſm quodlibet ge-
nus dictarũ cauſarum nõ plus eſt deus ⁊ creatura ꝙ̃
deus ſolũ. Nã ſm genus cauſe efficiẽtis: quicq̃d põt
deus mediãte creatura: poteſt nõ mediante illa. Si
eni faber põt aliq̃d cũ martello qd̃ ſine martello non
poſſet: hoc eſt qꝛ martellus hẽt aliquid qd̃ nõ accipit
a fabro: nõ enim q̃cquid virtutis eſt in martello eſt a
fabro. Martellus eni rõne ponderoſitatis fortius ꝑ
cutit: ponderoſitatem tñ accipit a fabro. ſed ferrũ qd̃
eſt in martello accipit talẽ grauitatẽ a generante. Si
ergo aliq̃d poſſet deus mediãte creatura in gñe cau-
ſe efficientis: oporteret ꝙ aliqua virtus eẽt in creatu
ra quã nõ haberet a deo. Si ergo nihil eſt in creatura
qd̃ a deo nõ acceperit nõ plus eſt de virtute in deo ⁊
in creatura: ꝙ̃ in deo ſolũ. Et effectiue loquẽdo quic
quid põt deus mediãte creatura: põt nõ mediante il-
la. ⁊ qd̃ dictũ eſt de cã efficiente: ueritatẽ habet de cã
finali. Finaliter eni loquendo: ubi vnũ ꝑꝑ alterũ: alte
rum utrobiq; tm̃ vnũ. Per ſe eni nõ eſt magis bonũ
ſanitas ⁊ potio: ꝙ̃ ſanitas ſolũ. Et ſiq̃s diligeret pluſ
ſanitatẽ ⁊ potionẽ ꝙ̃ ſanitatẽ ſoluʒ: oporteret ꝙ ap-
prehenderet aliquã bonitatẽ in potione que nõ cõpe
teret ei ut ordinat̃ ad ſanitatem. Si ergo nulla boni-
tas eſt in creatura niſi ex eo ꝙ ordinat̃ ad creatorem:
nõ eſt plus de bonitate in deo ⁊ in creatura ꝙ̃ in deo
ſolum. Sic etiã in cã formali dicere poſſumuſ: prout
deus eſt cã formalis rerum. Eſt eni deus forma exem
plaris rerũ: ⁊ nõ inherens. q̃cq̃d enim exẽplaritatis
eſt in vna creatura reſpectu alterius: peramplius ⁊ ꝑ
fectius reſeruat̃ in ṗmo. ergo ſm omne genus cauſe
ſm qd̃ deus eſt cã creature. qꝛ ſm tale genus cãe tota
cauſalitas creature reſeruat̃ in cã ṗma. quicquid põt
deus mediante creatura põt nõ mediãte illa. ꝓut v̇o
vna creatura eſt cã alterius: ſm aliquod genus cauſe
qd̃ deo cõpetere non põt: qd̃ põt deuſ mediante crea
tura: nõ oportet ꝙ poſſit illud ea nõ mediãte. Eſt eni
vna creatura reſpectu alterius in duplici genere cau-
ſe ſm qd̃ genus cauſe deus nullius eſt cã: vʒ in genere
cauſe mãlis ⁊ formalis inherentis: ſiue loquamur de
mã ex qua ſiue in qua deus nullius eſt mã. Non enim
deus eſt cã materialis ex qua res fiunt: cũ talis mate
ria ſit q̃d in potẽtia: deus aũt ſit actus purus. Nec ẽt
deuſ eſſe põt mã in qua: qꝛ forma ſimplex nulliuſ põt
eſſe ſubiectũ. Et ſicut nõ eſt mã rerum: ſic abſq; ma-
teria res nõ põt facere. Nõ põt enim facere cultellũ
ferreum ſine ferro: ⁊ ꝙ eſſet homo ſine carnib⁹ ⁊ oſſi
bus. poſſet aũt facere reſ ſine mã, in genere cãe efficiẽ
tis: qꝛ ipſam mãm poſſet producere. ſed materialiter
nõ põt materialia facere ſine materia. ꝓducit eni res
ex nihilo ordinaliter: qꝛ poſt nihil res incipiunt eẽ ali
quid. Sed mãliter ex nihilo nihil facit. nihil eniʒ eſt
cuius mã nihil fit. nõ ergo mãliter poteſt mãlia face-
re: non habentẽ mãm partẽ ſui. Et qd̃ dictũ eſt de ma
teria ex qua: intelligendum eſt de materia in qua. Si
eni accidentia ex hoc habent mãm in qua qꝛ inſunt:
nõ poſſet deus facere ꝙ accidẽs ineſſet ⁊ non habe-
ret mãm in qua eſſet. cũ eni facit accidẽſ ſine ſubiecto
illud accidẽs nõ ulterius ineſt. Et ſicut qꝛ deus non
eſt cã mãlis rerũ: qd̃ poteſt facere cũ materia: nõ opʒ
eũ poſſe ſine materia. ſic qꝛ nõ eſt forma inherens re-
bus qd̃ põt mediante forma inherẽte nõ oportet euʒ
poſſe ſine illa forma. ut ſi poteſt facere parietẽ albuʒ
cũ albedine nõ oportet ꝙ poſſit eũ facere albuʒ ſine
albedine. In omni ergo genere cauſe ſm qd̃ deus nõ
eſt cã creature qd̃ poteſt deus facere mediante crea-
tura non oportet ꝙ poſſit illud nõ mediante illa: nõ
ꝙ hoc ſit ex dei impotẽtia: ſed qꝛ ſubterfugit rationẽ
poſſibilis. ideo poſſe illud nõ eſt poſſe. cũ igitur effi-
cere ⁊ cõſeruare res in eẽ reducat̃ ad genus cãe effi-
cientis ſm qd̃ genus cauſe deus eſt cã rerum: ſi nihil
aliud obuiat: qꝛ accidẽſ nõ poſſet eẽ ſine ſbiecto: niſi
qꝛ ſubiectũ eſt cauſa efficiẽs accidentis inquãtũ acci-
dens oritur ex ṗncipijs ſubiecti: ⁊ per ſubiectũ reſer
uat̃ in eſſe: qꝛ in tali genere cauſe quicq̃d deus poteſt
facere mediante cã 2ª: põt nõ mediãte illa. Si poteſt
deuſ mediãte ſbiecto ꝯſeruare accidẽſ in eſſe poterit
ip̃m ſine ſubiecto cõſeruare. ſic eni nãliter loquendo
deus ꝓducit hominẽ mediãte homine ⁊ mediãte ſo-
le: ⁊ nãliter hõ non producitur in eẽ ſine homine ⁊ ſo
le. ⁊ qꝛ homo generat hominẽ ex materia ⁊ ſol ut di-
citur in 2° phiſicoꝝ: tñ quicquid virtutis eſt in homi
ne ⁊ in ſole peramplius ⁊ perfectius reſeruat̃ in pri-
mo. Ideo põt deus abſq; hoie ⁊ ſole ꝓducere homi
nẽ in eẽ: ſic naturaliter accidens cõſeruat̃ in eẽ a deo
mediante ſubiecto. cũ quicq̃d effectiuitatis eſt in ſub
iecto: totũ reſeruat̃ in deo ſi nihil aliud obuiat. quare
ergo accidens ſine ſubiecto eẽ non poſſit: niſi qꝛ per
ſubiectũ conſeruat̃: poterit tamẽ deuſ miraculo ⁊ ſua
virtute cõſeruare accidens in eſſe ſine ſubiecto qd̃ na
turaliter per ſubiectũ in eẽ conſeruat. Patet g̊ ueruʒ
eẽ qd̃ in theoremate ꝓponebat̃. vʒ ꝙ omnia acciden
tia per ſua ſubiecta in eẽ cõſeruãtur. Propter qd̃ nul
lum accidens põt per ſe eẽ. Sed ſi nihil obuiat: vir-
tute diuina põt accidens per ſe ſubſiſtere. In quibus
autem accidentibus nihil aliud obuiat ⁊ in q̃bus nõ:
declãbit̃ in ꝓpoſitione ſequẽti. Propõ.XXXVIII.

q Quia principalis cauſa quare quanti-
tas abſq; ſubiecto eſſe nõ poſſet ſumi
tur ex eo qd̃ per ſubiectũ conſeruatur
in eſſe. Cum ergo deus poſſit ſine ſubiecto ac
cidens conſeruare ex quo principaliter nihil
aliud obuiat: poterit in hoc ſacramento vir-
tute diuina quãtitas ſine ſubiecto perſiſtere.

Declaratio.

¶ Ponitur auteʒ ſubiectũ reſpectu accidentis in dupli
ci genere cauſe: efficiẽtiſ: ⁊ mãliſ. Dupliciter ẽt intelli
gi poteſt ſubiectũ eẽ cã efficiens accidẽtis. ṗ° qꝛ acci
dens oritur ex ṗncipijs ſubiecti: qꝛ mã ſubiecta cum
forma eſt cã oĩum accidentiũ que fiunt in ea ut dicit̃
in ṗ° phiſicoꝝ: ⁊ ſic ſubiectũ non eſt cã efficiẽs cuiuſ
libet accidentis exiſtẽtis in ipſo. põt eni accidens eẽ

in aliquo ſubiecto qḋ non ꝓprie orit ex pncipijs eius:
cuiuſmodi ſunt accidētia que ſunt in nobis per acq̄ſi
tionē:ut ſciētie ⁊ virtutes:⁊ ea que ſunt in nobis per
infuſionē ut dona gratuita. Et ſi aliquomodo ſaluare
poſſumus habitus acq̄ſitos oriri ex pncipijs ſubiecti
habitus tñ infuſi q̄tū ad id qḋ ſunt ex pncipijs ſubie
cti oriri non poſſunt. Nō ergo ſubiectū eſt cā efficiēs
cuiuſlibet accidētis exiſtentis in ipſo:loquēdo de cā
efficiēte ſm qḋ accidens quātū ad id qḋ eſt oritur ex
pncipijs ſubiecti. ¶ Secūdomodo ſubiectū reſpe
ctu accidētis reducit ad genus cauſe efficiētis inquā
tū facit ad cōſeruationē eius. Et q2 omne accidēs:ſi
ue nāliter fluat a pncipijs ſubiecti:ſiue ſit in ipo ſubie
cto per acquiſitionē:ſiue ſit a ſupiori agēte per īfuſio
nem:ſemp cōſeruatur in eſſe per ſubiectū ꝓprium.
ideo accipiendo cām efficientē:ſubiectū eſt cā effici
ens cuiuſlibet accidētis exiſtentis in ipſo. Uerum q2
deus oīa in eſſe ꝓducit:⁊ omnia in eſſe cōſeruat:quo
cunqȝ mō ſumat effectiuitas ſiue in ꝓducendo:ſiue in
cōſeruādo:q̄cq̄d effectiuitatis eſt in cauſis inferiori
bus:hoc totū peramplius ⁊ fortius reſeruat in cau
ſa pma:ut pōt patere ex theoremate p̄cedente. ideo
quodcūqȝ accidens pōt deus ꝓducere mediantibus
pncipijs ſubiecti:pōt producere nō mediātibus illis
⁊ quodcūqȝ accidens pōt cōſeruare per ſubiectū pōt
ſine ſubiecto etiā conſeruare ſi nihil aliud obuiat. Et
ſicut ſubiectū dupliciter intelligit eſſe cā efficiēs acci
dentis.ita duplex eſt cā mālis eius:loquendo de cau
ſa māli ut cōpetit accidentibus habere mām. Accidē
tia enim dupliciter poſſunt cōſiderari. Primo quan
tū ad nām:⁊ quantū ad id qḋ ſunt. 2° q̄tū ad modū
eſſendi queȝ hñt. Si cōſideremus accidens quantū
ad modū eſſendi:ſic ſubiectū eſt cā mālis accidentis
inquātū accidentis eſſe eſt in eſſe.eo enim ipſo ꝙ mo
dus exiſtentiū accidentiū eſt qḋ inſunt:cōpetit acci
dentibus habere mām in qua ſint.ergo ex hoc ipo qḋ
inſunt:ſubiectū eſt mā accidentiū:q2 accidentia maȝ
non habent ex qua ſunt:ſed in qua ſunt. Secundomo
do cōſiderari poſſunt accidentia ſm naȝ:⁊ ſm id qḋ
ſunt:⁊ ſic ſubiectū eſt cauſa mālis accidentiū inquan
tum nā accidentiū indiuiduatur per ipſum ſubiectū.
Illud eni per qḋ indiuiduat aliquid habet modū ma
terie:q2 cōſideratio rei ſȝ eē vniuerſale ptinet ad cō
ſiderationē eius ſm formā. Sed conſideratio eiꝰ ſm
eſſe particulare reducitur ad cōſiderationē eius ſm
materiā:cum deus non ſit materia rerum ſm qḋ ſbm
eſt cauſa mālis accidentis:aliquo mō dicere poſſumꝰ
ꝙ accidens cōſeruari nō poſſit ſine ſubiecto:qḋ cōue
nit ei cū ſubiecto. Si eni conſiderat ſubiectuȝ prout
eſt cā mālis accidentiū quātū ad modū eſſendi:ut in
quātū accidētia inſunt:nullomō fieri pōt nec nāliter
nec miraculo:qḋ cōpeteret accidentibus in eſſe:⁊ ha
berent modū eſſendi illum ſine ſubiecto quē habent
cū ſubiecto. Non eni eſt intelligibile ꝙ aliq̄d inſit:⁊
tñ nō ſubſternatur ei ſubiectū tanq̄ mā in qua ſit. Ui
detur tñ dubiū utrū accidentia que per ſubiectū indi
uiduant:indiuiduari poſſint virtute diuina abſqȝ ſub
iecto. Sed hoc inueſtigare magis eēt curioſuȝ ꝙ fru
ctuoſum. Nō eni hoc inq̄rere ſpectat ad ꝓpoſitū cuȝ
ſupra oſtenſum ſit quātitatē quā in ſacramento alta
ris ſine ſubiecto ponimus:nō indiuiduari per ſubie
ctū:ſed per ſe. Probabile tñ videt ꝙ accidentia mā
lia que oriuntur ex pncipijs ſubiecti:illū modū indi
uiduationis quē habent ut in ſubiecto exiſtunt prout
ſubiectū eſt materia illoꝝ:⁊ prout nā ipſorū per ſub
iectum indiuiduat abſqȝ ſubiecto habere non poſſe.

Utrū autem eis virtute diuina poſſet alius modus in
diuiduationis cōferri prudentis lectoris iudicio reli
quatur. Ad preſens aūt oſtenſum ſit:qualiter uerum
eſt qḋ cōiter dicit:ſubiectuȝ reſpectu accidentis eſſe
in duplici genere cauſe.in genere efficientis ⁊ mālis.
⁊ prout eſt in genere cauſe efficientis:omne illud qḋ
pōt cōpetere accidenti cū ſubiecto:pōt ei virtute di
uina ſine ſubiecto cōpetere.prout vō ſubiectū eſt cau
ſa mālis accidētis:nō opoꝛtet hoc vniuerſaliter uerū
eſſe. Et ut melius declaretur qḋ in theoremate ꝓpo
nitur. Poſſumus addere 3m vȝ ꝙ ſubiectum aliquo
modo ptinet ad rōnē formalem accidentis:inquātū
eēntialis vnitas aliquoꝝ accidentiū eſt aliquomodo
formaliter per ſubiectū.lȝ eni ſubiectū ponat in diffi
nitione accidētis:pp qḋ aliquomodo ptinet ad q̄di
tatē cuiuſlibet accidētis:tñ pp hoc ſubiectū non pro
prie ptinet ad ratione formalē accidentis:q2 ſufficit
ad hoc qḋ ſubiectū in diffinitione accidētis ponatur
ꝙ accidēs a ſubiecto dependeat:⁊ per ſubiectū in eē
cōſeruet:qḋ magis reducatur ad modū efficientis ꝙ
ad modū forme.aliqua tamē accidētia ſunt ad quoꝝ
eſſentialē vnitatē quodāmō formaliter videt ſubie
ctū facere:⁊ alia accidētia ſunt oīa ſucceſſiua quoruȝ
eſſe eſt in fieri:⁊ nō eſt in facto eſſe. Sicut eni de rō
ne formali permanentiū eſt ut ſuperius tāgebatur:ꝙ
totalitas eoꝝ ſit in ſimultate ptiū:ſic de ratione for
mali ſucceſſiuoꝝ exiſtit:ꝙ totalitas eoꝝ ſit in oꝛdi
ne partiū. Et ſicut eſſentialis vnitas permanentiū eſt
ex ſimultate partiū:q2 non poſſent eſſe permanentia
eſſentialiter vnū niſi haberēt partes ſimul:ſic vnitas
ſucceſſiuorum eſt ex ordine partiū:q2 nequaq̄ ſucceſ
ſiua eſſentialiter vnū eēnt:niſi partes ordinatas ha
berent. Et q2 talis ordo ſumitur ex ſubiecto:ideo tē
pus ⁊ motus ⁊ cetera ſucceſſiua vnitatem ex ſubie
cto ſuſcipiūt. Nō enim debemus imaginari ꝙ in tpe
ſit aliquod qḋ faciat tps vnuȝ:ſicut in linea eſt aliqḋ
ut punctus qḋ facit lineā vnam:ſed ipſa ſbā rei mobi
lis facit vnitatē in motu:⁊ faciendo vnitatem in mo
tu facit vnitatē in tēpore.ideo dictū eſt ꝙ tps habet
vnitatē a motu:⁊ motus a magnitudine. Et q2 ab ipo
nunc:tps vnitatē habet:opoꝛtet nunc ipm in ipſa ſbā
rei mobilis fundari.ideo dictū eſt in 4° phiſicoꝝ qḋ
eſt vnū nunc in toto tempore:ſicut eſt vnū mobile in
toto motu. Sicut ergo quo formaf vnitas linee eſt ex
puncto:pp qḋ pūctus dicit ipſe tactꝰ:q2 eſt illud quo
ptes linee ſe tangūt ⁊ cōtinuant:⁊ eēntialiter nō cō
peteret vnitas linee ſine puncto:ſic quodāmō forma
liter ipſa ſbā rei mobilis eſt illud quo vnū ſunt tps ⁊
motus ⁊ huiuſmodi ſucceſſiua vnitatē eēntialiter ha
bere nō poſſunt abſqȝ ſubiecto. Dicamus ergo ꝙ ſbȝ
quinqȝ modis facere pōt ad eſſe accidentis. Primo
prout mediantibus pncipijs ſubiecti accidēs ꝓducit
in eſſe. Secūdo prout facit ad cōſeruationem eius.
Tertio prout facit ad eſſentialitatem vnitatē ipſius.
Quarto ꝓut facit ad modum eēndi eius. Quia mo
dus eēndi accidentis qui eſt in eē abſqȝ ſubiecto eē nō
poteſt. Quinto prout facit ad indiuiduationeȝ eius.
¶ Dimiſſo aūt primo mō ꝓut ſbm facit ad ꝓductio
nē ⁊ eſt cā efficiens eius ꝓut mediātibus pncipijs ipſi
us ſubiecti accidens in eē ꝓducit:q2 planū eſt deuȝ ac
cidentibꝰ hoc cōferre poſſe ſine ſubiecto:cuȝ q̄cquid
effectiuitatis eſt in agētibus ſecundis peramplius ⁊
pfectius reſeruet in p°. ¶ Rurſuȝ dimiſſo q̄rto mō
ſm ꝙ ſbm facit ad eſſe accidētis rōne modi eēndi:q2
planū eſt res vnius predicamēti poſſe hr̄e modū alte
rius ut declaratū fuit in 27° theoremate. Secūde eni

ſbſtātie habent modū accidentis:q₂ nō per ſe exiſtūt
ꝛ nō ſignificāt hoc aliq̄d:ſed quale q̄d:ꝛ habent eſſe
in pticularibus. Et q₂ nō iplicat ɔ̄dictionē ꝙ res vni
us p̄dicamēti habeat modū alterius:q₂ hoc ſolo de⁹
priuat ꝙ ɔ̄dictionē iplicat iuxta illud qȯ habet in 6°
ethicoꝝ.hoc eni ſolo deuſ priuat ingenita facere que
utiqꝫ facta ſunt poterit virtute diuina accidēti cōfer
ri quidaꝫ modus ſubſtātie ꝛ poterit diuino miraculo
accidens qȯ de ſui nā ineſt nō ineſſe ſi nihil aliud ob-
uiat. ¶ Hīs ergo duobus modis dimiſſiſ dicere poſ
ſumus ſubiectū tripliciter poſſe facere ad eē acciden
tis. p̄° q₂ cōſeruat ipm in eſſe. Scōo prout facit quo
dāmō formaliter ad eſſentialē vnitateꝫ eius. Tertio
prout facit ad idiuiduationē ipſius. Et lꝫ ſm hec tria
poſſit ſubiectū facere ad eſſe accidentis:nō tñ reſpe-
ctu cuiuſlibet accidētis hēt hos tres modos cāulita-
tiſ:q₂ reſpectu pmanētiū non habet cauſalitatē illam
que quodāmō formaliter facit ad eſſentialē vnitateꝫ
ipſoꝝ:ꝛ reſpectu quātitatis nō habet cauſalitatē illā
qȯ per ipm ſubiectū indiuiduet quātitas. Poſſumuſ
eni diſtiguere tria genera accidētiū.q₂ quedā accidē
tia ſunt ſucceſſiua:quedā pmanentia.ꝛ permanentia
diſtinguūtur.q₂ quedā indiuiduant per ſe ipſa ut quā
titas:quedā v̇o indiuiduant per ſubiectū:ut acciden
tia alia a quātitate. Loquendo ergo de dictis tribus
modis q̄bus dictū ſubiectū videt facere ad eſſe acci-
dētis ad tria aſſignata genera accidētiū ſubiectuꝫ ſic
ſe habet:q₂ ad eē ſucceſſiuoꝝ ſubiectū facit triplici-
ter:ad eſſe permanentiū alioꝝ accidentiū a quātita-
te facit dupliciter. Sed ad eē quātitatis facit vnomō
Accidentia eni ſucceſſiua cōſeruant in eſſe per ſubie
ctū ꝛ quaſi formaliter habent eſſentialē vnitatē per
ſubiectū:ꝛ etiam indiuiduant per ipm.accidentia v̇o
pmanētia alia a quātitate lꝫ formaliter nō ,ppꝛie vni-
tatem habeant a ſubiecto:q₂ totalitas eoꝝ non cōſi-
ſtit in ordine ptiū:ut totalitas ſucceſſiuoꝝ:tñ cōſer-
uant in eſſe per ſubiectū.ꝛ indiuiduationē habēt per
ipſum.quātitas v̇o tum q₂ eſt de genere pmanētiū:tū
q₂ per ſeipſum indiuiduat de dictis modis:ſolū hoc
a ſubiecto hēt q₂ cōſeruatur in eē per ipꝫ. ¶ Poſſu
mus aūt dicere ꝙ accidētis rōnē tripliciter cōſidera
re poſſumus. Primo ſub quadā rōne generali ut acci
dens eſt. Secūdo ſpecialiter ſm ſuā vnitatem eſſen-
tialē. Tertio pticulariter ut habet eē ſignatuꝫ. Aliq̄
ergo accidētia ſunt ad quorū eſſe facit ſubiectū gn̄a-
liter ꝛ ſpecialiter ꝛ particulariter.ꝛ huiuſmodi acci-
dentia ſunt ſucceſſiua:ad quorū eſſe facit ſubiectū ut
cōſideratur generaliter inquātū conſeruat ea in eſſe:
qȯ ſimpliciter ꝛ nāliter cōpetit accidentibus ut acci-
dentia ſunt. ¶ Rurſum ad eē ſucceſſiuoꝝ faciūt ſub
iecta ſpecialiter:q₂ eſſentialem vnitatem quodāmo-
do formaliter habent per ipſa:ſed faciūt etiā ad eſſe
eorum particulariter:q₂ ſucceſſiua per ſua ſubiecta in
diuiduationē ſuſcipiunt.ad eē aūt accidentiuꝫ perma
nentium aliorum a quātitate faciūt generaliter ꝛ pti
culariter:quia conſeruant ea in eſſe ꝛ faciunt ad indi-
uiduationem eorum.ad eſſe autem quantitatis facit
ſubiectū generaliter.ꝛ ut conſideratur quantitas ſub
ratione generali ut inquātum accidens eſt:ꝛ ſi fac̄ ad
eſſe eius ſpecialiter ꝛ particulariter:hoc eſt inquātuꝫ
communis ratio generis reſeruat in ſpecie ꝛ in diui-
duo. Tota ergo difficultas quare quātitas nō videt
poſſe eſſe ſine ſubiecto ſumitur:q₂ per ſubiectum cō-
ſeruat in eſſe. Si ergo nihil aliud obuiat ut oſtenſum
eſt:poterit v̇tute diuina in ſacro altaris q̄titas per ſe
eē qȯ declarare uolebamus. Propoſitio.XXXIX.

Q Voniā in hoc ſacramento ſola quā
titas ponit per ſe abſqꝫ ſubiecto ſubſi
ſtere:cetera v̇o accidentia in quanti-
tate fundantur:poſitio fidei de exiſtentia acci
dentis ſine ſubiecto nihil irrationale cōtinet:
ſi modum ponendi cū diligentia meditemur.

Declaratio.

¶ Manifeſtū eſt ergo ſi cōſiderentur prehabita:ꝙ cō-
tradictionē nō implicat accidens ſine ſubiecto eē:ex
eo ꝙ ſubiectuꝫ facit ad productionem eius ut ex eo
qȯ oritur ex p̄ncipiīs ſubiecti:ꝛ ex eo qȯ facit ad con
ſeruationem eius.ut q₂ mediāte ſubiecto accidēs cō
ſeruat in eſſe:q₂ ſubiectū ſic habere cauſalitatē reſpe
ctu accidentis reducit ad genus cauſe efficiētis:ꝛ ſb
latis agentibus intermediīs:pōt p̄ᵐ agens ſine illis:
quicquid cum illis poterit. ¶ Rurſum nec ɔ̄dictio-
nem iplicat ſi ponimus accidens abſqꝫ ſubiecto eē ex
eo ꝙ ſbm facit ad modū eſſendi accidētis:ut q₂ cōpe
tit accidēti in eē:q₂ eſt in ſubiecto:ut cū res vniuſ pre
dicamēti modū alterius poſſit habere:cū abſqꝫ im-
plicatione ɔ̄dictionis eſſe non poteſt accidens abſqꝫ
ſubiecto. Sed ſi eēntialē vnitatē eius quaſi formalit
ſbm faciat pp̄ qȯ ſucceſſiua accidētia abſqꝫ ſubiecto
eſſe nō poſſunt. Dubiū tñ eſt utrū illud accidēſ abſqꝫ
ſubiecto eē poſſit. Ad cuius indiuiduationē ſbm fa-
cit. Et q₂ ad indiuiduationē ſbm facit:ꝛ q₂ ad indiui
duationē omniū accidentiū preterq̄ ad indiuiduatio
nē quātitatis facit ſbm:dubiū eſt. Utrū albedo ꝛ hu
iuſmodi accidētia abſqꝫ ſbiecto eē poſſunt. De quāti
tate aūt nulli dubiū eē debet:ꝙ ſi ponat abſqꝫ ſubie-
cto eē:ɔ̄dictionem nō iplicat. Minus enim depēdet
quātitas a ſubiecto:q̄ aliquod aliud accidens.habet
eni quātitas in ſe vnde cōtinuet:ꝛ vnde vnitatē hēt.
,ppter qȯ nō dependet a ſubiecto:ut tēpus ꝛ motus:
ꝛ cetera ſucceſſiua que a magnitudine vnitatē ſuſcipi
unt. ¶ Rurſum quātitas habet in ſe vnde indiuidue
tur.,ppter qȯ a ſubiecto non dependet ut alia accidē-
tia que indiuiduant per ſubiecta ſua.cetera enim acci
dētia ut dicebatur in.36ᵃ.propoſitione per ſua ſubie
cta indiuiduationē ſuſcipiunt:ſola quātitas ſeipſa eſt
hic:ꝛ ut indiuiduet ſbo nō indiget. Si ergo oſtende
re poterimus ꝙ in hoc ſacramēto ſola quantitaſ ſine
ſbo exiſtit:cetera v̇o accidentia in quātitate fundant
q₂ ſic ponēdo nō ponimus aliqȯ accidens ſine ſbo p̄-
ter quātitatē:ut cū fit ſpālis ratio de quātitate quare
ſine ſbo eē poſſit:ut q₂ minus depēdet a ſbo q̄ cete-
ra accidentia:manifeſtū erit ꝙ poſitio fidei de exiſtē
tia accidentis:abſqꝫ ſbo nō eſt irrationabilis: ſi dili-
genter videat modus ponēdi. Habet eni quātitas re
ſpectu alioꝝ accidentiū q̄tuor:pp̄ que arguere poſſu
mus.cetera accidētia in eē ſbſtātie mediāte quātita-
te:ꝛ q₂ cetera accidētia in quātitate fundant. ¶ Pri
mū eſt q₂ quantitas magis ſe tenet ex pte materie:q̄
alia accidētia. ¶ Ex iſto primo ſequitur 2ᵐ. Ut quia
mā ab oībus aliīs accidentibus abſoluitur preterq̄
a quātitate. ¶ Ex iſto 2° ſequit 3ᵐ ꝙ quātitas ime-
diatius adheret ſbſtātie q̄ cetera accidentia. ¶ Ex
iſto 3° ſequit 4ᵐ ꝙ pōt intelligi mā cū quātitate cir-
cūſcriptis aliīs accidētibus. Nō aūt pōt intelligi mā
cū aliīs accidētibus circūcripta q̄titate. ¶ Primuꝫ
ſic patet:q₂ accn̄tia diuidunt in nouē p̄dicamēta. Illo
rum aūt nouē predicamētoꝝ quedā ſunt quaſi extri
ſecus aduenietia:quedā intrinſecus. Omnia eniꝫ illa
ſex p̄dicamēta accidentalia de q̄bus determinatur in

ſex ꝓncipijs:poſſunt dici quaſi extrinſecus adueniē
tia. Ut ubi cōpetit rei ſm qȯ cōparat̄ ad locum. Lo
cus aūt eſt extra locatū aliqd qꝛ nō eſt in locato:ſed
in locante. Quādo aūt cōpetit rei ut cōparat̄ ad tem
pus:ꝛ eſt ꝓprie in motibus ſecūdis:ꝛ in mobilibꝰ oꝛ
dinatis ad mobile pᵐ. Tēpus aūt ut in ſubiecto non
eſt in talibus motibus ſicut ēt ꝛ ſitus ut eſt pꝛedica-
mentū cōpetit rei ut cōparat̄ ad aliquid extra:qꝛ ſic̄
res ipſa pꝛout cōparat̄ ad locū cōpetit ei ubi.ſic ꝓut
ꝑtes eius ad locū cōparant̄ competit ei ſitus. Nihil
eni eſt aliud ſitus ꝓut eſt pꝛedicamentū:q̄ oꝛdinatio
ꝑtiū in loco:ut oſtēdit cōmētatoꝛ 5ᵒ metaᶜᵉ. Et etiā
habitus rei cōpetit ꝓut cōparat̄ ad aliquid ꝙ eā cir-
cunſtat:ut ꝓut cōparat̄ ad indumentū uel calciamen-
tum. Sic etiā actio ꝛ paſſio cōpetūt rei per cōpara-
tionē ad aliqd extra:ut per cōparationē ad agēs. Ea
dem enim res eſt actio ꝛ paſſio:ſed actio eſt ut eſt ab
agēte:paſſio vō eſt ut ſuſcipit̄ in paſſo. Nō differunt
eni actio:ꝛ paſſio:niſi ſicut via qua itur ab athenis ad
thebas:ꝛ a thebis ad athenas ut dicit̄ in 3ᵒ phiſico-
rū. Cū ergo ſe teneant magis ex ꝑte rei que ſunt itrin
ſecus aduenientia q̄ que ſunt extrinſecus:quātitas ꝛ
qualitas magis ſe tenēt ex parte rei:q̄ illa ſex pdica-
menta de qbus determinat̄ in ſex ꝓncipijs. ¶ Rur-
ſum magis ſe tenēt ex ꝑte rei q̄ relatio:qꝛ relatio ut
habet̄ 5ᵒ metaᶜᵉ:uel ſequit̄ ad quātitatē:ꝛ qualitatē.
uel ad actionē ꝛ paſſionē. loquendo ergo de relatio-
ne ſm eē:qꝛ talis pꝛopꝛie eſt relatio:dicere poſſumꝰ
ꝙ relatio minus ſe tenet ex ꝑte rei q̄ qualitas:ꝛ quā
titas:cū ſequat̄ ad quātitatē ꝛ qualitatem. Uel ad ea
que ſunt quaſi extrinſecꝰ aduenietia:ut ad actionē ꝛ
paſſionē:que minus ſe tenēt ex ꝑte rei q̄ quātitas:ꝛ
qualitas. Immo qꝛ oīa que extrinſecus adueniunt rei
cōpetunt per ea que intrinſecus ſunt in ipſa:dicē poſ-
ſumus oīa alia accidētia cōpetere rei mediante quāti
tate ꝛ q̄litate:ꝛ omnia alia accidētia fundari in quāti
tate ꝛ q̄litate. Si ergo oſtendere poterimꝰ ꝙ ipſa q̄li
tas in quātitate fundat̄:manifeſtū erit cetera accidē-
tia in quātitate fundari. hoc aūt. ſ. ꝙ quātitas ſit illud
in quo fundat̄ qualitas ꝛ per cōſequens oīa alia acci-
dentia patet ex eo ꝙ pmo pꝛeſupponebat̄:ut qꝛ quan
titas magis ſe tenet ex ꝑte mãe:q̄litas aūt magis ex
parte foꝛme:qȯ declarari pōt:qꝛ quantitas nunq̄ eſt
imediatū ꝓncipium actionis. nunq̄ eni immutat̄ quā
titas niſi infoꝛmata qualitate. ſic nec mã eſt ratio agē
di niſi inquantum eſt ſub foꝛma. Si ergo quantitas
magis ſe tenet ex parte materie:qualitas autem ma-
gis ex parte foꝛme:qꝛ oꝛdo cauſatoꝝ nāliter in pꝛedi
ctis ſumit originē ex oꝛdine cauſarū:ſicut mã ſubſter
nitur ipſi foꝛme:ſic quantitas erit ſubſtrata qualitati.
patet ergo oīa accidentia in quātitate fundari:qꝛ oīa
fundant̄ in quātitate ꝛ qualitate cui q̄litati quantitas
eſt ſubiecta. qȯ ſequit̄ ex hoc ꝙ quātitas magis ſe te-
net ex ꝑte materie. qȯ pma via pꝛoponebat. ¶ Se-
cūda via ſic patet. Nā ſi quantitas magis ſe tenet ex
ꝑte materie:q̄ cetera accidentia:quia res pꝛius ab-
ſoluitur ab eo qȯ minus ſe tenet ex parte eius:q̄ ab
eo qȯ plus ſe tenet ex parte ipſius:mã pꝛius abſoluet̄
ab alijs accidentibus q̄ a quantitate. Immo ab alijs
accidētibus abſoluitur. a quātitate ꝓpꝛie nō abſolui-
tur. mã eni reſpectu q̄litatis:uel abſoluitur ab eis ſim
pliciter. uel induit oppoſitas q̄litates. Qualitatum
eni quedā ſunt pme quedā ſunt 2ᵉ. A q̄litatibus ſecū
dis pōt abſolui mã ſimpliciter. pōt eni mã eſſe ſub ta
li foꝛma ꝙ nec eſt alba:nec nigra:nec medio colore
colorata:ꝛ nec eſt dulcis:nec amara:nec aliquo ſapo-
re ſapida. ut ſi eſſet mã infoꝛmata foꝛma aeris:ul' foꝛ
ma alicuius puri elemēti:ab elemētis eni pdicte paſ-
ſiones aliene ſunt. a q̄litatibus aūt pmis ꝛ ſi nō abſol
uitur mã ſimpliciter ſm eſſe actuale qȯ hēt:abſoluit̄
tñ a qualibet ſuſcipiendo oppoſitā q̄litatē. ut abſolui
tur a calido:qꝛ pōt eſſe ſub foꝛma frigidi. ꝛ abſoluit̄ a
raro qꝛ pōt eē ſub foꝛma oppoſiti ut ſub foꝛma dēſi.
Sed de quātitate nō ſic:qꝛ nec abſoluitur a quātita-
te ſimpliciter ut abſoluebatur a q̄litatibus ſecundis.
Quia eſſe actuale materia ſine quātitate habere nō
poteſt:nec abſoluit̄ a quātitate ſuſcipiendo eius op-
poſitū:qꝛ quātitati nihil eſt ꝯriuꝫ. rarū eni ꝛ denſuꝫ:
rectū ꝛ curuum:ꝛ cetera talia que ꝯrietatē habere vi
dentur:nō ſunt quātitates eſſentialiter:ſed ſunt qua-
litates quedā in quātitatibus fundate. Immo nunq̄
foꝛte coꝛrūpitur quātitas in materia quantū ad eēn-
tiam:ſed ſolū quantū ad eē:qꝛ magis ꝛ minus perfe-
ctū ꝛ imperfectū:nō videntur diuerſificare eſſentiā.
Sed ſi eſt ibi diuerſitas eſt ibi quātū ad eſſe ſolū. Si
ergo nō ꝓpꝛie abſoluitur mã a quantitate:uel magis
abſoluitur materia ab alijs accidentibus q̄ a quanti-
tate opoꝛtet ꝙ quātitas pꝛius inſit materie q̄ cetera
accidētia. Cetera ergo accidētia in quātitate fundan
tur:ꝛ mediāte quātitate mãe adherent. In ſacramen
to altaris ergo nullū accidens ponit̄ per ſe eē pꝛeter
quātitatē:cū oſtenſum ſit cetera accidentia in quanti
tate fundari. ¶ Tertia via ſic oſtēdit̄. qꝛ ſi ꝓpꝛie lo-
quendo magis debet dici mã poſſe abſolui a ceteris
accidētibus q̄ a quātitate:opꝫ ꝙ quātitas imediatiꝰ
adhereat ſb̄ſtātie q̄ aliqȯ aliud accidens. Uñ themi
ſtius ut recitat cōmētatoꝛ 12ᵒ metaᶜᵉ. uolebat ꝙ ſicut
iter ceteras figuras pma figura eſt triāgulus:poſtea
q̄drāgulus. ꝛ ſic deinceps:ſic inter pdicamēta pᵐ qȯ
adheret ſb̄ſtātie eſt quātitas:ꝛ poſtea q̄litas ꝛ ſic de-
inceps. Cū ergo ſb̄a ſit illud in quo accidētia fundan
tur:quātitas qꝛ imediate adheret ſubſtātie eſt illud
mediante quo oīa accidētia in ſb̄a habēt eē:igit̄ oīa
accidētia in quātitate fundari habēt. Tranſubſtātia
ta ergo ſb̄a panis in ſb̄am coꝛpoꝛis chꝛi:ſola quanti
tas ibi ſine ſb̄o exiſtit:cetera vō accidētia in quātita
te fundabunt̄. ¶ Quarta via ſic patet:qꝛ ſi quātitas
magis imediate adheret ſb̄ſtātie q̄ cetera accidētia:
erit pꝛioꝛ ceteris accidētibus. Et qꝛ pus pōt itelligi
nō itellecto poſteriori:poterit intelligi mã quāta nō
itellecta mã q̄li:uel nō intellecta mã ut eſt ſenſibilis.
Et inde eſt ꝙ mathematicus abſtrahit a quali ꝛ non
a quāto:abſtrahit a mã ſenſibili nō a mã imaginabili
ſiue nō a mã intelligibili. Ipſa eni imaginatio qdā in-
tellectus eſt:cōmētatoꝛ eni in 3ᵒ de aīa imaginationē
uocat intellectū poſſibilē. Si ergo quātitas eſt pꝛioꝛ
ceteris accidentibus:qꝛ ſemp accidentia poſteriora
fundant̄ in pꝛioꝛibus:cetera accidētia in quātitate fū
dantur. Patet ergo uerū eſſe qȯ in theoꝛemate pꝛo-
ponebatur. vꝫ ꝙ non eſt impoſſibilis poſitio fidei cū
ſolam quantitatē in ſacramento altaris ſine ſubiecto
ponat:que ſine implicatione ꝯdictionis ut patet per
habita ſine ſubiecto eſſe pōt:cetera vō accidētia po-
nit in quantitate fundari.

Theorema.XL.

i

N ceteris trāſmutationibus natura-
liter factis qȯ eſt ibi cōmune ꝛ manet
tranſmutatione facta:eſt ſubſtātia ali
qua:in generatione materia:in alteratione ſb̄
iectum. In hac uero conuerſione ſupernatu
rali non ſubſtantiam aliquā ſed ſola contin-

git accidentia remanere. **Declaratio.**

¶ Cogimur ad dicendum ꝙ facta tranſubſtantiatione panis in ſbam corporis chři: quãtitas panis ſine ſubiecto perſiſtat. fuerũt tñ aliqui ſaluare uolẽtes poſtꝙ corpus chři incipit eẽ in hoſtia: quãtitatẽ panis habere ſbm in quo fundat. Dicebãt aũt ꝙ ſimul cũ ſba corporis chři eſt in hoſtia panis ſba. ⁊ iõ quãtitas panis nõ eſt ſine ſbo. habet eni ſbm in quo fundat: qꝛ hẽt ꝓpriam ſbam. Sed hoc ſtare nõ põt. quia ſicut ſuperiꝰ ꝓbabat ꝙ panis ſba annihilari nõ põt: qꝛ corpꝰ chři nõ incipit eſſe de nouo alicubi niſi uel per modũ localem: uel ex eo ꝙ aliqͩd eſt cõuerſum in ipm. ⁊ iõ dicebat: ꝙ ſi panis ſba eſſet annihilata chři corpus non eſſet in hoſtia: ex eo ꝙ aliqͩd eẽt cõuerſuꝫ in ipm: ⁊ inciperet eſſe ibidẽ per motũ localẽ de celo deſcendendo. Pari ergo rõne: ſi ſba panis remaneret in hoſtia: chřs nõ inciperet ibi eẽ per cõuerſionem alicuius in corpus chři: qꝛ nihil aliud ponitur cõuerti in corpus chři niſi panis ſba. Si ergo illa maneret: nihil erit cõuerſum in ſbam corporis chři: igitur chřs incipiet eẽ in hoſtia per motũ localẽ: ⁊ nõ ex eo ꝙ aliquid ſit cõuerſum in ſbam corporis eius. Et qꝛ qͦ per motũ localẽ incipit eſſe alicubi: eſt ibi localiter: chřs eẽt localiter in hoſtia: ergo circũſcriberet ibidẽ: ⁊ eſſet ibi ſitualiter. ſ. totus in hoſtia tota ⁊ pars in pte. Immo qꝛ locus debet equari locato nõ poſſet eſſe chřs in hoſtia: niſi eẽt tota quãtitas hoſtie quãta eſt quantitas corpis chři. ¶ Et ulterius ut arguebatur ſuperius ꝙ vnũ corpus eſt localiter in vno loco: cũ chřs iciperet eſſe in hoſtia deſineret eẽ in celo: ⁊ cũ eẽt in vno altari deſineret eẽ in alio: que omnia ſunt incõueniẽtia ⁊ cõtra fidẽ. poſitio ergo ꝑdicta ſtare non põt: propter hoc dixerũt alij ꝙ quãtitas illa ut in ſubiecto fundat in aere. Dicebat eni ꝙ ꝯuerſa ſba panis in corpꝰ chři: dimẽſiones panis fundant in aere exiſtente circa hoſtiam. Sed nec iſtud ſtare põt: qꝛ quãtitas ⁊ ſubſtantia in qua quãtitas fundat ſimul ſunt. forma eni ⁊ materia vnũ ⁊ eundem locũ habent. Si ergo dimenſiones panis facta tranſubſtãtiatione fundarent in aere ſicut in ſubiecto: ſolũ eẽt aer cum dimẽſionibus illis. Sed ut probat in 4° phiſicoꝝ: per ſe eſt dimẽſionũ reſiſtere dimẽſionibus: ita ꝙ ſi ponerent dimẽſiones ſepate: ⁊ ſimul cũ illis dimenſionibus poneret aliqͦ corpus: duo corpora eſſent in eodẽ loco. qꝛ tota cauſa quare corpus nõ põt eſſe ſimul cuꝫ corpore. ſumit ex eo ꝙ dimẽſiones dimẽſionibus reſiſtunt: hoc ergo amoto duo corpora in eodẽ loco eẽ poterũt. quãtũcunqꝫ ergo panis ſba cõuerſa ſit in ſbam corporis chři: dimẽſiones panis nõ ſimul poterunt eẽ cũ aere: qꝛ dimẽſiones ille non cõpatiunt ſecum dimenſiones aeris. Nõ ergo dimẽſiones panis ut in ſubiecto fundabunt in aere: nec ẽt dicere poſſumus ꝙ huiuſmodi dimẽſiones ſint in corpore chři tanꝗ in ſubiecto: qꝛ corpus chři ꝓprias habet dimẽſiones ⁊ propriã quãtitatẽ. Et ſicut due albedines in eodẽ ſubiecto eẽ nõ poſſunt: ſic nec due quãtitates in eodẽ corpore eẽ poſſunt. ¶ Rurſum qꝛ dimenſiones hoſtie ſunt in altari localiter ſi dicte dimẽſiones eẽnt in corpore chři tanꝗ in ꝓprio ſubiecto: qꝛ nihil eſt aliud corpꝰ eſſe localiter alicubi: niſi eẽ ibi ſm dimẽſiones ꝓprias: corpus chři eſſet localiter in altari. qꝛ eẽt ibi ſm dimẽſiones ſuas. Cogimur ergo ad dicendũ dimẽſiones illas ſine ſubiecto eſſe. virtute ergo diuina qua accidẽs ſi nõ ſit ſucceſſiuũ ⁊ nõ indiuiduet per ſubiectum: põt ſine ſubiecto cõſeruari in eẽ. quãtitas per ſe ⁊ abſqꝫ ſubiecto exiſtet. Utrũ autem accidens qͦ per ſubiectũ indiuiduationẽ ſuſcipit poſſe virtute diuina abſqꝫ ſubiecto cõſeruari in eſſe: nõ diffinio: qꝛ non eſt preſentis ſpeculationis: nullũ eni aliud accidens ponit in ſacramento altaris ſine ſubiecto eẽ preter quãtitatem que per ſubiectũ indiuiduationẽ non ſuſcipit. Nõ naturaliter ergo: ſed miraculo in ſacramento altaris eſt ꝗtitas per ſe exiſtens: nõ tamẽ ꝑꝑ hoc quãtitas illa erit ſba: ſed habebit quẽdã modũ ſubſtãtie. per ſe eni eẽ dicit quẽdã modũ eſſendi ſubſtãtie: ſicut in eſſe dicit quendã modũ eſſendi accidentis. Et ſicut dicebatur ſuperius: põt ſba nõ per ſe eſſe: ⁊ tñ nõ erit accidẽs: ſed habebit quẽdã modũ accidentis. qꝛ forma ſbalis ſba quedã eſt: nec tñ per ſe eſt: ſed nõ ideo eſt accidẽs habet tñ quẽdã modũ accidentalẽ ⁊ quẽdã modum qualẽ: a ſimili ergo ſi ponitur accidẽs per ſe eſſe: non erit illud accidens ſuba ſed habebit quẽdaꝫ modum ſubſtãtie. ¶ Ex hijs aũt apparere põt quõ ueruꝫ ſit ꝙ accidẽtis eſſe: eſt in eẽ. Nõ eſt aũt hec predicatio formalis: ineſſe eni nõ dicit ipm eſſe accidentis: ſed dicit quẽdã modũ eſſendi eius ſicut per ſe eẽ non dicit ipm eſſe ſubſtãtie: ſed dicit quẽdã modũ eſſendi ſubſtãtie. Nõ ergo formaliter uerũ eſt ꝙ accidentis eſſe eſt in eẽ: ſed cauſaliter ſolũ. qꝛ accidens nõ ꝯſeruatur in ſuo eẽ niſi per ſubiectũ cui ineſt. Et qꝛ inherendo ſubiecto habet eẽ ⁊ in eſſe cõſeruat: ideo dictũ eſt accidentis eẽ eſt in eſſe. Eſt ergo ordo nãlis ut accidẽs cõſeruetur in eẽ per ſubiectũ: ⁊ nõ ſit niſi inſit. Solus ergo ille in quo reſeruatur totus ordo ſecũdoꝝ agẽtium ⁊ qui ordinẽ rebus nãliter inditũ imutare põt: pro ſuo libertatis arbitrio: ⁊ põt facere ſine cã ſecũda qͦ poteſt facere cũ cã 2ª: poterit quantitatem ſine ſubiecto cõſeruare. Nõ ergo implicat ꝯdictionem ꝙ ſit accidẽs: ⁊ nõ inſit: ex quo formaliter eẽ accidentis nõ eſt ipm ineſſe: ſed cauſaliter ſolũ. Uerũ qꝛ natura oĩno nõ põt ordinẽ iſtũ imutare ſed ſolus deus. Nãliter fieri nõ põt ꝙ ſit accidẽs: ⁊ nõ inſit. nõ quia ꝯdictionẽ iplicet ſi ponat accidens nõ ineſſe: ſed quia eſt ſupra facultates nãe cõſeruare accidens ſine ſubiecto: ⁊ facẽ ꝙ ſit accidẽs: ⁊ nõ inſit. ⁊ ideo bene dictum eſt ꝙ nõ naturaliter: ſed miraculoſe in ſacramẽto altaris accidens per ſe exiſtit. ¶ Hoc viſo apparet uerũ eſſe qͦ in theoremate ꝓponebat: vꝫ ꝙ in ceteris trãſmutationibus qͦ eſt ibi cõe eſt ſuba aliq̃: ſed in hoc ſacramẽto nõ manet ſuba aliq̃ ſed ſolũ accidẽs. In oĩ aũt trãſmutatione nãli: illud qͦ manet in tota trãſmutatione opꝫ eſſe ſuba aliq̃. Agens eni nãle ſemꝑ ꝓſuponit mãm: qꝛ nõ põt mãm ꝓducere in eẽ nec poteſt vnã mãm in aliã cõuertere: ſemꝑ ergo in omni tranſmutatione manet eadẽ mã ſubiecta utriqꝫ ꝯriorum: ſed ſi manet mã ſola: tunc eſt generatio. Si vͦo manet mã cũ forma ſubſtãtiali ⁊ eſt trãſmutatio in paſſionibus tũc eſt alteratio: ut põt haberi a phõ pͥmo de ge. Unde ergo dictum eſt ꝙ in oĩ trãſmutatione nãli qͦ eſt ibi cõe ⁊ manet trãſmutatione facta eſt ſubſtãtia aliq̃: qꝛ in generatione manet mã: in alteratione vͦo manet ſubiectũ. i. manet aliquid in actu: qꝛ manet materia cũ forma ſubſtãtiali. Eſt eni differẽtia inter materiã ⁊ ſubiectuꝫ: ut dicitur 9° metaᶜᵉ. qꝛ mã dicit qͩd in potentia: ſubiectũ vͦo dicit qͩd in actu. Sed cũ ſubſtãtia panis cõuertit in ſubſtãtiã corporis chři: facta hac trãſmutatione non manet aliqua ſubſtãtia: qꝛ tota ſubſtãtia panis cõuertit in totã ſubſtantiam corporis chři. manẽt aũt accidentia: qꝛ accidentia panis nõ cõuertunt in accidentia corporis chři: ſed quantitati panis tribuitur virtute diuina quidã modus ſubſtãtie

⁊ habet per ſe eē:⁊ cetera accidentia panis lʒ maneāt
nõ tamē per ſe exiſtunt:ſed in quantitate fundant̄ ut
in ſubiecto.¶ Ex hoc aūt manifeſte patet:ꝙ nulluʒ
nomē tranſmutationū nālīū poteſt cõgrue adaptari
huic conuerſioni.Omnis eni trāſmutatio nālis uł eſt
generatio uel alteratio uel augmētum:uel loci muta
tio.Nõ aūt hec cõuerſio pōt dici loci mutatio : quia
chr̄s nõ incipit eſſe in hoſtia per motū localeʒ.Sed
ibi incipit eſſe qꝛ eſt aliq̄d cõuerſum in ipm̄.Nec pōt
dici augmentum:qꝛ ex eo ꝙ chr̄s incipit eē in hoſtia
nullū augmentū ſuſcipit:nec pōt dici generatio.qꝛ in
omni generatione mā manet tanꝙ cõe ſubiectuʒ:hic
aūt nõ manet panis materia:nec pōt dici alteratio qꝛ
in alteratione nõ ſolū manet mā:ſed etiā manet for-
ma ſbālis:hic aūt nec mā panis manet:nec eius ſbā-
lis forma:ſed tota ſbā panis tam mā ꝙ forma cõuer
titur in ſbām corporis chriſti.Debet ergo hec mira-
bilis conuerſio proprio nomine uocari tranſubſtan-
tiatio:qꝛ in ea manētibus accidentibus fit conuerſio
ſubſtantiarum : quia ſubſtantia panis non manet:ſed
conuertitur in ſubſtantiaʒ corporis chriſti.manent ta
men accidentia panis : qđ declarare uolebamus.

Propoſitio.XLI.

Dicimus ꝙ facta cõuerſione acciden-
tia panis abſqʒ ſubiecto ſubſiſtāt : tñ
nõ poſſumus intelligere accidens nõ
intellecto ſubiecto.Vere ergo eſt laudandus
⁊ uenerandus ille ſupremus ſūmus oīpotēs:
cui multa ſunt poſſibilia que intellectu cape-
re non ualemus.

Declaratio.

¶ Quia eſt ex ſupioribus declaratuʒ ꝙ virtute diuina
abſqʒ ſubiecto pōt accidens cõſeruari in eſſe:⁊ ꝙ ↄ̄-
dictionē nõ implicat accidens abſqʒ ſubiecto exiſtē.
Crederet forte aliquis eo ꝙ iſta rõnabiliter ſint oſtē
ſa:ꝙ per rõnē ⁊ intellectū poſſemus intelligere acci-
dens nõ intellecto ſubiecto.ut ergo appareat ueritas
propoſitionis:tria ſunt declaranda.¶ Primo enim
oſtēdemus ꝙ lʒ poſſumus itelligere ꝙ accidēs abſqʒ
ſubiecto poſſit a deo cõſeruari in eſſe:nõ tamē poſſu
mus intelligere accidēs ſine ſubiecto.¶ Scđo mani
feſtabimus ꝙ dato:ꝙ ſciremus aliquod accidens per
ſe eſſe:⁊ nõ ineſſe alicui ſubiecto:nõ tñ poſſemus in-
telligere illud accidēs ſine ſubiecto.¶ Tertio ſpā-
lem cām aſſignabimus:quare intellectus noſter non
poteſt intelligere accidēs nõ intellecto ſbō.¶ Pro-
pter p̊m notandū ꝙ lʒ in quadā vniuerſalitate poſſu-
mus rõnabiliter cognoſcere:ꝙ cauſalitas ſecundoꝝ
agentiū reſeruat̄ in p̊o.ꝑꝑ qđ quicquid deus pōt me-
diante cā 2ª:poteſt non mediante illa.In ſpeciali ta-
men nõ poſſumus intelligere modū illū.ſm̄ quem or
do ſecundoꝝ agentiuʒ reſeruatur in cauſa p̊ª.⁊ inde
eſt ꝙ nõ poſſumus intelligere accidēs ſine ſubiecto:
quantūcunqʒ cognoſcamus ꝙ accidens immediate ⁊
abſqʒ ſubiecto pōt a deo cõſeruari in eſſe:qꝛ modus
huius cõſeruationis nõ eſt nobis notus.¶ Sciēdū
eſt eni ꝙ deus eſt cā cõmunis ⁊ cauſa ꝓpria ſingulo-
rū.Sic enim eſt cā cõmunis rerū:qꝛ cālitas ſua ſe ex
tēdit ad oīa.eſt ēt cā propria cuiuſqʒ rei:qꝛ in eo relu
cent rõnes ſinguloꝝ entiū.Sunt eni in deo ꝓprie rõ
nes oiuʒ ut probat aug⁹.82.q.q.de ideis.In vbo eni
diuino rõnes ſunt ꝓprie oium rerū:qꝛ ut ſcribitur 6º
de trini.uerbū eſt ars dei patris oīpotentis plena rõ
ne oium viuentiū.Si ergo per deū tanꝙ per cāʒ uel-
lemus habere ſcientiā alicuius effectus:opʒ nos co-
gnoſcere quō deus eſt ꝓpria cā illius:qꝛ per coīa non
aggrauatur ſciētia.cū ergo ſubtracto ordine ſecūdo-
rum agentiū deus nõ ſit ꝓpria cā rerū niſi prout in eo
relucent rõnes ꝓprie ſinguloꝝ:cū nõ ſit nobis notus
diuinus ordo:⁊ nõ ſint nobis note ꝓprie rationes in
deo exiſtētes:nõ poſſumus hr̄e ꝓpriā cognitionē ef-
fectus ꝑut imediate reducit̄ in diuinū ordinē.poſſu-
mus ergo intelligere accidēs itellecto ſubiecto:qꝛ nā
ſbſtātie in qua reſeruat̄ ꝓpria cauſalitas accidētis:nõ
ſuperat intellectū noſtrū:ſed nõ poterimus intellige-
re accidens nõ intellecto ſubiecto quātūcunqʒ redu-
camus accidēs in diuinū ordineʒ:qꝛ nā diuina in qua
relucet ꝓpria rõ cālitatis cuiuſlibet effectus excellit
intellectū nr̄m.Nec ſumus ſufficiētes ad cognoſcen
dum quō cālitas quā habet ſbm̄ reſpectu accidentis
reſeruat̄ in p̊o agente:⁊ pōt deus accidens abſqʒ ſbie
cto cõſeruare in eſſe:qđ cū ſubiecto in eſſe conſeruat.
Dicamus ergo ꝙ ſicut ſcimus de deo qꝛ eſt:q̄d eſt aūt
ſm̄ nām ſcire nõ poſſumus.ſic ſcire poſſumus ꝙ po-
teſt deus accidens abſqʒ ſubiecto cõſeruare in eſſe:⁊
ꝙ ſublato ordine ſecūdorum agentiū remanet ordo
agentis primi:⁊ pōt deus abſqʒ ſecūdis agentib⁹ res
in eē producere ⁊ eas cõſeruare:ſed quō accidens in
eſſe cõſeruat:⁊ quō abſqʒ ſecundis agentibus res in
eſſe ꝓducit:intellectu nõ capimus.Sic ergo nunꝙ in
telligeremus accidēs intellecto ſubiecto niſi cogno-
ſceremus p̊ncipia ſubiecti ⁊ modū quo accidens a ſb
iecto fluit:ſic ſi iſtā dependentiaʒ reducere uolum⁹ in
diuinū ordinē:ſublato ſubiecto:accidēs abſqʒ ſubie
cto intelligere nõ poterimus:niſi intelligamus diui-
nā nām:⁊ cognoſcamus modū ſʒ quē entia a deo flu
unt ⁊ per ipm̄ in eſſe cõſeruant̄ qđ proprie cognoſce-
re ſuperat intellectuʒ cuiuſlibet viatoris.Sed forte
videt̄ alicui mirabile:ſi poſſumus cognoſcere accn̄s
virtute diuina poſſe eſſe ſine ſbō ⁊ tñ ipm̄ ſine ſbō in
telligere nõ poſſumus.Manifeſtū eſt ergo qđ 2º de-
clarandū dicebat̄:vʒ ꝙ ſi ſciremus aliqđ accidēs abſ
qʒ ſbō eſſe:ipm̄ tñ abſqʒ ſbō nõ poſſemus intelligē.
Sciendū ergo ꝙ cā q̄re accidens abſqʒ ſbō nõ pōt i-
telligi nõ ꝓe ſumit̄ ꝑꝑ ipm̄ in eſſe actualiter:ſed ꝑpt̄
ipam aptitudinē quā hēt accidēs ut ſbō inſit.Si eni
nullus naſus eēt ſimus:ſimitas actualiter nõ ineēt ali
cui naſo:qꝛ actualis ihērētia req̄rit actuale eē:nõ exi
ſtēte aūt aliquo naſo ſimo : nulla ſimitas hr̄et actua-
le eē:⁊ per ↄn̄s actualiter nõ ineēt.Nõ tñ hoc poſi-
to poſſemus itelligere ſimū nõ intellecto:naſo eo eni
ipſo ꝙ ſimitas dicit nām talē que eſt apta eē in naſo:
nõ poſſumus itelligē ſimū nõ intellecto naſo.Cū er
go accidēs in ſacramēto altaris ponit̄ eē abſqʒ ſubie
cto lʒ illud accidens actualiter ſubō nõ inſit ⁊ virtu-
te diuina ablata ſit ab eo actualis ihērētia : tñ qꝛ apti
tudo ihērēdi inſepabiliter cõcoīcat nām accidentis:
cū illud accidens maneat accidens ⁊ nõ ſit amota ab
eo nā propria non eſt amota ab eo aptitudo inheren-
di.poſſemus enim dicere de illo accidente qđ non in
eſt:eſt tamen aptum natum ineſſe.Non enim ſemper
aptitudo inſeparabiliter eſt annexa actui:poteſt eniʒ
eſſe quis aptus natus ratione uti.qui rationem non
utitur.Immo quia non competit illi accidenti per na
turam ſuam ꝙ non inſit ſed per miraculum:quantuʒ
eſt de natura ſua ſemper eſt aptum natum ineſſe.⁊ ſi
relinqueretur nature ſue uel eſſe deficeret uel ineēt.
Non ergo amota eſt ab illo accidente aptitudo in-
herendi.cum ergo accidens non poſſit intelligi ſi-
ne ſubiecto propter aptitudinem quā habet ut inſit
quantumcunqʒ ſciamus accidens aliquod non ineſſe

actualiter: quia ſcimus ipſum aptitudinem habere ut ſubiecto inſit ſemp intelligimus accidẽs in ordine ad ſubiectum. aliud eni eſt cognoſcere de re q̃d eſt: aliud eſt cognoſcere ipſam eẽ. De ſubſtantijs eni ſepatis ſcimus q2 ſunt: q̃d aũt ſunt ſcire nõ poſſum⁹. ꝛ ſcimus ꝙ ut ſint: effectib⁹ nõ idigẽt: effectus eni nõ faciũt ad eẽ eoꝝ: ꝛ tñ eas nõ itelligimus niſi per effectus. cũ enim noſtrũ itelligere nõ ſit abſq3 fantaſmate. ſbas ſeparatas ſic itelligim⁹ ut fantaſmata hñt. Si ergo pp hoc hñt intelligi per fantaſmata q2 effectus earum fantaſmata hñt: non intelligimus eas non intellectis effectibus. ſic ut aptemus aliquo modo ſimile ad propoſitũ. Dicamus ꝙ licet ſciam⁹ virtute diuina accidens poſſe ſine ſubiecto eẽ: nõ tñ ipm poſſum⁹ intelligere nõ itellecto ſubiecto. ineẽ eni ꝛ aptitudo inherẽdi: ſic ſe videntʼ hĩe ꝙ actuale ineẽ reſpicit ip3 eẽ accidẽtis. aptitudo eni iherẽdi ꝯcomitatur nãm ꝛ quiditatem ei⁹: licet nõ eodem modo ſit iſta proportio: q2 nec nã nec miraculo fieri põt: ꝙ nãe accidẽtis nõ ſit annexa aptitudo inherendi: ſed miraculoſe poteſt accidẽs eẽ abſq3 eo qõ inſit. Cum ergo nã ꝛ quiditas ſint obiectum intellectus: intelligere accidens eſt itelligere naturã ꝛ quiditatem accidentis: ſi aptitudo inherẽdi cõcomitatur ipſam nãm ꝛ quiditatem ꝛ ſublata actuali inherẽtia ab accidẽte nõ tollatur aptitudo inherẽdi: nõ poterit intelligi quiditas accidẽtis: ꝛ per ꝯſequẽs non poterit itelligi ipſum accidens ſine aptitudine inherẽdi: dato ꝙ actualiter nõ inſit. Et q2 aptitudo ad aliquid nõ poteſt intelligi ſine eo reſpectu cui⁹ dicitur aptitudo: relatiua ſint ſimul nãliter. i. nãli intelligẽtia poterit intelligi accidens non intellecto ſubiecto cui eſt aptum natum ineẽ. ſpecialis autem cã quare accidens ſine ſubiecto intelligi non ualet: qõ tertio ꝓponebatur oſtendendum ſm ꝙ ſpectat ad propoſitum ſic oſtenditur. q2 intellectus intelligendo naturam aliquam format diffinitionem. quicquid enim intelligitur ab intellectu qõ aliquo nomine ſignificari poteſt: per intellectum diffinitur: accipiendo diffinitionẽ large ſm ꝙ conceptus mentis diffinitio dicitur: uel ſm ꝙ omnis rõ iudicãs quiditatem rei diffinitio appellatur. ideo dictum eſt in 4° metaphiſice: ꝙ rõ quã ſignificat nomen eſt diffinitio. Immo q2 ſemp qõ quid eſt: eſt obiectum intellectus. ſic aliquid apud intellectum noſtrum intelligitur: ſm ꝙ competit eni hẽre diffinitionem: uel ſm ꝙ ei competit habere quiditatem. Cũ ergo accidẽtia habeant quiditate3 de diffinito per additamenta: ut dicitur 7° metaphiſice. eo ꝙ diffinitio ſubiecti quaſi additamentum quoddam ingrediatur diffinitione3 accidentis ex quo accidentia non hñt diffinitionem: niſi diffinitionem eorum ingrediatur ſubiectũ: ꝛ diffinitio ſubiecti nõ poterit eẽ intellectus accidentiu3 ſine intellectu ſubiecti: unde bene dictum eſt in principio. 7. metaphiſice. ꝙ ſubſtãtia eſt prior accidente diffinitione ꝛ cognitione: ut q2 diffinitio accidentis non poteſt eſſe ſine ſubſtantia uel ſine diffinitione ſbe: nõ poterit itelligi accidẽs ſi nõ intelligat ſba. Eſt eni hic rõ recte ad propoſitum: ut dicamus accidẽs qõ in ſacramẽto altaris ſine ſubiecto eſt: nõ põt itelligi a nobis nõ itellecto ſubiecto: q2 cũ partes poſite in diffinitione nõ dicãt actum ſed aptitudinem pp hoc nõ poteſt intelligi accidẽs nõ intellecto ſubiecto: q2 ſba eſt prior accidẽte diffinitione. ut q2 diffinitio ſbe ingreditur diffinitionem accidentis: cũ habitũ ſit ꝙ amota actuali inherentia accidentis remanet aptitudo ut ſubiecto inſit: non poterit intelligi illud accidens nõ itellecto ſubiecto: nõ q2 ſubiecto inſit. ſed q2 eſt aptum natum ſubiecto ineſſe: quã aptitudinem importat diffinitio accidentis quã intelligendo formamus. ¶ Patet ergo ex dictis ꝙ diuinum ordinem comprehendere non poſſumus. Multa ſunt deo poſſibilia que intelligere non poſſumus. facit enim deus accidens ſine ſubiecto eſſe qõ intelligere non poſſumus non intellecto ſubiecto. Concludamus ergo ut cõcludebatur in theoremate propoſito. videlicet ꝙ uere laudandus ꝛ uenerandus eſt ille ſũmus oipotẽs cui multa ſunt poſſibilia que itellectu capere nõ ualemus.

Propoſitio. XLII.

C

Onuerſione facta q2 remanent dimẽſiones panis in loco circũſcriptiue ꝛ ſitualiter exiſtentes: dici põt ꝙ localr manere poſſit hoſtia ꝯſecrata. Declaratio.

¶ Poſtꝙ auxiliante deo oſtendimus quomodo corp⁹ chriſti exiſtit in hoſtia ꝛ quomodo virtute diuina in ſacramento altaris poteſt eſſe accidens abſq3 ſubiecto. Nunc autem reſtat oſtendere cum corpus chriſti non ſit motibus ꝛ tranſmutationibus ſubiectum qualiter ſaluare poſſumus motus ꝛ mutationes q̃s videmus in hoſtia ꝯſecrata. accipiẽdo autem motũ large prout mutatione3 includit ut poteſt haberi ex 3° phiſicoꝝ. Motus eni eſt in quatuor generib⁹ ſm ꝙ quatuor ſunt res ad quas eſt motus ſba. quantitas. qualitas. ꝛ ubi. Mot⁹ aũt in ſba dicitur generatio uel corruptio: in quãtitate augmẽtũ uel diminutio: in qualitate alteratio: in ubi loci mutatio. Oẽs aũt hos mot⁹ aſpicim⁹ in ſacro altaris. Eſt enim ibi loci mutatio: q2 hoſtia ꝯſecrata de vno altari ad aliud poteſt deferri. Sic ẽt ibi alterationem eẽ ꝯtingit: q2 põt hoſtia calefieri ꝛ infrigidari. ꝛ rurſum augmẽtũ ꝛ diminutio ibi eſſe pñt: q2 põt ibi eſſe rarefactio ꝛ ꝯdenſatio: q2 accipiẽdo augmẽtũ ꝛ diminutionẽ large abſq3 rarefactione ꝛ ꝯdẽſatione augmẽtũ ꝛ diminutio ibi eẽ nõ pñt. qõ ꝛ ſi dubiũ eſt utrũ in ſacramẽto altaris poſſit eſſe rarefactio ꝛ ꝯdẽſatio prout chriſtus eſt ſacramẽtaliter ſub ſpecie panis: oino tñ manifeſtu3 eſt ꝙ ibi talia eſſe pñt prout eſt ſub ſpecie vini. Sic etia3 in generatione aſpicimus. poteſt enim hoſtia ꝯſecrata corrumpi: ex cuius corruptione pñt ide uermes generari. Et q2 non videtur ꝯgruum ponere per miraculum talia fieri: ideo oſtendemus de omnibus tranſmutationibus tactis ſingulariter: quomodo poſſunt ꝯtigere circa ſacramẽtum altaris. Et primo de loci mutatiõe: q2 de illa fit ſpecialis mẽtio in theoremate qõ pmanib⁹ nũc habemus. Notãdũ ergo ꝙ oſtẽdere hoſtiam cõſecratã poſſe moueri localiter: eſt declarare ꝙ dimẽſiones panis remaneãt ſub quibus hẽt eẽ ſba corporis chñi. Qõ ergo oporteat dimẽſiones panis remanere duplici via declarare poſſum⁹. ¶ Prima via ſic patet. Nam ut ſuperius dicebatur corpus chriſti icipit eſſe in hoſtia: nõ q2 deſcẽdens de celo icipiat eẽ in altari: ſed q2 aliq̃d ut panis ſba: eſt ꝯuerſum in ipſum. Sic eni arguit phs in p° de gñatione ca° de augmento. ꝙ qñ aliquid generatur ex alio: ibi icipit eſſe genitum: ubi erat illud ex quo generatũ eſt. A ſimili ergo nos arguere poſſum⁹: ꝙ cũ aliq̃d trãſſbatur ꝛ conuertitur in aliud ibi icipit eẽ illud in qõ aliquid eſt ꝯuerſum in quo erat illud qõ eſt ꝯuerſum in ipm. Si ergo ſba panis ꝯuerſa in corp⁹ chñi erat in altari: ẽt in altari icipit eẽ corpus chñi. Nõ aũt dicere poſſum⁹ ꝙ corpus chñi icipit eẽ in altari mediãtibus dimẽſionibus proprijs: cũ oſtẽſum ſit ſic chñm eſſe ſub ſacramento ꝙ nõ eſt ibi ſba corporis chriſti mediãte quãtitate: ſ3

quãtitas mediãte ſbã: oportet ergo remanere dimē-
ſiones panis quibus mediãtibus ſit chr̃s ſacr̃aliter in
altari: cum mediãtibus dimēſionibus proprijs ibi eē
nō poſſit. qđ ſi diceretur miraculo fieri poſſe ſic ſbãꝫ
panis conuerti in corpus chriſti qđ tñ dimēſiones pa
nis nō remaneãt: ſequeretur ſm talem conuerſionem
chriſtū nuſꝙ̄ eē. per ſe eni ſacramētaliter chriſtus nuſ
ꝙ̄ eſt: qꝛ mediãtibus dimēſionibus proprijs nō eſt ſa
cramētaliter alicubi. Si ergo chriſtus prout ſacramē
taliter habet eē nō eēt alicubi mediãtibus dimēſioni
bus alijs: ut mediãtibus dimenſionibus panis: ſeque
retur ꝙ chriſtus prout eſt ſub ſacramēto nullomodo
determinaretur ad locum: qđ etiam ſi miraculo fieri
poſſet corporaleꝫ ſbãm virtute diuina nō determina
ri ad locū aliquē: cū tale miraculū nullomodo eſt cō-
ueniēs ſacramēto. Sacramēta eni ſunt medicine no-
ſtre que in uſum noſtrū ueniūt. ſed ſi corpus chr̄i ut ſa
cramētaliter habet eē nō determinaretur ad locum:
nō poſſet uenire in humanū uſū. Nō eni uti poſſumꝰ
ſm ꝙ hic de uſu loquimur hijs que nullomodo ad lo
cū determinant. Eſt ergo vna rō quare opꝫ dimēſio-
nes panis remanere: ut corpꝰ chr̄i ut ſacramentaliter
hēt eſſe aliquo modo determinaret ad locū ſine qua
determinatione nō poſſemꝰ uti iſto ſpūali cibo. Im-
mo qꝛ ſacr̃m eſt inuiſibilis gratie viſibilis forma: niſi
aliquo modo determinaretur ad locū nec eēt q̄d ſen
ſibile: nec ſacr̃m eē poſſet. ¶ Secūda via ſumitur ſi
conſiderãtur per uerba que fit conuerſio panis in cor
pus chr̄i. hee aūt due vie ſibi corrñdent. In quolibet
eni ſacr̃o eſt duo ꝯſiderare: ſanctificationē mãe: ⁊ uſū
ſacramēti. Sanctificatio mãe in hoc ſacramēto fit cū
dicitur. hoc eſt corpus meū. uſus aūt huius ſacramen
ti conſiſtit ex eo ꝙ hoſtiã conſecratã accipimus ⁊ mã
ducamus. Prima ergo via ſic oſtēditur ꝙ oportebat
dimēſiones panis remanere ꝑꝑ uſuꝫ ſacramēti. Sed
hec ſecunda via manifeſtat ꝙ expedit tales dimēſio-
nes remanere ꝑꝑ ſanctificationem materie. Nam in
ſanctificatiōe materie ut tactū eſt proferūtur hec uer
ba. hoc eſt eni corpꝰ meū: ⁊ li hoc demonſtrat ꝯtentū
ſub ipſis dimēſionibus: uel ſub ipſa ſpecie panis. Eſt
eni ſenſuſ hoc. i. ꝯtentū ſub hoc: ut ſub hijs dimēſioni
bus: ſiue ſub hoc uelamine ſpecierū hoc eſt corpꝰ me
um. In hac eni ꝯuerſione eſt tria ꝯſiderare. terminū a
quo: terminuꝫ ad quem: ⁊ id qđ eſt cōmune ꝙ manet
trãſmutatione facta. Terminus ad quem eſt corpus
chriſti in qđ panis conuertitur: id autem qđ eſt cōmu
ne ſunt ipſa accidentia panis que manēt ꝯuerſione fa
cta. Sic ⁊ in alijs trãſmutationibuſ eſt tria conſidera
re: ſi eni ex aere fit ignis: terminus a quo eſt forma ae
ris que non manet: terminus ad quē eſt forma ignis:
que iducitur in mã. id autē qđ eſt cōmune eſt ipſa mã:
qꝛ aliquãdo eſt ſub forma aeris: aliquãdo ſub forma
ignis. Sunt ergo tria in trãſmutationibus nãlibus. ſi
cut in hac trãſmutatione ſupernãli: differenter tamē
ut ſuperiuſ tãgebatur qꝛ qđ eſt ibi cōmune eſt ſbã ali
qua: ut mã uel ſubiectum. hic auteꝫ non ſubiectum ali
qđ ſed ſola contingit accidentia remanere. Cuꝫ ergo
dicitur hoc eſt corpus meum: li hoc nihil demonſtrat
terminum a quo: ut ſubſtãtiã panis: uel terminum ad
quem: ut corpus chriſti: uel id qđ eſt cōmune ut acci-
dentia panis. ſub quibus ante conuerſionem erat ſbã
panis: facta autem cōuerſione eſt ſub eis corpus chri
ſti. ꝑꝑ qđ contineri ſub illis ſpeciebus eſt cōmune: ſuc
ceſſiue eni ⁊ ſm diuerſa tꝑa eſt cōmune ſubſtãtie pa-
nis ⁊ corpori chr̄i: ergo li hoc nō poteſt demonſtrare
ſbãm panis: qꝛ panis nō eſt corpꝰ chr̄i. nec pōt demō
ſtrare corpꝰ chr̄i. qꝛ in ꝓncipio locutionis cū dicimus
hoc. nōdū eſt ibi corpus chr̄i. ergo li hoc demonſtra-
ret qđ nō eēt. Tutius ergo ⁊ coīus tenet ꝙ li hoc de
monſtrat id qđ eſt cōe ut ſit ſenſus. hoc. i. ꝯtentuꝫ ſub
hoc. ſiue ſub hijs ſpēbus eſt corpus meū. Non videt
ualere illud ad qđ quidã ꝯfugiunt uolentes vitare in
cōueniētia per hoc ꝙ uerba predicta ſunt ſignificati-
ua ⁊ factiua. qꝛ ſi per hūc modū deberet uerificari ꝓ-
poſitio abſqꝫ eo ꝙ li hoc demōſtraret qđ eſt cōe: con-
gruētiꝰ diceret hoc ſit corpꝰ meū: ꝙ̄ hoc eſt corpꝰ me
um. ⁊ dicere chr̄ꝫ nō tradidiſſe formã per oēꝫ modū
ꝯgruã: eſt oſtēdere ſe eē ſapiētiorē eo qui eſt dei vir-
tus ⁊ dei ſapiētia. Poſſumꝰ aūt qđ dictum eſt decla-
rare in nãlibus: ſiquis eni illiꝰ eēt efficacie ꝙ de quo-
cunqꝫ diceret hoc eſt aurū. fieret aurū: li hoc non de-
monſtraret terminū a quo nec terminū ad quē: ſed id
qđ eſt cōmune. Eſt eni ſenſus. hoc qđ eſt auruꝫ. i. hoc
qđ eſt in hac mã eſt aurum. Si ergo debent uerificari
uerba prolata ad ſanctificationē mãe: opꝫ ibi rema-
nere aliquid cōmune ut opꝫ ꝙ remaneãt ibi acciden-
tia panis ſub quibus eſt poſtea corpus chriſti. Immo
talis demonſtratio qualis per hoc deſignatur abſqꝫ
predictis accidentibus fieri non ualet. Et qꝛ inter ce
tera accidentia quãtitas eſt magis propinqua ſubſtã-
tie ⁊ eſt illud per qđ aliquid magis determinatur ad
locū: ideo oppoſitio tenet quãtitatē paniſ remanere.
poſſumꝰ ergo in hoſtia ꝯſecrata motū localē ſaluare:
eo ꝙ remanēt dimēſiones hoſtie exiſtētes in loco ſi-
tualiter ⁊ circūſcriptiue: qđ ſufficit ad ſaluãdū motuꝫ
localē. qđ ſi diceret ꝙ mathematicus non abſtrahit a
quãto. abſtrahit tñ a motu: ergo ſola quãtitas nō vi-
detur ad motū ſufficere. De leui rñdere poſſumuſ: qꝛ
ut ſcribitur in ꝓ̄mo de generatione mathematicis cor
poribus debentur tactus ⁊ locuſ. ſed ille tactus ⁊ ille
locus eſt imaginatus ſolū: qꝛ mathematica ſm ꝙ hiꝰ
abſtracta ſunt a mã ſenſibili. ⁊ a mã nãli. qđ ſi hoc nō
eēt cōpeteret mathematicis tactꝰ ⁊ locus nãlis: ⁊ eti
am motus nãlis eis ꝯueniret. quãtitas aūt panis que
manet in ſacramēto altaris nō eſt quãtitas mathema
tica. nec eſt quantitas ſeparata a quali. Remanet eniꝫ
ibi quãtitas cū qualitate ⁊ cū ceteriſ accidentibuſ pa
nis: poterimꝰ ergo ibi ſaluare tactū ⁊ locū ⁊ motū nã
lem qđ declarare uolebamus. Propoſitio. XLIII.

n Ulla tranſmutatione facta in chriſto
ſaluare poſſumus alterationem in ho
ſtia: qꝛ remanet panis quantitas ſubie
cta qualitatibus ſm quas contingit aliquid
alterari. Declaratio.

¶ Quia eſt ex ſuperioribus declaratum quomodo in
hoſtia conſecrata poteſt ſaluari motus localiſ: nūc au
tem reſtat oſtendere quomodo ibi ſaluari poſſit mo-
tus alterationis. poteſt enim hoſtia calefieri ⁊ infrigi
dari ⁊ ſm alias alterationes alterari. non autem poſ
ſumus dicere ꝙ ibi fiat illuſio ſenſus: ut ꝙ videatur
hoſtia calefaciendo ſed non calefiat: videatur hume
ctari: ſed non humectetur. oſtenſum enim fuit ſupra
per ambroſium ꝙ non debet eſſe illuſio ſenſus in ſa-
cramento ueritatis: quemadmodum ſenſus illuditur
in preſtigijs magorum. igitur ex quo hoſtia alterari
aſpicimus fatenduꝫ eſt ꝙ ſit ibi uera alteratio. nec ēt
dicere poſſumuſ ꝙ ſit ibi alteratio uera. qꝛ nihil ibi al
terat ponēdo miraculoſe eē ibi alterationē ſine ſubie
cto. dictum eſt enim ꝙ accidentia ſucceſſiua adeo a
ſubiecto depēdent: ꝙ nec miraculoſe nec naturaliter

fieri poteſt ꝙ habeat per ſe eſſe. ¶ Rurſuſ qꝛ per ta
leꝫ alterationē fit via ad corruptionē: qꝛ per nimiā ca
lefactionē poſſet hoſtia incinerari: ⁊ ꝙ ad tales effe-
ctus iteruenīat miraculū nō videtur congruū. Dato
ergo ꝙ miraculo fieri poſſet qd eſſet alteratio abſqꝫ
eo ꝙ aliquid alteraretur: hiꝰ tamē alterationes quas
videmus poſſe cōtingere circa ſacramētū altaris: po
nere per miraculū nō eſt neceſ. Solū ergo vna via re
ſtat ut dicamus in ſacro altaris remanere quātitatem
ſubiectā qualitatibus: ⁊ qꝛ ſm qualitates habet fieri
alteratio: poſſumus ibi ſaluare alterationē ſm ꝙ vna
⁊ eadē quātitas poteſt eſſe ſubiectum diuerſarū qua-
litatum. Sicut eni nāliter eſt generatio in rebꝰ corru
ptibilibꝰ: qꝛ corruptibilia coīcant in mā que eſt ſubie
ctū formarū ſbaliū: ſic nāliter poſſumꝰ ſaluare altera
tionē circa ſacrm altaris: qꝛ remanet ibi quātitas que
eſt ſubiectū qualitatū. Sufficit eni ad ſaluādam trāſ-
mutationē de forma ad formā: ꝙ ponamus tertiū qd
poſſit ſubijci utriqꝫ forme: ſed ſi ſic dicimus qd credi-
mus bene dictum occurrit nobis quedam dubitatio.
qꝛ ut ſcribitur in pmo de generatione capitulo de dif
ferētia alterationis ad generationem: yle eſt maxime
ſubiectū generationis: in alijs aūt trāſmutationibus
aliquo modo eſt ſubiectū. Dicitur eni yle .i. mā prima
eſſe maxime in generationibꝰ ſubiectū. qꝛ forma ſba
lis ſm quā eſt trāſmutatio in generatione ſimpliciter
imediate hēt fundari in pma mā: ſed alie trāſmutatio
nes hñt aliquo modo pro ſubiecto mām: qꝛ ea ſꝫ que
alie trāſmutatiōes attēdūtur: uel fundātur in ipſo cō
poſito: uel imediate fundātur in aliquo accidēte. ue-
rū qꝛ qd pmū eſt in omni genere eſt cā oium aliorum
que ſūt poſt: qꝛ mā eſt pmū ſubiectū qcqd aliud ſubij
cit nō hēt qd poſſit ſubijci niſi per māꝫ. Si ergo quā
titas eſt ſubiectum qualitatis ⁊ pōt eſſe ſuſceptiua di
uerſarū qualitatū: hoc hēt per mām in qua fundatur:
igitur in motu ad albedinē ⁊ in oībus alterationibus
eſt aliquo modo ſubiectū mā: qꝛ ſuperficies non hēt ꝙ
ſit ſubiectū albi ⁊ nigri niſi per ipm ſubiectum ut per
mām. Unde ⁊ phs in 2° metaphiſice māꝫ appellat fū
damētū nature. Eſt eni fundamētū cuiuſlibet trāſmu
tationis nālis: licet ergo remaneat quātitas panis ſb
iecta qualitatibus: tñ qꝛ nō manet mā panis: cū mā ſit
pmū fundamētū trāſmutationū nālium oiuꝫ: ⁊ amo
to pmo amouent oia que ſunt poſt ut videt in hoſtia
ꝯſecrata: nāliter ſaluare nō poſſumus motū alteratio
nis. Et ſicut ex hijs que dicta ſunt videtur ſequi: ꝙ fa
cta ꝯuerſione ſm accidētia panis nō poſſe fieri altera
tionem paſſiuam: ita ſequi videtur ꝙ ſm talia acci-
dentia non poſſit fieri alteratio actiue. videtur enim
eſſe dicēdū hoſtiā ꝯſecratā nō poſſe alterari nec alte
rare. Nam ſicut mā eſt primum potentiale ⁊ eſt pmū
principiū omnis trāſmutationis paſſiue: ſic forma ſb
ſtātialis reſpectu aliarū formarū eſt pmꝰ actus ⁊ re-
ſpectu earū eſt primū principium oīs trāſmutationis
actiue. agūt eniꝫ oēs forme accidētales in virtute for
me ſbalis: ſicut eniꝫ accidenti nō cōpetit ſubijci niſi in
virtute māe: ſic accidētibꝰ nō cōpetit agere niſi in vir
tute forme. cū ergo nec manet mā nec forma panis: ſꝫ
tota ſba panis conuertatur in corpus chriſti: ⁊ etiam
non remaneat mā ⁊ forma vini: ſed in ſanguinem con
uertatur tota vini ſba: ſm accidentia panis ⁊ vini nō
poterit fieri ibi alteratio nec actiue nec paſſiue. Si er
go facta ꝯuerſione aliquid poneretur in calice nō hu-
mectaretur ab accidētibus vini: nec ēt aliqua altera-
tio ut videtur fieri poſſet ſꝫ illa accidētia. que omnia
repugnāt his que ſenſui apparēt. ¶ Notādum ergo
ꝙ tota cā quare vnū accidēs nō poteſt eſſe ſubiectuꝫ
alterius accidētis niſi hoc hēat virtute materie que
ponitur eē primū ſubiectū: tota cā quare oīs trāſmu
tatio preſupponit māꝫ ſumitur ex eo ꝙ accidētia abſ
qꝫ mā in eſſe cōſeruari nō poſſunt: ſed ſi collatū eſſet
alicui accidēti ꝙ poſſet ſine ſubiecto perſiſtere: ſi illō
accidens eſſet ſuſceptiuū proprietatuꝫ: nāliter poſſet
ab vna proprietate ⁊ ab vno accidente trāſmutari in
aliud: poterit ergo quātitas ſi poteſt habere per ſe eē
ſine mā ab vna qualitate in alia trāſmutari: ⁊ eſſe ſub
iectum diuerſarum qualitatum ſine mā. qꝛ tota cā q̄-
re talis trāſmutatio non poteſt quātitati competere
ſine mā ut dictum eſt ſumitur: qꝛ quātitas ut ſic mā in
diget: ⁊ qꝛ nō poteſt ſubiectum eē ut ſic: non poteſt eē
ſubiectū: niſi per māꝫ. ſed virtute diuina ſicut pōt qti
tati conferri per ſe eſſe: ſic poterit ei cōferri qd per ſe
ſubiectū ſit ⁊ ꝙ per ſe trāſmutari poſſit. trāſmutatio
aūt fecit ſcire ſubiectū ⁊ materiā. ut vult cōmentator
in de ſba orbis. Quod ergo poteſt per ſe ſubiectum
eſſe: poteſt per ſe trāſmutari ſm ea quorum ſubiectū
ponitur. Et qd dictuꝫ eſt de alterari paſſiue ualet ad
intelligenduꝫ quomodo ibi poteſt eē alterari actiue.
Nā ſicut quātitas panis ⁊ vini facta conuerſione alte
rari poſſunt ſuſcipiendo alia ⁊ alia accidentia: ſic ſm
accidētia que habent poſſunt alia alterare. alteratio
enim eſt motus ad formā accidentalem: ⁊ ſi per for-
mā accidentalem forma accidētalis iducitur: nō com
petit accidēti agere ultra ſuā ſpēꝫ. Si ergo accidētia
dicūtur agere in virtute forme ſbalis: hoc itelligēdū
eſt quātū ad itroductionē forme ſbalis: qꝛ ſi ignis per
calorē generat ignē: hoc fit prout calor agit in virtu-
te forme ſbalis ignis: ageret eni calor ultra ſuā ſpeciē
ſi in virtute ꝓpria poſſet iducere formā ſbalē. Sed ſi
ad itroductionē forme accidētalis hoc vellemus ex-
tēdere ut diceremus accidēs agere in virtute forme
ſbalis. nō ſolū quātū ad generationē ſbe: ſed ēt qtuꝫ
ad alterationē que fit ſm accidētia hoc pro tāto ueri
tatē hīet: qꝛ ſicut cōpeteret alicui eē ſic cōpetit agē. ⁊
qꝛ accidētia non pñt per ſe eē abſqꝫ forma ſbali: non
pñt per ſe agere abſqꝫ tali forma. Dia auteꝫ accidētia
de quibꝰ loqui itēdimꝰ: fundant in ſubiecto cōpoſito
ex mā ⁊ forma. Uerum qꝛ mā dicit quid in potētia ⁊
hēt rōnem ſubijcibilis. forma vō dicit quid in actu ⁊
hēt rōnē actiui. ideo licet a toto cōpoſito hñt accidē
tia eē ⁊ agere ⁊ qd ſint ſubiectū ⁊ qd agāt: tñ compe
tit accidētibus ſubijci rōne māe ⁊ agere rōne forme.
qꝛ ⁊ ſi oriunt ⁊ conſeruātur in eſſe per mām ⁊ formā:
qꝛ mā cū forma eſt cā omnium accidentium que fiūt
in ea: nō tñ eque ex quo cōparātur hiꝰ accidentia ad
mām ⁊ ad formā. Sed quātitas que hēt rōneꝫ ſubie
cti magis ſe tenet ex pte māe: qlitas vō que hēt rōnē
actiui magis ſe tenet ex pte forme. Dicamus ergo pro
ut ſpectat ad propoſitum ꝙ ſicut quātitas ſi non po-
teſt per ſe eē abſqꝫ mā poteſt per ſe ſubijci abſqꝫ illa:
ſic qlitas ſi poteſt per ſe eſſe abſqꝫ ſbali forma poteſt
per ſe agere abſqꝫ illa: loquendo de actione ſm quaꝫ
inducitur accidentalis forma rōne cuius non dicitur
agens agere ultra ſuā ſpeciem: qꝛ de modo ſm quem
ibi poteſt eē trāſmutatio ad ſbalem formā uel in ſub
ſtātialem formā in ſequētibus appebit. patet ergo ꝙ
in ſacramento altaris poteſt eſſe alteratio paſſiue: qꝛ
remanet quātitas ſubiecta qlitatibus: ⁊ poteſt eſſe al
teratio actiue: qꝛ remanet qlitas in qtitate fundata.
poſſumus ergo alterationem ſaluare in hoſtia non ſo
lum paſſiue: ſed etiam actiue quod declarare voleba
mus.

Propoſitio. XLIIII.

n On augmentata corporis chriſti ſubſtantia circa ſacramentum altaris per rarefactionem ꝛ condenſationem cōtingere poterit motus augmenti. qꝛ dimenſiones indeterminate determinatis dimēſionibus ſunt ſubiecte. Declaratio.

¶ Saluabimus per precedentia in ſacramento altaris motū localē ꝛ alteratione̅: nunc aūt reſtat oñdē quomō ibi ſaluari poſſit augmētuꝫ ꝛ diminutio: quē motum in predicto ſacramento ſaluare maiorē difficultatē continet ꝙ̄ fuerit difficultas predictorū motuū. augmētū aūt ꝛ diminutionē circa aliqđ poſſumus dupliciter itelligere. ¶ Primo per ſubtractionē alicuꝰ partis: uel per additionē noue mãe: ꝛ ſic augmētū ꝛ diminutio ꝓprie fit in rebus aiatis in quibꝰ qꝛ alimētū traſmiſſum ad ſingulas partes ꝯuertit in ſbam aliti: quelibet pars aucti eſt augmentamenti: ꝛ in diminuēdo quelibet parꝫ diminuti eſt diminuta. Et qꝛ ꝙ̄libet ptē aucti auctā eē opꝫ ꝛ diminuti diminutam eſſe que ſunt ꝓpetates augmēti ꝛ diminutionis ut dī in pꝰ de gñatione caº de augmēto. iō ꝓpe augmētū inuenit in rebꝰ aiatis: ſꝫ tñ aliq̄ mō in rebꝰ inaiatis iuenit augmētū per additionē noue mãe: qꝛ ſi lapides lapidibꝰ cumulant: maioreꝫ aceruū lapidē efficiūt: ꝛ ſic loqui de augmēto ꝛ diminutione ut intēdimꝰ certū eſt ꝙ ſi diuidat hoſtia ꝯſecrata: pars hoſtie nō tātas dimēſiones habet ꝙ̄tas hēbat tota hoſtia: ꝛ ſub maioribꝰ dimēſionibus erat corpus chriſti hoſtia exiſtente integra ꝙ̄ ſit ea diuiſa in partes. Sic etiam ſi dimenſionibus vini ſub quibus exiſtit ſanguis chriſti alie dimenſiones adderentur. licet ſanguis chriſti augmentatus nō eēt: qꝛ ſub utriſqꝫ dimēſionibꝰ ſanguis chri totꝰ ꝛ idē exiſtebat: poſſemꝰ tñ dicere facta tali additione: ſanguinē chri eē ſub maioribꝰ dimēſionibus ꝙ̄ ꝓus: ſic ergo ponē augmentū ꝛ diminutionē videre nō eſt difficile. ¶ Scđomō pōt itelligi ꝙ dimenſiones ille ſub qbꝰ eſt corpꝰ chri uel eiꝰ ſanguis augmētantur ꝛ diminuūtur per rarefactionē ꝛ ꝯdēſationē: poſſet enī ſpēs vini ſub qua eſt ſanguis chri per frigus ꝯgelari ꝛ ꝯdenſari ꝛ occupare minorē locū ꝛ tūc ſub minoribꝰ dimēſionibꝰ eēt ſanguis chri ꝙ̄ ꝓus. Sic ēt per calorem ſpēs ille poſſent rarefieri ꝛ occupare maiorē locū: ꝛ tūc nullo addito eſſet ſanguis chri ſub maioribꝰ dimēſionibus ꝙ̄ ante: hec ſenſus iudicat. oculata eniꝫ fide tale augmētū ꝛ talē diminutionē percipimꝰ. Sꝫ quō hoc ꝯtingat ꝛ qualiter ꝙ in tali ſacramēto abſqꝫ additione aliaruꝫ dimēſionū per rarefactionē pōt eē motꝰ ad maiorē ꝙ̄titatē: ꝛ per ꝯdēſationeꝫ abſqꝫ ſubtractione pōt eſſe motus ad quātitatem minorē videre nō eſt facile. nāliter enī loquēdo nō eſt dare aliquā mutationē niſi ſit dare ſubiectū tertiū poſſibile ſubijci duabus formis oppoſitis uel priuationi ꝛ forme. Non enim eſſet motus nec mutatio ſm illuminationē: niſi eſſet aer uel aliqđ dyaphanū differens ꝛ a tenebra ꝛ a luce: aliquando habēs eſſe tenebroſum aliqñ illuminatū. Sic enim nō eſſet motus ab albo in nigrū niſi eſſet dare ſubiectū tertiuꝫ differens ab utroqꝫ: poſſibile ſubijci forme albi ꝛ nigri. ſꝫ aūt hūc modum ſaluabimus in ſacramēto altaris motū localem ꝛ alterationē: poteſt enī hoſtia moueri localiter: qꝛ dimēſiones hoſtie exiſtentes in loco circūſcriptiue ꝛ ſitualiter poſſunt ſe ſucceſſiue cōmenſurare diuerſis locis. ſic etiam ꝛ alteratio ibi eſſe pōt: qꝛ quantitas que ſubijcit qualitatibus eſt differēs a qualitate ꝛ pōt eē ſubiecta diuerſis qualitatibꝰ ſm quas ꝯtingit aliquid alterari. Sicut ergo nāliter nō pōt ibi eſſe motus ſꝫ qualitatē niſi ibi ſit aliquid qualitati ſubiectum: ſic nāliter nō pōt eſſe motus ſm quātitatē niſi ibi ſit aliqđ quātitati ſubiectuꝫ: uel ergo dicemꝰ ꝙ cū ſpecies vini ſub quibus eſt ſanguis chri per calorē rarefiūt ꝛ occupāt maiorē locum uel per frigus ꝯdēſantur ꝛ occupant minorē locū ꝙ hoc ſit ſupernāliter: uel oportet ibi dare aliqđ ſubiectū dimenſionibus vini qđ poſſit eſſe aliquando ſub magnis dimenſionibus aliqñ ſub paruis. ¶ Prima aūt poſitio eſt oino abſurda: qꝛ ex quo nāliter pñt ſpēs vini ifrigidari ꝛ calefieri nāliter ꝯdenſantur ꝛ rarefiūt ꝛ occupāt minorem locum. Uidemus enī ſenſibiliter ꝙ hiꝰ traſmutationes ſequuntur motū ꝛ tēperiem aeris nālem. congelatur enī ſpecieꝫ vini ſub qua eſt ſanguiꝫ chriſti in hyeme nō in eſtate. fingere ergo difficultatē hāc ꝙ hoc ſupnāliter fiat videtur oino ridiculū. ¶ Rurſum oñdere ꝙ illis dimēſionibus ſit aliquid ſubiectū eſt ualde difficile. habitū eſt enī ꝙ oia accidētia facta ꝯuerſione fundātur in quātitate: quātitas aūt ipſa nō fundatur in aliquo ſubiecto. Nō videtur ergo dimēſionibꝰ vini ſub qbꝰ eſt ſanguis chri aliquid eē ſubiectū: cū dimēſiones ipſe quātitatē dicāt. ¶ Notandū ergo ꝙ in mã paniꝫ ꝛ vini: ꝛ in mã omnium generabilium ꝛ corruptibiliuꝫ eſt duplex quantitas ꝛ duplex genus dimenſionum. Sunt enim ibi dimenſiones determinate ꝛ indeterminate. eſt enī mã generabilium ꝛ corruptibilium tāta ꝛ tāta: ꝛ occupat tātum ꝛ tantum locum. dicimus enim ꝙ tātum de mã quātum eſt in vno pugillo aque eſt in decē pugillis aeris: nec tñ tātū locum occupat materia ut eſt ſub vno pugillo aque: quantum occupat ut eſt ſub decem pugillis aeris: nullum enī horuꝫ habet mã per ſeipſam. Non enim per ſe eſt tāta ꝛ tanta ut multa uel pauca: nec per ſe occupat tantum ꝛ tantum locum ut magnum uel paruum: mã enim per ſe eſt pura potētia. Et qꝛ eſſentiale eſt materie eē in potentia: quicquid actualitatem aliquam uel diſtinctionem importat nō habet mã de ſe ſed acquirit illud ut eſt ſub tali forma accidētali ul' ſubſtātiali. oportet ergo dare formā ꝛ perfectionē aliquā per quā mã eſt tāta ꝛ tanta ꝛ per quam occupat tātū ꝛ tātū locū: hoc autē neceſſe eſt eſſe quantitatem: qꝛ quicquid importat magnitudinem ꝛ pluralitatem aliquā ſm quā accipitur aliqua partialitas molis neceſſe eſt illud quātitatem eſſe. Cū ergo competat materie habere parteꝫ ꝛ partem ex eo ꝙ eſt tāta ꝛ tāta: ꝛ ex eo ꝙ occupat tantū ꝛ tātū locū: oportet enim utrūqꝫ hoꝝ per quātitateꝫ conuenire. Si ergo oſtendere poterimus ꝙ non eſt eadem quātitas per quā mã eſt tāta ꝛ per quā occupat tātū locū. Et rurſum ſi poterimꝰ declarare ꝙ quātitas illa per quā res eſt mã tāti: precedit quātitatem illā per quā mã occupat tātuꝫ locū: ꝛ ꝙ in prima quātitate per quā mã eſt tāta tanꝙ̄ in ſubiecto fundatur alia quātitas per quā occupat tātum locuꝫ: facile erit ſuſtinere quomodo in ſacramento altaris ſaluari poteſt per rarefactionem ꝛ ꝯdenſationē motus augmēti ꝛ diminutionis: ꝛ occupationē maioris ꝛ minoris loci. Nam quantitas illa per quam materia eſt tanta poſſunt dici dimenſiones indeterminate: ſed dimenſiones determinate dici poſſunt quātitas per quā mã occupat tātum locum: utrum aūt ſic loqui de dimenſionibus indeterminatis ꝛ determinatis ſit ſm intentionē cōmētatoris qui ꝓmꝰ viſus eſt iſta notabilia inueniſſe. Et utrū ſit dare alias dimēſiōes indeterminatas in mã preter has de quibus locuti ſumꝰ: ꝛ quot mo-

dis accipiuntur dimenſiones determinate ⁊ indeter-
minate declarare nō eſt preſentis ſpeculationis: alibi
eni domino cōcedēte proponim⁹ hāc mām diffuſius
pertractare. Ad preſens tn̄ eſt declarādum: ꝙ quāti-
tas illa per quā mā eſt tāta que poteſt dici dimēſiones
idetermiate: ſubiecta eſt quātitati per quā mā occu-
pat tātum locum que poteſt dici dimēſiones determi
nate: oportet dimēſiones ideterminatas ſubijci dimē
ſionibus determinatis. Et qꝛ tātumdem de mā cum
eſt ſub forma aque occupat minorem locum cum eſt
ſub forma aeris occupat maiorem locū: oportet eaſ
dem dimēſiones indeterminatas aliquādo ſubijci ma
ioribus dimēſionibus determinatis ⁊ aliquādo mino
ribus. Si igitur hec cōuerſio que fit in ſacro altaris:
proprie uocatur trāſubſtātiatio: qꝛ ſic ꝯuertitur ſub-
ſtantia panis in ſubſtantiā corporis chr̄i ⁊ ſb̄a vini in
ſb̄am ſanguinis qd̄ nō eſt ꝯuerſio accidētiū in accidē
tia: ſed remanēt oīa accidētia panis ⁊ vini ſub quib⁹
eſt corp⁹ ⁊ ſanguis chr̄i: oportet remanere utraſqꝫ di
menſiones panis ⁊ vini determinatas ⁊ idetermina-
tas. ſicut ergo abſqꝫ variatiōe chr̄i ſaluabimus altera
tionē in ſacro altaris qꝛ ibi remanet quātitas poſſibi
lis ſubijci diuerſis qualitatibus: ſic ibi ſaluare poſſu-
mus occupatiōnē maioris ⁊ minoris loci: ⁊ motum
ad maiorē ⁊ minorē quātitatē: qꝛ ibi remanēt dimen
ſiones ideterminate poſſibiles ſubijci diuerſis dimē-
ſionibus ideterminatis. Ut ergo hec manifeſte appa
reāt: ſicut ſuperius tāgebat duo ſunt declarāda. Pri-
mo eni oſtēdēdū eſt ꝙ quātitas illa per quā mā eſt tā
ta: nō eſt eadē cū quātitate illa per quam mā occupat
tātū locū. ⁊ ꝙ dimēſiones idetermiate nō ſunt eedē
per eſſentiā cū dimēſionibus determinatis loquēdo
de dimēſionibus ideterminatis ⁊ determinatis ut hic
loqui incipim⁹. Secundo manifeſtabitur ꝙ quātitas
illa per quam mā eſt tāta eſt prior illa per quam occu
pat tātum locū ut eſt ei ſubiecta: uel ꝙ idem eſt dimē
ſiones indeterminate priores ſunt dimenſionib⁹ de-
terminatis ut indeterminate dimēſiones ſunt deter-
minatis ſubiecte. ¶ Primū duplici via oſtēditur. pri
ma talis eſt: ſi duo aliqua ſunt idē per eſſentiā corru
pto vno corrumpitur ⁊ aliū: ſed poteſt remanere ma
teria tāta abſqꝫ eo ꝙ remaneat occupatio tanti loci:
ergo non eſt eadem quātitas per quam materia eſt tā
ta ⁊ per quā occupat tātū locum: cū eni ex aqua fit
aer remanet mā tāta: qꝛ tantū de mā quantū erat ſub
forma aque fit poſtea ſub forma aeris. Nihil eniꝫ ibi
de mā deperditur qꝛ nihil ibi annihilat: nec aliud de
mā de nouo creatur. Remanet ergo materia tāta: ſed
non remanet occupatio tanti loci: qꝛ plus occupat de
loco ut eſt ſub forma aeris ꝙ ut eſt ſb forma aque. Di
menſiones ergo indeterminate loquēdo de eis ut hic
loquimur: non ſunt eedem per eſſentiam cum dimen-
ſionibus determinatis. ¶ Secunda via talis: quan-
do aliqua duo ſunt idem per eſſentiam: ſi potentia ali
cuius agentis ſe extendit ad vnum illorum: oportet
ꝙ ſe extendat ad aliud: ſed virtus nālis agētis poteſt
imutare quantitatem materie prout occupat tantum
⁊ tātū locū: nāliter eni fieri poteſt ꝙ mā occupās par
uum locum poſtea occupet maiorem locum: qꝛ nāli-
ter ex aqua fit aer. ⁊ ex aere ignis: ſed nulla virtus na
turalis agentis poteſt imutare quantitatem illam per
quā materia eſt tāta ⁊ tāta. Non eni naturaliter fieri
poteſt ꝙ paruū de materia fiat multū: qꝛ tunc ex gra-
no milij poſſet fieri mons vnus ⁊ turris vna ⁊ poſ-
ſet aliquid augeri eo nō rarefacto ⁊ nullo addito: qd̄
quidam conceſſerunt fallentes ſemetipſos per expe
rimenta fallentia. Sed hoc inquirere requirit ulterio
rem ſpeculationem. manifeſtum eſt tamen predictam
imutationē fieri non poſſe ab agēte naturali ut patet
per ph̄m in p° de generatione in ca° de augmēto. Nō
eſt ergo eadē quātitas per quā materia eſt tāta ⁊ per
quā occupat tantū locū: qꝛ virtus agentis naturalis
ſe extendit ad vnā quātitatē ⁊ nō ad aliā. Dimēſiones
ergo ideterminate nō ſunt eedē cū dimēſionib⁹ deter
minatis qd̄ p° dicebatur declarādū. Qd̄ autē hee di
menſiones precedant illas ⁊ eis ſint ſubiecte per eaſ-
dē vias declarari poteſt per quas oſtenſuꝫ eſt eas nō
eſſe eaſdē. nā ſi manet materia tāta ⁊ non remanet oc
cupatio tanti loci oportet naturaliter materiā prius
eſſe tantā ꝙ occupet tantū locū. Si eni eſſet poſteri⁹
nō remaneret amoto priore nec ex quo cōparari poſ
ſent: qꝛ tūc qua rōne mā poſſet abſolui ab vno poſſet
abſolui ab alio qd̄ nō eſt uerū. quacūqꝫ eni tranſmuta
tione nāliter facta ſemꝑ manet mā tāta quāta erat pri
us ſed nō ſemper occupat tātū locum. ¶ Rurſuꝫ eo
ipſo qd̄ nāle agens preſupponit id per qd̄ materia eſt
tanta: qꝛ non poteſt aliquid augmentare eo nō rarefa
cto ⁊ nihil addito ⁊ nō preſupponit occupationeꝫ lo
ci. qꝛ facere illā eandē materiā occupare maiorē locū
que prius occupabat minorē: prius eſt quantitas per
quā materia eſt tāta: ꝙ quātitas per quā materia oc-
cupat tantū locum. Si ergo aliqd̄ agens preſupponit
vnū ⁊ non aliud. qꝛ ſemper poſteriora priora preſup-
ponunt: oportet preſuppoſitum nāliter in via gn̄atio
nis p̄us eē eo ꝙ nō p̄ſupponit. Et qꝛ ſemper ea que
prius adherent materie ſubijciuntur hijs que poſteri
us adueniunt: non ſolū dimēſiones ideterminate pre
cedunt dimēſiones determinatas ſed etiam ſunt eis
ſubiecte: ⁊ etiam hee fundātur in illis. Sicut ergo qꝛ
cetera accidētia fundātur in quātitate: ideo ſaluaba-
mus ibi alterationis motū: prout eadē quantitas ali
quādo ſub vna quātitate eſt aliquando ſub alia: ſic qꝛ
dimēſiones determinate fundātur in dimēſionibus i
determinatis per rarefactionē ⁊ cōdenſationē pote-
rim⁹ ibi ſaluare motū augmēti ⁊ diminutionis prout
eedē dimēſiones ideterminate ſubijci pn̄t maioribus
⁊ minorib⁹ dimenſionib⁹ determinatis qd̄ declarare
uolebamus. ¶ Ex hijs aūt magis declaratur que di
cta ſt̄ in anteriorib⁹ theorematib⁹: qꝛ poſſet forte ali
cui eē dubiū quomodo in dimēſionibus panis ⁊ vini
poteſt iduci vna qualitas per motū alterationis. Om
nis eni forma dicitur educi de potentia materie: ſed
ex quo materia panis non manet ⁊ materia corporis
chriſti nō eſt ſuſceptibilis noue forme: nulla materia
eſt ibi de qua poſſit educi noua forma. quātūcunqꝫ er
go remaneat quantitas ſubiecta qualitati cum calor
nō imitatur ab extra: ſed educatur de potentia ma-
terie iuxta illud cōmentatoris in 12° metaphiſice. cor
pus calidum agens in aliud corpus non imittit calo-
rem ab extra: ſed facit potentia calidum actu calidū:
cum ibi non ſit dare materiam de cuius potentia edu
catur calor. non videtur ſufficere quantitas ſubiecta
qualitati ut ſit ibi motus a frigido in calidū. ¶ Sci-
endum igitur ꝙ omnis forma dicitur educi de poten
tia materie: ⁊ omnes forme dicuntur fundari in mate
ria: qꝛ formis materialibus ⁊ non accidentalibus nō
competit ⁊ nō per ſe eſſe niſi ex eo ꝙ in mā fundātur.
ſic ſi dimenſiones indeterminate ſubiecte dimenſioni
bus determinatis poſſent per ſe eē ex eis poſſent edu
ci accidētales forme fundate in ipſis. poſſet eni inde
educi raritas ⁊ denſitas. Nam ex hoc eſt aliquid ra-
rum: qꝛ dimēſiones ideterminate ſubiecte ſūt magnis

dimẽſionibus terminatis:⁊ ex hoc eſt denſum:qꝛ ille
eedem dimẽſiones indeterminate ſubijciũtur paruis
dimẽſiõibus terminatis. ¶ Poſſumus ergo per hec
duo genera dimẽſionum abſqꝫ alia materia ſaluare ra
ritatem ⁊ denſitatem:⁊ ponere motum rarefactionis
⁊ cõdenſationis:potẽtialiter igitur ⁊ virtute hec duo
genera dimẽſionum cõtinẽt raritatem ⁊ denſitatem.
Et qꝛ per ſe videtur eẽ ꝙ rarum ſequitur caloꝛ ⁊ den
ſum frigus:ex hijs dimẽſionibus per raritatem ⁊ den
ſitatẽ educi poterit caloꝛ ⁊ frigiditas:⁊ per cõſequẽs
ſiccitas ⁊ humiditas.qꝛ ſiccitas potiſſime ſe tenet ex
parte caloris:⁊ humiditas ex parte frigiditatis.Nõ
enim poſſet aliquid eẽ ſũme ⁊ potiſſime calidu3 niſi
eẽt ſiccum:nec poſſet eẽ per ſe ⁊ pꝛimo frigidum niſi
eẽt humidu3.Et qꝛ qualitates ſecũde fundãtur in pꝛi
mis ſupponẽdo pꝛedicta genera dimẽſionum per ra
ritatem ⁊ denſitatem pñt ide educi qualitates pꝛime
ſ.calidum ⁊ frigidum humidum ⁊ ſiccum:⁊ mediãti
bus qualitatibꝰ pꝛimis nãliter ide educi poterũt qua
litates ſecũde.Omnẽ ergo modũ alterationis ibi ſal
uare poſſumꝰ. ¶ Ex pꝛedictis etiã magis manifeſtũ
eſt quomodo cetera accidẽtia in quãtitate fundãtur.
qꝛ nõ oĩa fundãtur mediate in dimẽſionibus termina
tis:ſed aliqua imediate fundãtur in dimẽſiõibus ter
minatis.ut albũ ⁊ nigrũ ⁊ ceteri colores qui fundant
in ſuperficie.Eſt eni pꝛopꝛiũ ſuperficiei pꝛimo loco lo
cari.aliqua vͦ magis imediate fundãtur in dimẽſioni
bus terminatis ut rarũ ⁊ denſum:⁊ foꝛte pꝛime quali
tates que rarum ⁊ denſum ſequuntur.Ex hoc patet
etiã quõ quãtitati magis coicari poſſit per ſe eẽ ꝙ ce
teris accidẽtibus.Nõ ſolũ eni quantitas magis ime
diate adheret ſbẽ ꝙ cetera accidẽtia pp hoc qđ ma
gis accedit ad per ſe eẽ ꝙ accidẽtia alia:ſed etiam mo
dus quãtitatis magis imitatur modu3 ſbẽ cui cõpetit
per ſe eẽ ꝙ modum alioꝝ accidẽtiũ.Nam ſicut ſba
cõpoſita que exiſtit per ſe:cõponitur ex mã ⁊ foꝛma:
ſic in quantitate eſt aliquid ad modum materie ⁊ ali
quid ad modum foꝛme.ipſe enim dimenſiones in
determinate ſe habent ut materia:⁊ terminate ſe ha
bent ut foꝛma.Sicut enim materia per foꝛmam com
pletur ⁊ terminatur:ſic dimẽſiones interminate per
terminatas perficiũtur ⁊ terminãtur. ¶ Ex hijs au
tem magis declaratur quõ quãtitati cõpetit per ſe in
diuiduatio.Nõ ſolũ eni quãtitas per ſe põt dici idiui
duari qꝛ per ſe ipoꝛtat ſignificationẽ quandam:⁊ qꝛ
in quantitate ẜm ſe poſſumus intelligere plura eiuſ
de3 ſpẽi:⁊ pꝛopter aliqua que ſuperius tetigimus:ſed
etiam quantitati per ſe videtur competere indiuidua
tio:qꝛ indiuiduum quid aggregatum nominat.Com
poſitio enim in quantitate reperta inſinuat cõpoſitio
nẽ ex materia ⁊ foꝛma inquantum dimenſiones inter
minate ſe habent ad ſimilitudine3 materie.qꝛ foꝛme
ſubijciũtur dimẽſionibꝰ terminatis.plures ẽt alie ue
ritates ex pꝛhabitis hẽri pñt que pꝛudẽtis lectoris in
uentioni ⁊ iudicio relinquantur. Propoſitio.XLV.

**Tranſubſtantiatione completa in ſa
cramẽto altaris nulla manet materia
ſuſceptibilis noue foꝛme:non tamen
obſtante ꝙ yle eſt maxime ſubiectum genera
tionis ibi generatio ⁊ coꝛruptio eſſe poterũt
nullo alio miraculo cõtingente. Cõmẽtũ.**

¶ Difficile fuit oſtendere quomodo in ſacramento al
taris poterit eẽ motus ad maioꝛes dimenſiones:ſed
ut videtur longe difficilius eſt oſtendere quomodo
ibi ſaluari poſſit generatio ⁊ coꝛruptio.hic autem ut
videtur nõ eſt fuga ulterius:nec amplius videtur poſ
ſibilis euaſio.Saluabamus enim motum localem:qꝛ
eedem dimenſiones pluribus locis ſe cõmẽſurare po
terant:ſic etiam ſaluabamus alterationem:qꝛ eadem
quantitas diuerſis qualitatibus poterat eẽ ſubiecta:
necnon ⁊ motũ augmenti ſic ſaluare conabimur:oſtẽ
dendo dimẽſiones indeterminatas poſſe ſubijci alijs
⁊ alijs dimenſionibus terminatis:in generatione au
tem ut videtur nullomodo ſaluare poſſumus.Diffi
cile eſt eni vidẽ quomodo ex hoſtia per putrefactio
nẽ pñt oriri uermes.⁊ quõ ex ea per uſtionẽ põt gene
rari cinis.uermis eni ⁊ cinis dicũt quaſdã mãles ſbas
que eẽ non pñt niſi hẽant mãm partẽ ſui.Cũ ergo fa
cta ꝯuerſione in ſacro altaris nõ remaneat aliqua mã
ſuſceptibilis noue foꝛme:vidẽ eſt ualde difficile quõ
ibi tales generationes pñt ꝯtingere. ¶ Dixerũt eni3
quidã uolentes euitare difficultatẽ pdictã:ꝙ in dicto
ſacro remanet panis ſba ex quo pñt generari uermes
⁊ cineres ⁊ cetera talia.Et ſi hoc eẽt uerũ:queſtio ꝓ
poſita difficultatẽ nõ hẽt:ſed ut ſuperius fuit tactu3
hec poſitio ſtare nõ põt.Cũ eni panis ſba ꝯuertatur
in coꝛpus chꝛi:⁊ illud qđ in aliud ꝯuertit non manet:
neceſſe eſt panis ſbam non remanere:qđ ſi diceretur
ſbam panis non ꝯuerti in coꝛpus chꝛi ⁊ chꝛm non eẽ
ſub ſacramẽto per ꝯuerſionẽ alteriꝰ in ipm tũc:ſeque
retur ꝙ chꝛs iciperet eẽ in altari per motũ localẽ qđ
fuit ſupꝛius ipꝛobatũ. ¶ Eſt ergo ſecũdus modus di
cendi:dicẽtiũ accidẽtia illa ſic coꝛrũpi ꝙ ibi nihil ali
ud generat.Sed hoc ſenſui repugnat.videtur eni ꝙ
ibi generat aliqđ:ubi erat ſpẽs panis.ubi eni erãt di
mẽſiones panis fiũt aliquãdo vmes ⁊ cinis. ¶ Pro
pter hoc eſt tertius modus dicẽdi:dicẽtiũ hec gene
rata generari ex coꝛpoꝛe circũſtãte.uermes eni quos
aſpicimꝰ generari poſt putrefactionẽ hoſtie ut dicũt:
generantur ex aere.Sed nec iſtud eſt conueniens ut
cõmuniter impꝛobatur.qꝛ ꝙdiu durãt ſpẽs ⁊ dimen
ſiones panis:nõ generãtur ibi uermes:nec ẽt ſubitrat
ibi aer:qꝛ dimẽſiones panis ſufficiẽtes ſunt ad reſiſtẽ
dũ dimẽſionibus aeris:igit in eodẽ inſtãti erit coꝛru
ptio ſpecierũ:⁊ motus localis aeris ad locũ ubi erãt
ſpẽs panis ⁊ generatio uermium:qđ ſtare nõ põt.qꝛ
generatio ⁊ coꝛruptio pꝛout mutationem impoꝛtant
ẜm ꝙ de eis hic loquimur fiunt in inſtanti:motus eni
localis requirit tps.Rurſum cum uermes illi generã
tur ex putrefactione:cum putrefactio non fiat in ae
re ſed in illis ſpẽbus:nõ eſt ꝯgruũ dici ꝙ uermes illi
ex aere generant.Amplius ex vno elemẽto imedia
te nõ generatur mixtũ:nõ ergo ex aere circũſtãte ge
nerarentur uermes. ¶ Pꝫ.ſi hoc ſacrm ſumeretur in
magna quantitate nutriret:⁊ homo poſſet ſuſtentari
ex illo:⁊ dicere ꝯriũ eſt ꝯdicere ſenſui.Ex aere aute3
nõ põt fieri nutrimẽtũ:qꝛ ut ꝓbat phs circa finẽ ſcđi
de gñatiõe.Ex eiſdẽ nutrimur ⁊ ſumus.nõ aũt ſumꝰ
ex vno elemẽto:ḡ nec ex vno elemẽto nutriri poſſu
mus.Immo ut coiter ponit:ſi iter ſolida coꝛpa inclu
deret hoſtia ꝯſecrata abſqꝫ eo ꝙ ibi igrederetur aer:
poſſent generari ide uermes. ¶ Eſt igitur qrtus mo
dus dicendi ꝙ redit panis ſba ex qua generãtur hiꝰ
uermes.Sed iſtud etiã ipꝛobat:qꝛ ſi redit ſubſtãtia
panis:uel redit manẽtibus ſpẽbus panis uel non ma
nẽtibus:manentibus nõ:nam ꝙdiu ille ſpẽs manent:
tãdiu eſt ibi coꝛpus chꝛi.Dictum eſt autem ſupꝛa:ꝙ ſi
mul cũ coꝛpoꝛe chꝛiſti nõ eſt panis ſba ſed ꝯuertit in
ipm.Si aũt dicat ꝙ coꝛruptis ſpẽbꝰ panis incipit ibi
eẽ panis ſubſtãtia:nõ videtur congruu3 ꝙ tũc icipiat

eſſe panis ſb̃a quãdo deficit ibi eē panis ſpecies niſi
forte per ſb̃am panis itelligatur tãta mã quanta fuit
mã ſub forma panis. ¶ Et ideo eſt quintus modus
dicẽdi: ꝙ miraculoſe redit ibi tãtũ ꝫ de mã quãta erat
ſub forma panis. ¶ Sed nõ videtur ꝯueniẽs ꝙ de⁹
faciat miraculum: cũ cineres ⁊ uermes ⁊ talia vilia
generẽtur ex illis ſpecieb⁹. ¶ Pꝫ. miraculum eſt qḋ-
dã icõueniẽs nãc inquãtum agẽti nãliter nõ ꝯuenit
facere miracula. quãto autem pauciora talia ponere
poſſumus tãto ꝯueniẽtior videtur poſitio. fruſtra er
go ſaluamus per miraculum qḋ ſine miraculo ſaluare
poſſumus. Jdeo dixerunt alijs ꝙ dimenſiones ipſe in
terminate miraculoſe ꝯuertebãtur in nãꝫ materie. pp
qḋ poſſunt ide generari uermes ⁊ alie mãles ſb̃e. Sꝫ
ſi ad miraculũ uellemus cõfugere: nulla poſitio tacta
eſſet icõueniẽs. ſi enim miraculoſe ſb̃a panis eſſet an
nihilata: uel in qḋcũqꝫ eēt conuerſa. poſſet redire ea-
dem numero. ⁊ qualis enim virtutis eſt qḋ aliquid cõ
uertatur in aliud actu preexiſtẽs. ⁊ ꝙ corruptum uel
annihilatum uel etiaꝫ in aliud cõuerſum redeat idem
numero. Si enim ꝯſideratur primum theorema hui⁹
operis: in quo oñditur quomodo virtute diuina ali-
quid põt ꝯuerti in aliud actu preexiſtẽs: nõ habet dif
ficultatẽ quomodo annihilatũ ⁊ in aliud ꝯuerſum re
deat idem numero: poſſet ergo de⁹ ⁊ ex aere circũſtã
te ⁊ ex ſb̃a panis eadẽ redeũte ⁊ ex mã de nouo crea
ta ⁊ aliũde ſicut uellet facere illos uermes ⁊ illos ci-
neres quos videmus fieri in hoſtia combuſta uel pu-
trefacta. Jmmo ⁊ ſi nõ eſt impoſſibile ſatis eſt tñ dif
ficil⁹ ſuſtinere quõ dimẽſiões que ſunt accidẽtia pñt
ꝯuerti in mãꝫ que eſt quedã ſb̃a ꝙ quõ ex aere uel ex
mã de nouo creata poſſunt fieri uermes: licet ſint ma
gni qui hoc dixerũt: ⁊ ſi viuerẽt ſuã poſitionem defen
derẽt. Dicta tñ eorum meum itellectum nõ quietant.
Jmmo ponẽdo ibi generationem ⁊ corruptionem ſi-
ne miraculo dictis tãtorum doctorum nõ ꝯdicimus:
qꝛ ipſi idem alibi in alijs ſuis dictis aliter dixerũt: uo
lentes ꝙ ſine miraculo ibi poſſet eē generatio ⁊ cor-
ruptio. Dixerũt enim ꝙ ſicut miraculoſe illis accidẽti
bus collatum eſt ſine ſubiecto exiſtere qḋ eſt ꝓprium
ſb̃e: ita ſine nouo miraculo poſſet facere quicquid fa
cit ſb̃a. pñt ergo omnia dicta accidẽtia iebriare ⁊ nu-
trire: ⁊ põt ex eis generari uermis ⁊ cinis ⁊ cetera ta
lia. Dicũt ergo iſti ꝙ abſqꝫ nouo miraculo nãliter ex
illis accidẽtibus põt generari ſb̃a: qꝛ collatuꝫ eſt illis
accidẽtibus per ſe eē qḋ eſt ꝓprium ſb̃e. Rationabili
tas dictarum poſitionum in duobus videtur cõſiſte-
re: uel ꝙ miraculoſe redeat uł creetur mã ex qua pñt
generari uermes ⁊ cineres ⁊ cetera talia: uel ꝙ abſqꝫ
miraculo ex illis accidẽtib⁹ poſſit generari ſb̃a. Sed
ſi cõfugim⁹ ad miraculum videmur rudibus adhere
re ſermonibus. per miraculum enim ⁊ diuinã potẽtiã
eſt facile oĩa ſuſtinere: nec expedit per miraculum po
nere qḋ abſqꝫ miraculo põt fieri. Si võ ad miraculũ
non fugimus ſed cum indagãtibus queſita ſubtili⁹ di
cimus ꝙ abſqꝫ miraculo nouo nãliter ex illis accidẽti
bus põt generari uermis ⁊ alie mãles ſb̃e: ultra vires
noſtras opus aſſumimus. qꝛ ſi tanti viri ſic dicẽdo ſi-
bi ſufficiebãt: noſter itellectus qui ad itellectum eoꝝ
nõ attingit nõ queratur in talibus dictis. Uidem⁹ enĩ
ꝙ illis accidẽtibus virtute diuina collatum eſt per ſe
eē: nõ tñ pp hoc collatum eſt eis eē ſb̃am: ſed collatũ
eſt eis ꝙ habeãt quedã moduꝫ ſb̃e. Si enim dici poſ
ſet illa accidẽtia eē ſb̃as qꝛ collatum eſt eis per ſe eſſe
nõ excederet itellectum noſtrum quomodo ex eis nã
liter ⁊ abſqꝫ miraculo poſſet generari ſb̃a: qꝛ nul mi-
rum eſt ſi ex ſb̃a ſb̃a gñatur. ſꝫ ꝙ ex eo qḋ nõ eſt ſb̃a:
ſed habet quẽdam modum ſb̃e quomodo ſb̃a poſſit
generari noſtrum itellectum excedit. Sicut enim ac-
cidẽtibus confertur modus ſb̃e ut per ſe ſit. Jta ſb̃ijs
competere põt modus accidentis: ut in alio ſuſten-
tentur. Si ergo nullus diceret ꝙ ſb̃a hñs modũ acci
dentis poſſet nãliter abſqꝫ miraculo conuerti in acci
dens ut videtur: nullus deberet dicere ꝙ accidens ha
bens modum ſb̃e naturaliter in ſubiectuꝫ ꝯuerti poſ-
ſit. ¶ Teneamus ergo viã qſi mediã que intellectuꝫ
plus quietare videtur. Dicamus eni ꝙ ſi deberent ex
hoſtia generari uermes: qḋ ibi icipit eē mã: pp qḋ ex
accidẽtib⁹ nõ fit ſb̃a ut dicebat ultima poſitio: ſed ex
ſb̃a ſb̃a: ⁊ tñ nõ eſt ibi miraculuꝫ aliqḋ ut dicebat alia
poſitio. corruptis enim ſpecieb⁹ ⁊ accidentibus panis
ſub quibus eſt corpus cħi qḋ per alterationem nãli-
ter fieri põt ut patet per theoremata ꝓcedẽtia: ⁊ idu
ctis accidẽtib⁹ alijs deſinit ibi eē corpus cħi: qꝛ cor-
pus cħi nõ eſt in hoſtia niſi ꝙdiu ſunt ibi accidentia
panis. Jn illo auteꝫ inſtãti in quo deſinit ibi eē corp⁹
cħi ⁊ ſunt corrupta accidentia panis ⁊ ſunt ibi indu-
cta alia accidentia nãliter abſqꝫ miraculo incipit ibi
eē mã ex qua gñant uermes ⁊ cineres ⁊ cetera talia.
Et quãtum nobis occurrit non ſolum non eſt ibi mi-
raculum ꝙ ſic ibi incipit eē dicta mã: ſed oppoſitũ hu
ius eē non poſſet abſqꝫ magno miraculo. Miraculuꝫ
enim eēt ſi non inciperet ibi eē mã. Poſſumus autem
dicere ꝙ quãdoqꝫ ſũt ibi ſimul in tempore ⁊ in eodẽ
inſtãti lꝫ nãliter ſe precedãt. Jn eodeꝫ enim iſtãti ſunt
plene corrupta accidentia panis: ⁊ ſunt introducta ac
cidentia alia ⁊ deſinit ibi eē corpus cħi ⁊ icipit ibi eē
mã ⁊ educitur de illa mã forma ſubſtãtialis ut forma
uermis ⁊ cineris: propter qḋ inde uermes ⁊ cineres
⁊ huiuſmodi mãles ſubſtãtie nãliter ⁊ abſqꝫ miracu-
lo generãtur. Hec autem ut pateãt notandum ꝙ nãli
ter dicitur aliquid fieri dupliciter: uel qꝛ nãle agens il
lud efficit: uel qꝛ nã ut illud fiat ſufficienter diſponit.
Jgnis enim ex igne nãliter generatur: qꝛ nãliter for-
ma ignis de mã educitur: ſic etiã homo ex homine nã
liter generatur. Non eniꝫ eſt artificiale nec ſupernã-
le ꝙ homo generatur ex homine: ⁊ tñ nã non educit
animã intellectiuã per quã homo eſt homo de poten
tia materie. ſed pro tanto dicitur illa generatio nãlis
qꝛ nãliter diſponitur mã ut ibi introducatur anima in
tellectiua. quotiens enim aliquod agens nãle ſufficiẽ
ter diſponit ut aliquid fiat dicitur illud nãliter fieri ⁊
non eſt miraculum qḋ fit. ſed eēt miraculum ſi non fie
ret. quãtumcunqꝫ enim anima rõnalis imediate fit a
deo per creationem: mã tñ ſufficienter diſpoſita ad ſu
ſceptionem talis forme non eſt miraculum qꝛ ei talis
forma infunditur. Sed miraculum eēt: ſi manente ea
ſic diſpoſita non ſuſciperet talem formã. Quotienſcũ
qꝫ ergo aliquid ſm nãm ſuã ⁊ eē habet ordineꝫ ad ali
ud ſiue illud ſit imediate a deo per creationem ſiue
non: non eſt miraculum ſi eſt ei coniunctum. ſed poti-
us miraculum habet eſſe ſi eſt ab eo ſeparatum. Si
ergo poſſumus oſtendere: ꝙ nãliter circa ſacramen-
tum altaris poteſt aliqua traſmutatio contingere ſm
quã aliquid inducitur ꝙ non minus habet nãlem or-
dinẽ ad mãm ꝙ habeãt ſufficientes diſpoſitiones ad
animã rationalem: ſic ſufficientibus diſpoſitionibus
inductis in mã non eſt miraculum: ſi in ea anima rõna
lis infundatur: ſed ſolus deus poſſit in productioneꝫ
anime rationalis. Jta per traſmutationem nãliter fa-
ctã circa ſacramentum altaris: inductis ibidem hijs
que non minus habent ordinem ⁊ nãlem cõnexionẽ

ad mãm quã hñt ille diſpoſitiones ad animã rõnalem
nãliter ⁊ abſqꝫ miraculo ibi hẽbit eſſe mã.non obſtã
te ꝙ ſolus deus põt in productionem materie ⁊ ma-
teria ſolum a deo habet eſſe imediate per creationẽ.
cetera autem agẽtia nãlia in ſuis actionibꝰ mãm pre-
ſupponunt. ¶ Aduertendum igitur ꝙ ſolis acciden
tibꝰ panis datũ eſt eſſe ſine ſubiecto ⁊ ſine mã:⁊ ideo
ꝙ̃diu durãt accidentia panis qꝛ virtute diuina eſt eis
collatuꝫ qꝛ non actualiter materie inſunt:abſqꝫ nouo
miraculo dicere poſſumus ꝙ ibi nulla exiſtit materia
que ſit talium accidentium fundamentum. Miracu-
lum enim fuit cum deus illis accidentibus contulit
ꝙ poſſent per ſe ſubſiſtere propter qđ illis ſic exiſtẽti
bus ⁊ permanentibus ꝙ̃diu durat eorum eſſe ſi non
ſit ibi mã in qua fundãtur non eſt nouum miraculum:
ſed totum innititur miraculo primo:ſicut miraculum
eſt ꝙ cecus recipet virtutem viſiuã:ſed recepta virtu
te viſiua ꝙ videat non ulterius hẽt rõnem miraculi.
Si ergo ſolis accidentibꝰ panis eſt collatum ſine mã
poſſe per ſe eſſe:generaliter ut ſupius dñſum eſt poſ-
ſunt corrumpi accidentia panis ⁊ induci alia acciden
tia ſi inductis accidentibus alijs quibus non eſt colla
tum per ſe eſſe ſed de ſe actualiter magis habent ordi
nem ad mãm ut fundatur in ipſa ꝙ̃ hẽant diſpoſitio-
nes ad animã rationalem:qꝛ plus eſt dependentia ac
cidentis ad ſubiectum ꝙ̃ ſit diſpoſitionis ad formaꝫ.
Miraculum ergo eſſet ſi ſtatim talibꝰ accidentibꝰ in
ductis ſufficienter non eſſet ibi mã:ſicut miraculum
eſſet ſi mã ſufficiẽter diſpoſita:nõ infunderetur ei rõ-
nalis anima. Eſt ergo rõnalis aĩa per creationeꝫ ⁊ tñ
abſqꝫ miraculo infunditur materie ſufficienter diſpo
ſite:ſic cũ corpꝰ chri̅ deſinit eſſe ſub ſacramẽto ⁊ ſunt
ibi inducta accidentia quibꝰ non eſt collatum pfeciſſe
abſqꝫ miraculo eſt ibi mã:qꝛ ut dictum eſt magis eſt
eſſentialis ordo ⁊ maior dependentia accidentis ad
ſubiectum ꝙ̃ diſpoſitionis ad formã. Sed ſi ſic dici-
mus qđ credimus bene dictum occurrunt nobis duo
dubia. ¶ Primo qꝛ dictum eſt omnia accidentia in
quãtitate fundari:⁊ dimẽſiones determinatas funda
ri in dimenſionibꝰ indeterminatis:pp qđ ſole dimen-
ſiones indeterminate ſunt ibi ſine ſubiecto. Cum er-
go virtus nãlis agentis non ſe extendit ſup dimenſio
nes indeterminatas. Sed ille dimenſiones ſemp vi-
deãtur remanere eedem per eſſentiã. Aliter enim in
ſacramẽto altaris nõ poſſent eſſe trãſmutationes nã
liter facte:qꝛ tales requirũt ſubiectum tertiuꝫ. Si er
go ille dimẽſiones ſemp manẽt:⁊ ſolum iſtis collatũ
eſt eſſe ſine ſubiecto:qꝛ ſunt ꝓpinquiſſime nature ma
terie:cetera vͦo accidẽtia fundãtur in illis nõ videtur
ꝙ per aliquã trãſmutationem nãliter factã icipiat ibi
eſſe mã niſi hoc fieret miraculo:cum ille dimẽſiones
quibꝰ collatum eſt per ſe eſſe ſemp maneãt. ¶ Secũ
da dubitatio eſt talis:qꝛ agẽs nãle in ſua actiõe requi
rit tempꝰ. In illo ergo inſtãti in quo icipit ibi eſſe mã:
dato ꝙ hoc ſine miraculo fieri poſſet:non inducere-
tur ibi forma uermis uel alteriꝰ ſubſtãtie. Non ergo
in illo inſtãti in quo ibi deſinit eſſe corpꝰ chriſti eſt ibi
generatio alteriꝰ ſubſtãtie. ¶ Propter primum no-
tandum ꝙ dimẽſionibꝰ illis indeterminatis datũ eſt
per ſe eſſe inquãtum ſubſunt accidẽtibꝰ panis ſub qui
bus eſt corpꝰ chri̅. Cuꝫ ergo ibi deſinit eſſe corpꝰ chri̅
⁊ ſunt ibi iducta alia accidẽtia ab accidẽtibus panis:
nõ ulteriꝰ eis competit per ſe eſſe niſi nouum miracu
lum fieret:⁊ eis noua virtꝰ ⁊ noua potentia ad per ſe
exiſtẽdum diuinitꝰ cõferretur. ¶ Ad formã aũt ar-
guẽdi dicere poſſumꝰ ꝙ quodãmodo dimẽſiones ille
nõ manẽt.nã ſicut cum ex aqua fit aer:dicitur totum
mutari in totum:ut patet per phm pͦ de gñã.⁊ tamẽ
manet mã aque.dicitur ergo totum mutari in totum
ſm vnum modũ exponẽdi:qꝛ licet maneat mã aque:
nõ tñ manet ut eſt aque ſed ut eſt aeris:nihil eñi ma-
net aque ut aque eſt.ſic cum facta eſt trãſmutatio tan
ta in accidẽtibꝰ panis ſub quibꝰ eſt corpꝰ chri̅ ꝙ idu-
cta ſunt ibi accidẽtia oĩno ꝯ̃ria. Ita ꝙ ſi eſſet ibi panis
ſb̃a:nõ poſſet cuꝫ talibꝰ accidẽtibꝰ remanere.hac au
tem trãſb̃atione facta:nõ remanet ibi aliqđ accidens
qđ poſſit dici accidens panis.⁊ ille dimenſiones nul-
lomodo remanẽt ut panis ſunt. Nõ enim poſſunt di-
ci dimẽſiones panis qꝛ fundãtur in panis ſb̃a:qꝛ ſb̃a
panis ꝯuerſa eſt in corpꝰ chri̅:nec poſſunt dici dimen
ſiones panis qꝛ ſubſunt accidentibus que panis erãt:
qꝛ talia accidẽtia imutata ſunt:pñt ergo dici tales di
mẽſiones nõ remanere:qꝛ nõ remanẽt ut panis ſunt:
⁊ ut eis erat collatuꝫ per ſe eſſe:alijs ergo accidẽtibꝰ
iductis ⁊ illis dimẽſionibꝰ quodammodo alijs exiſtẽ
tibꝰ ⁊ ſi nõ quãtum ad eſſentiã tñ quãtum ad eſſe qđ
habẽt ſub alijs accidẽtibꝰ:nõ ulteriꝰ eis competit per
ſe eſſe.igitur pp nãlem ordinem ⁊ depẽdentiã icipiet
ibi eſſe mã nullo miraculo iteruenĩete niſi forte ſic di
ceremꝰ ibi eſſe miraculum:ſicut miraculum eſt cũ ani
ma rationalis materie diſpoſite infunditur:qđ ut di-
ctum eſt nõ ꝓprie habet rationem miraculi. Immo ſi
oppoſitum eſſet miraculuꝫ eſſet. ¶ Propter 2m du-
bium notandum ꝙ tota cã quare requiritur tempꝰ in
actione agẽtis eſt pp idiſpoſitionem materie. In illo
eniꝫ iſtãti in quo mã eſt ſũme diſpoſita eſt iductio for
me:ſimul eñi eſt corruptio vnius forme ⁊ itroductio
alteriꝰ. In illo etiam iſtanti in quo eſt ſũma diſpoſitio
ut ſuſcipiat mã aliã formaꝫ eſt in ea ſũma indiſpoſitio
ad formam ſub qua eſt ⁊ ecõuerſo.cum eſt ſũme indiſ
poſita de forme ſub qua eſt:ſũme eſt diſpoſita ad for-
mã aliã:⁊ hoc ideo qꝛ generatio vniꝰ eſt corruptio al
teriꝰ ⁊ ecõuerſo. Cum ergo nõ icipiat ibi eſſe mã niſi
qñ ibi iducta ſunt accidẽtia contraria:cum quibꝰ ſb̃a
panis ſtare nõ poſſet:in illo inſtãti in quo icipiet ibi eẽ
mã ſub talibꝰ accidẽtibꝰ eſt ibi ſũma idiſpoſitio reſpe
ctu ſb̃e panis:⁊ eſſet ibi corruptio ſb̃e panis ſi panis
ſb̃am inueniret. Et qꝛ eſt ibi ſũma indiſpoſitio ad illã
formam:eſt ibi ſũma diſpoſitio ad aliã:qꝛ autem non
eſt dare ſũmam diſpoſitionem ſine introductione for
me.bene dictuꝫ eſt ꝙ in illo inſtanti in quo ibi incipit
eſſe materia:eſt ibi aliqua generatio ſubſtãtie.ut uer-
mis uel cineris uel alicuiꝰ alterius. ¶ Ex hoc aũt pa
tere põt quãdo incipit ibi eſſe mã:non enim quelibet
alteratio tollit formã ſb̃alem:ſed debet eſſe paſſio ⁊
alteratio magis facta ut abijciat a ſb̃a. Cum ergo fa-
cta eſt tãta uariatio in accidẽtibꝰ panis ꝙ tali uaria-
tione facta non poſſet ibi eſſe panis ſb̃a pp qđ merito
dici põt ꝙ non ſunt ibi accidentia panis quibꝰ datum
eſt per ſe eſſe:tunc deſinit ibi eſſe corpꝰ chri̅:⁊ tunc in
cipit ibi eſſe materia propter accidentia inducta qui-
bus non eſt datum per ſe eſſe ſed tanto plus requirũt
mãm ꝙ̃ ꝓprie diſpoſitiones formam:quãto plus de-
pendẽt ⁊ habẽt eſſentialem ordinẽ ad mãm ꝙ̃ diſpo
ſitiones ad formã. ¶ Ex hoc aũt põt patere ꝙ̃ta mã
ibi incipit eſſe:qꝛ dimenſiones ille indeterminate per
quas mã eſt tanta ⁊ tãta:lꝫ non maneãt ut ſunt panis
uel ut ſubſunt accidentibus panis cum quibus poſſet
ſtare ſb̃a panis.pp qđ ulterius non competit eis per
ſe eſſe ⁊ incipit ibi eſſe mã cũ maneant ſemp eedẽ per
eſſentiam:⁊ qꝛ per eas habet materia ꝙ ſit tãta ideo
tantum ibi incipit eſſe de materia ſub forma uermis

uel ſub forma alterius ſubſtãtie generate quãta erat
mã ſub forma panis anteꝗ̃ panis ſubſtãtia conuerte-
ret in corpus chr̃i. ¶ Et ex hoc ẽt patere põt ꝙ for-
ma uermis uel alterius ſube ibi generate nõ educit
ibi de potẽtia alicuius accidẽtis: ſed de potẽtia mãe.
Nam licet ibi ſimul tpe incipiat eẽ mã ⁊ forma: tñ na
turali intelligẽtia prius ſunt ibi accidentia requirẽtia
mãm ⁊ poſtea ibi incipit eẽ mã que per illa accidẽtia
eſt ſũme diſpoſita ad ſuſceptionem alicuius forme: ⁊
deinde de mã ſic diſpoſita educit forma ſubſtantialis
cõpetens tali mãe. ſunt ergo iſta in eodez inſtãti ⁊ ſi-
mul tpe: nã tñ nõ ſimul ſunt ſʒ eſt ibi ordo modo quo
dictũ eſt. In via eni generatiõis nãliter eſt ibi ultimo
forma: licet in via ꝑfectionis ⁊ cõplemẽti ſit ecõuer-
ſo. ¶ Ex hoc ẽt patere põt: q̃re in ſacramẽto altaris
in quo eſt tanta dignitas: poſſunt generari tã vilia ut
uermes ⁊ putredines: qꝛ in tranſmutationibus nãli-
ter factis: deus ſe habet quaſi vniformiter ad oĩa. ut
videt dicere dionyſius 4° de di. no. Influit eni ſm di
ſpoſitionẽ mãe ⁊ coopatur particularibus agẽtibus
ſm qͦ requirit eorũ nã. Sic enim aiam rõnalẽ infun
dit quibuſlibet corporib' ſufficiẽter diſpoſitis: nõ eli
ciendo nec differentiã faciẽdo inter corpus ex legiti-
mo matrimonio uel ex adulterio ꝯceptũ. iõ nõ imme
rito dionyſius circa principiũ quarti de di. no. aſſimi-
lat deũ ſoli: qui nõ ratiocinãs nec preeligens oĩa illu-
minat. Sufficit eni ut aliq̃d illumiet qͦ directo aſpe
ctu offerat ſoli: nihil ad ꝓpoſitũ utrũ illud oblatũ ſit
fex uel aurũ. Sic amotis panis accidẽtibus ⁊ aliꝭs in
ductis q̃bus nõ cõpetit per ſe eẽ deus ſuſtineret ma-
teriã. Nam ſicut mãe requirenti formã deus inducit
formã ⁊ ſi nãliter diſponit mã ad talẽ formam abſq;
miraculo eſt inductio talis forme: ſic forme requirẽti
ſubiectũ deus ſubſternit mãm: ⁊ ſi nãliter fit inductio
talis forme: illa ſubſternatio materie miraculoſa no-
minari nõ debet. Non ergo preeligẽs deus utruʒ illa
accidẽtia q̃bus ſubſternit mãʒ diſponãt ad formã uer
mis cineris uel carnis: ex quo ſingula accidentia alia
ab accidẽtibus panis in hoc cõueniũt qͦ req̃rũt ſub-
iectũ: deus ſingulis ſubſternit mãm in qua educit ſub
ſtãtialis forma ꝓportionata diſpoſitionibus illis. Ex
hoc patet ueritas propoſiti theorematis: qꝛ licet yle
ſine mã ſit generationis ſubiectũ: qꝛ ſolũ de potentia
mãe habet educi ſubſtãtialis forma ad quã terminat
generatio: nõ obſtãte ꝙ quãdiu eſt ibi corpus chr̃i nõ
eſt ibi materia ſuſceptibilis noue forme: qꝛ abſq; mi-
raculo cũ ibi eẽ deſinit corpus chr̃i: incipit ibi eſſe mã
ex qua põt educi ſubalis forma: poterit ibi eẽ genera
tio nullo alio miraculo cõtingente. qͦ declarare uo-
lebamus.

Propoſitio. XLVI.

P Oſt reſurrectionẽ ⁊ ante: corp' chr̃i
in hoſtia habet eẽ indifferenter diffe-
rens: indifferenter quidẽ, qꝛ ſemper im
paſſibiliter eſt chriſtus in ſacramento: diffe-
rens tamẽ qꝛ nũc impaſſibile corpus qͦ ſu-
mimus: cenãtibus diſcipulis paſſibile chri-
ſtus dedit.

Declaratio.

¶ Solet a multis queri: quale corpus chr̃s tradidit di
ſcipulis cenãtibus cũ inſtituit hoc ſacramẽtum. Hu-
go aũt videt uelle ꝙ chr̃s diuerſis tẽporib' oẽs do-
tes aſſumpſit: qꝛ in natiuitate aſſumpſit ſubſtãtialita-
tem cuʒ in reſeratis virginis clauſtris exiuit de utero
virginis. In trãſfiguratione aũt aſſumpſit claritateʒ.
Et cũ ambulauit ſuꝑ mare aſſumpſit agilitatẽ. cũ tra
didit corpus ſuũ cenãtibus diſcipulis ſub ſpecie pa-
nis aſſumpſit ipaſſibilitatẽ. ¶ Sed quõ intelligẽda
ſunt uerba hugonis: ut videam' utrũ uerũ ſit ꝙ chr̃s
tradidit cenãtibus diſcipulis impaſſibile corp'. No-
tandũ ꝙ corpus chr̃i ut hẽt eẽ ſacramẽtaliter in ho-
ſtia ⁊ ut eſt localiter in loco ꝓprio: nõ differt quãtum
ad id qͦ eſt: ſed quãtũ ad modũ eſſendi. illud eni idẽ
corp' numero qͦ eſt in loco ꝓprio localiter eſt in ho-
ſtia ſacramẽtaliter: lʒ aliter ⁊ aliter: qꝛ ut patet ex ſu-
perioribus in loco ꝓprio eſt ſubſtãtia corpis chr̃i me
diante quãtitate: ſed in hoſtia eſt quãtitas mediante
ſubſtãtia. Si ergo cõſiderat corpus chr̃i ut eſt in ho-
ſtia ⁊ ut eſt extra hoſtiã eſt indifferens differẽter. In
differẽs quãtũ ad rem: qꝛ eadẽ res cũ eiſdẽ dimẽſio-
nibus cũ eiſdẽ qualitatib' eſt in hoſtia ⁊ extra hoſtiã:
ſed differẽter quãtũ ad modũ: qꝛ nõ habet eũdẽ mo
dum exiſtẽdi hic ⁊ ibi. Sed lʒ chr̃s in hoſtia ⁊ extra
hoſtiaʒ ſit differẽter indifferẽs: tñ ut fuit in hoſtia añ
paſſionẽ ⁊ ut eſt modo in hoſtia poſt reſurrectionem
nõ eſt differẽter indifferẽs: ſed magis ecõuerſo indif
ferẽter differẽs. Indifferẽter eniʒ quãtum ad modũ:
qꝛ ſemꝑ ipaſſibiliter eſt chr̃s in hoſtia: differẽs tñ qꝛ
tale eſt corpus chr̃i in hoſtia q̃le eſt extra hoſtiaʒ. Si
ergo ante paſſionẽ corpus chr̃i erat paſſibile: paſſibi
le erat corp' qͦ exiſtebat in hoſtia. Nunc aũt qꝛ illud
corpus eſt ipaſſibile: ipaſſibile eſt corpus qͦ nunc eſt
ſub ſacramẽto. corp' chr̃i ergo ante paſſionẽ fuit ſub
ſpecie panis paſſibile ipaſſibiliter. Nunc aũt ſub tali
bus ſpẽbus nõ ſoluʒ eſt ipaſſibiliter ſed ẽt ipaſſibile.
Semꝑ ergo ipaſſibiliter ſed nõ ſemꝑ ipaſſibile: ergo
ſemꝑ indifferẽter ſed nõ ſemꝑ indifferẽs: ſumẽdo dif
ferentiã large ꝓut paſſibilitas ⁊ ipaſſibilitas differẽ-
tiam faciũt. Si eni clare itelligere uolumus: quõ cor
puſ chr̃i ante paſſionẽ paſſibile poterat eẽ ſub hoſtia
ipaſſibiliter: iuuamur ſi bene itelligimus quõ corpus
chr̃i qͦ eſt viſibile põt eẽ ſub hoſtia iuiſibiliter: corp'
eni chr̃i ut eſt ſub hoſtia qꝛ nõ eſt ibi mediantibus di-
menſionib' ꝓpriꝭs ut ibi exiſtit: nec agit nec patit: iõ
nec iprimit ſpẽm ſuã in oculo alterius: nec ut ibi exi-
ſtit in oculo eius iprimit aliqua ſpẽs: tñ qꝛ idẽ corp'
eſt in hoſtia ⁊ extra hoſtiã dicebat ꝙ ſi chr̃s videt ſe
extra hoſtiã: videt ſe ẽt in hoſtia. Non qꝛ ut in hoſtia
exiſtit ſuã ſimilitudinẽ recipiat: ſed qꝛ eſt idẽ corp' in
hoſtia ⁊ extra hoſtiã ſi informat oculus chr̃i ſimilitu
dine ſua extra hoſtiã: iformabit illa eadẽ ſilitudine in
hoſtia exiſtẽs: qꝛ ex nãli ꝯcomitãtia ſpẽs illa que ifor
mat oculũ chr̃i extra hoſtiã: hẽt eẽ in oculo chr̃i exi-
ſtente in hoſtia. ſic ſuo mõ corpus illud paſſibile ipaſ
ſibiliter erat in hoſtia: paſſio eni ⁊ dolor videt cõtin-
gere ex diuiſione ꝯtinui: chr̃s eniʒ ut exiſtit in hoſtia
nec frãgi nec diuidi põt. Si eniʒ diuidis hoſtiã nõ di
uidis corpus chr̃i: qꝛ ut ſupra oſtẽſum eſt: ſic eſt totuſ
chr̃s in hoſtia ꝙ in qualibet ꝑte hoſtie tot' chr̃s exi-
ſtit. Nõ ergo vulnerari nec ſcindi põt chr̃s ut exiſtit
in ſacramẽto. Dimẽſiones eni panis ſub q̃b' eſt chr̃s
attriri ⁊ diuidi poſſũt. Sʒ ſi ꝑꝑ talẽ attritionẽ corp'
chr̃i ſemꝑ manet illeſuʒ: uerũ qꝛ idẽ corpus eſt in ho
ſtia ⁊ extra hoſtiã: q̃cũq; dolor eſt in corpore chr̃i ex
tra hoſtiã eſt in corpore chr̃i in hoſtia. Sic ergo põt
pati corpus chr̃i in hoſtia: nõ qꝛ in ipſa hoſtia ei infe-
ratur paſſio: ſed ꝓpter naturalẽ cõcomitantiã: ſi ifert
paſſio corpori chr̃i extra hoſtiam: illa paſſio habebit
eẽ in corpore ei' in hoſtia. Sic ergo chr̃s ſe videt in
hoſtia qꝛ ſe videt extra hoſtiã: ſic cũ erat corpuſ eius
paſſibile poterat pati in hoſtia ſi patiebat extra ho-
ſtiam. Ex hoc ergo põt intelligi dictum hugonis ꝙ

chr̄s corpus ĩpaſſibile dedit diſcipulis cenãtibus: q̄ꝛ
illa ĩpaſſibilitas nõ eſt referenda ad rẽ ſed ad modũ.
paſſibile eni erat corpus q̄d diſcipuli ſumebãt: ſed im
paſſibiliter ſumebat. hec autem expoſitio ſatis ꝯcor-
dat cũ v̄bis hugonis ſi diligẽter ꝯſiderent dicta ei⁹.
ait eniꝫ .8. parte de ſacramẽtis ubi iſtã queſtionẽ per
tractat quõ eni ĩmortaliter nõ dabat qui inuiſibiliter
ſumebat: ⁊ incorruptibiliter mãducabat. ĩcorruptio-
nem ergo ⁊ ĩpaſſibilitatẽ nõ refert ad rẽ ſed ad mo-
dum. ¶ Ex hoc ẽt patere põt quõ intelligi debeat il
lud dictũ cõe ꝙ chr̄o exiſtẽti in hoſtia copulare poſ-
ſumus dolorẽ innatũ nõ illatũ. Non eni hoc ſic ĩtel-
ligendũ eſt ꝙ ſiq̄s ĩferat per vulnera aliquẽ dolorem
chr̄o extra hoſtiã: ꝙ ille dolor nõ eſſet in chr̄o in ho
ſtia. Sic eni tam dolorẽ innatũ q̄̃ illatũ debemus co
pulare chr̄o exñti in hoſtia: ſiue eniꝫ chr̄s doleret ꝑꝑ
dolorẽ febrilẽ ul̄ ꝑꝑ aliquã paſſionẽ ĩtrinſecus ortã:
ſiue ꝑꝑ vulnera ⁊ ꝑꝑ paſſionẽ extrinſecus illataꝫ do-
luiſſet chr̄s extra hoſtiã ꝑꝑ idẽptitatẽ corporis: ⁊ na
turalẽ cõcomitãtiã dolor ille fuiſſet in corpore chr̄i
exñte in hoſtia. Sic ergo debemus ĩtelligere ꝙ chr̄o
exiſtẽti in hoſtia nõ põt copulari dolor illat⁹: q̄ꝛ ei ut
exiſtit in hoſtia nõ põt ĩferri dolor: tñ ſicut ſi corpus
chr̄i fuiſſet reſeruatũ in hoſtia cum patiebat in cruce
q̄ñ ſeparata fuit aĩa a corꝑe eius in cruce exiſtẽte fuiſ
ſet ſeparata a corpore ei⁹ exñte in hoſtia: ⁊ cũ fuiſſet
mortuus in cruce fuiſſet mortuus in hoſtia. Non eni
eſt intelligibile ꝙ idẽ corp⁹ numero ſimul ſit mortuũ
⁊ viuũ: ⁊ ſimul ſit aĩatum ⁊ inanimatũ. Sic ergo oĩs
dolor qui inferebat in cruce fuiſſet in eo exñte in ho-
ſtia: differẽter tñ: q̄ꝛ in cruce ubi erat corpus paſſibi-
le ⁊ paſſibiliter fuiſſet in eo dolor per illationẽ. Sed
in hoſtia lꝫ eẽt paſſibile tñ q̄ꝛ ibi erat ĩpaſſibiliter nõ
fuiſſet ibi dolor per illationem: ſed per redũdantiaꝫ.
dolor eni illatus corpori exñti in cruce ꝑꝑ idẽptitatẽ
redundaſſet in corpore exñte in hoſtia. patet ergo ꝙ
chr̄s ſemꝑ eſt in hoſtia indifferẽter q̄ꝛ ſemꝑ ĩpaſſibi-
liter: tñ aliquo mõ eſt differẽs corp⁹ chr̄i exñs in ho-
ſtia poſt reſurrectionẽ ⁊ añ paſſionẽ: q̄ꝛ nũc ĩpaſſibile
tũc paſſibile q̄d declare uolebam⁹. Propõ. XLVII.

s Icut panis in corpus chr̄i conuertit ſic vinũ trãſubſtãtiatur in ſanguineꝫ.

Iuuamur ergo per precedẽtia theo-
remata ad intelligenduꝫ quomodo chriſtus
exiſtit ſub ſpecie vini quia per ea eſt equaliter
declaratum quomodo ſub panis ſpecie ha-
bet eſſe.

Declaratio.

¶ Per precedẽtia theoremata q̄bus oñſum eſt quali-
ter corpus chr̄i eſt ſub ſpecie panis iuuamur ad ĩtelli
genduꝫ q̄liter eius ſanguis eſt ſub ſpecie vini: q̄ꝛ ſicut
totũ corp⁹ chr̄i eſt in tota hoſtia ⁊ totũ in q̄libet par
te hoſtie per ſe: ſic totus ſanguis chr̄i eſt ſub ſpecie vi
ni ⁊ totus ſub q̄libet ꝑte vini. Et ſicut ꝑteſ ille ſub q̄-
bus eſt corpus chr̄i nõ debẽt eẽ pũctales: ſed debent
eẽ tales in q̄bus reſeruet ſpẽs panis: q̄ꝛ in parte pun-
ctali hoſtie nec eſt corpus chr̄i nec pars eius: ſic ꝑtes
ille in q̄bus eſt ſanguiſ chr̄i nõ poſſunt eẽ pũctales: ſꝫ
opꝫ ꝙ in eis reſeruet ſpẽs vini. In parte eni punctali
nec eſt ſanguis chr̄i: nec pars ſanguinis. Et ſicut q̄̃ti-
tas corporis chr̄i eſt in hoſtia mediãte ſub̄a ⁊ nõ ecõ
uerſo. ꝑꝑ q̄d corpus chr̄i nõ eſt in altari mediãtib⁹ di
mẽſionibus ꝓprijs ſed mediãtibus dimẽſionibus ac
cidentibus panis: ſic quãtitas ſanguinis chr̄i eſt in al-
tari mediãte ſb̄a ſanguinis: ⁊ nõ ecõuerſo ſãguis chr̄i
nõ eſt ibidẽ mediãtibus dimenſionibus ꝓprijs ſꝫ per
dimenſiones vini. Et ſicut corpus chr̄i ut eſt in altari
diffinit ſubſtãtialiter q̄ꝛ eſt ibi per eſſentiã: nõ tñ diffi
nit localiter q̄ꝛ põt eẽ ſub pluribus altaribus: ſic ſan-
guis chr̄i ut eſt ſub ſacramẽto diffinit eſſentialiter q̄ꝛ
eſt ibidẽ per eſſentiã. nõ tñ diffinit localiter q̄ꝛ ſimul
in diuerſis altaribus eſſe põt. Et ſicut corpori chriſti
exiſtẽti ſub ſacramẽto cõpetit ſituſ qui eſt differentia
quãtitatis ⁊ nõ qui eſt predicamẽtũ: q̄ꝛ cõpetit ei or-
dinatio partiuꝫ in toto ⁊ nõ in loco: ſic ſanguini chri-
ſti ut eſt ſub ſacramẽto cõpetit ſitus qui eſt differẽtia
quãtitatis ⁊ nõ qui eſt predicamẽtũ: q̄ꝛ eſt in eo ordo
partiũ in toto ⁊ nõ in loco. Sanguis eni chriſti ut eſt
ſub ſacramẽto eſt quãtus: q̄ꝛ ex nãli cõcomitãtia quã
titas illius ſanguinis ꝯcomitat ꝓpriũ ſubiectũ: nõ tñ
eſt ibi dictus ſanguis quãtitatiue q̄ꝛ nõ eſt ſub ſacra-
mento mediãte quãtitate: ꝓut v̄o ſanguis habẽs eẽ
in altari ſacramẽtaliter dicit quãt⁹ ⁊ cõpetit ei ordo
partiũ in toto qui eſt differẽtia q̄̃titatis: q̄ꝛ nõ eſt ibi
quãtitatiue: nõ cõpetit ei ordo partiũ in loco qui eſt
predicamentũ. Si ergo bene cõſiderant precedẽtia
theoremata: in q̄bus declaratuꝫ eſt quõ corp⁹ chriſti
eſt ſub ſpecie panis: iuuamur per ea ad intelligẽdum
quõ ſanguis ei⁹ ſit ſub ſpecie vini. Sed forte videret
alicui ꝙ ſanguis ut eſt ſub ſacramẽto haberet ſpãleꝫ
difficultatẽ: quã nõ habet corpus chr̄i ut ſacramẽtali
ter habet eẽ. ¶ Dicebat eni ꝙ corp⁹ tripliciter ſumi
poterit. Nã corp⁹ vno mõ dicebat ipſas dimẽſiões ⁊
ſic corpus eſt quãtitas ⁊ eſt directe in genere quãtita
tis. ¶ Scd̄o mõ corpus dicebat mãm cũ forma cor
poreitatis: ⁊ ſic corpus eſt in genere ſub̄e ſꝫm rectã li
neã: corpus eni ſic acceptũ nominat mihi corpus q̄d
eſt gen⁹ de quo eẽntialiter predicat ſub̄a que eſt ꝑ̄di-
camẽtũ. ¶ Tertio mõ dicebat mãꝫ organiçatã que
nõ eſt in genere ſubſtãtie ſꝫm rectã lineã: ſed per redu
ctionẽ. Eſt eni in tali genere ut principiũ nõ ut princi
piatũ: nec ut cõpoſitũ ex genere ⁊ differẽtia. ꝑ̃ncipia
enim ſunt in genere per reductionẽ q̄ꝛ per principia-
ta. De principijs eni nõ predicat genus ſed de princi-
piatis. De mã eni ſiue accipiat ut organiçata ſiue ſꝫm
ſe: nõ põt ꝑ̄dicari ſubſtãtia que eſt genus ſiue que eſt
predicamẽtũ: ſed ſubſtãtia que eſt anologũ. Naꝫ ſꝫm
anologiã tollẽtẽ rõnẽ generis ꝑ̄dicat anologice ſub-
ſtantia de mã ⁊ forma ⁊ cõpoſito. Si ergo ſic multi
pliciter põt accipi corpus chriſti ſꝫm quã multiplici-
tatẽ iuuamur ad euadẽdũ difficultates multas: q̄ꝛ de
ſanguine ut videt ſic diſtinguere nõ poſſumus q̄ꝛ vi-
det incõgruũ ꝙ ipſa mã ſanguis noĩetur: videt ꝙ ſan
guis ut eſt ſub ſacramẽto ſpãleꝫ difficultatẽ ꝯtineat:
q̄ꝛ per multiplicitatem ſanguinis ſignificat forte nõ
poſſemus difficultates effugere: ſed ſi intrinſec⁹ cer-
nitur ueritas: nõ videt alias difficultateſ habere hoc
q̄̃ illud. Cũ eni diſtinguimus cõuerſionẽ vini a ꝯuer-
ſione panis: ⁊ dicimus ꝙ panis cõuertit in corpus ⁊
vinũ in ſanguinẽ: corpus chr̄i nõ debet ibi accipi ſꝫm
rõnẽ cõem. q̄ꝛ ſic non diſtinguit a ſanguine. Sanguis
eni quoddaꝫ corpus eſt. Et ut tollat equiuocatio di-
camus ꝙ panis ꝯuertit in carnẽ ⁊ vinũ in ſanguinem.
Uerũ eſt eni ꝙ panis in carnẽ ꝯuertit: ſꝫm aũt ꝙ plu-
rima dicta ſanctorũ hoc teſtant. imo ipſa euangelica
ueritaſ hoc ſonare videt. chr̄s eni qui dicit diſcipulis
ſuis accipite ⁊ mãducate ex hoc oẽs hoc eſt eni cor-
pus meum: ille ideꝫ ait: niſi manducaueritis carnem
filij hoĩs ⁊ biberitiſ eius ſanguinẽ nõ habebitis vitã
in vobis: corpus ergo chr̄i ſumimus ⁊ carnẽ eius mã
ducamus. In corpus chr̄i panis cõuertit: ⁊ in carnẽ

eius tranſubſtātiať. Quero ergo cū caro chři in quā
panis cōuertiť utrū dicat mām cuʒ forma accidētali:
uel dicat māʒ cū forma ſubſtātiali: uel noiat ipſaʒ ma
teriā ſubiectā forme ⁊ accñtibus carniſ. Nō pōt dici
ꝙ dicat mām cū forma accñtali: qꝛ ſi in tale cōpoſituʒ
cōuerteret ſubſtātia panis: tūc aliqͩ eēt cōuerſum in
accñtia corporis chři qͦ eſt falſuʒ. Dictū eſt enim ꝙ
hec cōuerſio debet noiari trāſubſtātiatio: qꝛ ſolū ſub
ſtantia in ſubſtātiā ꝯuertiť: in accñtia vͦo nihil eſt con
uerſuʒ. Si vͦo dicať ꝙ caro diċ qͩ cōpoſituʒ ex mā ⁊
forma ſubſtātiali: opʒ illā formā ſubſtātialē eē id per
qͦ caro eſt caro: qꝛ ſi panis ſubſtātia cōuerteret in cō
poſitū ex mā ⁊ forma: ⁊ illa nō nominaret formā per
quā caro eſt caro: ꝑꝑ talē ꝯuerſionē dici nō poſſet ꝙ
aliqͩ eēt cōuerſuʒ in carnem. Forma aūt ſubſtātialis
per quā caro eſt caro: videť eē aīa. Nō eni poſſumus
dicē ꝙ forma ſubſtātialis dans carni eē ſit forma pre
cedens oēm aīam: qꝛ mā recipit ſubſtātiales formas
ordinate. ſiue eni ponamus vnā ſubſtātialē formā in
cōpoſito ſiue plures ut ſalueť ordo ꝑdicamēti ⁊ for-
ma generis ⁊ ſpeciei. opʒ nos ponere aliquomō plu-
ralitatē formaꝝ. ſed ponēdo vnā formā erit illa plu-
ralitas ſm rōnē: ponēdo plures erit ſʒ eē: q̄litercūqꝫ
hāc pluralitatē ponamus mā priꝰ recipit formas ma
gis vniuerſales ⁊ poſtea minꝰ vniuerſales ut dicit cō
mētator 2ᵒ metaᶜᶜ. Qͦd declarare ⁊ ſi utile eſſet pre-
ſenti operi: tñ bonitatis cā uolumus ſilētio preterire.
Idē eſt ergo formā ſubſtātialē prius recipi in mā ⁊ eē
vniuerſaliorē. Si ergo forma per quaʒ caro eſt caro:
precedit vniuerſaliter aīaʒ prius eſt aliqͩ habere car
nē ꝙ̄ eſſe aīatuʒ: ⁊ vniuerſalior eſt forma illa per quā
caro eſt caro ꝙ ſit aīa. qͨqͩ ergo viueret ⁊ qͨqͩ eēt
aīatū haberet carnē qͦ eſt falſū. Immo qꝛ multa ſūt
aīata carnē nō habētia: viſibilior eſt aīa ſimpliciť ſum
pta ꝙ̄ ſit illa foīa. in hoīe vͦo ubi cōgruētius eſt pone
re vnā aīaʒ ꝙ̄ tres aīas: qꝛ ⁊ ſi nō per eandē formam
ſubſtantialē homo eſt hō eſt ⁊ corpus: videť tñ oīno
eſſe tenēdū ꝙ per eandē formā ut per aīam rōnalem
ſit hō ⁊ viuat: nec videť poſſibile ꝙ remota aīa rōna
li homo poſſet viuere. formaliter eni illa aīa que dat
homini vitā videť oīno eē aīa rōnalis: qꝛ creauit deꝰ
hominē de limo terre ⁊ iſpirauit in eū ſpiraculū vite
⁊ factus eſt homo in aīam viuentē. per creationē er-
go eſt aīa qua hō viuit: ⁊ ſi ante infuſionē aīe rōnalis
apparent in embrione oꝑa vite: uel hoc eē videť per
aliquā virtutē imiſſaʒ ab aīa matris ⁊ a v̄tute in ſemi
ne patris: uel ſi eſt per aīam uegetatiuā diſtinctam ab
aīa matris: qͦ a multiſ forte nō indocte teneri videť:
ꝙ opʒ aīam illā cedere in potētia māe aduenīēte itel
lectiuo: qͦ dat hoī vitā. ⁊ ſi per eandē aīam hō eſt hō
⁊ viuit: multomagis per eandeʒ aīam eſt homo ⁊ eſt
aīal. extrema eni nō vniunť: nec poſſunt fieri ideʒ niſi
⁊ mediū ſit ideʒ cū extremis: cū forma vini. ſit ſupra
formā aīalis: ⁊ forma aīalis ſit coīor ꝙ̄ forma huma
na: nō videtur poſſibile ꝙ homo per eādē formā ſit
homo ⁊ viuat ⁊ tamē per eandē formā nō ſit homo
aīal. ¶ Ex hoc aūt videť ſequi ꝙ forma ſubſtātialis
per quā caro hoīs eſt caro ſit aīa rōnalis: nā forma il
la eſt intra vinū. Nō aūt pōt dici ꝙ ſit infra aīaʒ rōna
lem cū aīa rōnaliſ ſit forma ſpecifica. Si ergo aīa rō-
nalis eſt eadē ut forma vini que videť eē magis extre
ma: ut videť erit eadē cū forma carnis. Cum ergo in
aīaʒ rōnalē nihil ꝯuertať: qꝛ aīa eſt in ſacramēto alta
ris ex naturali cōcomitātia nō ex vi ſacramēti ⁊ caro
dicit qͩ cōpoſitū ex mā ⁊ forma que eſt aīa: in talem
carnē nō ꝯuerteť ſubſtātia panis. Videť ergo ſi argu
menta predicta efficaciā habent ꝙ caro dicat ipſam
mām ſubiectam forme ⁊ accidentibus carnis. Quid
ergo inter tot diuerſitates dicemus. ſiue vnā formaʒ
ponamus in cōpoſito ſiue plures: itelligere quō ſub-
ſtātia panis cōuertiť in carnē chři difficultatē habet.
Et qꝛ coiter ponitur ꝙ ſiqͥſ ſacrificaſſet in illo triduo
in quo fuit aīa chři a carne ſeparata: fuiſſet ſub ſacra-
mento caro mortua ⁊ caro ſine aīa: hoc eſt qͦ maxīe
auget queſtionis difficultatē. Volūt eni doctores ſal
uare idēptitateʒ corporis chři mortui ⁊ viui ꝑꝑ idē-
ptitatē forme ſubſtātialis. Dicūt eni corpus chři non
per eandē formā eē corpus ⁊ viuere: iō remota for-
ma vini remanet corporeitas ⁊ eſt ideʒ corpus mor-
tuū ⁊ viuū ꝓpter eandē corporeitatē. Nunqͩ de car
ne hoc poterimus dicere ꝙ in carne mortua remanet
forma ſubſtātialis: per quā caro eſt caro: qͦ nullomō
videť. forma eni vini ut dñſuʒ eſt vniuerſalior eſt pri-
or ꝙ̄ forma carnis. amoto aūt priori ⁊ magiſ vniuer-
ſali nō videť ꝯueniēs ꝙ remaneat poſterius ⁊ minus
vniuerſale. Si ergo nō remanet vinū nō videť ꝙ re-
maneat caro niſi forte equiuoce: ut ſi ſub alia rōne ca
ro accipiať: videť ergo ſequi 2ᵐ habēt modū dicēdi
ꝙ corpus chři mortuū ⁊ viuū ſit idē corpus numero
⁊ dicať vniuoce corpus: caro vͦo chři mortua ⁊ viua
ſit alia ⁊ alia caro numero: ⁊ dicať caro eqͧuoce: ut ꝙ
ſit caro vniuoce in qua eſt aīa: eqͧuoce aūt in qua fuit
aīa. Ideo vͦo in quo nec eſt aīa nec fuit aīa: nec eſt ca-
ro vniuoce nec equiuoce: qͦ ſi bene ꝯſiderať: ⁊ ſi non
ꝓbat qͦ cōcluſuʒ eſt nō irrefragabiliter oſtendit per
quā formā eſt caro: ⁊ caro eſt infra formā vini. Cōce-
demus igiť tā abſurde dictū ꝙ ſiqͥs in illo triduo ſa-
crificaſſet ſubſtātia panis fuiſſet cōuerſa in idē corpꝰ
numero: ſed nō in eandē carnē numero. quō has diffi
cultates euadere poterimus: ſi poſuerimus vnā for-
mā in cōpoſito: dicendo ꝙ ipſi ſuppoſito cōpetit eſſe
ſimpliciter: ⁊ poneremꝰ ꝙ ex ſuppoſito ⁊ ex ẏpoſta-
ſi debet accipi idēptitas numeralis: ita ꝙ quādiu eſt
in eodē ſuppoſito tādiu eſt ideʒ numero: forte facile
eēt euadere difficultates tactas. nā ſi caro chři mor-
tua ⁊ viua eſt corpus eius. mortuū ⁊ viuū eēt idē nu
mero ꝓpter idēptitatē ſuppoſiti: qꝛ vnio uerbi ad car
nem nunꝙ̄ fuit ſeparata. Et ſi quereret qͩ noiaret ca
ro diceret ſm habēt modū dicēdi ꝙ caro ut diċ par-
tem cōpoſiti dicit ipſaʒ māʒ ſubiectā forme ⁊ accidē
tibus carnis: ſicut corpus dicebat mām organiçataʒ.
Nam caro ⁊ ſanguis ⁊ oſſa ⁊ huiuſmodi partes cor-
poris organiçate dupliciter poſſunt cōſiderari: ulꝰ ut
ſunt noīa ſubſtātiarū: uel ut ſunt noīa organoꝝ ⁊ offi
ciorum. ſm ꝙ noiant ſubſtantiam: eadē forma infor-
manť: eadeʒ eni aīa rōnaliſ eſt eadē in qualibet parte
corporis dans eē cuilibet ꝑti. ſm vͦo ꝙ ſunt noīa or-
ganoꝝ ⁊ officioꝝ. ſic ꝑficiunť per accñtales formas:
nā lʒ oculus hēat eē ab aīa: ut eſt quedam ſuba. ſicut
dolabra hēt a forma ferri ut eſt res nālis: tñ cū ocu-
lus eſt quoddā organū ⁊ eſt nomē officiȷ̄ hēt eē a for
ma accidētali qꝛ virtus viſiua que eſt quoddā accñſ:
accipiēdo accidēs ſm ꝙ accidēs includit ꝓnomē ge-
nerale ⁊ eſt forma oculi ſicut dolabre ut eſt quoddā
organū artiſ: ꝯſtituiť in eē per formā accidētaleʒ: oēs
eni forme artificiales ſunt accidētia: ut dicit cōmēta
tor in ꝑᵒ phiſicoꝝ. Iō dictū eſt: ꝙ ſi oculus eſſet aīa:
viſus eēt forma eius. ⁊ qͦ dictū eſt de oculo pōt itel-
ligi de carne ⁊ de aliȷ̄s partibus corporis. Caro ergo
ut diuidiť ꝯtra aīam ⁊ ut dicimus ꝙ eſt homo cōpo-
ſitus ex carne ⁊ aīa: qꝛ ſic de carne loqui intēdimus
nō includit aīam. ſm quā acceptioneʒ dupliciter pōt

ſumi:uel ut eſt nomē ſubſtātie:uel ut eſt nomē officij.
ut eſt nomē ſubſtantie dicit mām ſubiectā aie rōnali
ſiue forme ſubſtantiali:ut eſt nomē officij dicit mām
ſubiectā formis accidētalibus. Et qꝛ in qbuſdā acci-
dentalibus cōueniūt caro mortua ⁊ viua lꝫ nō cōue-
niant in forma ſubſtātiali:ſi ponamus vnā formā ſub
ſtantialem in cōpoſito:caro mortua ⁊ viua eſt aliquo
modo caro vniuoce pp vniuocationeꝫ ⁊ vnitatē ali-
quorū accñtiū hec aūt vniuocatio nō eſt oīno deſpi-
ciēda:cū a forma accidētali ſumi poſſit nomē carnis.
Si ergo queraṫ ponēdo vnā formā quid noīat caro
in quā ꝯuertiṫ ſubſtātia panis:plana eſt rñſio qꝛ dicit
ipſaꝫ māꝫ ſubiectā forme ⁊ accidētibus carnis:lꝫ eni
nō diuerſificat eſſentiā māe cōſiderare mām ſm ſe ⁊
ut eſt ſubiecta tali ⁊ tali forme:tñ quātuꝫ ad eē ⁊ quā
tum ad modū eſſendi eſt magna diuerſitas.ſm ergo
hunc modū dicēdi nunq̄ caro dicit ipſaꝫ māꝫ per ſe:
ſed dicit mām ut cōpetit ei quidā modus quē acq̄rit
ut eſt ſubiecta forme ⁊ accidentibꝰ carnis tm̄mō:qui
modus ſupra nām māe nullā addit eſſentiā. Nam ut
ſupra tangebaṫ ſi aliq̄d ꝯuerteret in albedinē exiſten
tem in pariete:⁊ ſi nō eēt cōuerſuꝫ niſi in ſolā eſſentiā
albedinis in talē tñ albedinē cōuerteret qualē inue-
niret.pp qd̄ lꝫ albedo de ſe nō dicat quid extenſum:
illud tñ eēt ꝯuerſuꝫ in aliquod qd̄ habet ptes.⁊ ſi eēt
albedo illa magna:cōuerſio eēt facta in aliq̄d magnū
⁊ ſi eēt parua in aliq̄d paruū.Sic ergo aliq̄d pōt cō-
uerti in albedinē abſqꝫ eo ꝙ ꝯuertaṫ in ſuperficieꝫ:⁊
tñ aliud eſt cōuerti in albedinē magnā ⁊ aliud in par
uam.Sic aliquid pōt ꝯuerti in mām ſubiectā aie rō-
nali ⁊ accidētibꝰ:qd̄ nō ꝯuertiṫ in rationalē aīam nec
in accidētia.Et qꝛ aliū ⁊ aliū modū habet mā ut alij
⁊ alij eſt ſubiecta rōne hiꝰ ſupadditi pōt aliud ⁊ aliō
nomē ſortiri.eſt eni aliud cōuerti in māꝫ ſubiectā vni
⁊ aliud in māꝫ ſubiectā alij.Sicut ergo ſupra oſtēſuꝫ
fuit ꝙ ſola mā poterat dici corpus ꝓut cōpetit ei q̄-
dam modus quātitatiuus qui nām nullā addebat ſu-
pra nām māe:ſic videtur ꝙ ſola mā poſſit dici caro ⁊
ſanguis ꝓut addiṫ ei quidā modus queꝫ acquirit mā
ꝓut eſt ſubiecta forme ⁊ accidētibus carnis ⁊ ſangui
nis lꝫ non ſit nobis ſpāliter nominalis ille modus di-
uerſificaṫ cū talis modus pp diuerſitatē forme ⁊ acci
dentiū quibus mā ſubiciṫ.Si eni caro eſt caro ꝓpter
aīaꝫ:⁊ caro per ſe loquēdo ⁊ ſm ꝙ hiꝰ nō dicit mām
cū alia forma ſubſtātiali:cū formaliter ⁊ per ſe nō ha
beat ab alia forma qd̄ ſit caro.Caro ergo ut eſt pars
eſſentialis aīalis:qꝛ aīal diuidiṫ in aīam ⁊ carneꝫ:uel
dicit mām ſm ſe uel ut cōpetit ei quidā modus queꝫ
acquirit ut eſt ſubiecta aie ⁊ accidētibꝰ carnis:uel ca-
ro in ſui ſignificato includit aīam ⁊ dicit quoddā to-
tum uel ēt includit ipſa accidētia.Nō pōt dici ꝙ ca-
ro dicat ipſaꝫ mām ſm ſe:qꝛ cū vna ſit mā oīuꝫ habē
tium eā:oīa generabilia haberēt carnē qd̄ falſum eſt:
nec pōt dici ꝙ caro dicat quoddā totū ad aīam ⁊ ad
id qd̄ aie ſubiciaṫ:cum caro ſit pars eſſentialis aīalis
diuiſa cōtra aīaꝫ.nec ēt dici pōt ꝙ caro in ſuo ſignifi-
cato icludit ipſa accidētia:cū accidētia nō poſſint eē
pars eſſentialis ſubſtātie.Relinquiṫ ergo ꝙ caro di-
cat ipſaꝫ māꝫ ut induit quēdā modū quē acq̄rit ut eſt
ſubiecta forme ⁊ accidētibus carnis:qui modus per
ſe loquēdo nullā eſſentiā addit ſupra nām māe ut plu
ries dictū eſt. ¶ Hoc aūt poſito nō videṫ habere dif
ficultatē itelligere quō ſubſtātia panis cōuertiṫ in car
nē chri:⁊ quō vinū in ſanguinē:⁊ quō vna conuerſio
differt ab alia:⁊ quō per neutrā ꝯuerſionē ꝯuertiṫ ali
quid in aīaꝫ rōnalē uel in accidētia:ſed in id qd̄ ſubi-
citur aie rōnali ⁊ accidētibus:⁊ ēt apparere pōt quō
ſi ibi ſacrificaſſet in illo triduo cōfeciſſet carnē eādeꝫ
numero pp idēptitatē ſuppoſiti:⁊ cōfeciſſet eandem
carnē vniuoce aliquomō:nō ſolū pp idēptitatē māe:
ſed ēt pp idēptitatē ipſius modi additi māe rōne cu
ius recipit nomē carnis donec peruētū ſit ad incine-
rationē uel ad plenā corruptionē ſemꝑ ibi pōt eē ca-
ro vniuoce pp vnitatē modi exñdi.Sicut eniꝫ ma-
net q̄litas ſimbola in re generata ⁊ corrupta:ſic ma-
net ille modus vniuocus in re generata ⁊ corrupta.
Non ergo ſimpliciter tolliṫ ille modus uſqꝫ ad inci-
nerationē uel ad perfectā corruptionē ad quā cū per
uentum eſt lꝫ maneat mā nō tñ mereṫ nomen carnis:
qꝛ nō ulterius ei cōpetit ille modus exñdi per quē di
citur caro.Et qd̄ dictū eſt de carne intelligēdū eſt de
ſanguine.videṫ ergo ꝙ ponēdo vnā formā in cōpoſi
to eſt facile ſuſtinē ꝓpoſitū.tñ qꝛ de ueritate hiꝰ māe
non cōſtat:huic ꝓpōni nō aſſentio:ſufficit mihi ſcire
ꝙ panis cōuertiṫ in uerā carnē chri ⁊ in uerū corpus
eius in illud qd̄ fuit formatū ex ſanguinibꝰ virginis:
qd̄ fuit imolatū in cruce ⁊ vinū cōuertiṫ in uerū ſan-
guinē qui pro redēptione generis humani fuit effu-
ſus.cui hoc nō ſufficit cū freno fidei querat ulterius:
mihi aūt hec ſufficit.Naꝫ ut dixi ⁊ iterū iterare non
piget:malo in ſimplicitate mea manere:q̄ꝫ de arduis
temere iudicare:tm̄ tñ pōt eē per habita manifeſtuꝫ:
ꝙ per theoremata p̄cedētia per que eſt aliq̄liter de-
claratū corpus chri eſſe ſub ſpecie panis:iuuamur ad
intelligenduꝫ quō ſanguis eius eſt ſub ſpecie vini qd̄
declarare uolebamus.

Propoſitio.XLVIII.

a Ccidentia panis ⁊ vini ſub quibꝰ eſt totus chriſtus nō fundanṫ in ſubſtantia aliqua:poſſunt tñ ad generationē ſubſtātie materiā imutare.

Declaratio.

¶ Uidetur aliquibus forte irrationabile eē:ſi acciden-
tia panis ⁊ vini ſub quibꝰ exiſtit corpꝰ ⁊ ſanguis chri:
poſſunt imutare mām ad generationē ſubſtātie.Nō
eni videṫ preter rōneꝫ eſſe ſi dicta accidētia imutant
mām ad generationē accidētalis forme:qꝛ accidētia
nō agunt ultra ſuā ſpēꝫ:ſi formā accidētalē inducūt:
ſed ſi inducūt ſubſtātialē formā videreṫ trāſcendere
moduꝫ ꝓprie virtutis ⁊ ꝓprie ſpeciei.nihil eniꝫ agit
ultra ſpeciē ſuā in virtute ꝓpria niſi agat in virtute al
terius.iō accidētibus nō cōpetit trāſmutare mām ad
generationē ſubſtātie:niſi in virtute ſubſtātialis for-
me.Cū ergo accidētia illa ſub q̄bus eſt corpus ⁊ ſan-
guis chri nō funderenṫ in aliqua ſubſtātia nō poterūt
agere in virtute alicuius ſubſtātialis forme.poterūt
ergo imutare mām ad generationē forme accidēta-
lis nō ſubſtātialis.Si ergo aliq̄ gutta aque ꝑmiſceaṫ
accidētibꝰ illis ſub q̄bus eſt ſanguis chri poterit illa
aqua ut videṫ alterari ſolū ſed nequaq̄ꝫ corrūpi:uel ſi
illa aq̄ corrūpi pōt ⁊ ex ea aliquid generari hoc erit
in virtute ſubſtātialis forme:qꝛ videṫ ualde mirabile
ſi vna gutta aque imiſcereṫ accidētibꝰ vini in magna
q̄titate:ꝙ illa accidētia nō poſſent aquaꝫ corrūpere:
imo qꝛ alteratio magis facta abicit a ſubſtantia:ſi illa
accidētia poſſunt aquā alterare:poterūt eā corrūpe-
re.Dandus eſt ergo modus ne ſenſus negeṫ quō illa
accidētia poſſunt imutare mām ad generationē ſub-
ſtātie.pōt eni eē per habita manifeſtū qualiter in ſa-
cramēto altaris poſſit eē generatio paſſiue:ut qꝛ nul
lo miraculo cōtingente pōt ibi redire mā de qua pōt
forma ſubſtātialis educi.nō tñ eſt per dicta patefactū
qualiter ibi eſſe poſſit generatio actiue:ſiue qualiter

accidētia illa poſſunt imutare mām ad generationeꝫ
ſubſtātie.cū ergo hoc efficere nō cōpetat accidētibꝰ
niſi in virtute ſubſtātie:illis aūt accidētibꝰ nulla ſub-
ſtātia ſit ſubiecta non poterit ibi talis imutatio fieri.
¶ Notandū ergo ꝙ licet ipſa accidentia nō poſſunt
in generationē ſubſtātie niſi in virtute forme ſubſtā-
tialis:nō tñ opꝫ accidētia ſemꝑ eē ꝯiuncta illi forme
ſubſtātiali in cuius virtute faciūt ad generationē ſub
ſtātie:videmus enī ꝙ nāliter leo leonē generat:⁊ aīa
lia perfecta ſibi ſimilia ꝓducūt:virtus aūt exñs in ſe
mine leonis nō pōt diſponere māꝫ ut ſit ſuſceptibilis
aīe leonis niſi hoc agat in virtute ipſius forme leonis
ſiue aīe eiꝰ.Et lꝫ virtus exñs in ſemine maſculi faciat
ad gñationē fetus ꝓut agit in virtute aīe patris:non
tñ ſemꝑ illa virtus eſt cōiuncta illi forme uel illi aīe:
qꝛ ſemē in quo eſt talis virtus eſt aliqđ diuiſuꝫ ſepara
tum a patre.Dicunt ergo accidentia facere ad genera
tionē ſubſtātie in virtute ſubſtātie:nō qꝛ ſint ꝯiuncta
illi ſubſtātie in cuius virtute hec agūt:ſed qꝛ a forma
ſubſtātiali habēt qđ pñt in generationē ſubſtātie.po-
terūt ergo accñtia vini corrūpere liquorē eis imixtū
⁊ generare inde ſubſtātiā aliā:qꝛ corruptio vnius eſt
generatio alterius ⁊ generationeꝫ illius ſubſtātie fa-
cient in virtute ſubſtātialis forme:nō qꝛ illi forme ſūt
ꝯiuncta cuꝫ forma vini nō maneat:ſed qꝛ cū orta ſunt
accñtia illa ex principijs vini:acceperūt a forma vini
ut poſſent imutare māꝫ ad generationē vini.Cū igit
nō efficiāt generationē vini niſi in virtute illa quā ac-
ceperūt ab illa forma:adhuc dicunt agere in virtute
forme vini nō obſtāte ꝙ forma illa non maneat:ſicut
qꝛ virtꝰ in ſemine patris dicit accipere ab aīa patris
ꝙ poſſit diſponē mēſtruū ad ſuſceptionē aīe:dato ꝙ
tpe illo quo mater eſt pregnans pater decederet ad-
huc ſemē dicit agere in virtute aīe pr̄is:non qꝛ pater
ſit:ſꝫ qꝛ eſt in ſemine illa virtus quā accipit ab aīa pa-
tris in cuius virtute diſponit māꝫ.¶ Ex hoc aūt pa
tere pōt:cū apponit aq̄ uel alius liquor inter acciden
tia vini ſub qbus eſt ſanguis chr̄i utrū generet ibi ſan
guis uel vinū.Nā accñtia illa que imutāt mām ad ſu
ſceptionē forme nō acceperūt virtutē agēdi ex prin-
cipijs ſanguinis:ſed ex pricipijs vini:⁊ nō agūt in vir
tute ſanguinis ſed in virtute vini:lꝫ enī ſub ſpeciebꝰ
vini ſit ſanguis chr̄i cū oībus ſuis accidētibus:tñ acci
dentia ſanguinis non ſunt ibi quō pñt imutare mām.
Et qꝛ tota illa tranſmutatio fit ab accidētibus vini:
nequaq̄ ille liquor admixtꝰ accidētibus illis accipiet
formā ſanguinis ſed formaꝫ vini.Immo ex hoc ipſo
qđ ex tali actione nō generat ſanguis ſed vinū ut ſan
ctorū auctoritates teſtant:patet quō illa accidētia di
cunt agere in virtute forme ſubſtātialis:qꝛ talia acci-
dentia ex principijs vini orta acceperūt a forma vini
ut poſſet imutare māꝫ ad ſimilē formā:poſſet aūt aſ-
ſignari alia rō quō accidētia illa cū nō fundent in ſub
ſtantia pñt diſponere mām ad generationē ſubſtātie.
¶ Ad cuius euidētiā ſciendū ꝙ ad generationē aīa
lium pfectorū nō ſufficit corpus ſupceleſte ſꝫ opꝫ ge
nerationē illā añcedere aīal ſile in ſpecie.Nam ſi ſol
generat uermes ⁊ mures ⁊ eſt pater platāꝝ:hō autē
generat hominem ex mā ⁊ ſol:ut dicit 2° phiſicoruꝫ
⁊ pari rōne leo generat leonē ex mā ⁊ ſol:ſed iperfe-
cta ⁊ inaīata nō ſoluꝫ ſunt a ſibi ſilī:ſed ēt a ſole.ignis
enī nō ſolū fit ab igne ſed ēt a motu.motꝰ enī in virtu
te corporis ſupceleſtis facit ad generationē ignis.Ac-
cidētia ergo vini poterūt imutare aquā ad ſuſceptio-
nē forme vini:tñ qꝛ remanet eis virtꝰ quā acceperūt
a principijs vini in cuiꝰ vtute hoc agūt.tñ qꝛ hec effi
ciunt in virtute corporis ſupceleſtis qđ ſufficit ad ꝓdu
ctionē forme vini mediāte alteratiōe quā exercēt ac
cidētia vini ſup liquorē imixtū.patet ergo ꝙ nō ob-
ſtante ꝙ accidentia vini non fundant in ſubſtātia aliq̄
poſſunt immutare mām ad generationē ſubſtātie.qđ
declarare uolebamus.

Propoſitio.XLIX.

N On obſtāte ꝙ fuit cōmunis philo-
ſophorū ſententia nō eē poſſibile acci
dentiū mixtionē.poterit tñ accñtibus
vini liquor aliquis imiſceri. Declaratio.

¶ Fuit aūt cōis philoſophorū ſnīa ꝙ paſſionū ⁊ acci-
dentiū nō eſt poſſibilis mixtio:ut oſtendit phs p°.c.
de mixtione.Sed ſi cōſiderat eorū motiuū ⁊ ex qua
radice dictus ſmo cōtinet:nō obuiat catholice veri-
tati qua dicimus ꝙ ꝯuerſione facta accñtia vini rema
nent ſine ſubiecto qbus pōt liquor aliqs imiſceri.nā
cā quam tāgit phs q̄re accñtiuꝫ nō eſt mixtio ſumit:
qꝛ nō habēt per ſe eē.vnde.c.de mix.ait ꝙ neqꝫ albū
neqꝫ diſciplinā neqꝫ aliqđ ſeparabilū ꝯtingit miſceri:
⁊ ſubdit cām:qꝛ opꝫ utrūqꝫ mixtorū ſeparabile eſſe.
paſſionuꝫ aūt ut ait nulla eſt ſepabilis.Tota ergo cā
quare accidētia miſceri nō poſſunt eſt qꝛ ſunt iſepara
bilia:ſed ſi haberēt eē ſepatuꝫ miſceri poſſent.liquor
ergo aliqs miſceri poterit ſacramēto altaris nō ꝙ mi
ſceat ſanguini ſꝫ miſcebit accñtibꝰ vini ut Innocē.d.
Sunt enī illa accñtia ſepata imo eorū poterit eē mix
tio.Non aūt miſcet liquor ſanguini qꝛ non fit mixtio
niſi diuiſibiliū:iō circa fi.p̄i.de.ge.dicit.que ſūt indi-
uiſibilia nō ſūt bene miſcibilia.Cū ergo ſanguis chr̄i
nō ſit ſub ſacro diuiſibiliter:qꝛ ſi diuidant accñtia illa
ſub qbus eſt ſanguis chr̄i ſub q̄libet pte erit totꝰ ſan-
guis.Accñtia ergo vini miſceri pñt:qꝛ ſunt ſepabilia
⁊ per ſe exñtia:ſꝫ nō ſanguis.Sed ſi ſic dicimꝰ qđ cre
dimꝰ bene dictū:duo dubia nobis occurrūt.¶ Pri-
mo quō fieri poſſit talis mixtio:cū vnū ⁊ idē nō poſ-
ſit habere eē ſepatū ⁊ inſepatū.Si enī liquor miſcet
liquori ex illis mixtis fit vna ſupficies.ergo ſi miſce-
ret aliqs liquor illis accñtibꝰ fieret ibi vna ſupficies.
Eēt ergo illa ſupficies ſine ſubiecto ⁊ in ſubiecto.Si
ne ſubiecto qꝛ eēt ſanguis ꝯtentiua.in ſubiecto qꝛ fun
daret in ſbā vini.¶ Scđo occurrit dubiuꝫ utrū per
ammixtionē alterius liquoris ibi eē deſinat ſanguis
chr̄i.¶ Primū dubiū de facili ſoluit:qꝛ nō eſt icōue
niens ꝙ idē ſm diuerſas ptes poſſit eē affirmatio ⁊
negatio.Eadē enī ſupficies ſm vnā ptē pōt eē alba
⁊ ſꝫ aliā nigra pp qđ erit alba ⁊ nō alba ⁊ nigra ⁊ nō
nigra ſꝫ nō ſꝫ idē.Sic ut coiter ponit ſi liqr miſceat
accñtibꝰ illis:⁊ fiat ide vna ſupficies erit ſupficies il-
la in ſbō ⁊ nō in ſbō:ſꝫ nō ſꝫ idē.Sꝫ q̄tū ad vnā ptē
erit in ſbō:q̄tū ad aliā nō.¶ 2m vō dubiū ſic ab ali-
qbus ſoluit:qꝛ cū aliqs liquor imiſcet accñtibꝰ illis:
deficit ibi eē ſanguis ſm ꝙ liquor appoſitus attingit.
pp qđ ſi ſit tātus liquor qđ poſſit attingē oīa accñtia
iſta:nullomō erit ſanguis.Si vō non ſit liquor iſte in
tāta q̄titate ꝙ atīgit ad oīa accñtia ſꝫ ad aliquā ptē
deficiet eē ſanguis chr̄i in illa pte ubi attingit ille li-
quor.Sed iſtud nō videt poſſe ſtare:qꝛ ſi ſm ꝙ attin
git liquor appoſitꝰ ſic deſinit ibi eē ſanguis:cū ſemꝑ
liquor appoſitꝰ aliqđ attingat ſemꝑ in aliq̄ pte deſi-
nit ibi eē ſanguis pp qđ augmētatꝰ erit liquor in quo
nō eſt ſanguis:⁊ qꝛ nō eſt augmētatꝰ plus pōt attige
re de accidētibꝰ illis ſub qbus eſt ſanguis:ſanguis ad
ultimū totū attinget:⁊ ſub oībus illis accidētibꝰ de-
ſinet eē ſanguis.Si ergo tāta eēnt illa accñtia ſub q̄-
bus eſt ſāguis chr̄i ꝙ repleret vnū doliū:ſi apponeret

vna gutta vini uel alicuiꝰ alterius liquoris ſub oībus
illis accidentibus deſineret eē ſanguis chr̄i: qđ videt
abſurdū. Notandū ergo ꝙ ſanguis chr̄i eſt ſub ſacra
mēto altaris q̄diu eſt ibi ſpēs illiꝰ vini ſub quibus eſt
dictus ſanguis. tot ergo modis pōt ibi deſinere ſan-
guis chr̄i quot modis pōt tolli ſpēs illius vini. Sꝫ aūt
ꝙ ſpectat ad p̄ſens aliq̄d pōt corrūpi dupliciter: uel
per ꝯriū uel per diuiſionē māe. dupliciter eni pōt cor
rūpi caro uel aq̄: ul' per actionē ꝯrij ut ſi ꝯrie q̄litates
carnis ⁊ aque inducerent in mā in qua eſt aqua uel ca
ro; uel per diuiſionē māe ꝙ ita modicum acciperetur
de mā ꝙ ibi ſaluari nō poſſet ſpecies aque uel carnis
ſic ēt dupliciter tolli pōt ſpēs illius vini: uel per ꝯriā
actionē: ut ſi introducant ibi ꝯria accidentia accidēti
bus vini. uel per diuiſionē ut ſi adeo modicū accipe-
ret de illis ſpeciebus ꝙ ibi ſaluari nō poſſet ſpēs vi-
ni: quocūqꝫ aūt iſtorū modorū fieret ibi eē deſineret
ſanguis chr̄i. Cū ergo aliq̄s liquor admiſcet accidēti-
bus illis uel eſt ſil'is uel ꝯrius. Si ſil'is nō poterit ibi
deſinere ſpēs vini per actionē ꝯriā: q2 agēs ⁊ patiēs
in principio dicunt eē diſſimilia nō ſil'ia. poterit tñ ibi
deficere ſpēs vini per diuiſionē cōtinui: q2 ſi intra li-
quorē appoſitū accidētibus illis ſub q̄bꝰ eſt ſanguis
chr̄i includeret adeo modicū ꝙ ibi nō poſſet reſerua
ri ſpēs vini in illa parte deſineret eē ſanguis chr̄i: nec
ualeret obiectio qđ per appoſitionē ſil'is liquoris nō
poſſet adeo modicū de accidētibus illis includi in li
quore oppoſito ꝙ eē deſineret vini ſpēs: q2 nō poſſet
eē liquor appoſitus ſil'is niſi illud appoſitū eēt vinū:
inter vinū aūt nō pōt adeo modicū vini icludi ꝙ ſpe
ciem vini deſerat. Nā ſanguis chr̄i eſt ſub ſpēbus ali
quibꝰ determinatis: ꝑꝑ qđ nō ſufficit ꝙ ibi remaneat
ſpēs vini ut ibi ſit ſanguis chr̄i. Sed req̄rit ꝙ rema-
neat talis ſpēs vini ut ſpēs illius vini qđ ꝯuerſum eſt
in ſanguinē chr̄i: lꝫ ergo nō poſſet adeo modicū de il
lis accidētibus icludi intra liquorē ſimilē appoſitum
ꝙ ibi eē deſineret ſpēs vini: poterit tñ ibi eē deſine-
re ſpēs talis vini qđ ſufficit ut eē deſinat ſanguis chr̄i:
per liquorē ergo ſimilē appoſitum vnomō ibi poſſet
deſinere ſanguis chr̄i: ut ſi ita modicū de illis accidē-
tibus ſub q̄bus eſt ſanguis chr̄i clauderet intra liquo
rē appoſitū ꝙ ibi ſaluari nō poſſet ſpēs talis vini. Sꝫ
ſi liquor appoſitus eēt ꝯrius: dupliciter ibi poſſet de-
ſinere ſanguis chr̄i: uel per rōnē ꝯriā: uel per incluſio
nē predictā. In tanta eni parte illorū accidētiū deſi-
neret eē ſanguis chr̄i: in quāta inducerent accidentia
ꝯria: ⁊ ēt deſineret eſſe hiꝰ ſanguis in oī ea parte qua
clauſa itra liquorē appoſitū nō poſſet ibi ſaluari ſpēs
talis vini. ¶ Ex hoc aūt pōt ſaluari dictū doctorū:
quo dicit ꝙ per appoſitionē liquoris inter accidētia
ꝯtentiua ſanguis chr̄i in tāta ꝑte eē deſinit dictus ſan
guis quātā attingit liquor appoſitus. debet eni accipi
illud attingere uel per dictā incluſionē uel per ꝯriam
actionē: ꝑꝑ qđ nō per appoſitionē q̄ticunqꝫ liquoris
opꝫ ꝙ ibi eſſe deſinet totaliter ſanguis chr̄i ſiue ſit li-
quor ꝯrius ſiue ſil'is. patet ergo quō per appoſitionē
liquoris alicuius iter accn̄tia ꝯtētiua ſanguis chr̄i ibi
eē deſinit dictꝰ ſanguis: ⁊ quō illorū accn̄tiū eſt mix-
tio: qđ declarare uolebamus. Propoſitio. L.

Otus chriſtus ſub utraqꝫ ſpecie pa-
nis ⁊ vini a fidelibus ſumitur: qui ue-
re viat cuꝫ dici poteſt q2 per ipſum de
uote ſuſceptum tanq̄ꝫ per viam tutam ⁊ ue-
ram peruenimus ad gloriā ⁊ ad amenuꝫ cō
ſortiū angelorum: ad qđ nos perducat chri
ſtus qui eſt benedictus deus in ſecula ſeculo-
rum amen. Declaratio.

¶ Sub ſpecie panis ⁊ vini totus chr̄s cōtinet: ſed hoc
ex nāli cōcomitantia nō ex vi ſacramēti. Ex vi eni ſa
cramēti nō ſolū ſub ſpecie panis per ſe ſūpta: uel ſub
ſpecie vini nō ꝯtinet totus chr̄s: ſed ēt ſub utraqꝫ ſpe
cie ſimul nō exiſtit totus chr̄s. illud eni eſt in altari ex
vi ſacramēti in qđ aliq̄d eſt ꝯuerſuꝫ: igit ſub ſpecie pa
nis ex vi ſacramēti nō eſt niſi corpꝰ chr̄i tm̄: ⁊ ſub ſpe
cie vini eſt ſanguis chr̄i tm̄. Plus eſt ergo ex vi ſacra
mēti ſub utraqꝫ ſpecie q̄ꝫ ſub altera tm̄. attñ ex vi ſa-
cramēti nec ſub altera tm̄: nec ſub utraqꝫ ſimul eſt to
tus chr̄s: q2 aīa eius ex vi ſacramēti ſub neutra ſpecie
cōtinet: cū nihil ſit cōuerſuꝫ in ipaꝫ. ex naturali tñ cō
comitātia ſub utraqꝫ ſpecie totus chr̄s exiſtit. Nā cū
corpus chr̄i ſit nāliter cōiunctū ſuo ſanguini ⁊ ſue aīe
lꝫ ſub ſpecie panis ex vi ſacramēti ſit ſolū corpus. ex
nāli tñ cōcomitātia eſt ibi ſanguis: aīa: ⁊ ēt ipꝫ uerbū
qđ habet iſeparabilē vnionē ad carneꝫ ⁊ ad aīam: ſic
ēt ſub ſpecie vini eſt ſolus ſanguis ex vi ſacramēti: ſꝫ
ex naturali cōcomitātia ſunt ibi cetera alia. ⁊ inde eſt
ꝙ ſi totus ſanguis chr̄i fuit ſeparatus a corpore eius
in paſſione: ſiq̄s tunc ſacrificaſſet ſub ſpecie vini fuiſ-
ſet ſanguis ſine aīa ⁊ ſine carne: q2 hoc poſito tūc ſan
guis erit a corpore ⁊ ab aīa ſeparatꝰ. ⁊ pari rōne ſub
ſpecie panis fuiſſet corpus ſine aīa ⁊ ſine ſanguie. Be
ne ergo dictū eſt ꝙ q2 nūc ꝯiuncta ſunt que in paſſio-
ne diuiſa fuerūt: lꝫ tūc nō ex vi ſacramenti nec ex nāli
cōcomitātia fuiſſet ſub utraqꝫ ſpecie chr̄s q̄tū ad oīa
ſua: nūc aūt nō ex vi ſacramēti ſed ex nāli cōcomitā-
tia ſub accidentibus panis ⁊ vini totus chr̄s exiſtat.
¶ Dimiſſis ergo q̄ōnibus que difficultatē nō ponde
rant. utrū nō ſacerdos cōficere ualeat: ⁊ utrū degra-
dati uel ēt heretici ꝯficere poſſint: ⁊ utrū q̄s debeat
ꝯtinue celebrare: ⁊ utrū eucharīſtie ſumptionē corpo
ralis turpitudo ipediat: ⁊ utrū in azimo uel in fermē
tato ꝯfici debeat: ⁊ q̄bꝰ uerbis chr̄s ꝯfecerit: ceteris
talibus modica difficultate munitis cōcludamus ut
ꝯcludebat in fine theorematis preaſſignati ꝙ hoc ſa
cramentū uere viaticū dici pōt: q2 in eo ꝯtinet totus
chr̄s: qui eſt via ueritas ⁊ vita. per ipm eni deuote ſu
ſceptū: tanq̄ꝫ per viā uerā ⁊ tutā ꝑuenimus ad p̄riam
⁊ ad amenū ꝯſortiū angelorū: ad qđ q2 ꝓprijs viribꝰ
ꝑuenire nō poſſumus: exclamo. Dn̄e ieſu ad cuiꝰ lau
dis ⁊ honoris p̄conia eucharīſtie myſteriū q2 iter ce
tera ſacramēta eſt deuotiōe ſumēdū ſuauius: itelligē
tia pulchrius: ꝯtinētia ſanitius: per q̄nq̄ginta theore
mata te auxiliāte deſcripſi. Rep̄ſentās annū iubileuꝫ
cū per q̄nquagenariū extēſus ſeruos a ſeruitute libe
ros faceret figurā huiꝰ ſacri myſterij ꝑ qđ habet pec-
catorū remiſſio pretendebat. Per hāc ergo refectio
nē ſanctiſſimā me famulū tuū a diaboli ꝑtāte redem
ptū ꝑducas ad gloriā ⁊ ad vitā delectabilē: cohortē
angelicā: ad quaꝫ nos ordinat tui corpis ⁊ ſanguinis
ſacramentum. Qui cū patre ⁊ ſpiritu ſancto es vnus
deus benedictus in ſecula ſeculorū. Amen.

¶ Altiſſimi Egidij Romani contemplationes quin-
quaginta de ſanctiſſimo eucharīſtie ſacramento feli-
citer expliciunt.

¶ Tractat⁹ ꝙ glorioſus de ſacramēto altaris. ⁊ in primis de puncti. linee. ſupficiei corpis. quātitatis. qualitatis ⁊ ſubſtantie diſtinctione uenerabilis Guilielmi ockam anglici. ſacre theologie magiſtri famoſiſſimi ordinis fratrum minorum. Incipit feliciter.

c **Irca cōuerſionē** panis in corpuſ chr̄i. ſic̄ dicit glo. q̄dā de ꝯſe. di. 2ª. In ſacꝛoꝝ. uarie ſt opiones. ¶ Una aſſerit ꝙ illa ſub̄a que fuit panis primo. poſtea eſt caro ⁊ ſanguis chr̄i infra. e. panis ē in altari ⁊c̄. qꝛ corp⁹. ¶ Secūda opinio tenet. ꝙ ſub̄a panis ⁊ vini ibi deſinit eſſe ⁊ manēt accidentia tm̄ ſcilicet ſapor. color. ⁊ ſil'ia. Et ſub illis accn̄tibus icipit ibi eē corp⁹ chr̄i. ¶ Tertia tenet ꝙ remanet ibi ſub̄a panis ⁊ vini. ⁊ in eodē loco ⁊ ſub eadē ſpē eſt corp⁹ chr̄i. ar. ifra. e. ego. Quelibet tn̄ opinio fatet̄ ibi eē corp⁹ chr̄i. ¶ Scd̄a opinio uerior eſt ex̄ de ſumma trinitate. c. firmiter pa. vna. hec ſunt v̄ba gloſe. Ex qua appet ꝙ ſub̄a panis ꝯuertit̄ in corpus chr̄i. ita ꝙ ſub̄a paniſ nō manet. ſed tm̄ accidētia que prius erāt in ſub̄a panis manēt. Et pro iſta ueritate dicit ex̄ de ſum. trini. firmiter. ſicut allegat glo. predicta. Una eſt oiuz fideliū ul'is eccl'ia: ex̄ quā nullus oino ſaluat̄. In qua ipſe idē ſacerdos eſt ⁊ ſacrificiū Jeſus chr̄s cuius corp⁹ ⁊ ſanguis in ſacr̄o altaris ſub ſpēbus panis ⁊ vini ueraciter ꝯtinet̄ trāſubſtātiatis pane in corp⁹ ⁊ vino in ſāguinē ꝑtāte dina. ¶ Ad iſtius ueritatis declarationē circa duo pꝛicipalit̄ aliqua ſunt querēda ut patet circa illorū accn̄tiū entitatē ⁊ diſtinctionē. ¶ Scd̄o circa ipſorū a ſb̄o ſepationē. Quia aūt coiter ꝯcedit̄ ab oibus ꝙ color ſapor ⁊ hi⁹ q̄litates ſenſibiles iter ſe realiter diſtinguunt̄. ⁊ ēt a ſubſtātia. Jō hoc ſuppoſito querēda ſunt aliq̄ circa diſtinctionē iſtarū q̄litatū a q̄titate. figura. rectitudine. ⁊ hi⁹. de q̄bus eſt magnū dubiū quō diſtinguātur. Et qꝛ nō tm̄ ad theologiā: ſed ēt ad philoſophiā ptinet iſta ꝯſideratio. cū philoſophie ſit reꝝ nās ⁊ diſtinctiones earū cognoſcere. Jō iueſtigādū q̄d ſenſerunt philoſophi: ⁊ p̄cipue princeps philoſophorū Ariſtoteles de iſta mā. ⁊ ēt q̄d dicat theologi. Ut aūt ordiatius ꝓcedā querā primo de diſtinctione puncti: linee ſuperficiei: ⁊ corporis. ⁊ poſtea de aliȷ̄s.

p **Rimo igitur quero** Utrū pūctus ſit res abſoluta diſtincta realiter a q̄titate. R̄n̄det̄ ꝙ ſic: qꝛ termin⁹ vniuſcuiuſqꝫ diſtinguit̄ ab illo cui⁹ eſt termin⁹. ſed pūct⁹ eſt terminus linee: g̊ diſtiguit̄ realit̄ a lic̄a. ⁊ per ꝯn̄s eadē rōe a q̄libet q̄titate diſtinguit̄ realiter. ¶ Cōtra. oīs res poſitiua ē ſub̄a uel q̄titaſ uel q̄litas ul' relatio ⁊ ſic de aliȷ̄s p̄dicamētis. ſed pūct⁹ nō eſt ſub̄a diſtincta a q̄titate: nec q̄litas diſtincta a q̄titate: nec relatio diſtincta q̄titate. ⁊ ſic de aliȷ̄s generib⁹ reſpectiuis: igit̄ pūctus nō eſt alia res a q̄titate. ¶ Pro iſta q̄ōne ⁊ oībus ſequētibus de iſta mā p̄mitto vnū. videlicet q̄cq̄d dicā ſub q̄cūqꝫ forma v̄boꝝ. q̄ pōt aliquo mō deduci ꝯtra q̄cūqꝫ dictū in ſacra ſcriptura ul' ſanctoꝝ. uel ꝯtra determiationē ⁊ doctrinā eccl'ie romane. uel ꝯtra ſentētiā doctorū ab eccl'ia approbatorū. nō dicā aſſerēdo: ſed p̄ciſe recitādo in ꝑſona illorū qui ēt opinionē tractādā tenēt: ſiue illa opinio ſit uera: ſiue falſa: ſiue catholica: ſiue heretica uel erronea. vnde ſi dicā talia v̄ba diſco dicēduz ⁊ ꝯſimilia. nō in ꝑſona mea ſed in ꝑſona taliter opinātiū uolo illa itelligi. ¶ Hoc premiſſo circa q̄ōnē ꝓpoſitā ſic ꝓcedā. Primo oñdā ꝙ punct⁹ nō eſt aliq̄ res poſitiua ⁊ abſoluta diſtincta realiter a q̄libet q̄titate ⁊ maxime a linea. Scd̄o ponā aliq̄s rōnes ⁊ auc̄tes ad ꝓbādū punctū eē aliā rē. Tertio reſpōdebo ad eas. ¶ Primo igit̄ ꝓbo ꝙ pūctus nō eſt alia res a linea q̄libet q̄titate. ⁊ p̄mo per rōnes philoſophicas. ſcd̄o per auctoritates philoſophorū. tertio per rōnes theologicas. ¶ Juxta primā viā arguo p̄mo ſic oſtēſiue. Si pūctus ſit alia res a q̄titate: uel eſt ſub̄a uel accn̄s. ſed pūct⁹ nō eſt ſub̄a diſtincta a q̄titate: nec accn̄s diſtinctuz a q̄titate. igit̄ punct⁹ nō eſt alia res a q̄titate. maior eſt nota. minorē ꝓbo ⁊ prio primā ptē ſcilicet ꝙ punct⁹ nō eſt ſub̄a diſtincta a q̄titate: qꝛ oīs ſub̄a uel eſt mā ul' forma uel cōpoſitū uel ſub̄a abſtracta a mā. Sed manifeſtuz eſt ꝙ punctus nō eſt mā nec forma nec cōpoſituz nec eſt forma abſtracta a mā. ſi pūctus ſit idiuiſibilis ⁊ nullo mō q̄tus: ſicut ponit̄ ab aduerſariȷ̄s. g̊ ⁊c̄. ¶ Scd̄az ptē ꝓbo ſic. ꝙ ſcilicet pūct⁹ nō ſit accn̄s indiuiſibile diſtinctū a q̄titate. Primo ſic. oē accn̄s abſolutū poſitū eſt in aliquo ſb̄o ſibi adeq̄to: ita ꝙ illud accn̄s uel eſt totū in toto ſb̄o ⁊ in q̄libet pte. uel totū in toto ⁊ pars in pte. uel eſt accn̄s idiuiſibile hn̄s ſb̄m indiuiſibile ſic̄ accn̄s ſpūale eſt in aīa itellectiua: tanq̄ in ſb̄o ſuo prio ⁊ adeq̄to. Sed pūct⁹ nullo iſtoꝝ triū modorū habet aut habere pōt aliq̄d ſb̄m primū ⁊ adeq̄tū. ergo maior illius rōnis per iductionē patet de oī accidēte abſoluto. Prima ps minoris videlicet ꝙ punctus nō hēt aliq̄d ſb̄m adeq̄tū ita ꝙ ſit tot⁹ in toto ⁊ in q̄libet pte patet: qꝛ accipio pūctū terminantē lineā a. ⁊ uocet̄ ille. b. ⁊ accipiēdo aliū pūctū correſpōdētē ⁊ uocet̄. c. tūc q̄ro aut. b. eſt in. a. tanq̄ in ſuo ſb̄o adequato. uel in ſb̄o ipſius ⁊ ſiue ſic ſiue ſic ſequit̄ ꝙ eadē rōne. c. erit in eodē ſubiecto adeq̄to. ¶ Tunc arguo ſic. quecūqꝫ ſunt in eodē ſb̄o adeq̄to nō differūt nec ſitu nec loco. ſed. b. ⁊. c. diſtiguunt̄ ul' diſtāt loco ⁊ ſitu. ergo nō ſunt in eodē ſb̄o adeq̄to. Si dicat̄ ꝙ. b. nō eſt in tota linea. a. nec in ſb̄o ipſius linee. a. ſꝫ in pte ipſius linee: uel in parte ſubiecti. ¶ Cōtra ſi. b. nō ſit tanq̄ in ſb̄o adeq̄to in tota linea nec in toto ſb̄o ipſi⁹ linee. igit̄ ē in pte tanq̄ in ſb̄o adequato. ſit iſta ps. d. Tūc arguo. b. eſt in. d. tanq̄ in ſb̄o adequato. Igitur eadē rōne alius pūct⁹ correſpōdēs ipſi. b. ad quez ex alia pte terminat̄. d. erit in ipō. d. tanq̄ in ſub̄o adeq̄to ⁊ uocet̄ ille pūct⁹. e. Ex quo ſequit̄ ꝙ. b. ⁊. c. ſunt in eodē ſb̄o adeq̄to ⁊ per ꝯn̄s nō diſtant loco ⁊ ſitu. q̄d eſt manifeſtiſſime falſuz. Sic igit̄ nō pōt pūctus aliq̄s eē in aliquo diuiſibili q̄to ⁊ tanq̄ in ſuo ſb̄o adeq̄to: ita ꝙ ſit tot⁹ in toto ⁊ tot⁹ in q̄libet pte. Tum qꝛ tūc duo pūcta illius diuiſibilis nō diſtarēt ſitu q̄d eſt falſuz. Tum qꝛ tūc pūct⁹ idē numero eēt in alio ⁊ in alio ſitu q̄d eſt falſuz. Si dicat̄ ꝙ pūctuſ eſt in aliqua pte diuiſibili ſed illi pti nō correſpōdet ali⁹ punct⁹ in actu: nec pōt ſibi correſpōdere qꝛ illa pars nō pōt eē per ſe exn̄s: ſꝫ tm̄ inexiſtēs alteri. ¶ Cōtra: quacūqꝫ pte demōſtrata deus pōt eā de potētia abſoluta ſeparare ab alia pte ⁊ ꝯſuare eā per ſe exn̄tē. igit̄ iſtā ptē que eſt primū ſb̄m ⁊ adequatū pūcti deus pōt ꝯſuare ſine alia. ponat̄ igit̄ ineē: tūc habebit aliū pūctū in actu qui eadē rōe erit in illo ſb̄o tanq̄ in ſuo ſb̄o primo qꝛ nō eſt maior rō ꝙ vnus pūct⁹ termināſ lineam ſit in illa tota linea ul' in illo toto ſb̄o illi⁹ linee: q̄ ali⁹ pūctus termināſ eādē lineā. ⁊ per ꝯn̄s iſta duo pūcta nō diſtabūt ſitu: qꝛ illa accn̄tia que ſūt i eodē ſb̄o adeq̄to nō diſtāt ſitu. ¶ P̄. pūct⁹ correſpōdēs nō eſt tm̄ in potētia quō futurū eſt in potētia. igit̄ eſt in rerū nā

BIBLIOTECA UNIVERSITARI

⁊ per ꝯñs hēt aliō ſbm primū ⁊ nō pōt dari niſi linea ul' ſbm linee terminate ad aliū pūctū. Igit iſta duo pūcta ſūt in eodē ſbo p°. ⁊ per ꝯñs nō diſtāt ſitu. qō eſt falſū. ¶ Pꝫ. ſi eēt in aliquo diuiſibili ſbo tanꝙ̄ in ſbo prio tūc nō diſtarēt ſitu ab alia ꝑte: nec plus diſtaret ab vna ꝑte: ꝙ̄ ab alia. ¶ Scōa ps minoris pricipalis ꝓbat ſic. ſ. ꝙ pūct⁹ nō eſt tot⁹ in toto ſbo ⁊ ps in ꝑte: qꝛ pūct⁹ tūc eēt q̄t⁹ ⁊ habet ꝓpoſitū. ¶ Tertia ps minoris illi⁹. videlicet ꝙ nō eſt in aliq̊ idiuiſibili tanꝙ̄ in ſbo ſuo prio adeq̄to. patet qꝛ illō idiuiſibile ul' eēt ſuba uel accñs. nō accñs qꝛ quero in q̊ gñe ⁊ patet ꝙ nō pōt dari eē in alio gñe a gñe ſube. Silr querēduꝫ eēt de ſbo illi⁹ accñtis. ſicut de ſbo pūcti. nec eſt illud indiuiſibile ſuba. qꝛ ſi ſit ſuba uel eſt mā uel forma. uel cōpoſitū uel ſuba abſtracta a mā. ſed nō eſt mā: qꝛ ois mā eſt diuiſibilis. nec ē forma: qꝛ ſi ſit forma ul' eſt forma extēſa. ⁊ per ꝯñs eſt diuiſibile. uel eſt forma iextēſa. ⁊ per ꝯñs eſt aia intellectiua: qꝛ ſola aia itellectiua eſt inextēſa. ſꝫ manifeſtū ē ꝙ nō ē aia itellectiua. g̊ nō eſt forma que eſt altera ps cōpoſiti. nec eſt cōpoſituꝫ manifeſtū eſt. nec eſt forma abſtracta a mā. manifeſtū eſt. Igit nō eſt aliq̄ ſuba indiuiſibilis que poſſit eē primū ſbm ⁊ adequatū puncti. ¶ Pꝫ. ſi in lapide ſit aliq̄ ſuba indiuiſibilis que poſſit eē primū ſbm ⁊ adeq̄tuꝫ pūcti. accipio tūc iſtaꝫ ſubam. Et quero aut facit per ſe vnū cū mā ⁊ forma lapidis aut nō. Si ſic igitur eēt aliq̄ ſuba indiuiſibilis in lapide que eēt mā uel forma reſpectu māe lapidis: qꝛ qñcūqꝫ aliqua ſūt diuerſarū rōnum in gñe ſube faciētia per ſe vnū: vnuꝫ iſtorū eſt act⁹. reliquū v̊o potētia ⁊ per ꝯñs vnū eſt mā ⁊ reliquū forma. Sed ipoſſibile eſt ꝙ illud indiuiſibile eſt mā prima: qꝛ mā prima eſt extēſa. Si autem iſta ſuba idiuiſibilis nō facit per ſe vnū. cū mā ⁊ forma lapidis. imo nec eſt pars lapidis. ⁊ per ꝯñs nō poteſt eē pars lapidis nec per ꝯñs pōt eē ps alicuius ſube. Sed ois ſuba que nō pōt eē ps alicuius ſube per ſe ſubſiſtēs ⁊ per ſe in gñe ⁊ ſpē. ⁊ per ꝯñs iſta ſuba eēt per ſe ſubſiſtens ⁊ per ſe in gñe ⁊ ſpecie qō eſt falſum. relinquit g̊ ꝙ nulla eſt ſuba in lapide niſi mā uel foꝛa uel cōpoſitū. ſed oē tale eſt diuiſibile ⁊ habēs ꝑtes realiter diſtinctas: g̊ nullū eorū eſt idiuiſibile. Sic igit patet ꝙ nec aliqō indiuiſibile nec aliqō diuiſibile pōt eē p̊mū ſbm ⁊ adeq̄tū ipſi⁹ pūcti ſi pūct⁹ ſit q̄dā res abſoluta diſtincta realiter ab oi diuiſibili. ¶ Si dicat ad rōnē pricipalē ꝙ maioꝛ eſt falſa. nā multa ſunt accñtia que nō ſunt tota in toto ⁊ in q̄libet ꝑte. nec tota in totis. ⁊ ꝑtes in ꝑtib⁹. nec ſūt accñtia idiuiſibilia hñtia ſubiecta idiuiſibilia. ſꝫ accñtia idiuiſibilia hñtia ſubiecta diuiſibilia ⁊ tñ nō ſunt in aliq̄ ꝑte: ſꝫ totū in toto ſicut tp̄s eſt in toto motu totius celi: ⁊ tñ nō eſt in aliq̄ ꝑte mot⁹ alicui⁹ ꝑtis celi. Silr dupleitas eſt tota in toto duplo. ⁊ nec dupleitas nec aliq̄ ps ei⁹ eſt in ꝑte dupli reſpectu eiuſdeꝫ dimidij. Et ita videt de multis alijs accñtib⁹. ꝙ ſunt in toto ⁊ tñ nec ipſa nec ps eoꝝ ſunt in aliq̄ ꝑte toti⁹. Sed iſta rñſio nō ſufficit. Primo qꝛ accipit falſuꝫ. ꝙ ſunt aliq̄ accñtia idiuiſibilia. exiſtētia primo in aliquo diuiſibili. ⁊ tñ in nulla ei⁹ ꝑte. vñ tp̄s nō eſt aliqō accñs abſolutū diſtinctū realiter a motu ⁊ a rebus ꝑmanētib⁹: exñs ſubiectiue in toto motu. ⁊ in nulla ꝑte. ¶ Scōo non ſufficit iſta rñſio. qꝛ hoc dato adhuc ſtat argumētū. qꝛ pūct⁹ nō eſt tale accñs.

¶ Primo qꝛ nullū accñs exiſtēs in aliquo ſbo adequato ſiue ſit totū in toto ⁊ totū in q̄libet ꝑte ſiue totum in toto. ⁊ tñ in nulla ꝑte diſtat loco ⁊ ſitu ab aliq̊ accñte exñte in eodeꝫ ſbo adeq̄to ſibi patet. qꝛ coloꝛ nō diſtat a calore eiuſdē ſbiecti. ¶ Silr tp̄s ſi ſit aliō accñs nō diſtat ſitu ab aliquo accñte exiſtēte in eodē ſbo adeq̄to ſibi. Silr dupleitas nō diſtat ſitu ab aliq̄ accñte exñte in eodeꝫ ſbo tanꝙ̄ ſibi adeq̄to. ⁊ ita ulr de oi accñte. pꝫ ꝙ nō diſtat ſitu ab aliq̊ accñte exiſtēte in eodē ſbo ſibi adeq̄to. ſed pūct⁹ diſtat ſitu a quolibet pūcto illius q̄ti. cui⁹ eſt pūctus. Igit duo pūcta nō pñt eē in eodē ſbo p° ⁊ adeq̄to. qō tñ oporteret ſi pūct⁹ eēt accñs idiuiſibile hñs pro ſbo adeq̄to aliqō diuiſibile. ¶ Tertio nullū accñs diſtat ſitu a q̄cunqꝫ ꝑte ſui ſubiecti primi ⁊ adeq̄ti. ſicut albedo illi⁹ ꝑtis a. nō diſtat ſitu a quacūqꝫ ꝑte ipſius. a. q̄uis diſtat ſitu ab alia ꝑte cōponēte cū. a. ¶ Silr ſi tp̄s uel dupleitas ſit accñs diſtinctū realiter a duplo uel motu. manifeſtū ē ꝙ tp̄s nō diſtat ſitu ab aliq̄ ꝑte mot⁹. nec dupleitas diſtat ſitu ab aliq̄ ꝑte dupli: ⁊ ita de oi alio accidēte. ſꝫ demōſtrato q̊cunqꝫ diuiſibili qō debet poni ſbm primū illi⁹ pūcti manifeſtuꝫ eſt ꝙ iſtud diſtat ſitu ab alia ꝑte iſtius diuiſibilis. g̊ illō diuiſibile nō eſt primū ſbm ⁊ adeq̄tū ipſius pūcti. ¶ Confirmat iſta rō. qꝛ qñ aliqō accñs eſt in aliquo ſbo prio ⁊ adeq̄to illō accñs nō plus diſtat ſitu ab vna ꝑte iſtius ſubiecti ꝙ̄ ab alia. patet iductiue. ſꝫ manifeſtū eſt ꝙ ille punctus plus diſtat ſitu ab vna ꝑte illi⁹ diuiſibilis. quocūqꝫ demōſtrato ꝙ̄ ab alia. igit illud diuiſibile nō eſt p̊m ſbm iſtius pūcti. Ex quo patet ꝙ pūct⁹ nō eſt aliqō accñs abſolutū diſtinctū realit ab oi diuiſibili hñs pro ſbo primo ⁊ adeq̄to. qō. ſ. eſt ſubm ſeipſo ſiue per ſe ⁊ nō per ꝑtē ſuā. aliqō diuiſibile. ¶ Pꝫ. pūct⁹ ꝯtinuās duas medietates in q̊ eſt ſubiectiue. nō pōt dari ꝙ plus in vna medietate ꝙ̄ in alia. uel igit in utraqꝫ ⁊ tūc idē accñs nūo eēt in plurib⁹ ſubiectis nūo. qō eſt ipoſſibile. Uel in neutra ⁊ per ꝯñs in nullo ſubiectiue. Si dicat ꝙ pūct⁹ ſit in aliquo idiuiſibili ſubo ſicut tactū eſt pri⁹ hoc nō ualet ſicut ꝓbatū eſt pri⁹. Et iterū ꝓbabo. qꝛ eēt aliqō idiuiſibile. idiuiſibili ſubo. puta in lapide. diuidat ille lapis ſm illud idiuiſibile. ⁊ quero. aut illō idiuiſibile manet aut nō manet. Si ſic. quero ubi manet. aut cū utraqꝫ ꝑte. aut in vna ⁊ nō in altera aut ſeꝑatiꝫ ab utraqꝫ. Primū nō pōt dari: qꝛ tūc aliq̄ ſuba vna nūo eēt in diſtinctis locis nō faciētib⁹ vnuꝫ qō eſt ipoſſibile nāliter. Scōm nō pōt dari. qꝛ nō eſt maioꝛ rō ꝙ nō ſit in vna parte ꝙ̄ in alia. Silr tertium nō pōt dari. qꝛ tūc nihil exñs per ſe uel in aliquo alio facē per ſe vnū: quorū utrūqꝫ patet eē falſuꝫ ⁊ ipoſſibile. ¶ Scōo pricipaliter arguo ſic. ois res poſitiua ⁊ abſoluta diſtincta realiter ab oi alia re nō faciēs per ſe vnū tanꝙ̄ ps cū alia re eſt per ſe in gñe. ſꝫ pūctus ſi ſit talis res idiuiſibilis nō eſt ps alicui⁹ diuiſibilis. nec faciēs per vnū cū quocūqꝫ alio. igit erit per ſe in aliq̊ ꝑdicamēto. ſed hoc eſt falſum: qꝛ tūc uel eēt ſuba uel q̄titas uel q̄litas uel reſpect⁹. quorū qōlibet eſt falſum per ponētes talia idiuiſibilia. Maioꝛ illius rōnis eſt manifeſta. qꝛ qñ ſunt alique res ſm ſe totas diſticte q̄rū neutra eſt ps alteri⁹. nō eſt maioꝛ rō ꝙ vna illarū ſit per ſe in aliq̊ ꝑdicamēto ꝙ̄ alia. ſic patet iductiue. ¶ Sed ad illud dicit. ꝙ pūctus nō eſt per ſe in gñe ſed tm̄ per reductionē. qꝛ nō eſt niſi termin⁹ q̄titatis. Sed illa rñſio nō ualet. primo qꝛ tūc linea non eēt per ſe in genere q̄titatis cū nō ſit niſi termin⁹ q̄titatis. ¶ Si dicat ꝙ linea nō tm̄ eſt terminus q̄titatis ſed ēt q̄titas. iō per ſe eſt in gñe. Pūctus aūt non eſt per ſe q̄titas. iō nō eſt per ſe in gñe q̄titatis: ſꝫ tm̄ per reductionem. hoc nō ualet. quia ſi punctus ſit talis res indiuiſibilis nō tm̄ erit terminus q̄titatis ſed erit vna res abſoluta diſtincta realiter ſm ſe totaꝫ ab oi alia re ⁊ per ꝯñs erit per ſe in aliquo ꝑdicamento.

¶ Cōfirmat᷑ q2 oīs res abſoluta ꝛ ꝑmanens ꝛ per ſe vna: non tm̄ vna per aggregationē uel ordinē: eſt per ſe in aliquo p̄dicamēto: uel eſt ps alicu9 exiſtētis per ſe in p̄dicamēto patet illa inductiue de oī re: niſi iſtes in ꝓpoſito: patet ēt q2 ſi illa maior negaret᷑ perit oīs via ad ꝓbādū aliqua rē eē per ſe in gn̄e. Sic enim de alijs dicā ꝙ aliqd nō eſt per ſe in gn̄e q2 eſt termin9 alicuius ſubſtātie: ſicut tu dicis: ꝙ pūct9 nō eſt per ſe i genere q2 eſt terminus alicu9 exiſtētis per ſe in gn̄e: patet igit᷑ illa ꝙ oīs res per ſe vna eſt per ſe in aliquo p̄dicamēto: uel ps alicu9 exiſtētis in p̄dicamēto: ſ3 pūctus nō eſt ps alicu9 exiſtētis per ſe in p̄dicamēto patet iductiue: igit᷑ pūct9 eſt per ſe in p̄dicamēto qđ ꝓbatū eſt eē falſum. Ex quo ſequit᷑ ꝙ pūct9 nō eſt talis res idiuiſibilis. ¶ Tertio arguo ſic: ipoſſibile ē ꝙ ſint ifinite res in actu ſm̄ ſe totas diſtincte: ꝛ quarum nulla ſit ps alterius nec que faciūt aliqđ vnū. Sed ſi pūct9 eēt talis res idiuiſibilis: talia eēnt īfinita in actu: q2 accipio lignū: manifeſtū eſt ſm̄ illos ꝙ hic ſunt ifinite linee: q2 nō tot q̄n ples ꝛ quelibet illarum terminat᷑ ad aliquē pūctū in actu: q2 alias nulla linea terminaretur ad aliquē pūctū in actu: ꝛ manifeſtū eſt ꝙ ſ3 ſe tota diſtiguunt ſi ſint idiuiſibilia: nec faciūt per ſe vnū: cū nō ſint ptes alicuius. Igit᷑ talia īfinita erūt in actu qđ eſt ipoſſibile ꝛ ꝯ oēm philoſophiā. relinquit᷑ igit᷑ ꝙ pūct9 nō eſt talis res indiuiſibilis diſtincta realiter ab oī diuiſibili. ¶ Quarto ſic: per ſolā diſionē ꝯtinui nō cauſat᷑ aliq res poſitiua ꝛ abſoluta: diuidat᷑ igit᷑ lignum ꝛ quero de pūctis terminātib9: aut pus fuerūt aut nō. Si ſic certū ē ꝙ nō diſtabūt ſitu: pūct9 ḡ fuit imediat9 pūcto: qđ falſu3 eſt etiā ſm̄ eos. Si nō erāt pri9 ꝛ nūc ſunt. igit᷑ generant᷑ de nouo: ꝛ per ꝯñs per ſolā diuiſionē neceſſario gn̄aret᷑ aliq res abſoluta: qđ falſum eſt. ¶ Quinto q2 per ſolā vnionē partiū aque ul alteri9 cui9 ptes pri9 ſepate pn̄t ꝯtinuare nō generat᷑ aliq res noua abſoluta: nec abſoluta corrūpit᷑. S3 ſi pūct9 eēt talis res indiuiſibilis neceſſario q̄ncūq3 tales ptes cōtinuarent᷑: aliq res abſoluta corruperet᷑: puta iſta duo pūcta que pri9 terminabāt duas lineas: ꝛ generaretur noua. ſ. pūct9 ꝯtinuās illas duas ptes: imo ſequeret᷑ ꝙ infinite res abſolute ſm̄ ſe totas diſtincte corrumperent᷑ ꝛ ifinite gn̄arent᷑ ſicut deduci pōt per tītiā rōne3 ꝑncipalē pus factā: que oīa ſunt ipoſſibilia: ꝛ ꝑ ꝯñs pūct9 nō eſt talis res idiuiſibilis. Iſtā eandē ꝯcluſionē ꝓbo per rōnes theologicas. ꝑmo ſic: oēm rē abſolutā diſtinctā ſm̄ ſe totā ab alia re abſoluta: cui9 nō eſt ſubiectū nec effect9 nec ecōuerſo pōt deus creare ſine ea. Sed ſi pūct9 ſit talis res idiuiſibilis linea ſm̄ ſe tota diſtinguit᷑ a pūcto manifeſtū eſt: q2 linea non eſt ps pūcti: nec pūct9 eſt ps linee: nec ēt linea eſt ſubiectum pūcti ſicut ꝓbatū eſt pus nec ecōuerſo pūct9 eſt ſubiectū linee: manifeſtū eſt: nec ēt linea eſt cauſa pūcti nec ecōuerſo ſicut patet diſcurrēdo per oia gn̄a cauſarū. Igitur pōt deus de potētia ſua abſoluta facere lineā ſine oī pūcto. Tunc quero aut illa linea eſt finita aut infinita. Si ſit finita ꝛ ſine oī pūcto. ꝛ per ꝯñs fruſtra ponit᷑ pūctus ad terminādū lineā: ꝛ tm̄ non ꝓpt᷑ aliud ponit᷑ a ſic ponētib9. Si aūt linea illa nō ſit terminata nec finita ꝛ eſt in re3 nā per caſum igit᷑ eſt infinita qđ patet eē manifeſte falſu3: q2 nō ꝓpt᷑ hoc erit illa linea maior uel longior: q2 ille pūct9 eſt ſeparat9 uel deſtructus: ḡ nullo mō erit illa infinita quātūcunq3 oia puncta deſtruant᷑. ¶ Itē. ſi deſtruant᷑ a deo oīa pūcta ꝯſeruata linea. quero aut illa linea eſt ꝯtinua aut nō. Si ſic ꝛ nō per pūctū: q2 nō eſt per caſu3. igit᷑ ſine oī puncto eſt linea ꝯtinua. ꝛ per ꝯñs fruſtra ponitur ibi pūctus.

Si non ſit ꝯtinue. quero aut aliqua pars ei9 ſit ꝯtinua ꝛ reddit argumētū ꝑcedēs: aut nulla pars eſt ꝯtinua. ex quo ſequit᷑ ꝙ eſt aliqua linea que nō cōponit᷑ ex cōtinuis qđ eſt impoſſibile. Silr̄ illa linea eſt ꝯtinua uel diſcreta. Si ꝯtinua habet᷑ ꝓpoſitū. Si diſcreta ergo quelibet pars eſt diuiſa in infinitū quātū ad oēs eius partes. qđ eſt ipoſſibile. Iſta aūt rō ꝓbat ꝙ linea ſufficienter eſt ꝯtinua ꝛ finita per nām ꝓpriā ſine oī alia re addita ſibi. ꝛ per ꝯñs cū nō ꝓpt᷑ aliud debeat poni pūctus: fruſtra ponit᷑ pūctus eē talis res idiuiſibilis. ¶ Si dicat᷑ ꝙ de9 de potētia ſua abſoluta nō pōt facere lineā ſine puncto. Contra: q̄n aliqua res abſoluta pōt per nām fieri ſine multis rebus diuiſim: ita ꝙ ſine quacūq3 illa3 ſigillatim illa res pōt per diuinā potētiā fieri ſine oibus illis ꝯiūctis. ita ꝙ nullum illo3 ſit cū eo. qđ maxime eſt uerū q̄n iſte res ſm̄ ſe totas ſunt diſtincte realr̄ ꝛ neutra eſt effect9 nec accidēs alteri9. Sicut eſt de pūcto ꝛ linea. Si pūctus ſit talis res indiuiſibilis. ſed hec linea per nām pōt eē ſine hoc puncto ꝛ ſine illo ꝛ ſic de alijs ꝛ ſic de quolibet. igitur pōt deus facere eā ſine omni pūcto. ꝛ ita habet᷑ ꝓpoſitū. ¶ Itē. ſi illud qđ dependet eſſentialiter ab aliquo tā effectus ꝛ accidēs a cā a ſuo ſubiecto pōt per diuina3 potētiā ſepari ab illo. multo forti9 idest nō dependet ab alio nec tan̄ꝙ totū nec tan̄ꝙ accidēs nec tan̄ꝙ effectus ab alio pōt deus facere ſine eo. Sed accidens in ſacro altaris ante ſeparationē depēdet a ſuba tan̄ꝙ a cauſa ꝛ a ſuo ſbo. ꝛ tamē per diuinā potentiā ſit accidēs ſine ſubiecto. igit᷑ multofortius linea que nō depēdet a pūcto. nec tan̄ꝙ a parte ſua: nec tan̄ꝙ a ſbo: nec tan̄ꝙ a ſua cauſa: pōt fieri ſine eo. ꝛ ita ſtat ꝑmū argumentū. Confirmat᷑ ratio illa: q2 ſm̄ phm̄ 2° phiſico3. Quātitas eſt per ſe finita uel īfinita. Sed ſi quātitas eſſet finita per rē aliā: ſicut linea per punctū tan̄ꝙ per rē aliā: ipſa non eēt finita per ſe ſed per aliud. in ſacro altaris q̄ntitas eſt ſepata ab oī ſuba. igit᷑ linea eſt ſeparata ab oī ſbo. Tūc quero de pūcto terminātē illam lineā: aut eſt ſeparata ab oī ſbo: aut nō. ſi ſic. igitur punct9 ille ꝛ linea nullo mō faciūt vnū: q2 nec vnū per ſe: nec vnū per accidēs cū neutrum ſit receptiuū alteri9. ꝛ per conſequēs linea non poteſt aliter terminari per pūctum niſi ſicut aqua terminat᷑ corpori ſolido: puta terra uel conſimili. quod nō poteſt competere pūcto. Si autem pūctus nō ſit ſine ſubiecto: ꝛ manifeſtū eſt ꝙ nō eſt ſubiectiue in ſubſtantia: cū nō ſit ibi niſi corpus chriſti in quo nō poteſt poni punctus. ille igitur eſt ſubiectiue in linea: ſed hoc eſt ipoſſibile ſicut ꝓbatum eſt prius: quia ſi eſſet ſubiectiue in linea uel in aliqua parte linee tan̄ꝙ in ſubiecto primo ꝛ adequato ꝛ non tm̄ per partē. ſicut hic albedo dicit᷑ eſſe in ſorte: q2 eſt in vna parte ſortis punct9 a nulla parte ſubiecti puta linee uel partis linee poſſet diſtare loco ꝛ ſitu ſicut argumentū eſt prius. qđ eſt manifeſte falſum ſicut probatū eſt prius. Propter predicta ꝛ multa alia que poſſunt adduci dicerēt ponētes nihil eſſe ſimpliciter indiuiſibile in rebus per creationē omniū partiū realiter diſtictarū preter ſubſtātias ſeparatas a materia. ꝛ principaliter animā intellectiua3 ꝛ accidentia ſua: ꝛ ꝙ punctus nō eſt res indiuiſibilis poſitiua ꝛ abſoluta diſtincta realiter a linea ꝛ omni quātitate. Sed dicerent ꝙ quelibet res diuiſibilis ſeipſa formaliter eſt finita ꝛ terminata ꝛ ꝯtinua ſi ſit continua ſine oī alia re addita ſibi cāliter ē terminata ꝛ finita ꝛ ꝯtinua a deo ꝛ alijs cauſis per ſe ponētib9 eā ieſſe quecūq3 ſint ille cauſe. vñ hec linea ſine oī alia re addita ſibi. imo ſi qlibet alia res deſtrueret᷑ ꝛ hec linea ꝯſeruaret᷑ a deo ue

re eēt finita terminata ⁊ ꝯtinua. ⁊ iō cū talis res īdiui
ſibilis pp alia nō ponat̄ vī tā īpoſſibile ꝙ ſupfluū po
nere punctū eē talē rē indiuiſibilē. ¶ Et ſi querit̄ qd
eſt pūctus. aut eſt res diuiſibilis. dicēduꝫ eſt ꝙ ſic di
cēdo pūctꝰ eſt aliqd uel pūctꝰ eſt res uel hꝰ. Si pūctꝰ
ſupponat pro aliq̄ ita ꝙ hēat ꝑciſe vim nois ⁊ nō iclu
dat equalent̄ vnū cōplexū ex noie ⁊ v̄bo uel aliqđ cō
ſimile qđ ſm ꝓpetateꝫ uocis pōt reddē ſuppoſitū v̄bo
debet ꝯcedi ꝙ pūctus eſt aliqd ⁊ ꝙ punctus eſt res: ⁊
hoc qꝛ debet concedi ꝙ punctus eſt linea uel pūctus
eſt quātitas. qꝛ tūc hoc nomē pūctus equiualebit iſti.
linea tāte uel tāte lōgitudis. ſiue linea nō ulteriꝰ ꝓtē
ſa uel extēſa uel alicui toti cōplexo ex noie ⁊ v̄bo me
diāte ꝯiūctiōe uel aduerbio uel hoc ꝓnoie que ſꝫ qđ
placet dare diuerſas diffinitiōes exprimētes qd nois
illꝰ nois punctꝰ. ⁊ iō ſicut hoc ꝑdicatū res diuiſibilis
ꝑdicat̄ de tali ſbo. ⁊ per ꝯñs de cōpoſito ex adiectiuo
⁊ ſubſtātiuo ita predicat̄ de puncto. Unde ſicut dicūt
aliq ꝙ hoc nomē ꝓuatio equalet in ſignificando huic
toti ſbꝫ ꝓuatū. ⁊ pp hoc ſicut ꝯcedūt iſtā ſbm ꝓuatū
eſt mā. ita ꝯcedūt illā priuatio eſt mā. ita ſi hoc nomē
pūctꝰ in ſignificādo equiualet iſti toti. linea nō ulteriꝰ
protēſa uel alicui ꝯſili cuiꝰ vna ps ſit linea ⁊ alie ptes
ſint aliq̄ adiectiua uel uerbū ꝯiūctū cū linea mediāte
hoc ꝓnoie que uel altero ꝯſili ſic hec ꝯcedit̄. linea ē di
uiſibilis: ita illa ꝯcedit̄ de v̄tute ſig̃tiōis pūctꝰ ē linea
pūctꝰ eſt diuiſibilis. Quicqd eni v̄ificat̄ de hoc noie li
nea ſumpto ſig̃tiue v̄ificat̄ de hoc noie pūctꝰ ſūpto ſi
gnificatiue: ⁊ hoc de v̄tute ſignificatiōis loq̄ndo. hoc
tñ nō obſtāte vna ꝓpoſitio in qua ſubijcit̄ hoc nomen
pūctꝰ poterit eē per ſe: ⁊ alia in qua ponit̄ hoc nomē
nō erit per ſe ⁊ ecōuerſo. ſicut qcqd ꝑdicat̄ de vno cō
uertibiliū ſūpto ſignificatiue v̄ificat̄ de reliq ſūpto ſi
gnificatiue. ⁊ tñ vna illaꝝ per ſe ⁊ nō relique. vñ hec
eſt per ſe ꝓmo mō oīs hō eſt aial. ⁊ nō illa oē riſibile ē
aial. Si aūt hoc nomē pūctꝰ equalebit in ſignādo ali
cui cōpoſito ex noie uel v̄bo uel ꝯiūctiōe uel aduer
bio: ⁊ hoc ꝓnoie qui uel ex obliq ⁊ v̄bo cōpoſito. qđ
ſm ꝓpetatē ſmonis non pōt reddē ſuppoſitū v̄bo lo
quēdo grāmatice. ⁊ per ꝯñs oīs orō in qua ponis nō
eſt ſꝫ ꝓpetatē: ſꝫ eſt figuratiua locutio ⁊ pōt reduci ad
figurā que uocat̄ a grāmaticis ippaloge. de qua dicūt
ꝙ ippaloge eſt ꝯuerſio caſuū uel ꝯſtructiōis uel aliqñ
totiꝰ ſentētie. Sic debet ꝯcedi ꝙ pūctꝰ eſt res īdiuiſi
bilis ⁊ pūctꝰ nō hēt ptes ⁊ hꝰ. Sꝫ ille ꝓpōnes ⁊ ꝯſi
miles nō ſunt ꝯcedēde ſm ꝓpetatē ſmōis tanꝙ ꝓ ſe nō
excuſāde per aliquā figurā grāmaticalē. ⁊ per ꝯñs nō
eſt ex eis arguēdū in iueſtigatiōe v̄itatis niſi ipſis ac
ceptis ſꝫ ſenſuꝫ quē hñt ex intētiōe auctoꝝ ſꝫ ꝯcedē
de ſunt ſub illo ſenſu quē hñt ex hoc ꝙ per ꝑdictā fi
gurā excuſant̄. eo videlꝫ ꝙ vna dictio ponit̄ loco vniꝰ
orōnis uel cōpoſiti ex multis dictionibꝰ ⁊ ſilꝰ cuꝫ hoc
opꝫ ꝯuertē orōnē trāſponēdo ⁊ ēt mutādo aliqñ vnā
partē orationis in aliā: ⁊ aliquādo vnam dictionē in
aliam ⁊ caſum in caſuꝫ uel vnū accidens grāmaticale
in aliud: uel ꝯſimili modo ꝯuertendo. ut ſenſus illius
ꝓpōnis pūctꝰ eſt īdiuiſibilis. ſit ille. linea ultra nō ꝓtē
dit̄. cuiꝰ tñ quelibet ps eſt diuiſibilis uel aliꝰ ꝯſilis ſen
ſus ſm qđ placet ꝑdictā ꝓpōnē exponē. Senſus aūt
iſtiꝰ ꝓpōnis pūctꝰ eſt diuiſibilis. ſit ille uel aliqs ꝯſilis
ſenſus quacūq; pte linee data adhuc ꝯuenit accipe ul
teriorē. ⁊ ſicut dī de iſtis ꝓpōnibꝰ. ita dicēdum eſt de
ꝯſilibꝰ. ⁊ nō tm̄ ē hoc ueꝝ de hoc noie pūctꝰ. uerū ēt
de oībꝰ noibꝰ uerbalibꝰ ⁊ oībꝰ noibꝰ foīatis ab aduer
bijs: ꝯiūctionibꝰ: ꝓnoibꝰ: ꝑpoſitiōibꝰ. ⁊ ulr ab oibus
ſincathegoreumatibꝰ. ⁊ ulr ab oībꝰ que nō ſunt ꝑciſe

hñtia v̄tutē nois. Ita ꝙ ſine oī figura ⁊ ꝓpetate ſmōiſ
nō pñt eē extrema ꝓpōnis diſtincta a copula. Et ſm
hoc oēs tales. actio eſt in paſſo motus eſt in mobili.
ſilitudo ē in ſili. albedo eſt terminꝰ motꝰ. oīs res ꝓdu
cit̄ per ꝓductionē: ignis calefacit calefactiōe. ⁊ hꝰ in
numerabiles ꝓpōnes que iueniūtur in dictis phoꝝ ⁊
ſanctoꝝ: ⁊ ēt in ſcriptura ſacra ſūt figuratiue per aliq̄
figurā grāmaticalē excuſande. Nec eſt incōueniēs cō
cedē ꝙ phi ⁊ ſancti ſic figuratiue loquebant̄ cū multa
talia in ſacra ſcriptura repiant̄. nō tñ accipiēdo dicta
ſacre ſcripture in ſenſu ſpūali. ſed ēt in ſenſu lr̄ali. imo
ēt frequent̄ vulgaris ⁊ cōis modus loquēdi talibꝰ fi
guratiuis locutiōibꝰ utit̄. ſicut per dicta grāmaticoꝝ
de talibꝰ tractantiū pōt ꝓbari. vnde nō tm̄ dictio pōt
trāſferri a ꝓpa ſig̃tione ad iproprīā. ſꝫ ēt aliqñ dantur
uocabula que nullā ꝓpriā ſignificationē hñt qualē pͦ
īſtituta hñt. Et ſicut trāſlatio ſm grāmaticos fit tri
plici de cā. qꝛ aliqñ cā metri ſicut in poetis. aliqñ cā
ornatꝰ ſicut in rhetorica locutiōe. aliqñ cā neceſſitatiſ
ſiue breuitatis ſiue utilitatis ſicut in phia ⁊ oībꝰ iſtis
modis fit trāſlatio in theologia. Ita impoſitio taliuꝫ
noīuꝫ ſiue ſint abſtracta ſiue ꝯcreta fit triplici de cā. ſ.
metri: ornatꝰ: ⁊ utilitatis: ſiue breuitatis: ꝙuis ex pre
dictis cauſis occaſiōalit̄ multi errores ꝓueniūt in ſim
plicibꝰ: qui oīa dicta phoꝝ ⁊ ſctōꝝ ſm ꝓpetatē ſmōis
uolūt accipe: cū tñ ſint figuratiue ſumenda. ¶ Scđs
articulus ꝓncipalis. Sꝫ ꝯtra ꝑdicta arguit qdaꝫ do
ctor pͦ ſic. Ex illa opione ſequit̄ ꝙ gn̄atio ſubita que
nō eſt per ſe terminꝰ ꝯtinui nihil erit uel ſaltē in nihilo
qꝛ nō eſt ei aliq̄ alia mēſura poſitiua. ⁊ ita eſt de illumi
natiōe ⁊ de oībꝰ mutationibꝰ ſubitis que nō ſūt per ſe
termini motꝰ. Et lꝫ pñt euadere de mutatiōibꝰ que ſt̄
termini motuū ⁊ fiūt in iſtāti ſicut in nihilo uel ꝓua
tio ꝯtinuitatis in ꝓuatiōe ꝯtinuitatis. tñ de iſtiſ videt̄
abſurdū: qꝛ nō ſunt termini ꝯtinuitatis alicuiꝰ ꝯtinui.
qꝛ nihil ſunt alicuiꝰ cōtinui nec poſitiue nec priuatiue.
¶ Ꝑ. primo poſterioꝝ. rō linee eſt ex pūctis. hoc eſt
ī rōne eēntiali linee cadit pūctꝰ que rō dī linea in prio
mō dicēdi per ſe. nulla aūt ꝓuatio per ſe ptinet ad ra
tionē eēntialē poſitiui. ¶ Tertio ex eodē ſequit̄ ꝙ ſi
pūctꝰ tm̄ eſt ꝓuatio ꝙ linea tm̄ erit ꝓuatio ⁊ ſupficies
⁊ corpꝰ. ſemp eni terminatū diffinit̄ per terminans ⁊
poſitiuū nō icludit eſſentialr̄ ꝓuationē. ¶ Quarto ꝯ
illā opionē vī eē Ariſ. in ꝑdicamētis. ubi dicit ꝙ ptes
linee terminant̄ ad pūctū tanꝙ ad terminationeꝫ. ſed
terminꝰ ſemp eſt aliō ab illo qđ terminat̄ ad ipm. igit̄
pūctꝰ eſt talis res īdiuiſibilis. ¶ Quīto phs pͦ phiſi
coꝝ terminꝰ indiuiſibilis nō infinitꝰ eſt. ex quo vult ꝙ
pūctus: qꝛ eſt īdiuiſibilis neq; eſt finitus neq; īfinitꝰ.
¶ Sexto phs 4ͦ phiſicoꝝ. ubi ꝓbat ꝙ locus nō eſt
corpꝰ. dicͭ ꝙ neq; vnā hēmꝰ pūcti ⁊ loci pūcti. igit̄ ſm
eū pūctꝰ eſt aliqđ diſtictū a rebꝰ diuiſibilibꝰ. ¶ 7ͦ ſm
phm 2ͦ phiſicoꝝ. illa tāgūt ſe quoꝝ ultima ſūt ſil. igit̄
duo ultīa duaꝝ lineaꝝ tāgētiū ſe ſunt ſil. ſꝫ nulle due
ptes iſtaꝝ lineaꝝ ſunt ſimul nec ipſe linee ſunt ſil. igit̄
ꝑter lineas ⁊ ptes eaꝝ ſunt alia que ſūt ſimul que nō
pñt eē niſi pūcta īdiuiſibilia. ¶ Octauo. 8ͦ ⁊ 6ͦ phiſi
coꝝ dicit ꝙ ꝯtinue ſunt illa quoꝝ ultima ſunt vnū: ſꝫ
duo ultima duaꝝ medietatū in linea vna ſunt vnū: ſꝫ
manifeſtū eſt ꝙ nec ille medietates nec aliq̄ ptes eaꝝ
ſunt vnū. igit̄ ꝑter illa ſunt aliq̄ que ſunt vnū. ¶ No
no phs ibidē ponit ꝙ linea eſt diuiſibilis ⁊ pūctū īdi
uiſibile. ⁊ hoc per hoc ꝓbat̄ ꝙ linea nō cōponit̄ ex pū
ctis. nec aliqđ ꝯtinuū ex īdiuiſibilibꝰ: qđ eēt uanū niſi
eēnt talia īdiuiſibilia ꝑter ꝯtiua. ¶ Decio phs ibidē
dicit ꝙ qm̄ aut iptibile īdiuiſibile eſt neceſſe eſt totuꝫ

tãgẽ ⁊c̃. Ex quo patet ꝙ ponit aliqͦd tale idiuiſibile.
Talia inumerabilia poſſent adduci. pp qͦd vĩ ꝙ de in
tẽtiõe phi ſit ponẽ tales res idiuiſibiles diſtictas rea-
liter a reb' diuiſibilib'. ¶ Terti' articlus pncipalis
rñdet ad rões. Sʒ qꝛ ex ſolutiõe pdictoꝝ poterit pa
tere via ſoluẽdi alia. iõ illa omitto cã breuitatis. ⁊ rñ
deo ad iſta. ¶ Ad pmũ dico ꝙ inſtãs nõ eſt talis res
abſoluta diſticta realr ab oi re diuiſibili qͦd põt pbari
multiplr. ¶ Prio qꝛ nõ hẽt aliqͦd ſbʒ pm in quo poſ
ſit eẽ pmo ⁊ adequato tanq̄ accidẽs in ſuo ſbo ſicut
iductiue patet. ¶ Scõo qꝛ tũc de' nõ poſſet facẽ tps
exiſtere niſi neceſſario, pduceret res ifinitas ſm ſe to-
tas diſtinctas ⁊ corrũperet eaſdẽ. ¶ Tertio qꝛ tales
res pducte nõ poſſent nalit deſtrui: qꝛ nec per corru-
ptionẽ ſui ſbi nec per abſentiã ſue cauſe ↄſeruãtis nec
per iductionẽ ſui ↄrij. ¶ Quarto qꝛ ſi eſſet talis res
eẽt in gñe per ſe qͦd eſt manifeſte falſuʒ. ¶ Quito qꝛ
oẽs res eiuſdẽ rõnis põt de' ↄſeruare ſil' in reꝝ nã cũ
nõ repugnẽt iter ſe. g̃ poſſet deus facẽ ꝙ oia inſtantia
pterita eẽnt nũc que tñ ſunt ifinita. ¶ Sexto qꝛ poſ-
ſit deus inſtãs facẽ ab oi ſbo ſuo qͦd eſt ipoſſibile. de-
clarationẽ illaꝝ rõnũ pter breuitatẽ omitto. Sʒ di
co ꝙ nec mutatio nec gñatio eſt talis res idiuiſibilis.
Et iõ ↄſequẽter ad pri' dicta ꝙ oẽs tales locutiões ſt
figuratiue ⁊ tropice inſtãs eſt idiuiſibile. gñatio eſt in
inſtãte. mutatio ſubita eſt in inſtanti. gñatio eſt ſubita
forma ſubalis eſt termin' generationis: mutatuʒ eſſe
eſt terminus motus ⁊ huiuſmodi. qꝛ in oibus talib'
orõnib' pro altero extremo ppõnis ponit vnũ nomẽ
qͦd nõ hẽt tm̃ vim nois in ſignificãdo. ſʒ hẽt vim noiſ
⁊ uerbi: uel hẽt vim alicui' cõpoſiti ex diuerſis uoca-
bulis: qͦd cõpoſitũ ſʒ ptatẽ ſmonis nõ põt reddere
ſuppoſitũ vbo. nec eẽ extremũ ppõnis diſtinctũ ab al
tero extremo ⁊ a copula. vñ qͦtũ ad hoc ſile eſt ditali
bus ſi eẽt vnũ nomẽ ipoſitũ ad ſignificãdũ illud qͦd ſi
gnificat tũc bñ puta. a. ſʒ ptatẽ ſmonis nõ eẽt bñ di
ctũ. tũc bñ ẽ. Jta nec eẽt bñ dictũ. a. ẽ aliqͦd. poſſet tñ
talis locutio. a. eſt aliqͦd recipi tanq̄ locutio tropica
⁊ figuratiua: ut equaleret iſti. Jſte qui bñ tũc eſt aliqͦd
uel alteri hi'. Jta dico de talib' gñatio ẽ ſubita ⁊ hi'.
ꝙ nõ ſũt pe locutiões ſʒ figuratiue. ⁊ hoc eſt ex eo ꝙ
hoc nomẽ inſtãs ⁊ hoc nomẽ gñatio ⁊ hi' nõ ſũt noia
finita hñtia finitas ſigtiones qſi ſignificẽt preciſe res
qſdã pro qb' hẽant ſupponẽ ad modũ quo talia noia
angelus: albedo: nigredo: calidũ: frigidũ. hñt finitas
ſigtiones: ſʒ ſt quedã deriuatiua a vbis uel alijs ptib'
orõnis uel ↄſilia talib' que nõ ſũt iſtituta niſi cã metri
uel ornat' uel cã breuitatis locutiõiſ. ⁊ iõ ſic multa di
cta in metris ⁊ ornato mõ loquẽdi ſt recitãda niſi ex-
cuſent ⁊ gloſent. Jta multa dicta cã breuitatis nõ ſũt
recipiẽda ſm ptatẽ ſmonis. ſʒ ſm intẽtionẽ auctoꝝ
dicẽtiũ ea que figuratiue pp dictã cãʒ loq̄bant. ⁊ hoc
qꝛ tpib' eoꝝ ſatis figuratiue fuerũt talia nota ꝙ nõ erãt uera ſʒ
ptatẽ ſmonis q̄uis aliq̄ poſteriores hoc ignoraue-
rũt. Vñ dico ꝙ illa ppoſitio gñatio eſt in inſtãte nõ ẽ
recipiẽda ſub itellectu quẽ ſonat: qſi vna res ſit i alia.
ſicut p illã ppõnẽ aq̄ eſt in uaſe denotat ꝙ vna res ẽ in
alia in re diſticta. vñ diſtribuẽdo per oẽs modos qb'
equoce accipit hec ppoſitio in. de qb' loquit per. 4.
phiſicoꝝ. patet ꝙ ſm nullũ illoꝝ põt dici ꝙ gñatio ẽ
in iſtãti: ſʒ illa ppoſitio gñatio eſt in iſtãti ſub illo itel
lectu oʒ recipi qñ aliqͦd gñat nõ gñat ps añ ptẽ ſʒ to-
tũ ſil' gñat. ut illa ppoſitio breuis gñatio eſt in inſtãti
ponat cã breuitatis loco illi' loge orõnis. qñ aliqͦd ge
nerat nõ gñat ps añ ptẽ: ſʒ totũ ſil'. Cũ ſilr illa ppoſi-
tio mot' ẽ in tpe nõ debet recipi ſub illo itellectu quẽ
ſonat ſm formã ppõnis. ſ. ꝙ vna res eſt in re alia diſti
cta realr ab ea. ſʒ debet recipi ſub illo itellectu. qñ ali
qͦd mouet acq̄rit vnã ptẽ añ aliã. uel acq̄rit vnũ ante
aliud ↄtinue uel tali mouet. qñ aliqͦd mõ acq̄rit uel de
pdit vnũ poſt aliud ſil' coexiſtẽs mobili pmo acq̄rẽti
vnũ poſt aliõ. uel alicui tali ut illa oro breuis. motus
eſt i tpe ponit loco orõnis talis lõge: uel alicui' ↄſilis.
Et qñ di' ꝙ ſm pdicta gñatio nihil eẽt. dico ꝙ gñatio
eſt aliqͦd ſub illo itellectu qñ aliquid gñat. vna forma
tota ſil' ⁊ nõ ps añ ptẽ acq̄rit mãe. Et ſub itellectu op
poſito iſti. hec eſt falſa gñatio nihil ẽ. Et ſi dicat gña-
tio nõ eſt tmin' per ſe tmin' ↄtinui. nec ẽ aliqͦd ↄtinuũ
igit nihil eſt. qꝛ oẽ qͦd eſt in iſtis iferiorib' ẽ ↄtinuũ uel
ps ↄtinui. Dicẽdũ ꝙ illa ppõ de vtute ſmõis ⁊ ſʒ oẽʒ
ptatẽ ſmonis oẽ qͦd eſt in iſtis inferiorib' eſt per ſe
vnũ ↄtinuũ ul' ↄtinui termin' eſt uera. qꝛ altera ps ẽ
uera. ſ. oẽ per ſe vnũ in iſtis iferiorib' eſt ↄtinuũ. qui ni
hil eſt in iſtis iferiorib' niſi ↄtinuũ niſi forte cũ iſtis in
feriorib' icludat aia itellectiua. Et iõ ſi illa ppoſitio.
gñatio eſt aliqͦd. eẽt uera ſm ptatẽ ſmõis. illa eẽt ue
ra ſm ptatẽ ſmonis. gñatio eſt ↄtinua. ſed neutra eſt
uera ſm proprietatẽ ſermonis. ⁊ ratio ſm proprieta-
tem ſermonis hec nõ eſt uera. generatio eſt continua
uel terminus ↄtinui. Nec eſt uera ſm intellectum au-
ctoꝝ. qꝛ itelligũt illã. qñ aliqͦd gñat vna pars forme
acq̄rit mediate añ aliã. uel pri' aliqͦd eiuſdẽ rõnis ac-
q̄rebat. Et iõ nõ eſt imaginãdũ ꝙ gñatio ſit aliqͦd po
ſitiuũ uel puatiuũ diſtinctũ realr ab oi ↄtinuo ⁊ ab oi
re pmanẽte. imo ſm ptatẽ ſmonis neutra illaꝝ eſt
uera. gñatio eſt aliqͦd gñatio eſt nihil. ſiue gñatio ẽ ne
gatio uel puatio. ſicut nec aliq̄ illaꝝ ẽ uera ſm ptatẽ
ſmonis. hoieʒ eẽ aliqͦd. hoieʒ eẽ nihil uel negatio ſeu
priuatio: ⁊ hoc accipiẽdo oẽs terminos ſignificatiue
qꝛ ſm ptatẽ ſmonis nõ plus debet fingi tale abſtra-
ctũ gñatio ab hoc vbo gñari: ꝙ tale abſtractũ hoitas
ab illo accuſatiuo caſu hoieʒ. ⁊ iõ per modũ ↄſilem p
quẽ rñderes ad tales q̄ões factas de abſtracto cor-
reſpõdẽte pciſe iſti accuſatiuo caſui hoieʒ. qd ſit tale
hoitas. Quid eſt hominitas. aut hoitas eſt aliqͦd. aut
nihil. aut eſt res. Rñdeo ad tales q̄ões aut gñatio ẽ
aliqͦd aut nihil. ⁊ ſic de alijs: qꝛ ſic ẽt tales q̄ões nõ ſt
pe ſm ptatẽ ſmonis. ſʒ ſi debeãt recipi debet recipi
ſm bonũ ſenſuʒ utentiũ. Jta dico de talib'. an gñatio
ſit aliqͦd ⁊ ↄſilib'. Et ulr dico pportionabilr de oibuſ
abſtractis que fingunt ex aduerbijs: ppoſitiõib': uer-
bis: ↄiũctiõib': ⁊ ulr ſincathegoreumatib': ⁊ de alijs
abſtractis pro quib' ſupponãt ſua ↄcreta. nec pro illis
pro quib' ſupponũt ſua cõcreta. quaſi poſſent ſuppo-
nere pro illis pro qb' ſupponũt ſua ↄcreta niſi icludãt
equalent in ſignificãdo aliqͦd ſincathegoreuma qcq̄d
ↄcedit de ↄcreto debet ↄcedi ſm ptateʒ ſmonis de
abſtracto. Et ideo ſicut Aꝶ. ↄcedit illam. hõ currit.
ita ↄcederet iſtã. humanitaſ currit. niſi hũanitas pciſe
ſignificet formã. Et ſi dicat ꝙ qcq̄d pdicat de aliquo
abſtracto ſi uere pdicet pdicat de illo per ſe pmo mõ
Dicẽdũ ꝙ illa ppoſitio ẽ ſimplr falſa. Si eni illa ppo
ſitio ſic accepta eẽt va oẽs tales eẽnt falſe. deitas vi
a beatis. deitas diſtinguit realr a creaturis. deitas eſt
ops: hũanitas ẽ in reꝝ nã. hũanitas ẽ vnibilis ſuppo
ſito vbi. humanitas diſtiguit ab angelo ⁊ multe tales
cũ nõ ſint per ſe pmo modo. ⁊ tñ manifeſtũ eſt ꝙ ſint
uere: ⁊ multe earũ cadũt ſub fide: ita ꝙ oppoſite ſunt
heretice. vñ nec in phis nec ãtiqs ſctis uel alijs inenit
ꝙ talẽ diſtictionẽ poſuerũt iter abſtractũ ⁊ ↄcretũ ſic
moderni faciũt. ſʒ apud antiquos multa fuerũt ſinoni
ma cũ ſuis ↄcretis ⁊ multa abſtracta nõ debebãt hẽri

UNIVERSITARIA DE GRANADA

ſm ꝓpetatē ſmonis.ſꝫ tñ fierēt ficta ꝓpter aliquā triū
cāꝝ dictaꝝ priꝰ.Et iō non reꝓhēdo antiq̄s:qꝛ utilit
a cā metri uel ornatꝰ ſmonis uel breuitatis talia ab-
ſtracta fingebāt.Et hoc erat eis ſatis ꝯueniēs.qꝛ de
re ſatis eis ꝯſtabat ſaltē ſapiētibꝰ.p̄cipue Arꝫ.Et iō
Arꝫ.minꝰ de mō loquēdi curabat.Et quo res fuit no
ta ſic patet pº phiſicoꝝ ꝙ modicā ſollicitudinē de no
minibꝰ.Et iō multi ꝓpt̄ hoc ꝙ recipiūt auctoritates
antiquoꝝ ſic ſonāt ad lr̃aꝫ ⁊ ſm ꝓpetatē ſmōis:qḋ tñ
intētū nō habuerūt antiq̄ in errores uarios incidūt.
Cōſequent̄ ad p̄dicta debet dici.ꝙ oēs tales ꝓpōnes
ſūt iꝓprie.aditas eſt aliq̄d abiectas eſt relatio.acq̄e
tas eſt reſpectꝰ.hectitas ē diſticta a nā.⁊ ſic de mltis
talibꝰ que recipiunt a modernis.nec plus ſunt recipiē
di ſꝫ ꝓpetatē ſmonis q̄ ſi ab iſtis aduerbijs.dū cū tūc
iā ⁊ ab alijs aduerbijs ⁊ a talibus ꝯiūctionibꝰ ſi ⁊ uel
atq̄ ab alijs fingant̄ talia abſtracta.dūmitas.cōmita-
tus.tūctitas.iāmitas.ſijtas.attitas.etitas.quijtas.⁊
ꝓpt̄ hoc forment̄ tales ꝓpōnes dūmitas eſt aliq̄d ſi
ita eſt aliq̄d uelitas eſt deꝰ ⁊ ſic de alijs.❡ Ad ſcōm
dico ꝙ phs nō intēdit ꝙ pūctus cadit in diffinitiōe li
nee tanq̄ aliq̄d de eēntia linee uel tanq̄ iportās aliq̄d
de eēntia linee ⁊ diſtictū a linea.Sꝫ intēdit ꝙ in diffi
nitiōe exprimēte q̄d nois ipſiꝰ linee ponit hoc nomen
pūctꝰ ⁊ ſm famoſaꝫ diffinitionē linee.ſiue illa ſit uera
diffinitio linee ſiue nō que tñ nō eſt uera diffinitio niſi
ſꝫ intētionē recte ſentiētē de pūcto ⁊ linea: nec eſt tñ
itelligēdū ꝙ pūctus ſit aliq̄ p̄uatio diſticta totalr̄ a li-
nea ſicut hoieſ coiter imaginant̄.qḋ ipoſſibile eſt ima
ginari.ſ.ꝙ pūctꝰ ſit aliq̄d uel p̄uatiuū uel poſitiuū ſm
ſe totū diſtictꝰ uel nō idē cū linea.imo ſm ꝓpetatē ſer-
monis ſiue ſignificatiōis nec eſt ꝯcedendū ꝙ eſt poſi-
tiuū nec ꝙ eſt p̄uatiuū.Et ſi dicat̄ illa ſunt ꝯ̄dictoria
pūctꝰ eſt poſitiuū:pūctꝰ nō eſt poſitiuū:igit̄ ſꝫ ꝓpetatē
ſmonis altera eſt uera ⁊ altera eſt falſa.dico ꝙ ſic ſm
ꝓpetatē illa nō ſt̄ ꝯ̄dictoria.vidē hoieꝫ eſt aliq̄d.vidē
hoieꝫ nō ē aliq̄d.Nec illa nō hēt ulteriorē extēſionē
eſt aliq̄d.nō hēt ulteriorē ꝓtēſionē nō eſt aliq̄d:pūctꝰ
eſt aliq̄d:pūctꝰ nō eſt aliq̄d.⁊ hoc accipiēdo termios
oēs ſignificatiue.Et pp̄ hoc neutra illaꝝ eſt ꝯcedēda
de v̓tute ſmōis.Et iſtō cū p̄cedētibꝰ dictū ſit ſm illū
modū ponēdi qui dicūt.ꝙ hoc nomē pūctꝰ equalet in
ſignādo vni aggregato ex multis diſtictiōibꝰ qḋ ſꝫ ar-
tē grāmaticā nō pōt reddē ſuppoſitū v̓bo.⁊ iō nulla
orō eſt ꝓpa in q̄ ponit̄ ut ſupponat reſpectu v̓bi grāma
tice loquēdo.Si aūt teneat̄ aliꝰ modus ponēdi de q̊
dictū eſt priꝰ.ſic ꝯcedēduꝫ ē ꝙ pūctꝰ eſt q̄d poſitiuū.⁊
pūctꝰ eſt q̄tus.⁊ linea ē diuiſibilis.qꝛ equalet iſti q̄tū
tm̄.uel tāte ꝓtēſiōis eſt aliq̄d ⁊ q̄tū eſt diuiſibile:⁊ ſic
de alijs.❡ Ad tertiū ꝯcedo ꝓportiōabilit̄ de linea ⁊
ſup̄ficie ſicut de pūcto.vñ ſicut ſm vnū modū loquē-
di hec eſt ꝯcedēda pūctꝰ eſt diuiſibilis.ita iſta linea eſt
corpꝰ.Scōm aūt aliū modū loquēdi ſicut hoc nō eſt
ꝓpa.pūctꝰ eſt aliq̄d.ita nec illa linea eſt aliq̄d.nec illa ſu
p̄ficies eſt aliq̄d.ſꝫ quelibet illaꝝ eſt figuratiue dicta
⁊ accipiēda.Et qñ dr̄ ꝙ terminatū diffinit̄ per termi-
nās dicēdū ꝙ illa ꝓpoſitio ſic eſt formata ē falſa.Vñ
nō eſt imaginādū ꝙ ſit ibi aliqḋ terminatū.⁊ p̄ter illḋ
terminatū ſit aliud terminās diſtictū a terminato ſiue
p̄uatiuū ſiue poſitiuū terminās illḋ terminatū.ſꝫ tm̄
ē ibi dictio noiuꝫ iportātiū eaſdē res diuerſis modis
grāmaticalibꝰ ſic iſti duo obliqui hois ⁊ hoi iportāt
eaſdē res oīno:diuerſis tñ modis grāmaticalibꝰ.Et
de talibꝰ noibꝰ nō eſt incōueniēs.ſi vnū cadit in diffi-
nitiōe exprimēte q̄d nois alteriꝰ noiſ.Sic eni hoc no
mē ens cadit i diffinitiōe exprimēte q̄d nois illiꝰ nois
ueꝝ ⁊ illiꝰ nois bonū.⁊ tñ nihil iportat̄ p̄ vnū nomē
q̄n iportet̄ per reliquū.q̄uiſ itelligit̄ per vnū nomē tā
in obliq̊ q̄ in recto.⁊ per aliud nomē nō niſi in recto.
vñ itelligimꝰ per hoc nomē ueꝝ iportat̄ tā in obliq̊ q̄
in recto pro eo ꝙ itelligimꝰ eſt ens itelligibile ⁊ ab in
tellectu itelligibile.Per hoc nom̄ aūt ens nō iportat̄
niſi in recto tm̄.⁊ iō in ꝓpoſito poſſet ꝯcedi uel ꝓ̇pe uel
figuratiue ſm diuerſū modū ponēdi illa noia eē ſigni
ficatiua terminās ⁊ t̓minatū.qḋ idē eſt t̓minās ⁊ idē
eſt terminatū alio ſitu.⁊ iter illa corp̄a eſt aliḋ mediū
ſitualr̄.illa duo corp̄a nō ꝯtinuant̄.Scōm requirit̄ vi
delicet ꝙ faciāt per ſe vnū:⁊ pp̄ hoc ꝯtigua nō ſūt cō
tinua:⁊ ita per illā ꝓpōneꝫ p̄tes linee copulant̄ ad pū
ctū tanq̄ ad terminū cōeꝫ.⁊ per ꝯſiles itelligit phs il
lā copulatiuā.iter p̄tes linee nihil eſt mediū ⁊ ipſe fa
ciūt per ſe vnā lineā.Et qñ dr̄ ꝙ ſemp̄ terminꝰ diſtin-
guit̄ a terminato.Dicendū eſt ꝙ ſi hoc nomē terminꝰ
ſupponat p̄ciſe pro alia re.ita ꝙ preciſe hēat vim noiſ
cathegore.in ſignificādo ut nō equaleat alicui.alteri
p̄ti orōnis.nec alicui cōpoſito ex tali p̄te.Et ſilr̄ hoc
nomē terminatū tc̄ poſſet ꝯcedi ꝙ terminꝰ diſtiguit̄
realr̄ a t̓minato ſi aliud ſit terminꝰ ⁊ aliud terminatū.
Sꝫ ſic ſumēdo hec eſt falſa pūctꝰ eſt terminꝰ.⁊ linea ē
terminata per pūctū.Si alr̄ ſignificēt illa terminās ⁊
terminatū tūc pōt negari illa ꝓpoſitio uel ꝯcedi ſꝫ ꝙ
diuerſimode placet exponere ſignificata uocabuloꝝ.
hoc tñ dico ꝙ nō imaginādū ꝙ linea ſit q̄daꝫ res que
ſit terminꝰ.ſꝫ ex hoc ipſo ꝙ linea eſt talis res ⁊ nō ul-
teriꝰ protēſa dr̄ ibi terminari.Sicut qñ dicimꝰ ꝙ albe
do eſt terminꝰ dealbationis ⁊ forma ſub̄alis eſt termi
nus gñatiōis nō eſt ibi imaginādū ꝙ ſit ibi vna res q̄
ſit dealbatio ⁊ gñatio.⁊ poſtea uel ſilr̄ vna res alia res
que ſit albedo ⁊ forma.nulla eniꝫ apparet ꝯ̄dictio qn̄
deus poſſet facē formā ſine oī re alia ēt in ſb̄o nec vī
q̄re res illa debet deſtrui ſi ponat̄.Sꝫ per iſtā ꝓpōnē
forma eſt terminꝰ gñatiōis:debet itelligi illa qñ aliq̄d
gñat̄ forma de nouo acq̄rit̄ māe p̄exiſtenti.⁊ ſic dr̄ de
iſta.ita dicēdū eſt ꝓportiōabilr̄ de multiſ alijs ꝯſilibꝰ.
❡ Ad q̄ntū ⁊ ſequētē pōt dici ꝙ phs loquit̄ ſm opi
nionē famoſaꝫ que ponit pūctū eē talē aliā rē.nō ſm
opiōnē ꝓpaꝫ.❡ Ad ſeptimū dico ꝙ hoc uocabulū ſilr̄
multiplr̄ accipit̄.Aliqñ ſilr̄ equalet huic toti.nihil eſt
mediū:ut ſit ſenſus talis ꝓpōnis iſta ſunt ſilr̄ ideſt iter
illa nihil eſt mediū.Et ſic iſta eſt ꝯcedēda.Illa tāgūt
ſe quoꝝ ultima ſunt ſilr̄ ſub illo ſenſu.illa tāgūt ſe inter
que nihil eſt mediū.Aliqḋ ſilr̄ equiualet iſti in ſignifi-
cādo nō diſtare ſitu.⁊ ſic nulle due res que ſint q̊cūq̄
mō ſe tāgētes ſunt ſimul.nec hoc vult phs.ſꝫ per illā
ꝓpōneꝫ.illa tāgūt ſe iter que nihil eſt mediū itelligit
iſtā ſicut dictū eſt.Iſta tāgūt ſe iter que nihil ē mediū
⁊ ſi eēnt talia idiuiſibilia in iſtis tāgētibꝰ iſta eēnt ſilr̄.⁊
hoc 2º mō accipiēdo hoc uocabulū ſilr̄:qꝛ nō diſtat lo
co neq̄ ſitu.Et qñ dr̄ ꝙ nulle p̄tes duaꝝ lineaꝝ ſunt
ſilr̄.Dicendū eſt ꝙ accipiēdo ſcḋo mō ueꝝ eſt:nec hoc
requirit̄ ad hoc ꝙ aliq̄ tāgāt ſe:tñ accipiēdo ſilr̄ p̄mo
mō p̄tes linee ſt̄ ſilr̄:qꝛ iter eas nihil eſt mediū.❡ Ad
octauū qñ dr̄ ꝙ ꝯtinua ſūt illa q̊rū ultima ſūt vnū:ma
nifeſtū eſt ꝙ illa ꝓpoſitio debet exponi:qꝛ falſa eſt de
v̓tute ſmōis icludēſ ꝯ̄dictionē ſic illa icludit ꝯ̄dictio
nē plr̄es hoies ſūt vnꝰ hō.Nā ſi ſūt ultima ſūt plura.⁊
per ꝯñs nō ſunt vnū.Ideo dico ꝙ itellectꝰ phi eſt ille.
ꝯtinua ſunt illa que faciūt per ſe vnū.i.nō diſtant ſiue
inter que nihil eſt mediū.❡ Ad nonū quādo dicit ꝙ
punctū eſt indiuiſibile.dicedū eſt ꝙ phſ uel loquebat̄
ſm opinionē famoſaꝫ uel exponēda eſt ꝓpoſitio ſicut
dictū eſt priꝰ.❡ Ad ꝯfirmationē qñ dr̄ ꝙ phs.ꝓbat

ꝙ nullū ꝗtū cōponit̃ ex īdiuiſibilib᷒.dicēdū ꝙ uerꝫ ē
ꝛ illa cū ſit negatiua nō infert aliquā talē affirmatiuā
aliqḋ īdiuiſibile ē.Et qñ dr̃ ꝙ vanū fuiſſet ita diffuſe
ꝓbare ꝯtinuū nō cōponi ex īdiuiſibilib᷒ niſi eēnt aliq̄
talia īdiuiſibilia.dicēdū ꝙ nō eſt uanū ꝓbare vnā cō-
cluſionē per diuerſa media ꝗuis poſſet ꝓbari ꝑ vnuꝫ
mediū ſufficiēter.vñ ſufficiēs mediū fuit ꝓbare nullū
īdiuiſibile eē:ſ; tñ alia nō ſuꝑflueręt.ꝛ hoc ſpāliter in
illo caſu.nā ꝓbare ꝙ nihil eſt īdiuiſibile in iſtis īferio-
rib᷒ nō pōt fieri niſi per rōnes ſubtiles q̄s mathema-
tici alij̄ min᷒ exercitati in metaᶜᵃ ꝛ logica nō pñt com
ꝓhēdere.S; ꝓbare ꝯtinuū nō cōponi ex īdiuiſibilib᷒
per alia media ēt ſi eēnt talia īdiuiſibilia pōt fieri per
rōes magis apparētes mathematicis ꝛ alijs q̄buſcū-
qꝫ ſicut alias oſtēdet̃:ꝛ iō nō ſūt rōes ſuꝑflue.❡ Ad
decimū pōt dici ſicut ad p̄cedētia qꝛ loquebat̃ ſ; opi
nionē famoſaꝫ.❡ Ad argumētū p̄ncipale patet ꝙ il-
le pūct᷒ eſt termin᷒ linee eſt falſa de v̄tute ſmonis.eſt
tñ uera ſm ſenſum qḋ p̄tēdit ſicut dictū eſt.

s **Ecūdo** querit̃.Utrū linea ꝛ ſuperfi-
cies realr̃ diſtinguant̃ in ſe ꝛ
a corꝑe.ꝙ ſic qꝛ ſm phm in p̄dicamētis ſunt diſtincte
ſpēs ꝗtitatis:g̊ diſtinguūtur realr̃ inter ſe ꝛ a corꝑe.
❡ Ad oppoſitū ſicut pūctus hēt ſe ad lineā ſic ſe hēt
linea ad ſuꝑficiē ꝛ ſuꝑficies ad corpus.ſed pūctus nō
eſt realr̃ diſtinct᷒ a linea ſicut ꝓbatū eſt in p̄cedētib᷒.
igit̃ nec linea a ſuꝑficie nec ſuꝑficies a corpore.ꝛ per
ꝯñs linea ꝛ ſuꝑficies nō diſtinguūtur īter ſe nec a cor
pore.❡ Ad illā q̄ōnē dico ꝙ linea ꝛ ſuꝑficies nō ſūt
res diſticte īter ſe ꝛ a corꝑe.Q̇ō eni linea nō ſit diſtin
cta a ſuꝑficie pōt ꝓbari per p̄mā rōnem ꝛ tertiā ꝛ q̄r
tā.ꝛ per alias rōnes theologicas per quas probat̃ ꝙ
pūctus nō eſt res īdiuiſibilis diſticta realiter a linea.
Nā ſi linea eēt talis alia res:nō eſſet in aliquo ſb̄o p̄ᵒ
ꝛ adequato.Siſr̃ eēnt infinite linee quaꝝ nulla eſſet
pars alteri᷒.Siſr̃ de᷒ nō poſſet diuidere vnū ꝯtinuū
niſi cauſaret plures res abſolutas ꝛ deſtruere aliquā
rē abſolutā.Nec poſſet viuere niſi ꝯſiſr̃ corrūperet ꝛ
ꝓduceret res nouas.Siſr̃ tūc nō vr̃ ꝯ̄dictio ꝙ eēt ſu
perficies ſine linea ꝛ ꝯñs eſt ſuꝑficies nō terminata ꝛ
tamē eēt finite latitudinis.❡ Q̇ō aūt ſuꝑficies eſſet
diſticta a corꝑe pōt ꝓbari per p̄mā rōneꝫ theologicā
qꝛ nō pōt ſibi aſſignari aliud ſb̄m adequatū ꝛ primū
ſicut euidēter apparet.Siſr̃ pōt hoc ꝓbari per tertiā
rōnē.nā eēnt infinite ſuꝑficies in actu ſ; in potētia tm̄
qḋ idē eſt terminās ꝛ idē eſt terminatū ꝛ idē termiat
ſe.Sicut idē ītelligit ſe.uel idē ꝙ eſt idē ſibi.Et qñ di
cit ꝙ poſitiuū nunꝗ īcludit eēntialit̃ ꝑuationē.patet
qꝛ illa nō eſt ꝯcedēda.pūctus eſt ꝑuatio.ſuꝑficies eſt
priuatio.ꝛ hoc ſm ꝓpetatē ſmonis ꝛ ſ; imaginationē
illoꝝ qui imaginant̃ ꝙ ꝑuatio ſit aliq̄d a ꝑte rei quo-
cūqꝫ mō diſtinctū a reb᷒ poſitiuis.vñ argumēta illa ſ;
recitata ſiue facta ꝯ̄ illam imaginationē que imaginat̃
ꝙ pūct᷒ ſit a ꝑte rei q̄dā priuatio diſticta quocūqꝫ mō
imaginabili ſm ſe totū a linea ſm qḋ intētū videt̃ ille
doctor īprobare illā opionē ꝯ̄ q̄s facit argumēta pre
tacta.Sed ſic non ponit illa opio.nec magis ponit ꝙ
pūctus eſt ꝑuatio ꝙ poſitiuū ꝗuis in diffinitiōe expri
mēte q̄d nois ipſi᷒ debeat poni vnū nomē negatiuū
uel ꝯceptus negatiu᷒.Et iō de v̄tute ſmonis uel eſt
ꝯcedēdū ꝙ pūct᷒ ſit res abſoluta ꝗta ꝛ diuiſibilis.uel
ꝙ ois orō eſt īpropria in qua ponit̃ hoc nomē pūctus
pro altero extremo diſticto ab alio extremo ꝛ a copu
la ꝛ nulla talis eſt recipiēda ſm ꝓpetatē:ſ; tanꝗ figu-
ratiue dicta.ꝛ ꝯ̄ illū modū ponēdi in nullo ꝓcedūt ar
gumēta doctoꝝ.❡ Ad q̄rtū qḋ tactū eſt poſt argu-
mēta doctoris pōt dici multiplicit̃ ꝙ phs tā ibi ꝗ in
libro phiſi.ꝗ ēt in alijs locis loquēs de pūcto loq̄ba
tur ſm opionē famoſaꝫ ſ; ꝯſuetudinē ſuā:qꝛ ꝯformā
bat ſe mō loquēdi alioꝝ qñ māꝫ nō ex intētione tra-
ctabat.vñ de auctoritatib᷒ ſuis tāgētib᷒ aliquā mām
quā nō ex intētione tractauit:nō vr̃ multū eē curādū
qꝛ tūc frequēter loquebat̃ ut plres.ꝛ iō ubi tales mās
ex ītētione tractauit frequēter dixit oppoſitū.ſicut in
libro p̄dicamētoꝝ dicit ꝙ gñā ꝛ ſpēs ſunt ſub̄e ſcḋe.
In 7ᵒ aūt metaᶜᵉ ubi ex intētione querit an gen᷒ ꝛ ſpe
cies ulr̃ vniuerſalia ſint ſub̄e.Ex ītētione determinat
ꝙ nullū ule eſt ſub̄a.ita eſt in ꝓpoſito.Nuſꝗ īuenit̃ ꝙ
Ariſ.ex intētiōe ꝑtractauit illā q̄ōneꝫ an pūct᷒ ſit res
īdiuiſibilis diſticta realr̃ ab oi re diuiſibili.iō oēs au-
ctoritates ſue que ſonāt pūctū eē talē aliā rē ſunt ex-
ponēde ꝛ gloſande.qꝛ uel loquebat̃ ut plures.uel ſm
opionē famoſaꝫ.ut grā exēpli.uel figuratiue.ul̃ diuer
ſe ſunt diuerſimode exponēde ſic̄ de diuerſis patebit
inferi᷒.Unde phs in libro p̄dicamētoꝝ nō intēdit ꝙ
vna res abſoluta diſticta realr̃ a partib᷒ linee copulet
ꝑtes linee adinuicē.ꝛ ꝓpt̃ hoc dicat̃ linea ꝯtinua.tūc
eni linea nō eēt ꝯtinua per ſeipſaꝫ nec per aliq̄s ꝑtes
ſuas:ſ; per vnā rē diſtinctā totalit̃ a linea.ꝛ eadē faci
litate diceret̃ ꝙ duo ligna ꝯtinuant̃ per vnū lapideꝫ.
pōt plus dici ꝙ pūct᷒ ſi ſit talis res ſit termin᷒ linee ꝗ
ꝙ lapis eſt termin᷒ ligni.cū tāta uel maior ſit diſtictio
īter lineā ꝛ pūctū ꝙ īter lapidē ꝛ lignū.Nec plus pōt
dici ꝙ pūct᷒ ſit accidēs ſub̄e exiſtēs in linea ꝙ lapis ē
in ligno.Et iō phs per illaꝫ ꝓpoſitionē ꝑtes linee co-
pulant̃ ad vnū terminū cōeꝫ ītelligit illā ꝓpōneꝫ.iter
ꝑtes linee nihil eſt mediū ꝛ ille faciūt per ſe vnū.Ita
ꝙ duo req̄runt̃ ad hoc ꝙ linea ſit ꝯtinua.videlicet ꝙ
īter ꝑtes linee nihil ſit mediū ſitualit̃.Et ꝓpt̃ hoc qñ
vnū corp᷒ eſt in vno ſitu ꝛ aliud corpus īfinite:qꝛ ſole
ultime ſuꝑficies corꝑis ſunt in actu.alie aūt non ſunt
niſi tm̄ in potētia.❡ Contra ſic ponētes.Aut partes
corꝑis copulant̃ ad ſuperficiē que eſt in reꝝ nā ꝛ exi
ſtens:aut ad ſuꝑficiē que nō eſt in reꝝ nā ſ; poteſt eē.
Si det̃ p̄mū.igit̃ illa ſuꝑficies eſt in actu.ꝛ per ꝯñs ſūt
infinite ſuꝑficies in actu.Si det̃ 2ᵐ.igit̃ ille ꝑtes cor
poris nō ſunt actualr̃ ꝯtinue ſ; tm̄ in potētia.qꝛ nulle
ꝑtes actualr̃ ꝯtinuant̃ per id qḋ non eſt in reꝝ nā.Et
tūc quero quō illa potētia reducet̃ ad actū.an qñ ille
ꝑtes ꝯtinuant̃.an qñ ꝯtinuant̃.Non p̄mo mō:qꝛ tunc
ſm illos ſemꝑ ſuꝑficies ꝯtinuās eſt in potentia nō in
actu.Nec ſcḋo mō qꝛ tc̄ nō ꝯtinuant̃.S; dicat̃ ꝙ illa
ſuꝑficies nō dicit̃ iō eē in potētia:qꝛ nō eſt in reꝝ nā.
ſed qꝛ nō eſt ſeꝑata a corꝑe.ſicut ꝑtes dicunt̃ in potē-
tia nō qꝛ ſint in reꝝ nā.ſ; qꝛ non ſunt ſeparate a toto.
❡ Cōtra hoc nō ſufficit.Prio qꝛ ad hoc incōueniēs
ſequit̃ tale ꝙ.ſ.infinita ſunt in reꝝ nā eiuſdē ꝗtitatis.
Secūdo qꝛ oē qḋ eſt in reꝝ nā ꝛ nō eſt pars alterius
eſt ſimplr̃ in actu ſibi competēti.ſ; illa ſuꝑficies eſt in
reꝝ nā ꝛ nō eſt pars alteri᷒ igit̃ eſt ſimpliciter in actu.
Tertio ſic:qꝛ ſicut illa ſuperficies media nō eſt ſepa-
rata a corꝑe:ita nec ultima eſt ſeꝑata a corꝑe.igit̃ ſic̄
ultima eſt in actu:ita illa ē in actu.Sic igit̃ patet ꝙ ſi
ſuꝑficies ſit alia res a corꝑe ſequit̃ illud icōueniēs ꝙ
infinita eiuſdē ꝗtitatis quoꝝ nullū eſt ꝑs alteri᷒ ſunt
in actu.❡ Cōcluſio ēt p̄ncipalis pōt ꝓbari ꝑ q̄tuor ꝛ
q̄nqꝫ rōnes.ꝛ per alias ſequētes.Sic eni ſuꝑficies ſit
res ſm ſe totā diſticta a corꝑe.non vr̃ aliqua ꝯ̄dictio
ꝙ deus faciat eā ſine corpore uel ecōuerſo.ꝛ per ꝯñs
pōt eē corp᷒ ſine oi ſuꝑficie tali:ꝛ tñ erit finitū ꝛ con-
tinuū.g̊ oino fruſtra ponit̃ ſuꝑficies.Siſr̃ quero quō
ſuꝑficies ꝛ corpus faciūt vnū.in ſacro altaris.aut ſa-

ciūt vnū per ſe.aut vnū per ſe accidēs.aut vnū aggre
gatione ſolū. ꝑmū nō pōt dari:qꝛ tūc ſupficies eēt ꝑs
corpis uel ambo eēnt ꝑtes eſſentiales alteri⁹.qđ non
pōt dari.Et ſi dicat ꝙ ſupficies ꝙ̃uis nō ſit pars ꝙ̃ti-
tatiua corpis eſt tñ ꝑs eēntialis corpis.Nec iprobat
a pħo.ꝙ̃uis iprobet ꝙ ſupficies ſit ꝑs ꝗditatiua cor-
poris.¶ Cōtra q̄ñcunqꝫ aliqđ eſt pars alteri⁹ uel eſt
eiuſdē rōnis cū alia ꝑte.uel alteri⁹ rōnis.Igit ſi ſupfi
cies ſit ꝑs corpis qđ eſt per ſe vnū.uł eſt eiuſdē rōnis
cū alia ꝑte corpis.qđ ēt nō pōt dari:qꝛ q̄ñcūqꝫ alique
partes diuerſaꝝ rationū faciūt per ſe vnū.vna illarū
eſt mā uel potētia.⁊ alia eſt act⁹ uel forma.ſꝫ potentia
⁊ act⁹ faciētes per ſe vnū nunꝙ̃ diſtiguunt loco ⁊ ſitu.
ſicut manifeſte patet.ḡ nullomō ſunt potētia ⁊ act⁹.⁊
per ꝯñs nō faciūt per ſe vnū.2^m ēt nō pōt dari videlꝫ
ꝙ ſupficies ⁊ corp⁹ faciūt vnū per accidēs.qꝛ tūc vnū
eēt act⁹ alteri⁹.⁊ per ꝯñs ſuperficies eēt ſubiectiue in
corpore uel ecōuerſo quoꝝ utrūqꝫ eſt falſuꝫ ex argu-
mētis factis in p̄cedēti qōne.Nec pōt dari tertiū.ſ.ꝙ
faciūt aggregatiōe vnū qꝛ tūc non poſſet aſſignari ꝙ
ſupficies aliter eēt termin⁹ corpis ꝙ̃ uas eſt termin⁹
aque.tūc ēt nulla appet ꝯ̄dictio q̄n deus poſſet facē
corp⁹ in eodē loco ⁊ ſitu ſine ſupficie.ſicut pōt facere
aquā in eodē loco ⁊ ſitu ſine uaſe.⁊ tūc corpus eēt cō
tinuū infinitū ſine oī ſupficie.quo ꝯceſſo patet ꝙ oīno
fruſtra ponit talis ſupficies.Silr tñ an trāſubſtātia-
tionē ſupficies uel eēt ſine ſuba uel eēt in alia ſuba tā-
ꝙ̃ in ſbō ꝑmo ⁊ adequato.⁊ nō in alia ſuba in qua eſt
ꝓrio ⁊ adequato corp⁹.ſicut pōt ꝓbari per argumēta
facta qōne p̄cedenti.⁊ per ꝯñs eſſet alia ſuba ibi p̄ter
māꝫ ⁊ formā in q̄b⁹ ponit corp⁹ qđ eſt ꝙ̃titas ſubiecti
ue.Ex p̄dictis patet ꝙ linea ⁊ ſupficies nō diſtiguunt
realr iter ſe.Et qꝛ ꝓbatū eſt ꝙ ſupficies nō diſtinguit
a corpe:ḡ nec linea.⁊ per ꝯñs nec inter ſe nec a corpe
realr diſtinguūtur.¶ Argumētū ꝑncipale dico ꝙ iſti
ꝯcept⁹ linea ⁊ ſupficies ſunt diſtincti.⁊ hoc ſufficit ad
diſtinctionē ſpēꝝ.hoc tñ nō obſtāte illa que ſignt nō
ſunt diſtincta.ſic eni locus ⁊ ſupficies ſunt ſpēs diſtin
cte ⁊ tñ nō ſunt diſtincta realr.ſꝫ ſufficit ꝙ ſignificent
diuerſimode idem ſicut dicit cōmētator.4.meta^{ce} de
ente ⁊ vno.ubi vult ꝙ ens ⁊ vnū ſignificāt idē.ſꝫ mo
dis diuerſis.Vñ ſicut talis diuerſitas modoꝝ ſignifi
cādi eādē rē falſificat p̄dicationē vni⁹ de alio ꝙ̃uis ta
les modi ſignificādi nō ſint niſi duo.ſ.caſus ⁊ nūerus.
Ita diuerſitas modoꝝ ſignificādi ſufficit ad diſtictio
nē ſpēꝝ ꝙ̃tūcunqꝫ frequēter vna uere p̄dicet de alia.
¶ Contra iſta ſunt multa que ad preſens pertrāſeo.
qꝛ alias in diuerſis locis dixi de eis.

Tertio queritur.

Vtrū corp⁹ qđ eſt ꝙ̃titas
ſit res abſoluta diſtincta realr a ſuba.Qđ ſic
qꝛ ſm pħm ꝑ°poſterioꝝ negatiua eſt imediata in qua
negat vnū p̄dicamentū ab alio ſicut hic eſt imediata.
nulla ſuba eſt ꝙ̃titas.⁊ per ꝯñs ſuba eſt alia res a ꝙ̃ti-
tate.¶ Ad oppoſitū.Suba de ſe hēt ꝑtes igit de ſe
eſt quāta igit nō eſt per aliā rem ꝙ̃ta ⁊ per ꝯñs nō eſt
alia res.¶ Circa iſtā qōnē ꝑ° declarabo vnā opionē
per viā narratiōis.Scđo per viā ꝓbationis.Tertio
ponā obiectiōes ꝯ̄ iſtā opionē ⁊ ſoluā.¶ Circa ꝑmū
dico ꝙ ꝙ̃titas non eſt alia res abſoluta diſtincta realr
a ſuba ⁊ a q̄litate.Sed ſi hoc nomē ꝙ̃titas ſupponat
ꝓ alia re ⁊ hēat p̄ciſe vim noīs cathegoreumatici in
ſignificādo debet ꝯcedi ꝙ aliqua ꝙ̃titas nō eſt ſuba ſꝫ
q̄litas ita ꝙ ꝙ̃titas p̄dicat particlarit tā de ſuba ꝙ̃ de
q̄litate.qꝛ aliq̄ ſuba eſt ꝙ̃titas.⁊ aliq̄ q̄litas eſt ꝙ̃titas.
Modus aūt ponēdi eſt ille.aliq̄ ſuba eſt ſimplr indiui
ſibilis in ꝑtes eiuſdē rōnis que ſuba eſt angelus ⁊ aīa
itellectiua.oīs aūt alia ſba cōponit ex aliq̄b⁹ partib⁹
eiuſdē rōnis iter ſe ꝙ̃uis nō oēs ꝑtes ſint eiuſdē rōis
cū toto iter ſe eſt ꝙ̃titas.¶ Ex quo arguo ulteri⁹ ꝙ
nō eſt aliq̄ alia ꝙ̃titas niſi ſuba uel q̄litas:qꝛ fruſtra fit
per plura qđ pōt fieri per pauciora.ſꝫ oīa que pñt ſal
uari per talē ꝙ̃titatē diſtinctā a ſuba ⁊ q̄litate pñt ſal-
uari ſine ea ſicut iductiue patet:igit talis ꝙ̃titas diſti
cta a ſuba ⁊ q̄litate nō eſt ponēda.Per iſtas ēt duas
rōnes pōt ꝓbari ꝙ q̄litas eſt ꝙ̃titas.aſſumpta iſta ma
iore ꝙ qua rōne pōt de⁹ facē q̄litatē ſine ꝙ̃titate ſi ſit
alia res cū nō magis dependeat a quātitate ꝙ̃ a ſuba.
Silr ſi deus pōt facē talem quātitatē quā ponūt ſine
ſuba eadē rōne poterit facē q̄litatē ſine ꝙ̃titate cū nō
plus depēdet qualitas a quātite ꝙ̃ q̄litas a ſubſtātia.
¶ Cōfirmo rōnes p̄dictas.nō magis repugnat ſube
habēti ꝑtes per ſeipſaꝫ ſine oī alia re iformāte eaꝫ eē
in loco diuiſibili.ita ꝙ tota res ſit toto loco ⁊ ꝑtes in
partib⁹ loci.ꝙ̃ repugnet rei indiuiſibili ſine oī re ifor-
māte eā eē in toto loco ⁊ in q̄libet ꝑte.ſꝫ res idiuiſibi
lis ſicut angelus ⁊ aīa itellectiua eſt tota in toto loco
⁊ in q̄libet ꝑte:igit nō repugnat rei hñti ꝑtes realr di
ſtictas cuiuſmodi eſt ſuba mālis ⁊ eēnt multe qualita
tes eſſe totā in toto loco ⁊ partē in ꝑte ſine oī alia re
aduenīēte.Sꝫ hoc poſito tales res uere hēbit partē
ex partē.⁊ per ꝯñs erit quāta ſine oī alia re aduenien
te ſibi.vñ multū vident derogare dīne potētie illi qui
dicūt ꝙ de⁹ de potētia ſua abſoluta nō p̄t facē ꝙ vna
res diſtet ſitu ab alia niſi faciat vnā aliā rē faciētē illas
res diſtare ⁊ magis vident negare diuinā oīpotētiam
ꝙ̃ illi qui dicūt ꝙ ſuba hñs ꝑtes eſt ſine oī alia re ſibi
aduenīēte ꝙ̃ta ⁊ circūſcriptiuē i loco.¶ Itē ꝯfirmant
p̄dicte rōnes.nō plus repugnat ſubſtātie cōpoſite ex
aliq̄b⁹ diſtictis realr ⁊ natis diſtare ſitu eē per ſeipſā ſi
ne re addita ſibi in loco mō ſibi ꝯueniēti.ꝙ̃ repugnat
ſubſtātie idiuiſibili nō hñti partes eē in loco mō ſibi
ꝯueniēti ſine re addita ſibi.Sꝫ āgelus ſine oī re addi
ta ſibi eſt in loco diffinitiue igit nō repugnat ſubſtātie
hñti ꝑtes diſtictas realr eē in loco circūſcriptiue ſine
oī re addita ſibi.Sꝫ nihil ē in loco circūſcriptiue:niſi
ꝙ̃tū igit ſba pōt eē quāta ſine oī re diſticta realr addi
ta ſibi igit fruſtra ponit talis alia quātitas.¶ Itē ꝯfir
mat qꝛ oīs res que eſt pñs alteri rei localr per ſeipſaꝫ
uel per aliud itriſecū eſt ſibi pñs.nihil eni eſt dictū ꝙ
vna res eſt pñs localr:qꝛ finis ſu⁹ eſt ibi p̄ſens localr.
Si igit ſba lapidis ſit p̄ſens loco.per ſeipſaꝫ eſt p̄ſens
loco.⁊ per ꝯñs eadē rōne ꝑtes ſubſtātie per ſeipas ſt
ꝑtes loco.⁊ per ꝯñs tota ſba eſt per ſeipſaꝫ fundamē
taliter circūſcriptiue in loco.ſꝫ oē qđ ſeipſo eſt circū-
ſcriptiue in loco ſeipſo eſt ꝙ̃tū.igit ſba ſeipſa eſt ꝙ̃ta:
⁊ per ꝯñs eſt quantitas.Eadē rō fieri pōt de q̄litate.
¶ Itē ꝯfirmant p̄dicte rōnes:qꝛ q̄ñ aliq̄ ſunt nata fa
cere vnū:que tñ pñt nō facē vnū cuiuſmodi ſunt ꝑtes
aque ⁊ aeris ⁊ alioꝝ mltoꝝ:qꝛ aliq̄ñ eedē ꝑtes faciūt
per ſe vnū aliq̄ñ nō.Si de⁹ pōt facē ea eē in loco ⁊ ſi-
tu diſticta q̄ñ nō faciūt per ſe vnū ſine oī re addita eis
iſta eadē pōt de⁹ facē eſſe in loco ⁊ ſitu ſicut ēt in hoie
alique ꝑtes ſūt eiuſdē rōnis iter ſe ꝙ̃uis nō oēs ꝑtes
ſunt eiuſdē rōnis cū hoie.tales aūt ſīc ex naturis ſine
oī re addita habēt ꝙ ſunt plures ꝙ̃uis nō ſunt plures
cāliter ex ſe.ſꝫ per ſuas cās eſſentiales:puta efficiētē
⁊ finē.ita ex ſuis naturis habēt ꝙ nāliter ⁊ per agens
creatū q̄d ſit de potētia dīna abſoluta nō ſūt in eodē
loco ⁊ ſitu.⁊ iō ex hoc ꝙ ꝓducunt a q̄cūqꝫ agēte crea
to ꝓducunt ſunt in diſticto ſitu ita ꝙ vna ꝑs diſtat ab
alia ſitu ⁊ eſt ex aliā ꝙ̃tūcūqꝫ nulla alia res ſecū ꝓdu-

tat.⁊ ſi ſit ali⁹ locus ambiēs ip̄ȝ ꝓductū illud ꝓductū q̄tūcūqȝ nulla alia res ſibi inhereret eēt circūſcriptiue in illo loco. Ita ꝙ totū eēt in toto loco ⁊ ꝑs in pte. ⁊ per ꝯñs eoipſo eēt q̄tū: qꝛ nihil aliud eēt q̄titas de q̄ eſt qō ꝙ corp⁹ ꝯtinuū per ſe vnū uel res hñs ptes uel partē ex̄ ptē circūſcriptiue exiſtēs in loco ſi locus ſit ambiēs ipm. Et ita ipſamet ſuba per hoc ſoluȝ ꝙ hēt ptē ex̄ ptē ſine oi re adueniēte ſibi ē q̄ta. Et per ꝯñs ad hoc ꝙ ſit q̄ta nō requirit talis alia res. Et ſicut eſt de ſba ꝙ aliq̄ hēt tales ptes. ita eſt de aliq̄ q̄litate que ſine oi re addita ſibi: imo ſi ab oi alia re eſſet ſepata ⁊ hēret ptē ex̄ ptē eēt q̄ta. ⁊ per ꝯñs iſta q̄litas nō differret realr̄ ab iſta q̄titate. Sic igit aliqua q̄titas eſt ſuba. ⁊ aliq̄ q̄titas eſt q̄litas. ſicut aliq̄ ſuba hēt partē ex̄ ptē ⁊ aliq̄ q̄litas hēt ptē ex̄ ptē. ¶ Scđo ꝓbo iſtā ꝯcluſionē. ſ. ꝙ aliq̄ ſuba eſt q̄titas ⁊ eodē mō pōt ꝓbari ꝙ aliq̄ q̄litas eſt q̄titas ita. ſ. ꝙ nō ſit alia res diſtincta. Primo ſic oēm rem abſolutaȝ ꝑorē alia re abſoluta pōt deus de potētia ſua abſoluta ꝯſuare ⁊ poſteriorē deſtruere nō mutādo illā rē priorē localiter uel ſitualiter. Si igit hec ſuba ſit q̄ta: puta ille lapis pōt deus de potētia ſua abſoluta ꝯſeruare illā ſubaȝ ⁊ deſtruere illā rē poſteriorē que ponit q̄titas nō mutando ſubaȝ illi⁹ lapidis localiter uel ſitualiter. ſȝ cū q̄ete illi⁹ ſube. qꝛ nō videt neceſſariū. ita ꝙ ei⁹ oppoſitū includat ꝯdictionē ſi deus uelit illā rē abſolutā ꝑorem ꝯſeruare ꝙ cogat eā mutare de loco ad locū. Ponat igit ꝙ ſine mutatiōe locali illa res prior ꝯſeruet ⁊ poſterior deſtruat. Tūc q̄ro aut illa ſba ē circūſcriptiue in loco. aut nō eſt circūſcriptiue in loco. Si det pmuȝ igit illa ſuba eſt q̄ta. igit hoc eſt aliqua q̄titas ⁊ hoc nō eſt alia res poſterior. Igit hec aliqua q̄titas eſt ſine q̄titate qō eſt falſuȝ. Si nō ſit circūſcriptiue in loco. Cōtra accipio vnā ptē illi⁹ ſube ⁊ quero. aut eſt in eodē loco ſiue diffinitiue ſiue circūſcriptiue i quo eſt alia pars aut nō. Si ſic igit eſt mutata localit: qꝛ pri⁹ nō erat in eodē loco. Si nō ſit in eodē loco: igit eſt in alio. ⁊ per ꝯñs totū eſt in toto loco ⁊ ꝑs in pte. ⁊ per ꝯñs totū eſt circūſcriptiue in loco. ⁊ per ꝯñs totuȝ eſt quātū ſine oi alia re addita ſibi. vñ multomagis derogat diuine potētie dicēdo ꝙ deus nō pōt ꝯſeruare rē priorē ſine mutatiōe locali ipſi⁹ ⁊ deſtruē rē poſteriorē. qō tñ ſequit ad ꝯriaȝ opionēȝ. q̄ ponē ꝙ aliq̄ q̄titas eſt ſuba. Si dicat ꝙ ſuba illa nō hēt ptes niſi per quātitatē. ⁊ iō deſtructa q̄titate nō hēt ptē. ⁊ per ꝯñs nō erit in loco circūſcriptiue ſȝ tm̄ diffinitiue. Contra iſta poſitio nō vitiat rñſionē: qꝛ ſemp ſequit illō incōueniēs ꝙ deus de potētia ſua abſoluta nō pōt ꝯſeruare rē priorē ſine mutatiōe locali deſtruēdo rē poſteriorē. ¶ Pꝫ. reſpōſio falſum accipit. ſ. ꝙ ſuba non hēt partes niſi per quātitatē ſi q̄titas ſit alia res ꝑmo: qꝛ ſi tota ſuba eſt prior tota q̄titate ⁊ ſbm eius. ita pars ſube eſt prior pte quātitatis ⁊ ſbm ei⁹. igit ptes ſube ſunt ꝑores partib⁹ q̄titatis. ſi q̄titas eſt res exiſtens ſubiectiue in ſuba. igit ſuba nō hēt ptes ꝑciſe per aliā rē adueniētē ſibi. ¶ Pꝫ. id qō manet ſine alio eſt pri⁹ iſto. ſȝ pars iſta ſube eſt ſine illa quātitate. igit ꝑor eſt ea ⁊ eadē rōne eſt prior alia q̄titate. Si dicat ꝙ ſuba nō hēt alias ptes niſi ptes que ſunt ptes q̄titatis ita ꝙ ptes iſte nō ſunt ſube ſȝ ſunt quātitates. Cōtra illa pars q̄titatis eſt in aliq̄ ſbo ꝑ°. Aut igit in eodē ſbo prio in quo eſt alia ꝑs q̄titatis. aut in alia. Si in eodē igit illud ſbm nō plus eſt extēſum per quātitatem q̄ aīa itellectiua: q̄ eſt tota in toto corpe ⁊ tota in q̄libet parte. Si ſit in alio ſbo. igit ſunt ſibi diſticte ptes quātitatis. puta diuidat lignū in duas partes. manifeſtuȝ eſt ꝙ utraqȝ quātitas eſt in aliq̄ ſbo ⁊ nō in eodē: igit in diſtictis. ⁊ per ꝯñs uel per diuiſionem cauſat noua ſuba uel iſte ſubſtātie que ſunt iſtaꝝ quātitatū erāt a nō diuiſione ⁊ habet ꝓpoſitū. ¶ Scđo arguo ſic. nō eſt magis īpoſſibile deo facē rē hñtēȝ ptes diſtinctas realr̄ coexiſtere alicui toti nō īformāti ita ꝙ totū coexiſtit toti ⁊ pars parti q̄ facē iſtā eādē rē coexiſtere toti tali informāti. ſed ſm coiter opinantes ſuba hñs partes diſtictas realr̄ coexiſtit toti quātitati īformāti ita ꝙ tota ſuba eſt ſub tota q̄titate. ⁊ ꝑs ſube ſub pte q̄titatis. igit poſſibile eſt deo facē ꝙ ſuba tota ſit coexiſtens eidē q̄titati nō informāti ⁊ ꝑs toti. hoc poſito iſta ſuba uere eſt quāta. qꝛ uere hēt partē diſtinctā ſitu a pte ⁊ nō eſt ſuba quāta per aliquā q̄titatē aliaȝ informātē: qꝛ ponit ꝙ nulla q̄titas ſubſtātie informet eā ſed tm̄ coexiſtat ſibi igit eſt q̄ta per ſeipſaȝ igit ipa ſubſtātia eſt quedā quātitas qō eſt ꝓpoſitū. Cōfirmationē iſti⁹ rōnis pono per dicta alioꝝ opinantiū ꝯria. qꝛ ſm eos quicq̄d de reſpectu itriſecus adueniēte dī de reſpectu extriſecus adueniēte eſt uerū. ſȝ deus pōt facere extrema ſine tali reſpectu: qꝛ reſpect⁹ inherētie quo q̄titas inheret ſbo eſt reſpect⁹ extriſecus adueniens: ſm eos igit pōt deus facē iſta extrema ſine tali reſpectu. Cōſeruet igit iſtā ſubſtātiā lapidis ⁊ illā q̄titatē deſtruēdo ꝑciſe illū reſpectū inherētie. hoc poſito adhuc iſta ſubſtātia hēbit reſpcū pñtialitatis ad iſtā q̄titatē. ita ꝙ tota erit pñs toti ⁊ parꝫ pti. igit illa ſubſtātia hēt ptē ex̄ ptē. ⁊ per ꝯñs eſſet quāta: tñ ſine omni q̄titate informāte. igit ipſamet ſubſtātia eſt tūc q̄titas. Iſte due rōnes ꝓbāt ꝙ ſubſtātia uere eſt q̄ta per ſuas ptes ſubſtātiales ſine oi alia re adueniēte ſibi. ⁊ per ꝯñs ꝙ ipſa diſticta ſine oi re addita eis q̄uis faciūt per ſe vnū. nulla eni rō appet q̄re vnū plus debet negari ab oipotētia diuina q̄ reliquū. Sed deus pōt facē iſtū aerē qui eſt hic ⁊ illuȝ aerē qui eſt rome eē loco ⁊ ſitu diſtinctos deſtruēdo oīa accidētia abſoluta in eis ⁊ ſine oi quātitate inherēte eis: igit deus de potētia ſua abſoluta pōt facē ꝙ iſti duo aeres vniant ⁊ faciāt vnū aerē. ⁊ tñ ꝙ ſint diſticti loco ⁊ ſitu ſine oi tali re adueniēte eis. igit iſte aer hēbit ptē ex̄ ptē ſine re tñ addita. ⁊ per ꝯñs erit quātus ſine tali re addita. igit fruſtra ponit talis res addita ad hoc ꝙ aer ſit q̄tus. Multis alijs vijs pñt ꝑdicte rōnes ꝯfirmari q̄s ptrāſeo cā breuitatis. ¶ Tertio ꝑncipalr̄ arguit ſic: ſȝ magiſtrū ſen. li. 4° di. 12. hi⁹ accidētia ſapor: color: pōdus ⁊ hi⁹ ſunt ſine ſbo in ſacro altaris. Sȝ ſi quātitas eēt alia res deferēs illas q̄litates ille q̄litates non eēnt ſine ſbo ſȝ eēnt in ſbo: imo nullo mō poſſet verificari cōe dictū doctoꝝ. Et pariformit ut vȝ determinatio eccl'ie ꝙ accñtia remanēt in ſacro altaris ſine ſbo. ſic eni tm̄ vnū accidēs remaneret ſine ſbo. ⁊ oīa alia eēnt in ſbo. igit quātitas nō eēt talis res diſtincta ⁊c̄. Recte itaqȝ ītuēdo magiſtrū ⁊ textū cū glo. de ꝯſe. ⁊ dicta ſāctoꝝ nō īuenit auctoritas ita apparēs ꝙ ꝓpt ſacr̄m altaris oporteat ponē talē aliā rem mediā īter ſubſtātiā ⁊ q̄litates ſicut eſt iſta ꝯ talē rē deferētē q̄litates. In oīb⁹ illis locis mediāte q̄titate non fit mētio. nec ſemel ēt noīat hoc uocabulū. nec aliq̄ auctoritas loquit de q̄titate. utrū ſit uel nō ſit niſi ꝙ multi vident ponē ꝙ oēs q̄litates in ſacro altaris nō ſunt in aliq̄ ſbo. vñ dic̄ magiſter ſic di. 12. quarti remanēt illa accñtia que ſupra enūauit. ſ. ſapor: pōduſ: ⁊ hi⁹. per ſe ſuba ad miſterij ritū ⁊c̄. Nec tñ intēdo dicē ꝙ ponētes talē rē deferētē talia accñtia de q̄b⁹ loquunt ſci ⁊ q̄ iſti vident ponē ſine oi ſbo ſint hētici ul' errātes i fide. ſeu circa ſacrꝫ eucharíſtie: qꝛ tales auctoritates li-

citū eſt eis exponere. Nec oēs dicētes falſum ſunt er
ronei eſtimādi. Et ſicut licitum eſt eis exponere tales
auctoritates doctoꝝ approbatoꝝ ab eccl'ia. Ita lici-
tū erit mihi nō ſolū exponere ſed ēt negare dicta ſan
ctoꝝ qui ſe mutuo reprobāt. ⁊ i nullo tanꝗ auctētici
ab eccl'ia approbant. ¶ Quarto arguo ſic. nullū acci
dēs abſolutū eſt ſimplici' ſuo ſbo p̄mo ⁊ adequato: ſ;
ſi ꝙtitas eēt alia aliq̄ res a ſuba ⁊ q̄litate eēt accidēs.
¶ Quero igit̄ de ſbo p̄° ⁊ adequato. aut eſt mā: aut
eſt forma: aut cōpoſitū. Nō cōpoſitū: q2 ſbm eēt cō-
poſit' ſuo accidēte abſoluto: qđ videt̄ falſū. Nec mā
eſt ſuū ſbm: q2 tūc aliqđ accidēs abſolutū precederet
formā in mā. Nec forma eſt ſuū ſbm p̄mū: q2 tūc mā
ſi eēt ſepata nō poſſet eē quāta. qđ vr̄ eē falſum. Silr̄
ſm cōmētatorē dimēſiones p̄cedūt in mā: igit̄ eade;
rōne dimenſiones terminate ſunt p̄° in mā. Illa rō eſt
efficax ſicut eſtimo ſi teneat̄ iſta opio que negat iſtam
entitatē diſtīctā a materia ⁊ forma quā ponūt aliqui.
¶ Quīto arguo ſic: ſm phm in p̄dicamētis. ſola ſba
eſt ſuſceptiua ꝯrioꝝ: quātitas v° ſm illos nō eſt ſba
⁊ tñ eſt ſuſceptiua ꝯrioꝝ qđ eſt ꝯtra Ar. ¶ Sexto
arguit̄ ſic: qñ ex denſo fit raru; quero aut eſt ibi noua
alia ꝙtitas aut nō. ſ; p̄ciſe eſt eadē quātitas nūo. ſi eſt
in noua igit̄ quelibet ꝙtitas precedēs eſt corrupta qđ
vr̄ falſum. Si pars ſit noua. quero de ſbo illi' ꝙtitatis
op; eni ꝙ ſit tota ſuba rarefacta uel pars ei'. nō tota:
q2 tūc due ꝙtitates eēnt ſil'. qđ negāt ſic opinātes. Si
pars ſequit̄ idē uel ꝙ accidēs migraret a ſbo in ſbm.
ſicut poſſet euidēter oſtēdi: ſed omittit̄ ꝓpt̄ breuita-
tē. Si ſit eadē ꝙtitas tunc ſine variatiōe abſoluti co-
exiſtit maiori loco nūc ꝗ pri'. ſed hoc incōueniēs po
nit̄ de ſuba. igit̄ fruſtra ponit̄ talis quātitas diſtincta a
qualitate ⁊ a ſuba. Ideo dico ꝓpt̄ illas rōnes ⁊ mul-
tas alias tā phiſicas ꝗ theologicas. ꝙ ꝙtitas non eſt
res diſtincta realr̄ a ſuba ⁊ qualitate. ſ; aliqua ꝙtitas
eſt realr̄ eadē cū ſuba. ⁊ aliqua ꝙtitas eſt realr̄ eadem
cū qualitate. vñ quātitas nō eſt niſi res habēs parte;
ex parte ⁊ habēs partē diſtantem ſitu ab alia. ſiue res
exiſtēs circūſcriptiue in loco ſi ſit aliq̄s ambiens ip;.
Et q2 aliqua ſuba ſeipſa fundamentalr̄ ꝙuis cāliter a
deo uel alijs cauſis extrīſecis hēt ꝑtē ex ꝑtē nec op;
ponere aliā rē trahentē vnā ꝑtē ex aliā: ſ; eē extrinſe
ce rei puta efficiēs ⁊ finis ſufficiūt ad ꝓducēdū res di
uerſas vnā in vno ſitu ⁊ aliam in alio ſine oi re media
iter eas: ideo ipſamet ſuba eſt quāta ſine oi alia re ap
plicata ſibi uel facta ſil' cū ea. Et ſicut de ſuba ita dico
proportiōabilr̄ de q̄libet re corpali. Nec illa opio in
aliquo derogat ſacr̄o altaris. ſ; multas difficultates
circa ſacr̄m altaris euitat ſicut in reſpōdendo ac obi-
ciēdo patebit. Et iđ l; aliq̄ moderni forte ſtimulante
iuidia illā opione; tanꝗ erroneam nō argumētis ſed
detractionib' lacerarūt. antiqui tñ doctores ꝙuis eā
nō itelligerēt: nō tñ hereticā circa fidē uel mores re-
putauerūt. quoꝝ rōnes intendo recitare ⁊ soluē. Uñ
quidā doc. arguēs ꝯ eam dicit ſic. hec opio eſt ꝯ phm
qui in p̄dicamētis diſtiguit quātitatē a ſuba ⁊ q̄litate.
Eſt ēt ꝯ coē; opione; doctoꝝ. Eſt ēt ꝯ experiētiā. ⁊
cū ſuba corporea denſat̄ abſq; ꝯuerſione alicui' rei in
ipſa; efficit̄ minoris ꝙtitatis abſq; alicui' ꝑtis amiſ-
ſione. Eſt ēt ꝯ rōne; q2 in diuerſis ſubiectis differēti-
bus ſp̄e vr̄ poſſe eē eadē quātitas ſp̄e. nō eni; eſt alia
longitudo ſeu latitudo uel ꝓfunditas in pugillo aeris
ꝗ in pugillo aque. Q° ēt dicūt ꝙtitatē q̄litatis rōna
liter differre a quātitate ſube ⁊ ipſa; realr̄ eē idē cum
q̄litate eſt ꝯ auctoritatē ⁊ rōnē. Dicit eni phs. 6°. phi
ſicoꝝ ꝙ qualitas nō eſt quātitas niſi per accñs. qđ nō

eſſet veꝝ ſi quātitas diceret̄ ꝑe. Per rōnes arguitur
ſic. impoſſibile eſt naturaliter corpus qđ eſt quātitas
ſimul eſſe cum alio corpore qđ eſt quātitas: ſ; q̄litas
ſil' eſt cū ſuba igit̄ ex p̄dicta opione ſequit̄ hoc ipoſſi-
bile ꝙ nālıter ſil' ſunt ſoliditates due ⁊ ēt multo plu-
res. q2 qua rōne albedo hēret ſuā propriam ꝙtitate;
eade; rōne ſapor hēret ſuā. ⁊ caliditas uel frigiditas
ſuā. ⁊ hūiditas ⁊ ſiccitas: ⁊ ſic de alijs. ⁊ ſic nō erūt tm̄
ſil' quātitas ſube ⁊ ꝙtitas q̄litatis. ſ; ēt eēnt ſil' ſolidi-
tates pluriū qualitatu;. patet igit̄ ꝙ ſupradicta opio
multa iplicat incōuenientia. Iſte ſunt rōnes illi' doc.
que apparētiores ſūt alijs. S; p̄ter illas addo alias.
primo q2 ſuba panis nō trāſubſtātiat̄ in quātitatē cor
poris chriſti. ſed tm̄ in ſuba; corporis chriſti. Sed ſi
ſuba eēt quātitas uere eēt trāſubſtantiata in ꝙtitatē.
Cōfirmat̄ q2 quātitas corporis chr̄i nō eſt in ſacr̄o al
taris ex vi ꝯuerſionis ſed tm̄ comitāter. Sed ſi ſuba
corporis chr̄i eēt quātitas uere eēt ibi ꝙtitas corꝑis
chr̄i ex vi ꝯuerſiōis. ¶ Preterea arguūt aliq̄. Si ſba
eſt quātitas igitur cū in ſacr̄o altaris nō maneat ſuba
panis igit̄ nō eſt ibi quātitas. qđ eſt ꝯ ſenſum ⁊ ꝯ ue-
ritatē ſacr̄i. Alie rōnes poſſunt adduci: ſed q2 ſolutio
earū poterit patere ex ſolutionib' iā factaꝝ iđ ꝑtran-
ſeo. ¶ Ad p̄mū argmētū illius doctoris dico ꝙ illa
opio in nullo eſt ꝯ phm: nec in p̄dicamētis: nec alibi.
Et qñ dicit ꝙ in predicamētis diſtinguit quātitatē a
ſuba ⁊ qualitate. R° ꝙ phs nō intēdit diſtinguere in
ter ſubam quātitatē ⁊ q̄litatē q̄ſi illa ſint res abſolu-
te diſtincte realr̄ inter ſe: ſ; itēdit diſtinguere iter illa
p̄dicamēta que iportāt res. nō quidē diſtinctas res ſ;
eaſdē ꝙuis modis diuerſis qui modi nō ſunt niſi mo
di grāmaticales uel logicales: ⁊ ideo ꝙuis hoc p̄di-
camētu; quātitas ſit diſtinctū realr̄. ſi ſit res in aīa ab
alijs p̄dicamētis de qua diſtinctiōe dictū eſt alias: nō
tñ iportat aliā rem per ſe vnā niſi illa res ſit ſuba uel
qualitas: ⁊ ita diſtinctio p̄dicamentoꝝ de qua loquit̄
phs ſtat ſil' cū hoc ꝙ ꝙtitas nō ſit alia res a ſuba ⁊ q̄li
tate ſicut ſm eū locus ⁊ ſupficies nō diſtinguūtur rea
liter: ⁊ tñ ſunt diſtincte ſpēs ꝙtitatis. ꝙ eni ſint diſtin
cte ſpēs ꝙtitatis patet per phm in p̄dicamētis. ꝙ iſte
ſpēs nō iportāt diſtinctas ꝙtitates a ꝑte rei patet: q2
tūc eēnt due quātitates ꝯtinue ſil' ſitu ⁊ loco quarum
neutra eēt nata informare aliā. Silr̄ inter ſm phm in
p̄dicamētis. c. de q̄litate. idē eſt in diuerſis p̄dica. igit̄
p̄dicamēta aliqñ iportāt eandē rē. igit̄ nō obſtante ꝙ
ꝙtitas ⁊ ſuba ⁊ q̄litas ſint diſtincta p̄dicamēta pote-
rūt tñ aliqua eoꝝ iportare eādē rē. ⁊ ita pōt ſtare cū
pho ꝙ ꝙtitas nō eſt alia res abſoluta a ſuba ⁊ q̄litate
ſicut ſile ⁊ albū ſunt in diuerſis p̄dicamentis. ſiue per
ſe ſiue per reductionē. ad pñs nō curo. ⁊ tñ importāt
aliquā eādē rē. Cōſilr̄ dico de nūo qui nullā rē per ſe
vnā iportat. niſi qui eſt ſub aliq̄ alia ſpecie ꝗ ſub hoc
cōi nūo ſicut ꝓbatū eſt alias. tñ ſūt diuerſe ſpēs. Silr̄
ternari' ⁊ q̄ternari' ſunt diſticte ſpecies. ⁊ tñ nulla res
vna per ſe iportat̄ per t'nariū qn eſt uel eē pōt eiuſde;
ſpēi cum alia re iportata per q̄ternariū nec ecōuerſo.
Et ideo ſicut dictū eſt p̄us ad negādū vnū ꝯceptū ab
alio. ſufficit ſola diuerſitas modoꝝ ſignificādi. nō ab
ſolute ꝙ nulla res ſignificet̄ per vnū qn ſignificet̄ per
aliū. Sic ēt patet de iſtis duob' hō ⁊ hoies ipoſſibile
eſt eni dare aliquā rē iportātē per vnū qn iportet̄ per
reliquū. tñ hec eſt falſa. hō eſt ſpēs. Ita idēptitas ſigni
ficatoꝝ per aliq̄s ſpēs ul' gn̄a ſtat cū diſtinctiōe ſpēꝝ
⁊ generꝝ. ⁊ ſicut frequēter ꝓbatū eſt gen' uel ſpēs nō
ſunt niſi ꝯcept' ul' noīa. ¶ Ad 2m cū dicit̄ ꝙ illa opio
eſt ꝯ cōem opinione; doctorum. R° ꝙ ſi itelligat per

doctores approbatos ab eccl'ia romana nõ eſt uerũ.i
mo per nullã auctẽ alicui' doctoris approbati ab ec-
cl'ia romana põt hoc ꝓbari. Et ſi iueniat aliq̃ auctori
tas talis doctoris ſonãs. hec ſufficient exponẽda eſt.
nec eſt icõueniẽs exponẽ dicta eoꝝ. cũ multa dicta ẽt
ſacre pagine idigeãt ẽt expoſitiõe. qꝛ mlta nõ ſt ṽa ſꝫ
ꝓpetatẽ ſmonis. ſꝫ ſm ſenſũ quẽ debem' hĩe ſt uerĩſſi
ma. vñ tales ꝓpõnes q̃s dixit ſaluatoꝛ. Ego ſuz vitis
ṽa ⁊ pr̃ me' agricola eſt. doctrina mea non eſt mea ⁊
hi' mlte nõ ſt ṽe ſm ꝓpetatẽ ſmonis. ſic dic̃ beat' aug'
in q̃dã homel. ſup ioannẽ. q̃q̃ in ſenſu q̊ dicebant ⁊ q̊
debes accipi ſint ṽiſſime. Et ſic mlte auctes ſcriptu-
re ſacre ſt exponẽde. ita auctes doctoꝝ approbatoꝝ
ab eccl'ia romana ſonãtes q̃ q̃titas ſit alia res a ſb̃a ⁊
q̃litate ẽt ſt exponẽde. Si aũt per doctores itelligãt
doctores modernos mutuo ſe reprobãtes publice ⁊
occulte ⁊ ẽt in ſcriptis ꝯcedo. ſed negare eos nõ eſt in
cõueniẽs. nihil eni q̊ dicũt eſt recipiendũ niſi q̊ pñt
ꝓbare per rõnẽ euidẽtẽ. uel per auctoritatẽ ſacre ſcri
pture: uel per determinationẽ eccl'ie: ul' per doctores
approbatos ab eccl'ia. Et iõ qꝛ nullo p̃dictoꝝ modo
rũ pñt ꝓbare q̃ q̃titas eſt alia res a ſb̃a ⁊ q̃litate. q̃-
uis alique ſophiſticationes poſſint adduci ad hoc. iõ
nõ hẽo pro icõueniẽte negare eos in hac pte. q̃ eni rõ
ne ipſi ſe mutuo reprobãt: ⁊ poſteriores reprobãt p̊o
res. eos pñt negare ubi nõ hñt pro ſe niſi ſophiſmata
uel auctoritates male itellectas: nec reputo me debẽ
artari ad eos ꝯ̃ rõnis dictamine: imo piculoſũ ⁊ teme
rariũ eſtimo uelle artare quẽ cũ ad captiuãdũ igeniũ
ſuũ ⁊ ad credẽdũ aliq̊ q̊ rõ dictat ſibi eẽ falſuꝫ: niſi
poſſit elici ex ſcriptura ſacra: uel ex determinatiõe ec
cl'ie romane ul' ex dictis doctoꝝ approbatoꝝ. q̃le nõ
eſt illud q̃titas eſt res abſoluta a ſb̃a ⁊ q̃litate. vñ hoc
aſſero q̃ nulla cuiuſcũq; phi auctoritas nec aliq̃ rõ nã
lis quã vnq̃ audiui uel legi mouet me plus ad creden
dum quãtitatẽ eẽ rẽ abſolutã a ſb̃a ⁊ q̃litate q̃ ad cre
dendũ q̃ caro eſt alia res a deo ⁊ creatura. Si tñ poſ
ſit ꝓbari q̃ ſit de mẽte alicui' ſci uel doctoris appro
bati ab eccl'ia quẽ negare nõ eſt licitũ pp eũ uolo ige-
nium captiuare ⁊ ꝯcedẽ q̃ ſit alia res a ſb̃a ⁊ q̃litate.
¶ Ad tertiũ dico q̃ nõ eſt ꝯ̃ expiẽtiã ſed magis ꝯſo
nũ expiẽtie. vñ ſi aliã rõnẽ nõ hĩet niſi illã expiẽtiam
quã adducit ꝯcederẽ q̃ quãtitas nõ eſt talis res ſicut
ipſi imaginant. vñ q̃ñ ſb̃a corporea ꝯdẽſat quero aut
amittit aliq̃ ps quãtitatis aut nulla. Si nulla ⁊ tũc nõ
põt ſaluari ꝯdenſatio. igit eadẽ rõne q̃uis ſb̃a ſit quã
titas ⁊ nulla ps ſb̃e admittat poterit ſaluari cõdenſa
tio. Si aũt aliq̃ ps amittit quãtitatis quero de p̊° ſb̃o
⁊ adequato ipſi' quãtitatis. aut remanet ſine oi quãti
tate q̊ eſt ꝯ̃ expiẽtiã. aut hẽt aliq̃ quãtitatẽ ⁊ tũc ul'
nouã uel p̃exiſtẽtẽ. Nõ nouã qꝛ eadẽ rõne alia ps hẽ
ret nouã q̃titatẽ cũ nõ ſit maioꝛ rõ de vna q̃ de alia.
⁊ per ꝯñs tota ſb̃a pderet totã quãtitatẽ p̃exiſtẽtẽ ⁊
acq̃reret nouã q̊ eſt ꝯ̃ expientiã. Nec hẽt p̃exiſtẽteꝫ
qꝛ tũc accñs migraret a ſb̃o in ſb̃m q̊ nõ eſt ꝯſonum
expiẽtie. Et ita patet q̃ in nullo eſt ꝯ̃ expiẽtiã dicẽ q̃
quãtitas nõ eſt alia res a ſb̃a ⁊ q̃litate. ¶ Rñdet igi
tur ad ſuã expiẽtiã ⁊ ꝯcedẽdo q̃ q̃ñ ſb̃a corporea cõ-
denſat ipa efficit minoris quãtitatis abſq; alicui' par
tis ſue amiſſiõe ſꝫ nõ ſine ſuarũ ptiũ diuꝫ motu locali
vñ per hoc ſolũ q̃ oẽs ptes ſic mouent local'r ut occu
pent minorẽ locũ nũc q̃ p̊us ⁊ vna ps min' diſtet ab
alia nũc q̃ p̊us ꝯdenſat tota ſb̃a nec aliud eſt ſb̃am cõ
dẽſari. Et hoc ẽ q̊ dic̃ phs in p̃dicamẽtis q̃ dẽſũ eſt
cui' ptes ꝓpinqui' iacẽt. q̊ nõ eſt itelligẽdũ de ptib'
iter q̃s nõ eſt mediũ. qꝛ iſte nõ pñt ſm ſe totas ꝓpinq
us iacere. ſꝫ eſt itelligẽdũ de ptib' iter q̃s ſt ptes me-
die. qꝛ ille ꝓpinqui' iacẽt in corpe denſo q̃ fecerũt in
eodẽ corpe q̃ñ erat rarũ. Et ex hoc ipſo q̃ oẽs tales
ptes ꝓpinqui' iacẽt. ſiue ſint ſb̃ alia ſiue nõ ſeipſis ꝓpi
qui' iacẽt ⁊ eſt illud corp' magis denſum nũc q̃ p̊us.
vñ nõ video q̃ ꝯueniẽter poſſit ſaluari cõdenſatio ⁊
rarefactio: niſi ponẽdo q̃ q̃ntitas nõ eſt alia res a ſb̃a
⁊ q̃litate. ⁊ per illũ moduꝫ ſaluat facil'r. Et ſi dicat to
ta ſb̃a manet poſt ꝯdẽſationẽ: ſꝫ tota quãtitas nõ ma
net. qꝛ ſi tota maneret ſequit q̃ eſt tãte quãtitatis q̃te
pri' fuit. igit illa q̃titas p̃cedẽs nõ fuit ſb̃a ipſa. Dicẽ
dũ q̃ pfecte ſciẽtes logicã euidẽter vidẽt oia talia eẽ
ſophiſtica: qꝛ tales ꝯñtie iferẽtes vnã de preterito ex
duab' de pñti nõ ualent ſicut frequẽter due de p̃teri-
to uel futuro nõ iferũt vnã de pñti. Sꝫ quõ ex talib'
ſit arguẽdũ longum foret narrare iõ de hoc ptrãſeo.
Et dico q̃ illa ꝯñtia nõ ualet. Tota ſb̃a manet ⁊ non
manet tãta quãtitas igit tãta quãtitas nõ fuit in tota
illa ſb̃a. ⁊ ꝯſil'r tales ꝯñtie nõ ualent. Illa pedalis quã
titas nõ manet ⁊ iſta ſb̃a manet igitur illa ſb̃a nõ erit
pedalis quãtitatis. nec infert ultra g̊ illa ſb̃a fuit aliud
a pedali quãtitate. Et ſicut dĩ de iſtis ita ꝓportiona-
bil'r dicẽdũ eſt de oib' ꝯſil'b' que reputant demõſtra
tiones a multis. vñ ſicut nõ ſequit btificãs nõ eſt. po-
nat q̃ de' nullũ btificet. de' eſt. igit de' non fuit btifi
cans. Sil'r nõ ſequit mortu' nõ eſt chr̃s eſt. igit chr̃s
nõ eſt mortu'. ⁊ ita nõ ſequit tãta quãtitas nõ eſt ſb̃a
igit ſb̃a nõ fuit tãta quãtitas. Et ita euidenter patet
q̃ q̃uis tales p̃miſſe iferrẽt illã de pñti nõ tñ iferunt
illã de p̃terito. Nec refert quãtũ ad modũ utrũ reci-
piant termini abſtracti ul' ꝯcreti. Et ſicut de iſtis dicit
ita proportionabil'r de illis de poſſibili. qꝛ frequenter
due de poſſibili. ⁊ ẽt de ineẽ vna ⁊ alia de poſſibili nõ
iferũt vnã negatiuã de ineẽ q̃uis iferãt vnã de poſſi-
bili: ⁊ ideo tales modi arguẽdi nõ ualent hec eſt poſſi
bilis hec ſil'itudo nõ eſt hac exiſtẽte ṽa. hec albedo eſt
ergo hec albedo non eſt hec ſil'itudo: q̃uis ſequit illa
de poſſibili g̊ poſſibile eſt hãc albedinẽ nõ eẽ hãc ſil'i
tudinẽ. Nec ſequit poſſibile eſt hãc albedinẽ nõ eſſe
hãc ſil'itudinẽ g̊ hec albedo ⁊ hec ſil'itudo nõ ſunt ea-
dẽ res. Sic nõ ſequit. poſſibile eſt deũ nõ eẽ creantẽ
ergo de' ⁊ creans nõ ſunt eadẽ res. Sed certe bñ ſe-
quit. q̃ hec eſt poſſibilis de' ⁊ creans nõ ſunt eadẽ ⁊
hoc eſt uerũ. Cõſil'r eſt in propoſito: q̃ qꝛ illa ſb̃a põt
manere. q̃uis hec non ſit ṽa tota quantitas eſt. tñ ex
hoc nõ ſequit q̃ hec ſit ṽa hec ſb̃a ⁊ tãta quãtitas nõ
ſunt eadẽ res. ſed ſequit q̃ ſit poſſibilis ⁊ hoc eſt ue-
rũ. Et ſi dicat hec eſt poſſibilis hec ſb̃a ⁊ hec quanti-
tas nõ ſunt eadẽ res manẽte ſb̃a. pp eandẽ rõnẽ dico
q̃ hec eſt bñ poſſibilis. hec ſb̃a ⁊ hec quãtitas nõ ſũt
eadẽ res ita q̃ põt eẽ uera hac exiſtẽte uera hec ſb̃a
eſt. Sed nõ põt eẽ uera hac exiſtẽte uera. hec quanti-
tas eſt. vñ tũc erit hec uera pp illã cãm ueritatis hec
quãtitas nõ eſt que ſequit ex illa hec ſb̃a nõ eſt quãta
que eſt poſſibilis. Aliud iferi' declarabit. Et ſi dicat
adhuc q̃ ipoſſibile eſt trãſire de ꝯ̃dictorio ad ꝯ̃dicto
riuꝫ ſine omni nouitate. Si igit hec ſit p̊mo uera illa
ſb̃a eſt tãte quãtitatis. ⁊ poſtea ſit falſa. opꝫ q̃ ſit aliq̃
nouitas uel ſaltẽ deſtructio alicui' antiqui. Dicẽdũ eſt
q̃ nõ eſt uerũ ſed aliq̃ñ ſufficit ſolus mot' localis per
quẽ nõ eſt neceſſe aliq̃d acq̃ri uel perdi. nec tãtum ali
q̊ antiquũ puta locũ ſemp manẽtẽ. imo ſicut ẽt oſtẽ-
det alibi loc' ambiẽs corp' mobile manere põt ⁊ hoc
uel toti uel parti. Et ideo in propoſito ad hoc q̃ ipſa
ſb̃a ſit maioris quãtitatis uel maioꝛ quãtitas nunc q̃
pri' ſicut in rarefactiõe: uel minoꝛ quãtitas nũc q̃ pri

us ſicut in ꝯdenſatione ſufficit ſolus motꝰ localis oi-
um partiū iſtiꝰ ſbe ſine oi nouitate cuiuſcūqꝫ rei ima-
ginabilis ⁊ ſine oi deſtructione cuiuſcūqꝫ rei antique.
¶ Ad quartū cū dr̄ ꝙ illa opīo eſt ꝯ rōnē. dicēdū eſt
ꝙ nō: ſed eſt ꝯſona rōni ſicut oñſum eſt ṗus. Et qñ dr̄
ꝙ in diuerſis ſubſtātijs differētibꝰ ſp̄e videt̄ eē eadē
quātitas in ſp̄e. Dicendū eſt ꝙ oīs quātitas que nō eſt
q̄litas que eſt in diuerſis ſubſtātijs ſp̄e differt ſpecie.
Vñ oīs quātitas ignis que nō eſt qualitas differt ſp̄e
ab oī quātitate aeris que nō eſt q̄litas. ⁊ iō cōcedo ꝙ
longitudo ignis ⁊ ſilr̄ ꝓfunditas ⁊ latitudo differunt
ſp̄e. Et tñ hoc nō obſtāte eadē ſpēs ſpecialiſſima po-
terit p̄dicari de eis ꝙuis nō in q̄d ⁊ per ſe ṗmo mō.
vñ duo hoīes ⁊ duo equi differūt ſp̄e ⁊ tñ binariꝰ qui
eſt ſpēs ſpecialiſſima ꝓbat̄ de eis. vñ ſicut nō eſt icon
ueniēs ꝙ idē ſit in diuerſis p̄dicamētis. Ita nō eſt in-
cōueniēs ꝙ eadē ſint in diuerſis ſpēbꝰ vniꝰ p̄dicamē
ti. Et tñ in vna ſp̄e ſpecialiſſima alteriꝰ p̄dicamēti. Et
ideo nō eſt incōueniēs ꝙ eadē ſimplr̄ ſint in diuerſis
ſpēbꝰ ſbe. ⁊ tñ ꝙ ſint in eadē ſp̄e ſpecialiſſima quāti-
tatis ⁊ qñcūqꝫ iſta eſt tūc illa ſpēs ſpecialiſſima non
p̄dicat̄ de illis in quid ⁊ per ſe primo mō. ⁊ multe au-
ctoritates tā de generibꝰ ꝙ̄ de ſpēbus loquūtur de il
lis reſpectu illoꝝ de q̄bꝰ p̄dicant̄ in q̄d ⁊ per ſe ṗmo
mō: que tñ multa de nullo noīe ꝓprio alicuiꝰ rei nec
de ꝓnoīe demōſtrāte aliquā rē p̄dicant̄ in quid ⁊ per
ſe ṗmo mō. imo ſm intētionē phi ſm ꝙ diuerſimode
rñdet ad q̄ōnē factā de idiuiduo ſbe. ſm hoc accipiū
tur diuerſa p̄dicamēta ſicut alibi dictū eſt: ⁊ iō falſuꝫ
eſt q̄d dicūt aliq̄ ꝙ q̄libet p̄dicamētū hēt rē ꝓpriaꝫ
de qua p̄dicat̄ in q̄d. ¶ Ad q̄ntū dico ꝙ q̄titas que
eſt q̄litas diſtinguit̄ realr̄ a quantitate que eſt ſbā ſal
tē aliqua. puta oīs talis color calor frigus ⁊ hꝰ ꝙuis
hoc nō ſit uerū de figura ⁊ aliq̄bꝰ talibꝰ. Et qñ dr̄ ꝙ
qualitas ſm phm nō eſt quāta niſi per accidens. Dico
ꝙ per oēs tales ꝓpoſitiones in p̄dicamētis ⁊ in libro
phiſicoꝝ ⁊ alibi. ſbā nō eſt quāta niſi per accidens. ⁊
ſic de qualitate finitū ⁊ ifinitū nō ꝯueniūt ſubſtātie uł
qualitati uel per accidēs ⁊ hꝰ nō itelligit niſi ꝙ illud
p̄dicabile quātū nō p̄dicat̄ de ſbā ⁊ qualitate niſi per
accidēs ⁊ nō per ſe primo mō: vñ talis non eſt per ſe
primo mō nec ſtricte nec large accipiēdo per ſe ṗmo
mō. Subſtātia eſt quāta. qualitas eſt quāta. homo eſt
quātus. homo eſt longus. albedo eſt lata ⁊ hꝰ. cum
hoc tñ ſtat ꝙ q̄titas nō ſit alia res a qualitate ⁊ ſbā.
Sic deꝰ ⁊ creans nō ſunt res diſtincte. ⁊ tñ hec nō eſt
per ſe creās eſt imortalis. ſicut illa deꝰ eſt imortalis.
Silr̄ finitū uel ifinitū per ſe ſcd̄o mō uel ṗmo ꝓbat̄
de q̄to ⁊ nō de ſbā uel qualitate. Et ita apparet quō
illa ſbalia ⁊ p̄dicabilia quātitas ſbā qualitas. ſunt di
ſtincta. cū hoc tñ ſtat ꝙ nō iportāt res diſtictas: ⁊ per
illū modū rñdēdū eſt ad multas auctoritates. ¶ Ad
ultimuꝫ illiꝰ doctoris dico ꝙ loquēdo de corporibus
diuerſarū rōnū quoꝝ vnū natū eſt eē forma alterius
uel quoꝝ utrūqꝫ natū eſt eē forma tertij. nō eſt incon
ueniēs duo corpora nāliter eē in eodē loco ⁊ ſic ſe ha
bent accidēs ⁊ ſubiectū. ſic ēt ſe hñt diuerſa accidētia
que nata ſunt informare idē ſbm. ſic ēt ſe hñt albedo
⁊ dulcedo in lacte. ⁊ ideo de virtute ſermonis debet
ꝯcedi ꝙ plura corpora pñt eē ſimul: hoc eſt ꝙ plures
res circūſcriptiue exiſtētes in hoc loco ⁊ quarū que-
libet hēt ṗtē ex ṗtē ſunt ſimul: tñ ꝙ duo corpora eiuſ
dē rōnis quoꝝ utrūqꝫ ſit cōplete in genere aut in ali
qua ſp̄e ſbe uel duo corpora duoꝝ rōnum quoꝝ neu
trū natū eſt eē corā alteriꝰ nec utrūqꝫ tertij ſint icōue
niēs: ⁊ de talibꝰ corporibꝰ loquit̄ ariſtoteles ⁊ alij au-
ctores qui dicūt duo corpora nō pñt eē ſil. ¶ Ad ali
as rōnes. Ad ṗmā qñ dicit̄ ꝙ ſbā panis nō trāſbatur
in quātitatem corporis chri ſed tm̄ in ſbam corporis
chri. Dicēdū ꝙ de virtute ſermonis hec eſt ꝯcedēda
ſbā panis trāſbatur in quātitatē corporis chri: nec op
poſitū illiꝰ iuenitur in biblia nec in dictis ſctoꝝ: nec
in iure canonico: nec in aliquo libro auctētico. ꝙuis in
ueniat̄ in ſcripturis aliquoꝝ qui a multis catholicis
⁊ ſolēnibꝰ reprobant̄ nō dico eos reprobare tanꝙ̄ he
reticos ſed tanꝙ̄ tenentes falſas opiniones. Vñ doc.
ſub. cōmunem ⁊ ſolēneꝫ ⁊ omnes in quoꝝ ſcripturis
inuenit̄ oppoſitū illiꝰ ꝓbat quātū ad multas opiones.
Multi ēt catholici doctores doctoreꝫ ſub. in multis
cō. reprobāt. ⁊ ideo ꝙuis eoꝝ oppoſitum ꝯcludere i
ueniat̄, nō eſt multū curandū qꝛ nullus tenet̄ eoꝝ au
ctoritatem recipe ꝙuis ſint eis gratie referēde. eo ꝙ
qñ falſa dixerūt igenia noſtra exercitauerūt: ⁊ nobis
magis occaſiones iueniēdi ueritatē dederūt. Dico ḡ
ꝙ de facto hec eſt ꝯcedēda ſbā panis trāſbatur in cor
pus chri q̄d eſt in celo. Silr̄ illa de virtute ſermonis
eſt ꝯcedēda. ſbā panis trāſbat̄ in corpꝰ chri q̄d eſt in
celo localr̄. Eodē mō ad ꝯfirmationē dico ꝙ de vir-
tute ſermonis hec eſt ꝯcedēda. quātitas corporis ex
vi ꝯuerſionis eſt in ſacro altaris. ſic hec de virtute ſer
monis eſt ꝯcedēda corpꝰ chri in celo exiſtēs ex vi cō
uerſionis eſt in ſacro altaris. nec p̄ciſe oppoſitū in ali
quo auctētico iuenit̄. uerūtñ q̄tūcūqꝫ de virtute ſer-
monis ⁊ de facto utraqꝫ illaruꝫ ſit uera: tñ de virtute
ſmonis pōt utraqꝫ eē falſa hac exñte uera ſbā corpo
ris chri ex vi ꝯuerſionis eſt in ſacro altaris ſed nō niſi
in vno caſu. puta ſi ſbā corporis chri nullibi eēt circū
ſcriptiue. vñ nō videt̄ icludē ꝯdictionē ꝙ facta tran-
ſbatiōe in corpꝰ chri ⁊ remanēte ibi corpore chri ſub
ſpēbꝰ panis deꝰ faceret corpꝰ chri nullibi eē localr̄ ſeu
circūſcriptiue: quo facto poſſet ſacerdos celebrare: ⁊
tūc eēt uera de virtute ſmonis ſbā corporis chri eſt
ſub illis ſpēbus panis ex vi trāſbationis. ⁊ tūc hec eēt
falſa quātitas corporis chri eſt ſub ſpēbꝰ illiꝰ panis.
⁊ hoc ꝑꝑ falſam iplicationē. Implicaret̄ enim ꝙ ſbā
corporis chri eēt quāta. q̄d nō eēt uerū. qꝛ nihil eſt q̄
tū niſi cuiꝰ pars eſt ex ṗtē ⁊ cuiꝰ pars diſtat a ṗte. Sꝫ
iſto mō cū corpꝰ chri nullibi eēt localr̄ nuſꝙ̄ poſſet aſ
ſignari ꝙ vna ṗs eēt diſtās ab alia ṗte. ſꝫ ubicūqꝫ eēt
vna ṗs in eodē ſitu eēt alia ⁊ tūc hec eēt uera. corpꝰ
chri nullibi eſt circūſcriptiue: ⁊ eadē rōne eēt hec vā
corpꝰ chri nullibi eſt q̄tū. ⁊ per ꝯñs hec eēt falſa. cor
pus chri eſt quātitas. ⁊ ita ꝑꝑ falſam iplicationeꝫ hec
eēt falſa quantitas corpis chri eſt in ſacro altaris. Et
ita qui uellet exponē dicētes ꝙ quātitas corpis chri
non eſt ex vi ꝯuerſionis in ſacro altaris poſſet dicē ꝙ
hoc dicūt qꝛ illa ꝯñtia nō ualet. ſ. ſbā corpis chri ex vi
ꝯuerſionis eſt in ſacro altaris. igit̄ q̄titas corpis chri
ex vi ꝯuerſionis eſt in ſacro altaris qꝛ añcedēs pōt eē
uerū ꝯñte exñte falſo. ſꝫ hoc nō pōt ꝯtigē niſi ſbā cor
poris chri nullibi hēat ṗtē diſtinctā a ṗte. Et ſi dicat̄
ꝯ hoc ꝙ ubicūqꝫ ex vi ꝯuerſionis eſt q̄titas corporis
chri. ibi ex vi ꝯuerſionis corpꝰ chri eſt q̄titas uel quā
tū. Si igit̄ quātitas corpis chri ex vi ꝯuerſionis ſit in
ſacro altaris: corpꝰ chri in ſacro altaris eſt quātū uel
q̄titas. Sꝫ oē quātū eſt circūſcriptiue in loco. igit̄ cor
pus chri eſt in ſacro altaris circūſcriptiue in loco q̄d
eſt hēticū. qꝛ tūc non eēt in tota hoſtia ⁊ in q̄libet ṗte
hoſtie. Dicēdū ꝙ illō ſolū argumētū poſſet mouē ca-
tholicū ad tenēdū ꝙ quātitas nō eſt alia res a ſbā ⁊ q̄
litate ⁊ poſſet ſic formari. Vbicūqꝫ aliq̄ res hēt aliaꝫ
reꝫ nata denoiare eā. uerū eſt dicē ꝙ res eſt ibi talis.

ſicut ubi corp⁹ albedinē. uerūʒ eſt dicē ꝙ corp⁹ eſt ibi
albū. ꝛ ſic eſt de oib⁹. Si igit̃ quātitas corpis chr̄i ſit
alia res a ſb̃a corpis chr̄i nō eſt ſepata ab illa quātita
te. qꝛ tūc dicūt opinātes ꝙ quātitas corpis chr̄i ibi eſt
quāuis ꝯcomitant̃. ſʒ ubicūqꝫ eſt aliqđ quātū ibi uere
hēt ptē ex̄ ptē. ꝛ ptē diſtātem a pte. qꝛ ubicūqꝫ alicui
cōpetit diffinitio eidē cōpetit tibi diffinitū. Cū hec ḡ
ſit diffinitio quātitatis uel quāti. hr̄e ptē ex̄ ptē. ſi cor
pus chr̄i in ſacr̄o altaris ſit quātū ſiue ꝯcomitant̃ ſiue
alio mō. opʒ ꝙ ibi corp⁹ chr̄i ſit hn̄s ptē ex̄ ptē diſtā-
tem a pte qđ eſt manifeſte falſum ꝛ p̄iculoſum. ꝛ oino
nō videt̃ tutū ꝓcedere ꝙ corp⁹ chr̄i ſit ibi quātuʒ. Et
iđ dico ꝙ de virtute ſermonis ꝓcedendū eſt: ꝙ corp⁹
chr̄i nō eſt quātū in ſacr̄o altaris. Sic̃ de virtute ſmo
nis eſt ꝓcedēdū ꝙ corp⁹ chr̄i in ſacr̄o non hēt ptē ex̄
ptē quāuis corp⁹ chr̄i hēat in celo ptē ex̄ parte ꝛ per
ꝯn̄s in celo ſit quātū. Et ſi dicat ꝙ hoc repugnat p̊ori
dicto. dictū eſt eni ꝙ hec eſt uera quātitas corpis chr̄i
eſt in ſacr̄o altaris ex qua ſequit̃ ꝙ corp⁹ chr̄i eſt quā-
tū uel quātitas in ſacr̄o altaris qđ eſt mō negatū. dicē
dū ꝙ hec ſimplr̄ eſt uera. Quātitas corpis chr̄i eſt in
ſacr̄o altaris. Sʒ illa nō īfert illā ḡ corp⁹ chr̄i eſt ꝙtū
in ſacr̄o altaris. Sicut illa eſt uera de virtute ſmonis
corporis chr̄i exiſtēs localr̄ in celo eſt in ſacr̄o altaris
ꝛ tn̄ illa eſt falſa corp⁹ chr̄i eſt localr̄ exiſtēs in ſacr̄o
altaris. Silr̄ illa eſt uera corp⁹ chr̄i exiſtēs in loco eſt
in ſacr̄o altaris. qꝛ per illā nō denotatur niſi illud pro
quo ſupponit hoc totū corp⁹ chr̄i circūſcriptiue exi-
ſtens in loco. qđ nō eſt niſi corp⁹ chr̄i eſt in ſacr̄o alta-
ris. qđ uerū ē ꝛ hec tn̄ eſt falſa. corp⁹ chr̄i eſt circūſcri
ptiue exiſtēs in loco in ſacr̄o altaris. Silr̄ illa eſt uera
corp⁹ chr̄i hn̄s ptē ex̄ ptē eſt in ſacr̄o altaris. Eodem
mō nō obſtāte ꝙ iſta ſit uera quātitas corpis chr̄i eſt
in ſacr̄o altaris: tn̄ hec eſt falſa ſm ꝓprietatē ſmonis
corp⁹ chr̄i eſt quātū in altaris ſacr̄o. ꝛ ita quāuis quā
titas corpis chriſti ſit ibi uere. tn̄ corp⁹ chr̄i nō eſt ibi
quātitas. Sicut quāuis corp⁹ chr̄i hn̄s ptē ſitu diſtā-
tem a pte ſit ibi tn̄ ibi nō hēt ptē diſtātē a pte. Et cō-
firmat̃ illa rn̄ſio. qꝛ qn̄cūqꝫ aliqua ſunt ꝯuertibilia de
quocūqꝫ p̄dicat̃ vnū ꝛ reliquū ſignificatiue ſūptuʒ: ꝛ
ſilr̄ de quocūqꝫ p̄dicat̃ vnū ꝛ reliquū ſed illa ſt ꝯuerti
bilia quātū ꝯtinuū pmanēs ꝛ hn̄s pteʒ diſtantē ſitu a
pte ꝛ ecōuerſo. igit̃ de quacūqꝫ dr̄ vnū ꝛ reliquū. Si
igit̃ hec ſit uera corp⁹ chr̄i eſt in ſacr̄o altaris hn̄s par
tē diſtātē ſitu a parte. qđ eſt manifeſte falſuʒ: qꝛ nulla
pars diſtat ſitu ab alia in ſacr̄o altaris. Igit̃ hec eſt fal
ſa ſʒ ꝓprietatē ſmonis ſb̃a corporis chr̄i eſt quātitas
ꝯtinuū pmanēs in ſacr̄o altaris. ¶ Dico igit̃ ꝙ corp⁹
chr̄i nō eſt ibi quātū qꝛ nō hēt ibi ptē diſtantē a pte: ſʒ
ſicut alibi in celo hēt ptē diſtātem ſitu a pte ita in celo
eſt quātū. Si tātū quātitas corporis chr̄i eēt alia res
uere eēt ibi quātitas. ſ. in ſacr̄o altaris ꝛ per ꝯn̄s uere
corp⁹ chr̄i eēt ibi quātū ꝛ per ꝯn̄s uere hēret ibi pteʒ
diſtantē a pte ꝛ per ꝯn̄s nō totū ſub tota hoſtia ꝛ to-
tū ſub q̄libet pte. ¶ Ad aliud qn̄ dr̄. ꝙ ſi ſb̃a corpo-
ris chriſti eēt quātitas tūc non remaneret quātitas in
ſacr̄o altaris. ſicut nō remanet ibi ſb̃a panis. Dicēduʒ
eſt ꝙ illud argumētum hic nō deberet fieri niſi qꝛ ali
qui malitioſe ꝓuocāt aliquas ſimplices ꝯ opionem.
quaſi illa opinio poneret ꝙ ois quātitas eēt ſb̃a ꝛ nō
malitioſe ꝓponūt illā ꝓpoſitionē. ſb̃a eſt quantitas ꝛ
ſubtrahūt illā qua illa eſt quātitas: ut per hoc dent in
telligē apud ſimplices nō aduertētes ad p̄dictā opio
nē ponē illā ois quātitas eſt ſb̃a. ꝛ pp defectū argumē
toꝝ nitunt̃ cauteloſe aliquos ꝯ opinionem ꝓuocare.
¶ Dico igit̃ ad argumētū ꝙ nimis eſt ſtolidū. qꝛ non
ſequit̃ ſb̃a eſt quātitas ꝛ ſb̃a deſinit eē ibi. ḡ nō rema
nebit ibi aliq̄ quātitas ſicut non remanet ibi ſb̃a. Sic̃
nō ſequit̃. ſb̃a eſt ens igit̃ nulluʒ ens remanet ibi ſicut
nō remanebit ibi p̄exiſtēs. vn̄ dico ꝙ vna quātitas p̄
exiſtēs remanet in ſacr̄o altaris: ſʒ nō remanet ibi quā
titas que eſt ſb̃a uel que fuit ſb̃a: ſed remanet ibi vna
quātitas que eſt q̄litas: qꝛ remanet ibi quantitas que
nō eſt alia res ab albedine. Silr̄ remanet ibi quātitas
que nō eſt alia res a ſapore ꝛ ſic de aliȷ̄s quātitatibus.
Et dico cum doctorib⁹ approbatis ab eccl̃ia ꝙ rema
net ibi color. ſapor. pondus. hoc eſt grauitas ꝛ hi⁹ q̄li
tates quarū nulla eſt alia res a quātitate ex̄ oē ſubie-
ctū ſitu per ſe ſubſiſtētia diua potētia. quarū nulla eſt
in alia ſubiectiue. ſʒ quelibet per diuinā potētiam exi
ſtit ex̄ ſubiectū. ꝛ ſil' in eodē loco ꝛ ſitu per diuinā po-
tentiā ꝯſeruant̃: ꝛ iđ remanet ibi ꝙtitas vna hn̄s ptē
diſtantē a pte que nunꝙ fuit nec vnꝙ erit ſubſtātia. ſʒ
eſt ſimplr̄ alia res a ſubſtantia. Et iſta de illa materia
ad preſens ſufficiant. qꝛ alias diffuſe de ea tractabo.

¶ Incipit acceſſus ad tractatum de corpore chriſti.

Prologus.

Stupenda ſuper munera largi-
tatis ad reparatio-
nē gn̄is humani eidē ipēſa. ipm ſuo redē-
ptori magnifico obligat in imēſuʒ. Unige
nit⁹ ſe q̄dē dei fili⁹ ſb̃a nr̄e mortalitatis aſſūpta ut nos
a diabolica ſuitute redimeret. ꝛ p̄ſtine reſtitueret li-
bertati. ac tādē ad celeſtē pducēt hēditatē ſemetipm
in ara crucis in redēptionis humane p̄ciuʒ imolauit.
Ut aūt tanti muneris in nobis iugis maneret memo-
ria. ac pro nobis qui q̊tidie labimur chr̄s q̊tidie myſti
ce imolaret̃. corp⁹ ſuū in cibū ꝛ ſanguinē ſuū in potuʒ
in eucharīſtie ſacr̄o ſumēdū fidelib⁹ derelinq̄t. cui⁹ in
effabilis altitudo humane indagini ſubȷ̄ci non dedi-
gnat̃. pp qđ de illo ſūmo ꝛ excellētiſſimo ſacr̄o cū oi
timore ꝛ modeſtia eſt loquendū. qꝛ circa nullū ſacr̄m
eſt error p̄iculoſior nec inquiſitio laborioſior. nec iuē
tio fructuoſior. ꝓinde de illo altiſſimo ſacr̄o aliq̄ bre-
uia ꝯſpectur⁹ ꝓteſtor me nihil aſſerturū niſi qđ roma
na tenet ꝛ docet eccl̃ia. quedam phiſica iterſerēdo ꝛ
ulr̄ quecūqꝫ dicēda que nō per romanā eccl̃iaʒ auctē
tica ſunt nō temerarie approbādo. ſʒ tm̄ recitādo cā
exercitȷ̄ ꝛ ueritatis inquirēde cū oi humilitate ꝛ mo-
deſtia explicabo correctioni q̊rūcūqꝫ pitoꝝ catholi-
coꝝ orthodoxoꝝ quorū itereſt me ſubȷ̄ciēs ꝛ expo
nēs. Nouerint aūt vniuerſi ꝙ pn̄s opuſculū nō aggre
dior: ut fideliū auribus aliquas ꝓphanas uocū inge-
rā nouitates: ſed ut ꝙ inocēter ꝛ ſobrie de hoc altiſſi
mo ſacr̄o quando ſn̄ias legi fuerim locutus oñdam.

¶ Qꝫ corpus chriſti ſub ſpeciebus panis uere conti-
netur. Capitulum. I.

Doctores catholici a romana eccle
ſia approbati q̄ de ſacr̄o
eucharīſtie cōſcripſerūt hoc itēdūt aſtruere
ꝙ corp⁹ chr̄i qđ ſūptū eſt de v̄gine maria. paſſuʒ ꝛ ſe
pultū. qđqꝫ reſurrexit ꝛ in celū aſcēdit. ꝛ ſedet ad dex
terā p̄ris dei. ꝛ in q̊ fili⁹ dei uētur⁹ eſt iudicare viuos
ꝛ mortuos ſub ſp̄e panis ueracit̃ ꝛ realr̄ ꝯtinet̃: ꝙuis
aūt realr̄ lateat ſub ſp̄e panis. nūc tn̄ nō videt̃ a nobis
oculo corpali. ſʒ ipm opiri ſp̄e panis a fidelib⁹ mēte
credit̃. Et tenet̃ ēt ꝙ ſb̃a panis trāſb̃at̃ ſeu mutat̃ ita
ꝙ ſb̃a panis nō manet. ſʒ remanent accn̄tia ſola per ſe
ſubſiſtentia ſine ſubiecto. Et nō tm̄ corp⁹ chr̄i qđ eſt
altera ps humane nāe facta trāſb̃atiōe panis ſub ſp̄e
panis ꝯtinet̃. ſʒ ēt tot⁹ chr̄s iteger pfect⁹ de⁹ ꝛ uerus
hō ſub tota hoſtia ꝛ q̄libet pte ſil' uere ꝛ realr̄ ꝯtinet̃.

ꝙuis ꝓpe ſumēdo ꝯuerſionē ⁊ trāſbſtātiationē ſbā panis
nō in diuinitatē nec in rōnalē aīam nec in aliqđ accn̄s
cōuertat. Hec eſt ⁊ mea fides: q̄m eſt catholica fides.
Quicq̄d enī romana eccl'ia credit hoc ſolū ⁊ nō aliđ
uel explicite ul' iplicite credo. Quāte aūt utilitatis ⁊
efficacie ſit fides iplicita: explicat Innoꝰ. ex̄ de ſū. tri
ni. ⁊ fide catholica. firmit in glo. Intātū inq̄t ualet fi-
des iplicita: ut dicūt aliq̄: ut ſi aliq̄s eā hēt ꝙ. ſ. credit
q̄cq̄d eccl'ia credit ſi falſe opinat rōne nāli motus. q̄
pr̄ maior eſt uel ꝓor filio. ul' ꝙ tres pſone ſint tres res
ab iuicē diſtātes. nō eſt hētícꝰ nec peccat: dūmō hunc
errorē nō defendat. ⁊ hoc ipm credit q̄ credit eccl'iā
ſic credē. ⁊ ſuā opionē fidei eccl'ie ſupponit. Quia li-
cet ſic male opinet: non tn̄ eſt illa fides ſua: imo fides
ſua eſt fides eccl'ie. Si igit tāte ſit efficacie fides ipli-
cita ut excuſet ignorāter errātem circa illa que in ſcri
ptura canonica ſt̄ expſſa. multomagis excuſabit igno
ranter opinantem aliquid qđ nec in ſcriptura canoni-
ca reperitur expreſſum.

¶ Qꝫ corpus chriſti realiter continetur ſub ſpecie pa-
nis. Capitulum. II.

q Uod corpꝰ chr̄i realr̄ cōtinet ſub ſpe
panis per rōnē nālē oñdi nō po
teſt. Et iō ad illiꝰ ueritatis notitiā opꝫ per fi
dē accedē de qua dubitare nō debemꝰ cū ꝯſtet ipſam
per vnigenitū dei filiū fuiſſe reuelatā apl'is. teſte ſciſſi
mo euāgeliſta matth. 26°. Accepit iquit panē ⁊ bn̄di
cens fregit deditq̄ꝫ diſcipulis ſuis ⁊ ait. accipite ⁊ co
medite hoc eſt corpꝰ meū. Huic ēt ueritati ꝓhibet te
ſtimoniū. mar. ca°. 24. d. Manducantibus illis acce-
pit ieſus panem ⁊ bn̄dicēs fregit deditq̄ꝫ eis ⁊ dixit.
Sumite hoc eſt corpꝰ meū. Quibꝰ ꝯſentit luc. ca°. 22.
di. Accepto pane gr̄as egit ⁊ fregit deditq̄ꝫ illis dicēs
hoc eſt corpꝰ meū qđ pro uobis tradet hoc facite in
meā cōmemorationē. Ioānes ēt euāgeliſta refert uer
ba ſaluatoris ſil' ueritatē ⁊ utilitatē illiꝰ ſacr̄i denotā-
tis ioānis. 6°. Panis quē ego dabo uobis caro mea
eſt pro mūdi vita. ⁊ ſequit. Niſi mādućaueritis carnē
filij hoīs ⁊ biberitis eiꝰ ſanguinē non hēbitis vitā in
uobis. qui māducat meā carnē ⁊ bibit meū ſanguinē
hēt vitā eternā. Sil'r paulus. j. cor̄. 11°. Dn̄s inquit ie-
ſus in qua nocte tradebat accepit panē gr̄as agēs fre
git ⁊ dixit. accipite ⁊ māducate hoc eſt corpꝰ meū qđ
pro uobis tradet. Hoc facite in meā cōmemorationē
Iterū. j. cor̄. 10°. Panis quē frangimꝰ nonne coīcatio
corporis dn̄i eſt. Iſte ſunt auctoritates ſcripture ca-
nonice que ꝯformiter affirmāt corpꝰ chr̄i realr̄ ⁊ ue-
raciter ſub ſpe panis fuiſſe datū apl'is ac eiſdē a ſalua
tore fuiſſe ꝓceptū ut in memoriā dn̄ice paſſionis cor-
pꝰ chr̄i ſub ſpe panis offerrēt. Predictis ēt ſcriptori
bus ſcripture canonice aſſentiūt doctores egregij ſcī
patres diuine ſcripture expoſitores clariſſimi ac a ro
mana eccl'ia auctētici quoꝝ nōnulle auctoritates iſer
te iuri canonico ſunt in mediū ꝓponēde. Un̄ dic̄ bea
tus augꝰ ⁊ hētur. j. q. j. itra eccl'iaꝫ. Intra iquit eccl'iaꝫ
catholicā in myſterio corporis ⁊ ſanguinis dn̄i nihil
a bono maiꝰ uel a malo minus pficit ſacerdote. Item
beatꝰ cyprianꝰ ep̄s ⁊ hētur de ꝯſe. di. 2ª. Scriptura in
quit q̄tieſcūq̄ꝫ calicē in cōmemoratiōeꝫ dn̄i ⁊ paſſiōis
eiꝰ offerimꝰ illud qđ ꝯſtat dn̄m feciſſe facimus. Item
ambroſiꝰ ⁊ hētur de ꝯſe. di. 2ª. an̄ bn̄dictionē alia ſpēs
noīat poſt bn̄dictionē corpus ſignat. Itē in illo ſacr̄o
chr̄s eſt. Itē ioā. ⁊ habetur de ꝯſe. di. 2ª. nec moyſes.
Nec iquit moyſes dedit uobis panē ueruꝫ ſed dn̄s ie
ſus ꝯuiua ⁊ ꝯuiuiuꝫ. ⁊ ipſe comedens ⁊ qui comedit.
Itē beatꝰ gregoriꝰ ⁊ hētur. j. q. j. multi. Polluimꝰ in-
quit panē ideſt corpꝰ chr̄i qn̄ idigne accedimꝰ ad alta
re. Ex hijs alijſq̄ꝫ plibꝰ auctoritatibꝰ euidēter oñdit
corpꝰ chr̄i ſub ſpe panis realr̄ ꝯtineri: ⁊ q̄ illud a pri-
mordio fidei chr̄iane oībꝰ fidelibꝰ erat perſpicuum:
ideo circa eiꝰ confirmationem nolo diutiꝰ imorari.

¶ Qꝫ ſbā panis ꝯuertit in corpꝰ chr̄i. Caplm̄. III.

q Uamuis in ſcriptura canonica ex
preſſe tradat ꝙ corpus
chr̄i ſub ſpe panis eſt fidelibꝰ porrigendū: tn̄
ꝙ ſbā panis in corpꝰ chriſti realr̄ ꝯuertit uel trāſbſtat
in canone biblie nō iuenit expſſum: ſed hoc ſcīs patri
bus credit diuinitꝰ reuelatū uel auctoritatibꝰ biblie
diligēti ⁊ ſolerti iquiſitione ꝓbatū: ⁊ ideo ad iſtā ueri
tatē ꝓbādā auctoritates ſcōꝝ patrū adducā. ¶ Un̄
dicit euſebiꝰ enicenus ⁊ hētur de ꝯſe. di. 2ª. q̄ corpꝰ.
Inuiſibilis ſacerdos viſibiles creaturas in ſbām cor
poris ſui ⁊ ſanguinis v̄bo ſuo ſecreta ptāte cōuertit.
Et ſubdit. quāta itaq̄ꝫ ⁊ q̄ꝫ celebrāda bn̄ficia vis diui
ne bn̄dictionis opet. ⁊ qđ tibi nouum ⁊ ipoſſibile eē
nō debeat ꝙ in chriſti ſbām terrena ⁊ mortalia ꝯuer
tunt. Itē ambroſiꝰ ⁊ hētur de ꝯſe. di. 2ª. panis. Si tā-
ta iquit vis eſt in ſermone dn̄i: ut icipet eē qđ nō erat.
quāto magis opatoriꝰ eſt ut ſint que erāt ⁊ in aliud cō
mutent: ⁊ ſic qđ erat panis an̄ ꝯſecrationē iam eſt cor
pus chriſti poſt ꝯſecrationē. Itē ex̄ de ſum. tri. ⁊ fi. ca
tholica firmiter. ubi dicit innoꝰ. 3°. in ꝯcilio generali.
Una eſt fideliū vniuerſalis eccl'ia ex̄ quā nullus oīno
ſaluat. In qua ipſe idē ſacerdos eſt ⁊ ſacrificiuꝫ ieſus
chriſtus cuiꝰ corpꝰ ⁊ ſanguis in ſacr̄o altaris ſub ſpe
panis ⁊ vini ueraciter ꝯtinet trāſbſtatis pane in corpus
⁊ vino in ſanguinē diuina ptāte. Itē ex̄ de celebratio-
ne miſſarū. Cū marthe. Si tūc ꝫ oculos leuauit ad pa
treꝫ cū ad corpꝰ exanime aīam laçari reuocauit. ꝓba-
biliꝰ eē videt ꝙ tūc oculos leuauit ad patrē in celū cū
panē ⁊ vinū in corpꝰ ⁊ ſanguinē ꝓpe cōmutauit. Ex q̄
bus alijſq̄ꝫ q̄ꝫ plurimis ſcōrum ⁊ doctorum auctorita
tibꝰ ꝯſtat ꝙ ſbā virtute diuina realiter ⁊ ueraciter in
ſbām corporis chriſti tranſubſtantiatur conuertitur
ſeu cōmutatur. ſine tamen augmento uel tranſmuta-
tione ſubſtantialis corporis chriſti.

¶ Qꝫ ſbā panis ꝯuertit in corpꝰ chriſti nō in diuinitatē
nec in animam nec in ſanguinem nec in aliqđ accidēs
ſubſtantie. Capitulum. IIII.

p Redicta conuerſio ſeu tranſbſtatio
panis proprie accipiendo
uocabula nō fit in aīam chriſti: nec in diuini-
tatē: nec in aliqđ accidēs ſbe corporis chriſti: nec in
ſanguinē ſed tm̄ in corpꝰ chriſti. ꝙuis iproprie ⁊ lar-
ge ſumēdo hoc uocabulū ꝯuerſio uel tranſbſtatio poſ-
ſent ꝯcedi ꝙ panis trāſbſtat in aīam uel accidēs corpo
ris chriſti uel ſanguinē. ꝙ enī ſbā panis in aīam chri-
ſti uel diuinitatē non ꝯuertat doctoruꝫ auctoritatibꝰ
pſuadet. vn̄ dicit gloſa de ꝯſe. diſtin. 2ª. ſup ca°. Quid
eſt chriſtū māducare. In ſolā carnē panis ꝯuertit ⁊ vi
nū in ſanguinē. Itē magiſter ſn̄iarū in li°. 4°. di. 11ª. li
cet iquit ſub utraq̄ꝫ ſpe totꝰ chriſtꝰ ſumit. tn̄ nō fit cō
uerſio panis niſi in carnem: nec vini niſi in ſanguineꝫ.
Ex q̄bꝰ auctoritatibꝰ claret ꝙ ſbā panis ex quo in ſo
lam carnē ꝯuertit. nō in diuinitatē uel aīam rōnalem
uel ſanguinē trāſbſtatur nec per ꝯn̄s in accidēs carnis
nec aīe. Sed hoc q̄dē uerū eſt ꝓprie ſumēdo hoc uo
cabulū ꝯuertit. Un̄ ſciēdū ꝙ in illud ꝯuertit uel tran
ſbſtatur ſbā panis: qđ non q̄ ꝯiunctum eſt alteri ſed ēt
ſi ab alijs eēt ſeparatū ad ꝓlationē uerboꝝ ſacr̄aliuꝫ
a ſacerdote ſup māꝫ ꝯueniēte cū intētiōe debita pote-
ſtate diuina icipit eē ſub ſpe panis. Hicꝰ auteꝫ eſt caro

chriſti ⁊ nō aīa nec ſanguis nec aliud accidēs īherens
carni uel aīe. nā ſi eēt aīa ſeparata a carne ꝙtūcūqꝫ ſa
cerdos cū intētione ꝓferret uerba ſacr̄alia ſuper mā
ꝯueniēte: nō ibi iciperet eē aīa chr̄i ſed caro tm̄. Siľr
ſi ſanguis eēt ſeparatꝰ a carne nō ibi icipet eē ſanguis
ſed caro tm̄. Et ideꝫ iudiciū eſt de alijs accidentibus
carnis ⁊ aīe. Et pp hoc dicūt doctores corpꝰ chr̄i eē
ſub ſpē panis virtute uerboꝝ ſacr̄aliuꝫ ex vi ꝯuerſio
nis. Et pp hoc ſb̄a panis ꝯuertit in corpꝰ chr̄i ⁊ non
in aīam nec in deitatē. Si tñ uelit aliqͣs uti uocabulo
ꝯuerſionis. uel trāſb̄ationis magis iꝓprie ut dicat
ſb̄am panis ꝯuerti in omne illud qꝺ̄ ad ꝓlationē uer-
boꝝ ſacr̄aliū icipit nūc de facto eſſe ſub ſpē panis. ſic
utendo uocabulo pōt ꝯcedere ꝙ ſb̄a panis ꝯuertit in
aīam chr̄i intellectiuā. hoc eſt dicere ad ꝓlationem
uerboꝝ ſacr̄aliū icipit aīa itellectiua eē ſub ſpecie pa
nis. Si tñ in triduo mortis fuiſſent uerba ſacr̄alia cū
debita itentione ꝓlata non fuiſſet ibi aīa intellectiua
qꝛ tūc fuit ſeparata a corpore chr̄i cui nunc eſt vnita.
Si oīno uelis ꝯtendere de uocabulo ⁊ dicere ꝙ ſb̄a
panis in nihil ꝯuertit. niſi qꝺ̄ eē ſub ſpē panis ēt ſi eēt
ab alijs ſeparatū: nolo tibi reſiſtē cū de re ſatis cōſtet.

¶ Qꝫ ſubſtantia panis non manet poſt conſecrationeꝫ.
Capitulum. V.

n **HInc** illud ꝯſiderandū eſt ꝙ illa ꝯuer-
ſio ſeu tranſb̄atio nō fit per hoc
ꝙ corpꝰ chr̄i icipit eſſe ſub ſpē panis ipſa ſb̄a
remanēte. Sed ſic ꝙ ꝯuertit ipſa ſb̄a panis in corpus
chr̄i. ita ꝙ virtute diuina ſb̄a panis nō manet. ſed tm̄
ſub accidētibꝰ que erant ante ꝯuerſionē in ſb̄a panis
manet corpꝰ chr̄i. nō tñ afficit accidētibꝰ illis ut infe-
riꝰ oñdet. Eſt aūt aduertēdum ꝙ ꝙuis in nouo teſta
mento repiat expꝛſſum ꝙ corpꝰ chr̄i ſub ſpē panis eſt
ſumēdū a fidelibꝰ in memoriā paſſionis dñice ⁊ ſuo-
rū remiſſionē peccaminū. tñ ꝙ ſb̄a panis nō manet ibi
nō exprimitur. Vñ ⁊ de hoc antiquitꝰ fuerūt diuerſe
opiniones: ſicut recitat magiſter ſniarum liº. 4º. ⁊ di
ſtin. 11ª. ⁊ hoſti. in ſūma ex̄ de ꝯſe. ⁊ glo. de cōſe. di. 2ª.
In ſacr̄oꝝ. ⁊ glo. ex̄ de cele. miſſarū. Cū marthe. Vn
de dicūt ꝙ circa ꝯuerſionem panis in corpꝰ chr̄i tres
erāt opiniones. Vna aſſerit ꝙ illa ſb̄a que fuit panis
primo poſtea eſt caro chr̄i. Scd̄a opinio tenet ꝙ ſb̄a
panis ⁊ vini ibi deſinit eē ⁊ manent accidētia tm̄. ſ. ſa
por color ⁊ pondus ⁊ ſilīa. Et ſub hijs accidētibꝰ in-
cipit ibi eſſe corpus chr̄i. Tertia tenet ꝙ remanet ibi
ſb̄a panis ⁊ vini ⁊ in eodē loco ſub eadē ſpē eſt corpꝰ
chr̄i. Opinionē mediā approbāt doctores ꝑnomina-
ti ⁊ videt determinatio ecclīe romane. Vñ extra de
ſum. tri. ⁊ fi. catholica firmiter dicit Innoꝰ in ꝯſilio ge
nerali. Vna eſt oium fideliū vniuerſalis ecclīa: ex̄ quā
nullus oīno ſaluat. Iſtā auctoritatē vide in ꝑcedenti
colūna. ſ. in capitulo tertio huiꝰ opis. Catholici autē
ꝯcorditer illā opinionē mediā approbātes in medio
ponēdi diuerſimode opinātur. Quidā enim ponūt ſi
cut ſanctus thomas liº. 4º. di. 11ª. q. j. Quod cōtradi
ctionē icludit ꝙ ſb̄a panis maneat cū corpore chr̄i ſa
cramētaľr manifeſte ſub ſpē panis. Et quidā ſicut do
ctor ſubtilis liº. 4º. di. 11ª. q. 3ª. Qꝫ quāuis ſb̄a panis
de facto nō maneat cū corpore chr̄i: tñ ꝯ̄dictiōeꝫ non
ſcludit quin per potētiā diuinam poſſit manere panis
cū corpore. ⁊ ideo ꝯcedūt iſti ⁊ ꝓbāt ꝙ corpꝰ chr̄i ſit
in ſacr̄o altaris per mutationē factā circa corpꝰ chr̄i.
Et illa opinio ſcd̄a ſine ꝑiudicio alicuiꝰ videtur mihi
ꝓbabilior ⁊ magis ꝯſona theologie. qꝛ magis exaltat
oīpotētiam dei nihil ab ea negādo niſi qꝺ̄ euidēter ⁊
expreſſe iplicat ꝯ̄dictioneꝫ. de hac tñ opīone ad pn̄s
ſupſedeo: alias deo uolente ipſas diffuſius tractatu-
rus. dico tñ ꝙ ſubſtātia panis non maneat ſed deſinit
eſſe ⁊ ſub illis ſpeciebus incipit eſſe corpus chriſti.

¶ Qꝫ corpus chriſti non circūſcribitur loco in ſacramē
to altaris. Capitulum. VI.

q **QVamuis** aūt corpus chr̄i realr̄ ⁊
ueraciter ſub ſpē panis
ꝯtineat nō tñ in ſacr̄o altaris loco circūſcribi
tur. ſed totū corpꝰ chr̄i ſub tota hoſtia ⁊ qualibet par
te hoſtie ꝯtinet. Qꝺ̄ ſanctoꝝ patrū teſtimonijs com
probat. Vñ beatꝰ hieroꝰ ⁊ habet de ꝯſe. di. 2ª. ſingu
li. Singuli iquit accipiūt chr̄m dñm ⁊ in ſingulis por
tionibꝰ totꝰ eſt nec per ſingulos minuit ſed integrum
ſe ꝑbet ſingulis. Itē beatꝰ hylariꝰ ⁊ habetur de cō. di.
2ª. ubi. Vbi iquit eſt pars corporis ibi totū. Ex qͣbꝰ
manifeſte colligit ꝙ totꝰ chr̄s eſt in tota hoſtia ⁊ totꝰ
in parte. Ex quo ſequit ꝙ loco nō cōmēſurat nec cir-
cūſcribit. Iſtiꝰ aūt poſſibilitas pōt alr̄ fidelibus ꝑſua
deri. Nihil eni debet chriſtianꝰ negare poſſe fieri vir
tute diuina niſi qꝺ̄ per rōnē ex per ſe notis que nullus
poterit dubitare. pōt euidenter probari icludere ꝯ̄di
ctionē. uel niſi hoc poſſit elici ex ſcriptura ſacra uľ do
ctoribꝰ receptis ab ecclīa. Non eni iuxta modū cāuſ
nālium potētiā diuinā artare debemꝰ cū diuina pote
ſtas virtutem omnium creatoꝝ in infinituꝫ excedat.
Nec ad negādū aliqͣd poſſe fieri virtute diuina expe
rimēta ſufficiūt cū totū ordinem cāuſ nāliuꝫ poſſit
deꝰ imutare. Et ꝯ̄ curſum cōem cārum nālium cōſtat
eum multa feciſſe. Quis eni vnqͣ experiebat nāliter
virginem ſine viro ꝯcipere: duo corpora ſimul exiſte-
re: mortua ad vitā reſurgere: accidētia ſine ſubiecto
ſubſiſtere ⁊ alia inumerabilia que tñ nō ꝯſtat diuinitꝰ
eē facta. Nō enim debemꝰ aliqua negare poſſe fieri a
deo: qꝛ ipſa nō nāliter fieri reperimur. Cū igit aliquā
ſb̄am duobꝰ corporibꝰ coexiſtere ſꝫ ſe totā ⁊ per ꝯn̄s
eādē ſb̄am ſm̄ ſe totā coexiſtere alicui corpori ⁊ cui
libet parti illiꝰ nō includit euidētē ꝯ̄dictionē que per
ꝓpoſitiones per ſe notas ꝓbari pōt. imo certꝰ ſum ꝙ
per regulas logicales que omni ſciētie ⁊ notitie deſer
uire noſcūtur. Cōceſſo ꝙ eadē ſb̄a ſm̄ ſe totā coexi-
ſtat duobꝰ corporibꝰ uel vnico corpori ⁊ cuilibet par
ti eiꝰ: pōt euidēter omnis ꝯtradictio euitari. ꝙuis nō
poſſit euidēter ꝓbari ex puris nālibus ꝙ antecedens
eſt uerū. Nō eni debet chr̄ianꝰ negare quin deꝰ per po
tentiā ſuā abſolutā poſſit facere aliquā ſb̄aꝫ coexiſtē
tem alicui corporeo ita ꝙ tota coexiſtat toti illi cor-
pori ⁊ cuilibet parti eiꝰ. Ita eni tenemꝰ ꝙ aīa intelle-
ctiua eſt tota in toto corpore ⁊ in qͣlibet parte eiꝰ. nec
oppoſitū pōt per rōnē demōſtratiuā ꝓbari. Sic etiā
tenemꝰ ꝙ angelus eſt totꝰ in aliquo loco diffinitiue ⁊
in qͣlibet ꝑte. per idē non debet ēt aliqͣs negare quin
per diuinā potētiā poſſint duo corpora tā in eiuſdem
ſpeciei ſpecialiſſime ꝙ̄ diuerſe ſiľ eidē loco coexiſtere
ſic eni ſaluator ieſus chr̄s clauſis ianuis itrauit ad di-
ſcipulos. Et clauſo utero virginis exiuit in munduꝫ.
⁊ nullo diuiſo corpore celeſti in celuꝫ aſcēdit. Si igit
nulla apparet ꝯ̄dictio quin duo corpora ſimul exiſtāt
in eodē loco: nulla apparet ꝯ̄dictio qͣn due ꝑtes eiuſ-
dē corporis ſimul exiſtāt. Ex quo patet ꝙ per diuinā
potētiā qua rōne due partes corporis chr̄i pn̄t eideꝫ
loco coexiſtere pari rōne poterūt oēs ꝑtes corporis
chr̄i ſimul eidē coexiſtere. Ex illo aūt ⁊ ꝑori ſequitur
intētum ꝑncipale. Nā ſi nō eſt ipoſſibile deo qui plus
pōt facere ꝙ̄ nos cogitare ſeu intelligē: facere ꝙ oēs
partes corporis eidē corporeo coexiſtāt: nec eſt ſibi i
poſſibile eandē ſb̄am ponere totā in toto ⁊ totam in

qualibet ꝑte ſicut patet de angelo ⁊ aīa itellectiua.ſe quit manifeſte ꝙ non eſt impoſſibile deo facere ꝙ tota ſbā corporis chrī coexiſtat toti hoſtie ⁊ cuilibet parti ei⁹ qð eſt ꝓpoſitū ꝓncipale. Nec iſtis obſtat ꝙ corpus chrī hēt ptes organicas diſtinctas realr̄ quarum vna nō eſt in alia: ſicut digit⁹ nō eſt in digito.quarū ēt aliq̄ ſunt in vna parte totali ⁊ nō in alia.ſicut oculi nō ſunt in manu uel in pede: ſʒ in capite. Nā ad diſtinctionē partiū organicarū nō req̄rit̄ localis diſtantia. ſed realis diſtinctio diſpoſitionum mālium. Nā ꝗuis manus retētis eiſdē diſpoſitionib⁹ poneret cū oculo ꝙ ſimul in eodē loco eēnt ⁊ man⁹ ⁊ oculuſ: homo per manū nō videret: ſʒ per oculum. ⁊ tūc pñt organa manere diſtincta ⁊ nata hēe diſtinctas rōnes ꝗtūcūqʒ localr̄ nō diſtaret ⁊ ideo hoc a diuina potētia nō eſt negandū. Qualis aūt ſit diuerſitas diſpōnis organorū. an.ſ.ſbalis aut accidentalis nō ſpectat ad pñs negocium. Silr̄ ēt ꝗuis organa nō diſtarent localiter nō ꝑ hoc ſequeret̄ ꝙ man⁹ eēt in pede uel ecōtra. Sed tñ ꝙ illa organa eēnt ſimul in eodē loco qð nō repugnat organoꝝ diſtinctioni ſicut declaratū eſt: qꝛ cū in diſtātia ēt locali vni⁹ partis ab alia ſtat vna pars ſit in aliqua ſicut in ſuo toto: ad modū quo oculus eſt in capite ſicut in toto: ſicut cū in diſtantia locali aīe itellectiue ab hoīe ſtat ꝙ aīa itellectiua ſit pars hoīs. Anima enī itellectiua eſt oīno in eodeʒ loco in quo eſt homo ⁊ tñ eſt pars hoīs. Jta pōt oculus eē pars capitis: ⁊ tñ eſt in eodē loco cū capite. Et ſic patet poſſibilitas exiſtentie corporis chriſti cuʒ tota hoſtia ⁊ qualibet eius parte. De omnibus tñ predictis nihil aſſero niſi qð eſt ꝯſonū doctrine ſcōꝝ. Siqd aūt nō fuerit ꝯſonū dcīſ eoꝝ tñ ad exercitādū mētes ſtudioſaſ ſit dcm̄

¶ Q꜄ corpus chriſti non videtur a nobis in ſacramēto altaris oculo corporali. Capitulum. VII.

b Dicitaqʒ corp⁹ dn̄icū deſinēte ſbā panis incipiēs ſub ſpecie panis exiſtere poteſtate diuina nō oculo corporali ſed fide ⁊ itellectu ꝑcipit̄. Qð tam auctoritatib⁹ ſanctoꝝ patrū ꝙ rōnib⁹ ꝑſuadet̄. vñ dicit beat⁹ aug⁹ ⁊ hētur de conſe.di.2ª. Nos aūt.inquit in ſpē panis ⁊ vini quā videmus res iuiſibiles videm⁹ idest carnē ⁊ ſanguinem honoram⁹. Jteʒ idē aug⁹ de ꝯſe.di.2ª. Qui māducat. qð videt̄ iquit panis eſt ⁊ calix. qð ēt oculi renūciant. Qð aūt fides poſtulat inſtruēda panis eſt corp⁹ chrī ⁊ calix ſanguis. iſta iō dicunt̄ ſacrā qꝛ in eis aliud videt̄ ⁊ aliud itelligit̄. Jtē gregori⁹ de ꝯſe.di.2ª. qꝛ dicit ſic. Magnū ⁊ pauēduʒ iquit myſteriū ꝙ aliud videt aliud itelligit̄. Jtem hilari⁹ ⁊ habetur de ꝯſe.di.2ª.ubi. Nō eſt iquit ꝗtitas in hoc eſtimāda myſterio. ſʒ virtus ſacrī ſpiritualis. Ex iſtis aliiſqʒ plurib⁹ auctoritatib⁹ patet ꝙ corp⁹ chrī in ſacrō altaris non videt̄ ſed itelligit̄ ſolū ꝗuis ſpēs panis realiter videat̄. ¶ Ad hoc ēt nō deſunt rōnes. nam illud qð in aliquo loco ꝑcipitur oculo corporali ſine omni auctoritate pōt euidēter cognoſci ibideʒ exiſtere. Sed nullus ſine omni auctoritate ſaluatoris ⁊ eccl'ie teneret corp⁹ chrī ſub ſpē panis realr̄ ꝯtineri. nō igit̄ ibi videt̄ oculo corporali. Jtē viſio corporalis oīb⁹ eque diſpoſitis eſt equalis. ſed nullus ifidelis percipit ibi eē corp⁹ chrī oculo corporali. Jtē manifeſtū eſt ꝙ nullus ꝑcipit ibi q̄litatem aliq̄ ſenſibilem a quocūqʒ ſenſu niſi qualitatē hoſtie. Sicut patet de qualitatib⁹ tangibilib⁹ ⁊ ꝑceptibilib⁹ a ſenſu guſtus ⁊ de qualitatib⁹ viſibilib⁹. non igit̄ videt̄ in ſacramēto altari corp⁹ chrī oculo corporali.

¶ Q꜄ accidentia remanentia poſt conſecrationem non ſunt ſubiectiue in corpore chriſti. Capitulum. VIII.

p Oſtqʒ de exiſtentia corporis chrī ſub ſpecie panis pauca ſunt preſcripta. ſupeſt ut de accidētib⁹ remanētib⁹ poſt cōuerſionem ſubſtātie panis in corp⁹ chrī aliqua differatur. Et primo oſtēdaʒ ꝙ illa accidētia ſubiectiue in corpore chrī nō exiſtūt. Qð patet ex hoc ꝙ q̄litates ꝯtrarie nō ſunt ſimul in corpore chrī. Qua rōne autē qualitates vnius hoſtie exiſterēt ſubiectiue in corpore chrī eadē ratione qualitates alteri⁹ hoſtie idē corpus chrī afficerēt. Ad ſenſum aūt patet ꝙ aliquādo aliq̄ qualitateſ diuerſarum hoſtiarū ſibi cōtrariantur. Ex quibus relinquit̄ ꝙ nec qualitates ille nec iſte corpus chrī afficiāt. Jtem corpus ad qualitateſ ſenſibiles de nouo nō alterātur: qð tamē ꝯtingeret ſi accidentia panis corpus chrī informarēt. Hoc etiam auctoritate magiſtri ſniaruʒ cōfirmatur libro quarto diſtin.12ª.ubi iquit. Non eſt ſubſtātia niſi corpus ⁊ ſanguis domini que nō afficitur illis accidētibus. nō enī corpus chrī in ſe habet formam taleʒ. ſed qualis in iudicio apparebit. Nec etiam illa accidētia aereʒ circūſtātem afficiūt. qꝛ nullū accidēs nec ſʒ ſe totuʒ nec ſʒ aliquā ſui partem diſtat loco ⁊ ſitu a ſubiecto ſuo primo. Sed ad ſenſum apparet ꝙ aliqua pars accidētis hoſtie loco ⁊ ſitu diſtat ab aere circūſtante ⁊ a qualibet parte eius. nō ergo eſt illud accidēs in aere ſubiectiue nec eadem rōne aliqð eorum. Jtem nunꝙ occupat alium locum accidēs a loco ſui ſubiecti. ſed manifeſtum eſt ꝙ hoſtia ⁊ aer occupāt diſtincta loca. nō igitur accidētia ſunt ſubiectiue in aere. Nec etiaʒ iſta accidētia ſunt ſubiectiue in ſubſtātia panis. qꝛ illa ſubſtātia nō eſt: ſicut oſteſuʒ eſt prius. Relinquitur igitur ꝙ accidētia manent ſine ſubiecto. Qð confirmatur per magiſtrum li⁰.4⁰.diſtin.12ª.in principio dicēs. Si autem queritur de accidentibus que remanēt: ſcilicet de ſpecieb⁹ ſapore ⁊ pondere in quo ſubiecto fundētur. potius mihi videtur fatendum ea exiſtere ſine ſubiecto ꝙ eſſe in ſubiecto.

¶ Qð quantitas que prefuit in ſubſtantia panis manet. Capitulum. IX.

q Quod autem illa accidentia ſint quanta ⁊ ꝙ uere remaneat quātitas poſt cōſecrationem multis rationibus oſtendi pōt. ¶ Prio ſic ſʒ Jnno^m.3^m. extra de celebratione miſſarum. Cū marthe. diſtinguēdum eſt ſubtiliter inter tria que ſunt in hoc ſacramēto diſtincta. ſ. formā viſibilem: ueritatem corporis: ⁊ virtuteʒ ſpiritualeʒ. Forma eſt panis ⁊ vini ueritas carnis ⁊ ſanguinis. virtus vnitatis ⁊ charitatis. Primum eſt ſacramentum ⁊ non res. 2^m eſt ſacramentum ⁊ res. tertium eſt res ⁊ non ſacramentum. Ex quo euidēter elicitur ꝙ forma diuiſibilis eſt diſtincta realiter a corpe chriſti ⁊ ꝙ nō eſt quāta quātitate corporis chriſti. ſicut nec eſt viſibilis per aliquam qualitatem viſibilem in corpore chriſti. ſed manifeſtum eſt ꝙ illa forma viſibilis eſt quāta: cum ſit longa lata ⁊ profunda. ergo remanet realiter aliqua quātitas preter quātitatē chriſti. ¶ Scðo ſic illa quātitas forme eſt realiter figurata ⁊ nō habet figuram corporis chriſti ⁊ per pñs eſt ibi aliqua quātitas a ꝗtitate corporis chriſti. ¶ Tertio ſic. aliq̄ quātitas videtur oculo corporali in ſacramēto altaris ſʒ nec chriſtus nec aliqð accidēs ei⁹ videtur a nobis in ſacramento altaris oculo corporali. igitur eſt ibi alia quātitas ꝓter quātitatē corporis chriſti. ¶ Quarto ſic. omne qð frangitur ⁊ cuius vna pars ſeparatur ab alia eſt quātuʒ: ſed iſta forma viſibilis frāgitur ⁊ vna pars ipſi⁹ ſeparatur ab alia nō ſic autem corpus chrī.

Igitur eſt ibi alia quātitas preter quātitatem corpo-
ris chri. Qđ autem forma viſibilis frangitur realiter
teſtis eſt matth. euangeliſta. d. accepit ieſus panez be
nedixit ꝛ fregit. Idem teſtatur mar. benedicēs iquit
fregit. Idem patet per lucam ꝛ alios ſanctos patres
qđ nimis longum foret adducere. Qđ autem corpus
chri non frāgatur ſed remaneat integruz dicit doctor
egregius beatus auguſtinus ꝛ habetur de cōſe. di. 2ª.
Qui mādu cat. Manducatur iquit chriſtus viuit mā
ducatus q: ſurrexit occiſus. nec quādo manducamus
partes de illo facimus. Et idem dicit de conſe. di. 2ª.
In vita. Manducatur inquit ꝛ manet iteger totus in
corde ſuo. Ex quibꝰ patet ꝙ quātitas diſtincta a quā
titate corporis chriſti manet in ſacramēto altaris.

¶ Qꝫ qualitates ſenſibiles manent. Capitulum. X.

Non tantum autem conſtat quā
titatem in euchari
ſtia manere: ſed etiam manifeſtuz eſt qualita
tes ſenſibiles poſt conſecrationem ibidem ſubſiſtere.
Nā nihil eſt viſibile ſine qualitate ſēſibili: ſed ibi ma
net forma viſibilis: igitur ꝛ qualitas ſenſibilis. Item
ſapor ibidem percipitur ꝛ albedo videtur. etiaʒ qua
litates tangibiles ſenſus tactus apprehendit. ſed nul
lus ſenſus percipit aliquam qualitatem corporis chri
ſti. remanēt igitur qualitates ſenſibiles que prius erāt
in ſubſtantia panis ꝛ modo ſunt ſine ſubiecto. Sicut
dicit magiſter in libro quarto diſtin. xiª. Species ibi
panis ꝛ vini ſunt ſapor: vnde aliud videtur aliud itel
ligitur. ¶ Omnia pdicta poſſent multis auctoritati
bus alijs cōfirmari de quibus ſuperſedeo ad quedaʒ
philoſophica properans. in que incidit dum legendo
ſnias queſtiones de euchariſtia pertractaui propter
que perſcrutanda ꝛ explicanda ut notificem neſcien
tibus que ꝛ qualia ꝛ quomodo ꝛ ꝙ ſine aſſertione ꝛ
tm̄ recitatiue dixi ad excitandū̄ ſtudioſorum ingenia
propter calūniam aliquoruʒ preſens ſuſcepi negociū.

¶ Qꝫ omnis ſubſtantia materialis extenſa componitur ex partibus ſubſtantialibus diſtinctis realiter. Capitulum. XI.

Tautem que dicenda ſunt ſolido
videātur inniti ꝛ immo
bili fundamento inde ſumatur exordium ubi
nemo rationalis debeat dubitare. Omnis ſubſtantia
materialis extenſa componitur ex partibus ſubſtan
tialibus localiter uel ſitualiter diſtantibus. Nam li
gnum non componit tm̄ ex materia ꝛ forma que ſunt
partes eſſentiales ꝛ diuerſarum rationum. Sed eti
am componitur ex partibus integralibꝰ quarum que
libet eſt lignum que non ſunt in eodem ſitu. igitur di
ſtent ſitu. ꝛ tamen lignum uere componitur ex eis ꝛ
non componitur ex accidētibus ergo componitur ex
partibus ſubſtantialibus ſitu diſtantibus. ¶ Itē diui
ſo ligno in duas medietates nulla ſubſtantia ſm̄ ſe to
tam noua generatur. nunc autem ſunt due ſubſtantie
diſtincte realiter. Aliter eniʒ diuiſo ligno in duas me
dietates in altera medietate remanerent accidentia
cum ſubiecto. Ex quo igitur nulla ſubſtantia ſm̄ ſe to
tam noua generatur. oportet ꝙ ille due ſubſtātie qua
rum utraqꝫ poſt diuiſionē eſt quoddam totuʒ preſue
runt facientes vnum lignum: ꝛ non fuerunt ſimul in
eodem loco: igitur prius fuerunt due partes vnius li
gni totalis ſitu diſtātes. ¶ Itē vna medietas ligni po
teſt corrumpi altera non corrupta. ſed corruptio talis
eſt corruptio ſubſtantialis: ergo aliqua ſubſtantia que
prius fuit nunc corrumpitur. Et manifeſtum eſt ꝙ ali
qua ſubſtantia que prius fuit nūc manet: igitur prius
fuerunt due ſubſtantiales partes eiuſdem ligni com
ponentes vnū lignum. ¶ Item albedo exiſtens in li
gno eſt tota in aliquo toto ꝛ pars in pte. Aut ineſt in
tota ſubſtantia aliqua ꝛ pars in parte. Aut tota in to
to aliquo accidēte ꝛ pars in parte. Si primum detur
habetur propoſitum ꝙ eſt aliqua ſubſtantia compoſi
ta ex partibus ſubſtantialibꝰ ſitu diſtantibus ſicut par
tes albedinis ſitu ꝛ localiter diſtāt. Si det ſcđʒ opor
tet aſſignare aliqđ ſubiectum primuʒ illi accidenti. ita
ꝙ ſit totum in toto ſubiecto ꝛ pars in parte. Et ſiqui
dem ſubſtantia ſit tale ſubiectum habetur propoſitū.
Si autem accidēs ponatur ſubiectum totale illius ac
cidentis tunc quero de ſubiecto illius ſicut de priori.
ꝛ oportet dare proceſſum in infinitum uel per aliqđ ac
cidens extenſum habens pro ſubiecto primo aliquaʒ
ſubſtantiam habeat. qđ eſt totum in tota ſubſtantia ꝛ
pars in parte. qđ eſſe non poteſt niſi illa ſubſtantia ha
beat partes ſitu diſtantes. ¶ Iteʒ niſi lignum ꝛ vni
uerſaliter quelibet ſubſtantia materialis extenſa ha
beret partes reales ꝛ ſubſtantiales ſitu diſtantes non
plus eſſet talis ſubſtantia extenſa realiter ꝙ̄ anima in
tellectiua. Sicut enim anima itellectiua eſt tota in to
to corpore ꝛ tota in q̄libet parte. Ita ſubſtātia queli
bet materialis eſſet tota ſub tota quātitate ꝛ tota ſub
qualibet parte. iſtud autem eſt abſurdum. Dici poſſet
ꝙ non eſt ſimile. q: anima non habet partes. ideo poſ
ſet argui de ſcientia ꝛ virtute que habent partes intē
tionales. Relinquitur igitur ꝙ ſubſtantia materialis
extenſa habet partes ſubſtātiales diſtantes localiter
que tamen inter ſe diſtinguuntur. quia vna pars pōt
deſtrui alia non deſtructa. Et non ſolum hoc. ſi etiam
ipſis manētibus poſſunt ab inuicem ſeparari ꝛ eē que
daʒ tota diſtincta ſicut diuiſo ligno uel lapide. iſta ea
dem numero que prius erāt partes nunc ſunt tota ꝛ
non partes. non tamen ſunt alia nunc ꝙ̄ prius.

¶ Qꝫ res abſoluta prior poteſt eſſe ſine poſteriori poteſtate diuina. Capitulum. XII.

Uperiori principio fū
da
mentali eſt annectendum ſcilicet ꝙ infinita ꝛ
incomprehenſibilis dei potentia in omnem rem abſo
lutā priorem nāliter facere ꝛ conſeruare ſine re abſo
luta diſtincta realiter ſm̄ ſe totā nāliter poſteriorem.
Cum enim res prior nāliter alia minus dependeat ꝛ
minus coexigat rem poſteriorem ꝙ̄ effectus ſuā cām
eſſentialem: ꝛ manifeſte tenemus ꝙ diuina potētia ef
fectum ſine cā nāli producit tenet ꝛ conſeruat dubita
re non debemus quin rem priorem nāliter pōt deus
pducere ꝛ cōſeruare ſine re poſteriori. ¶ Itē res po
ſterior non pōt eſſe cā rei prioris. Si igitur res prior
eſſe non pōt ſine re poſteriori: hoc non eſt ponendum
niſi q: res poſterior eſt effectus nālis nāliter ꝯſequēs
rem priorem. ſed manifeſtuʒ eſt diuinam virtutem ali
quādo actionem eſſe create ſuſpendiſſe ꝛ cām ſine ef
fectu conſeruaſſe. Quis enim niſi deus prohibuit ꝙ
ignis forma eis ſuccenſa ſeruos dei proiectos in me
dium non combuſſit ꝛ tamen caldeos non miniſtrā
tes interfecit flamma ignis. Infinita alia exempla re
periuntur in ſcriptura ſacra ex dictis ſanctoruʒ patrū
ꝛ martyrum geſtis. Ex quibus omnibus patet euidē
ter ꝙ cauſe nāles per dei virtutem a ſuis effectibus i
pediuntur. non igitur ꝯdictionem inducit reʒ priorē
nāliter ſine poſteriori generari ꝛ conſeruari. Iteʒ ma
gis dependet accidens a ſuo ſubiecto ꝙ̄ quecūqꝫ res
prior nāliter a poſteriori. Sed ꝯtāta eſt diuina poten
tia ꝙ non obſtante dependentia accidentis ad ſuum

ſubiectum. Poterit accidens per diuinā potentiā ſi-
ne ſubiecto exiſtere ⁊ ɔſeruari. igitur nō obſtāte qua-
cūq; nāli ɔſecutione rei poſterioris ex priore poterit
virtute diuina res prior ſine poſteriori ɔſeruare. Nō
eſt igitur a diuina potētia negādum quin omnem rem
abſolutā priorem nāliter poſſit deus facere ⁊ cōſer-
uare ſine re poſteriori. Tāta eſt enim diuina potentia
ꝙ de creaturis ſuis poterit facere q̇cquid ſibi placue-
rit. Unde ſi faciat cauſam rei naturalis: non neceſſita
tur ad faciendum effectum.

¶ Q; omnipotentia dei poteſt facere ſubſtantiam ſine
omni accidente abſoluto formaliter inherente ſibi.

Capitulum. XIII.

I creator omnium ſcḋm placitū ſue
uolūtatis pōt facere cō
ſeruare manutenere rem priorem ſine poſte-
riore. Dubium eſſe nō debet quin eadem potētia poſ
ſit ſbam quācūq; producere ⁊ ɔſeruare ſine omni ac-
cidēte abſoluto ſibi formaliter inherēte. Si eniꝫ dei
virtus cōſeruat ⁊ tenet accidēs ſine ſubiecto non erit
tāte potētie ut cōſeruet ⁊ teneat ſubiectum ſine omni
accidēte. Cum enim ſba perfectior ⁊ actualior ſit ma
gis appropinquās diuine ſbe q̄ accidens. minus etiā
depēdet ab accidēte q̄ accidēs a ſba: cum de ratione
etiā ſbe ſit per ſe exiſtere. Nāliter autem accidens in-
nititur alteri magis etiā dependet a ſba q̄ ecōuerſo.
nulli fideli qui credit ⁊ tenet ꝙ accidētia in ſacro alta
ris manēt ſine ſubiecto debet eſſe dubium. quin eadē
virtute poterit ſba ſine accidēte ſubſiſtere. ¶ Item
nulla appet ɔ̄dictio ꝙ res abſoluta ſine omni illo exi
ſtat: qḋ eſt pars illius: nec eius eſſentialiſ cā. ſed nullū
accidens eſt cā nec pars ſbe cui inheret. igitur cōtra-
dictionem nō includit ſbam ſine accidente poſſe per
ſe ſubſiſtere. ¶ Item omne qḋ nō eſt deus ſi aliud eē
habet oportet ꝙ realiter a deo ꝑducatur. igitur pro
ducta ſba non poterit accidens niſi de⁹ ſua libera uo-
luntate dedit illi eſſe. Potentia autē diuina nulli obe
dit creature. Nulla igitur eſt ɔ̄dictio quin producta
ſba accidens non capiat eſſe ſi deo placuerit. ¶ Iteꝫ
ſi ad eſſe ſbe eſſe accidentis neceſſario conſequatur:
hoc non pōt contingere niſi propter aliquā trium rō-
num: uel q2 accidēs eſt pars ſbe: ⁊ totum ſine partib⁹
eſſe nō pōt. uel q2 ſba eſt effectus accidētis ⁊ effectuſ
ſuam cauſam preſupponit. uel q2 ſba eſt cauſa nālis ac
cidētis. ⁊ poſita cā ponitur ⁊ effect⁹ cōſecutiue. Sed
ꝙ accidēs nō ſit pars ſbe tam ſanctis q̄ philoſophis
eſt manifeſtum. cum omnibus notum ſit ꝙ ſba ex ſub
ſtantijs nō ex accidētibus componatur. igitur nulluꝫ
accidēs poterit eſſe pars alicuius ſbe. Nec ſufficit di
cere ꝙ ſba eſt cā uel effectus accidētis cum ſuperius
ſit oñſum ꝙ deus omnipotens cui perfecte obediunt
omnes cauſe pōt actionem nālis cauſe ſuſpēdere ⁊ ef
fectum ſine cā ſecūda cōſeruare. Ex predictis mani-
feſta ratione colligitur ꝙ cum omnipotenti deo non
eſt impoſſibile omne uerbum nec erit negādum quin
ſbam ſine accidēte inherēte ſibi poterit cōſeruare. ſi-
cut ſibi nō eſt impoſſibile cōſeruare rem priorem nā-
liter ſine poſteriori qḋ pōt ex hoc alia ratione confir
mari. Non enim minoriſ eſt efficacie dei omnipoten-
tia ſuper omnia idiuidua alicuius ſpeciei: q̄ ſit virtus
creata ſuper vnum indiuiduum eiuſdem ſpeciei acci-
dentis demonſtrati. Sed tanta eſt virtus imperfecta
creata efficacie ꝙ pōt ſbam aliquam conſeruare ſine
aliquo indiuiduo alicuius ſpeciei. Ideo poterit infini
ta dei potētia facere hāc ſbam ſine aliquo indiuiduo
illius ſpeciei accidētis demonſtrati. Sequitur etiam
ꝙ ideo poſſit dei omnipotētia facere hanc ſbam ſine
omni indiuiduo illius ſpeciei accidētis. Et per eādeꝫ
rationem ſi tāte efficacie eſt virtus imperfecta creata
ꝙ poterit aliquā ſbam cōſeruare ſine omni idiuiduo
alicuius ſpeciei accidētis: etiam erit tāte efficacie vir
tus iſinita ut eādem ſbam cōſeruet ſine omni indiui-
duo totius generis illius accidētis. Cuꝫ igitur ſol po
terit cōſeruare lignum ſine omni albedine: nō poterit
deus cōſeruare lignum ſine omni colore. Et ſi cā nā-
lis puta ignis: pōt ɔſeruare aquā ſine frigiditate non
ualebit imenſitas diuine potētie cōſeruare aquā ſine
omni qualitate tāgibili. Ex quo videtur probabile ꝙ
cum cauſe iferiores nihil potētes niſi aſſiſtēte diuina
potētia poſſunt ſbam ſine hoc accidēte ⁊ ſine illo cō-
ſeruare ⁊ producere. nō erit impoſſibile ſbaꝫ ſine om
ni accidēte manutenē. Et ſi ſibi placuerit poterit cui
cunq; ſubſtantie eſſe tribuere ſine omni accidente.
Multa enim mirabiliora ⁊ contra cōmunem curſuꝫ
nature fecit ipſe deus.

¶ Q; ſubſtantia extenſa pōt conſeruare immota locali
ter: q̄uis omnia ſua accidentia abſoluta per diuinam
potentiam deſtruantur. Capitulum. XIIII.

n On ſolum autem nō repugnat di
uine potētie rem prio
rem ſine poſteriore producere ⁊ ɔſeruare. ⁊
per cōſequēs ualebit ſbaꝫ ſine accidēte manutenere.
Sed etiam nō repugnat omnipotētie dei ſbaꝫ exiſtē
tem ſub accidēte abſoluto iherēte ſibi ſine mutatiōe
locali ſbe accidēs id deſtruere ⁊ ſbaꝫ ɔſeruare. Quis
enim fidelis audeat dicere. ſi de⁹ uelit accidēs abſolu
tum iherēs ſbe ſeparare uel deſtruere ſine deſtructio
ne ſbe: ꝙ compellitur ſbam uel aliquā partem ei⁹ de
loco ad locum trāſferre. Si enim cauſe nāles multa
accidētia abſoluta expellūt ⁊ iducūt in idem paſſum
nō localiter mutatum: nō poterit de⁹ ſba nō mota lo
caliter ipſam ɔſeruare. ⁊ qḋcūq; accidēs abſolutum i
herēs ſibi deſtruere etiā ſi noluerint ſine cuiuſlibet al
teri⁹ itroductiōe. Item pōt de⁹ rem poſteriorem de-
ſtruere ⁊ priorem ſue nature dimittere ut proprium
motum agat. quo facto aut ipſa ſba ligni nō eſt mota
localiter. Et hoc eſt intētum. ſ. ꝙ omne accidēs abſo
lutum iherēs ſbe pōt deſtrui ſba nō trāſlata de loco
ad locum nec aliqua parte ei⁹. Aut illa ſba erit mota
localiter ꝙ dari non pōt: ex quo illa ſba eſt nature ſue
dimiſſa. Tum q2 ad nullā differētiam loci poterit ſe
trāſferre nō deorſum cum principiū penetrādi terrā
nō hēat ſicut quādo hēbat accidētia. Nec pōt ſe mo
uere ſurſum ſicut nec pri⁹. ⁊ pp idem nec añ nec retro
nec mouetur ab aliquo agēte nāli extrinſece. ſicut idu
ctiue patet. Tum q2 uel tota ſba mutabit totuꝫ locū
qḋ dari nō pōt: uel partes ſbe que prius erāt diſtātes
ɔcurrūt quaſi in vnum pūctum qḋ dari nō pōt cuꝫ nō
ſit ibi tale principium mouēdi. Et ſi eſſet nō eſſet ma
ior rō quare pluſ ɔcurrerēt ad vnū pūctum q̄ ad reli
quum. nec eſſet aliqua rō q̄re plus pars media moue
ret ad vnū pūctū mediū q̄ ad aliū pūctū prope finē.
Item ſi ɔſeruādo totā ſbam illius ligni ⁊ oia accidē-
tia abſoluta vni⁹ ptis deſtrueret. ⁊ accñtia abſoluta
alteri⁹ ptiſ ɔſeruaret qḋ non eſt deo ipoſſibile: ſic̄ nec
ſibi ipoſſibile deſtruere medietatē albedinis vni⁹ cor
poris albi ⁊ aliā medietatē albedinis cōſeruare: ⁊ ſil
cū hoc dimittē totā ſbam ligni ſue nāe q̇ iret iſta me-
dietas illi⁹ ſbe. Nunq̇d iſta pars ſbe cui⁹ oia accñtia
eēnt deſtructa v̇tute ꝑpa alia ptē ſubitraret uel ſe to-
talr̄ ab iſta pte ſepararet nullū pōt dare qḋ poſſit v̇tu
te creata fieri. Remanebit igit̄ illa pars ſbe derelicte

ſūe nāe īmota localiter. Quāuis deus per ſuā omni-
potentiā oīa accidentia abſoluta inherētia ſibi aufe-
rat deſtruēdo uel ēt ſeparando. Pōt igit deus ſbam
īmotā localiter cōſeruare: ꝛ omne accidēs abſolutū
inherēs ſibi deſtruere. Itē oīs ſba mālis nāliter eſt in
loco uel circūſcriptiue uel diffinitiue maxime ſi ſit lo
cus ambiēs ipam ſbam. Igit exiſtens ſub accidētibꝰ
nālibus eſt in loco ꝛ pn̄s loco. Et ſicut eſt pꝰoꝛ nāliter
ipſis accidētibꝰ: ita nāliter pꝰus pn̄s eſt ipſi loco ꝙ ſua
accidētia ſint pn̄tia illi loco. Nullā igit ꝯdictionē in-
cludit ꝙ deus ꝯſeruet ſbam pn̄tē loco ſine tranſlatio
ne locali cuiuſcumq; ptis ſubſtātie ſine pn̄tia acciden
tiū ad illum locū. Conſtat itaq; ꝙ ille qui dixit ꝛ fcā
ſūt oīa: eadē virtute pōt ſbaꝫ īmotā localiter ꝯſerua
re ꝛ accn̄tia abſoluta īherētia ſibi deſtruē uel ſepare.

¶ Qꝫ ſubſtātia materialis per partes ſuas intrinſecas
eſt preſens loco quo circumſcribitur. Cap. XV.

i Iuxta iſtud qđ ſuperiuſ oſtēſuꝫ eſt de
diſtinctione ptiū ſbaliū diſtan
tiū ſitu cōponentiū ſbam mālē extenſam. Et
nunc oſtendēdū ꝙ ſba mālis extēſa per ſeipſaꝫ ꝛ per
ptes ſuas que ſunt ſubſtātie preſens eſt loco quo cir-
cumſcribit ita ꝙ per ſe totā eſt in loco ꝛ per parteꝫ in
pte loci. Omne namq; qđ pn̄s eſt loco uel per ſeipſuꝫ
uel per aliqđ aliud ſibi preſens eſt pn̄s illi loco. Cum
ergo ſba mālis ſit pn̄s illi loco circumſcribenti ipſam
opꝫ ꝙ ipſa ſit pn̄s illi loco ſeipſa uel per aliqđ cui ipa
eſt pn̄s qđ ēt eſt pn̄s illi loco. Non enī loquoꝛ mōdo de
illo per qđ tanꝙ per cām efficientē eſt pn̄ſ loco: qꝛ ſi-
cut ſol facit lumē eē ita facit eū pn̄tē loco. ſed loquoꝛ
de iſto per qđ aliqđ tanꝙ per nō diſtanſ a loco eſt pre
ſens loco. Si cōcedat ꝙ ſba mālis per ſeipſam ꝛ per
ptes ſuas ſbales eſt pn̄s loco habet qđ intendit. Si
autē dicat ꝙ ſba mālis illa que eſt extenſa eſt pn̄s lo-
co per aliqđ aliud qđ nec eſt ſba nec pars eiuſ cui ipa
ſba eſt pn̄s. puta per aliquod accidēs inherēs ſubſtā
tie qđ eſt pn̄s loco ꝛ cui ipſa ſba eſt pn̄s. Ex hoc de-
duco ꝓpoſitū. Nā qn̄ aliqua duo ſunt pn̄tia localiter
indiſtātia quicqđ eſt pn̄s vni illoꝝ. Si igitur accidēs
ſubſtātie ꝛ locus ſunt pn̄tia localiter per illud idem
per qđ ſba ipſa eſt preſenſ ipſi accidenti: per illud erit
pn̄s ipſi loco. Sed ſba per ſeipſaꝫ ꝛ ptes ſuas eſt pre
ſens illi accidēti. ergo per eaſdē partes ſuas eſt pſens
ſuo loco. ¶ Itē ipſa ſba eſt preſens illi accidenti per
qđ eſt pn̄s illi loco ita ꝙ tota ſuba eſt preſens illi toti
accidēti ꝛ pars parti. Sicut tota ſubſtātia iformatur
toto accidēte ꝛ pars ſubſtātie informat parte accidē
tis illius. aliter enī ſuba uel accidens nō eēt extenſuꝫ
uel quantū. Aut igit ſuba eſt predicto modo preſens
illi accidenti. aut per aliqđ mediū cui ipſa ſubſtantia
eſt preſens ꝛ qđ eſt preſens illi accidenti. Secundum
illo medio cui ſubſtātia eſt preſens quero ſicut prius
de priori accidente ꝛ erit proceſſus in infinitū. uel ſta
bitur ꝙ ipſa ſubſtātia per ſeipſam eſt preſens illi acci-
denti quāto ita ꝙ tota pn̄s toti indiſtans localiter ꝛ
pars pti. Quo cōceſſo ꝓcedo ulteriꝰ ſic. Omnis ſub-
ſtantia que per ſeipſam ꝛ per ptes ſibi intrinſecas eſt
pn̄s alicui quāto habenti partē extra partem. ꝛ pars
ſua eſt preſens pti illius totius: per ſeipſaꝫ formaliter
ꝛ per ptes intrinſecas ſibi habet partē diſtantē a par
te ꝛ omne tale eſt per ſeipſum circumſcribit loco am-
bienti ipſum. nō enī plus requirit ad hoc ꝙ aliqđ cir-
cumſcribit loco per ſeipſum niſi ꝙ habeat per ſeipſuꝫ
formaliter ꝗuis habeat ab alio cauſaliter partē diſtā
tem a parte. igit ſubſtantia ſeipa ꝛ ptibus intrinſecis
ſibi circumſcribit loco. Ex quo ſequit ꝙ ſubſtātia per
ſeipſam ꝛ per ptes intrinſecas ſibi eſt pn̄s loco. Nec
iſtis obſtat ꝙ accidētia ſūt pn̄tia loco. qꝛ qn̄ plura nō
diſtant localiter: ipſa ſunt pn̄tia eidē loco. Cum igitur
ſubſtantia nō diſtet localiter a ſuis accidentibus non
obſtante ꝙ ſubſtantia ſit preſens loco potuerunt ipſa
accidentia eſſe preſentia eidem loco.

¶ In quo premittuntur quedam ad probandū ꝙ quan
titas remanens in ſacramento altaris nō eſt realiter
diſtincta a qualitatibus remanentibus. Cap. XVI.

p Relibatis prioribus quaſi qbuſ
dam imobilibus fun-
damentis iuxta illud adducende ſunt alique
rationes per quas poſſunt alicui videri ꝙ quantitas
remanēs in ſacramēto altaris nō eſt res abſoluta di-
ſtincta realiter a qualitatibus remanētibus cū ſubſtā
tia corporis chr̄i. Et ꝙ aliqua quātitas ante cōſecra-
tionē preceſſit que nō erat res abſoluta diſtincta rea
liter a ſubſtātia panis que poſt cōſecrationeꝫ nō ma-
net ꝓpter hoc ꝙ deſinit eſſe ſubſtātia panis. Replico
tn̄ preteſtationē premiſſam in pꝛincipio huius opuſcu
li. ꝙ nihil dicā aſſertiue niſi qđ docet romana eccl'ia.
paratus in omnibus ꝓpter auctoritatē eiuſdē eccle-
ſie ingeniū meum captiuare. ac vniuerſa que romana
explicat ul' explicabit eccleſia corde credere ꝛ ore cō
fiteri. cetera autē recitanda tm̄ ſub quacumq; forma
uerboꝝ expreſſeriꝫ. rōne exercitiȷ̄ ꝛ dandi māꝫ cogi
tandi proponā in mediū. ¶ Sed anteꝙ accedaꝫ ad
pꝛincipale ꝓpoſitū aliqua fundamenta neceſſaria ſunt
premittenda. vꝫ ꝙ omnis res per ſe vna ſiue ſubſtan
tialis ſiue accidētalis habens partē diſtantē a pte ſi-
ue partē extra partē quāta qꝛ omnis talis res eſt rea
liter extenſa. Nulla aūt res poteſt eē extenſa realiter
niſi ſit quāta. Siue igitur omne quātū ſit per ſe vnuꝫ
habens ptē extra partē ſiue partē diſtantē a parte ſi-
ue nō: nō eſt modo curādū. hoc tn̄ oībus videt eē no
tum ꝙ omne per ſe vnū habens partē extra partē ſi-
ue partē diſtantē a parte eſt uere quātū realiter ꝛ ex-
tenſum. Ex quo ulterius ſequitur ꝙ cum poſſibile ſit
aliqđ eſſe quantū ſine quātitate ꝛ omne quātū uel eſt
ſubiectiue in quātitate tanꝙ in ſuo ſubiecto: ul' eſt ſub
iectū quātitatis uel eſt res indiſtincta a ꝗtitate. Plu
ribus enī modis nō pōt intelligi aliqđ eſſe quantum.
Neceſſe eſt illud ꝗtū qđ nec eſt ſubiectiue in ꝗtitate
nec eſt ſubm̄ ꝗtitatis eſſe rē non diſtinctaꝫ a ꝗtitate
realiter. Ex qbꝰ colligi pōt ꝙ omne qđ eſt circūſcri-
ptiue in loco eſt ꝗtū. oē enī qđ eſt circūſcriptiue in lo
co eſt totū in toto loco ꝛ ps in pte. hoc enī eſt circum-
ſcriptiue eē in loco. Quia enī angelus nō eſt totus in
toto loco. ꝛ pſ angeli in pte loci: propter hoc angeluſ
nō eſt in loco circumſcriptiue. Illud igit qđ eſt in loco
circūſcriptiue eſt totū in toto ꝛ ps in pte. Oē aūt ta-
le hēt ptē diſtantē a pte: ſicut ptes loci diſtant ſituali
ter. Sed qđ hēt partē diſtantē a pte eſt ꝗtū. Oē igit
per ſe vnū exn̄s in loco circūſcriptiue eſt ꝗtū. Et per
idē oē: oē ꝗtū habēſ partē diſtantē a pte eſt circūſcri
ptiue in loco maxīe ſi ſit aliqs locus ambiens ipſum.
Nā oē tale ſic eſt in loco ꝙ totū eſt in toto loco ꝛ ps
in parte. ꝛ per conſequens eſt circumſcriptiue in loco.

¶ In quo ꝓbant quedā ꝯclōneſ ad ꝓpoſitū. Ca. XVII.

i Stis pmiſſis ſunt alique cōclōnes mō
ꝓbāde. Quaꝝ vna eſt qſi gn̄alis
ꝛ cōis. ſcilꝫ ꝙ aliq ꝗtitas nō eſt res abſoluta
diſticta realr a ſba. Ul' ꝙ aliq ꝗtitas nō eſt res abſo-
luta realr diſticta a ꝗlitate. Et ne videar initi pꝛo ſen-
ſui ꝛ a limitibꝰ paternis diſcedē auctoritatē ſanctiſſi
mi pr̄is doctoris egregiȷ̄ Joannis damaſceni ꝯſtituo

fundamentū qui vult ꝙ eadē res eſt de genere ſubſtā
tie ⁊ de gñe quātitatis. qḋ nō pōt eſſe verū ſi omnis
q̄titas eſſet res diſtincta realiter a ſḃa. Vñ dicit ille
venerabilis pater Jo. dama. Dicimus inqt igitur qm̄
poſſibile eſt eandē rē ſm aliā ⁊ aliā intentionē in ali
ud ⁊ aliud pncipiū reduci ut nūc. ⁊ quedā mathema
tica que predicta ſūt ad quātū reducunt. ut aūt habi
tudinē habētia adinuicē ⁊ vere adinuicem dicta ſub
ea que ad aliud. magnū enī ⁊ paruū ad aliud dicūtur.
magnū enī ad paruū dicit magnū. ⁊ duplum ad dimi
diū. Similiter ⁊ reliqua. Corpus quidem ſm ꝙ nāle
eſt ad ſḃam reducit. ſm autē ꝙ mathematicū aut mē
ſuratū ad q̄titatē. hec ille. Ecce ꝙ expſſe vult ille ſan
ctus ꝙ eadē res ſub diuerſis predicamētis cōtinetur
pp diſtinctionē intentionū. vult etiā ꝙ eadē res ſicut
corpus eſt de genere ſubſtātie ⁊ de genere quātitatis.
Jdē enim corpus qꝛ eſt res quedā nālis cōpoſita ex
mā ⁊ forma eſt de gñe ſubſtātie. Eadem ēt res qꝛ ha
bet partē diſtantē a parte pp qḋ menſurari pōt eſt de
genere q̄titatis. Qḋ verū nō eēt ſi omnis q̄titas eēt
res diſtincta realiter a ſḃa ⁊ ſicut eadē res qꝛ eſt res
quedā nālis cōpoſita ex mā ⁊ forma eſt de gñe ſubſtā
tie ⁊ qꝛ habet ptē diſtantē a parte eſt de gñe quātita
tis. Jta eadē albedo qꝛ eſt res quedā nālis nata quali
ficare ſḃm eſt de gñe qualitatis. Et quia eadē albe
do eſt res quedā habēs partē extra ptē ⁊ ptē diſtan
tem a pte ſitualiter eſt de genere quātitatis. Conſtat
itaqꝫ ꝙ dicēdo ꝙ aliqua quātitas nō eſt diſtincta rea
liter a qualitate a paternis limitibus nō diſcedo. Un
de nec vnq̄ legi ꝙ aliqs ſanctus vel pnceps phorum
Ariſtoteles diſtinctionē fecerit inter q̄tū ⁊ q̄titatē.
immo hēt indifferēter pro eodē quātū ⁊ quātitatē.
Et hoc dico ꝙ apud Ariſtotelē idē eēt dicere. q̄tū
eſt ſḃa vel qualitas. Et quātitas eſt ſḃa vel qualitas.
Et qḋ cōmuniter dicit ꝙ Ariſtoteles in li° poſterioꝝ
dicat. ꝙ illa negatiua eſt immediata. nulla ſubſtantia
eſt q̄titas. falſum eſt. qꝛ nec ſibi facit aliquā penit⁹ mē
tionē de ſḃa vel quantitate nec de predicamentis.

¶ Qꝛ omnes qualitates in ſacramēto altaris non ſunt
vnum ſubiectū vnius quātitatis. Cap. XVIII.

OStenſa priori cōcluſione tanq̄ gene
rali: nūc aliqͤ ſpeciales ſunt
probāde quarū vna eſt. Qḋ oēs qualitates
remanētes in ſacro altaris nō ſunt vnū ſḃm vni⁹ quā
titatis pp quā ille qualitates dicant quāte. Sicut ho
mo dicitur albus qꝛ eſt ſḃm albedinis. vel ignis dicit
calidus qꝛ eſt ſḃm caloris. nam nullum vnū accidens
nūo per ſe vnū poteſt eſſe pmo tanq̄ in imediato ſḃ
iecto in aliquo qḋ eſt vnum tm̄ per aggregationē. Jta
ꝙ totū accidens illud ſit in quolibet illorū ⁊ non ſit
vna pars accidētis in vno illoꝝ ⁊ alia pars in alio. qḋ
dico ad excludendū vnā cauillationē qua dicunt aliq
ꝙ aliquādo ꝯtingit ꝙ aliquo ligno poſito in aqua ita
vna pars ſit in aere ⁊ alia in aqua cōuertitur pars exi
ſtens in aqua in lapidē ⁊ alia remanet lignū ſicut pus
quo facto dicūt ꝙ aliqua q̄titas exiſtens in toto eſt
vna nūo ⁊ tamē ſubiectū non eſt vnū per ſe. cum vna
pars ſit lapis ⁊ alia lignū. Et ita poterit aliquod acci
dens vnū nūo eſſe in vno ſḃo qḋ eſt vnum tm̄ per ag
gregationē. Sed illa cauillatio ſiue cōtineat veritatē
ſiue nō eſt excluſa per hoc ꝙ accipitur vnū accidens
nūo non pōt eſſe in aliquo vno per aggregationē. ita
tamē ꝙ vna pars nō ſit in vno illorū ⁊ alia in alio. in
ſtātia enī adiecta ponit ꝙ vna pars illius quantitatis
ponit ſubiectiue in vno illoꝝ aggregatoꝝ ⁊ alia ps
in alio. Patet igit ꝙ non pōt reperiri inſtātia contra
propoſitionē dicentem ꝙ nullū accidens vnum nūo
poteſt eſſe in aliquo vno per aggregationem tm̄ ⁊ ta
men ꝙ vna pars nō ſit in vno ⁊ alia in alio. Sed ma
nifeſtū eſt ꝙ ille qualitates remanētes in ſacramento
altaris ſi ſint vnū nō ſunt vnū niſi aggregatione. Et
manifeſtū eſt ꝙ vna pars illius quātitatis nō eſt ſḃie
ctiue in vna iſtarū qualitatū ⁊ alia in alia. Jgit relin
quitur ꝙ omnes ille qualitates nō ſunt ſubiectū vni⁹
quātitatis nūo. ¶ Jtē nullū accidēs vnū nūo pōt eē
ſucceſſiue per actionē cauſe nālis in diuerſis ſubiectis
primis. voco autē ſubiectū primū non illud qḋ eſt ſḃ
iectum alicuius accidētis per partem. ſicut homo di
citur ſubiectum albedinis qꝛ manus vel pes eſt ſubie
ctum albedinis. Sed illud dico ſubiectū primū qḋ
eſt ſubiectū alicuius accidentis. ⁊ nulla pars eius eſt
ſubiectū adequatū illius. ⁊ ſic accepto ſubiecto pmo
manifeſtū eſt ꝙ nullū vnum accidens nūo pōt eē na
turaliter in diuerſis ſubiectis pmis. Quo cōceſſo au
feratur vna pars illarū qualitatū. ſicut ad ſenſum pa
tet ꝙ fieri poteſt. Tunc quero aut manet eadē quāti
tas que prius aut nō. Si ſic. tunc ſequit ꝙ eadē quan
titas nūo eſt primo ſubiectiue in illo toto aggregato
ex prioribus qualitatibus ⁊ poſtea nō in illo quia nō
manet: ⁊ eſt in aliquo. igit eſt in alio. ⁊ per cōſequens
eſt in pluribus ſucceſſiue. Si nō manet eadē quanti
tas nūo igit deſtructa albedine quelibet aliarū quali
tatū mutaret q̄titatē ſuā. qḋ eſt abſurdū. Jtem ſi illa
quātitas vna eſt in illo aggregato. aut eſt tota in toto
⁊ tota pars in qualibet illaruꝫ. aut tota in toto ⁊ vna
pars in vna illarū. ⁊ alia pars in alia. Primū dari non
pōt qꝛ tunc idē accidens nūo eſſet ſiue in plurib⁹ ſub
iectis. qḋ falſum eſt. Nec pōt dari ſcdm. qꝛ nulla ps
illius q̄titatis pōt accipi que plus reſpiciat vnā qua
litatē ꝙ aliā. cū ille qualitates nullo mō diſtent loca
liter. ¶ Ex predictis colligit ꝙ cū accidens nūetur
ad nūationē ſubiectorū nō poſſunt qualitates eē di
ſtincte niſi quātitates eſſent diſtincte: ſi quelibet illa
rum ſit ſubiectum quantitatis.

¶ Qꝛ non quelibet qualitas eſt ſubiectū immediatū
quantitatis. Cap. XIX.

NOn tantum aūt eſt impoſſibile ꝙ q̄litates ſint vnū
ſubiectū vnius quātitatis. Sed ēt impoſſibi
le eſt dicere ꝙ quelibet qualitas eſt ſubiectū quātita
tis alicuius. Jta ꝙ diſtincta qualitas eſt ſubiectū diſti
cte quātitatis. Nā talis pluralitas quātitatū diſtin
ctarū a qualitatibus eſt oīno ſuperflua ⁊ ſine neceſſi
tate cōceſſa. ¶ Jtē eadē ratione ſubſtātia panis erit
diſtinctū ſubiectū diſtincte quātitatis ab omnib⁹ illis
quātitatibus quarū ſubiecta ſunt qualitates qḋ eſt in
conueniens: qꝛ tunc ſequeretur ſubſtantiā eſſe quātā
diſtinctis quātitatibus. Eſſet enim quāta vna quanti
tate cuius eſſet ſubiectū immediatū ⁊ eſſet q̄ta aliis
quātitatibus quarum eſſet ſubiectum mediatū quia
mediātibus illis q̄litatib⁹ quarū eſt ſubiectū. ¶ Jtē
omnes quos vidi ponētes ꝙ quantitas eſt alia res a
ſubſtātia ⁊ qualitate habent pro inconueniēte ꝙ due
dimēſiones ſint ſimul. ⁊ ſi ſubſtātia ſit ſubiectū vnius
⁊ qualitas ſubiectum alterius quātitatis oportet po
nere ꝙ non tm̄ due dimenſiones ſint ſimul. ſed etiam
plures q̄. x. vel. 20. ſunt ſimul. Ex quibus relinquitur
ꝙ non conuenienter dicunt ſic dicētes. ¶ Jteꝫ q̄uis
ſm aliquos ſit inconueniens ponere diſtincta quanta
eſſe ſimul que ſint alterius rationis vel eiuſdeꝫ ratio
nis facientia tamen vnum tamen ꝙ diuerſe quantita
tes eiuſdem ſpeciei ſpecialiſſime non facientes vnaꝫ

quantitatē nūo ſint ſimul nāliter uel per potētiā crea
taȝ videt impoſſibile. Sed ſi quelibet q̄litas eēt ſb̄ie
ctū diſtincte quātitatis iſte ꝗtitates nō facerent vnā
quātitateȝ nūo nec diſtinguerentur ſpecie. igitur nec
poſſent eē ſimul in eodē loco. Manifeſtū eſt itaqȝ ꝙ
nō quelibet qualitas eſt ſubm̄ diſtincte quātitatis.

¶ Q̄ quantitas manēs non eſt ſubiectiue in vna quali-
tate ⁊ non in alia. Cap. XX.

Quod autē nō remaneat vna ſola quā
titas que ſit ſubiectiue in vna q̄
litate ⁊ nō in alia: ita ꝙ relique q̄litates non
ſunt ſubiecta illius quātitatis ⁊ hoc oſtēdit. ꝙ ſi vna
ſola q̄litas eſſet ſubm̄ illius quātitatis relique q̄lita-
tes nō eſſent quātitates nec ſubiectiue in ꝗtitate. nec
ꝗtitas eſſet ſubiectiue in eis. Sed dictū eſt prius ꝙ
illud qđ nec eſt realiter res indiſtincta a ꝗtitate: nec
ſubiectiue in ꝗtitate: nec ſb̄m ꝗtitatis: non eſt ꝗtuȝ.
⁊ ita relique q̄litates ab illa q̄litate que eſſet ſb̄m il-
lius ꝗtitatis nō eſſent ꝗte. qđ cōſtat eſſe falſum: etiā
cū ſit manifeſtū omnes q̄litates remanētes in ſacra-
mento altaris frāgi ⁊ diuidi ⁊ hoſtia diuiſa oēs cōſi-
miles q̄litates cū utraqȝ parte hoſtie remanere. Nec
pōt dici ꝙ vna q̄litas eſt ſubm̄ imediatū ꝗtitatis. que
libet aūt alia q̄litas eſt ſubm̄ mediatū quantitatis. Et
ideo quelibet eſt quāta: qꝛ in q̄litatibus eſt ꝗtitas ſub
iectiue mediate uel imediate: hoc inꝙ̄ ſtare nō poteſt
qꝛ ſi vna qualitas eſſet ſubm̄ ꝗtitatis imediatū ⁊ alia
mediatū: hoc eē nō poteſt niſi qꝛ q̄litas que eſt ſubm̄
imediatū quātitatis eſſet ſubiectiue in illa q̄litate que
eſt ſubm̄ quātitatis mediatū. ſed hoc conſtat eſſe fal-
ſum. vna enī qualitas corporalis nō eſt ſubm̄ alterius
q̄litatis corporalis. Nō enī color eſt ſubiectū coloris
tunc eniȝ color eſſet uere ⁊ ueraciter albus uel niger
qđ eſt abſurdū. Ex hoc igit ſequit inter cetera ꝙ nul
lum concretū alicuius q̄litatis predicat de abſtracto
alterius. Manifeſtū enī eſt ꝙ vna qualitas nō eſt ſub
iectū alterius qualitatis. Itē hoc conſtat alia ratione
nā ad deſtructionē ſubiecti ſiue mediate ſiue imedia-
te ſequit deſtructio accidentis. Si igitur illa qualitas
eſſet ſubm̄ alterius qualitatis: oporteret ꝙ deſtructa
qualitate que imediate eſt in ſb̄a tanꝙ̄ in ſb̄iecto om
nes cetere qualitates deſtruerētur. Et ita ſi qualitas
tangibilis eēt ſb̄m imediatum alterius ſenſibilis alio
ſenſu ⁊ illa alterius ⁊ ſic ordinate procedēdo: oporte
ret ꝙ mutato colore alicuius corporis cetere quali-
tates auferentur. ¶ Ex omnibus igit predictis pōt
colligi euidēter ꝙ quātitas nō eſt aliqđ accidēs ſb̄ie
ctiue exiſtens in qualitate tanꝙ̄ in ſubiecto.

¶ In quo probatur teſtimonijs doctorum catholico-
rum ꝙ qualitates nō ſunt ſubiectiue in quātitate alia
⁊ ſubſtantia. Cap. XXI.

Poſt predicta reſtat oſtendere ꝙ qualita
tes remanentes in ſacr̄o altaris poſt
conſecrationē non ſunt ſubiectiue in quātita
te tanꝙ̄ in ſubiecto ſuſtentāte eas. Et hec cōcluſio eſt
cōfirmāda teſtimonijs doctorꝝ uenerabiliuȝ ut dicit
doctor egregius magiſter ſententiarū li°. 4°. di. 12. in
ꝑncipio. Cuius doctrinā etiā approbat conſiliū gene
rale extra de ſumma trini. ⁊ fi. catho. damnamus. Si
queritur inqͣ de accidentibus que remanent ſcilicet
de ſpeciebus ſapore ⁊ pondere in quo ſb̄o fundētur
potius mihi videt fatendū exiſtere ſine ſb̄o ꝙ̄ eē in
ſubiecto. Ex quibus patet ꝙ de intentione illius do-
ctoris eſt ꝙ qualitates ſapor pondus ⁊ huiuſmodi re
manentes in ſacr̄o altaris non ſunt in aliquo ſubiecti
ue. ⁊ per cōſequens nō ſunt in quātitate tanꝙ̄ in ſubie
cto. qꝛ tunc nō eſſet ſine ſubiecto ſed in ſb̄o. Nec ua-
let dicere ꝙ non intendit ꝙ ille qualitates ſint extra
omne ſb̄m. Sed ꝙ nō ſit in aliqua ſb̄a ſicut in ſubie-
cto. vnde rationē aſſignās quare ille qualitates ſint
ſine ſubiecto ſubdit. qꝛ ibi non eſt ſb̄a niſi corp⁹ ⁊ ſan
guis domini. que nō afficitur illis accidentibus. Hec
inꝙ̄ reſpōſio nō ſufficit qꝛ nunꝙ̄ ſequit aliquod acci-
dens eſſe ſine ſb̄o ꝙ̄diu ſubſiſtit in ſuo ſb̄o primo ⁊
imediato. Sed ſi qualitates remanētes poſt cōſecra
tionē eſſent in ꝗtitate ſicut in ſubiecto: ꝗtitas eēt ſb̄
iectum imediatū earū. ⁊ per cōſequens ꝙ̄diu ſubſiſte
rent in ꝗtitate nō eſſent ſine ſubiecto. ¶ Iteȝ nunꝙ̄
aliquod accidens pōt dici per ſe ſubſiſtens: ꝙ̄diu ſub
ſiſtit in ſuo ſb̄o mediato. Sed ſm̄ eūdē doctorē qua
litates remanentes in ſacr̄o altaris ſunt per ſe ſubſi-
ſtentes. nā loquens de qualitatibus de q̄bus prius di
xit ꝙ ſunt ſine ſb̄o ait. Remanent illa accidentia pro
ſe ſubſiſtentia ad myſterij ritū ad guſtus fideiqȝ ſuffra
gium. q̄bus corpus chr̄i habens formā ſuā ⁊ nām̄ te
gitur. Liquet igitur de intētione illius doctoris eē ꝙ
ſapor ⁊ pondus ⁊ huiuſmodi qualitates remanentes
in ſacr̄o altaris ſunt per ſe ſubſiſtētes ſine omni ſubie
cto. Ex quo ſequitur ꝙ nō exiſtāt in quātitate tanꝙ̄
in ſubiecto. vnde ſubdit idē prefatus doc. Ne autem
mireris inqͣ uel inſultes ſi ibi accidentia videant frā
gi cū ibi ſint ſine ſubiecto. Unde magis mirabile eſt:
quō accidentia ſine ſb̄o exiſtunt ꝙ̄ frāgātur. Item nō
eſt maior ratio ꝙ vna qualitas ſit in quantitate tanꝙ̄
in ſubiecto ꝙ̄ alia. ſed qualitas remanēs in ſacr̄o alta
ris non eſt in quātitate ſicut in ſubiecto: patet. nā pon
deroſitas eſt qualitas. nā ſm̄ eā aliquid dicitur quale
⁊ tn̄ ibi ponderoſitas remanens nō eſt in quantitate
tanꝙ̄ in ſubiecto. Quia ſi ponderoſitas eēt in aliquo
tanꝙ̄ in ſubiecto illud ſubiectū uere ⁊ realiter eēt pō
deroſum: ſicut omne ſubiectū in quo eſt calor eſt cali-
dum: ſed nihil remanēs in ſacramēto altaris poſt con
ſecrationē eſt ponderoſum illa ponderoſitate que re
manet in eodem ſacramēto. Qđ plane cōfirmat que
dam glo. de conſe. di. 2ª. ſuper illud caplm̄. ſi per negli
gentiā. Unde obijcientes ꝯtra hoc qđ dixit ꝙ accidē
tia cadunt in terra ait ſic. Sed obijcitur cū ſola acci-
dentia remaneāt ibi ēt accidētia dicunt cadere cū nō
habeant pondus. Ex illa gloſa colligi pōt aperte ꝙ
ꝗuis ponderoſitas poſt cōſecrationē remaneat cum
accidentibus alijs. tn̄ nō eſt in aliquo qđ poſſit ab alia
pōderoſitate denoiari ponderoſuȝ: ⁊ eadē rōne non
eſt ibi aliq̄d albū: ſed tm̄ eſt ibi albedo: ⁊ nihil eſt ibi
albū ſicut eſt ibi pōderoſitas: ⁊ nihil eſt ibi pōderoſū
⁊ eodē mō ꝗuis ſit ibi ſapor. tn̄ nullū eſt ibi ſubiectū
ſuſtentans ſaporē denominabilē a ſapore. Ex quo ſe
quit plane ꝙ ꝗtitas nō eſt ſubm̄ informatū qualitati
bus illis: nec denominabilis ab eis. Si eniȝ ſubſtaret
illis qualitatib⁹ uere eēt pōderoſa calida uel frigida
alba dulcis uel amara. qđ eſt ꝯ ꝑdictā gloſaȝ expſſe.
Aliud ēt elici poteſt ex ꝑdicta gloſa. videlicet ꝙ in
ſacr̄o altaris nō eſt aliqđ corpus hn̄s pōdus. Ex quo
ſequit ꝙ nō eſt ibi ꝗtitas hn̄s pōdus. cū ois q̄litas ꝑ
manēs ⁊ ꝯtinua ſit linea uel ſuꝑficies uel corpus. Si
igit eēt ibi ꝗtitas hn̄s pōdus ul' tūc oporteret ꝙ eēt
ibi linea hn̄s pōdus ul' ſuꝑficies hn̄s pōdus uel cor-
pus hn̄s pōdus. Sed nō pōt dici ꝙ linea ul' ſuꝑficies
hn̄s pōdus ⁊ nō corpus. qꝛ dicit glo. ꝑallegata ꝙ ſolū
corp⁹ hēt pōdus. Ex quo ſeqtur ꝙ ſi eēt ꝗtitas aliq̄
hn̄s pōdus eēt ibi corp⁹ hn̄s pōdus. qđ negat. nulla
eſt ibi igitur ꝗtitas hn̄s pōdus. Ex quo ulterius cō-
uenit inferre ꝙ nulla quātitas eſt ſubiectū illius pon-

deroſitatis.⁊ pp illud opoꝛteret dicere ꝙ nulla ꝗti-
tas eſt ſbm aliarū qualitatū.ſed omnes q̄litates ſunt
ſbi per ſe ſubſiſtētes virtute diuina. ¶ Jtē ſancta ma
ter eccleſia ſolēniçans de coꝛpore chꝛi legit ſic.accidē
tia ſine ſbo in eodē exiſtūt ut fides locū hēat.duz vi
ſibiliter inuiſibile ſumit.aliena ſpecie occultatū ⁊ ſen
ſus a deceptione imunes reddant:qui de accidētibus
iudicant ſibi notis. Ex q̄bus auctoritatibus p̄dictis
alijſq; plurimis plane cōſtat ꝙ in ſacramento altaris
non tm̄ vnum accidēs exiſtit ſine ſbo.ſed ꝙ acciden-
tia exiſtunt ſine ſbo:puta omnes q̄litates de q̄b⁹ ſen-
ſus indicāt:qꝺ eēt uerū ſi oēs q̄litates eſſent in ꝗtita
te ſicut in ſbo.vnde cū illa ſit ſnia doctoruz plurimū
reuerendoꝝ.videlicet magiſtri ſenten. Hoſti. Haufri.
⁊ alioꝝ pluriū gloſatoꝝ ſuper decreta ⁊ decretales.
videt conſonū fidei catholice dicere ꝙ oēs q̄litates
poſt cōſecrationē remanētes in ſacr̄o altaris non ſint
in aliquo nec in ꝗtitate nec in aliquo tanꝗ ſbo. Et ꝙ
iſta ſit ſnia p̄dictoꝝ patet.nā Hoſtiē.in ſūma trini.de
cele.miſſarū cū marthe.⁊ glo.de cō.di.2ª.Jn ſacr̄o.⁊
magiſter ſniarū li°.4°.di.11ª.Circa conuerſionē pa-
nis in coꝛpus chꝛi tres recitāt opiniones.Una ſic di
cunt aſſerit ꝙ illa ſba que fuit panis p̄° poſtea eſt ca
ro ⁊ ſanguis chꝛi.Secūda opinio tenet ꝙ ſba panis
⁊ vini deſinēt eſſe ⁊ manent accidentia tm̄ ſcilicet ſa-
poꝛ ⁊ coloꝛ ⁊ pondus ⁊ ſilia.Et ſub illis accidētibus
incipit ibi eſſe coꝛpus chꝛi.Tertia tenet ꝙ remanet
ibi ſba panis ⁊ vini ⁊ in eodē loco ⁊ ſub eadē ſpecie
eſt coꝛpus chꝛi.Opinio media ab oībus predictis ap
pꝛobat. Ex q̄bus oībus patet ꝙ doctores antiq̄ ⁊ au
ctentici tm̄ poſuerunt qualitates remanere per ſe ſi-
ne ſbo.Et ideo nō poſuerunt ꝙ q̄litates in aliq̊ eēnt
ſubiectiue.Unde ⁊ multi ponentes q̄litates remanē
tes in ſacr̄o altaris eſſe in ꝗtitate tanꝗ in ſbo multas
auctoritates doctoꝝ auctenticoꝝ adducūt ad ꝓban
dum ꝙ accidētia puta ꝙ q̄litates ſunt ſine ſbo. Sed
nec vnā quidē auctoritatē alicuius doctoris auctētici
poſſunt adducē ad ꝓbandū ꝙ q̄litates in ſacr̄o altaris
ſunt in quātitate ſicut in ſbo.Unde ꝗuis diligēter le
gerim tractatū magiſtri ſentētiarum de euchariſtia.⁊
totū tractatū qui ponit in iure canonico de eadez mā
vna cū gloſa ⁊ alijs doctorib⁹ ſicut Ho.⁊ Jnno.⁊ ali-
os:tñ nō inueni ꝙ faciāt mentionē de quātitate ēt no
minādo eā niſi in tribus locis.i.de conſe. di.2ª.q2 coꝛ
pus.ubi loquens recipiēti coꝛpus chꝛi dicit ſic.Jn mē
ſura viſibili ꝑmanēs maioꝛ factus es teipſo inuiſibili
ter ſine quātitatis augmēto tñ idē atq; ipē es. ¶ Jtē
glo.ſuper illud caplm̄ de cōſe.di.2ª.dupliciter pōt in
telligi ſcilicet ſm̄ iſtam foꝛmam ⁊ quantitatē quā ha
buit in cruce:uel ſm̄ ꝗtitatez coꝛporis gloꝛificati qꝺ
ſpirituale videt q2 nullo ſenſui ſubiacet. ¶ Jtē in ca-
pitulo ubi pꝛius.dicit hylarius.nō eſt quātitas viſibi
lis in huius eſtimanda myſterio:ſed virtus ſacr̄i ſpi-
ritualis.ubi dicit glo.non eſt ꝗtitas ſic eſtimāda ut ſb
minori ꝗtitate minus ſit coꝛpus chꝛi ⁊ in maioꝛē ma
ius:q2 ubicunq; eſt pars ſiue ſpeciei ſiue coꝛporis ibi
pes uel manus totū in coꝛpus eſt in pluribus locis.nō
memini me legiſſe ꝙ ſancti uel doctores auctētici tra
ctātes de ſacr̄o euchariſtie aliud tangūt de quātitate.
Sed manifeſtū eſt ꝙ ex p̄dictis locis nec directe nec
indirecte colligi pōt ꝙ q̄litates ſint in ꝗtitate tanꝗ
in ſubiecto.Sed de qualibet ꝙ remanēt ⁊ ꝙ ipē fran
gant ⁊ terātur expꝛeſſe dicunt.vnde dicit gloſa ſuper
illud de cō.di.2ª.Ego berengarius.Nō tātū pondus
⁊ reliquas ſacr̄i q̄litates ſenſibus coꝛporalibus ꝑcipi
fateoꝛ.Sed ſub illis ſpeciebus fractis ⁊ attritiſſimis
ꝑtibus totū ⁊ integrum coꝛpus chꝛi eē confiteoꝛ:to-
tum mādurari:totū ſumi. Ecce ꝙ ſpecies uocat q̄lita
tes quas ſpēs dicit frāgi ⁊ atteri.fruſtra igitur pone-
ret aliqua quātitas que eſſet ſubiectum earum.

¶ Qꝛ quātitas diſtincta realiter a ſuba nō ſit ſubiectū
quantum in ſacramento altaris. Confirmatur etiam
philoſophorum teſtimonio. Cap.XXII.

Quod quātitas diſtincta realiter a ſub
ſtantia nō ſit ſubm qualitatum:
non tm̄ teſtimonijs ſanctoꝝ patrum:ſed etiā
philoſophoꝝ poterit cōfirmari. Sufficit igitur pꝛin
cipē philoſophoꝝ Ariſtotelē adducere. Jpſe autem
dicit in p̄dicamētis ꝙ ſola ſubſtātia eſt ſuſceptiua cō
trarioꝝ per ſui mutationē. Et hoc dicit ꝓpꝛiū ꝓpꝛie
ſubſtātie. Sed ſi inter ſbam ⁊ q̄litates eēt vna quāti-
tas ibi media deferens ⁊ ſuſtētans q̄litates ſenſibiles
⁊ coꝛporales:manifeſtū eſt ꝙ illa quātitas eēt ſuſce-
ptiua ꝯriorū ſm̄ ꝓpꝛiā ſui mutationē.ꝯſtat eniz quia
quādoq; ſuſciperet albedinem qñq; nigredinē.qñq;
eſſet calida.qñq; frigida.vno tpe eſt dulcis alio tēpo
re amara.⁊ ita res alia a ſuba eſſet ſuſceptiua ꝯriorū.
¶ Jtem ſm̄ eundē alteratio ad q̄litatez ſenſibilē di-
ſtinguit a condēſione ⁊ rarefactione intātum ꝙ quā
do aliquod coꝛpus rarefit uel cōdēſat nō eſt neceſſe
ꝙ amittat oēs ſuas q̄litates.rarefiat igit coꝛpus albū
quo facto nō pōt dari ꝙ amittat pꝛioꝛē albedinem ⁊
habeat nouā. Nā nihil eſt hic agēs qꝺ poſſit albedi-
nē in hoc coꝛpus inducere.ſed hoc ſtare nō pōt ſi quā
titas ſit res media inter ſbam ⁊ qualitatē.nā ſi ſit res
media opoꝛtet ꝙ ſuba rarefacta habeat quātitatem
nouā:ſicut inferius dicet ⁊ oſtendetur. Cū autē noui
tatem ſubiecti ſequat nouitas accidentis ſui:opoꝛtet
ꝙ albedo eēt noua:⁊ eadē rōne quelibet q̄litas ſubie
ctiue exiſtens in illa quantitate eſſet noua.

¶ Qꝛ quātitas remanens in ſacramento nō eſt res ab
ſoluta diſtincta realiter a qualitatibus remanētibus
in eodem ſacramento. Cap.XXIII.

Ex predictis euidenter ſequit ꝙ
ꝗtitas remanēs in
ſacr̄o altaris nō eſt res abſoluta diſticta reali
ter a q̄litatib⁹ remanentib⁹ in eodē ſacr̄o. Si eni nihil
eſt ꝗtū niſi ſit ſbm ꝗtitatis uel exiſtens in ꝗtitate tā
ꝗ in ſubo:uel res nō diſtincta a ꝗtitate realit. Et oſtē
ſum eſt ꝙ q̄litas remanēs nō eſt ſbm ꝗtitatis nec eſt
in ꝗtitate ſubiectiue. Et manifeſtū eſt ꝙ q̄litates poſt
cōſecrationē ſunt quāte cū ſint longe late ⁊ pꝛofunde
Reliquit igit ꝙ ille qualitates ſunt ꝗte ⁊ nō per quā
titatē que ſit res abſoluta diſtincta realiter a q̄litati-
bus iſtis. ¶ Jtē habēs partē diſtantē a parte eſt quā
tum. Sed manifeſtū eſt ꝙ ponderoſitas remanens in
ſacr̄o altaris habet ꝑtē diſtantē a ꝑte. Et oſtenſūz eſt
pꝛius ꝙ illa pōderoſitas nō eſt ſubiectiue in ꝗtitate:
nec eſt ſubm ꝗtitatis.igitur eſt quāta.⁊ nō per ꝗtita
tem que eſt alia res abſoluta diſtincta ab iſta pōdero
ſitate.⁊ eadem rōne quelibet alia qualitas erit quan
ta ⁊ non per quantitatem diſtinctā realiter ab illa.

¶ Qꝛ ante cōſecrationē fuit vna ꝗtitas que non erat
res abſoluta diſticta realr a ſba panis. Cap.XXIIII.

Uiſo ꝙ ꝗtitas remanens in ſacr̄o altaris
non eſt res abſoluta diſtincta realit
a q̄litatib⁹ ibidē remanētib⁹.reſtat nūc aliq̄s
ꝑſuaſiones adducē pp q̄s poſſet alicui videri ꝙ ante
ꝯſecrationē preceſſit vna ꝗtitas que nō erat res abſo
luta diſtincta realiter a ſba panis que poſt cōſecratio
nem non manet ſicut nec ſubſtantia panis manet. Et
hoc q̄dē p̄° ex ultio dictis poterit ꝑſuaderi. Si eniz

qualitas poterit eē quāta ſine quātitate diſtincta rea liter hoc non pōt eſſe niſi pp hoc ꝙ qualitas hēt par tes diſtinctas realiter natas ſitu diſtare. ſed tāta eſt di ſtantia partiū ſubſtātie mālis quāta eſt diſtinctio par tiū qualitatis. igiẗ ita nate ſunt diſtare ſitualiter ptes ſubſtātie ſic partes qualitatis. immo nāliter ⁊ virtu te creata. ſicut ptes qualitatis eē nō poſſunt ſine ſbā: ita nec diſtare poſſunt ſine diſtātia partiū ſbāliū. Si igitur q̄litates ſint quāte ſine quātitate addita reali ter: ⁊ illa ſbā panis fuerit quāta non per quātitatem que erat res diſtincta realiter a ſbā ⁊ per pn̄s erat ea dem. ⁊ ideo ſicut ſbā panis nō manet ita quātitas il la nō manet. ¶ Item ſbā panis nō erat quāta quanti tate que eſt realiter eadē cū qualitate ⁊ poſt cōſecra tionē nō manet aliqua quātitas diſtincta realiẗ a quā titate ſicut ꝓbatū eſt. Igitur opꝫ ꝙ aliquod accidēs corrumpatur qn̄ corpus chr̄i conſecraẗ qđ dictis ſan ctoꝝ patrum repugnare videẗ. uel oportet dicere ꝙ ſbā panis erat q̄ta q̄titate que non erat res diſtincta realiter a ſubſtantia panis ⁊ per conſequens non ma net ſicut nec ſubſtantia panis.

¶ Q꜅ ſubſtantia poteſt eſſe quāta ſine omni re abſolu ta diſtincta realiter addita ſibi. Cap. XXV.

T autem magis pateat p̄ncipale ꝓ poſitum uolo nunc iuxta ſuperius dicta illa ꝓbare. Q꜅ ſbā poteſt eſſe quāta ſine omni re abſoluta diſtincta realiter addita ſibi. Nā prius oſtenſum eſt ꝙ omnē ſbām pōt diuina poteſtas facere ⁊ cōſeruare ſine omni accidēte abſo luto inherēte ſibi. Probatū eſt ēt ꝙ ſi placuerit diui ne uolūtati aliquā ſbām nūc extenſaꝫ ⁊ ſbſtātēꝫ acci dentibus ſuis in poſterū cōſeruare. ⁊ oīa accidētia ſe parare uel deſtruere ſiue annihilare: nō cōpelliẗ diui na potentia iſtā ſbām de loco ad locū transferre ſiue mutare localiter. Ex q̄bus elicio hanc ꝓpoſitionem. Iſtā ſbām que nunc eſt quāta pōt diuina potētia con ſeruare imotā localiter ſm ſe totā ⁊ qualibet ptē ſui ſbālē: q̄uis libere ⁊ cōtingēter. ⁊ deſtruere oēm quā titatē diſtinctā realiter ab illa ſuba inherēte ſibi. Ni mis eni ⁊ ſine rōne videẗ artare diuinā potentiā dice re ꝙ ſi deus ſubam priorē nāliter omni accidente in herēte ſibi in eſſe cōſeruare ⁊ deſtruere accidēs abſo lutū inherens ſibi. ꝙ oportet deū neceſſario mutare illam ſubam localiter ⁊ de vno loco ad aliū trāſmuta re. Cū frequenter videamus ēt agens nāle ſine deſtru ctione ⁊ mutatione locali ſubiecti aliqđ accidēs eiuſ dem ſubiecti deſtruere. Nō eſt ergo negādū a diuina potētia cui perfecte ſubdunẗ oīa quin poſſit ſine de ſtructione illius ligni ⁊ mutatione locali eiuſdeꝫ de ſtruere oēm quātitatē que eſt accidēs abſolutū inhe rens iſti ligno. Quo facto opꝫ dicere ꝙ iſta ſubſtātia eſt quāta cū hēat partē extra parteꝫ ſicut prius. Niſi eni illius ſubſtātie partes diſtarent ſicut prius nō eēt tota ſuba in toto loco ⁊ partes in pte ſicut prius ante deſtructionē accidentis. Niſi ⁊ per ꝯſequens iſta ſub ſtātia eſſet mota localiter: qđ eſt ꝯtra poſitū. Eſt igiẗ iſta ſuba quāta ⁊ per poſitū nullū accidens inheret ſi bi qđ eſt accidens abſolutū: qꝛ per poſituꝫ omne tale per potentiā diuinā eſt deſtructū: igiẗ iſta ſubſtātia ſi ne quātitate que ſit accidens abſolutū inherens ſibi eſt quāta. Q꜅ aūt iſto caſu poſito ſubſtātia remaneat quāta: pōt adhuc perſuaderi. Nā manifeſtū eſt ꝙ ex quo tota iſta ſuba cōſeruaẗ in eſſe per potentiam diui nā nulla pars eius deſtruiẗ ſeu corrumpiẗ. remanent igitur partes ſubales eedem que prius. de q̄bus par tibus quero aut diſtāt loco ⁊ ſitu. quo cōceſſo habeẗ propoſitū: cum probatū ſit ꝙ omne per ſe vnū habēs partes diſtantes loco ⁊ ſitu qđ dari non pōt. quia ex hoc ſequereẗ ꝙ eſſent mutate localiter. Si enim nūc non diſtāt localiter: ⁊ prius diſtabāt localiter. nec vnū cōuerſum eſt in aliud. cū utrunq꜅ uere maneat opor tet ꝙ alterū illorū ſit mutatū localiter. Item accipio vnā partem illius ſubſtātie puta. a. ⁊ quero aut. a. co exiſtit iſti parti loci cui prius coexiſtebat. aut non co exiſtit illi parti loci. Si coexiſtit eadē rōne alia pars illius ſubſtātie coexiſtit alteri parti loci cui pri⁹ coexi ſtebat. Ex quo ſequiẗ ꝙ tota ſuba coexiſtit toti loco ⁊ pars pti ⁊ per cōſequens tota illa ſuba hēt partes diſtātes ſitu: ſicut tota illa ſuba habet ptes diſtantes ſitu. ſicut ptes loci q̄bus exiſtunt diſtāt ſitu. Si auteꝫ a. nō coexiſtit illi pti loci cui prius coexiſtebat. igitur iſta ps mutata eſt localiter. qꝛ omne qđ eſt preſens ali cui p⁹ ⁊ poſtea manēs nō eſt pn̄s illi loco. neceſſario trāſfertur de loco ad locum. Et ita iſta pars mutaret oēm locū: qđ eſt cōtra poſitū. Nec ualet dicere ꝙ il la ſuba nō eſt in loco niſi per quātitatē que eſt accidēs illius ſbſtātie. Et ideo qn̄ deſtruitur quātitas illa nec ſuba eſt in loco nec mutaẗ localiẗ. qꝛ illud nō eſt theo logice dictū. Nā ſꝫ ſanctos ⁊ doctores aucteticos ⁊ ſatis de intētione ſcripture canonice. Angelus eſt in loco ⁊ trāſfereẗ de vno loco ad aliū quātūcunq꜅ nō ſit quātus ſed indiuiſibilis carens oībus partibus natis diſtare localiter. ergo multomagis ſubſtātie habenti partes natas diſtare localiter poterit cōpetere eē in loco ⁊ mutari localiter. q̄uiſ nō habeat q̄titatē que ſit accidens abſolutū diſtinctū realiter ab ea ⁊ inhe rens ſibi. immo quātūcunq꜅ ſuba ab omni accidente ſepareẗ adhuc erit in loco niſi ponetur extra moduꝫ ⁊ nō tm̄ ſubſtātia erit in loco. imo quelibet pars eius erit in loco. ⁊ tunc quero de illa parte. a. aut eſt in lo co quo prius ⁊ habeẗ intentū. aut eſt in alio ⁊ per cō ſequens mutaẗ localiter: qđ eſt cōtra poſitū. Nec ua let dicere ꝙ illa ſubſtātia nō eſt in loco circūſcriptiue ſed diffinitiue. quia hoc dicere eſt cōcedere ꝓpoſitū. Nā priori caſu poſito ex hoc ipſo ꝙ illa ſuba eſt in lo co diffinitiue erit in loco circunſcriptiue. cuius ratio eſt: quia ſi illa ſubſtātia eſt in loco diffinitiue. oportet dicere cōſimiliter ꝙ quelibet pars eius eſt in loco dif finitiue. tunc quero aut. a. eſt in illa pte diffinitiue: aut non. Si diciẗ ꝙ ſic. eadē ratione alia pars erit in alia parte diffinitiue. Ex quo ſequitur ꝙ ille partes diſtāt localiter ⁊ ſitualiter. Omne aūt totū habens ptes di ſtantes localiter eſt circūſcriptiue in loco. Igiẗ tota il la ſuba eſt circunſcriptiue in loco. Si auteꝫ dicitur ꝙ a. non eſt diffinitiue in illa pte loci in qua prius fuit. uľ hoc eſt qꝛ eſt alibi diffinitiue ⁊ per pn̄s eſt mutata lo caliter. uel qꝛ non eſt alicubi. qđ concedi non pōt: cuꝫ etiā angelus alicubi ſit ponendus. hoc etiā dato ſeq̄ tur ꝙ mutata eſt localiter. ex quo non eſt diffinitiue: nec circūſcriptiue in illo loco in quo prius. ⁊ tamē ma net realiter in rerū nā. Sic igitur cum poſſit potētia diuina cōſeruare ſubam in eodē loco ⁊ deſtruere om ne accidens inherens ſibi. qđ eſt accidens abſolutū. non eſt contradictio ꝙ ſubſtantia ſit quanta ſine quā titate accidente inherente ſibi.

¶ In quo adducunẗ alie rationes ad probandū eandē concluſionem. ſcilicet ꝙ ſubſtantia poteſt eſſe quanta ſine quantitate diſtincta addita ſibi. Cap. XXVI.

Iuxta ſuperiorem rationem alijs rationibus poteſt concludi. Q꜅ ſubſtantia poteſt eſſe quanta ſine quan titate addita diſtincta addita ſibi. Nam non mino

ris virtutis eſt cõſeruare duas ſbas natas facẽ ⁊ cõſtituere vnã ſbam ſine omnibus accidentibus abſolutis inherẽtibus ſibi quãdo nõ faciunt nec cõſtituunt vnam ſbam ꝙ quãdo cõſtituunt vnam ſbam: ſicut acceptis duabus aqs puta.a.⁊.b.non minoris virtutis eſt cõſeruare.a.⁊.b.in diſtinctis locis.ſine oĩb⁹ accidẽtibus abſolutis inherẽtibus eis.qñ nõ faciunt vnam aquã totalem ꝙ qñ fiunt ptes vnius aque. Sed oĩpotentia dei põt ſeparare.a.⁊.b.ab oĩbus accidẽtib⁹ ſuis.⁊ conſeruare.a.⁊.b.in diſtinctis locis ſic.a.hic ⁊.b. rome ſi ſibi placet.non enim ſi oĩpotentia dei ſeparet vnã aquã rome ab oĩ accidẽte ſuo oporteret ꝙ deus transferret illã aquã que eſt rome uſqꝫ huc.uel illam uſqꝫ romã.nec oporteret ꝙ trãsferret eas ad aliquẽ locũ mediũ.ſed poſſet cõſeruare illã alibi ⁊ illã hic. igiẗ eque faciliter ſi ſibi placeret.ſi.a.⁊.b.cõiungerentur ⁊ cõſtituerent vnã aquã poſſet oĩpotentia dei cõſeruare.a.⁊.b.in diſtictis ptibus loci ꝙuis ſeparet.a. ⁊.b.ab oĩbus ſuis accidẽtibus abſolutis.quo poſito illa ſba totalis hẽret partes diſtantes ſitu.qꝛ.a.⁊.b.ſũt ptes ſue que diſtarent ſitu.⁊ per ꝯñs illa ſba totalis eſſet quanta ⁊ tñ ſine quantitate diſtincta realiter ab ipſa ſba. ¶ Confirmatur rõ qꝛ nulla apparet ꝯdictio quin poſſet deus per ſuã infinitã potentiã ſicut aliter creauit totã aquã occeani ſub accidentibus ſuis ꝯſeruare iſtã ſbam ⁊ accidentia deſtruere.ſed nunꝙ hoc poſito neceſſitaret deus partẽ occeani que eſt in occidẽte trãsferre uſqꝫ ad aliã ptẽ que eſt in oriente uel ecõuerſo.uel ambas partes transferre ad aliquẽ locum in medio. Nõ eni videẗ theologice dictũ ꝙ ad hoc neceſſitareẗ deus. Igiẗ deus poſſet totã aquam occeani cõſeruare in rerũ nã ⁊ deſtruẽ omne accidẽs abſolutũ inherẽs ſibi ⁊ tñ illas aquas que ſunt in oriẽte ⁊ occidente cõſeruare ubi prius.quo facto tota aqͣ illa hẽet partes diſtantes ſine quãtitate addita.⁊ per ꝯñs eſſet quãta ſine quãtitate addita. ¶ Itẽ quando ſubm ⁊ accidens habẽt partes ſibi correſpondentes ita ꝙ diſtinctis partib⁹ accidentiũ correſpondẽt diſticte partes ſubſtãtie: nõ minoris potentie eſt ꝯſeruare partẽ accidentis deſtruẽdo ſubm ſine mutatione locali accidẽtis uel alicuius partis ſue ꝙ cõſeruare partes ſubſtãtie ſine mutatione locali deſtruẽdo accidẽs abſolutũ. Sed ſba mãlis ⁊ accidens ſunt ſimul ita ꝙ diſtinctis partibus accidẽtis correſpondent diſtincte partes ſubſtãtie. Nam alia pars accidentis eſt in alia parte ſubſtãtie. Ita ꝙ diſtincte partes accidẽtis ſunt in diſtinctis partibus ſubſtãtie ſicut patet per hoc qđ probatũ eſt prius.ſcilicet ꝙ ſba mãlis hẽt partes ſubſtãtiales ſitu diſtantes. ¶ Põt aũt deus conſeruare accidens abſolutũ in eodẽ loco ⁊ ſitu deſtruẽdo ſbm ſicut patet in ſacramento altaris. Igiẗ nõ includit cõtradictionẽ deũ cõſeruare in eodẽ loco ſbm deſtruẽdo quodcũqꝫ accidens abſolutũ inherẽs ſibi.quo facto ſba erit circũſcriptiue in loco ſic prius ⁊ per ꝯñs quãta ſine ꝙtitate ſibi addita. Nec opꝫ malitioſe calũniari dicendo ꝙ eſt dicere ꝯ fidẽ ꝙ in ſacramẽto altaris ſba corrũpiẗ. ¶ Tertio eni dictum meũ nõ eſt ſed eſt dictũ doctorũ catholicorũ de cõſecratione diſtinctione 2ª. Quia corpus.gloſa ſuper vbo conuertunẗ dicit.bene dicit cõuertunẗ uel tranſubſtantiãtur uel trãſeunt ſupple terrena ⁊ mortalia in chꝛi ſubſtantiã ſed non fiunt nec incipiũt.nihil eni fit uel icipit eẽ corpus chꝛi.põt tamen cõcedi ꝙ de pane cõficiẗ ⁊ fit corpus chꝛi ſicut de aqua fit chꝛiſtallus.nõ tñ eſt chꝛiſtallus.ſed ſecurius nõ concedereẗ hoc. Et ubicunqꝫ inueniẗ panis uel de pane fit uel conficiẗ corpus chꝛi. ſic intelligiẗ:fit ideſt trãſit in corpus chꝛi.uel ex pane fit ideſt ſub ſpecie panis eſt uel latet uel incipit eẽ uel latere corpus chꝛi ubi ante cõſecrationẽ nõ erat. Si eni panis fieret chꝛi corpus.ſingulis diebus adderetur ei illud qđ prius nõ erat.⁊ ſic ſemper augmẽtareẗ. Et ſubdit.non intelligas igitur ꝙ aliqđ augmentum ſumat ex tali cõuerſione.nec eodẽ mõ quo cibus cõuertiẗ in carnẽ.ſed eſt ibi corruptio:ideſt deſinit eẽ ſba panis nulla tñ generatio. Itẽ gloſa de cõſecratione diſtinctione 2ª ante benedictionẽ.lꝫ uerba ſucceſſiue ꝓferatur.nõ tñ ſucceſſiue ꝯſecratio fit.ſed in vno inſtãti corrumpiẗ panis.ſcilicet in ultimo inſtãti prolationis uerborũ. Et lꝫ panis ſit corpus compoſitũ: momentanea tamen eſt corruptio eius. Itẽ gloſa eadem diſtinctione caplo pᵒ panis eſt.dicit ꝙ ſuba panis deſinit eſſe cõſecratione ſubueniente.⁊ cetera ibidem. Non eſt igiẗ cõtra catholicã fidẽ dicere ꝙ in ſacramẽto altaris panis ſuba corrũpiẗ ſiue deſtruitur.

¶ Cũ igitur deus cõſeruet in eodẽ loco accidentia deſtruendo ſbam.nõ erit impoſſibile ſibi conſeruare ſbam in eodẽ loco accidens corrumpendo ⁊ ſic erit ſubſtantia quanta ſine tali accidente.

Item ſi deus deſtrueret medietatẽ cuiuſlibet accidẽtis abſoluti informantẽ medietatẽ vnã vnius ligni.⁊ conſeruare aliã medietatem accidentis informãtem aliã medietatem illius ſubſtãtie.ille due partes diſtarent ⁊ tñ vna iſtarum careret omni accidẽte informãte eam. Ex quo ſequitur ꝙ pars ſubſtantie põt diſtare a parte ſubſtãtie ſine accidente informãte eã.⁊ per conſequens poterit ſubſtãtia eſſe ꝙta ſine quantitate addita ſibi. ¶ Itẽ non maiorẽ cõtradictionem includit ꝙ ſubſtantia habens partes diſtinctas realiter natas diſtare localiter ſine omni accidẽte addita ſibi in aliquo diuiſibili.ita ꝙ tota ſit in toto loco ⁊ ps in parte ꝙ aliqua ſubſtantia carens omni parte tali ſit in aliquo loco diuiſibili.ita ꝙ tota in toto loco ⁊ tota in qualibet parte. Sed angelus carens omni parte integrali ſine omni accidente abſoluto addito ſibi põt eẽ totus in aliquo loco diuiſibili ⁊ totus in qualibet parte.igitur nõ eſt cõtradictio ꝙ aliqua ſubſtãtia habẽs partes natas diſtare localiter ſit tota in toto loco diuiſibili ⁊ pars in parte ſine quãtitate aliqua addita ſibi. Ex quo ſequitur ꝙ erit circũſcriptiue in loco ſine quantitate addita ſibi. Cõfirmatur hec ratio.nõ magis includit contradictionẽ ſubſtantiã corporeã eſſe in loco modo ſibi conuenienti ſine omni re addita ſibi ꝙ ſubſtantiam incorporeã eſſe in loco modo ſibi cõuenienti. Proprius autẽ modus eſſendi in loco cõueniens ſubſtãtie incorporee eſt eſſe in loco diffinitiue. Sed ſubſtãtia incorporea põt eſſe in loco diffinitiue ſine omni re abſoluta addita ſibi ⁊ ſic erit ꝙta ſine oĩ re abſoluta addita ſita ſibi. Nullã igitur ut videẗ cõtradictionem includit ꝙ aliqua ſubſtãtia ſit quãta ſine omni re accidente abſoluto addito ſibi.

¶ Quod eadem concluſio que prius videtur ſequi ex dictis aduerſariorum. Cap. XXVII.

Preter rõnes priores poſſunt alique adduci ptim fundate in dictis alioꝝ doctoꝝ catholicoꝝ negantiũ tñ predictã cõcluſionẽ. Videẗ eni illa ꝓpoſitio ſequi ex dictis aliquoꝝ aduerſarioꝝ.oĩs res abſoluta exiſtens ſub aliquo accidẽte abſoluto per iformationẽ ita ꝙ totũ ſubm ſit ſub toto accidente.⁊ pars ſub parte.põt per diuinam potentiã coexiſtere eidem ſine informatione ⁊ inherentia illa.patet. Nam ſm multos negãtes ſubſtantiã poſſe eſſe quãtã ſine accidẽte iherẽte ſibi.

reſpectus extrinſecus adueniēs ſibi pōt auferri extremis manētibus. ⁊ ſm eos reſpectus inherētie accidētis ad ſubm eſt reſpectus extrinſec⁹ adueniēs. igit nō icludit ꝯdictionē ſbam ⁊ iſtā rē quā dicunt quātitatē manere ſine reſpectu tali īherētie. Sꝫ hoc poſito tota ſba coexiſtit toti illi quātitati que eſt accidēs. Igit ſicut illa quātitas hēt ptē diſtantē a pte. ſic iſta ſba hēbit ptē diſtantē a pte ⁊ ita ſba eſt quanta ſine ꝗtitate īformāte eā. ¶ Sed poſſunt dicē ꝙ ablato reſpectu inherētie ꝗtitatis ad ſbam ſba non erit pñs ꝗtitati: ita ꝙ tota ſit pñs toti ꝗtitati ⁊ ps parti non poſſunt ſic euadere. Nā ſm eoſdē reſpectus pñtialitatis ſubſtantie ad ꝗtitatē eſt ꝑor reſpectu īherētie quātitatis ad ſbam. ⁊ reſpectus pñtialitatis partis ſubſtātie ad partē ꝗtitatis eſt ꝑor reſpectu inherētie ptis ꝗtitatis ad partē ſubſtātie. Quod poteſt ꝓbari per hoc ꝙ impoſſibile eſt ꝙ ſit reſpect⁹ inherētie ꝗtitatis ad ſbam ſine reſpectu pñtialitatis ꝗtitatis ad ſbam ⁊ per conſequēs ſine reſpectu pñtialitatis ſubſtantie ad quātitatē: qꝛ ille pñtialitates mutue ſm ꝓncipia eoꝝ ſūt ſimnā. Sed reſpectus pñtialitatis pōt eſſe ſine reſpectu inherētie. Multis eni eſt ſba pñs uel eē pōt que non informāt uel inherēt ſibi. ſed ſm eos per diuinā potentiā prius pōt eſſe ſine poſteriori. nō igit includit ꝯdictionē ꝙ cōſeruet reſpectu pñtialitatis totius ſubſtātie ad totā quātitatē iſtā que ponit accidens inherens ſibi ⁊ reſpectus pñtialitatis ptis ſubſtātie ad illam ptē ꝗtitatis ſine reſpectu inherētie quātitatis ad ſbam ⁊ ſine reſpectu inherētie ptis quātitatis ad ptē ſubſtātie: quo poſito tota ſba eſt pñs toti quātitati ⁊ pars ſubſtātie eſt pñs parti quantitatis ſine reſpectu inherētie. Et per ꝯñs ſine hoc ꝙ ſba informet quātitate: ⁊ ſic habebit illa ſba partē diſtātē a pte ſine quātitate informāte eā ⁊ per ꝯñs erit quāta ſine ꝗtitate informāte eā. Nulla eni res per ſe vna habet partem extra ptē ⁊ partē diſtantē a pte niſi ſit quāta. Itē reſpect⁹ pñtialitatis ſubſtātie ad ubi ſm iſtos nō depēdet ex reſpectu inherētie ꝗtitatis ad ſuū ſbm qꝛ deſtructo reſpectu inherētie quātitatis ad illā ſubſtātiā adhuc poterit illa ſba eſſe pñs loco: ⁊ eadē rōne reſpectus pñtialitatis ptis ſubſtātie ad partē loci nō dependet ex reſpectu inherētie ptis quātitatis ad ptes ſubſtātie: ⁊ tñ ſm eos omne qđ non dependet ab alio pōt cōſeruari per diuinā potentiā ſine alio. Poterit igit reſpectus pñtialitatis totius ſubſtātie ad totū locum ⁊ partis ſubſtātie ad partē loci cōſeruari ſine reſpectu inherētie ꝗtitatis ad ſbam. quo facto ſba ipa erit pñs toti loco. ⁊ ps pti. ⁊ per ꝯñs erit circunſcriptiue in loco ⁊ tñ nō informabit aliq̄ quantitate que ſit res abſoluta diſtincta realiter a ſubſtātia. Subſtātia ergo erit quanta ſine quantitate.

¶ Q ſubſtantia eſt quanta per ſuas partes ſubſtantiales ſine omni quantitate que ſit res diſtincta realiter a ſubſtantia ⁊ qualitate. Cap. XXVIII.

r Eſtat poſt hoc oſtēdere ꝙ nō ſolū ſubſtantia pōt eē quāta ſine quātitate addita ſibi. ſed et ꝙ ſba eſt quāta per ſuas ptes ſbales ſine omni quātitate que ſit alia res abſoluta diſtincta realiter a ſuba ⁊ q̄litate. Quod p⁹ perſuadet ſic. fruſtra fit per plura qđ pōt fieri per pauciora hoc eni eſt ꝓncipiū qđ negari nō debet: qꝛ nulla pluralitas eſt ponēda niſi per ratiōnē uel per experientiā uel per auctoritatē illius qui non pōt falli nec errare poſſit cōuinci. Sed ex quo ſuba pōt eſſe quanta ſine quātitate diſtincta a ſba ⁊ qualitate. nec per rationē nec per experientiā poteſt cōuinci ꝙ ſit talis quātitas alia. Nec hoc inuenit expreſſum ab auctore aliq̄ qui nō pōt errare. qꝛ non inuenitur a deo fuiſſe reuelatū igitur nō eſt neceſſe ponere quātitatem talem. Et ita fruſtra poneret. omnia eni que poſſent ſaluari per talem rē poſſunt ſaluari ſine ea: ⁊ per hoc ꝙ ſubſtātia habens ptes ſubſtātiales diſtinctas realiter natas diſtare localiter. que partes tam ſubſtātie ꝙ qualitatū virtute cauſe efficiētis ⁊ finalis ſicut in eſſe ꝓducunt ita fiunt diſtātes. Eadem eni virtute qua diuerſe partes ſubſtātie ⁊ q̄litatis de nō eſſe ꝓcedunt ad eē: etiā in diſtinctis locis capiunt eē. Et ideo ſicut nihil ꝑter cauſam efficientē finalē formalē ⁊ mālem neceſſario requirit nec preexigit ad hoc ꝙ ſubſtātia ⁊ ptes ſubſtantie de nō eē ꝓducant ad eſſe: ita ēt nihil ꝑter predictas cauſas requirit neceſſario ad hoc ꝙ vna pars ſubſtātie ſit extra aliā partē uel diſtet ab alia pte. Mirum eni videret ꝙ vnū accidens poſterius ſubſtātia ⁊ ptibus eius poſſet facere vnā partē ſubſtantie extra aliam partē ⁊ tamen cauſe eſſentiales rei nō poſſent hoc facere ſine accidēte tali. non eni ad diſtantiā partiū illarū requirit accidens tale cū due ſubſtantie poſſunt diſtare ⁊ ſi eſſent ab omnibus accidētibus ſeparate. Nec ad hoc ꝙ ille due partes conſtituunt ad hoc totū requirit accidens tale: cū nulla videatur rō quare partes priores nāliter omni accidēte non poſſunt cōſtituere totū cuius nate ſunt eē partes ſine accidente. Ex qbus omnibus colligit ꝙ quātitas de genere accidētis nec requirit ad diſtantiā localē illorū que nate ſunt cōſtituere vnā ſubam abſqꝫ tali accidēte. ¶ Ex quo patet ꝙ omnia que poſſunt ſaluari poſita tali quantitate ſine ea eque bene ſaluari poſſunt. Ita eni ſaluabitur ꝙ partes ſubſtātie ⁊ qualitates informantes ſubam diſtant localiter ⁊ ꝙ tam ſubſtātia ꝙ qualitates ſunt quāte ꝙ habent partē extra partes ſine tali quātitate per hoc ꝙ cauſe eſſentiales producunt partes ſubſtātie ⁊ qualitatū in locis diſtinctis: ſicut ſi ponat talis quantitas cōſequens ſubſtantiā iam productā. Quis enim prohibet deū producere vnā ſubſtantiā uel qualitatē ſine omni accidente diſtincto a ſubſtātia ⁊ qualitate. ⁊ quis pōt prohibere deū ponere vnā partem illius ſubſtātie uel qualitatis extra aliā abſqꝫ diſſolutione illius ſubſtantie uel qualitatis abſqꝫ re alia abſoluta diſticta realit' ſi poſſit hoc facere mediāte tali re diſtincta. hoc enim videt nimis artare diuinā potētiā dicere ꝙ vna re ꝓducta a deo habente partes diſtinctas realiter deus nō poſſit facere diſtare localiter niſi dando eis rem noua. uel niſi vnitatem earū rumpat uel diſſoluat. ¶ Item ꝙ ſubſtantia ſit quāta per ſuas partes ſubſtantiales intrinſecas ſibi oſtendo. Illud qđ per partes ſuas intrinſecas eſt in loco circunſcriptiue per ſuas partes intrinſecas eſt ꝗtum. quia oſtenſum eſt prius ꝙ omne qđ eſt circunſcriptiue in loco eſt quantū. Omnis autem ſubſtantia materialis per ſuas partes ſubſtātiales eſt in loco circunſcriptiue. quia ſicut oſtenſum eſt prius omnis ſubſtantia materialis que eſt extēſa per ſuas partes eēntiales eſt preſens loco: ita ꝙ tota ſubſtantia eſt preſens toti loco. ⁊ pars ſubſtātie eſt preſens toti loco: ſed omne tale eſt circunſcriptiue in loco. ⁊ ita omnis eius ſubſtātia per partes ſibi intrinſecas eſt quanta. Nec ualet dicere ꝙ ſubſtantia nō habet ptes niſi per quantitatē que eſt res diſtincta a ſubſtantia. nam ſubſtantia nō dependet ab aliquo ſuo accidente nec per conſequens partes ſubſtantie depēdent a ptibus accidentis. Si igitur quātitas ſit accidēs ſubſtātie partes ſubſtātie nō depēdēt nec a quātitate nec a ptibus

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

quãtitatis. ⁊ ita ſb̃a hẽt ptes nõ per q̃titatẽ. Q̃ȯ cõfirmat: nã per idẽ hẽt res eſſe ⁊ eẽ diſtinctũ. per illud igit per qȯ ſunt ptes ſb̃ſtãtie per idẽ ẽt diſtinguũtur. ſed ptes ſb̃ſtãtie nõ ſunt per q̃titatẽ. igit nec diſtiguũtur per q̃titatẽ. nõ igit ſb̃a hẽt ptes per q̃titatez que eſt alia res a ſb̃a. Item ſi q̃titas ſit alia res a ſb̃a. igit nõ faciet ptẽ ſubſtãtie diſtare a pte ſubſtãtie niſi ſit cã efficiẽs uel finalis: ſed cãlitas efficiẽtis uel finalis faciẽs ptes diſtare nõ excludit q̃n illa res per ptes ſuas ĩtriſecas ſibi ſit q̃ta. cũ eni deus tanq̃ cã efficiẽs ⁊ finalis faciet ptes cuiuſcũq; q̃titatis diſtare: nulla q̃titas per ptes ſuas eẽt q̃ta nec hñs ptẽ extra ptez. Ex quo patet ꝙ q̃tũcũq; ſubſtãtie illi que hẽt ptẽ extra ptem eſſet addita vna q̃titas alia: adhuc illa ſb̃a per ſeipſam ⁊ per ptes ſuas intriſecas eẽt quãta. ſic̃ ptes ſubſtãtie ſeipſis ⁊ pro nihil aliud niſi per ſuas cãs extrinſecas. puta efficientẽ ⁊ finẽ diſtant localiter. Nec ſufficit dicẽ ꝙ q̃titas que eſt accidẽs eſt cã formalis q̃re ſuba eſt q̃ta ſicut albedo eſt cã formalis quare aliquid eſt albũ. hoc nõ ualet. q2 oſtenſum eſt ṗus ꝙ oĩs res vna nũo hñs ptem diſtantẽ localiter uel ſitualit̃ a pte eſt q̃ta. Iſtud igit per qȯ res nec eſt vna nũo nec per qȯ ptes rei diſtant ſitualiter nõ eſt cã formalis q̃re res illa eſt q̃ta. Quantitas aũt que eſt accidẽs nõ eſt illud per qȯ formaliter ſuba eſt vna nũo per idem eni ſuba ⁊ eſt vna nũo. Nullũ aũt accidens eſt cã formalis q̃re ſuũ ſub̃m eſt nec erit igit cã formalis q̃re ſub̃m ſuũ eſt vnum. Nec q̃titas ẽt eſt cã formalis per quã ptes ſubſtãtie diſtãt ſitualiter ſic̃ aliq̃d eſt album per albedinẽ. Tũc eni ſicut impoſſibile eſt ꝙ aliq̃ ſint alba ſine albedine ſiue ſint ſepata ab inuicẽ ſic̃ quedã tota per ſe exiſtẽtia. ſiue ſint ptes conſtituentes aliqȯ totũ. ita ipoſſibile eſt ꝙ ille res que mõ diſtãt ſitualit̃ per q̃titatẽ que eſt accidẽs: ſicut corpus eſt albuz per albedinẽ. diſtarẽt ſitualiter uel localiter ſine tali quãtitate ẽt ſi eẽnt ſepata ab inuicẽ ⁊ eſſent quedam tota nõ faciẽtia vnũ totũ. qȯ eſt falſum. Poſſet eni omnipotẽtia dei ṗ° diuidẽ lignũ in duas ptes ⁊ ponẽ vnaz illarũ in angliã aliã aũt hic in romã ⁊ poſtea ſeparare illa ab oĩbus accidẽtib᷒ ſuis abſolutis. quo facto illa diſtarẽt localit̃ ⁊ tñ nõ hr̃et talẽ q̃titatẽ: q2 ſepata ſũt ab illa per caſum. Ex q̃b᷒ patet ꝙ ptes ſb̃ſtãtie nõ diſtarẽt per talẽ q̃titatẽ ſicut corpus eſt albũ albedine.

¶ Probatio eiuſdẽ cõcluſionis que prius per argumẽta ſumpta a dictis doctoꝝ catholicoꝝ. Cap. XXIX.

s Aſperioribus rõnibus adducẽde ſunt alie ptim fundate in dictis alioꝝ doctoꝝ catholicoꝝ. qui tñ ponunt talẽ q̃titatẽ mediã inter ſb̃az ⁊ q̃litatẽ. Dicit eni quidã doctor ⁊ pbabile reputo. q2 nihil uolo negare a dei potẽtia. cũ plus poſſet facere q̃ nos cogitare uel itelligẽ. niſi viderim euidentẽ cõtradictionẽ ſequi. Dicit eni doctor ille. ſ. ſcotus li° 4° di. xª. q. 4ª. Q̃ȯ infinita dei potẽtia poſſet cõſeruare corpus chr̃i ſub ſpecie panis ſacr̃aliter abſq; hoc ꝙ in celo uel alibi hr̃et eſſe localiter ⁊ circũſcriptiue. Ponatur igit ꝙ corpus chr̃i ſit ſub ſpeciebus ſacr̃aliter. ⁊ deſinat in celo eẽ localit̃ ⁊ nullibi incipiat eẽ localiter ⁊ circunſcriptiue. quo facto quero aut illa q̃titas que ṗus erat diſtincta a ſuba ⁊ q̃litate manet aut nõ manet ſed corrũpit̃. Nõ põt dici ꝙ illa q̃titas eſt deſtructa. Nã ſm eos ibidẽ. abſolutũ nõ uariat̃ ad uariationẽ reſpectiui. ⁊ per ↄñs nec abſolutũ deſtruit̃ per uariationẽ reſpectiui. Ubi aũt in celo nõ eſt niſi reſpect᷒ ſm eoſdẽ. igit nõ pp hoc ꝙ corpus chr̃i ceſſet eẽ in celo localiter: opꝫ ponẽ ꝙ aliq̃ res realiter deſtruat̃. Remanet igit oĩs res abſoluta que ṗus erat. ⁊ ſic remanebit q̃titas illa. Cũ igit ſm eos illa ſuba eſt q̃ta per illã quãtitatẽ ſicut corpus eſt albũ per albedinẽ: ſicut impoſſibile eſt ⁊ ↄ̃dictionẽ includit ꝙ aliqȯ corp᷒ ſit in formã albedine iherẽte ſibi ⁊ tñ ꝙ nõ ſit albũ. Ita ipoſſibile eſt ꝙ illa ſuba ſit informatũ illa q̃titate inherente ſibi niſi ſit quãta. Oportet igit iſtũ dicẽ ꝙ illud corpus chr̃i poſito ṗori caſu uere ⁊ realiter eẽt illa q̃titate q̃tũ. Sed ꝙ hoc nõ debeat cõcedi perſuadeo ṗ° ſic. Illud qȯ nõ hẽt partẽ diſtantẽ a pte nõ eſt quãtũ. ſed poſito ṗori caſu ſuba corporis chr̃i nõ habet ptẽ diſtantẽ a pte. q2 ſi ſic eũ illud corpus coexiſtat ſpeciei panis. ſequit̃ ꝙ diſtincte ptes corporis coexiſtunt diſtinctis ptibus illius ſpeciei. Probatio cõſequentie. Nã ſi ptes corporis chr̃i diſtãt localiter accipio illas duas puta. a. ⁊. b. Tũc quero de. a. aut coexiſtit toti hoſtie ⁊ cuilibet pti. eadẽ rõne. b. coexiſtit toti hoſtie ⁊ cuilibet pti ⁊ per poſitũ. corpus chr̃i nõ eſt alibi q̃ ſub ſpecie panis. igit cuicũq; coexiſtit vna pars eidẽ coexiſtit alia. ⁊ per cõſequẽs nõ ſunt diſtincta localiter. Si aũt dicas ꝙ. a. coexiſtat vni parti hoſtie ⁊ nõ alteri. ⁊. b. coexiſtit alteri pti ⁊ nõ illi. ⁊ ita diſtincte ptes corpis chr̃i coexiſterent diſtinctis ptib᷒ ſpeciei panis qȯ falſum eſt: q2 ex illo ſequit̃ ꝙ nõ totũ corpus chr̃i eẽt in q̃libet pte hoſtie. imo in nulla pte hoſtie eſt totũ corpus chr̃i. Etiã ſequit̃ corpus chriſti eſſe in loco circũſcriptiue. que omnia ſunt falſa. Relinquitur igit ꝙ illo caſu poſito corpus chr̃i nullibi hr̃et partẽ diſtantẽ ſitualiter a pte. Nec hr̃et ptẽ extra ptem ⁊ per ↄñs nõ eſſet quãtũ qȯ eſt ꝓpoſitũ. Sed ad illa ⁊ cõſimilia innuũt ipſi vnã reſponſionẽ dicẽtes ꝙ poſitio que eſt differẽtia quantitatis neceſſario eſt in q̃to. uel eſt in quãto cõtinuo permanẽti. ⁊ illaz oportet ſaluare in ꝓpoſito quo ſcilicet dicit ordinẽ partiũ in toto. Nec eſt eni bene intelligibile aliq̃d eſſe quantum dimenſiuũ quin ſit ſignare in toto ordinez huius partis ad aliã ſm quãtitatẽ interiacentẽ. ¶ Poſitio aũt que ponit̃ a quibuſdã predicamentuz aliud dicit. Preſuppoſito eni ordine partiuz in toto ponit ultra ordinẽ partiũ ad locũ ſiue ad ptes loci uel locantis. hoc eſt dictu ꝙ ptes coextendant̃ ptibus ſicut totuz dicit̃ ṗmo cõmẽſurari toti loco in quo hẽt ſuum ubi ita ꝙ poſitio predicamẽtũ preſupponit poſitionẽ differẽtiã quãtitatis: ⁊ ſpecificat ubi. ⁊ hanc poſitionez poſſibile eſt deũ ſeparare a quãtitate manẽte poſitione ṗma. nõ ſolũ per negationẽ ubi: ſicut poſſet facẽ aliquod corpus extra vniuerſum. ⁊ tũc nõ hr̃et illam ſecũdã poſitionẽ: q2 nõ hr̃et aliquod cõtinens cuius ptibus ptes cõtenti cõmẽſurarẽtur. Sed poſito etiã termino cui p̃ſenti poſſet fieri cõmẽſuratio ſiue coextenſio alteri corpori. poſſibile eſt deũ ſm ſeruare quãtum ⁊ coexiſtẽtiã eius ad quãtũ. ⁊ tamẽ ſine illa coextenſione ptiũ vnius ad ptes alterius quã dicit illa poſitio 2ª. Iſta ſunt ſubtiliter dicta. nullus tñ amator ueritatis debet offendi ſi cã ueritatis inq̃rende ⁊ exercitij impugnent̃. Si eni uera ſũt expedit audire obiectiones ut ſoluant̃ ut ſic ueritas clarius inoteſcat. Si falſa ſunt expedit ut cõmunicant̃. Q̃ȯ aũt illa reſpõſio nõ ſit ſufficiẽs ṗmo poteſt perſuaderi ſic. Si poſitio que eſt differẽtia quãtitatis dicit ordinẽ partiũ in toto ⁊ ſufficiẽs eſt ad hoc ꝙ aliqȯ ſit q̃tũ. quero qualis eſt ille ordo ptiũ in toto. aut eſt ordo ptiũ ſitualis ita ꝙ vna ps eſt ſupior ⁊ alia iferior. vna ante ⁊ alia retro. vna uerſus oriẽtẽ. alia uerſus occidẽtẽ. Aut eſt ordo pfectionis. q2 ſcilicet vna ps eſt pfectior ⁊ alia impfectior. Aut eſt ordo toti᷒ ⁊ ptis ſic̃ oculus eſt ps

capitis. Aut eſt ordo cãlitatis: qꝛ vna pars eſt cã alte
rius. Aut eſt ordo originis uel nãe: qꝛ ſi vna pars priꝰ
ꝓducit̃ uel eſt priꝰ in reꝝ nã ꝙ̃ alia. Alio enim mõ nõ
video ꝙ poſſit itelligi ordo partiũ in toto importatꝰ
per poſitionẽ que eſt dĩia q̃titatis. Si primꝰ ordo .ſ.
ſitualis manifeſtũ eſt. ꝙ ille nõ põt eẽ ſine locali diſtã
tia ꝑtiũ: ⁊ ita nunq̃ eſt ad q̃tũ niſi ꝑtes ſitualit̃ diſtẽt.
Cũ igit̃ poſito pͦ caſu ꝑtes corꝑis chͥi nõ diſtãt ſitua
lit̃. corpꝰ chͥi illo ꝯceſſo nõ erit q̃tũ. Aliꝭ aũt modiꝭ
nõ põt ordo ꝑtiũ in toto itelligi qui ẽ poſitio que eſt
dĩia q̃titatis. Nã q̃libet ordo ita poterit cõpetẽ ſbe
corꝑis chriſti ſi tota ſuba corꝑis chͥi eẽt ſeparata ab
oĩ q̃titate. qͦ eſt deo poſſibile facẽ ſꝫ illos. ſicut qñ ẽ
ꝯiũcta cũ q̃titate. Cõſeruata enĩ tota ſba corꝑis chͥi
abſq; hoc ꝙ ſit q̃ta. ita eẽt pars ſube ꝑfectior alia ſic̃
nũc eſt. nõ plus eſt ẽt vna pars nũc pars alterius. nec
plus ẽ vna ꝑs cã alteriꝰ. nec plus vna ꝑs prior nã alia
ꝙ̃ eſſet tũc: ⁊ ita patet ꝙ nullus ordo ꝑtiũ in toto põt
cõpetere partibꝰ ſube qñ eſt ꝯiũcta q̃titati quin poſſit
cõpetere qñ nõ eſt ꝯiũcta quãtitati ꝑter illũ ordinem
qui eſt ſitualis qui ſufficit ad hoc ꝙ ſit q̃tum. taliꝭ aũt
ordo partiũ req̃rit diſtantiã partiũ localeꝫ. ⁊ per ꝯñs
nihil eſt quãtũ ꝯtinuũ ꝑmanẽs: niſi ipm hẽat ꝑtes di-
ſtantes ſitualit̃. ¶ Itẽ oẽ quãtũ ſituatũ eſt longũ ſed
nullũ longũ eſt ſine diſtãtia locali uel ſituali partium.
Si igit̃ corpꝰ chͥi priori caſu poſito ſit q̃tũ opꝫ ꝙ ſit
longũ. Et per ꝯñs oportet ꝙ vna pars diſtet ab alia.
⁊ ꝙ vna ſit ex̃ aliã. qͦ nõ eſt uerũ retento caſu priori.
¶ Itẽ oẽ quãtũ eſt extenſum. ſꝫ nihil eſt extẽſum niſi
vna pars diſtet ab alia ⁊ ſit ex̃ aliã. nõ enĩ ad extẽſio-
nẽ ſufficit pñtia alicui rei quãte: tũc enĩ aĩa itellectiua
eẽt quãta cũ coexiſtat ⁊ ſit pñs toti corpori ⁊ cuilibet
parti eiꝰ. Cõſtat itaq; ꝙ ſi corpꝰ chͥi eẽt q̃tũ in ſacro
altaris retẽto pͥmo caſu. hẽret partẽ ex̃ partẽ: qꝛ uere
eẽt extẽſuꝫ. ⁊ ita hẽret poſitionẽ que dicit ordinẽ par
tiũ in loco. ¶ Itẽ oẽ q̃tũ ꝯtinuũ ⁊ ꝑmanẽs vnitũ eſt
figuratuꝫ. ad figurã aũt req̃rit ordo ꝑtiũ in loco ſi ſit
pñs loco. nec ſufficit aliq̃s alius ordo partiuꝫ in toto
ad figurã. qͦ patet ex hoc. Nam facta ſola mutatiõe
locali partiũ poſſibile eſt figurã mutari. Si enim oẽs
ꝑtes corporis humani mutarent̃ localit̃. ita ꝙ venter
poneret̃ ſuꝑ caput uel pedes ſupra uentreꝫ: uel fieret
aliq̃ talis mutatio localis partiũ manifeſtũ eſt ꝙ mu-
taret̃ figura: ⁊ tñ nõ eẽt niſi alius ordo partiũ in loco
uel diuerſa poſitio ſitualis. Et ita manifeſte patet ꝙ
ordo ſitualis partiũ req̃rit ad figurã. vñ ſi ꝑtes nõ di-
ſtarẽt localit̃ manifeſtũ eſt ꝙ non eſt ibi figura aliqua.
Si enĩ deus per ſuã oĩpotentiã erraret de nouo ſbãꝫ
ligni cũ oĩbꝰ accidẽtibꝰ ſuis abſolutis ſub ſpecie paniꝭ
abſq; hoc ꝙ alicubi eẽt localiter qͦ eſt deo poſſibile
ſm illos. cuiꝰ queſo figure eẽt lignũ illud. Nõ poteſt
dari rõ q̃re plus ſit quadratũ ꝙ̃ triãgulare uel rotun-
dũ. Nec ẽt plus poſſet poni pedalis quãtitatis ꝙ̃ bi-
pedalis. nec poſſet rarefieri ⁊ ꝯdenſari. ⁊ eẽ aliq̃ñ ma-
ioris aliq̃ñ mioris q̃titatis. Nec poſſet poni ꝙ lignũ
eẽt rarũ uel denſuꝫ. cũ nõ poſſet dici ꝙ ꝑtes ꝓpinque
iacerẽt. cũ tñ ſm ſentẽtiã ſapiẽtis raruꝫ ſit illud cuius
partes ꝓpique iacẽt. Itẽ corpus homogeniũ uere eſt
quãtũ. ⁊ per ꝯñs uere hñs poſitionẽ que eſt dĩia q̃ti-
tatis. Sꝫ manifeſtũ eſt ꝙ partiũ homogeniaꝝ nõ eſt
ordo niſi ſitualiꝭ. Circũſcripto enĩ ordine partiũ taliũ
ſitualiũ nulla poterit eſſe prior alia: nec vna poſterior
alia cũ ſint oĩno eiuſdẽ rõnis. Nulla igit̃ poſitio ab il
la que eſt ordo partiũ in loco uel que eſt ordo partiuꝫ
ſitualis req̃rit ad hoc ꝙ ſit realr̃ q̃tuꝫ. vñ qui dicit ꝙ
ad hoc ꝙ aliqͦ ſit quãtũ ſufficit quidã ordo partium
in toto qui nõ eſt ordo partiũ ſitualis: opꝫ exprimere
qualis ſit ordo ille partiũ. Et vĩ ꝙ nullus poſſit aſſi-
gnari q̃n poſſit eẽ ſm eos iter ꝑtes ſubales circũſcri-
pta quãtitate tali. ¶ Ex ꝑdictis colligit̃ ꝙ ſi corpus
chͥi eẽt ꝑciſe ſub ſpecie panis ſacr̃aliter ⁊ nullibi loca
liter ⁊ circũſcriptiue nõ eẽt quãtũ alia quãtitate diſti
cta a ſuba ⁊ q̃litate. Si tñ uocet̃ q̃tũ oẽ vnũ nũo hñs
partes diſtinctas realr̃ natas diſtare localiter. ⁊ nataꝭ
ꝓduci ab agẽte nãli in diſtinctis locis. põt ꝯcedi ꝙ il-
lo caſu poſito corpus chͥi eẽt q̃tum. Itẽ per ꝑncipia
ꝑdictoꝝ oñdo ꝙ ſuba nãlis per ſuas partes ſubales
eſt quãta. Nã ſm eos ſicut tota ſuba eſt prior tota q̃
titate ita ꝑtes ſube ſunt priores partibꝰ q̃titatis. priꝰ
igit̃ ſunt ꝑtes ſube ꝙ̃ ꝑtes q̃titatiꝭ. Tũc quero aut in
eodẽ loco ſunt in illo priori aut in diſtictis locis. Nõ
in eodẽ loco: qꝛ nõ pluꝭ in vno ꝙ̃ in alio. Igitur in illo
priori ſunt in diſtictis locis: ſꝫ ſuba panis hñs partes
exñtes in diſtinctis locis circũſcribit̃ loco. Suba igit̃
in illo priori eſt q̃ta ⁊ ſuba per ſeipaꝫ: ⁊ per ꝑtes ſuas
intrinſecas eſt q̃ta. ¶ Itẽ oẽ qͦ per ſeipſuꝫ ⁊ per par
tes intriſecas ſubales circũſcribit̃ loco per idẽ eſt q̃-
tũ. Suba nãlis per ſeipſũ ⁊ per ꝑteꝭ intriſecaꝭ circũ-
ſcribit̃ loco qͦ patet ex pͥcipiꝭ eoꝝ. ¶ Naꝫ circũ-
ſcriptio paſſiua locati nõ eſt niſi q̃dã reſpectꝰ ſm eos.
Reſpectus aũt uariat̃ ad uariationẽ tã fundamẽti ꝙ̃
termini. ſm ſic opinãtes. Cũ igit̃ ſuba ⁊ quantitas di-
ſtinguũtur realr̃ circũſcriptio paſſiua qua circũſcribit̃
ſuba. ⁊ circũſcriptio paſſiua qua circũſcribit̃ quãtitas
erũt diſtincte. ⁊ ita alia circũſcriptiõe paſſiua eſt ſuba
in loco ⁊ alia q̃titas. ⁊ per ꝯñs ſuba ſeipſa ⁊ partibuꝭ
ſuis ſubalibꝰ circũſcribit̃ fundamẽtaliter loco ⁊ circũ
ſcriptione ꝓpa formalr̃ circũſcribit̃ loco. Sed illa duo
oĩbꝰ aliꝭ circũſcriptis ſufficiũt ad hoc ꝙ aliq̃d ſit q̃-
tum. igit̃ ſuba ſine q̃titate abſoluta diſtincta realr̃ eſt
quãta. Itẽ eſt alia diſtãtia localis vniꝰ partis ſube ab
alia ꝑte. Et alia diſtãtia vniꝰ partis quãtitatis ab alia
parte q̃titatis: qꝛ ex quo fundamẽtũ ⁊ terminꝰ ſũt di-
ſtincta vniꝰ reſpectꝰ ⁊ alteriꝰ ſm eos. opꝫ ꝙ reſpectꝰ di
ſtinguant̃. Iſte aũt diſtãtie diſtiguunt̃. Sed diſtantia
localis partiũ ꝯſtituẽtiũ aliqͦ totũ nõ põt eẽ ſine q̃ti
tate. igit̃ cũ priꝰ ꝑtes ſube diſtent localiter ꝙ̃ ꝑtes q̃ti
tatis ſicut priꝰ ſunt. Ita priꝰ erit ſubſtãtia quãta ꝙ̃ illa
q̃titas ponat̃ in eſſe. Ex premiſſis itaq; multiſq; aliꝭ
que ꝓpter breuitatẽ omitto poſſet alicui videri ꝙ q̃-
titas nõ eſt niſi extra poſitio partiũ faciẽtiũ vnũ totũ
ad quã extrapoſitionẽ diſtãtiũ localẽ ſiue ſitualẽ par
tiũ nõ req̃runt̃ niſi ꝑtes ille que diſtant ⁊ cauſe eſſen-
tiales intrinſece ſe hẽant cãs itrinſecas. ⁊ cauſe intrin
ſece. puta efficiẽs ⁊ finis. ⁊ ita per ꝯñs ꝑtes ſubſtãtie
faciẽtes vnũ pñt diſtare ſitualiter: ⁊ vna eſſe ex̃ aliaꝫ
virtute ſuaꝝ nãliuꝫ cauſaꝝ. ¶ Quãtitas aũt que eſt
res alia abſoluta a ſuba: nec eſt cã intriſeca nec extrin
ſeca illaꝝ partiũ: ꝓpt̃ qͦ ad illã extrapoſitionem ſiue
diſtantiã ſitualẽ partiũ nõ req̃rit q̃titas talis. ¶ Vñ
ex ꝑncipiꝭ multoꝝ poſſet ſic argui. Ad exiſtentiam
realẽ reſpectꝰ fundamẽtũ ⁊ terminꝰ ſufficiunt ⁊ cauſe
extriſece. ſm illos aũt diſtãtia ſitualis ꝑtiũ ſiue ex̃ po
ſitio partiũ ſube ultra ipas ꝑtes nihil addit niſi reſpe
ctũ qui nõ hẽt pro fundamẽto ⁊ termino niſi iſtaꝭ par
tes ſube. Poſitis igit̃ ipſis ꝑtibꝰ ſube ⁊ cauſis extri-
ſecis faciẽtibꝰ ipſas diſtare. ſufficiẽter ponet̃ ille reſpe
ctus. Si igit̃ req̃rit̃ ad illam diſtantiã partiũ ſubſtãtie
alia quãtitas que ſit alia res a ſuba illa q̃titas uel erit
fundamẽtũ uel terminꝰ illiꝰ reſpectus. qͦ nõ põt dari
ſicut oſtẽſum eſt. uel erit cã extrinſeca illiꝰ reſpectuꝭ. ⁊
per ꝯñs ſine ea põt poni relatio reſpectus. cũ quicq̃d

poſſit deus mediante cauſa ſcđa extrinſeca pōt deus
imediate per ſe. Sine igit̄ oī tali ꝗ̄titate diſtincta pōt
poni iſta extrapoſitio ſiue diſtātia ſitualis ꝑtiū ſub-
ſtātialiū. Sed poſita extrapoſitiōe ſine diſtātia locali
ꝑtiū uel ſituali habet̄ ꝗ̄titas. habet̄ ergo ꝙ aliqđ totū
hñs ꝑtē ex ꝑteꝫ ſine ꝗ̄titate tali poſſet eſſe ꝗ̄titas. ⁊
ita videt̄ ſupfluere oīs quātitas diſtincta a ſuba ⁊ q̄li
tate. Et multa p̄cedētia per que ꝓbatū eſt ꝙ ſuba pōt
eē quāta ſine ꝗ̄titate alia a ſuba pñt applicari ad pro
bandū ꝙ ꝗ̄titas pōt eē quāta ſine quātitate alia quo-
rū pertractationē cā breuitatis ꝑtrāſeo. ¶ Ex oib᷒
tñ p̄dictis elici pōt. ꝙ nulla eſt neceſſitas ponēdi ꝗ̄ti-
tatem aliā a ſb̄a ⁊ q̄litate: qꝛ ad hoc ꝙ tam ſuba ꝗ̄ q̄li
tas ſit quāta. ſufficit ꝙ virtute cauſarū eēntialiū ꝓdu-
cant̄ ſuba ⁊ q̄litates. Et ꝙ ꝑtes earū virtute earūdeꝫ
cauſarū ſine cuiuſcūqꝫ alteri᷒ ꝓductiōe in locis diſtin
ctis ꝓducant̄ ſiue ꝙ vna ꝑs extra aliā capiat eē. Nō
enim videt̄ alia res ad hoc ꝙ vna ꝑs ſube uel q̄litatis
extra aliā capiat eē. niſi ſit cā eius itrinſeca uel extrin-
ſeca. quātitas aūt talis non pōt poni cā intrinſeca nec
extrinſeca ſube ſiue q̄litatis. ⁊ ita hoc ꝙ vna ꝑs ꝓdu-
cat̄ extra aliā talis ꝗ̄titas nō req̄rit̄. fruſtra igit̄ ponit̄.

¶ De obiectionibus ꝯtra predicta. Caplm̄. XXX.

a D maiorē explanationē p̄dicto-
rū ſūt alique obiectio
nes ponēde. Qō eni oīs quātitas ſit alia res
a ſuba. a diuerſis diuerſe rōnes tam catholice ꝗ̄ phi-
loſophice adducunt̄. de q̄bus recitabo paucas: qꝛ ſi il
le potuerūt ſolui faciliter relique diſſoluent̄. ¶ Ar-
guit̄ tñ ſic. Si aliq̄ ꝗ̄titas nō eēt alia res a ſb̄a ſicut tē
ſuba panis cōuertit̄ in corp᷒ chr̄i. Sic ſil̄r aliq̄ ꝗ̄titas
ꝯuertit̄ in corp᷒ chr̄i. Itē ſicut panis ꝯuertit̄ in corpus
chr̄i. ita ſuba panis ꝯuertit̄ in quātitatē corporis chr̄i.
⁊ per ꝯñs quātitas corꝑis chr̄i virtute ſacramēti inci-
pit eē ſub ſpecie panis. Ex quo ſequit̄ ꝙ virtute ꝯuer
ſionis corpus chr̄i eēt quātū ⁊ localiter atqꝫ circūſcri
ptiue in ſacr̄o altaris qđ eſt falſum. ¶ Itē ſi aliq̄ ꝗ̄ti-
tas nō eēt diſtincta res a ſb̄a non maneret quātitas in
ſacr̄o altaris. ſicut nec manet ibi ſb̄a panis. qđ conſtat
falſum. ¶ Itē nullū accñs eſt idē realiter cū ſb̄a. oīs
aūt ꝗ̄titas accñs eſt qđ eē de intētiōe ſanctoꝝ ⁊ phi-
loſophorū eorū teſtimoniȷ̄s approbat̄. Dicit eni bea-
tus Aug᷒. 5. de trini. c. 4. in rebus creatis atqꝫ muta
bilibus ꝙ nō ſm̄ ſb̄am dicit̄ reſtat. ut ſm̄ accñs dicat̄
oīa eni accidūt eis que amitti pñt uel minui. ⁊ magni
tudines ⁊ q̄litates qđ dicit̄ ad aliq̄d ſicut amicitie ꝓ-
pinq̄tates ſilitudines eq̄litates ⁊ ſi qua hi᷒ ⁊ ſit᷒ ⁊ ha
bitus ⁊ locus ⁊ tp̄a. Itē idē in eodē libro. c. x°. In re-
bus que participatione magnitudinis magne ſūt q̄b᷒
aliud eſt eē aliud magnas eē ſicut magna domus. ma-
gnus mons. magnus aīus. In his igit̄ rebus aliud eſt
magnitudo aliud qđ ab ea magnitudine magnū eſt ⁊
prorſus hoc eſt magnitudo qđ eſt magna domus. Itē
ariſtoteles poſuit nouē p̄dicamēta accñtia: inter que
ꝗ̄titatē cōnumerat. ex q̄bus oībus patet ꝙ magnitu-
do eſt accñs ⁊ per ꝯñs eſt diſtincta a ſb̄a. Itē hoc qđ
eſt ꝯtra oēm opinionem doc. nō eſt tanq̄ catholicum
recipiēdū. ¶ Itē eſt ꝯ experiētiā: qꝛ cū ſb̄a corporea
diuidat̄ abſqꝫ alicui᷒ rei cōuerſione in illā efficit̄ mi-
noris quātitatis abſqꝫ alicui᷒ ſue partis amiſſione. qđ
eē nō poſſet ſi ꝗ̄titas nō eēt res alia a ſb̄a diſticta rea
liter. ¶ Itē in diuerſiȷ̄s ſubſtātiȷ̄s differētib᷒ ſp̄e eſt ea
dem ꝗ̄titas ſpecie. nō eſt eni lōgitudo ſine latitudine
alia ſpecie in pugillo aeris ⁊ ignis. qđ nō eēt veꝝ ſi lō
gitudo nō eēt diſtincta realiter a ſb̄a. Itē ꝙ nulla ꝗ̄ti-
tas ſit eadē realiter cū q̄litate oñdit̄. Nam ſm̄ philo
ſophum q̄litas nō eſt ꝗ̄ta niſi per accñs. ſi eniꝫ q̄litas
eēt eadē cū ꝗ̄titate tūc per ſe ⁊ ſine addito eēt quāta.
¶ Itē ipoſſibile ē nāliter vnū corp᷒ qđ eſt ꝗ̄titas eē
ſimul cū alio corpore qđ eſt quātitas: qꝛ dimenſiones
mutuo ſe expellūt: ſed q̄litas ſimul eſt cū ſb̄ſtātia. Si
igit̄ quātitas eēt indiſtincta realiter a q̄litate ⁊ aliqua
eēt indiſtincta a ſubſtātia realiter. due quātitateſ eēnt
naturaliter ſimul. ⁊ ita due ſoliditates ſiue ꝓfundita-
tes ⁊ due lōgitudines ⁊ due latitudines eſſent ſimul
imo multo plures ꝗ̄ due. Quia qua rōne albedo ha-
beret ſuā quātitatē. eadē rōne ſapor haberet ſuā. ⁊ ca
lor ſuā ⁊ humiditas ⁊ ſiccitas ſuā ⁊ ſic de aliȷ̄s. Et ita
tot corꝑa eēnt lōga lata: lata ⁊ ꝓfunda. q̄litateſ ſūt ſi-
mul ⁊ ita in ſacr̄o altaris multa corpora eēnt. quo cō
ceſſo pōt queri quō ille q̄litates remanentes in ſacr̄o
altaris manēt ſimul q̄ñcūqꝫ mouentur. Ex quo nulla
earū eſt in alia tanq̄ in ſb̄o nec oēs ſunt in vno aliquo
ſb̄o. ſi ꝗ̄titas nō ſit vnica ⁊ ſb̄m earuꝫ. Sic igit̄ videt̄
ꝙ ꝓpter p̄dicta ⁊ alia opꝫ ponere quantitatem diffe-
rentem a ſubſtantia ⁊ qualitate.

¶ Reſponſio ad predictas obiectiones per ſequentia
capitula. Caplm̄. XXXI.

q Uod autem oēs ille rationes
nō coicant ſuffi-
ciēter ꝙ ſit alia quātitas diſtincta realr̄ a ſub
ſtātia ⁊ q̄litate. Nūc reſtat oñdere. Qñ eni p̄mo de-
ducit̄ ad hoc incōueniēs ꝙ aliqua quātitas ꝯuertitur
in corpus chr̄i. ¶ Prio pōt dici ꝙ illius oppoſitū in
ſcriptura ſacra nō iuenit̄. Nunq̄ eni legi in ſcripturis
ſacris. nec in iure canonico. nec in aliquo ſcripto au-
ctētico. ꝙ quātitas nō ꝯuertit̄ in corp᷒ chr̄i. Utrū eni
quātitas ꝯuertit̄ in corpus chr̄i: uel nō ꝯuertat̄ nullaꝫ
penituſ faciūt mentionē. ſicut nec utrū quātū ꝯuertat̄
in corp᷒ chr̄i: ꝗ̄uis aliq̄ quos negare eſt licitū: qꝛ mu-
tuo ſe reprobāt aſſerāt ꝙ ꝗ̄titas nō ꝯuertit̄ in corp᷒
chr̄i. ¶ Scđo ꝗ̄uis nō inueniat̄ ꝙ ꝗ̄titas nō ꝯuertit̄
in corpus chr̄i. nō opꝫ ꝯcedere ꝗ̄ quātitas eſt alia res
a q̄litate ⁊ ſubſtātia. modus eni ſignificādi poſſet ipe
dire p̄dicationē ꝗ̄titas ꝯuertit̄ in corpus chr̄i ſicut ſꝫ
multoſ. ꝗ̄uis humanitas nō ſit reſ diſticta realiter ab
hoie. tñ ꝯcedit̄ illa hō eſt albus. ⁊ negat̄ illa humani-
taſ eſt alba: nō qꝛ humanitas nō ſit reſ diſtincta realit̄
ab hoie. ſed qꝛ habet aliū modū ſignificādi. ſ. grāma-
ticalē uel logicalē hoc nomē humanitas ⁊ hoc nomē
homo. Qualiter aūt ſit poſſibile ꝙ predicatio ſit fal-
ſa ꝑꝑ diuerſos modos ſignificādi grāmaticales uł lo
gicales. ſine diſtinctione reꝝ importarū alibi oſtendi.
Tertio poſſet dici ꝙ quātūcūqꝫ hoc ꝯcederet ꝙ ꝗ̄ti
tas cōuertit̄ in corp᷒ chr̄i hoc tñ accidit ꝙ hec ſit ue-
ra ꝗ̄titas cōuertit̄ in corpus chr̄i. ⁊ frequēter illa ne-
gant̄ ab auctoritatib᷒ que per accñs ſunt ꝗ̄uis de vir
tute ſignificationis negari nō debeāt. Uñ quātūcūqꝫ
aliqua ꝗ̄titas nō eſt res diſtincta realiter a ſubſtātia
panis. tñ illa duo ſtant ſimul. Subſtantia panis con-
uertit̄ in corpus chr̄i. ⁊ ꝗ̄titas nō ꝯuertitur in corpus
chriſti. Sicut ſm̄ multos fundamentum ⁊ relatio nō
ſunt res diſtincte ⁊ per ꝯſequens albedo ⁊ ſimilitudo
nō ſunt res realr̄ diſtincte. ⁊ tñ illa duo ſtant ſimul al-
bedo eſt. ⁊ ſilitudo nō eſt. Qualiter aūt nō obſtāte ꝙ
aliqua ꝗ̄titas nō ſit res realr̄ diſtincta a ſuba pōt hec
eē uera. Subſtantia panis ꝯuertit̄ in corpuſ chr̄i: hac
exiſtēte falſa quātitas ꝯuertit̄ in corp᷒ chr̄i pōt ſic de-
clarari. Quāuis quātitas aliq̄ non ſit alia res a ſuba.
tñ hoc nomē quātitas ꝯnotat ꝑtē vnā eē ex aliā. ſiue
vnā partē diſtare ab alia. hoc nomē aūt ſubſtātia nō
cōnotat vnā partē diſtare ſitualiter ab alia parte. Et

ꝓpterea nō video ꝙ ↄcludat ↄtradictionē. ꝙ hec ſit
uera. ſba panis cōuertit in corpus chri. hac exñte fal
ſa. ſba panis habēs ptē diſtantē a pte cōuertit in cor
pus chri: immo pōt eſſe falſa. alia exñte uera ꝗa pōt
ĩplicare falſum. ſcilicet vnā ptē panis diſtare ſitualit
ab alia pte. Un̄ ſi deus qui oīa pōt facere ſcḋm panis
eſſe alicubi ꝓciſe illo mō quo corpus chri eſt ſub ſpe
cie panis ita ꝙ nulla ſba illius panis nullibi eēt loca
liter nec circūſcriptiue. tunc eſſet hec uera. illa res eſt
ſba. ⁊ hec falſa. illa res eſt ſba hñs partē diſtātē a pte.
¶ Et ſi tūc deus illā ſbam conuerteret in corpꝰ chri
qḋ poſſe fieri a deo nō reputo a chriano debē negari
hec eſt uera. ſba panis eſt cōuerſa in corpꝰ chri. ⁊ hec
falſa pp ĩplicationē. ſba panis hñs ptē diſtantē a pte
ſitualr ↄuertit in corpus chri. ⁊ per ↄñs eius oppoſi
ta eſt uera. Subſtātia panis hñs partē diſtantē a pte
nō ↄuertebat in corpus chri. Ex qua ſequit illa quāti
tas nō ↄuertit in corpus chri. ¶ Patet ergo ꝙ ꝗuis
illa ſit uera mō. ſba panis hñs partē diſtātē ⁊ cetera.
Poterit tamē illa eſſe uera. ſba panis ↄuertit in cor
pus chri. illa exñte falſa. ſba panis hñs ptē extra par
tem diſtantē a pte cōuertit in corpus chri. ⁊ per ↄñs
hac exñte uera hñs ptē diſtantē a pte nō conuertitur
in corpus chri. que negatiua poterit eē uera. pᵃ etiā
exñte falſa. uera pp iſtā cām ueritatis: ſcilicet ſba pa
nis nō hēt ptē diſtantē a pte. ⁊ ita faciliter pōt dici ꝙ
ꝗuis hec ſit mō uera. aliq̄ ꝗtitas nō eſt res diſtincta
a ſba panis: tñ hec poterit eē uera panis cōuertitur in
corpus chri. ⁊ per ↄñs hac exñte uera. ꝗtitas nō con
uertit in corpus chri. Et tota cauſa eſt qꝛ ꝗtitas hec
ſit mō uera ſba eſt res eadē realiter cū ꝗtitate aliq.
tñ hec poterit eē uera. ſba panis non eſt eadē res rea
liter cum quantitate. Sicut ꝗuis hec ſit mō uera. ſub
ſtantia panis eſt ſba habēs ptem diſtantē a pte tamē
hec poterit eſſe uera. ſba panis nō eſt ſba habēs ptē
diſtantē a pte. qꝛ ſequit ex illa poſſibili. Suba panis
non hēt ptē diſtātē a pte. et hac exñte uera panis eſt.
¶ Patet igit ex pmiſſis ꝙ hoc nomen ꝗtitas aliud
cōnotat uel dat intelligere ꝙ cōnotat uel dat intelli
gi per hoc nomē ſba. Quia hoc nomen ꝗtitas dat in
telligē ꝙ illud de quo predicat ſit habēs partē diſtā
tem a pte: hoc vō nomen ſba nec dat itelligere nec in
ꝓpoſitione nec extra ꝓpoſitionē ꝙ illud de quo ueri
ficat ſit hñs ptē diſtantē a pte. Et ideo ꝗtūcūq̄ hec
eſſet mō uera. ſba eſt ꝗtitas. tñ poſſet eē falſa ſubſtā
tia ēt remanēte ſicut hec eſt modo uera panis eſt ſub
ſtantia habēs partē diſtantē a pte. ⁊ tñ ipſa ſba manē
te poterit eſſe falſa. Sic aliqui dicunt ꝙ hoc nomē ſi
militudo cōnotat duas qualitates eiuſdē rōnis ſimul
exiſtere in rerū nā. ⁊ tñ dicunt multi catholici ꝙ albe
do ⁊ ſilitudo aliqua ſunt vna res ⁊ nō ſunt res diſtin
cte realiter. ꝗuis hec poſſit eſſe uera albedo eſt. hac
exiſtente falſa. ſilitudo eſt. Et ideo ꝗuis cōcederent
ꝙ hec eēt uera. albedo eſt ſilitudo duū ſcilicet due al
bedines exiſtunt in rerū nā. hec tñ poſſet eē falſa ma
nente albedine. albedo eſt ſilitudo qꝛ implicaret fal
ſū ſcilicet duas albedines eſſe realiter extra animā.
¶ Patet itaq̄ ex pdictis ꝙ ꝗuis aliq̄ ꝗtitas non ſit
res diſtincta realiter a ſba panis tñ poterit hec eē ue
ra ſba panis cōuertit in corpus chriſti. hac exiſtente
falſa ꝗtitas cōuertit in corpus chri ⁊ hoc pp diuer
ſum modū ſignificandi uel cōſignificādi illoꝝ duoꝝ
nominū ſba ⁊ ꝗtitas. ¶ Per idē patet ꝙ ꝗuis non
inueniat expſſum in canone biblie nec in iure canoni
co. nec in dictis doctoꝝ approbatoꝝ a romana eccle
ſia ꝙ ſba panis nō ↄuertit in quātitatē corporis chri
qꝛ de hoc nō faciunt mētionē. tñ pp diuerſum modū
ſignificādi uel cōſignificādi iſtoꝝ nominū ſba ⁊ quā
titas. Poſſet hec uerificari. ſba panis cōuertit in ſub
ſtantiā corporis chri ꝗuis hec eſſet falſa: ſba panis
cōuertit in ꝗtitatē corporis. Sicut pp diuerſum mo
dum ſignificandi illoꝝ nominū ſba ⁊ ꝗtitas aliq̄ non
eſſent res diſtincte realiter. Et ꝙ hoc nō ſit ↄ fidem
eccleſie patet in ſilī. dicunt eni multi doctore ↄcatho
lici ꝙ relatio nō eſt res diſtincta realiter a ſuo funda
mento. Nō eni puto ꝙ aliꝗs ſane mentis: niſi qui ſo
lus uellet uocari rabbi uelit dicere ꝙ oēs tenētes ꝙ
relatio nō eſt alia res a ſuo fundamēto ſunt heretici.
nec eſt hoc hereticū dicere. ꝙ relatio nō eſt alia a ſuo
fundamēto. Nunꝙ hereticum eſt dicere ꝙ ſba panis
cōuertit in relationē. Uel dicere ꝙ hec ſit uera ſub
ſtantia panis conuertit in corpus chriſti. Et hec falſa
ſba panis nō conuertit in relationē. Non obſtante ꝙ
aliq̄ relatio puta relatio dependētie ipſius ad deum
non eſt alia res a corpore chri. Et ita manifeſte patet
ꝙ ita faciliter pōt ſaluari tota ueritas circa ſacramen
tum euchariſtie. Quāuis cōcedat ꝙ aliqua quātitas
nō eſt res diſtincta realiter a ſba. Sicut cōcedo ꝙ ali
qua relatio nō eſt diſtincta realiter a ſba qḋ cōcedūt
multi catholici. Non enim plus reperit in ſcriptura
ſacra ꝙ ꝗtitas non cōuertitur in corpus chriſti. uľ ꝙ
ſba corporis chriſti ꝙ relatio nō conuertit in rela
tionē. Et ideo ſicut catholice pōt poni ꝙ aliqua rela
tio nō eſt realiter res diſtincta a ſba panis. ⁊ aliq̄ non
eſt diſtincta a ſba corporis chri ⁊ tunc opꝫ concede
re ꝙ aliqua relatio uel aliꝗs reſpectus cōuertit in cor
pus chriſti. Et ſba panis conuertit in relationē tanꝙ
in cōſequens uel aſſignare aliquē modū ſignificandi
uel conſignificādi diuerſum illorū nominū ſba ⁊ rela
tio pp qḋ aliquid pōt uere negari ab altero ⁊ uere at
tribui vni. Et ſilr alterū illorum uere poteſt attribui
vni ⁊ alterū uere negari ab eodē. Ita poteſt poni ca
tholice poni ꝙ aliqua quātitas nō eſt res diſticta rea
liter a ſba. ⁊ tunc uel oportet cōcedere tanꝙ nō repu
gnans fidei ꝙ ꝗtitas cōuertit in corpus chri ⁊ ſubſtā
tia panis cōuertitur in quātitatem corporis chri. uel
aſſignare aliquē modum diuerſum ſignificandi illoꝝ
nominum ſubſtātia ⁊ quantitas propter quē vna po
teſt cōcedi alia nō conceſſa. quātūcunq̄ quātitas ali
qua nō ſit alia res a ſubſtātia. qḋ facile eſt facere. ſicut
alibi eſt oſtenſum: nec eſt plus difficile ꝙ oſtendē quo
modo aliqua quātitas nō ſit res diſtincta a ſubſtātia.
⁊ tñ ꝙ hec ſit falſa quātitas eſt ſba. ſed qꝛ hoc ptinet
ad logicū magis ꝙ ad theologum: ideo pertranſeo.
¶ Ad aliud qḋ ultimo infert in 2ᵃ rōne: ſcilicet ꝙ ali
qua quātitas corporis chriſti inciperet eſſe in ſacra
mento altaris virtute ſacramēti: ⁊ tunc virtute ſacra
menti corpus chriſti eſſet quantū ⁊ localiter ⁊ circū
ſcriptiue in loco in ſacramēto altaris. dicēdū eſt ꝙ nō
ſequitur. Sicut enim ſcḋm aliquos nō ualet. quantitas
corporis chriſti ſiue corpus exiſtens in loco localiter
eſt in ſacramēto altaris. igitur corpus chri eſt ibi quā
tum ⁊ localiter in loco. ⁊ ita nō ſequitur quātitas cor
poris chriſti virtute ſacramēti incipit eſſe in ſacramē
to altaris. igitur virtute ſacramenti incipit eē ibi loca
liter. Unde ſiue illa cōcedat quātitas corporis chri
ſti ex vi cōuerſionis incipit eſſe ſub ſpecie panis ſiue
non cōcedat: illa tñ ſimpliciter eſt falſa corpꝰ chri ex
vi ↄuerſionis eſt ꝗtū ſub ſpē panis. Et iō hoc aſſero
ꝙ corpus chri nec ex vi cōuerſionis nec ex vi ſacri eſt
ꝗtitas nec ꝗtū. non obſtāte ꝙ illa ſit uera corpꝰ chri
habens ptē diſtantē a pte: puta in celo ex vi ↄuerſio-

nis ſub ſpecie panis.hec tñ eſt ſimpliciter falſa corpus
chri ex vi cõuerſionis hẽt partẽ diſtantẽ a pte ſub ſpe
cie panis. Unde qui uellet cõcedere ꝙ de virtute ſer
monis hec eẽt cõcedenda aliq̃ quantitas eſt ſba.poſ-
ſet faciliter rñdere ad omnia argumẽta de illa mã cõ
cedendo uel negãdo ꝓpoſitiones ⁊ ꝯñtia ponẽdo lo
co illius nois quãtitas.hoc totũ res habens partem
diſtantẽ a parte qꝛ tunc eẽnt cõuertibilia.imo vnum
eſſet diffinitio exprimẽs quid nois alterius.ſi eẽt ali
quod nomẽ cõuertibile cũ illo quãtitas cõtinua ⁊ ꝑ-
manens. Et ideo rñdẽdo ad quãcunq̧ propoſitionẽ
uel conſequentiã in qua poneret hoc nomẽ q̃titas po
nendũ eſſet loco illius nominis hec res hñs partem
diſtantẽ a parte.⁊ faciliter videret ſi ꝓpoſitio uel cõ-
ſequẽtia eẽt concedenda uel negãda. Quãtitas con-
uertit in corpus chri:ſicut illa res habẽs ptẽ diſtantẽ
a parte cõuertit in corpus chri. Silr illa eẽt cõceden
da.ſba panis cõuertit in quãtitatẽ ſicut illa cõceden
da eſt.ſba panis conuertit in rẽ habentẽ diſtantẽ a p-
te. Quãuis in ſpecie panis nõ habeat illa res partem
diſtantẽ a pte.qꝛ nõ eſt ibi localiter ⁊ circunſcriptiue
in loco ſed alibi. Et certe fateor me nunq̃ legiſſe nec
in ſcripturis canonicis nec in originalibus ſanctoruꝫ
nec in decreto alicuius ſummi põtificis.nec in aliquo
cõſilio generali.nec in aliquo auctentico ſcripto talẽ
ꝓpoſitionẽ.quãtitas nõ conuertit in corpus chri.ſb-
ſtantia panis nõ cõuertitur in quãtitatẽ.nec aliquẽ cõ
ſimilẽ. Quãuis multos doctores modernos ſciaꝫ ſe
mutuo reprobãtes. Et ideo eorum ſcripta nõ ſunt au
ctẽtica.imo ẽt aliquoꝝ multe opiniones in vniuerſi-
tatibus ſolẽnib⁹ ſunt dãnate tales ꝓpoſitiones appro
bantes. Iſta tñ eſt oĩno falſa.panis cõuertit in corpus
chri qȯ eſt quãtitas ſub ſpecie panis. Et ſi dicas.ſi iſti
concedunt tales ꝓpoſitiones.hoc nõ fecerũt niſi mo
ti a ſcriptura auctentica. Rñdeo ꝙ multa dixerũt ꝓ-
pinquius nec ſcripturã ſacrã nec aliquã ſcripturã au-
ctenticã habuerũt. A qua queſo ſcriptura auctentica
hũerunt.ꝙ accidẽtia in ſacramẽto altaris nõ ſubſiſtũt
per ſe ſine ſubiecto.⁊ ꝙ oẽs q̃litates ſunt in ſubiecto.
A qua queſo ſcriptura auctẽtica habuerũt.ꝙ in ſacra
mẽto altaris eſt aliqȯ ſubm põderoſitatis qȯ eſt pon
deroſum. A qua ẽt ſcriptura habuerũt ꝙ deus nõ po
teſt duos angelos creare in eadẽ ſpecie.⁊ ꝙ deus non
põt facere hominẽ uel aſinũ ſine accidẽte abſoluto in
herente ſibi. Etiã ꝙ q̃litas nõ põt eſſe ſine ſuo ſubo.
Etiã ꝙ nõ ſint plures forme ſbales in homine.ꝙ uo-
luntas nihil põt uelle ꝯ iudicium rõnis ⁊ multa talia
que dictis auctẽticis diſſentiũt ⁊ rõni.vñ queſo moti
ſunt moderni ul' quã ſcripturã auctẽticã habẽt pro ſe
ad ponẽdũ ꝙ eſt aliq̃ res cuius deus nõ põt eẽ cauſa.
⁊ ꝙ eſt aliq̃ res quã deus nõ põt deſtruere per ſuã oi-
potentiã.ꝙ hõ mortuus eſt hõ.⁊ innumera talia que
ſcripturis auctẽticis manifeſte repugnãt. Si igit faci
le eſt vidẽ ꝙ non repugnat fidei chriane ponẽ ꝙ aliq̃
q̃titas non eſt diſtincta res realiter a ſba pp hoc ꝙ
tũc q̃titas cõuerteret in corpus chri.⁊ ſba panis cõ
uerteret in q̃titatẽ. Sic tñ ꝙ nullomõ cõuertatur in
ſbam que ſit ibi q̃titas. Nec obſtat qȯ poſt adducit
ꝙ tunc q̃titas nõ manet in ſacro altaris. Nã q̃uis ali
qua q̃titas tranſeat.p.illa q̃titas que nõ erat res di-
ſtincta a ſba panis tñ vna alia manet.ſ.que nõ eſt di-
ſtincta realiter a q̃litate.nec videt plus repugnare di
ctis ſanctoꝝ patrũ ꝙ vna q̃titas que nõ eſt alia res a
ſuba tranſeat ⁊ alia que nõ eſt alia res a qualitate ma
neat:q̃ ꝙ vna relatio ſiue reſpect⁹ qui nõ eſt realiter
alia res a ſubſtãtia trãſeat.⁊ alia relatio ſiue reſpectus
qui non eſt realiter alia res a qualitate maneat.qua-
liter aũt due q̃titates pñt ſimul eẽ inferius oſtendet.

¶ Ad oñdẽdũ ꝙ ſtãt ſil.aliq̃ quãtitas nõ eſt res diſtin
cta realr a ſuba ⁊ q̃titas eſt accidens. Cap.XXXII.

n

Nunc ſupeſt oñdẽ.ꝙ aliq̃ q̃titas nõ eſt
alia res diſtincta realr a ſba non
obſtãte ꝙ ꝯcedat taꝫ a phis q̃ a ſctis ꝙ q̃ti-
tas eſt accñs ⁊ ꝙ q̃titas eſt aliud ꝑdicamentũ a ſba.
ut aũt initar ſolido fundamẽto.icipiã ab vna diſtin-
ctione hui⁹ nois accñs que elici põt ex v̇bis uenerabi
lis.p.An. Uñ hoc nomẽ accidens triplicit põt accipi
i.ſtricte large ⁊ largiſſime. Stricte accipiẽdo hoc no
mẽ accñs.ſic accñs ſignificat rẽ diſtictã a ſba iherẽtẽ
illi rei.ſ.ſubſtãtie ⁊ ſine qua p̃t illa ſba ſaltẽ per potẽ-
tiã diuinã exiſtẽ.ita ꝙ ꝯdictionẽ nõ icludit ſbaꝫ illaꝫ
exiſtẽ.⁊ illo accidẽte diſticto realr nõ iformari.⁊ tũc
di accñs res realr aduenĩẽs alteri rei ⁊ recedẽs ab ea
uel potẽs recedẽ ſine illi⁹ rei ſbalis corruptione nõ fa
ciẽs per ſe vnuꝫ cũ illo cui realr aduenit:qȯ dico ꝓpt
mãꝫ ⁊ formã ſbalẽ. Accñs ãt tale nullomõ p̃t accedẽ
uel recedẽ a ſubo ſine mutatione illi⁹ ſubiecti. Imagi-
nabile eſt eni ꝙ aliqȯ ſubm iformet nũc vna re diſtin
cta realr ab illa ⁊ poſtea nõ iformet illa eadeꝫ re uel
ecõuerſo ⁊ tñ ꝙ nullomõ mutet. Ois eni res realr ad
ueniẽs alteri rei aut recedẽs ab ea aliq̃ mutationem
fac circa illã reꝫ. Accñs aũt large accepto uocabulo
uocat oẽ ꝑdicabile de aliq̃ ꝯtingẽt ꝙ poſſit ſucceſſi-
ue affirmari ⁊ negari de alio pp realẽ trãſmutationeꝫ
illi⁹ ⁊ nõ tñ pp trãſmutationẽ alteri⁹ q̃uis non ſemp
oporteat ꝙ ſucceſſiue v̇ificet ⁊ neget ab illo pp trãſ-
mutationẽ alteri⁹ ſed poſſit ſucceſſiue affirmari ⁊ ne-
gari pp trãſmutationẽ alteri⁹.⁊ ſic ſilitudo di accñs
ſortis.nõ ꝙ ſilitudo ſit quedã res realr diſticta a ſor-
te ⁊ q̃litate ſortis iformãs realr ſortẽ uel q̃litatẽ ſor-
tis.ſed qꝛ illa pñt ſucceſſiue v̇ificari.ſortes eſt ſilis.ſor
tes nõ eſt ſilis pp trãſmutationẽ ſortis. Si eni plato
eſt alb⁹ ⁊ ſortes niger ⁊ poſtea ſortes fiat alb⁹ ⁊ tranſ
mutet de nigredine in albedinẽ pp hoc ſolũ ꝙ ſortes
trãſmutat a nigredine in albedinẽ.⁊ plato nõ trãſmu
tat eſt hec p̃ᵒ uera ſor.nõ eſt ſilis platoni ⁊ poſtea illa
ſor.eſt ſilis pla.⁊ ita ſilitudo aduenit ſor.ſic pp tranſ-
mutationẽ ſor.q̃uis ſibi poſſit cõpetẽ ſine trãſmuta-
tione ſortis pp trãſmutationẽ pla.ex eo eni ipo ꝙ pla
to fieret niger ⁊ trãſmutat de albedine ad nigredinẽ
ſor.remanẽte nigro ⁊ nõ mutato eſſet hec p̃ᵃ uera ſor
tes nõ eſt ſilis platoni.⁊ poſtea hec ſortes eſt ſilis pla
toni. Et ita patet ꝙ illa relatio ſilitudo põt aduenire
⁊ recedẽ a ſorte ꝑ mutationẽ ſortis ⁊ ſine ei⁹ mutatio
ne.hoc eſt dictũ ſortes põt eẽ p̃ᵒ ſil ⁊ poſtea nõ eſt ſi-
milis.⁊ ecõuerſo ⁊ ſorte mutato ⁊ ſorte non mutato.
Et illud uocat accidẽs large ſũpto uocabulo. ¶ Lar
giſſime v̇o uocat accñs oẽ illud qȯ põt cõpetẽ aliqñ
alicui.⁊ aliqñ nõ cõpetẽ ſibi ſiue poſſit cõpetẽ ſibi ⁊
nõ cõpetẽ tã per mutationẽ ꝓpaꝫ q̃ alienã.ſiue nõ poſ
ſet ſibi ſucceſſiue cõpetẽ ⁊ nõ cõpetẽ per mutationeꝫ
ꝓpaꝫ.ſed ꝑciſe per alienã mutationẽ:⁊ ſic accepto uo-
cabulo nõ eſt icõueniẽs ꝯcedẽ aliqȯ accñs cõpetere
deo.ꝙ tale accñs nullã mutationẽ nec actualem nec
poſſibilẽ iſert deo. Accñs p̃ᵒ mõ ſũptũ ꝓpriiſſime eſt
accñs. Scȯo mõ min⁹ ꝓpe. Sed 3ᵐ eſt accñs iproprie.
⁊ ne aliq̃s credat illã diſtinctionẽ ex capite meo ꝓce-
dẽ.legat uenerabilẽ Anſelmũ in monol.c.22.dicentẽ
oiũ q̃ppe que accñtia dicunt.alia nõ niſi cũ aliq̃ ꝑtici
pãtis uariatiõe adeẽ ⁊ abeẽ itelligunt.ut oẽs colores
alia nullã oĩno ul' accedẽdo ul' recedẽdo mutatiõeꝫ ꝯ
illȯ de quo dicunt efficẽ naſcunt.ut quedã relationes.

Conſtat naq; ꝙ homini poſt annū pñtē naſcituro nec
maioꝛ nec minoꝛ nec eq̄lis ſum nec ſil'is. Omnes autē
has relationes utiq; cū nat⁹ fuerit ſine omni mei mu
tatione ad illuȝ hr̄e potero ⁊ amittere 2m creſcat. uel
per q̄litates diuerſas mutabit. Itaq; palā fit. q2 eoꝝ
que accidētia dicunt quedā aliquatenus attrahūt cō
mutabilē. quedā v̄o nullatenuſ ſubtrahūt imutabilē.
ſic igit ex ſumma nā accidentib⁹ mutationē efficienti-
bus nnnq̄ in ſua ſimplicitate locū tribuit: ſed quedaȝ
que nullatenus ſumme incōmutabilitati repugnāt ali
quādo dici nō reſpuit. ⁊ tñ aliqd̄ eius eſſentie vñ ipſa
uariabilis intelligi poſſit nō accidit: vñ hoc concludi
pōt ꝙ nullius accidētiſ ſuſceptibilis eſt. Quippe quē
admodū illa accidētia que mutationē aliquā accedē
do uel recedēdo faciunt ipſo ſuo effectu uere accidē
rei quā mutant perpēdunt. Sic illa que a ſil'i affectu
deficiunt impꝛopꝛie dici accidentia repꝛehenduntur.
¶ Ex iſtis uerbis colligi pōt p̄dicta diſtinctio. Cum
eni dicit ꝙ ſunt aliqua accidentia que mutationē aliq̄
accedēdo uel recedēdo faciunt. que nō niſi cū aliqua
ꝑticipātis uariatione adeſſe ⁊ abeſſe poſſe intelligun
tur. ut omnes colores. oſtēdit ꝙ aliqua accidētia que
mutationē aliquā faciunt ſunt res realiter diſtincte a
ſuis ſubiectis inherētes eiſdē. Caloꝛ eni eſt qualitas
quedā diſtincta a ſb̄a realiter inherēs. Per hoc ꝙ di
cit aliq̄ ſunt que nullā oino accedendo uel recedēdo
mutationē circa illud de quo dicunt efficere noſcunt
ut quedā relationes. euidēter oſtendit ꝙ eſt accidēs
qd̄ nō eſt diſtincta res realiter extra aduenies illi ſub
iecto ⁊ realiter recedēs ab eodeȝ. Impoſſibile eſt ꝙ
eni aliqua res realiter ⁊ ueraciter inhereat ⁊ iformet
aliā rē diſtinctā realiter ⁊ poſtea eam nō iformet niſi
res iſta cōmutet. Hoc idē etiā inuit per hoc qd̄ dicit
ꝙ ſunt accidētia que nullā oino ſubtrahunt imobili-
tatē. ¶ Ex quo patet ꝙ nō omne accidens realit̄ re
cipitur in ſuo ſubiecto. dicit eni Anſelmus ꝙ ſumma
nā ſm illa accidētia que nullatenus ſumme incōmuta
bilitati repugnant aliqñ dici nō reſpuit. Et tñ aliquid
eius eſſentie vñ uariabilis intelligi poſſit nō accidit.
Nihil eni ſumme nāe accidit per realē inherentiaȝ ⁊
realē infoꝛmationē. tñ aliquod accidens ſibi cōueni-
re nō negat Anſelmus ſed cōcedit. ¶ Ex quo patet
ꝙ nō oē accidens realiter ſuſcipit in ſb̄o. dicēte An-
ſelmo. vnde hoc quoq; cōcludi pōt ꝙ nullius accidē
tis ſuſceptibilibus eſt ſuper ſumma nā. Quāuis eniȝ
aliqd̄ accidens cōpetat deo. nullū tñ realiter ſuſcipit
in ſe. Et ſicut eſt de accidēte qd̄ cōuenit deo ꝙ nō ſu-
ſcipit realiter: ita accidēs qd̄ nullā facit mutationem
circa illud de quo dicitur. nō realiter ſuſcipit in ſubo.
¶ Si eni realr̄ ſuſciperet in ſubiecto tanq̄ res diſtin
cta in re diſtincta. neceſſario ſb̄m mutaret. Uere eniȝ
⁊ realiter hr̄et in ſe inherentē ſibi aliquā rem. ad quā
erat ꝑus in potētia. qd̄ ſine omni mutatione eē nō pt.
Omne eni qd̄ habet ꝑmo vnā rem ⁊ poſtea aliaȝ. uel
ꝑmo caret aliqua re. ⁊ poſtea infoꝛmet realit̄ illa. uel
qd̄ neceſſario uadit de vno ad aliū ⁊ per ꝯñs mutat.
q2 ſm beatū Gregorium mutare eſt de vno ad aliud
ire. Et ſƺ phm mutare eſt aliter ſe hr̄e nunc q̄ pꝛius.
Patet igit ꝙ accidēs qd̄ aduenit ſine oi mutatione il
li de quo dicit non realiter ſuſcipit in ſubiecto. Tunc
eni nā diuina alicuius ſuſceptibilis eēt accidētis. Et
ideo qñ dicit Anſelmus ꝙ aliqua accidentia accedē-
do uel recedēdo nullā faciunt omnino mutationē. nō
intelligit ꝙ talia accidētia realiter tanq̄ res diſtincte
accedant ad ſb̄m infoꝛmādo illud. ⁊ recedant per de
ſtructionē uel ſeparationē vnius rei ab alia realit̄: qñ
eni ſoꝛte exiſtente nigro plato de nigro fit albus. nul-
la res ſeparat a ſoꝛte. ſed dicit tunc illa ſil'itudo rece-
dere: quia ſoꝛtes ſil'is erat platoni. q2 ſoꝛtes deſinit ſi-
milis eē platoni. Uñ ſil'itudinē accedere ſoꝛti ⁊ rece-
dere. nō eſt aliud niſi ꝙ ſoꝛtes incipit ſil'is eſſe ⁊ tamē
ꝑꝑ hoc non opȝ ꝙ ſoꝛtes aliquā rē in ſe recipiat ul' de
ſinat in ſe hr̄e. Sicut deus ſine ſuſceptione cuiuſcūq;
rei in ſe. ⁊ ſine amiſſione cuiuſcūq; exiſtētis in deo. ali
quādo icipit eē iuſtificans peccatorē. Sic itaq; ꝯſtat
ꝙ de intentione anſelmi eſt ponere aliqd̄ accidenſ qd̄
eſt realiter res diſtincta a ſubiecto realit̄ in illo ſuſce-
pta. ſic̄ coloꝛ realiter ſuſcipit in coꝛpore tanq̄ res di-
ſtincta in re diſtincta. Aliqd̄ aūt accidēs nō eſt res di
ſtincta ſuſcepta realiter in ſubiecto: ſed ideo dr̄ accñs
q2 cōtingēter p̄dicat de eo ēt poſita cōſtātia ſubiecti
⁊ ꝙ aliqd̄ illorum pōt ſuccedere ⁊ recedere per muta
tionē illius de quo dr̄ ⁊ per mutationeȝ aliā patet de
accidētib⁹ relatiuis que dicit Anſelmus poſſe adue-
nire ſiue per hoc ꝙ alius creſcat uel diuerſas qualita
tes mutabit. Qꝫ aūt poſſint aduenire per mutationē
meā ꝑam eſt ēt manifeſtū ſicut declaratū eſt de ſil'itu
dine adueniente ſoꝛti. Qꝫ aūt aliqd̄ accidēs nō poſſit
aduenire illi de quo dr̄ niſi per mutationē aliaȝ patet
per hoc ꝙ aliqd̄ accidēs poſſe aduenire deo ponit: ⁊
tñ deus mutabiliſ nullo mō intelligi pōt. Et ita patet
ꝙ hoc uocabulū accidens tripliciter accipi pōt. q̄uis
illud qd̄ nō pōt alicui cōpetere niſi per alienā muta-
tionē dicat impꝛopꝛie accidēs illi: ſicut dicit Anſel's.

¶ Quomodo quantitas eſt accidens declarat. ⁊ quo-
modo cum hoc ſtat ꝙ aliqua quantitaſ non eſt res di
ſtincta a ſubſtantia. Cap. XXXIII.

Iuxta diſtinctionē poſitam decla
randū eſt quomodo quātitas
eſt accidens. Quo oſtēſo patebit quomodo
iſta ſunt ſimul. aliqua quātitas nō eſt res diſtincta rea
liter a ſubſtātia ⁊ quātitas eſt accidenſ. Unde ſciēdū
eſt ꝙ ſicut nō omnis relatio eſt reſ diſtincta realiter a
ſubſtātia realiter inherēs ſibi. Sicut dicunt multi ca
tholici doctores antiq ⁊ nonnulli moderni catholici
cōſentiunt eis. Et ita nō ois relatio eſt accidēs ꝑmo
modo accipiendo uocabulū accidentiſ. Nec etiā om
niſ relatio eſt accidens: ſecūdo mō accipiēdo accidēs
quia aliqua relatiua cōpetunt deo ex tēpore. ⁊ aliqñ
non competunt: ſed hoc nō eſt poſſibile per mutatio
nem dei ſed pꝛeciſe per mutationē creature. ⁊ tamen
conceditur ꝙ relatio eſt accidens ⁊ ꝙ eſt vnū pꝛedi-
camentū accidentis. Ita pōt dici de quātitate ꝙ non
omnis quātitas eſt res diſtincta realiter a ſubſtantia
inherēs ſibi. Sicut nec omnis res habēs partem ex
tra partem ſiue habens partē ſitualiter diſtātē a par
te eſt res alia. ⁊ tamen quātitas eſt accidens. ¶ Pꝛo
quo intelligendū eſt ꝙ non omnis quātitas eſt accñs
qd̄ eſt res realit̄ diſticta a ſuba. Et io ſicut hr̄e ptē di-
ſtātē a pte nō eſt accñs p° mō dictū. ſed hr̄e ptē diſtā
tē a pte eſt accñſ ſcd̄o mō. Quia ſi aliq̄d idē ſb̄ale pt
p° hr̄e pteȝ diſtātē a pte ⁊ poſtea per mutationē ꝑaȝ
pōt nō hr̄e ptē diſtantē a pte ſic̄ aliq catholici dicunt
⁊ iā recitatū eſt ꝑus. ꝙ coꝛp⁹ chr̄i habet mō partē di-
ſtātē a pte. q2 eſt in celo localit̄ ⁊ circūſcriptiue. ⁊ idē
coꝛp⁹ nō deſtructū pōt deſinē eſſe localit̄ ⁊ circunſcri
ptiue. ⁊ incipe eē ſacraliter ſub ſpecie panis ⁊ ita tūc
nō hēt partē diſtantē a parte. ipſa tñ ſuba coꝛpis chr̄i
nō deſtruit. ⁊ ita cū eadem ſubſtātia per ſui mutatio
nem aliquādo habeat parteȝ diſtantē a parte: aliquā
do hēt partē diſtantem a parte eſt accidens ⁊ tamen
nō eſt res ſemꝑ diſtincta ⁊ inherēs ſubſtātie tanq̄ rei

diſtincte realiter:ita quãtitaſ eſt accidens ſecũdomo
do. Nam quãuis aliqua quãtitas nũc nõ ſit res diſtin
cta realiter a ſubſtãtia. imo aliqua quãtitas eſt eadeʒ
realiter cũ ſubſtãtia. manifeſte põt hec eẽ uera. nulla
q̄titas eſt eadẽ realiter cũ ſubſtãtia. Nã poſito ꝙ ſic
fiat a deo. ꝙ nõ hẽat partẽ ſitualiter diſtãtẽ a ꝑte. ſicͭ
mõ coꝛpus chꝛi eſt ſub ſpecie panis. tunc eſt hec uera
nulla ſb̃a q̄titas eſt. nec aliq̃ q̄titas tunc eſt eadẽ rea-
liter cũ ſb̃a. ſic tũc hec eẽt uera. nulla ſb̃a hñs ꝑtẽ di-
ſtantẽ a ꝑte eſt realiter eadẽ cũ illa ſb̃a. hẽt enĩ illam
cãm ueritatis. Illa ſb̃a nõ eſt hñs partẽ diſtantẽ ſitua
liter a ꝑte. ¶ Et illa ſb̃a hñs ꝑtẽ diſtantẽ a ꝑte ſitua
liter põt uocari accidens. illo ſecũdomõ ſumpto uo-
cabulo accidẽtiſ:qꝛ aliqñ hec eſt uera. Illa ſb̃a eſt ſub
ſtãtia hñs ꝑtẽ diſtantẽ a ꝑte. ⁊ aliqñ non eſt uera ſine
coꝛruptione illius ſubſtantie q̄uis ad hoc ꝙ illa ꝯdi-
ctoria uerificent requirit mutatio localis ſubſtantie.
¶ Ita illa ſtant ſil' aliq̃ ſil' aliq̃ q̄titas nõ eſt alia res a
ſb̃a ⁊ q̄titas eſt accidẽſ. Ita enĩ dicũt multi. ꝙ aliqua
relatio nõ eſt alia res a ſb̃a. ⁊ tñ ꝙ relatio eſt accñs.
Et hoc mõ ſucceſſiue poſſent illa ꝯdictoria uerifica-
ri ꝑꝑ mutationẽ illius illa ſb̃a eſt eadẽ realiter cũ q̄ti
tate. illa ſb̃a nõ eſt eadẽ realiter cũ q̄titate. Sed ad
uerificationẽ taliũ ꝯdictorioꝝ nõ requirit niſi muta
tio localis illius ſubſtãtie ⁊ nulla alia. ⁊ iõ non opʒ ꝙ
oĩs q̄titas ſit alia res abſoluta diſticta realiter a ſb̃a.
Et certe ad oĩa talia nõ a faſtidientib' logicaʒ poſſet
bꝛeuiter ⁊ faciliter dici. ꝙ hec eſt uera. q̄titas non eſt
res diſtincta realiter a ſb̃a. ſi q̄titas ſupponat ſignifi-
catiue uel ꝑſonaliter. ſed hec q̄titas eſt accidẽs. uera
eſt. ſi q̄litas ſupponit ſimpliciter. ẽt ſi ſupponat ꝑſona
liter. Quia indefinita uerificabilis eſt pꝛo vna ſingu-
lari. Sic ponit Ioãneſ damaſce. in logica ſua. c. 33°. ꝙ
nũs eſt accidens. ⁊ tñ ponit ꝙ ipſe nũs eſt res nũate.
vnde dicit ſub diſcretione q̄tũ reducit nũs ⁊ ſ̃mo in
nũm aut hic dicim' nũata. Ex quo colligit ꝙ nũs cũ
ſit q̄titas ponit accñs. ⁊ tñ nũſ eſt ipa nũata. ¶ Sic
etiã dicimus ꝙ albũ eſt accidẽs: ⁊ tñ aliqd̉ album eſt
homo. ¶ Sic ẽt dicim' ꝙ hõ ⁊ albũ differũt: ⁊ tñ di
cimus ꝙ hõ eſt albus. ¶ Uñ per iſtũ modũ faciliter
põt oſtẽdi ꝙ q̄uis iſte due ꝯcedant. aliq̃ q̄titaſ nõ eſt
res realiter diſticta a ſb̃a. ⁊ q̄titas eſt accidẽſ. nõ opʒ
cõcedere ꝙ eadẽ res eſt ſb̃a ⁊ accidẽs. ¶ Unde oĩa
argumenta que pñt fieri ꝯ hec ſophiſticalia ſunt. nec
aliter habent ſolui niſi per fallaciã equiuocationiſ: qꝛ
alium defectum non habent.

¶ Soluuntur auctoritates auguſtini ſupꝛa. c. 3°. indu-
cte in 4° ⁊ 5° argumento. Cap. XXXIIII.

v Iſo quõ iſta ſtant ſil'. Aliq̃ q̄titas nõ eſt
res diſtincta realiter a ſb̃a ⁊ q̄titas
eſt accidens. Sequit oſtẽdẽ ꝙ auctoritas au
guſtini nõ ꝯdicit ꝑdictiſ. qꝛ Aug' nõ intẽdit ꝙ magni
tudines ſint accñtia diſtincta realiť a ſb̃ſtãtijs inherẽ
tes eis. Mirũ enĩ videt ꝙ vnũ accñs poſſit facẽ vnã
partẽ ab alia diſtare: ⁊ tñ deuſ nõ poſſet hoc facẽ niſi
cõiungeret vnã aliã rem ꝑtibus ſubſtãtie. Quis eniʒ
ꝓhiberet deũ duabus reb' diſtinctis ꝓductis in eẽ fa
cere vnã extra aliã. q̄uis nullã aliã rẽ cõiungeret eis.
⁊ ita tota iſta res cõpoſita ex eis poſſit eſſe magna q̄
uis nulla alia res cauſaret in ea. Ponit enĩ beat' Au-
guſtin' ꝙ magnitudo eſt accidẽs qꝛ ipſa ſb̃a per muta
tionẽ ꝓpꝛiam ſubſtãtie põt eẽ maioꝛ ⁊ minoꝛ ſ̃m ꝙ põt
hẽꝛe ꝑtes magis minuſqʒ diſtãtes: qd̉ põt cõtingẽ ſine
oĩ re inherẽte de nouo ipſi ſubſtãtie. Pꝛoducta enim
ſub̃a hñte ꝑtes diſtãtes actu ⁊ ſitu. poſſunt iſte ꝑtes
ſine oĩ re addita eis inherente magis adhuc diſtare ⁊
tũc dr̃ iſta ſub̃a maioꝛ. qꝛ ſub̃a eẽ maiorẽ nõ eſt aliud
q̄ hẽꝛe ꝑtes magis diſtãtes ſitualiter: poſſunt ⁊ iſte ꝑ-
tes virtute cauſe agẽtis minuſ diſtare. ⁊ tunc ẽt eſt mi
noꝛ. Quia ſub̃aʒ eſſe minorẽ nõ aſt aliud q̄ hẽꝛe ꝑtes
minus diſtãtes. ⁊ ꝙ iſtud nõ ſit mirabile põt oſtendi
per opinionẽ ꝯriã. Nã ſi q̄titas ſit res abſoluta diſti-
cta realiter a ſub̃a in rarefactione aut ꝑcedẽs coꝛrũ-
pit aut nõ. Nõ põt dare ꝑͫ. qꝛ tũc in qualibet rarefa
ctione infinite res abſolute per ſe totas diſtincte non
faciẽtes vnũ nũo eſſent deſtructe. Cũ enĩ ſint infinita
iſtãtia in quolibet tꝑe ꝯtinuo ĩfinite tales quãtitates
eſſent diſtincte in tꝑe iſto quo aliq̃d continue rarefit.
qꝛ ex quo iſta rarefactio eſt cõtinua in quolibet inſtã-
ti eẽt diſtincta q̄titas ſ̃m ſe totã diſtinctã a quãtitate
pꝛiori ⁊ poſteriori. Qꝫ aũt nõ faciunt vnũ nũo patet
qꝛ vna nõ manet cũ alia. Nec ualet dicere ꝙ iſte quã-
titates nõ fuerũt in actu: ſed in potentia tm̃. Nã om-
ne accidẽs realiter denominãs ſuum ſubm qd̉ nõ eſt
pars alterius eſt in actu. huiuſmodi aũt fuerũt iſte q̄
titates nã coꝛrupte. Sequit igit ꝙ ĩfinita in tactu ſ̃m
ſe totũ diſtincta nõ faciẽtia vnũ eẽnt iã coꝛrupta. qd̉
ſatis videt abſurdũ. Nec ẽt põt dari accidens qd̉ de
ſtrueret vnã q̄titatẽ ⁊ generaret aliã. quare ẽt nõ poſ
ſet cõſeruare vnã iſtarũ q̄titatũ adueniente alia. Nõ
igit videt rõnabile dicere. ꝙ q̄titas tota ꝑcedenſ coꝛ
rũpit ⁊ tota noua gñat qñ rarefit aer uel aliqd̉ coꝛp'
Sequeret enĩ tunc ꝙ oẽs qualitates coꝛrũperentur
q̄tũcunqʒ aliqd̉ coꝛpus rarefieret. Si enĩ q̄titas coꝛ
rũperet ⁊ deſtructo ſub̃o ĩmediato alicui' accidentis
deſtruit ipm accidens. opoꝛteret ꝙ oẽs qualitates ĩ-
mediate inherẽtes illi quãtitati deſtruerent. Si autẽ
uelis dicere ꝙ nõ tota quãtitas pꝛecedẽs coꝛrũpitur
ſed manet aliq̃d. Igit iſta ꝑciſe manet ſine oĩ ꝑte no-
ua. aut eſt alia ꝑs noua que non pꝛefuit. Qꝫ aũt nõ ſit
alia ꝑs noua que nõ pꝛefuit dici non põt: qꝛ ꝑs iſta in
aliquo ſub̃o recepta eſt. ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ non recipit
niſi in aliqua parte ignis uel aeris. Uel igit eẽt tũc ſil'
cũ iſta ꝑte q̄titas que ꝑceſſit in eadẽ ꝑte uel iſta quã
titas recedit ⁊ nõ amplius infoꝛmat ꝑtẽ quã ꝑus in-
foꝛmauit ⁊ tñ nõ ipſa coꝛrũpit cũ non ſit maioꝛ rõ ꝙ
vna rõ quãtitatiſ ꝑcedentis coꝛrũpat q̄ alia ſequitur
uel ꝙ iſta ꝑs quãtitatis remanet ſine ſub̃o uel migrat
ab illo ſubiecto in quo pꝛi' fuit ad aliq̃d quoꝝ quod
libet eſt irrationabile. Relinquit igit ꝙ in rarefactio
ne nõ eſt alia pars quãtitatiſ noua ſed pꝛeciſe illa que
pꝛefuit. Sed hoc nõ obſtante eadẽ quãtitas nũo eſt
ꝑmo minoꝛ ⁊ poſtea maioꝛ: qꝛ vna pars eiuſdẽ quãti
tatis ꝑmo qñ aer erat denſus minus diſtabat ſituali-
ter: poſtea autẽ qñ aer eſt rarus magis diſtãt ſituali-
ter. Conſtat itaqʒ ꝙ eadẽ res nũo habens ꝑtes diſtã
ter ſine oĩ re noua abſoluta aduenẽite ſibi ꝑt eẽ aliqñ
maioꝛ aliqñ minoꝛ. ¶ Et ſi hoc ſit poſſibile de q̊cun
qʒ nihil videt incõueniens hoc cõcedere de ſubſtan-
tia ꝙ ipſa habẽs ꝑtes ſit aliquãdo maioꝛ aliqñ minoꝛ
ſine omni re abſoluta aduenietẽ ſibi. Nunc aũt augu
ſtinus illud uocat accidenſ qd̉ pꝛopter mutationẽ rei
põt uerificari de re. ⁊ qd̉ põt uarijſ modis vꝛificari de
re. Uñ qꝛ eadẽ ſb̃a põt eẽ maioꝛ ⁊ põt eẽ minoꝛ ⁊ po
teſt eſſe magna ⁊ ecõuerſo. Et hoc ꝓpter mutationẽ
illius ſubſtãtie. pꝛopter hoc dicit Auguſtinuſ ꝙ ma-
gnitudines ſunt accidẽtis. quia eadem ſubſtantia per
mutationem pꝛopꝛiam poteſt eſſe aliquando maioꝛ
aliquando minoꝛ ſine omni re abſoluta diſtincta rea-
liter a ſubſtãtia iherẽtes ſibi. Sed foꝛte diceres quõ
põt ſb̃a mutari niſi aliq̃ res noua adueniat ſibi. Dico
ꝙ hec eſt dr̃ia iter mutationẽ ſb̃alẽ ⁊ mutationẽ que

est, p̄e alteratio ⁊ mutationē localē. p̄ p̄mas duas ad
uenit aliq̄ res inherēs mutato. Per mutationē vo lo
calē non opꝫ ꝙ adueniat mutato res inherēs sed suf
ficit ꝙ acq̄rit sibi locū quē prius nō habebat. Un̄ ex
ipso ꝙ res est in loco q̄scēte in quo p̄us nō erat. sed
in alio sine omni alia re media inter locū ⁊ locatū est
res ista mutata. Et si queras q̄d est rē locatā eē in lo
co. dico ꝙ est nullā rē corporeā esse mediā inter loca
tum ⁊ locū: ita ꝙ ipis nō mutatis localiter ab vno ad
aliud nō posset eē localis motus. Patet igit̄ ex p̄re
dictis quō pōt saluari magnū eē accidens s̄m intētio
nem beati Augustini. Q̈uāuis magnitudo nō sit alia
res distincta realiter a sb̄a inherēs sibi. Sic eni ponit
Aug⁹ ꝙ ad aliq̄d ut ꝓpinquitates. seruitutes. eq̄lita
tes. silitudines. ⁊ huiusmodi sunt accidētia: nō tñ s̄m
catholicos multos huiusmodi relationes sūt quedā
res distincte ab absolutis. Sic eni ponit venerabilis
Ans. ꝙ multe relationes sunt accidentia que tñ sine
omni mutatione possunt aduenire alicui ⁊ per ꝯns nō
sunt res distincte inherētes sibi. Sic etiā ponit idem
Ans. aliq̄d accidēs ꝯuenire deo. ⁊ tñ nulla res distin
cta realiter a deo in eo recipit per realē inherentiā si
ue informationē. Unde breuit̄ nunq̄ legi in aliq̄ san
cto ꝙ ponat plus accidens esse q̄titatē ⁊ distinctā a
sb̄a ꝙ ponit ꝙ ad aliq̄d ⁊ relationes sūt accn̄tia a sb̄a
distincta. Et ideo sic s̄m multos catholicos nō repu
gnat dictis sanctoꝝ dicere ꝙ relatio nō est alia res a
fūdamēto suo: sic nō repugnat fidei catholice dicere
ꝙ alia q̄titas non est alia res distincta realiter a sb̄a.
Et sit cū hoc dico ꝙ aliq̄ q̄titas est res alia absoluta
distincta realiter a sub̄a. q̄z aliqua quātitas est eadem
realiter cū q̄litate que distinguit̄ realiter a sub̄a. Per
predicta pōt exponi alia auctoritas eiusdē bea. Aug.
Nō eni intēdit dicere ꝙ omnis magnitudo sit quedā
res absoluta inherēs substātie distincta realiter ab ea
intendit dicere ꝙ aliud est magnitudo. aliud q̄d ab ea
magnū est p̄ro tāto q̄z pōt ipsa res manē q̄uis non sit
magna. Q̄d dupliciter pōt cōtingere. Unde vno mō
per cōdēsationē. Si eni res magna ꝯdenset ita ꝙ fiat
p̄ue q̄titatis per hoc ꝙ solū p̄tes substātie que mul
tū distabāt localiter fiunt parū distantes situalit̄ sine
omni re gn̄ata noua. ⁊ sine oi antiq̄ destructa ⁊ tñ ipa
res manet. Et ita aliud est rē eē. aliud rem magnā eē.
q̄z pōt res eē q̄uis nō sit magna. Alit̄ pōt hoc ꝯtingē
per oipotētiā dei si faceret sic dicūt multi ꝙ est possi
bile deo facē. ꝙ res magna p̄us postea fieret illo mō
alicubi quo corpus chr̄i est sub specie panis ⁊ tñ nulli
bi localiter ⁊ circūscriptiue. Tunc eni q̄z res nō h̄ret
p̄tes distātes situaliter nō eēt magna. Et sic pōt esse
res q̄uis nō sit magna. ⁊ hoc solū intēdit Aug⁹. ⁊ sic
patet ꝙ nō est dictū. b. Aug. ꝯ predicta. Aliter p̄t de
clarari ꝙ beat⁹ aug⁹ loquit̄ de magnitudine que est
relatio. Nā sic magnuꝫ est relatiuū ita magnitudo est
relatio. Nūc aūt s̄m oēs catholicos nō est ꝯriū dictis
sanctoꝝ ꝙ relatio non est alia res distincta realit̄ a re
absoluta. Nō est ergo ꝯriū fidei catholice dicē. ꝙ ma
gnitudo de qua loquit̄ Aug⁹ nō est alia res a substan
tia. Cū hoc tñ stat ꝙ. b. Aug⁹ dicit uerū. q̄n dicit ma
gnitudinē esse accn̄s. q̄z accn̄taliter p̄dicat̄ de re nāli.
sic igit̄ exponi pōt beat⁹ Aug⁹. Aliter ēt pōt exponi:
ꝙ per magnitudinē qua res create magne sunt: nō in
telligit vnū accidēs absolutū inherēs reb⁹ creatis. sed
per illā magnitudinē intelligit cām efficientē facientē
eas eē magnas. De qua nō est dubiū quin alia a reb⁹
creatis que p̄ticipatione illius magnitudinis nō q̄dē
per informationē sed per realē dependētiā ad eā ma
gne sunt. Et ꝙ illā sn̄iam h̄eat ultia v̄ba ei⁹ sonāt que
sibi subdit de trini. c. x°. Un̄ dic̄ ꝙ illa est uera magni
tudo: qua nō solū magna est domus ⁊ qua magn⁹ est
mons q̄sq̄s magnus est. Sed ēt qua magnū est q̄cq̄d
aliud magnū dr̄. ut aliud sit illa magnitudo. aliud que
ab ipsa magnitudine magna dicunt̄. que magnitudo
utiq̄ p̄mit⁹ magna est multo excellenti⁹ q̄ ea que p̄ti
cipatione ei⁹ magna sunt. deus aūt q̄z nō est ea magn⁹
magnitudine que nō est q̄d ipse. ut q̄si p̄ticeps eius sit
deus cū magnus est: alioq̄n illa eēt maior magnitudo
q̄ deus. deo aūt nō est aliq̄d mai⁹. ea igit̄ magnitudi
ne magnus qua ipse est eadē magnitudo. Ex istis uer
bis colligi pōt ꝙ. b. Aug⁹ loquit̄ de magnitudine qua
res create cāliter magne sunt. tñ q̄z loquit̄ de magni
tudine qua magnū q̄cq̄d aliud magnū dr̄ siue sint res
corpales siue res sp̄uales. Un̄ loquit̄ de magnitudi
ne sic p̄us p̄misit qua magna est dom⁹. qua magn⁹ est
mons. qua magn⁹ est angelus. qui angelus est res spi
ritualis q̄uis dom⁹ ⁊ mons sunt res corpales. Mani
festū est aūt ꝙ nulla est magnitudo inherēs substātie
tanq̄ sub̄o qua oē aliud magnū est q̄d magnū dr̄. siue
sit corpale siue sp̄uale. Nō loquit̄ igit̄ de magnitudi
ne que iheret substātie. Sed de magnitudine que est
cā oiuꝫ magnoꝝ ⁊ a qua magnū est q̄cq̄d magnuꝫ dr̄
q̄re sine eo nulla res magna est. Tū q̄z loquit̄. b. aug⁹
de magnitudine que p̄mit⁹ est magna multoq̄z excel
lēti⁹ q̄ alia. q̄lis magnitudo nō est accidēs aliq̄d inhe
rēs substātie. Sicut eni nihil pōt eē p̄us q̄ sub̄a: sic ni
hil pōt nālit̄ p̄us magnū q̄ sub̄a. Tū q̄z loq̄tur de ma
gnitudine que maior est illo q̄d est magnuꝫ. Cōstat ꝙ
nullū accidēs inherēs substātie pōt eē mai⁹ sub̄a cui⁹
accidēs est. Patet igit̄ ꝙ. b. Aug⁹ loq̄tur de magnitu
dine que est cā q̄re alie res create magne sūt. Un̄ vult
beat⁹ Aug⁹ ostēdere ibideꝫ ꝙ deus nec cālit̄ nec aliq̄
mō magn⁹ est aliq̄ magnitudine que nō est ipse deus.
Sed creature magne sunt alia magnitudine que fac
eas eē magnas. Que tamē magnitudo nō est ipse res
create sed est p̄mitus magna multoq̄z excellentius q̄
ea que p̄ticipatione illi⁹ magnitudinis magna sūt. Un̄
hoc v̄bū p̄ticipare multū equoce sumit̄ in diuersis lo
cis tam a p̄his q̄ a sanctis. de illis tñ modis cā breui
tatis p̄transeo. Constat itaq̄z ꝙ duob⁹ modis pōt. b.
Aug⁹ exponi. ⁊ altero illoꝝ modoꝝ p̄nt exponi oēs
auctoritates sanctoꝝ que vident̄ sonare uocaliter ꝙ
q̄titas uel magnitudo est alia res distincta realiter a
sub̄a ⁊ q̄litate. ⁊ possent expositiones ꝓbari per ꝓces
sus eorūdē sc̄tōrū in alijs locis. de q̄b⁹ tñ ad p̄ns sup
sedeo. Nec icōueniēs exponere dicta sanctoꝝ cū oēs
posteriores eis hec faciant. Q̈uāuis nōnulli nō habe
ant intentionē sanctoꝝ ⁊ diuersi diuersimode sentiāt
de intētione eoꝝ: quāuis neutri reputent̄ heretici.

¶ Quō q̄titas est distictū p̄dicamētū a q̄litate ⁊ sb̄a nō obstāte ꝙ nulla q̄titas sit disticta a p̄te rei a sb̄a ⁊ q̄litate. In quo r̄ndet ad 6m ostendēs ꝙ p̄dicamēta sūt signa de rebus predicabilia. Cap. XXXV.

Aliud quoq̄z ꝯsiderādū est: quō q̄ti
tas est distictū p̄dicamētū a q̄li
tate ⁊ sb̄a. nō obstante ꝙ nulla q̄titas sit res
disticta realr̄ a p̄te rei a sb̄a ⁊ q̄litate. Q̄d pōt declari
ex sili ex dictis multoꝝ catholicoꝝ doctoꝝ. Nā sic
sepe dictū est relatio est dictū p̄dicamētum a ceteris
predicamentis ⁊ tamen s̄m multos eoꝝ relatio non
est alia res distincta a rebus absolutis. poterit igitur
quātitas esse distinctū predicamētū q̄uis nulla q̄ti
tas sit alia res distincta realiter a q̄litate ⁊ sb̄a. Item
nō est maius incōueniēs p̄dicamēta distingui que di-

ſtinctas res cōtentas ſub ſe nō habēt. ꝙ ſpecies diui-
di que diſtinctas res cōtentas ſub ſe nō hn̄t. Sed ali
quādo cōtingit ſpecies eē diuerſas. ꝗuis eadem res
ſub illis ſpecieb⁹ collocet. Q̄ŏ teſtimonio Jo. dama.
ꝓbat. ait eni. Locus eſt ſupꝼicies aeris. ex quo patet
ꝙ eadē res eſt locus ⁊ ſuperficies. hoc tn̄ nō obſtāte
idē doc. cū alijs ponit locū ⁊ ſupꝼiciē eē diſtinctas ſpe
cies quātitatis. Quātitas ēt cōtinua ⁊ ꝗtitas diſcre
ta ſunt diſtincte. nulla tn̄ res correſpondet ꝗtitati cō
tinue quin correſpōdeat diſcrete. Nullū enim cōtinu
um eſt quin cū alio cōſtituat nūm. ſm̄ intētionē p̄fati
doc. Idē ēt in diuerſis p̄dicamētis collocat ſm̄ eūdē
ſanctū: ſicut allegatū eſt prius. Nullū igit eſt incōue-
niēs ꝙ ꝗtitas ſit diſtinctū p̄dicamētū a q̄litate ⁊ ſub
ſtantia ⁊ tn̄ ꝙ oīs ꝗtitas nō ſit res abſoluta diſtincta
realiter a ſb̄a ⁊ q̄litate. Unde ſciendū ꝙ p̄dicamēta
nō ſunt niſi quedā predicabilia ⁊ ſigna rerū. ꝓꝑ qŏ cō
uenienter dicit Jo. damaſce. opꝫ cognoſcere ꝙ decem
ſunt p̄dicamēta. ideſt genera gn̄aliſſima ſub quib⁹ in-
fertur oīs uox ſimpliciter dicta. Unde vult idem ſan
ctus. ꝙ oīs uox que pōt dici extremū ꝓpoſitionis uł
eſſe illud per qŏ rn̄det cōuenienter ad aliquā qōnem
factā per quācūq; interrogationē ſub aliquo predica
mento collocat. ⁊ per que ad diſtinctas tales qōnes
per diuerſa interrogatiua factas rn̄detur ſub diuerſis
predicamētis collocat. vnde oīa per que cōuenienter
rn̄det ad. q. factā de aliq̄ ſb̄a per ubi. collocant in gn̄e
ubi. ⁊ oīa per que cōuenienter rn̄det ad qōnē factam
per qn̄ collocant in gn̄e qn̄. Et oēs uoces per q̄s rn̄-
det ad qōnē factā per quale. ſunt in p̄dicamēto quali
tatis. Et oēs uoces per quas rn̄det ad qōnem factam
per ꝗtū uel per quot uel per aliqŏ tale interrogatiuū
qŏ ponit a grāmaticis interrogatiuū ꝗtitatis collo-
cant in gn̄e ꝗtitatis. Et ſic eſt in alijs uocibus collo-
catis in diuerſis predicamētis niſi forte deficiant no-
bis talia interrogatiua q̄a magnā penuriā uocabulo-
rū habemus Collocant aūt in diuerſis p̄dicamentis
nō tm̄ noīa. ſed ēt uerba ⁊ alie ptes orationis ⁊ aliqn̄
uoces cōpoſite ex diuerſis ptibus orationis ſicut fre
quēter uoces cōpoſite ex diuerſis p̄poſitionib⁹ ⁊ ſuis
caſualibus. ꝓꝑ qŏ poſtꝙ dixit memorat⁹ doctor in lo
gica ſua. c. 32. Q̄ oīs uox ſcilicet incompleta ſub illo
p̄dicamēto refertur. exēplificat. Sūt aūt hec ſubſtā-
tia ut lapis. ꝗtū ut duo aut tria. ad aliq̄d ut pater ⁊ fi
li⁹. q̄le ut albū ⁊ nigrū. ubi ut in tyro in damaſco. hoc
aūt loci oſtenſiuū eſt. qn̄ ut heri cras. hoc aūt tempo
ris oſtenſiuū eſt hr̄e ut ueſtimentū induere. ſitū eē ut
ſedere uł ſtare facere ut urere. pati ut uri. Ex quo col
ligitur ꝙ aduerbia ut heri cras. uerba ut urere uri. cō
poſita ex prepoſitionibus ut caſualib⁹ ſuis ut in tyro.
in damaſco ſub aliquo illoꝝ predicamētoꝝ cōtinen-
tur. Et ideo p̄dicamēta nō ſunt niſi quedā predicabi
lia ⁊ ſigna rerū ⁊ incōplexa. ex q̄bus fluūt cōplexio-
nes uere ⁊ falſe. huiuſmodi aūt poſſunt eē diſticta in
tm̄ ꝙ predicatio vnius de altero eſt ipoſſibilis. Quā
uis nulla res vna per vnū ſignificat qn eadē ſignifice
tur per reliquū ſic̄ nulla res ſb̄alis nec accidētalis ſi-
gnificat per hoc nomē angelus q̄n ſignificet per hoc
nomē angeli ⁊ ecōuerſo. Illa tn̄ eſt ipoſſibilis. ange-
lus eſt angeli ⁊ ecōuerſo. ⁊ iŏ nullū incōueniēs eſt po
nere ꝙ diſtincta p̄dicabilia eādē rē iportāt. nō obſtā
te ꝙ ſb̄a q̄litas ⁊ ꝗtitas ſint diſtincta p̄dicamēta. po-
terit tn̄ ꝗtitas eē res nō diſtincta realit a ſb̄a ⁊ q̄lita
te. Eſt aūt aduertendū ꝙ talia p̄dicamēta nō ſunt tm̄
ſigna ad placitum iſtituta cuiuſmodi ſunt uoces. ſed ēt
ſunt ꝯcept⁹ ſiue itētiones aīe que ſunt ſigna nālit ſigni
ficātia res. ⁊ iŏ ſicut uoces poſſunt diſtigui nō obſtan
te idētitate ſignatoꝝ. ita cōceptus ſiue itētiones pn̄t
diſtingui. ꝗuis diſtinctas res nō ſignificēt. Et ſic diſti
guunt hec noīa ſb̄a q̄litas ⁊ ꝗtitas. ꝗuis res ſignifi-
cate nō ſint diſtincte. Nec ꝓꝑ hoc ſūt noīa ſinonima.
nā hoc nomē ꝗtitas aliq̄d cōnotat uel dat itelligē ſci
licet partem rei ſitualiter diſtare a pte ꝙ nec per hoc
nomē ſubſtātia. nec per hoc nomē q̄litas cōnotat uel
dat intelligi ꝓꝑ qŏ poterit illa eē uera. tā ſubſtātia ꝗ
qualitas eſt. nō obſtāte ꝙ hec ſit falſa. ꝗtitas eſt.
¶ Q̄ non debet p̄dicta opinio abijci tanꝗ hētica ꝯ q̄ſ-
dā opinionē illā tanꝗ hēticā ꝯdēnantes. Et per hoc
ſoluit 7ma ratio ſupra. c. 3° adducta. Cap. XXXVI.

Poſt predicta reſtat videre ⁊ oſtēdere ꝙ
nō opꝫ illā opinionē abijcere tanꝗ
hereticā ꝗuis multi moderni doc. ſcribentes
iſtā iprobent ⁊ ipugnēt. Primo q2 nullus doctor mul
tū reputās iſtā opinionē dānat tanꝗ hereticā. ꝗuis ne
get eā ſicut ceteras opiniones catholicas ⁊ philoſo-
phicas. quas nō intelligit eē ueras: imo q̄dā doctor
inuenit illā opinionē ꝓbabilē eē ſcilicet ſcotus li° 4°
diſtin. 12. q. 2a. ⁊ dat modū ſoluendi multa argumenta
que poſſent fieri ꝯ: ſicut patebit inferius. ¶ Ali⁹ etiā
doctor recitat eam ⁊ iprobat ſicut ceteras opiniones
catholicoꝝ quas credit eſſe falſas. imo ſi repugnaret
eā eſſe hereticā ſicut nullus eoꝝ facit nō eſſet ſtandū
eoꝝ iudicio cū ad ſolā romanā ecclīā ptineat qōnes
fidei terminare. dicēte Inno. papa. 24. q. p̄a q̄tiens.
Quotiēs inq̄t fidei rō uentilat arbitror oēs frēs ⁊ co
ep̄os nr̄os nō niſi ad petrum. i. ſui nominis ⁊ honoris
auctoritatē debere reſeruari ueluti nūc retulit ueſtra
dilectio ꝙ per totū mundū poſſit eccleſijs oīb⁹ ꝓdeſ
ſe. Cōtra qŏ obijciēs glo. ibidē dicit. videt ꝯ hoc eē.
extra de hereticis ad abolendū. Nā ibi innuit ꝙ illi
vitandi ſunt tanꝗ heretici quos ep̄i vitādos dixerit.
Unde ibidē Lucius papa. Uniuerſos qui de ſacramē
to corporis ⁊ ſanguinis dn̄i nr̄i ieſu chr̄i uel de baptiſ
mate ſeu pctōrū remiſſione per debitā cōfeſſionē aut
de mr̄imonio uel reliq̄s ecclīaſticis ſacris alit ſentire
aut docē nō metuerūt ꝙ ſacra romana ecclīa p̄dicat
⁊ obſeruat. ⁊ gn̄alit quoſcūq; eadē romana ecclīa uel
ſinguli ep̄i per dioceſes ſuas cū cōſilio clīcoꝝ. uł clīci
ep̄i ſede uacāte cū ꝯſilio ſi oportuerit vicinoꝝ ep̄oꝝ
hereticos nūciauerūt viculo ꝑpetui anathematis ino
dam⁹. Ex iſtis v̄bis colligi poſſet ꝙ ad ep̄os ⁊ clīcos
ſede uacāte ptinet qōnē fidei terminare. ſed ad aliud
rn̄det p̄allegata gloſa dicēs ꝙ illud itelligēdū eſt qn̄
tale qui dicūt ꝙ certū eſt eē hereſim. hic v̄o ubi dubi-
um eſt. Argumētū ad hoc ex̄ de hereticis cū chr̄is in
glo. ex qua colligi pōt ꝙ ep̄i de hereticis aſſerētibus
aliq̄d qŏ māifeſtū eſt eē hereſim pn̄t inq̄rē ⁊ eos ꝯfeſ-
ſos uł ꝯuictos ꝯdēnare tanꝗ hereticos. qui ex tūc au
ctoritate pape excoicant. Sed qōnē motā de aliq̄ ar
ticulo de quo ſūt opīones ꝓꝑ ſapiētes catholicos nō
eſt eis licitū terminare. dicēte glo. ubi p̄us aliud eſt qō
nē de fide motā terminare. ꝙ nulli p̄terꝗ romane ſe-
di ꝑmittit ſic̄ hic dī. aliud eſt ip̄am ſine defēſione uēti
lare. qŏ patriarche ⁊ p̄mates facē pn̄t. Et ſic illud cle
mētis pape qui videt inuē ꝙ ad ep̄os ptinet qōnē fi-
dei terminare. di. 8a. In illis ubi dicit ſic. In illis ciui-
tatib⁹ in q̄b⁹ olim ethnicos p̄mi flamines eoꝝ atq; p̄
mi legis doctores erant ep̄oꝝ p̄mates atq; patriar-
chas. b. Petrus poni precepit qui reliquoꝝ ep̄orum
cauſas ⁊ maiora negocia in fide agitarent. Ex iſta au
ctoritate poſſet aliquis reſpondere ꝙ ad epiſcopos
ptinet queſtionem fidei terminare. qŏ non eſt uerum

vñ rñdet ibidem glo. in fide .i. fidelr. Et ꝙ qð fidei ſit
ad ſedē aplicā referēda ꝓbat illud .2 ª. q. j. frater no-
ſter. ⁊ iō dicit. Sex exponit hoc in fide .i. fideliter. uel
pñt agitare cās fidei ſed nō ꝓcedere ad ſniaꝫ. Uel di
ſtingue qui ſunt dubitāt. Nam ſi laici ſunt epi pñt de
terminare ex̄ de hereticis ad abolendaꝫ. ſi clīci papa
eodē titulo cū chꝛis. hec glo. Patet igit ꝙ cū ꝯtrouer
ſia eſt iter theologos de aliquo articulo an ſit ꝯſonus
an diſſonus fidei chꝛiane ad ſūmū pontificē eſt recur
rendū. Cū eni officiū inqſitionis de heretica pꝛauita
te aliqñ ſimplicib' uel nō magnis doctorib' comittat
abſurdū videt ꝙ ad talē inqſitorē ptinet ꝙcūqꝫ diffi
cilē qōnē ⁊ ꝓfundā de articulis qbuſcūqꝫ ptinētibus
ad theologiā auctoritate ꝓpꝛia terminare ⁊ quēcūqꝫ
magnū in theologia famoſum ⁊ dignū tam recte vite
ꝙ ſcientie doc. officio per vniuerſitateꝫ ſolēnē appꝛo
batū ſi ſue opinioni ꝯdiceret tanꝙ hereticū ꝯdēnare.
Videt igit ad romanū pōtificē recurrēdū qñ qð ueti
lat de aliquo qð nō eſt exꝓſſuꝫ in ſcripturis canonicis
nec eſt per ecclīā romanā determinatū. qð ēt vidim'
fieri modernis tpib'. Nō ḡ ſtandū eſt iudicio moder
noꝝ aliquoꝝ qui dānauerūt ꝑdictā opinionem maxi
me cū multi doctores catholici ſcīa ⁊ vita laudabiles
hāc opinionē tenuerūt ⁊ per relationē fidedignā itel
lexi qdā doctoꝛ magnus archieps lugdunenſ. per ro
manā ecclīam canoniçat' hāc opinionē tenuit ⁊ in ſcri
ptis relīqt. cui' tñ librū ꝑdictā opinionē ꝯtinentē nō
vidi. ſed ſpo in breui recipe. ¶ Itē multomagis lici-
tū eſt negare dicta illorum qui ſe mutuo repꝛobant ⁊
quoꝝ nōnulli doctrinā ſuſpectā ⁊ ab vniuerſitatibus
ſolēnib' ꝯdēnatā tenēt ꝙ dicta ſanctoꝝ patrū poſtꝙ
ſunt a ſede aplica appꝛobata qlibet debet pia fide te-
nere dicēte Inno. ex̄ de ꝯſtitutionib' ſup illud caplm
de innitaris. Nota iquit ꝙ dictis ſcōꝝ patrū uel alio
rū ab ecclīa receptoꝝ ſtare licet. ⁊ qui dicit qð ipſi di-
cunt nō pōt determinate redargui niſi ea diceret que
retractata ſunt. Sicut aug' mlta retractauit de dictis
ſuis: uel niſi ſint per ecclīam coꝛrecta. Si vō diuerſas
opiniones iter ſe hñt ut de coꝛpore btē marie v̄ginis
aſſūpto uel de ſalomone dānato. licituꝫ eſt cuiqꝫ dicē
qð volt. Si vō diuerſitas iter ſanctos iuenit. neceſſe
eſt uſqꝫ ad mīmū iota ꝯſeruare que dicūt poſtꝙ opu-
ſcula eoꝝ ſunt a ſancta ecclīa auctēticata. Olim auteꝫ
anteꝙ eēnt auctēticata licituꝫ erat tenere ea uel non.
Nō igit pōt aliqs redargui ꝙuis doctores nō auctē-
ticos ab ecclīa romana neget. vñ eſt aliquoꝝ moder
noꝝ deteſtāda ꝑſūptio qui ſe ſupꝛa ſe extollētes cupi
entes ſoli uocari rabbi oēm opionē a ſuis dogmatib'
diſſentiētē agitati iuidia dānantes. Quia per rōnē ne
ſciūt iꝓbare tanꝙ periculoſam ⁊ hereticam caninis
latratib' lacerāt iceſſanter. nō attēdentes ꝙ pater ſan
ctiſſim' ⁊ doctoꝛ eximi' beat' aug' nec ſuis lr̄is nec
alioꝝ epōꝝ ſic uoluit iſeruiri. qn aliqua in eis poſſint
iuſto iudicio ⁊ nulla temeritate culpari. Vñ dicit ſan
ct' aug' ⁊ hētur diſti. 9ª. noli. Noli iquit lr̄is meis qſi
canonicis ſcripturis iſeruire. Itē idem liº pº de tri. cº
2º. Nec pigebit iquit me ſicubi heſito querere nec pu
debit ſicubi erro diſcere. Itē ibidem caº. 3º. Qui vō
iquit hec legēs dicit itelligo qcqd dictū ſit ſꝫ nō uere
dictū eſt aſſerat ſi placet ſniam ſuā ⁊ redarguat meaꝫ
ſi pōt. Qð ſi cū charitate ⁊ v̄itate fecerit mihi ēt ſi in
hac vita maneo cognoſcēdū facē curauerit uberrimū
fructū el' mei laboris cepo. Qð ſi mihi nō potuerit
qb' illud potuit me uolēte ac libente ꝑſtiterit ego tñ
in lege dñi meditoꝛ ſi nō die ac nocte. ſaltē qb' tꝑorū
particulis poſſum ⁊c̄. ¶ Itē ideꝫ ad vinc̄. ⁊ hētur di.
9ª. Negare nō poſſuꝫ nec debeo ſicut nec in ipſis ma
iorib' ita multa eē in tam multis opuſculis meis que
pñt iuſto iudicio ⁊ nulla temeritate culpare. diſti. ca.
Ego. Alios iquit ita lego ut ꝙ talib' ſcītate doctrina
ut polleāt nō ideo ueruꝫ putē qꝛ ipſi ita ſenſerūt. ſꝫ qꝛ
mihi per alios auctores uel per canonicas uel ꝓbabi
les rōnes ꝙ a uero nō oberrēt ꝑſuadē potuerūt. Itē
idē de vnico baptiſmo ⁊ hētur di. 9ª. Quiſ. Quis ne
ſciat per epōꝝ iquit lr̄as que poſt ꝯfirmatū canonem
uel ſcripte ſunt uel ſcribent. ⁊ per ſmonē forte ſapien
tiorē in ea re cuiuſlibet pitiores ⁊ per aliquoꝝ epōꝝ
grauiorē auctoritatē acutiorēqꝫ pꝛudentiā ⁊ ꝯcilia li
cere repħēdi ſi qd in eis forte a ueritate deuiatū eſt.
¶ Itē idē in epl̄a ad vinc̄. ⁊ hētur diſtin. 9ª. Noli fra
ter. Nō ſic iquit legunt ſcripta ſcōꝝ tanꝙ ex eis teſti-
moniū ꝓferat: ut ꝯ ſentire nō liceat. ſicubi forte alr ſa
puerūt. In eo qppe nūo ſum' ut nō dedignemur ēt no
bis dictū aplo accipe. ⁊ ſi qd ſapitis hic quoqꝫ de' uo
bis reuelauit. Itē in epl̄a ad foꝛtunatū idē aug' ⁊ hē-
tur diſtin. 9ª. neqꝫ quorūlibet. Neqꝫ iquit quorūlibet
diſputatiōes ꝙuis catholicoꝝ ⁊ laudatoꝝ hoīum ue
lut ſcripturas canonicas hꝛe debem': ut nobis nō lice
at ſalua honorificētia que illis debet hoīb' aliqd in
eoꝝ ſcriptis iꝓbare atqꝫ reſpuere. Si forte inueni-
m' ꝙ alr ſenſerint ꝙ ueritas habet diuino adiutorio
uel ab alijs itellecta ul' a nobis. talis ego ſū in ſcriptis
alioꝝ: qles uolo eē itellectores meoꝝ. ¶ Ex iſtis au
ctoritatib' plībuſqꝫ alijs euidēter colligi pōt: ꝙ ſcri-
pta quorūcunqꝫ anteꝙ ſint a romana ecclīa auctētica
licitū eſt iꝓbare atqꝫ reſpuere. Et iō ꝙuis multi te-
neāt oppoſitū ꝑpoſite opionis nō opꝫ eā ꝯtēnē maxi
me cum ſit ꝯſona dictis ſcōꝝ ⁊ doctoꝝ ab ecclīa rece
ptoꝝ. hoc tñ fateoꝛ ſi poſſet oñdi ꝙ ſit de mēte cuiuſ
cūqꝫ doctoris ab aplica ſede recepti ꝙ ꝙtitas eſt alia
res abſoluta diſtincta realr a ſbā ⁊ qlitate. parat' ſim
hoc defendere ⁊ tenē ꝙuis nolim pp dictū cuiuſlibet
de plebe meū itellectū captiuare ⁊ ꝯ dictamen rōnis
aliqd aſſerē niſi romana ecclīa doceat hoc eē tenēdū
ꝙ maioꝛ ē ecclīe auctas ꝙ tota igenij hūani capacitas
¶ Qꝛ ꝑdicta opio nō ꝯdicit expiētie ⁊ ſoluitur rō octa
ua ſupꝛa caº. 3º. recitata. Capitulum. XXXVII.

Ex ſuperioribus facilr videri poteſt ꝙ
ponē ꝙtitatē nō eſſe aliā rē a ſbā ⁊ qlitate ex
periētie nō ꝯdicit. Nā diuiſa ſbā ſine partis amiſſiōe
nō opꝫ plus ꝙtitatē ꝙ ſbām ꝑdi. Ita eniꝫ pōt ꝙtitas
diuidi ſine ptis amiſſiōe ſic̄ ſbā. Nō eni qñcūqꝫ lignū
diuidit opꝫ aliquā rē abſolutā coꝛrūpi. Poſſibile eſt
ēt ꝙ ſbā que ꝑmo eſt maioris ꝙtitatis fiat minoris ſi
ue cuiuſlibet rei abſolute coꝛruptiōe. qð in ꝯdēſatiōe
rei patet. Nā re aliq̄ ꝯdēſata icōueniēs eſt ponē ꝙ ꝙ
titas aliq̄ ꝑcedēs remaneat. aut igit tota ſine nouita-
te cuiuſcūqꝫ ptis manet. q̊ ꝯceſſo fit minoris ꝙtitatis
ſine coꝛruptiōe alicui' rei abſolute. ⁊ per ꝯñs pp hoc
nō opꝫ ꝙtitatē diſtingui a ſbā. aut remanet ꝙtitas ꝑ-
cedēs: ita tñ ꝙ aliq̄ ꝑcedētis ps coꝛrūpat qð ſtare nō
pōt. qꝛ ſi aliq̄ ps ꝑcedētis ꝙtitatis coꝛrūpat: accipio
iſtā ptē ſbe que ꝑmo erat ꝑmū ſubiectū illi' ꝙtitatis
ſiue illius ptis ꝙtitatis ⁊ quero. aut mō remanet ſine
ꝙtitate qð ſtare nō pt: qꝛ tūc nālit ſbā uel ps ſbe que
pꝛi' erat ꝙta fieret nō ꝙta ipſa manēte: qð eſt falſum
⁊ ipoſſibile. Aut eſt ſbm alicui' ptis ꝙtitatis ⁊ tūc ul'
noue qð dari nō pōt: qꝛ nō eſt maioꝛ rō ꝙ vna ps cō-
denſati recipiat nouā ꝙtitatē ꝙ alia. Et ita opꝫ ꝙ uel
tota ſbā ſm ꝙlibet ſui ptē recipiat nouā ꝙtitateꝫ uel
ſm nām. Uel eſt ſubiectū alicui' ꝑexñtis. qð ſtare nō

pōt: q2 tūc uel ps ꝙtitatis migraret a ſubiecto in ſubiectū qđ eſt īpoſſibile per nām. quis poſſet hoc deus facē. de⁹ eni ſic res admiſtrat ut eas ꝓpos mot⁹ agē ſinat. Relinquit igit ex oib⁹ ꝑdictis ꝙ qñ aliq̄ res ꝯdēſat ⁊ fit minoris ꝙtitatis nō ꝑdit aliqua res abſoluta nec corrūpit. ſed ſine oī corruptiōe rei abſolute eadē res que p2imo erat maioris ꝙtitatis: poſtea eſt minoris quātitatis. per hoc ꝙ ptes eiuſdē rei magis diſtabāt ſitualr ꝑus ꝙ nūc. Et ita patet euidēt ꝙ pp talē expientiā nō op3 ponē quātitatē eē aliā rē abſolutā a ſbā ⁊ q̄litate. imo pp expientiā op3 ponē ꝙ quātitas nō eſt alia res abſoluta deferēs q̄litates ⁊ diſtincta realit a ſbā cui⁹ aliq̄ ps uel tota ꝑdat: qñ aliq̄ ſbā fit minoris ꝙtitatis ꝙ ꝑus. Nā per expiētiā patet ꝙ aliqñ aliq̄ res fit minoris ꝙtitatis ꝙuis nulla ps albedinis uel ſaporis uel talis q̄litatis deꝑdat. quo ꝯceſſo quero aut quelibet ps ꝑcedēs manet nūc ſicꝰ ꝑus. aut nō. Si dicas ꝙ quelibet ps ꝙtitatis ꝑcedētis manet: op3 te ꝯcedē ꝙ qñ res fit minoris ꝙtitatis ꝙ nulla ps ꝙtitatis deꝑdat. qđ eſt ꝓpoſitū. Si aūt dicas ꝙ aliq̄ ps ꝙtitatis deꝑdat uel corrūpit. ⁊ manifeſtū ꝙ nulla eſt maio2 rō ꝙ vna ps corrūpat ꝙ alia. igit tota corrūpitur. qđ eſt icōueniēs. Similr ſiue tota ꝙtitas ꝑcedēs corrūpat ſiue pars tm̄: cū ad deſtructionē ſubiecti p2imi ⁊ imediati ſequat deſtructio accñtis in eo ſequitur ꝙ uel tota albedo uel ps ei⁹ corrūpit qñcūq̄ res aliq̄ ꝯdenſat. Et ſilr hoc op3 ꝯcedere de ſapore ⁊ de qualibet q̄litate ſenſibili. qđ eſt ꝯ̄ expiētiā. Eſt itaq̄ ꝯ̄ experiētiā dicē ꝙ qñcūq̄ aliq̄ ſbā ꝯdenſat uel fit minoris ꝙtitatis ꝙ aliq̄ res abſoluta deferēs q̄litates deꝑdat. Et iō ꝯſonū expientie eſt ꝙ qñ aliq̄ ſbā ſine amiſſiōe alicui⁹ partis ſbē fit minoris ꝙtitatis per ꝯdenſationē uel per aliū modū. nulla res abſoluta deferēs q̄litates corrūpit nec ſm ſe totā nec ſm partes eius. ſicut ꝯſonū eſt expiētie ꝙ q̄litates multe tūc nec ſm ſe totas nec ſm ptes ſuas corrūpunt uel amittuntur. Et iō ſbā illa nō fit minoris ꝙtitatis per alicui⁹ accidentis abſoluti deꝑditionez. ſed per hoc ꝙ ptes illi⁹ ſbē min⁹ diſtāt ſitualr nūc ꝙ ꝑus. Et eodē mō ptes q̄litatū extēſarū in illa ſbā min⁹ diſtant nūc ꝙ ꝑus. ſine cuiuſcunq̄ accñtis abſoluti deſtructione uel amiſſione.

Et ſi queras qualr eſt nūc minoris ꝙtitatis ꝙ ꝑus ſi nullā rē ꝑdidit. dicēdū eſt ꝙ hoc eſt virtute agētis que ſicut pōt rē aliquā mouē localr. ita pōt partes appropinquare adiuicē que ꝑus magis diſtabāt. Et iō illā rē eē minoris ꝙtitatis nūc ꝙ ꝑus non eſt aliud ꝙ partes illi⁹ rei min⁹ diſtare localr ſeu ſitualr nūc ꝙ ꝑus. Nec ad hec req̄rit aliq̄d niſi partes que diſtant ⁊ agēs faciēs effectiue ipſas diſtare vna cū cā finali. imo mirū videret ꝙ vna res vilis creata poſſet diſtendere illas partes. Et deus per ſuam omnipotentiam non poſſet facere partes ſpeciei diſtare niſi coniungeret vnam talem rem diſtinctam ab eis.

Q2 oēs longitudines ſunt eiuſdē ſpēi ⁊ quō alique differunt ſpecie. ⁊ ſoluitur. 9. rō. caº. 30º. adducta.

Capitulum. XXXVIII.

Poſt hec videdū quō oēs longitudines ſūt eiuſdē ſpēi. Et quō alique differūt ſpē. Un̄ notādū eſt ꝙ ſicꝰ ꝓbatū eſt per Joanē damaſce. eadē res ſm aliā ⁊ aliā itētionē pōt eē in diuerſis p̄dicamētis. ⁊ per ꝯñs due res eiuſdē ꝑdicamēti pñt eē in diuerſis ꝑdicamētis. Nā ſm ꝑdictū doctorē eadē res ſm itētionē vnā eſt in gñe ſbē. ⁊ ſm aliā itentionē eſt in gñe ꝙtitatis. Et per ꝯñs acceptis talib⁹ duab⁹ reb⁹ quarū utraq̄ ſm aliā ⁊ aliā itentionē collocat in ꝑdicamēto ſbē ⁊ in ꝑdicamēto ꝙtitatis. ille res ſunt eiuſdē ꝑdicamēti: q2 utraq̄ eſt in ꝑdicamento ſbē ⁊ tñ ſunt in diuerſis ꝑdicamētis ſm memoratū doc. ⁊ ſanctū. Jta poſſibile ꝙ alique res ꝯtineant ſub vna ſpē ⁊ ſub diuerſis ſpēb⁹. pp qđ ille res quarū utraq̄ eſt longitudo pñt ꝯtineri ſub hac ſpē ꝙtitatis longitudo. ⁊ tñ poterunt ꝯtineri ſub diuerſis ſpēb⁹ ſbē. Nec eſt hoc mai⁹ inconueniēs ꝙ ꝯcedere ꝙ eedē res que ſunt in vno ꝑdicamēto ſilr cū hoc in diuerſis ꝑdicamētis ꝯtinent. Cōcedēdū eſt igit ꝙ longitudo aeris ⁊ longitudo aque ſunt eiuſdez ſpēi in ꝑdicamēto ꝙtitatis: ⁊ tñ ſunt diuerſarū ſpērū in gñe ſbē. Sicut multi catholici ponūt ꝙ diuerſe relationes eiuſdē ſpēi in gñe relationis ſunt res idiſtincte realr a fundamētis diſtictis ſpē. vñ albedo. colo2. nigredo. dulcedo. ⁊ tales ꝙtitates diſtinguunt ſpē. ⁊ tñ oēs ſilitudines que non ſunt res diſtincte realr ex aiam ab illis q̄litatib⁹ ꝯtinent ſub vna ſpē in gñe relationis. Jta pñt eē de longitudinib⁹ que nō ſūt alie res a ſbā ⁊ q̄litate ⁊ tñ ꝯtinent ſub vna ſpē in gñe ꝙtitatis. Sciēdū eſt tñ ꝙ nunꝙ tales ſpēs diſtincte nō ſub alternatim poſite ꝑdicant de aliq̄ re ſiue de ꝓnomine demonſtrāte rē ex in q̄d ⁊ per ſe p2imo modo. ⁊ per hoc poſſunt ſolui multe auctoritates philoſopho2ū que vident eſſe cōtra predicta: ſicut alibi oſtēſum eſt.

De diuerſo mō ꝑdicādi quātitatis: ſoluens. 10ᵃᵐ. rōnem ſup2a poſitaz. ca. 30º.

Capitulum. XXXIX.

Poſt hec dicēdum eſt de diuerſo mō ꝑdicādi ꝙtitatis de diuerſis ꝑdicamētis. Un̄ ſciēdū ꝙ eſt ꝙuis per ſe diuerſis modis accipiat in diuerſis locis a phis. vñ in vno loco vult ariſtoteles ꝙ tm̄ neceſſariū eſt per ſe ⁊ alio loco vult ꝙ lignū per ſe eſt albū cū tñ ꝯtingent ſit albū. tñ ꝙtū ad ꝓpoſitū ſufficit per ſe. vnomō accipit qñ ꝑdicatū nō ꝯnotat ul̄ ſinat aliq̄d qn aliq̄d ꝯſile ꝯnotet uel denotet itelligi per ſbm. Et iō qñ ſbm eſt mere abſolutū ⁊ nihil ꝯnotat nec dat itelligē aliq̄d ⁊ ꝑdicatū eſt ꝯnotatiuū ⁊ dat aliq̄d aliud itelligē tūc talis ꝓpoſitio nō dī per ſe. Et ſic accipiēdo per ſe: ſemp ad hoc ꝙ ꝓpoſitio ſit per ſe req̄rit ꝙ ꝓpoſitio nō poſſit eē falſa cū ꝯſtātia ſubiecti: hoc eſt ſi eē exiſtē ꝑdicetur de ſubiecto ſignificatiue ſūpto. Sic īpoſſibile eſt ꝙ hec ſit uera. ſortes eſt. hac exñte falſa ſortes eſt hō. Et iō illa ꝯña eſt bona ſortes eſt. ꝫ ſortes eſt hō. Silr ſequit hō eſt. igit hō eſt aīal. Et ſic accipiendo per ſe. hoc non eſt per ſe. q̄litas eſt ꝙta. Neq̄ illa eſt per ſe. ſbā eſt ꝙta. Et hi⁹ rō eſt ſm phm: q2 hoc ꝑdicatū ꝙtū ꝯnotat ptē rei eē ex ptē. Nihil aūt tale ꝯnotat ul̄ dat itelligē hoc ſubiectū q̄litas. nec hoc ſubiectū ſbā. ſed hoc nomē ꝙtitas ita dat intelligē ptē diſtare a pte ſic hoc ꝑdicatū ꝙtū. Et pp hoc hec eſt per ſe. ꝙtitas eſt ꝙta. ⁊ nulla talis eſt per ſe. q̄litas eſt ꝙta. ſuba eſt ꝙtitas. albedo eſt ꝙta. hō eſt quātus. imo poſſibile eſt ꝙ hec ſit uera hō eſt. hac exñte falſa. hō eſt ꝙtus. Si eni oipotētia dei ꝯſeruaret ſbam hois eodez mō pñtem ſpēi panis: quō ꝯſeruat corp⁹ chri pñs ſbē panis localit ⁊ circūſcriptiue ⁊ ſil cū hoc deſtrueret oē accñs abſolutū exñs in hoie: tūc eēt uera hō eſt. ⁊ hec falſa. hō eſt ꝙtus. Et eodē mō poſſet oipotentia dei ꝯſeruare ꝙcūq̄ ſbam ⁊ ꝙcūq̄ q̄litatē ꝙtūcūq̄ quelibet talis eēt falſa. hec ſbā eſt ꝙta. hec q̄litas eſt ꝙta. Et pro tāto dicūt phi ⁊ ſci. ꝙ ſbā eſt ꝙta per accñs. ⁊ ſilr q̄litas eſt ꝙta per accñs. ſed hec eſt per ſe. ꝙtitas eſt ꝙta. Et ſilr illa longitudo eſt quāta. ⁊ ſic de alījs. Jmpoſſibile eſt eni ꝙ hec ſit uera. lōgitudo eſt hac exñte falſa. longitudo eſt ꝙta. ⁊ ſilr īpoſſibile eſt ꝙ hec ſit uera. ꝙtitas eſt. hac exñte falſa ꝙtitas eſt ꝙta: ſed ex hoc non

ſequit. Igit q̄titas eſt alia res abſoluta a ſb̄a ꝛ q̄litate ẜ ſequit ꝙ illa poſſibilis q̄titas nō eſt eadē res abſoluta cū ſb̄a ꝛ q̄litate. quā ꝯcedo eē poſſibilē: ēt poſito ꝙ tā ſb̄a ꝙ q̄litas ſit in rerū nā. Sic q̄tūcunq; hec ſit mō uera res hn̄s p̄tē diſtātē a pte eſt ſb̄a uel qualitas tn̄ hec eſt poſſibilis. nulla res hn̄s p̄tē diſtātē a pte eſt ſb̄a uel qualitas. ¶ Et ſi dicat illa ſt̄ diſtincta realr̄ q̄rū vnū pōt eē ſine alio. ẜ poſſibile eſt ꝙ ſb̄a ſit q̄titate nō exn̄te. igit ſb̄a ꝛ q̄titas ſt̄ diſtincta realr̄. Dico ꝙ in oī tali mō arguēdi eſt fallacia figure dictionis. eo ꝙ cōmutat abſolutū purū in ꝯnotatiuū. Sic̄ hec illa ſt̄ diſtincta quoꝝ vnū pōt eē ſine alio. hoc pōt eē muſico nō exn̄te. igit hō ꝛ muſic⁹ ſt̄ diſtincta realr̄. Et ſilr̄ hic. illa ſt̄ diſtincta realr̄ quoꝝ vnum pōt eē ſine alio. Sȝ de⁹ pōt eē btificāte nō exn̄te. q2 illa ſtant ſil̄. deus eſt btificās nō eſt. igit de⁹ ꝛ btificās ſunt diſtincta realiter. Qualiter autem in tali modo arguendi eſt fallacia figure dictionis ad logicū pertinet. ꝛ alibi dixi de hoc. ideo nunc cauſa breuitatis pertranſeo.

¶ Qualiter diuerſe quantitates pn̄t eſſe ſubiectiue in ſubſtantia cum duo corpora non poſſunt naturaliter eſſe ſimul. Et ſoluitur ratio ultima. Capitulum. XL.

Qualiter autē diuerſe q̄titates poſſint eē ſubiectiue in ſb̄a. cū duo corpa nō poſſint eē ſil̄. Nunc eſt ꝯſiderādū. Vn̄ notādū eſt ꝙ corp⁹ duplr̄ accipit. Vno mō ꝓ īdiuiduo per ſe exn̄te in gn̄e ſb̄e: qd̄ nō eſt natū eē ps alteri⁹ exn̄tis per ſe in gn̄e ꝛ magis ulr̄. Pro oī eo qd̄ ponat nālr̄ per ſe exiſtē. abſq; hoc ꝙ ſit ps alteri⁹ uel ūnitēs alteri. qd̄ tn̄ cōponit ex ptibus natis diſtare ſitualr̄ ꝛ talia duo corpora eē ſil̄ eſt ipoſſibile per nām. De tali aūt corpe loquuntur oēs auctoritates que ponūt ꝙ duo corpa nō pn̄t eſſe ſil̄. ꝛ de tali corpe loquit glo. allegata ꝑus. qn̄ dic̄ ꝙ ſolū corp⁹ hēt pondus. loquēdo nālr̄. tale aūt corp⁹ nec eſt mā pura nec forma ſb̄alis nec aliqua qualitas. Alr̄ tn̄ accipit corp⁹ pro oī illo qd̄ per ptes itrinſecas ſibi eſt longū latuȝ ꝛ ꝓfundū: ꝛ ſic raro uel nunꝙ accipit corp⁹ ſi tn̄ ſic accipiat nō eſt ipoſſibile talia duo corpa. quoꝝ vnū natum eſt eē forma alteri⁹ eē ſiml̄. Nec eſt ipoſſibile alia multa que nata ſunt iformare vnū ſubiectū eē ſil̄. Et iō ples longitudines tales ꝛ ples ſoliditates eē ſil̄ nō eſt ipoſſibile: ꝙ tn̄ ples ſoliditates que nālr̄ pn̄t exiſtē q̄uis nō ſint ptes alicui⁹ nec in aliqs tanꝙ ſubiectis eē ſil̄ eſt ipoſſibile per nām. quales ſoliditates nō ſt̄ aliquo qualitates. q2 nulla qualitas pōt per ſe exiſtē virtute creata q̄uis poſſit virtute diuina. ¶ Si dicas ꝙ duo corpora nō pn̄t eē ſil̄ hoc eſt pp repugnātiā ipſarū dimēſionū: igit nulle dimēſiones pn̄t eē ſil̄. Dicēdum eſt ꝙ nō quecūq; dimēſiones repugnāt eē ſil̄. ſed dimēſiōes que pn̄t nālr̄ per ſe ſbſiſtē. ille ſole repugnāt. ſic ꝙ nāliter nō pn̄t eē ſil̄. ꝛ mutuo ſe expellūt de loco ſi ſibi ipſis reliquant. q̄uis per diuinā potētiā quecūq; dimēſiones poſſint eē ſil̄. Relique aūt dimenſiones que nate ſt̄ informare ſbām. uel quarū vna nata eſt iformare aliā eē ſil̄ nō eſt ipoſſibile. Nec oppoſituȝ vnꝙ legi in ſacra ſcriptura. Et ſi queras quare plus repugnāt ille dimēſiōes ut nō ſint ſil̄ per nām ꝙ alie. Sufficit mihi r̄ndere ꝙ nā rei talis eſt: ꝙ mihi ꝯſtat partim per rōnē partim per expientiā. Per rōnē eniȝ ꝯſtat ꝙ ſb̄a ꝛ qualitas nata informare eā nō hn̄t aliquā rē mediam deferētē qualitatē. Ex quo patet ꝙ ad hoc tā ſb̄a ꝙ qualitas ſit extēſa ſufficit ꝙ hēat ptes diſtictas realr̄ natas diſtare ſitualr̄ cū cā agēte que pōt ꝓducē effectiue illas ptes in diſtinctis locis: ꝛ ſic facē eas diſtare localr̄ ꝛ in eodē ſtatu ꝯſeruare eaſdē. Qd̄ ēt ꝯfirmat ex hoc ꝙ ꝑus nālr̄ ꝓducunt ptes ſb̄e in diſtinctis locis ab agēte. ꝙ iformēt aliq̄ accn̄te abſoluto. Per expientiā ēt patet: ꝙ ſb̄a ꝛ qualitas ſt̄ ſil̄ ſitualr̄. Et ſilr̄ per expientiā ꝯſtat ꝙ vno corpe exn̄te per ſe vniuerſalr̄ ingrediēte aliquē locū aliqd̄ ꝯſile corp⁹ ſibi cedit. ¶ Qd̄ ſi dicas ꝙ per ꝯſimilē expientiā patet ꝙ in accidētib⁹ in ſacro altaris cedit corp⁹ per ſe ſubſiſtens. Pōt dici ꝙ hoc eſt: uel q2 qualitas per ſe exn̄s nec eſt nata informare ſubiectū in q̄ nunꝙ fuit: uel q2 corpus illud hēt ꝯſiles q̄litates. Vel ꝙ hoc eſt uoluntate dei uolēte ꝙ aliqd̄ ꝯ cōem curſum nāe euidenter appeat ſenſui ꝛ hoc ut mereamur: q2 fides nō hēt meritū cui humana rō ꝑbet expimētū. vn̄ multi catholici ponūt ſibi multa fieri a ſolo deo: ne euacuet meritū fidei. Sicut redditionē ſb̄e. creationē noue q̄titatis ꝛ hi⁹. Et de hoc vide ſcotuȝ li⁰. 4⁰. di. 12ª. q. 6ª. ꝛ. 4ª. Et iō de iſtis oīb⁹ pōt eque facilr̄ dici ꝙ deus ordinauit ꝙ oīa apparētia ſenſui que fiūt circa hoſtiā nō ꝯſecratā fiūt ēt circa hoſtiā ꝯſecratā. Et iō illa que nō pn̄t fieri virtute creata diſpoſuit facē imediate per ſeipm̄. ¶ Ex ꝑdictis colligi pōt quō illa accn̄tia manēt ſil̄ q̄uis nō ſint in aliq̄ vno ſubiectiue. nec vnū ſit ſubiectū alteri⁹ q2 ſiue hoc poſſit fieri v̄tute creata ſiue nō. non debet eē dubiū qn̄ poſſit fieri v̄tute diuina: ꝛ eodeȝ mō ſine v̄tute creata poſſit illa ponderoſitas remanens in ſacramēto altaris mouē ſecū alias qualitates qb⁹ eſt cōiuncta ſiue nō. Nō eſt dubium qn̄ hoc poſſit fieri diuina v̄tute. Et nō ſic̄ q̄dā dicūt ꝙ mota hoſtia mouet ſimul corp⁹ a ſolo deo. itaq; ꝙ virt⁹ creata corp⁹ chr̄i mouē nō pōt: quātūcūq; hoſtia moueat. ita pōt facilr̄ dici ꝙ mota ponderoſitate mouent cetere qualitates uel v̄tute creata uel v̄tute diuina. Sic ēt oēs trāſmutationes quas videm⁹ fieri circa qualitates remanentes in ſacro altaris poſſum⁹ ſaluare ꝙ ille que nō pn̄t fieri v̄tute creata fiūt v̄tute dei. ſic multi ponūt de mi̾tis. Et ita oīa que appent ſenſui eque pn̄t ſaluari poſito cū antiqs doctorib⁹ approbatis: ꝙ ſapor: pōdus: color: ꝛ cetere qualitates hi⁹ ſunt per ſe ſubſiſtentes: q̄uis ſequendo antiquos rōnabile ſit ponē multas trāſmutationes ſibi fieri v̄tute diuina que ab aliqs ponunt fieri v̄tute creata. Nec credo aliquē debere dānari: q2 deo attribuit qd̄ creature conuenire non pōt.

¶ De ſolone q̄rūdā argumētoꝝ ꝯ ꝑdicta. Capl̄ȝ. XLI.

Contra opinionē ꝑdictā ad hec adducunt quedā que ut ea itellexi uolo nūc recitare ꝛ diſſoluē. alias plenī⁹ ꝛ clari⁹ recitatur⁹ ꝛ r̄nſur⁹ ſi mihi plenī⁹ inoteſcāt. Arguunt aūt adhuc q̄dā ſic. Si aliqua ſb̄a ꝛ aliqua quātitas ſint idē realr̄. igit ubicūq; eſt illa ſb̄a. ibidē erit illa quātitas. cū igit ſb̄a corpis chr̄i ſit in ſacro altaris ſequit ꝙ quātitas corpis chr̄i eſt in ſacro altaris. Vn̄ arguit ſic ut itellexi q̄cūq; aliqua ſt̄ idē realr̄. ubicūq; eſt vnū illoꝝ ibidē eſt reliquū. Sȝ ſm̄ ꝑdictā opinionē ſb̄a corpis ꝛ quantitas corpis chr̄i ſt̄ idē realr̄. ḡ ꝛc̄. Et per ꝯn̄s ſic̄ ſb̄a corpis chr̄i eſt in ſacro altaris ita quātitas corpis chr̄i eēt in ſacro altaris. ¶ Itē arguit ſic q̄cūq; aliqua ſt̄ idē realr̄ ubicūq; eſt vnū illorum ibidem eſt reliquum illorum. ſed ſubſtantia corporis chr̄i ꝛ quantitas corporis chriſti ſunt idem realit per ꝑdicta: ꝛ ſb̄a corpis chr̄i ē in ſacro altaris ſb̄a. igit ſb̄a corpis chr̄i eſt in ſacro altaris quātitas ꝛ ultra. igit ſb̄a corpis chr̄i eſt ex vi ꝯuerſionis quanta in ſacro altaris. Et ultra. ḡ ſb̄a corpis chr̄i eſt in ſacro altaris hn̄s p̄tē diſtātē a pte qd̄ eſt hēticū. ¶ Ad ꝑmū illoꝝ ꝯcedo ultimā ꝯn̄tiā ad quā deducit. ſ. ꝙ quantitas corpis chr̄i eſt in ſacro altaris. ¶ Ad ſcd̄ȝ ſine ꝑ-

iudicio pōt dici mltiplr. Uno mō ꝙ ꝓpoſitio aſſūpta
ſ. iſta qn̄cūqꝫ aliq̄ ⁊c̄. itelligēdo de creaturis cuiuſmo
di eſt ſb̄a q̄litas ⁊ q̄titas. eſt falſa de virtute ſermonis
pp īplicationem falſam. Implicat enim ꝙ aliqua ſint
aliqua. ⁊ tn̄ ſint idē realr. qđ eſt īpoſſibile: q2 nunq̄ ali
qua creata ſunt aliqua creata ſunt aliqua. ⁊ vnū realr
q2 ex hoc ipſo ꝙ ſunt aliqua ſunt multa. Et ſi ſunt mł
ta nō ſunt idē. Tn̄ de pſonis diuinis hoc forte forſitā
ꝯcedendū eſt ꝙ plures pſone ſunt plres ⁊ tn̄ ſunt vna
res ſimplex: ſed de creaturis hoc non pōt ꝯcedi. Alr
pōt dici ꝙ ꝯceſſa illa ꝓpoſitione ſub vno itellectu. in
forma arguēdi eſt fallacia figure dictionis. ex hoc ꝙ
accipit ſub vnꝰ terminꝰ ꝯnotatiuꝰ. ſ. q̄titas. vn̄ ſic nō
ſequit qn̄cūqꝫ aliqua ſunt idez realr ubicūqꝫ eſt aliq̄d
vnū illoꝝ ibidē ēt eſt reliquū alioꝝ. ſed corpꝰ chr̄i ⁊
corpꝰ chr̄i hn̄s ptē ex̄ ptē uel ptē diſtantez a pte ſunt
idē realr: q2 corpꝰ chr̄i eſt realr hn̄s ptē diſtantē a par
te ⁊ aliqua ſb̄a eſt in ſacr̄o altaris corpꝰ chr̄i. igit aliq̄
ſb̄a eſt in ſacr̄o altaris corpus chr̄i hn̄s ptem diſtātez
a parte. Uel ſumat in minori ſic: corpꝰ chr̄i ⁊ exiſtēs
circūſcriptiue in loco ſunt idē realr. ⁊ ſilr nō ſequitur.
Qn̄cūqꝫ aliqua ſunt idē realr. ubicūqꝫ aliqđ eſt vnuz
illoꝝ ibidē idē eſt reliquū illoꝝ. Corpꝰ chr̄i in hoſtia
⁊ exiſtēs circūſcriptiue in loco ſunt idē realr. igit aliq̄
ſb̄a eſt in ſacr̄o altaris exiſtens circūſcriptiue in loco.
Ita ēt nō ſequit qn̄cūqꝫ aliqua ſunt idē realr ubicūqꝫ
eſt aliqđ vnū illoꝝ ibidē idē eſt reliquū illoꝝ: ſed ſb̄a
corporis chr̄i ⁊ aliqua q̄titas ſunt idez realr ⁊ aliqua
ſb̄a eſt in ſacr̄o altaris q̄titas. vn̄ dico ꝙ q̄uis hec ſit
uera. q̄titas corporis chr̄i eſt in ſacr̄o altaris. hec tn̄
eſt falſa ſb̄a corpis chr̄i in ſacr̄o altaris eſt q̄titas. Si
cut q̄uis hec ſit uera corpꝰ chr̄i hn̄s ptē diſtātē a par
te eſt in ſacr̄o altaris. ⁊ tn̄ hec eſt falſa corpꝰ chr̄i eſt in
ſacr̄o altaris hn̄s partē diſtantē a parte. Silr hec eſt
uera aliqua ſb̄a circūſcripta loco. Sed forte. d. ꝙ illa
nō ualet tātū. q2 nō eſt ſil̄e in arguēdo de abſtractis ⁊
de ꝯcreta. q̄titas aūt eſt qđdā abſtractū hn̄s eē circū
ſcriptū in loco. ⁊ hiꝰ ſunt ꝯcreta: ⁊ iđ q̄uis talis mo-
dus arguēdi nō ualeat accipiēdo ſub ꝯcreta: ualet tn̄
accipiēdo ſub abſtracta: q2 tales ſunt falſe corpꝰ chr̄i
⁊ corpꝰ chr̄i hn̄s ptē diſtantē a parte ſunt idē realiter.
Silr corpꝰ chr̄i ⁊ circūſcriptū loco ſunt idē realr. pri
mū illoꝝ nō obſtat: q2 cā quare in tali mō arguēdi eſt
fallacia figure dictionis nō eſt: q2 accipit ſub nomē cō
cretū ſed q2 ſub terminꝰ ꝯnotatiuꝰ. Nūc aūt q̄titas il
la eſt terminꝰ ꝯnotatiuus. ſicut hn̄s uel q̄tū uel aliud
tale. ⁊ ita deficit talis modus arguēdi accipiēdo ſub
q̄titatē ſicut accipiēdo ſub hn̄s partē ⁊c̄. ul circūſcri
ptū uel aliud tale ꝯcretū. qm̄ nec apud ph̄os nec apđ
ſanctos iuenit ꝙ fecerūt tantā diſtinctionē iter multa
ꝯcreta ⁊ abſtracta ſicut faciūt aliqui moderni. vn̄ nun
q̄ iuenit in aliquo ſancto uel ph̄o ꝙ fecerūt diſtinctio
nē iter q̄titatē ⁊ q̄tū: ſed idifferēter ponūt q̄titatem
pro quāto ⁊ ecōuerſo. ⁊ aliqn̄ p̄dicamētū qđ diſtinxe
runt a ceteris nouē p̄dicamētis nominauerūt quātū.
aliqn̄ q̄titatē nō diſtinguētes iter noīa iſta. 2m etiam
nō obſtat. q2 manifeſtū eſt ꝙ illa eſt uera corpꝰ chr̄i ⁊
corpꝰ chr̄i hn̄s partē diſtantem a parte ſunt idē realr.
Etiā ſilr quelibet aliarū. ⁊ eſt eadē ꝓbatio pro oībus
talibꝰ. ¶ Qꝛ aūt illa corpꝰ chr̄i ⁊ circunſcriptū loco
ſunt idē realr ſit uera. patet manifeſte. Nā ſequit cor-
pus chr̄i eſt circūſcriptū loco. igit corpꝰ chr̄i eſt realr
idē alicui qđ eſt circūſcriptū loco ⁊ ultra. igitur aliud
qđ eſt realr circūſcriptū loco eſt idē realr cū corpore
chr̄i: q2 illa ꝯuertunt circūſcriptū loco ⁊ qđ eſt circū-
ſcriptū loco: ⁊ ſequit aliqđ circūſcriptū loco eſt realr
idē cū corpore chr̄i. Igitur circūſcriptū loco ⁊ cor-
pus chr̄i ſunt idē realr. Et eodē mō quelibet ꝯſimilis
pōt ꝓbari. qm̄ oēs tales uere ſunt. ¶ Quātūcunqꝫ
vnꝰ terminꝰ aliud iportet qđ nō iportat per reliquū.
hoc tn̄ nō obſtāte pōt vnꝰ illoꝝ terminoꝝ uere p̄di-
cari de aliquo cū aliqua determinatione. de quo tn̄ re
liquus cū eadē determinatione nō p̄dicat. Sicut hec
eſt uera. riſibile ⁊ hō ſunt idem realr: ⁊ tn̄ hec eſt uera
ſortes per ſe p̄mo mō eſt homo: ⁊ hec falſa ſortes per
ſe p̄mo mō eſt riſibilis. Sicut hec eſt uera homo ⁊ fi
liꝰ dei ſunt idē realr: q2 homo demōſtrādo filiū dei ⁊
filiꝰ dei ſunt idē realr: ⁊ tn̄ hec eſt uera ille ſemp fuit fi
liꝰ dei: ⁊ hec falſa ille ſemp fuit homo. Ita eſt in ꝓpoſi
to q2 hec eſt uera aliqua ſb̄a corporis chr̄i ⁊ aliqua q̄
titas ſūt idē realr: ⁊ tn̄ hec eſt uera hec ſb̄a eſt ſb̄a cor
poris chr̄i in ſacr̄o altaris: ⁊ hec eſt falſa. hec ſb̄a eſt
q̄titas in ſacr̄o altaris. Et ſicut hec eſt falſa ſb̄a corpo
ris chr̄i eſt in ſacr̄o altaris q̄titas. Ita hec eſt falſa ſb̄a
corporis chr̄i ex vi cōuerſionis q̄ta in ſacr̄o altaris. ⁊
iđ hec eſt falſa ſb̄a corporis chr̄i hēt partē diſtantē a
pte in ſacr̄o altaris. Et ita patet ꝙ illud argumentuz
nō ualet. Sicut nō ſequit ꝙ aliqua ſunt idē realr ubi-
cūqꝫ eſt aliqđ vnū illoꝝ ibidē eſt reliquum illoꝝ. Ali
qđ q̄tū ⁊ corpꝰ chr̄i ſunt idē realiter ⁊ ſubſtantia cor
poris chriſti eſt in ſacramento altaris corpus chriſti.
Igit in ſacr̄o altaris q̄ta. Et ſi dicas ꝙ nō eſt ſil̄e argu
endo in terminis ꝯcretis ⁊ abſtractis. ¶ Rꝫo ꝙ q̄tuz
nō eſt plus ꝯcretū q̄ q̄titas q̄tū ad ſignificationē q̄-
uis nō terminet in tas: ſicut hoc nomē q̄titas termi-
nat in tas. Et ita deficit modus arguēdi accipiendo
ſub hoc nomē q̄titas terminat in tas. ſicut accipiēdo
ſub hoc nomē quātū. Et ita patet ꝙ ſophiſma nō cō-
cludit ꝯ p̄dictā opinionē cū deficiat penes fallaciā fi
gure dictionis. Sed acceptis q̄buſdā ꝓpoſitionibus
ueris pōt euidēter reduci ꝯ iſtū. Un̄ accipiēdo iſtā ꝓ
poſitionē. qn̄ aliqua res iformās aliā nata eſt eā deno
minari ubicūqꝫ illa res hēt illā denoīare ubi eſt tale.
ſicut ubicūqꝫ aliq̄d hēt albedinē ibidez uere eſt albū.
⁊ ubicūqꝫ aliq̄d hēt iformatiue calorē ibidem eſt cali
dū. igit ſi quātitas ſit alia res diſtincta a corpore chr̄i
ubicūqꝫ ſb̄a corporis chr̄i hēt quātitatem ibi uere eſt
quāta: ſꝫ corpꝰ chr̄i in ſacr̄o hēt quātitatē. q2 nō ſepa-
rat ibi ab ea: igitur corpꝰ chr̄i in ſacr̄o altaris eſt realr
quātū ⁊ ultra. igit corpꝰ chr̄i hēt in ſacr̄o altaris ptez
diſtātē a pte. qđ eſt hereticū. Si dicas ꝙ corpus chr̄i
eſt ibi quātū tn̄ nō eſt ibi mō quātitatiuo. Contra ar-
guo ꝯ eoſ ſeruādo modū loquēdi eoꝝ. q2 quero de il
lo p̄mo mō quātitatiuo. aut eſt res diſtincta a quātita
te aut nō. Nō pōt dici ꝙ nō eſt alia a quātitate: q2 p̄n
cipiū eoꝝ eſt. ꝙ ſi vnū manet ⁊ nō reliquū ꝙ ſunt di-
ſtincte res: ſed quātitas manet ⁊ nō manet modus q̄
titatiuꝰ: igit ſunt diſtincte res. Sed ꝙ nō ſunt diſticte
res pōt ꝓbari. q2 ſi ſit diſtincta res aut eſt alia res ab-
ſoluta aut alia res relatiua. Nō abſoluta: q2 tūc eēt q̄
titas uel q̄litas uel ſb̄a quoꝝ qđlibet falſum eſt. Nec
eſt res realiſſima alia q2 nō pōt ſibi aſſignari nec fun
damētū nec terminꝰ: nec pōt in aliq̄ ſeptē generū col-
locari: q2 nō in quanto nec in actione nec paſſione nec
in gn̄e relationis nec in poſitiōe nec in hr̄e nec in ubi
de quo magis videret: ꝙ ille modus quātitatiuꝰ pōt
eē ſine oī ubi. Si eni deꝰ crearet q̄tū aliqđ ſine omni
alia re. uere eēt modus q̄titatiuꝰ: ⁊ tn̄ ſine omni ubi.
¶ Ꝑ. oñſum eſt p̄us ꝙ oē quātū ꝯtinuū ⁊ ꝑmanens
hēt ptē diſtātē a pte: ſicut p̄uſ patuit per Io. dama. ul
illa ſunt ꝯuertibilia quātū ꝯtinuū ⁊ permanēs: ⁊ hn̄s
ptē diſtātē a pte. Ex quo arguo ſic. Impoſſibile eſt ꝙ

aliq̄d ſit quātū ꝯtinuū ⁊ ꝑmanēs niſi habeat partem diſtantē a parte ⁊ ecōuerſo. Igit ubi eſt aliq̄ ꝗtuz ⁊ ꝯtinuū ⁊ ꝑmanens. ibi hēt ptem diſtantē a pte. Si igitur corpꝰ chꝛi ſit quātum in ſacr̄o altaris corpus chꝛi erit hn̄s ptem diſtantem a pte in ſacramento altaris. ¶ P̄. ſi corpus chꝛi ſit quātum in ſacramēto altaris. igit eſt longum latum ⁊ pꝛofundum. Sed impoſſibile eſt ꝙ aliquid alicubi ſit longum niſi ſit ibi extenſuꝫ: ⁊ nō pōt eſſe extenſum alicubi niſi hēat ptem diſtātē a parte. Igitur ſi corpus chꝛi in ſacramento altariſ ſit quātum ibi hēbit ptem diſtātem a pte. Et ſi dicas ꝙ corpus non eſt ibi quātum. Contra corpuſ chꝛi ibi habet quātitatem inherentem ſibi: igitur ibi eſt quātuꝫ. Sicut ubicunq̄ꝫ aliquid habet albedinem inherentē ſibi ibi eſt albuꝫ. videtur ergo derogare ueritati ſacr̄i eucharistie dicere ꝙ corpus chꝛi hēt in ſacramento altaris vnā quātitatem uel extenſionem inherentem ſibi. tunc enim eſſet ibi extenſum ⁊ hēret ptem diſtāteꝫ a parte q̄ eſt falſum. Et ideo quātūcunq̄ꝫ illa concederetur corpus chꝛi eſt quātitaſ: tn̄ illa debet oīno negari. corpuſ chꝛi eſt realiter quātitaſ in ſacramento altaris. Sicut illa eſt uera. corpus chꝛi eſt realiter hn̄s partem diſtātem a pte. tn̄ iſta eſt ſimpliciter falſa corpus chꝛi eſt realiter hn̄s ptem diſtātem a parte in ſacramento altaris. Stat igitur pꝛedicta opinio in hoc ꝙ quātitas continua ⁊ permanens non eſt niſi partes extra ſe poſite: ſiue ptes diſtāteſ ſitualiter ſiue ille partes ſint partes ſb̄e ſiue ſint partes qualitatiſ. Et ideo ſicut hec eſt uera. Corpꝰ chꝛi hn̄s partes diſtātes ſitualiter eſt in ſacramento altariſ. ⁊ tn̄ hec eſt falſa corpus chꝛiſti hēt partes diſtātes ſitualiter in ſacramento altaris. Ita poſito ꝙ hec cōcederet ꝗtitas que eſt corpus chꝛi realiter in ſacramento altaris. hec tamen eſt abſolute negāda: corpus chꝛi eſt quātitas in ſacramento altaris. Sicut hec eſt uera aliq̄s homo qui eſt filius dei ſemper fuit deus. hec tamen ſimpliciter eſt falſa. filius dei ſemper fuit homo. ⁊ ita in talibus multuꝫ refert ponere aliquid a parte ſubiecti q̄ maxime uerum eſt de nominibus cōnotatiuiſ quale nomen eſt quātitas: qꝛ hoc nomen ꝗtitas ſignificat rem cōnotādo partes illiꝰ rei diſtare ſitualiter pꝛopter q̄ hec eſt uera. quātitaſ corporiſ chꝛi eſt in ſacr̄o altaris. hec tn̄ ſimpliciter falſa eſt. corpus chꝛi eſt quātitas in ſacramento altaris.

¶ Impꝛeſſum Venetijs per Simonem de Luere: Impenſis domini Andree Toꝛreſani de Aſula. 18. Januarij. 1502.

Regiſtrum

a b c d e f g h i k l m n o

p q r

Omnes quaterni.

Quinterni. 13. char. 4.

Tabula titulorum ⁊ capitulorum.

Tractatus de coꝛpe chꝛiſti uenerabilis Ocham. Utrū punctus ſit res abſoluta diſtincta realiter a quantitate. queſtio. i. char. 116
Utrum linea ⁊ ſuperficies realiter diſtinguantur inter ſe ⁊ a corpore. queſtio. ij. 119
Utrum corpus q̄ eſt quantitas ſit res abſoluta diſtincta realiter a ſubſtantia. queſtio. iij. 119
Qꝫ corpus chꝛiſti ſub ſpeciebus panis uere continetur. capitulum. i. 122
Qꝫ corpus chꝛiſti realiter continetur ſub ſpecie panis. cap̄. ij. 122
Qꝫ ſubſtantia panis ꝯuertitur in corpus chꝛi. cap̄. iij. 122
Qꝫ ſubſtantia panis conuertitur in corpus chꝛiſti nō in diuinitatem nec in animaꝫ nec in ſanguineꝫ nec in aliquod accidenſ ſubſtantie. cap̄. iiij. 122
Qꝫ ſubſtantia panis non remanet poſt conſecrationem. cap̄. v. 123
Qꝫ corpus chꝛiſti non circunſcribitur loco in ſacramento altaris. cap̄. vj. 123
Qꝫ corpus chꝛiſti non videtur a nobis in ſacramento altaris oculo coꝛporali. cap̄. vij. 123
Q̄ȯ accidentia remanētia poſt conſecrationem nō ſunt ſubiectiue in corpore chꝛiſti. cap̄. viij. 123
Q̄ȯ quantitas que pꝛefuit in ſubſtantia panis manet. cap̄. ix. 123
Q̄ȯ qualitates ſenſibiles manent. cap̄. x. 124
Q̄ȯ omnis ſubſtantia materialis extenſa componitur ex partibꝰ ſubſtātialibus diſtinctis realr̄. cap̄. xj. 124
Q̄ȯ res abſoluta pꝛioꝛ poteſt eē ſine poſteriori poteſtate diuina. cap̄. xij. 124
Q̄ȯ omnipotentia dei poteſt facere ſubſtantiam ſine omni accidente abſoluto foꝛmaliter inherente ſibi. cap̄. xiij. 124
Q̄ȯ ſubſtantia extēſa poteſt conſeruari immota localiter. quamuis omnia ſua accidentia abſoluta per diuinam potentiam deſtruantur. cap̄. xiiij. 124
Q̄ȯ ſubſtantia materialis per partes ſuas intrinſecas eſt pꝛeſens loco quo circūſcribitur. cap̄. xv. 125
Pꝛemittuntur quedam ad pꝛobandum ꝙ quantitaſ remanens in ſacramēto altaris nō eſt realiter diſtincta a qualitatibus remanentibus. cap̄. xvj. 125
Pꝛobant quedā ꝯcluſiones ad pꝛopoſitū. cap̄. xvij. 125
Q̄ȯ omnes qualitates in ſacramento altaris non ſunt vnum ſubiectum vnius quantitatis. cap̄. xviij. 125
Q̄ȯ non quelibet qualitas eſt ſubiectum immediatum quantitatis. cap̄. xix. 125
Q̄ȯ quātitas manens non eſt ſubiectiue in vna qualitate ⁊ non in alia. cap̄. xx. 126
Pꝛobatur teſtimonijs doctorum catholicorum ꝙ qualitates non ſunt ſubiectiue in quantitate alia ſubſtantia. cap̄. xxj. 126
Q̄ȯ quantitas diſtincta realiter a ſubſtantia non ſit ſubiectum qualitatum in ſacramento altaris. confirmat etiam philoſophorum teſtimonio. cap̄. xxij. 126
Q̄ȯ quantitas remanens in ſacramento non eſt res abſoluta diſtincta realiter a qualitatibus remanentibus in eodem ſacramento. cap̄. xxiij. 126
Q̄ȯ ante conſecrationem fuit vna quantitas que non erat res abſoluta diſtincta realiter a ſubſtantia panis. cap̄. xxiiij. 127
Q̄ȯ ſubſtantia poteſt eſſe quanta ſine omni re abſoluta diſtincta realiter addita ſibi. cap̄. xxv. 127

Adducuntur alie rationes ad probandum eandem conclusionem: ſcilicet ꝙ ſubſtantia poteſt eſſe quanta ſine quantitate diſtincta addita ſibi. cap. xxvj. 127
Q̄ȯ eadem concluſio que prius videtur ſequi ex dictis aduerſariorum. cap. xxvij. 127
Q̄ȯ ſubſtantia eſt quanta per ſuas partes ſubſtantiales ſine omni quātitate que ſit res diſtincta realiter a ſubſtantia ⁊ qualitate. cap. xxviij. 128
Probatio eiuſdem concluſionis que prius per argumēta ſumpta a dictis doctoꝝ catholicoꝝ. cap. xxix. 128
De obiectionibus contra predicta. cap. xxx. 129
Reſponſio ad predictas obiectiones per ſequentia capitula. cap. xxxj. 129
Ad oſtendendum ꝙ ſtant ſimul aliqua quātitas non eſt res diſtincta realiter a ſubſtantia. ⁊ quantitas eſt accidens. cap. xxxij. 130
Quomodo quātitas eſt accidens declarat ⁊ quomodo cum hoc ſtat ꝙ aliqua quantitas non eſt res diſtincta a ſubſtantia. cap. xxxiij. 131
Soluuntur auctoritates auguſtini ſupra capitulo tertio inducte in quarto ⁊ quinto argumēto. cap. xxxiiij. 131
Quomodo quantitas eſt diſtinctum predicamentum a qualitate ⁊ ſubſtantia. non obſtante ꝙ nulla quātitas ſit diſtincta a pte rei a ſb̄a ⁊ qualitate. cap. xxxv. 132
Q̄ȯ non debet predicta opinio abijci tanq̄ heretica. cap. xxxvj. 132
Q̄ȯ predicta opinio nō ꝯdicit expientie. cap. xxxvij. 133
Q̄ȯ omnes longitudines ſunt eiuſdeꝫ ſpeciei ⁊ quomodo alique differunt ſpecie. cap. xxxviij. 133
De diuerſo modo predicandi quātitatis. cap. xxxix. 133
Qualiter diuerſe quantitates poſſunt eſſe ſubiectiue in ſubſtantia cum duo corpora non poſſint naturaliter eſſe ſimul. cap. xl. 134
De ſolutione quorundam argumentoruꝫ contra predictam. cap. xlj. 134

FINIS

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

[illegible]

gidij Opuſcul[illegible]

Nº Caja
A-21